Tevercry Kati

Emlékre

Új kiállítás az egri Képcsarnokban
Népújság, Eger, 1970. aug. 23.

Ferenczy Klára, sz. 1918 aug. 19. Dés
Szőnyi

Képzőműv. főisk.
anyak. Rónai u.

Ferenczy Klára

rajztanárjelölt

l.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 143. l.

6,80									
2,70				2,70					
4,20									
4,20									
= 46,00 =			0 =	2,70 =			0 =		

szaküldeni, hanem azt a fizetőhelynek kell egy úgynev
izni.

postatakarékpénztári csekkszámlára kell visszafizetni.

egeket az igényjogosultak átvették.

év Május hó 1 én.

Salák Ferenc
megbizott tisztviselő.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Ferenczy Klára

rajztanárjelöl

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 150 l

D Ferenczy Lajos

a román királyi udvar főépítésze

U. 2816

Gyergyószárhegyi székely mesterember (tehát csak építő vagy kőműves mester saját megjegyzésem) aki Konstanzában felépítette a román minisztereknek és a kormány tagjainak nyaralóit és 1933 augusztusában ő építi Mihály vajdának a tengerre nyíló kis kastélyát. Ekkor egyedüli telepes volt Dobrudzsában. Háromszor választották meg a helység polgármesterévé. Építette a rokkantak szanatoriumat és a Testnevelő Egylet uszodáját. Magyar munkásokkal dolgozik.

(S. L.: Pesti Napló 1933 aug. 20

(Székely építész, magyar munkások építik Mihály vajda konstanzi palotáját.)

zdésében foglalt rendelkezések
tt igazolványokat az érdekelt sze-
ó 1-én ki kell kézbesiteni.
niszter ur az 1.414/Om. biz. 1. omo.-
adtest /:kerületi:/ parancsnokságokkal
agyási és mentesitési igazolványok
ól maradnak, ezért elrendelem, hogy
ányokat -a hivatkozott eljárási
rendelkezésektől eltérően- nem

előkészületi év folyamán meghagyott
olgálatra behivást kapna, ugy a
si szabályok /47/ bekezdésében fog-
járni. A meghagyás és mentesités ha-
le 90 nap után, hanem az a folyó
s.
ló tekintettel jelen rendeletemet
nül küldöttem meg.
nius hó 1-én.
A miniszter rendeletéből:

miniszteri tanácsos.
rvnek.

Ferencz László

rejtve az 5. oldalon

Pest-megyei Hírlap 1968 november 5

Ferenczy László

rajta az 5. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1968 december 4

Ferenczy László

Vajda at F. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1968 december 11.

MDK

Ferenczy László

Fer.József koronázási jub.dij. Képzőművészet, 1928, II.évf. 12.sz. 172 l.

megyva

Ferenczy László, várkonyi

MAGYAR MŰVÉSZET

1932. 388.

(Kiállítások)

Képzm. Forsk. ugyanolyi adatai

kel azzal a meghatalm
számlám terhére napi
zettségemnek idejeben n

A felárra vonatkoz

Budapest, 1932. január 2

Zálogl

Magyar Károly
(Kelemen Géza) ú
névértékű Moktár részvén
ívekkel átadott zálogul
ellenében.

Kötelezem magam
azonnal visszaadni ha a
zetes felmondással megf
sztalékszelvén

Ferenczy László,
várkonyi, festő; sz.
1906. apr. 15. Tiszavár-
konyban: 1923-28. a
Bresti Képrőművészeti-
főiskolában Rudnay
Gyulánál tanult.
1931. gyűjt. kiállítás-
ult az Ernst Múzeum-
ban.

Ferenczy László, sz. 1906 ápr. 15. Tiszavárkony, Rudnay

Képzőműv. főisk.
anyak.

Rónai M.

Ferenczy László

1923/24 – 1927/28

Ferképzomfoiskèvk

81. l.

—1873), akinek Holberg vígjátékaiból merített képei kiváló emlékei a dán festészet e fázisának.

Az újabb szobrászok közül a temperamentumos *Stephen Sinding* (1846—1922) a modern *Ferdinand Willumsen* (* 1863) és a már az expresszionizmusba átmenő *N. Hansen-Jakobsen* (* 1861) a legismertebb nevek. Sokkalta számosabb a festők sora, akiknek egyik csoportja, főleg Höyen művészettörténész lelkes propagandájának hatása alatt, programmszerűen művelte a festészetnek Eckersbergből kiinduló, sok tekintetben kezdetleges, technikai szempontból elmaradt, de keresetlen bensőségű irányát, amellyel szemben már a negyvenes évek óta mások az európai festészet vívmányait iparkodtak átvenni. Rendkívüli hatással volt e csoportra kivált az 1788. évi párizsi világkiállítás, amely a francia művészet nagyszerű vívmányait ismertette meg a világgal. Valóságos két tábor különböztethető meg: a „nemzetiek" és az „európaiak". Azok közül a leg kiválóbbak: *Christian Dalsgaard* (1824—1907), az elbeszélő genrekép jellegzetes dán képviselője, *Frederik Vermehren* (1823—1910), aki csendes, intim hatású genreképeket festett és a dán tájkép mesterei: *Johan Thomas Lundbye* (1818—48) és *Peter Christian Skovgaard* (1817—75). A külföldre figyelők közül a legkorábbiak: *Elisabeth Jerichau Baumann* (1819—81), *Lorenz Frölich* (1820—1908), *Karl Bloch* (1834—90), a „dán Piloty", majd a francia hatás alatt állók: *Peter Severin Kröyer* (1851—1909) a plein-air-festés Európaszerte elismert mestere, *Michael Ancher* (* 1849) és felesége, *Anna Ancher* (* 1859), *Viggo Johannsen* (* 1851). Külön utakon jár a kitűnő *Christian Zahrtmann* (1843—1917), aki a dán történelemből merített képeit mesteri tu-

Ferenczy László,

Várkonyi

Szent Imre

Nemzeti Szalon

Árnádh szentek kiáll. 1930 aug

1931 ~~[illegible]~~ tav:

Taufej, of

Várkony Ferency László

224	Náni néni	grafika	80.—
125	Tusrajz	grafika	120.—
126	Önarckép	aquarell	200.—

Nemzeti Szalon
[Akv past kiáll. 1932 máj-jun]

07-11

1248. Ismeretlen festő.
A XIX. század második

Dessewffy Arisztá

Derékig, kissé ba
választott haja, szemöldö
me kék. ~~Bal kezével kardj~~
disziti, bal vállán ~~bm~~ pe
tözete: fekete nyakkendő,
térben jobbról talapzaton
kozó korlát látható.

Bádoglemez, mérete
ár hó 3-án Bernolák Károl

Ferenczy László
Várkonyi

Maca olajf.

Nemzeti Szalon
tav. kiáll. 1932 jun

FERENCZY LÁSZLÓ
90. Juci, olajf.

300.--

Nemzeti Szalon
téli tárl.
1938. jan.-febr.

(1938. ÉVI TAGKIÁLLÍTÁS)

KÁVÉ

1938 JANUÁR 23-TÓL, FEBRUÁR 6-IG.

Ferenczy László

Vaskonyi

Falusi kútrészlet,
olaj.

Nemzeti Szalon

1939-es Szalon

Ferenczy László

Vaskonyi

Balaton, vízf.

Balatoni naplemente, vízf.

Udvarsepréi, vízf.

Nemzeti Szalon

őszi kiáll. 1939. szept.

VÁRKONYI FERENCI LÁSZLÓ

118. Partrészlet a Duna mellett, vízf.
119. Dunakanyar, vízf.
120. Pirostetős ház, vízf.

P. Nemzeti Szalon
Magyar képek
1939. dec.

VÁRKONYI FERENCZY LÁSZLÓ

138. Áradás után, vízf.

139. Diófalevelek, vízf.

Nemzeti Szalon

Őszi tárl. 1940. okt.

Ferenczi László

várkonyi

Kertrészlet, vízf

Nemzeti Szalon

őszi tárl. 1942. okt.

várkonyi FERENCZY LÁSZLÓ

42. Szent László, vizfestmény 300.–
43. Vén diófa, vizfestmény 300.–

Nemzeti Szalon

245. Grécky Dézer kelyhe. 1450 körül

(1) Ferencz László

Ernst, 1931 szept. egyszt

Falusi strand
Kilátás a Dunára
Kis csibész
Pihenés
Cséplés után
Fürdés után
Önarc kép I-III
Cserép virág
Naplemente
Korai tavasz
Kéri munkáró
Anya és nemcke

virág

/.

Ernst (2)

Lányka
Vitrin mellett
Ismádságos könyv
Napsütés Tahinák
Uzsorás
Patak részlet Tahiban
Tavasz
Virágok
Hegyoldal

virf

Ferencry László, Várkonyi
Festő
Koll. kiáll. az Ernstben
1931. sept.

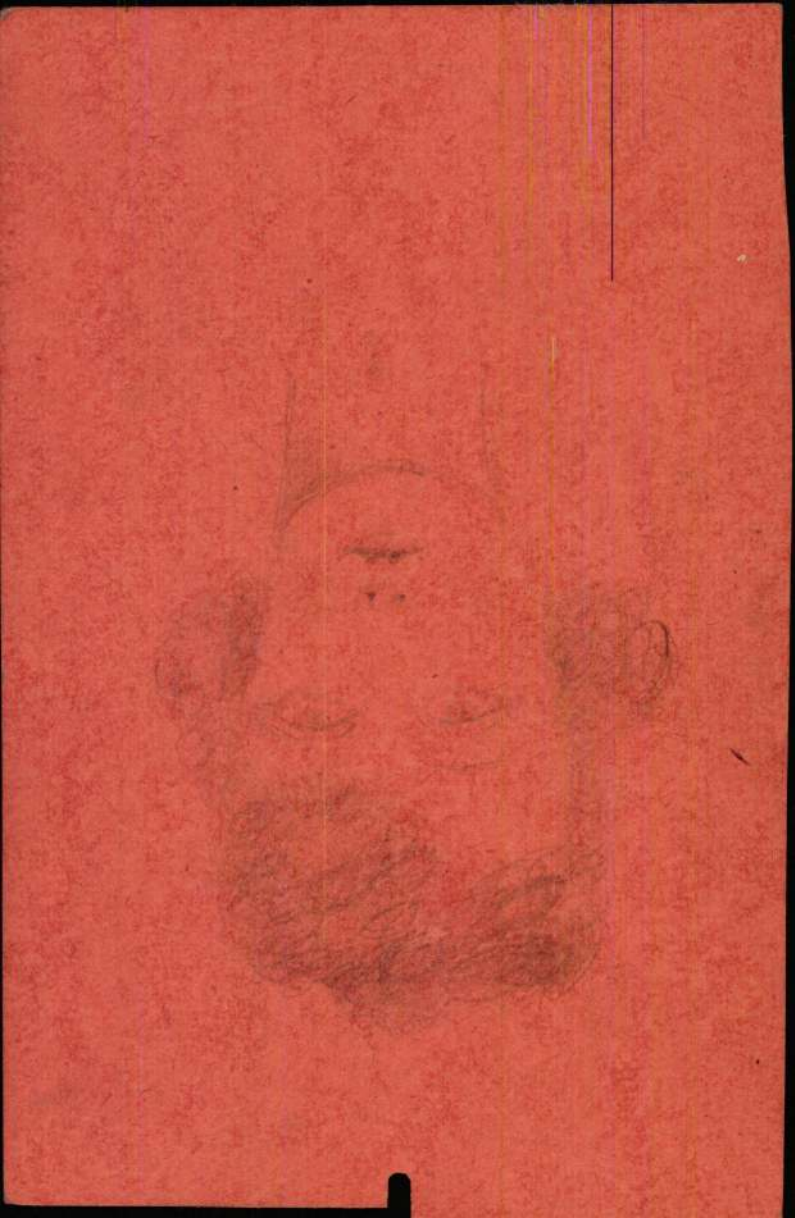

Várkonyi FERENCZY LÁSZLÓ

61 Jézus tanulmányfő grafika 50.—

László Várkonyi
alatt is.

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1934

Springer David VIII. 29.

Ferenczy László
várkonyi

festő

Pengő

VÁRKONYI FERENCZY LÁSZLÓ

134 János, tanulmányfő, olajfestmény . . 150.—

A

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1936.

SZIN GYÖRGY

142	Bányában	tempera	150.—
143	A falu vakja		400.—
144	Lustálkodás	olajfestmény	180.—
145	Két nő	olajfestmény	150.—
146	Biblia olvasás a vakoknál		300.—
147	Szegény asszonyok	olajfestmény	500.—

SZIVESSY BARBARA

148	Hölgy kutyával		200.—

SZLOVÁK GYÖRGY

149	Utca esőben	szénrajz	100.—
150	Könyöklő nő	szénrajz	60.—

SZOMOR LÁSZLÓ

151	Madonna		600.—
152	Tanulmány		250.—
153	Szüret		300.—
154	Leány		200.—

Várkonyi Ferenczy László

55	Borpincék	vízf.	80.— P
56	Misére	„	80.— „

Ferenczy László
Várkonyi

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon
1937

A Szinyei Merse Pál Társaság évenként „Tavaszi Szalont" rendez. Eképpen nyujt alkalmat arra, hogy az újra, meg újra felbukkanó ifjú tehetségek, akik hiteltetésükért hozzá fordulnak, a művészeti élet nyílvánosságának bemutatkozhassanak. Képességüket és felkészültségüket egymással összemérhessék.

A mai nehéz idők senyvesztő aszályában tavaszi esőnek szánja azt az erkölcsi és szerény anyagi támogatást, amit ilyenkor díjaival és elismeréseivel adni tud, hogy az élet jégveréseinek ellentállni segítsen.

A Szinyei Társaságnak ezt a szerepét nemcsak tagjainak a művész ifjúság iránt táplált együttérzése diktálja, hanem

Ferenczy László
festőművész
39 éves
(elmesavar)
+1945. XI. 23.
Kerepesi úti temető

Halotti főkönyv
251

MDK

Ferenczy László, festö.

Juci. Olf.

Nemz. Szalon.-Téli tárlat.1938 jan.-febr. Kat.

Ferenczy László

„Istenek alkonya"
„Borus táj" (... műveivel nézegel
a Képzőműv. Főiskola Székely
Bertalan Bajtársi Egyesületével
Képkiállításán (emlitve)

Nemzeti Újság 1926 XII. 29

Ferencz László

az alábbi pályázaton 30000 forintos megvételben részesült. 46.sz. pályamű egyik az erzője.

Rakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 1970. - Magyar Építőművészet, 1970.6.sz. 7-14.l.

Ferencsy László

Zajza a 8. oldalon.

Pestmegyei Hírlap 1969 február 27

Ferencz László

Zeyta a 10. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1969 március 9

Ferencz László

az alábbi tervpályázaton 3. díjat nyert 23. számú pályaterv egyik munkatársa

Tokaji Béla: Fonyódi gyógyfürdő-gyógyszálló és meleg vizű strandfürdő tervpályázata, 1971.
Magyar Építőművészet, 1971.6.sz.2-5.l.

Ferenczy László

rajza a 10. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1969 március 30

Ferenczy Károly

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Társaságban.

M. 1932. XII. 13.

Ferenczy László

Erdei út c. képe nagyal a Kéjzőmű-Főiskola Székely Bertalan Bajtársi Egyesületének képkiállításán

(emlitve)

Nemzeti Ujság 1926 XII. 29

Várkonyi Ferenczy László

Tavaszi kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Ujság 1931.VI.21.

várkonyi Ferenczy László

Nemzeti Szalonban - Tavaszi Szalon kiállitáson képével szerepelt.

Budapesti Hirlap 1931.VI.21.

V.Ferenczy László festőművész

Ernst-muzeum évadnyitó kiállitása - képveivel vesz részt

Pesti Hirlap 1931.IX.18.

MDK

Ferenczi M.
Női tanulmány-fej, monotypia

Szépm.Muz.
Nemzetközi modern metszetkiáll. Grafikai Oszt.
kiáll. 1907. jun. 28 l.

Ferenczy László
várkonyi

Falureszles, vízfi
Ut a Dunához, vízfi

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941

T. 6704.

látkép bástyákkal és körön-

ECCLESIAE-t

kiemelkedő mecsetekkel, mig fő-
szemléljük lebegő mondatszalag-
szavakkal. Jelzése

: 18.9 cm.

95

Ferenczy L.

Arverési Csarnok aukció kat.

37. a. 1927 márc. V Θ

38–41. nem szepel

1885-909-3
Vegyesek.

405. Hőmérők.

1 darab REAUMUR-féle hőmérő E.P. és S.W. jelzéssel.
Méretei: 28.3 cm. magas, 3.8 cm. széles.
Értéke.....1.00 K

Ferenczy László, művészettörténész

Korea kultúrtörténete

A *Néprajzi Múzeumban* június végéig látható ez a *Ferenczy László* által rendezett kiállítás, mely tárgyakra összpontosítva mutatja be Korea művelődéstörténetét a bronzkortól napjainkig. Az ókori kultúra bronzedényei, lakkozott dobozai, ezüst övcsatjai, bronztükrei, gyöngyei ugyanúgy izgalmasak, mint a Kogoryo-kori edények, aranyozott Buddha-fejek, pecsétnyomók, festmények. E tárgyak igazolják, hogy Korea kultúrája évezredek óta tartja és fokozza magas szintjét, s örvendetes az is, hogy közönségünk megismerkedhet ezzel a teljesítménnyel.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben „Korea kultúrtörténete"
Pest Megyei Hírlap, 1980. jún. 21.

- Itt van ez a három talán a legjobban tetszett ez a három ikonhoz hasonlitható kép

- Táblakép, vagy falikép ? Segitsen már ki bennünket Ferenci László a kiállitás rendezője

- Ez tulajdonképpen a modern japán festészetnek egy egész különleges ágát képviselik, amelyben mindenféle európai hatás is megtalálható. Épp ebben a teremben ennek a festőnek az az érdekesség, hogy keresztény témákat dolgozott fel és nyilvánvalóan a régi európai ikon festészetnek, a görög ikonfestészetnek a formátumát használja alapként, háttérként.

- Ha egész közel megyünk, akkor lehet látni, hogy selyemre van festve, szerintem egy ilyen fatáblára vagy selymet ragasztottak. Egész apró, lehet látni a szövést, festék alatt

- Aranyx füstöt használtak az aranyhoz. Ez olaj, ezt inkább hagyományosabb, európaibb az egész ügy, ilyen a kezelése is

- Egyetért ?

- Részben, mégpedig azért, mert az 1868 óta fejlődésnek indult modern japán festészetben ez az irányzat a Mihóka irányzat egy kisebb és ujabb ágat képvisel. A összekapcsoló jellegzetessége egyben el is választja az olajfestészettől, mert a nihunga az szó szerint japán festészetet jelent és ez elsősorban a technikára vonatkozik, tehát ezek a festők papir vagy selyem alapra festenek, mégpedig ásványi festékekkel.
A modern japán müvészetnek, festészetnek a zöme viszont lagalább 8o-9o %-a teljesen nyugatias jellegü olajkép festészet.

- Ki ez a japán festő akire ilyen hatással voltak a keresztény kultura ?

- Ez név szerint Unno Jaszuro lenne, de a dolog történetéhez hozzátartozik, hogy Japánban pl. a XVI.század végén

1978. VI.3. Pótfi, 10.00 (Kiné)
Szabad szombat.

a XVII.század elején már nagyon sok keresztény volt és akkor is kezdtek már megismerkedni az európai festészettel és a vallásias egyházi müvészettel is a japánok

- Kortársak ?

- Ezek mind kortárs müvészek, a huszas években születtek, most 5o - 6o évesek kb. és Japánban mindegyik befutott müvésznek számit.

- A legbelső teremben találja meg az ember azt az gzotikus távoli világot, amire számit amikor a japán kiállitásra indul.

- Egész biztosan, mert itt két olyan festmény is van, amely teljesen a régi japán ellenzőkép festészetnek a hagyományait követi. A egyik egy tavaszi és őszi tájat hullámokat bemutató nagyméretü összehajtható ellenzőkép, a másik pedig egy régi kinai-japán legendát dolgoz fel elvont absztrakt formában.
Ennek a festőnek Kajamo Matazonak a csillagképe egy szimbólikus ábrázolás az égi szövőlány és pásztor fiunak a találkozásáról. Mind a két emlitett festmény rendkivül dekorativ és ebben csatlakozik leginkább a XVII. -XVIII.századi japán ellenzőkép festészethez

- Az ellenzőkép nem hiszem, hogy tul sokat mondana azoknak, akik nem ismerik ezt a müvészetet

- Nyugaton ez paraván néven is ismert, ez egyébként távolkeleten már nagyon régi hagyománya van, Kinában már a VII.-VIII.században készültek térelválasztó elemként készitett vagy festett vagy aplikációs technikáju allenző képek. Japánban tudjuk, hogy a VIII. és XI.században főuri palotákban is használták már ilyen térelválasztó ellenző képeket.

- Ezek a térelválasztók tulajdonképpen milyen célzattal születtek meg annakidején ?

- Egyrészt praktikus rendeltetésük volt, mert a japán lakóházban, amelyet teljesen eltérő jellegü volt a nyugati épitészetnek a házaitól fontos szerepük volt, át lehetett gyorsan alakitania belső teret ilyen paravánok segitségével, ugyanakkor bizonyos fokig pótolták a monumentális festészetet. Ezek az ellenzők ugyanis sokszor 6 vagy 8 m hosszuságuak voltak és tetszés szerint lehetett hajtogatni őket felállitani őket festőknek kitünő alkalmat nyujtottak igy nagyméretü, monumentális képeknek az alkotására.

Ez a mostani modern festmény sorozat, ami itt látható ez viszont a mai modern emberek igényére készült, ezek tehát középül tekben, szállodákban, vagypedig kiállitásokon kerülnek bemutatásra, tehát a legszélesebb nézőközönségük van már Japánban.

- Másik oldalon viszont hölgyek sorakoznak némi ruhában aztán anélkül is. Akt sorozatot találunk a másik oldalon.

- Talán az a két akt kép sorozat érzékelteti azt, hogy milyen sokféle hatás jelentkezik a mai japán festőknek a müveiben és egy olyan müvésznél, aki hagyományos történelmi témákhoz, japán legendákhoz nyul vissza mégis azt találjuk, hogy ilyen meglehetősen modern, európaias franciás feldolgozásu témákkal is kisérletezik.

- Gondolom a közönség tetszésével találkozik

- Kétségtelenül nagy sikere volt.

- És a középső teremben ?

- Nyilván a kedves hallgatók is nagyon sokszor látták már könyvekben vagypedig képekben ennek a szentélynek a képét, amint előtte egy ilyen vörösre lakkozott hintó templomok előtt szokásos bejárati diszkapu van.

- a vizen

- ez bent van a tengerben és apály idején csak a kapunak a teteje látszik ki. De ugyanilyen érdekes ennek a festőnek egy másik képe, amely

jaj de gyönyörü, nagyon szép ,

- egy fenyvesekkel benőtt sziget nyelvet ábrázol, Amanu Hasidatét. MAmanu Hasidato szó szerint égi hidat jelent és nemcsak azért érdekes, mert a japánok szemében az egyik legkedveltebb természeti szépségnek számit ez a sziget nyulvány, hanem mert a japán tusfestészetnek egy legkiemelkedőbb legismertebb képviselője Szessu több mint 3oo évvel ezelőtt ugyanezt a szigetet megfestette már de teljesen tussal és teljesen más nézetből. Ez a modern festő más felfogásban és más technikával és egészen más szinekkel festette meg ugyanezt a hires helyet.

- Hogyan zárul ez a mai séta itt ?

- Nem tudom

- Mivé ötvöződik ez a látogatás most ?

- Nem tudom. Ezekután lehet hogy elmegyünk a Mücsarnokba, megebédelni, nem tudom.

- Az mindenesetre célszerü lesz, jó étvágyat kivánok és köszönöm.

Ferenczy Márk

Vázlatkönyve, a Szépmüv.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

M.U.931.V.30.

Ferenczy Márk

Vázlatkönyve, a Szépmův.Múz. uj grafikai szerze-
ményeinek bemutatóján.

M.U.931.V.30.

Ferenczy Márta

Téli borúlás, olaj
Udvarrészlet hóban, olaj
Férfi tanulmány, olaj

A Nemzeti Szalon első márványszigeti kiállítása.
XXXIII.vidéki kiáll. 1908. 13 1.

ban a középkorban Varaskalapács és
dtek, melyeket 1413-ban a Derencsényi-
1634-ben a váci nahijéhez tartozott
Miklós és a Marsovszky-család, 1826-
ttra Antal és Károly a földesurai.
égett.
pásztói vasutvonaltól nyugatra a
ban, ~~jellegzetes hegyi településsel,~~
~~águ helységek sajátosság nélküli for-~~

d első felében.

négyzetes alaprajzu, egyemeletes, víz-
ünárkánnyal, kétszárnyu bejárati

MDK

Ferentzy Mártha,

1909-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902- 1912./ 85.1.

M. D. K.

FERENTZY Aranka festő

1909-ben Nagybányán a Szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 328. l.

Ábulák megírva

Ferentzy Márta

festő

láid

Kóródy Elemérné

Ferenczy Márton

ötvös

Kolozsvár

XVII. sz

Sz – Sz

Ferenczy Miklós MDK

Női akt, olf.

Mücsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti Kiáll.

Ferenczy Miklós MDK

Öreg bácsi, pasztell

Női fej, pasztell

Műcsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Ferenczy Miklós, építén

L: Dobó János

22-23

Fülöp Imre: Ipartem – A nagyállalatok és az építész

Magyar Építőművészet Bp. 1983

83/4

MDK

Ferenczy Noémi

Tóth I: K.Ferenczy Noémi és Ziffer Sándor képkiáll. Pásztortüz 1926, 11.sz. 264 l.

Berény R.

FERENCZY NOÉMI

A 18—19-es évek eseményei alakították kommunistává és forradalmárrá is. Művészetébe tekintve pedig, figyeljük csak miképen áll meg a magaválasztotta témavilágban. Fínom művészi ösztönével valami mítosz felé tapogatódzott s ezt a MUNKA vonatkozásaiban lelte meg. Sorra vette a munkát jelentő hivatásbeli tevékenységeket, ami már szinte az egyes foglalkozások felé irányította figyelmét, s így megkapta a maga gobelin-ódáját a kertész, a pék, a kőműves, az író stb. S mindegyiket a látható (vizuális) fogalmi ismérveinél ragadta meg. Úgy a formabeli alakzatok tekintetében, mint a színekében is: a fű zöldje, a kenyér barnája, vagy a tégla piros színe egy-egy színegyüttes létrejöttét indította el, amely együttesben a színeknek olyasféle szerepük van, mint mondatban a szavaknak. Vagyis egy gondolatot, — ezúttal színgondolatot — mondanak ki. Ezek a színgondolatok mindig a falhoz símuló kárpit síkjának díszét szolgálják, gyakran fanyarízű összecsendülések zamatával, egy mívesen pallérozott és fejlett ízlés komollyá vált játékaképen. Nagy kiterjedésű színes foltokba tagolja terveit. Építi őket, — egy építész munkájához hasonló természetű szervezéssel alakul valami alapgondolata képpé. Mert ezek a gobelinek is képek, a Ferenczy Noémi festői igénye szerint való lapos képek, amelyek a tér mélységét inkább csak pedzik, semmint annak érzetét felidézik. Már ez egymagában tünete az ilyen vonatkozású elvontságok iránti fogékonyságának, sőt talán utánuk való vágyának is. De a többi vonatkozás is, ott a gobelinjein, mind valamiféle elvontság, s így valószínű, hogy az alkata kedveli ezt, s ne is gondoljunk holmi divatos művészi ragályra.

Mert a munkájának és személyének azonos jellegét kellett volna legelőbb is említeni. Azt az egyneműséget, amely művei stílusában és alkatából folyó magatartásában is egyaránt döntő. Egyikben sincs semmi magáraöltött: ő maga növekedett olyanná. Egy **Gauguin**-rangú s vele valamennyire **rokonértelmű** szecesszionizmusra gondolok, s arra a dekoratívságra is, amelynek csírája már meglelhető apjának, **Ferenczy Károlynak,** utolsó korszakából való képeiben. Ez volt az a szellemi hagyaték, amellyel Ferenczy Noémi sáfárkodott, s tegyük rögtön hozzá, hogy az nem fogyatkozott meg kezei között.

S ha néha megkívánja, hogy az egyéni vonások helyett a típusét lelje meg, s azt is igényének megfelelően általános érvénnyel bíró elvont jellegűvé tegye, olyankor bizony ábrázolás helyett valami lárvaszerű formulát alakít. Ezért, mintegy ellensúly gyanánt, hadd idézzem rajzainak tiszta sugárzásait, angyali primitívségüket, de a bennük lévő alázatos természethűséget, továbbá a vonaluk tartalomtelt báját és a hidegen szemlélő tekintet mögött remegő szívdobbanásokat, amelyek a mi szívünket is vele dobbantatják s megejtenek hívévé.

A jelentősége pedig a magyarhoni képzőművészetben egyedülálló, mert ő az, aki a magaszőtte falkárpitjaival nemcsak visszaadta a műfajnak magas rangját, de szinte újra teremtette a műfajt magát.

Berény Róbert

Szabad Művészet 1947. 6-7 sz.

Művészek Michelangelóról

Vasari, Giorgio (1511—1574), olasz festő és művészeti író:

... az egek jóságos irányítója ... elhatározta ... hogy olyan szellemet küld a földre, aki egyetemlegesen tehetséges minden művészetben és minden mesterségben és saját magától fogja megmutatni, mi a képzőművészet tökélye a rajzban, a konturban, a fény és árnyék alkalmazásában, mindabban, ami kimagaslóvá teszi a festészetet; megmutatja továbbá, hogyan kell helyes megítéléssel dolgozni a szobrászatban s hogyan kell a lakásokat kényelmessé és biztonságossá, egészségessé és derüssé, arányossá és a díszítésben gazdaggá tenni az építészet által ...

Senki se csodálkozzék, hogy Michelangelo kedvelte a magányt, hisz szerelmes volt művészetébe, a művészet pedig csak a magános és elmélyülő embert szereti. Annak, aki a művészetnek akar élni, kerülnie kell a társaságot; aki azonban a művészet problémáiba mélyed, soha sincs egyedül és gondolatok hijján ...

(Brelich Mário fordítása, ABC-kiadás)

Greco (Theotocopuli el Greco) (1547—1614) görög származású spanyol festő:

„Michelangelo jó ember volt, de festeni nem tudott".

Delacroix, Eugéne (1799—1863) francia festő:

„... izmokat festett, pózokat, amelyekben — ellentétben az általános véleménnyel — még a tudás sem valami kiváló. A legrosszabb antik is végtelenül értelmesebb, mint Michelangelo egész életműve. Emberi érzések és emberi szenvedélyek távol állottak tőle. Ha egy kart, vagy lábat rajzolt, úgylátszik, mintha csak arra a karra és lábra gondolt volna s a legcsekélyebb mértékben sem gondolt arra a kapcsolatra, amely ezeket a testrészeket a műhöz, mint egészhez fűzi, vagy ahhoz a személyhez, amelyhez hozzátartoznak.

Be kell azonban vallani, hogy az ilyen egyoldalúan kezelt művek önmagukban csodálatra késztethetnek.

Ebben van egész erteke. Egyetlen testrészt hatalmassá és félelmessé tudott tenni."

Cézanne, Paul (1839—1906. l.: Kis lexikon, Sz. M. 1—2. sz. 16 old.).

„Micsoda óriás! Olyan erő, amely megszédíti az embert; de inkább rajzolt, mint festett. Mégis bámulom őt, soha nem lehet utolérni!"

Bernáth Aurél (1896—) festő:

„Az „Utolsó ítélet" a világ csodája. Eddigelé a legnagyobb emberi mű, melyet a föld a hátán hordott. Nincs ennél hatalmasabb kép. A legnagyobb szellemi koncentráció eredménye s a legmélyebb felfogású alkotás, melyet ember valaha elképzelt.

Elmondhatatlan mű. Olyan, mint maga a világ, bolygóival, csillagaival. Kering, zsong, mozog. Olyan, mint a lélekzés.

Egy festőről van itt szó — most egy ritka vallomást teszek mellette —, akinél lenyűgöz az is, amiről beszél. Mi festők tudjuk azt, hogy képeink tárgya nem sokkal több, mint egy alkalom. Bár a tárgy sorsdöntő lehet, műveink szerencséje fordulhat a helyes választáson. De hol van az a festő, aki ekkora súlyt tudott volna adni tárgyának? S akivel az így összeforrt? S hol van még máshol ekkora téma, mely ennyire a földi sorsunknak lenne szimboluma? Ki mert még ekkora gondolatot rábízni egy képre s kinek sikerült az, hogy egy ilyen arányú gondolat, vagy világérzés meg ne ölte volna képét?

Zord csikorgás jön a képből. Az önállóknak, a tudásfáról szedegetőknek, ezeknek az igazi világi árváknak nyugtalan égre tekintése ez".

(„Írások a művészetről", Dante-kiadás, 1947)

Szőnyi István (1894—) festő:

„... Hogy (Michelangelo) művei milyen tökéletes műremekek, azt éppen az mutatja, hogy mégsem a szavakkal is kifejezhető irodalmi tartalom hat reánk, hanem a művészi mondanivaló. Milyen tökéletes akt Ádám s milyen hatalmas Jeremiás tépelődő arckifejezésével".

(„Kép". Dr. Vajna és Bokor kiadása, 1943)

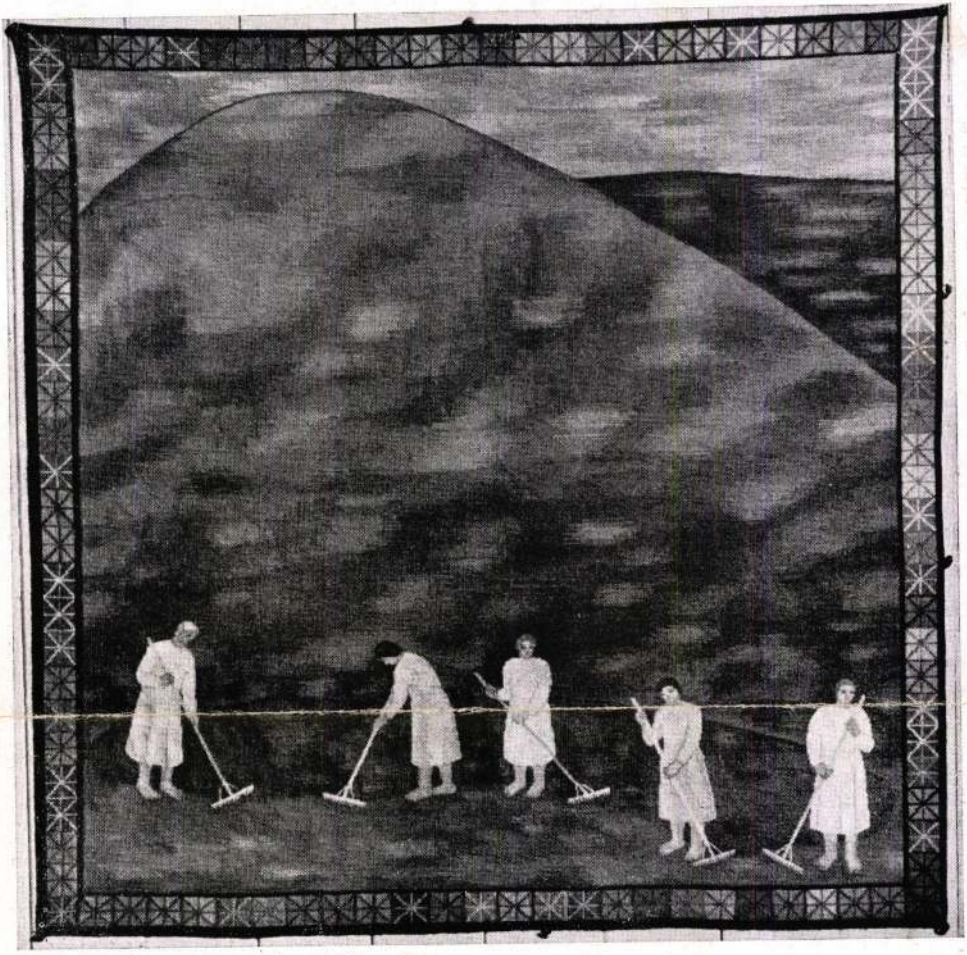

FERENCZY NOÉMI: Gereblyezők (gobelin) Petrás-fotó.

Ferenczy Noémi műveiből június első felében rendezett kiállítást a Derkovits-kollégium. A kiállítás valóságos eseménnyé nőtt; iskolák, üzemek, a művészet barátai, művészek stb. állandóan és nagy számban látogatták. Vásárolt az állam, a főváros, a MKP és mások. Lukács György egyetemi tanár nyitotta meg a kiállítást; beszédében méltatta Ferenczy Noémi emberi és művészi érdemeit és rámutatott arra, hogy ez a kiállítás is bizonyítja, mennyire alaptalan az a vád, mintha a MKP nem becsülné meg a haladó művészetet s egy politikai vonalú naturalizmust propagálna. „Mi új realizmust kívánunk, haladó művészetet, a legteljesebb művészi igénnyel és a művész függetlenségének kihangsúlyozásával — mondotta Lukács György —, de természetes, ha elsősorban a valóságos életet mutató új realizmust szeretjük, azt a realizmust, amelynek értékes példáját látjuk Ferenczy Noémi műveiben is".

Egy népi művésziskoláról

A legközelebbi hetekben zárja le első félévét a Derkovits Gyula Képzőművészeti Kollégium és ezzel első állomásához érkezik ez a képzőművészeti nevelésünk szempontjából annyira jelentős és érdekes intézmény.

A Derkovits-kollégiumnak a képzőművészeti nevelés terén kettős jelentősége van. Egyrészt kollégium-jellegénél fogva (hallgatói számára ingyen lakást és ellátást biztosít) lehetővé teszi, hogy a munkásság és szegényparasztság tehetséges gyermekei, akik a multban erre nem is gondolhattak, vagy legjobb esetben az autodidakták rögös útját járták, komoly, szakszerű művészeti kiképzést kapjanak. Így egy egészen új réteg kapcsolódik be a magyar képzőművészeti életbe, új, friss élményanyaggal, ami okvetlenül színesebbé és gazdagabbá fogja tenni művészetünket.

A kollégium másik jelentősége abban a pedagógiai módszerben van, amit a kollégiummal kapcsolatos képzőművészeti iskola valósít meg és amely — nyugodtan mondhatjuk, hogy európai viszonylatban is — egyedülálló. Ha az eddig szokásos képzőművészeti oktatást egy szóval akarjuk jellemezni, úgy azt mondhatjuk, hogy az passzív oktatás volt, szemben a Derkovits-kollégium aktív módszerével. Passzívnak nevezzük azt az oktatást, amely növendékeit csupán alakrajzra, anatómiára, a művészetben úgyszólván soha alkalmazásra nem kerülő ábrázoló geometriára tanítja, csak felületesen érinti a kompozíció törvényeit és egyáltalán nem fordít arra gondot, hogy a növendéket magához a műalkotáshoz, a kifejezéshez elvezesse. A Derkovits-kollégium aktív módszere ezzel szemben abban áll, hogy — igen alapos alakrajzi és egyéb stúdiumok mellett — növendékei elé, már a legelső időktől kezdve, mindenkori fejlettségi fokuknak megfelelő feladatokat tűz és így módot ad nekik arra, hogy saját élményanyaguknak megfelelő kifejezési formát keressenek.

Eddigi képzőművészeti oktatásunk a képzőművészeti technikák tanítását is elhanyagolta. Ezen a téren a Derkovits-kollégium a reneszánsz egészséges műhelyszellemét kívánja életrekelteni. A növendékek munkáikat maguk kivitelezik és így művészeti tanulmányaikkal párhuzamosan tanulják meg a gipszöntést, kőfaragást, cizellálást, a különböző grafikai eljárásokat stb., stb.

Az egyéni feladatokon kívül a kollégium növendékei időnként közös feladatokat is kapnak. (Emlékmű, falfestmény.) Ilyenkor közösen dolgozzák ki a terveket, egybevetik elgondolásaikat és kiválasztják a legjobb megoldást. A kivitelezést is együtt végzik el. Ez a munkamódszer, ahol nem az egyéni érvényesülés, hanem mindenekfelett a mű kerül előtérbe, alkalmas egy olyan kollektív szellem kialakítására, amely talán csak a gótikus kathedrálisok építőit hatotta át.

A közösségi szellem kialakítására maga a kollégiumi élet is igen alkalmas. Bátran remélhetjük, hogy az a kis közösség, amely három éven keresztül jóban-rosszban együtt dolgozott, a kollégium falai közül kikerülve az életben is segítőtársat fog látni egymásban, nem puszta vetélytársat.

A Derkovits-kollégium növendékeinek a képzőművészeti szakoktatáson kívül elméleti oktatást is nyujt. Az elméleti oktatás azonban nem szorítkozik csupán a művészettörténetre, hanem felöleli az irodalmat, zenét, társadalomszemléletet, történelmet és a nyelvtanulást is.

A kollégium lelkiismeretesen vigyáz arra, hogy féltehetségek ne kerüljenek növendékei közé. Százával találkozunk ma még olyan szerencsétlenekkel, akik valamilyen művészeti iskola elvégzése révén művésznek képzelik magukat, de sem elég tehetségük nincs ahhoz, hogy valóban művészek legyenek, sem lelkierejük arra, hogy ezzel az illúzióval leszámolva beilleszkedjenek a társadalom egyszerű dolgozó tagjai közé. Ennek elkerülése végett a kollégium csak igen alapos rostálás után vesz fel növendékeket, de a már felvettek fejlődését is éber szemmel figyeli és a kevésbé tehetségeseket más pályára irányítja.

A kollégiumnak a kezdeti időben sok nehézséggel kellett megküzdenie és a kollégium megteremtéséért és fenntartásáért végzett áldozatos munkából a kollégium tanári kara és növendékei egyformán kivették a részüket. Ma azonban már hivatalos helyen is felfigyeltek a kollégiumra, méltányolják működését és minden remény megvan arra, hogy a kollégium tovább fog haladni a maga elé tűzött úton az új magyar művésznemzedék megteremtéséért.

b. a.

64

1937 szept. 26—október 11

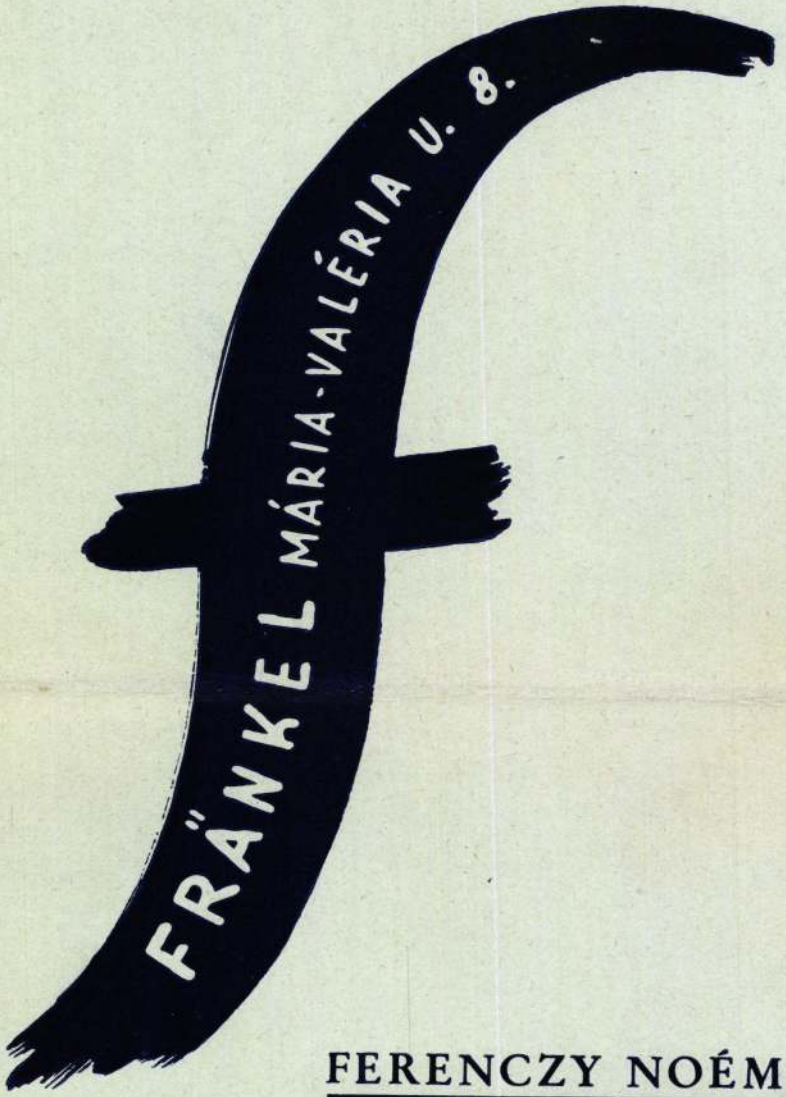

FERENCZY NOÉMI GOBELINJEINEK ÉS VÍZFESTMÉNYEINEK GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

(S) FERENCZY NÓÉM

FERENCZY NOÉMI MŰVÉSZETE

Ferenczy Károlynak, a magyar impresszionizmus legkiválóbb festőjének hatalmas tehetsége, meggyőződésének sugalló ereje olyan ellenállhatatlanul hatott mindenkire, hogy közvetlen hozzátartozóit is önkéntelen művészetrajongással töltötte el. A család meglehetősen zárt légkörébe a hétköznapiság egyébként is alig tudott beszűremleni, s így majdnem elkerülhetetlen volt, hogy Ferenczy Károlynak formailag és tartalmilag folyton tisztuló alkotásai és emelkedett szellemű életfelfogása jó korán fel ne keltsék gyermekeiben azt a vágyat, hogy egyéniségüket a művészet nyelvén szólaltassák meg. Apjuk szemlélődő magábavonultsága folytán ők is érzéketlenné váltak a külső igényekkel szemben és bontakozó lelki világuk csak a belső értékek iránti fogékonyságra nevelődött. A megszokott polgári életpályák nem nagyon csábító színben tűntek fel előttük. Mind a hárman művészek lettek. *Valér*, a legidősebb, mint festészetünk csoda-gyereke lépett az életbe, *Béni*, Noémi ikertestvére hamarosan kitűnő szobrász lett, *Noémi* pedig, akinek tehetsége a leglassabban fejlődött ki, a *gobelinszövéshez* fordult, ahhoz a műághoz, amelyben nálunk nem volt méltó elődje. Az apa páratlan tehetsége és példája így él tehát tovább gyermekeiben egy-egy renaissance művészcsalád hagyományaihoz hasonlóan.

Ferenczy Károly aszkétai igénytelensége művészetimádatából folyt, nem pedig valami magaelégült gőgből. A külvilág csakis látványként érdekelte s nem jelentett számára olyan élményt, amely lelkének veleszületett tartalmi gazdagságát fokozhatta volna. Jelleméből leánya örökölt legtöbbet. Ferenczy Noémi külső életének legendás szerénysége bizonyosan megszállottságból eredő kényszer. Az a hősiesség, amely állandóan az önfeláldozás határán jár, előttünk ritka érdem — az ő szemében természetes kötelezettség. Azért választotta a gobelinszövést művészete megtestesítéséül, mert egyrészt csak benne tudja tökéletesen kifejezni az életről való vallomását s mert másrészt ez az eljárás a képzőművészetek bármely ágánál fokozottabb mértékben a művész minden idejét, nemcsak ihletett perceit igényli. Csupán az vállalkozhatik rá, aki az alkotó erő olyan fokú és tartalmú sűrítésére képes, amely eleve kizárja a hosszabb elernyedést vagy szétszóródást, és aki az élet legnagyobb jutalmának a külső behatásoktól meg nem zavarható munkaállandóságot tekinti. Ez a lekötöttség, a szövéstechnika lassúsága és nehézsége kiváltképpen megfelelt Ferenczy Noémi munkás természetének. Érezte is az első próbálkozások után, hogy véglegesen meg-

találta azt a formát és azt az anyagot, amelynek segítségével újat teremthet. Ezzel egyúttal olyan művészi ág felélesztésére vállalkozott, amely középkori tündöklése után eltűnt a modern életből, vagy pedig a „nagy művészetek" rangjáról az iparművészeti „termelés" síkjára csúszott le. Feltámasztani azonban ő is csak úgy tudta, hogy a *tervezés, a kartonra-áttevés* és a *szövés* feladatát, melyet azelőtt három különböző mester oldott meg, kiváltságos tehetségével maga végezte el s így a gobelint egységes felfogással újból élő művészetté emelte.

Az otthon ellesett műhelytitkokon kívül sosem részesült rendszeres kiképzésben. Ízlését azonban Európa legszebb múzeumaiban és templomaiban finomította. Saját vallomása szerint *Giotto* freskói hatottak rá leginkább, olyan értelemben, hogy tudatosítani segítették művészi szándékait. A Giottóból kiinduló biztatás után a chartres-i dóm üvegképeinek el nem múló varázsába, csodás formakincsébe, mérlegelt egyszerűségébe és tartózkodó színeibe merült s ezek előtt világosodott meg a maga egyedül járható útja. Szőni Párizsban tanult meg s ott ismerte ki a gobelin fonalanyagának minden csínját-bínját és szépségét.

*

Ferenczy Noémi lelkialkata középkorian egyvonalú, áhítattal teli. Értetlen mindennel szemben, ami felületes : örök célokra tör. Lénye zárkózott, életszemlélete gyakorlati vonatkozásban merev, gyámoltalan. Rendkívül finom vízfestményein és gobelinjein azonban az egyszerűvé mélyített szerkezetben s az anyag mélytűzű színeibe foglalt témákban megható életszeretet fejeződik ki. Bennük létének igazi tartalma tárul elénk. Ez a tartalom, amelyre művészetének legkitűnőbb méltatója, *Tolnay** Károly mutatott rá, a *munka dicsőítése*.

Első gobelinjei Giotto és Chartres nyomán még bibliai tárgykörben mozognak. Dúsak, kiélezettek bennük a díszítő szempontok, szerkezetüket szinte csak a részarányosság tartja össze. A művész színérzékenysége azonban már ezeken is olyan gazdag, hogy a fonalanyag tulajdonságainak legműveltebb kihasználására ad módot. Ezeket a vallásos hangulatú gobelineket idilli, nyugodt természeti képek váltják fel. Az üde növényzetnek és a benne zajló állati életnek közvetlen, naiv ábrázolásából az assisi szent minden élőt egybefoglaló panteisztikus szeretete sugárzik. Az emberi alak még teljesen alárendelt, méretben, jelentőségben egyaránt, mintha a művész attól félne, hogy az ember, aki csak uralkodóként, nem pedig egyenrangúan tud a környezetbe illeszkedni, valahogy megbontja a szelid természet gyönyörű egységét. Ferenczy Noémi később olyan kiforrott gyakorlathoz érkezett el, hogy alakjai kiemelkednek esetleges szerepükből és lenyűgöző méretben töltik ki a gobelin terét. Hangsúlyozzák, hogy mélységes és megbékült

* Tolnay Károly : Ferenczy Noémi. Ars Hungarica 5. Budapest, 1934. B. Farkas F. k. a.

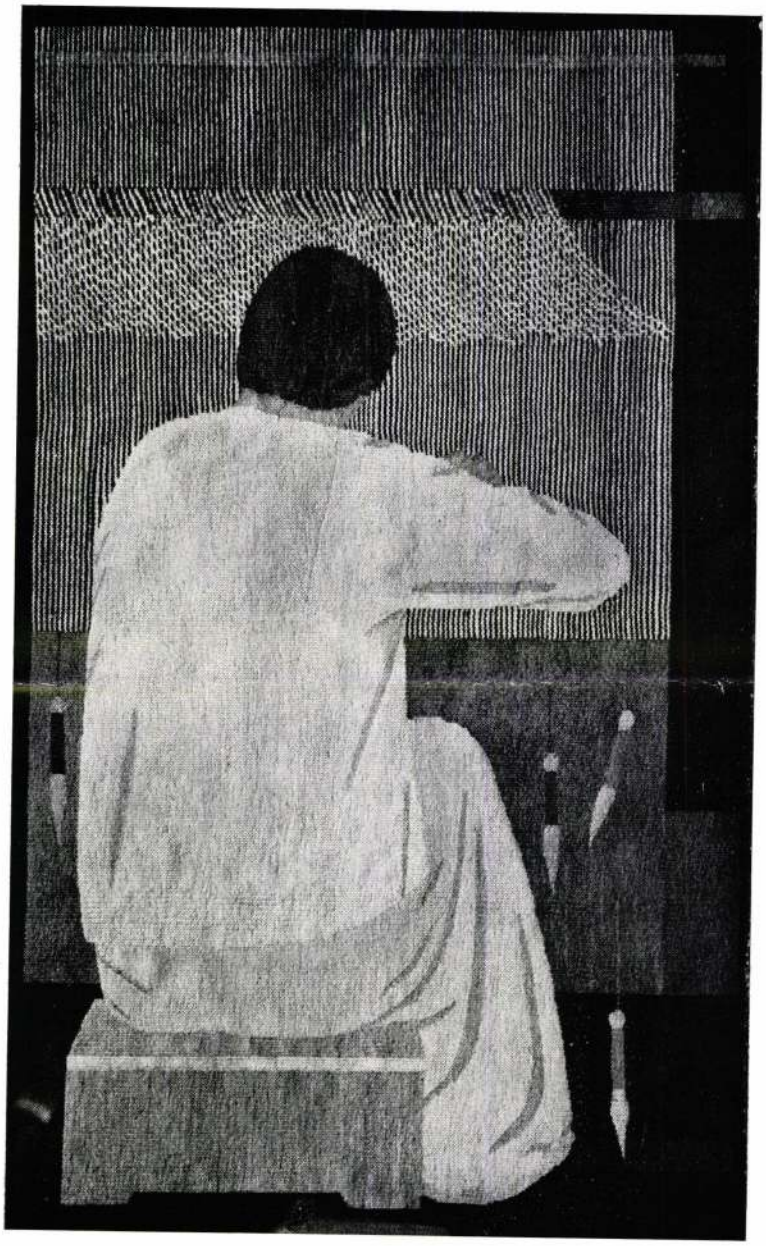

14. SZÖVŐ NŐ

erkölcsiség hordozói, mert abban a tevékenységükben, melyben a gobelin ábrázolja őket, az élet legfőbb célja, a munka is kijelölődik. A művész útja tehát a metafizikai élménysugallta művektől a panteista természetszereteten keresztül a világ középpontjáig, az emberig vezetett. Ezeknek a gobelineknek egyszerű, majdnem szkematikus ábrázolásai tömörségükkel, a színek sokárnyalatú s mégis átható tüzével az alakokat olyan jelképekké emelik, amelyek éppoly közérthetőek, mint a középkori mozaikok. Időnkívüliek, bár körülrezgi őket a ma légköre is, és minthogy a szövés sajátos törvényeiben gyökereznek, festészeti vagy szobrászi nyelvre lefordíthatatlan, *sui generis* művészetként nyilatkoznak meg.

Ferenczy Noémi azonban nem állt meg ennél a szimbolumteremtésnél sem. Legutóbbi gobelinjein a technikai és szerkezeti tökéletesedésen kívül bővült megint a művek gondolatköre is. Alkotásai egyik csoportján eddig ugyanis a *természet* élt önálló életet, a másik nagy csoporton pedig az *ember* a természettől független munkásságában magasztosult fel — mostanában viszont sikerült a művésznek még egy lépést megtennie azzal, hogy az embert és a természetet kozmikus egységbe foglalta.

*

Ferenczy Noémi műveit, melyeknek legjelentősebb darabjai az európai fővárosok jórészében rendezett kiállításokon is lelkes méltánylásra találtak, eszmei tartalmukon keresztül szándékoztunk megismertetni. E rövid bemutató cikk keretében nem térhettünk ki a technikai, színbeli és szerkezeti sajátságok elemzésére. Összehasonlításokkal sem közelíthettük volna meg jobban művészetének lényegét, mert Ferenczy Noémi senkinek sem követője, műfaját maga keltette új életre s gobelinjeinek érett teljessége művészetünknek olyan különleges értéke, melynek időálló erejében bátran hihetünk.

Oltványi-Ártinger Imre

1. NŐVÉREK

NOÉMI FERENCZY

Karl Ferenczy war der bedeutendste Maler des ungarischen Impressionismus. Die Wirkung seiner hervorragenden Begabung und seiner suggestiven Beseeltheit war so überwältigend, dass sie unwillkürlich auch seine nächsten Angehörigen mit schwärmerischer Kunstbegeisterung erfüllte. In die abgeschlossene Atmosphäre der Familie vermochte nichts Alltägliches einzudringen. Von den abgeklärten Schöpfungen des Vaters und seiner hohen Lebensauffassung angeregt, empfanden die Kinder schon frühzeitig den Wunsch, sich ebenfalls künstlerisch zu betätigen. Dem Beispiel folgend, das in der kontemplativen Insichgekehrtheit des grossen Malers lag, wurden auch sie gegen alle äusseren Ansprüche unempfindlich. Sie hatten keinen Sinn für bürgerliche Lebenswege. Um so empfänglicher nahmen ihre Seelen die Erziehung zu inneren Werten auf. Alle drei wurden Künstler. *Valerius*, der Älteste, trat als malendes Wunderkind ins Leben. *Benjamin*, der Zwillingsbruder Noémis wurde alsbald ein ausgezeichneter Bildhauer. *Noémi* endlich, deren Begabung am spätesten heranreifte, wandte sich der Gobelin-Weberei zu, einer Kunstgattung, in der sie bei uns keine würdigen Vorgänger fand. So wirken Begabung und Beispiel des grossen Vaters in seinen Kindern fort, ähnlich den Überlieferungen einzelner Künstler-Familien der Renaissance.

Die asketische Bedürfnislosigkeit Karl Ferenczys war eine Folge seiner Kunstanbetung, nicht etwa eines selbstherrlichen Hochmuts. Die äussere Welt war in seinen Augen nur als Erscheinung fesselnd. Sie bedeutete ihm kein Erlebnis, das den angeborenen *inhaltlichen* Reichtum seiner verschlossenen Seele hätte steigern können. Das meiste hat in dieser Hinsicht seine Tochter von ihm geerbt. Die legendäre Kargheit des äusseren Lebens der Noémi Ferenczy folgt zwangsläufig aus ihrer Kunstbesessenheit. Wir sehen in diesem Heldentum, das ständig die Grenzen der Selbstaufopferung streift, ein seltenes Verdienst — für sie ist es eine natürliche Verpflichtung. Sie griff zur Gobelinweberei, weil sie ihre Lebensauffassung nur darin vollkommen zum Ausdruck bringen kann — und gerade der Bildteppich nimmt mehr als sonst irgend ein Zweig der bildenden Künste die gesamte Zeit des Künstlers in Anspruch, nicht nur die Minuten seiner Inspiration. Nur der kann diese Technik in Angriff nehmen, der die schöpferische Kraft in einem Grade und zu einer Stetigkeit zu verdichten weiss, wobei zeitweilige Schlaffheit oder Verstreutheit von

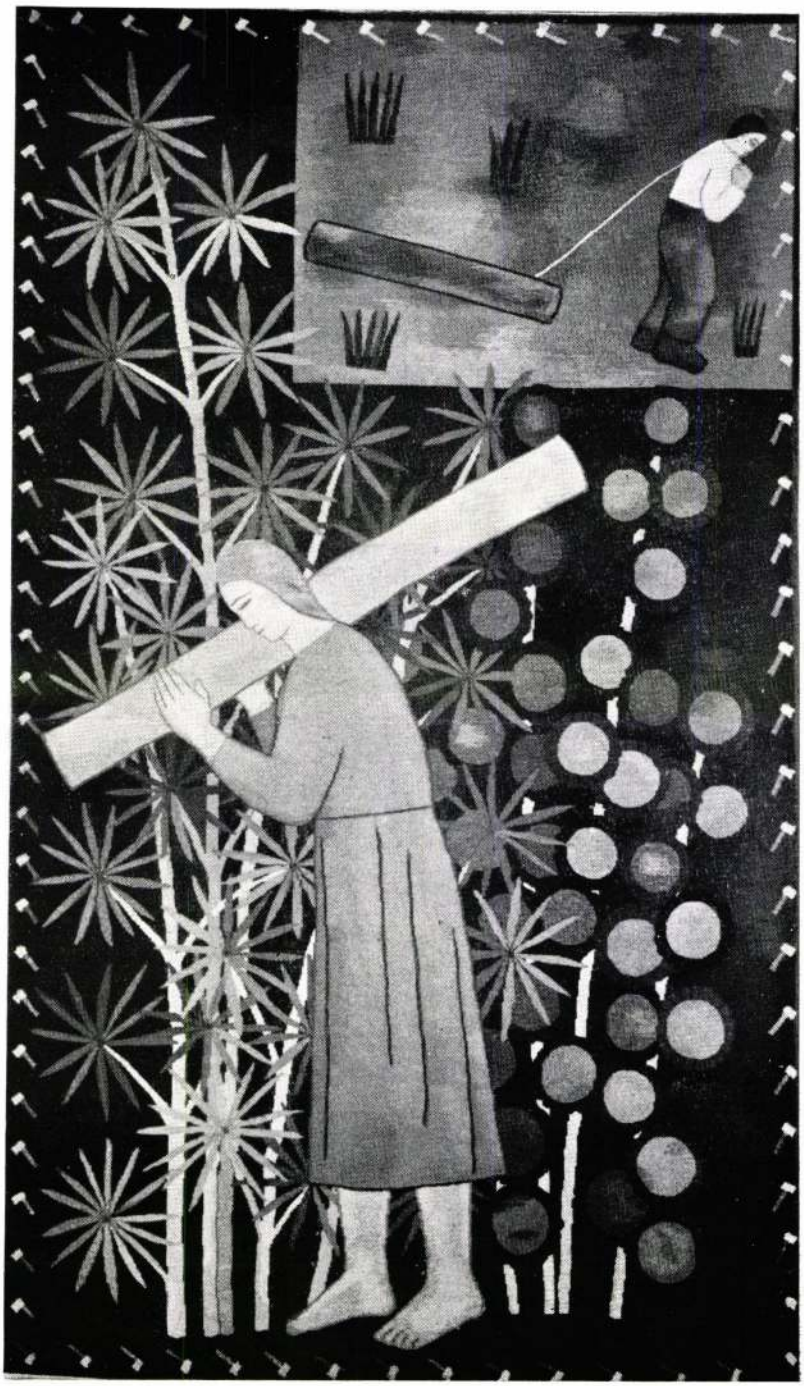

7. FAHORDÓK

vornherein ausgeschlossen sind. Nur wer die von äusseren Einwirkungen ungestörte ständige Arbeit als höchsten Lohn des Lebens erachtet, mag sich der Gobelin-Weberei widmen. Diese Gebundenheit, das Langsame und Schwierige der Webetechnik entsprechen im besonderen der arbeitsamen Natur der Noémi Ferenczy. Sie empfand es auch gleich nach den ersten Versuchen, jene Form und jenen Stoff gefunden zu haben, die sie zur Schaffung eines Neuen verwenden konnte. Sie unternahm es, einen Zweig der Kunst von neuem zu beleben, der nach seiner Glanzzeit im Mittelalter aus dem modernen Leben verschwunden oder vom Rang der „grossen Künste" auf die Ebene der kunstgewerblichen „Produktion" herabgesunken war. Diese Auferweckung konnte jedoch auch ihr nur in der Weise gelingen, dass sie die Aufgaben des *Entwerfens, der Übertragung auf den Karton und des Webens*, die vordem von drei verschiedenen Meistern gelöst wurden, mit ihrer ausserordentlichen Begabung selbst zu bewältigen verstand. Durch diese einheitliche Auffassung war es ihr möglich, die Gobelin-Weberei wieder zur lebendigen Kunst zu erheben.

Ausser den Werkgeheimnissen, die sie daheim erlauschen konnte, wurde ihr keinerlei systematische Ausbildung zuteil. Doch trugen die schönsten Kirchen und Museen Europas zu Verfeinerung ihres Geschmackes bei. Nach ihrem eigenen Bekenntnis waren Giottos Wandmalereien von grösstem Einfluss auf ihre Entwicklung. Sie halfen ihr, über die eigenen künstlerischen Ziele bewusst zu werden. Nach der von Giotto empfangenen Ermutigung vertiefte sie sich in den unvergänglichen Zauber der Glasbilder der Kathedrale von Chartres. Sie erlebte das Wunder dieser erhabenen Formenwelt, dieser wohlerwogenen Einfachheit und verhaltenen Farbigkeit. Hier wurde ihr der einzig gangbare Weg klar, den sie einzuschlagen hatte. In Paris lernte sie weben, dort wurde sie mit allen Schönheiten und Werkeigenheiten des Gobelinfaden-Materials vertraut.

*

Die Seele der Noémi Ferenczy ist mittelalterlich-einlinieg und andachtsvoll. Sie ist ohne Verständnis für alles was oberflächlich : ihre Ziele liegen in der Ewigkeit. Ihr Wesen ist verschlossen, ihre Lebensanschauung in praktischer Beziehung starr und unbeholfen. Doch in ihren ungewöhnlich feinen Aquarellen und Bildteppichen, in ihren Themen, die von der verinnerten Einfachheit des Gefüges und von dem dunkeln Farbenfeuer des Stoffes durchwoben sind, tritt eine rührende Liebe zum Leben in Erscheinung. Hierin erschliesst sich der wahre Inhalt ihres Daseins. Karl *Tolnay*, von dem die beste Würdigung ihrer Kunst stammt, hat auf diesen Inhalt hingewiesen. Es ist : die *Verklärung der Arbeit*.

Ihre ersten Bildteppiche bewegen sich noch im Gefolge von Giotto und Chartres, auf dem Gebiet biblischer Themen. Sie sind üppig, betonen das Schmuckhafte und werden im Gefüge fast ausschliesslich durch die Massverhältnisse zusammengehalten. Doch ist die Farbempfindlichkeit der

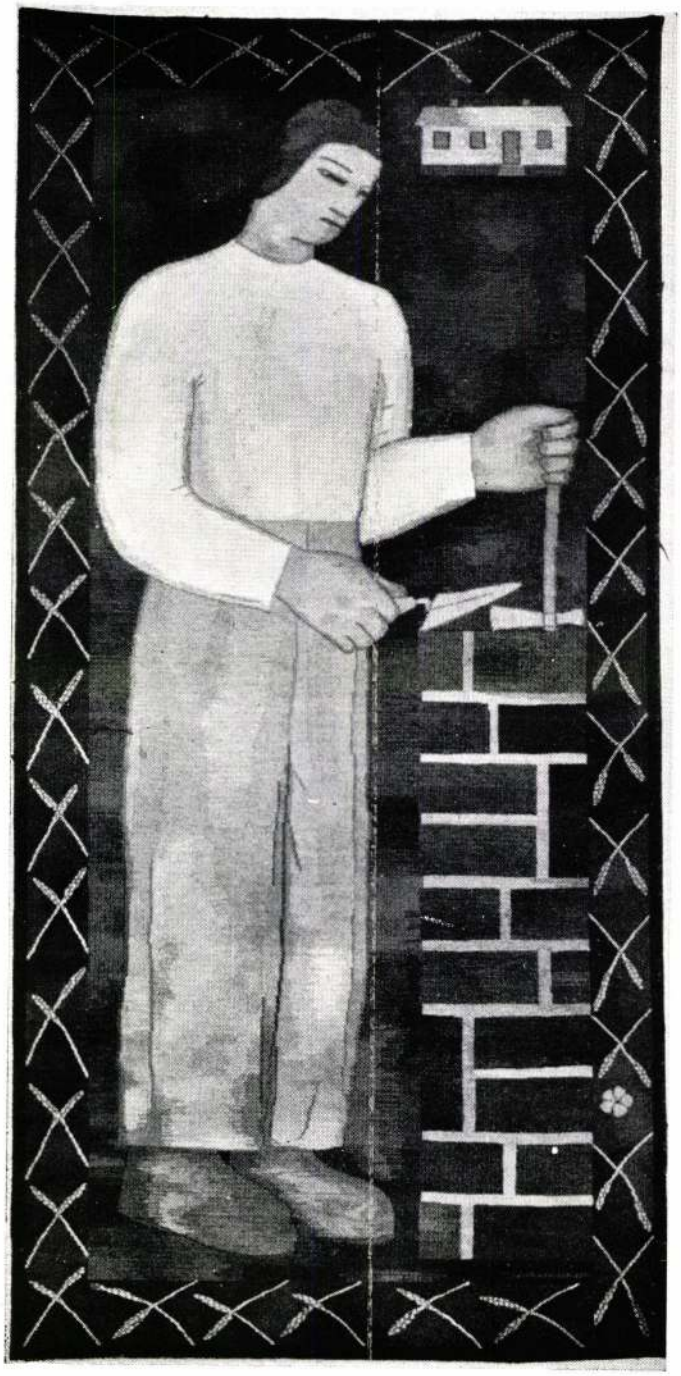

8. KŐMŰVES

Künstlerin bereits so reich, dass sie gepflegteste Verwendung des Materials ermöglicht. Diese religiös gestimmten Gobelins werden von ruhigen idyllischen Naturbildern abgelöst. Aus den Darstellungen der frischen Pflanzenwelt und des tierischen Lebens darin strahlt die pantheistische Liebe des Heiligen von Assisi, die alles Lebende umfängt. Die menschliche Gestalt ist noch völlig unterordnet, im Ausmass wie in der Bedeutung, als befürchtete die Künstlerin, dass der Mensch, der nur Alleinherrscher, nicht aber seiner Umgebung gleichgestellt sein mag, die Einheit der Natur aufheben könnte. Mit der Zeit entwickelte sich Noémi Ferenczy zu einer solch abgeklärten Meisterschaft, dass ihre Gestalten heute bereits über alles Gelegentliche der Rolle hinauswachsen. Sie füllen den Raum des Bildteppichs mit einer überwältigenden Grösse, gleichsam betonend, dass sie Träger einer tiefen und befriedeten Gesittung sind. Kommt doch in der Tätigkeit, in der sie vom Bildteppich dargestellt werden, auch das höchste Ziel des Lebens, die Arbeit zur Ausprägung. Der Weg der Künstlerin führte also von den Werken metaphysischer Eingebung über die pantheistische Naturliebe zum Mittelpunkt der Welt, zum Menschen. Durch die einfachen, fast schematischen Darstellungen dieser Gobelins, durch ihre Gedrängtheit und ihre vielgestufte, dabei feurig-intensive Farbigkeit werden die Gestalten zu Sinnbildern erhoben, die allgemein verständlich sind wie die Mosaiken des Mittelalters. Sie wirken zeitlos, obwohl sie auch die Schwingungen der Atmosphäre von heute um sich haben, und da sie in den eigenen Gesetzen des Webens wurzeln, bringen sie eine malerisch oder plastisch unübersetzbare, *sui generis* Kunst zur Erscheinung.

Indessen blieb Noémi Ferenczy auch bei diesen Sinnbild-Schöpfungen keineswegs stehen. In ihren neuesten Gobelins ist ausser der technischen und konstruktiven Vervollkommnung auch eine abermalige Erweiterung der Gedankenkreise zu vermerken. Bisher war es die Natur, die in der einen Gruppe ihrer Werke ein selbständiges Leben führte, während in der anderen grossen Gruppe, in seiner von Natur unabhängigen Tätigkeit der Mensch verklärend erhöht wurde. Letzthin nun gelang der Künstlerin noch ein weiterer Schritt, indem sie Mensch und Natur zur kosmischen Einheit zusammenfaste.

*

Die bedeutendsten Werke von Noémi Ferenczy fanden bei ihren Ausstellungen in den Metropolen Europas begeisterte Würdigung. Wir versuchten lediglich, diese erlesene Kunst in ihrem ideellen Gehalt darzulegen. Es war im Rahmen der kurzen Einführung nicht möglich, auf die technischen, konstruktiven und farbigen Eigenheiten einzugehen. Auch durch Vergleiche wäre es nicht gelungen, dem Wesen ihrer Kunst näherzukommen, denn Noémi Ferenczy ist keines andern Nachfolgerin. Sie hat ihre Kunstgattung selbst zum neuen Leben erweckt. Die reife Erfülltheit ihrer Bildteppiche ist ein besonderer Wert unserer Kunst, dessen zeitbeständiger Geltung wir gewiss sein dürfen. *I. O. Á.*

16. MADONNA

3. ÉBRESZTÉS

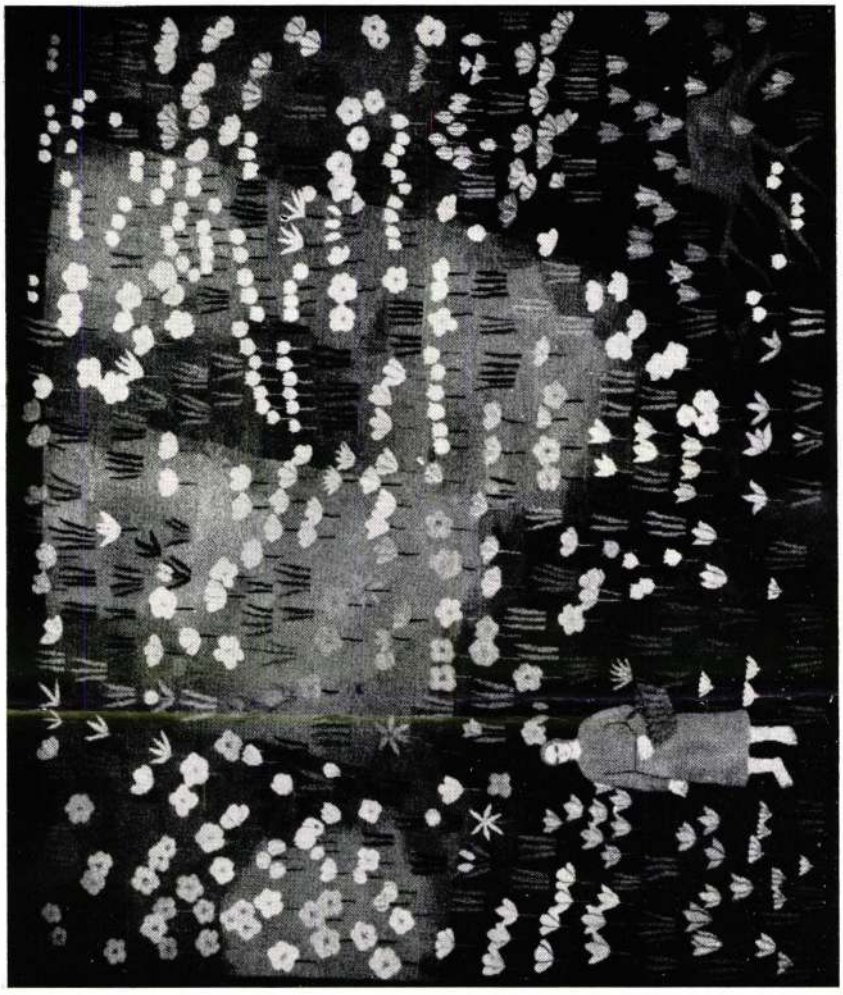

20. MEZŐ

A MŰVEK JEGYZÉKE

GOBELINEK :

1.	Nővérek	3500 P
2.	Kaszás paraszt	1000 P
3.	Ébresztés	1200 P
4.	Piroskorsós nő	Mgt.
5.	Pásztor bárányokkal	Mgt.
6.	Fej virágok közt	Mgt.
7.	Fahordók	2500 P
8.	Kőműves	2300 P
9.	Házépítő	Mgt.
10.	Pék	Mgt.
11.	Szövő nő feje	700 P
12.	Öntöző	2300 P
13.	Zsindelyező	Mgt.
14.	Szövő nő	Mgt.
15.	Alvó	2200 P
16.	Madonna	Mgt.
17.	Bárányos I.	Mgt.
18.	Bárányos II.	Mgt.
19.	Tavasz	Mgt.
20.	Mező	Mgt.

VIZFESTMÉNYEK :

21.	Szövő fej I.	200 P
22.	Szövő fej II.	200 P
23.	Fahordók	200 P
24.	Gyümölcsszüret	200 P
25.	Alvó	200 P
26.	Tavasz I.	200 P
27.	Tavasz II.	200 P
28.	Bárányos I.	200 P

29.	Bárányos II.	200 P
30.	Bárányos III.	200 P
31.	Zsindelyező I.	200 P
32.	Zsindelyező II.	200 P
33.	Szövő nő I.	200 P
34.	Szövő nő II.	200 P
35.	Gereblyés	200 P
36.	Sarlós	200 P
37.	Dézsavivők	200 P
38.	Szénbányász	200 P
39.	Házépítők	200 P
40.	Kertésznők	200 P
41.	Pék	200 P
42.	Pásztor bárányokkal	200 P
43.	Mező	200 P

RAJZOK:

Egyenként 70 P

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

A rendkívül terjedelmes programmra való tekintettel egy-egy gyüjteményes kiállításunk ezentúl három hétig tart. A következő hónapok folyamán soron vannak:

Október 17.	Szőnyi István
November 7.	Kmetty János
November 28.	Iványi-Grünwald Béla
December 19.	Csók István
Január 9.	Basch Andor
Január 30.	Vass Elemér

Szépművészeti Kiállítások, Budapest, IV., Mária Valéria u. 8.
Telefon 382-122.

77427. — Athenaeum. Felelős kiadó: Fränkel József.

15. ALVÓ

(5) Ferenczy Noémi

Pesti Napló képes mell. 1937 szept. 26. képei

Alvó

GOBELINEK FERENCZY NOÉMI KIÁLLÍTÁSÁN

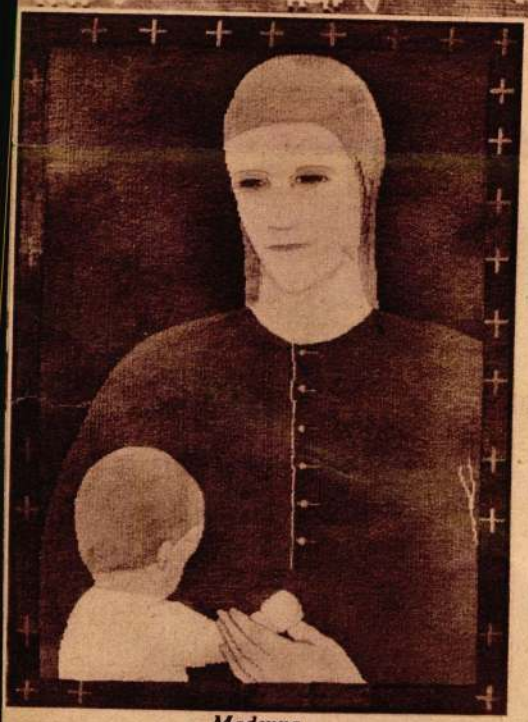

Madonna

Bárányos

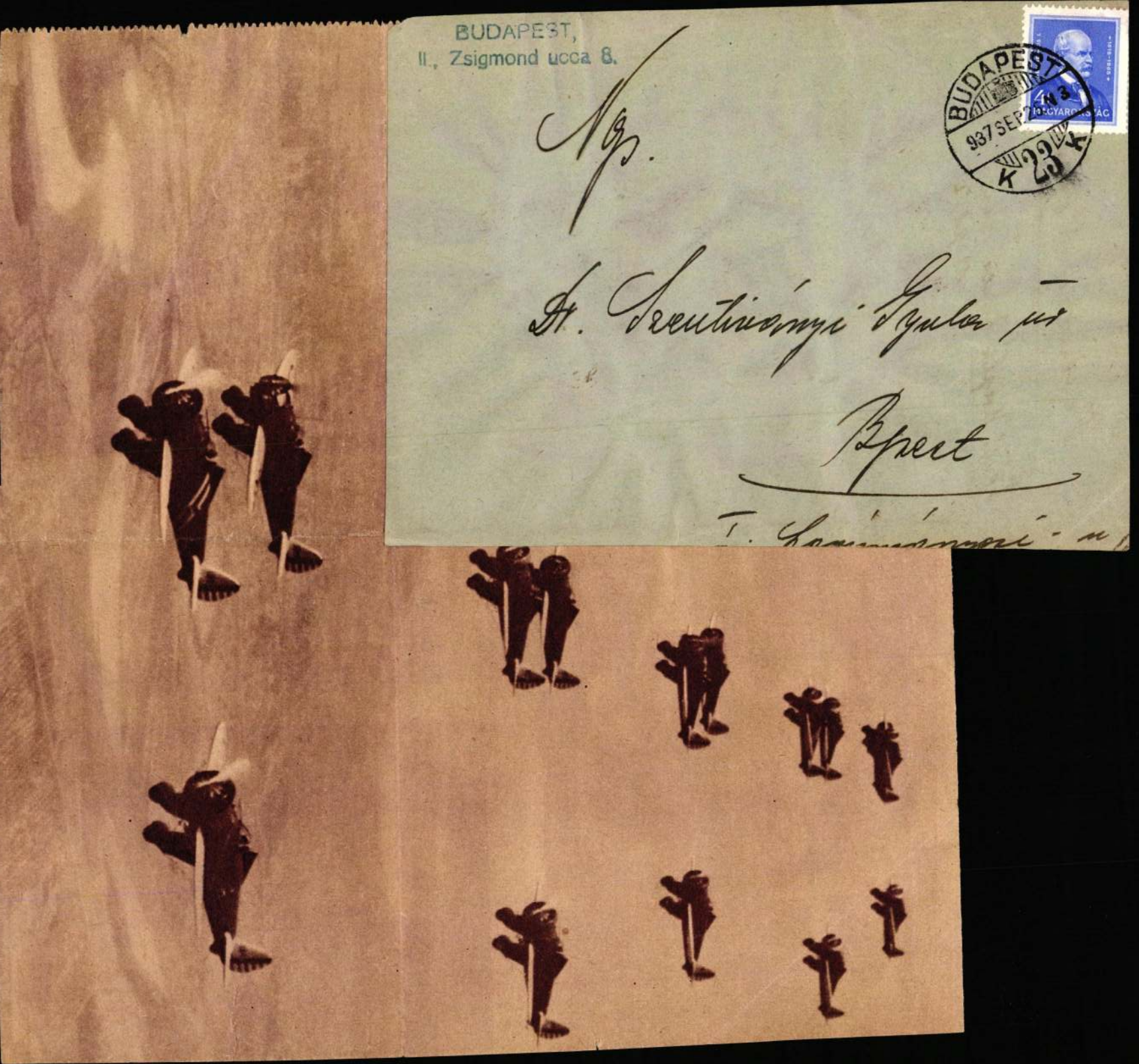
BUDAPEST,
II., Zsigmond ucca 8.
BUDAPEST
937 SEP
K 23 K
Ngs.
Dr. Szentiványi Gyula ur
Bpest

NEMZETI SZALON 339-IK KIÁLLITÁSA

FERENCZY BÉNI

SZOBRÁSZMŰVÉSZ ÉS

FERENCZY NOÉMI

IPARMŰVÉSZNŐ

KOLLEKTIV KIÁLLITÁSÁNAK KATALÓGUSA

1925. ÉVI SEPTEMBER HÓ 20-TÓL 27-IG.

NEMZETI SZALON 339-IK KIÁLLITÁSA

FERENCZY BÉNI

SZOBRÁSZMŰVÉSZ ÉS

FERENCZY NOÉMI

IPARMŰVÉSZNŐ

KOLLEKTIV KIÁLLITÁSÁNAK

KATALÓGUSA

1925. ÉVI SEPTEMBER HÓ 20-TÓL 27-IG.

A NEMZETI SZALON IGAZGATÓSÁGA:

ELNÖK:

Gróf ANDRÁSSY GYULA v. b. t. t.

MŰVÉSZETI ALELNÖK:

Horvai János

IGAZGATÓ:

Déry Béla

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:

Művészek:

Edvi Illés Aladár
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
Rubovics Márk
Vajda Zsigm.

Műpártolók:

Bauman Márton
Gellért Jenő
alelnöki teendőkkel megbizva
Dr. Ilosvay Lajos

MŰTÁROS:

Kató Kálmán

TITKÁR:

Bende János

ÜGYÉSZ:

Dr, Képessy József

PÉNZTÁRNOK:

Eckstein M. Miklós

SOCIETAIRE TAGOK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr, Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

FERENCZY NOÉMI.

Ferenczy Noémi született 1890. junius 18-án Szt. Endrén. 1912-ben a Párizsban az állami Manufacture des Goblinsben tanulja meg előbb a Goblinszövés mesterségét, művészi „autodidakta" aki soha rajz vagy festőiskolába, sem Akadémiába nem járt. — 1913-ban Nagybányán szövi saját Cartonjai után első nagy Goblinjeit, melyekkel 1916-ban van az Ernst Museum kollektiv „Ferenczy" kiállitásán első nagy sikere. Kiállitásunkon ennek a „kezdő" phasisának jellemző darabja a „Teremtés" (1 kat. szám) és a „Triptichon" (4 kat. szám).

A háború alatt Budapesten dolgozik. 1918-ban ujra az Ernst Museumban van nagy sikere. Majd végleg Nagybányán telepszik meg, ahonnan Goblinjeit külföldi kiállitásokra küldi. Bécsben az 1924-ben államilag rendezett nagy nemzetközi kiállitáson, melyen a XIX-ik század nagy reprezentánsait mutatják be Cézannetól—Kokoschkáig — őt egyedül hivják meg a magyar művészetet reprezentálni. Ujabb munkásságát kiállitásunkon a 6-os, 7-es és 11-es katalogusszámú Goblinek és a 24-es számú Cartonok jellemzik.

Gobelinek:

1	Teremtés (1913) Az Iparművészeti Muzeum tul.	
2	Menekülés (1916) Az Iparművészeti Muzeum tul.	
3	Kék ruhás nő (1916) Vágó Rezső ur tulajdona	
4	Triptichon (1913) Magántulajdon	
5	Harangvirágok (1920)	35000
6	Nővérek (1921)	40000
7	A korhadt fa (1925)	20000
8	Magvető (1925)	18000
9	Álom (1924) Lakatos L. úrnő Kassa tulajdona	
10	Kertészet (1923) Reidemeister egyetemi tanár úr tulajdona, Königsberg, Poroszország.	
11	Ásó ember (1924) Magántulajdon, Bécs	
12	Aranyhimzés (1921)	8000

Cartonok:

13	Őz nyulakkal (1913)	4500
14	Triptichon (1913)	4500
15	Teremtés (1913)	16000
16	Őz nyulakkal (1913) vázlat	2000
17	Alvó leány (1915)	5000
18	Vénusz (1916)	8000
19	Sapho (1919)	8000
20	Ádám és Éva (1917)	6000
21	Ádám és Éva (1917)	7000
22	Barátság (1917)	4000
23	Harangvirágok (1920)	10000
24	Nővérek (1922)	15000
25	Leányok (1923)	10000
26	Piros hegyek (1923)	4000
27	Álom (1924)	5000
28	Kertészek (1924)	7000
29	Fa gondozó (1924)	5000
30	Compositio I. (1924)	6000
31	Compositio II. (1925)	15000
32	A korhadt fa (1925)	3000
33	Magvető (1925)	3000
34	Ásó ember (1924)	4000
35	Vázlat a Compositio II-höz [1925]	500
36	Vázlat a Compositio II-höz (1925)	500
37	Vázlat a Compositio II-höz (1925)	500
38	Menekülés (1915) Vágó Rezső ur tulajdona	
39	Compositio (1916) Dr. Schuster Gyula főorvos ur tulajdona	
40	Madáretető nő (1919) Magántulajdon	

Vízfestmények:

41	Sapho	600
42	Tanulmány a korhadt fához	600
43	Tanulmány a korhadt fához	600

44	Tanulmány a korhadt fához	600
45	Tanulmány a nővérekhez	500
46	Tanulmány a nővérekhez	500
47	Szénbányász	800
48	Kertészek	500
49	Anya	400
50	Fahordó	300
51	Magvető nő	300
52	Tanulmány a nővérekhez	300
53	Tanulmány a nővérekhez	150
54	Tanulmány a nővérekhez	150
55	Alvó leány	300
56	Compositio tanulmány	150
57	Gyümölcsfa	200
58	Virággondozó	200
59	Ásó ember	200
60	Fahordó	250
61	Fahordó	250
62	Fagondozó	150
63	Alvó nő	150
64	Ádám és Éva	200
65	Ádám és Éva	200
66	Fagondozó	150
67	Harangvirágok	250
68	Álom	300
69	Álom	300
70	Akt	300
71	Piros hegyek	200
72	Vörös ruhás nő	200
72/a	Gyümölcsszedő	600
72b	Hegyek közt	mgtul.
72c	Ádám és Éva	dr. W. F. tulajdona

Ceruza rajzok:

73	Tanulmány	200
74	Tanulmány	200

75	Tanulmány	200
76	Tanulmány	200
77	Tanulmány	200
78	Tanulmány	200
79	Tanulmány	200
80	Tanulmány	200
81	Tanulmány	300
82	Tanulmány	300
83	Tanulmány	300
84	Tanulmány	300
85	Tanulmány	300
86	Tanulmány	300
87	Tanulmány	300
88	Tanulmány	300
89	Tanulmány	300
90	Tanulmány	300
90/a	Tanulmány	Magántulajdon
90/b	Tanulmány	400
90/c	Tanulmány	400
90/d	Tanulmány	400
90/e	Tanulmány	400
90/f	Tanulmány	200
90/g	Tanulmány	200
90/h	Tanulmány	200
90/i	Tanulmány	200
90/j	Tanulmány	200
90/k	Tanulmány	200
90/l	Tanulmány	200
90/m	Tanulmány	200
90/n	Tanulmány	200

FERENCZY BÉNI.

Ferenczy Béni született 1890. junius 18-án Szt. Endrén. 1909-ben Firenzében kezd mintázni, majd 1910-ben a Müncheni Akadémián dolgozik, ahol elsajátitja a fafaragás technikáját, azóta is a fát használja leginkább mint művészetének kedvelt anyagát. 1912-ben Párizsban Bourdellnél dolgozik. Első sikere 1916-ban az Ernszt Museumban. A háború alatt Budapesten „kalassicista" lesz — letérve eredeti kiindulásairól. Szabad „kezdő" stilusát kiállitásunkon a 96-os, 97-es katalogusszámuak jellemzik.

1921-ben Bécsben telepszik meg — ott kezd uj stilust keresni, melyet a 100, 101 és 102-es katalogusszámuak mutatnak és a melyekkel 1924-ben a Berlini „Sturm" kiállitásán van nagy sikere.

Legujabb munkái, melyek ujabb stilusváltozást mutatnak a 91, 92, 93 katalogusszámúak.

Emellett a Portrait művészetében megmarad állandóan egy irányban a jellemrajzoló „naturalismus" mellett.

Faragások.

Domborművek:

91	Anya és gyermeke	20000
92	Sirba tétel	8000
93	Sirató nő	800
94	Női akt [1919]	12000

Plasztikák:

95 Táncoló férfi. Magántulajdon

96 Herkules. Dr. Szondy Lipót ur tulajdona

97	Női akt, Magántulajdon	
98	Női akt	2000
100	Aesophus	2000
101	Atléta	2000
102	Ádám és Éva	2000
104	Drapériás férfi 1912	1500
105	Szegedi Lukács József ur arcképe	Magántulaj.

Bronzok:

106	Férfi akt, Magántul. Megrendelhető	10000
107	Váza. Megrendelhető	15000
108	Férfi arckép. Dr. Schuster Gy, főorvos ur tulaj.	
109	Női fej. Magántul. Megrendelhető	10000
110	Szaladó nő. 1919 Megrendelhető	15000
	Szépmüvészeti Muzeum tulajdona	
110a	Ádám és Éva	3000
116b	Madonna	2500

Plakettek:

111	Lionardo lovas szobra	600
112	Lionardo lovas szobra	500
113	Sirba tétel	500
114	Néhai dr. Scharl Pál emlékérme	400
115	Anya gyermekével	200
116	Lovasok	500
117	Birkózók	200
117a	Ady emlékére	500

Gipszek:

118	Női fej, Relief. Bronzban megrendelh.	12000
119	Ady Endre a halottas ágyon	500
	Megrendelhető bronzban	6000

Gr. Somssich Tihamér
borgazdaság Részvény Társaság
Kitüntetett borai a legfelsőbb körök asztalának dísze.

Palackbani eladás:
VI., Teréz-körut 9. sz.
Telefon 142—85.

119a	dr. W. arcképe	mgtul.
119b	néhai Lampérth József arcképe	
	Megrendelhető	20000

Ceruzarajzok:

120	Tanulmány	150
121	Tanulmány	150
122	Tanulmány	150
123	Tanulmány	150
124	Tanulmány	150
125	Tanulmány	150
126	Tanulmány	150
127	Tanulmány	150
128	Tanulmány	150
129	Anya gyermekével	1200
134	Anya gyermekével	1200
131	Tanulmány	200
132	Tanulmány	200
133	Tanulmány	200
134	Tanulmány	200
135	Tanulmány	200
136	Tanulmány	200
137	Tanulmány	200
138	Tanulmány	200
139	Önarckép	200
140	Önarckép	200
141	Önarckép Gy. Á. ur tulajdona	
142	Önarckép Gy. Á. ur tulajdona	
143	Anya gyermekével	
144	Tanulmány	100
145	Tanulmány	100
146	Tanulmány	100
147	Tanulmány	100
148	Tanulmány	100
149	Arckép. Magántulajdon	

150 Arckép. Magántulajdon
151 Arckép. Magántulajdon
152—161 Drapéria tanulmányok darabja I-X 150
162—166 Tanulmányok darabja 300
167—185 Tanulmányok darabja 300
186—193 Arcképtanulmányok I-VII 400
194 Női arckép dr. W. F. tulajdona
195 Gyermekarckép mgtul.

Vásárlási tudnivalók.

A katalógusban megadott eladási árak
ezer koronákban értendők.

A műtárgyak eladását kizálag **Kató Kálmán** műtáros eszközli.

A vételár 50%-a a vásárláskor, a többi 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállitás bezárásakor fizetendő.

Előkészületben:

Zutt R. A. festő és iparművészi kiállitása.

Szentföldi művészek kiállitása

A «KÉVE» XV. kiállitása.

A Nemzeti Szalon
XII-ik művészeti aukciója.

A magyar rézkarcoló művészek és grafikusok egyesületének kiállitása.

A «Céhbeliek VI-ik kiállitása.

A Cennini Társaság III-ik kiállitása.

47-ik Csoportkiállitás.

Spirituális művészek II. kiállitása.

Magyar Képzőművésznők Társaságának I. kiállitása.

---

† Paczka Ferenc, a «Céhbeliek» tagjának művészi hagyatéka.

Csánky Dénes
gyüjteményes kiállitása.

Ferenczy Noémi

N Ital
1925

(5)

Vészi Gerzson
könyvnyomda
Budapest, VI.,
Podmanicky-u.
Telefon 108-03

olyannak, amilyennek ismertük...“ Ezt hangsúlyozta Kamenszkij is a Komszomolszkája Pravdában megjelent méltató cikkében, amikor többek között ezt írta: Kisfaludi Strobl Zsigmond portréinak ismertető jegye az, hogy nemcsak hűen érzékelteti az ábrázolt jellemvonásait, hanem a portré mély belső kapcsolatban van a megmintázott alak lelkivilágával.

Szobrai közül az Ijászt kiemelkedő alkotásnak tartom. Mintha a vitézek és hősök legendájából kelt volna ki ez az alak. A szellemi és fizikai erőt, az életszeretetet és a harci bátorságot testesíti meg. Hasonló ragyogó alkotás a Reggel, amelyet az előbbivel ellentében a líraiság, a lágy vonalak és a márvány árnyalati effektusainak maximális kiaknázása jellemez...“

A Magyarországon is járt Tyihomirov műkritikus a Szovjetszkája Kultura hasábjain ugyancsak hosszabb cikkben számol be a magyar művész kiállításáról. Megismerteti az olvasókkal a kiállítás egész anyagát. „...A terem közepén — mintha a harcok korát szimbolizálná — atlétatermetű ijász feszíti hatalmas íjának húrjait, — írja a többi között Tyihomirov. A szobor messze túllépi a dekoratív architektonika kereteit. Az alak duzzad az érzelembőségtől és az akaraterőtől. Az ismert aforizma, hogy „a szobrász nyelve — a szobor“, a műben meggyőző értelmet nyer.

Kisfaludi Strobl Zsigmondot korunk egyik legkiválóbb portrétistájának ismerjük. Igaz, hogy a kiállításon bemutatott műveinél sokkal több portrét alkotott, de már ezekből is megállapíthatjuk mellszobrainak kimagasló értékét.

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND: K. J. Vorosilov arcképe (Gipsz)

A háborút követő években a mester sok alkotóerőt szentelt a felszabadult dolgozó ember megmintázására. Ezekben a művekben elsősorban a munkás és a paraszt fizikai erejének szépsége ihlette meg. A harmónikus munkamozdulatok (Hengerész, És mégis elkezdődött a munka) arra a munkalendületre mutatnak rá, amely a szocializmust építő magyar népre jellemző.

Nagy öröm számunkra, hogy a magyar mester kiállított művei között néhány honfitársunkra ismerünk. Ezek közül elsősorban Dzerdzsinszkij és Frunze portréját tartom a legkiemelkedőbbnek...“

Kisfaludi Strobl Zsigmond gyűjteményes kiállítását megtekintette Vorosilov marsall, és Mihajlovval, a kulturális ügyek miniszterével együtt a szovjet politikai, gazdasági és kulturális élet számos kiválósága. A kiállítás nézői, — mint az emlékkönyv is tanusítja — meleg szavakkal nyilatkoztak a művész alkotásairól. Vorosilov elvtárs a következőket jegyezte be a kiállítás emlékkönyvébe: „Kisfaludi Strobl Zsigmond moszkvai kiállítását ugyanazzal a jóleső érzéssel néztem végig, amelyet akkor tapasztaltam, amikor ennek a nagy művésznek a munkáit budapesti műtermében megismertem. Szeretném Puskin mondását némileg módosítva tiszta szívből ezt mondani: emberkéz alkotta emléket állított magának“ — de a nép hozzávezető ösvényét sohasem lepi be a fű s az emberek tekintete mindig rajta csüng majd e nagy művész gyönyörű alkotásain.“

(S)
Ferenczy Noémi
610

FERENCZY NOÉMI : Teremtés

FERENCZY NOÉMI

Kovács Éva

Ferenczy Noémi a nagybányai művészkolónia körében nőtt fel, olyan családban, amelynek minden tagja művész. Ferenczy Károly gyermekei közül az egyetlen, akit nem irányítottak természetszerűen azonnal a művészet felé a bányai környezet és élmények. Kezdetben inkább elriasztotta a művészek életének folytonos feszültsége és az alkotással járó küzdelmek. Azonban első impresszióit itt kapja a művészetről, innen indul el tanulmányozni Európa múzeumait. Éveket tölt utazással, míg végül megtalálja a számára legalkalmasabb kifejezési formát, a gobelint. A párizsi Manufacture des Gobelins-ben elsajátítja a szövés technikáját, közben rajzol, és nemsokára elkészíti első munkáit.

A szövött kép egyik nagy virágzási ideje a későközépkor. Az érett gotika festészetének síkdekoratív stílusa, vonalgazdagsága szerencsésen találkozik a szövésnyújtotta lehetőségekkel, érvényrejuttatja a szövött felület szép textúráját és hangsúlyozza a szőnyegek díszítőművészeti rendeltetését. Legtöbbször szerelmi- és vadászjeleneteket ábrázolnak, vagy képeket vademberek idilli életéből. A képzeleti vagy költői témák hangulati erejét fokozza a középkori gobelineknél a téri formák és térbeli viszonyok redukált ábrázolása. Stílus, műfaj és téma olyan szerencsésen ötvöződnek ezekben az alkotásokban, hogy stílusjegyeiket sokszor a gobelin műfajának meghatározó jegyeiként említik, és hozzájuk mérik más korszakok műveit.

A későbbiek folyamán a reneszánsz és barokk festészet eredményei sokszor feszegetik a műfaj kereteit. A gobelinek szövőműhelyekben készülnek, de a mintát, az ún. kartont festő készíti. Gyakran kis vagy közepes tehetségű mesterek, de olykor a legnagyobbak is. Ilymódon mindig a korabeli festészet eredményei határozzák meg a gobelin stílusát. Raffael például a reneszánsz monumentális falfestés legérettebb megoldásait a Sixtina számára készült gobelinek kartonjain éri el. A barokkban a belső dekoráció egyik legfontosabb eszközévé válik a gobelin; ez már nem kisméretű és mozgatható szőnyeg mint a középkorban volt, hanem nagyméretű kárpit, amely sorozatokban készül és sokszor az egész terem falait beborítja. Később festői, és perspektivikus hatások megvalósításával, ugyanúgy, mint a mozaiknál a legvéglegesebb, anyagszerűtlen megoldásokat erőszakolják, szövött képek helyett szövött festmények készülnek. A múlt század iparművészeti mozgalma a gobelin területén is kísérletezik az anyagnak megfelelő kifejezési mód keresésével, inkább teoretikus úton, mint igazán jelentős művészi produkcióval.

Ferenczy Noémi nemcsak tervez, hanem sajátmaga szövi képeit. Ez látszólag jelentéktelen tény, azonban a valóságban nagyon fontos következményekkel jár. Egyrészt így munkaközben számolnia kell anyagának adottságaival és korlátaival, általában a műfaj lehetőségeivel. Kezdettől fogva az igazi művész biztonságával alakítja a gobelin formanyelvét, mely készítőjétől a kép előre elgondolt véglegességét és a kompozíció teljes biztonságát kívánja, mert utólag nem lehet áthangolni a kész darabot. Másrészt a kifejezés eszközeit kutatva megnyílik a művész

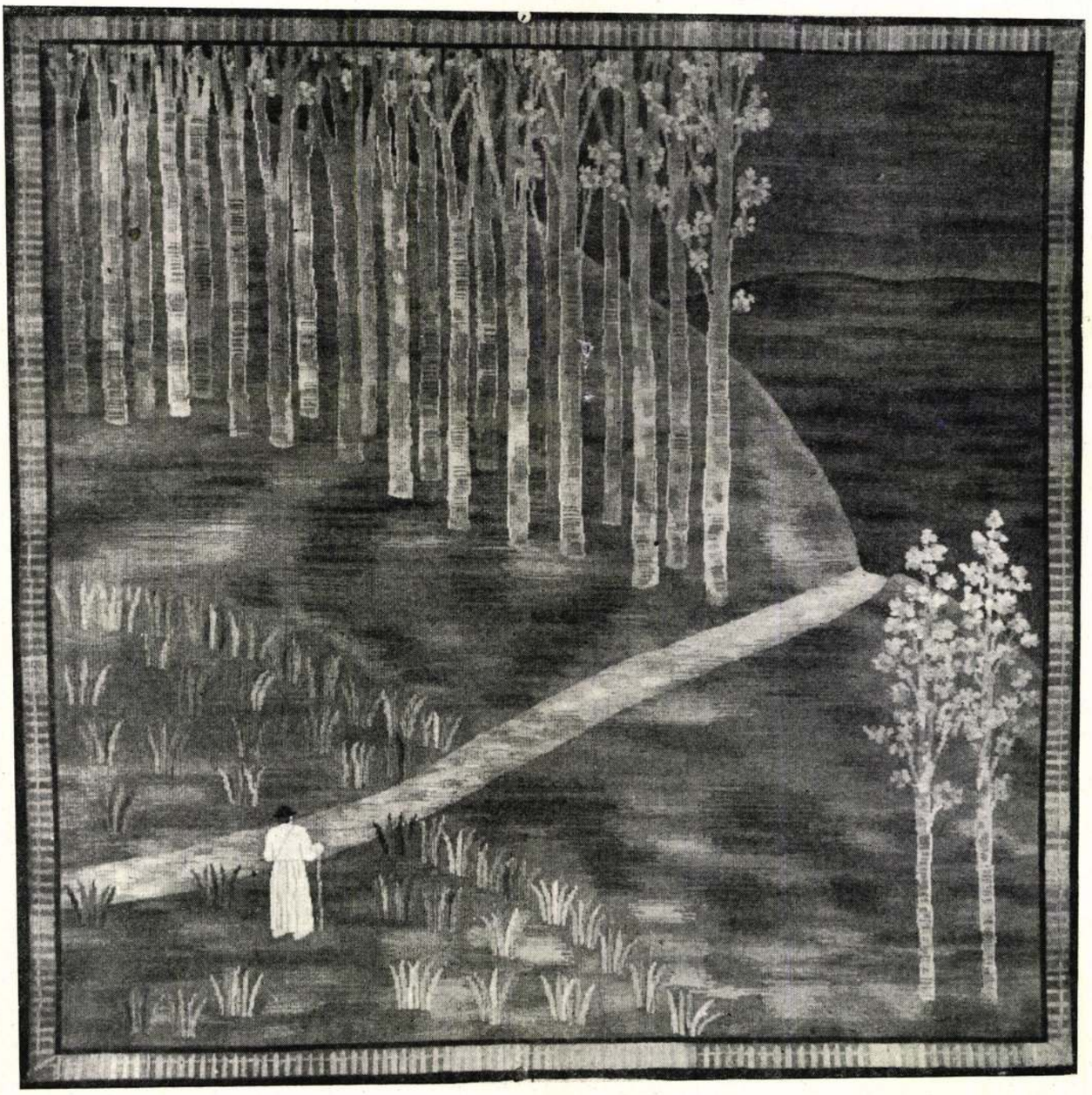

FERENCZY NOÉMI: Bükkerdő

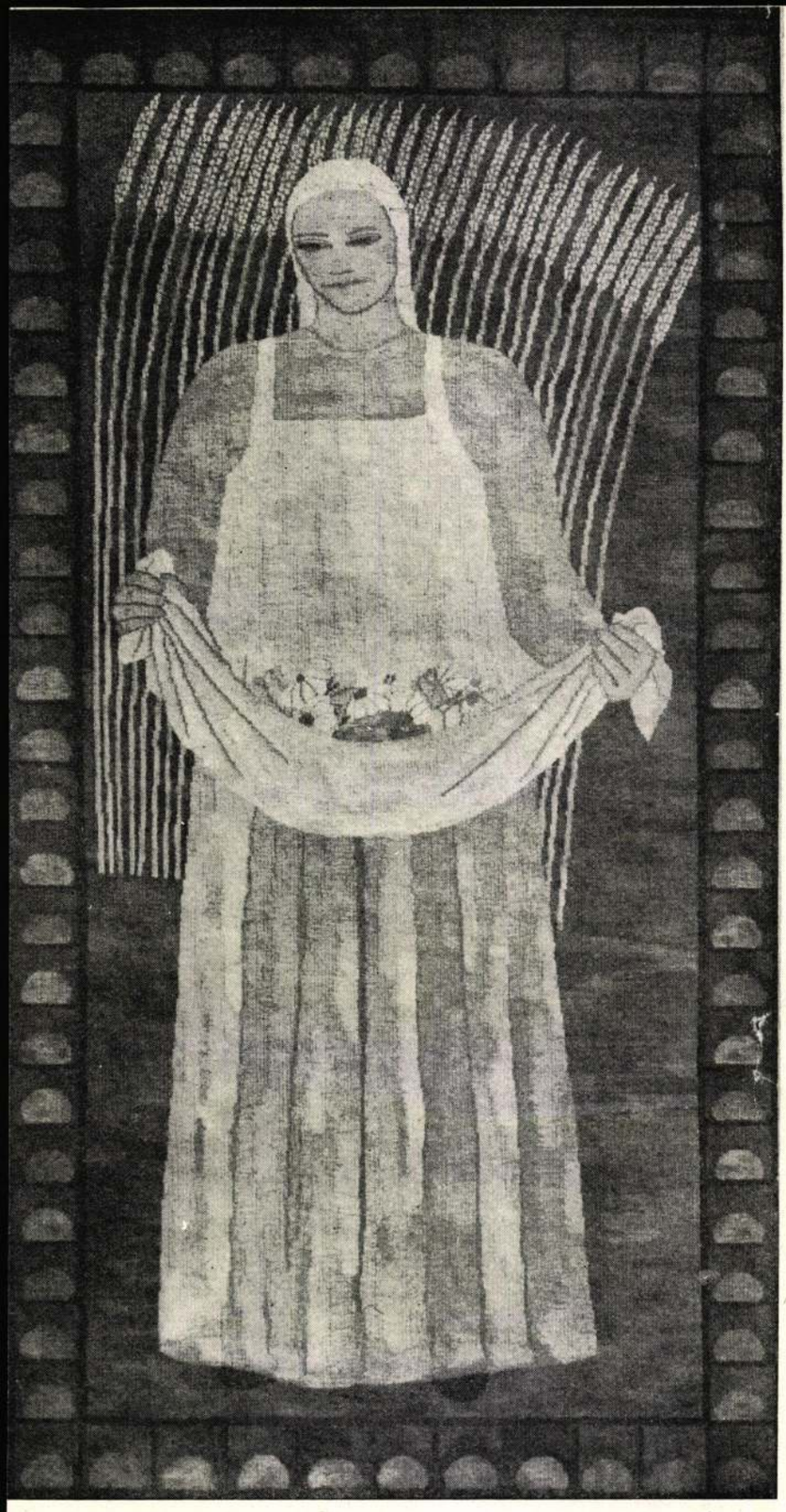

FERENCZY NOÉMI : Nő virágokkal

előtt a belső fejlődés útja, amely F. N. életművében olyan szervesen és következetességgel megy végbe, mely szinte páratlan a XX. században.

Első munkái, a „Teremtés", a „Menekülés Egyiptomba", „Nővérek", stb. az anyag és technika teljes birtokbavételét jelentik, leszámolást a gobelin eddigi eredményeivel. Gazdagon tagolt, számtalan színkomponensből alakított, de egységesre hangolt színes felületükkel erősen érvényesítik a szecesszió díszítőfelfogását. Hangulati élményei sokszor másodlagosak, abban az értelemben, hogy valamilyen régi mű inspirálta őket, mint a Teremtést a chartresi üvegablakok, vagy néhány későbbit a középkori virágszőnyegek.

A „Teremtés"-en a kép felületét kilenc mezőre bontja, ezekben helyezi el az egyes jeleneteket. A bibliai elbeszélést az ábrázolási hagyomány közömbös mellőzésével formálja képpé, nem elbeszél, hanem a felületeket díszíti, főleg növényi elemekkel. A hideg kék és barna alapban kígyóznak, hajladoznak a különös nagy gyümölcsökkel, virágokkal terhelt ágak. A lombok között és a talaj növényzete közé applikálva mozdulatlan madarak, állatok egészítik ki a képet. Emberi alak kevés van : a középső mezőben az Atyaisten lilapalástos, gondolkodó aggastyánalakja és alatta közvetlenül az emberpár. A kép részletgazdagsága alapjában nyomasztó összképpé olvad össze : úgy tűnik, mintha megfordult volna a természet hierarchiája : a növényzet az uralkodó elem az állatvilág fölött, az ember pedig teljesen izolált, szinte idegen.

Ugyancsak növény- és állatvilág gazdag, szövedékes összképe borítja a „Menekülés Egyiptomba" c. képet is. A középpontban Mária liláspiros köpenyében; gyermekét csak sejtjük inkább, mint látjuk a bő ráncok alatt. A természet közömbössége itt már feloldódik. Az állatok szelíd kíváncsisággal figyelik a fák alatt keresztülhaladó vándort, az erdő belsejének költői hangulata pedig Ferenczy Károly bibliai lovasainak erdejére emlékeztet. A „Teremtés" szinte kegyetlenül közömbös hangulata és külön részletekben páratlanul gazdag felületképzése nem tér többet vissza. Inkább a „Menekülés" természetet és embert egységben összefogó hangulatossága jelzi a továbbfejlődés útját, az emberi alak egyre jelentősebb térhódításával.

Ferenczy Noémi korai műveiben a szecessziós díszítőművészet európai viszonylatban is jelentős alkotásait hozta létre. Következő alkotásai fordulatot jelentenek : a felület díszítésének problémái helyett a monumentális ábrázolás lehetőségeit keresi a gobelinben.

1922-ben készült az „Ásó ember", amely már teljes érettségében mutatja Ferenczy Noémi új felfogását. Az emberi alak, mely eddig háttérbe szorult, teljes nagyságában tölti ki a képet. Eszközei leredukálódnak, de mondanivalója monumentális kifejezést igénylő fontosságúvá válik. Az „Ásó ember"-en barna barázdák előtt erős, nyugalmas alak magasodik, elmélyülten, biztonsággal végezve munkáját. A munkálásra váró föld a kép hátterének síkjában tágasságot szuggerál, anélkül, hogy látnánk a horizontot, a széles bordűr pedig, vidám szárnyaskerekeivel feloldja a kép szigorú komolyságát. „Az Ásó ember" társai ezután benépesítik Ferenczy Noémi gobelinjeit. „Baltás ember"-e szimbolikus jelentőségű: Kivágja a korhadt fát az élő mellől. „A Fahordó nő", „A Pék" és a „Kőműves" ugyanebbe a rokonságba tartoznak : belső biztonságuk munkájuknak az eredménye, amelyet, mint a legfontosabb emberi tevékenységet ábrázol. A munkán kívül, amelyet méltósággal, erőfeszítésnélküli heroizmussal végeznek alakjai, csak alapvető, egyszerű emberi viszonyokat ábrázol, mint például anyát gyermekével (Madonna) vagy együtt dolgozó és pihenő embereket (Gereblyézők). Ezeknél a képeknél szükszavúan a lényeg kiemelésével törődik, minden esetben dominál az alak, a környezetre csak a legszükségesebb utalás történik.

„Kőműves"-ének mélykék és fehér ruhájával vidám ellentétet mutat az épülő fal, gazdagon árnyalt piros téglakockáival és a malter fehér csíkjaival. Barna háttere az arc és a kéz meleg sárgásbarnájával csendül össze. Tér itt sincs, csak szövetfelület, a kép felső sarkában kis sárgafalú ház, mintha egy távolabbi tér mélységéből tolták volna ide,

hogy a munka eredményét is lássuk. Szürke bordűrje kalászokkal van teletűzdelve, köztük a jobb sarokban finom feszültséget hoz létre egy kis, élénkrózsaszínű virág. A kezdeti művek kompozíciós és színmegoldásait teljesen áthangolja: a szőnyegfelület nagy, nyugodt síkokból tevődik össze, színezésben aprólékos motívumok helyett. Az egyes színmezőket gazdagítja, mélyíti, miáltal az alak monumentalitását fokozza, anélkül, hogy a nagyrafogott felületek megmerevednének. Ezt úgy éri el, hogy maximálisan árnyal egy-egy színfoltot, ugyanazon a tónuson belül.

A síkkompozíciót is megtartja, de ellenkező értelemben használja fel, míg a korai műveken ezzel a képelemek egyenlő értékét hangsúlyozta, itt az alak jelentőségét domborítja ki, minden egyebet mellékesként háttérbe szorít.

Különböző terek jelzésénél azt az eljárást alkalmazza hogy más léptékben, ugyan abban az alapsíkban ábrázolja a tárgyat, mint például a „Kőműves" mellett a kis házat. Ugyancsak ennek a megoldásnak dekoratív lehetőségeit használja ki a „Pásztor bárányokkal" c. és a másik kőművest ábrázoló szőnyegen, ahol a főalakot körülfogó szőnyegsík ismétlődő díszítőmotívumaiként szabályos egymásutánban helyezi el a bárányokat, vagy a kis házakat. Ezzel megőrzi a szövet síkfelületét, gazdagítja a képet és kibontja a főalakot elszigeteltségéből. Az alak izoláltságának ilymódon történő feloldása jellemzi nemcsak a nagyalakos képeket, hanem az ún. fejeket is, amelyeket rendszerint széles bordürrel keretezve, vállnál elvágva állít elénk. Költői hangulatú a „Favágó harkállyal". A kép hátterében sokágú fán kúszik fel a madár, amely felé az ember örvendező figyeléssel fordítja a fejét. A keretet díszítő, eleven mozgást sugallóan elhelyezett balták utalnak a munka ritmusára, amit egy pillanatra abbahagy a favágó, hogy gyönyörködjék a madárban. A fejeknél a bordür szerepe fokozódik. Már nemcsak a képet határoló dekoratív elem, hanem szorosan kapcsolódik a kép mondanivalójához. Pl. a „Női fej lángbordűrrel" szigorú frontalitását, belső feszültségét a kereten levő máglya és az oldalt felcsapó lángok mártírszerűvé fokozzák.

Kaszás parasztfején a sarlós-kalapácsos keretet még jobban bevonja a képbe azáltal, hogy a kasza éle belefut a bordűrbe.

A fejekre különösen jellemző a képelemek asszociatív komponálása, ami a nagyalakos képeknél a különböző képsíkok egymásbaolvasztását jelenti, itt pedig a keret szerepének megnövelését, képhatároló, díszítő rendeltetésén túl.

A keret és különösen a térábrázolás megoldása mindig befolyásolta egy-egy korszak gobelinművészetének stílusát. A középkori darabok pl. mesés, fantasztikus jellegüket nagyrészt sajátos térmegoldásuknak köszönhetik. Visszatért a szövet síkfelületének hangsúlyozásához, ez dekorációs művészetének alapja, a képzetkeltés elemei pedig gazdagítják a képet. Térbeli viszonyaikból kiemelve a tárgyak külön hangsúlyt, jelentést nyernek. A tárgyi világ jelentőségének hangsúlyozott megnövelése jellemzi ebben a korszakban Derkovits Gyula művészetét is, de ellenkező értelmű hangsúllyal. D. képein a tárgyak fenyegető, támadó jelleget nyernek, mint a nyomasztó valóság elemei. A gobelineken a tárgyak kiemelése az emberi alakhoz viszonyítva mindig negatív értelmű. Már a képek témájából kiderül, hogy F. N.-t is fűzték szálak a munkásmozgalomhoz, ennek a korszakának eredményeit nem lehet megérteni enélkül a kapcsolat nélkül.

Nem a proletársors szörnyűségei és ennek tudatosodása vezették oda, mint Derkovitsot, akinek proletárélményei és vágyakozása a kiteljesült emberi élet után olyan feszültté, sokszor ellentmondásossá teszik életművét, és akinek a képein megjelenik a proletárok életének legszörnyűbb valósága is. Élményanyaguk és műfajuk különbözősége is oka, hogy néhány közös, a korra jellemző vonás mellett, F. N. a valóságot nem abban az értelemben ábrázolja, mint Derkovits, hanem bizonyos elvonatkozás-

FERENCZY NOÉMI: Centenárium

FERENCZY NOÉMI : Gereblyéző

sal a küzdelmek célját és monumentálissá növelt hősét az alkotó embert. Az asszociációs utalások mellett sokszor sajátos szimbolikával is aláhúzza mondanivalóját.

E korszakának műveit a műfaj egyszerűsítő követelményein túlmenően is bizonyos utópikus elvontság és szigorú szűkszavúság jellemzi ; itt utalnunk kell arra, hogy a munkának ez a hősi jellege és biztossága amit ábrázol, a munkásmozgalom küzdelmeinek célja volt, nem létező reális valóság, konkrét viszonyokkal.

Emberalakjait is ilyen értelemben alakítja típussá, legfontosabb tevékenységük, szinte létezési formájuk a munka. Nemcsak belső magatartásuk azonos, hanem külső megjelenésük is hasonló, a monumentális formáknak megfelelő egyszerű ruhákban. Arcukat csak a lényeges vonásokkal rajzolja meg, azonban ez az eljárás nem szegényíti sémává kifejezőerejüket. A kifejezés árnyalása a szövés lehetőségei mellett eleve korlátozott. Pillanatnyi hangulatokat nem tud megragadni, csak a tartós fontos érzéseket, mint a munka elmélyült komolyságát, vagy az anyaság boldog nyugalmát.

Első munkái szorosan kapcsolódtak a század elejének díszítőstílusához, *„gobelinszerűbbek" voltak abban az értelemben*, hogy szerves részei lehettek egy szecessziós belső tér díszítésének. Nagy alakjai szétfeszítik ezt a keretet, ezeknek már szűk az intim szobabelső, az építészet pedig még igazában ma sem alkotta meg azt a monumentális belső teret, amit ezek az alakok igényelnének. Azzal, hogy a gobelin megszűnik nála a festészet közvetlen derivátuma lenni, mint ahogyan egységes stílusú korokban magától értetődő volt, nemcsak egyéni fejlődésének lehetőségei nyíltak meg, hanem ez a folyamat egyszersmind a kor bomló művészi tendenciáit is jelenti, ahol a művészek a

legkülönbözőbb utakon-módokon keresik a művészet megvalósítását. Ferenczy Noémi érdeme, hogy erős egyéni stílusa sohasem alkotó önkényének eredménye, hanem mondanivalójának adekvát kifejező eszköze.

Művei a kép műfajai szerint csoportosulnak; az alakos kompozíciók mellett tájképei és csendéletei is vannak. A növényvilágot is más szemmel nézi az újabb képeken, mint a korai alkotásain. A vegetálás fülledtsége teljesen eltűnik, ugyanúgy a fantasztikus növények is, ehelyett határozottan szétválasztja a növényeket a növényvilág természetes rendje szerint füvekre, bokrokra, fákra; a modellek pedig a hazai flóra elemeiből kerülnek ki, enyhén stilizálva a szövésmódnak megfelelően.

„Tavasz"-án nedvesbarna szőlőhegyet látunk, szürke szőlőkarók erdejével, venyigék feszülő bordópiros ágacskái mellett. A domboldal alján két rózsaszínű fa virágzik, a békés tájékon keresztülrepül egy sötétszínű madár. Atmoszférikus hatások nem lehetségesek a szövött képen. Itt minden világosan, határozottan jelenik meg. A növényzet egységének hatását nem egymásbafonódásuk kelti, hanem azonos törvényeik, növekedésük azonos ritmusa. Tájai mindig egyszerűek, éreztetik a talaj struktúráját, a virágszőnyeg alatt a szilárd földet, vagy határozottan súlyosodó dombokat. Gyakran megjelennek rajtuk kicsiny emberalakok, békésen áthaladva a képen vagy nyugalmas tevékenység közepette. Másutt csak közvetve utal az ember jelenlétére, mint például az „Irtás"-on; ahol a kivágott törzsek elárulják, hogy itt az ember tevékenykedett. A ledöntött törzsek nem keltik, a rombolás szomorú látványát. Köztük az élénkpiros virágok derűs és boldog színezetet kölcsönöznek a tájéknak. Látjuk a szakítást régebbi felfogásával, mikor a képnek csak egy-egy hangulati elemét jelentette az emberi alak, míg itt határozottan éli önálló életét. Alakos tájképei új szintézisét jelentik a korai növényborította képeknek és a nagyalakos kompozícióknak. A táj térhódításával újra háttérbe szorulnak az asszociatív képelemek, ehelyett reálisabb táji, téri viszonyokba kapcsolva jelennek meg az alakok, a képelemek nyugtalan szövevénye helyett határozott külön hangsúlyt kapnak az emberek és a környezet. Ilyen pl. „Bükkerdő" (?) c.

FERENCZY NOÉMI: Kaszás parasztfej

képe meleg, barnássárga domb oldalán hideg, szürkéstörzsű, friss tavaszi fácskáival, a domb aljában húzódó úttal, amelyen egy vándor halad keresztül.

Ferenczy Noémi ezt az újabb lépést a harmincas években teszi meg, a fasizmus legszörnyűbb éveiben a boldog, békés emberi élet képét feltárva. Nem az utópia vértelenségével, vagy a mese boldog megvalósíthatatlanságával, hanem a legegyszerűbb emberi tevékenységek szépségét és az egyszerű tájak költőiségét elénk állítva.

Felszabadulás után készült munkáiban a monumentális nagy figurák és az alakos tájkép-kompozíciók élnek tovább. Két munkást ábrázol „Összefogás" című képe, egy női alakot látunk a centenárium alkalmával készült szőnyegen. A „Centenárium"-on árnyalt sokféle pirosból szőtt sötétebb alapon világospiros ruhás lány táblát tart a Nemzeti dal eskűszavaival. A meleg pirosak közül halk hangsúllyal emelkednek ki a testrészek rózsaszínes sárgái és a zöld árnyalatú, tompán színezett tábla. A nagy alakok komolyságát a pirosruhás lánynál derűs hangulat váltja fel; a piros alapon piros színkompozíció szimbólikus jelentőségű.

Az élénkebb színek keresése új motívumot jelent Ferenczy Noémi művészetében. Régebben gondosan lefogta az erősebb színhatásokat; most merész színezés, merész kontrasztok elevenítik képeit. Így a „Béke" című kompozíción, legújabb munkáján, amelyen a zöld számos árnyalatából szőtt dombok alján rózsaszínruhás lányok körtáncát látjuk: magasrendű szimbólika ez, amely meggyőző képpel a békés hazai táj és a vidám lányok ábrázolásával vetíti elénk az emberiség békevágyó tömegeinek célját, a derűnek, az élet nyugalmának igényét. A „Béke" az alakos tájképek közé tartozik, kompozíciójának fő problémája a táj és a nagyszámú, aránylag kicsiny alak elhelyezése. A háttérben a dombok megoldásánál szemmelláthatóan a térábrázolásra való törekvés, amellyel szemben bizonyos ellentétet képez a táncoló lányok lapos, térbeliség kevéssé megoldott gyűrűje.

Az eddig elmondottak alapján kibontakozik előttünk Ferenczy Noémi fejlődésének három fázisa, amelynek jelentőségét ilyen szűk keretek között csak érinteni lehetett. A kezdeti művek teljesen lehatárolt zárt csoportot alkotnak; az egész csoport jelentős eredmény a gobelin korszerű díszítőstílusának kialakításában. Ezután szinte átmenet nélkül készülnek a nagyalakos képek, amelyekben a monumentális ábrázolás problémáját feszegeti, rendszerint egy-egy, a típusformálás végső lehetőségeit kiaknázó alak ábrázolásával. Itt a súlyos mondanivaló bizonyos fokig háttérbe szorítja a szőnyeg díszítőrendeltetését.

Nagyalakos képei a két háború közötti évek jelentős munkás-ábrázolásai, sajátos utópisztikus felfogásban. Már a harmincas években, főleg tájképein lépéseket tesz a realista gobelinművészet kialakítására. Ábrázolásmódja sokrétű, s különösen a tájak ábrázolásánál konkrétebb lesz. Már nem ragaszkodik olyan szigorúan a szőnyeg síkfelületéhez, ehelyett egymásmögötti térsíkokra bontja a tájat, miáltal bizonyos mélységet nyer a kép; ilyen táji környezetben a kisméretű alakok elvesztik monumentalitásukat, noha külső megformálásukban a régi típus él tovább. Az erő kifejezése helyett, bizonyos líraiságot nyernek újabb képei.

Ferenczy Noémi művészete természetszerűleg nem választható el műfajának stíluskérdéseitől; a gobelin sokkal több műfaji kötöttséget jelent a festészetnél, ebből ered stílusának erősen egyéni jellege, mely követői számára az utánzás, formalizmus veszélyét kétségkívül magában rejti. Azonban művészetének jelentősége túlnő egy díszítő műfaj stílus-problémáin; végigkísérhetjük benne közel félszázad modern magyar művészetének legjelentősebb kérdéseit.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI HETEK HÍREI

A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítással és a III. Magyar Iparművészeti és Népművészeti Kiállítással kapcsolatban gazdag programmal alakultak ki december közepén a művészet egyre szélesedő és népesedő közönségét megmozgató képzőművészeti hetek. A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás megnyitását követő napon, december 18-án a Műcsarnok termeit tömegesen látogató közönség résztvehetett a Műcsarnok előadótermében rendezett zenei délelőttön, amelyen ismert zeneművészek szerepeltek. December 19-én este adták át az üzemek díjait a kitüntetett művészeknek. December 20-án a Központi Tisztiházban a VI. kiállításról és művészeti irodalmunkról Fehér Zsuzsa műtörténész tartott előadást. Ugyanakkor megnyílt az Engels-téri kultúrotthonban a művészeti reprodukció- és könyvkiállítás. December 25-én ismert operaénekesek koncertet adtak a Műcsarnokban, amelyet Gál György Sándor zeneesztétikus vezetett be. December 29-én este a Kossuth-klubban művészeti ankétot tartott Redő Ferenc, a Szépművészeti Múzeum igazgatója, ugyanakkor este a Műcsarnokban Cifka Péter műtörténész tartott előadást a pedagógusoknak. Egyébként minden vasárnap délelőtt koncertek és film-matinék vonzották a Műcsarnok és a III. Iparművészeti és Népművészeti Kiállítás, valamint az Iparművészeti Múzeum most megnyílt mézeskalácssütőminta kiállításának közönségét. Január 3-án Luzsicza Lajos, a Műcsarnok vezetője tartott művészeti előadást a tanácselnökök akadémiáján; január 5-én Telepy Katalin művészettörténész beszélt az Iparterv mérnökei és dolgozói előtt Székely Bertalan művészetéről. Január 6-án karikatúra-kiállítás nyílt meg a Kossuth-klubban. Január 9-én a Művészeti Szövetségek Házában Meller Péter művészettörténész tartott előadást Michelangelóról, — az előadást reneszansz zenei bemutató kísérte. Részben a Műcsarnokban, részben pedig a különböző üzemek helyiségeiben és kultúrtermeiben sorozatosan tájékoztatták különböző ankétek és előadások dolgozóinkat a magyar képző- és iparművészet történetéről és mai helyzetéről. A január elején kezdődött művészeti könyvhét során január 16-án Fehér Zsuzsa művészettörténész a Művészeti Szövetségek Házában tartott könyvankétot és január 18-án Fényes Adolf művészetéről beszélt a Metro-klubban Oelmacher Anna művészettörténész. Január 26-án építő- és képzőművészeti ankétot tartottak az Építésügyi Minisztérium vállalatai és a Műszaki Egyetem hallgatói számára kiváló szobrászaink és egyetemi tanáraink. A Pártfőiskola, az MNDSz, az MSZT és a DISZ is bőven kivették részüket a magyar képző- és iparművészet helyzetének megvitatásában. A képzőművészeti hetek hatalmas és kiterjedt propaganda munkával hívták fel népünk figyelmét művészetünkre. Kivette részét ebből a munkából a vidéki művészeti élet is: különböző vidéki városainkban reprodukció- és grafikai kiállítást, illetve könyvankétokat rendeztek; ezenkívül sorozatosan bemutatták Domján József színes fametszeteit, Toncz Tibor rajzait, a kínai fametszeteket és az egyre népszerűbb reprodukciós anyagot.

Ferencry Noémi

Magyarság képes mell. 1937 aug. 15

Fali gobelin. Ferencry Noémi műve

Görög pópa.

Budapest, , 193

1936 marcius 1.

váltó~~nál~~ra ~~fogva~~ Ke

Egyer

értéke teg

Molnár József ú

fizetendő Budapest.

R. J. E. — 846. M.

Művészet és erkölcs

A legősibb és legművészibb szépség: az akt, megint konfliktusba került az erkölccsel, vagy legalább is egy — rendelettel. Vajjon hányadik „erkölcsvédelmi" rendelet ez, mióta az akt hellaszi őse először proklamálta a meztelenség művészi ősjogát? . . .

Abban — ugyebár? — nem lehet vita, hogy a klasszikus szépség (tehát éppen az a szépség, melyet minden állami hatalom ideálként állit a mindenkori „modern" szépséggel szemben a mindenkori kortársak elé!), szóval, hogy ez a „klasszikus" szépség őstörvényszerüen meztelen s ha kissé el is van fátyolozva, a lepel csak annyira takarja be, hogy alatta a test vonalai szabadon érvényesülhessenek. Ezt az elemi igazságot minden muzeum fennen hirdeti. A középkor hideg levegőjében egy időre ugyan összeomlott ez a művészi ideál, de a renaissance már ujra visszahelyezte jogaiba a szép emberi testet, melyet ekkor kezdtek a festők is egészen meztelenül a vásznakra vetni, igaz, óvatosan, jobbára még mitológiai jelenetek ürügye alatt. Persze, igazi, őszinte érzékiséggel csak a forró Dél áldott napsütésben, mert északon a 16. században Cranach még olyan sovány és „erkölcsös" Vénuszt festett, hogy igazán csak az arca tarthatott rokonságot a szépség istennőjével. Dürer pláne fürdőző asszonyokat is festett, de milyen kegyetlen realizmussal állitja pellengére a női testeket! Rembrandtnak és Rubensnek kellett eljönnie, hogy a hideg északon is gyönyörködni tudjanak a női test kerekdedségében. Már Tizian inkább pongyolában festette a nőt, a rokokó pedig sohase festett aktot, csak — levetkőztetett asszonyt, ami óriási különbség. Mert a renaissancetól a rokokóig az aktot mint naturáliát festették, a XVIII. század művészei azonban pikáns és frivol aklovjelenetek izgató erotikája kedvéért portálták a mezitelent.

Ezért volt oly frivol a letünt század kezdete is, mert eleinknek szintén a levetkőzött asszony volt az ideálja, nem pedig a puritán akt. S bár a művészet és az erkölcs merőben más területen keresik a maguk igazát, nevezetes, hogy mégis éppen „modern" művészi mozgalom — a naturalizmus és impresszionizmus — állitotta vissza a női aktot a tisztán festői problémák közé. Különösen az impresszionizmus, mely a fény és árnyék elosztódásá-

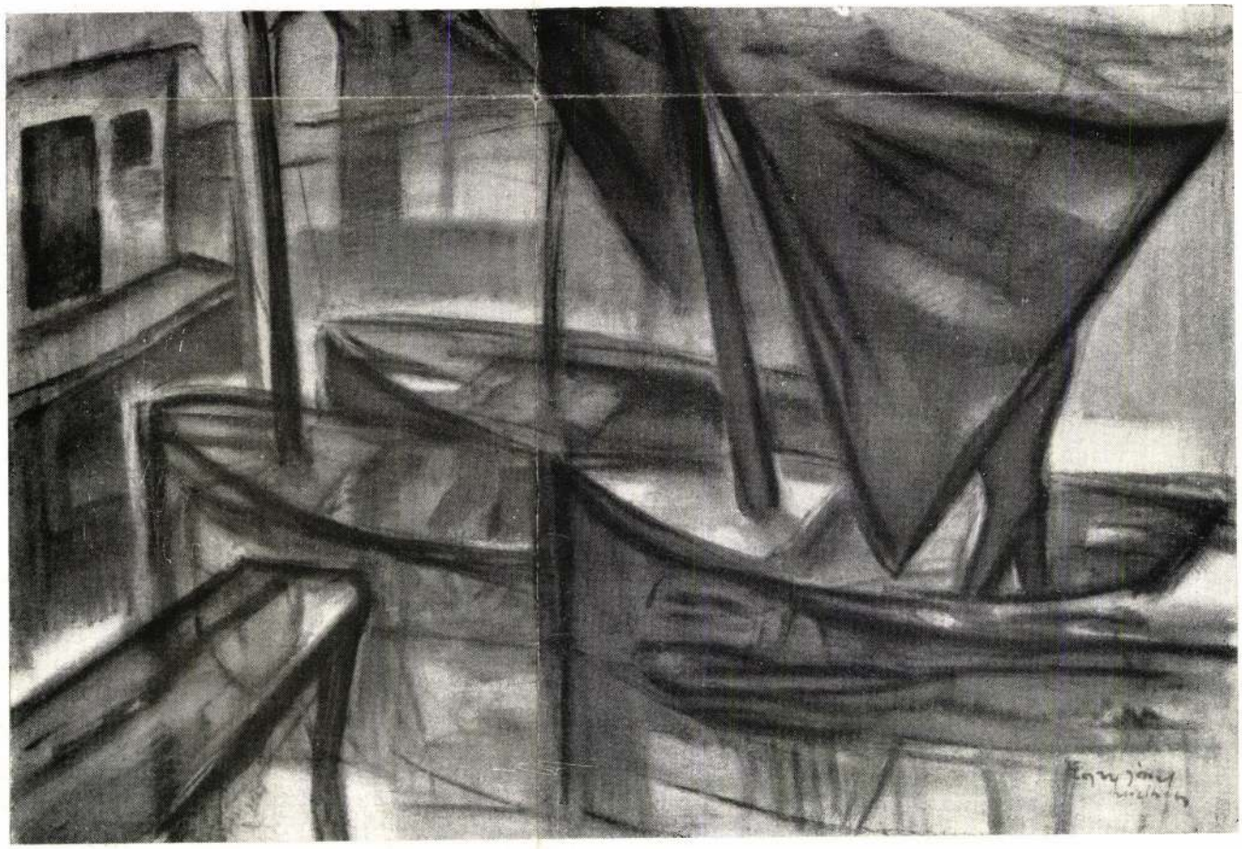

EGRI JÓZSEF: CSÓNAKKIKÖTŐ

KUT

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT
SZERKESZTI: RÓZSA MIKLÓS
II. ÉVFOLYAM :-: 3. SZÁM :-: 1927
ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 16 PENGŐ
FÉLÉVRE 8 PENGŐ :-: EGYES SZÁM ÁRA 1 P 60 F

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST,
VI., NAGYMEZŐ UCCA 3. TELEFON: TERÉZ 222-21.

FERENCZY NOEMI: HARANGVIRÁGOS GOBELIN

FERENCZY NOÉMI

Hazánkban a gobelinszövésnek nincs tradiciója, noha már Zsigmond király kísérletezett francia szövőmesterek betelepítésével. E szövőmesterek Budán működtek, azonban munkásságuk nem tudott gyökeret verni a magyar talajban.[1] Ha a későbbi századokban nem is találkozunk itthon ily mesterekkel, tudunk a gobelinszövésnek magyar kedvelőiről. A dekoratív művészet e pompás faja a XVI. és XVII. században nem egy példányban volt képviselve erdélyi fejedelmeink és főuraink kastélyaiban. Az egykori elszámolások megemlékeznek amateur gyüjtőkről, akik nagy összegeket fizettek ki „kárpitok felvonásáért". Oláh Miklós hercegprímás törekedett volna. A kor esztetikája érzéketlen a gobelin iránt és ennek az érzéketlenségnek okát az architektonikus érzék hanyatlásában kell keresnünk.

Ebből a pangásból a XIX. század képzőművészeti forradalma rázta fel a művészetet és iparművészetet. Franciaországban *Barbizon*, majd az *impresszionisták* nevéhez fűződik ez a mozgalom. Angliában *Turner* és az amerikai *Whistler* modern természetlátása és a velük ellentétes, komponáló *Preraphaelite Brotherhood*, Németországban a Jugend-stílus képviseli a forradalmi irányokat. Ennek a művészi forradalomnak több magyar hajtása van. Az egyik *Nagybánya*, a má-

1562-ben kelt végrendeletéből megállapíthatjuk, hogy 25—30 darab falisző-nyeg lehetett birtokában, nagyrészük flamand gobelin.

A XIX. század indusztriális kultúrája az iparművészetet gyári nagyiparrá alakította, a könnyen előállítható olcsó szőnyeg és a papírtapéta teljesen kiszorította az amúgy is arisztokratikus ízlést szolgáló faldekorációt. Már a XVIII. század végén uralkodó klasszicizmus annyira aláásta a gobelin népszerűségét, hogy az összes gyárak — a párizsi és beauvaisi kivételével — kénytelenek voltak kapuikat bezárni. A klasszicista ízlés oly nagymértékben gobelin-ellenes volt, hogy a kastélyok tulajdonosai évszázados kincseiket árverésre bocsátották, csakhogy szabaduljanak tőlük. A romantika is kiélte magát, a nélkül, hogy az iparművészetben egyéni, stílusalkotó tendenciára

[1] V. ö. *Magyar Művészet* II. évf. (1926) 7. sz. *Csányi Károly* írását: Gobelin kiállítás az Iparművészeti Múzeumban.

sik *Rippl-Rónai* művészete, a harmadik az iparművészet terén értékes eredményeket elért magyar *praerafaeliták* törekvései, hogy többet ne említsünk.

Ezeknek az új stílusra törekvő irányoknak irodalmi hangszórója *Ruskin*, aki a művészettől őszinteséget, anyagszerűséget és a szociális törekvésekhez való igazodást kívánta. *Ruskin* hatására művészeink megpróbálták az iparművészetet, a XIX. század mostohagyermekét felkarolni és rehabilitálni. A gépipar helyébe vissza akarták állítani a műhelyi kézimunkát. Hivatott egyének kezébe adni az iparművészetet, megszüntetni a nagyipari termelés következményéül beállott sablonosságot és a technikai anyagszerűtlenségeket. Az emberi élet minden vonatkozásába, az emberi otthon minden zugába bele lehet és kell vinni a művészetet. *Rippl-Rónai* az iparművészet minden ágában akarta érvényesíteni ezeket az elveket. Andrássy Tivadar

Magyar Művészet
1931.

FERENCZY NOEMI: A TEREMTÉS. 1913
Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum tulajdona

FERENCZY NOÉMI

Hazánkban a gobelinszövésnek nincs tradiciója, noha már Zsigmond király kísérletezett francia szövőmesterek betelepítésével. E szövőmesterek Budán működtek, azonban munkásságuk nem tudott gyökeret verni a magyar talajban.[1] Ha a későbbi századokban nem is találkozunk itthon ily mesterekkel, tudunk a gobelinszövésnek magyar kedvelőiről. A dekoratív művészet e pompás faja a XVI. és XVII. században nem egy példányban volt képviselve erdélyi fejedelmeink és főuraink kastélyaiban. Az egykori elszámolások megemlékeznek amateur gyüjtőkről, akik nagy összegeket fizettek ki „kárpitok felvonásáért". Oláh Miklós hercegprímás 1562-ben kelt végrendeletéből megállapíthatjuk, hogy 25—30 darab faliszőnyeg lehetett birtokában, nagyrészük flamand gobelin.

A XIX. század indusztriális kultúrája az iparművészetet gyári nagyiparrá alakította, a könnyen előállítható olcsó szőnyeg és a papírtapéta teljesen kiszorította az amúgy is arisztokratikus ízlést szolgáló faldekorációt. Már a XVIII. század végén uralkodó klasszicizmus annyira aláásta a gobelin népszerűségét, hogy az összes gyárak — a párizsi és beauvaisi kivételével — kénytelenek voltak kapuikat bezárni. A klasszicista ízlés oly nagymértékben gobelin-ellenes volt, hogy a kastélyok tulajdonosai évszázados kincseiket árverésre bocsátották, csakhogy szabaduljanak tőlük. A romantika is kiélte magát, a nélkül, hogy az iparművészetben egyéni, stílusalkotó tendenciára törekedett volna. A kor esztetikája érzéketlen a gobelin iránt és ennek az érzéketlenségnek okát az architektonikus érzék hanyatlásában kell keresnünk.

Ebből a pangásból a XIX. század képzőművészeti forradalma rázta fel a művészetet és iparművészetet. Franciaországban *Barbizon*, majd az *impresszionisták* nevéhez fűződik ez a mozgalom. Angliában *Turner* és az amerikai *Whistler* modern természetlátása és a velük ellentétes, komponáló *Preraphaelite Brotherhood*, Németországban a Jugend-stílus képviseli a forradalmi irányokat. Ennek a művészi forradalomnak több magyar hajtása van. Az egyik *Nagybánya*, a másik *Rippl-Rónai* művészete, a harmadik az iparművészet terén értékes eredményeket elért magyar *praerafaeliták* törekvései, hogy többet ne említsünk.

Ezeknek az új stílusra törekvő irányoknak irodalmi hangszórója *Ruskin*, aki a művészettől őszinteséget, anyagszerűséget és a szociális törekvésekhez való igazodást kívánta. *Ruskin* hatására művészeink megpróbálták az iparművészetet, a XIX. század mostohagyermekét felkarolni és rehabilitálni. A gépipar helyébe vissza akarták állítani a műhelyi kézimunkát. Hivatott egyének kezébe adni az iparművészetet, megszüntetni a nagyipari termelés következményéül beállott sablonosságot és a technikai anyagszerűtlenségeket. Az emberi élet minden vonatkozásába, az emberi otthon minden zugába bele lehet és kell vinni a művészetet. *Rippl-Rónai* az iparművészet minden ágában akarta érvényesíteni ezeket az elveket. Andrássy Tivadar

[1] V. ö. *Magyar Művészet* II. évf. (1926) 7. sz. *Csányi Károly* írását: Gobelin kiállítás az Iparművészeti Múzeumban.

Magyar Művészet
1931.

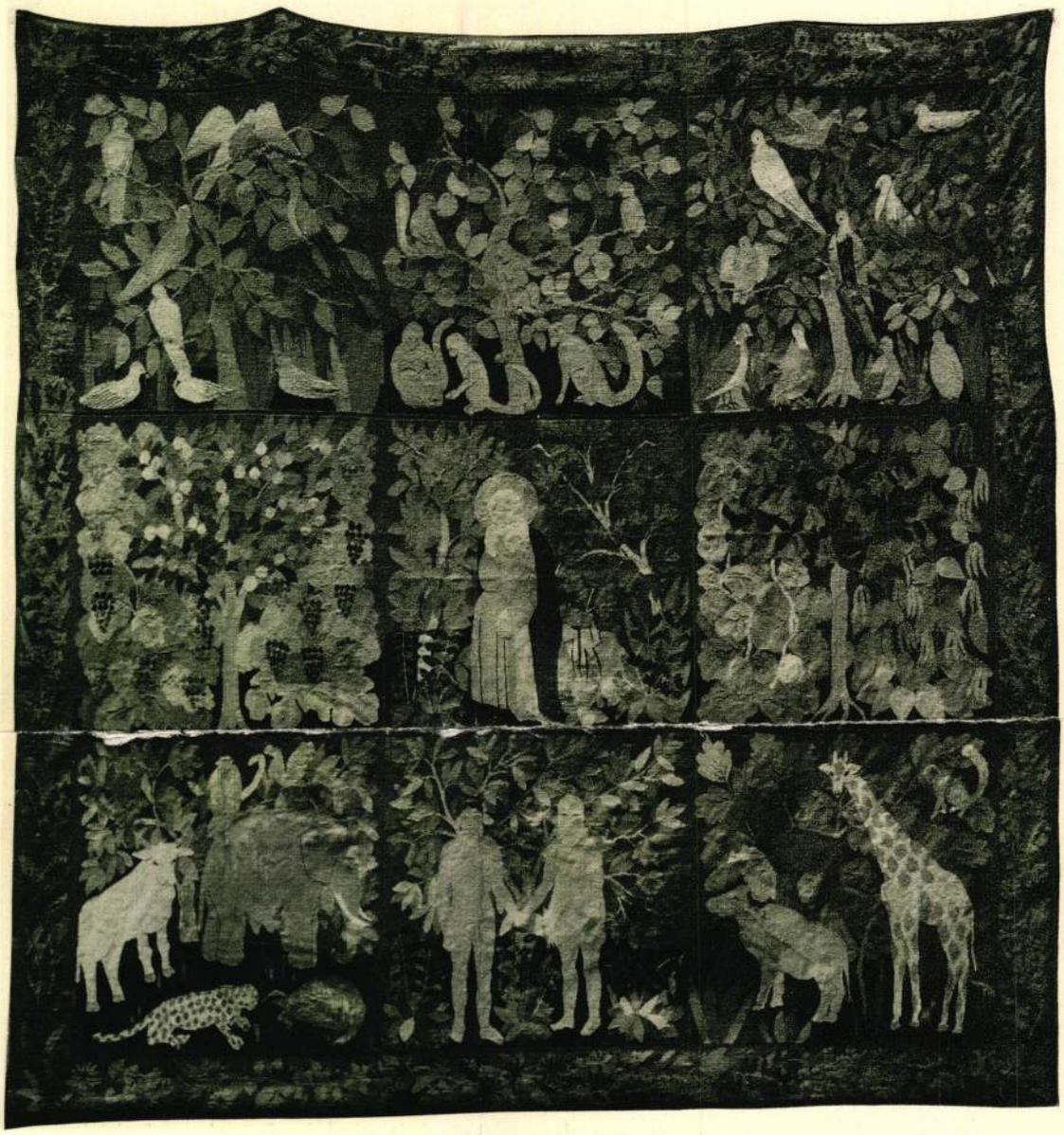

FERENCZY NOEMI: A TEREMTÉS. 1913
Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum tulajdona

FERENCZY NOEMI: A MENEKÜLÉS EGYIPTOMBA. 1915—16
Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum tulajdona

gróf számára bútorokat tervezett, az Ernst-Múzeum részére üvegablakot, falszőnyeget és ily tervei is fenmaradtak, amikhez az impulzust nagy francia szobrászbarátja, *Aristide Maillol* adta. E romantikus, irodalmi fellángolásból született gobelinek azonban csak epizódikus próbálkozások maradnak a gobelinszövés történetében.

Az igazi úttörők értékes munkáját nálunk a *Kőrösfői Krisch Aladár* és *Nagy Sándorék* vezetése alatt álló gödöllői iskola végezte el. Az anyag intenzív művészi megmunkálását jelentette és jelenti ez a műhely, azért közelítette meg jobban a célt. A gödöllői műhelyből kikerült gobelinek részben a praerafaelita irány érzelmes, szubtilis hangulatait, részben mesejellegű magyar ornamentikával kombinált síkdekorációs stílus bélyegét viselik.

A gobelinszövést történetileg két nagy korszakra lehetne osztani. Az első tartana a XVIII. század végéig. A XIX. század a kisjelentőségű korbeli tervek kivitelezése mellett, újra átéli a gobelin régi stílusait. A manufacture régi mesterek kartonjait teszi a szövőszék mögé és raffinált technikával szövi meg a klasszikus kartonokat. A gobelin, mint említettük, évszázadokon keresztül a történeti felső tízezer művészete volt, és létezését kifinomult ízlésű mecenások bőkezűsége biztosította. A pápák, császárok, királyok és főurak a megrendelők, akik nem sajnálták a pénzt, hogy koruk leghíresebb művészeivel terveztessék és a legjobb műhellyel szövessék meg palotáik faldíszét. Kialakult a díszgobelin típusa. A mai kor vasbetonházainak egyszerű célszerűséggel épített szobái el sem bírnák egy ilyen arannyal, ezüsttel gazdagon átszőtt gobelin dekoratív súlyát. Ha itt-ott helyet kap a középosztály lakásában, a dekoratív függőkép szerepét tölti be. Dekoratív színes folt a síma falon, melynek olykor témája is lehet. A modern művészi ízlést a világháború, forradalmak és a technikai eredmények eredői alakították ki és kapcsolták át új hullámhosszra. Ezt az összetett, új ízlést nem lehet a régi stílusok formanyelvének fölelevenítésével táplálni. *Ferenczy Noémi* megtalálta a modern gobelin formanyelvét s művészete remélhetőleg hozzájárul majd a haldokló műfaj iránt való érdeklődés föllendítéséhez. Öntudatlanul is nagy missziót teljesített, mikor művészi mondanivalója kivetítő eszközéül nem az ecsethez vagy vésőhöz nyult, hanem a szövés megkötött technikáját választotta.

A *Ferenczy* név négy értékes egyéniséget jelent a modern magyar művészetben. Az apa, *Ferenczy Károly,* a nagybányaiak vezető mestere; gyermekei: *Ferenczy Béni,* a kiváló szobrász, *Valér,* a talentumos festő-grafikus és *Noémi,* aki kitűnő színérzékkel gobelint sző. Önként adódnék az a föltevés, hogy művészi nevelését atyjától kapta volna. Nem. *Ferenczy Noémi* autodidakta; rajzolni, festeni sosem tanult és vallja, hogy egyedüli tanítómesterei a múzeumok voltak, amelyeket buzgón látogatott és látogat ma is. Mégis művészi szemlélete atyja új színés vonalharmóniákat látó festészetében gyökerezik. München, Firenze után 1912-ben kiment Párizsba s múzeumlátogatásai során a Musée des Arts Décoratifs gotikus gobelinjei betetőzték érdeklődését e dekoratív műfaj iránt. Bejárt a Manufacture des Gobelins-be és szőni tanult. Az egyszerű XIII. századi kisműhelyből kinőtt nagystílű állami műhely ekkor technikailag tökéletes gobelineket állított elő. Naturalisztikus tendencia uralkodott a műhelyben, amely kimerült olajfestmények szolgai kopizálásában. A technikai bravúr már nem eszköz volt, hanem uralkodó cél. Annyira, hogy átlépték a szövés természetes területét és gobelinjeik festőivé, anyagszerűtlenné váltak. *Ferenczy Noémi* művészi ízlését nem elégítették ki a rendelkezésére álló kartonok. Megpróbált ő maga készíteni terveket s mivel ekkor már teljesen ura volt a technikának, jól ismerte a színes szál lehetőségeit, az anyagon keresztül kereste az utat a kifejezéshez. 1913-ban készülnek első gobelinjei, melyeket már saját

tív. Alakjai megnőnek s már nem viselkednek olyan passzívan, mint előbbi művein. Itt nem a természetben elcsodálkozó, szubtilis lelkű embert akarja bemutatni, hanem azt az embertípust, amelyik már meghódította a természetet. Ezek a gobelinek epikusabb jelleggel bírnak, mint az első időszak lírai hangulatú alkotásai.

Még inkább monumentális és komponáló a *Magvető, Kaszás ember, Parasztasszony, Favágó harkállyal, Szöllőmunkáslány* című gobelinjein, melyeket a témakör egysége folytán, összefüggő sorozatnak foghatunk fel. Az egyszerű kézműves, a földdel foglalkozó, a földből élő munkás érdekli ebben az időszakában Ferenczy Noémit. A kisember apoteozisai ezek a gobelinek. Ferenczy Noémi nagy kontúrokban fogja össze itt a jellemzőt, a részleteket pedig elhanyagolja. Színskálája is leegyszerűsödik, a természetből kielemzett lokálszíneket fokozza föl a mondanivaló kimélyítése érdekében. Rendkívül kevés eszközzel dolgozik és ebben a színben és formában való szintetikus primitívségben van valami az ókeresztény mozaikok szellemi örökségéből.

Ferenczy Noémi művészete megmutatta, hogy sohasem kell a gobelinhez a festőművészet eszközeit igénybevenni. A gobelin monumentális művészet, míg a festészetnek illuzionisztikus feladata is van. A gobelin síkművészet, melynek anyagadta belső törvényszerűségei különböznek a festői eszközökéitől. Egyetemes fejlődése folyamán sokszor kért kölcsön és használta fel a festészet eredményeit, de igazi klasszikus korszakai akkor következtek el, mikor monumentális és stilizált formanyelvet tudott alkotni magának. Ferenczy Noémit, ha olykor a multba tekint is vissza, mindig csak a klasszikus korok inspirálták *(Teremtés, Őz nyulakkal, Nő madarakkal).* A gobelin eszközei kizárólag a vonal és szín; az alakok nem a térben, hanem a síkon élnek, nincsenek átvágások, és az ábrázolásban a körvonalak dominálnak. Számolni kell a színek térképző tulajdonságával és a dekorativitás érdekében megfelelően redukálni kell őket. A szövés színfoltok szerint történik, vagyis a szövőszéken nem vezetnek végig egy sort, hanem csak addig, míg az illető színes felület megkívánja; tehát tulajdonképpen mozaikszerűen színfoltokból épül fel egy gobelin. Monumentális-dekoratív szempontból vonalban és színben a jellemzőt kell összefogni és aláhúzva kihangsúlyozni.

Egyes esztetikusok *Ferenczy Noémit* a modern művészetben a képzőművészek csoportjába helyezik. 1924-ben Bécsben a modern művészeknek a Sezessio-épületben rendezett nemzetközi tárlatán egyedül képviseli a modern magyar képzőművészetet. Valóban művészetének különleges volta folytán a képzőművészek közé lehet számítani. De az értékmegállapításnál hozzá kell tenni, hogy egy iparművészeti műfajon vált azzá. A gobelin a képző- és iparművészet határmesgyéjén áll: önálló műfaj, önmagáért való művészet. Örülnünk kell, hogy a természetes kísérletezés után, egy igazi művészlélek belső intuiciója megtalálta azt a modern, minden várakozást kielégítő kifejezési formát, melyben a XX. század ornamentális művészetét ünnepelhetjük. Ne akarjuk tehát az ő művészeti megnyilatkozásának eredményeit kizárólag a képzőművészet lapjain elkönyvelni. Ferenczy Noémi sohasem tanult sem festeni, sem rajzolni; először a technikával ismerkedett meg és előkészítő rajzait a szövés adta lehetőségeknek rendelte alá. Az anyagban él, az anyagban gondolkozik. Annyira, hogy egy naturalista stúdiumokon végigjáró, akademikus iskola rajzának, kompoziciói üde primitívségének csak hátrányára lettek volna. Ösztönös művész *Ferenczy Noémi,* aki belső intuicióval megtalálta a formát a gobelinen keresztül és gobelinművészetét a nagy művészetekkel egyenlő szintre emelte.

DUTKA MÁRIA

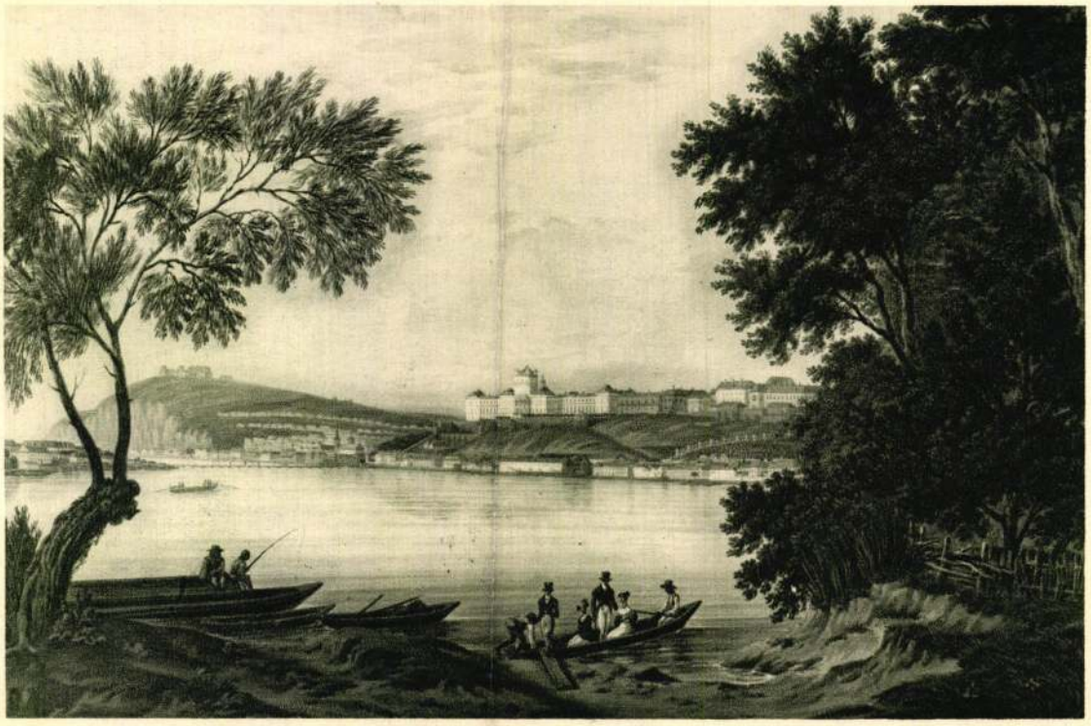

JASCHKE FERENC: A BUDAI VÁR LÁTKÉPE A MARGITSZIGETRŐL. 1825
A székesfővárosi múzeum új szerzeménye

JASCHKE FERENC: ÓBUDA LÁTKÉPE A MARGITSZIGETRŐL. 1825
A székesfővárosi múzeum új szerzeménye

FERENCZY NOEMI: ÖZ NYULAKKAL. 1914
Báró Kohner Adolf úr tulajdona Bagonyán

FERENCZY NOEMI: HARANGVIRÁGOK. 1920
Magántulajdon Oslóban

FERENCZY NOEMI: A NŐVÉREK. 1921

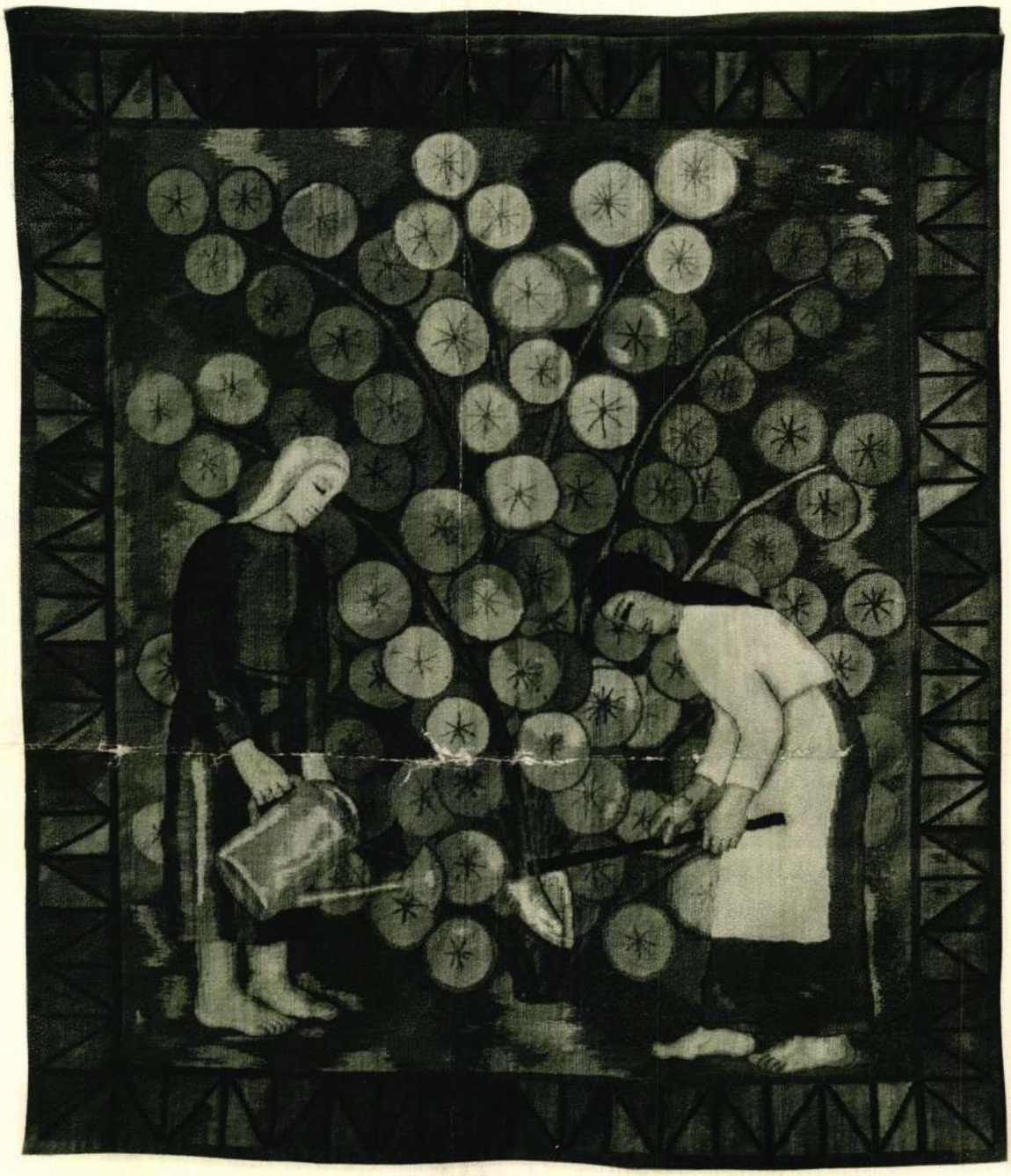

FERENCZY NOEMI: KERTÉSZKEDŐK. 1924
Dr. Kurt Heidemeister úr tulajdona Königsbergben

maga tervez és saját maga sző. Majdnem példátlan jelenség a gobelinszövés történetében, hogy tervező és kivitelező munkája egy személyben összpontosuljon. Egy-egy középkori gobelinen néha egész családok dolgoztak. És míg a szövőszékig eljut a terv, addig is legalább két ember kezén kell hogy megforduljon. A festő és a szövő között áll az úgynevezett cartonnier, aki a festő vázlatát áttranszponálja, áthangszereli a szövőszékre. Már az 1667-ben államosított párizsi műhely is intenzívebb kapcsolatot akart teremteni tervező és kivitelező között. A főigazgatói tisztséget Colbert *Lebrun* kezébe adja és előírja, hogy kötelessége rajzokat szállítani és azok gondos kivitelére személyesen felügyelni. A mai Németországban és Ausztriában működő szövőműhelyek is egész sereg tervezőművészt foglalkoztatnak.

Ferenczy Noémi vázlatában is a textil nyelvén gondolkozik. Oeuvre-jét három csoportra lehet osztani. Az egyes időszakok közt a határvonalat nem lehet éles, határozott kontúrral meghúzni; bizonytalan próbálkozásokon jelenik meg először az, ami csak egy idő mulva válik tudatos érzéssé.

Első időszakának két kimagasló műve, a *Teremtés* és *Menekülés Egyiptomba*, biblikus tárgyúak. A bibliai tárgyat középkori felfogásban hozza elénk. A Teremtést kilenc egyenlő nagyságú mezőre beosztott, egymástól vörös vonallal elválasztott jelenetben mutatja be. Az olasz korai quattrocento naiv elbeszélő hangját üti meg az egyiptomi *Menekülést* ábrázoló gobelinen. Vallásos gyöngédséggel állítja be Mária törékeny, gotikus redőkbe burkolt alakját. Mária szubtilis mozdulatában, mellyel a gyermek Jézust karján tartja, a szent anyaságot fraangelicoi áhitatos magaslatra emeli. A tulajdonképpeni témát, a menekülést nem hangsúlyozza, sőt első pillanatra az őserdő gazdag környezetében az epizóddá válik, mégis azáltal, hogy szimmetriailag a középre tette Mária szamáron ülő alakját, a dekoratív és figurális elemek kiegyensúlyozzák egymást. A halvány színskálájú környezetből Mária vörös köpenye erős akkorddal válik ki, s e vörös szín expresszív mélysége is kiemeli a témát. A buja növényzetű háttér stilizált megfogalmazása a XVI. század tiszta növényi ornamentumokból álló verdürjeire emlékeztet. A lágy moll-akkordba csendülő színharmónia, a figurális rész gyöngéd kézzel való megstilizálása és a környező tér hangulatos ornamentikája egy lírai poéta lelki beállítottságára vallanak.

A következő periódusban készült *Harangvirágok, Nővérek, Pihenők* nem biblikus tárgyúak. A természet és az etikai emelkedettség mellett való vallomások ezek. A harangvirágok alatt térdreboruló emberi figurában kifejezi az ember kicsiségét a végtelen természettel szemben. A térdeplő alak passzivitásában van valami az extázis elragadtatásából. Szinte érezzük az üde harangvirágok kelyheiből áradó tavaszi illatot, mely elbűvöli az embert. Ötletes és eredeti itt a keret megoldása. A keret nem alkot szigorúan elkülönített lezárást, hanem szervesen függ össze a belső tartalommal. A keret gyökérszerű fonott ágai logikusan nőnek ki a tavaszi virágokból. A keret Ferenczy Noéminél az architektonikus feladaton kívül mindig hangulati kísérője és kiegészítője a tartalomnak. Nem bontja meg az ábrázolás egységét; a keret és kép szerves kapcsolata a művészi élmény intenzív voltát szolgálja.

Ugyanezt az életörömöt fejezi ki az 1928-ban készült *Napraforgók* című gobelinjén. Optimista, emberszerető, nemes érzéseikben hívő, a *Testvérek* ábrázolásában. A környező stilizált falevelek és ágak egymásbafonódása, hangulati aláfestője a lelki testvériségnek. A kompozíció közepén ülő, egymás kezét fogó testvérpár körül elhelyezett emberi figurákban a különböző lelki állapotok, érzelmek allegoriáit látom.

A *Kertészkedők* és *Favágó* c. művei földszeretetének poetikus virágai. Ezekben inkább komponáló, mint dekora-

FERENCZY NOEMI: PIHENŐK. 1926—27
Dr. Tolnai Viktor úr tulajdona Bécsben

MSZMP Képzőművészek Pártszervezete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja mély fájdalommal tudatja, hogy

Ferenczy Nóémi

festőművész, Kossuth-díjas, Érdemes művész

1957. december 20-án, életének 67. évében, hosszas szenvedés után elhunyt.

Felejthetetlen halottunk életének utolsó percéig művészi hivatásának élt és szolgálta alkotásaival a magyar kultúrát. A MSZMP Képzőművészek Pártszervezete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja saját halottjának tekinti.

Temetése december 28-án, szombaton délután 2 órakor lesz a **Kerepesi úti temetőben** a Fővárosi Tanács által adományozott díszsírhelyen.

Budapest, 1957. december 27.

EMLÉKÉT KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Petőfi nyomda telepe — Bp. IX., Számuely u. 50.

Terényi Noémi

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK
ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-U
TELEFON: 426-1

Genthon István elvtársnak
Szépmüvészeti Muzeum

BUDAPEST
Dózsa György ut 41.

Express!

TAMÁS GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

IV. ÉV

39. KIÁLLÍTÁS

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK DECEMBER HÓ 6-ÁN, VASÁRNAP DÉLELŐTT 10 ÓRAKOR MEGNYILÓ

KARÁCSONYI MODERN IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSUNKRA,

AMELYEN BEMUTATÁSRA KERÜLNEK: MODERN SZŐNYEGEK, KERÁMIÁK, TEXTILIÁK, ÖTVÖS-, ÜVEG- ÉS FAMUNKÁK

FERENCZY NOÉMI ÉS **PEKÁRY ISTVÁN** GOBELIN TERVEI

MOLNÁR C. PÁL, FENYVES SÁNDOR, GÁBORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN GRAFIKÁI ÉS **FERENCZY BÉNI** PLAKETTJEI.

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: DECEMBER 6—28-IG. VASÁRNAP DÉLELŐTT 10—2-IG. HÉTKÖZNAP DÉLELŐTT 10-TŐL ESTE 8-IG

TAMÁS GALÉRIA

BUDAPEST V.
AKADÉMIA U. 8

MODERN
KÉPKIÁLLITÁSOK
MODERN
LAKÁS- ÉS
IPARMÜVÉSZETI
KIÁLLITÁSOK
MODERN
KERETEZÉS

TELEFON: 25-4-23

BUDAPEST
Fr 5 33

8484

MAGYARORSZÁG
*002
FILLÉR

S

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Király Kálmán

úrnak
úrnőnek

BUDAPEST

IX Gyáli út 15/fr

4-2

Ferenczy Károly : Három királyok

Foto : Magyar Film Iroda

Kállai E

FERENCZY NOÉMI MŰHELYÉBŐL

A mű nemcsak az alkotójában rejlő emberre üt, hanem arra a környezetre is, amelyben a művészember él és dolgozik. Ez az összefüggés annyira lényegbe vág, hogy visszájáról nézve is szemléltető. Némi lélektani érzékkel a műterem atmoszférájából a benne sarjadt művészetnek ha nem is minden egyéni árnyalatára, de alapvető típusára akár látatlanba is következtethetünk. Entériőrfelvételek és reprodukciók segítségével valósággal egész műterem- és művészettipológiát lehetne teremteni.

Ennek a tipológiának egyik legjellegzetesebb példája gyanánt minden bizonnyal *Ferenczy Noémi* műhelye és művészete szerepelhetne. Ferenczy Noémiben a *szociális emberségű művész* típusa személyesül meg: a tisztultabb közösségbe és a megváltozott munkába vetett hit olyan mélységes, valóra termett áhítatával, aminőre napjaink kétkedő és romantikus szellemi életében alig van eset.

A „vallásos művészet" fogalma sokat veszített értékéből, amióta az újabb egyéni építkezés, szobrászat és festészet terén inkább csak a kultusz előírt külsőségeivel, semmint a forma eleven, hitvalló erejével találkozunk. Az új művészet vallásos bensőségű alkotásait nem annyira egyházi, mint inkább a természet és ember életéből való motívumok ihletik meg. Ha valakinél, úgy Ferenczy Noéminél szólhatunk ily értelmű vallásos művészetről. Vallásossága nem romantikus szenvelgés, hanem az egész embert alapjában megszabó lelki alkat dolga. Ezért nyilvánul olyan természetesen és egyszerűen, minden érzelmi buzgólkodás vagy éppen föllengzés nélkül. Ezért ölt olyan keresetlenül és mégis szembetűnően testet a művésznő való életterében is. Ferenczy Noémi szerény berendezésű manzardszobája egyben lakás is meg műhely is, az elmélyülésre és munkára irányuló lelkiségnek azzal a puritán atmoszférájával, amely szerzeteszárkák sajátja szokott lenni. Bármennyire tiszta és szigorú is azonban ennek a közepes nagyságú entériőrnek a rendje, ridegnek azért korántsem nevezhetnők. Egyszerűségét nem a gazdaságosság és célszerűség elvével tüntető, valójában azonban rendkívül bonyolult igényű, divatos lakberendező racionalizmus diktálta, hanem a szociális érzületből fakadó énmérséklet, a küldetésként vállalt szerénység, a lélek igazi, benső alázata.

A műhely meghitt környezetében a művészet emberi vonatkozásaira való eszmélés szinte önként kínálkozik. Miért ne vallanám be tehát, hogy amikor gondokban és keserűségben vergődő, zaklatott lélekkel látogattam el egyszer Ferenczy Noémi műhelyébe, az énmérsékletnek ebben a tiszta, rendezett atmoszférájában minden földúltságom rögtön elsímult. Valami határtalan megnyugvás fogott el, miközben a művésznő új képes faliszőnyegeit, a *Zsindelyezőt*, a *Szövőnőt* és az *Öntözőt* nézegettem. A munkájában megváltott, békésen és boldogan teljesülő emberség gyönyörű harmóniája sugárzik ezekről a faliszőnyegekről. Nemes hitvallásuk fénye olyan mélyről és olyan térítő erővel világít, hogy láttukra az én minden disszonáló magábafonódottsága fölenged és az ember megilletődve hajt fejet a közösség színe előtt.

Ferenczy Noémi faliszőnyegein az ember és a természet képéről minden bonyolító és elkülönítő individualista járulék lehullott. Nem egyedeket, hanem típusokat ábrázolnak. Egyszerű vonalaik és színeik azért korántsem a stilizálás szkematikus eszközeivel élnek. Ferenczy Noémi egyszerűsége közvetlenül a szívből, az érzület tiszta áhítatából fakad. Tehát nem szorul arra a kerülő útra, amelyet a naturalizmuson és impresszionizmuson nevelkedett, bonyolult nüanszírozó látásnak kell megtennie, amikor a sokban való duskálástól megcsömörülve az áhított egyszerűséget fokról-fokra stilizálja ki a dolgok külszínének szövevényes érzékletéből. A természettel, emberrel való meghitt testvériség köszönt bennnüket Ferenczy Noémi gobelinjein azzal az egyszerű, szelíd taglejtéssel, amelyre csak a végső bensőség, az igazi odaadás képes. Ezért is rajzolódik a dolgok és alakok körvonala olyan tisztán a képfelületre és kerül olyan harmónikus vonatkozásba egymással.

Amióta a realizmus a művészetben is a részletezett testiségre szoktatta a látást, a közkeletű ítélet mind mai napig „*dekoratív*"-nak szokta nevezni az ilyen egyszerű, vonalas képrendet. A „dekoratív" szónak ebben az alkalmazásban bizonyos iparművészeti íze támad. Minden dekoratív kép már eleve

- 373. l
MAGYAR MŰVESZET
1935.

alacsonyabb rendű művészetnek számít, szemben a szabad festőiség alkotásaival. Akik ezen a felfogáson vannak, nem tudnak különbséget tenni vonalrajzos stílus és stilizált vonal között. A vonalrajzos stílus fénykorában, a középkor és a korai renaissance idején minden képzőművészeti nyilvánulás dekoratív volt. Mégis benne sűrűsödött és összpontosult az élet és a szellem egész feszítő ereje, nagyszerű hajtású teljessége. A dekoratív művészetnek ez az életes ereje a forma átfogó szellemi távlatán múlott. A renaissance és barokk fejleményein és tovább, a XIX. század stílusváltozatain át bizony nagyon messzire estünk a középkor szellemi nagyvonalúságától, az eleven erő teljességében is dekoratív lejtésű, vonalas formai rendtől. Annál több okunk volna nagyrabecsülni az olyan alkotásokat, mint Ferenczy Noémi gobelinjeit, amelyekben ennek a hajdani, átfogó, vonalas egyszerűségnek újjáéledése mutatkozik, még pedig nem a régiek utánzásaképp, hanem az új idők szellemében fakadón.

Sok éve már annak, hogy Ferenczy Noémi stílusának dekoratív vonalrajza végleg kitisztult, megnemesedett. A stílus tisztaságát az újabb képszőnyegek is megóvják, de a szép vonalrajzot egyre dúsabban, egyre melegebben járja át az élet: a síkokba fogott színárnyalatok viruló szőttese, plasztikus telítettsége.

Ferenczy Noémi két újabb gobelinje vonalrajzos szépségre és a színek, valamint a síktérszerkezet eleven gazdagságára egyaránt kiváló. Az alakot a háttér sűrű színszőtteséhez a közbenső tagozatok szorosan egymásbafonódó rendszere fűzi: a zsindelyezőt a tető gerendázata és a zsindelyek, a szövőnőt a szövőszék szerkezete és a szőnyegszálak.

Érdekes megfigyelni, hogy mint hangsúlyozza Ferenczy Noémi az alakok előtérbeli helyzetét nemcsak a vonalrajz, hanem a színek különböző mélyhatásával is. A *Zsindelyező* (135×120) háttere különböző árnyalatú kékek mélyébe ereszkedik. A mélybe nyíló testetlen kékkel szemben jóval előbbre fekvő szintet jelez a gerendázat meleg barna színe. További kifejlés előre a zsindelyek hol sárgásabb, hol halványabb rózsaszíne, míg a munkás alakjának hideg szürke színe végül teljesen az előtérben világít. Vonalrajzilag ugyanehhez a szinthez tartozik a munkás feje is, de a fekete haj, a kép legsűrűbb és legsötétebb középpontja ezzel szemben megint a mélységhez való kapcsolatot, egyúttal biztos rögzítést is jelent.

A *Szövőnő* (107×67) alakját a mélyszínek rendjén a sárgás olívzöld haj hozza mélységbeli összefüggésbe a szövőszék hátrább fekvő, hasonszínű tagozataival és az alap fakó lilaszínével. Az alak előtérbe való tartozását egyébként a rózsaszínbe játszó, világos piros ruha és a zöldesszürke ülőke hangsúlyozza. A szőnyegszálak világos szürkéi és a szőnyeg meleg terrakottavörös alsó fele mélyhatás dolgában közbenső szintet jeleznek az előtérbeli rózsaszín és a háttér fakó lilája között. Gyönyörű és igen változatos a *Szövőnő* függélyes-vízszintes képtagozásának rendje. Az alak mind a két irányban kiveszi részét ebből a tagozásból. Eleven ereje tehát nagyon szorosan oda van kötve a kép egész felületéhez. Az alaknak és a képfelületnek ez a jól megkomponált szerkezeti egysége gondos tervezésen alapul. Ferenczy Noémi minden gobelinjét rengeteg rajz, színvázlat és próbálkozás előzi meg. Maga a szövés csak minden ízében világosan, határozottan kialakult „alaprajz" nyomán indulhat. A technikai megvalósítás nem bízhatja magát játszi ötletekre és véletlenekre, mint a festés. A gobelinszövésnek szálról-szálra tervszerűen, szerkezetesen kell haladnia, a részletek minden pontján már eleve mindig a kész egészet tartva szem előtt.

Bármennyire szoros is azonban Ferenczy Noémi gobelinjeinek szerkezetes képegysége, dinamikai feszültségre sohasem akadunk benne. A dolgos élet növényszerű passzivitásal virul rajta és ennek a szelídségnek nincs szüksége semmiféle nekifeszülésre. A képnek ebben a sajátos vegetatív alkatában is a képtéma értelme és érzelmi atmoszférája teljesül: a benső kielégüléssel megváltott munka nem tragikus kényszert, hanem boldog odaadást jelent az emberre nézve.

KÁLLAI ERNŐ

Ferenczy Noémi

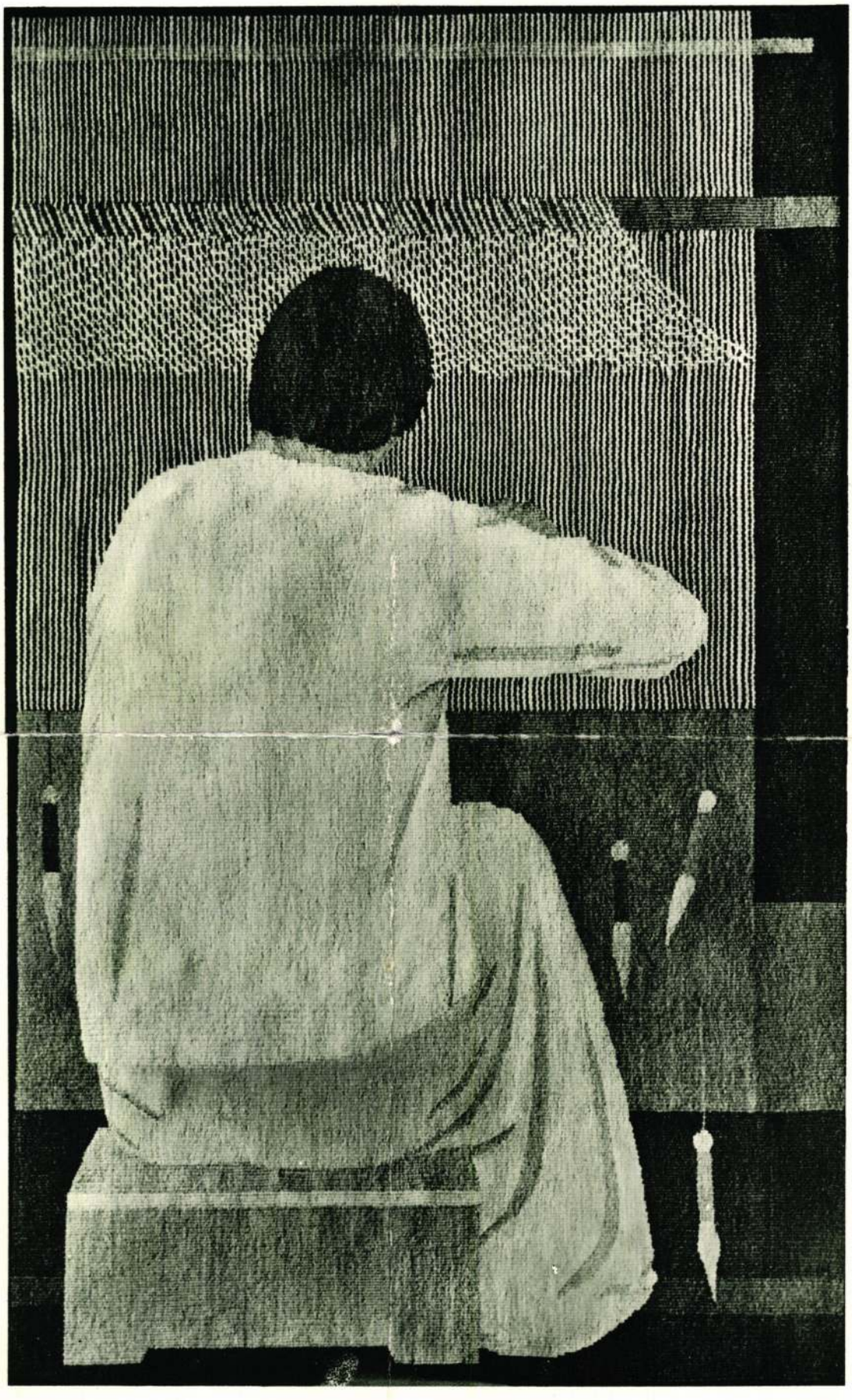

Ferenczy Noémi : Szövőnő. (Gobelin) Foto : Magyar Film Iroda

Zsindelyező c. gobelinje repr. a 373. lapon.

helyezzék el, mindegy, hogy hol, csak jó legyen. De hol van ilyen hely? Tudtommal sehol. Tehát Pesten? Az a katasztrófális, hogy ott sincs. A Műcsarnok nem foglalható le egyetlen célra, váltakozó kiállításoknak nélkülözhetetlen. Az Ernst Múzeum roszszabb a pokolnál. A Nemzeti Galéria ha lehet, még rosszabb, de nem is tekinthető véglegesnek, s hogy ez mit jelent, majd mindjárt rátérek. Nem lenne most semmi gond, mert volt egy jó helyiség, az egész országban és egész Pesten a legjobb, a Nemzeti Szalon. Évekkel ezelőtt lebontották.

Most itt vagyunk a végre újra megtalált Csontváryval és nem tudjuk hova teni. Majd a Várba? Ez a Vár maga is egy nagy kérdés-komplexus, nem akarom itt bolygatni, mert túl nagy hozzá, de volna jóformán mit mondanom róla. Hanem megoldás csak rossz lehet. Eljutott hozzám a hír, s valamelyik újság közölte is, hogy a Csontváry-kiállítást egy időre Pestre akarják hozni, utána visszavinni Székesfehérvárra, s azután, majd ha lesz olyan hely, véglegesen Pestre hozni. Már nemegyszer megvizsgáltam a képeket, utoljára Székesfehérvárott is, nagyon alaposan. Teljes felelősséggel kimondom, ha ezeket a képeket még kétszer-háromszor feltekerik, szállítják, lebontják, eredeti mivoltukban megsemmisülnek, már nem Csontváry művei lesznek, hanem a restaurátoroké. Nem részletezem a technikai momentumokat, talán elég, ha annyit mondok, hogy vastagon vannak festve, tehát a tekergetéskor a festék lepattog, már eddig nagyon sokat szenvedtek, gyakran kellett restaurálni őket, nagy felületeken a festék most is olyan hólyagos és pattogzott, hogy *egy* szállítás elég hozzá, hogy leperegjen. Most már tehát nincs mást mit tenni, mint hagyni a képeket ott, ahol vannak, akár milyen a helyük, és utoljára csak akkor mozdítani el, ha végleges helyükre viszik őket. Ezt, hogy *utoljára*, különösen hangsúlyozom, tehát ne vigyék őket külföldre, se sehova, legalábbis a nagy képeket. Én pótolhatatlan tárgyak szállítgatásának általában nagyon ellene vagyok, minden utaztatás risico, hiszen naponta olvasunk vasúti balesetről, Csontváry nagy képeinek utaztatása enélkül is, baleset nélkül is, ismétlem, végzetes. Szabad ezt vállalni, ki meri? Ha akad ilyen, csak hozzá nem értő lehet, dehát szabad ilyenre ekkora kincset, ilyen pótolhatatlan unicumot rábízni? Már nemcsak a mienk, arra hivatott és útban van afelé, hogy az egész emberiségé legyen. Az egész emberiségnek vagyunk érte felelősek. Mint ahogy a Sistinát mindnyájan magunkénak valljuk, s még a háborús bestiák is megkímélték. Aki látni akarja, Rómába kell mennie. Aki külföldi pedig Csontváryt akarja látni, majd jöjjön ide. Fog is!

Nem rémképeket festek. Csontváry műveit már nemegyszer fenyegette a pusztulás veszélye. Mikor ő meghalt — végső szegénységben, nyomorúságban, talán éhen — a képeket árverésen festővászon céljára el akarták adni, s ma nincs Csontváry, ha akkor ott valaki egészben meg nem veszi ezeket a nem polgári lakásba való képeket, és úgy, ahogy tudta, nem őrzi, tartogatja őket. Ez volt a kezdet. 1949-ben Párizsban voltak kiállításon. Évekkel utána érdeklődtem, hol vannak, miért nem látni őket. Az intézmény vezetője azt felelte, nincsenek, Párizsban feladták őket, az úton elvesztek. Mintha olyan kis tárgyacskák volnának, amik csak úgy elveszhetnének. A következő alkalommal azt a választ kaptam, hogy diplomáciai úton Európaszerte keresik őket. Mikor aztán végül azt mondtam, világraszóló botrányt csapok, ha nem kerülnek elő, egy idő múlva közölték velem, hogy a képek ott vannak a pincében, ládákban, meg tekercsekben; sose vesztek el, idejében megérkeztek, szabályszerű elismervénnyel átvették őket, csak ott voltak elveszve a pincében, már nem is tudom hány évig. Akkor még külön elkeseredett harcot kellett vívnom azért, hogy felhozzák, letekerjék, de mikor azt is követeltem, hogy vakrámára feszítsék, az volt a válasz, lehetetlen, nincs rá fedezet, kérdeztem, mibe kerül, a válasz: 4000 forintba, azt mondtam, én fedezem, igen ám, de azt mondták, nincs hely, ahol felállítsák, megmondtam, hogy ugyanott és hogyan fölállíthatják — elérni végül is csak annyit tudtam, hogy restaurálták őket, s aztán persze újra föltekerték. Aztán következett a Bruxelles-i kiállításra küldés, mielőtt útra keltek, akkor is megvizsgáltam a képeket, sok restaurálás kellett akkor is, majd meg a Belgrádba küldés, most pedig itt van az állítólagos — szeretném hinni, nem igaz — Pestre és vissza szállítás terve, ha így folytatódik, az lesz a vége, hogy visszakanyarodunk a kezdethez, eladhatják a vásznakat méterenként.

Ez az ország — amint a mondottakból látható, érdeme nélkül, sőt akarata ellenére — váratlan örökséghez, páratlan kincshez jutott. Amint már mondtam, Cézanne-t nem számítom ide, nincs sehol semmi hozzá fogható ebben a században. S ez ezé a kis országé. S ezt a világnak előbb-utóbb meg kell tanulnia. Meg is fogja tanulni.

Nem akarok arról beszélni, milyen zöldséget írnak róla, ahol egyáltalán tudnak róla. A külföldi művészeti irodalom nagy része rettenetesen silány, és nem kivétel sok modern galéria igazgatója sem. Ennek a találkozásnak is még meg kell érnie, mint ahogy meg kellett érnie a mi népünk és Csontváry találkozásának. Amint röviden utaltam rá, nagy fordulatnak kellett megelőznie, valami teljesen újnak kellett a régi helyére lépni, minek és hogyan, éppen csak pár szóval utalhattam rá; amire utaltam, maga az emberiség mi korunkbeli története és közvetlen előzményeinek története. Sokat koptatott közhely: nincs semmi új a nap alatt. Az ellenkezője igazabb: minden pillanat új, sohase ismétlődik semmi. De akármennyire ez az igaz, így ez is csak üres, absztrakt általánosság. Hogy mennyire tud abszolút, totálisan új lenni a világon, olyan, amilyen még sohasem volt, éppen a mi korunk ad rá példát, nem is egyet. Én itt csak hármat emelek ki, amik végső fokon összetartoznak, hogyan s mint, itt már nem fogom feszegetni. Az egyik: az atom — nem magára a fizikára és tárgyára gondolok, hanem arra a lehetőségre, hogy az emberiség elpusztíthatja önmagát, sőt kiirthat minden életet a Földön. Ez még sohase volt. A másodikat a mi témánk köréből veszem: az ún. modern művészet; mert akármit beszélnek, akárhogy keresnek hozzá elődöket a múltban, sőt az emberiség legtávolabbi múltjában, mind csak dilettáns fecsegés, itt nem részletezem, nem motiválom, de ha kell, az utolsó részletekig igazolom, hogy ilyen se volt soha, ez is abszolút novum. Ez a kettő valahogy összefügg, de persze, nem olyan olcsó analógiák szerint, amilyenekről végtelenségig írtak a modern fizika, a relativitás elmélete, a nem-euklidesi geometria, az n-dimenziós tér, a metamatika, etc., etc., és a modern művészet között levőként. A harmadik még mélyebben bevisz témánkba, s ez így szól: akkora diszkrepancia, amekkora olyan művész, mint Cézanne vagy Csontváry és a saját kora történeti-társadalmi valósága között volt, még sohase volt az emberiség történetében. Meg lehet próbálni kinyomozni a szálakat, amelyek a két oldalt végső fokon valahol mégis összekötik, kétségtelenül meg is lehet találni, mert a mindenségben valahogy minden összefügg egymással, az is, hogy mi most itt beszélgetünk, a Tejúttal, de ez nem kisebbíti a diszkrepanciát és nem másítja meg azt, hogy ilyen és ekkora még soha sehol se volt. Nos hát, legvégül vissza kell térnem ahhoz a szóhoz, amit beszélgetésünk elején a Csontváry-kiállítás vendégkönyvéből idéztem és magam is használtam: csodálatos — igen, az, csodálatos, a diszkrepancia megszűnt, vagy megszűnő félben van, Csontváry művészete és ez a kor, ez a társadalom találkozik. Csontváryban két abszolút novum van együtt: a diszkrepancia és megszűnése. Századok óta nincs rá példa, hogy nagy művészet így az *egész* népé, a nép minden rétegéé tudott lenni, mint most Csontváry ebben a birtokbavételben, ebben a szemünk láttára folyó szellemi honfoglalásban. Ha nem tévedek, ez a szocialista realizmus programja: olyan művészet, amely mindenkié tudjon lenni. Hogy nem hasonlít ahhoz, amit ezzel az elnevezéssel szoktak jelölni? Hát valóban nem. De itt van a tény: ez a művészet megvalósította vagy megvalósítja a programot, mindenkié lett vagy lesz, malgré tout. Ősi igazság, ősi tapasztalat, régi filozófiai tétel, hogy amit akarunk, gyakran más úton-módon és más formában teljesül, mint ahogy akartuk. Hegel List der Idee-nek nevezi, a történet ellenállhatatlan saját logikájának, mely a maga módján valósítja meg azt, amit akarunk, és hiába rugódozunk hatalma ellen. Ez az ellenállhatatlan, sodró hatalom viszi a népet Csontváry felé. Örüljünk neki, egyengessük az útját. Nagy valami, ami történik.

(A magnetofon-beszélgetést készítte: TÓBIÁS ÁRON)

MUNKÁK ÉS NAPOK

Művészet

FERENCZY NOÉMI

Írta ZÁDOR ANNA

Külön világ az ő világa. Nemcsak olyan értelemben, mint ahogyan minden művész világa más, mint a valóság, és nem is azért, mert különcködő fantáziával mesterségesen teremtett a maga számára egyéni világot. Ferenczy Noémi alkotásai olyan világba vezetnek, melyre áhitatos ünnepi hangulat borul. Valami szent komolyság uralkodik itten, egy sajátosan mély és egyéni, a művészetbe vetett hit érezhető és ennek megnyilvánulásai olyan tisztelettel töltenek el, mint amilyent a rendkívüli teremtőerő megnyilvánulása iránt érzünk. Ez a szilárd hit, ez a tántoríthatatlan biztosság mai művészetünkben igen ritka jelenség és talán ez az, ami Ferenczy Noémi alkotásai előtt különösképpen megkapja a nézőt és emlékezetébe idézi a periklesi kor művészi felfogását, amikor minden alkotás elbírálásánál az volt a döntő, hogy mennyire nyilvánul meg benne az *ethosz*.

Nagyon sajátságos, hogy ilyen gondolatok egy kimondottan dekorativ művészettel kapcsolatban merülnek fel. Sőt tovább is mehetünk, a gobelin nemcsak különösképpen dekorativ rendeltetésű, hanem az iparművészetnek olyan ága, amely régebbi népszerűségéből sokat vesztett és nehezen talált utat a mai szemlélő lelkéhez. Forma és tér, ábrázolás és háttér viszonya itt teljesen más, mint a többi művészetben. Határozott különválasztásuk vagy szembeállításuk itt lehetetlen. Forma és tér megnyilvánulásai a gobelinnél másodlagosak, mert mindennél erősebb a gobelin felületi hatása, jellegzetes, egyenletes recézettsége. A gobelin textura nivellál, összeköt, egy nevezőre hoz másutt jól érvényesülő kettősségeket és ezért a szemlélő számára gyakran megnehezíti az alkotás lényegének érvényesülését. Akarva akaratlanul is érezteti a munka aprólékos, fáradságos menetét és talán ez a lappangó verejtékszag az, ami a mai türelmetlen embert a gobelintől kissé elidegeníti. De ahogyan a gobelinszövés technikájában rejlő kötöttség a középkor, a barok és a renaissanceművészet századaiban nem bénította meg a művészi hatás szabad érvényesülését, ahogyan a gobelin formanyelvében való gondolkodás a multban is megtalálta a maga megfelelő művészét, úgy Ferenczy Noémi személyében a modern gobelin legkongeniálisabb mesterére talált. Az ő alkotásai sem művészi, sem technikai szempontból nem éreztetnek bántó megkötöttséget. Személyében tervező, alkotó és kivitelező annyira eggyé vált, hogy minden műve a gondolat első megfogamzásától a végső kivitelezésig elválaszthatatlan egységet alkot és egyre teljesebbé és gazdagabbá válik. Ferenczy Noémi számára elképzelhetetlen, hogy terveit más kivitelezze, művei sohsem szenvedik el a mechanikus áttétel elszegényítő processzusát. Ceruzarajzai csakúgy, mint remek színvázlatai kész és érett alkotások, amelyek kompoziciója a kivitelnél alig mutat fel lényeges változást. És bár a kompozició alig változik, csak egyes részleteiben, szinezésében gazdagodik: mégis mennyivel teljesebb és monumentálisabb lett. Alkotó és kivitelező egybeforrása Ferenczy Noéminél megalkotta a gobelin számára legalkalmasabb formanyelvet is, olymódon, hogy ez nemcsak a gobelin stílusbeli adottságainak, hanem Ferenczy Noémi egyéni művészetének is legkifejezőbb hangszere. Mindent összefoglal és formai lényegére egyszerűsít: kompozicióit biztos kézzel és nemes tartózkodással építi fel, majdnem mindig elkerülve azt, hogy egy-egy dekorative különösen hatásos részlet a kompozició egészének kárára érvényesüljön. Formaalkotó képessége hallatlan biztonsággal mozog és nem veszít erejéből azáltal sem, hogy a plasztikus, térbeli formát síkbakötött kompozicióba kell beágyaznia. Biztonsága annyira megy, hogy legtöbbször elhagyja a testeket

Tükör. 1937. nov. 825-26 képekkel

határoló dekorativ kontur éreztetését és ezáltal alkotásai plaszticitását csak fokozza. Alig néhány nyugodt forma, amelyből alakjai fölépülnek, alig néhány redő éreztetése elegendő ahhoz, hogy figurái a teljes testiség varázsával hassanak. Színkezelése is hasonló tartózkodást mutat. Nem halmozza az árnyalatokat, nem kever össze keresetten újszerű szineket és egy-egy színből mégis mennyi kifejezőerőt, minő tónusgazdagságot tud kihozni. Milyen csodálatosak szürkésbarnái, amelyek sohasem egyhanguak, vagy leverők s alkalmasak arra is, hogy a tavasz lirai hangulatának hatásos alátestői legyenek.

Alkotásai a legnagyobb teret az emberi alaknak juttatják. Elsősorban a dolgozó ember érdekli és megtalálja a legegyszerűbb testi munkának olyan monumentális kifejezését, amely megint csak az antik művészet heroizáló képességét juttatja eszünkbe. Az a komolyság, amely egész művészetére jellemző, különösen illik a dolgozó ember eszméjének e felmagasztosításához és hozzájárult ahhoz, hogy az ő gobelinjei dekorativ rendeltetésüket messze túlszárnyalva, a nagy művészet monumentalitásával hassanak. Nagyon is érthető, hogy e majdnem áhitatos szent komolyság mellett az élet könnyű, vidám oldalai kevésbbé szólalnak meg műveiben. Nem azért, mert sötéten lát és nem hisz ezek létezésében, hanem valahogyan olyan nagyon komoly számára mindaz, ami az emberrel és a munkával kapcsolatos, hogy talán szentségrombolásnak tartaná, ha ezt az érzést játékos apróságokkal elhomályosítaná. Hogy van érzéke e könnyedség iránt, hogy a formák dekorativ játékával szemben a legnagyobb fogékonyságot tanusítja, erre a legjobb tanubizonyságot gobelinjeinek szegélyezése nyujtja, amely a térkitöltő fantáziának a középkor gobelinjeinek hasonló részleteivel vetekedő gazdag megnyilatkozása. Most bezárult nagyszerű kiállítása kitünően mutatta fejlődésének egyenletes, töretlen vonalát. A huszas évek elején megindúló nagy átalakulás kiindulópontjául igen tanulságosan szerepeltették «Nővérek» című kompozicióját, amelynek szerkezete teljesen a növényi organizmust juttatja eszünkbe és aprólékosabb, élénkebb térkitöltésével a szerves változásnak ugyanazt az érzését kelti fel, mint a francia verdüre-ök legjobbjai. Ennél az alkotásnál még a térkitöltés a fontosabb és nem az ember, a dekorativ összhatás a döntő és nem az ethikus tartalommal terhes művészi mondanivaló. De minden egyes következő műve fokozatosan vezet el ahhoz a célhoz, amely az egész művészetet az élet, az ember szolgálatába állítja és az egyszerűségnek a felmagasztosításával hozzásegít ahhoz, hogy a mindennapban hánykódó ember megtarthassa egy magasabb és nemesebb valóságba vetett hitét.

Irodalom

MAURICE MAETERLINCK

Írta GYERGYAI ALBERT

A hetvenötesztendős Maeterlincket minékünk, magyaroknak is szabad ünnepelnünk. Nemcsak mivel annak a nyugati kis nemzetnek nagy költője, amely már többször bebizonyította irántunk, gyermekeink iránt való szeretetét, hanem elsősorban azért, mert ez a belgaszületésű és francianyelvű író

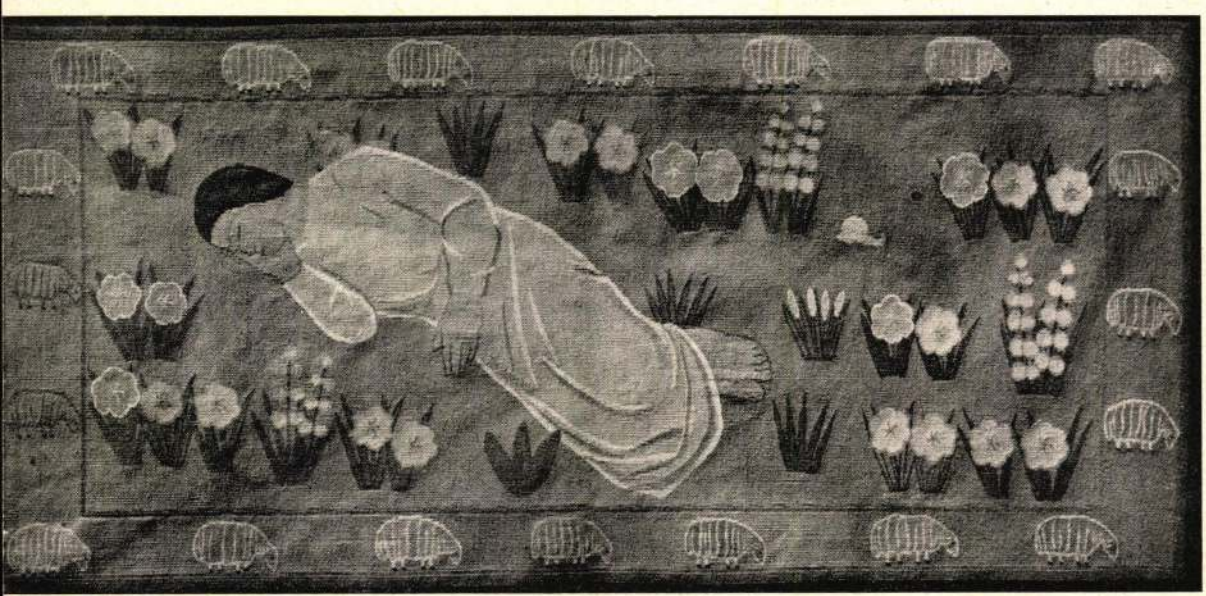

Ferenczy Noémi . Alvó (Gobelin)

Ferenczy Noémi

Menchulés Egyip-
tomba (?)

Paradicsom
(Gobelinek)
repr

Jajmai egyluniv.

Bp. č. n. 129, 130. Kepek

ő k ö n y v

cegprimási palotában, 1934. julius 10-én.

r, egyetemi ny. r. tanár, a Müemlékek

es Elnöke, az értekezlet elnöke,

kanonok, dr Balogh Albin

FERENCZY NOÉMI A GOBELIN MŰVÉSZE, MUNKÁSA ÉS TANÁRA

A gobelinkészítő magyar művészek között Ferenczy Noémi működése azzal emelkedik ki, hogy nemcsak tervezi, hanem maga szövi is művészi értékű gobelinjeit. Műtermében hatalmas szövőszék áll, amelyen hosszú hónapok elmélyült munkája nyomán születnek meg művészi alkotásai. Népi demokráciánk Kossuth-díjjal jutalmazta értékes munkásságát, az Iparművészeti Főiskolán pedig gobelin-szövő tanszéket állítottak fel, amelynek ő a tanára.

Művész, munkás és tanár egy-személyben ez a kiváló asszony, aki amellett, hogy művészegyéniségének ezt a nehéz hármas feladatkörét maradéktalanul ellátja, talál időt és módot arra is, hogy a magyar békeharcosok első soraiban küzdjön a béke ügyéért.

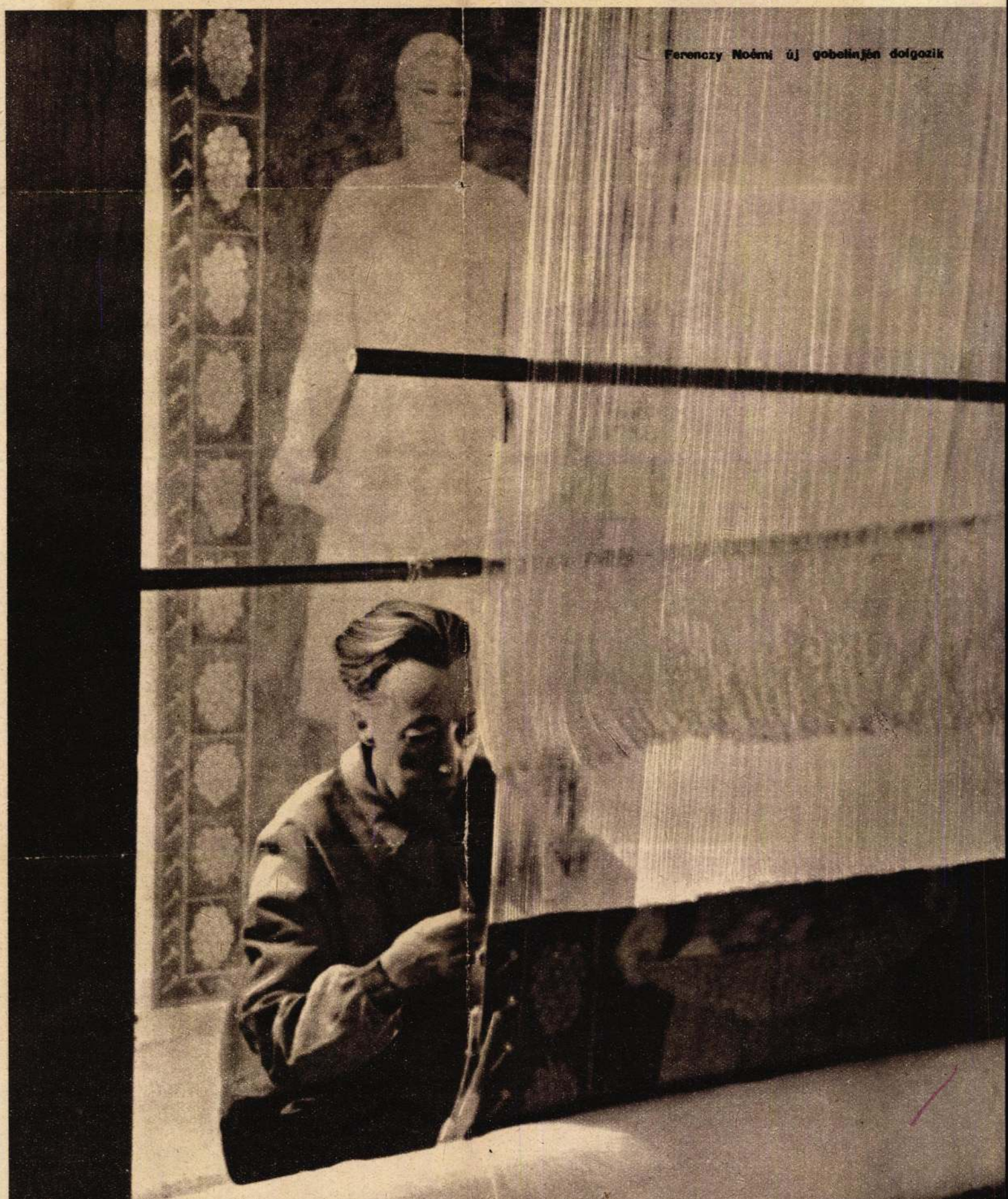

Ferenczy Noémi új gobelinjén dolgozik

BÉKÉNK ŐRE: NÉPHAD

Béke és Szabadság VII/15

Kultúrotthoni Sajtószolgálat
FIGYELŐSZOLGÁLATA
Bp. VI. Dalszínház-u.1.
Tel.: 227-651; 227-488

A sudár fákkal keretezett tábor példás rendben sorakozó hűs sátrai várják lakóikat; a gyakorlatról hazatérő bajtársakat

akik munkájukkal, katonai tudásuk fejlesztésével biztosítják békénket, békés építőmunkánkat.

Honvédeink hálával fogadják népünk ragaszkodását és a feléjük áradó szeretetet tudásuk emelésével, fegyelmük fokozásával viszonozzák. Néphadseregünk harcosai a békearatás sikeres elvégzésében is derekasan kivették részüket. Lendületes munkával segítették dolgozó parasztságunkat, hogy a magyar nép az új, gazdag termésből több és jobb kenyérhez jusson.

Békénk őre: a néphadsereg harcosa

Ferenczy Noémi

wód

Genth Verecke

V. 152. l – kappel
153. l.

Ve i parmeno.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Tek: Kiss János
Kőszeg

Ferencry Noémi

Laid

Ferencry Valér.

Ferencry Károly.
Bp. é. n. 96. l.

Ferenczy Noémi

l.

E. G. I. 3131

FIRLE. Kertben.

A tervezés, a kartoni vaj-
zolás, és a szövés feladatát
melyet addig harom külön
böző mester végzett, maga
oldotta meg sezzel ugra terem
zette e mutajt.
Első gobelinjei Giotto és
Chartres üvegfestményeinek
nyomán bibliai témákat
~~ábrázolnak~~, azután a ter-
mészet naiv ~~ábrázolásának~~
felfogott képet, majd a
dolgozó embert ábrázol-
ta. Sorra vette a munkát

Ő jelentő hivatásbeli tevé-
kenységeket

~~Az Iparmüvészeti~~ A M. Nemz. Muzeum
iparmüvészeti tárába Kerültek a Terentés (1913)
a Menekülés Egyiptomba (1916) és az Erdőcsiás c.
gobelinek, a Szépmüvészeti muzeumba Női fej
c. terracottája és néhány ~~rajza~~ grafikája,
a Főv. Képtarba Vető, Baranyos c. vörf.
gobelintervei és a Vándor c. rajza.

Mindig rokonszenvezett a munkásosztálygal
s kompozíciiónak tárgya a bibliai ~~ora~~ nájdar ter mészetnek
~~mészeti~~ naivan felfogott kepel [~~utan~~ nedlek póleg a ~~munkába menő~~
~~vagy~~ dolgozó ember volt.

[~~rövid~~ ebb ~~periodusa~~

Gobelinjeinek nagy réze Németországban és
Hollandiában talált bevőre.

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiállítása

A Nemzeti Szalon új kiállítása Ferenczy Noémi gobelinjeit, azaz szövött kárpitjait mutatja be az azokat előkészítő rajzok és kartonok társaságában.

Erre a kiállításra fel kell figyelnie mindenkinek, aki szívén viseli a magyar művészet ügyét. Negyvenhárom év lankadatlan művészi tevékenysége kerül bemutatásra, egy nagy művész életműve. Az első, aminek szembe kell tűnni, hogy e bámulnivaló alkotássorozatnak a motorja és tárgya azonos: a munka. Ferenczy Noémi évtizedek óta napkeltekor a szövőszékhez ül, melyet egy méltatója hárfához hasonlított és dolgozik, míg az alkonyat össze nem mossa a színeket. A hárfából a munka himnusza árad, egymás után ölt testet a két kézzel dolgozó ember, a szőlőmunkásnő, kőműves, ásó ember, a fát hordó nő, magvető, zsindelyező, pásztor és pék. Ez a kivételes értékű munka az emberi munkát dicsőíti s mi, akik eredményeit elfogódva szemléljük, érezzük, hogy azzal együtt megdicsőíti önmagát is.

Senkitől sem tanult, csak a szövés technikáját sajátította el. Titok, hogy miért éppen a gobelint választotta műfajul, de alkotásai világosan mutatják, hogy ezt kellett választania. A középkori francia gobelin ihlette első művét, az 1913-ban készült *Teremtést*. Néhány kárpitja a későbbi, barokk gobelinszövés hatását mutatja, az ábrázolt jelenet szinte elvész a növények és virágok buja, dús rengetegében. Tíz év múlva, 1923-ban megszövi az *Ásó embert*, immár teljesen elszakadt a múlttól és magára talált. Ettől kezdve útja nyílegyenesen vezet napjainkig. A munkást ábrázolta a múltban, s ábrázolja ma is.

Kompozíciói rendszerint igen egyszerűek. Hőse, a megtermett, fáradságokban edzett férfi vagy nő rendszerint állva jelenik meg a képmezőben. A vakolókanál, a fejsze, a gabonászsák tömondatban utal a foglalkozásra. Ugyanezt teszi a gobelinnél a keret szerepét betöltő szegélycsík, a bordür is. A *Fahordók* esetében apró fejszékkel hinti meg a széleket, emlékeztetve a tevékenység előző fázisára. A *Kőműves* szorgoskodó alakját búzaszálak ölelik körül, mintha kenyérrel kínálná nősét. S a búzaszálak ritmikus ismétlődéséből, a rokonszenv gyengéd jeleként egy szegfű mosolyog a nézőre.

Ezek a hatalmas, nyugodt, monumentális figurák cseppet sem egyszerűsítettek. A gobelin minden négyzetcentimétere külön él és lélegzik. A színek tompulnak, élesednek, keverednek, az alakot életteljessé teszik. A háttér, foltos mozgalmasságával ugyanezt a célt szolgálja.

Más művein a munka eredményét mutatja be. A glédába állított szőlőkarók közt, a kora tavaszi kopasz tövek közt rózsaszín virágú gyümölcsfák legyezőszerűen bontják ki pompájukat. Az *Irtás* domboldalán, a hatalmas ledöntött fatörzsek közt a csonkok, mint óriási pókok kapaszkodnak gyökereikkel a földbe. A *Leánykoszorún*, amely körben táncoló fiatalokat mutat, dúslombú erdő húzódik fel a dombra. Másutt, mint a *Felvonuláson*, mindent az alakokra összpontosít, a vörös háttér csak utal és kiemel.

Szerencsés gondolat volt műhelytitkait is a közönség elé vinni. A rajzok és vízfestmények óvatosan, több változatban próbálgatják, mérlegelik a kompozíciót. Minden jó és végleges a kartonba ömlik, amely már azonos nagyságú és színű a leendő gobelinnel. A karton és a gobelin közt már nem nyílik mód a változtatásra.

Ferenczy Noémi kivételes művészete világosan mutatja, hogy a képzőművészet és az iparművészet közti válaszfalak mesterségesek, sőt képzeletbeliek. Mégiscsak a római közmondásnak van igaza, mely szerint művészet csak egy van, de az ezerféle.

Genthon István

az ország jólétének előmozdításáért a második világháború óta, a békéért vívott rendíthetetlen harcával, a fasiszta veszély ellen, a néger nép polgári jogaiért és a dolgozó tömegek gazdasági szükségleteiért folytatott munkájával. A párt ezt a munkát ma is folytatja."

Elkerülhetetlen volt-e a politikai elszigetelődés?

„Elkerülhetetlen volt-e, hogy a párt a támadások és a kedvezőtlen objektív feltételek következtében olyan súlyos szervezeti veszteségeket szenvedjen és elszigetelődjön? A válasz erre *nem* kell hogy legyen."

A határozattervezet ezek után felsorolja a párt által elkövetett legfőbb hibákat, „a békeharc területén" és „a gazdasági válság közvetlen bekövetkezésének kérdésében". A párt politikájának kiindulópontja ezekben a kérdésekben helyes volt ugyan, de a párt lebecsülte, sőt teljesen kizárta a nemzetközi ellentétek „békés rendezésének lehetőségét" és hibásan következtetett „nagyarányú válságok" elkerülhetetlenségére.

Szektarianizmusból fakadó hibákat követett el a párt a szakszervezeti mozgalomnak, a néger nép harcának megítélésében és a választási taktika területén is...

Az elszigetelődés fő oka: baloldali szektariánus hibák.

telei között, amelyek
orosz forradalomra vagy
sadalmi rendszerre vona
vábbá *bátrabban felül*
bizonyos marxista—leni
teket, amelyek érvényes
múltban, elavulttá válta
nelmi fejlemények k
Mert

teljesen új és preced
való problémák bont
napjainkban, olyanok,
kel Marx, Engels és
általán nem foglalk

„Az Egyesült Államok
ta Pártja belátja, hogy
évek során bizonyos
túlegyszerűsített fogalma
arról, hogy milyen legy
a többi marxista párthoz
ra, hogy kritika nélkü
más országok marxistáin
nézetét. Ezek a nézetek
mind helytelenek, de *s*
nem volt helytálló az a
tételek között."

A párt kritika nélkül
fejlődést a Szovjetunióba
szocialista országban.
úgy vélte, hogy ezen orsz
xista pártjai politikájána
zeteinek nyilvános bírálata gyengíti a nemzetközi munkásszolidaritás kötelékeit, vagy a béke és a szocializmus ellenségeinek érdekeit szolgál

tének főbb vonásait.
illips, a párt főtitkára
hogy az értekezleten 1304
majd részt a szakszer-
erületi pártszervezetek,
alakulatok és más szer-
iseletében. Az alsóházi
a diplomáciai megfi-
újságírókat és a hallga-
leértve, *együttesen 3826*
jelenésére számítanak,
ri küldöttekre és ven-
ingtől Peruig". A szak-
sszesen 5,630.000 szava-
káspárt kerületi szer-
00 szavazatot adhatnak
eten. *A munkáspárti*
ma a múlt évben

blackpooli értekezleten *nem vitatják meg az államosítás kiterjesztését.*

A kérdésekre válaszolva Gaitskell kijelentette, hogy a Munkáspárt készen áll az általános választásokra és utána az ország kormányzására, *„minél előbb, annál jobb"*.

Egy másik kérdésre Morgan Phillips azt felelte, hogy a blackpooli értekezleten nem vitatják meg azokat a tapasztalatokat, amelyeket a szociáldemokrata pártok küldöttségei szovjetunióbeli látogatásuk során szereztek.

A párt végrehajtó bizottsága a szuezi vitára vonatkozólag sürgős javaslatot terjeszt majd az értekezlet elé.

Ferenczy Noémi, gobelin művész (1890-1957) .M.D.K.

a gobelin szőnyegszövésnek úgy technikájában, mint művészi megterverésében, teljesen egyéni alkotó utakon járt.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, 978. old.

+ Ádám és Éva 9 mezős gobelin jénerhelye 979. "

Ferenczy Noémi.

Müveiből kiállitást rendez az Ernst muzeom 1916-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Ferenczy Noémi, gobelinművész sz. 1890 jun. 18. Sztendrén. F. Károly festő leánya és F. Béni szobrász ikertestvére. 1910. Párizsban az állami Manufacture des gobelins egyik ~~vezető~~ kiváló munkásától tanulta a gobelinszövés technikáját. Mint művész autodidakta, főleg a Muzeumoknak köszönheti művészi nevelését. ~~A gétika~~ Hatása alatt kezdett dolgozni s már első gobelinjei számára is maga készítette a terveket, rajzolta a kartonokat s végezte a szövést, amihez előte három különböző mesterre volt szükség. 1913. Nagybányán rendezte be műtermét, ahol első nagy gobelinjeit készítette. 1916. Bpesten az Ernst Muzeumban rendezte első gyűjtemenyes kiállítását ~~kiváló~~ sikerrel. ~~Teremtés (1913) és Menekülés Egyiptomba c. gobelinje~~ a M. Iparművészeti Muzeum ~~tulajdonába~~ ke-

Giotto és Chartres üvegfestmenyeinek

Tanulmanyutom volt Fürcuzaban Velencben és Münchenben.

~~rültek~~. 1918. az Ernst Museum-
ban Ferenczy Károly hagyatéki
kiállítása keretében nerepelt.
1919. ~~majmatót augusztusig~~
szaktanító ~~volt~~ nevezték ki a gödöllői
szőnyegszövő telepre. ‖ 1920
Kolozsvárt állította ki mű-
veit, majd Nagybányán telepe-
dett le. ~~1922~~. törzstagja lett
a Nagybányai Festők Társa-
ságának. ~~v~~ 1924. meghívást ka-
~~pott~~ a bécsi Internationale Kunstaus-
stellungra, melyen Czobel Béla vál-
együll kiérviselte a m. univerzitet.
egyedülök

1925. a Jüresten
a Nemzeti Szalonban. nagyszabásu volt
kollektív kiállítása, 1927.
a Kut kiállításán rénie-
rült kitüntető elismé-
résben ‖ 1928. a római
m. kiállításon vett részt
1929. Berlinben a Gale-
rie Wiltschekben volt
önálló kiállítása s ezt
az anyagot állította ki
1930. a drezdai Kunst-

‖ a tarsaguak is törzstagja lett.

‖ minthogy azonban a mühelyt nem sikerült Bpestre
áthelyezni, a munkát ott elhagyni kezdhette
a fehér terrorizálásban [illegible]

és Ferenczy Dénes ur. közlése

Ferenczy Noémi (irodalom) — T Ez év nyarán gyűjt kiál-
lítása volt a Derkovits
kollégiumban

ajándékba. 1943-44 közt a
nyári hónapokban Zebegényben
dolgozott. A felszabadulás
után 1945. júniusában a
M. Művészeti Tanács Ipar-
művészeti Szaktanácsának
tagja lett. 1947. az V. fiz.
o. II. fokozatának megfe-
lelő nyugdíjban részesült.
T ugyanez évben Mészitette
a Petőfi gobelin-tervét.
1948. a ~~M. Népköztársaság~~
a Kossuth-díjjal tün-
tettékki, 1952. pedig a
M. Népköztársaság érde-
mes művésze címet
kapta. Ugyanez évben
másodszor is megkata
a Kossuth-díjat, 1955.
a Képzőművészetünk 10
éve c. kiállításon I.
díjat nyert. Évek óta
mint az iparművészeti
főiskola tanára is mű-
ködott.

2) gewerbe Museumban. 1931. a párizsi Grand Palaisban, a bukaresti Salon öszitárlatán és legujabb művével a bpesti Ernst Museumban szerepelt. 1937. a párizsi Jeu de Paume csarnokában rendezett nöi nemzetközi képzőművészeti kiállitáson. 1938. a londoni nsk. nöi képzőmiv. kiállitáson vett részt. 1937. a párizsi világkiállitáson Grand Prix-el jutalmoztak s ez év öszén a bpesti Fränkel Szalonban volt nagy sikerü kiállitása. 1941. kapott megbizást a 3x3 m. nagyságu Szt. Istvánt a magyarok és jövevényeknek közt ábrázoló gobelin készitésére, melyen másfélévig dolgozott, s melyet Nyiregyháza város kapott

Amyjának el. hunyta utáni Nagybányarot Bjarte kölcsönöt

1935 Amsterdam-ban volt smallo kiállitása

2) Ferenczy Noémi

Vkminkiáll. 1943

Erdőistás, gobelm

állami vásárlás, nem volt kiállítva

1948 dec

Virágot öntöző lányok

gob-terv, vízf

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Ferencry Noémi

Föv. képt.

Vedő nő
Bárányos
Gobelin-terv } vizf.

Vándor, grafika

A m. kir. vall. és közokt. m
s a IX. ker. m. kir. állampé
másolata:

a tárcza { fi
s

1922/23. évi költségvetés, XV

A Petrik-féle fényk
elkészitésére Egyszázötvenezr
utasitom az állampénztárt, ho
Bizottsága elnokhelyettesének
kötelezettsége mellett fizessa
naplójában kiadáskép számolja
Klebelsberg s. k.

A hivatalos másolat

Ferenczy Noémi.

Müveinek gyüjteményes kiállitását rendezte a Nemzeti Szalon 1925-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Ferenczy Noémi.

A "Kut" müvészegyesület tagja.

Bende J: A képzőművészeti egyesületek története
kézirat.

szövarch 20.-200.lap

Ferenczy Noémi.

Az Ernst muzeum kiállitást rendezett müveiből 1931-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

szövarch 20.- 220.lap

Ferenczy Noémi.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Ferenczy Noémi

A Ferenczy-Csalad kiallitasat rend.az Ernst Muzeum.

Ernst Muzeum kiallitasai, 20.l.

Ferenczy Károly
gobelinkészítő

M.D.K.

Terentés

Ars Decorativa: Az Iparmüvészeti Museum mestermüvei. 61.

Ferenczy Noémi
Szöllőhegy II.

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

szövarch 20.- 181.lap

Ferenczy Noémi.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1933-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Ferencz Noémi

Révai XX. 238. l.

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
usitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közmüvelődési célravaló te-
tóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
nosak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Valér és Béni, Ferenczy Károly festőművész gyermekei „...értékes kiállitással szerepelnek a Nagymező-utcai Ernst-muzeumban."- irja a "Kiállitás" c. rövid közlemény.

Szinházi Élet. Bp. 1918. nov. 3-10. VII. évf. 44. sz. 31. lap.

MDK

Ferenczy Noemi, festő, gobelin szőő.

Tekső női akt, ceruza

OMSZM - Graf. obr. - XXVII. Kiáll. - 1918 márc. - 19. - 20. sz.
rajzok. II. sorsz. Jegyp.

MDK

Ferenczy Nóémi

Faliszőnyeg terv.Kép a 127.old.-on.
A szófiai iparmüvészeti kiállitás magyar csoportja.

Magyar Iparmüvészet 1918.

Ferenczy Noémi MDK

Margitay Ernő cikke. Magyar Iparmüvészet, 1919.
50-52, 61-62 l.

Ferenczy Noémi

A teremtés, gobelin,
készítette fenti,
az Iparművészeti Muzeum
tulajd.

Repr.

Magyar Iparművészet

1917. 104. 1.

kép

AR
ÉSZET

ETI TÁRSULAT, AZ ORSZ.
ÉS ISKOLA KÖZLÖNYE

KTATÁS-
NISZTER
RKESZTI
LMÁN

M.D.K.

Ferenczi Noémi: Gobelin. [Az iparmüvésznő egyik legszebb alkotása.]

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1923.máj.2o. 2o.sz. 23.p.

Ferenczy Noémi

festőművész

KUT kiállítása - Nemzeti Szalonban - kénével szerepel. Uair, primitív monumentalitása.

Magyarország
1929.I.6.

Ferenczy Károly

festőművész

Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1920.I.6.

Ferenczy Noémi

festőművész

FUT kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szere-
pel. csodarsép sobelin - tervei

Bengel
1929.I.7.

Ferenczy Noémi
testőművész

Kut Képzőművészek új társasága
kiállítása – nemzeti szalonban – gobelin-
terveknek készült stilizált akvarelleket
állítok ki.

Nemzeti újság

1929 I 6

Ferenczi Noémi
testőművész

— **Ferenczi Noemi gobelinje Berlinben.** A kiváló magyar művésznőnek nehány gobelinjét állitották ki most Berlinben a hozzátartozó kartonokkal együtt. A Berliner Tageblatt tárcában méltatja a magyar művésznőt. S végül megállapitja, hogy a kiállitás egyes darabjai, főleg a „Testvérek" művészi leleményü, a technikában föltétlenül szuverén iparmüvészet nemes termékei. A „Testvérek" cimü gobelinen a vörös, zöld, kék és szürke tónusok egymásba-olvadása ornamentális megoldásu. És a *Napraforgókban* „Van-Gogh" szinpompája ragyog.

Nemzeti Ujság
1929 I. 22

M.D.K.

Ferenczy Noémi

"Gyönyöri gobelin"-jéről beszél Őszi Kató: "Nagy sikert aratott Párizsban a magyar női képzőművészet" c. beszámolójában.

Szinházi Élet. Bp. 1937. febr. 21-27. XXVII. évf. 9. sz. 34-35. lap.

Ferenczy Volmi ipszmuvész

Pásztortűz, 1925. XI. évf.

500. l.

Szoholay Béla: Budapesti szeromnyitó kiállítások.

MDK

Ferenczy Noémi

/e.s./: A KUT kiállitása. Ujság. 1934. dec. 2.

Fer nczy Noémi MDK

Gobelin

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

MDK

Ferenczy Noémi, iparm.

kitüntető elismerés a KUT tav.kiáll.-án

KUT. 1927, II. 3.sz. 8 l.

Ferenczy Noémi

Réti István. A harminc éves Nagybánya.

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 383. l. 384. l.

(képpel)

Női fej (Ferenczy Noémi)

1917. terracotta,

Képzm. Lyceum

Repr.

Szent László fogának ereklyetartója, aranyozott sárgaréz, gótikus urmutató forma, hengeres üvegrészzel. Az ereklye mellett Simor János hitelesítő írata. Mag. 48·5 cm. Bécsi munka 1868-ból.

Az ereklyét Simor János szerezte Szent László győrött őrzött fejereklyéjéből, 1868-ban. Ugyanő készíttette a tartót.

Lepold-Homor 71 l.

Ferenczy Noémi

Irod

Tabéry Géza: Nagybánya. Erdélyi Helikon. 1929. 681-l. 686l.

Ferenczy Noémi

vad

Szinházi Élet

1925. 40. sz.

(F. Noémi és F. Béni. Kiállítás a Nemzeti kalonban képeikkel.)

Ferenczy Károly

Réti István: A harminc éves Nagybánya.

MAGYAR MŰVÉSZET
1926. 383. l. 384. l.

Leányfej, gobelin repr.

1868

140

Ferenczy Noémi

Menekülés Egyptomba, gobelin. repr.
Pásztortűz 1929. nov. 3
képek

Harangvirágok, gobelin
repr
u. o.

A keresztes, gobelin,
az Iparművészeti Iskola tulajd.
repr. u. o.

Ferencry Nócmi

Irod

Oszvát Kálmándr

Erdélyi Lexikon.
Nagyvárad 1928. 93-l.

—4157

4155. Tull Ödön.
Sz. Székesfehérvárott

4155. Incselkedés.

Dombos vidéken s
uton távozó és ünneplőbe
egy ~~a mellette lévő~~ erőtelje
~~magához~~, mi felett az el
zolt ~~leány és fiatal asz~~
~~dan~~ al bal kezét, a melyben
re támasztotta és rojtos
szony fejét virágos kend
kettejök öltözete: fodro
nya. Az égbolt felhőzött

Vászon, méretei
tett az 1912 április 17-
(883-912).-- Kifizettete
számoltatott 1912 junius
nézve lásd a 31835-912 sz

Leány

V.

Ferenczy Noemi

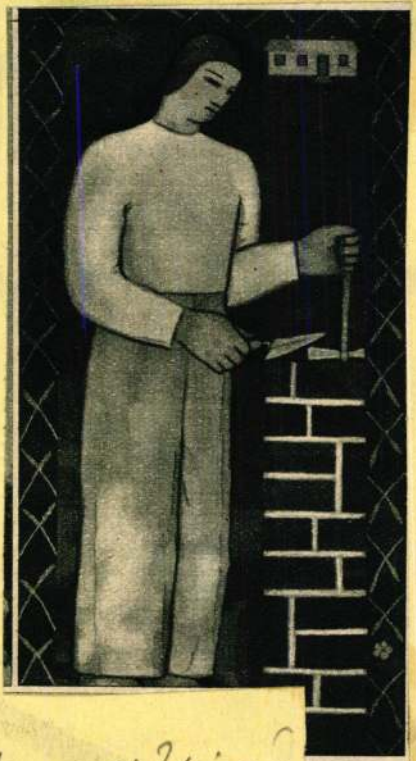

Nemzeti Ujság

Kéjes mell. 1937. okt. 3

Ujsek

Meinl

kávé-kóstoló

most itt a

fióküzletben!

Ferenczy Noémi

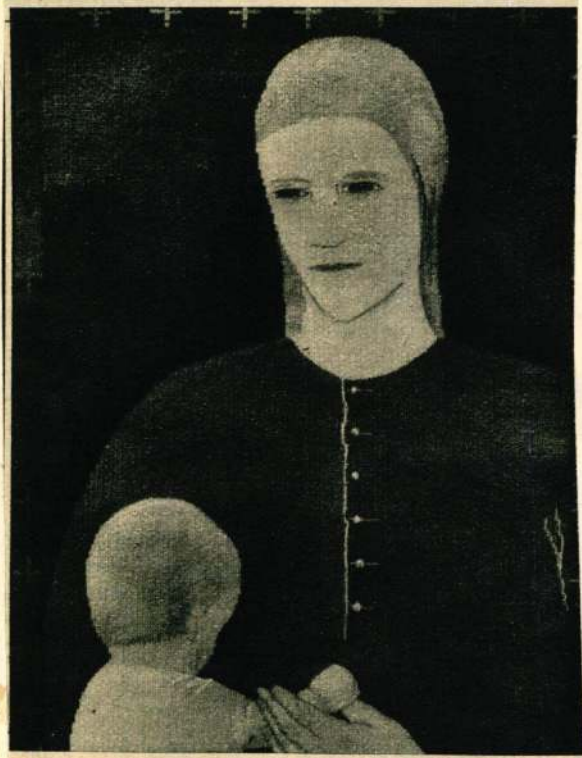

Ferenczi Noémi nagy feltünéstkeltő gobelinjei

Nemzeti Újság képes mell.
1937 okt. 3

BUDAPEST
1937 SEP. 30 -3
112 K

Ferenczy Noémi

lásd

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1929.
IV. évf. 2. sz. 15. l.
(Ferenczy Noémi
sikere Berlinben)

E szám megvan a
MOB Kut-ban

A PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KARA TISZTELETTEL
MEGHÍVJA AZ

EGYETEMI ANGOL INTÉZET
ÚJ HELYISÉGÉNEK

1947. JÚNIUS HÓ 11-ÉN, SZERDÁN DÉLELŐTT
10 ÓRAKOR TARTANDÓ
FELAVATÁSÁRA.
(VIII, ESTERHÁZY-UTCA 3. SZ. I. EMELET)

A MEGNYITÓBESZÉDET

ORTUTAY GYULA

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER
TARTJA

A BÖLCSÉSZETKAR DÉKÁNJA

48.070. — E. Ny.

MDK

Ferenczy Noémi

Gobelin

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 18 l.

MDK

Rippl-Rónai József

A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Dunántul 1922. nov. 22.

MDK

Ferency Noémi

Gobelinjei, az Iparmüv.Társ.jub.kiáll.-án.

Ybl Ervin: Az Iparmüv.Társ.jub.kiáll.

Magy.Iparmüvészet, 1925. 173.lap

Ferencsy Károly

Szerepelt az I. nemzeti kiállításon.

MH. 1933. IV. 19.

MDK

Ferenczy Noémi

Parasztlány, gobelin

Arató, "

KUT kiáll. N.Szal. 375.kiáll. 1927. ápr.

Ferenczy Noémi

MDK

a KUT Művésztanácsának törzstagja

KUT kiáll. N.Szal. 375. kiáll. 1927. ápr.

Ferenczy Noémi.

FERENCZY NÓÉMI

54.	Piros mező	vízf.
55.	Tisztás	,,
56.	Könyves	,,

Képzőművészek Uj Társasága/kiállitás, Nemzeti Szalón 1938 október 30-november 13./katalógusból.

Ferenczy Noémi MDK

Fahordók, vizf.

Fahordók, gobelin

Ébresztés, gobelin

Mücsarnok 1933.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Ferenczy ~~Béni~~

és Noémi

cikk

Magyar Grafika

1925. 279. l.

(Kiállítások.)

Szakszerű felvilágosításokka
»TECHN
ÁLTALÁNOS MŰSZ
RT
Elvállalja bányák, falvak, fűrésztelepek, malmok és gazdaságok villanyvilágítással való felszerelését, viz- és gázszerelést. Villanymótorok, transzformátorok, dinamók ujonnan való tekercselését.
SZATMÁR
KÁROLY KIRÁ
TELEFÓN 109 *
Terveket és költségvetéseket szíves érdeklő

2. példa

MDK

Ferenczy Noémi

1922.-ben választották törzstaggá a Nagybányai Festők Társaságába.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat,1924. Márc.16. 402.lap

MDK

Ferenczy Noémi

Archivum:

KUT kiáll. N.Szal.ban. Nyugat,1929.jan.16. 146.1.

Ferenczy Noémi

MDK

gobelin, repr.

KUT 1926. 7-8. sz. xdcbxcxkép 11. 1. kép

MDK

Ferenczy Noémi

Gobelin

KUT 5. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 15 l.

MDK

Ferenczy Noémi

rendes tag

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 2 l.

MDK

Ferenczy Noémi, iparm.

Az idei művészeti évadban... Magyar Művészet, 1925.

288. l.

MDK

Ferenczy Noémi

Arató, gobelin

KUT 1927. II. 2. sz. 16.1.

Ferenczy Noémi, ip.müv.

a textiliák terén F.N. leszürödött finomságu gobelinjei tünnek ki.

Rabinovszky Márius : Képzömüvészeti Figyelö.
Nyugat. 1925. nov.1. 29o.1.

MDK

Ferenczy Noémi

Leányfej, gobelin, repr.

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926.7.sz. 383,384.l.

Ferenczy Noémi

MDK

Gobelin

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Ferenczy Noemi

Gobelin c. unive repr.

Az Est Hármas-könyve

1929. I. k. 228 l

hangat? Nagy ket szemet hogy me-
reszti rám! Ott, ott, melletted.

Egy kissé furcsán kezdtem magam érezni a szegény fiu mellett. Hiszen ez valóságos őrült. Akaratlanul is odébb huzódtam tőle.

Észrevette s abbahagyta az előbbi szenvedélyes beszédét, csöndesen folytatta:

— Ne félj, nem vagyok még őrült! Ez szent igaz, amit én mondok. Csakhogy nem tudom bebizonyitani. Ott áll melletted, én látom, de te nem látod. Mit csináljak, hogy elhidd! Megállj, majd elküldöm egyszer neked a naplómat. Mikor már nekem nem lesz rá szükségem. Annak csak fogsz hinni. Hiszen önönmagamnak minek hazudnék?

— Hiszek én neked igy is. Mondd el igy, hogy történt az egész? Mikor volt nálad először Elek? Vagy

lyából kivált az egész fehér alak. Elek volt. Ugyanabban a fekete ruhában, amelyben a ravatalon feküdt. Mert áttetsző volt a ruha, a test, minden.

Leült az ágyam szélére és beszélni kezdett. Olyan rekedt, gyönge hangon, ahogy utoljára hallottam beszélni:

— Semmi alvás! Felkelni! Megyünk mulatni! Azelőtt te vittél, most én viszlek!

Felkelt ágyamról és előszedte a ruháimat, odahozta nékem, hogy öltözködjem fel:

— Gyorsan, gyorsan, vár a mulatság, a bor — sietni kell az élettel, mert nem várhatok rád sokáig.

És én engedelmeskedtem neki. A félelemtől vaczogott a fogam, mig öltözködtem, ő pedig halkan dudolta:

Ferencz Nocun

rod

Elek, Arthur:

Budapest. The Studio Vol. 97. No 431. 1929 febr. Keppel.

Darnay Kálmán VI. 107

Ferenczy Károly

Gobelin, repr.

Kat. 1927. II. cím. 1. 2

6 l. kép

Midőn a progressziv magyar művészet iránt eddig tanusitott érdeklődéseért és Társaságunk szives támogatásáért hálás köszönetet mondunk, vagyunk további nagybecsü jóindulatát kérve

Budapest, 1927 április 4. minden tisztelettel

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA (KUT)
ELNÖKSÉGE

ÁLTALÁNOS NYOMDA RT.

Kis dolgok, nagy dolgok

Irta **Rákosi Jenő**

Voltaképpen nincsenek a világon nagy dolgok, és kis dolgok sincsenek. Viszonylagos minden a világon. Ha felveted a szemedet a csillagos égre, azt gondolod, egy gyönyörű plafont látsz, mely ki van verve arany- és ezüstszegekkel. Ha ezt a plafont messzelátóval nézed, eltünik a plafon, mert csupa arany- és ezüstszeg borítja a tért, melyet nézel. És ha egy ilyen szegre veted a figyelmedet, kiderül, hogy minden egyes arany- és ezüstszeg egy különálló világ, különb a mi naprendszerünknél, s mi, akik Istenről, világteremtésről filozofálunk, bár szerszámainkkal meg tudjuk állapítani egy-egy csillagtest anyagát, ennek a felettünk tündöklő világnak mérhetetlenségeibe és titokzatosságaiba sohasem fogunk tudni behatolni.

De az égi látványosságból ha leszállunk a földünkre: egy porszem, melyet a napfényben táncolni látunk, csak elég kicsi dolog. De ha szempillád finom legyezői nem tudják jól elhessegetni s egy ilyen porszem befészkeli magát a szemedbe: micsoda nagy dolog lehet egyszerre belőle! Látószerved minden egyes erecskéje megduzzad, vérbeborul, s megesik, hogy egy ilyen szemtelen betolakodó porszemtől elveszted drága szemedvilágát és megsemmisül rád nézve Isten teremtett világának egy gyönyörű része. Mert amit nem látsz, az már nem is létezik rád nézve, mintha sohasem lett volna, mintha a Teremtő nem választotta volna el a teremtés első napján a sötétségtől a világosságot. Egy porszem, egy libegő atom eltakarta ime előled a mennyboltozat mérhetetlenségeit és a föld kerekségének minden tündéri látványosságait: a tengert, a városokat, az égő vulkánokat, a virágos mezőket, a rengeteg erdőt, a szinek csodajátékát, a testek báját és a formák harmóniáját.

No de az elefánt! Az mégis csak nagy dolog, te mérdek testével és félelmes erejével? Igen, igen, csakugyan nagy állat. De könnyebben tudsz ellene védekezni, mint a puszta szemmel meg se látható bacillusok támadása ellen. Milyen kicsi dolog egy elefánt egy rákbacillushoz, avagy tüdőbacillushoz képest! És milyen gyönyörűen meg tudják fékezni és szelidíteni az elefántot, ellenben a világ összes egyetemeinek tudós professzorai nem birnak némely bacillussal.

Nincsen tehát a világon kis dolog és nagy dolog. Minden dolog kicsiny is, meg nagy is. Nem magában és magától, hanem a helyzetétől. Az élet minden jelenségével egy végtelen film, amely lepereg előttünk s mi ugyanazokat a dolgokat látjuk rajta szakadatlanul és ismételve, s ugyanazok a dolgok egyszer nagyok, egyszer kicsinyek. Az elefánt, ha az őserdőben viadalra kél és mérkőzik a párduccal, nagy és félelmes; ha a városligetben gyermekeket szed ormótlan hátára s végigtrotykol velük a nézők sorfala közt s fel-fel nyujtja ormányát egy darab cukorért, melyet a gyermekek bátran helyeznek bele ormánya fogantyujába: akkor kicsiny, gyermekes és mulatságos az elefánt.

Csak egy, egyetlen egy abszolut nagy dolog van a világon, mellyel szemben minden egyéb eltörpül. Ez a dolog az, hogy mi emberek látjuk összefüggésükben mind a dolgokat, amelyek vannak, és tudunk elmélkedni, töprenkedni, gondolkozni rajtok. Ez a világnak a titka. Hogy az ember itt áll a két dolog közt: a teremtő erő és a teremtett anyag közt, az egyetlen a teremtésben, aki gondolkozik, keresi az összefüggéseket, keresi a kezdetet és a véget; az egyetlen, aki érdeklődik az iránt, hogy mért van itt; honnan jött és hová megy. Mi volt, mielőtt nem volt s mi lesz, mikor már nem lesz. Ez az egyetlen és az abszolut nagy a világon. Mindennél, ami van, van nagyobb — folyó, hegy, földrész, földgolyó, csillag és igy tovább egész addig, amig megszünik a nagyság fogalma és beleolvad a végtelenségbe. De az emberi elménél nincsen nagyobb semmi a teremtésben. Ez a láthatatlan, megfoghatatlan, érinthetetlen része az embernek voltaképpen a tükre a mindenségnek. Ebben él az egész mindenség. Ennek adott kifejezést az egyszeri pap, aki arra fakadt egy filozófikus beszélgetés közben: quid mihi mundus! Ego sum mihi mundus! Tolle me; et tulisti mihi mundum. (Mit nekem a világ! Semmisíts meg engem és megsemmisítetted velem a világot.) Ez az egyetlen nagy, az emberi elme, melyben benne van az egész mindenség, Isten fogalmától le az utolsó porszemig. Ennél csak egy nagyobb dolog van, amely azonban már nem földi dolog: maga az Isten, akiben benne van az egész mindenség, aki a törvény. Ez az a misztérium, amelyet az Irás igy fogalmazott meg: Kezdetben vala az Ige, és az Ige Istennél vala és Isten vala az Ige. Verbum latinul, logosz görögül az Ige. Az Ige nélkül az ember olyan állat, mint a többi állat. Az Ige által nemcsak teremtménye, hanem része az Istennek. A világ minden csodája *kis* dolog. Az egyetlen nagy, sőt a legnagyobb dolog ez az egy, soha meg nem fejthető titok.

Szerelmem fájó öröme

Mint őszidőn, ha gesztenyének
tövises burka kettépattan
s bús kisgyerek, vérző kezekkel
nézi a kincset megriadtan,
úgy ámul lelkem szárnyszegetten
sok égő kíntól dermedetten
szerelmem fájó örömén.

M. Garay Etta

A bestia

— Regény — 14. folytatás

Irta: **Beczássy Judit**

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Bánkyné csak olyankor ment át fiához, ha az is otthon volt. Már délelőtt sem mert átnézni, mert Szalóky egész napját ott töltötte. Most akármennyire nyugtalankodott is, félt Olga sarkában lenni. Visszaemlékezett arra a beszélgetésre, mikor Lajos azt mondta, hogy Olga dacból megcsalná, ha lesnének utána. Ő ne legyen az oka. De görnyedt kis vállain ott ült a félelem és kipillogott riadt kék szemein: mi lesz itt? Már attól is félt, amit látott, hát még ha azt is sejthette volna, amit azok még egymás elől is titkoltak.

Egyik sem merte elárulni magát, csak a másiktól várta a megnyilatkozást.

— Ha tudnám, hogy nem boldog az urával — gondolta Szalóky — semmi sem tartana vissza. De erre terelni a beszélgetést, nem volt bátorsága. Hiába érezte Olga nagy bizalmát, ha ugyanakkor korát és sántaságát még inkább érezte.

Olga meg azon töprengett, milyen más szemmel lát most mindent, mint lánykorában. Akkor természetesnek találta, hogy ő mondta ki az első szót, valósággal ő kérte meg Lajost, milyen más volt az akkor, mert ő adhatott. Ó, többet is adott, mint amennyit akart, lassan rámént a boldogsága. Most ő akart kapni. Nem

Aki egyetlenegy új előfizetőt szerez az Uj Időknek, az is résztvesz az Uj Idők Barátai számára rendezendő sorsjátékban

Harangvirágok. Ferenczy Noémi gobelin-műve a Nemzeti Szalon kiállításán

Beléptünk a telefonfülkébe. Rápillantottam Miklósra, aki a telefon felé mutatott.

Reszkettem, szorongva tört ki belőlem a szó:

— Miklós? Hát te egy szót sem szólsz? Miklós? Azt sem mondod, mióta vagy itt? Hogy megy a dolgod?

Miklós szégyenkezve hajtotta le a fejét és csak annyit mormogott:

— Nagyságos úr . . .

Végigsimítottam homlokomat. Miklós szeme szemembe villant. Szemrehányással és szégyenkezéssel. Aztán hirtelen fájdalmasan vágott felém a szava:

— Hogy téved ide a nagyságos úr?

Nem tudtam a szégyentől szabadulni. Toppantani szerettem volna, vagy a gyereket megütni, de olyan vékony, sovány és szomoru volt.

— Ostobaság! Ostobaság! — gondoltam, de éreztem, hogy hirtelen nedves lett a szemem.

A fiú elé léptem. Egy picit tétováztam. De hirtelen a zsebembe nyúltam s mintha a számon kigyulladt volna, áradt ki belőlem a szó:

— Miklós fiam . . . — ezzel a vállára tettem a kezem. — Miklós fiam, itt van huszonötezer korona, menj be, add át a főpincérnek. Fizesd ki belőle, amit fogyasztottunk . . . Ami a pénzből marad, a tied . . . A nőnek mondd, hogy telefonon beszéltem s hivattak...

Körülnéztem s Miklósra pillantottam.

— Mondd, hol van itt egy hátsó kijárat. Mutasd.

Miklós arca hirtelen kiderült s az arcán szétáradt az öröm, mint füvön a nap.

— Erre nagyságos úr. Erre! — mutatta lázasan. — Elintézek mindent, nagyságos úr. Itt ki lehet menni, nagyságos úr. Egy kis utcára tetszik kijutni, de egy percnyire van kocsiállomás

Hálával telten, valami hirtelen támadt örömben szárnyalva nézett reám s boldogan mondta:

— Elég jó dolgom van, nagyságos úr. Tetszett előbb kérdezni. Elég jó dolgom van.

Szemét lesütötte s hirtelen elhallgatott.

— Csak a nagyságos urat sajnáltam — susogta. — Csak a nagyságos urat . . . a nagyságos urékat . . .

Megfogtam az állát, felemeltem a fejét, a haját végigsimítottam s valami nagyon rég érzett meghatottsággal mondtam:

— Kedves, jó Miklós . . . majd eljövök néha hozzád . . . majd ha melegebb lesz, kikocsizunk erre a ligetbe . . . Aztán nyáron is . . .

Hirtelen kiléptem az utcára s nem néztem visszza. De éreztem, hogy Miklós az ajtóban áll s utánam száll a pillantása.

— Sóhajtottam és elsiettem. Megmenekültem egy ostobaságtól, amit később nagyon megbánhattam volna. Szégyenkeztem még egy kicsit magam előtt, de ez eloszlott hamar. Mint a tavaszi köd, amikor rápaskol a nap aranyseprőjével.

A férfi mosolygott és csak annyit tett még hozzá:

— Így mentett meg engem a bukástól Miklós . . .

Uj Idők 1925. okt 4.

S. O. S.

MINT ahogy a sülyedni kezdő hajó egyelőre még szárazon maradt távirókamrájából világgá röpitett szikratávirat felriasztja a tengeren bolygó járműveket, hogy siessenek a veszendő lelkek segitségére, ugy kongott bele vésztjóslóan a dermedtté vált magyar közéletbe a *Vaszary* János publicisztikai vészharangja. — S. O. S. — *Save OurSaul!* „mentsétek meg lelkeinket!" — kopogja az elmerülni kezdő hajó távirókészüléke előtt halálmegvetéssel ülő telegrafista, mig a többiek fejvesztett futással próbálják menteni életüket. „Támasszátok alá a művészetek pilléreit!", mert kulturánk hajója elsülyed a közöny és részvétlenség óceánjában. — kongatja a vészharangot *Vaszary* János, aki ugyancsak rendithetetlen kötelességtudással áll a magyar kultura hajójának egyik kormánykerekénél. Vajjon meghallják-e a vészharang sikongását, akiket illet: kormány, társadalom, közönség és művészek? . . . Szeretnénk hinni, hogy ez a publicisztikai remekmű megtette a maga hatását s igy nem akarjuk dadogó szóval ismételni, amit az ecsetnek és a tollnak ez az egyaránt nagy mestere oly ékesszólóan meghirdetett. Ám nem mehetünk el némán ama két szó mellett, mellyel oly plasztikusan és sirnivalóan teljesen jellemezte a *magyar progressziv művészek* helyzetét. „Amint a tudománynak vannak vértanui, ugy a *művészetnek is vannak fakirjai*" mondja *Vaszary*, de a magyar művész helyzetéről szemérmesen odavetett pár szava alig hogy csak félrelebbentette a fekete függönyt, mely a magyar művészet *fakirjait* kiméletesen elrejti a közönség szeme elől. A magyar művész ugyanis csakugyan megtanult koplalni, mint a fakir, de ma ezen felül külön még választania is kell: kenyeret akar-e, vagy művészetet? Tán paradoxonnak hangzik, de ma már szinte csak a művészietlen munkával lehet kenyeret keresni, a művészi munka alkotójának

BECK Ö. FÜLÖP:
RELIEF

1926 febr 28
7-8. ém lapkép

I. ÉVFOLYAM * BUDAPEST, 1926 FEBRUÁR 28. * 7—8. SZÁM

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL ANDRÁSSY-UT 102

KVT

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 10 P FÉLÉVRE 5 P EGYES SZÁM ÁRA 1 P 60 f

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT — KIADJA A KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

SZERKESZTI: RÓZSA MIKLÓS

A KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA TAGJAI A KUT FOLYÓIRATOT TAGILLETMÉNYKÉNT INGYEN KAPJÁK

A KUT HATHETENKINT JELENIK MEG, EGY ÉVBEN NYOLCSZOR

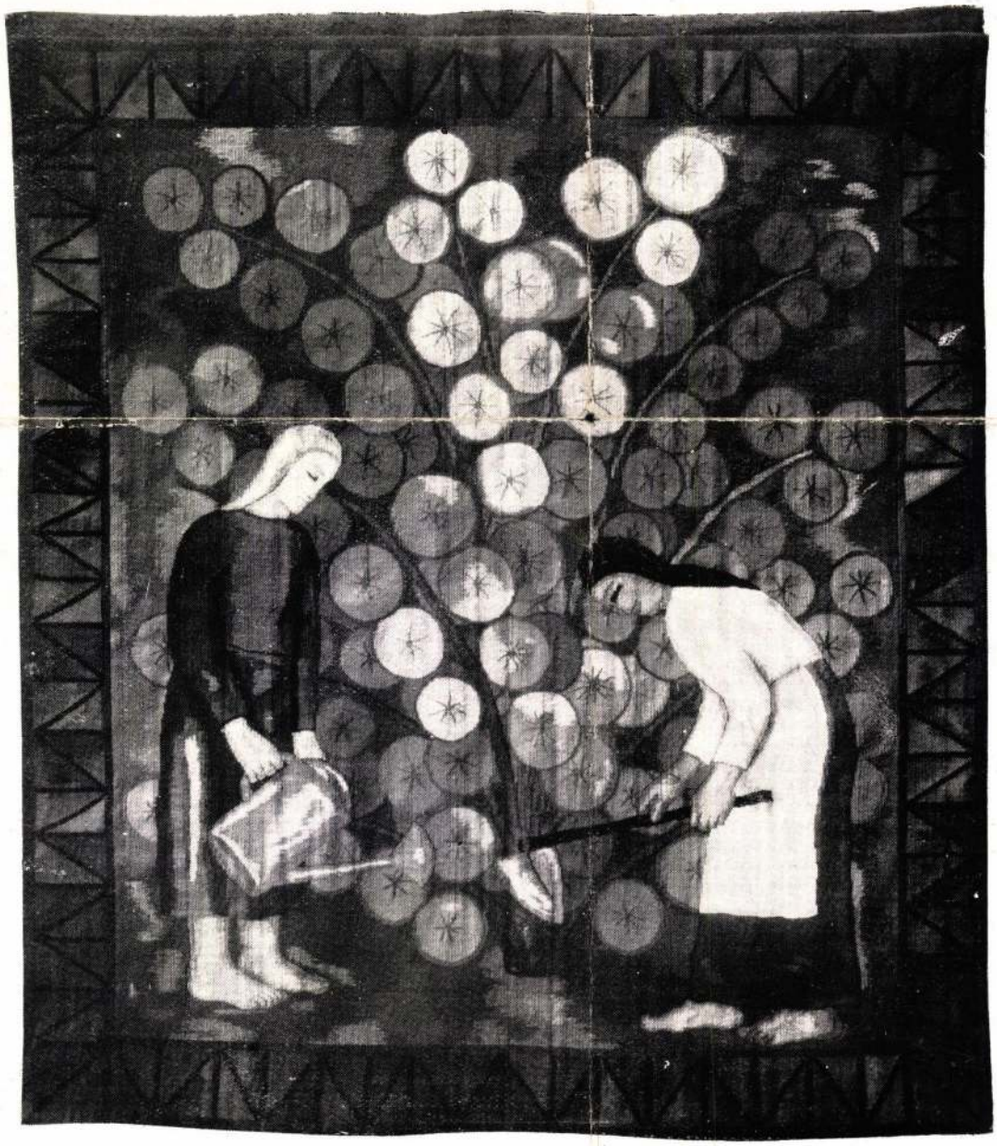

FERENCZY NOÉMI: KERTÉSZEK (gobelin)

már orgiasztikus dinamikája. És ezen a ponton egészen kézenfekvő a szerves kapcsolat mindazokkal az otthon élő vagy már elhalt, múzeálisnak elismert piktorainkkal, akikben a hazai szépérzék a magyar festőművészet legmélyebb nyilvánulásait ünnepli. *Madarász, Székely Bertalan, Munkácsy Mihály, a szolnokiak és nagybányaiak, Szőnyi* és köre, sőt bizonyos tekintetben a mértéktelenül túlbecsült *Rudnay* is. Csupa olyan név, mely a magyar piktúra legtermékenyebb, legeredetibb tradíciójának vonalába esik. És ehhez a vonalhoz csatlakozik Bernáth transzcendentális páthoszú, monumentális víziója is. Nem is szólva a lelki rokonságról, mely a festőt *Bartók* táncszvitjéhez és *Kodály* zsoltárához fűzi. Ez a végzetszerűen teljesedő nemzeti tradíció ad erőt, széles, mély alapot egyéni tehetségének, hogy bírja az iramot és az expresszionizmus német, orosz példái mellé nagyszerű magyar dokumentumot állítson.

Bernáth csalhatatlan ösztönnel mellőzte a német és orosz expresszionizmus spektrálszínskáláját, mint legmélyebb magyar festői mondanivalóink számára alkalmatlan kifejező eszközöket. Hiszen van nekünk expresszionistánk, aki úgy jár *Franz Marc, Campendonk, Chagall* és *Kandinsky* színeire, mint légy a mézre: *Kádár Béla*. Eredmény: kezén a vízió abszolút lényegtelen dekorativitássá sekélyesedik. A végig derűs színharmónia a konstruktivista *Moholy-Nagy* kezében is veszedelmes, túlságosan fajsúlytalan esztétikai eszköznek bizonyul. Viszont az sem érdektelen, hogy az egyetlen konstruktivista festő, akinek munkáit valami komor, heróikus páthosz jellemzi — a szintén magyar származású *Péri*. Péri súlyos sötétszürke, fekete, barna tónusai azonfelül még határozott térmélyülést jelző síkokra is oszlanak. Moholy-Nagy, Bortnyik szintén nem férnek meg a síkban, holott a konstruktivista piktúra ugyancsak kínálkozó alkalom lett volna erre a megférésre.

FERENCZY NOÉMI: TÉRDELŐ NŐ

Fölösleges halmozni a példákat. A magyar stílusnak minden kétséget kizáróan megvan a maga szorosan körülvonalozott, nemzeti jellege, melyet épségben kell tartanunk, ha azt akarjuk, hogy *sajátosan európai*, tehát a maga nemében létjogosultan európai legyen az, amit alkotunk. Az érték, mellyel ilyenformán az európai művészet gyarapodásához hozzájárulunk, elhatárolt, részleges jelentőségében is fontos kultúrtényező. Minden okunk megvan rá, hogy önérzettel magunkénak valljuk. De ne túlozzuk a dolgot! Az európai orientáció azzal a kötelezettségegl jár, hogy végzett munkánk értékét európai viszonylatban próbáljuk fölbecsülni. És ebből a szemszögből nézve egészen kétségtelen, hogy a modern magyar művészet nem éri fel még azt, amit az új franciák, németek és oroszok produkáltak. Zenei téren Bartók Bélában valóban kimagasló, hatalmas koncepciójú és őserejű alkotó művésszel álljuk a nemzetközi versenyt. Modern piktúránknak, sajnos, egyetlen alakja sincsen, akit jelentőség dolgában vele egy sorba helyezhetnénk. Szobrászatunknak még kevésbbé. Legyünk annyira objektívek önmagunkkal és másokkal szemben, hogy ne átalljuk megismerni és beismerni az igazságot. Annál is inkább vállalhatjuk ezt az igazságot, mert csekély számunkhoz, aránylag igen rövid tradíciónkhoz és nyomasztó, reakciós politikai meg közéleti viszonyainkhoz képest így is rendkívüli az, amit produkciónk mennyiségben és kvalitás tekintetében elért. Modern művészetünk föltétlenül megüti az európai színvonalat; szükséges és értékes tényezője a nemzetközi alkotó munkának. De próbáljunk végre szakítani azzal a, sokunk fejében hihetetlen mértéket öltő, nemzeti hiúsággal, mely a Balkán fölött való (a vesztett háború és a reakció következtében egyébként évről-évre csökkenő) kultúrfölényünkön vérszemet kapva, csupa Európában páratlan zsenialitású művészt lát hemzsegni a magyar glóbuszon. Mérsékeljük

gabb és európaibb értékké. Hol van a *Matisse* közelében járt magyarok, *Berény, Czóbel, Perlrott-Csaba, Nemes-Lampérth* piktúrája a francia festő tiszta szineitől, lehelletnyi faktúrájától, könnyedén lebegő síkszerűségétől? Mennyivel vaskosabb, nyersebb, súlyosabb, röghöz és testhez kötöttebb az, amit a magyarok művelnek. Mivé válnak Matisse áttetsző színrétegei Czóbel Béla kezén, aki pedig egyébként síkszerűség és formai redukció dolgában még leginkább megmaradt a mester nyomában. Czóbel nyugalmas mélységei csupa fojtott, borús tónusba merülnek, faktúrája sűrű és vastag. És nemcsak Czóbel esetében, hanem a magyar piktúra egész eddigi történetében kétségtelen a tény, hogy nyugalmunk, egyszerűségünk mindig szélesen, mélyen ágyazva éli legtartalmasabb és legeredetibb formáit. A csupa-derűs, kiegyenült színharmónia piktúránkban *mindig* a magyarság vagy a súly és tartalom rovására vezet. Elég példa erre *Szinyei-Merse* esete, akinek minden kedves, üde tarkaságánál többet ér egyetlen mélyen, esthomályosan zöld Ferenczy-kép. Ugyanez a Ferenczy szembeötlően veszít, ahol nagyon világos színekkel és tiszta kontúrral, síkkal próbál dolgozni. Akárcsak Iványi-Grünwald és Fényes Adolf, akiknek a naturalizmustól eltörekvő stíluskisérletei mindössze lényegtelen stilizálásokkal jártak. A stiláris határok egészen világosak. Mihez fogjunk mi magyarok a magunk lineáris termésével, amikor olasz, francia meg régi német példákon tudjuk, hogy mi az: *vonal?*

Vonal, sík és tiszta szín nem a mi elemünk. Nem pedig azért, mert pikturánknak a testiség gyönyörű teljességet jelentő, uralkodó tényezője. Széles nyugalmában, büszke magatartásában vagy csapongó elevenségében: mindenkép a bő materialitású, plasztikus erejű testiség az, mely nemcsak piktúránknak, hanem szobrászatunknak, bútorainknak, kúriáinknak, sőt egész irodalmunknak és zenénknek is fő jellemvonása. A magyar temperamentumnak — nem szexuális, hanem tágabb értelemben vett — érzéki ereje hasonlíthatatlanul nagyobb, diadalmasabb, mint intellektualitásra, átszellemülésre való képessége. És a jellegzetes magyar élmény még ott is megtartja sűrű testi alaptónusát, ahol az élmény intenciói elvont lelki vagy intellektuális szférák felé mutatnak.

Egyetlen festőnk van, akiben az európai expresszionizmus hagyományosan romantikus magyar festői értékekkel egybeolvadva, valóban monumentális vizióra tudott lendülni: *Bernáth Aurél.* És ez a magyar expresszionista a sötét barnákba és kékekbe fojtott clair-obscur skálákat műveli. Bernáth a nemzetközi szellemi áramlatok legproblematikusabb ütköző pontján, Berlinben él és rendkívül érzékenyen reagál ezekre az áramlatokra. De minden nemzetközi orientálódása ellenére is éppen azon a ponton tárta fel művészetének legmélyebb és legsajátosabb magyar vonatkozásait, ahol annak az életgyökerek egészében kellett megrendülnie, hogy a legnagyobbat, a transzcendentális víziót akarhassa. Éppen e felfokozott szellemi intenciók révén került napvilágra Bernáth festőiségének hallatlanul dúsan orkesztrált testi ösztönereje, már-

FERENCZY BÉNI: DRAPÉRIATANULMÁNY

KUT

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT
SZERKESZTI: RÓZSA MIKLÓS
II. ÉVFOLYAM :-: 3. SZÁM :-: 1927
ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 16 PENGŐ
FÉLÉVRE 8 PENGŐ :-: EGYES SZÁM ÁRA 1 P 60 F

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UCCA 3. TELEFON: TERÉZ 222-21.

FERENCZY NOEMI: HARANGVIRÁGOS GOBELIN

Művészet és erkölcs

A legősibb és legművészibb szépség: az akt, megint konfliktusba került az erkölccsel, vagy legalább is egy — rendelettel. Vajjon hányadik „erkölcsvédelmi" rendelet ez, mióta az akt hellaszi ősc először proklamálta a meztelenség művészi ősjogát? . . .

Abban — ugyebár? — nem lehet vita, hogy a klasszikus szépség (tehát éppen az a szépség, melyet minden állami hatalom ideálként állit a mindenkori „modern" szépséggel szemben a mindenkori kortársak elé!), szóval, hogy ez a „klasszikus" szépség őstörvényszerüen meztelen s ha kissé el is van fátyolozva, a lepel csak annyira takarja be, hogy alatta a test vonalai szabadon érvényesülhessenek. Ezt az elemi igazságot minden muzeum fennen hirdeti. A középkor hideg levegőjében egy időre ugyan összeomlott ez a művészi ideál, de a renaissance már ujra visszahelyezte jogaiba a szép emberi testet, melyet ekkor kezdtek a festők is egészen meztelenül a vásznakra vetni, igaz, óvatosan, jobbára még mitológiai jelenetek ürügye alatt. Persze, igazi, őszinte érzékiséggel csak a forró Dél áldott napsütésben, mert északon a 16. században Cranach még olyan sovány és „erkölcsös" Vénuszt festett, hogy igazán csak az arca tarthatott rokonságot a szépség istennőjével. Dürer pláne fürdőző asszonyokat is festett, de milyen kegyetlen realizmussal állitja pellengére a női testeket! Rembrandtnak és Rubensnek kellett eljönnie, hogy a hideg északon is gyönyörködni tudjanak a női test kerekdedségében. Már Tizian inkább pongyolában festette a nőt, a rokokó pedig sohase festett aktot, csak — levetkőztetett asszonyt, ami óriási különbség. Mert a renaissancetól a rokokóig az aktot mint naturáliát festették, a XVIII. század művészei azonban pikáns és frivol aklovjelenetek izgató erotikája kedvéért portálták a mezitelent.

Ezért volt oly frivol a letünt század kezdete is, mert eleinknek szintén a levetkőzött asszony volt az ideálja, nem pedig a puritán akt. S bár a művészet és az erkölcs merőben más területen keresik a maguk igazát, nevezetes, hogy mégis éppen „modern" művészi mozgalom — a naturalizmus és impresszionizmus — állitotta vissza a női aktot a tisztán festői problémák közé. Különösen az impresszionizmus, mely a fény és árnyék elosztódásá-

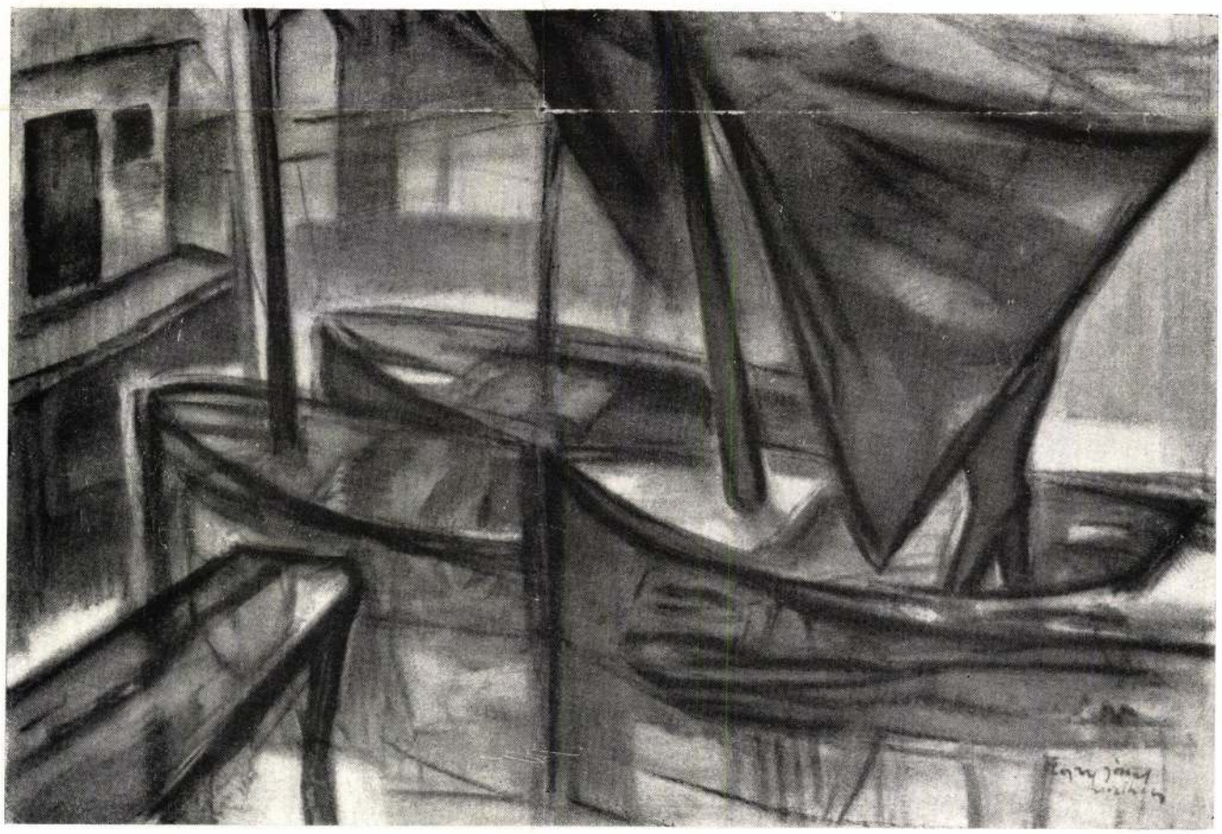

EGRI JÓZSEF: CSÓNAKKIKÖTŐ

MDK

Ferenczy Noémi iparm.

La Creazione

Le sorelle

Mostra Roma 1928. VI. 58.1.

Ferenczy Noémi

Mostra Roma 1928. VI.

MDK

Ferenczy Noémi - Ferenczy Béni

Két Ferenczy a Nenz.Szal.-ban. Pesti Hirlap, 1925.szept. 2o. 9.

MDK

Ferenczy Noémi - Ferenczy Béni

kiáll. N.Szal.-ban.

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle CCI.
1926. 29o-31o.o.

Ferenczy Noémi

Kut 1927. 2. sz.

FERENCZY NOÉMI: ARATÓ (gobelin)

A KUT tavaszi kiállításából

BORNEMISSZA GÉZA: QUAI ST. MICHEL

A KUT tavaszi kiállitásából

kulóban levő modern emberiség számára. Most csak a meglévő ideológiákba beilleszthető uj módozatokra van szükség. Ezeket pedig az okos és tehetséges emberek jobban tudják elvégezni, mint a zseni. Sőt csakis ezek tudják. Ezért van az, hogy a mai társadalom tiltakozik a zseni ellen. Csak teher volna a nyakán.

Mintha a természet kifürkészhetetlen szeszélye is számolt volna ezzel a körülménnyel, az utolsó évtized egyetlen zsenit se dobott felszinre. Pedig bizonyára van ma is zseni, de rejtve, magába visszavonulva, egyedül azt a hivatását betöltve, hogy jövőbe-érző szeizmográfja legyen az emberiségnek. Majd a század második felében fel fogják fedezni a nyomokat, amelyeket maga után hagyott (ha el nem kallódik) s ki fogják sajátitani. Ha [illegible]

Ferenczy Noémi

Asó ember c. gobelinje

repr.

Kut 1927. II. évf.
4-5. n. 13. l.

kép

Ferenczy Noemi

Środ

Velence 1922

164. l.

Harmadik kiadás.

Országos Magyar
Képzőművészeti Társulat
Budapesten

Ára 60 fil.

. . . . . 1900—1901

TÉLI·KIÁLLITÁS

Singer és
Wolfner-
-kiadása

PÁSZTORTŰZ

SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÉPES FOLYÓIRAT

SZERKESZTIK: GYALLAY DOMOKOS ÉS REMÉNYIK SÁNDOR

CLUJ-KOLOZSVÁR, 1929 NOVEMBER 17.
XV. ÉVF. 23. SZÁM

A sorsváltozás kiszámítása

Irta: Paál Árpád

Mindenki sír, vagy gondba borult. Avagy szorongással védekezik, kapkod, hogy a gondok ellen védje magát. Hol a lelki életbe való menekülés, hol az anyagiakba való kapaszkodás megriadása folyik. Mit írjak? Mindenki érzi, hogy nyugtalan és nincs tanácsa. Reménye gyorsan foszlik és változik. Hitele roskadozó. Az irodalom és költészeten is meglátszik, hogy csak sötét színei, életvádlásai vannak. Mindinkább élvezhetetlen a sok problémakergetése miatt. Ha múltba néz, onnan is csak fanyarságokat hoz; ha jövőbe néz, ott is csupa lázas zavarosság minden.

Hát bizony ez a mai nemzedék zuhanása. A zuhanás gyors mozgással, szédüléssel, a változások hirtelen elmosódó egymásra következésével, s a folyton lefelé esés ijedelmével egyértelmű. Ebben élünk.

És miért van ez a zuhanás? Mert az előbbi nemzedék hullámtetőkre jutott, s annak a színvonala tartására nincs meg az emberi természetes ereje. Nincs meg azért, mert a múlt nemzedékre következő új nemzedékből kilőtték, kipusztították a negyedrészét, s nyomorékká tették a másik negyedrészét. Az embertorony felerésze ledőlt, tehát a megmaradt felerészre a felfokozott eseményhullámok csak lefelé zuhanhatnak. Annál inkább zuhannak, mennél több a hiány a múlt nemzedékhez képest. A múlt nemzedék is zuhan a mai megmaradt felenemzedékre, egymásba omlanak, s így keresik az új, az *„alacsonyabb"* életszínvonalat.

A megoldás, a megnyugvás, a kiegyenlítés ez az alacsonyabb színvonal. Ha visszatekintünk a háború óta eltelt időre, látjuk világosan ezt a lefelé haladást. De még mindig zuhanunk, még mindig nem értünk a mélypontra. Csak éppen mostanában mindenki azt érezheti, hogy még veszettebb, még rohanóbb a zuhanás tempója. Úgy szokott ez lenni, mikor a lefelé esés végső szakában van valami; akkor a leggyorsabb az esés.

Tehát a mostani szédületes kalimpálás már kezd jót jelenteni. Jelzi azt, hogy közel vagyunk ama bizonyos mélyponthoz. Ha odaloccsanunk, onnan az ütődés ereje még ad egy feldobást, aztán ringani kezdünk, s végtére megkapjuk az új életátlagot. Az alacsonyabb színvonalon az új életfolyás nyugodtságát. Sőt a derűjét is, az új hitét és bizalmát is. Csak nem kell erőlködni, nem kell kétségbeesni, nem kell rugkapálózni, mert azzal csak a természetes kifejlődéseket késleltetnők egyénenkénti sorsunkban. A természet törvénye számtani és fizikai határozottsággal dolgozik a tömegek nagy élete fölött. Ezt hívjuk nagy sorsnak, s aki ebből ki akar szakadni, csak végzeteket zudíthat magára. A sors jó, a sors rosszat sohasem akar; a végzetet az ember csinálja és nem a vak erők. A vak végzet babonáját ki kell írtani a szívünkből, s új hitre kell gyúlnunk a sors szabályos, okos, örökké kiegyenlítő, örökké nagycélú és boldog nyugalmú törvényei iránt.

A végtelenség a véges életnek is mindig megadja a maga igazságát. Hiszen, hogy mindig és mindenütt megadja: éppen ez a végtelenség.

*

A hít mellett a tudás is bizonyíthat sorsunk jóra fordulásáról. Mert ki lehet számítani az elkövetkezendő változásokat szinte számtani bizonyossággal. Az is tudományos bizonyíték, hogy a mostani gyorsabb ütemű zuhanásunk a mélypont közelségét jelzi. De kaphatunk még határozottabb eredményeket is, mikor a jövendő ismeretlenjét keressük.

A számtani alaptétel az, hogy fele nemzedékünk kidőlt az élet múltbeli színvonalából. Bizonyságát adja ennek a háború emberi, vagyoni és szellemi kincsekben való óriási vesztesége. Bizonysága az is, hogy az elveszett felenemzedék pótlására most a háború után az öregeknek és a férfikoron innen levő fiataloknak kellett kiállaniok. Különösen a magyar társadalmon lehetett igen jellemzően észlelni ezt a jelenséget. Az öregjeink mind igahúzó, soha nem pihenő munkában, a fiataljaink öreges, játéktalan komolyságban. A két véglet olyan közel jutott egymáshoz, mintha egymásból folyna, hiszen kiesett az átmenetet jelentő középkorú nemzedék. Ime, a felenemzedék elveszésének a világos bizonyítéka.

Egy nemzedék dolgozó, ható, érvényesülő ideje átlagban számítva harminc esztendő. Tehát a mai nemzedék a mai felére zúzottságával tizenöt esztendőt elveszített nem a maga múltjából, hanem a maga jövőjéből. A mai nemzedékre ezért zuhannak kétszeres gyorsasággal az idők és változások. Tizenöt év alatt kell harminc évért helytállania. De ebből a tragikus zuhanásból az is világosan következik, hogy a mai nemzedék katasztrófájától számítva tizenöt év alatt az új, az egyensúlyozott nemzedéki időnek el kell jönnie. El *kell* jönnie, mert a mai nemzedék idejéből több nem telik.

Ferenczy Noémi

Pihenők (gobelin).

Hogy e tizenöt év alatt csak csapás, veszteség áradt a mai nemzedékre, s így a jövő nemzedékre nem hagyhatja a múlt örökségét, ez igaz. Azonban ez a tételt, az időforduló szabályosságát meg nem változtathatja, csak éppen azt jelenti, hogy a jövő nemzedéknek kevesebbje lesz, amivel meg kell elégednie. De mégis meg fog elégedni, mert játéktalan, öreges ifjúsága alatt éppen ezt szokta meg; a tizenöt év zuhanásából őrá ennek a napról-napra való keserves tanulságai szakadtak reá. És éppen azért érettebb lesz, az életet mélyebben és komolyabban vevő, kisebb és nehezebb sorsokat is könnyebben megbíró. Ez az igénytelenség és a nagyobb tömegeknek ebben az igénytelenségben való együttérzése, együtthaladása, ez lesz éppen az új nemzedéki idő mélypontjának, egyensúlyhelyzetének a jellemzője.

Katasztrófánk a háborús évek veszteségeinek legmagasabbra halmozódásából, az 1917-ik évtől vált nemzedékpusztítóvá. Attól számított 15 esztendő az 1932-ik évben következik el. Akkorra várhatjuk, hogy a mai nemzedék megkapja a maga egyensúlyát, tehát túlzott veszteségeiből is visszaszerzi azt, ami megmaradt élete és jövője arányait joggal és igazsággal megilleti. Ezt örökli a jövő nemzedék, s ebben építi ki a maga szerény, de társadalmilag annál vonzóbb, annál békésebb életszínvonalát.

Azt a bizonyos *„alacsonyabb"* színvonalat, ami azonban nem lesz *„alacsonyság"*. Csak legfölebb hiúságok nélküli, csillogás nélküli, munkából élő, de munkát mindig is találó, névtelen és hangyaszorgalmú életmód. A mai túlgazdagoknak is jó lesz erre készülniök, mert abban a jövő társadalomban nehezen lehetnek meg azok a kihívó ellentétek, amelyek eddigelé a háborúkat és nemzedékpusztulásokat okozták. A jövő az önzetlen emberiség jövője lesz. A sors matematikai és fizikai bizonyosságú törvényei ezt a jövendőt okvetlenül elhozzák.

A zuhanás már gyors, nagyon gyors, szédítő robogású ennek a jövendőnek a mélypontja felé...

FERENCZYÉK

A két Ferenczy-testvér művészete egyazon érzésvilágból fakad fel, egy gótikus ihletű áhítatból. Béni, akinek egy-egy szobra csak az intellektuális művész keresései, magagyötrései árán tud szoborrá érni, bujkál ez elől az érzésvilág elől, megtagadja, s görbék, nagy kerülőnek tűnő próbálkozások után ma visszatér kora fiatalságának elindulásához, vissza a gótikához. Noémi, az önmagához nőiesen őszintébb, az ösztönös művész, fejlődését ezen az érzésvilágon belül írja le, hogy elmélyüljön s kitisztúljon abban.

Ferenczy Béni első plasztikáinak gótikája az volt, amit Bourdelle nevén könyvvel el a művészet krónikása. Egy szabadulás a naturalizmus és a tizenkilencedik század féleértő klaszszicizmusa alól, de amely szabad formáival ujra csak s még erősebben börtönöz. A fiatal Ferenczynek el kellett fordulnia ettől az útiránytól. Klasszicizmus a következő állomás, de már kissé Maillol új fogalmazásában klasszikus az. S alapjában véve még Maillol szellemének hatása a következő, a tisztán szobrászi problémákig érő út, amely egy kubisztikus formanyelv felé viszi. Ferenczy kubizáló szobrai nem következetesen végigvezetett absztrakciók, rajtuk a szögletes formák csak az élő test konstrukcióját akarják erősebb szobrászi architektúrává idomítani. Ám, mint minden sommázás felé haladó művészetnek, ennek az útnak is megvan az a veszélye, hogy sémái alatt elhidegül, elsikkad a líra s így e korszaknak nem lehetett más a vége, mint hogy megtelítődve s döntő áradással, felkívánkozzék belőle az érzés; újra a gótika. Utolsó szobrain már, a kubizmus iskoláján kitisztúlt formák az egykori áhítatos életérzés hordozói lettek. S az áhítat pátosza az egyszerűség monumentalitásáig emelkedett fel bennük, s lírizmusa a szűkszavúságukban legemberibb hangokig mélyült el.

Ferenczy Noémi első gobelinjei a kora-flamand s kora-német szőnyegek dekoratívitásában találták meg a maguk stílusát. Kikölcsönzi a természet minden tarka színét, a gyermeki fantázia minden elábrándozását, a gyengéd mozdulatok finom

fordítsd

Komor A.: Ferenczyék.
Nyugat 1925. okt. 1.

megvalósításának útját, azok már változatos és gazdag képzőművészeti fejlődéseket fordíthatnak az esme javára. Azóta ismertük meg a japánok nagyszerű dekoratív művészetét, azóta mutatta meg egy Goya, egy Degas, egy Rodin az emberi testnek új, szabad mozgásait. Azóta tanítottak meg az impresszionisták a színvalőrök művészetére; és a festészet legmodernebb irányáról is akárhogyan lehet vélekedni, de dekoratív eredményeit — és a színpadon főként erről van szó — elvitatni nem lehet.

Goethe korának dogmatikus képzőművészete magyarázza a költő „Szabályok színészek számára" című írásának kezdetlegességeit. Csak ama korban gyökerezhetett egy Goethe paragrafusokba ilyen szabályokat: A tiszteletreméltóbb mészölhetett egy Goethe paragrafusokba ilyen szabályokat: A gondolkodásba személyt ábrázoló színésznek a jobboldalon kell állnia (41. §.). A gondolkodásba mélyedést úgy kell ábrázolni, hogy a mell és a test a nézőtér felé fordul és a színész a „negyedik tánclépésbe helyezkedik, fejét kissé oldalt fordítja és karját leereszti". Ésatöbbi. Ezek a „szabályok" azok, melyeket a naturalizmus annyira diszkreditált és amelyeket Goethe szinpadi esztétikája ellen fordított. Ez érthető is, a naturalizmus szemével nézve: ezek a szabályok meglehetősen komikusak. De abban az esztétizáló korban a szépség normáját egyszerre keresték; normáik ennyivel is értékesebbek, melegebbek. Különösen eleven probléma volt — Lessingnél is látjuk — a szinpad esztétikájának megfogalmazása. És ezek között a szabályok között is nem egy kitünő megfigyelésre

negédességét, az elomló lepleket bodorozódó „schnörkliket", a merészen elrajzolt s még merészebben szimmetrikus vonalak ritmusát, s a mesék hangulatával tetézi mindezt. Ferenczy Noémi ez első etapja annál erősebb indulás, mert a primitiv formákon belül még tudott maradni maga lelkét adó, naivan ösztönek; s feljődése annál teljesebb, mert túl tudott feljődni ezen az első állomáson. Uj gobelinjei egyszerűségükben egy majdnem népi művészet felé közeledtek. A mesék korlátlan elemeivel épitő dekorativitás után oddig jutott, ahol a dekorativitásnak majdnem már semmi szerepe nincs. A teret kitöltő ágas-bogas tarkaságok helyén ma egyetlen, monumentalitásában megdöbbentő [illegible]

Ferenczy Károly képzőművész

Pásztortűz, 1921. II. f.

644. l.

Krónika.

Ferenczy Noemi iparmüvész

Magyar Müvészet 1925.288.o.
Kiállitások.

MDK

Ferenczi Noémi iparm.

kiállitása Berlinben

Gobelin. A Mügyüjtő, 1929. 3.sz. 86. l.

Ferenczy Noémi, iparművész MD K

a díjbizottság mention-honorable-t, kitüntető elismerést szavazott meg kiállított munkáiért.

Nemzeti Szalon.- A KUT kiállítása.1927. tav.kiáll. 9.1.

Ferenczy Noemi

5 gobelinjenek
képe repr
Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1929. IV.
cf. 8-9. sz. 18—
21. l.

Kepek

Ám érkezzünk meg már New-Yorkba, amely 1831-ben kétszázegynéhányezer lakósával csak olyan varázserőt gyakorolt bölöni Farkasra, mint manap miránk nyolcmilliót megközelitő lélekszámával. „Szerecsenek, Fejérek, Mulattok és Meszticzek sereglenek a parton s ajánlják szolgálatjokat az idegennek..." Ma látunk ugyan négert eleget, de nem is vetünk rájuk ügyet, mert málhánkat a dockban, mihelyt a vámhivatal ráakasztotta a cédulát, már is rádobják egy lefelémozgó járdára, felcsapják egy autóra és néhány perc mulva otthon vagyunk, ha ugyan gondoskodtak részünkre otthonról.

Meg kell ismételnem, hogy „mihelyt a vámhivatal rágasztotta céduláját." Mert eladdig sokban különbözik a régi megérkezés a mostanitól, még pedig a mainak ugyancsak hátrányára. Bölöni Farkas megérkezését tündérálomnak mondja két okból. Először, mert *„senki tőle passzust nemcsak, hogy nem kért, hanem még csak nevét sem kérdezte"*, másodszor, mert *„a vámháznál az utazók becsületszavát elégségesnek tartják portékáikra nézve, azt senki fel nem bontja s nem hányja ki darabonként..."*

Micsoda szivfájdalommal olvasnák e sorokat bármelyik luxushajó utasai. Az ut második felén u. i. megjelenik az élvezetek poharában az első ürömcsepp: a felhivás a fekete táblán, hogy mindenki váltsa ki vámbevallás-blankettáját. Két-három nap idő is van a kitöltésre. Annál kinosabb különösen a szép nemnek. Be kell-e vallani a fekete szilszkinbundát, meg a hermelines belépőt? Hogy is van az az ékszerekkel? Mi történjék a gyöngynyaklánccal? A legjobb a nyakon hagyni, mondják a fatalisták. A férj megadólag kijelenti, hogy — nem bánja — zsebrevágja. No de mégis bevalljuk, ne valljuk be? Aztán igaz, hogy vámdetektivek vannak a hajón...? Tessék csak olvasni, itt a New-Yorki Times cikke: egy előkelő hölgyet undervaluation (aláértékelés) miatt kerek ötezer dollárra büntettek... A valóság az, hogy az Egyesült-Államok vámja a világ legkérlelhetetlenebb vámja. Idegenek azonban a nyilvánvalóan saját használatukra szánt tárgyakon kivül száz dollár erejéig bármit behozhatnak. Igy aztán bár a vizsgálat a lehető legaprólékosabb — a legtöbb utasnak az ijedtségen kivül nem történik más baja.

Ám még mindig a hajón vagyunk. Már beadtuk a vámbevallást. Látjuk a New-York határában lévő kivilágitott Long-Island-et. Egyszetre: stopp! Megáll a hajó. Megilletődés

MDK

Ferenczy Noémi, festö-iparmüvész.

Fahordók.
Fahordók.
Ébresztés.

Vizf.
Gobelin.
Gobelin.

Bp. Mücs.-OMKT. Nemz. Képzömüv. kiáll. /Rend. M. Kir. Vall és Közokt. Min./ 1933 ápr. 19.-Máj. 25. Kép. tm. 17. l.

Ferenczy Noémi Festő.

Vizfestmények.
Gobelinszőnyeg.

Európai müvésznők kiállitása Párizsban: Pesti Napló 1937.febr.13.

FERENCZY NOÉMI, gobelinszövőművész

Szül. Szentendrén 1890. jun. 18-án. Ikertestvére Béni szobrászművész. Atyjuk Károly festőművész. 8/40./.old.

SZIGETI ISTVÁN: Ferenczy Béni szobrászművész érmei és plakettjei 8/40/.old

AZ ÉREM, Közl. az éremgyűjtés köréből XII. 1936. 3. Bp.

Ferenczy Noémi. 1.

falinönyegei, tervei ü bemutatásra kerültek az 1916-os Ernst-múzeumi gyűjteményes kiállitáson. A rendezésre Ferenczy Károly felügyelt.

Ferenczy Valér: Ferenczy Károly. Bp. én. (1935.) Nyugat k.-191 l., 24 t.,

82. [illegible]. l.

Ferenczy Noémi

sokasem ment herentül a szokásos naturalista iskolák. Művészpályára akkor lépett, mikor már általános jelenség volt a szokásos természet-hűséggel való szakítás.

Ferenczy Valér: Ferenczy Károly. Bp. én. (1935.) Nyugat k. - 191 l., 24 t., 96. l.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

MDK

Ferenczy Károly lánya. Az Ars Hungarica sorozatban megjelent monográfiát

(Tolnai Károly: Ferenczi Noémi) ismerteti a recensens.

Pásztor bárányokkal c. gobelin

Repr.

Dr. Pöthery Zsolt: Hét modern magyar művész 4. l.

A Könyv, Bp. 1935. január II/1

MDK

Ferenczy Noémi

Tamás Galéria kiáll. Müvész-Élet 1933. ápr.15.

6.l.

Ferenczy Noémi

európaszerte ismert gobelinjei és gobelinterveí a képek és szobrok között a legértékesebbek. Bárnuchy kiállításnak büszkesége.

(m. j.). Két kiállítás. – Ernst Muzeum.

Magyarság, 931. X. 11.

Ferenczy Noemi gy. m.

Szőnyi, *Egry*, *Bornemissza Kmetty*, Cselényi *Wallerhausen*, *Boromissza*, *Derkovits*, *Szobotka*, H. *Mattioni* Eszter, *Kádár*, *Molnár* C. Pál, *Halápy* és *Nemes* Lampérth haladnak. A fiatalok közül feltünik *Simon* György János, *Hanna* Mela és *Reysser* Ottó.

•

A *Tamás Galeriában* *Ferenczy* Noemi szinekben pompázó, ujszerü gobelinterveit, *Molnár* C. Pál és G. *Szabó* Kálmán remek fametszeteket, *Pekáry* István rokonszenvesen naiv és népmüvészeti elemekből táplálkozó képeit, a fiatal *Fenyves* Sándor tiz erőteljes rajzot, *Ferenczy* Béni néhány jó plakettet állitott ki.

Az iparmüvészeti anyag elsőrangu és bámulatosan olcsó. *Gádor* István kerámiáit, *Bor* Pál szőnyegeit, *Báthory* Julia üvegeit, *Kovács* Zsuzsa textiliáit, *Tevan* Margit ötvösdolgait, *Kovács* Gina játékbabáit és *Deli* Hanna elsőrangu famunkáit külön is ki kell emelni a kiváló anyagból.

m. v.

N. U. 931. XII. 6.

Ferenczy Noémi

látjuk sinekben kompárné, ujkerü gobelin terveit.

m. v.:)

A Tamás Galériában . . .

N. U. 931. XII. 6.

MDK

Ferenczy Noémi

Nővérek

Madonna

Dr. Móricz V.: Képzőművészeti kiállitások Budapesten. Tátra 1937. I. 9. sz. 327.l.

M.D.K.

Ferenczy Noemi, gobelin munkái

gobelinjei „eredéti sé-
gükkel és hiválóságukkal"
keltettek feltűnést a párisi
világhiállítás magyar pavil-
lonjában:

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 2. sz. 3-4. old.

MDK

Ferenczy Noémi

Favágók, vf.

Piros korsós alak, gobelin

KUT és UME kiáll. N.Szal. 1932. nov.

lo l.

MDK

Ferenczy Noémi, ip.müv.

Gobelin. Repr.

Magyar Iparmüvészet, 1931. 200.l. Kép.

Ferenczy Noémi

Víz festményekkel és gobelinnel
vegyes az európai ~~f~~ művész-
nők kiállításán Párisban

Nemzeti Csjság 1937 II. 13

MIK

Ferenczy Noémi, festö,ip.müv.

Gobelin terv. Vizf. p. Jelz.nélk.

Nemz.Sza.Müv.Egy.-Székfv.Képt. és Tört.Muz. uj szerzemények 1937/38. 1939.máj.-jun. Kat.

MDK

Ferenczy Noémi

Magyar képzőművésznők sikere Londonban. Színházi Élet 1938. 18.sz. 44-45. l.

Faranczy Noémi

1934. Tizennyolc magyar művész kiállítása a Nemzeti Szalonban

BH. 934. II. 18.

Ferenczy Noémi

Tizennyolc magyar művész kiállítá-
sán a Nemzeti Szalonban néhány
gobelinje szerepelt.

MH. 934. II. 25.

Ferenczy Károlyi

szerepelt a Tamás Galéria akvarell-

kiállításán.

PM 1935. F. 6.

Fardeczky? Noémi

Tizennyolc művész kiállításán a Nemzeti Szalonban művészi gobelinjei szerepeltek.

804.934.II.25.

Ferenczy Noémi

Tizennyolc magyar művész kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

M.934.II.25.

Ferenczy Noémi

"1934". Tizennyolc magyar művész kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

NM-934.II.18.

Ferenczy Noémi festő

1934. Tizennyolc magyar művész kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

EK. 934. II. 25.

Ferenczy Noémi

festő"

Magyar Csillag, 1942. jún. II. köt.

1. sz. 62. l. — Farkas Zoltán: A

Kut kiállítása.

Textilia – XX. – Gobelinszövés

Nouvelle Revue de Hongrie

1942. XXXV. année, LXVI. Tome,
160-162. l.

Pálffy Paula: Ferenczy Noémi.

Textilia — XX. sz. — Gobelinszövés

Nouvelle Revue de Hongrie

1934. XXVII. année, 6. tome, 492-495. l.

Oltványi Imre: Ferenczy Noémi.

Textilia, szövött, gobelin (Ferenczy Noémi gobelinjei)

Párisi tárlat, 1931. 23 sz.

536. l.

... Magyar kultúrkörökben.

Ferenczy Noemi gobalinje

...yai Társaság X. ik Kiáchitása

Szabad Nép 1948 febr. 25.–60

Ferenczy Noemi
gobelinje.

A Magyar Valóság Kiállítása

Szabad Nep 1948. ápr 21 40

Ferenczy Moémi i parmű vész

Magyar Csillag 1942 II. évf.

6. sz. 339-346 l. Petrovics Elek:

Ferenczy károly ról.

Ferenczy Noémi gobelinterverő

művész

8 Órai Ujság 1931. X. 11. 4.

Hír az Ernst Múzeum kiállításáról

Ferenczy Noémi ipsum.

Poet-vie le
1925. 660-66.

Ferenczy Noemi.

Tükör.1937. V.évf. 824.l. 9. sz.

Zádor Anna: Ferenczy Noemi.

Ferenczy Noémi [redacted] iparművész
XX. sz.

Nouvelle Revue de Hongrie

1934. XXVII. année, 6. Tome, 492-495. l.

Oltványi Imre: Ferenczy Noémi.

Ferenczi Noémi, iparművész, ?

Pásztortűz, 1931. 23 sz.
536. l.
... Magyar kultúrkrónika.

~~Művészek, XX. k. 27.~~

Ferenczy Noémi festő

Hungarian Quarterly 1938.

Vol. IV. No. 2. 362 - 364 o.

Cora Gordon: Magyar festőnők Londonban.

Ferenczy Noémi

Pest, 931. XII. 6.

9. XII. 931.

— **Két karácsonyi kiállítás.** Mindkettő félig iparművészeti, félig művészeti. A kettő között különben is sokszor nehéz határt vonni. A *Tamás Galériában* *Ferenczy* Noémi kartonjai új utat mutatnak a már-már elmult gobelinművészet felé. *Pekáry* István gobelin-tervei a naiv, magyar népművészetből táplálkoznak. *Molnár* C. Pál bibliai fametszet-sorozata áhitatosan szép.

Az ismeretlenség homályából bukkan elő *Fenyves* Sándor erőteljes, céltudatos, biztos grafikájával. *Gáborjáni Szabó* Kálmán szépen fejlődik Rómában. Az iparművészek közül *Gádor* István, *Gorka* Géza és *Molnár* Margit kerámiái, *Teván* Margit ötvösmunkái, *Bor* Pál szőnyegei, *Báthory* Júlia üvegei és *Deli* Anna famunkái bizonyítják a magyar iparművészet erejét.

A *Nemzeti Szalónban* kiállítók között ketten állnak a többiek fölött, akik jobb, ha névtelenül maradnak. *Forgács-Hann* Erzsébet ritka szobrászati tehetség. Minden anyagban és minden stílusban kitünőt produkál. *Káplár* Miklós hortobágyi tanulmányai egyéniek. Levegősen, nagy perspektivával festi a nehezen megfogható magyar pusztát, a végtelenbe vesző semmit. Az *iparművészek* közül *Rahmer* Mária ötletes kerámiái, ifj. *Richter* Aladár és *Kiss* Erzsi bőrkötései és *Zilzer* Hajnalka szobrai tetszettek.

csapodott de mögötte...

*

Ennek a riportnak sok érdekes rész-

SZÖVŐ NŐ
FERENCZY NOÉMI RAJZA
A TÜKÖR RÉSZÉRE
Tükör 1937. nov. 15.

KÉJVIRÁG AZ ÉLVEK BÁJMONÁBAN

Szemelvények magyar operaszövegekből

Írta MOLNÁR ÁKOS

Akik nem tudják, hogy az ember karja miért csüng pompásan lefelé, azok nyilván nem hallgatták kellő figyelemmel az utcagyerekek kardalát a Carmen első felvonásában. Hogy műveltségük e hiányát helyrepótolják, közöljük a kardal szövegét :

A fejünket hátravetjük és a mellet kifelé
Mert ezáltal mind a két kar pompásan
csüng lefelé . . .

Ilyen csodabogaraktól hemzsegnek operafordításaink. Csak újabban kezdik az operaszövegeket felfrissíteni, ami nehéz, de egyben igen hálátlan munka. A fordító napokon át verejtékezik egy-egy szón, vagy fordulaton . . ., amit legtöbbször meg se ért a közönség. Az opera szövege, tartalma nem is érdekli a legtöbb operalátogatót, a dallammintázás kedvéért az énekes, vagy énekesnő nem fordít gondot a helyes szövegkiejtésre, a mássalhangzókat elnyomja a zenekar, egyszóval a szöveget nem érteni. Hogy ezt mily bölcsen rendezte így a természet, az nyomban kiderül az itt felsorolt szemelvényekből.

Beethoven halhatatlan Fidéliójában Jacquino megkéri Marcellina kezét. A leánykérés nemes, rövid egyszerűségét a házasulandó ifjak figyelmébe ajánljuk :

Jacquino: S ha volna tán kedved
Nőm lenni — mi lenne?

Marcellina: Hát lakodalom.

Jacquino: És így hetek mulva talán már.

Marcellina: Szép! kösd ki csak az idejét.

A Fidelio első felvonásában Beethoven megírta a zeneirodalom egyik leggyönyörűbb ének-kvartettjét. Szerencse, hogy nem érteni a szövegét, különben a nézőtér kacagása elnyomná az ének és muzsika szavát. Arról van szó, hogy a legénynek öltözött Leonora arra kéri Roccot, a börtönőrt, vinné le magával a földalatti tömlöcbe, ahol a férje, Florestan senyved.

Rocco: Jól van, fiam, csak bátoran!
Így fogsz sikerrel járni,
Majd a szíved kemény leend,
Ha borzadályt fogsz látni.

Leonora: Bátor vagyok! nem borzadok
Bátran fogok leszállni,
Magas bérért a szerelem
Kínos fájdalmakat tűrhet.

Marcellina: Ah! jó szíved keserveket
Türend e sírvilágban,
Te majd azért örömbabért
Aratsz diadalomban.

Pizarro, az álnok cselszövő meg akarja ölni a férjet, Florestant és leküldi a börtönőrt a tömlöcbe, hogy ássa meg a fogoly sírját :

Hozzá sietve le
Végy ásót a kezedbe
Hogy néhány percenetre
Egy sírt megáss.
Te jelt fogsz adni,
Melyre ott alant majd
Meg fogok jelenni,
Egy döfés . . . s elnémuland.

A tömlöcben Pizarro előrántja revolverét, hogy megölje Florestant, mikor trombitaszó jelzi, hogy a miniszter megérkezett s így Pizarro nem hajthatja végre gonosztettét. A becsületes Rocco örül, hogy gaz főnökének terve nem sikerült.

Pizarro: Hah, átkozott ez óra!
A pokol kinevet,
Bosszúm kétségbeeséssel
Köt frigyet ellenem!

Rocco: Óh, borzadalmas óra!
Mi sors vár engemet?
Nem tartok e dühönccel
Továbbra már frigyet!

Vegyük elő a Sába királynője szövegkönyvét. Sulamith örvendezik, hogy szerelmese, Asszád, akinek különös táplálkozási módjáról a kar szolgál felvilágosítással, hamarosan visszatér hozzá :

Sulamith: Asszádom visszajő!
Halljátok, ezt a szót, testvérek,
hű barátok?
Enyém, enyém lesz ő.

A kórus: Ő visszajő,
Tied lesz ő,
A rózsák közt legelő.

Asszád nemcsak fura módon vegetáriánus, hanem kitűnő szaga is lehet, mert Sulamith ekkép énekel róla :

Myrrhacsokor a kedvesem,
A keblemhez hozzásímul,
Én tartom őt, én áldom őt,
Illatján lábadok.

Később a főpap e szavakkal mondja ki Asszádra a halálos ítéletet :

Átok rá, ki hitet átkoz,
Vigyétek halálra őt.

Mit csinálhat egy gyászhang? Zöngedezhet. Mert Asszád kivégzése előtt Salamon király ezt kérdi :

Mi gyászhang zöngedez?

Ferenczy Noémi

Koll. kiáll. - Fränkelné

Ibl Ervin: F. N. faliozönyegei és vízfestményei.

Budapesti Hirlap

1937. szept. 27

zu übersenden, um deren gütige Prüfung ich bitte.

Euer Wohlgeboren ferneren Diensten gern gewidmet, empfehle ich mich

mit vorzüglicher Hochachtung

Karl W. Hiersemann.

1 Rechnung.

Ferenczy Noemi

mód
z

Ibl Szemle

1938. 727. H
364. l.

IV., HARIS BAZ

SZ

193 7.

IX.13. 1. Allg. Lexikon d. Bilde

Bd. 31.

Mell. bef. lap.

5

fillér felvétel

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
KIFIZETENDŐ
elnök

Ferenczy Noémi

wod

Ujsag

1937. nepr. 26.

$$\begin{array}{r} 28 \times 8 \\ \hline 204 \\ \hline\hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 28 \times 8 \\ \hline 124 \\ \hline\hline \end{array}$$

Ferencz Noémi

Erdő, gobelin

repr.

Uj Szó

1930. 1. 14. 39. l.

kép

tonságot nyujtó magán pénztár-re
összeg fejében.-

Külföldi
ló csekkek s hitellevelek kiálli
Megemlitjük még, hogy igen előny
kölcsönt a budapesti, valamint a
kényolitunk le bárhová szóló tő

Igen örv
különös kényelmet biztositó köz
sorában üdvözölhetnők s eleve i
messzebbmenő előzékenységet fog

Készség

(Ferenczy Noémi)

Tolnai Károly:
(-) 8-r. 33 kép.
30 l. Bp. 1934

Gent (2206)

1401. NŐI IRÓASZTAL, mahagóni fa, bronzverettel. Empi

1402. KAROSSZÉK, cseresznyefa. Biedermeier stílus.

1403. ÁLLÓ VITRIN, gazdag faragással. Louis XVI. stílu

1404. KIS FIÓKOS SZEKRÉNY, paliszander fa, bronzve Márványlappal.

1405. KÉT SZÉK, faragott és aranyozott fa. Gobelin kárpi sal. Empire.

1406. ASZTAL, diófa, gazdag mértani berakással. Olasz.

1407. SZEKRÉNY, diófa. Népies, Louis XVI.

1408. ASZTAL, cseresznyefa. Magyar, Louis XVI.

1409. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, diófa, két oszloppal. B meier stílus.

1410. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, tölgyfa, berakott dísz Louis XVI.

1411. FIÓKOS KREDENC, diófa. Biedermeier stílus.

1412. SZUSZÉK, hársfa. Magyar népies munka.

1413. SZUSZÉK, hasonló az előbbihez.

1414. KREDENC, diófa. Olasz reneszánsz stílus.

1415. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, cseresznyefa. Biedermeier.

1416. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, diófa. Biedermeier.

1417. KÉTAJTÓS SZEKRÉNY, festett fa. Népies munka.

1418. KANAPÉ ÉS KÁT KAROSSZÉK, diófa, brokatell l tozással. Barok stílus.

1419. KIS ASZTAL, diófa. Barok stílus.

1420. KIS ASZTAL, diófa, berakott lappal. Barok stílus.

Ferenczy Károly

rod

de

Tolnay Lapeinture

hongroise 18. l. 19. l.

contemporaine 20. l.

Pannonie kot. 33.

Pécs 1937

Bia

15, 22, 66,

CXLI

Ferenczy Noemi

wód
z

Tolnai, Károly:
Noemi Ferenczy.
Forum. 1934. 164,
165. l. képekkel.

Haynau Gyula:

Mellig, kissé bal
hosszú bajusza ősz, sza
szalagon a Lipótrend
szíti. Kettős elejű szi
Felirata a kép alatt

„FELD
Freiherr

alól balra: „NACH D. NAT
Középütt: „GEDR. B. J.
s jobbra: „LITH. V. G.

Könyomat, a

Lapza 8

Ferenczy Noémi

irôd

Rosner Károly:

The art of Hungary.

The Studio 1937. Márc.

emlitve.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 62. l.

Rabinowsky M:

Z modern
majáncyjnj T.

MM 1934

345

Ferenczy Noémi

gobelinek, rózsák

1937. párisi világkiállításon Grand Prix

Pesti Napló

1938. aug. 26.

D

Obtvári-Á. I.

F. N. művészete
Bev. tan. ogyit
miall. hat.
Fränkel 1937

Ferenczy Noémi

Pesti Napló Képes melléklete
1934. márc. 4.

A MA
SZAKÁCSKÖNYVÉ-BŐL
2000 RECEPT
4·90
DANTE KIADÁS

KAPHATÓ:
DANTE KÖNYVKIADÓNÁL

DANTE KÖNYVKIADÓ
KÖNYVTERMÉS KÖNYVTERJESZTŐ
BUDAPEST, VI., O-UTCA 27. TEL: 916-1-16, 16-9-76.

Nagyságos
Méltóságos

Dr Szentiványi Gyula

úrhölgynek
úrnak

Budapest.

Lenke tér 7.

Ferencky Noémi

irod-
2

Művészet. 2 1937. 158. l.
(k. 6.: F. N. gobelinjei és versenytársai a Fränkel Salonban.)

189. kép. *Bethlen Gábor talpas pohara. 1621.*

Ferenczy Noémi

részt vett az alábbi
kiállításon

Művészet. 1938. 56. l.
(Magyar képzőművészek
londoni kiállítása.)

)0 körül. Szent Katalin eljegyzése.

Ferenczy, Noémi

Alvó, gobelin
(Fränkel Zalon
kiäll.)

Repr.

Müvészet 2/1937. 152. l

kép

Balkáni munka, XVIII. század.
Réz, mag. 13 cm.

MELLKERESZT,
ettős, áttört dísszel
XVIII. század.
Ezüst, mag. 8 cm.

EDELES KANNA
Német munka, XVIII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 9·5 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

LAKON,
latszer számára, kulacsforma.
Német munka, XVIII. század.
züst, mag. 7·5 cm.

LAKON,
latszer számára, kulcsaforma, vésett dísszel. Talán MTG.
émet munka, XVIII. század.
ranyozott ezüst, mag. 7·5 cm.

ÁVÉSKANNA,
örteidomú testén vésett rajz, fedő, fafogantyú.
alkáni munka, XVIII. század.
züst, mag. 19·5 cm.

ÁNC,
rkiszes, gemmás és gyöngyös
émet munka, XVIII. század, ezüst.

Ferencz Noémi

Magyar Nemzet

1934. ~~165~~, ~~178~~ Nyilad, 270, kép

~~276~~, 345 Rabin?, 366, kép

376.

11-12. Sz.

címlapkép

ORSZÁGOS MAGYAR IPA

Iktatói szám: ..... 192...

A leirat vagy beadvány { kelte és száma: .....
beérkezése: .....

Tárgy:

.....

.....

.....

.....

Ferencry Noémi

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 150. 1.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 22. hét

25 Vasárnap		Exaudi *Orbán*
26 Hétfő		Nérei Fülöp *Fülöp*
27 Kedd		Béda *Béda*
28 Szerda		Ágoston *Emil*
29 Csütörtök		Pazzi Magd. *Maxim*
30 Péntek		Árki Janka *Sándor*
31 Szombat		K. o. B. A. *Petronella*

Ferenczy Noémi

Gobelin, repr.

Magyar Iparművészet

1931. 200. l.

M. P. VERNEUIL:
HÁROM SZINNEL
VALÓ NYOMÁS.

Ferenczy Noémi

wód

z

Lang, Dr Susi

Die 19. Biennale

in Venedig

Forum 1934.

240. l

1018. Német fes

A XVI. századból.

Vadászok felvon

A erdőktől boritott he
vonul föl ~~[illegible]~~
több nő és ban és azok néme
~~[illegible]~~ vadászkutyák szal
jét tölgyakoszorú diszíti
~~[illegible]~~ a fák alat
a jobbról lévő dombb fe
pihennek. A egyik a f
úr közeledik két kuty
lán ismen, hárcsoport
~~[illegible]~~. A ~~[illegible]~~
számításával hufzan
Zata felhős.
Fa, méret
A nemn

524

Heartfield

1922 - Velence

1928 - Róma
1929 Berlin

1934 - Velence
1937 - Párizs
1938 London, Paris

1944 - Svájc

1948 - London

1949 - Berlin
Prága
Varsó

Ferenczy Noémi

Akvarelekkel nerepel a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti ~~[illegible]~~ lipág 1938 X. 30

Ferenczy Noémi

Művével szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett KUT Kiállításon

ujság, 934, XII. 1.

m. 934. XII. 2. Est, 934. XII. 2.

Ferenczy István

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Ferenczy Károly

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

EK 1933. IV. 20.

Ferenczy Noémi

1934. Tizennyolc magyar művész kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

MO.934.II.18

Ferenczy Noémi

Ars Hungarica h. száma:

Ferenczy Noemiről *Tolnai* Károly irt magasnivójn művészettörténeti tanulmányt, amely helyes világitásba helyezi e talentumos művészt. A két könyv artisztikus formában, bibliofil kiállitásban és művészi reprodukciókban gazdagon jelent meg. Tartalmilag a művészeti irodalom disze, kiállitásban minden könyvtár becsült darabja.

Ek. 934. II. 18.

Feranczy Noémi

1934. Tizennyolc magyar művész kiállításán a Nemzeti Szalonban művével szerepelt

PN. 934. II. 18

MDK

Berenczy Noémi, festőm.-ip.müv.

akvarelljei különleges bájt lehelnek.

S-z.I.: A KUT kiállitása.- Nemzeti Szalon. Nemzeti Ujság. 1938. okt.30. 27.l.

MDK

Ferenczy Noémi

Genthon I.: Tizennyolc magyar művész kiállitása.
Napkelet 1934. 236-237.l.

MDK

Ferenczy Noemi, festő

Vetőnő	gobelin
Bárányok	"
Fej virágok kört	"
Kassás	"
Almaszedés	"
Ebrenthés	"
Női akt	"
Kórsós	"

Ernst Muz. - 120 Csop. Kiáll. - 1931 okt. - Jegyz. - 40 l.

Ferenczy Noémi, festő. MDK

Pihenés	Sobelin
Növérek	"
Napraforgók	"
Állatok	Plimrés
Ébresztés	Vízfestm.
Ébresztés	" "
Női alak	Üvegfestm. terv.
Vető	" "

Ernst Max. - 120. Csop. Kiáll. - 1931 okt. - Jegyz. 40 l.

MDK

Ferenczy Noémi festő

Almaszedés	Vízfestm.
Álom	"
Kertész	"
Pihenés	"
Parasztpár	"
Női fej madárral	"
Két alak (Kaszás és Gereblyés)	"

Ernst Muz. - 120. Csop. Kiáll. - 1931 okt. - Jegyz. 11 l.

Ferenczy Noemi, festő. MDK

Kukorica szedés	Kizf.
Bárányok	"
Napraforgók	"
Erdőben	Gobel. Terv.
Bárányok	Kizfestm.
Almaszedés	"
Fej virágok kört	"
Pihenés	"
Kaszás	"

Ernst Anz. - 120. Csop. Kiáll. - 1931 okt. - Jegyz. 11 l.

MDK

Ferenczy Noémi

Fahordók, vizf.

" gobelin

Ébresztés, "

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

17 l.

Ferenczy Noémi

1931. december 6., vasárnap. P.H

— Grafikusok és iparművészek a Tamás Galériában. Izléses, változatos és művészi a *Tamás Galéria* karácsonyi kiállításának anyaga. Elsősorban *Ferenczy Noémi* gobelin-tervei adnak sulyt és jelentőséget a kiállításnak. Egyik-másik ilyen tervrajza — például *az Asós ember* — már ebben a formájában is befejezett műremek. *Molnár C. Pál* bibliai fametszet-sorozatából ennek a nagytehetségü fiatal művésznek jelentékeny érzésbeli elmélyülését látjuk, de technikai modorossága így még szembetünőbb. Annál nagyobb és örvendetesebb meglepetés számunkra *Fenyves Sándor* és *Gáborjáni Szabó Kálmán* grafikája. Előbbi: csupa erő, csupa kompozicióbeli tömörség, egyensuly, utóbbi, a fametszet fehér-fekete ellentétéből is szint, levegőt, életet varázsol elő. *Pekáry István* gobelin-tervei, a maguk gyermeteg népi fantáziájával, uj kezdést sejtetnek a magyar textilművészet terén. A vitrinekben: szines, modern iparművészeti munkák: üveg, cserép, textil, ötvösség, könyvkötészet, famunka, gyermekjáték, — iparművészeink kiválasztott gárdája ajánlja magát itt a közönség szeretetébe és karácsonyi vásárló kedvébe. *(f. j.)*

Ferenczy Noémi

Modern karácsonyi tárlat a Tamásgalériában

A Tamás-galéria ezidei karácsonyi tárlatát a modern iparművészetnek szentelte. A falakon Ferenczy Noémi gobelinterveit látjuk. Ferenczy Noémi felsik kompozicioi az üvegfestés művészetét transzponálják a textilmegoldás számára s ebben a felfogásban nem egy tere szinte klasszikus értékké emelkedik. Remekül összehangolt szinek, célirányosan megkomponált formák jellemzik ezt a talentumos művésznőt. Egy másik falon Pekáry István próbálkozik textil megoldásra átvinni elgondolásait. Molnár C. Pál bibliai sorozatát kapjuk fametszetekben. Ez a sorozat reprezentáns müve Molnár C. Pálnak, aki a grafika antik értékeit elemezte ki modern művészete számára. Fenyves Sándor a rövidülések, rálátások grafikai ábrázolásában mutat jó készséget. A kiállitás anyagát husz iparművész válogatottan nemes értékü munkája övezi.

EK 931 XII 6

Ferenczy Noémi

(*) **A Tanás Galéria karácsonyi kiállítása.** A képzőművészet és iparművészet határai elmosódnak itt: képzőművészetből azt állították ki, ami hasznos is, a használati tárgyakból pedig azt, ami igazán művészi. Két goblántervező művész áll a kiállítás középpontjában, a lélek legmélyéről meríti mind a kettő naiv áhitatát. *Ferenczy* Noémi kifejezésmódjában több a drámaiság, a primitív művészetek megmagyarázhatatlan belső feszültsége, míg *Pekáry* István a mesevilág zavartalan, édes nyugalmát varázsolja elénk. Most találta meg igazi hangját. Kollekciója elragadóan kedves és tiszta, mint a népmesék. *Molnár* C. Pál bibliát illusztráló fametszetsorozatot állított ki, ő is mélyebb és gazdagabb lett. *G. Szabó* Kálmán fametszetei tökéletes technikai tudást árulnak el. *Fenyves* Sándor erőteljes rajzaiból egy nagyon szimpátikus tehtségű, új grafikust ismerünk meg. A vitrinekben remekül válogatott anyaggal szerepelnek modern iparművészeink. *Gádor* István, *Gorka* Géza, *Kandó* Magda, *Molnár* Margit kerámiája ötletes és bravúros, *Bor* Pál és *Vérles* Árpád szőnyegei egyre érettebbek színben és formában. Ötvös-, textil-, famunkák a mai magyar iparművészet *igazi* nívójáról adnak képet. Kitünő ízléssel és gonddal rendezték ezt a kiállítást, nívója teljes garancia, egyben meggyőző propaganda is a karácsony előtt ajándékokat kereső műbarátközönség számára. *(—ö)*

P.N. 931. XII. 6

Modern grafikai és iparművészeti kiállítás

A *képzőművészet* és *iparművészet* legnemesebb kapcsolatait tárja fel a *Tamás-Galéria* finom ízléssel rendezett új kiállítása. Nem lehet megállapítani a kettő között a határt, iparművészi alkotásnak számítanak-e *Ferenczy* Noémi gobléntervei, amelyeknek Európában alig találni ma párját, vagy nem szobrászi munkák-e *Gádor* remek állat-groteszkjei? De hiszen mindegy: akárminek nézzük, öncélú képzőművészeti műnek, vagy művészi használati tárgynak, fő, hogy ami itt van, az mind gyönyörködtetően szép, stílusos, megalkuvás nélkül válogatott a mát reprezentáló anyag.

Az említetteken kívül *Pekáry* István bűbájos naivitású, magyar mesékből álmodott goblénterveket hozott, megtalálta bennük igazi feladatát. *Molnár* C. Pál egy sorozat fametszeten számol be külső és belső elmélyüléséről. Fametszeteket állított ki G. *Szabó* Kálmán is és szimpátikusan mutatkozik be egy új grafikus, *Fenyves* Sándor. Az iparművészek *egész első modern gárdája itt van* s itt mutatja meg, mivel kellene büszkélkednie az Iparművészeti Társulatnak. *Gádoron* kívül szép kerámiát *Gorka*, *Molnár* Margit, *Kandó* Magda, szőnyeget *Bor* Pál, *Vértes* Árpád, ötvösmunkákat *Tevan* Margit állítottak ki. *Ferenczy* Béni néhány új plakettjét örömmel láttuk.

M. o. 931. XII. 9

Ferenczy Noémi

Ferencz Németi

Kiállít.

P.H. 1935. X. 6.

Ferenczy Noémi

Kiákít

N.V. 1935. X. 8.

Ferenczy Noémi

Krisztus

K. V. 1935. VI. 1

Ferenczy Noémi

K. Mit

PH. 1932. IV. 24.

Ferenczy Noémi

Kiállít

M. 1932. IV. 24

Ferenczy Noémi

— **Modern magyar vizfestmények kiállitása.** A Tamás Galéria jó ötlettel kezdi évadját: modern művészeink vizfestményeiből mutat be egy sorozatnyit. A vizfesték a modern művész festőkészletében a gyors vázolás, a friss benyomások hirtelen megrögzitésének eszköze. Ehhez képest az érdeklődő ezen a kiállitáson alig kap egyebet, mint festői élményeknek szinnel és folttal való jelzését. De a kiállitás igy is érdekes és vonzó hatásu. Jó művészek vesznek részt rajta és a kevéssé ismerteknek is van mondanivalójuk. A legmegragadóbb vizfestmények egyike Ferenczy Noémi „Kertészet" cimü gobelinterve. Derkovits Gyula vizfestményei a holt művész korai korszakaiból valók s még nem azt a Derkovitsot jelentik, aki mindnyájunk emlékezetében él. Vonzó akvarellei vannak Bálint Rezsőnek, Bene Gézának, Föglein Istvánnak (4.), Bornemisza Gézának, Gráber Margitnak, Halápy Jánosnak, Klie Zoltánnak, Lesznai Annának, Molnár C. Pálnak, Novotny Emil Róbertnek, Pajzs Goebel Jenőnek. Érdekes munkákat állitottak ki: Batthyány Gyula gróf, Czóbel Béla (14.), Hincz Gyula, Kádár Béla és Márffy Ödön. *(e. a.)*

Uj Nap
1935. X. 6.

Ferenczy Noémi

Kiáhít

BH. 1935. X. 8.

MDK

Ferenczy Noémi

Tamás Galéria, 1935. 61. sz. Modern m. akvarellek.

MDK

Ferenczy Noémi

Tamás Galéria, 1931. dec. 39. kiáll.

MDK

Ferenczy Noémi

Tamás Galéria 128. sz. Önarcképek. 1942. febr.

MDK

Ferenczy Noémi

A képzőművészeti év eseményei. P.H.1934 évi naptára. 60.l.

Ferenczy Noémi

Madonna, gobelin
Öntözés, "
" vizf.
Szüreti munkások. vizf.
Madonna, vizf.

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 3 1.

Ferenczy Noémi

Piros mező, vizf.
Tisztás, "
Könyves, "

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 1.

Ferenczy Noémi

Modern magyar akvarellek. Tamás Galéria, 1935.
61. sz.

MDK

Ferenczy Noémi iparművész

Iparművészet a képszalónokban. Magyar Iparművészet. 1937. 189 l.

Ferenczy Noémi

MDK

Vilicky József: Tamás Galéria kiállítása. Művészet 1933. ápr. 15. 6 l.

MDK

Csoportkiállítás a N.Szalonban. Művész-élet 1955.
ápr. 15. 6 l.

Ferenczy Noémi
Favágó

Ernst-Múzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállítása
1932. május. 18 l.

SCHÜCHLIN, HANS (német festő, † 1505)

Sirató asszonyok Krisztus sírjánál (159. kép)

Fa, tempera, 126×66 cm.

Simor prímás Regensburgban vásárolta.

—ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona III., 1879., 19. szám. — Maszlaghy II., 33. szám. — Gerevich: Az Újság 1916. júl. 20., 4. lap. — Gerevich: A prímási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. — Hekler Antal: Ipolyi Arnold emlékezete. Századok, LVII—LVIII.

Ferenczy Noémi
Gobelin

Ernst-Muzeum CXXXI. /Jubiláris/ kiállitása. 1932. május, 19 1.

Vászon, olaj, 60×65 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 376. l. — Gerevich PA, 220. l. — Gerevich IPGY, 94. l.

MAGYAR (?) FESTŐ, 1710 körül
Kuruc csatajelenet (56. kép)

Kuruc csatajelenet
Vászon, olaj, egyenként 32×35 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből, ki 1870-ben külföldön vette.
Ipolyi Arnold: Századok, IV, 1870., 572. l. — Gerevich PA, 220. l. — Gerevich IPGY, 94. l. (Képe az elsőnek 94. l.)

MAGYAR FESTŐ, 1710 körül
Kuruc lovasok
Vászon, olaj, 26×35 cm.
Gerevich PA, 220. l.

MAGYAR FESTŐ, 1717 körül
Rákóczi Ferenc fogadtatása a szultánnál (57. kép)
Udvari ebéd Rákóczi tiszteletére
Vászon, olaj, egyenként 81×116 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből, ki 1870-ben külföldön vette.

mdk

Ferenczy Noemi

„Menekülés Egyiptomból" c. Gobelinje.

Szuzella Ödön. A remekmű halála
Kolozsvár 1937 86. l.

MDK

Ferenczy Noémi

A képzőművészet 1937-ben. Ujság 1938. jan. 1.

Megyia

Ferenczy Noémi

l.

A Magyarország

1930. 135. l.

Ferenczy Noémi

Ártinger Imre

Ferenczy Noémi-
Magyar Iván (Kassa)
1934. 7. 22

Fabrik-

Marke

Hochtransparentes

Nr. 256

Entwurfzeichenpapier

(50/55 Gramm □m)

mitteldick, bläulich;

in Rollen 157 cm breit, 100, 50 und 25 m lang

Ferenczy Noémi

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 475–486. l. képekkel

Dutka Mária: (7.)

Ferencry Noémi

Cikk

Farkas Zoltán:

Ferencry Noémi

gobelinjei.

MAGYAR MUVESZET

1937. 369–376 l.

8 képpel.

kusai kacsáit, vagy egy 17-ik századbeli veten a pávák nagyszerűen rajzolt alakjait va, talán Falke is gondolkodóba esnék ama gy mondása fölött, hogy a japáni művészet- nincs gondolat. *Batai Gábor.*

MEURER, *Das Studium der Naturformen an kunst- erblichen Schulen.* Vorschläge zur Einführung es vergleichenden Unterrichts. Berlin, Ernst smuth. 1889. Ára 1 márka.

E folyóirat 1887-ik évi folyamában volt rencsém G. Hirth *Ideen über den Zeichnen- erricht und künstlerische Berufsbildung* című a meggyőződés egész hevével írt értekezé- ismertetni. A mit Hirth elmondott, az né- em szerint oly meggyőző volt, hogy e kér- sre, legalább könyvismertetés alakjában, m volt szándékom visszatérni. Minthogy nban e folyóirat legutóbbi számában igen ható és részletes ismertetés tárgyát képezi Häusselmann *Studien und Ideen über sprung, Wesen und Styl des Ornamentes* mű nem egészen új, s most második adásban megjelent művecskéje, mely a Hirth

Ferenczy Noémi

l.

Forum

1934. 108. l.

U R G E R
S E I N E
K E

DEUTSCHER KUNST-
VERLAG BERLIN

Wir empfehlen die

AUFNAHMEN

Ferenczy Noémi

Lód
=

Farkas Zoltán =

Budapesti kiállítások. Forum
(magyar rév)
1937. 6i. l.

Ferenczy Károly

Lásd
is
Forum. 1934. 110 l.
(Budapesti kiállítások. 1934)

640

véd és az osztrák lovas- és gyalog-csapatok
az előtérben az úton a roskadozó honvéd
zeti. Az útmentén lévő sziklákon jobbra szár-
szorúval fején s a jobbjában lévő babérko-
lobogó s a két honvéd fölé taktja; balra
tó angyal Magyarország czimerére kö-
ák jelzése: „1848" és 1849". A függöny két szár-

glemezre, méretei 68.5:52.5 M..
i ereklyemuzemuból. 107/95. № 191.

107/95:191.

Ferenczy Noémi

wód

Kállai Ernő: Ferenczy Noémi műhelyéből. Magyar Művészet. 1935. 370–372 l. (Képekkel.)

Ferenczy Noémi

Nyilas J.: Két új Ars Hungarica kötet

Tolnai Károly feladata annyival volt nehezebb, amennyivel személytelenebb és szűkszavúbb a gobelinszövés a mindenki nyelvén beszélő festészetnél. Ferenczy Noémiről, aki egy személyben tervező, rajzoló, színező és szövő, nehéz úgy írni, hogy írás közben a gobelinművészetnek összes művészi, ipari, ezen felül még történelmi, sőt metafizikai kérdéseit számba ne vegyük. A magyar szövés történetében Ferenczy Noéminek jelentős helye lesz mindenkor; ezt a helyet elmélyedőn körvonalozza Tolnai Károly. A köztudatban a gobelin ott húzódik meg az iparművészet egyik mellékszobájában. Hogy mennyi szépség, finomság, mennyi ősi hitvallás él ezekben a dolgokban, arra meglepően ráeszmélünk, ha végiglapozunk Tolnai könyvének képmellékletén. Milyen szép, hogy ilyesmi is van! A munka költészete, áhitatos és bizakodó monológokban...

Az Ars Hungaricát a 3. kötettől kezdve *Artinger Imre* jegyzi mint szerkesztő. A biztató kezdet után ez az ígéretbeváltó folytatás, tetézve az új szerkesztő kezességet jelentő nevével: minden okunk megvan arra, hogy nagy érdeklődéssel várjuk az újabb és újabb köteteket.

Nyilas Jenő

Magyar Művészet

1934. 128. l.

Ferenczy Noémi

ARS HUNGARICA. (Három művészeti könyv.) Egy mai magyar művészeti könyvsorozat, melynek hatodik kötete van már útban. Budapesten jelenik meg, élő és modern művészekről szól, nem részletfizetéses díszmű. Egyszerű, ízléses, művészethez értők számára készült könyvsorozat. És mégis olvassák egyes köteteit, él és programmot ad. Nagy szó 1934-ben.

Újabb három kötete közül hozzánk témailag is legközelebb áll, kvalitásban is legjobb Tolnai Károly könyve: Ferenczy Noémiről. Az író egy rövid tanulmány keretében világosan, szabatosan jelöli meg a gobelin-művészet e kitűnő mesterének helyét abban a szellemtörténeti mozgalomban, mely a háború vége felé indult el nálunk egy filozófiai folyóirat sugallatára s nemcsak írókban, tudósokban, de művészekben is öntudatossá vált és egységes világérzést hozott létre. Tolnai tökéletes beleérzéssel jellemzi ezt a géniuszt. Ferenczy Noémiben azt az új iparművészeti fenomént látja, akiben nem az előző évszázad materialista felfogása („az anyag és technika határozza meg az alkotást"), de nem is a jelen század idealisztikus (anyagtól független) felfogása testesül meg, hanem a kettőnek kölcsönös, úgyszólván együttes jelenléte a születés pillanatában. Gobelinjeiben, melyeknek mesterségbeli részét Párizsban, a szövőiskolában tanulta, egy új életérzés, egy kozmikus filozófia és egysíkú szemlélet (ember, állat- és természetvilág szubsztanciális egysége) jut kifejezésre. Szép képekhez fűződő világos analízisek támasztják alá Tolnai megállapítását. Példája ez a lezárt, nyugodt, objektív monográfia annak, hogyan lehet az anekdotás életrajz és az aprólékos stíluselemzés közt a világos középutat megtanálni.

MAGYAR IPARMŰVESZET
1934. 113, 114. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Ferenczy Noémi

FERENCZY NOÉMI GOBELINJEI

Mindenütt a világon — de főleg odaát Amerikában — új divatja van a gobelinnek. Régi és igazi képkárpitok és régiek imitációin kívül — a modern művészet egyre gyarapodó fejlődésben kísérli meg, hogy e klasszikusságában elhanyagolt eszközt és anyagot mai kívánságoknak megfelelő változatban szólaltassa meg. Ezeknek a kísérleteknek nálunk talán legértékesebb művésze *Ferenczy* Noémi, aki most a Fränkel-szalónban rendez kiállítást. Lényeges pedig az, hogy amit most mutat, az már nem kísérletezés, hanem beteljesült eredménye eddigi munkájának. A képszőttes nemcsak technikaiag tökéletes, de mint egykor — komoly művész festőképzeletének alkotása, aki a maga képlátomásának megvalósításában pontosan ismeri annak az anyagnak lehetőségeit és törvényeit, amelyekkel dolgozik. Míg régebbi dolgain, mint például a „Testvérek" című nagy kárpitképen, szinte üvegablakok színessége virít, új gobelinjei már tisztasággal adják a fonalszínek halk harmóniáit. *Szövő nő*-je, japános *Zsindelyező*-je, *Madonna*-ja és *Alvó*-ja megkapó értékek. Artisztikus vízfestményei — választékos előtanulmányok ezekhez a szép kárpitokhoz.

MAGYAR HIRLAP

1937 SZEPTEMBER 26, VASÁRNAP

MH

4540·60 čk lej febr. 18 6 u

3659·— " " márc 12 28 u

258·50 " " apr. 10 57 u

312·80 " " apr. 15 62 u

1770·90 čk

1297 1297 : 60 = 21·62

342 360

25·22

[illegible]

Ferenczy Noémi

A magyar faliszőnyeg igazi nagy művésze Ferenczy Noémi. Ő nemcsak az iparművészeti követelményeknek teljes megoldását adja, hanem végeredményében pszihológia is rejlik alkotásaiban. Mert mind derűs és a lélekre megnyugtató színekkel vannak komponálva. Lakásdekorációi tehát a legnemesebben szolgálják azt, hogy az ember életét elviselhetőbbé és szebbé tegyék. Művein a természet szelíd, kedves motívumait emeli ki. A pásztor című gobelinjén például a bárányokat, tehát a minden embernek kedves és esetlen szelíd állatocskát.

Mikalik Sándor dr:
Az iparművészet Magyarországon.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1937. 223. l.

TIPOGRAFIA MUNICIPALE BUDAPEST 1940

Ferenczy Noémi

m. o. 934. XII. 2.

A KUT kiállítása

Egy kiforrott generáció. Mindenkinek megvan itt már a kialakult világnézete és ennek kiforrott művészi kifejezésmódja. Ez a generáció megvívta már a maga harcát és most az eredményeken megpihen egy kicsit. Önmagába néz, tisztázza a leszűrt értékeket. Aki és ami az elmult negyedszázad forrongásaiból megmaradt, az már a kort jeleníti, a legérdekesebb, legizgalmasabb művészi negyedszázadot és jelenti nemcsak ma, hanem jelenteni fogja ezután mindig. Lezárult korszakot mutat be ez a kiállítás, amely ma este nyílik, befejezett eredmények sorakoznak a *Nemzeti Szalón* termeiben és ez emeli ki a kiállítást a sok szezóntárlat közül.

Sokszínű és mégis egységes ez a gazdag kiállítás, jólismert művészegyéniségek munkái olvadnak egységes harmóniába. Csupa régi ismerős üdvözöl, akik mind önmagukat hozzák. *Ferenczy* Noémi gobelinjei és gobelintervei az első terem legmélyebb értékei. Itt van *Egry* József remek sorozata (kissé színtelenebb lett), *Bernáth* Aurél önarcképe és néhány kompozíciója, az elmélyült *Márffy* és a tragikus sorsú *Derkovics* két képe.

A többi teremben *Barcsay* Jenő, *Bornemissza* Géza, *Diener-Dénes* Rudolf, *Halápy* János, *Beck* Judit, *Perlrott Csaba* Vilmos, *Szőnyi* István, *Aba-Novák*, *Czigány* Dezső és körülöttük még sok más kiváló festő legújabb alkotása szerez őszinte örömet a nézőnek. Kitűnő a szobrászok új terméso. *Gádor* István, a modern magyar kerámia megteremtője, most ismét mint szobrász mutatkozik be bravuros, könnyed kis kerámiaszobraival, amelyeket mesteremberekről mintázott. Talán ő az egyetlen a kiállításon, aki megint egészen új, egészen más, ismét meg tudott szökni utánzóinak serege elől. *Medgyessy* Ferenc kisleány és bika-portréja pompás alkotása ennek az őserejű művésznek. Nagyon jó *Varga* Oszkár álló leányaktja és *Csorba* Géza Kőrösi Csoma szobra. *(m—i)*

ó színházi
ak műsora

Szerdán, december 5-én

MAGYAR SZÍNHÁZ: ***Lánc.*** (8)
FŐVÁROSI OPERETTSZÍNHÁZ:
Nápolyi kaland. (8)
ANDRÁSSY ÚTI SZÍNHÁZ:
Ma éjjel szabad vagyok. (9)
TERÉZKÖRÚTI SZÍNPAD:
Pesti kirakat stb. (9)
BETHLENTÉRI SZINHÁZ: ***Lyon Lea.*** (8½)

Csütörtökön, december 6-án

MAGYAR SZÍNHÁZ: ***Rágalom.*** (8)
BELVÁROSI SZÍNHÁZ:
Egy nő, akinek multja van. (8)

Pénteken, december 7-én

FŐVÁROSI OPERETTSZÍNHÁZ:
Nápolyi kaland. (8)
ANDRÁSSY ÚTI SZINHÁZ:
Ma éjjel szabad vagyok. (9)
BETHLENTÉRI SZÍNHÁZ: ***Lyon Lea.*** (8½)
KAMARA SZÍNHÁZ:
Bankett a Kék szarvasban. (8)

Szombaton, december 8-án

BELVÁROSI SZÍNHÁZ:
Egy nő, akinek multja van. (3½ d. u.)

Vasárnap, decemben 9-én

VÍGSZÍNHÁZ: ***Az orvos.*** (3½ d. u.)
MAGYAR SZÍNHÁZ: ***Rágalom.*** (3½ d. u.)

Keszthely.
Keszthelyi hét
kiállítás
1934. VIII.

MAGYAR EGYHÁZMŰVÉSZET. A „Christliche Kunst“ című folyóirat megszűnése előtt még egy régi hiányérzet pótlására vágyakozott s utolsó számában a régi és a mai egyházi művészetről számol be szövegben és képben. Miután a németen kívül úgyszólván más valamennyi európai ország e tekintetben számottevő művészetét megismertette egy-egy díszes számában, most utolsóul Magyarországról számol be. The last, but not least — a történeti háttérből kiemelkedő magyar egyházi művészetről nem is lehetne kívánni ennél jobb rövid és népszerű ismertetést. Sojczar János dr., az ismert művészeti író kitűnő munkát végzett a szövegrész pregnáns fogalmazásával éppen úgy, mint a kitűnő érzékkel összeszedett képanyag kiválasztásával. Mai magyar egyházművészetünk e díszes seregszemléje megkapó nyitánya a szentévi ismertetéseknek. Építészeink, festőink és szobrászaink vallásos jellegű alkotásai közt megfelelő helyet kap az iparművészet is. Alkotóművészei sorában Megyer-Meyer Antal, ~~Árkayné Sztehló Lili~~, Ferenczy Noémi, Pekáry István és az iparművészeti iskola megfelelő osztályai kapnak stílusos és nagyon megérdemelt méltatást.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1937. 243. l

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Nemzeti Ujság
Megjelent: 1943 NOV. 4.

A KUT kiállitása

A *Nemzeti Szalon* helyiségeiben szombaton nyilt meg a *Képzőművészek Uj Társaságának* (KUT) kiállitása — nyolcvan művész 180 műve keresi a valóság kifejezését, mégpedig formák és szinek segitségével a formákon és szineken *tuli* valóságét. A munkának az az ereje, amely a falakról árad, elismerésre bir; a festészet muzsái ágyudörgés között sem szünnek meg a festőket sugalmazni. Hogy milyen eredménnyel, ez néha kérdéses, — egyszerü látogatónak és kritikusnak egyaránt ugy tünik fel, mintha az uj irány követői közül sokan a valóság kifejezése kedvéért elszakadnának a valóságtól. De ez csak annyit jelent, hogy a feladat legyőzte azokat, akik alkotóerő hijján kisérelték meg megoldani. Érdekes, hogy e kiállitás plasztikabeli része mennyire biztosabb utakon jár, megoldásai erőteljesebbek, egyenletesebbek. Igaz ugyan, hogy amit adnak, az kisplasztika.

A festők közül a maga modernségével is sugárzó realizmusát három képpel mutatja meg *Bernáth* Aurél. A szelet, a vizet, nyug-

ragadni pasztelljein *Egry József*. Továbbra is a maga eredeti problémáival küzd kompozícióin *Farkas István*. Megragadó, amit a két *Ferenczy* ad. *Ferenczy* Noémi két gobelinhez való előzetes vázlatát állította ki;

páratlan finomsággal és leleménnyel adja rajtuk a figuralitás mellé azt, ami a gobelinnél nélkülözhetetlen: az azonos ornamensek ismétlődését. Ugyanilyen finomak és eredetiek *Ferenczy* Béni bronzszobrai. *Gádor* István kerámiáival kelt kellemes feltűnést; Pécsudvari asszonya erőteljes és magyar, Favágójának mozdulat-megoldása aránytalan. De amit ad, eredeti és sokatigérő. *Hincz* Gyula most temperáit mutatta be; legbátrabban, legnagyobb erővel s talán a legnagyobb hittel is ő kísérli meg, hogy színekkel és formákkal a színek és formák mögötti víziót mutassa meg; a hőségtől agyonkínzott afrikai táj szinte vakítóan lobog és sugárzik „Menekülés Egyiptomból" című képén. Mindig erőteljes és mindig eredeti *Mattioni* Eszter; virágcsendéletéről dusan árad valami, ami ritka principium a formákkal és eszközökkel vívódók között: természetes erejű lebirhatatlan magyarsága. *Márffy* Ödönnel kapcsolatban azok, akik nem szeretik, dekadenciát szoktak emlegetni; mindenesetre érett, sőt túlérett művészet. Amit keres, azt leginkább a „Tó partján" című festményében találja meg. Kis márványdarab, de roppant erőteljes, s a maga legjobb arasznyi voltával is monumentálissá tud nőni *Szabó* Iván „Kofája". Azok közül, akik megtalálták utjukat, kitünő még *Szobotka* Imre és *Szőnyi* István; őket kettőjüket is a magyar táj, magyar formák, magyar levegő érdekli. **I. A.**

Bor P.:

FERENCZY NOÉMI GOBELINJEI

PAUL BOR : NOÉMI FERENCZY. Die Gobelins Noémi Ferenczys sind ein Beweis dafür, dass es unbegründet ist, zwischen der bildenden Kunst und dem Kunstgewerbe eine Scheidegrenze zu ziehn, wie das die neuere Kunstkritik zu tun pflegt. Diese Gobelins rehabilitieren das Kunstgewerbe mit ihrer ausserordentlichen Qualität, sie schliessen an edle Überlieferungen an, entsprechen aber dabei auch der modernen Seele.

PAUL BOR : NOEMI FERENCY. The gobelins of Noemi Ferenczy proves that there is not a high wall between fine arts and applied arts as said by some modern critics. These gobelins of wonderful qualitites rehabilitate applied arts ; beside keeping the noble traditions they emanate modern spirit.

Iparművészet és képzőművészet között túléles határt vontak az utolsó évszázadban s az iparművészetet rangban a képzőművészet alá helyezték. Az előző időkben (Egyiptomtól a mult századig) a határ el volt mosódva. Az anyagoknak díszítő célú megmunkálása s a képzőművészet témáinak különleges anyagokban való megvalósítása egyenrangú művészi tevékenység volt minden más képzőművészettel, csak éppen a tehetség értékminősítése emelt ki egyes tárgyakat a tömegtermelésből. Ma a nagy átértékelések idejét éljük, Az iparművészet egy része átesoportosul a gyáripari termelés szolgaságába, a többi pedig elsorvad, mint fölösleges. Érthető : a gép tehetséges művész tervezése szerint szebbet és természeténél fogva tökéletesebb kivitelű és olcsóbb tárgyakat készít, mint a tömegiparművész, a magasabbfokú iparművészet pedig a képzőművészek megvető, arisztokratikus elkülönülése folytán nem produkál olyasmit, mi belső értékénél fogva arra ösztönözné az embereket, hogy megszerzésükre nagyobb értékükhöz képest nagyobb áldozatokat hozzanak.

Ferenczy Noémi gobelinjei rehabilitálják a képzőművészettel egyenrangú iparművészetet. Az ő munkája tartalomban, művészi megérzésben és megcsinálásban teljesen egyértékű a festészet legkiválasztottabb alkotásaival s szinte utatmutató lehetne azoknak az iparművészeknek, kiket a gyár felé orientálódás munkacélkitűzésükben megzavart. Igenis van még egy terület az iparművészetben, melyet a gyáripar éppoly kevéssé hódíthat el, mint ahogy a képzőművészetet sem pótolhatja, de ez a terület csak azoknak az igazán kiváltságosaknak van fönntartva, kik mint Ferenczy Noémi éppoly áhítattal ülnek a szövőszék mellé, mint amilyen áhítattal fogja meg a jó festő az ecsetét, a jó szobrász a vésőjét.

Persze uem azokra az iparművészekre gondolok, akik papírtervekben élik ki művészi élményeiket s a munkásra vagy iparosra bízzák a kivitelt, hanem azokra a Ferenczy Noémivel egygondolkodású igaz művészekre, kik érzik, hogy a művészi alkotás csak akkor lesz 100%-os, ha a művész a mesterségi részt is mesterivé tudja bennük fokozni. Vonatkozik ez nemesak a szövésre, de éppúgy a mozaikrakásra, üvegképkészítésre, kerámiára is, mint ahogy vonatkozik a szoborfaragásra és cizellálásra, falfestésre és mindenre, ahol a művész lelki adottságait nem pótolhatja a mesterség üres rutinja.

Ferenczy Noémi munkáiban ismét fölemeli a szőnyeget a XVI. század nemes szőnyegművészetéhez, sőt árnyalataival, színeinek hamvas játékával, a mai léleknek megfelelően, még differenciáltabbá teszi.

Hogy követői akadnak-e a mai rohanó, fölületes, nemes művészetet oly kevéssé becsülő világban, az nemesak attól függ, hogy a művészek képesek-e arra az áhítatos elmélyülésre, külső dolgokról lemondó befeléforduló munkára, melyre Ferenczy Noémi, de attól is, hogy a közönség megtanulja-e elkülöníteni és értékelni a jó iparművészetet és főleg, hogy az embereknek van-e szívük és pénzük azt értékének megfelelően a képzőművészettel egyenrangúan honorálni.

BOR PÁL

, 200 l. (Kappel)
Magyar Iparművészet
1931.

ságos mammutleletnek mondható az a pár év előtti ásatag kiállítás, melyen egy «könyvbarát szobája» került bemutatásra, valószínűleg utoljára.

Azt hiszem, nem az építészt kell itt okolni a szerepeseréért, hanem azokat, akik «a gyermekek egészségéért» vállalják a mogyoróhéjlakások ezernyi kultúrhiányosságát, de a világért sem mondanak le arról a sok szépségről, amire a «week-end» tanította meg a világot. Egy életre, sőt több nemzedék életére prolongált nyaralás, — ilyesmi lebeg az emberek szeme előtt. Ha megkérdezzük azt a sok tízezer pestkörnyéki parcellatulajdonost, aki mind boldogan rohan a félszoba konyhából álló putri felépítésébe, hogy mi sarkallja őket e boldogtalan háztulajdonosság felé, mind csillogó szemmel fogja bevallani: a gyermekek egészségéért teszi. A football- vagy a tenniszpálya a disznó-ól mellett, a hajnali felkelés és az iskolába gyalogolás a téli ködben, valóban a legjobb bevezetői egy «sportszerű» életnek.

Hogy az ilyen «minimális» lakás az örökös javítási, toldási és tatarozási gondjaival, tőke- s egyéb törlesztéseivel a legbiztosabb anyagi pusztulást jelentheti a szegény család számára, arról most ne beszéljünk. Itt most csak ennek a mozgalomnak kultúrellenes tendenciájáról akarunk szólni.

Nemesak a háborút megelőző évtizedben, de még közvetlenül utána is az a helyes elv vált köztudattá, hogy az angol-amerikai «kertváros-romantikával» szakítani kell. Jó munkáslakóház telepek, községi kislakásos házak — Bécs, Berlin, Stuttgart, Frankfurt és Karlsruhe mintájára — a kollektív lakásépítés legszebb példáit mutatták. Igaz, ezekben is voltak minimális konyhák s beépített bútorok. De csak mérsékelt módon. Itt is voltak s vannak napozó-terraszok. De csak mint járulékok. A «minimális existencia», ahogyan a németek ezt a proletáréletformát nevezik, azért a maga kényelméről, jó bútoráról, terített asztaláról, otthona melegéről nem kénytelen lemondani. Sőt! Ezekben a havi 50—70 márkás lakásokban éppen úgy megvan a fürdőszoba vagy zuhany, a gáztűzhely, a W. C., a központi fűtés, ahogy mindez nincs meg azokban a kis, de sportszerű családi házakban, melyekre a gazdája büszkén vési rá a jelszót, hogy «Eb ura fakó». Igen, a gyerekek egészségéhez sokkal inkább hozzátartozik a konyhai melegvíz, a fürdőkád, a villanylámpa, mint a nyujtólée vagy a boxkesztyű. A városi bérkaszárnya az ő multszázadi értelmében, fülledt és sötét világító udvaraival, piciny s túlzsúfolt udvari szobáival nem ideálja az egészséges lakásnak. De a vizesfalú, gombáspadozatú, istállószagú falusi lakás sem az. S ha egészségi statisztikákról van szó: az egészségtelen nagyvárosoké még mindig megnyugtatóbb számokat mutat, mint a primitív kisvárosoké.

Ne higgyünk tehát az olyan közkeletű szólamoknak, melyek a rég eltemetett kisvárosi romantikát valamely még kulturátlanabb, de divatos jelszóba csomagolva akarják felélesztení. Ifjúkorunkban, hallván a hordóban lakó Diogenes példáját, magunk is sokszor kedvet kaptunk a kislakásnak erre a robinzoni formájára. Vajjon kit ne izgatna hét-nyolcéves korában egy ilyen klasszikus stílusú életforma, a dongaboltozatú kislakásnak ez az örökszép példája?

De felnövekedvén, az emberi kultúrvágy mégis csak a nagyvárosi keretben találta meg a maga kielégülését. Egészen a tizenkilencedik század végéig az egész emberiség ebben a hitben volt. Hogy a könyv, a zene, a művészet mindig hozzátartozik a lakáshoz is. Hogy amit ezeknek hullámaiból az egyéni fogékonyság antennája átvisz a nemzedékek életébe, az gazdagodása a lelki, de a fizikai jóérzésnek is. A falra akasztott kép mellett tehát ott volt a lakásban a szépen illusztrált s kötött könyv is, a radiátor technikai kultúrája mellett a vitrin vagy a tálalószekrény iparművészete is.

Az utolsó évtizedben minderről azt kezdték tanítani az intranszigens lakásújítók, hogy az egészséges fizikai élet nem tűri ezt a művészi ellágyulást. A bacillusvadászok előbb a művészetet parancsolták ki az új lakásgépből, mert világos, hogy a kép a falon, az üvegedény vagy bronztárgy a szekrényben járványokat terjeszt. Utána pedig a lakáspuritanizmus atlétái jelentkeznek s az asztalt, a széket, de a hálót s a konyhát is a falba vágják, egyszerűen azért, mert «így olcsóbb». Minek oda bútorasztalosság, ahol betonkeverő van, minek oda bútor, ahol tapétából kivágott fülkék vannak? S minek oda könyvpolc és nyomtatás, ahol rádióvevő van? Fődolog az egészség.

A görög cinikus filozófia héroszáról, Diogenesről jegyezte fel a krónika, hogy minekutána bevonult az eceteshordóba lakni, egy napon meglátott egy kis gyereket, amint az udvaron levő kútból vizet merített — a tenyerével.

— No, ez a kölyök még engem is túlszárnyal igénytelenségben — mondta a böleselő.

És eldobta a fakupáját, melyből addig vizet ivott, kihajította a szemétre.

Azt kell hinni, hogy a lelkiszegénység atlétái még egy darabig így fogják az emberi háztartásból kidobálni mindazt, ami ott «felesleges», mert nem a testápolást s az izomfejlődést szolgálja. A parányi házból így lesz majd dióhéjház, gombház s végül kártyaház. De szerencsére a szellemi kultúrák önmagukban hordják a megsemmisítő erővel szembenálló fagocitákat. És talán jönni fognak még iskolák, nevelők s apostolok, akik a parányi ház mellé állva rá fognak mutatni a mélységekre, mely felé az emberi kultúra motorkocsija most rohan.

NÁDAI PÁL

Hét modern magyar művész

Az «Ars Hungarica»-sorozat

Ars hungarica: magyar művészetet jelent. Ez a Bisztrai Farkas Ferenc kiadásában megjelenő sorozat a magyar művészet örök értékeit gyüjti művészi kiállitású kötetekbe. Kitünő tollú szakemberek irják, de a szöveg és az életrajzi rész csak a bevezetés szerepét játssza: legbecsesebb része e könyveknek a 33 egész oldalas remek kép.

Az eddig megjelent hét kötet hét mai magyar művész teljes világképét adja.

Bernáth Aurél 1895-ben született, Nagybányán kezdte, a háború után Berlinben dolgozott, ahol a «Sturm» nevü, expresszionista csoporttal tartott kapcsolatot. A mai festészet egyik vezéralakja, képei a nagy kiállitások fénypontjai. Bensőséges, lelket sugárzó művészetét *Genthon István* ismerteti.

Egry József 52 esztendős.. A Balaton partján él, teljes visszavonultságban. Tájképei a Balaton párás atmoszféráját szellemitik át varázsos színviziókká. A magyar tájék misztikus fény-költőjének művészetét *Ártinger Imre* (a sorozat szerkesztője) tolmácsolja.

Az 1894-ben született **Szőnyi István** Ferenczy Károly szárnyai alól indult el, de fejlődése folyamán teljes mértékben ki tudta bontani jellegzetes egyéniségét. Figurális müveiben és tájképeiben egyaránt mint hatalmas tudású és mégis lágyan lirikus művész szólal meg. Külföldi sikerei nagyban hozzájárulnak a magyar művészet hirének növeléséhez. Monografiáját *Fenyő Iván* irta.

Ferenczi Noémi (Ferenczy Károly leánya) a gobelin-szövés európai mestere. Ugy gyönyörü alkotásainak, mint általában a gobelin művészetének hivatott elemzője, *Tolnai Károly*, a Ferenczy-kötet irója. (Fenti képünk *Pásztor bárányokkal* című mesteri gobelinjét ábrázolja.)

Medgyesy Ferenc az izmos új szobrászgárda egyik vezető egyénisége. A debreceni születésü, 54 éves művészt éppen a napokban tüntette ki a Kisfaludy-társaság. *Takács Zoltán*, a neves műkritikus irt róla lebilincselő analizist.

A sorozat egyik legfeltünéstkeltőbb kötete a tragikus sorsú, korán elhúnyt **Derkovits Gyulát** ismerteti. Hogy mit jelentett a magyar festészet számára ez az őseredeti, megalkudni nem tudó tehetség, az most domborodik ki igazán az *Ártinger Imre* mélyenszántó bevezető-tanulmányával ellátott nagyszerü reprodukciókból.

A legujabb kötet **Czóbel Bélával** foglalkozik. Czóbel (szül. 1883) nem tartozik a «népszerü» művészek közé. Alkotásai azonban rendkívül nagy jelentőségüek, mert többek között ezen az évtizedek óta Párisban élő művészünkön át kapcsolódunk szervesen a nagy nyugati áramlatokba. *Kállai Ernő* irt róla ragyogó tanulmányt.

Ezek a művészek az egész magyarság közkincse. A sorozatnak ott kellene lennie minden kirakatban, Budapesten és a vidéken egyaránt.

A sorozat a magyar piktúra modern mesterei mai monográfiáival indult útjára és célkitüzése a multból és jelenből még könyvalakban fel nem tárt művészi értékeket napvilágra hozni.

Dr. Péthery Zsolt

B. Sziklai Vera
könyvkötő műhelye
MŰVÉSZI
ANTIK
MODERN
KÖNYVTÁRI
KÖTÉSEK
TELEFONTÁBLÁK
BRIDGETOKOK
MAPPÁK
Budapest, VII., Rottenbiller-u. 6/a
Távbeszélő 39-8-35

Hetenkint megjelenő regények legujabb számai

MILLIÓK KÖNYVE

(Kiadóhivatal VI., Andrássy út 16. — Egy-egy szám ára 20 fillér.)

348. Egidy—Nostitz: Alexandra és a herceg.
349. Earl Rider: Sportszerelem.
350—351. Friede Birkner: Az ölös szövetség.

VILÁGVÁROSI REGÉNYEK

(Kiadóhivatal V., Vilmos császár út 34. szám. — Hetenkint kétszer jelenik meg! — Egy-egy szám ára 10 fillér.)

167. Bozzay Margit: A hadifogoly.
168. Görög László: Dráma a hó alatt.
169. Büky György: A dúvad.
170. Forró Pál: Gyilkosság a Youkon mellett.
171. Szentgyörgyi Ferenc: Reggeltől reggelig.
172. Nógrádi Béla: Knockout.
173. Görög László és Juhász Lajos: Nyomról nyomra.
174. Leleszy Béla: Asszonyfarm a Gyöngyfolyónál.

fontolt, szabados mondatokban adja meg a választ.

— Miért «Önbüntetés» a regény címe?

Az ember csodával határosan kimenekedhet a legveszedelmesebb helyzetekből. De egytől nehezen szabadulhat. Saját lelkének állapotaitól. A regény azon a feltevésen alapul, hogy az a belső állapot, az az állandó atmoszféra, amit az ember magával hurcol, szigorú oksági kapcsolatban van személyével. Az atmoszféra egy részét születésével hozza magával, de nagy részét cselekedeteivel, érzéseivel állítja elő. A cselekedetek ugyanis szellemi erőket mozgatnak, amiknek materializációja körülvesz bennünket. *Különféle cselekedeteknek különféle atmoszférák felelnek meg, amely atmoszférák fogva tartanak, kínoznak, nyugtalanítanak, vágy, gond, betegség alakjában: egyszóval büntetnek. Innen a regény címe.* Hogyan és mire nyílik meg ez az atmoszféra, hogyan javul, vagy hogyan romlik, hogyan oszlunk át egyik atmoszférából a másikba, lehet-e belőlük kiemelkednünk? — erről ad némi sejtést a regény.

— Mit akart megírni regényével?

Az embernek az imént említett sorsszerű létezését. Az életnek százféle értelmezést lehet adni. Ime: egy. A regény hőse megszemélyesítője a kérdéseknek, amik a háborúval, forradalommal, összeomlással nyomasztóan kínzó tudattá váltak. Miért ez a szörnyűség? A vér, a kín, a nyomor, a gyűlölet?! *A történések során a hős arra ébred, hogy ő, aki jobbnak, különbnek vélte magát, ő is magában hordja a vágyak, gyűlöletek, az általános káosz elemeit.* Igyekszik megváltozni. Minek következtében benső világa tisztul s ezzel együtt a környezet, a nyomasztó, ami körülvette, az is megváltozik, jobb lesz.

— Mi magyarázza a regény különös technikáját?

A technika az elképzelés organizmusából folyik. *Miután jelenünkben a mult és a jövő szakadatlanul alakitóan hat, ezek az áramlások: a mult nyomásai, a jövő félelmei és reményei, ennek megfelelően át- és áttörik a történést.* Az ember minden szándéka mögött szellemi hatók vannak, jók vagy rosszak; ezeket az energiákat szeretném éreztetni a *szavakban is.* Velünk kapcsolatban minden: történés. Minden változást idéz elő: örömöt ad, emel, vagy nyom. Ennek a kifejezésére törekszem. Igy az első 40—50 oldal talán kicsit nehezebb, mint a következő, egyszerűen azért, mert a letargiában élő hősre nagyobb súlyok nehezednek, — ami miatt aztán meg is mozdul. Nem magyarázom, hagyom a dolgokat történni körötte. Ugy, amint az élet a valóságban zúdulva vesz körül egy-egy embert.

— Mi magyarázza a stílus érdekes sajátságait?

Megint csak a tartalom. A szándék: kifejezni a belső összefüggéseket. Errevaló tekintettel, ami nem tartozik szorosan a szerkezethez, ami felesleges leírás, az elhagyatik. *Néha egy-egy szaggatott félmondat, ha ez fejez ki egy tört lelket. Az igyekezet: csak a lényegest. A szerkezetet hangsulyozni.* Ebben a törekvésben a regény találkozik a kor egyéb kifejezési módjaival. Nézzük csak a pikturát, vagy a mai építészetet: ugyanezt találjuk mindenütt.

Nem, igazán nem hétköznapi könyv az *Önbüntetés.* De sok-sok olvasó van, aki az újat, egyénit, merészet keresi. Kádár Endre írása a legmodernebb külföldi irányzatokkal tart rokonságot. Új hang a magyar regényirásban és a magyar könyves mindig lelkes propagátora volt az igazán értékes újnak... **(Sagittarius)**

Genthon István mondja:

— *«Az új magyar festőművészet története»*, mely a hazai piktúra fejlődését körülbelül 1800-tól, a klasszicizmus hajnalhasadásától kezdve kíséri nyomon, egészen napjaink stíluskereséséig és a bontakozó új-klasszicizmusig, évek óta foglalkoztatott. Megírását az tette időszerűvé, hogy ilyféle munka nincsen. *Szana* Tamás összefoglalása a millenium idején készült s ma már erősen elavult. A háborút megelőző és követő évtízedek a tehetségek légióját termelték, akiknek méltatása, fejlődéstörténeti szerepének meghatározása izgató feladatnak kínálkozott, de ezenkívül át kellett értékelni egyszer már a XIX. század mestereit, nagy mozgalmait is, pl. Nagybányát, melynek körvonalai tisztábban bontakoznak ki mint ható ereje idejében.

— A szóbeli bírálatok — melyek sajnos, manapság fontosabbak az írásban megjelenteknél — aggodalmukat fejezték ki amiatt, hogy a kb. 1200—1500 élő festő közül mindössze 30—40-el foglalkoztam művemben. Készakarva történt így, hiszen célom nem a lexikális teljesség, hanem a fejlődés nagy vonalainak megrajzolása volt.

Akit a lexikális bőség vonzz, ne vegye meg a könvyet, az se vegye meg, aki a naturalista hűségben, a fényképekre emlékeztető természetmásolásban látja a művészet legfőbb célját. Azoknak ajánlhatom, kik az utolsó százötven év történetét mai szemszögből akarják áttekinteni és megismerni. Nagy örömömre szolgál, hogy ilyenek, úgy látszik, többen vannak, mint gondoltam, a könyv igen szépen fogy lassankint második kiadás előkészítésén kell gondolkozni.

ÁRA VÁSZONKÖTÉSBEN 11 PENGŐ

A »Bárányos« és a gyönyörű »Mező«

Ferenczy Noémi gobelinkiállítása

A Szépművészeti Múzeum egyik megbecsült értéke az a kettős arckép, melyet Ferenczy Károly, a magyar impresszionizmus vezető mestere két ikergyermekéről, Béniről és Noémiről festett. Vörös függönyű háttér előtt kisfiu ül, mellette lenhajú lányka áll, félig profilba fordul, értelmes, messzenéző kék szemével komolyan tekint a távolba. Mozdulata fegyelmezett, ellentétben a fiu nyujtózkodó könnyedségével, finom kis arca csupa komolyság és szinte aszkétikus egyszerűség.

Ferenczy Noémi akkor még kislány volt, mikor atyja nagybányai műtermében festette róla ezt a portrét. Ma már érett művész, de művészi és emberi jellemét soha senki találóbban nem látta meg és nem tudja kifejezni, mint az apa portréja. Ferenczy Noéminek nemcsak testi és lelki portréja ez a kép, hanem egész művészetének alakja és kiindulási pontja.

Ferenczy Károly három gyermeke ott nevelődött atyjuk nagybányai műtermében. Noémi maga mesélte, hogy iskolába sohasem járt, rajzolni, festeni nem tanult. S ha a mai értelemben nem is tanították soha, mégis egész művészete atyja új, vonal- és színharmóniákat kereső, megtisztult festészetében gyökerezik és abban a nagyvonalú szemléletben, mely szintetikusan nézi a világot, kirekeszti a mindennap esetlegességeit és őszinte panteizmussal borul le a természet elé.

S most, mikor a Fränkel-szalón gyüjteményes kiállitást rendez Ferenczy Noémi gobelinjeiből, ugyanaz az emelkedett etikájú, végtelen finom emberi lélek szelleme tölti meg a termeket, mely Ferenczy Károly szellemi öröksége és itt új vonalakban, új színfoltokban él tovább a gyapjúszálak bársonyos bolyhaiban.

Az ember önkéntelenül halkabbra fogja lépteit és valami egészen finom húros hangszert vél hallani, mely lágyan és gyöngéden felold az emberben minden feszültséget, végtelen messzeségbe tolja az élet mindennapi keserveit és az örök nagy változatlan szépségekre figyelmeztet.

Ferenczy Noémi munkásságának utóbbi tiz évi termését hozta el erre a kiállításra. Aránylag kevés darab, de ne felejtsük el, hogy ő maga szövi ezeket a gobelineket, ott görnyed reggeltől estig a szövőszék előtt és sokszor egy év is elmúlik, míg elkészül egy darabbal.

Ferenczy Noémi fiatalon került ki Párizsba és a párizsi gyüjtemények gazdag gobelinjei keltették fel érdeklődését a gyönyörű dekorativ műfaj iránt. A párizsi Manufacture des Gobelins-ben tanulta meg a szövés mesterségét, abban a műhelyben, melynek tradiciói a XIV. századig nyúlnak vissza. Azóta ő maga tervezi és szövi gobelinjeit és az ő különleges tisztult, nagyvonalú lelkivilágán keresztül új értelmet, új megfogalmazást nyert a színes szál művészete. Az iparművészet, a mesterség monumentális művészetté emelkedik Ferenczy Noémi keze alatt. És nem véletlen, hogy éppen a gobelin technikáját választotta Ferenczy Noémi kifejező eszközzé.

A gobelin mindig az emberi otthon díszítésére szolgált. S a mai embernek, akinek lassanként az otthon, a lakás lesz az egyetlen kis csendes szigete, ahol békét és nyugalmat talál, ennek a meghajszolt embernek kis menedékét akarja Ferenczy Noémi tisztábbá, emelkedettebbé varázsolni, mikor poétikus álmokat sző a falra és a kis szigetet kitapétázza a világ szépségeinek örök szimbolumaival.

Eszköze a színes szál lehetősége, a vonal és színfolt síkra fektetése. A technika nagyon megköti a művész kezét, nem engedi meg, hogy a festészet eszközeit felhasználja és nagyon jellemzőnek találjuk, hogy Ferenczy Noémi éppen ezen a megkötött és fáradságos technikán keresztül akarja magát kifejezni.

Első gobelinjeiben — melyek jelenleg a párizsi világkiállítás magyar pavillonjában függnek — a középkor áhitatos hangján szólalt meg Ferenczy Noémi. Ez a gyöngéd áhitat, a természet és etikai emelkedettség mellett való vallomások végigkisérik egész művészetén.

Régebbi művei közül itt láthatjuk a Nővérek-et. A kompozició közepén ülő testvérpár gyöngéden fogja egymás kezét, a környező stilizált falevelek, ágak érzelmes vonalakban fonódnak egymásba és hirdetik az ember és természet örök megbékélt egymásrautaltságát. S itt látjuk az egyszerű kézművest, az örök emberi típusok és a munka felmagasztalását. A Kőműves, Házépítő, Pék, Fahordó nagy, tiszta, világos kontúrokban összefogott alakok. Színben és formában rendkivül leegyszerüsítve és ebben a szintetikus, mindenki számára azonnal érthető primitivségben sok van az ókeresztény mozaikok szellemi örökségéből.

Itt van legújabb két alkotása, a Bárányos, mely fiatal ülő nőt ábrázol kis fekete báránykával. Ferenczy Noémi művészetének legtisztultabb virága. Az egész egy finoman érzelmes gyönyörű konturrajz és két-három színfolt biztos, eldöntött dekorativ egységben ötvözve. S legutolsó műve, a mille fleurs szőnyegekre emlékeztető Mező, mely a virágos rét minden színpompájának emlékét és friss üde illatát lehelli felénk.

Szép álmai és szép gondolatai lesznek annak az irigylésreméltó embernek, aki a Mező-t megvette magának és szobája falára akasztja.

Dr. Dutka Mária

SANYIKA, A HATÉVES CSODAFELNŐTT

Ez itt Budapest I. számú csodagyereke: *Mészáros* Sanyinak hívják, 6 éves, foglalkozása *»szívhúr-pengető«*. Igy határozta meg ugyanis Sanyika üzleteit Budapest egyik legjobbszivű színésznője. Igen nehéz pontosan megmagyarázni, *mi is ez a szívhúrpengetés*. Sanyi délután és este sorra járja Budapest kávéházait. Nem koldul.

A koldus, akit csalogatnak

Amikor belép valamely kávéház ajtaján, végigröppen az asztalok között az örömhír: *»Megérkezett Sanyika!«* És a vendégek viharosan vetélkednek egymással Sanyi kegyeiért. *Sanyi nem kéreget, Sanyit odahívják, sőt odacsalogatják az asztalhoz.*

Bejön, apró és komoly. Hóna alatt doboz.

— Gyere ide, Sanyi!

— Tessék?

— No? — várja a vendég a mókát.

— Valami *regényt* parancsol? — kérdezi Sanyi.

— Van?

— Hogyne. Tessék megvenni!

— Hát mutasd!

Sanyika kinyitja a dobozt. Cipőfűző van benne.

— Ez cipőfűző, nem regény!

— *Hát nem mindegy?* — mosolyog a hatéves kisfiú. — Ez is regény! *Tessék már pénzt adni, mert az iskolában már sürgetnek.*

— Sürgetnek az iskolában?

— Igen, *hogy vegyem meg az iskolatáskát.* Tetszik tudni, én most iratkoztam be az első elemibe. Sajnos, *elkerülhetetlen az iskolatáska. Mit csináljak? Tessék valamivel hozzájárulni!*

Sanyika megkapja a pénzt és mosolyval köszön. *Megértő, jóindulatú mosolyval.*

Szüleivel a Gróf Zichy Jenő uccai szállodában lakik. *Nyomorúságos, apró szobában.* Hatéves, naponta *öt pengőt* keres, apját, anyját ő tartja el. Apja idegbajos munkanélküli kávéfőző. Anyja szintén beteg, többnyire ágyban fekszik.

Most is ez a helyzet.

— Hol van Sanyi? — kérdezem.

— Elment az apjával *ebédelni a Belvárosi Kávéházba.* A tulajdonosnő nagyon szereti, ruhát is vett neki, naponta megebédelteti.

Elmondja, hogy *fia már hároméves korában folyékonyan tudott olvasni.* Egy évvel ezelőtt férje idegbaja miatt elvesztette állását. Kilakoltatták őket, kikerültek az uccára.

Hotel Telefonfülke

— Minden pénzünk elfogyott. Nem mertünk kéregetni. Késő estig kóboroltunk hármasban az uccákon. Éjszaka egy *telefonfülkében aludtunk.* Férjem elment jó messzire, *Óbudára* koldulni. Pesten sok ismerősünk van, szégyelte magát. Keservesek voltak azok az éjszakák a telefonfülkében. Valamelyik este eltünt Sanyi. Tessék elképzelni, mennyire megijedtünk. Nagy dolog, ha *egy ötéves kisfiu elszökik.* Néhány óra mulva visszatért, öt pengőt hozott. »Honnan van a pénz, Sanyi?« — *»Összemókáztam«* — felelte a gyerek. Azóta ő tart el bennünket. Már iskolába is jár; azt mondják, egészen rendkívüli gyerek. Délelőtt tanul, délben a Belvárosi Kávéházban ebédel, délután a leckéjét csinálja itt az ágyon, este pedig a Dunaparton dolgozik.

Megérkezik Sanyika az apjával. A kisfiú köszön:

— *Van szerencsém!*

Komoly, kenyérkereső férfiú. Hellyel kínál meg.

— Mondd, Sanyi, te gyerek vagy?

— Igen.

— Miért?

— Mert *pici* vagyok.

— És kik a felnőttek?

— Azok *nagyok, mély a hangjuk* és...

— És?

— ...*és jókedvűvé kell őket csinálni.*

— Miért?

— Mert akkor örülnek és *adnak.*

— Szereted a felnőtteket, Sanyi?

— A szüleimet szeretem és azokat, akik adnak. Külön csak néhány színésznőt szeretek a Japánból.

Kit?

— A *Gombaszögi* Ellát, meg az *Erdélyi* Micit.

Színész, titokban pilóta

— Mi akarsz lenni, Sanyi?

— *Pilóta vagy színész.* De pilóta csak titokban szeretnék lenni, ezt ne tessék megírni. Hogy miért? Mert ártana nekem a kávéházakban. *Pilóta nem járhat asztalokhoz.*

Sanyika folyékonyan olvas a napilapokból. Azután elmeséli, hogy *csak a rendőröktől fél.* Már kétszer bevitték a kapitányságra, anyjával együtt.

— Anyuka ugyanis mindig elkísér, ha dolgozom. De *őt nem engedem be a kávéházba, ez nem neki való...*

Sanyika hatéves. *Csodagyerek, sőt csodafelnőtt.* Mindenki szereti, mindenki imádja, szívesen adnak neki aprópénzt és szívesen jósolnak neki nagy jövőt. Egyes szakemberek szerint jobb mint *Jackie Coogan,* szívderítőbb, mint *Shirley Temple* és okosabb, mint *Einstein.* Közben azonban eltartja a szüleit, kétméteres szobában alszik, ágyon készíti a leckéit és utána este tizenegyig komoly, nehéz munkával pengeti a »szívhúrokat«. Érdemes volna tenni valamit az érdekében.

Az Est luxusautobusz utazása a Wienben tartandó osztrák-magyar labdarúgómérkőzésre

1937 október 10-én.

Indulás: Vörösmarty térről 8 órakor, – visszaindulás: Neuer Marktról 20 órakor
A mérkőzés látogatóit Wienben a pályáig és vissza szállitjuk.

Érvényes útlevél hiányában elegendő rendőrségi személyazonossági igazolvány.

Részvételi dij: P 27.50 Jelentkezési határidő: október 7

Jelentkezés és felvilágositás:

AZ EST Utazási és Menetjegyirodában

Budapest, VII., Erzsébet körút 18—20.

Egykéz és egyszem

Londoni jelentés szerint Angliában igen nagy a szalonnahiány és a mezőgazdasági minisztérium rendkívüli intézkedéseket tett, hogy az angol reggeli ismert tartozéka, a hússzalonna ne hiányozzék egyetlen angol asztaláról sem. Minket, magyarokat kissé meglep ez a hiradás. Agyonszervezett kivitelünk, drágán fentartott exportirányító szerveink messzelátóinak kutató lencséjét elkerülte volna az a tény, hogy az angol piac keresi a szalonnát? Egykezesített exportunk nem csupán a sok exportáló kezet szorította vissza, hanem a piackutatást is egyszemesítette? Igen, az egykéznek közeli rokona az egyszem. Az egykéz, amely sokat markol és keveset exportál és az egyszem, amely nem lát sokkal messzebb az orránál, édes gazdasági testvérek. Különös és elkedvetlenítő jelenség gazdasági életünkben, hogy az irányított és kötött gazdálkodás nap-nap után annyi hiányt, hibát, mulasztást mutat és még mindig nem »méretett meg« a kormányzat részéről, hogy, mint könnyűnek talált berendezkedést, felváltanák a szabadkereskedelem invenciózus, fürge rendszerével. Ma még arannyal egyértékű az agrárcikk. Ki tudja, hogy holnap nem áll-e be megint versenybe minden, agrárország és a kereslet nem fog-e megcsökkenni. Akkor már késő lesz, azt mondani, hogy hát jöjjön a kereskedelem. A megnyomorított és külföldi összeköttetéseitől elvágott exportkereskedelem nem állhat be akkor két mankójával a futóbajnokok közé. Aki erre ma nem akar gondolni, az nézzen arra az apró, de jellemző dologra, hogy az angol piacon szalonnahiány van, nálunk pedig bőség.

30 millió pengőt fizetnek be a főváros pénztárába az üzemek

A főváros jövőévi költségvetését tegnap hozták nyilvánosságra. Ma a költségvetés *részleteit is közzétették.* Ez a részletezés rendkívül érdekes, különösen az üzemek költségvetése figyelemreméltó.

A főváros üzemei nagyon tekintélyes összeggel, *30 millió pengővel járulnak hozzá különböző címeken a főváros háztartásához.* Az üzemek bevétele jelentősen emelkedik. Míg a folyó évben 116 millió volt az üzemek bevétele, addig a jövő esztendőben csaknem *10 millió pengővel több lesz az előirányzat szerint.* Az *Elektromos Művek* bevétele 2.462.000 pengővel mulja felül a folyó évi bevételt, a *Gázművek* 1,819.000 pengővel, a *Vízművéké* 2,680.000 pengővel. Egyedül *a Községi Kenyérgyárnál számítanak bevételcsökkenésre,* ez azonban az előirányzat szerint mindössze 4297 pengő.

A bevételek nagyarányú emelkedése maga után vonja a *kiadások emelkedését is. Mindenesetre a főváros üzemei a jövő évre a költségvetési előirányzat szerint 9,670.400 pengővel fognak nagyobb bevételre szert tenni, mint az idén.*

Emelkedik a *részvénytársasági formában működő városi üzemek jövőévi bevétele is.* A *Beszkár* 60,309.857 pengő bevételre számít, ami 1,713.407 pengővel több, mint a folyó évi bevétel. A *Községi Takarékpénztár* előirányzott bevételtöbblete 279.000 pengő, a *Kispari Hitelintézeté* 92.000 pengő, a nagytétényi sertéshízlalóé 47.000 pengő.

Végeredményben *11,802.252 pengővel irányoznak elő több bevételt a főváros üzemei* a jövő esztendőre, mint volt a folyó évben.

A legnagyobb összeggel a főváros háztartásához az Elektromos Művek járul hozzá. *10,951.014 pengőt fog a jövő évben befizetni, mint fölösleget* a községi háztartás javára a főváros pénztárába.

A *Gázművek* 1,921.817 pengőt fog feleslegként befizetni a községi háztartás javára. A *Vízműveknek* ez a feleslege 1,214..467 pengő lesz. Ennek az utóbbi összegnek a főváros költségvetésébe bevételként való beállítása teszi szükségessé, hogy *további 2 fillérrel emeljék a vízdíjat.* A *Községi Élelmiszerárusító Üzem* jövő évi feleslege, amelyet a főváros pénztárába befizet, 98.000 pengő.

A *Községi Kenyérgyár* 11.547 pengő fölösleget fog átadni a fővárosnak. A *Községi Lóhúsüzem* az idén még 9498 pengő fölösleget irányzott elő, a jövő évben azonban már deficites lesz. A községi háztartásnak kell viselnie ezt a deficitet és 98.744 pengőt fog átadni a Községi Lóhúsüzemnek. Ezzel szemben a *hirdetővállalat* már ismét jövedelmező üzeme a fővárosnak: 68.000 pengő fölösleget fizet be a város pénztárába. A *temetkezési intézet* hozzájárulása a főváros háztartási alapjához 46.913 pengő.

A Beszkár a folyó évben *1,527.842 pengő felesleget irányzott elő,* a jövő évi költségvetésben azonban feleslegelőirányzás nincs. A *Községi Takarékpénztár* feleslege 348.551 pengő lesz a jövő évben, a Kisipari Hitelintézeté 49.300 pengő.

Ezekből a számadatokból világosan kitűnik, hogy a főváros üzemein keresztül nagy bevételekre tesz szert. *A közönség tehát az üzemeken keresztül is adózik a községi háztartásnak.*

A BANKPIAC

A bankok magánforgalmában az irányzat gyenge. A mai tájékoztató árfolyamok (zárójelben az előzőnapi árak): Kereskedelmi Bank (108.5) 108, Hitelbank (47) 46, Leszámítolóbank (45.5) 45, Angol-Magyar Bank (32.50) 32.50, Hazai Bank (28.50) 28.50, Olasz Bank (41.50) 41.50, Moktár (—) 28.

A hivatalosan nem jegyzett kötvények közül: Rothschild-kötvény (13.450) 13.450, Talbot-kötvény (13.600) 13.600, Népszövetségi angol (98.75) 98.25—98.75, Népszövetségi svájci (99) 98.75, Népszövetségi amerikai (—) 101—101.50.

TŐZSDEI ÁRFOLYAMOK AZ EGÉSZ VILÁGBÓL

Áresések a tőzsdén

Szilárd az utótőzsde

Az értéktőzsdén a forgalom már nyitáskor szűk keretek között mozgott. Az irányzat *gyengülő* volt, amelyet fokozott még az a körülmény, hogy *a prágai tőzsde is lanyhán* indult. A budapesti piacon ma ultimó-rendezés, prémianyilatkozatok lebonyolítása és a rendes hétvégi rendezés volt, ami *lanyhaságot vont maga után.* A newyorki tőzsde lanyhaságát csak ma délelőtt tudta tudomásul venni a piac. A legalacsonyabb árakat zárlatkor jegyezték, de közvetlenül zárlat után a bécsi szilárdság híre megtérítette az árveszteség egy részét.

A *fixpiacon* az irányzat egyenetlen volt. Eleinte tartott volt a hangulat, később azonban itt is a kínálat jutott túlsúlyra egyes típusoknál. A *fővárosi kötvények* közül az *1911-es* évi 1 pengővel *olcsóbbodott,* az *1924. évinél* 0.2 pengő a *drágulás.* Az *1927. évi* kötvények árát félszázalékkal *emelték.*

Az *utótőzsdén* az irányzat *szilárd,* a prolongált részvényeket jelentékenyen emelkedő árak mellett vásárolják úgy, hogy a mai legmagasabb árak kerültek ismét felszínre. *Félkettőkor* a Rima 127.5, a Kőszén 485, a Ganz 33.40, a Fegyver 100, a Kohó 39, a Bauxit 270, a Magyar Cukor 283 pengő.

A *Nemzeti Bank* a hollandi forint árfolyamát 5 fillérrel felemelte, míg az angol font, a dollár, a norvég korona és a svéd korona árát 5—5 fillérrel leszállította.

Drasche	29.—	29.05	29.—
Aszfalt	—	18.45—18.8	18.5
Kőszén	492.—	481—487.5	482.—
Nagybátonyi	52.5	52	52.—
Salgó	53.7	52.2—53.3	52.5
Urikányi	73.5	71—71.6	71.25
Fegyver	102.75	98—100.5	99.—
Ganz	34.2	32.7—33.65	32.8
Győri vagón	43.5	43	43.—
Metallochemia	98.—	—	98.—
Rima	131.—	126—128.5	126.25
Guttmann	—	—	6.—
Nasici	100.—	96—96.5	96.5
Nova	21.—	20.8	20.8
Tröszt	100.5	97—97.75	97.1
Államvasút	26.—	—	25.5
Délcukor	72.75	71.25—71.5	71.25
Magyar cukor	184.—	180.5—183	180.5
Georgia	34.75	34.4—35	34.4
Izzó	225.—	224—224.75	224.—
Dreher-Haggen.	—	198	198.—
Gschwindt	930.—	—	925.—
Polgári sör	162.—	—	162.—
Gyapjúmosó	8.5	8.5	8.5
Győri textil	82.—	—	82.—
Magyar kender	35.—	—	35.—
Pamutipar	62.—	61—62	61.5
Szegedi kender	52.1	—	52.1
Óbudai	25.5	25.5	25.5
Flóra	32.—	—	32.—
Mütrágya	67.—	64—65.5	64.—
Brassói	66.75	65.9	63.—
Felten	—	195	195.—
Gumi	117.5	—	113.—
Vasúti forg.	35.8	35.25	35.—
Telefon	17.5	17—17.7	17.—
Államadósság, kötvények, záloglevelek:			
Népszövetségi	100.—	100	100.—
VI—VII. hadik.	—	0.10	0.10
1911. évi főv. 4%	27.5	26.5—27.5	26.5
1914. évi főv. 4.5%	331.8	330.5—333.5	332.—
1927. évi főv. 6%	90.—	90.25—90.75	90.5
Gödöllői hév. els.	—	21.5	21.5

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti Bank	186.—	185.5	185.5
Borsodi malom	—	6.3	6.3
Concordia malom	6.6	6.5	6.5
Első Bp. malom	26.—	25—25.4	25.2
Bauxit	282.—	268—275	268.5
Borsodi szén	21.5	21.6—21.7	21.6
Szentlőrinci	18.6	18	18.8
Kohó	40.5	38	38.—

Húsvásár

Készlet: nagymarha 9, borjú 278, juh 50, sertés lehúzott 324, szalonnás 150, süldő 38, malac 4, mind elkelt. *Árak:* csontoznivaló 74—110, borjú bőrben 168—174, II. 140—166, juh II. 40—84, sertés lehúzott 110—120, szalonnás 120—130, süldő 100—146, malac 136—180 fillér kilogrammonként. *A vásár irányzata közepes.*

Bizakodóbb a londoni tőzsde

London, szeptember 24.

(A Magyarország külön tudósítójától.) A mai tőzsde barátságos hangulatban indult. A hangulat már valamivel bizakodóbb volt, habár a tegnapesti newyorki tőzsde elővigyázatosságra intett, szórványosan *gyengülések* is mutatkoztak.

Mai árfolyamok (zárójelben az előzőnapi zárlat): Royal Dutch 43 (43.75), Rio Tinto 18 (18.75), Anaconda 8 (8.50), Tanganyika 12 (11.75), Central Mining 21.75 (21.50), Canadian Pacific 10 (10.12).

A *nemzetközi devizaforgalomban* a *francia frank* előzőnapi áralakulásához viszonyítva további javulásra tett szert. Az *angol font* kissé gyengült. A *dollár* árfolyama változatlan maradt. A *svájci frank* jóltartottan alakult.

BERLIN: egyenetlen

Zárlat (zárjelben az előző zárlat): Nordd. Lloyd (86.25) 88, Reichsbank (207) 207, AEG (127) 127.25, Licht und Kraft (154.75) 154, Farben (163.675) 164.125, Gesfürel (154.50) 154.125, Harpener (—) 175, Siemens-Halske (213.25) 213.50.

BÉCS: gyengülő

Zárlat (zárjelben az előző zárlat): Wien. Bankverein (—) 279, Nationalbank (164.50) 165.50, Államvasút (—) 28.02, Alpesi (—) 49.30, Salgó (45.65) 44.70, Urikányi (60) 58.20, Magyar Cukor (134.90) 131.

PRÁGA: gyenge

Zárlat (zárjelben az előző zárlat): Alpesi (327) 305, Poldi (—) 1350, Prager Eisen (2170) 2065, Bánya és kohó (3880) 3700, Skoda (1674) 1600, Magnezit (1830) 1795—1820, Cseh Cukor (935) 910.

GENFI tőzsde. Bpesti kölcsön 1914. évi (—) 110.

ROTTERDAM: szilárd

Rotterdam, szeptember 24. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza novemberre (7.60) 7.70, januárra (7.72) 7.85, márciusra (7.75) 7.875 holland forint 1000 kg-ként; tengeri szeptemberre (109) 110.50, novemberre (107.50) 108.25, januárra (107.75) 108.25, márciusra (108.75) 110 holland forint 2000 kg-ként.

LIVERPOOL: szilárd

Liverpool, szeptember 24. *(A Magyarország tudósítójának távirata.)* Búza októberre (8 sh 10.625 : 24.72 P) 8 sh 11 : 24.81 P, 8 sh 11.675 : 24.94 P; decemberre (8 sh 9.75 : 24.51 P) 8 sh 10.75 : 24.75 P, 8 sh 11.25 : 24.87 P; márciusra (8 sh 4.75 : 23.36 P) 8 sh 6 : 23.64 P, 8 sh 6.375 : 23.79 P.

A mai hivatalos valuta és devizaárfolyamok:

PÉNZNEMEK:		KÜLFÖLDI KIFIZETÉSEK:	
Angol font	16.70—16.90	Amsterd.	186.95—188.55
Belga	56.90—57.50	Athén	3.025—3.055
Cseh kor.	11.55—11.95	Belgrád	7.82—7.88
Dán kor.	74.60—75.40	Berlin	135.70—136.70
Dinár	7.40—7.90	Brüsszel	57.02—57.46
USAdoll.	337.20—341.20	Bukarest	3.41—3.44
Kanadai doll.	336.—341	Kopenhága	74.80—75.40
Francia fr.	11.20—11.90	London	16.745—16.895
Holl. frt	186.55—188.55	Madrid	—.—
Lengyel zl.	60—61.40	Milánó	17.66—17.8864
Leu	2.85—3. —	Newyork	338.60—341.20
Leva	3.60—4.—	Oslo	84.175—84.875
Lira	17.40—17.90	Párizs	11.32—11.92
(500 és 1000 lirás bankjegyek kivételével)		Prága	11.79—11.93
Ném. márka	—.—	Szófia	4.11—4.15
Norv. kor.	83.95—84.85	Stockh.	86.375—87.075
Osztr. sKl.	80.—80.70	Varsó	64.05—64.55
Svájci fr.	77.50—78.40	Bécs	—.—
Svéd kor.	86.15—87.05	Zürich	77.70—78.40
		Bécsi kliringárf.	80.454
		Isztanbul	269—272

Az arany Londonban

Londoni aranyárfolyam: 140.6.5 sh.

Londoni devizák

London, szeptember 24.

NewYork 4.9482, Montreál 4.94875, Párizs 144.65, Brüsszel 29.41, Milánó 94.05, Berlin 12.3325.

Párizsi devizák

Párizs, szeptember 24.

London 144.65, NewYork 29.24, Brüsszel 495.75, Milánó 153.95, Zürich 670.50, Amszterdam 1613, Stockholm 749, Prága 192.40, Berlin 1174.50, Magándiszkont 3.75%.

A mai zürichi árfolyamok

Zürich, szeptember 24. *(Záróárfolyamok.)* Párizs 14.90, London 21.5525, NewYork 435.37, Brüsszel 73.28, Milánó 22.925, Amszterdam 240.575, Berlin 174.70, Bécs (silling) 79.75, kifizetés 82.05, Prága 15.21, Varsó 82.25, Belgrád 10.—, Athén 3.95, Bukarest 3.25.

dülálló eset, hogy egy másodrangú festő indított útnak egy nagy művészi áramlatot, aki felé komoly elismeréssel kell fordulnunk az értékes újításért, de akivel szemben mégis kísért a nietzsche-i végítélet: „csinálni valamit nem nehéz, de lenni valaki, az a legritkább tünemény".

POGÁNY Ö. GÁBOR

Ferenczy Noémi

a Fränkel-szalónbeli kiállítása alkalmából

Több napilapban olvastuk Ferenczy Noémi kiállítása alkalmából, hogy nem akar apjának epigonja lenni, ezért választotta az orsót és a fonalat az ecset és a paletta helyett. De az elfogulatlan szemlélő, aki talán most, első önálló kiállításán ismeri csak meg munkásságát, lehetetlen, hogy ne érezze meg, hogy ne lássa, hogy az epigonság gondolata itt nem merülhet fel, új, semmi eddigihez nem hasonlítható alkotó művészettel állunk szemben. Fölmerülhetnek talán emlékünkben freskók, vagy táblaképek, mint távoli asszociációk, de régi vagy új gobelin-gyüjtemények darabjai, dekoratív iparművészeti munkák soha. Nézzük hát ezeket a gobelineket.

A „Szőlőmunkás" bizarran elvont, szimbolikus figurája keményen és áhitatosan emeli ki fejét a világos, puha anyagból. Él, egyéni meleg lélekzet, tekintet, mozdulat, hatalmasan emberi, alázatos, tiszta, nem adottan egyszerű, hanem elért, kiküzdött nagyvonalúságban áll munkaeszközei között. Szőlőfürtök övezik az egész alakot és ez a keret kissé benyúlik a képbe, részévé válik. A munkás kiemeli fejét a környező gyümölcsök közül, szüretel, de egy pillanatra megáll munkaközben és ez a pillanat örök; rádnéz, valamiért felelőssé tesz, eszmél és eszméltet.

El tudom-e képzelni ezt a képet olajban? Hatna-e akkor ily monumentálisan, ily meggyőzőn, igazul? Nem. A különös az, hogy a szőtt kép lehet irodalmi, szimbolikus, mégis képzőművészet marad, össze tud foglalni olyan optikus és nem optikus mondanivalókat, amilyent más eszközökkel így közölni ma, úgylátszik, nem lehet. Ha freskók emelnék a munkás szimbolikus figuráját arra az elvont magaslatra, amelyen régi, mithikus figurákat, középkori szentek ábrázolásait megszoktunk látni, ez valahogy kínosan hatna. Vajjon miért? A textil, a szövés, korunk megszokott munkaeszköze és anyaga, közelebb állna hozzánk, ilyesmiről volna szó? A legokosabb, ha belenyugszunk, hogy éppoly rejtélyes, vagy legalábbis nehezen, ilyen szűk keretben semmiképpen föl nem deríthető okokból választotta ez a művész a szövés technikáját és anyagát kifejezési eszközéül, mint amiért egyik festő más technikával keni a festéket a vászonra, mint a másik.

Szép Szó 1937. nov.

munkájában végletekig megmaradt angolnak. Delacroix említi egy helyen, hogy egy alkalommal azt hitte, hogy Constable már elkészült munkában levő új képével, mert hiszen olyan aprólékosan megfestett minden részletet, amikor látnia kellett, hogy azután is „minden külső hatástól mentes *angol nyugalommal* még hetekig dolgozott a művén." Mennyi angol alaposságot ölt bele a vásznaiba és az utókor mégis elsősorban a vázlataiért becsüli. Ezek a gyors és széles ecsetvonásokkal készült izgatott lapok képviselik a nagy újítást, a szabad természet színes impresszióit, amelyekkel szemben a kész kép mindig egy kis megmerevedést jelent. Kemény következetességgel minden négyzetcentimétert tökéletesre csinált, hogy ezzel az alapossággal helyrebillentse lelki egyensúlyát, amely a művészi tradiciókkal szemben tanusított következetlenség miatt, titkos gondolatai mélyén, néha megingott. Hű volt angolságához, de hűtelen is, hacsak halkan is, a hampsted-i halmok méla magányában.

A másik nagy újító, programjában társa, Turner nem hallgatott, sőt lehetőleg minden korlátot széttaposott. Példaképe a sátáni Byron volt, a sánta gróf, aki megvető fintorokkal kísérte a szemérmes angolok megbotránkozását és kínos handabandázása ellenére is nagy sikereket aratott. A szent hagyományokkal szemben oly arcátlan volt, hogy ezért még külön is megcsodálták, de azért kiutálták maguk közül. Turner vakon utánozta őt, minden őrültségét megismételte a színek vad rikoltásaival és elfelejtette, hogy ha Byron botránykő volt is: dacos, erkölcstelen és gúnyos fullánk, azért versformáiban mégis hagyományhű maradt, nem riadt vissza még a Spencer-stanzák archaizmusától sem. De ezt Turner nem vette észre és az angol közvélemény, amely ezidőben még a nagyon angol és csendes, de rebellis Shelley-vel szemben is tartózkodó maradt és megvárta, amíg meghal, hogy dícséreteit előszedje, — végül az ő képeit is elsüllyesztette a National Gallery pincéjében, hogy neki se sikerüljön jobban, mint Constable-nek.

Constable tehát hallgatott, önkéntelenül is elvállalta a festészet csendes Wordsworth-ének a szerepét. Hiába hallgatták el, hiába nevettek rajta, ő kitartóan tovább dolgozott és ma minden festő egy kicsit az ő tanítványa. A klasszicista Füssli egyik zivatart ábrázoló képe előtt gúnyosan fölkiáltott: gyorsan, az ernyőmet! — ma ezt is Constable érdemének tartjuk. Nagy érdeme van: komoly meggyőződéssel dicsekedett, hogy míg elődei „csak a képeket tanulmányozzák, én magát a természetet", de aztán jött a súlyos angol nyugalom, az állig fölgombólkozott külvilág, a gyilkosan alapos belső munkakényszer és elveszett az ecset szárnyalása és földhöznyomott ember lett a festőből. Constable kis mester maradt, a nagyvonalúság mint nosztalgia talán élt benne, de sokkal több okunk van föltételezni, hogy nem is gondolt rá. Volt egy meggyőződése, de lehet az is, hogy csak szerencsés kispolgári rögeszméje, amely egy eszme középpontjába állította őt. Így történt meg az a nem is egye-

Ferenczy Noémi

pet kétszer is megszőtte, egyiken fehér a bárány, a másikon fekete. Az „Alvó" bordürje is csupa nagy-gyapjas birka, nyírás előtt, bundásan. Mindegyiknek más feje van, más a mozdulata. Általában a bordürök: gotikus dómok kapuin látni díszítő részletmunkában ilyen kis műalkotásokat. A kőművest kalászok veszik körül, meglepő ellentétül, a „Madonnát" finoman árnyalt kék, kékes, szürkéskék keresztek. Hasonló színben, formában az „Ébresztés" kerékbordürje. Az idő kereke eljár, föl kell ébreszteni a pompázó fiatal nyárban azt, aki alszik. Az aranyló, gazdag, nehéz kalászok fonatai alatt a fénylő, napsütötte réten a piros- és kékruhás nőalakok összeboruló íve, az alvó szelid elhanyatlása, az ébresztő kímélő, lassú előrehajlása, már megint a reális és a bizarran elvont elképesztő vegyüléke. Illetve egymás mellett áll fönn mindakettő, a művész talán nem is próbálja össszeolvasztani. Két mondanivalója van az életről és mindakettőt mondja. Az alvajáró halálos biztonságával választja ki az örökké, szimbolikussá szőhető pillanatot, azt éreztetve, hogy az esetleges, a reális magában hordozza azt minden percben, csak meg kell rögzíteni. Nyugtalanító határozottsággal, naiv gőggel, úgyszólván vállvonogató magátólértetődöttséggel szövi, amit nem lehet, ő maga sem tud megmagyarázni és festeni sem így. Bár fest festékkel is. Itt vannak az aquarellek. A „„Szőlőhegy" elrepülő madara, persze nem oly határozott a vízfestményen, mint a gobelinen, de a visszamaradt dermesztő csöndben a búskomor hegyoldal, a tőkék kopárságával szinte ijesztő ellentétben, mégiscsak kivirult cseresznyefák rózsaszín rügyeivel az előtérben éppoly kérlelhetetlenül, lenyűgözően hat a kis képen, mint a nagy szőtten. Sajnos, Magyarországon csak ezekből tart meg egyet-egyet a múzeum és a város. A gobelinek nagy részét csak szívességből engedték át külföldi tulajdonosaik a kiállítás két hetére Fränkelnek.

VÁGÓ MÁRTA

Megjelenik könyvalakban
Remenyik Zsigmond:

TÉLI GONDOK

Ára fűzve P 1.20

A Szép Szó előző számában nagy érdeklődést keltett tanulmány.

Hasonló a „Kőműves" figurája is, közelről ábrázolva, kezében munkaeszközeivel, de koncentrált nyugalomban. A „Cserepező" már munkaközben, mozgásban, narancssárga lábával, zöld köténnyével, a még félig befedetlen tető vázán több helyet enged környezetének, maga az alak erősebben háttérbe szorúl. A „Pék" átmenet a két megoldás között, „természetesebb" perspektivában, munkaközben, de mégis kissé szoborszerűen áll műhelyében. Bárgyú péksegéd, de a szigorú szimmetriában szinte komor fenséget nyer alakja. A polcok, a kemence, a kenyér meleg arany-barna szineivel veszik körül. A lapát rúdját lassan, óvatosan, de kissé mégis modern kormányzópálca képzetét is keltve, emeli és zord, elszánt feszültségben látszik ebben a bársonyosan izzó rendben a tápláló teremtés munkáját fenntartani. A szövőnő különböző megoldásai és még több kép variálja új és új formában ezt a témát.

A „Mező" figuráját a lépték és perspektíva teljes fumigálásával, majdnem azt mondhatnám: kijátszásával, a kompozíció kis részeként állítja a kép balsarkába. Ez nem a régi harangvirágos kép ismert, lágyan a természetbe olvadó villije. A kis eprésző parasztlány elenyésző, csöpp darabja a környező természetnek, de oly erőteljesen áll mezítelen lábán, oly eleven, oly meleg és mégis örök, de nem merev nyugalomban, mint bátyja, a pék vagy a kőműves. A szövés technikája itt csúcspontját éri el. Hitetlenül kérdezzük magunktól, hogy tényleg pamutszálakból szőtték-e ezt a hús-vér meztelen lábat, ezt a fekete kőkancsót, melynek hideg keménységét érzem ujjaimon, amint a kislány kezén nézem, és a másik kezében a kosár érdes szalmafonatát is? Úgylátszik, minden orsóemeléssel változtatja a technikáját a szövőművész. Ha tubusból kipréselt olajfestékkel, ecset festette volna a vászonra ezt az elevenen párolgó, föld mélyéből elénk sarjadzó virágpompát, kevésbé csudálkoznánk? A szirmok anyagának, rajzának és szineinek százféle árnyalata és változata, a virágok szeszélyes és mégis szabályos csoportosulásai buján és kecsesen, pazarul és mégis törvényszerű rendben, a még lilás-vörös-barna változatú, ritkafűszálú talajból szemünk láttára nőnek a lankán. Nem *egy* virágos mező ez, a kép elvont, de ugyanolyan meggyőző erővel hat ránk, olyan intenzitással ragyog, burjánzik, mozog, alkalmazkodik, támad és múlik előttünk, mint magának a természetnek egy darabja, a csillagos égnek vagy akár a koratavaszi mezőnek egy kivágása. A kép jobb sarkában kivágott öreg fa csonkja, szétágazó gyökerei közt gyöngéden bimbózó, száruk alsó felével még a földben nyújtózó kis virágok alig csoportosulnak, egyesével dülöngélnek, mint az eltévedt báránykák.

A bárányok Ferenczy Noémi legjellegzetesebb témája különben. Lángolni látszó fűszálak között ballagnak a birkák, élükön a jó pásztorral. Mi ez? Legenda, valóság? Ki tudja, valahol a kettő határán bandukolnak a szép gyapjas állatok a szelid áhítatos vezető után. A másik falon nőalak ül a horizonton, öblös, széles, végtelenül szelid, nagy mozdulattal ölel magához egy nyakát gyöngéden felé nyújtó barit. Ezt a ké

KÍNA LÁNYAI AZ ÖRDÖG KEZÉBEN

Az Est számára írta

dr. Román Ágnes

a sanghâji kínai statisztikai hivatal osztályfőnöke

Ahhoz, hogy az ember Kínát megértse és megismerje, maga mögött kell hagynia a várost. Én minden hétvégén vonaton, autón vagy hajón *nagy kirándulásokra mentem* és így olyan helyekre, ahol idegenek csak ritkán fordultak meg.

A Kínát keresztül-kasul szelő *csatornák* forgalmasabb részein *hajónk megszámlálhatatlan kínai hajócska közé volt ékelve* s így kényelmesen nézegethettük szomszédainkat. Ők csak teát hörpölgető, kényelmesen heverésző idegeneket láttak bennünk, de *amit mi láttunk, az megdöbbentő volt.*

Nagyszülők, gyerekek és unokák élnek ezeken a csónakokon,

melyeknek egyik fele be van fedve. Itt alszanak és a nyilt részen folyik a főzés, ott játszanak a gyerekek is, jókedvüen visongatnak. A főzeléket, edényt, ruhát egyformán a csatorna vizében mossák és *ezt a vizet isszák és ezt a vizet használják főzésre.* A hajólakók részben halászok, részben ők szállítják a parasztok termékeit a városok piacaira. Legtöbbjüknek

már az ősei is évszázadok óta hajólakók voltak.

A parasztnyomor

A rizs- és búzaföldek között minduntalan *kis dombocskákat*, kis halmokat látunk: ezek *a sírok*, ahová a föld tulajdonosai családtagjaikat temetik. A sírok természetesen akadályozzák a föld kihasználását, de vajjon *ki merné a sírokat megbolygatni* és ezzel kihívni a szellemvilág bosszúját? *Négyezer év óta műveli*

Kína lakosságának kétharmad része a földet.

Minden a mezőgazdaságtól függ, az *agrárkivitel* az export 90 százalékát teszi ki és ez teszi lehetővé az ipar számára a nyersanyagbeszerzést.

A hatéves gyerektől a nyolcvanéves nagymamáig,

a párhónapos szamártól a végelgyengülés küszöbén álló bölényig *mindenki kiveszi részét a munkából.* Erejük minden megfeszítésével dolgoznak ősrégi módszerekkel minden talpalatnyi földet kihasználva és alig tudnak megélni még akkor is, ha az istenek és az idő kedveznek nekik.

A hatalmas kínai birodalomnak

csak aránylag kis része művelhető terület,

az egyes emberre jutó földmennyiség csekély. A földbér viszont magas és a közlekedés fejletlensége megakadályozza a termékek jó áron való értékesítését. Minduntalan *árvíz* pusztít, a *polgárháborúk* napirenden vannak, azután meg új ember kerül a falu élére, aki kénye-kedve szerint veti ki az *új adók* megszámlálhatatlan tömegét, a régi adók nagy számát még jobban növelve.

A paraszt így előbb-utóbb adósságba keveredik és ezzel elveszett ember lesz. A pénzkölcsönző hálójába keveredik, aki sokszor *70—80 százalék kamatot* is számít, így azután meg kell válnia földjétől és

a földönfutóvá vált paraszt, amikor már nincs választása, beáll a kínai vörös hadseregbe.

Fogalmuk sincs róla, mi a kommunizmus, de hát valahogy csak meg kell élni.

Gyárilányok szörnyű élete

Vannak, akik a városokban próbálnak mint *gyári munkások vagy kulik* elhelyezkedni, de a város sem boldogulhat, ha a vidék nem tud vásárolni, így azután a legtöbb paraszt koldusbotra jut.

A szerencsétlen parasztok leányainak sorsa leírhatatlanul szomorú. Ha a kínai gyáraknak munkásnőkre van szükségük, kiküldik falura ügynökeiket, akik

a parasztoktól 5—10 évre megvásárolják a leányaikat.

Ötévi vételár magyar pénzben mintegy 750 pengőnek felel meg, ami *évi 150 pengőt* jelent.

Amikor először néztem meg egy gyárat és a mellette fekvő munkáslakásokat Sanghájban, a *szörnyű kép* napokig üldözött. A legtöbb »lány« keskeny falépcsős berendezésű gyárban dolgozik, úgyhogy *tűzvész esetén senki sem menekülhet.*

A munkaidő 10—12 óra és csak minden második héten van munkaszünet.

Sok a gyerekmunkás, aki a rosszul világított, rossz levegőjű házakban előbb-utóbb a *tüdővész* áldozatául esik és akiről lerí a rossz táplálkozás folytán a *beri-beri betegség.*

A lakásokat a főbérlő szobánként adja ki az egyes családoknak, akik azután

a csöpp helyiséget deszkákkal még vízszintesen is felosztják,

úgyhogy a szoba belső részében állni sem lehet. Az évekre »kibérelt« rabszolgalányok mind együtt laknak, sőt még az uccára sem mehetnek felügyelet nélkül. Amikor a megállapodott idő letelt, *valami ürüggyel ott tartják őket,* — adósságokra hivatkoznak legtöbbször a munkaadók, így azután csak a legritkább esetben kerülnek haza a szülői házhoz.

A szörnyű nyomor a magyarázata annak, hogy *Sanghâj uccáin tavaly 36.000 kitett gyermek holttestét szedték össze.* A szülők nem is kérdezik a városból érkező nyájas idegentől, aki a leányukat évekre »kibérli«, hogy mit akar velük kezdeni.

A kínai kikötővárosok matrózlebujai falják a leányhúst

és amikor néhány hónappal ezelőtt a keletázsiai leánykereskedelemmel foglalkozó népszövetségi konferenciára összeállították a sanghâji adatokat, megdöbbentő kép tárult elénk, hogy a *tönkrement parasztok lányainak milyen óriási tömege kerül a legkülönbözőbb címeken működő nyilvános házakba.*

Haladás és remény

Kínáról mint elmaradt országról beszélni elévült dolog, mert az utolsó években

az ország sok részében nagy haladás volt tapasztalható.

Új utak és új vasútvonalak épültek, a repülőtársaságok pedig a legtávolabbi helyekre is rendszeres járatokat is indítanak. A nankingi kormány tisztában van azzal, hogy Kínát *csak a mezőgazdaság átszervezésével lehet talpraállítani*, éppen ezért *szövetkezeteket* alapítottak, melyek a parasztoknak *olcsó hitelt* nyujtanak; *jutafarmokat* állítanak fel és *nemesített vetőmagvakat* osztanak szét. *Egyre több szociális intézmény* működik és a közegészségi állapotok is javulnak.

Kína 4000 éves kultúrája *sok vihart* ért már meg, de

ez a mostani remélhetőleg szintén csak epizód lesz,

amely után ismét erőre fog kapni a Mennyei Birodalom, hogy folytassa a megkezdett átalakulást a mult tradicióin felépülő új jövő felé.

BÁRÓ FRITSCH VEZÉREZREDES A NÉMET ŐSZI HADGYAKORLATOK SZÍNHELYÉN, Barcklenburgnál beszélget Badoglio marsallal (jobboldalt) és a középen álló Röder honvédelmi miniszterrel

Szomory D.: AZ Est 1937 szept 26.

Ferenczy Noémi kiállítása a Fränkel-szalonban

Ferenczy Károly nemes tradicióit őrzi és ápolja *Ferenczy Noémi*, a nagy művész leánya. Ez a legszebb viszony, ami lehetséges apa és lánya között. A legmagasabbrendű életfelfogás s a művészetimádat közössége. De Noémi nem képeket fest, ami nagy festőművész apja után csak hanyatlást jelenthetne. Noémi álmokat sző egy tündéri fonálon. Ez egy olyan angyali, magányos Ariadne, amilyen *nincs több a világon.*

Művészete, a *gobelinszövés*, több mint művészet: hősiesség! Nemcsak alkotó szerelme, női lelke és áhítata remeg itt ezeregy színes fonálnak szerkezeti varázslatosságában, de egész léte, minden ideje, minden perce benne van ebben a munkában, egész erkölcsi és szellemi lénye megváltva mai világunk alacsonyságától, megváltva és megüdvözülve! Ezek olyan tapisszériák, álmok és pasztelhatású látományok, hogy megtervezésükhöz s megvalósításukhoz nyolc-tíz hónap szükséges, olykor egy egész esztendő egyetlenegy szövéshez! Művészi szerkezetük, törvényük, titokzatosságuk, külön az anyag titkával ebben a titokzatosságban, érzékeny színeik, lágy nyugalmuk és templomoltári rejtélyességük úgyszólván kifejezhetetlen, annyira szép az mind, és semmi más csak szép! Olykor úgy hinné az ember, ez a quatrocento technikája, — holott nem! Mert nincs is mesterségbeli része ezeknek a műveknek, itt nincs csak művészet valami olyasféle különválásban, magasságban és alázatban mint egy apáca gőgje s imádsága. Ez valami olyasféle, mint elkárhozva lenni egy mennyországban.

Szeretném megkérdezni a művésznőtől, akivel találkozom a teremben, ha vajjon boldog-e? De még várok ezzel az érdeklődésemmel s inkább hallgatok, hogy ő beszéljen...

Azt mondja:

— Amire én törekszem, az a végleges, az örök. Amin nem lehet többé változtatni. Amit nem lehet átfesteni, mint egy képet.

Hát nem merem megkérdezni. Nem is szabad. Úgy érzem, ez majdnem blaszfémia, ha vajjon boldog-e?

Szomory Dezső

HÍREK

— **Nagykőrös polgármesterének levele Az Est-hez.** *Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!* A nagykőrösi Arany Napok lezajlása után kötelességemnek tartom, hogy Főszerkesztő Ur lapjának és Főszerkesztő Urnak, mint a lap legfőbb szellemi irányitójának hálás köszönetet mondjak azért a megértő és lelkes támogatásért, melylyel ünnepi hetünk eseményeit nagyrabecsült lapja hasábjain figyelemmel kísérte és támogatásra érdemesítette. *Nagykőrös* város mindenkor a nemzeti életben vállalt feladatának pontos teljesitésével tűnt ki. Eppen ezért örömmel és lelkesedéssel tapasztalta, hogy amikor ennek a munkának bemutatására falai közé hívta az ország lakosságát, *maga mellett érezte az egész sajtó támogatását.* Nem mulaszthatom el tehát, hogy ezért a megértésért Főszerkesztő Urnak, lelkes munkatársainak, de a lap kiadóhivatalának is legőszintébb köszönetemet tolmácsoljam és ezúton is kérem, hogy Nagykőrös ügyeit a jövőben is hasonló megértéssel méltóztassék kezelni. Legőszintébb nagyrabecsülésem kifejezése mellett vagyok Főszerkesztő Urnak készséges tisztelője: dr. *Dezső* Kázmér polgármester.

— **El vannak ragadtatva a vörösök Nagy Péter cártól.** *Moszkvából* jelentik: Régen volt orosz filmnek olyan nagy sikere a moszkvai mozikban, mint a most műsoron levő Nagy Péter cár filmjének. Különösen azok a jelenetek tetszenek és valósággal *tomboló ujjongást váltanak ki*, amelyek régmult idők hazafias szellemét érzékeltetik. Legközelebb adják elő a film második részét, amely a reklámbejelentések szerint *Nagy Péter cár poltavai győzelmét tárgyalja a svédek fölött. (T)*

— **Hasbaszúrtak egy rendőrt.** Az éjszaka Ujpesten *hasbaszúrtak egy rendőrt.* A szurkálás előzménye egy vendéglőben játszódott le: *Makai* József pincér megtagadta a kiszolgálást *Tuharszky* János gyárimunkástól, mert a gyárimunkás *részeg* volt. Tuharszky bosszút fogadott ezért és az éjszaka a József ucca és a Kemény Gábor ucca sarkán megleste a Szondy-féle vendéglőből távozó pincért és bajonettel fejbeszúrta. Szerencsére a bajonett megcsúszott a pincér koponyacsontján és igy csak a bőrt szakította fel. A pincér jajgatására és segélykiáltásaira a helyszinre sietett *Varga* IV. György rendőrtörzsőrmester, majd még két rendőr jött. Megkötözték az ellenszegülő Tuharszky János és elindultak vele a rendőrőrszoba felé. Egyszer csak a sötétből előugrott egy férfi, akiről később megállapitották, hogy *Szoltán* József kocsis: *hosszú zsebkésével hasbaszúrta Varga rendőrtörzsőrmestert, azután elmenekült.* A súlyosan sérült rendőrtörzsőrmestert a 8-ik helyőrségi kórházba vitték, *Makai* József sebét a mentők bekötözték, *Tuharszkyt* előállitották a főkapitányságra, *Szoltán* Józsefet pedig keresi a rendőrség.

— **Erzberger leánya kolostorban halt meg.** Huszonhat éves korában most halt meg az echti (Limburg) karmelita kolostorban *Gertrud* nővér, a híres *Erzberger* német képviselőnek és birodalmi minisztenek leánya. Tudvalevő, hogy Erzberger 1921-ben orgyilkosságnak esett áldozatul.

— **Eltemették gróf Ráday Gedeont.** Tegnap délután az Aszód melletti *Ikladon* nagy részvét mellett eltemették gróf *Ráday* Gedeon volt belügyminisztert. A temetésen résztvett *Horthy* Miklós kormányzó és felesége, *Darányi* miniszterelnök, *Hóman* kultuszminiszter, *Széll* belügyminiszter és a politikai élet számos előkelősége.

Penziós ellátás
Svábhegyi Szanatóriumban
P 16.

Tetszik nekem

Irta: Illyés Gyula

Tetszik nekem: már nem köszön előre
nem tudja szolgának magát a nép
ezen a tájon... de tekint a földre,
vagy nézi hosszan az isten egét,

ha jő egy úr, egy idegen. Kabátom
után engem is annak tartanak,
elfordulnak, — s én biztatnám vidáma.
e hallgatag, konok magyarokat.

Hogy jól van ez! Igy van ez jól! — Keményen
nézzétek csak azt a szelíd eget,
egy pár századon át, egy ezredéven
már ép eleget köszöngettetek.

Nézzétek csak a földet, zord anyánk
ki egy babszemért hajolni tanit, —
míg élétek is sipka-gyűrve járul,
földig hajol, ki akar valamit.

— **Kőrakásnak rohant motorkerékpárjával.** Ma hajnalban az Aréna uton az RU 597 rendszámú motorkerékpár, amelyet *Vida* Lajos autószerelő vezetett, nekirohant egy kőrakásnak. A motorkerékpár felborult. *Vida* és az oldalkocsiban ülő *Lindwurm* János szerelő *lezuhant* a gépről. Lindwurm súlyos sérüléseket szenvedett, a mentők a Rókus kórházba vitték, a csak jelentéktelenül megsérült Vidát pedig előállitották a főkapitányságra.

— **Szakszerű angol nyelvoktatás.** E. Marczali Poly, az English-speaking Circle vez. főtitkára (London Univ. dipl.) tanfolyamai október 1-től. Érdeklődés hétköznapokon szeptember 30-ig délelőtt 10—12, délután 6—8. V., Arany János u. 16., III. 1.

x **Kékes Szálló** átalakításának munkálatai alatt október hó 3-tól november 30-ig üzemét szüneteltetі.

x **Öregemberek betegségeinél és neuraszténiások bajainál,** kiváltkép, ha azok renyhe bélműködéssel és megzavart emésztéssel állanak összefüggésben, akkor reggelenként egy-egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserüvíz sokszor igazi jótétemény! Kérdezze meg orvosát.

— **Az első magyar ifjúsági regény szlovák nyelven.** Palotai Boris *Péter* című regénye, mely az Athenaeum ifjúsági regénypályázatán díjjal lett kitüntetve, karácsonyra szlovák nyelven is megjelenik. Egyik legnagyobb prágai kiadóvállalat, Móricz Zsigmond regényeinek kiadója, adja ki a felvidéki irónőnek könnyes-derüs gyermektörténetét. Palotai Boris, mint a kassai rádió ifjúsági lektora és előadója, nagyon népszerű a Felvidék fiatal hallgatói előtt. A csehszlovák rádió és sajtó máris nagy propagandát csinál az első szlovák nyelven megjelenő magyar ifjúsági regénynek, mely megnyitotta az utat az európai színvonalú magyar ifjúsági irodalomnak.

— **Házasság.** Özv. *Abrahám* Lajosné leányát, Erzsit, eljegyezte *Fuchs* Imre mérnök. Budapest—Kápolnásnyék.

Szegő Elemér és *Herzog* Klári házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Orvosi hír.** Dr. *Baál* Károly, a Svábhegyi Gyermekszanatórium ig. főorvosa, bel- és gyermekgyógyász rendelését újból megkezdte.

x **Schermann grafológiai előadása holnap.** Jegyek a Zeneakadémián.

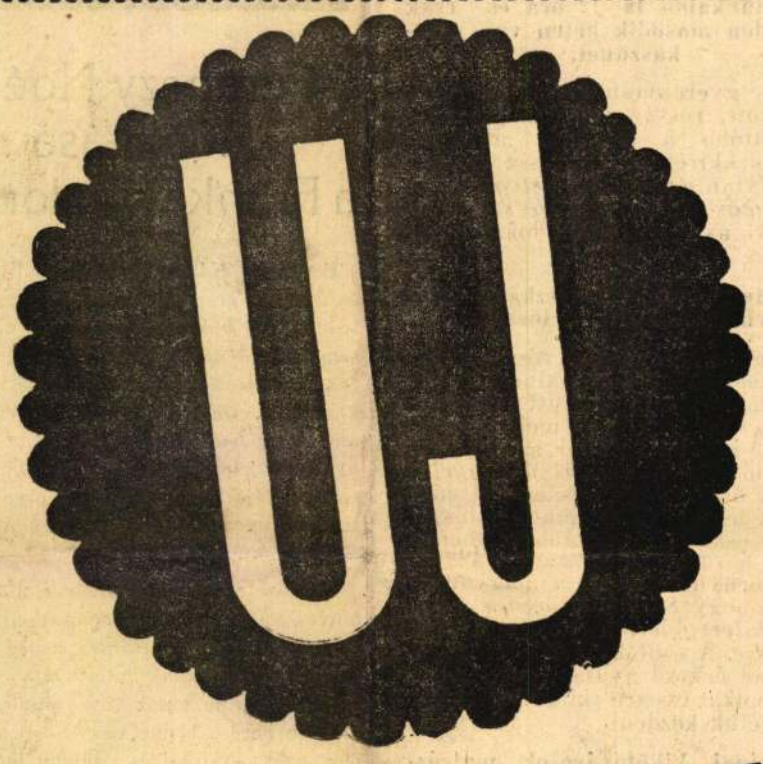

FÖLDES JOLÁN KÖTET:
MÁS VILÁGRÉSZ
A hajózó macska uccája világdijnyertes irójának új műve. Ára 3.60 P. Athenaeum

— **Az első televiziós telefonriport.** *Londonból jelentik: A Daily Telegraphnak a nürnbergi szocialista pártgyülésre kiküldött tudósitója televiziós telefonon beszélt a lap állandó berlini tudósitójával. Az 500 kilométeres távolság háromszor olyan nagy, mint az egyik leghosszabb távolság, amelyen távolbalátó telefon segitségével beszélni lehetett. Az angol ujságiró megirja, hogy kitünően látta kollégája arcát, azonban ez a televiziós készülék is infravörös sugarakat használ, már pedig ezek a sugarak áthatolnak minden tárgynak a külső rétegén. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a férfiak mindig olyanoknak látszanak, mintha nem borotválkoztak volna, viszont a platinaszőke és egyéb festetthajú hölgyek eredeti hajszine tükröződik vissza a televiziós készülékben. A kép egyelőre még nem teljesen éles, amennyiben a készülék elé tartott ujságokban a cimeket el lehet olvasni, azonban a szöveget nem. Ugyanez a helyzet például a zsebórával is. Magát a Nürnbergben levő órát a berlini angol ujságiró látta, azonban nem tudta leolvasni róla, hogy mit jeleznek a mutatók.*

— **A német püspökök új tiltakozása.** Megbízható helyről származó értesülés szerint — mint a Középeurópai Katolikus Kurir jelenti — jövő vasárnap valamennyi német katolikus templomban fel fogják olvasni a német püspökök *új tiltakozó levelét, amelyben felemelik szavukat az ellen, hogy a hatóságok megtiltották az iskola termeiben a vallásoktatást.* A hittant ezek szerint ezentúl *csak a templomokban volna szabad tanitani.* Minden katolikus szülőt felszólítanak, hogy különösképpen ügyeljen gyermekei hitének védelmére. Hírek szerint a fuldai püspöki konferencián elhatározott és közösen megszövegezett pásztorlevelet, amely Németország vallásos helyzetével foglalkozik, még nem hozzák nyilvánosságra. Az információk szerint ehhez a körlevélhez a *pápa külön üzenete fog járulni.*

Egy hét Budapest életéből

a szeptember 12-től szeptember 18-ig terjedő héten

1. Születések száma	304 (314)
2. Halálozások száma . . .	275 (279)
3. Öngyilkos lett	11 (14)
4. Házasságkötések száma .	221 (245)

(Zárójelben a multheti adatok)

— **A HONSz országos bizottsága** *Bakos* Ákosnak, *Az Est* munkatársának a hazafias és hadigondozási célok szolgálatában álló *HONSz* érdekében kifejtett érdemdús munkássága elismeréséül a szövetség *díszjelvényét* adományozta.

— **Tolvaj nővérek.** A Párizsi Nagyáruház textilosztályán tegnap tettenértek két fiatal nőt, amint éppen a ruhájuk alá gyürtek különböző holmikat a pultról. A főkapitányságon megállapitották, hogy az áruház tolvajnői testvérek, két varrónő, a 23 éves *Kővári* Irén és a 21 éves *Kővári* Ida. Lakásukon sok lopott holmit talált a rendőrség.

— **Házlasszonyok és épittetők figyelmébe.** Az Elektromos Müvek Honvéd ucca 22. szám alatti előadó termében szerdán délután ½6 órakor főzőbemutató előadást tartanak, villamos gyakorló konyhájában pedig hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt ½10 órakor a villamos tüzhelyek üzemének ismertetése során halak, különféle húsételek, leveles-vajas tészta, torta és rétes készitését mutatják be. A bemutató helyiségben az összes villamos háztartási készülékek üzemközben is díjtalanul megtekinthetők. Belépő- és ruhatárdíj nincs.

MDK

Ferenczy Noémi

gobelinek

Tormay G: A m. kiáll. Párisban. M. Iparmüvészet 1937. 15o. l.

MDK

Ferenczy Noémi

1919. textil szaktanitónő

Gödöllői szőnyegszövő

Az Ipm. Isk. ...tanárai ...szakoktatói... Iparmüv. Isk. Evk. 1934-36. Bp. 1936. 46 l.

MDK

Ferenczy Noémi

Grand Prix-vel tüntették ki

Magyar siker az 1937 évi párizsi világkiállitáson.
Pesti Napló 1938. aug. 26. 4.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.123

Ferenczy Noémi kikérdezése

Néhány adat a tanulmányairól, alkotói módszeréről
müveinek sorsáról, külföldi sikereiről

kikérdező:Kálmán Mária

Müv.Tört.Dok.

Edvi Illés

szövarch.122

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Az Önálló Hivatásu Nők Világszövetségének londoni müvészeti szakosztálya által rendezett kiállitásán vett részt.

Magyar képzőművésznők sikere Londonban c. Szinházi Elet. Bp. 1938. ápr. 23. XXVIII.évf. 18. sz. 44-45. lap

MDK

Ferenczy Noémi

Olvasó fej, gobelin

Tömeg, vf.

1848 - 1948

Szinyei Merse Pál Társ. tag művésztagjainak X. kiáll. Nemz.Szal. 1948. febr.

Ferenczy Noémi, ip.müv.

MDK

gobelin-jei és összetettesei :GGrand Prix.

a magyar résztvevők összesen 48 GarndPrixt,
53 "Diplome d honneur"-t 66 arany,54 ezüst
22 bronzérmet és 65 kitüntetéset hoztak haza.
a 6. helyre kerültünk 48 nemzet világversenyében

/g-l./:
Magyaro ország nagy sikere a Párizsi Világkiállításon.
P.H. 1938 aug.26. 6.l.

Ferenczy Noemi

1919. V. 3 – VIII. 2. textil szaktanitónő Gödöllőn

Élmisk 1930. 78. l.

Sparer

Ferenczy Noémi
Ujság 1937 dec. 25

SSZONYOK VASÁRNAPJ

Megszólalnak a magyar képzőművésznők akik világviszonylatban is elismert értékeink

Azt hiszem az Ujság Asszonyrovata nem nyujthat méltóbbat karácsonyi olvasmányul kedves közönségének, mintha megszólaltatja azokat a kiváló asszonyokat, akik életüket az igaz müvészetnek szentelik, akik kőbe faragják, formákba öntik, szinekbe álmodják a szépet. Ezek a müvészasszonyok nagy küzdelemben rójják sikerekben, mellőzésben és megnemértésben gazdag utjukat, mert még azzal a balhiedelemmel is harcolniok kell, hogy nő nem alkothat eredetit, ujat, igazi egyéni müvészetet. Azokon kivül, akik itt most megnyilatkoznak, vannak még többen, akik a magyar képzőművésznők első vonalába tartoznak, mint Feszty Masa, Kövesházi Kalmár Ágnes, Molnár Róza, Lehel Mária, Hollós Mattioni Eszter, Kohner Ida, Beck Judith és mások, akiket még ezután fogunk bemutatni közönségünknek.

Egy bizonyos, hogy a nők a képzőművészetben is ott állanak legjobbjaink mellett, akárcsak az irodalomban, zenében és nem kisebbiti értéküket az, hogy a legszámottevőbb müvésztársaság, még mindig elzárkózik az elől, hogy megnyissa kapuit az asszonyművészek előtt.

FERENCZY NOÉMI,

a gobelin világszerte elismert mestere, a nagy Ferenczy Károly uttörő leánya a következőket mondja:

„Tulajdonképpen nem volt mesterem. Csak a gobelinszövés technikáját kellett megtanulnom Párisban és ezzel együtt született meg bennem az a rajz- és szinfantázia, amely a szövőszéken gobelinné teljesül. Magam szövöm meg minden elképzelésemet, mert az előre megfestett terv munkaközben még alakul, az anyag természetéhez simulva, hiszen más a gyapjufonal és más a festék.

Első szereplésem a nyilvánosság előtt?

Ez a családi kiállitáson volt 1916-ban, amikor édesapám, *Ferenczy Károly* müvein kivül, még *Valér* festőmüvész fivérem és *Béni* szobrásztestvérem is szerepeltek velem együtt. 1924-ben Bécsben a háboruutáni müvészet nemzetközi kiállitásán én képviseltem a magyarokat, mint meghivott müvész s kivülem még *Czóbel*, Párisban élő kiváló magyar müvész, mint a párisi magyar müvészek reprezentánsa szerepelt, 1929-ben önálló kiállitás Berlinben és ennek kapcsán meghivás Drezdába. Most hosszu szünet következik, de nem a munkában, csak a szereplésben, 1935-ben kiállitás Amsterdamban.

A párisi világkiállitás magyar pavillonjában?

Négy régebbi munkámmal vagyok ott képviselve, magántulajdonból kérték kölcsön őket, de megrendelést, vagy megbizást erre a célra nem kaptam.

Ösztöndijak, dijak, kitüntetések? Semmi, semmi, semmi. De nem érdekelnek. Müvészcsaládból származom, tudom, mit jelent müvésznek lenni. Csak a munkámnak élek és még egy percet is sajnálnék munkaidőmből arra áldozni, hogy protekciók után futkossak, kitüntetésekért kilincseljek. Vállalom a sorsomat, szivesen lemondok minden külső diszről, dolgozom és ez a lényeges.

POLG

Rovatvezető: K
Kormányzó Ur
román- olasz-,

Ételreceptek a heti étlapból

MALAGAPRÓLÉK LEVES

Szemalatti ránctalanítás
Porusmegszüntetés VERA kozmetika
VIII., Népszinház-utca 22. Telefon: 137-801

GALANTIN

Egy hathónapos, szárazon megkopasztott kappannak a bőrét óvatosan kifejtjük. A csontokról leszedjük a hust, adunk hozzá 25 deka borju- és 8 deka sovány sertéshust. Ezt a háromféle hust a husdarálón áthajtjuk, mozsárban péppé zuzzuk, majd drótszitán áttörve egy mély, öblös tálba adva jól belegyurunk 2 egész tojást, egy tojássárgát, 2 pohárka konyakot, 6 deka elkevert teavajat, sót, törött borsot és reszelt szerecsendiót. Ha mindezt a péppé zuzott husba jó bedolgoztuk, a jégre tesszük és egy órai pihentetés után hozzákeverünk 4 deci tejszinből felvert habot, 5 deka kockákra vágott füstölt, főtt marhanyelvet és 10 deka nyers libamájat. A kappan bőrét az asztalra kiteritjük, egyenletesenrákenjük a hustölteléket, ráhajtjuk a kappanbőr széleit, szalvétába szép formásan, hengeralakura összetekerjük, a két végét zsineggel szorosan összekötjük, ugyszintén a galantin közepét is 4—5-ször átkötjük, aztán egy lábasba tesszük, adunk annyi vizet, hogy 2 ujjnyira ellepje, sót, szemes borsot, zöldséget és hagymát. A lábast aztán befödjük és 2 óráig lassan forrni hagyjuk. Ez idő elteltével, elvesszük a tüzhelyről és ha kissé kihült, két deszkalap közé tesszük, valamilyen nehezékkel gyengén lepréselve, másnap is hideg helyen tartjuk. Következő napon kibontjuk a ruhából, száraz ruhával megtöröljük, olvasztott aszpikkal beecsetelve, használatig hideg helyre vagy a jégszekrénybe tesszük. Tálaláskor felszeletelve lépcsőzetesen a tál közepére rakjuk, körülvesszük apró kockákravágott aszpikkal vagy franciasalátával és tartár- vagy bármilyen más hideg mártással felszolgáltatjuk.

SZILVESZTERI FÁNK

Egy öblos porcellán- vagy hibátlan zománcu tálbt adunk 12½ deka langyosra felolvasztott vajat. Három

efejével le-
számitás-
akarok bó-
ssal —, de
bbek, mint

ében vad,

Lacey.
összeszori-
ba. Azután
t, hogy az

endelkezett
ötözöm ezt

– Még ját-
an, aztán

lányt, aki
kos harag

rá hulla-
ndta a de-
Senki sem
k azonban
személy-

Scadrone lassan. Elő
a pisztolyt — szólt

A lány átnyujtot

A garázs jobbol
pölés hallatszott. Sca
dultak. Lacey a földr
arc jelent meg. A fe
vény. Az arc egy k
csöve felett nézett be

— Fel a kezek
remegő hangon a fe

A fegyvercső ide
célbavett.

Lacey fektében
közelebb álló Stevet
ten elvágódott. Steve
totta a kezében, est
felkapta. Hátát a g
a rablókkal, vértől c
ben tartotta sakkba

— Nem hallotta
dobd el a pisztolyt é
dult a többiekre —,

Scadrone kezéb
pisztoly. A többiek

— Gyere be, W

HÍREK

A legszebb táborozás

Tízezer cserkész forgatja a sarlót, kaszát, kévehányó villát ezekben a napokban. Csorog a veríték a fiatal homlokon, a Bocskai sapkát hátra kell tolni, amúgy legényesen. Tízezer cserkész nyaralhat kényelmesebben, de soha sem szebben, mint ezekben a nagy napokban. Bizonyos, hogy kellemesebb kirándulni a táborból hegyek közé, zöld lombok alatt bujdosó ösvényen, mint tűrni a nyakszirten záporozó napsugarat, vagy a cséplőgép porát, az ing alá került pelyva szúrását. De a tízezer cserkész honvédelmi és honépítő munkát végez, a nemzeti küzdelem egyik legfontosabb részét vállalja: az utánpótlás és munkafolytonosság biztosítását. Németország munkáscsapataival nyerte meg a háborút, a mi győzelmünket is a dolgozó és munkavállaló emberek tömege viszi előbbre.

A tízezer araló cserkész példakép és figyelmeztetés mindenkinek: a ránk váró feladatok azt kívánják, hogy minden erőnket megfeszítsük. A nemzet nagy napjaiban mindenki felelős, nem nézheti senki oldalról és kívülről azt a küzdelmet, amit meg kell vívnunk most és amit még fokozottabban kell majd vállalni nemsokára.

Magyar cserkész még nem táborozott szebben, mint most. **s. f.**

Fontos figyelmeztetés előfizetőinkhez!

Felhívjuk t. előfizetőink figyelmét, hogy címváltozás bejelentésekor régi címüket is okvetlen jelöljék meg, mert csak ennek ismeretében van módunkban az új címre a lapot küldeni. A m. kir. posta legutóbbi rendelkezése értelmében a címváltozást bejelentő levelezőlap nyomtatványként adható fel, ha az előfizető nevén, régi és új címén kívül mást nem közöl.

— **Báthory-Hüttner János megkapta a német Sasrend I. osztályát.** Hitler vezér és birodalmi kancellár *Báthory-Hüttner* János m. kir. kormányfőtanácsosnak, a Stadium Sajtóvállalat Részvénytársaság vezérigazgatójának a német Sasrend I. osztályú érdemkeresztjét adományozta.

— **Pál jugoszláv régensherceg fiai elhagyták Angliát.** *Pál* jugoszláv kormányzóherceg fiai, *Sándor* és *Miklós* hercegek Londonból Lisszabonba érkeztek. Az ifjú hercegek eddig tanulmányaikat folytatták Angliában.

— **Horthy Miklós-ösztöndíjat kapott hat kárpátaljai diák.** *Ungvárról* jelentik: A kárpátaljai gimnáziumok hat növendéke kiváló tanulmányi előmenetelük jutalmaképpen Horthy Miklós-ösztöndíjat kapott. Az ösztöndíjakat a munkácsi és a huszti gimnáziumok igazgatói adták át a megjutalmazottaknak.

Kevés cukorral is lehet!

»*Gyümölcsfeldolgozás cukor nélkül*« és »*Gyümölcs konzerválása cukor nélkül*« cím alatt a földmüvelésügyi minisztérium közgazdasági és közélelmezési főosztálya propagandafüzeteket adott ki, amelyek megtanítják a háziasszonyt a *cukorral való takarékoskodásra.* Ezek a földmüvelésügyi minisztérium könyvtárában ingyen rendelkezésre állnak. A »*Kevés cukorral is lehet!*« című füzet bőséges sorát tartalmazza a cukor nélkül, vagy kevés cukorral elkészíthető ételek leírásának. A háziasszonyoknak nélkülözhetetlen füzet 10 filléres levélbélyeg beküldése ellenében a földmüvelésügyi minisztérium könyvtáránál kapható (V., Kossuth Lajos tér 11).

— **Jelentkezzenek az állásnélküli fűszer- és csemegekereskedősegédek.** A Kereskedőifjak Társulatának titkári hivatala felhívja az állásnélküli fűszer- és csemegekereskedősegédeket, sürgősen jelentkezzenek a társulat irodájában, IV., Bástya utca 5., I. em. a hivatalos órák alatt, hétköznap este 7—9-ig és vasárnap délelőtt 10-től egész nap.

— **Fegyházra ítélt autófosztogató.** A büntetőtörvényszék *Lengyel*-tanácsa Lieszkovszky Jánost 11 rendbeli üzletszerűen elkövetett lopás miatt kétévi fegyházra ítélte. Lieszkovszky főleg autókat fosztogatott.

— **Megkezdték Miskolcon Hodobay ny. polgármester fegyelmi ügyében a kihallgatásokat.** *Miskolcról* jelentik: Mint ismeretes, a belügyminiszter szabálytalanságok miatt *Hodobay* ny. polgármester ellen fegyelmi eljárást rendelt el és a fegyelmi eljárás biztosául *Horthy* Béla ny. főkapitányhelyettest rendelte ki. *Horthy* Béla megérkezett Miskolcra és megkezdte a fegyelmi ügyben a tanukihallgatásokat. A kihallgatások előreláthatólag több hetet vesznek igénybe.

Romániáért imádkoznak a romániai templomokban

Bukarestből jelentik: A kultuszminisztérium elrendelte, hogy a mai naptól kezdve reggel 8 órától este 8 óráig valamennyi felekezet templomát nyitva tartsák, hogy a hívek bármikor imádkozhassanak Romániáért.

Szent István magyarok és jövevények között

Több mint egy évig dolgozik Ferenczy Noémi kilenc négyzetméteres történelmi gobelinjén

Ferenczy Noémi, a kiváló festőművésznő új Szent István-kompozíción dolgozik.

A művésznő maga tervezte és egyedül kivitelezi *a 3×3 méteres hatalmas gobelint Szent Istvánról.*

Felkerestük műtermében Ferenczy Noémit, aki készülő munkájáról a következőket mondotta:

— A kultuszminisztérium megbízásából csinálom ezt a munkát, Nyíregyháza városa részére. Címe: »*Szent István magyarok és jövevények között*«. Történelmi témát dolgoztam fel életem legelső ilyen nagy gobelinjében, melynek elkészítése még nálam is, aki hosszú idő óta csinálom, *több mint egy évet* vesz igénybe. Nagyon sok gobelint csináltam már, legnagyobb részük Németországban és Hollandiában van. Én vagyok az egyetlen, aki *maga tervezi és kivitelezi* is munkáit, amelyek tehát mindig egészen egyéniek lehetnek ilymódon, mert nem vagyok kötve a megadott tervhez, mint más gobelinszövők, hanem *ha jónak látom, munka közben változtathatok is rajta.*

Ferenczy Noémi ott ül a hatalmas szövőszék előtt és fürge ujjai nyomán csodálatos színek virítanak a kifeszített fehér szálak között. Úgy keveri a színeket, mint a festő a palettán: nincs az a legfinomabb árnyalat, amit ki ne hozna a rengeteg pamutból, amellyel dolgozik. A munka nagyobb fele már készen van.

G. A.

Fürdőtragédia a Tiszán

Nyíregyházáról jelentik: *Horváth* Endre 28 éves vármegyei tisztviselő *Fehérgyarmatnál* a Tiszában fürdött, közben örvénybe került. Segélykiáltásaira *Fodor* Oszkár megpróbálta kimenteni, de Horváth görcsösen belekapaszkodott Fodorba és már-már lehúzta a víz alá. Dr. *Csákányoszky* Ferencné segítségükre sietett, de a szerencsétlen tisztviselő őt is a víz alá húzta. A hosszú ideig tartó küzdelem végén *Horváth* elmerült. *Fodor* Oszkárt eszméletlenül, *Csákányoszkynét* félig öntudatlanul húzták ki a vízből. Horváth holttestét a Tisza kivetette.

— **Törökországban bezárták a benzinkutakat.** A benzintakarékossági rendelet következtében a tankkutak legnagyobbrészét bezárták.

— **Hőhullám Romániában.** Romániát hőhullám borította el, pénteken Targovistében 44, Bukarestben 42 fok meleg volt.

— **Eljegyzés.** *Görög* Tedát, Görög Kálmán lapszerkesztő leányát eljegyezte dr. *Kardoss* Ernő okleveles középiskolai tanár, m. kir. kísérletügyi vegyész.

Rózsa Éva és *Weisz* Sándor jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Paprikás-, rántanivaló csirke és jérce a vendéglői étlapok új, állandó fogásai

A fogyasztóközönség, a magyar vendéglátó ipar és a baromfitenyésztők körében nagy örömet keltett az a kormányrendelet, amely megengedi, hogy *hústalan napokon szárnyast is lehet fogyasztani.* A magyar vendéglátó ipar egyik vezetője a rendelettel kapcsolatban a következőket mondja a *Reggeli Magyarországnak:*

— Igen nagy az örömünk és hálásan köszönjük ezt a nagy segítséget jelentő intézkedést. A rendelet nemcsak nekünk, nemcsak a vendégeknek, hanem nemzetgazdasági szempontból mindenkinek csak jót hoz.

— Nagy baj volt eddig, hogy *a szeszélyes időjárás miatt vasárnapról megmaradt vágott baromfit nem birtuk másnap értékesíteni.* Most a helyzet más, mert ha állandóan lehet szárnyast fogyasztani, a vasárnapról megmaradt és jégszekrényben frissen megőrzött szárnyast hétfőn elkészíthetjük és felszolgálhatjuk.

— A rendelet a 120 dekagrammon alúli szárnyasokra vonatkozik, tehát a *rántanivaló csirkére,* a *paprikásnakvaló csirkére* és a *sülnivaló kisebb jércékre.* A rántanivaló csirke tisztított állapotban 60—70 dekagramm súlyú, a paprikásnakvaló csirke 70—80 dekagramm súlyú, a poulardok súlya pedig tisztítva 90 dekagramm körül van.

Az életmentő parafatalp

avagy lehet a divat egyszer hasznos is

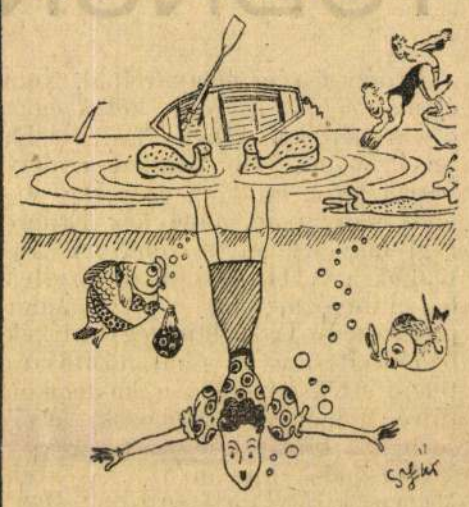

— **Az Orosháza környéki szegény gyermekeket nyaraltatni viszik.** Az orosházi járásból húsz szegény család gyermekét viszik a *Gyula-Városerdőn* létesített gyermeküdülőbe, ahol kétheti teljesen ingyenes nyaralásban részesülnek.

— **Rézóráját eladta — aranynak.** A Teleki téren elfogtak egy szélhámos társaságot, amely aranyékszerként adott el értéktelen, rézből készült holmikat. Valósággal színházat játszottak a téren tartózkodók beugratására. *Schreiber* György cipészsegéd, felesége és Gál Jánosné — a szélhámos társaság tagjai — úgy viselkedtek, mintha egyiküknek sürgősen pénzre lenne szüksége. Az »utolsó értékes ékszerét« kell eladnia, aranyóráját. A társaság másik tagja segített neki az eladásban, a harmadik pedig »vevőként« jelentkezett. Az ál-vevő addig alkudozott, amíg igazi vevő jelentkezett és így sikerült eladni az »aranyórát«. Mindhármukat letartóztatták.

A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara közgyűlése

Miskolc, július 27. A *Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara* pénteken közgyűlést tartott. Ezen megjelent gróf *Khuen-Hedervári* Károly, az *Országos Mezőgazdasági Kamara* elnöke is. *Patay* Sámuel elnök a búzaárak kérdése után javasolta, hogy a kamara kérje a földmívelésügyi minisztertől, *kötelezze a sörgyárakat arra, hogy a felhasznált árpamennyiségről kimutatást készítsenek,* hogy így ellenőrizhető legyen, hogy milyen áron, milyen mennyiséget vásárolnak fel. Ezután a termésértékesítés, raktározás és szállítás kérdésével foglalkozott.

Gróf *Khuen-Hédervári* Károly hangsúlyozta, hogy a gazdatársadalmat elsősorban az árkérdés érdekli. Rámutatott arra, hogy *szükséges az ipari áruk árának leggyorsabb megállapítása.* Több felszólalás után a tagválasztást ejtették meg. Ennek során a Kamara *Soldos* Béla dr. főispánt, *Jakabfalvy* Miklóst, *Szabó* Sándort kültaggá, vitéz *Borbély-Maczky* Emilt és *Hedry* Lőrincet örökös tb. kamarai taggá, vitéz *Borbély-Maczky* Emilt, farkasfalvi *Farkas* Gézát, *Melczer* Bélát, *Plósz* Istvánt és báró *Waldbott* Frigyest társelnökévé választotta meg és *sajnálkozását fejezte ki azokért a félreértésekért, amelyek a Kamara és vitéz Borbély-Maczky Emil főispán között a legutolsó kamarai közgyűléssel kapcsolatban keletkeztek.*

— **Csak gazdag angol gyerekeket szállítanak Amerikába.** Newyorki jelentés szerint az amerikaiak növekvő csodálkozással veszik tudomásul, hogy az Angliából eddig Amerikába szállított 500 angol gyermek között egyetlen munkásgyermek sincs, hanem kizárólag arisztokraták és gazdagok gyermekei.

— **Mi legyen az ebéd?** Erre a gyakori kérdésre számos hasznos feleletet, útmutatást kaphatnak a háziasszonyok az Elektromos Művek Honvéd utca 22. sz. alatti villamoskonyhájában. Délutáni előadás szerdán 5 órakor kezdődik, a déli előtti főzőbemutatók pedig hétfőn, csütörtökön és pénteken 10 órakor kezdődnek. A főzőelőadások ingyenesek. Ezen a héten könnyű nyári ételek, hústalan egytál-ételek, hús- és halfélék, zöldfőzelékek, gyümölcsös sütemények és parfék készítését mutatják be.

AMIT ERDÉLYRŐL TUDNUNK KELL...

Erdély ősrégi magyar föld. Nem él ma sehol a föld kerekségén olyan nép, amelynek fiai előbb tették volna be lábukat Erdély bércei közé, mint az ezer éve ottlevő magyarság, amelynek Erdély régi műveltségét köszöni. A románok a XIII. században kezdtek beszállingózni oda, mint vándor pásztornép. Lakatlan hegyvidékek benépesítésére és hasznosítására telepítették be őket a havasokon túlról a magyar birtokosok, elsősorban a király.

Okoskodó humanisták, köztük Mátyás király történetírója, Bonfini, találták ki a román és a latin nyelv rokonságának a magyarázatára azt a mesét, hogy a románok Traján római császár legionáriusainak leszármazói. A felvilágosodás idejében, a XVIII. század második felében, amikor más népekkel együtt a románok nemzeti öntudatosodása is megkezdődött, lett az a hamis elmélet, hogy az oláhok, mint a Traján leigázta dákok és a rómaiak utódai, állandóan Erdélyben éltek, a »kontinuitás« gondolata a románok politikai célzattal hangoztatott nagyjövőjű jelszavává. Rómában nevelkedett görögkatolikus papok foglalták először írásba ezt a gondolatot 1791-ben az erdélyi országgyűlésnek beadott emlékiratban és tették a románság programjává, amely beteljesülését Nagy-Románia megalakulásával Trianonban érte el. Erdély a kontinuitást hangoztató és az angol és a francia közvéleményben hitelre találó oláh propaganda eredményeképp került, mint »ősi román föld«, a ma széthullóban levő államalakulat keretébe.

A román »tudományosság« és néhány, tőle félrevezetett külföldi tudós hiába iparkodott a dákoromán elméletet igazolni, mert az a történeti igazság ércfalába ütközik. Mik az elfogulatlan tudomány érvei a dákoromán gondolattal szemben? A románok nem lehetnek a Dáciát meghódító római légionáriusok utódai s így Erdély őslakói, mert a római gyarmatosok császári parancsra már 260 körül Dáciából a Duna jobbpartjára, a mai Bulgáriába vonultak vissza. Ettől az időtől kezdve ezer évig a nagyszámú Erdélyre vonatkozó történeti emlék és régészeti lelet közül egy sem igazolja a rómaiak utódainak ottani megmaradását. Célzatos elképzelés, amit a román történetírás tanít, hogy a rómaiak utódai a germán és a török népvándorlás mindent elsöprő rohamai elől a magas hegyek közé visszahúzódva mentették át a mai románságra a római kultúrát. Azután egyetlen földrajzi elnevezést, hegy- vagy folyónevet sem örökített ránk a román nyelv a rómaiból. A Maros, Körös, Szamos, Temes nevei török-bolgár eredetűek. Ez a nép élt szétszórtan Erdélyben a magyar honfoglalás idejében.

A nyelvészet tanusága szerint a román nyelv a Balkán nyugati részében alakult ki, ahonnan az oláhok a századok folyamán nyomon követhető úton vándoroltak el a Duna balpartjára. Erdélyben a tatárjárás (1241) előtt csak az Olt völgyében találkozunk románokkal, akiket, mint a szászokat, a Kárpátok vonalának védelmére telepítettek le az Árpádok. A néppusztító mongol **hadjárat** után lett gyakoribb az oláh telepítés, de még a 13. század végén is oly kevesen voltak az oláhok Erdélyben, hogy III. András királyunk egyetlen királyi birtokra akarta valamennyiüket összegyüjteni.

Többnyire kún-török kenézek vezetése alatt jöttek be az 1300—1400-as években az oláh telepesek. A kenézek idővel a magyar nemesség sorába emelkedtek, nem egy később nagyhírű magyar család ősévé lett, a velük jött nép a magyar jobbágyok sorsában osztozott, de annál különösen adózási szempontból jobb helyzetben volt. Ez a lassú telepítés azonban korántsem volt oly nagyarányú, hogy Erdély néprajzi térképét megváltoztatta volna. Mohács előtt a Maros, a Körösök, a Szamos és mellékfolyóik völgyében fel a magas hegyekig mindenütt magyar községek sorakoztak, az oláhok csak a hegyek közt nyertek új otthont.

A változást, a románság elszaporodását a magyarság rovására a török hódítás kora, főleg az erdélyi fejedelemség meggyengülése hozta meg. A török seregek és a tatár hordák a völgyekben élő magyar falvakat pusztították el, ezrével hurcolva el rabszíjon az ősi magyar lakosságot. Az üresen maradt vidékeket már a török hódoltság idejében, de különösen a török kiűzése után megszállta a hegyekről levándorló pásztornép. Régi magyar falvak tömegesen románosodtak el. Különösen megnövelte a román elemet Erdélyben és a vele szomszédos területeken az a körülmény, hogy a moldvai és havasalföldi vajdák zsaroló, kapzsi uralma alól, akik a török szultánoktól drága pénzen vették meg uralmukat, de a magafajta bojárok kiszipolyozása alól is ezrével vándoroltak át a Kárpátokon a 18. században a románok. Itt rendezettebb, jobb viszonyok között élhettek, mint régi hazájukban.

Erdély ősi magyar föld. A románok beeresztett, igen sok esetben csak belopakodott jövevények utódai.

A búza 23, a rozs 19, a zab 20·70 pengő

Csak a Futura és a kormány által erre jogosított kereskedők vásárolhatnak — A készleteket be kell jelenteni és a malmok egy hónapi készletet kötelesek tartalékolni

Megjelent az új termésértékesítési rendelet

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A m. kir. minisztérium rendeletet adott ki, amely a búza, a rozs, a kétszeres és zab forgalombahozatalát szabályozza. A hivatalos lap vasárnapi számában közzétett rendelet lényege a következő:

A 78 kg hl súlyú **búza** ára *23 P q-ként*. Hl súly eltérés esetén az eddigi *tőzsdei szokások* az irányadók. Az árak a mult évi árskálának megfelelően emelkednek és azok nyugati határállomásra, Budapestre, dunai állomásokra, Szolnokra és attól délre fekvő tiszai állomásokra, 15 tonnás vasúti kocsikba, illetve uszályba berakva értendők. A búza minimális ára azonban bármely feladóállomáson a rögzített árnál 1.50 pengővel alacsonyabb nem lehet. A rendelet a minőségi búza feltételeit is részletesen szabályozza, a minőségi felár 50 fillér q-ként.

A 71 kg súlyú szokványszerű **rozs** átvételi ára *19 pengő q-ként*. Egyéb feltételek: mint a búzánál. A 41 kg súlyú szokványszerű **zab** ára budapesti paritásban *20.70 pengő q-ként*. A zab egyéb állomási ára budapesti paritásból kiindulólag állapítandó meg, azonban a zab minimális ára a budapesti árnál 1.50 pengővel alacsonyabb nem lehet. A zab természetéből kifolyólag az árskála szeptember hónaptól kezdődően jövőévi március hóig bezárólag 2 pengőben állapíttatott meg, ami azt jelenti, hogy a zab alapára 1941 márciusáig 2 pengővel emelkedik. Egyéb felételek: a rozshoz hasonlóan. A **kétszeres** ára annak a búza- és rozstartalmától függően a keverékben lévő búza és rozs értékaránya szerint állapítandó meg.

Ezeket a terményeket továbbeladás céljaira *csak a Futura Rt. és ennek bizományosai*, valamint azok a kereskedők vásárolhatják, akiket a kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter a földmüvelésügyi miniszterrel egyetértve erre feljogosít. Búzát, rozsot és kétszerest őrlési és hántolási célra kereskedelmi és vegyesőrléssel foglalkozó *malmok*, amennyiben erre az iparügyi minisztertől engedélyt kapnak, szintén vásárolhatnak.

A készletgazdálkodás, a közélelmezés és a kivitel érdekeinek biztosítása céljából a termelő, a feljogosított kereskedő és az engedélyt kapott malmok a termelt készleteket, illetve felvásárolt mennyiségeket *bejelenteni tartoznak*. Közélelmezési szempontokból a malmokat arra kötelezik, hogy *évi búzaszükségletük egytizenketted részét állandóan készletben tartsák*. Olyan kereskedelmi jellegű raktárak tulajdonosai, akik a felsorolt terményekre vonatkozó felvásárlási jogosultsággal nem rendelkeznek, kötelesek gabonaraktáraikat a Futurának használatra átengedni.

Félnapos tevékenysége 10 pengőt jövedelmez
Szervezésnél, Erzsébet-körút 6t.

A Futura köteles megvenni a gabonát

A megvételre felajánlott búzát, rozsot, kétszerest vagy zabot *a Futura és bizományosa megvenni köteles*. Az adásvételi szerződés megkötését nem halaszthatják el.

Ha a felajánlott búza mennyisége 450 q-t nem halad meg, a Futura vagy bizományosa azt *nyolc nap alatt átvenni és a vételárat az átvételkor kifizetni köteles*. Ennél nagyobb tételeket a Futura *tizennégy nap alatt* átvenni s a vételárat az átvételkor kifizetni köteles.

Ha a megvett búza mennyisége 450 q-t meghalad és az eladónak az eladott gabona megőrzésére alkalmas és nélkülözhető helyisége van, a Futura vagy bizományosa kívánságára *az eladó a felajánlástól számított legfeljebb hat hónapon át a megvásárolt búzát, mint a Futura tulajdonát, megőrizni, szakszerűen kezelni és tűzkár esetére biztosítani köteles*. Abban az esetben, ha a megállapított árat a Futura vagy bizományosa előre kifizette, a raktározási, kezelési és biztosítási költség fejében az eladónak a Futura vagy bizományosa *annak a különbözetnek felerészét tartozik a búza elszállításakor megfizetni, amely egyrészt a vételár, másrészt a búzának az elszállítás napjára a rendeletben meghatározott ára között mutatkozik*. Ha pedig a Futura vagy pedig bizományosa az eladóval kötött megegyezés szerint a búza árát nem fizette ki előre, kamat, raktározási, kezelési és biztosítási költség fejében *az említett különbözet teljes összegét köteles a búza elszállításakor megfizetni*.

A Futura, bizományosai, valamint a jogosított kereskedők az általuk eladásra kínált búza, rozs, kétszeres, zab árát nem határozhatják meg magasabb összegben, mint amely a jelen rendeletben megszabott árnak megfelel, *hozzáadva 35 fillér jutalékot*.

A malom közvetlenül a termelőtől vásárolt búza, rozs és kétszeres minden q-ja után *35 fillér költségmegtérítést tartozik a »Mezőgazdaság megsegítésére szolgáló alap«* javára a vásárlástól számított nyolc nap alatt a Futurához befizetni.

A honvédség búza-, rozs-, zab-, tengeri- és lisztellátását kizárólag a Futura bonyolítja le.

Csak a Futura exportálhat

Búzát, rozsot, kétszerest, zabot és ezek őrleményeit *külföldre csak a Futura jogosult eladni*. A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a földmüvelésügyi miniszterrel egyetértve **fontos közgazdasági** érdekből *kivételt tehet*.

Kereskedelmi jellegű gabonaraktár tulajdonosa, ha vásárlási jogosultsága nincs, köteles raktárát és annak berendezését gabonaraktározás céljára a Futurának vagy bizományosának az 1941. év július hó 31. napjáig használatra átengedni.

A malmok az 1941. év július hó 31. napjáig előreláthatható búzaszükségletük *egytizenkettedrészét legkésőbb 1940 október hó végéig megvásárolni és az ennek megfelelő mennyiséget állandóan raktáron tartani kötelesek*. Az így raktáron tartott mennyiséget *az 1941. év május, június és július havában egyenletesen felosztva szabad felhasználni*.

Aki az 1940. évi vagy korábbi termésű búza, rozs, kétszeres vagy zab vásárlására a jelen rendelet szerint nincs feljogosítva és a jelen rendelet hatálybalépése előtt kötött szerződéssel búzát, rozsot, kétszerest vagy zabot vásárolt s a vételárat egészben vagy részben már a jelen rendelet hatálybalépése előtt kifizette, az így vásárolt búzát, rozsot, kétszerest és zabot *átveheti*, feltéve, hogy a szerződést a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított *három napon belül a Futura-központnak ajánlott levélben bejelenti*.

Minden malom köteles a jelen rendelet hatálybalépésének napján meglevő búza, rozs és kétszeres, valamint az ezekből nyert *lisztkészletét bejelenteni*. Akinek birtokában *10 q-t meghaladó mennyiségű* búza-, rozs-, vagy kétszeresliszt van, köteles ezt szintén bejelenteni. A bejelentést *hat napon belül* az illetékes forgalmi adóhivatalhoz kell megtenni. Az említett készletek tulajdonosa a bejelentett készletek után köteles árkülönbség fejében *minden métermázsa búza és búzából nyert minden métermázsa liszt után 120 fillért, minden métermázsa rozs és rozsból nyert minden métermázsa liszt után 80 fillért* legkésőbb az 1940. év augusztus hó 15. napjáig a *»Mezőgazdaság megsegítésére szolgáló alap«* javára az illetékes m. kir. forgalmi adóhivatal malomosztályának postatakarékpénztári csekkszámlájára befizetni. *A kétszeres és a kétszeres-liszt minden métermázsája után 120 fillért kell fizetni*.

A búza, a rozs, a kétszeres és a zab vásárlására feljogosított kereskedő *minden hónap 1. és 15. napján köteles a M. kir. Külkereskedelmi Hivatalnak* a vásárolt búza, rozs, kétszeres és zab mennyiségét *bejelenteni*.

Zabot vasúton vagy gépkocsin csak szállítási igazolvánnyal szabad szállítani. A szállítási igazolványt a Futura állítja ki.

Búzát takarmányozási vagy szeszfőzési célra felhasználni nem szabad.

Göbbels megnyitotta a nagy német művészeti kiállítást

München, július 27. *(Német TI.)* Az idei nagy német művészeti kiállítás szombat délelőtt nyilt meg. *Göbbels* birodalmi miniszter megnyitójában utalt a világtörténelmi helyzetre és hangoztatta, hogy a háború kitörése után is a legnagyobb súlyt helyezték arra, hogy a német kultúréletet teljes egészében és zavartalanul fenntartsák. Az ellenséges országokkal ellentétben Németországban az egész háború alatt nyitva maradt a színházak, mozik, iskolák, egyetemek és múzeumok nagyrésze. A miniszter beszéde után Hitler helyettese: Hess **Rudolf** megnyitotta a kiállítást.

Magyar Királyi Osztálysorsjáték

A most befejezett 38. osztálysorsjátékon

számos kis- és középnyereményen kívül a következő **főnyereményeket nyerték** a szerencsés sorsjegytulajdonosok:

400.000	P-t a	46392 szám
300.000	» a	15710 »
100.000	» a	25966 »
70.000	» a	83380 »
55.000	» »	48272 »
50.000	» »	37994 »
45.000	» »	16679 »
40.000	» »	8284 »
35.000	» »	40469 »
25.000	» »	40121 »
15.000	» »	61760 »

Ezeken kívül **21** drb **20.000** pengős
32 » **10.000** »
nyereményt is kisorsoltak.

Az új 39-ik osztálysorsjáték
október 16-án kezdődik.

A hivatalos főárusítók az eddig játszott sorsjegyeket — amennyiben lehet, — ügyfeleiknek felajánlják a következő **ELSŐ OSZTÁLYRA a folytonosság biztosítása végett.** Nagyon ajánlatos, hogy az **eddigi résztvevők sorsjegyszámaikat továbbra is tartsák meg** és erről értesítsék főárusítójukat, nehogy utólag megbánás, esetleg keserűségük legyen.

ÚJ VEVŐK pedig minél előbb rendeljenek és biztosítsanak maguknak sorsjegyet, mert sorsjegy nélkül **nincs nyerési esélyük, sőt reményeségük se lehet**, hogy gyorsan gazdagok lehessenek.

86.000 sorsjegy közül **43.000** darabot okvetlenül kisorsolnak,

tehát a sorsjegyek fele nyer!

Az I. osztályú sorsjegy hivatalos ára:

Egész	Fél	Negyed	Nyolcad
28 pengő	**14** pengő	**7** pengő	**3½** pengő

az **összes főárusítóknál**, kik minden rendelést gondosan és **diszkréten** intéznek el.

Genfben folytatódtak a sinajai magyar-kisantant tárgyalások

Megegyezés egyelőre nem jött létre Kánya külügyminiszter pénteken elutazott Genfből

Genf, szeptember 24.

Kánya Kálmán külügyminiszter gróf *Csáky* István kabinetfőnök, báró *Bakach-Bessenyey* György követségi tanácsos, a külügyminisztérium politikai osztályának vezetője és *Szent-Istvány* Béla miniszteri tanácsos, a külügyminisztérium sajtóosztályának vezetője kíséretében pénteken délelőtt 11 óra 20 perckor *elutazott Genfből.*

Kánya Kálmán külügyminiszternek genfi tartózkodása alatt alkalma volt *több vezető hatalom államférfiával és diplomatájával eszmecserét folytatni.* Genfi tartózkodása alatt alkalom nyílt arra is, hogy *tovább fűzessenek a kisantant három államával Sinajában megindult azok a megbeszélések, amelyeknek célja, hogy Magyarország és egyes szomszédai között a viszony normálisabbá váljék.* A jobb légkör megteremtéséhez elsősorban szükséges, hogy *a kisebbségi kérdés* nyugvópontra jusson. Az eszmecserét folytató felek elgondolásaikat közölték egymással. *Megegyezés egyelőre nem jött létre.* Az előfeltételek megteremtéséhez, tekintettel a kérdés nagy fontosságára, még további türelemre van szükség.

A beszélgetésekben részt vett *Bárdossy* László bukaresti magyar követ is, aki szabadságáról e célból utazott Genfbe.

„A kisantant nem emel kifogást Magyarország fegyverkezési jogának helyreállítása ellen"

„A kisebbségi kérdés rendezésében a magyar-kisantant megbeszéléseket kezdeményező Románia tanusítja a legnagyobb ellenállást

Svájci lap feltűnő cikke Magyarország és a kisantant tárgyalásairól

Genf, szeptember 24.

A *Neue Zürcher Zeitung* »A kisantant tárgyalásai Magyarországgal« címmel a következőket írja:

A Magyarország és a kisantant közötti tárgyalások *döntő állapotba jutnak.* Masaryk temetése után Prágában *Krofta* külügyminiszter megbeszélést folytatott *Tatarescu* és *Sztojadinovics* miniszterelnökkel a külpolitikai helyzetről. Ezen a megbeszélésen főleg *Kánya Kálmán külügyminiszter genfi tárgyalásainak állásával foglalkoztak.*

Magyarország fegyverkezési joga

A tárgyalások megkezdésére irányuló kezdeményezés *Romániából* indult ki. Hír szerint *Beck* lengyel külügyminiszter épúgy befolyást gyakorolt Bukarestre, mint *Mussolini Budapestre.* Kánya Kálmán külügyminiszter tárgyalásai, — a külügyminisztert a tárgyalásokban gróf *Csáky* István kabinetfőnök és *Bárdossy* László bukaresti magyar követ támogatja — hír szerint meglehetősen előrehaladtak, mert *Magyarország értékes támogatásra talált Purics jugoszláv kiküldött magatartásában.* Egyelőre nem írnak alá Genfben valamilyen jegyzőkönyvet vagy más írott megállapodást. Az ügy fontosságára való tekintettel Kánya külügyminiszter *előbb tájékoztatni kívánja kormányát. A kisantant nem emel kifogást Magyarország teljes felfegyverkezési jogának helyreállítása ellen s a dolognak formálisan azzal veszik élét, hogy Magyarország kijelenti: A felfegyverkezés nem irányul a kisantant ellen.*

A kisebbségi kérdés

Nehezebb a helyzet Magyarországnak a *kisebbségi kérdés* rendezésére irányuló kívánsága tekintetében, mert ez a rendezés *a szomszédállamok szuverenitását* érinti. Amíg *Jugoszlávia nem emel kifogást* és Benes elnök komolyan igyekszik a moldvai köztársaság nemzetiségei közötti enyhülés útját megtalálni, addig másrészről éppen *az az állam tanusítja a legnagyobb ellenállást, amelytől a kezdeményezés kiindult, azaz Románia.* A prágai félhivatalos Ceske Slovo kijelenti, hogy *a nehézségeket diplomáciai úton nem lesz nehéz áthidalni.* Úgylátszik, hogy a három kisantantállam *hivatalos nyilatkozatban* hangsúlyozni fogja a kisebbségi kérdés rendezésére való hajlandóságát.

Csehország attól tartott, hogy bekerítik és hogy a másik két szövetséges függetlenül jár majd el, különösen akkor, ha valónak bizonyul a budapesti és bukaresti lengyel közvetítés.

Ha Magyarország és a kisantant között csakugyan sikerül *nemcsak több évre szóló modus vivendit, hanem közeledést* is létrehozni, amely közeledést mint a Dunamedence békéje biztosításának döntő és igen értékes tényezőjét Ausztriában, Lengyelországban és Bulgáriában is a legnagyobb örömmel üdvözölnék, akkor ez annyi jelentene, hogy *Magyarország és a kisantant túljutott azon a holtponton, amely annyi év óta jelent akadályt ez országok külpolitikájában.* A légkörnek ilyen politikai megtisztítása után sokkal kedvezőbbek lennének a kilátásai *a gazdasági közeledésnek is,* — mert valamennyi dunai állam igyekszik jobb összeköttetést teremteni a világkonjunktúrával.

Veszélyben a hárompengős taxifuvar

(Saját tudósítónktól.) A kéktaxisok a polgármester hozzájárulásával 1934 szeptemberében életbe léptették a 3 pengős taxifuvarokat. A közönség azóta a kéktaxikat óránként 3 pengő díj ellenében használhatja. A szürketaxi-vállalat a polgármester határozatát *megfellebbezte a kereskedelmi miniszterhez,* aki most, *három év elteltével,* leiratban arról értesítette a főváros vezetőségét, hogy *a polgármesteri határozatot megsemmisíti.* A 3 pengős taxifuvarok engedélyezése ügyében a kereskedelmi miniszter szerint, *csak a főváros közgyűlése határozhat.*

Lehetséges, hogy a kéktaxisok maguk is elállanak a 3 pengős fuvaroktól, ipartársulatuk választmánya ugyanis a 3 pengős fuvarozási rendszer fenntartása ellen döntött.

K. A.

Ferenczy Noémi kiállítása

A gobelinszövést sokan az iparművészeti tevékenység körébe utalják. S lehet, hogy *általánosságban* igazuk is van. A mesterségbeli tudás és kitartó munkakészség itt semmi esetre sem mellékes tényező. De hát hol, melyik »tiszta« művészeti ág művelésében az? *Tudnia és birnia* kell az igazi művésznek minden műfaj határain belül a munkát. Hiszen a mesterség az a nélkülözhetetlen alap, amelyen maga a művészet felépül. *Ferenczy* Noémi esetében azonban nem a technikai felkészültség a legfontosabb, — bár annak, amit csinál, szinte páratlanul álló, tökéletes mestere. Gobelint szőni így, ennyi szívvel, odaadással, hősi fáradhatatlansággal és virtuózitással aligha tud ma valaki egész Európában. Ám munkájának lényege, értelme és értéke mégsem ebben hangsúlyozódik ki, hanem a *tervező-, kartonírozó-* és *szövőművész* hármas tehetségének egyszemélyben való, ritka-szerencsés összetalálkozásában, szerves-teljes eggyéforrásában. Ezért és innen van, hogy Ferenczy Noémi gobelinjei — mint szabályerősítő *kivételek* — semmiképp sem sorolhatók az iparművészeti termékek kategóriájába. Mindaz, amit e nemben produkál, olyan sajátos, *önálló művészeti* megnyilatkozás, akár a freskó, vagy táblakép. A különbség legfeljebb annyi, hogy ő nem festékkel és ecsettel valósítja meg művészi elképzeléseit, álmait és vizióit, hanem színes fonállal »fest«, a választott anyag megkötöttségének époly ösztönösen, mint tudatosan engedelmeskedve, csalhatatlanul biztos *stílusérzékkel.* Ez a kicsi, törékeny asszony igen nagy művész s művészete a legkifejezettebb *grand art* körébe tartozik.

Most kiállított gobelinjei, akvarelljei és rajzai egykép meggyőznek erről minden hozzáértőt. A régebbről ismert, csodálatosan gazdag, buja ornamentikájú *Nővérek* égő színpompája épúgy, mint újabb alkotásainak *(Mező, Alvó, Tavasz)* lágy-halk tónusokba hangolt, tiszta festőisége és ünnepi nyugalma. Ezek az emberi munka vagy virágzó természet himnuszát zengő gobelinek a legtisztább templomi áhitatban fogant szentképekkel vetekednek. A *Pék* és a *Szövő nő* pedig talán az egész gyűjtemény kimagasló remekműve. Mindkettő múzeumba kívánkozó érték. De hasonló festői kvalitások teszik megkapóvá Ferenczy Noémi akvarelljeit is. Azokat a leegyszerűsített formákba tagolt, két-három meleg színt összecsendítő, tömör-szükszavú figurális szőnyegterveket, amelyek festményként sem élnek alárendelt életet. Önálló képhatású, dekoratív szépségükkel elbűvölő, igazi akvarellek ezek s köztük olyan értékes darabok akadnak, mint a *Mező, Bárányos, Zsindelyező, Pék, Pásztor, Tavasz* és *Gereblyés.* A mappában kiállított rajzok ugyancsak a legmagasabb művészi klasszist jelzik.

Az ízlésesen elrendezett kiállítás vasárnap délelőtt nyílik meg a *Fränkel-Szalón* termeiben.

K. A.

Most jelent meg!

Párizsi utitárs

Tolmács és tanácsadó Franciaországba utazók számára
Szerkesztette: **dr. Honti R.** — Ára **2.50** pengő.
Kapható Az Est könyvkereskedésében, VII., Erzsébet körút 18-20

Egy pohár szalonna

*

Tévedni méltóztatnak: nem tréfálok, mikor egy pohár szalonnáról beszélek. Igenis, akkoriban ettem legtöbb szalonnát, mikor pohárszámra vásároltam. Ugyanakkor, ha sokaltam egy egész pohár szalonnát (két deciliter volt), csak egy skatulyával vásároltam... Tengerentúl bőr nélkül, keskeny pántlikaalakúra szeletelve árulják a szalonnát, kis négyszögletes, lapos papírskatulyába, vagy ízlésesen pohárba rakva, mint nálunk az oroszhalat szokás.

Ma olvashattuk, hogy az angolok kissé nyugtalankodnak, mert nem kapnak elég szalonnát. Kormányuk emiatt megengedte, hogy a külföldről szállíthassanak hatezer métermázsát. Olvastam azt is, hogy most már remélhetőleg újra megindul a szalonnakivitel Magyarországból Angliába.

Ettől azonban nem kell félni, mert az újságok közlése téves: az angolok nem szalonnában szenvednek hiányt, hanem *bacon*-ban. A szótár ugyan azt mondja, hogy a bacon — szalonna; a szalonna pedig bacon. De ez nem igaz, mert ha az angol látja a szalonnát, azt mondja, hogy az nem bacon; és ha a magyar látja a bacont, azt mondja, hogy az nem szalonna. Hogy a bacon micsoda, azt én nem könyvből tanultam, A fiatal sertés húsának és szalonnájának olyan feldolgozását, hogy az olyan legyen, mint az angol bacon, Magyarországon nem ismerték. Az apám valahol külföldön találkozott a bacon-nal, 1885-ben hozatott Angliából két heteslegényt s a nagybátyja házánál (melynek helyén most a szegedi egyetem anatómiai intézete van) megkezdte a baconkészítést, kiviteli célokra. Meg is bukott vele, bár az angolok jól dolgoztak s az anyag is jó volt. Csak egy baj volt: nem tudtak pácolni. A szükséges fűszerek nagyrésze nálunk ismeretlen. A magyar bacon sohasem olyan, mint az angol. Szalonnánkat tehát nem kell félteni.

A bacon húsz-huszonöt százaléka hús. Ha a magyar húst lát a szalonnában, megfőzi, mert nyersen enni inkább a tiszta szalonnát kívánja, anélkül, hogy tudna valamit a kalóriákról. A németek tudják, hogy a legnagyobb táplálóérték a »borsó szalonnával«, melyben rengeteg a szénhidrát és a zsír; de Magyarországon ez az étel ismeretlen. A yankee jól megfizeti a *Pork and Beans* nevű konzervet, melyben szalonna és barna bab van összefőzve, »egy az egyhez« arányban. (T. i. *egy* fölfont babhoz jár *egy* földeka szalonna.)

Minden nép nagyrabecsüli a szalonnát, még az olasz és a spanyol is. De élvezetéhez érzék kell és tudomány. Aki egyszer megkedvelte, nehezen nélkülözi.

A minap valami dolgom akadt Abbaziában; átmentem, pedig ezt a helyet nem szeretem. Az első ember, akivel összeakadtam, Rózsahegyi Kálmán volt, aki régi hoteljéből éppen hurcolkodott egy másikba.

— Mi baj?

— Rossz a koszt... Unom...

— Gyere át hozzánk holnap vacsorára.

Penziónk két igazgatója örvendett, hogy a nagy művész megtiszteli »házunkat«. Mit főzzünk? Rájuk bíztam mindent, kivéve az előételt. Eszembe jutott, hogy egyszer egy newyorki nagy hotelben valami bonfitársat ünnepeltünk s a banketten előétel gyanánt egy parányi szelet paprikás szalonnát kaptunk. Mindenki őrült neki. Kimondtam tehát, hogy most is paprikás szalonna legyen az előétel. De rendelni könnyebb, mint kapni: be kellett küldeni érte Fiumébal A szalonna belekerülhetett egy lírába, a kihozatala negyvenbe... Természetes, hogy a tányér mellé nem kés és villa került, hanem a huszonkétcentiméteres nagybicska. Teljes volt a »hazai hangulat«, — de a Vezuvon termett *Lacrymae Christi* helyett jobban illett volna hozzá egy kis homoki rizling. Úgy, mint otthon... Mikor a nagy művész eljön hozzánk, mindig szalonnával kezdi a vacsorát és gyakran azzal is végzi.

De nem ő az, aki legjobban tud szalonnát enni: néhai József főherceg jobban értett ehhez... A kisgazda akkor még nem vonult be a politika tényezői közé, de a főherceg, aki még a cigányban is tanulmányozásra méltó embert látott, igen szerette a föld népét. Láttam egyszer szalonnázni; balkezében tartotta a szalonnát és a nagy karéj kenyeret, s mikor kellő szakértelemmel elfogyasztotta ezt a nagyon egyszerű ebédet, zsíros tenyereivel, úgy, mint a csikósok és gulyások, végigsimította a haját. Klasszikus volt!

A vonat ablakából gyakran látom, hogy a pályamunkások szalonnát sütnek... Nem értenek hozzá! Kis pálcika végére tűzve, a tűz lángjába tartják a szalonnát s onnan el-elkapják, hogy az olvadó zsírt a kenyérükre cseppentsék. Így füstös, kormos, ízetlen lesz a szalonna, és mire a sütés befejeződik, a zsír a kenyéren megfagy... Nem tanulták meg, hogy a szalonnát parázs felett kell sütni, és inkább serpenyőben, mint nyárson.

Speciális érzék kell a szalonnához, — itt nem sokat számít a faj, a származás, sőt tanulni sem lehet, hogy mi a jó, csak eltalálni. Három-négy évvel ezelőtt küldött valaki egy szelet szalonnát. Meghökkentem, — olyan jó volt! Elmentem megköszönni. Kiderült, hogy a küldője teakereskedő volt és sohasem foglalkozott szalonnával, melynek élvezetét a vallása is tiltotta neki. De kedvelte a szalonnát és nagyszerű érzéke volt hozzá.

Hentesiparunkkal meg lehetünk elégedve: jobb, mint a világhírű morva, bár nem olyan fejlett, mint a lengyel. De a szalonnát sok hentesiparos elhanyagolja; készen vásárolja a kolozsvári, brassói és gyulai típusokat. Sajnálhatjuk, hogy a pesti piacon teljesen ismeretlen a szebeni, mely mindeneknél jobb. Szeged is elkerüli a pesti piacot, pedig már ideje volna, hogy híres abált szalonnája kissé háttérbe szorítsa a rendesen agyonfőzött, nagyon zsíros, túlságosan fokhagymás »csécsi« szalonnát.

Az angolok, akik most nyugtalanok a bacon miatt, szeletekbe vágva a reggelihez sütik a bacont, mégpedig majdnem ropogósra és barbároknak néznek bennünket már azért is, mert nyersen esszük a szalonnát. Megmarad tehát nekünk a szalonnánk, mint a szegény magyarnak legtöbbre becsült eledele, mely a felsőbb rétegekben«, amint látom, úgy terjed, amily mértékben ez a réteg elszegényedik.

Aki friss és munkaképes akar lenni és el akarja kerülni, hogy kemény legyen a széke, emésztése meg legyen zavarva, folyton fájjon a feje és a bőre tele legyen mindenféle pattanásokkal, az igyék hetenként egyszer-kétszer reggelizés előtt egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvizet. Kérdezze meg orvosát.

Koholt rablótörténettel akart 2550 pengőhöz jutni egy kifutó

(Saját tudósítónktól.) Péntek délelőtt nagy riadalom támadt a Wekerle Sándor utca 16. számú házban. Egy négyéves kislány kezdett kiáltozni a csigalépcsőn: *egy fiatalember feküdt ott, a kislány azt hitte, hogy halott, fellármázta a házbelieket.* A házfelügyelő, *Hadarik* János sietett a lépcsőházba, felemelte a fiatalembert, levitte az udvarra, néhány csepp vízzel *magához térítette*, ekkor látta, hogy nem más mint a házban lévő Greiner és dr. Várkonyi-cég kifutója, a 21 éves *László Ferenc. Mi történt?* — kérdezték tőle izgatottan, mire a fiatalember *kalandos történetet mondott el.* Főnökei délelőtt a Postatakarékpénztár központjába küldték egy 2550 pengős csekkel.

— *A pénzt felvettem*, — mesélte — majd, amikor a lépcsőházban felfelé haladtam, *valaki hátulról leütött, elvesztettem eszméletemet és most látom, hogy az egész összeget elrabolták.*

A házfelügyelő valamennyire megnyugtatta az izgatott fiút és megmondta, hogy *levéltárcáját feje mellett megtalálták, 100 pengő volt benne, lábánál pedig egy másik 100 pengős bankjegy hevert.* Főnökei azonnal értesítették a főkapitányság bűnügyi osztályát, innen dr. *Zilahy* János rendőrfogalmazó vezetésével a legkiválóbb detektívekből összeállított bizottság vonult ki a Wekerle Sándor uccai házba és a lépcsőházban találtak egy *kétkilós homokzsákot.* Igen, — mondotta a fiú — *ezzel ütöttek le.* Kicsit gyanusnak tartották az ügyet a detektívek. Mindenekelőtt azért, mert amikor a fiú bejött a házba, az udvaron állt a házfelügyelő és még két lakó. Ők látták Lászlót, de *nem láttak senkit utánamenni* és alig telt el két-három perc, a kislány már a lépcsőn fekve találta a fiatalembert.

— Hogy feküdtél a lépcsőkön? — kérdezték most a fiútól. László megmutatta. *Túlságosan kényelmes volt a helyzet.* Ha valakit itt a csigalépcsőn leütnek, az nem tud ilyen otthonosan lefeküdni, inkább *legurul.* Rendőrautóra tették a rejtélyesnek látszó rablás áldozatát, bevitték a főkapitányságra, ahol dr. *Tóth* Gyula rnedőrorvosfőtanácsos elé vezették. Keresték rajta a homokzsák okozta sérüléseket. *Nyomuk sem volt.* Még csak *piros foltot sem tudtak felfedezni fején vagy tarkóján. Senki sem látta a rablót*, az áldozat nem sebesült meg: közeli volt a feltevés, hogy László *koholta* a rablótámadást, mert nyilván így akarta megtartani a Postatakarékpénztárban kiváltott összeget. És valóban, a keresztkérdések súlya alatt símán *bevallotta, hogy kitalálta az egész mesét.* A Postatakarékpénztárban felvette a pénzt, azután a cég raktárhelyiségében a zsákok közé 2 százpengős bankjegy híján *elrejtette*, majd az ott előrekészített homokzsákot magához vette, pénztárcáját, amelyben egy darab százpengős bankjegyet helyezett el, maga mellé dobta az egyik lépcsőfokra, a másik százpengőst a lábához helyezte, szép nyugodtan lefeküdt a lépcsőkre, hogy így színlelje: *leütötték.*

A beismerő vallomás után Lászlót kikísérték a Greiner-cég raktárába, ahol *előkereste az ott elrejtett bankjegyeket.* Száz pengő hiján megkerült a hiányzó 2550 pengő. A hiányzó 100 pengőst majd szombaton kutatják fel: lehet, hogy a zsákok között elkallódott, de azt sem tartják lehetetlennek, hogy László — aki nagy nőcsábász hírében állott az Angyalföld környékén — a Hold uccából a Wekerle Sándor uccába menet valakinek elajándékozta. A koholt rablótámadás »áldozatát« *sikkasztás* címén őrizetbe vette a rendőrség.

A jugoszláv követ egyórás kihallgatása Mussolininál

Belgrád, szeptember 24.

A lapok jelentése szerint *Mussolini* miniszterelnök csütörtökön kihallgatáson fogadta Rómában *Dusics* jugoszláv követet, aki *majdnem egy óra hosszat* tárgyalt a Duceval.

A szörnyű csapástól porig sujtva tudatjuk, hogy családunk szemefénye

KAUFER GÉZA

rövid szenvedés után itthagyott bennünket.

Temetése vasárnap délelőtt 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőből.

Kaufer család

TÉBE KÖNYVTÁR

	Pengő		Pengő
Sichermann: A mérleg valódisága	(1.—)	—.20	Halász—Havas: Mérleg és adómérleg (5.—) 3.—
Imrédy: Aranybudget	(1.—)	—.20	Kovrig: A magánalk. nyugdíjbizt. (10.—) 5.—
Hantos: A pénz problémája	(4.—)	—.50	Kéler—Straub—Schwicker: A szolgálati jogviszony (14.—) 8.—
Pethő—Andreánszky: Váltójog	(4.—)	2.—	Almási: Kötelmi jog 2 kötet (40.—) 5.—
Kovács: Hiteljogi bírói gyak. I. füz.	(2.—)	1.—	Nizsalovszky: Jelzálogjog (27.—) 10.—
Katona—Nyulászi: A kereskedői mérleg valódisága II. kiadás	(4.80)	1.—	Szászy: A szerződő felek jogszabályvál. joga a nemzetk. kötelmi jogban (12.—) 2.—
Nagy: Az értékpapír forgalmi adó	(2.—)	50.—	Juhász: A gépkönyvelő, kötve	(7.—) 5.—
Makai: Export- és importüzl. finan.	(2.—)	1.—	Zöldy: A hitelezőket károsító bűncselekmények (5.—) 2.—
Mangold: A szállítm. és berakt. ü.	(4.80)	1.—	Sebestyén: A hágai megállapodás (10.—) 8.—
Szathmáry: Pénzintézeti ügyvitel	(12.—)	3.—	Csulak—Pilisy—Frimmel: Magyar pénzügyi jog I. kötet (30.—) 16.—
Kresz: A német valor. törv. kihat.	(1.—)	—.20	Zsindely—Pethő: Gabonajegy	(3.—) —.30
Jakab: Rokkantellátási adó	(2.—)	1.20	Varannai—Nyulászi: Hiteljogi és kényszeregyességi bírói gyakorlat (4.—) 1.—
Nagy-Tandori: A forg. adóh. ügyk.	(4.—)	1.—	Sándorfi: A részvényjog bírói gyakorlata 1876—1930. (12.—) 4.—
Kovács: Hiteljogi bírói gyak. II. f.	(2.—)	1.—	Sándorfi: Ugyanaz 1930—1933.... (4.—) 2.—
Vadnai: Biztosító magánváll. ügyv.	(10.—)	1.—	Kende: Határidőügyletek	(1.—) —.50
Nizsalovszky: A magánalk. nyug. átértékelése	(6.—)	1.—	Meszlény: Csődönkívüli kényszeregyesség és kényszerfelszámolás, fűzve 10.— kötve (16.—) 12.—
Smolka: Hitelbiztosítás	(12.—)	3.—	Cassel—Neubauer: A tőke és haladás (4.—) 2.—
Sichermann: A csekkről	(1.—)	—.50	Demel: A földtehermentesítés (4.—) —.50
Bodor: Magyarország termőföldjeinek	(1.50)	—.50	Bátor: A keretbiztosítéki jelzálogjog (1.—) —.50
Hámos—Balassa: Földadó	(16.—)	6.—	Keresztes: Magyar értékpapírjog... (4.—) 2.—
Jakab—Csulak—Pilisy: Házadó...	(10.—)	7.—	Pethő: Az uzsoráról (Az 1932. évi VI. t.-e.) (2.—) 1.—
György: Kezesség	(2.50)	1.—	Tunyogi Szücs: A gazdatartozások	(3.—) 1.—
Jövedelem- és vagyonadó	(16.—)	11.—	Tuczentaller: Takarékosság, pénzérték (5.—) 2.—
Pethő: A váltó. Gyakorlati kézik.	(6.—)	3.—	Hoványi: Autóadó	(3.—) 2.—
Kölbig: A közadók kezelése	(16.—)	6.—	Tunyogi Szücs: Az adós gazdák szükségjoga (4.—) 1.—
Havas: A Magyar Nemzeti Bank...	(4.—)	—.50	Somlyai: A városi hitelszövetkezetek (3.—) 2.—
Sikorszky: Értékpapír és okirat megsemmisítése	(4.—)	1.—	
Almási: A valorizációs törvény	(6.—)	—.50	
Markos: Kamat és késed. kártérítés	(4.—)	2.—	
Alföldi: A budapesti pénzintézetek	(6—)	1.—	
Wagner: Az 1928. évi vasúti üzletszabályzat	(8.—)	1.—	
György: A követelések engedményezése	(4.—)	2.—	
Almási: A dologi jog kézikönyve I. kötet	(40.—)	7.—	
Kádár: A hadiköles. valorizációja	(1.—)	—.20	
Sichermann: A tulajdonosi jelzálogjog	(1.—)	—.50	

A ( ) jelben levő árak a könyvek eredeti bolti árait jelzik.

Kapható AZ EST könyvkereskedésében, Budapest, VII., Erzsébet körút 18-20

A GOBELIN SZERELMESE

Egyoldalu beszélgetés Ferenczy Noemivel egy sivár padlásszobában

Régen volt magyar művésznek kiállításával olyan átütő nagy sikere, mint *Ferenczy* Noeminek ujabb csodás gobelinjeivel. Művészkörökben néhány nap óta *Ferenczy* Noemi a főtéma, mert erről a különös nőről szinte mindenki tud valami nem mindennapit elmondani. Ha az ember megtekinti gobelinjeit, azt képzelné, hogy ezek alkotója bizonyára romantikus, elmerengő fiatal nő, aki egy hatalmas, világos teremben énekszó mellett szövöget. A képzelet és valóság között azonban sok a különbség.

Ha az ujságiró portrét akar irni egy művészről, nem mulaszthatja el otthonának, műtermének megtekintését. A laikus azt hihetné, hogy egyik műterem olyan, mint a másik. Valahol a hatodik emeleten van, széles, nagy ablaka ontja a fényt, a műteremben magában pedig orgiát ül a művészi rendetlenség. Nem egészen igy van. Kétségtelenül létezik egy műterem-sablón, csakhogy a művész otthonára rányomja bélyegét a művész egyénisége. Ha valaki a sablóntól teljesen elütő műtermet akar látni, ne menjen messzire, csak a Vilmos császár-utra, ahol egy padlásszoba, egyszerü, sivár, üres kis fészek egy nagy művésznő otthona és műterme.

Valamikor ezen a hetedik emeleten a *Futball-szövetség* székelt. Később padlásszobákra parcellázták az egész emeletet.

Néhány éve még futballvezérek turaterveket szövögettek itt. Most Ferenczy Noemi szövöget — gobelint...

Különös nő — különös életmódja

Ki hinné, hogy innen kerülnek ki a kiállitás gyönyörü gobelinjei. A műterem közepén a gobelin-szövögép áll. Közel két- és félméteres nagy faalkotmány. Egy szekrény, apró kanapé, tervező-asztal és mosdó alkotja ezenkivül a berendezést. Az egyetlen székre ülünk le, Ferenczy Noemi pedig a pótszék szerepét játszó ládán foglal helyet.

Szikár, sovány, csontos nő, férfiasan hátrafésült hajjal. Sötétkék munkaruhában van. Hosszu nadrágban, hozzávaló kabátban. *Ferenczy* Noeminek szép a keze. Ezek a légiesen könnyü, eres, csontos kezek szövögetik a csodás gobelineket. Rajta kivül nincs is más nő Európában, aki ezzel foglalkozna, sőt férfi sincs, aki ilyen művésze lenne ennek a nehéz mesterségnek.

Rossz interjualany. Keveset beszél, rövid mondatokat mond és hosszukat hallgat. Harapófogóval kell belőle minden szót kihuzni. Más művész örül, ha irnak róla, *Őt hidegen hagyja.* Az is lehet, hogy semmi sem érdekli.

Körülnézünk:

— *Érdekes műterme van.*

— *Padlásszoba!...* — *Mondja nyugodtan, hogy az.*

— *Miért él itt?*

— *Szegény vagyok. Négyszáz pengő az évi bérem, annyit tudok csak fizetni.* Még takaritónőt sem tartok.

— Igaz, hogy héthosszat nem mozdul ki innen?

— Bizony ritkán megyek el hazulról. A kosztomat felhozzák, társaságba nem járok, jól megvagyok én itt.

— Nem szereti az embereket?

— Azt nem lehet éppen mondani, de a társadalmi életet nem az én számomra találták ki. Este 10 órakor kezdődnek a programok, tehát nem megyek el sehova. Én reggel nyolckor már frissen dolgozom minden nap. Vagy szövök, vagy tervezek.

— Saját maga tervez és készit el mindent?

— Igen. Először rajzolom a témát, azután festem, husz vázlatot is csinálok, ha kell, természetes nagyságban festem meg az egészet és csak azután fogok neki a szövésnek. Mindenütt máshol festő készíti a tervet és a gobelinszövő csak másol. *Alig hiszem, hogy van valaki rajtam kivül, aki maga tervez is.*

Ferenczy Noemi mindezt megfontoltan, sokat gondolkozva mondja el. Szüneteket tart, vár, de azután mégis csak beszél.

Sohasem jártam iskolába

— Munkámban megzavart most a kiállitás. Én nem készültem a kiállitásra, mint ahogy festők készülnek például. *Az én életemben egy kiállitás nem jelent állomást, hanem zavaró körülményt, szükséges rosszat.*

— Milyen a kiállitás anyagi eredménye?

— Azt még nem tudom. *Én nem járok utána, hogy eladjak valamit. Ha vesznek jó, ha nem vesznek, megmarad!...*

— Mi volt a legtöbb pénz, amit eddig gobelinért kapott?

— Egyszer *ötezer koronát* kaptam még a háboru előtt egy Madonnát ábrázoló munkáért. Akkor még *Nemes* Marcel is vásárolt tőlem.

— Mondja el, kedves Ferenczy Noemi, hogyan lett magából gobelinkészitőnő. Szaladjon végig dióhéjban az életén. Művészcsaládból származik, az apja Ferenczy Károly volt. Hol született?

— *Szentendrén 1890-ben.*

(Tiz éve nem találkoztunk nővel, aki igy minden kertelés nélkül bevallotta a korát. Pardon, igaz, a mult héten volt egy. *De az még csak tizéves volt.)*

— Hol járt iskolába?

— *Sehol!...*

— *Nem járt iskolába?...*

— *Sohasem jártam iskolába.* Az én anyám nagyon müvelt, okos asszony volt, aki nevelési kisérletet végzett velem és nem engedett iskolába járni. Magántanuló sem voltam. Anyámtól és az élettől tanultam, amit tudok. Különben már az első évemben Münchenbe kerültem, apám ekkor ott élt, 1896-tól 1931-ig pedig nagyobb megszakitásokkal Nagybányán éltem

— Egész fiatal korában kezdett gobelinnel foglalkozni?

— Nem, csak huszonkét-huszonhároméves koromban. Addig muzeumokat bujtam. Rengeteget utaztam, Páris, Bukarest, Brassó, Olaszország, Németország váltogatták egymást. Berlinben két évig éltem 28—29-ben, Párisban 30—31-ben ujra, Bukarestben 31—32-ben, Budapesten pedig négy éve lakom egyfolytában.

Tanácsot sem kaptam senkitől

— Hol tanult szőni?

— *Párisban.* Tervezésre azonban senki sem tanitott, még csak tanácsot sem kaptam soha senkitől. Amit tudok, azt magamtól tudom.

— Mikor szerepelt először a nyilvánosság előtt?

— *1916-ban.* Akkor családi kiállitást rendeztünk az Ernst-muzeumban. Ekkor az állam is vett tőlem. Nagy sikerem volt akkor és ez döntötte el végleg bennem, hogy egész életemet a gobelinnek fogom szentelni. Nem is érdekel ma már más engem.

— Van a gobelinkészitésnek jövője, vagy csak a mult sikerei miatt ismerik ma még el?

Most kivételesen sietve válaszol *Ferenczy* Noemi. Ugylátszik ez a kérdés a gyengéje.

— *Hogy van-e jövője?... Párisban egy négyzetmétert harmincezer frankkal fizetnek meg.* Van jövője, hogyne lenne, hiszen én magam a modern irányzat képviselője vagyok és magamtól jövök rá a még ki nem használt lehetőségekre. De különben is, akár van jövője, akár nincs, én továbbra is csak ezzel fogok foglalkozni.

Elbucsuztunk a kis padlásszobától és a gobelin fanatikus szerelmesétől, Ferenczy Noemitől, a különös életü, nagy magyar művésznőtől.

A me
majd a

Irta K

Nem tudom, bölcs volt-e vagy b
aki ezeket mondotta. De mondta:
vilizációnak hatalmas eszköz áll r
kezésére, de nem nyul hozzá. A
ész. Lángelmék vannak, — tök
üstökös-ragyogással kiélik magukat
emberek minden polcon, pincéb
padlásban, akik nagyon jól csin
amit csinálnak, csak mellékes, jó
amit jól csinálnak. Főképen vannak
sek, akik túljárnak a mások eszén.
tel nélkül, valamennyinek sikerül is. De józan ész. Majd, ha minden tető ég, arra is kerül a sor.

Ezzel a józan ésszel kérdem: muszáj-e várni, míg minden tető ég? Az éjszaka csillagait jobban látom-e a tüz világánál? A nap világát fokozom-e a tüzvész fényével? Ha ez bekövetkezik, nem jobban látnak, csak később. Lehet, hogy ez szomorú. Lehet, hogy amely élet önmaga alatt ássa sírját, csak arra való, hogy belehulljon.

Mindenki békét akar és senki sem hisz benne. Elvégre ez alapjelenség, amelynél kezdeni kell. Mért nem hisznek abban, amit akarnak? Mért akarják létrehozni, ha nem hiszik, hogy sikerül? Nem az-e a sikertelenség oka, hogy kételkednek a sikerben?

A béke kilátásai egyre romlanak, és majd erősödnek. Minden országnak kell és minden diplomácia törekszik reá. A népszövetségi ülésnek kellene felelni a kérdésre, ehelyett nem létezővé teszik azzal, hogy föl sem vetik. Miért nem hisznek? Ha ezt tudom, megállapithatom a béke egyetemes akadályát. Nem azért és nem ezért, hanem a masiniszta ugy áll a gépe mellett, mintha ez a mechanikai törvényeknek volna kiszolgáltatva, nem pedig neki. A technikával uralkodó kultura alárendeli magát annak a természeti törvénynek, melyet a géppel megtört. Azt tudják, hogy annyi gyujtóanyag van

velnek. A világhiradók képein a világ összes nemzeteinek seregei és iskolái kérkednek háborus készültségükkel. Minden elválasztó világnézlet összhangzatosan egyesül ebben a harcos képben, melyen nyoma sincs a békeakarásnak. Harci szellemet nevelve hogyan akarnak békét teremteni? Mintha pogány emberáldozattal terjesztenének kereszténységet. Szeresd felebarátodat és készülj a lakomára felebarátod ropogósra sült husából.

A világhiradók emellett ontják a sportképeket. Sugárzó, nevető életörömre vallanak a testedzés és ügyesség nemes versenyei. Hirdetik, milyen szép az élet és mekkora boldogság fakasztható az életerő fokozásából. A nemzeti sportversenyekből pedig a nemzeti önérzet erőkifejtése a másik nemzettel szemben s a győzelem sorba jár és mindegyiknek jut a diadalérzetből. A legyőzött kezet fog a győzővel, azzal a tudattal, hogy ma néked, holnap nékem. Az életnek ez a versengése egy már meglévő emberjelleg érvényesülése, merő ellentéte a katonásnak, melyet még ki kell tenyészteni. És ami még nincs, legyőzi azt, ami már van: az élet igenlését elnyomja a halálmegvetés. Föléri ezt a józan ész?

*

Csak mert nem hisznek a békében. Olykor megvadul a füevő bika és felökleli, aki ingerelte, akár ember, akár vörös posztó. A torreador halála nem bizonyitja a bika ragadozó voltát. Olykor

rodnak. Igazán csak háboru után lehet békét kötni, háboru előtt nem?

*

Az osszes nemzetek tudják, hogy egy ujabb európai háboruban tönkremegy az európai kultura. Minden elpusztul, nemcsak az egyik oldal. A másik is, amelyik kiverekedte magának, aminek szükségét érzi.

A józan ész a ceruzához nyulna, kiszámitaná: mit ér neked az, ami sokat ér, amig élsz, ha már nem élsz? Akár ugy, hogy megszerzed, ami nincs, akár, ha megvédted, ami van. Az összeomlott világban az értékek is összeomlanak. Mit ér a baszk vasérc, ha elaludtak a kohók, mit a gyarmat, ha elpusztult az anyaország? Érdemes-e elpusztulni, hogy ne adjam oda, ami ugyis értéktelen, ha már hasznát nem láthatom? A fösvény a tüzbe rohan, hogy kimentse aranyát. Kimenti és odaég. Nem lenne jobb élni arany nélkül, mint hulla lenni arannyal?

Semmi nincs, amiről nem lehetne megegyezni, mondotta Eden szájával a józan ész és valami különös megkönnyebbüléssel helyeselt mindenki. Helyeselt és nem hallgat rá. Ha az a lenézett népszövetség a józan észt képviselné, a gomolygó gőzfelhők fölé emelné fejét és józanul, hidegen nem az egyes pörös ügyekkel bibelődve, melyeket elintézni nem képes, fölvenné a katasztert az összes kivánságokról, miket támasztanak

MDK

Ferenczy Noémi

Szent István

Magy. Művészetért kiáll. r.Mücs. 1940. febr.

9. 1.

Ferenczy Noémi festő.

A nagybányai iskola: Szépmüv.1944.1.sz.

MDK

Kiállitások

Ferenczy Noémi

Szabad Müvészet, 1949. 1.sz. 3o.o.

Ferenczy Noémi

Bemutatott műve:

24. sz. „Kék virágok," vízfestmény.

Balogh S.: A „Magyar Képzőművészetért" I. művészeti kiállítása, Budapest, 1946.

VII.

81

M.D.K.

Ferenczy Noémi, festő, gobelinszövő

(1890) mint gobelinszövő sem iparművész, hanem vérbeli festő, azzal a különbséggel, hogy nem olajban vagy temperában, hanem gyapjufonálban fejezi ki magát. A magyar dolgozók mai világa sikszerű átköltésben és művészetünk festői gazdagságában jelenik meg művein. Az ünnepelyesség nála nem merev elfordulás a valóságtól, ellenkezőleg őszinte áhítat, mellyel a művésznő a mindennapi élet jelenségeit, az emberi munkát, a természetet nézi"

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 12.old.

M.D.K.

Ferenczy Noémi, festőnő

„Gerebelyérők" c.
gobelinjének képe

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 52.old.

Ferenczi Noémi festő.

Magyar Nemzet.
1945: VI. 28. I. 48.
(: Kir. :)

Ferenczy Noémi iparművén

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 6-7. sz. 116.o.

Ferenczy Noémi (Berény Róbert cikke)

Ferenczy Noémi iparművész

Szabad Művészet, 1947.

I. cíf. 5. sz. 96.0. kiállítási Naptár.

Ferenczy Noémi iparművén

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 6-7. sz. 117.o.

Ferencz Noémi újságíró.

Szabad Nép 1947

6.1.-9.l.

Ferenczy Voémi pertő

a Kossuth dijacok

Szabad Nép 1948 márc 14.-70.-

Ferenczy Noémi textil

a Szinyei Társaság I.-ik Kiáskitaró

Szabad Nép 1948. febr 25.-60.-

Ferenczy Noémi gobelin

A Magyar Valóság kiállítása

Szabad Nép 1948 ápr 21 40

~~Műrészek, XX. sz.~~

Ferenczy Noémi festő és ipszmüvész (~~[illegible]~~)

Miroir, 1948. Automne, no. 4.

50–53 l.

Berény Róbert: Ferenczy Noémi.

M.D.K.

Ferenczy Noémi, festő
kiállitott gobelin jei:
Egység
Tisztás
Gereblyező
Ujjáépités
Mizsa

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 50.old.

Ferenczy Noémi
gobelin

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 194o. katalogusa
34 lap

MDK

Ferenczy Noémi

Bajor Gizi képet árul. Hid. 1941. jan. 17.
4. sz. 7.l.

MDK--

Ferenczy Noémi,festö-ip.müv.

454. Nö bárannyal. Tempera.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért. Képzöm.Kiáll.1942. jun.6 .-22. Kat. 18.1.

MDK

Ferenczy Noémi, festö-ip.müv.
189c-

Gobelin-terv. Vizfestmény.

v.Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947 okt.12-19.

Kat. 11. old.

MDK

Ferenczy Noémi

Berlini magy. kiáll. Magy.Nemz. 1949. jun. 4.

MDK

Ferenczy Noémi, iparm.

Fehérvári: A nyíregyházi műv. hetek. Szépművészet, 1940. 22. l.

MDK

Ferenczy Noémi,festö-ip.müv.

stilizált temperája érdekes.

R.Szörédi Ilona:"A magyar müvészetért" mozgalom nagy kiállitás. Mücsarnok.-Uj Magyarság. 1943 máj.16. 13.1.

MDK

Ferenczy Noémi, festö-ip.müv.

Szent István kompozició I., vizf.
Szent István kompozició II., "
Gereblyézök. "

XXXXXX Nemz. Szalon. Kut. 1941 nov.-dec. Kat.

Ferenczy Noémi

a Szinyei Merse Pál Társaság tagja 1948-ban
Kossuth-díjban részesült.

A Szinyei Merse Pál Társaság titkári jelentése. —
Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 94. l.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Berend Ilona: "Kiállitások" cimmel ir a Szinyei Társaság tizedik kiállitásáról a Nemzeti Szalonban. Itt szerepel müveivel a müvész.

Szinház Szeme Füle c. rovat
Szinház, Bp. 1948. febr. 24.-márc. 1.
IV. évf. 9. sz.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

"A magyar gobelin-müvészet legkiválóbbja. Festői szépségü kompozicióit szociális tartalommal tölti meg."-irja a lap.
Fényképét hozza a lap.
Kossuth-dijas müvészek villámlexikona" c.

Szinház, Bp. 1948. ápr. 13-19. IV. évf. 16. sz.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Pekáry Dagmar: "Ferenczy Noéminál" cimmel ir a müvész munkájáról és irásának keretében bemutatja a müvész "Petőfi-gobelin" tervét, amely a centenáris évre készül és az első olyan gobelin, amelyen irás lesz, Petőfi sorai: "Esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk".

Szinház, Bp. 1947. szept. 17-23. III. évf. 38. sz.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

"Virágkertészek" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap a Fővárosi Képtárban rendezett -"Virág a müvészetben"- c. kiállitásról.

"Képpel..." c. rovat
Szinház, Bp. 1946. május 29.-juni 4. II. évf
2o. sz. 23. lap

Ferenczy Nóémi

Alkotásaival szerepel a Tamás Galéria "magyar akvarellek" c. kiállitásán.

Pest, 1942.X.16.

Világosság

1947. jún. 12.

(Kiállítások)

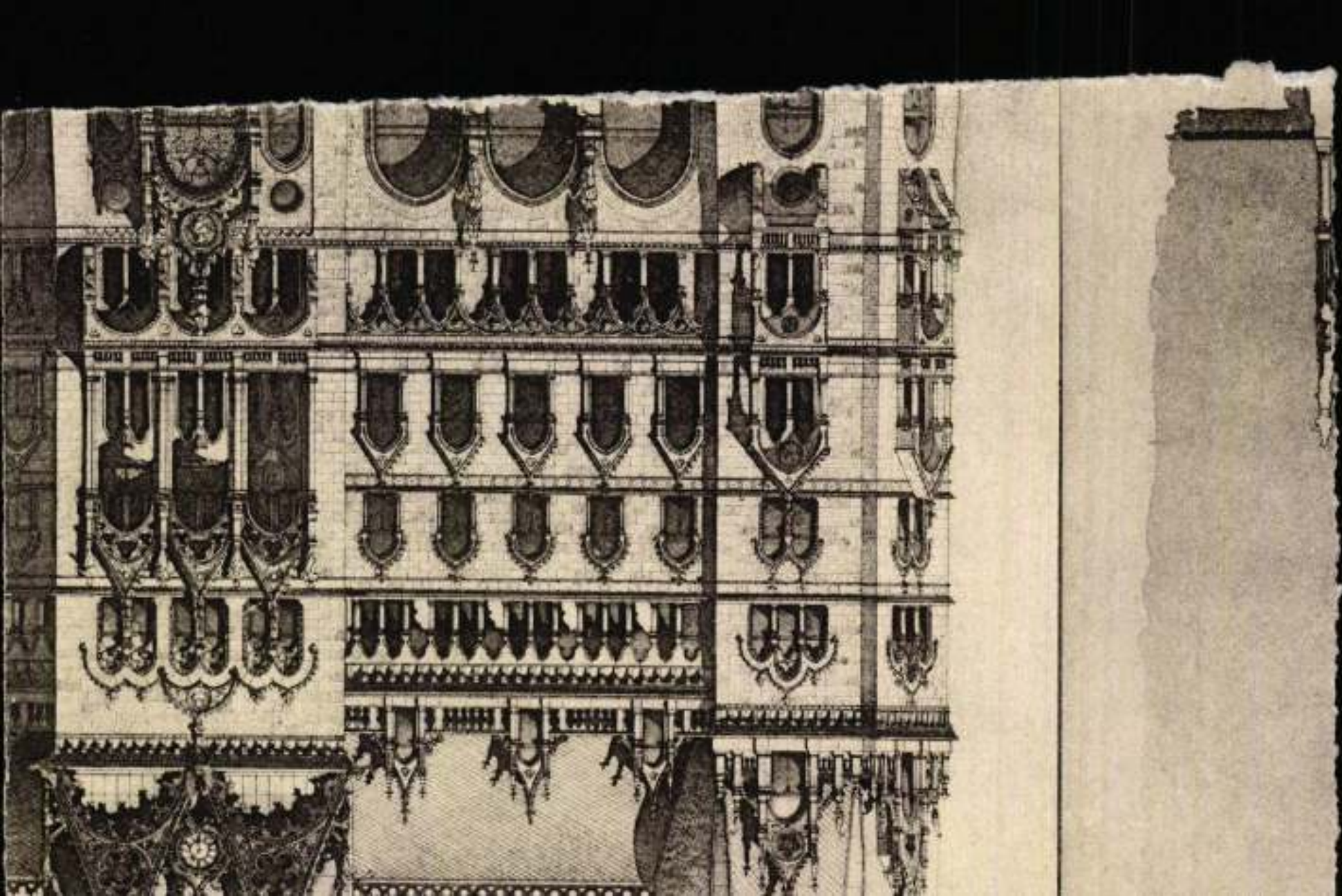

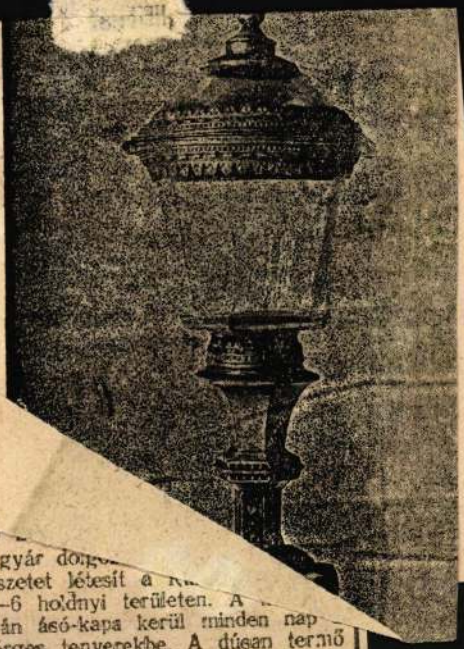

üb ...
a gyár dolgo...
tészetet létesít a K...
5—6 holdnyi területen. A ...
után ásó-kapa kerül minden nap ...
kérges tenyerekbe. A dúsan termő
konyhakert segít átvészelni a nehéz
hónapokat.

a két fizetése

Láng-gyáriak is fogat összeszorítva dolgoznak.

1946 május 9-én a Láng-gyárban hatalmas gyűlésen jelenti be Rákosi Mátyás az angyalföldi dolgozóknak, hogy augusztus 1-re jó forintunk lesz. A Láng-gyári dolgozók mint a megváltás napját, úgy várják augusztus elsejét. A nadrágszijakat még egy lukkal összébb húzzák, mikor a reakció üzemi bérencei kárognak, mint a varjak: »kár a forintra várni, a kommunisták csak igérgetnek, amerikai kölcsön nélkül nem lehet stabilizálni.« Ezt súgják a vészmadarak a munkásasszonyok fülébe, akik hetenként már háromszor-négyszer jönnek be a gyárba férjük fizetését felvenni. A szatyornyi pénzért azonban alig egy retikülnyi árut vásárolhatnak. Mautner Gyula Láng-gyári vasöntőnek utolsó inflációs hetifizetése 100 millió adópengő. Kiló gyümölcsöt kapott érte.

Augusztus 1. Mautner elvtárs első stabilizációs fizetésére előlegként 30 forintot kapott. Felesége húst, olajat, krumplit, kenyeret vesz érte. Az üzletek kirakatai

hettek, ha éppen ében nem haltak.

Nekünk, akik a múltban is baloldali művészek voltunk, nem kellett most belülről megváltoznunk, mint a többieknek, akik a másik oldalon álltak. Ez azt jelenti, hogy mi csak kiéljük, megvalósítjuk, beteljesítjük azt, amit a múltban csak részben, vagy egyáltalán nem lehetett művészileg megvalósítani.

Művész számára a munkásság a legkitűnőbb közönség. A munkásságban nincs sznobizmus, viszont óriási a művészi teljesítmény iránti fogékonyság. Annakidején az első dorogi bányászkiállításon én magyaráztam a munkásságnak. Nem úgy, hogy igyekeztem volna könnyebbé tenni a dolgokat számukra, — ugyanazt mondtam el, amit a legfejlettebb »műértő« közönség előtt hirdettem. Mert hiszen az, ami igaz, egyúttal egyszerű is.

Mint másban, itt is a Szovjetunió példaképe áll előttünk, ahol a munkásság nevelése során a legszélesebb tömegek nyertek művészi igényességet, kvalitásérzéket és tőlük be azt a szerepet a művészetben, melyet a Magyar Dolgozók Pártjának, a magyar kormányszerveknek hathatós és állandó támogatása mellett éppen ezekben az esztendőkben vívnak ki maguknak az ország dolgozói.

Ferenczy Noemi

wod

Nagy Tibor. Ferenczy Noemi gyűjtemenyes kiállítása.

Kis Új Ság 1947. jun. 5.

A »New-York« életbiztosító-társaság budapesti palotájának pálya

A Pesti Lloyd-társulat k

Ferenczy Noemi

cred

Oelmacher Anna

Kéz kiállítás.

Szabadság

1947. jun. 22.

Ferenczy Noémi

vízfestményeiből és gobelinjeiből a Derkovits-kollégium rendezett 1947. kiállítást a Kommunista Part II. Fillér utcai székházában

Szegi Pál: Kiállítások naplója. Tér és Forma. 1947. 138, 139. l.

alomra, s bizonyosak vagyunk benne, hogy
ak használhatóságát azonnal fölismeri.
z előszón és a bevezetésen kivül az elmé-
rész négy fejezetre, s azok ismét apróbb
kaszokra oszlanak. Az I-ső fejezet az alak-
magáról értekezik, egyenkint taglalja : a
om és a két kiterjedésü alakokat és az
ndóság elvét. A II-ik fejezet a díszítésről
díszítés forrásairól szól, s öt szakaszra osz-
úgymint: a szerkesztés három módja ; a
mészet ; a képzelet ; a mértani alakzatok ;
ül nehány tanács a díszítés megfelelő ki-
ezésére vonatkozólag. A III-ik fejezet a
zítésnek az alakra való alkalmazását tár-
alja ; névszerint a díszítés rendszereit, a
ületeket, azok felosztását, a fő arányt, a lát-
tot, az egyenes és a görbe vonalakat.
A gyakorlati részben miután az anyagok tu-
donságait és törvényeit részletezte volna
erző, a szemmel tartandó elveket alkalmazza
művészi ipar minden ágára, s azokat az
yag szerint rendezi be. Egymást követik
kő, a fa, a bronz és így tovább.
E könyv alkalmas módon a magyarba át-

Ferenczy Noémi

wod

Rozványi Márta:

Ferenczy Noémi gyűjtemenyes kiállitása.
Köznevelés. 1947. júl. 1.

294. l.

A

"Müemlékek Országos Bizottságának"

B u d a p e s t .

IX. Rákos - utca 10. sz.

Ferenczy Noémi

Tavasz c. gobelinje
repr.

Szabad Művészet
1948. 379. l.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Kálvária

(Ld. Carracci hamis szignatúrájával.)

Vászon, olaj, 162×100 cm. (Első emeleti fogadó.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki kép-
tár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. —
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Ú
Magyar Sion, XVI., 1885., 763. l. — Masz
laghy II., 488. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Pietà

Réz, olaj, 18×15 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 529. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Krisztus siratása

Fa, olaj, 42×30 cm. (42. szoba.)
Maszlaghy II., 357. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Madonna és alvó Jézus

Vászon, olaj, 93×41 cm. (26. szoba.)
Maszlaghy II., 121. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Mater dolorosa

Réz, ovális, 14×11 cm. (26. szoba.)
Maszlaghy II., 379. szám.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század

Ferenczy Nvémi

Kossuth-díjas
zúvész.

wód.

Művészetszemtétel
1948. 4. sz. (A go-
belin; Keppel.)

17	Danyi József	"	"	"	
18	Musta Antal	"	"	"	
19	Mankher Géza	1 óra	betegségen		
20	Kormos József	10½	10½	10½	1
21	Csemer Béla ifj.	"	"	"	

Kézi kiadások:

VIII) 24 in Kincsel. oros. Vizittságnak

26 " Fönolgbírói hiv. munkadányo

Szóval: Végznázhárom

Mátravezebél

Ferenczy Noémi

wód

Magyar Univerzi

1948. 2. z. 88. l.

Kétpel

Vinos lehíva (Egri vár)
(Gelence)

Kiselb hefr. (Költs: 5.000.-)

101.220.49
+ 6.991.58
108.212.07 egyezik a 108 r.
1 1

943 XII. 12.

számlakiv.
végösszegével

Ferenczy Noémi

l.

Szabad Művészet

1949. 204 l. Hány

280 l.

Lapszemle

ejártakór és akkór a kelemet-
n munka elkerülése végett
melyek nem a lakok hibája
ás és más természetes okokbór
ntra vállalni. —
. évre szerződtetett kályhást
lehetne alkalmazni, kik aztán
okkal pontosabban, jobban
kát kikerüljék ugy végeznék
ok tartósak is legyenek. —
08 február 5-é

Salamon Ferenc
várfelüssel.

Ferenczy Noémi

Isics E : M.

lélek : m. minaké

l.

Rad 1943

84. l

Nagyenyedi Bethlen-Kollégium

IX. 26.

Ferenczy Noémi

Pekáry Dagmar: A gobelin nagy művészénél FERENCZY NOÉMInél.

Petőfi gobelin terve c.kép

Szinház III.évf. / 1947 [illegible]

melyek az állam tulajdonát képezik.

Pályázat a kölni székesegyház bronz kapuira. A kölni székesegyház, a németországi csúcsíves építésnek kétségtelenül legnagyobb alkotása, a XIII. század közepétől kezdve az amiensi székesegyház alaprajza szerint épült, a XVI. századtól kezdve 1840-ig szünetelt az építés, tehát háromszáz évig tartó megszakítás után 1881-ben fejeztetett

Ezek közűl fölemlítjük Gerard David hollandi mester szárnyas oltárát, melynek középrésze a sötétség szellemei ellen küzdő Mihály arkangyalt állítja elénk. Waagen és Förster csodálkozással beszélnek e képről. Melléje sorakoznak a népéletet ábrázoló hollandi és flandriai mesterek egy-egy képpel: Teniers, Brouwer, Adrienne van Ostade, Cræsbeck, Franz Hals, továbbá a tájfestők közül: Breenberg, Pœlenburg, van Goyen, Berchem, van Vries, mások szerint Hobbema. Az olasz képírást Andrea Previtali, G. B. Moroni, Giulio Romano, Il Monrealese, Michelangelo da Caravaggio és G. Procaccini, a német képírást Cranach, a francziát Poussin, a spanyolt Goya képviselik. A gyüjteményt kéziratok képei, régibb és ujabb mesterek rajzai és vízfestésű képek egészítik ki.

A Sterne-Politzer-féle gyüjteményben kizárólag festmények vannak. A legkiválóbb darabok Taddeo Gaddi, Sebastiano del Piombo, Moretto da Brescia, Bronzino, Annibale Caracci, Canalletto, Jakob Ruisdæl, Vlieger művei.

Ferencry Noémi

l. u.

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 39. l.

Ferenczy Noémi

vrod

Lukács György =

Ferenczy Noémi -

Forum. (Buda-

nest) 1947. 467,

468. l.

Ferenczy Noemi

l.

Magy. Iparm

1942. 92 l.

LUXITER

POWDER DEPOT

BUDAPEST V, GRÓF TISZA ISTV

Ferenczy Noémi

l.

Szépmüvèszet

1944. 170. l.

a tit István

emlékév

Ferenczy Noémi

A Szent István Emlékév alkalmából a *vallás- és közoktatásügyi miniszter által Nyiregyháza* városának adományozott Szent István-gobelint Ferenczy Noémi elkészítette s mint értesültünk, a fali szőnyeget már el is szállították Nyiregyházára s azt a városházán fogják elhelyezni.

Szépművészet
1941. 107. l.

Ferenczy Noemi

Vrod

Szegi Pál. A

gobelinek költője

Jövendő 1947

jun. 19.

képekkel

XXVII. kötet. III. tábla.

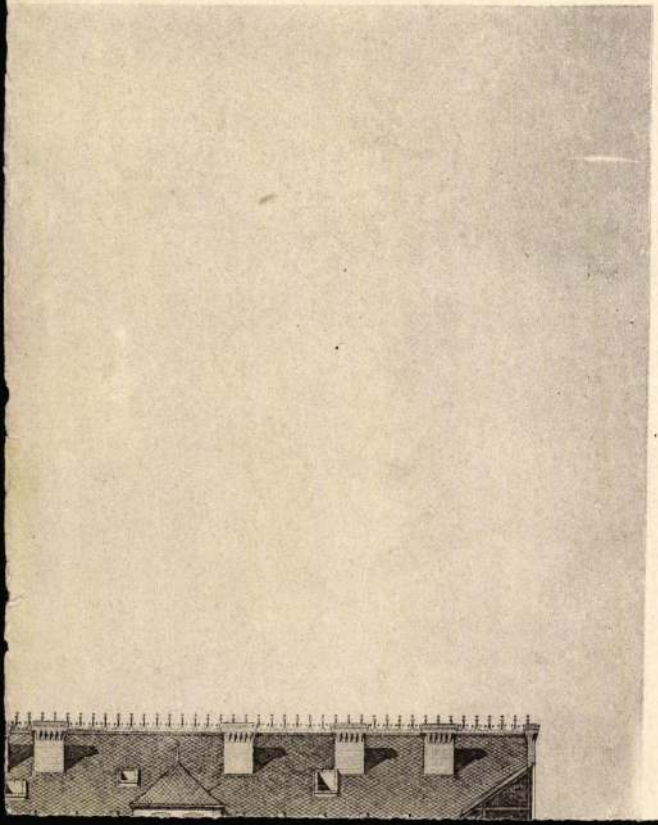

Ferenczy Noémi

Cród
z Am

Pogfestforradalmarás
71, 145. l. Képpel

Ars Mundi X.
1947

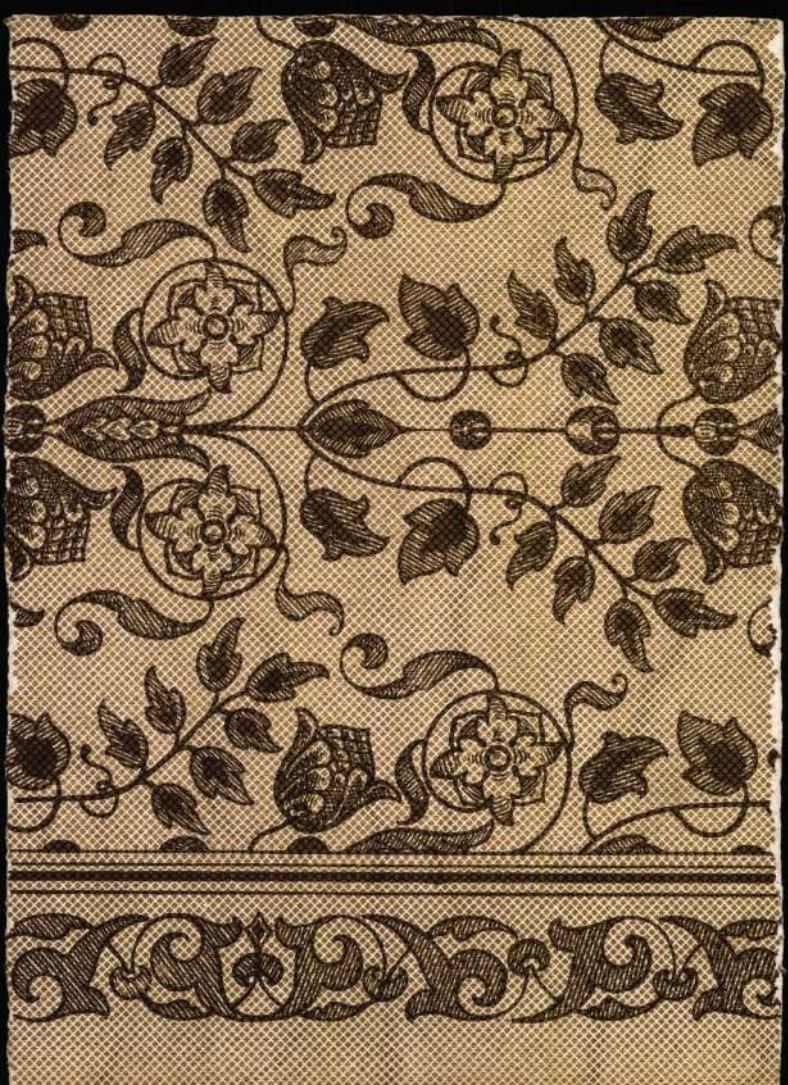

Ferenczy Noémi

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Népsz
Megjelent: 1949 ÁPR. 3.

Ferenczy Noémi

93 festőművész

Ez a négy esztendő természetesen túl rövid idő ahhoz, hogy új tehetségek kibontakozása felett seregszemlét tarthassunk. Sokkal fontosabb ennél, hogy az új magyar társadalom minden lehetőséget megad, hogy új művészet születhessen — a társadalmi atmoszféra megváltozása megváltoztatja az egész országot. Régebben művészeink jelentős részének korrumpálódása a züllött társadalmi állapotok velejárója volt. A hatalom tényezőinek udvarlása, a társadalmi igazságtalanság elismerése belépőjegy volt az érvényesüléshez. Ma bárkinek jogában áll, hogy gerinces legyen, míg a régi rendszer alatt azok, akik gerincesek voltak, örülhettek, ha éppen éhen nem haltak.

Nekünk, akik a multban is baloldali művészek voltunk, nem kellett most belülről megváltoznunk, mint a többieknek, akik a másik oldalon álltak. Ez azt jelenti, hogy mi csak kiéljük, megvalósítjuk, beteljesítjük azt, amit a multban csak részben, vagy egyáltalán nem lehetett művészileg megvalósítani.

Művész számára a munkásság a legkitűnőbb közönség. A munkásságban nincs sznobizmus, viszont óriási a művészi teljesítmény iránti fogékonyság. Annakidején az első dorogi bányászkiállításon én magyaráztam a munkásságnak. Nem úgy, hogy igyekeztem volna könnyebbé tenni a dolgokat számukra, — ugyanazt mondtam el, amit a legfejlettebb »müértő« közönség előtt hirdettem. Mert hiszen az, ami igaz, egyúttal egyszerű is.

Mint másban, itt is a Szovjetunió példaképe áll előttünk, ahol a munkásság nevelése során a legszélesebb tömegek nyertek művészi igényességet, kvalitásérzéket és tőlük be azt a szerepet a művészetben, melyet a Magyar Dolgozók Pártjának, a magyar kormányszerveknek hathatós és állandó támogatása mellett éppen ezekben az esztendőkben vívnak ki maguknak az ország dolgozói.

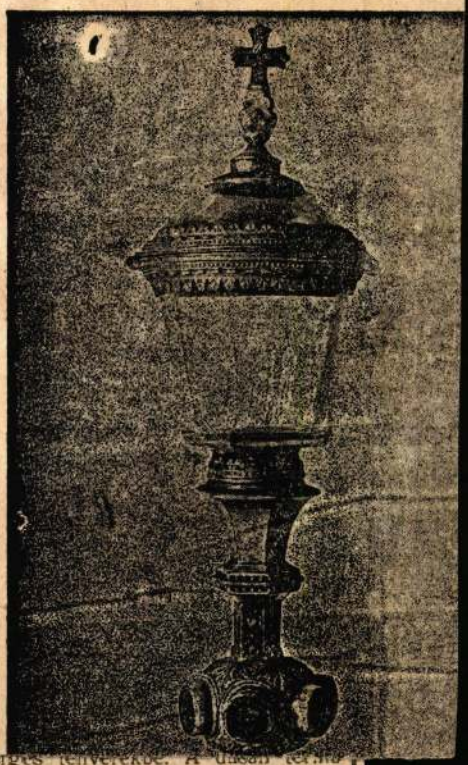

kerges tenyerekbe. A dusan termo konyhakert segít átvészelni a nehéz hónapokat.

a két fizetése

Láng-gyáriak is fogat összeszorítva dolgoznak.

1946 május 9-én a Láng-gyárban hatalmas gyűlésen jelenti be Rágosi Mátyás az angyalföldi dolgozoknak, hogy augusztus 1-re jó forintunk lesz. A Láng-gyári dolgozók mint a megváltás napját, úgy várják augusztus elsejét. A nadrágszijakat még egy lukkal összébb húzzák, mikor a reakció üzemi bérencei kárognak, mint a varjak: »kár a forintra várni, a kommunisták csak igérgetnek, amerikai kölcsön nélkül nem lehet stabilizálni.« Ezt súgják a vészmadarak a munkásasszonyok fülébe, akik hetenként már háromszor-négyszer jönnek be a gyárba férjük fizetését felvenni. A szatyornyi pénzért azonban alig egy retikülnyi árut vásárolhatnak. Mautner Gyula Láng-gyári vasöntőnek utolsó inflációs hetifizetése 100 millió adópengő. Kiló gyümölcsöt kapott érte.

Augusztus 1. Mautner elvtárs első stabilizációs fizetésére előlegként 30 forintot kapott. Felesége húst, olajat, krumplit, kenyeret vesz érte. Az üzletek kirakatai

MDK

Ferenczy Noémi

Olvasó fej, gobelin

Tömeg, vf.

1848-1948

Szinyei Társ. X.kiáll. N.Szal. 1948.febr.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Borsos Miklós mütermében rendezett karácsonyd
-Bajor Gizi-féle- sorsoláson részt vett a
müvész is.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. dec. 26.-
1942. jan.1-ig. IV. évf. 52. sz.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Fényképét bemutatja a lap abból az alkalomból, hogy a svájci meghivott müvészek között szerepel, akikről Fehér Rózsa: "Elindult Svájcba a meghivott magyar müvészek első csoportja" cimmel ir.

Szinház, Bp. 1946. nov. 17.-dec. 3. II. évf. 46. sz. 19. lap

Fényképész

Magyar Fotó: 2911/4-5 Hegedüsné

Ferenczy Noémi: (Kompozíció)

Gobelin

Szécsényi

1947. II. 7.

Neg. van

Fénykép

Magyar Foto: 2911/3,6 Hegedűsné

Ferenczy Noémi: (Virágok)

Gobelin

Kécsényi

1947. VI. 7.

Neg. van

Fényképész

Magyar Foto: 2911/1-2, 7-9 Hegedüsné

Ferenczy Noémi: (Kapáló nő)

Gobelin

Szécsényi

1947. VI. 7.

Veg. van

MDK

Ferenczy Noémi

-rp-:"A magyar művészetért" kiállitása. Magyarország 1940. dec. 14. 6.l.

MDK

Ferenczy Noémi

Vándor

Magyar akvarellek. Tamás Gal. 135. kiáll. 1942. okt.

MDK

Ferenczy Noémi

Szent Erzsébet

Magyar akvarellek. Tamás Gal. 135. kiáll. 1942. okt.

MDK

Ferenczy Noémi

Mező, temp.

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan.

23 l.

MDK

Ferenczy Noémi, sz.189o.

Fahordók, vf.

Magy. rajz 5oo éve. Szépm. Múz. kiáll. 194o. jan.

23 l.

MDK

Ferenczy Noémi

Kék virágok, vizf.

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 8 l.

Ferenczy Noémi festő M.D.U.

Virágkosár. Gobelin Herczog S. tul.
Tavan " Kocsis A. "

Kár magyar művén kiállitás kat.
Bp. 1948 8

MDK

Ferenczy Noémi

F.A.E: A dolgozó nő és anya. Szabad Nép, 1948. nov. 27. 6 l.

(nicinta, 1820 körül,

res és oromzatos középrésszel. Klasz-

Azelőtt Községház.

Terenczy Noémi

Kiállít

MO. 1942. X. 5.

ó i v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

tán: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

MDK

Ferenczy Noémi

Bakay M: A KUT kiáll. Nemzeti Ujság 1941. nov. 30. 21 l.

Ferenczy Noémi
62-63. Szent István kompozició, vizf.
Gereblyézők, vizf.

KUT kiáll. N.Szal. 1941. nov.

Ferenczy Noémi

Virágzó rét, vizf.

KUT kiáll. N.Szal. 194o. nov.

Ferenczy Noémi

Irtás, gobelin- terv

Muzsa, " "

KUT kiáll. N.Szal. 1942. nov.

MDK

Ferenczy Noémi

Népszava, 1947. márc. 27. 4 l.

Ferenczy Noémi

Nő karaván̈nal, vizf.
Kosárvirág, "

Alkotás Művészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

Ferenczy Noémi festőművész

Gereblyézők

Ujjáépitès

/

Bányavidéki Vándorkiállitások katalógusa 1948

Ferenczy Noémi festőművész

Éva

Bányavidéki Vándorkiállítások katalógusa 1948

MDK

Ferenczy Noémi

S.L.: "A magyar rajz ötszáz éve" a Szépmüv. Muzeumban. Pesti Hirlap 1940.jan.30.

Ferenczy Noémi

Ivód

Genthon István: Exekias mester fazekai. Magyar Csillag 1942. II. 181. l.

XXXI

Háy K. L.

M. művészet
külföldön

SzM 1949

204. l

Ferenczy Noémi

Lvod

Gerlötei, E:

A la découverte de l'art hongrois

Les Beaux-Arts

1948 jun. 25

Műemlékek országos

A mélyen tisztelt bizottság v
mű III-ik kötetét könyvtárunk rész
Mivel megyei könyvtárunkat va
gyakran veszik igénybe és pedig ép
nek tagjai, mely nagyobb értékü kö
pességgel, igen kivánatos volna -
bizottságnak e mü közreadásánál kö
törekvésünk - hogy e nagybecsü mü e
müvét megszerezzük könyvtárunk szá

Tisztelettel kérjük azért, mél
számára e mü 1-2-ik kötete is megkü

Nagyenyeden 1914 évi januar hó

Megkapta 5961/906

V/22

XX. sz. minta.

Ferenczy Noémi

Falissönyege
repr.

Kortárs

1948. jan. 15.

218. l.

Két

Ferenczy Noémi. Korlátos. 1947/48. 8m. 218 l. **Faliszőnyeg**

Kassák Lajos:

Költemények

Szellő a virágzó rét felett

Tüzes fogókkal és ólmozott husánggal kényszerítenek, hogy énekelj. Szegény költő, jobban meghajszoltak, mint vadászat közben a nyulakat, mint gyilkost az éjszakai razziák. Ó, te örök kárhozatra ítélt, amint tovasuhansz az árnyékban. Látod, a semmiből hirtelen előretör a tenger, hogy kimossa alólad a talajt, amit a leányok leggyönyörűbbjei szőttek a bánat és szerelem fekete-vörös szálaiból. Egy madár figyelmeztet, de hiába.

Tarka cseréptörmelék közt bolyongsz, s imitt-amott egy pipacs üti fel a fejét és virít, lehet, a te véred csöppjeiből. S útközben találkozol a szamárral, amint roskadozik a kereszt terhe alatt. Idegen, ha látna benneteket, alig tehetne különbséget közted és a szerencsétlen állat között. Olykor egy elvarázsolt kert ösvényén bukkansz elő, a fák lombjai feléd susognak s a virágok letérdelnek előtted. Úgy üdvözölnek, olyan meghitten és magától értetődőn, mintha zsenge hugaid és anyányi nénéid lennének valamennyien. Megint egy más keréknyom vezeti tovább a lábad, s aztán szárnyaid nőnek és repülni tudsz. Így lebegsz a végletek közt, de egyre felismerhetetlenebbül.

Hiába sírsz, lantod hiába pengeted egyre messzehangzóbban.

Valaki megjelenik a porta csillagokkal felhintett küszöbén és becsukja előtted a kaput.

Óbor

Mi keseríti el italod ízét? Ne csaljon ki házadból az elkötött ebek üvöltése s a vérszínű bogyók, amiket a lucskos ősz hint szét az utak mentén. Ágyad szélén ülve, hogy várod a különös látogatót, arcod színe elváltozik, tekintetedben feltűnik a távolság tükörképe. Erős vagy-e önmagadban, vagy gyáván megadásra görnyedsz, — ez a kérdés. Kertésznek születtél-e, vagy csak korcs ágacska lettél, amit le kell nyesni, — ez a kérdés.

Poharad csordultig tele s néma ajkadról is messzire hallszik a dal. A hideg padlásszobák és a sötét pincezúgok lakói egyszerre figyelnek

Ferenczy Noémi
Kortárs 1947/48.

MDK

Ferenczy Noémi

"Alvó nő" aquarell

A Nemzeti Parasztpárt Kiáll.Bpest.1945.
Jun.24 - Jul.8. Kat.

MDK

Ferenczy Nóémi

"Szőlőművelő" gobelin

A Nemzeti Parasztpárt Kiáll.Bpest.1945.
Jun.24 - Jul.8. Kat.

MDK

Ferenczy Noémi iparm.

Uj Magy. Otthon kiáll. Iparm. Társ. 1940.

34 l.

Ferenczy Noémi iparművész

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 1-52. 29.-30.o.

Kiállítások. A dolgozó nő és anya a magyar Képző művészetben.

MDK

Ferenczy Noémi

Gerevich T: Magy.müvészet és "Hirünk a világban".
Szépmüv. 1944. ~~1o~~ ~~2~~ ~~1~~ ~~c~~ 1.sz. 2o 1.

MDK

Asztalos S: Megjegyzések a képzőműv. vitához.
Magy.Nemz. 1952. máj. 25. 5 l.

Ferenczy Noémi

Svájci magy. kiáll.

Kat. 1944

26. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ferenczy Noémi

e. a.

21

— **Ferenczy Noémi uj faliszőnyege.** Majd másfélévi munkával, szeretetei szorgalommal és lemondással készítette el Ferenczy Noémi életének méretre leghatalmasabb alkotását, a Nyiregyházának szánt Szent István-gobelint. Három napig meghivott közönségnek mutatta meg a szőnyeget műtermében, amely disztelen egyszerüségében olyan, mint egy szerzetesi cella. Szent István királyt ábrázolja a faliszőnyeg magyarjai és jövevény látogatói között. A Szent István-esztendő sok szentistváni kompozíciót termelt, banálisabbnál banálisabb képzelésüt. Ferenczy Noémi gobelinje messze kimagaslik közülük kompozíciójának eredetiségével. Sok lépcsőjü emelvényen ül a szent király égő-sárga szinü palástban és köntösben, magasan a földszinten csoportosuló hivek felett. A király alakja emelvényestől a képmező baloldalát foglalja el, a jobboldal aljában pedig az elébe-járuló alattvalók csoportja egyensulyozza ki ezt a bátor és eredeti kompozíciós megoldást. Téglakerités hu-zódik az emelvény hátterében, a kerilésen tul pedig zöld mezők egymásba-vágó sikjai. Sápadt kékruhás lándzsás katonák őrzik a királyt. Mindezek az alakok csaknem életnagyságuak, maga a király náluk is hatalmasabb méretü. Nagy és széles szinfoltok az alakok, vonal alig részletezi formáikat, de a hatalmas foltokat a beléjük szövött szinek sokasága vibrálóvá teszi, elevenné. Finom érzékenységgel helyezkednek el egymás szomszédságában a gobelin szinei és végül szelid harmóniában egyesülnek egésszé. Ferenczy Noémi a neki annyira uj történeti kompozició terén is mesterit alkotott. Munkájára büszke lehet Nyiregyháza és sajnálkozva bucsuzhatik tőle a főváros, amely a faldiszitő müvészetnek ilyen nemes alkotásával nem dicsekedhetik. *(e. a.)*

Ujság
1941
febr. 26.

másrészt pedig a beteg hallgatók kezelésével foglalkozott. Az orvosi rendelő-intézet forgalma a mult tanévben jóval nagyobb

tet, a sportoló hallgatók között pedig feltűnően sok kompenzált szívhypertrofiát találtak az orvosi rendelő-intézet orvosai. A szervezeti fejlettlenség oka kétségtelnül a világháborút követő gazdasági viszonyok, a szívhypertrofiások számának emelkedése pedig az észszerűtlenül túlhajtott sportolásban keresendő.

Igen jól beváltak az elektrokardiográfiás felvételek, amelyek a helyes diagnózis megállapításánál hasznos útmutatói az orvosoknak, akik így a megvizsgáltak részére a további pontos tanácsokat képesek adni.

Az orvosi rendelő-intézet bőr- és urológiai osztályán az idült bőrbajban szenvedőknek Thorium x-sugaras kezelésével kitűnő eredmények voltak elérhetők. Megjegyzendő, hogy erre a célra az anyagot egyrészt a budapesti Zoltán-féle gyógyszertár, másrészt pedig a berlini Gas- und Glüh-Gesellschaft magyarországi vezérképviselete bocsátotta teljesen ingyen az orvosi rendelő-intézet rendelkezésére.

Az orr-, fül- és gégeosztályon mind az általános, mind pedig a részletes vizsgálatok során tapasztalható volt a közép-
iskolai prevenció üdvös hatásaként a tonsillektonizált hallga-

Ferenczy Noémi

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Ferenczy Noemitől megvásárolta az „Erdőirtás után" című faliszőnyeget.

Szépmüvészet

1941. 21. l.

(Bjács)

Sziga-Sziget. Asatások.

Jsmuvázlatok.

3 db. Sztehle O.

Ferenczy Noémi

Szent Erzsebet, gobelin

Madonna, gobelin

Jentitól.

Erdő, gobelin dettő

Gereblyézők, gobelin

dettő

repr. ~~az alábbi~~

~~cikkel kapcsolatban~~

Tér és Forma

1944. 7. sz.

117 – 120. l.

képek

10954.

ván ülo huszárezeredes kinyuj-
rt és mentéjét vállra vetetten
k. Fölirata
el 1-er Colonel des Houssards
naux faits sur les Lieux
RECUEIL en 21 Feuilles.
habillements des Trouppes
l'Armee de la
le ramassées sur les fronti-
yaume.
ez Mde le Rouge rue des Augustins
le panier fleuri 1742
R.

a rl. 26.6:18.9 cm.

005
-3

MDK

Ferenczy Noémi

fehérvári: Nyiregyházi műv. hetek. Szépművészet, 1940. 1.sz. 22 l.

MDK

Ferenczy Noémi

Szt. István-emlékév müv. alkotásai.
Uj Magyarság, 1943. dec. 15.

Ferenczy Noémi /189o-/

Londoni magyar kiállitás. 1948.

Ferenczy Noémi

Barrels, vizf.

Wooden barrel, vizf.

Exhib. London, 1948.

Ferenczy Noémi

Virágkosár, gobelin

Tavasz, "

Főv. Képtár XL. kiáll. 1948. okt. 8 l.

Ferenczy Noémi

Gobelinterv, vizf.
Fairtás, gobelin
Gereblyézők, "
Ujjáépités, "

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 11 1.

Ferenczy Noémi

Gereblyézők, gobelin
Ujjáépitès, "
Éva, "

Uj magyar képzőművészet. Fév. Képtár bányavidéki vándorkiáll. 1948. jun. 26 l.

Ferenczy Noémi, ip.müv. MDK

/a textilia részben különösen kiváló munkákkal
xxxx

MDK

Ferenczy Noémi

Kék virágok, vizfestmény

I. Művészeti Kiáll.Kat.1946 Jul.7. - Jul.28.
8.lap

MDK

Ferenczy Noémi

a nagybányaiak közt

Vigilia,1955.dec.XIX.évf.12.sz.664.l.-Dévényi Iván: Réti István könyve a nagybányai müvésztelepről. 664-667.l.

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelinszövő

Ferenczy Károly gyermeke.

Ferenczy Károly tiunnegy levele: Genthon Istvánt
M.M.M. Évkönyve 1952, 193 l.

Ferenczy Noemi
Goldin művész

M.D.K.

Édesapja levelet írt leányának Noeminek

Ferenczy Károly tizennégy levele: Genthon István:
M.M.M. Évkönyve 1952, 198 l.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

M.D.K.

Leányainak írt leveleiben a gobelinművészettel kapcsolatos problémákkal foglalkozik.

Gerthon István: Ferenczy Károly összes levele
M.M.M. Évkönyve 1952, 194 l.

Ferenczy Noémi textilművész

Házépítő, 1933
Kőműves, "
Fahordók 1923
Baltás ember, 1924
Fahordó nő, 1925
Parasztfej kaszával, 1925
Favágó harkállyal, 1926
Kaszás parasztfej 1926
Kertészek, 1924
Alvó pásztor 1932

Kovács É: Ferenczy Noémi
Művészeköstenéti Értesítő, 1957, II évf. 1 n. 60-61 l.

Ferenczy Noémi textilművész

Erdő, 1942,
Gereblyézők, 1941.
Tavasz, 1935
Ittás, 1939.
Kisvándor, 1939
Mindenyező, 1935
Szövőnő, 1935
Bárányosan, 1936
Mussa, 1937
Madonna, 1932

Kovács É.: Ferenczy Noémi
Művészettörténeti Értesítő, 1957, 11 évf. 1 n. 62-64 l.

Ferenczy Noémi textilművész

Sz. Erzsébet, karton, 1938
Ásó ember — " 1922
Tavasz " 1935
Város, aquarel 1938
Varjak,
Őszi szőlőhegy
Terentés 1913
Menzülés Egyiptomba 1916
Szövőszö 1932
Sz. István 1940

Kovács É.: Ferenczy N.

Művészettörténeti Értesítő, 1957, II évf. 1 n. 59 l.

Ferencsy Noémi textilművész

Varjak, akvarell			repr.
Piroskorsós nőlőmunkásnő, gobelin,		1923	"
Kőműves	"	"	"
Tavaszi mundra	"	1943	"
Felvonulók	"	1949	"
Bőség	"	1951	"

Kovács Éva: Ferencsy Noémi

Művészettörténeti értesítő, 1957, II évf. 1 sz. 59-64 l.

MDK

Ferenczy Noémi, 189o--

Szőnyegterv, akv.

Ernst Muz. M. Kisplaszt. és Graf. kiáll. 1954.
szept. 25. 1.

MDK

Ferenczy Noémi, iparmüvész

Rényi P: Az 1. Iparm.kiáll. Szabad Nép, 1952. aug. 17. 7. l.

R

R

R

R

R

R

R

R

R

R

R

MDK

Kerenczi Noémi

meghalt. hires gobelinművész
mélt.

Au

Esti Hirlap 300 sz. 1957. dec.22. 2 old.

MDK

Ferenczy N.

Szigethy István cer.rajza

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 9 1.

Ferenczy Noémi MDK

1890-1957

Résztvett az 1950.évi Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson/ a Nyolcak neveletjei között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.67.l.

Ferenczy Noémi, gobelin: művész MDh

„A magyar művészet története" II. kötetében (395. lap.) tévesen azt írják, hogy Ferenczy Béni szobrász 1958-ban meghalt. Valójában Ferenczy Noémi halt meg abban az évben.

– : Szerkesztői üzenetek 268.1

Könyvbarát, bp. 1959. június IX/6

Ferenczy Noemi,

Mok

Az Új Képzőművészet sorozatban monográfia fog megjelenni Ferenczy Noemiről.

Czobor Ágnes: A Képzőművészeti Kömpek jövő éri tervei

27-281.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. október

VI/10.

MDK

Ferenczi Noémi

gobelinmüvészünk meghalt. Atyja Ferenczi Károly.

Esti Hirlap 3oo sz. 1957. dec. 22 2 old.

M.D.K.

Ferenczy Noemi, festő, iparművész

Két szőnyegtervéről, melyek a művésznő fejlődésének a gyűjteményben eddig még hiányzó korszakait képviselik, a Grafikai Osztály 1956-évi gyarapodásai körött történik említés:

A Szépművészeti Muzeum 1956-ban. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1957. 10.sz. 110 old.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Kossuth dijas képzőművésznő meghalt 62 éves korában.

Népakarat 1957. dec. 22. 4.old. 300.szám.

MDK

Ferenczi Noémi

A brüsszeli világkiállításon részt vesz.

/gobelinek/

Esti Hirlap 1958. 6 szám 1958. jan. 8 2 old.

Ferenczy Noémi (1890–1957)

Ősi szőlő hegy. akv. 336 × 338 mm. Ltr.: F. 58. 144.

Mizsa. akv. 355 × 318 mm. Ltr. F. 59. 27.

Reprod.: Mizsa

Magyar rajz és akvarell a XIX. és XX. szerádban. Bev. Oelmacher Anna kat. Bp. 1959

37

Ferenczy Noémi

(?)

Ferenczy Károly Noémiről készített
rajzának reprodukciója.
(Kat. 3. sz.)

FERENCZY BÉNI szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

15. l.

Ferenczy Noémi

Ferenczi Béni által készített két portréja:

1. Ferenczy Noémi. Terrakotta, 1916. 30 cm. MNG-tul.
2. Ferenczy Noémi. Bronz, 1917. 33 cm. MNG. tul.

A kiállításon bemutatták.

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t.

18 l.

Ferenczy Noémi

A Tanácsköztársaság idején megbízták a gödöllői nőképző műhely vezetésével.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./

8.1.

Ferenczy Noémi (1890-1957)

Szüret. aqu. 473-470 mm.
M.N.G. ltn.: 1954-5028.

Leány két korsóval. aqu.
500 x 252 mm. M.N.G. ltn.: 58.119F.

Kerőjardaság a répzőművéneteben. A kat. bevezette Matolcsi János. Bp.
1959

27.

Ferenczy Noémi

ESTI HIRLAP

1957 FEB 9.

□ FERENCZY NOÉMI gobelin-művésznőnk megrendelést kapott a Várpalotai Szénbányászati Trösztől négy nagyméretű faliszőnyeg elkészítésére. Ferenczy Noémi már dolgozik a terveken.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Pestmegyei Népújság

Jókai-ny. 4760

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

NOV 20

Ferenczy Noémi: Fát hordó asszony.

örtönlevelek, búcsú

rácsony estéjén kivégzett
vasmunkás, *Pataki István* í
csúzik húgától: *„Erős egy
vagy és ne törj meg most sem.
Haladj megkezdett utadon és ösz-
szeszorított fogakkal küzdj, vere-
kedj életed céljáért, mert érde-
mes. Most is azt mondom, érde-
mes volt... Emike, kishúgom,
gondolj majd az életben arra,
hogy volt egy bátyád, aki téged
nagyon szeretett és aki meghalt
egy eszméért, mert érdemes volt
érte meghalni."*

A súlyos börtönévek, gyötrel-
mek, szenvedések nem törték
meg őket. Egyikük sem bánta
meg tetteit. Milyen szilárd meg-
győződéssel írja *Schönherz Zol-
tán*, az illegális KMP árulás kö-
vetkeztében lebukott titkára utol-
só levelében: *„Én nem cseleked-
hettem másképpen, mint ahogy
cselekedtem. Mikor felismertem,
hogy milyen veszély fenyegeti
embertársaimat Magyarországon,
nem hallgathattam, meg kellett
szólalnom. Nem tehettem más-
képpen... Nem hal meg azért
mindenki, akit a földbe tesznek.
Sokat dolgoztam, és abban a hit-
ben halok meg, hogy munkámban
tovább élek. Tudom, hogy mun-
kám nem volt hiábavaló. Ha még
egyszer születnék, és újból élnék,
akkor sem tudnék másképpen él-
ni. Ahogy éltem, úgy halok meg."*

Ugyanilyen bátor elszántságról,
töretlen hitről tanúskodik a
katonaságtól háromszor megszök-
ött s ezért börtönre, kényszer-
munkára, majd halálra ítélt s 1944.

[illegible] László levele:

*„Drága jó anyukám és apukám!
Mire ezt a levelet megkapjátok,
én már nem élek. Ezt a levelet a
siralomházból írom, még hátra
van egy óra harminc percem a
kivégzésig. Megszöktem a mun-
kásszázadtól, hogy miért, azt 24
év alatt megtanultam apámtól, aki
sokat szenvedett velünk együtt, s
megígértem neki, hogy az ő fia
maradok. Ma volt a statáriális
tárgyalásom, ahol halálra ítéltek,
s ezért lőnek agyon... Nagyon
kérlek benneteket, ne haragudja-
tok rám, hogy ilyen nagy bánatot
okozok nektek, de vigasztaljon
benneteket az a tudat, hogy bát-
ran és nem gyáván megyek a ha-
lálba, mert négyévi börtön után
még erősebb lettem, s ma még
jobban hiszem apu szavait."*

Huszonöt éven át a gyűlölködő
reakció, az osztályellenség gú-
nyolta, gyalázta, sárral fröcskölte
be őket, de ettől csak öntudatosab-
bak, csak büszkébbek lettek. Egy
ismeretlen kommunista fogoly
1943. január 1-én kelt levelében ír-
ja Rudi bátyjának: *„Ismerjetek
meg, mert hiába vagyunk testvé-
rek, vagy ha ismertek is, rosszul
ismertek. Azt tudjátok hogy sok
mindenen mentem keresztül, sok-
szor voltam büntetve, de nekem
ezt nem kell szégyenlenem. Én
nem tartozom az alvilág szennyes
csordájához, akik az emberiség
szemétdombját képezik. Én igenis*

Ferenczi Noémi

Magyar Nemzet.

Vasárnap, 1957. december 29.

Nagy részvét mellett temették el Ferenczy Noémit

Szombat délben a magyar művészvilág nagy részvéte mellett kísérték utolsó útjára a Kerepesi-temetőben adományozott díszsírhelyre művésztársadalmunk nagy halottját, Ferenczy Noémit. A végtisztességen a magyar művészek, a Képzőművészeti Szövetség és a Képzőművészeti Alap tagjai közül igen sokan megjelentek. Ott volt *Kállai Gyula* művelődésügyi miniszter, *Mihályfi Ernő* miniszterhelyettes, *Kovács Kálmán*, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője. Az MSZMP Központi Bizottságát *Nemes Dezső* képviselte. Ferenczy Noémi ravatalánál *Pogány Ö. Gábor*, a Nemzeti Galéria főigazgatója, a Képzőművészeti Szövetség és a Képzőművészeti Tanács nevében búcsúzott Ferenczy Noémitől, tanítványai nevében pedig *Prepelicza Katalin* gobelinművész mondott búcsúbeszédet.

Ferenczy Noémi sírjánál az MSZMP Központi Bizottsága nevében *Benke Valéria* búcsúzott a magyar képzőművészet nagy halottjától:

— Ha Ferenczy Noémi életművének kellene mottót keresnünk — mondotta —, azt, úgy érzem, csak egyetlen szóban találhatnók: *hűség!*

— Megtett útjára ezzel az egy szóval világítva vissza — egyszerre ünnepi fényt kap a látszólag egyhangú, szigorúan egyszerű életút.

— *Ferenczy Noémi elsősorban művész volt, aki új világot teremtett a maga sajátos művészetében.* Alkotásának anyagát és annak lehetőségeit egyéni színei szerint választotta és formálta meg. Művészi pályája indulásánál azonnal rátalált arra a kifejezési formára, amelyet egyedül ítélt egyéniségéhez illőnek és a legnagyobbak életében is ritka az az állhatatosság és következetesség, amellyel hű maradt az egyszer megtalált művészi irányhoz.

— Ha művészi útja töretlen és egyenes volt, ugyanilyen *Ferenczy Noémi* emberi útja is. Nemcsak művészi eszméihez maradt hű, hanem azokhoz az eszmékhez is, amelyeket egyszer elfogadott: a szocializmus eszméjéhez.

— 1919-ben ott van azok között a művészek között, akik a munkásosztály ügye mellé állnak. Ösztönös demokratizmusa segítette a haladás igaz útját megtalálni századunk társadalmi válságában. *A Tanácsköztársaság idején részt vett a Művészeti Direktórium munkájában és azóta töretlen a kapcsolata a munkásmozgalommal, 1919-től 1932-ig tartó emigrációja alatt csakúgy, mint az itthoni években a felszabadulás előtt és után, napjainkig.*

— Az 1956-os ellenforradalom eseményei sem zavarták meg, *haláláig pártunk hűséges tagja maradt.* Politikai elkötelezettsége éppen úgy egy életre szólt, mint művészi út-választása, amelyet szerzetesi odaadással, szerénységgel, igénytelenséggel járt végig.

— Ferenczy Noémi nem a napi politika porondján harcolt a szocializmus eszméiért. Színes gyapjúfonálból szőtte álmát egyszerű munkásokról, favágókról, marokszedő lányokról, akik művein egyszerre voltak monumentálisak és leegyszerűsítettek, mint ahogy a nagy eszmék igaz jelképei sem tűrik a bonyolultságot.

— *A szíve a miénk volt és semmilyen hatalom nem tudta megfélemlíteni, megingatni, ha érzései művészi formába kívánkoztak.* Az elnyomatás legsötétebb napjaiban sem fogyott el hite, bátorsága. Erről vallanak munkái: amikor 1924-ben és 1944-ben a *Fahordó lány* című képén megjelenik a hite töretlenségét kifejező szimbólum: a sarló-kalapácsos bordür.

— Tisztasága, becsületessége, emberi emelkedettsége — amely oly határozottan jellemezte, vitte a párthoz. Az ő élete is azt példázza, hogy *az értelmiség legjobbjainak útja csak a szocializmus útja lehet.* A párt az egyetlen eszmei erő és fényforrás, amely a kor művészi válságán átsegítheti az igazi embert.

A gyászbeszéd elhangzása után Ferenczy Noémi sírját elborították a pályatársak és barátok, a párt, a minisztérium, a Képzőművészeti Szövetség koszorúi.

DALA

Virágos sarok

A szerencselóhere

A karácsony növényeit az újév növényeinek is mondják, de az új esztendő első napjának van egy jellegzetes növénye is, ez pedig az apró cserepekben nevelt, úgynevezett szerencselóhere. Négy szabályos szívformájú levélkéje hasonlít a négylevelű lóheréhez, de növénytanilag távol áll tőle. Az utóbbi a pillangós virágúak családjába tartozik, míg a szerencselóhere, a szerencsevárók növénye a madársóska-félék tagja, tehát rokona a nálunk is honos és a nyirkos erdőkben tavasszal tömegesen növő és a fák tövét szőnyegesen beborító madársóskának vagy kakukk-kenyérnek, tudományos nevén az Oxalis-nak. Hírhedt növénye volt ez az ókornak és a középkornak is. Azt hitték róla, hogy a földbe ásott kincset meg lehet vele találni és meggyógyít minden gonosz nyavalyát, sőt, a germán népek a boszorkányfüvek közé sorozták. Idővel szétfoszlott titokzatos »ereje«, hírhedtsége is megszelídült, címerdísz lett belőle, tavaszi salátának alkalmas növény, majd igénybe vette a vegyiipar és leveléből sóska-, illetve oxálsavat készített.

A madársóskát nálunk már a XVII. században a kertekben is termesztették, mert Lippai János »Posoni kert«-jében megjegyezte, hogy salátának — meg orvosságnak — használták. Még Diószegi Orvosi Füvészkönyvében is az olvasható, hogy »savanyúságával igen egészséges savót lehet csinálni, ha azt forró tejbe teszik és ez hideglelésben jótevő orvosság«. A magyar Linné, miként Diószegit nevezték, »sósdi«-ra magyarosította az oxalist, ami savanykását jelent. A Magyar Füvészkönyv még csak két sósdi fajt tartott számon, de ma már a növénynek körülbelül 400 faját ismerik s ezek legtöbbje Dél-Afrikában és Amerikában honos.

Dísznövényként került hozzánk Mexikóból a szerencselóherének nevezett nagylevelű sósdi, tudományos nevén Oxalis tetraphylla, amelynek az az érdekessége, hogy éjszakára sóskán, amelynek szárnyalt levélkéi akkor is összecsapódnak és lekonyulnak, ha csupán hozzájuk ér valami. Csaknem ugyanúgy viselkedik, mint a Brazíliából származó és a növényházakban gyakran megcsodált Mimosa pudica, magyar nevén a szemérmes érzőke. A nálunk tenyésző erdei madársóska viszont az erdő gyengébb világosságában szépen kiteríti levélkéit, de mihelyt a napsugarak közvetlenül érik, lefelé csapódnak s ezáltal légzőnyílásokkal borított felületük egymás felé fordul. Darwin megállapítása szerint a lecsapódott levél kevesebb meleget vesz át, kevesebb vizet párologtat el, mint a vízszintesen álló.

A szerencselóherét, ha valaki újévkor szerencsehozónak kapja, tartsa meleg helyen, öntözze bőven, így nő, fejlődik kielégítően, a nyár folyamán ki is ültetheti a kertbe vagy pedig ládában az ablakpárkányra, napos vagy félárnyékos helyre, ahol a növényke magas száron apró lilás-pirosas színű virágot is hoz. Természetesen nemcsak az újév napján, de az év más szakában is szerencsét kívánhatunk vele, mert hajtatása könnyű és bármikor végezhető és, ha szerencse tekintetében esetleg nem felel meg a várakozásnak, üdesége, eleven zöld színe, levélkéinek érdekes mozgása és finom szerkezetű virága mindig örömet okoz annak, aki kedveli a növényeket.

N-N. M.

Több jó minőségű gyapjúszövet

A jövő év első három hónapjában férfi fésűsgyapjú szövetekből mintegy 80 százalékkal lesz több, mint ez év első negyedében. A 70 százalékos és ennél finomabb szövetekből körülbelül azonos lesz az ellátás az ideivel. Az előzetes számítások szerint a keresletet ki tudják elégíteni. Kártolt szövetekből 150 szá-

Ferenczy Noémi

1912-ben fiatal magyar tehetség kopogtatott be a párisi Manufacture des Gobelins házának kapuján. Ott akart tanulni, ahol már a XV-ik század óta művészi képszövéssel foglalkoznak.

A hatalmas szövőszékkeretekben szintelen, függőleges láncfonalak vannak elhelyezve. A kép körvonalait halványan rájuk rajzolják. Azután az orsóra fűzött szines szálat a kép alakuló árnyalatai szerint folyton cserélve, elkezdődik a később már meg nem változtatható, fonálból életre kelő, festék nélküli, művészi festés. Ez a legszabadabb és mégis a régi tradiciókat őrző „haute lisse" technika.

Tanára csodálkozva nézte Ferenczy Noémit:

— Nem hittem volna, — mondta meglepetten, — hogy ezt a tudást nők is el fogják sajátitani.

És azt sem képzelte, hogy tanitványa lesz majd az az egyedüli asszony, aki maga készitette gobelinekben szövi meg később saját szebbnél szebb kompozicióit.

Ferenczy Noémi huszonegy éves volt, mikor a gobelinszövést megtanulta. Mögötte a gyerekkor és a fiatalság első évei. A gyermekkor számára a művészotthont jelentette, ahova édesatyja, Ferenczy Károly, a századforduló kiváló festője külső világból vajmi keveset engedett be. A fiatalság első évei már messze országokba ragadják innen, mesterei a nagy múzeumok, ahol önmagát képezi.

Pályáját tehetsége jelöli ki és ő fanatikus hittel halad előre a megkezdett uton. Célja kettős: művészet és munka. Hajnaltól napestig ez tölti ki az életét.

Most, amikor először találkozunk egymással, ujonnan elkészült és a nagyközönség által még nem ismert gobelinjét mutatja meg.

Amig a képet nézzük, hallgat. Zárkózott lénye nem engedi, hogy önmagáról beszéljen. Felfogása az, hogy a mű, ha elkészült, önálló életet él, az alkotó művésztől függetlenné válik és saját maga vivja ki az értékét megillető helyet. A művész, mint ember, ha feladatát teljesitette, már csak nevével kapcsolódik alkotásához.

Beszéljen tehát gobelinje Ferenczy Noémi helyett.

Előttünk, a szövőszék keretébe helyezve, szinesen bontakozik ki „A város". Nem egy bizonyos város ez és nem is egy meghatározott kor városa. Bárhol lehet és mindenkor lehet. „Város", amelyikben, mióta emberek házak csoportjaiba tömörültek, egyformán volt élet és halál, öröm és szenvedés, küzdelem és megbékélés. A zárt tetők alatt, a néma falak közt, mint az élet hullámai váltják egymást sorsok és tragédiák. Amit mi látunk, a mindig ismétlődő külszin csak. Ami belül zajlik, az előttünk elrejtve marad.

Ferenczy Noémi a város hallgató külsejét mutatja meg. A kép előterében szorosan egymáshoz simulva, egymáshoz hasonlóak a házak. A halvány rózsaszintől a mély vörösig a piros szin minden árnyalata váltakozik rajtuk. Egy tónus és mégis számtalan variáció.

Távolabb, a városon kivül, magányos templom áll. Elkülönül, mintha jelt adna: vessetek le házaitok közt minden szennyet és alacsony emberi szenvedélyt és ide tisztult lélekkel jöjjetek.

A háttér végtelen zöld mező, dombok enyhe hajlata. Az összezsufolt város nagy, szabad, levegős ellentéte. És mégis, a város és a rét egymás nélkül el sem képzelhető.

Tovább hallgatunk és ugy, ahogy Ferenczy Noémi akarja, csak a mű beszél.

Sokfelé a nagyvilágban bizonyitják már gobelinjei egyedülálló művészetét. Egyedülálló azért, mert gobelinképek készitésénél rendszerint három egyén működik közre. Az első a kompozíciót alkotó művész, a második, aki a kompozíciót kartonra átteszi és a harmadik, aki a szövést kivitelezi. Ferenczy Noémi mind a három feladatot maga teljesiti.

Itthon több izben, de a legtöbb európai centrumban is voltak kiállitásai. Amsterdam és Oslo, Németország és Amerika őrzik képeit.

1941-ben készült el az a Nyiregyháza város tulajdonát képező, három méter magas és három méter széles, nagyméretü gobelinje, amelyik Szent Istvánt „magyarok és jövevények" közt ábrázolja.

Mikor katonáink tavaly az orosz frontról visszatértek és Nyiregyházán a legfőbb hadúr előtt tisztelegtek, a kép messzire láthatóan ragyogott a tribün fölött az őszi fényben.

Ambrózy Migazzi Nóra.

Nemzeti Ujság 1942. márc. 1.

erő a monarchia hadserege volt. Sok katona vándorolt Pestre s már a XIX. század elejéről a pesti helytartótanács egyik irata szerint 6000 katonaszökevény tartózkodik a városban. *Ekkor kezdődött a mai értelemben vett idegenforgalom.* Sokan érkeztek, főleg a meleg források kedvéért, hogy gyógyulást találjanak. Természetesen sokan jöttek a németek közül s mint egy egykoru röpirat elárulja, azért, mert egyedül Magyarország nyujtotta az idegenajku bevándorlóknak azt a lehetőséget, hogy *továbbra is németek maradjanak.* Ez a nagyarányu népmozgalom változtatta meg a város képét, magyarok, szlovákok, osztrákok, csehek, morvák, olaszok, franciák, bajorok, svábok, szászok, svájciak stb. vándoroltak szünet nélkül Pest felé. A város hasonlithatott a bibliai Bábel képéhez, de idővel mindinkább urrá lett a német szó és a német polgáriasodás formái.

A *bevándorlók* és a *kivándorlók* nagy tömegét az alsóbb néposztályok tagjai tették. De nemcsak a szegények szaporitották a város lakosságát, hanem megkezdődik a legmagasabb arisztokrácia vándorlása is. Már a XIX. század elején sok magyar főuri család épitett magánpalotát Budán. Pestre csak a század végén kerül a sor. Ugyancsak számosan érkeztek nemesek, nemcsak a pestmegyeiek, hanem a távolabbi megyék lakói is. A bevándoroltaknak csak csekély töredéke kapott városi polgárjogot, azok, akik bizonyos taksát fizettek s akiket felvettek a polgárok listájába. Kis érdekcsoport örködött, mind a pesti, mind a budai városházán s Pesten a nagy bevándorlás idején 162 év alatt nyolc és félezer uj polgárt vettek fel a listára. A polgárok száma tehát, akiknek külön kötelességeik és jogaik is voltak, lényegesen kevesebb a lakosokénál. A társadalom legnépesebb osztálya az adózóké volt, akik a városi joghatóság alá tartoztak, de jogaik nem voltak s nem befolyásolhatták a város vezetését. Városi polgár is a magánvállalkozások körébe [illegible] gazdasági fellendülés alapja a négy nagy pesti országos vásár, melyet az uj téren tartottak s ilyenkor a sok bódé különálló városrésznek látszott. A harmincas években egy hét alatt mintegy *nyolcezer vidéki kocsi hajtott keresztül a városi vámokon, a Dunán 300 hajó érkezett a fővárosba, huszezer idegen fordult meg és az összes portékákat mintegy 16—18 millió váltóforint értékre becsülték.* Tehát elsősorban a kereskedelem fejlődött. Elsőrendü gazdasági középponttá fejlődve, Bécsnek is komoly versenytársa lett. A főváros állandó érintkezésbe kerül a vidékkel, megnőnek a régi köznemesség igényei s akik eddig megelégedtek a vármegyéjükben való utazgatással, immár mindenek előtt hires és csodálatos fővárost akarják felkeresni.

Fontos volt a közlekedés is, Buda már 1722-ben egyike volt a monarchiában kijelölt öt főpostahivatallal biró városnak. A század második felében a postakocsi forgalom is Budán futott össze, majd az uj század folyamán a modern közlekedési eszközök közül először a gőzhajó jelent meg a Bécs és Pest közötti szakaszon. Nem sokkal később jelent meg a vasut, melynek középpontja Buda helyett Pesten fejlődik ki. Már ekkor megfogamzott a terv Széchenyi agyában, hogy az egész ország vasuthálózatának központjává Pestet fejlesszék.

Igy alakult át rohamos léptekkel az egykori kisváros hatalmas méretü metropolissá. Ez az időszak volt az átalakulás hősi korszaka, mert uj polgári formát és társadalmi rendszert teremtett s a másfélszázezres lakosu városban már tisztán körvonalazódott a további fejlődés lehetősége. Ez a korszak a gyökeres átalakulásé, ami azóta történt, nem lehet más, mint természetes fejlődési folyamat, vagy logikus számbeli gyarapodás.

RADOCSAY DÉNES

a sajat mondanivaló s nem a „műraj" jelöli meg az irót. A műfaj csak a profánvilág számára jelent valamit, amikor az iró már megszabadult terheitől és „utánam az vizözön" kiáltással faképnél hagyja témáját, hogy egy jó darabig semmi se kösse asztalához, ehhez a kinpadhoz, amelyen vallomásokat csikartak ki tőle. Horváth Richárd kinpadja: az örök emberség problémája, ennek kapcsolatai Istenhez s végső dolgokhoz. Nagy lélek, tüzes szív s messzire látó szellem viaskodik e problémahálózatban. Minden sorával igazat vall. A legdrágább vért: a hitet s a meggyőződést adja bele ezekbe a vallomásokba. Hamis, káprázató, büvészmozdulatokkal nem rázza le magáról vallatóit. Nincs benne artista-fortély s nem csábitja a tintahal taktikája. Ha kérdezik: felel s nem hátrál meg a legnehezebb fel-

HELYSZINI KÖZVETITÉS

Beszélő: Kristóf Károly

Hölgyeim és Uraim,

mielőtt elmondanám a film és színházi eseményeket, felolvasom a postát. 1. *Molnár Ferenc* írja Newyorkból: »Őszintén sajnálom, hogy nem lehetek jelen a Liliom felújításán. Kiszámítottam, hogy amerikai időszámítás szerint mikor megy fel a függöny Budapesten és abban az órában áhítattal gondolok a két régi Gyurira (*Hegedüsre* és *Csortosra*), *Varsányi*ra és a többiekre. Őszinte szívvel kívánok sikert a fiatalaknak. 2. *Bókeffy* István Bécsből: »Georg *Fraser* ismert színpadi író vette át a bécsi *Merton*-kindúság vezetését.

Az osztrák fővárosban szinte magyar darabokat keresnek. (Hám, jó lett volna Budapesten előadni magyar zenés bemutatóra rendezni!) 3. Ben *Blumenthal* írja Londonból: »Sir Alexander *Korda* ebédelt. Másnap: *Pasa* Gáborral és *Hidvéghy* Valériával, aki igen szépen. 4. *Bus-Fekete* László Hollywoodból: »Nagyjaink és van nálunk, mert *Gömbössy* Frida két hére hozatok költözik. 5. *Szeid* Sándor Milánóból: »A *Parsifal*, *Marcos*bál és *Nerone* előadásain lépek fel. Az előbbit *Toscanini*vel fogják előadni. Dr. *Ghiringhelli* intendánsa saját kocsiját bocsátotta rendelkezésemre. Dr. *Labroca* művészi vezető vendége vagyok. Ez árulom, hogy *a milánói Scala* vezeti át a délamerikai álamok operai vezetését. *Ez* 6 hír még senki nem tudja a világsajtóban. Innen Nápolyba és Rómába megyek április végén pedig Budapesten leszek.«

Temetéssel kezdődik I.

Délelőtti vetítés. »*A test ördöge*«. A reklámfőnök bejelenti, hogy a francia film megnyerte a brüsszeli filmversenyt első díját, roha a francia nagykövet közben felkelt és távozott. (Nem a film miatt, hanem azért, mert sokat evett a bankettben és rosszul lett.) Azt is közölte, hogy a kritikusoknak nem fog tetszeni a film. *Temetéssel kezdődik*. Az első világháború fegyverszünetének napján meghal egy asszony, akinek katona volt a férje. Mialatt a katona a fronton küzdött, az asszony megcsalta egy siheder diákkal. A fiú felelőtlensége, kamasz magatartása éppen úgy kidomborodik a filmben, mint az asszony mindent elsöprő érzéki-sége. Kegyetlen film. *Radiguet* »Le Diable aus Corps« című feltűnést keltett regényéből készült. Kegyetlen képet mutat a francia hipokrita kispolgárokról. Félelmetes film. Felkelti az emberekben a féltékenység ördögét. De háborúellenes film: ki megy szívesen a frontra, ha tudja, hogy ezalatt otthon... Remek szereplői vannak. Micheline *Presle* és Gerard *Philips*.

Temetéssel kezdődik II.

Este filmbemutató. »*A másik*«. *Temetéssel kezdődik*. Dolores del *Rio* férjét temetik, akit megcsalt és szeretőjének közreműködésével eltett láb alól. A temetésen *spanyolul* beszélnek. Figyeljünk csak! Hiszen *végig spanyolul beszél a film*. Dolores del Rio öt év óta Mexikóban filmezik. *Ez a film is ott készült*. Nővérek. Az *egyik* Dolores del Rio az özvegy, gyönyörű, felelőtlen, csalfa és gazdag. A *másik* Dolores del Rio szemüveges, nyamvadt, ügyetlen és szegény. Magához csalja a nővérét és lepuffantja. Felveszi az özvegyi fátyolt és attól kezdve a nővére életét éli. Hiszen nagyon hasonlít rá. Főleg, ha fodrászati és kozmetikai segítséget vesz igénybe. Új élete folyamán kiderül, hogy ez sem fenékig tejfel. Adios, muchachas, helyszűke miatt többet nem tudok róla mondani.

Férj a kemencében...

Ha már gyilkosságnál tartunk, következik a »*Szerelmesek*«, főszerepében *Bellamy*val, a bravúros korcsolyabajnokunővel. Érdekes szőke nő e olyan káprázatos jégrevűt mutat be, hogy az ember rájön: van új a nap alatt. Eddig keringőzve lejtették a jégen a bőgőnket. Most kiderül, hogy *jazz-korcsolyázás* is van a világon. A film arról szól, hogy Bellának van egy jégrevűtulajdonos férje, aki felfogad valakit amerikai magyorórának. Ez a valaki karriert csinál, kitúrja őt az üzletből és feleségét oldaláról is. A *fér*j halottnak teteti magát, de aztán megjelenik, mire megkapja a magáét. A magyorórnő megöli és *beggyömöszöli a jégpalota kazánházába*. auschwitzi módon elhamvasztva a hullát. Az asszony megnemzel valamit a gödrnél a hamuban, hátha talál még egy nadrággombot vagy más ismertetőjelet. A *férj* nem sokáig gondoskodhat, mert őt is lecsukják.

Hajmássy Ilona

— *Hozz a drink, Mr. Schubert!* — mondja egy bécsi ember *Frau Schubert* cseszernőnek a kávéházban: a »*Tarka felhők az égen*« című filmben. Kissé furcsának találom itt ezt a mondatot. Schubert nem akar bevonulni katonának, inkább átszökik Magyarországra, ahol beáll a bírkagyírók közé. Persze nem tud birkát nyírni, de megismerkedik az uraság intézőjével: *Hajmássy* Ilonával. Az uradalom béresei-nek szállásán lakik ő is.

A padláson *véletlenül* van egy zongora s eljátssza rajta a Ständchen-t. Őszintén bevallom, tovább nem nézem a filmet, mert nincs rá időm... Ezzel szemben: *Hajmássy Ilona olyan csodálatosan szép, hogy a legszebb hollywoodi színésznő elbújhat mellette. Felsóhajtanának a nézőtéren, amikor premier-plánban látják!* Női irigység.

Friss ibolyát...

Húsvét: a magyar szerzők álma. (Mint a karácsony!) A *Fővárosi Operett Színházban* vegyes kabarémősor kerül színre. Az ember a Zeneakadémián érzi magát, jólsikerült parádé-délutánon. *Gregus* Zoltán a Nemzeti Múzeum lépcsőjén elsavanyja a *Nemzeti Dalt*, majd sorra következnek a tréfák, tánczámok és magánszámok. *Latabár* Kálmán, *Dayka* Margit, *Bársony* Rózsi és *Dénes* Oszkár a legjobbak, de igen szép még *Gershwin* és *Fényes* Szabolcs zenéje.

— Miért játszol egész estét betöltő darab helyett ilyen kávéházi-dót, igazgató úr! (Azért tegezem *Fényes* Szabolcsot, mert így szokás a rádióban.)

— Egyik magyar szerző sem hajlandó *halálraítélt* darabot írni.

— Miért lett volna halálraítélt darab a husvéti újdonság?

— Mert jön a »*Szép Heléna*« és két hétre senki nem ad darabot. A *Savoy*t nem tudtam tartani, mert az utolsó héten ráfizettem...

Társbérlő a színpadon

Bemutató a *Pódium*ban. Zsellér nézőtér. Rengeteg nevetés. *Királyhegyi* Pál komfortál. Az amerikai kosztot szidja. (Ő tudja, másfél évtizedig élt kint.) Az első nagy taps *Hollós* Jenő jelenetét kíséri. Aztán jön a társbérlő darab. Megszökik egy tigris és be ugrik a társbérlő szobájába. A nézőtér sikít a nevetéstől. Női írás. *Vilon* (Ascher Oszkár) is megjelenik a színpadon. *Szécsényi* György darabjában és két beteg öregember vitája kelt derültséget. *Boross* Elemér egyfelvonásosában. *Kondor* Ibolya *Petőfi*-dalokat énekel és *Komor* Vilmos felbukkan az adóhivatalban *Egri* és *Kishon* darabjában. Le akarja írni adóját, mire még öt pumpolják meg. Kitűnő komikus játszik *Lázár* Miklós darabjában (*Mátrai*). Hacsak ő és Saját a tenyérsimítástól humoristának. Van még egy zenés jelenet: »*Ne köszönjön tehén visszol*«. Erről nem beszélek. Ön írom. Zenéje jó. (*Dé Fries Károly.*)

Salóbbi...

Bognár polgármester engedélyével a *Belvárosi Színház* kölcsönadja *Kócs* Juditot, a *Szép Heléna* előadásaira. *Holéczy* Ákos, a kitűnő jazz-együttes vezetője és felesége *Ákos* Steffi, a népszerű jazzénekesnő országos körútra indulnak. Most készült el az együttes 150-ik hanglemeze. A színházi koncessziók pályázóit *tárcaközi bizottság* vizsgálja felül művészeti, pénzügyi és politikai szempontból.

Kelet Kiáltó »*A maszkirozás*« című könyve körül forog most a színészvilágban. Ügyesen írta meg. Sok kép van benne. Érdekes *ping-pong mérkőzésre* kerül jövő héten a sor. A Fővárosi Operett Színház csapata (*Fényes* Szabolcs, *Rátkai* Imre, *Fellegi* Tamás és *Gozmán* György) játszik a *Vidg* szerkesztőségi együttese ellen.

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi

csak úgy, mint az apja, Ferenczy Károly — Nagybánya emelkedett szellemi vezéralakja — új korszakot jelez a magyar művészetben. Megteremtette a képzőművészettel egyenrangú gobelint. Hagyományok és előzmények nélkül. Önállón, egyéniben. Kiemelte a műfajt az iparművészet jármából. Senkihez sem hasonlítható tisztult, leegyszerűsített stílusa szociális tartalommal van telítve. Fölemelő évtizedek óta a munka, a munkás. Leplezetlen tendenciája, gerince baloldalisága miatt a múltban nem méltányolták érdeme szerint. A centenáris év megadta neki a Kossuth-díjat. Kolostori egyszerűségben, magányban ül reggeltől-estig szövőszéke előtt. Művészi fantáziája a színes fonalakat áhítatos, monumentális formákba önti. 18 kerületi sohasem járt, de nem látta hátrányát. »Legjobb nevelő a környezet« — mondja —, legtöbb művész a szép fogalmát valami piacon vagy olajnyomó ipartanulja meg. Nálunk otthon még a reprodukció is remekmű volt.« Írni-olvasni, nyelvekre édesanyja tanította. Később a nagy múzeumok lettek tanítómesterei. A külföld ismeri és elismeri. Ő azonban e' sem olvassa a dicsérő kritikákat. »Azok nem nekem, hanem a közönségnek szólnak.« A fehérterror idején letartóztatták, felszabadulása után az újságban azt olvasta, hogy mérnök ellen követelt el. Más a helyében el tudjon volna. Ő azonnal jelentkezett a rendőrségen. Valami, szinte földöntúli tisztaság, egyszerűség jellemzi Ferenczy Noémit, az embert és a művészt egyaránt. Nem szeret magáról beszélni. Igaz ez van, beszélnek helyette igazán szép, gyengéd harmóniájú, Európaszerte becsült gobelinjei. (B)

Állami kezelésbe vették Hévízt, a világ legnagyobb kénesfürdőjét

Rövid hivatalos közlemény jelent meg arról, hogy Hévízfürdőt állami kezelésbe veszik. Mi van a hír mögött? Miért volt szükség erre az intézkedésre?

Hévíz a világ legnagyobb kénesfürdője. A környék lakossága sokszáz év óta használja reumatikus és csúzos bántalmak gyógyítására, fürdőjelleget azonban csak akkor kapott ez a csodás hatású kénesvíz, amikor *Festetich* Tasziló hercegtől

bérbe vette a fürdő területét Reischl Vencel,

a Morvaországból Keszthelyre szakadt söröslegény, akinek akkor már egy kis sörfőző üzeme volt Keszthelyen, a Balaton fővárosában.

Ötven évre szólt a bérlet. Reischl Vencel építette a fedőlépőkön nyugvó kabinokat és ő emelt néhány kisebb szállodát a kabinok előtti térségen. Ez a mult század hetvenes éveiben történt. Festetich herceg, ez a feudális főúr (aki, hogy elkerülje a Keszthely lakosaival való érintkezést, 150.000 holdas birtokán hatalmas nyárfákkal erdőgyezett külön utat hasított ki kastélyától Balatonszentgyörgyig, hogy közvetlen összeköttetése legyen a Hévízségára Keszthelyt elkerülő vasúttal) nem törődött Hévízzel. Így a Reischl-család fillérekért kapta meg a bérletet és ebből a bérletből sokmillió aranykoronás vagyont gyűjthetett.

Festetich herceg felesége volt Hamilton hercegnő,

az angol királyi család rokona, a monacói herceg elvált felesége. Éppen olyan feudális gondolkodású, mint a férje. Három lányuk külföldi arisztokratához ment feleségül, egyetlen fiúk, Festetich György herceg pedig *Gauch* báró, volt osztrák miniszterelnök lányát vette feleségül. Festetich György saját kezelésébe vette Hévízfürdőt, amely azonban fejlődését nem a Festetich-családnak, hanem a Hévíz mellett elterülő

Hévízszentandrás vállalkozó szellemű iparosainak és parasztjainak

köszönheti, akik a szállodák, panziók és üzletek százait építették az egyre gyarapodó fürdőlátogató közönség elhelyezésére és ellátására. Különböző állami szervek, valamint a szociális intézmények is szállodákat emeltek a belső fürdőterülettől szomszédságában, úgyhogy Hévíz a második világháború előtt már *a legjobban látogatott magyar gyógyfürdővé* fejlődött.

A felszabadulás után Festetich György özvegye nyolc éves fiával külföldre menekült. Hatalmas birtokát felosztották, kastélyát, amelyet tízmillió aranykorona költséggel még Tasziló hercegapította, szintén igénybe vette az állam. A fürdő az *Elhagyott javak* kormánybiztosságának kezelésébe került. A kormánybiztosság felszámolása során a felszámoló bizottság úgy rendelkezett, hogy Hévízfürdőt, amelynek *tulajdonjogi kérdései* még nincsenek tisztázva,

a népjóléti minisztérium hatáskörébe kell utalni.

Úgy látszik, hogy a Festetich-családnak a monacói hercegi családdal való kapcsolatai nyomán terjedtek el olyan hírek, hogy az állami kezelésbevétel elrendelése azért vált sürgőssé, mivel Festetichék Hévízfürdőt *át akarják játszani* a monacói fejedelem kezére. Ilyen tervekről hivatalos helyen *nem tudnak semmit*. És különben sem lett volna jelentősége egy ilyen tranzakciónak, mivel a tulajdonjog kérdésében az állami kezelésbevétel keresztülvitelében *semmiféle változásra nem volt szükség*.

A népjóléti minisztérium, mint a gyógyfürdők legfőbb felügyeleti hatósága,

igen gyakran fejlesztési terveket

dolgozott ki Hévízzel kapcsolatban. Oda fogják beutalni azokat a háborús rokkantakat és hadiözvegyeket, akiknek különleges gyógykezeltetésére van szükségük. És a hároméves terv keretében a fürdő modernizálását bizonyára úgy viszik majd keresztül, hogy Hévízből a téli hónapokban is használható gyógyfürdőt létesítenek.

Székház
belterületen
kása irodahelyiségekkel, beköltözhető. 180.000 Ft. Szamosi, Szilágyi / Erzsébet-fasor 9. Tel.: 457-507, 469-512.

LAKÁS-ban lévő bútorait rendelhozza, fényez, hívásra házhoz megy. Bútorjavító Vállalat, V., Vág-utca 7. Weisz. T: 201-301, este 404-871

Egyszázezrem van. Kemény tőkét keresek garantált részletüzlethez. »Szakember vagyok.« Patakhoz, Bajcsy Zs.-út 29

Jawa 250
gyári új, a világ-siker legjobb 250-es kapható: URBACH, VI., Hunyadi-tér 12.

Gyönyörű
borokk cseresznyeszobát
prima kivitelben
Kandel lakberendezőnél
Rottenbiller-u. 37/c.

Hetven ágyra való takaró paplan és párna felszerelés
igen jutányosan, részben is **eladó**
Ajánlatok »Megszűnt vállalat« jeligére Blockner-ház, Városház-utca 10.

Märklint
Mechanikai játékot, Fényképezőgépet vásárol:
Chmura
játszerész, Ferenciek-tere 2. sz.

Keleti **perzsaszőnyeg**
2 nagy és néhány gyönyörű összeköltő olcsón eladó. Erzsébet-körút 58. Wilhelm.

Ezüstróka, Kékróka kabátok
szerény termetre eladók. Szemlőhegy-u. 16. T.: 165-838.

Divatos
MÁTRA
szőrmeáruk
JAVÍTÁSOK
URBACH, VI., Hunyadi-tér 12.

Bőrdíszműves üzem
országosan bevezetve, bővítés céljából társat keres 50.000-rel. »Biztos megélhetés« jelirásra a kiadóba.

Nehézipari nagyvállalat 1350×23 zöl méretű
teherautó gumikőpenyt, tömlőt és szalagot
keres ajánlatokat »Vonagy jel.« a kiadóba.

VILLA
Pasaréti-út elején
2 szoba hallos, központi fűtéssel, garázs, teljesen új, beköltözhető, eladó. Szamosi, Szilágyi Erzsébet-fasor 9. Tel.: 457-507, 469-512.

Elkerülhetetlen fagyorlávizi
ingatlanosnak
magyarországi földre v. házra. »Különbözetet fizetem« jel. Leopold Cornél hirdetőirodába, Teréz-körút három.

Márkás **porcelánokat,** ezüstöket vesz. Mű-kereskedés, Szabadság-tér 18.

Tőkés társat keres
a körút legforgalmasabb helyén lévő textil- és divatruházati, 200%-os jelzőre Blocknerhez, Városház-u. 10.

Szövetkülönlegességek
kabát-kuli és ruha nagy- és kiskereskedőknek. Carotex textilipar lerakata, Petőfi Sándor-u. 18. Udvar. 9—1-ig. Tel.: 180-135.

KÖNYVLEZÁRÓ könyvelésre szabad. Mérlegkészítésre gyorsan betanítja: Takács, könyv. szakértő. Erzsébet-krt 18. T: 423-370.

Bérházat keresek
Belvárosban
600.000 forintig
ahol üzlethelyiségek is vannak. »Készpénzfizetés mellett 3163« jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10.

Mákostészta-mérgezés a Ruggyantagyárban

Öt munkást vittek kórházba

Tegnap éjszaka tizenkét órakor a kerepesiúti Ruggyantagyárból újabb ételmérgezési esetet jelentettek a mentőknek. A mentők több súlyos állapotban lévő munkást szállítottak a Rókus-kórházba, hatnál pedig gyomormosást alkalmaztak.

A nyomozás során kiderült, hogy a Ruggyantagyárban tegnap este *zöldség-* és *mákostésztát* volt vacsorára. A munkások tíz óra tájban fogyasztották el és az első rosszullét tizenkét óra előtt néhány perccel következett be. A rendőri bizottság lefoglalta az ételmaradékot és a vegyvizsgáló intézetbe szállította.

Mint emlékeztetés, a Ruggyantagyár legutóbbi ételmérgezési esetánál a tömeges fertőzést *kólibaktériumok* okozták, amelyek az *edények tisztátalansága* következtében kerültek az ételekbe.

A Rókusba szállított munkások közül a legsúlyosabb állapotban van *Horváth* Ferenc 32 éves gyárimunkás. *Ladányi* András, *Makó* János, *Ötező* Zsigmond, *Kiss* Ernő, *Marton* Gusztáv gyárimunkások már túl vannak a veszélyen.

Egykorú drámai tudósítások a 48-as forradalom első napjairól

Ismeretlen levelek Széchenyihez

Közli és magyarázza Darvas István dr. ny. szőv. főjegyző

Március 20-a után Pesten a türelmetlenség, ha lehet, még fokozódik. Ugyanakkor a vidék támogató s további cselekedetekre kívánó hangulata emeli a coraltó önbizalmát. Pest népe a sajtótörvénynek nyilvános elégetésével elégíti ki tömegeit s ugyanakkor indul is a 87 tagból álló küldöttség Pozsonyba a mind inkább követelésekké kihangsúlyozott választmányi és megyei határozatokkal. *Nyáry* Pál ezeknek az értelmi szerzője, aki teljesen a forradalmi ifjúság mellé állott. A küldöttséget az óvatos *Pulszky* Ferenc vezeti, de vele megy többek között *Vasvári* Pál is, hogy személyesen hasson — ha lehet a miniszterelnökre, de *Széchenyire* és *Kossuthra* is. Itt azonban törés következik be, mert *Kossuth* nem kíván engedni Pest nyomásának, bár végső célját a tervének végső eszközeit ekkor még el nem árulja. Ám tudja azt, hogy Bécs még *Batthyány* előtt kinevezte *Jellachichot* horvát bánnak, de ugyanakkor altábornagynak és a horvát határőrvidék parancsnokának is, aminek jelentőségét *Kossuth* teljes mértékben fel tudta mérni.

Ezekben a pattanásig feszült órákban szalasztja Kovács Pozsonyba újabb figyelmeztető sorait Széchenyihez:

Pest az országgyűlés ellen fordul

Pesten Mart. 22kén 848 — 5 óra. ko[illegible] után.

Kegyelmes Uram,

A mit megjóslottam ón is, más is — ime megtörtént!

A pesti forradalom az országgyűlés *ellen* fordult, törvényeit rosszaknak nyilvánítja s a sajtótörvényt e perczben égeti fegyveres őrség közepette a szabadság terén a városház előtt.

És már most ebből a tanuság nagyon is világos.

Und jetzt einige Worte über die Natur dieser Revolution für Euer Excellenz.[1])

Exed *engem kurucznak* tartott, de soha forradalom emberének nem s így szavamnak lesz tán némi nyomatéka. — Elmentem délután a városház termébe, hogy ott lássam a forradalom physiognomiáját[2]) újra s ismerjem meg e nép embereit s lássam, van e a magyar fajban csirája valami nagyobbszerű életjelenségnek. S ón mondhatom Exednak, annyira meg vagyok hatva s annyira átment minden valómon egy jobb jövő vallásos reménye, hogy én többé félni nem tudok. Ha a magyar illyszerű jellemeket bír a sötétség zugából egyszerre kiállítni, illy nemzet nem veszhet el, ez jobb életre van teremtve, ennek buknia nem lehet. Ő! bár ama táblahíró politicusok értenék! És miért nem értik őket, mert itt nincsenek. Kik itt vagyunk, látjuk, halljuk, értjük őket s nem félünk, nem aggódunk, mert typussa e forradalomnak egészen más, mint valaha volt a világon, e legnagyobbszerű jelenet, mit eddig a história felmutathat — ennek tartja Gosztonyi[3]). Kemény s minden ember ki egy kicsit tud olvasni a forradalma lelkében.

„Nem akarunk vért"

E forradalom legnagyobbszerű jellemo egy 20 éves fiú, *Vasváry* Pál Szatmár megyéből a szomszéd faluból Berzencze[4]) mellől. Másik *Petőfy*. Ezen Vasváryt hallani kell szónokolni, hogy nagyszerűségéről fogalma legyen az embernek. S ha ő bírja a magyar forradalomra saját jellemének typusát rányomni, akkor elbújhat előle a frank forradalom nagyszerűsége. Das sage ich alter Scepticus![5])

Vesse egybe Exed a sebesen irott sorokat a mai nap reggel gőzösön vett levelemben irt conjecturákkal,[6]) én úgy emlékszem, világosan megirtam Exednak, hogy itt mészárlás nem lesz, de lesz guillotine a pártvezérek számára. Ma Vasváry olly ékes szólással, minőt még magyarban nem bámultam, illyformákat mondott a tömeghez.

»Az országgyűlés nem akarja érteni, az országgyűlés ignorálja e forradalmat. És miért? Mert e forradalom békés s ezt az országgyűlés érteni nem tudja; e forradalom vérrel nem szennyezi magát. Mióta az utolsó franczia forradalom zászlajára emblema gyanánt felíras a *testvériséget*, letörölte a vért e mi, kik ez után indulunk, vért nem akarunk, vért nem kívánhatunk. És ezt nem akarja az országgyűlés érteni! Ámde mondom én uraim, a mit mi kivivtunk, annak ereje mindnyájunk testi és lelki meggyőződésében fekszik, s mi azt megtartjuk minden hatalom ellen, bármibe kerüljön. — E forradalom nem tör ki, ha ellenállásra nem talál s ha talál, orvossága nem mészárlás — de guillotine! Azonban jegyezzük meg: a véreseppnek végtelenül termékenyitő magva van; előbb cseppek hullnak, később vérpatak támad, végre tengeráradat lesz és a vértengerben elveszti az ész vezérlő hatalmát, s urai lesznek azok, kik vérben nevekedtek fel, kik vérben élnek s léteznek. Ide a dolgokat menni ne engedjük, végezzük be nagy munkánkat úgy, mint elkezdettük etc. etc. etc.«

Igy szólt, s nem volt ember, ki át nem lett volna hatva azon nagyszerű modor, mély felfogás és exaltatiótól, ami belőle az egész roppant tömegbe átment.

Én mondom Exednak, a legborzasztóbb elszánság egyesülve van itt e fiatal jellemekben oly galambszelid kedéllyel, olly békére hajló indulattal, annyi rendszeretettel, minő jellemket a história nem igen mutat fel másuit. Oh! isten, ha ezeket elfajulásra kényszerítjük, ha e nemes anyagot dühös állatokká ingereljük. Akkor nemzetünknek vége, veluk hal!

Ha őket látjuk, halljuk, meggyőződünk, hogy mindent meg lehet menteni; ők a dicta iránt tiszteletet, a Corpus juris[8]) iránt engedelmességet prédikálnak nyilván. Pesten soha nagyobb rend, szigorúbb csend nem uralkodott; minden zajos korcsmát bezárnak a polgárok álmáért. De ha követeiknek ellenáll a dicta, vagy miniszterség, vagy ők, vagy ezek hullanak el okvetlenül. Olly valami megható elszánság ül ezen fiuk arczain hogy aki erről kételkedik, az nem ismeri az emberi természetet.

*

Következő cikkünkben közöljük a március 21-én délután írott levél második részét.

[1]) És most néhány szó ennek a forradalomnak a természetéről.
[2]) Arculatát.
[3]) Gosztonyi Miklós a pesti váltótörvényszék elnöke.
[4]) Berence (Bernica) a volt Szolnok-Doboka vármegye magyarláposi járásában fekvő 1000 lakosú kisközség.
[5]) »Ezt én mondom, az öreg kételkedő!«
[6]) Előzőekkel.

Szenzáció az angol bajnokságban.

7:0-ra győzött az Arsenal nagypénteken!

Nagypénteken teljes fordulót játszottak az angol labdarúgó bajnokságban. Több szenzációs eredmény alakult ki, ezek között a legkiemelkedőbb az Arsenal hatalmas győzelme.

Eredmények: Arsenal—Middlesbrough 7:0, Blackburn Rovers—Huddersfield 1:2, Blackpool—Derby County 2:2, Burnley—Stoke City 4:0, Charlton Athletic—Aston Villa 1:1, Chelsea—Manchester City 2:2, Grimsby—Everton 3:0, Liverpool—Sheffield United 4:0, Manchester United—Preston North End 1:0, Sunderland—Volverhampton Wanderers 2:1.

Hűvös húsvét lesz

Az ocean partján rekedt a tavasz...

A Kelet-Európa felől előretört hideg levegő zöme a Kárpátokon kívül áramlik dél felé, hatására ma reggel Romániában sok helyen havazik, hófúvásokkal.

Hazánkban a hőmérséklet szombat reggelre ismét a fagypont alá süllyedt, az Alföldön —5 fokig terjedt a lehűlés. Az elmult 48 órában az ország területén szórványosan kapott kisebb záporesőket.

Azok a levegőtömegek, amelyek az igazi tavaszt és a mezőgazdaság számára olyan fontos meleg, csendes esőzést hoznak magukkal, jelenleg csak az *Atlanti-óceán partvidékén és Spanyolországban* érezteti hatásukat, Európa középső részei felé rendkívül lassan közelednek.

Mérsékelt északi-északkeleti szállel meleg napokat várhatók, igen hideg éjszakákkal. Változó felhőzet mellett helyenkint kisebb futó esőkre vagy zápорokra számíthatunk. Az időjárás jellege az ünnepeken hűvös lesz.

Budapesten szombaton délelőtt 5 fok meleg volt.

Gyilkosságért feljelentette totógyőztes vetélytársát

Így derült ki népellenes bűncselekménye

Az első toto-fordulóban 100.000 forintos főnyereményt nyert *Monori* Lajos gyárimunkás. Képe megjelent az egyik lapban. Pár nappal később gyilkosságért feljelentette őt *Dőri* Gyula.

Dőri Gyula a képen — feljelentése szerint — felismerni vélte Monori Lajosban azt a gyárimunkást, aki 1944 szeptember 15-én *Karcagon* katonai pisztolyával lelőtte feleségét. Monorit előállították a rendőrségre. Ott azt vallotta, hogy annakidején Dőri-nével szoros kapcsolata volt. Dőri feljelentette őt, mint katonaszökevényt, a férj katonai járőrt hozott anyja lakásába, ahol ő szerelmével tartózkodott. Miker az ablakon át meglátták, hogy járőr jön érte, az asszony, aki miatt megszökött a katonaságtól,

könyörgött, legyenek ängyilkosok.

Ő sem akart tovább élni, ha a férjit felkoncolják. 1944 szeptemberében ugyanis a katonaszökevényekre halálbüntetés várt. Monori akkor agyonlőtte az asszonyt és szívenlőtte önmagát. Dőriné meghalt, Monorit hónapokig ápolták Karcagon. Felépülése után

a katonai bíróság felmentette a vád alól.

Az ügyben a *szolnoki törvényszék* volt illetékes, így Monorit a rendőrség a szolnoki ügyészségnek adta át. A vizsgálóbíró 18 tanút hallgatott ki. Valamennyien azt vallották, hogy *Monori* és *Dőriné házasságát ugyancsak költői* és halálosan szerették egymást. Az asszony tördenülten könyörgött a férjének, ölje meg, nem tud nélküle élni. A katonaorvos, aki Monorit annakidején kezelte és kigyógyította, vallotta, hogy

Monori sebesülése halálos volt és csak csoda mentette meg az életnek.

Az államügyészség ezután nem szándékos emberöléssel, hanem csak *felkérésre elkövetett emberöléssel* vádolta meg, ennek a cselekménynek a minősítése szokkal enyhébb és ma amnesztia alá esik.

Monori Lajos szerdán kiszabadult a szolnoki államügyészség fogházából. Feljött Pestre, jelentkezett munkahelyén, a Magnezitgyár üzemi bizottságánál. Munkatársai és a gyárvezetőség nagy örömmel és lelkesedéssel fogadta s azonnal visszaállította állásába.

Az ügynek további fejleményei lesznek.

Dőri ellen eljárás indul népellenes bűncselekmény miatt,

mivel bebizonyosodott, hogy a *felszabadulás előtt két héttel katonaszökevényt jelentett fel.*

T. M.

Érdekes újítások a büntetőtörvényben

Nagyjelentőségű törvényjavaslat készül az igazságügyminisztériumban a büntetőtörvények egyes fogyatékosságainak megszüntetéséről és pótlásáról. A tervezetet *Ries* István igazságügyminiszter kiadta a miniszterelnökség mellé beosztott jogi reform-bizottságnak, amely március 31-i ülésén foglalkozik a javaslattal.

A *Világ* értesülése szerint a törvénytervezet szigorítja a hamis tanuzásra, a becsületsértésre és a rágalmazásra vonatkozó rendelkezéseket, egyúttal súlyosbítja az élet és testi épség veszélyeztetésére irányuló, valamint a foglalkozási szabályok megsértésével, gondatlanság útján okozott cselekmények büntetését. Szerepel a törvénytervezetben a párbaj büntetésének elrendelése is.

Fontos rendelkezése a javaslatnak, hogy védelem alá helyezi a nemzeti és nemzetiségi érzületet és büntetést szab ki megsértőire, ezenkívül a budapesti népbíróság kizárólagos hatáskörébe és illetékességéhez utal egyes bűncselekményeket. Érdekes újítás a tervezetben, hogy az olyan közveszélyes állapotú elmebetegeket, akik ellen eljárás indul, de felmentő ítéletet kapnak, a jövőben biztonsági őrizetbe kell helyezni.

A jogi reform-bizottság ülése után a törvénytervezet a bizottság véleményével együtt visszakerül az igazságügyminisztériumba és *Ries* István igazságügyminiszter előreláthatólag már a közeljövőben miniszteri tanács elé viszi.

Pénzes társat

lehetőleg textilnagykereskedőt keresek patinás centrumban levő nagyportálos, detail üzlethásam textil- és kötöttáru osztályához. Ajánlatokat »Komoly siker« jeligére a kiadóba.

Trikóáru konfekcionálás, adjusztálás

KÁLMÁN konfekció, Auker-kör 9. Telefon: 231-876.

Vegyen osztálysorsjegyet

Főnyeremény 500.000 Ft

szerencsés esetben

Ön is megnyerheti!

Húzás már április 8-án kezdődik

új szövetségek és más feltételrendszerek.

Ennek a roppant méretű előkészítő munkának egyik döntő állo-

a fegyveres erővel, hanem a „minőség", *a helyzet*, a szocializmus és a kapitalizmus világméretű harcának erőviszonyai változnak

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi: Fát hordó asszony.

Népszabadság 09 58 Nov 20

...ű volna élni...

örtönlevelek, búcsúlevelek

rácsony estéjén kivégzett csepeli yasmunkás, *Pataki István* így búsúzik húgától: *„Erős egyéniség pagy és ne törj meg most sem. Haladj megkezdett utadon és összeszorított fogakkal küzdj, verekedj életed céljáért, mert érdemes. Most is azt mondom, érdemes volt... Emike, kishúgom, gondolj majd az életben arra, hogy volt egy bátyád, aki téged nagyon szeretett és aki meghalt egy eszméért, mert érdemes volt érte meghalni."*

A súlyos börtönévek, gyötrelmek, szenvedések nem törték meg őket. Egyikük sem bánta meg tetteit. Milyen szilárd meggyőződéssel írja *Schönherz Zoltán*, az illegális KMP árulás körülményeiben lebukott titkára utolsó levelében: *„Én nem cselekedhettem másképpen, mint ahogy cselekedtem. Mikor felismertem, hogy milyen veszély fenyegeti embertársaimat Magyarországon, nem hallgathattam, meg kellett szólalnom. Nem tehettem másképpen... Nem hal meg azért mindenki, akit a földbe tesznek. Sokat dolgoztam, és abban a hitben halok meg, hogy munkámban tovább élek. Tudom, hogy munkám nem volt hiábavaló. Ha még egyszer születnék, és újból élnék, akkor sem tudnék másképpen élni. Ahogy éltem, úgy halok meg."*

Ugyanilyen bátor elszántságról, töretlen hitről tanúskodik a katonaságtól háromszor megszökött s ezért börtönre, kényszermunkára, majd halálra ítélt s 1944. szeptember 21-én Szegeden 11 társával együtt agyonlőtt fiatal aranyműves, *Kotró László* levele:

„Drága jó anyukám és apukám! Mire ezt a levelet megkapjátok, én már nem élek. Ezt a levelet a siralomházból írom, még hátra van egy óra harminc percem a kivégzésig. Megszöktem a munkásszázadtól, hogy miért, azt 24 év alatt megtanultam apámtól, aki sokat szenvedett velünk együtt, s megígértem neki, hogy az ő fia maradok. Ma volt a statáriális tárgyalásom, ahol halálra ítéltek, s ezért lőnek agyon... Nagyon kérlek benneteket, ne haragudjatok rám, hogy ilyen nagy bánatot okozok nektek, de vigasztaljon benneteket az a tudat, hogy bátran és nem gyáván megyek a halálba, mert négyévi börtön után még erősebb lettem, s ma még jobban hiszem apu szavait."

Huszonöt éven át a gyűlölködő reakció, az osztályellenség gúnyolta, gyalázta, sárral fröcskölte be őket, de ettől csak öntudatosabbak, csak büszkébbek lettek. Egy ismeretlen kommunista fogoly 1943. január 1-én kelt levelében írja Rudi bátyjának: *„Ismerjetek meg, mert hiába vagyunk testvérek, vagy ha ismertek is, rosszul imertek. Azt tudjátok, hogy sok mindenen mentem keresztül, sokszor voltam büntetve, de nekem ezt nem kell szégyenlenem. Én nem tartozom az alvilág szennyes csordájához, akik az emberiség szemétdombját képezik. Én igenis*

Ferenczy Noémi gobelin művész.

Béke és Szabadság. 1951. 14. sz. jul. 15. 7. l.

Kitsimi

Ferenczy Noémi ipasmuvész

Művelt Nép, 1952. szabl. 9. 3h. old.

Ferenczi Noémi

Előzetes beszámoló az I. Magyar Képzőművészeti Kiállitásról

Magyar Nemzet
1950.VI.éf.192.
Széchenyi kvt.

Véggvári Lajos

Ferenczy Noémi

I.Magy.Képzőm.Kiáll.

Magyar Nemzet
1950.VI.é.210.sz.
Széch.kvt. Végvári Lajos

Ferenczi Noémi

"Alkotni ugy,hogy a társadalomnak
öröme és kedve teljék benne"

Magyar Nemzet ' Hunyady József
1950.VI.évf.187.sz.
Széch.Kvt.

Ferenczy Noémi
gobelinnövő

Béke és Labadság (VII) 40. n.
1956 okt. 3. Regro.

Ferenczi Noémi iparművész.

Szab.Nép.1950.1.sz.jan.1.8.l.

Ferenczy Noemi iparmüvésznö.

Szab.Nép.1952.194.sz.aug.17. 7.l.

Ferenczy Noemi ipatmüvésznö.

Szab.Nép.1952.187.sz.aug.9. 6.l.

Ferenczy Noémi gobelinmüvésznö.

/Érdemes müvész cim/

Szab.Nép.1952.196.sz.aug.20. 2.l.

Kitrimi

Ferenczy Noémi fastónüvész

Művelt Nép, 1954. jun. 13. 2. old.

Ferenczy Noémi

Szerepek a Szecesszió c. kiállítás az Iparmüvészeti Múzeumban

Vigilia, 1959., V. n., 306 old

MDK

Ferenczy Noémi

Péter I.: A kecskeméti müvésztelep kiáll. az Ernst Muzeumban. Népszabadság 1959. febr. 1o.

Ferenczy Noémi

kiállitott akvarellje:

Hasalérő napszámoslányok (gobelin-
vázlat), 33,5 x 34 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat.
szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

14-l.

MDK

Ferenczy Noémi iparm.

Legjobb mai művészeink alkotásai a velencei biennálén. Népszava, 1958.máj.22. 4.l.

M.D.K.

FerencziNoémi

Az Ernst Muzeum I. Magyar Iparmüvészeti kiállitásán kerül bemutatásra a Kossuth-dijas müvésznőnek "...Rákosi Mátyás elvtárs születésnapjára készitett müvészi gobelinje."

H i r e k c. rovat.
Szinház és Mozi. Bp. 1952. aug. 1-7. V. évf.
31. sz. 17. l.

MDK

Ferenczy Noémi iparm.

Ismét magyar kiállitás nyilik a velencei biennálén.
Népszava, 1958. máj. 10. 4. l.

MDK

Ferenczy Noémi

Gobelinjei a magyar képzőművésznők Műcsarnokbeli kiállitásán.

Havas Lujza: Magyar képzőművésznők kiáll.-a.

Népszava 1958.márc. 12. 6.l.

Ferenczy Noémi

MDK

Magvető, gobelin

Műcsarnok 1950. I. Magy.Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

-1-

FERENCZY Noemi Gobelin-művész

(1890 - 1958)

Apja mellett, a nagybányai művésztelep körében nőtt fel.

A nagybányai hagyomány folytatója.

A szövés technikáját a párizsi Manufacture des Gobelins-ben sajátítta el. ./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1955

Bp. 1958. 430, 450, 460-462, 466. l.

Ph. 1958.

-2- M.D.Y

FERENCZY Noémi gobelin-művész

Nemcsak kartont tervezett mapa is szőtte gobelin-jeit

„Teremtés" (1913)

„Menekülés Egyiptomba" (1916)

„Nővérek" (1921)

„Ásó ember" (1922)

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 461,

 M.D.K

FERENCZY Noémi gobelin-művész

„Kertésznők" (1923)

„Baltás ember" (1923/24)

„Fahordó nő" (1924/25)

„Kaszás paraszt" (1925/26)

„Piros korsós szőlő munkásnő" (1929/30)

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 461. l.

./.

-4-

M.P.K

FERENCZY Noémi gobelin-művész

„Pásztor" (1931)

„Pék" (1933)

„Kőműves" (1933)

„Irtás" rezr.

„Tavasz"

„Bükkerdő"

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 461., 462. l.

– 5 –

M.D.K

FERENCZY Noémi Sobelin-művész

„Gerebhyés"

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. 1958. 462,e.

Ferenczy Noémi.

„Bőség" c. gobelinje szerepel az I. Iparművészeti kiállítása (kulitne.)

Magyar Nemzet, 1952. aug. 3.

Tersánszky Nóémi.

I. Iparművészeti kiállításon szerepel, gobelinjei. (említve.)

Szabad Nép, 1952. aug. 17.

MDK

Ferenczy Noémi Kossuth-díjas

magvető paraszttot ábrázoló gobelinképpen dolgozik. (A művész egyik alkotása repr.)

Ferenczy Noémi a gobelin nagy művésze.,

Bp.
Nők Lapja, 1950. augusztus 3. [9.l.]

MDK

Ferenczy Noémi

gobelinjein a szövőnő, az olvasó, szőlőt kapáló asszony elevenedik meg. A gobelinek részt vesznek az Alkotmány tiszteletére rendezett képzőművészeti kiállításon.

Művészek köszöntik az Alkotmányt.

Nők Lapja, Bp. 1950. augusztus 17. [20. l.]

MDK

Ferenczy Noémi Kossuth-díjas

„Magvető" c. gobelinszőnyege szerepel az I. magyar képzőművészeti kiállításon.

-ly- : I. magyar képzőművészeti kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1950. augusztus 31. [3.l.]

M.D.K.

FERENCZY Noémi gobelin-művész.
Szül. 1890 Szentendre

1911-12 Paris gobelin-szövés
F. Karos leánya

Madonna galambokkal

A teremtés

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 260-263. l.
86., 89., 302. l.

M. D. K.

FERENCZY Noémi gobelin-minész

1909-ben Nagybányán dolgozott

Rébi Bk. 1954. 328. l.

MDK

Ferenczy Noémi

Dutka M.: Képzőművésznők kiállitása a Mücsarnokban. Magyar Nemzet 1959. márc. 11. 7.l.

FERENCZY Naémi gobelinmüvész

1915.ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954.331.1.

FERENCZY Noémi gobelin művész

1916. ben Nagybányán dolgozott

Lásd: Nagybánya... Bp. 1954. 332.l.

M.D.K.

FERENCZY Noémi gobelinművész

1917-ben nagybányán dolgozott

Réti: nagybánya... Bp.1954. 332.l.

M.D.K.

FERENCZY Károli gobelin mester

1914.-ben Nagybányán dolgo zott

Bátki: Nagybánya... [illegible]p., 1954

M. O. K.

Ferenczy Noémi
gobelinművész.

Méltatás

Dutka Mária: A gobelin és a grafika . . .
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 10

4 l

MDK

Ferenczi Noémi gobelin-minnémő

negrendelés Várpalotai Szénbányákati
Törvttől 4 faliszőnyegre

Ø : Ferenczi Noémi....

Esti Hirlap: II. évf. 33. n. 1917. feb. 9. so
2. old.

MDK

Ieremcry Noémi (gobelin) művész

Kossuth-díjas. gyűjteményes kiállítása most nyílt meg a Nemzeti Szalonban. (Képaláírás. Repr: Anyja gyermekkel c. gobelinje.)

Hirben-képben jelentjük.

(NDK Lapja, Bp. 1956. szeptember 27. [Z.L.]

TMDK

Ferenczy Noémi gobelinmű-
vész.

Kiállításán szereplő művei közül
megemlítve: Múzsa — ülő, író nő-
alak rózsaszín almafákkal; a má-
sik lányokat ábrázol hatalmas he-
gyek közt, játék közben.

F. A.: Ferenczy Noémi.
Nők Lapja, Bp. 1956. október 4. [20. l]

HDG

Ferenczy Noémi gobelinművész

(Reprodukált művei: Leánykaszörű, 1952-54; Teremtés, 1913; Múzsa, 1937.) [Utóbbi nem azonos a szö-vegben leírt, hasonló című művel!]

F. A. Ferenczy Noémi.
Nők lapja, Bp. 1956. október 4. [20. l.]

MDK

Ferenczy Noémi gobelinmű-vész

Apja Ferenczy [Károly] festő volt. Már gyermekkorában sok szépet látott. Múzeumokat, kastélyokat Franciaországban. Már elmúlt nyolc éves, amikor először gondolt arra, hogy megpróbál szőni. Akkor kezdett el rajzolni tanulni.

F. Á.: Ferenczy Noémi.

(Nők Lapja, Bp. 1956. október 4. [20. l.])

Ferenczy Noémi gobelinművész

A szövőszékét Párizsban ajándékozták. Ott kapott órákat szövéstől egy mestertől. Szeretem művészektől keveset tanulni, inkább a világtól és a természettől szeretnék, ha műveimnek nagyobb nyilvánosságot biztosítanának. (A művésznőről fényképet kapsz.)

F. A.: Ferenczy Noémi.

(Nők Lapja, Bp. 1956. október 4. [20. l.]

Ferenczi Noémi, iparművész MDk.

Fahordók című nagyméretű gobelinterve képviseli a modern dízítőművészeti törekvéseket a bajai Türr I. Múzeum képzőművészeti gyűjteményében.

Megnyílt a bajai állandó képtár

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 24. 9.l

M.D.K.

FERENCZY Károly gobelinművész

1913.-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 330.l.

MDK

Ferenczy Noémi gobelin-művész

részt vett az első magyar iparművészeti kiállításon.

Fedor: Az első magyar iparművészeti kiállítás.

Nők Lapja, Bp. 1952. augusztus 14. [8.l.]

Ferencry Noémi

Szabad Művészet

1952. 4. f. 147. l.

a képzm. 1952.
évi kossuth-díjasai

Mellor Simon

Az Esterházy Képtár története.

Budapest, 1915. Szépművészeti Múzeum kiadása.

8-r, LxxII, 2, 272 l, 17 mélynyomatú melléklet, 5 szövegkép.

Füzve

I. 2. p. h.

2'50 P

Ferenczy Noémi

Markos E.: Díszítő művészet
lárd és ábrázolás

Szabad Művészet

1952. 11. 563. l.

2785.

29. Brocky Károly:

(Sz. Temesvárott 1807. ben. + Londonban 1855. jn

Nyugvó Psyche.

Elöl, fejjel balra, a
Psyche; ~~ki~~ jobb kezére
Aranysárga hajának
szájá kissé nyitva van
lombos fák látszanak
vidék kanyargó foly
ül s balra fordulva
és isznak a folyóból.

Vászon, me
A művész
M. képe 93.
nyitva 59.
II: 29.

II: 115.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

Ferenczy Noémi.

1952 AUG. 9.

Ma délben nyílik meg az I. Iparművészeti Kiállítás

A felszabadulás óta iparművészeink most mutatják be első ízben, hogy alkotásaikkal hogyan kapcsolódnak be a szocializmust építő ország életébe s milyen eredményeket értek el a szocialista-realista iparművészet terén. Az Ernst-múzeumban rendezett kiállításra az ország minden részéből mintegy *800 művet* küldtek be s ezek között szerepelnek *Ferenczy* Noémi Kossuth-díjas és *Kovács* Margit Kossuth-díjas művészek alkotásai is. Három teremben gobelinek, porcelánok, kerámiák, ötvösmunkák, dekoratív üvegképek láthatók. A kiállítás szemléltető képet ad textiltervezőink munkáiról is, gazdag változatokban szerepelnek a különböző nyomott és szövött anyagok, azonkívül divattervezőink kivitelezett ruhái. Szerepelnek ezenkívül belső építészeti és bútortervek, játékok, szőnyegek. A kiállításnak egyik érdekes színfoltja a népművészeti alkotások gazdag gyűjteménye.

Pénteken délben Z. *Gács* György, a Magyar Képző- és Iparművészeti Szövetség nevében sajtófogadáson ismertette a kiállítás anyagát. Utalt arra, hogy a kiállítás megkísérli *az iparművészet és népművészet legtöbb ágának bemutatását.* Megemlítette, hogy iparművészeink nagy gonddal készült alkotásai tükrözik iparművészetünk terén bekövetkezett fordulatot: a kiállított tárgyak zöme, különböző technikákkal, népünk szocializmust építő munkáját választotta témájául. Az iparművészeti és népművészeti munkák már jelzik azt az utat, amelyen művészeink elindultak az új élet új kifejezési formájának megalkotása felé. A kiállításnak egyik legfontosabb feladata, hogy iparművészetünket dolgozó népünk elé vigye és az őszinte kritika tanulságait levonva, iparművészeink tovább munkálhassák a haladás útját.

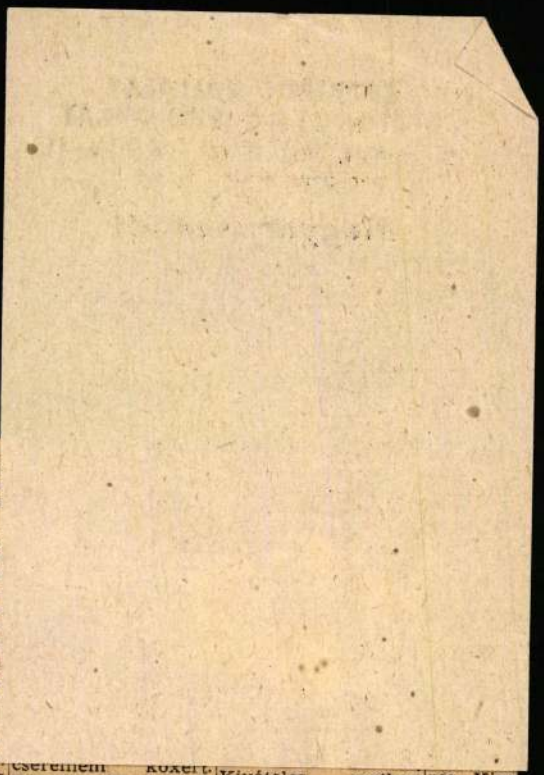

Műszerésznél.

Kifogástalan gá
hűtőszekrény privát
nak 3.500 Ft-ért. Kis
Áron-u. 2. 164—891.

Porcelánra vonatko
zó katalógusoka
szakkönyveket é
néhány márkás por
celán dísztárgya
venne gyüjtő. Leni
krt. 85. Tel.: 125-43

Kétajtós háztartás
jégszekrény hatszáz
ért eladó. Szabó
Üllői-út 66/b.

Vörösréz fürdőkály
ha kitünő kerékpá
petróleumtüzhely el
adó. Péterfy Sándor
utca 47. Hóra.

Kerítés vasoszlopok,
ajtó eladó. XIV. Eg
ressy-út 7/B. II. 4.
Külkey.

Könyvek, ezüstök,
képek, üvegszerviz

cserélhető kozert.
Váradi, Bpest, II.
Vend-u. 6.

Gáz autogeizer, 15
liter percenként, leg
modernebb, fehér
zománc, eladó. —
Schönberger, Nagy
mező-u. 48.

kötelek,
zo-
dőkád,
munka-
majtós
, vas-
hénbőr
Bár-
vány-u.

shordó
rig és
kű ké-
XX.
49.

kubison
ristály-
ás ké-
ák, vá-
ajza-u.
lső em.
öttől

zépter-
vatte-
te női
szan-
-u. 28.

nik-
üzhely,
potban
kinthe
zsébet,
94.

Kivételes esetben házon kívül is. — „Üllői-út elején" — jeligére a főkiadóba

Víkendre Pestkörnyékén szobák kiadók. Szlatényi Őrszentmiklós.

Siófoki fenyvesben egy-két kisgyermeket nyaralтatna, jó ellátással, pedagógus Érdeklődés: 142—520. Délelőtt.

FÉRFI ÁLLÁS

Férfi segédmunkásokat állandó munkára felveszünk. Műszéntermelő Vállalat, Bpest, X., Gergely-utca 47.

Gépkocsiszerelőket, esztergályosokat, marósokat, kovácsokat, autogénhegesztőket, géplakatosokat és férfi segédmunkásokat felveszünk. Kőbányaipari Gépjavító Vállalat, XIII. Párkány utca 20. (Vizafogó pályaudvar mellett.)

Lakatos szakmunkásokat, felveszünk. — Üzletépítési és Berendezési Váll. IX., Máriássy-u. 4—6.

Betonárugyártás

rés. Kisp
ány-út 4
37 éves o
zongoratu
zitanítón
női, an
állást vá
nál ben
vagy üze
ben, Ger
utca 49.

Munkabí
asszony
kis lakás
T. E.,
utca 133.

Főzőmin
éves b
nyal dol
párhoz,
hez, kis
helyezke
Detreköv
Nyári Pá
1. ajtó.

Lakást a
tásért.
III. 10.
este 6 ut

Házvezet
menne j
Matyókn
tizenöt.

Idősebb
nyugdíjas
özvegy,
támaszáu
„Szerény
26729" fő

Egyedülá
gens,
asszony
állást ke
ferenciák

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

MŰVELT NÉP

1956 OKT 1

470

FERENCZY NOÉMI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

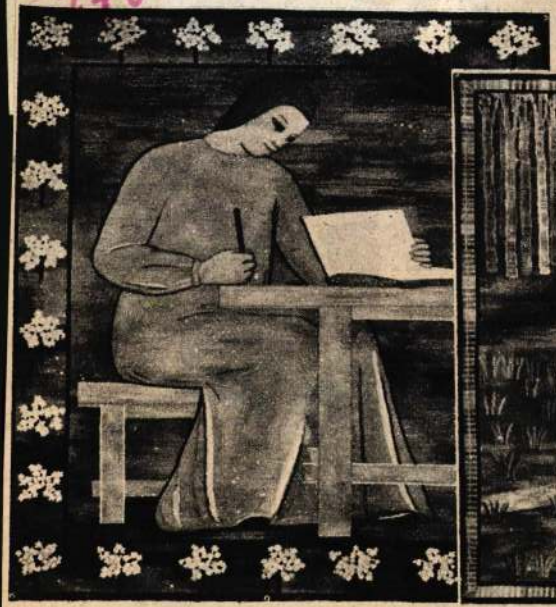

Múzsa

Erdő

Bárányos

maguknak az igazság [illegible]
nak is.

Ezek után önkénytelenül is felmerül a kérdés: mi az oka annak, hogy az »osztály-igazság« szubjektivista fogalma olyan széles körben elterjedhetett? A legfőbb ok a szektásságra általában jellemző politikai szubjektivizmus, amely karöltve jár a dogmatizmussal, és amely az »osztály-igazság« elméletében egyik ideológiai eszközét találta meg mind általános politikájának, mind pedig irodalom-politikájának igazolására.

Az »igazság« szónak a fentebb kifejtett ismeretelméleti jelentése mellett van egy másik, erkölcsi jelentése is. »Igaz ember«, »Igaz úton jár«, »A nép igazságáért küzd«, Igazságot szolgáltat« stb. — mondjuk, és ebben az esetben az »igazság« szót erkölcsi, illetőleg jogi értelemben használjuk. Márpedig azt, hogy valamit erkölcsi értelemben igaznak, igazságosnak tart-e valaki, az jelentős mértékben függ osztályhelyzetétől, vagyis

[illegible] tett az írót. Az [illegible] régebbi rossz tapasztalatok alapján — nyilván attól tartanak, hogy egy-egy éles konfliktus, megoldatlan probléma, »kényes« kérdés megírása miatt egyesek esetleg éppen azt vetnék szemükre, hogy az igazság feltárása kapcsán nem voltak tekintettel a nép érdekeire, a párt érdekeire. Nyilván ezért fogalmazta Háy elvtárs az igazság feltárásának és kimondásának igényét mindenfajta, az igazságra vonatkozó külön jelző nélkül. Hiszen a szektás irodalompolitikának egyik fő jellemzője éppen az volt, hogy a nép és a párt vélt érdekeire való hivatkozással igyekezett szembeszegülni a valóság konfliktusainak, problémáinak mély feltárásával, írói ábrázolásával (miközben elvben hangoztatta a konfliktusok és ellentmondások ábrázolásának szükségességét). Ha most ezzel szemben az írók az igazat-írás szükségességét hangoztatják, akkor — úgy gondolom — nem »esnek át a ló másik oldalára«, [illegible] hi-

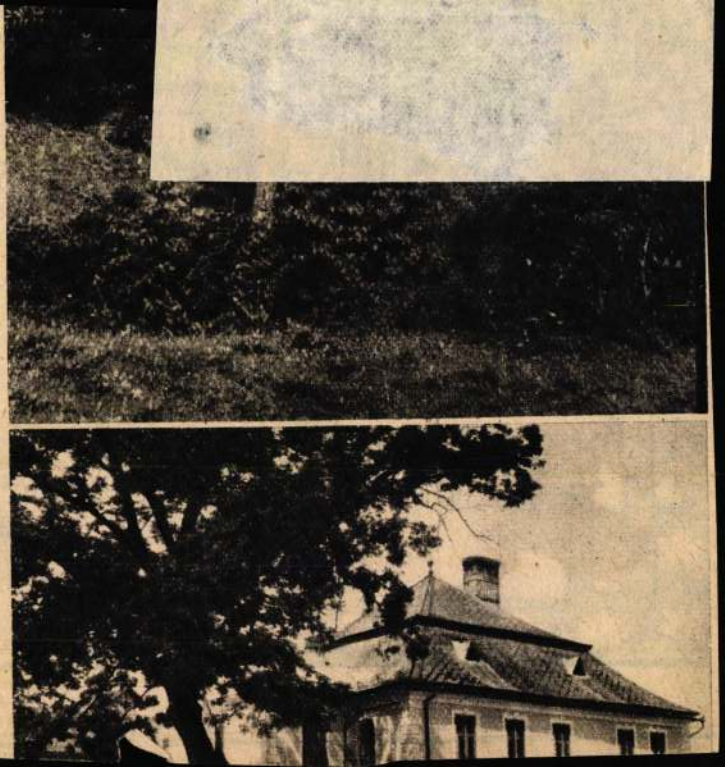

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1958 JUN 15.

— NAGYMÉRETŰ GOBELIN FALIKÉPET fejezett be Ferenczy Noémi-nak, a közelmúltban elhunyt Kossuth-díjas művésznek négy növendéke. A 20 négyzetméter terjedelmű gobelint, amelyet még Ferenczy Noémi irányításával kezdtek el, a várpalotai művelődési otthon részére készítették, de bemutatják Budapesten is.

Theresa Kelly Meeker

Ferenczy Noémi

MAGYAR NEMZET

1957 DEC 25

Szombaton temetik Ferenczy Noémi festőmű

A képzőművészek MSZMP pártszervezete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja mély fájdalommal tudatja, hogy Ferenczy Noémi festőművész, Kossuth-díjas érdemes művész, 1957. december 20-án, életének 67. évében hosszabb szenvedés után elhunyt.

Felejthetetlen halottunk életének utolsó percéig művészhivatásának élt alkotásaival a m rát. A képzőművé pártszervezete, Képzőművészek vészek Szövetség gyar Népköztárs művészeti Alapja jának tekinti.

Temetése dece szombat délután a Kerepesi teme rosi tanács által zott díszsírhelyen

vészt

és szolgálta
agyar kultú-
szek MSZMP
a Magyar
és Iparmű-
e és a Ma-
ság Képző-
saját halott-

mber 28-án,
2 órakor lesz
ben a fővá-
adományo-

ván feláll, becsoszog
széd szobába, ahonna
ehér, füzetnagyságú pa
pal tér vissza. Egyike
n teszi. Ez áll rajta: »*Id*
ai Mihály munkaegység
nolása: munkaegység
apott a Micsurin ts
957-ben: búzából 140
őszi árpából 503, burgo
l 325, cukorból 55, takar
répából 1509 kg-ot, borb
ert, készpénzből munka
egység után 6539, földjáradé

Szombaton temetik Ferenczy Noémi festőművészt

A képzőművészek MSZMP pártszervezete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja mély fájdalommal tudatja, hogy Ferenczy Noémi festőművész, Kossuth-díjas érdemes művész, 1957. december 20-án, életének 67. évében hosszabb szenvedés után elhunyt.

Felejthetetlen halottunk életének utolsó percéig művészhivatásának élt és szolgálta alkotásaival a magyar kultúrát. A képzőművészek MSZMP pártszervezete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja saját halottjának tekinti.

Temetése december 28-án, szombat délután 2 órakor lesz a Kerepesi temetőben a fővárosi tanács által adományozott díszsírhelyen,

?

volt elég. Ment a pénz dohányra, ecetre, sóra, cukorra, ruházkodásra nem futotta. Tartott az asszony baromfit eleget, de nem ettem én abból egy darabot sem soha. Eladtuk a piacon. Hát így volt...

Eregeti a füstöt s utánanéz, hogy foszlik szét a konyhában. Kint már alkonyodik. Itatják az állatokat a termelőszövetkezetben. Ülünk szótlanul egy ideig. Aztán:

— ***A karácsonyok?*** Akkor nem dolgoztunk, az igaz. Ültünk a közös konyhán, ahol égett a nedves gally a tűzhelyen. A szobánk hideg volt, oda nem mehettünk be. Lárma volt a konyhán, civakodtunk, mert a közöskonyhán csak ci-

ve, s ha beszélni hagyják, elmondaná:::.

De az apja beszél::: Ugyanolyan nyugodtan, higgadt hangon, mint az előbb. Mintha tudná: *ez történelem.*

Aztán feláll, becsoszog a szomszéd szobába, ahonnan két fehér, füzetnagyságú papírlappal tér vissza. Egyiket elébem teszi. Ez áll rajta: *»Id. Tompai Mihály munkaegység-elszámolása: munkaegységre kapott a Micsurin tsz-ből 1957-ben: búzából 1408 kg-t, őszi árpából 503, burgonyából 325, cukorból 55, takarmányrépából 1509 kg-ot, borból 151 litert, készpénzből munkaegység után 6539, földjáradék után 890 forintot.*

ESTI HIRLAP

Ferenczy Noémi

1957 DEC 22

610

Meghalt Ferenczy Noémi

Pénteken este a Kútvölgyi úti állami kórházban, 67 éves korában, meghalt kiváló gobelin-művészünk, Ferenczy Noémi. Művészcsaládból származott. Atyja Ferenczy Károly volt, a nagybányai művészet egyik vezéregyénisége; Noémi — akár több testvére — fiatalon eljegyezte magát a képzőművészettel. Egy, a régmúlt századokban virágzó, de korunkban eléggé elfeledett művészeti ág, a gobelin igézte meg. Mesterségét nem iskolában tanulta; a múzeumok remekei voltak tanítói. Párizsban a gótikus szőnyegek pompás művészete ihlette meg, de idővel messzi távolodott e példaképeitől. Évtizedes munkássága során sajátos stílust teremtett, olyan művészetet, amelynek nincs előzménye, amely minden ízében a mi korunkban termett, minden szálában egyéni meglátások szülötte.

Ahhoz, a napjainkban mind ritkább, művészfajtához tartozott, akinek munkásságában egyesült a teremtő képzelet és a mesterség tisztelete. Önkezével szőtte minden szőnyegét. Évtizedeken át otthonának falai között élt, naphosszat munkálkodva a szövőszék mellett. Hajnalhasadáskor ült hozzá, s alkonyatig meg nem pihentek teremtő ujjai. Azzal az áhítattal szőtte képeit, amely a középkori kolostorok kódexíró szerzeteseit fűtötte — szinte vallásos elmerüléssel. Több volt ez, mint szenvedély: életértelem, megszállottság. Olyan bűvölet, amely nem engedte, hogy gyengülő testének időben adjon pihenőt. Későn ment kórházba, de művészete ott sem hagyta nyugton. Halálos ágyán is alkotott.

Művészetének lehetőségei szinte határtalanok. Táj- és városkép, életnek örülő vidám lányok, ifjúság és a természet fogyhatatlan szépségei éppoly könnyedséggel megférnek stílusában, mint az a téma, amely egész életében foglalkoztatta, mintegy önvallomásként: a munkálkodó, teremtő ember monumentális alakja.

Életműve, amelyet hátraha-

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Természet
és társadalom

Jókai-nyomda 1531

...sti ff

...ÜGGETLEN POLI

...zés az ipari
...s felméréséről

Telefonjelent
Hannoverbó

A szocialista törvé
és a tá

NÉPSZABADSÁG

1957. december 25, szerda

610

POSTHUMUS INTERJÚ

Utolsó látogatás Ferenczy Noéminél

Az itt közölt írás egy tervezett interjúösszeállítás egyik darabja. Két nappal előbb készült, mielőtt Ferenczy Noémi, a nagy művésznő elhunyt.

Itt, a VI. emeleten, a város háztetői alatt, mintha más világba lépne a látogató. Az ajtón nem hirdeti névtábla, s csak kevesen, a művészi gobelinek szerelmesei tudják, hogy itt él és dolgozik Ferenczy Noémi, a nagyszerű művész.

A hatalmas, teremnek is beillő, egyetlen szobából álló lakás, szinte spártaian egyszerű. A főalat teljesen elfoglalja a menynyezetig érő szövőszék. Aztán egy csergével letakart kereveet a sarokban, egy asztal, három nádfonatú szék — ez minden.

A szövőszéken majdnem befejezett, 172x165-ös gobelin. Nézem a faliszőnyeget. A jellegzetes „Noémis", tompított, meleg barna-terrakotta-kékes színekben játszó gobelin, amelyet a szokásos frízszerű sáv keretez — a mű lényegét kifejező témával — itt kancsókkal. Hat leány, tömör, stilizált formában, egymás kezét fogva, kiegyensúlyozott léptekkel halad a nagy foltokban ábrázolt mezőn. Ez az a kiegyensúlyozottság, ami az ő művészetére oly jellemző, most is megragad, de nem szólok, csak gyönyörködöm benne, hiszen sokszor mondta, nem szereti a látogatók tetszésnyilvánításait.

A teljesen zárt szerkezetű szőnyegből már csak egy darabka égbolt és a felső kancsós keretrész hiányzik.

— *A brüsszeli világkiállításra készül* — mondja Ferenczy Noémi. — *Hazatérő napszámoslányoknak nevezem. Csaknem egy éve kezdtem neki a munkának. Februárra elkészült a vázlat, azóta szövöm, ha néha nem is ragaszkodom szigorúan eredeti elképzelésemhez. Sok munka van ebben a gobelinben, napi 8—10 órát szövök.*

Szeretném más szőnyegeit is látni. Sajnálkozva tárja szét orsóktól és fonalaktól cserzett kezét.

— *Sajnos, nem tudok semmit sem mutatni, bármily szívesen tenném. Gobelinjeim egy része külföldön van, egy másik jelentős része a háború alatt elpusztult. Ami pedig itthon van, az múzeumok raktárában fekszik, pontosan magam sem tudom, hol.*

Kopott, faragott dobozt vesz az ölébe, gyakorlott mozdulattal rövid, félcigarettát sodor magának, de hogy mégis tovább égjen —, kisolló két szára közé kényszeríti. Az orvos már régen eltiltotta a cigarettától; most így csapják be egymást: cigaretta és szenvedély.

— *Nemrégiben* — folytatja, miután elnyomja a cigarettavéget —, *egy holland művészettörténész járt nálunk. A magyar képzőművészek munkáit tanulmányozta, hozzám is eljött. Ő is gobelint szeretett volna látni. Neki azonban tudtam három hollandi címet adni, ahol megnézheti a munkáimat.*

Fáradtan közelebb húzza a székét az állványhoz. Aztán megfontolt, halk mozdulatokkal tovább *dolgozik.*

Tudom: nem szereti, ha munka közben ott van valaki mellette. Csendesen, hogy fel ne riasszam, beteszem magam mögött az ajtót.

Korolovszky Klári

Kurt Tucholsky:

Tanácsaim egy rossz szónoknak

Kurt Tucholsky a német progresszív irodalom jelentős alakja. Alkotói fénykora az ellentmondásokkal terhes és a hitleri apokalipszis szállascsinálóit melengető weimari korszakra esik. Harcos publicisztikai írásai és lendületes szatirái a mai olvasó részére is tartalmaznak tanulságokat.

Sohase az elején kezdd, hanem három mérföldkővel előbb. Valahogy így:

„Hölgyeim és Uraim, mielőtt ma esti mondanivalómra rátérnék, engedjék meg, hogy röviden...”

Ebben a bevezetésben minden együtt van, ami a szép indításhoz nélkülözhetetlen: a merev megszólítás, a voltaképpeni kezdetet megelőző bevezetés, a mondanivaló előzetes meghirdetése, és az a szó is, hogy „röviden”. Ebben a pillanatban tulajdonképpen már meg is nyerted a szíveket és a füleket.

Sohase beszélj szabadon — az nyugtalanító.

Leghelyesebb, ha *felolvasod* a beszédedet. Ez a módszer biztos, megnyugtató, s egyben mulattat is, mert az emberek látják, amint a szónok mondatonként bizalmatlanul felpillant s mintegy ellenőrzi, hogy mindenki ott van-e még.

De ha semmiképpen nem hallgatsz a jó szóra, hanem mindenáron szabadon akarsz beszélni, te naiv lélek, Cicero a mellényzsebben, gondolj hivatásos szónokainkra, teszem azt a parlamenti képviselőkre, hallottad őket már valaha is szabadon beszélni? Otthon még azt is előre felírják maguknak, mikor fognak közbekiáltani: „halljuk, halljuk”; nos, ha tehát mindenképpen szabadon akarsz beszélni:

Ugy beszélj, mintha olvasnál —, ismerem a fogalmazási stílusodat —, *beszélj hát hosszú, végnélküli mondatokban*, amelyeket az otthon nyugodt légkörében —, áldott nyugalom, a gyerekek lármáját leszámítva —, előre kicirkalmazhatsz, pontosan meghatározva, hol lesz vége, a mellékmondatokat szépen egymásbafonva, hogy a hallgató, miközben régi, unalmas leckeóráira emlékezik, amelyeken olyan jókat szundított, türelmetlenül várja, hová fogsz kilyukadni; valahogyan úgy, ahogyan ezt a mondatot most okulásod felépítettem. Igy kell szónokolbarátom!

Kezdd mindig a régi rómaiakkal, vázold fel a történelhátteret. Szónoki hagyomány a nagyképűség nemzetközi fogás

Te is így beszélj. Hiszen igaz van, különben nem érthetik m a fejleményeket, történelmi h

tér nélkül hogyan is érthetné Végre is nem azért jöttek el m hallgatni az előadásodat, hogy eleven életről beszélj nekik; a csak azt, aminek maguk is utá nézhetnek otthon a könyveikb Történelmet nekik! Bőségesen mindig és mindenütt történelm

Nem sikerült kapcsolatot remteni a hallgatósággal? Oda neki. *Te csak beszélj, ne törődj hallgatókkal*, a hatással, a légk rel, beszélj, beszélj barátom. ten vissza fogja neked fizetni.

A tömondatoktól pedig ó kodj! A szónoklás igazi ékítnye: a mellékmondatok halmaamely úgy tekeredik szegény á főmondatra, hogy ember legy aki kihámozza belőle.

Ne feledd: *időnként hörpi fel egy-egy pohár vizet.* Az ily nagyon szeretik látni a hallga

Ha közben egy-egy tréfát, s játékot szősz bele a beszéd mindig előre nevess, jelezni a poént.

A szónoklat: monológ. Ez van rendjén, hiszen egy em mondja el egyvégtében. Te n godtan elszónokolhatsz életed géig, akkor sem fogsz rájö hogy a beszéd nemcsak dialóg hanem valójában egy teljes ze kari mű, hiszen a néma tör szüntelenül belejátszik. Mit tu te erről! Békén folytatod a ma munkáját: szónokolsz, előad mennydörögsz és történelmi hát reket festesz: ez a mesterségec

Még valamit a szónoklás *m szertanához.* Statisztikai a tok halmaza roppant előkel teszi az előadást. A hallgató megnyugtatja és örömet okoz kik, hogy tíz-húsz nyolcta számjegyet a fejükben tartsan

Idejében jelezd, hogy „*bes demnek végére értem*”, mert nem vagy elég óvatos és minc figyelmeztetés nélkül váratla befejezed, egyesek az öröm gutaütést kaphatnak. Egy ba tom esküvői pohárköszöntőjét szavakkal kezdte: „Végül azt al rom mondani...” Tehát: jele előre, hogy beszédednek a vége értél, utána kezdj egy új téma s még legalább egy félóráig b szélj. Ezt azután többször is m lehet ismételni.

Ferenczy Noémi
MAGYAR NEMZET
1957 DEC 21
610
7

Meghalt Ferenczy Noémi

A veszteség, amely a magyar kulturális életet érte, pótolhatatlan. Péntek délután a Kútvölgyi kórházban örökre lehunyta gyönyörű színeket látó, emberi típusokba mélyedő szemét *Ferenczy Noémi*, Kossuth-díjas érdemes művész, nemcsak a magyar, hanem a jelenkori nemzetközi képzőművészet egyedülálló egyénisége. Művészileg és emberileg egyaránt a nagy és különös egyéniségek közül való volt. A nagybányai művészkolónia nevelte, az az áhítatos, emelkedett szellemű légkör, ahol a művészi alkotómunka tiszteletre szentség volt. Az ő életét is a munka töltötte be. Szinte kolostori egyszerűségben, puritánul élt, egyedül, kis lakásában, koncentrált magányban, a szövőszéke mellett. Orvosai hónapok óta hiába kérlelték, hogy szakítsa meg munkáját és kezeltesse magát a kórházban, Ferenczy Noémi még a halála előtti napon is, betegen a brüsszeli világkiállításra készülő gobelinjén munkálkodott. Mert nemcsak ő tervezte, hanem ő szőtte is pompás dekoratív falképeit és szinte példátlan jelenség a gobelinszövés történetében, hogy tervező és kivitelező munkája egyszemélyben összpontosuljon.

Autodidakta volt, rajzolni, festeni sohasem tanult és büszkén vallotta, hogy egyedüli tanítómesterei a múzeumok voltak, amelyeket évtizedeken át buzgón látogatott. München és Firenze után a párizsi Musée des Arts Decoratifs gótikus gobelinjei keltették fel érdeklődését e dekoratív műfaj iránt, s miután a világ-

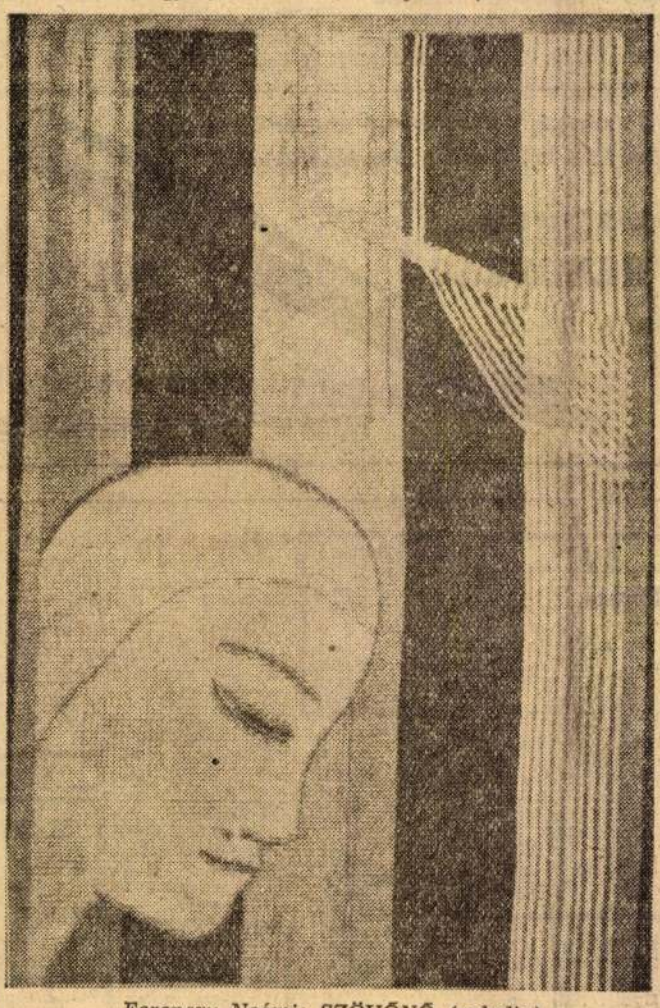

Ferenczy Noémi: SZÖVŐNŐ (gobelin)

hírű párizsi Manufactures des Gobelins-ben annyira elsajátította a szövés technikáját, hogy tökéletesen ura lett a színes szálak képi alakításának, az anyagon, a technikán át kereste az utat az egyéni, újhangú, új életérzéseket kifejező szövött freskó megteremtésére. Csak a múzeumok tanították. És a természet, amelyért annyira rajongott; a Nagybánya környékén elterülő erdőségek, rengetegek, ahol annyi motívumot talált és vitt át gobelinjeinek hátterébe és nemesen komponált kereteibe. Fiatal korában természetszeretetének poétikus élményei jelennek meg gobelinjein.

Később az érett Ferenczy Noémi alakjai megnőnek, monumentálisak lesznek, betöltik az egész felületet s nagy kontúrokban mondják el magukról a jellemzőt. Témái a magvető, a kaszáló, a szőlőmunkás-lány, a favágó, a pék, mindmegannyi egyszerű dolgozó ember, egyszerű munkás. A boldog, békés embertípus jelenik meg Ferenczy Noémi klasszikusan monumentális művészetében, az ember, aki már meghódította a természetet és egyenrangú társ vele. Nem részletezett, kevés színt használt, de ezeket felfokozta a nagy foltokban: kifejező körvonalakban ünnepelte az egyszerű emberi tevékenységek szépségét, az egyszerű tájak költőiségét. Ferenczy Noémi újszerűt alkotott egy műfajban, a gobelin művészetét a képzőművészettel egy színvonalra emelte.

S most elárvult a szövőszék, amely mellett évtizedeket töltött fáradhatatlan, szorgalmas munkával, színes szálakba fogalmazva emelkedett mondanivalóját az emberről, akiben annyira hitt, akit oly szépnek, erősnek és hősinek rögzített meg freskónak is beillő, gazdag árnyalatú, komoly, mélyzengésű gobelinjein.

Dutka Mária

MAGYAR NEMZET

RÁDIÓMŰSOR

Szombat, december 21

KOSSUTH. 4.30: H. 4.40—7.59: Zenés műsor. Közben 6.30: Orvosi tanácsok. 8.10: Zenekari hgv. 9.00: Úrhajózási tanfolyam II. 9.20: Gyermekrádió. 9.40: Mexikói dalok. 9.59: Időjelzés. 10.00: H. 10.10: Szép Heléna. Részletek Offenbach operettjéből. 11.00: Koreai költők versei. 11.20: Chausson: Versenymű hegedűre, zongorára és vonósnégyesre. 12.00: H. 12.10: Népi z. 12.50: Mi van a könyvesboltokban? 13.05: Operarészletek. 14.15: Táncz. 14.45: Benedek Elek meséje. 15.05: A moszkvai VIT zenei műsorából. 15.25: A nemzetközi munkásmozgalom időszerű kérdései. 15.40: Kórusaink életéből. 16.00: H. 16.10: Hirdetőoszlop. 16.20: Brahms: A-dur szonáta. 16.40: Zenés hétvége. Közben: 17.00—17.10: New York-i képeslap. 18.00: Heti belpolitikai krónika. 18.15: Szív küldi. 18.40: Láttuk, hallottuk... 19.00: Népszerű zenekari hgv. 19.52: Jóéjszakát, gyerekek! 20.00: Esti krónika. 20.25: Vidám zenés mű-

Jó minőségű, új rendszerű magyar töltőtollakat, az NDK-ból és a Szovjetunióból érkezett

PARKER RENDSZERŰ TÖLTŐTOLLAKAT

nagy választékban vásárolhat a PAPÍR ÉS ÍRÓSZER BOLTOKBAN

ÁLLÁS

Azonnalra keres főzőmindenest dolgozó házaspár, 7 éves kislánya mellé. Jelentkezés hétköznapokon fél 9—5-ig: 123—226 telefonon.

Út- és hídépítésben jártas mérnököket és technikusokat vidéki munkahelyeinkre, valamint útigép szerkesztésben jártas gépészmérnököt felveszünk. Miskolci Útfenntartó Vállalat, Miskolc, Győri kapu 13.

A KÖZPONTI FIZIKAI KUTATÓ INTÉZET Bpest, XII. ker. KERES VIZSGÁZOTT FŰTŐKET Jelentkezés: 166—547 telefonszám, 258-as mellék

Önálló fiatal háztartási alkalmazott elhelyezkedne dolgozó családhoz. január elsejére. Cím: Visegrádi utca 14. sz. VI. emelet, ajtó 2.

Háromtagú család szép otthonába, háztartását ellátó intelligensebb nőt, lakással és jó fizetéssel, hosszú időre alkalmaz. Érdeklődés: 152—474.

ESZTERGÁLYOST → KAROSSZÉRIA LAKATOST → ASZTALOST — KÁRPITOST HEGESZTŐT → AZONNAL FELVESZ FŐVÁROSI AUTÓBUSZ FŐMŰHELY Budapest, X., Gyömrői út 156—158

Németajkú idősebb nő könnyebb házimunkára, gyermekhez ajánlkozik. — »Külön szoba 67994« jeligére Felszabadulás téri hirdetőbe.

Háztartásba fiatal lányt felveszek. — Szabadsághegy, Hollós út 3. Darvas.

Idegbeteg ápolását, éjjeli felügyeletét vállalom. »Ápolás 25410« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Hőrelágyuló műanyaggyártáshoz értő, nagy szakmai gyakorlattal rendelkező művezetőt keres szövetkezet. — Ajánlatokat »Kiváló szakember 25393« jeligére Felszabadulás téri hirdetőbe.

Univerzális villanyszerelőt, épületasztalost, éjjeliőrt és portást felvesz Szövetkezet, V., Mérleg utca 6.

Főzőmindenest, jó fizetéssel fel-

Rádió, Televízió, villanyszerelő javítóműhelyemet a Murányi utca ketlőből Thököly út 26 alá helyeztem. Telefon: 429—295. Ollé Imre rádióműszerészmester.

Alagi telepünkre felveszünk: általános műszerész és szerszámkészítő szakmunkásokat. Jelentkezés: Mechanikai Laboratórium, II. sz. telep, Dunakeszi, munkaügyi részleg (Alagi rep. tér), vagy Gorkij fasor 25. Mechanikai Laboratórium, Híradástechnikai Kísérleti Vállalat.

Német tárgyalóképességet igénylő állást keres német származású »Ügyintéző 24090« jeligére Felszabadulás téri hirdetőbe.

ÍRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Facit számológép, villanytűzhely, 110 voltos, eladó. Közraktár 26, Rózsa.

GÉP, SZERSZÁM

500-as kombinált famunkát végző famegmunkáló gép eladó. Bp., VI., Bencur utca 3.

Eladó — egyorsós gyapjúfonógép, villanymotorral, rokkák, kézikártoló. — Zsuzsi kötőgép, XIV. Kerékgyártó utca 75. I. em. Takács.

Keresztorsózógépet, hasított dobokat, — 200—250 átmérőjű, — készít géplakatos. — XX., Ábrahám Géza utca 10.

Két és fél HP, 960 ford. 110—190 V, 3 fázisú motor eladó. Telefon: 115—702.

Minerva táskavarrógép motorral, új, eladó. Fürst Sándor u. 30. III. 4. Du. 6—8-ig.

Körkötőgépet, nylonharisnya átkötésre vennék. Ajánlatokat levélben, ármegjelöléssel. II. ker., Márfirok útja 58. VI. 8 alá.

14/70-es Diamant sík kötőgép eladó. Budapest, VIII., Kis József utca 4. fszt 2. (Volt Aggtelek utca.)

BÚTOR

Vennék hálószobát kombinált bútort páros szekrényt. Telefon: 33—88—88.

Veszek hálót, kombináltat, konyhát ágyat, szekrényt, hagyatékot, feloszlatott háztartást. 134-869.

Kétszemélyes rekamié világítós, eladó többszöri lefizetésre is kárpitosnál, Visegrádi utca 4.

Kombinált szekrény, kaukázusi dió, furnéros, gyönyörű kivitelben, jótállással eladó. vas-

Eladó kis kombinált szekrény. Komját u. 95.

Neo-barokk — biedermeier — szalongarnitúrák — különféle korabeli bútorok — kombinált szekrény, eladók. — 182—303.

Keleti szőnyegek — antik bútorok — modern kombinált szoba eladó. 151—718.

Könyvszekrény, íróasztal, ülőgarnitúra, kerek asztal, sublót, igényesnek eladó. Alkotmány utca 12, házfelügyelő.

Hálószobabútort, kombináltat, párosszekrényt, pároságyat, romos bútorokat, feloszlatott háztartást veszek. 142—173.

Eladó: biedermeier sublót, íróasztal, négyajtós szekrény, rekamié, asztal, kárpitozott székek, — konyhabútor, zománcozott tűzhely. Lenin körút 60. II. 3.

Kombinált szekrény, prima, három részes (3,20 méter), sürgősen eladó. — VIII., Mária utca 4. I. 13.

Játék konyha- és hálóbútor igényesnek. XIV., Abonyi utca 12.

2 személyes barokk és flamand garnitúra olcsón. SCHIFF Szt. István krt. 26

Intarzlás nagyméretű szekrény, műbútor és háromajtós fehér, lakkcsiszolt szekrény, igényesnek eladó. 153—227.

Nagy kombinált szobabútor, krémszínű festett darabonként is, eladó. 165—012.

KARÁCSONYRA

Világos kőris ló, almazöld szoba, cimbal ádó. — Rákos Mária utca négy, Lányne tizenkettes vi sal.

Elegáns ko bútor eladó. 458.

SZŐNYE

SZŐNYE javítása — títása GORD VI., Jókai Tel.: 128-

Perzsaszőnye gyar), tökéle nőségű és á irodának, s nak, privátr adó. Lehel ú 3. Salgó, óráig.

34 É szőnyegja tisztítás. **BARTA** műhelyé VI. Hunya Telefon: 4

Különböző perzsa öss eladók. VII., Ferenc utca 6

HANGSZ

Zongorát, — pianínót azonnali k fizetéssel kézből. 420—

Angolmecha zongora, privátnak ela logh, V., Vác 79. III. 18/a.

Tangóharmoni basszussal, »S szoprán« elad között. — Sc Szondy utca

Tangóharmoni középnagyságú vennék privát Érdeklődni Te —306.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Esti Budapest

1956 SZEP 11.

610

A világhírű Ferenczy Noémi:

„Kimentem a divatból"

A Révai Lexikonban Ferenczy Noémi gobelinművésznőről egyebek között az alábbiak olvashatók: „... Ferenczy Károly leánya, szül.: Szentendrén 1890. Rendszeres művészeti oktatásban nem részesült. 1912-ben a párizsi állami gobelinszövő intézetben megtanulta a szőnyegszövés mesterségi részét, s 1913-tól fogva... saját kartonjai nyomán maga szövi gobelinjeit, melyek közül a Teremtés és Menekülés címűek az Iparművészeti Múzeumba kerültek."

A szűkszavú ismertetés 1927-ben kelt, tehát sok minden hiányzik belőle. Ferenczy Noémi régi harcosa a magyar munkásmozgalomnak, s világviszonylatban elismert művelője a gobelinszövés művészetének. Hollandiában, Franciaországban, Amerikában és Németországban őrzik munkáit — a felszabadulás után pedig az elsők között volt, aki megkapta a Kossuth-díjat.

— Nem tudok semmit mutatni — fogad puritán egyszerűségű műtermében —, legfeljebb fényképeim vannak.

— És hol vannak a munkái?

— Nem tudom.

A válasz szinte hihetetlen.

— Hogy érti ezt?

— Úgy, ahogy mondom. Furcsa, ugye? Szeptember 22-én kiállításom lesz a Nemzeti Szalonban, de fogalmam sincs róla, honnan szedi össze a rendezőség az anyagot, s azután hová szóródik majd szét. A Béketanácsnál és az Oktatásügyi Minisztériumban volt egy, illetve két szőnyegem, de a többiről éppúgy nem tudok, mint a közönség.

A továbbiakban kiderül, hogy külföldön jobban számontartják, mint itthon, művészete nagyobb érdeklődésre tart számot idegeneknél, mint nálunk. Miért?

— Ezt magam sem tudom. De látom, hogy tanítványaim munkája elé is állandó akadályok gördülnek — úgy látszik, a gobelinszövés mostohagyermekké vált a magyar képzőművészetben, „kimentem a divatból". Ez azonban cseppet sem kedvetlenít. Boldog ember vagyok, dolgozom és verekszem a tanítványaimért.

— Ez a gobelin hová készül? — kérdezem a hatalmas szövőszéken munka alatt álló szőnyegről.

— Sehova. Ha befejezem, vagy elkel, vagy nem. Az a fontos, hogy csinálom.

A műteremlakás egyszerűségénél csak a lakója egyszerűbb. Gondjai azonban — bármennyire tiltakozzék ellene — nem azok. Közös ügy, közös érdek, hogy Ferenczy Noémi alkotásai mindnyájunké legyenek —, s hogy próféta lehessen saját hazájában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

MAGYAR IFJÚSÁG

1958. JAN 25.

6110

KÉPZŐMŰVÉSZETÜNK *a brüsszeli világkiállításon*

Budapest hajnaltól éjfélig — egy 150 négyzetméteres freskón

Hatalmas szobrok és remekbe készült gobelinek

A mezőkövesdi és kalocsai hímzőasszonyok nagy hajrája

9 millió értékű népművészeti és háziipari munka kerül eladásra az üvegsátorban

Legkiválóbb képzőművészeink lázasan dolgoznak, hogy alakításaik méltóképpen képviseljék művészetünket a nagy brüsszeli világkiállításon.

A magyar pavilon — amely a Szovjetunió és az Egyesült Államok pavilonjai között kapott helyet — Gádoros Lajos főépítész tervei szerint készül. Az acéloszlopokon nyugvó, háromemeletes főépület homlok- és oldalfalait gyémántmetszésű alumíniumlemezekkel vonják be. Laposteto, 40 méter hosszú és 10 méter magas, fémből és üvegből készült keresztpavilon csatlakozik a főépülethez. A harmadik s egyben lezáró rész a vendéglátóipari negyedet foglalja magában; ezen a helyen áll majd a feltűnő üvegsátor, amelyben a magyaros emléktárgyakat és legjobb ipar- és népművészeink alkotásait árulják. A pavilon főépítésze, Gádoros Lajos, együtt a munkatársaival: Vass Antallal, Szabó Istvánnal, Havas Lászlóval és Német Istvánnal, most nagy igyekvéssel és szünet nélkül dolgoznak, hogy az egész világ elismerését kivívják alkotásukkal a magyar építőművészet részére. Magyar tervek alapján belga építőipari vállalat végzi a kivitelezés munkáját; a belső berendezés anyagát itthon készítik és vasúton szállítják majd a kiállításra.

A keresztpavilon homlokzatára — külső díszítésként Bernáth Aurélnak a Gellérthegyről nyíló budapesti panorámáról készülő 4 méter magas és 18 méter hosszú alumíniumra festett freskója kerül. Domanovszky Endre két hatalmas faliképe — a szüretelő lányok és az arató férfiak — a mezőgazdasági csarnok falát díszítik. Kádár György és felesége, Thury Mária, a könnyűipari bemutatóterem számára ugyancsak alumíniumra festett, 150 négyzetméteres freskót terveznek, amelyen Budapest egy napjának történetét láthatják majd a világkiállítás vendégei.

A „Táncoló lányok" című, 4 méter magas szoborkompozíciót a bejárati fogadócsarnok díszítésére Kerényi Jenő és Somogyi József szobrászművészek tervezték. Medgyessy Ferenc „Táncosnő" című szobra és Kovács Margit énekelő fiatalokat ábrázoló nagyméretű kerámia-reliefje a zeneművészet termében kap helyet.

Gobelinművészetünket a közelmúltban elhúnyt nagy művészünk, Ferenczy Noémi „Falusi vasárnap" című falikárpitja és a fiatal Bán István „Búsójárás" című 15 négyzetméteres gobelinje képviseli.

Kilenc millió forint értékű népművészeti és házipari munka kerül majd eladásra a világkiállításon. Népi hímzésű blúzok és gyermekruhák készülnek az exportra dolgozó 30 háziipari szövetkezetben. A vásárlátogatók csodálatos mintájú halasi és endrédi csipkék, tüllrátétes terítők, toledók, különleges batisztmunkák és horgolások között válogathatnak. A mezőkövesdi és kalocsai asszonyok nagy hajrával hímeznek a brüsszeli világkiállításra kiküldendő kézimunkákat, blúzokat párnákat és babákat.

talált a Borsod megyei fiatalok között is. A diósgyőri Lenin Kohászati Művek *Béke*-kohójának ifjúsági brigádjai például 1957. utolsó három hónapjában több mint 3 és fél millió forint értékű fajlagos koksz- és vasérc-megtakarítást értek el. A DIMÁVAG ifjúsági exportbrigádjai 50 ezer forint értékű anyagot és szerszámot, a sajószentpéteri üveggyár ifjúmunkásai 60 ezer forint értékű anyagot takarítottak meg.

A példa meg volt, *a fiatalok látták, hogy járható ez az út,* ezért megyénk KISZ-szervezetei elhatározták, hogy 1958. január 1-től tömegméretűvé teszik a takarékossági és társadalmi munka-mozgalmat és így évente *200 millió forint értékű anyagot takarítanak meg, illetve ennyi társadalmi munkát végeznek.*

Hogyan akarjuk végrehajtani ezt a nagyszabású tervet?

Elsősorban a fiatal és idős műszaki dolgozók segítségét kérjük, hogy támogassák KISZ-szervezetünket, mondják meg, hogy az üzem sajátosságainak megfelelően [illegible]

kelni fogja
bizottság, és
lomüdülésekr
szervezett kü
elsősorban az
jobb eredmér
kat küldik el.

Munkában az FMT

Szerencsénk volt. Egy csomóban találtuk mindannyiukat, a Lenin Kohászati Művek Fiatal Műszakiak Tanácsa összes tagjait. Éppen most gépelték le munkatervüket, de mielőtt ebbe belepillantanánk, megkérdezzük: mikor és miért alakult meg a Tanács, melyek eddigi érdemeik.

Szeppenfeld Sándor a munkate
nak, fiatal kohás

szöbölését a termelési folyamatból, csökkentjük az eddig elkerülhetetlen hulladékmennyiséget s ugyancsak feleslegessé váli ka durva hengersor,

Gizi árva lány, és az oros
nök olyan csinos férfi.
— *Elválok a feleségemtő*
lek téged. Hidd el kicsikém
Szeretlek

FERENCZY NOÉMI

neve egyértelművé vált évtizedek óta a magyar gobelinművészettel. Mindjárt a bejárattal szemben van egy kárpit, Múzsa a címe. Nőalak ül és végtelen türelemmel, a rózsaszín almafákat észre sem véve, elmélyülten és figyelőn ír. Ilyen ezeknek a műveknek múzsája; amilyen a középkori miniátoroké lehetett, akik egy cella mélyén évekig dolgoztak egy-egy könyv kezdőbetűin, vagy azoké a szövőnőké, akik egy-egy vár alsó termeiben fontak és szőttek, kosztért-kvártélyért és nem volt más örömük, mint az, *amit* szőttek. Maga a brokát, vagy a gobelin, ami mégiscsak tele volt örömmel és játékkal. Akár ezek a mostani gobelinek; ez a leánykoszorú például, ahol barack- és eperszínű lányok játszanak és egészen aprók a hatalmas hegyek között... és a hegyek is játszanak velük. Jókedvű hegyek ezek, csodálatosan valódiak, mintha az ezerféle gyapjúszál pontosabban tudná ábrázolni az ezeregy féle fű és bokor benyomását az emberi tekintetre, mint a festék és ecset. Majdnem megkísért a gondolat, hogy szőni talán könnyebb, mint festeni? Könnyebb? Lehet. A selyemhernyónak is könnyű selyemszálat fonni. De hogyan talált rá ez a művész pontosan erre az anyagra, mint az egyéniségének, tehetségének megfelelő kifejezési eszközre?

— Nem olyan egyszerűen, mint ahogy ezt meg szokták írni — feleli a művésznő kérdésemre —, szobájában, ahol nincs semmi más jóformán, mint a hatalmas szövőszék és a napfény. És ez a sovány, zárt ember: munkaruhában, kordbársony nadrágban és sötétkék zubbonyban — és első pillanatban csak visszautasítással a hangjában, mert hiszen az emberek »csak úgy jönnek és elviszik az időmet«. — Azt talán tudja — mondja később —, hogy apám Ferenczy volt, a festő. És már gyerekkoromban sok szépet láttam. Múzeumokat, kastélyokat Franciaországban. Már elmúltam húsz éves, amikor először gondoltam arra, megpróbálok szőni... de nem azt, amit más rajzolt elő; az unalmas. Akkor kezdtem el rajzolni tanulni. Először szőni, aztán rajzolni: ez a fontos. A szövőszékemet Párizsban, abban a kis manufakturában csinálták, ahol először láttam közelről ezt a munkát. Onnan jött át egy mester és néhány órát adott nekem. Munkásember volt. Nem művész... Eleven művészektől keveset tanultam, sajnos, inkább a réglektől, múzeumokból és magától a természettől... de azt folyton, folyvást, reggeltől estig. Mert az úgynevezett tehetség nem elég. Nem elég hinni az embernek magában, kételkedni is kell tudni. Szigorúnak lenni és nem dédelgetni magunkat. Azt hiszem, én soha nem voltam magamhoz elnéző.

— Nagyon örülök ennek a kiállításnak... hogy a fiatalok megismerkednek a munkámmal. Hiszen ezért csinálom. Hogy más is örüljön annak, aminek én... Ha fáj valami, legfeljebb az, hogy ha bezár a kiállítás, visszagöngyölik a gobelineket; és szekrények sötétjében porosodnak. Pedig ez a műfaj arra való, hogy részt vegyen az életben. Nemcsak egy-egy hivatali dolgozószobában, ahova kevés ember jut el, és annak is más gondja van. Hanem... olyan helyen, ahol tárgyalnak... talán fontos politikai dolgokról és jó, ha van valami a falon is, ami a légkört kellemessé teszi. Vagy ahol sokan együtt tanulnak valami szépet. Úgy tetszik nekem, amit a Szabad Egyetemről olvasok: hogy öreg emberek jönnek be vidékről, zenéről és művészetről tanulni. Ha például ilyen helyre akasztanának valamit tőlem... Igen, annak tudnék örülni... azonkívül...

A mondat befejezetlen maradt: befejezése már csak egy mozdulat, egy intés, az új munka felé... ahol rózsaszín és sötétlila háztetők és tornyok épülnek ezer egymást keresztező szálból és percből az időben, az idő számára.

F. Á.

Teremtés, 1913

Leánykoszorú, 1952—54

Múzsa, 1937

Magyar versenyző frizurája, vörös hajszínből

Féloldalt fésült ezüstös-szőke, igen szolid hajviselet

A versenyen különböző kozmetikus cégek is szerepeltek. Képünkön a híres L'Oreal szalon mutatja be, hogyan lehet egészen rövid hajból kontyos esti frizurát varázsolni — póthajjal

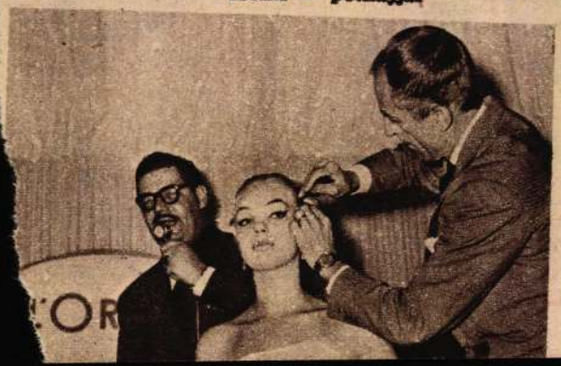

HETI ÉTREND

CSÜTÖRTÖK: hagymás táskaleves, parajfőzelék sült kolbásszal, főtt kukorica.

PÉNTEK: zöldbableves, gombás fogas, túróscsusza.

SZOMBAT: reszeltleves, vegyes főzelék lerakva, sziliva.

VASÁRNAP: zellerkrémleves, kacsasült burgonyával, pároltkáposztával, búrkifli.

HÉTFŐ: kacsaaprólékleves, tarhonyás lecsó, szőlő.

KEDD: burgonyaleves, rántott karfiol párolt rizzsel, almakompót.

SZERDA: zöldségleves, szalontüdő zsemlegombóccal, körte.

RECEPTEK:

VEGYES ZÖLDSÉGFÉLÉK LERAKVA. Különböző zöldségféléket: karfiolt, zöldbabot, kelkáposztát, karalábét sós vízben puhára főzünk. Leszűrjük és lecsurgatjuk róla a vizet. Egy nagyobb lábos aljára zsírban pirított morzsát teszünk, belerakjuk a zöldségféléket, megöntözzük kevés zsírral és meglocsoljuk tejföllel, majd vastagon meghintjük ízlés szerint fűszerezett, darált főtt, vagy sült hússal. A zöldségfélék másik felével befedjük, tetejét meghintjük pirított morzsával, tejföllel gazdagon megöntözzük és a sütőben jól átsütjük. Ezt az ételt elkészíthetjük hús nélkül is, esetleg pároit gombával.

tun
perc
fejtj
vajd
Sülé
olvac
tejfől
B
Huszo
deka
kemén
helyen
huszon
maradt
közepé
liszt ke
hajtjuk
félóráig
tést hár
negyrét hajtva
hajtogatást és a pihentetést háromszor ismételjük. Végül késhát vastagságúra nyújtjuk és tíz-tizenkét cenli széles szalagokra vágjuk. Mindegyik szalag közepére keskeny csíkban rárakjuk a diókrémet. A tésztát kalácsszerűen felhajtogatjuk, tetszésszerinti darabokra vágjuk, kifliszerűen behajlítjuk. Pléhre rakjuk, a tetejét megkenjük tojásfehérjével, meghintjük darabos, cukros dióval és megsütjük.

DIÓKRÉM. Három tojás fehérjéből kemény habot verünk, közben igen lassan, kávéskanalanként tíz deka kristály-, vagy porcukrot keverünk bele. Öt deka cukorból cseppnyi vízzel sűrű szirupot főzünk, s azt a tűzről levéve, forrón a habba keverjük. Végül teszünk bele tizenöt deka darált diót. Citromhéjjal, vagy vaníliával ízesítjük.

NŐK LAPJA
1956 OKT. 4
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 221—631, 221—283

PATYOLAT

Expressz vegytisztítást és festést 72 óra alatt vállal

II., Mártírok útja 56.
V., Október 6. utca 1.
VII., Baross tér 4.
VII., Rákóczi út 8.
XIII., Visegrádi utca 9.
ALATTI FIÓKJAINKBAN

KERESZTREJTVÉNY

HARMINC ÉVE HALT MEG JÁSZAI MARI

A nagy magyar művésznő emlékirataiban olvashatjuk, hogy »szíve sohase tanácsolt neki komiszságot«. Ezzel kapcsolatban idézzük önvallomását folytatólagosan a vízsz. 36., függ. 1., 26., 25. és vízsz. 1. számú sorokban.

VÍZSZINTES:

15. Neológ. 16. Kabátot felsegítő. 17. Nem foglalkozom a dologgal, tehát semmi . . . hozzá. 18. Trombitahang. 19. Kiszélesedő. 20. Oroshází Zenei Egyesület. 21. Ennek a hetedrésze. 23. Balkán nép. 24. Két névelő. 25. Tagadó szó. 27. Hangnem. 28. Állóvíz. 29. Nép. 30. Ismert rövidítés. 33. Rékai Nándor. 35. Ó. E. 38. Majomfajta. 40. Sorszélek! 42. Mondai varázslónő a görög mitológiában. (+') 43. Ártalmas. 44. Kettősbetű. 45. Kicsi hely. 47. OÓR. 48. Ellátmányoszlop rövidítése. 49. Északi aprópénz.

FÜGGŐLEGES:

2. Ismétlést kérő, vagy ismétlő. 3. Pápai lőveg. 4. O. T. 5. Lásd 28. sz. 6. Származik. 7. Eső és homok. 8. Lárma keletkezik. 9. Férfinév. 10. Régi divat. 11. Eötvös Károly. 12. Melegség. 13. Tolna megyei község. 14. Ilyen a frissen főtt kávé. 22. Magyar író — külföldön. 23. A filmművészet egyik nagy alakja volt. 29. Iskolai rövidítés. 30. Magyar város szülötte. 31. Kettősbetű! 32. Valakiért síkra száll. 34. Érdeklődés. 37. Fémes elem. 39. Kenyér — németül. 41. Szeszes ital. 44. Idegen összetételekben hármat, hármast jelent. 46. Shaw neve előtt álló betűk. 49. Magai.

Múlt heti keresztrejtvényünk megfejtése: Lukács Imre: A holnap elébe. — Jelenkori történet. — Lewis Sinclair új regénye. — Niki. — Marika.

Könyvjutalmat nyertek: Pájer Júlia, Bp; Kőszegi Istvánné, Bp; Garai Aladárné, Bp; Torontáli Gizella, Bp; Pálfy Anna, Bp; Magyar Lászlóné. Igal; Tábori Lenke, Petőfibánya; Kő Gézáné, Veszprém; Siklódi Sándor, Tatabánya-Újváros; Szeberényi Júlia, Kisterenye; Spáth Gottfriedné, Dunabogdány; Paczolay Jenőné, Hatvan.

A nyereményeket postán küldjük el.

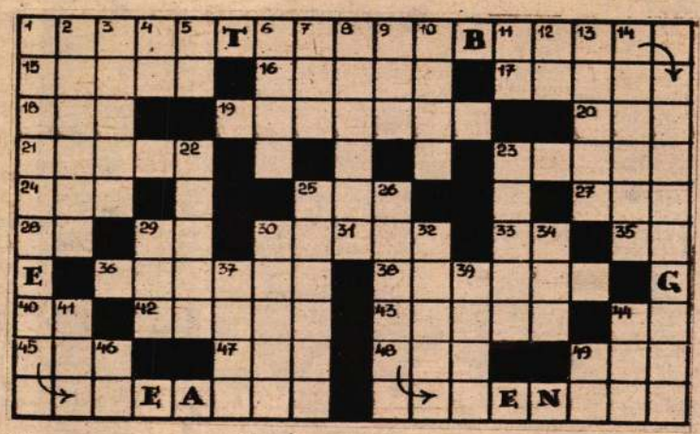

NŐK LAPJA. A Magyar Nők Országos Tanácsának Lapja. — Főszerkesztő: Kovács Judit. — A kiadásért felel a Szabadság Lapkiadóvállalat igazgatója. — Szerkesztőség: VIII., Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343—100. — Kiadóhivatal: Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343—100, 142—220. — Terjesztik: Budapesten a Főposta Hírlapterjesztő Üzeme, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok. Előfizetés: Budapesten a kerületi kézbesítő postahivataloknál és kézbesítőknél. Előfizetési díj egy hóra 4.—, egyes példány ára 1.20 Ft. — Megjelenik 310.000 példányban
2-564360. Athenaeum mélynyomása (F. v. Soproni Béla)

FERENCZY NOÉMI

kiállítása

A NEMZETI SZALONBAN

Leánykoszorú

(Kőrösi Ida felvételei — MTI)

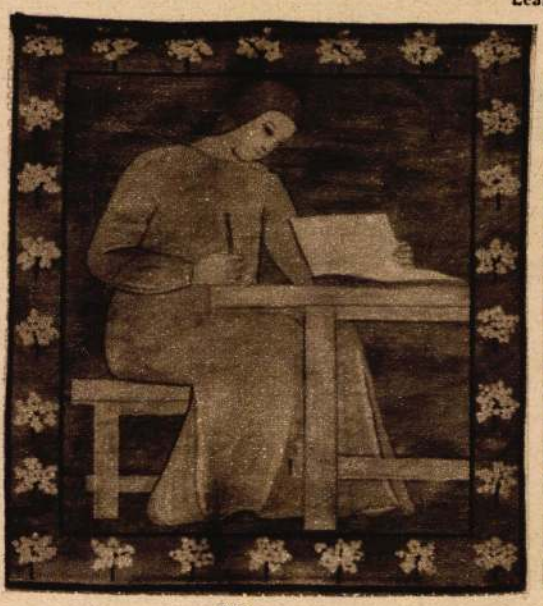

Múzsa

Anya gyermekkel

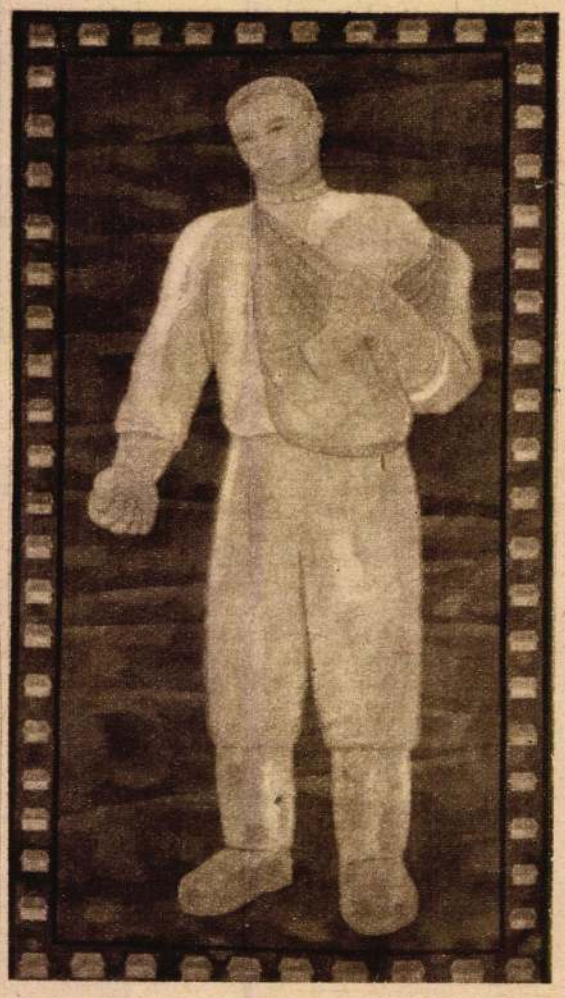

Magvető

◀ Menekülés Egyiptomba

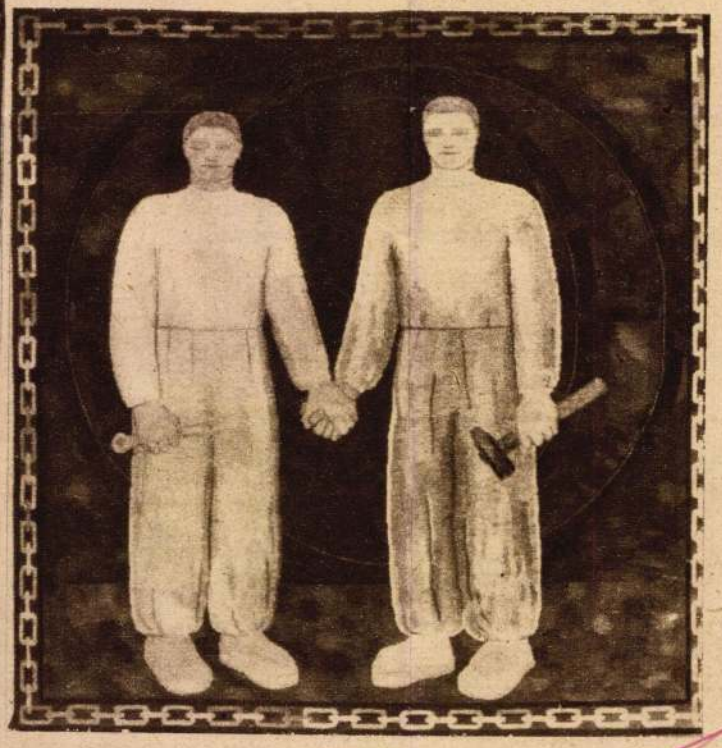

Összefogás

Noteszemből...

Méray Tibor:

RETTEGÉS

Odakünn hó borított mindent. Esteledett; mérhetetlen fényévek messzeségéből ideköszönt már néhány csillag.

Öten ültek a gyógyüdülő társalgójában. Olvastak.

A rádióból halk, finom zeneszó szűrődött a körforma szobába.

Hertelendi elvtárs az Aratást olvasta, Schwarz néni a Szépfiút, Berda úr a Rab Rábyt és az öreg Csermákovics egy szerelmesvers-antológiát. Az ötödik, a szőke Füstiné algebrát tanult és közben jegyzetelt.

Szólt a rádió. Vannak, akik csak egyedül szeretnek olvasni, s vannak, akik csak néma csöndben. De ők öten »kollektíve« is tudtak s a zeneszó inkább segítette, mintsem zavarta őket.

Szólt a rádió. Aztán a zeneszám utolsó akkordja is elcsendesült s egy határozott férfihang bejelentette: A pontos idő 18 óra 30 perc. Most előadást hallanak, kedves hallgatóim, a címe: »Tömött sorokban, újult lendülettel«.

A rádióhoz legközelebb Berda úr ült s már lendült is a keze a készülék gombja felé. Reflexszerű mozdulat volt ez, még a szemét sem emelte fel a könyvről.

A bemondónőnek, aki az előadást beolvasta a mikrofonba, kellemes, csengő hangja volt. Az első mondat behízelgő-lágyan áradt szét a szobában: »Azok a tapasztalatok, amelyeket az új társadalom építése során eddig szereztünk, arra intenek...«

Berda úr keze megakadt a levegőben. A mondatból csak annyi jutott el tudatáig, hogy »új társadalom«, — de ez elég volt ahhoz, hogy megfékezze, sőt, visszarántsa mozdulatát. Berda úr nyugdíjas MÁV főfelügyelő volt; csavarja csak el más azt a rádiót.

A bemondónő hangja kellemes volt. De az emberek olvasni akartak. Schwa[illegible] fiú elcsábítja azt az öregedő bankárnét[illegible]ből? Csermákovics, a reumás lakatos megakadt annál a s[illegible]nál, hogy »Én asszonyom, de jó, ha rossz vagy«. Nem tudott sehogyan sem továbbjutni. »Én asszonyom, de jó, ha rossz vagy...«

A bemondónő hangja kellemes volt. De ez a kellemes hang most betöltötte a füleket s már kaparni, ingerelni kezdte a dobhártyákat.

Le kellene csukni a rádiót. Nem is egyszerűen a tömött sorok, vagy az újult lendület miatt. Olvasni akartak.

Csak egyetlen mozdulat kellene. Egyetlen apró, gyenge csavarintás azon a gombon.

Berdánál érthető; protekcióval érte el azt, hogy ne vonják meg a nyugdíját. Hertelendi elvtárs, aki egy nagyvállalat főkönyvelője volt, arra gondolt, hogy ha nagyon megerőlteti magát, akkor mégiscsak tud majd olvasni. Schwarz néninek maszek-kisiparos a fia; majd bolond lesz. Csermákovics tulajdonképpen megtehette volna; a fene tudja, miért nem tette meg. Talán csak azért, mert ez a szőke kis Füstiné fiatalabb, aztán mégsem mozdul. De Füstinére haragudott a személyzeti felelős az egyetemen; és mit lehet tudni...

Öten ültek a társalgóban. Öt felnőtt, értelmes, szabad magyar ember.

És a bemondónő kellemes hangja már olyannak tűnt, mint valami idétlen rikácsolás, már nem is az ő hangja volt, megtelt vele az egész szoba, betöltött minden kis zugot, még a kettős ablaktábla közé, még az asztal repedéseibe is benyomult. Már harsogott, bömbölt, üvöltött, vadul, dühödten, kegyetlenül.

1956 januárját írták...

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—283

BÉKE ÉS SZABADSÁG

1956 OKT. 3.

FENDRIK FERENC:

AZ ATLANTI FAL ALATT

A sétányon, ahol most a kecskeszakállas monsieur Boissin fagylaltot árul, nem oly rég talán ágyúk álltak, a Csatorna túlsó partja felé tátongó torokkal. »Itt volt az atlanti fal« — mondta valaki, mikor csodálkoztam, hogy hat-nyolc métert kell lefelé menni a sétányról a tengerpartra, holott húszegynéhány évvel ezelőtt, amikor itt laktam az esplanade-on, egyenes út vezetett a penzióm ajtajától a homokig. »Most tulajdonképpen az ön penziója első emeletének magasságában vagyunk« — folytatta informátorom. — »Erre végig leromboltak minden házat és a helyükre építették az atlanti falat. A háború után aztán e szétbombázott erődökre építettük a sétányt.«

Lassan baktatok lefelé, s mi másra gondolhatnék: talán itt esett el egy felfelé rohanó amerikai, angol, vagy újzélandi katona, talán itt halt meg egy fiatal német.

*

Lenn, a plage-on, a homokon, a francia élet szent szertartása folyik: a vakáció. Három-négyheti vakációhoz rendíthetetlenül ragaszkodnak. A szállómban például egy vendég ajánlotta az egyik idősebb szobaasszonynak, hogy magával viszi október elsején, amikor bezár a hotel. Nem fogadta el. Előbb vakációra megy. Pedig öreg, morcos, nehezen kap újra munkát.

Ha június végefelé beszélgetünk egy franciával, feltétlenül szóba kerül a vakáció. A nagy nekiindulás idején, augusztusban, alaposan kiürülnek a városok; volt olyan nap, hogy egymillió ember hagyta el Párizst.

*

A hegyekbe is mennek, meg »falura« is, de a legkedveltebb nyaralóhelyük valahol egy plage, délen, vagy nyugaton, vagy szemben Angliával, a vad La Manche szegélyén. Ez a plage, melyről írok, nem messze északra van Le Fouquet-től, de egyszerűbb, közvetlenebb, franciább. A kabinokon kívül sok »nagynéni« is gubbaszt a »strandon« — kedves gúnnyal tante-nak, nagynéninek nevezik a szelíden eltelepedő kupolás sátrakat.

*

Hideg van, kevés a short, annál több a cowboy-nadrág. Ötévestől negyvenéves korig ott feszül a combokon, kék és fekete színekben, széles zöld felhajtóval, hátul pedig a zsebek felett zöld, vagy sárga kivarrással. Nőkön is láttam már, mióta Lollobrigida is cowboy-nadrágban sétált egy plage-on. Eddig rendben is lenne, szeretem az ötletes divatot, de azt már nem szeretem, hogy a kisfiúk a cowboy-nadrághoz coltot is hordanak. Előrántják, céloznak, lőnek, mint a moziban.

Egyik délután, épp, amikor öltözködtem, bemászott a »tante«-om alá egy kisfiú. Természetesen szabályszerű cowboy-nak öltözve, kalapján felirattal: Bill du Far-West. (Vadnyugati Bill.) A nyaksálja meg az orra fölé húzva, álarcnak. Rámszegezte revolverét és suttogva mondta: maradjak csendben, mert őt üldözik. »Miért üldöznek?« »Elhajtottam egy marhacsordát.« Pár perc múlva üvöltve elrobogtak a tante mellett az »üldözők«. A »rabló« ekkor rámsütötte pisztolyát. »Te most halott vagy!« »Miért lőttél agyon? Hiszen elbújtattalak!« »De elárulhatsz!«

A felnőttek irtóznak a háborútól — szeretnek jól élni és tudnak is —, Algír, Szuez úgy ül a plage felett, mint a köd. Csak ezek a kisfiúk — játékból — meg ne szeressék a lövöldözést.

*

Dagály alatt keményre döngöli a tenger a homokot s apálykor ideális játéktér. Huszonöt évvel ezelőtt rakettek suhogtak, teniszlabdák ugráltak — most nem látok egyetlenegy rakettet se. Mintha a francia tenisz nagy korszaka letűntével megszűnt volna a tenisz vonzása is. Nincs Lacoste, Cochet, Borotra — hát csak madzagra kötött s egy dobozzal a földre erősített labdát ütögetnek — ami mindig visszajön — egyszerű faütővel. És azt is csak ritkán látom, hogy belerúgnának egy labdába. (Mi lenne egy magyar tengerparton!) Röplabdát játszanak. Röplabda-hálót viszont tízet is felállítanak egy másfélkilométeres szakaszon. Hogy nem »suttolnak« legalább egykapura, az annál is inkább érdekes, mert a futball egyre népszerűbb lesz és két olyan nagy csatáruk is van, mint Kopa és Cicowski. Kopát úgy ünneplik, mint egy nemzeti hőst.

Hétfő délelőttönként sok L'Équipe-et (sportlap) lobogtat a szél. Úgy megyek el előttük, mintha a magyar eredményekről szóló hírek piros-fehér-zöld-del lennének kiszínezve. De ha nincs is bennük magyar diadal, minden számban megtalálható a Hungária futball és futballcipő reklámja. Azt is jó nézegetni.

*

Ötvenen felüli nőt még egyet se láttam a tengerben. Ülnek a homokban, mint a tante-ok és konokul kötnek.

*

Itt a plage-on voltam tanúja: nemcsak a hazájukat szeretik, a nyelvüket is. Fodrásztól jöttem, nyírt, fésült, spriccelt, megkent — ahogy magyar kollégáik teszik, egy óvatlan pillanatban. Anne, hatéves barátnőm nekemugrott: »Fodrásznál voltál! Fodrásznál voltál!« kiabálta és összeborzolt. Mamája majdnem megverte. Nem azért, mert szétdúlta a frizurámat, hanem mert »Au Coiffeur«-t mondott »Chez Coiffeur« helyett — ami helytelen. (Ó, és otthon még mindig felvetik a kérdést, irányt vesznek és kiértékelnek!)

A tengerparti sétány

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Néphadsereg
1956 OKT. 4

Ferenczy Noémi
1956 OKT. 4

Kiállításról — KIÁLLÍTÁSRA

Sokféle elnevezése van fővárosunknak, s ezek közé méltán sorolhatjuk azt is, hogy Budapest a kiállítások városa. Ezt elsősorban — sajnos — a külföldiek veszik észre, a helybeliek nem, pedig különösen a Kossuth Lajos utca és a Belváros környékén lépten-nyomon kiállítótermekbe, kiállítási csarnokokba ütközik a járókelő. S ha ezek nem is neonfénnyel és öles plakátokkal hívják fel magukra a figyelmet, hanem meghúzódva egy-egy kapu alatt hirdetik csak tárlataikat, mégis jelentős téglái kulturális forradalmunk nagy épületének. Egy cikk keretében mindössze csak két kiállításról szeretnénk mozaikszerű képet adni, de ezek is hűen tükrözik tárlatrendezőink és képzőművészeti termésünk kincseinek sokoldalúságát, változatosságát.

A XIX. és a XX. század legszebb külföldi képeiről, hírneves mesterek alkotásaiból mutat be egy csokrot az Új Magyar Képtár. Régi adósságát rója le ezzel a Szépművészeti Múzeum. A képek és a szobrok szerelmesei már régen vágynak arra, hogy a múzeumi anyagból kiragadva, helyes összeállításban a közönség elé kerüljenek a századforduló művészeti életének legjobb alkotásai. Az Új Magyar Képtár hat termében a XIX. század elejének portréfestőitől napjaink nagy francia mestereinek remekeiig a képzőművészet nagyszerű alkotásai láthatók. Az első termekben az osztrák mesterek képeit találjuk. Rudolf von Alt. Pettenhofen és a többiek klasszikus portréi, pittoreszk tájképei láthatók ezeken a falakon. A híres szolnoki iskola elődjei, tanítómesterei ők. Különösen szembetűnő a plasztikus ábrázolás, a színek nagyszerű felsorakoztatása. A következő termekben francia művészek alkotásai függnek. Corot, Delacroix, Courbet birtokunkban lévő kitűnő művei, Toulouse-Lautrac nagyszerű litografiái, szén- és tollrajzok gyönyörködtetik a látogatót. Közülük is kiemelkedik Courbet fiatalkori alkotása, a „Birkózók". Ez a nagyméretű olajfestmény megkapóan érzékelteti a művész fiatalkori stílusának és művészi szemléletének fejlődésének fontos állomását. Külön ki szeretnénk emelni Toulouse-Lautrac eddig többnyire raktárban porosodó nagyszerű alkotásait. (Ideje lenne már a nagy francia művész képeiből, rajzaiból és litografiáiból önálló kiállítást is összeállítani!) Az utolsó terem anyaga egészen Picasso művészetéig vezet el bennünket. Találkozhatunk itt a realizmus, az impresszionizmus és a postimpresszionizmus képviselőivel is.

Corot: Fiatal nő

Nagy élményt nyújt mindenkinek ez a kiállítás, s a 123 kép és grafika méltóképpen dokumentálja a XIX. és a XX. század neves külföldi mestereit.

★

Sokak számára ismeretlen műfaj egyik legnagyszerűbb képviselője hazánkban Ferenczy Noémi. A nagy magyar festő, Ferenczy Károly lánya nem követte apja nyomdokait, hanem egy merőben új stílusú, de nagy hagyományokkal rendelkező képzőművészeti ág, a gobelin felé fordult. Éveket töltött el utazással, tanulmányozta Európa leghíresebb múzeumait, amíg Párizsban végre megtalálta a számára legkifejezőbb művészeti formát, s elkészítette első munkáit, mesteri gobelinjeit.

Egész művészetére nagy kihatással van a nagybányai művészkolónia, ahol felnőtt, s ahol első benyomásait kapta a művészetről. Azóta szüntelenül fejlődve, kitűnően egyesíti magában a klasszikus elődök stílusbeli, műfaji törekvéseit, használja fel azokat az új témák ábrázolásához. Ma nemcsak hazánknak, de egész Európának egyik legnevesebb gobelinművésze. Az ő műveiből állítottak össze a Nemzeti Szalonban gyűjteményes kiállítást. Gobelinek mellett kartonok, akvarellek és rajzok is szerepelnek a gazdag anyagban. Most látjuk igazán, végigjárva a termeket, hogy milyen sokáig hagytuk felhasználatlanul, kiállítatlanul e nagyszerű művész munkált. Bár alkotójuk 1948-ban az elsők között kapott Kossuth-díjat, művészetét még ma sem értékeljük igazán. Pedig ha valaki egy-egy gobelinje előtt elidőz, képe sokáig megmarad emlékezetében. Akár a kitűnően megkomponált „Teremtés", akár a gyönyörűen színezett „Bárányos", vagy az egyes szakmákat ábrázoló szép műremekekre gondolunk. 1949—50-ben készített „Magvető"-je, az 1955—56-ban megalkotott „Anya gyermekkel" című gobelinjei a felszabadulás utáni magyar művészet maradandó remekei. Örömmel fogadjuk új kiállítását, büszkék vagyunk arra, hogy a mi mesterünk, hogy az európai művészet élvonalához tartozik.

(bárdos)

katonai nevelése és kiképzése

Vitaindító cikk

nék fel tiszthelyetteseiket a terepfoglalkozásokra, ha előző nap a helyszínen módszeresen levezetnék velük a foglalkozást. Ezt nem tehetik mindaddig, amíg nincsenek szervezetszerű helyetteseik, akik távollétükben is zavartalanul folytatnák a kiképzést.

A sorállományú őrmesterek szükségessége munkánk során már felvetődött, előléptetésüktől azonban a magasabb egység parancsnoksága húzódozik. Általában az előléptetésekkel még ma is sok a huza-vona. A magasabb egységnél az előléptetésre kerülő tiszthelyetteseket személyesen nem ismerik. Sokszor mechanikusan, megváltoztatják előléptetési javaslataikat. Úgy vélem, az előléptetés és a lefokozás jogát szakaszvezetőig bezárólag célszerű lenne az egységparancsnok hatáskörébe utalni. Ezzel újabb hatásos nevelőeszközt adnánk a kezébe és meggyorsítanánk, reálisabbá tennénk a tiszthelyettesi káderképzést.

A tiszthelyettesi hivatás vonzóvá tételének van egy másik oldala is: az anyagi érdekeltség, vagyis a pénz, a ruha, egyéb járandóság, az étkezési ellátás, amelynek rendszere nincs eléggé következetesen kidolgozva. Helyenként itt is érvényesül az „egyenlősdi", amelyből gyakran visszás helyzetek adódnak. Ezért érdemes alaposabban megvizsgálni ezt a kérdést.

Kezdem talán a legfontosabbal. A pénzilletményt a rendfokoz[illegible]

ségi és órahalmozásában nyilvánul meg. Egyszerűbben: sokat akarunk markolni és keveset fogunk.

Számot kellene vetni a valósággal. Tiszthelyetteseink egy évig tanulnak az iskolán, utána egy esztendei gyakorlati munkájukra számíthatunk. Ez a szolgálati idő nem olyan hosszú, hogy széleskörű fegyvernemi ismeretekre képezhetjük ki őket. Nem is erre van szükség, hanem inkább arra, hogy saját fegyvernemük katonai ismereteit gyakorlatiasan elsajátítsák, hogy az alegységekhez visszakerülve a tisztek megbízható helyetteseivé váljanak.

A túlsok tantárgy beállítása felduzzasztja, zsúfolttá teszi a programot. A tantárgyak összeválogatása sem minden tekintetben követi a lövészegység harckiképzésének gyakorlati követelményeit. Ez a következő példán is bizonyítható: a technikai kiképzés során a tiszthelyetteseknek úgyszólván valamennyi fegyvernem fegyverzetének alapismeretét oktatják. Ugyanakkor a gyalogsági éleslövészet végrehajtására egyetlen óra sincs beállítva.

A lövésztiszthelyettesek főleg politikai, alaki, gyalogsági lőkiképzésre, harcászati, műszaki és vegyivédelmi alapismeretekre, testnevelésre, a térkép és a tájolás ismereteire van szüksége, hogy a harcban magabiztosan tudja vezetni rajta, továbbá ezekre az ismeretekre jól képezze ki katonáit. Csakhogy a program a módszertani foglalkozásokra mindössze tizenöt napot biztosít egy esztendőben, ez pedig igen kevés. A módszertani foglalkozások számát viszont csak úgy tudjuk szaporítani, ha az iskolai kiképzésben felszámoljuk a maximalizmust és reális követelményekhez igazodunk.

A napi kiképzéshez szorosabban felzárkózni azonban csak úgy lehet, ha a kiképzésben megszüntetjük a merevséget, a megkötöttséget. Eddig a legtöbb nehézséget az okozta, hogy az időközben szükségessé vált gyakorlati követelmények helyett sokszor a program előírt tárgyköreihez és óraszámaihoz kellett igazodnunk, amely a kiképzésben elvontságot idézett elő. A nehézséget főleg az okozza, hogy a részletes kiképzési program nem számol és nem is számolhat az időközben előálló feladatokkal, vagy egyéb sajátságokkal. Ezért úgy vélem, hogy a Harckiképzési Programban csak a követelményeket és esetleg az irányszámokat kellene megadni. A tiszthelyettesi iskolák parancsnokságai az egységek törzseivel együtt vannak olyan képzettek, hogy a részletes kiképzést önállóan is meg tudják tervezni és szervezni. Az önálló munka nagyobb lehetőséget nyújtana a helyi sajátosságok és erőforrások kihasználására: az oktatók leleményességére, kezdeményezésére. Közelebb

Beosztásukban parancsnokok, akiknek a szolgálati szabályzatban meghatározott kötelességeik és jogaik vannak. Nevelő munkánk egyik legnagyobb módszerbeli hiányossága eddig az volt, hogy gyakran nem vettük figyelembe, mellőztük parancsnoki mivoltukat. Sok helyen a szolgálatvezetőt csupán raktárosnak tekintik. Pedig a szolgálatvezető a harcosok és a tiszthelyettesek szolgálati elöljárója. Nagy szerepe van az alegység belrendjének, a szolgálat fegyelmeinek jórészét a tisztek kivették a kezéből, ugyanakkor a felelőssége megmaradt, amelyet kellő jogkör híján a harcosokkal szemben nem tudott érvényesíteni. Igy természetesen megfelelő tekintélyre sem tudott szert tenni.

Nevelő munkánk során — úgy vélem — a tisztek legsürgősebb feladata lesz: helyes, átgondolt intézkedésekkel elősegíteni a szolgálat vezetői tekintély megszilárdítását, mert ez nagyban erősíti a fegyelmet és nem utolsó sorban a tisztek munkáját könnyíti meg. A szervezeti intézkedések közül elsősorban az eligazítás rendszerére gondolok, amelyben az utóbbi évek során elburjánzottak a bürokratikus vonások. A harcosok papiron, szolgálati jegyen nyújtják be kérelmeiket a parancsnoknak. Ez a módszer nem pótolja a harcosok és a parancsnokok személyes érintkezésének, az élőszó erkölcsi hatásának nevelőerejét és ebben a szolgálatvezető szerepe is elsikkad. Ezért célszerűnek tartanám a szóbeli eligazítás rendszerének alkalmazását, amelyben a szolgálatvezető tiszthelyettesnek a parancsnok után elsődleges szerepe lenne. Fenyítő és dicsérő jogkörét ugyancsak bővíteni kellene: legalább kimaradást és rövid eltávozást engedélyezhetne.

Munkáját nagyban elősegítené napi munkaidejének pontosabb szabályozása, hogy ne kerüljön hátrányosabb helyzetbe a tisztnél. Ezáltal nagyobb lehetősége lenne a családi és kulturális életre, művelődésre. Ruházati ellátás tekintetében is szükséges lenne azonos elbírálás alá venni a tisztekkel, hiszen azonos

MAGYAR NEMZET

Ferenczy Noémi

1957 DEC 29
610

Vasárnap, 1957. december 29.

Nagy részvét mellett temették el Ferenczy Noémit

Szombat délben a magyar művészvilág nagy részvéte mellett kísérték utolsó útjára a Kerepesi-temetőben adományozott díszsírhelyre művésztársadalmunk nagy halottját, Ferenczy Noémit. A végtisztességen a magyar művészek, a Képzőművészeti Szövetség és a Képzőművészeti Alap tagjai közül igen sokan megjelentek. Ott volt *Kállai Gyula* művelődésügyi miniszter, *Mihályfi Ernő* miniszterhelyettes, *Kovács Kálmán*, a Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője. Az MSZMP Központi Bizottságát *Nemes Dezső* képviselte. Ferenczy Noémi ravatalánál *Pogány Ö. Gábor*, a Nemzeti Galéria főigazgatója, a Képzőművészeti Szövetség és a Képzőművészeti Tanács nevében búcsúzott Ferenczy Noémitől, tanítványai nevében pedig *Prepelicza Katalin* gobelinművész mondott búcsúbeszédet.

Ferenczy Noémi sírjánál az MSZMP Központi Bizottsága nevében *Benke Valéria* búcsúzott a magyar képzőművészet nagy halottjától:

— Ha Ferenczy Noémi életművének kellene mottót keresnünk — mondotta —, azt, úgy érzem, csak egyetlen szóban találhatnók: *hűség!*

— Megtett útjára ezzel az egy szóval világítva vissza — egyszerre ünnepi fényt kap a látszólag egyhangú, szigorúan egyszerű életút.

— *Ferenczy Noémi elsősorban művész volt, aki új világot teremtett a maga sajátos művészetében.* Alkotásának anyagát és annak lehetőségeit egyéni színei szerint választotta és formálta meg. Művészi pályája indulásánál azonnal rátalált arra a kifejezési formára, amelyet egyedül ítélt egyéniségéhez illőnek és a legnagyobbak életében is ritka az az állhatatosság és következetesség, amellyel hű maradt az egyszer megtalált művészi irányhoz.

— Ha művészi útja töretlen és egyenes volt, ugyanilyen *Ferenczy Noémi* emberi útja is. Nemcsak művészi eszméihez maradt hű, hanem azokhoz az eszmékhez is, amelyeket egyszer elfogadott: a szocializmus eszméjéhez.

— 1919-ben ott van azok között a művészek között, akik a munkásosztály ügye mellé állnak. Ösztönös demokratizmusa segítette a haladás igaz útját megtalálni századunk társadalmi válságában. *A Tanácsköztársaság idején részt vett a Művészeti Direktórium munkájában és azóta töretlen a kapcsolata a munkásmozgalommal, 1919-től 1932-ig tartó emigrációja alatt csakúgy, mint az itthoni években a felszabadulás előtt és után, napjainkig.*

— Az 1956-os ellenforradalom eseményei sem zavarták meg, *haláláig pártunk hűséges tagja maradt.* Politikai elkötelezettsége éppen úgy egy életre szólt, mint művészi út-választása, amelyet szerzetesi odaadással, szerénységgel, igénytelenséggel járt végig.

— Ferenczy Noémi nem a napi politika porondján harcolt a szocializmus eszméiért. Színes gyapjúfonálból szőtte álmát egyszerű munkásokról, favágókról, marokszedő lányokról, akik művein egyszerre voltak monumentálisak és leegyszerűsítettek, mint ahogy a nagy eszmék igaz jelképei sem tűrik a bonyolultságot.

— *A szíve a miénk volt és semmilyen hatalom nem tudta megfélemlíteni, megingatni, ha érzései művészi formába kívánkoztak.* Az elnyomatás legsötétebb napjaiban sem fogyott el hite, bátorsága. Erről vallanak munkái: amikor 1924-ben és 1944-ben a *Fahordó lány* című képén megjelenik a hite töretlenségét kifejező szimbólum: a sarló-kalapácsos bordür.

— Tisztasága, becsületessége, emberi emelkedettsége — amely oly határozottan jellemezte, vitte a párthoz. Az ő élete is azt példázza, hogy *az értelmiség legjobbjainak útja csak a szocializmus útja lehet.* A párt az egyetlen eszmei erő és fényforrás, amely a kor művészi válságán átsegítheti az igazi embert.

A gyászbeszéd elhangzása után Ferenczy Noémi sírját elborították a pályatársak és barátok, a párt, a minisztérium, a Képzőművészeti Szövetség koszorúi.

Terenyi Noémi

DALA

Virágos sarok

A szerencselóhere

A karácsony növényeit az újév növényeinek is mondják, de az új esztendő első napjának van egy jellegzetes növénye is, ez pedig az apró cserepekben nevelt, úgynevezett szerencselóhere. Négy szabályos szívformájú levélkéje hasonlít a négylevelű lóheréhez, de növénytanilag távol áll tőle. Az utóbbi a pillangós virágúak családjába tartozik, míg a szerencselóhere, a szerencsevárók növénye a madársóska-félék tagja, tehát rokona a nálunk is honos és a nyirkos erdőkben tavasszal tömegesen növő és a fák tövét szőnyegesen beborító madársóskának vagy kakukk-kenyérnek, tudományos nevén az Oxalis-nak. Hírhedt növénye volt ez az ókornak és a középkornak is. Azt hitték róla, hogy a földbe ásott kincset meg lehet vele találni és meggyógyít minden gonosz nyavalyát, sőt, a germán népek a boszorkányfüvek közé sorozták. Idővel szétfoszlott titokzatos »ereje«, hírhedtsége is megszelídült, címerdísz lett belőle, tavaszi salátának alkalmas növény, majd igénybe vette a vegyiipar és leveléből sóska-, illetve oxálsavat készített.

A madársóskát nálunk már a XVII. században a kertekben is termesztették, mert Lippai János »Posoni kert«-jében megjegyezte, hogy salátának — meg orvosságnak — használták. Még Diószegi Orvosi Füvészkönyvében is az olvasható, hogy »savanyúságával igen egészséges savót lehet csinálni, ha azt forró tejbe teszik és ez hideglelésben jótevő orvosság«. A magyar Linné, miként Diószegit nevezték, »sósdi«-ra magyarosította az oxalist, ami savanykásat jelent. A Magyar Füvészkönyv még csak két sósdi fajt tartott számon, de ma már a növénynek körülbelül 400 faját ismerik s ezek legtöbbje Dél-Afrikában és Amerikában honos.

Dísznövényként került hozzánk Mexikóból a szerencselóherének nevezett nagylevelű sósdi, tudományos nevén Oxalis tetraphylla, amelynek az az érdekessége, hogy éjszakára [illegible] és lekonyul-sóskán, amelynek szárnyalt levélkéi akkor is összecsapódnak és lekonyulnak, ha csupán hozzájuk ér valami. Csaknem ugyanúgy viselkedik, mint a Brazíliából származó és a növényházakban gyakran megcsodált Mimosa pudica, magyar nevén a szemérmes érzőke. A nálunk tenyésző erdei madársóska viszont az erdő gyengébb világosságában szépen kiteríti levélkéit, de mihelyt a napsugarak közvetlenül érik, lefelé csapódnak s ezáltal légzőnyílásokkal borított felületük egymás felé fordul. Darwin megállapítása szerint a lecsapódott levél kevesebb meleget vesz át, kevesebb vizet párologtat el, mint a vízszintesen álló.

A szerencselóherét, ha valaki újévkor szerencsehozónak kapja, tartsa meleg helyen, öntözze bőven, így nő, fejlődik kielégítően, a nyár folyamán ki is ültetheti a kertbe vagy pedig ládában az ablakpárkányra, napos vagy félárnyékos helyre, ahol a növényke magas száron apró lilás-pirosas színű virágot is hoz. Természetesen nemcsak az újév napján, de az év más szakában is szerencsét kívánhatunk vele, mert hajtatása könnyű és bármikor végezhető és, ha szerencse tekintetében esetleg nem felel meg a várakozásnak, üdesége, eleven zöld színe, levélkéinek érdekes mozgása és finom szerkezetű virága mindig örömet okoz annak, aki kedveli a növényeket.

N-N. M.

Több jó minőségű gyapjúszövet

A jövő év első három hónapjában férfi fésűsgyapjú szövetekből mintegy 80 százalékkal lesz több, mint ez év első negyedében. A 70 százalékos és ennél finomabb szövetekből körülbelül azonos lesz az ellátás az ideivel. Az előzetes számítások szerint a keresletet ki tudják elégíteni. Kártolt szövetekből 150 százalékkal lesz több, a női

FELBONTOTTÁK FERENCZY NOÉMI VÉGRENDELETÉT:

MINDENÉT TANÍTVÁNYAIRA HAGYTA

Növendékei készülnek a félbemaradt, brüsszeli gobelin befejezésére

Tíz napja temették el Ferenczy Noémit, a magyar képzőművészet nagy halottját. A temetésen legközelebb állottak koporsójához tanítványai, akik életében is legközelebb állottak hozzá, akiket nemcsak a gobelinszövés művészetébe avatott be, hanem — mint ők mondják —, embert is formált belőlük. A Kinizsi utcai műhelyben, a *Ferenczy Noémi nevét viselő mesteriskolában* foglalkozott növendékeivel, s mester és tanítványai között az évek folyamán baráti és családias kapcsolat alakult ki. Nemcsak a színes fonalak törvényszerűségeire tanította hat fiatal követőjét, nemcsak korrigálta munkájukat, hanem igyekezett mindenben segítségükre lenni. Fáradhatatlan volt, ha tanítványai érdekeiről volt szó s első nagyobb művészi megbízásuk, a várpalotai bányászok kultúrotthonába készülő négy nagyméretű gobelin sem feszülhetne ma a szövőszéken, ha Ferenczy Noémi szívós akarattal meg nem szerzi számukra a megrendelést.

Solti Gizella és *Szőke Erzsébet*, akik Ferenczy Noémi tanításának és példájának szellemében naphosszat ülnek a szövőszék előtt, állandóan látogatták mesterüket. Egy ilyen látogatás alkalmával — mesélik — tavaly márciusban Ferenczy Noémi a szekrény tetejére mutatott s azt mondta nekik: »Fontos iratokat találtok a szekrény tetején —, ha velem valami történik...«

S most a tanítványok értesítést kaptak az egyik közjegyzőtől, hogy jelenjenek meg Ferenczy Noémi végrendeletének felbontásánál. A végakarat szerint *minden fellelhető, hátrahagyott ingóságát hat tanítványa ossza föl egymás között, azzal a megkötéssel, hogy munkafölszerelését (szövőszéket stb.) Solti Gizella örökli.*

A hat fiatal, akik közül ketten, *Prepelicza Katalin* és *Pintér Éva* a kecskeméti művésztelep lakói — mély megindultsággal fogadták mesterük szerető gondoskodását, amellyel a halálon túl is igyekszik sorsuk útjait egyengetni. Nekik az a legbecsesebb és legelevenebb a végrendeletben, ami mesterüknek is a legfontosabb volt, a művészi munka tisztelete, szeretete, hiszen arra nevelte őket, hogy a munka az első és minden más csak azután következik.

Ferenczy Noémi tanítványait, szellemi és anyagi javainak örököseit egy körülmény nyugtalanítja: mi lesz a sorsa mesterük hatalakos, *»Vasárnap délután« című, tavaszi hangulatú, tüzes színekben játszó nagy falkárpitjának*, amit annyi szeretettel és lelkesedéssel szőtt úgyszólván élete utolsó percéig, míg csak a halál ki nem vette kezéből az orsót. A brüsszeli világkiállításra készült a gyönyörű falkép s a háttér felső részének csupán egy kis hányada vár még megszövésre. Ferenczy Noémit a halálos ágyán is aggodalommal töltötte el — mint kezelőorvosának, dr. Fialának erről többször tett említést —, hogy munkáját nem tudja befejezni. *Tanítványait emlegette, akik majd kézbeveszik az elárvult orsókat.* Fő gondja és gondolata élete utolsó órájában is az volt, hogy *befejezzék a gobelint.*

Végrendelete 1956 februárjában kelt. Akkor még talán szóba sem került a brüsszeli gobelin terve. Erről az utolsó Ferenczy Noémi alkotásról tanítványai rajongással beszélnek. A szolíd domboldalról kézenfogva közeledő hat leányalakról, a vörös háttér meleg színpompájáról, a szürke bordűrben elhelyezett szürkés úrnaszerű korsók finom rajzáról, s arról, hogy a ruhákat is oly szépen megmozgatta, mintha gyönge szellő lebegtetné a redőket.

— Arra fogunk törekedni — ha megkapjuk a megbízást —, hogy *drága mesterünk csodálatosan szép művét az ő szellemében fejezzük be.* Mert Ferenczy Noémi csak egy volt s büszkén állhatunk utolsó művével Brüsszelben a nagy világ elé, azzal az alkotásával, amelybe minden erejét, becsvágyát, művészi képzeletének minden szépségét beleadta, s amely, sajnos, hattyúdala lett.

(d.)

Divatos az is, hogy a kesztyű színe azonos a nadrág színével, például piros impregnált burburry nadrághoz piros kötött kesztyű. De láttunk az idei sportmodellek között fekete kamgarn nadrágot fekete kesztyűvel és fekete kötött sapkával.

A SÍPULÓVER

az új téli divatban gyakran egybeszabott a csuklyával, amint ez rajzunkon is látható. Modellünk fekete, sárga, kék, piros és fehér csíkozású. A fekete csíkok a legszélesebbek, az élénk színek keskenyebbek. A csíkos pulóver maradék fonalakból is szépen elkészíthető.

Síeléshez nagyon divatos, élénk és vidám színösszeállításokban a norvégmintás pulóver is. Finom színösszeállítás a fekete burburry nadrághoz készült, világoskék pulóver, fekete-fehér norvégmintás vállnagy burgonyákat, fektessük őket hosszában az asztalra és a tetejüket vékony szeletben vágjuk le. Éles késsel kikaparjuk a belsejüket, majd az összevagdalt hússal töltsük meg őket. A levágott burgonya-szeletekkel lefedve, tűzálló tálban lerakva, a burgonyaforgácsokkal körülszórva leöntjük a pörkölt levével és lassú tűz mellett sütőben megsütjük. Ha a burgonya megpuhult, jól megtejfölözve adjuk asztalra.

Főtt tésztánál is olcsóbb édesség az **aranypatkó.** 30 deka lisztet összegyúrunk ugyanannyi lereszelt sárgarépával és 15 deka zsírral. Vékonyra nyújtjuk, kockákra vagdossuk és barackízzel megtöltve, kifli-alakúra sodorjuk. Ha megsült, a szép aranysárga és igen jóízű tésztát vaníliás cukorban meghempergetjük.

Ö. N. A.

a pulóver fölé való, legtöbbször csuklyával egybedolgozott, vízhatlan zubbony. A legújabb és színhatásában is különleges modellje a rajzunkon bemutatott piros ballon anorák, fehér kötöttbéléssel, nyakkal és kézelővel. A kabátka fehér kötött nyakát piros ballon gombolóspánt fogja össze. Fehér a rajzon látható újvonalú kötöttsapka is. Érdekes ötlet a kétszínű, fehér és fekete ballon csuklyás anorák is. Az anorák és a csuklya elöl fehér, hátul pedig fekete. A hozzávaló nadrág fekete kamgarnból készült.

Jó meleg és divatos a vattás síkabát is. Olasz divatötlet a fekete sínadrághoz a lumberjack-szabású, paplantűzéses, vattával bélelt, középkék kabát, melyhez fekete pulóvert, kesztyűt és kötött sapkát terveztek.

(f. b.)

kilói ma senkinek sem kellenének, az ő korában rajongtak érte, viszont a rokokó, vagy a biedermeier korában ki tartotta volna érdekesnek és szépnek Josephine Bakert?

George Sand, a franciák különc írónője nem számított szépnek, mikor élt — bár a férfiaknál elért sikerei nem

TAKARÉKOS ÉTELEK

Január a takarékosság hónapja, mert elsősorban az asszonyok dolga, hogy a karácsony és a Szilveszter után egyensúlyba hozzák a háztartás mérlegét.

Ha csak az olcsóságot nézzük, akkor az első hely biztosan a **kaszás-levesé.**

A levet, melyben az ünnepi sonka vagy füstölt hús főtt, félretesszük. Egy kanál zsíron két evőkanál liszttel világos rántást keverünk, megízesítjük egy kevés zúzott fokhagymával és paprikával, a füstölt lével fölengedjük és pár percig forraljuk. Kitűnő levest kapunk belőle akkor is, ha csak pirított zsemlyekockával hintjük meg, de még jobbat, ha krumplis tésztából gyúrt apró gombócokat főzünk bele. Tálalásnál egy kicsit megecetezzük és jócskán megtejfölözzük.

A **hajdúkáposztához** nem kell hús; zsír helyett azonban füstölt szalonnát használunk hozzá és néhány karika olcsó főzőkolbásszal adjuk meg a zamatát. 10 deka kockára vágott szalonnát kiolvasztunk, rádobunk 40 deka átmosott és levétől kicsavart hordóskáposztát és kb. 20 deka kolbászt. Lefedve, lassú tűzön puhára pároljuk, majd a fedőt levéve, jól megborsozva-megpaprikázva, zsírján pirosra sütjük.

Ha húsos ebédet vagy vacsorát akarunk adni, kis kiadással, egy

Egyszer alkonyatkor történt, amikor otthonos karosszékemben üldögéltem, hogy kihallgattam egy kedves kékmázas

Az Orvo

Melyik a „legegészsé

A dohányélvezetnek háromfajta módja van napjainkban: a cigaretta, szivar és a pipa.

A cigaretta mértéktelen fogyasztása a nikotin-hatáson kívül a göngyölő papír korom- és füstanyagainak károssága miatt veszélyes. A száj, garat, gége és a légutak nyálkahártyáit

Ferenczy Noémi
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Esti Budapest

1956 SZEP 11

A világhírű Ferenczy Noémi:

„Kimentem a divatból"

A Révai Lexikonban Ferenczy Noémi gobelinművésznőről egyebek között az alábbiak olvashatók: „... Ferenczy Károly leánya, szül.: Szentendrén 1890. Rendszeres művészeti oktatásban nem részesült. 1912-ben a párizsi állami gobelinszövő intézetben megtanulta a szőnyegszövés mesterségi részét, s 1913-tól fogva... saját kartonjai nyomán maga szövi gobelinjeit, melyek közül a Teremtés és Menekülés című az Iparművészeti Múzeumba kerültek."

A szűkszavú ismertetés 1927-ben kelt, tehát sok minden hiányzik belőle. Ferenczy Noémi régi harcosa a magyar munkásmozgalomnak, s világviszonylatban elismert művelője a gobelinszövés művészetének. Hollandiában, Franciaországban, Amerikában és Németországban őrzik munkáit — a felszabadulás után pedig az elsők között volt, aki megkapta a Kossuth-díjat.

— Nem tudok semmit mutatni — fogad puritán egyszerűségű műtermében —, legfeljebb fényképeim vannak.

— És hol vannak a munkái?

— Nem tudom.

A válasz szinte hihetetlen.

— Hogy érti ezt?

— Ugy, ahogy mondom. Furcsa, ugye? Szeptember 22-én kiállításom lesz a Nemzeti Szalonban, de fogalmam sincs róla, honnan szedi össze a rendezőség az anyagot, s azután hová szóródik majd szét. A Béketanácsnál és az Oktatásügyi Minisztériumban volt egy, illetve két szőnyegem, de a többiről éppúgy nem tudok, mint a közönség.

A továbbiakban kiderül, hogy külföldön jobban számontartják, mint itthon, művészete nagyobb érdeklődésre tart számot idegeneknél, mint nálunk. Miért?

— Ezt magam sem tudom. De látom, hogy tanítványaim munkája elé is állandó akadályok gördülnek — úgy látszik, a gobelinszövés mostohagyermekké vált a magyar képzőművészetben, „kimentem a divatból". Ez azonban cseppet sem kedvetlenít. Boldog ember vagyok, dolgozom és verekszem a tanítványaimért.

— Ez a gobelin hová készül? — kérdezem a hatalmas szövőszéken munka alatt álló szőnyegről.

— Sehova. Ha befejezem, vagy elkel, vagy nem. Az a fontos, hogy csinálom.

A műteremlakás egyszerűségénél csak a lakója egyszerűbb. Gondjai azonban — bármennyire tiltakozzék ellene — nem azok. Közös ügy, közös érdek, hogy Ferenczy Noémi alkotásai mindnyájunké legyenek —, s hogy próféta lehessen saját hazájában.

a D. K.

FERENCZY Moeni gobelin művész

Derkovits Gyuláné: Mi Kellen Bp. 1954. 140. l.

Ferenczy Noémi gobelinművő

M. D. K.

Beck Ö. F. meglátogatja őket
1919 ben Béni műtermében

Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Bp. 1917 325.

M D K

Ferenczy Noémi

Gobelinterv

Cifka Péter: A Szépmüvészeti Muzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955. okt. 12.

5 C.

Ferenczy Noémi MDK

sz 1958-as velencei biennálén kiállit.

Müterem 1958 I.évf. 6. sz. 45.o.

Ferenczy Noémi MDK

emlékét akvarelljei és
gobelinjei / legszebb a "Bárányos"/ idézték az 1958-
as Biennálén.

18.o.

Vayer Lajos: Magyar müvészet a Biennálén.
Müterem 1958 I.évf. 9.sz.14-19.o.

Ferenczy Noémi

Magvető, gobelin

I. Magyar Képzőm. Kiáll. Műcs. 1950. aug. 16 l.

MDK

Ferenczy Noémi

a Magyar Népköztárs. érdemes müvésze c. kapta.

Magyar Nemzet, 1952. aug. 2o.

Ferenczy Noémi MDK

Emlékplakettet kapott a kiállitáson való részvételéért.

--: Megnyilt a III. Miskolci Országos Képző-
művészeti Kiállitás.
ÉSZAKMAGYARORSZÁG, 1957. okt. 29.

MÚK

Ferenczy Noémi gobelinművész

A szövőráma előtt ült rosszul; egyetlen napig volt csak beteg. Utolsó alkotása a brüsszeli világkiállítás magyar pavilonját díszíti majd. A művet tanítványai fejezték be. (A gobelinről valamint a művészről munka közben fénykép repr.

Ferenczy Noémi ...

Nők lapja, Bp. 1958. február 6. [10. l.]

~~([illegible])~~
(fok, tatás)

MDK

Ferenczy Noémi

Mindenét tanítványaira hagyta. Solti Gizella kapta a szövőszéket, Szőke Erzsébet, Prepelica Kati, Pintér Éva, Nagy Margit és Metzger Erzsébet a többi holmiját.
(A lap ugyanez lapon közli Fedor Ágnes: Az utolsó gobelin c. versét.)

Ferenczy Noémi...

Nők Lapja, Bp. 1958. február 6. [10. l.]

MDK

Ferenczy Noémi gobelinművész

(Saját művészetéről, pályakezdéséről, kívánságairól beszél a cikkíróinak.)

F. A.: Ferenczy Noémi.
[Nők Lapja, Bp. 1956. október 4. [20. l.]

Ferenczy Noémi

a Tanácsköztársaság idején a művészeti direktórium által létesitett balatonfüredi művésztelepen dolgozott.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./ 8. l.

FERENCZY NOÉMI

Ferenczy Béni 1937-ben érmet készitett róla. Bronz, átm.: 11 cm. MNG - Wilde Ferenc tulajdona.
A kiállitáson bemutatták /Kat. 165. sz./

Ferenczy Béni szobrászmüvész gyüjteményes kiállitása. Bp. 1959. Kat. bev.: Vigh Tamás. Bp. 1959. 44 l., 1 t. 32.l.

Ferenczy Noémi

Temperaszénen készült vízfestményei kiállítva a miskolci Kamaraszínházban rendezett grafikai tárlaton.

Hajdu Béla: Gondolatok a miskolci országos grafikai kiállításon

Északmagyarország 1957. jul. 14. 6.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

NÉPSZABADSÁG

1958 JUN 19

610

Nagysikerű sajtóbemutató a velencei Biennale magyar pavilonjában

A június 14-én nyíló XXXIX. velencei Biennalén hazánk is részt vesz. A magyar csarnokot bemutatták a sajtó képviselőinek. A sajtóbemutató iránt nagy volt az érdeklődés. Több százan ismerkedtek meg Ferenczy Noémi, Kovács Margit, Pór Bertalan, Domanovszky, Medgyessy, Hincz Gyula alkotásaival. A tárlat megnyerte a külföldi vendégek tetszését. A velencei Biennale magyar pavilonjának sikere azért is jelentős, mert a részvevő nemzetek nagy része a szélsőséges modernizmus jegyeit tükröző alkotásokat mutat be. (MTI)

...kezett esőzés egyes helyeken már úgyszólván mit sem használ a tavaszi árpának.

A múlt hetekben több helyen a gazdák kj is szántották ezt a növényt, s inkább arra határozták magukat, hogy egy kiadós esőzés után másodnövényeket vetnek. Most mód van erre. Annyi bizonyos, hogy

a mostani időjárás nagyon kedvezővé teszi másodnövények termesztését

s éljen is ezzel a lehetőséggel minden termelőszövetkezet álla-

MDK

Ferenczy Noémi I.dij

Ipm. és Képzm. felszabadulási dijak. SzM. 1955.
48. l. /Hirek/

M.D.K.

Ferenczy Noémi

"Téli táj" c. müvének illusztrációja megjelen
lent a Népszavában.

Noszlopy György: Ferenczy Noémi kiállitása.

Népszava 1956. IX.23. 225.szám. 4.oldal

M.D.K.

Ferenczy Noémi.

Kossuth dijas kiváló müvésznő gyüjteményes kiállitása szombaton megnyilik a Nemzetiszalonban.

Népszava 1956. szept.21. 4.old. 223.szám.

Ferenczy Noemi

MDK

A gobelin-műfaj kifejező erejét Rippl Rónai tapintotta ki, de kísérlete nem tudott kibontakozni. /Ferenczy Noémi áhitatos művészete kivétel csupán/. Most a Művelődésügyi Minisztérium kilenc művészt szólított fel gobelinek tervezésére, köztük Bán, Domanovszky, Pekáry, Schubert Ernő, Szabó Vladimir.

(d.m.) : Magyar művészek a szövőszék előtt.

Magyar Nemzet. 1957. szept. 15.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

Arató alak képe. Repr.

Murányi-Kovács Endre: Ferenczy Noémi emlékezetére c. verse.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. január 10. II. évf. 2. sz. 4. l.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeumban

a Tanácsköztársaság idején a Müvészeti és Muzeumügyi Direktórium vásárlásaként

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 160.l.

Ferenczy Noémi MDK

Hazatérő napszámoslányok, gobelin-vázlat, akvarell

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Ferenczi Noémi

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom
40 éves évfordulójára müveik is szerepelnek.

Esti Hirlap 261 1957. nov. 7 2 old.

Domanovszky György: F.N.

München 1958/2/3

„A tematika vitte a realisztikus ábrázolás keresése felé. Ugyanaz a látás és elgondolás hívta életre nála a monumentalitásra vidó törekvést. Erről nem írtok és beszéltek, pedig művészetének egyik lényeges alkotóeleme. Méltatástam a legelhanyagoltabb."

„Sokat támadtók – magam is – ahogan növendékest a jobelinne tanította. Így látszik ebben is célzatörő volt. Utódot akart nevelni."

MDK

Ferenczy Noémi gobelinmüvész

Müv. mozaikokkal és gobelinképekkel diszitik a Népstadion helyiségeit. Magyar Nemzet, 1953. jul. 23. 5.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festö, ip.müv.

Hazatérö napszámoslányok.
/gobelin-vázlat/ Akvarell.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat. 1957. Kat. 14.1.

Ferenczy Noémi

Jexti Ismüvén

Fakardónő, 1945
Rüggező fa, 1946
Kertésmők, 1923,
Olvasó nő, 1947
Antenárium, 1947
Gerebbyéző, 1952
Bőség, 1951.
Felvonulók, 1949
Házépítés,
Mosvető, 1949
Ösnetogás, 1947
Leányhoszom, 1952-54
Anya gyermekével, 1955

Kovács É: Ferenczy Noémi
Művészettörténeti Értesítő, 1957, II évf. 1 n. 64 l.

Ferenczy Noémi

ip. arsinoé

Gresham csoport

Genthon J.: Bernáth A.

Művészettörténeti Értesítő, 1957, II. évf. 2. l.
1. szám,

Ferehczy Noémi
faliszőnyeg

Ernst Muzeum, I. iparművészeti kiállitás. 1952.
3 l.

bontották. A[illegible], pi[illegible]
kis, egyszerű klasszicista é
ró toronnyal, melyet igen s
sisak alsó részén, köröskörü
zsindelyes hagyma volt, mel
templom bejárata a torony e
lak, /egy a földszinten, a
tóhoz lépcső vezetett az ut
erős vizszintes párkány tag
volt.

Irodalom: Mocsáry I. 278 l.

Ferenczy Noémy MDK

"Táncoló lányok"/gobelin/

Gyenes Rózsa: Magyar képzőművésznők a Műcsarnokban.
Műterem: 1958 I. évf. 5. sz 36-38.o.

Ferenczi Noémi

MDK

"Teremtés"/1913/
" Parasztfej kaszával" 1926

Domanovszky György: Ferenczi Noémi.
Müterem 1958 I. évf. 2. sz. 3. o.

"Bárányos"/gobelin/ Repr.
u. o. 2. o.

MDK

Ferenczy Noémi gobelin-művész

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

Ferenczy Noémi ipamüvén

Téli táj, (repr.)

n. gy: Ferenczy N. kiállítása (Nemzeti Szalon)

Népszava 1956 szept. 23. 84 évf. 225 n. 4 l.

M. D. K.

Ferenczy Noémi.
Gobelin művésznő.

Kerner Mihályné: A régészeti, művészettörténeti és történeti tárgyalás 1956-ban. II.

Művészet. 1957. VI. é. 7. sz. 2–3. sz.
207. l.

MDK

Ferenczy Noémi gobelin-müvész

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz.346.l.

MDK

Feremczy Nozémi

„Falusi vasárnap" című falikárpitja szerepel a brüsszeli világkiállításon. (más adat nincs.)

Képzőművészetünk a brüsszeli világkiállításon.

Magyar Ifjúság, Bp. 1958. 4. sz. [1. l.]

MDK

Ferenczy Noémi gobelin-művész

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 343.l.

Ferenczy Noémi

két gobelinje az alábbi kiállításon.

Domanovszky György

Népművészeti és iparművészeti kiállítás.

52. VI. 1953. 202. l.

Gentron I

Ferenczy Károly

14 levele

M Művtört Munkakör

Évk. 1952. 3p 1953

193, 198. l

Ferenczy Noémi

Schubert M. és E.:
Ar I. Iparm. kiáll.
a textilművészet

Szabad Művészet

1952. 9. sz. 409. l.

Határ

52569 frám.
1904.

Folyó
36909. vám
Műemléke
ságának

Bpesten, 19
Amin

Ferenczy Noémi

Magyar Nemzet

Vasárnap, 1950 augusztus 13 — Magyar

SZÍNHÁZ·ÉS·MŰVÉSZET

Alkotni úgy, hogy a társadalomnak öröme és kedve teljék benne

Látogatás Ferenczy Noémi Kossuth-díjas gobelinszövő művész műtermében

Hófehérre festett egyszerű műteremszobában lakik Ferenczy Noémi, a Kossuth-díjas gobelinszövő művész. Két bútordarabon van a hangsúly: a majd három méter magas szövőszéken, meg a fonálgombolyagos hajóládán. A többi jelentéktelenné válik mellettük. Nem is emlékszem jóformán más tárgyra.

A vaskos főhengeren becsavarva szunnyad a művész új alkotása s a pókháló sűrűségű, függő fonalhálón át egy szépia és sárga színekben megálmodott vázlat dereng át a hátsó falról. A hófehér hosszanti fonalak, akár egy dagadó vitorla: — repítik a szobát.

A piros, a narancsvörös, a bordó, a kék, a szürke, a pasztellsárga, a rézpiros számtalan változata kacag a hatalmas ládában: meleg fényük megtölti a szobát.

A művész kényelmes munkaruhában mutogatja sorra gobelinjeinek fotóit. — Csak egy része — feleli kérdésemre — a legújabbak, mert az ostrom alatt a régiek elpusztultak.

Milyen szépek! Tiszta költészet, minden egyes darab. A tárgyuk: a munka! Mezőn, gyárban, szőlőhegyen. Favágók, pásztorok, földművesek, gyári munkások.

Ferenczy Noémi nem ma kapcsolódott a szocialista realista művészek táborába. Már 1923-ban a munkás-paraszt összefogás hirdetője volt műveiben. Az ilyen irányú belső tartalmat az öntudat sugallhatja csak; ez csupán tiszta érzésből fakadhat: erőszakolni az ilyesmit nem lehet. Látnoki erő és mesteri egyszerűségű kifejezés segíthet csak alkotót a jövő művészi kifejezéséig.

A haladó művész

mindig is a jövőbe látott és a ma művészeinek fokozott erővel kell mutatni az utat, hogy dolgozó táradalmunk eljusson a jövő biztató révébe! — mondja ki házigazdám mindannyiunk gondolatát.

— Jó ma művésznek lenni s úgy alkotni, hogy a társadalomnak öröme és kedve teljék benne — emeli szemét majdnem kész gobelinjére. — Ma minden tekintetben segítik a művészeket. Ezt a segítséget értékes és művészi művekkel kell meghálálnunk. Hogy ilyen műveket alkothassunk, ahhoz jóadag önkritikára és szerénységre van szükségünk. Önkritikára azért, hogy ne szédítse meg az alkotót a jóindulatú, túlzó dícséret, a hírlapi harsonázás. Önbírálattal kell alkotnunk, az igazi művészek szerénységével. A művész ne törtessen az elismerés, a dicsőség felé: alkosson! Munkái megtermik gyümölcsüket!

Pár szót kérek tőle ezután: mondja el, mi újság a gobelinszövő fronton? Van-e utánpótlás? Mi történik a gobelinszövés hazájában: Franciaországban?!

— A legnagyobb sajnálattal kell közölnöm, hogy

utánpótlás nem jelentkezik

ebben a műfajban. Úgylátszik: a műfaj speciális nehézségei sokakat visszariasztanak tőle. Festőnek is kell lenni, szövőnek és különleges színhatásokat kell elérni: ismerni kell a fonalak tulajdonságait.

— Bezzeg Párizsban, ahol a gobelinszövés műfaja megszületett — Monsieur Lursac nem törődik ilyesmivel! — húzódik kesernyés mosoly Ferenczy Noémi arcára. — Bár a régi tendencia is dekadens volt náluk, de a mai — egyenesen művészetellenes. Régen odatették a szövőmunkás elé a divatos festményt és szolgai módon le kellett másolnia. Még az ecsetvonásoknak is látszaniok kellett. Ma pedig így történik, hogy kap a munkás egy szürke rajzot, amelyen számokkal jelzik a színeket! Aztán futószalagon gyártják a „műveket". A francia szövőmunkások maguk sem szeretik, hogy ők interpretátoroknak tartják magukat és joggal! — nem holt lelketlen gépnek. Az új gobelinek modorosak, rosszak, művészietlenek, dekadensek.

— A Szovjetunióban a gobelinszövést a népi szőnyegszövő művészet pótolja teljes értékkel. Ha hozzám jut egy-egy reprodukció, nagy örömmel látom: milyen invenciózusak, tartalmasak és friss színűek alkotásaik. A régi, manufaktúrákban dolgozó mesterek tehetsége csap meg belőlük, mert a gobelin- vagy szőnyegszövésben csak akkor alkothatunk igazán kiválót, ha a tervező maga kivitelezi a gobelint.

Aztán két fotót tesz elém az asztalra. — Ezekkel indulok az augusztus 20-i reprezentatív kiállításra. Az egyik címe:

„Összefogás"

Egy munkás fogja egy mérnök kezét és a háttérben dübörög a gép, amelyet közös munkával építettek. Sötétbordó a háttér: mintha nyitott torkú martinkemencék távoli visszfénye buggyanna mögéjük. A mérnök overallja barnás, a munkás öltözéke szürkéskéknek tűnik a reprodukción. Ferenczy Noémi minden gobelinjéből zene sugárzik; vidám, friss, szocialista zene. Talán a poétikus színek, vagy a kompozíció belső harmóniája következményeve ez a hallhatatlan dallam-érzés.

A másik kép címe: „Felvonulás." A háttér a bordónál valamivel világosabb, a narancsvörösnél sötétebb piros. A kép tengelyében egy hosszú rúdon lengő narancsvörös zászló lobog: attól jobbra nyomul felénk a gobelinről a menetelő tömeg. Merész ritmus, harsogó erő árad reánk: kéz a kézben vonul a tudatos sereg. Talán éppen Korea-gyűlésre mennek a Sportcsarnok elé. Éppen most kapja szárnyára a vidám májusi szél a munkásosztály győztes lobogóját: egy pillanat és énekelni kezdenek, teli torokkal.

Százhetvennyolc négyzetcentiméteres csupán ez a gobelin, de tudom: minden munkás boldogan áll meg majd előtte a tárlaton, hogy hosszú percekig gyönyörködjék benne. Hiszen ez róla szól, az erős, a vidám, a bátor dolgozóról.

Hunyady József

A népi Kina tudományos élete

Írta: Co Csing-Csu,

a Pekingi Tudományos Akadémia elnöke

Az utóbbi három évtized alatt Kína sok tehetséges tudóst adott a világnak. Ezek a tudomány fejlesztéséhez nagyban hozzájárultak és ezzel nemzetközi hírnévre tettek szert. Ha feltennők azonban a kérdést, milyen mértékben járult hozzá a tudósok munkájának egésze a nemzet jólétének, a tudomány általános fejlődésének emeléséhez, akkor bizony mégis meg kellene állapítanunk, hogy ez a hozzájárulás elenyésző volt.

Hol kell vajon keresnünk annak okait, hogy a kínai tudományos kutatások ilyen kevés gyümölcsöt hoztak? Mindenekelőtt az országban akkor uralkodó politikai és gazdasági viszonyokban. A Kuomintang reakciós kormánya sohasem fordított különösebb gondot a tudomány ápolására. A tudományos intézményeknek juttatott támogatás alig volt elegendő a munkatársak létfenntartásának fedezésére. 1937. után, amikor a japán imperialisták elözönlötték Kínát, az egyetemeknek és a kutatóintézeteknek el kellett hagyniok eredeti székhelyüket és belső Kínában kellett menedéket keresniök. A régi támadások során a laboratóriumok berendezéseinek és a könyvgyűjteményeknek nagy része elpusztult.

Kína tudományos életének gyenge fejlődéséért részben maguk a tudományos intézetek is felelősek. A tudományos körök között nem volt semminemű együttműködés. Számos tudós a tudományos szektariánizmusnak hódolt és ennek a helytelen ideológiának a követőjévé vált nem egy tudományos társaság is, amely a „tudomány a tudományért" jelszót hirdette. Tény, hogy a kínai tudósok kapitalista országokban szerezték ismereteiket, ez volt individuális magatartásuk forrása, ami végeredményben a kutatómunka szabadságának hamis felfogásához és a munka eredményéért való felelősség teljes hiányához vezetett. Ezek a tudósok sohasem éreztek semminemű kötelezettséget a dolgozó tömegek iránt.

A tudományos kutatásnak alkalmazkodnia kell a mezőgazdaság, az ipar, a közegészségügy szükségleteihez, ahhoz, hogy hozzájárulhasson a kínai nemzet munkakörülményeinek megjavításához és életszínvonalának felemeléséhez. Milyen úton haladjon azonban a tudomány fejlődése, milyen legyen a tudományos kutatások új iránya? Elsősorban: kapcsolatot kell teremtenünk a tudomány és a gyakorlat között, olyan útra kell terelnünk a tudományt, amelyen haladva a munkások és parasztok tömegeit magasabb fokú jóléthez segíthetjük. Másodsorban: valamennyiünk tudományos erőfeszítéseit egységesen úgy kell megszervezni, hogy megoldást találjunk az élénk kerülő legégetőbb és az élet szempontjából legfontosabb problémákkal. Végül: ki kell fejlesztenünk, ki kell képeznünk a tudományos dolgozók utánpótlásának hatalmas seregét.

ÁGYTOLLÁT
mosóllesse, tisztíttassa
TOLLKERESKEDELMI N. V.
ÁGYTOLLFELDOLGOZÓ ÉS GŐZTISZTÍTÓ ÜZEMÉBEN
Budapest,
VII., Somogyi Béla-út 7.
Telefon: 227—411.

Hatszázötven képet és szobrot választott ki a zsüri az augusztus 20-i kiállításra

Augusztus 20-án, az Alkotmány ünnepén megnyíló Magyar Képzőművészeti Kiállítás zsürije ötnapos munka után befejezte a beküldött művek elbírálását. A beérkezett 2850 alkotás közül mintegy 650 képet és szobrot választott ki a kiállításra. Az eredeti tervek szerint a kiállításra mindössze ötszáz mű került volna, de a beérkezett művek száma jóval meghaladta a várakozást és köztük igen sok olyan mű volt, amely tartalmában és kivitelében egyaránt méltónak bizonyult arra, hogy szerepeljen a magyar képzőművészet e reprezentatív kiállításán.

A zsürit, amelynek neves képzőművészek s a tömegszervezetek képviselői, köztük a SZOT által delegált sztahánovisták voltak a tagjai, munkájában az a szempont vezette, hogy a kiállításra kerülő művek tartalmukban a szocializmust építő dolgozó nép központi kérdéseit, munkáját s vidám, derűs életét tükrözzék vissza, megfelelő szakmai készséggel és természethű ábrázolási móddal.

A kiállításra kerülő képek és szobrok témái igen változatosak, s felölelik a magyar dolgozók építőmunkájának úgyszólván minden területét: a bánya, a gyár, a traktorállomások és termelőszövetkezetek dolgozói mellett sok kép és szobor örökíti meg a szebb jövőért dolgozó és tanuló fiatalokat, s a nép békés építőmunkája felett őrködő néphadseregünk katonáit is.

NEMZETI VÁLLALAT
keres
szellős, száraz 200 négyzetméternél nagyobb
pince vagy földszintes helyiségeket
Ajánlatokat:
«Száraz helyiség» jeligére
az ÁLLAMI HIRDETŐ N. V.,
Apponyi-tér 1. kérünk.

Margitszigeti Bánk bán

A MÁVAG dolgozóinak operaegyüttese és szimfónikus zenekara Erkel «Bánk bán» című operáját adta elő a Margitszigeti Színpadon, ugyanazokkal a szereplőkkel, akik a Városi Színházban rendezett operaciklus során már bebizonyították, hogy Erkel remekművét hivatottak megszólaltatni. Munkáskultúránknak olyan neveltjei, mint Manzel László, Gyöngyösi Mária, Nagy Béla, ezek a pompás hangok és előadói tehetségek valóban kimagasló értékjelzői a színvonalnak. Szereplő társaikkal együtt, jó közösségi munkával érték el az eredményt. A szabadtéri színpad szokatlan körülményei itt-ott kisebb zavarban mutatkoztak meg, s ehhez járult, hogy a zenekarban történt áramzavar (kialudt a villany) percekre megakasztotta az előadást. Az együttest a lelkes Nagy József vezényelte. **(szi)**

FŐVÁROSI ZENEKAR

4. Bérleti estje a Károlyi-kertben Beethoven I., IX., Haydn: D-dur szimf. csellóverseny, **Mozart:** Zongoraverseny, **Bach:** Brandenburgi, Paraszt kantáta, hegedűverseny, **Händel:** Tüzijáték, **Prokofjev:** Gyermekszvit és **Bartók-, Dávid-művek. — Vez.: Somogyi, Sándor Frigyes, Kertész, Kemény.**

BÉRLETEK 6.— FORINTTÓL Muzsikánál és mindennap 3-tól a kertben.

Ostrom alatt született bomba ölte meg, s a repeszek őt is megsebezték. Meg is bénult volna, ha meg nem operálják. Az operáció kockázatosnak látszott. De őt nemcsak tudománnyal, hanem szeretettel is gyógyították. Azóta készült Klári orvosnak. Elsősegélynyujtó dobozát állandóan magával cipelte. Volt abban géz, pólya, leukoplaszt, sőt még jódampulla és ammóniapárna is: — Mert hát mit lehet azt tudni, hátha rosszul lesz valaki — szokta mondogatni. Klári valóban nagyon értett az elsősegélynyujtáshoz. Olyan fejtető- vagy vállkötést senki se csinált, mint ő, s a sebellátásban, vérzéscsillapításban sem akadt párja.

Segítségét még a doktornő is igénybe vette — oltások idején ő adogatta a fecskendőket — és lassanként mindenki az iskola elsősegély-nyujtójának tekintette. Olyan ügyesen kötözött, hogy még a kicsik se nyafogtak, ha csípett a jód. Klári a mesterséges lélegeztetéshez is értett. Nagy bánatára az iskolában még egyszer sem alkalmazhatta. Kiránduláson néha akadt egy-egy elszánt vállalkozó, aki néhány percig megadással tűrte, hogy bordáit gyömöszölje és nyelvét kihúzza. Klári ilyenkor határtalanul boldog volt.

Most azonban nagyon szerencsétlennek érezte magát. Bánatát fölényeskedéssel igyekezett leplezni, amikor elpanaszolta, hogy nem tanulhat tovább. Öreg nagyszülei nem tudhatják, meddig élnek még és mielőbb biztos állásban szeretné látni unokájukat. Ezt a tulajdonképpen érthető álláspontot Klári valahogy így adta elő:

— Képzeld, már megint mit találtak ki az öregek! Azt akarják velem elhitetni, hogy nekik már nincs annyi évük hátra, amennyi idő alatt orvos lesz belőlem. Mintha bizony levelet kaptak volna! Azt akarják, hogy még az ő életükben menjek állásba. „A te érdekedet nézzük» — mondják, s ebből én köszönöm, nem kérek. Az „én érdekemben" ne rontsák el az életemet.

Kati fülét sértette ez a tisztelet lien beszéd.

(Folytatjuk)

✦

RejtvényeK

TÖRTÉNELMI ÉVSZÁMOK

Ha a számokat helyes sorrendbe állítjuk, három magyar történelmi esemény évszámát kapjuk. 1 1 2 4 5 6 6 8 8 8 9

(Megfejtése 8 pont)

Beküldte: Kozma Klára (48)

KÉPREJTVÉNY

(Megfejtése négy pont)

Beküldte: Rimóczi János (22)

CSALAFINTA KÉRDÉSEK

Melyik tó nyikorog?
Melyik fa nem ég el?
Melyik ló éles?

(Megfejtése három-három pont)

Beküldte: Rutikay Ildikó (18)

Beküldési határidő: augusztus 17

Mulatságos rejtvényeink megfejtése: 1. tizennyolc lány, harminchat fiú, 2. görögdinnye, falevél.

Legmagasabb pontszámot értek el és jutalomban részesülnek:

Hangfelvételi utalvány.
Kapja: Kovács Marietta (80)

Egy egy könyv.
Kapja: Avemaria Ildikó (17) Hódmezővásárhely, Szentkirályi-utca 5. Füzesi Pannika (14), Garai Géza (15)

Egy játék.
Kapja: Szirányi Miklós (28) Nagycsécs, Borsod vm.

REJTVÉNYSZELVÉNY

MAGYAR NEMZET KIS PAJTÁSOK 32

ék bársony rekamié fotellel, 2 székkel Linel úriszoba, cédrus ubló csónak eladó. 5—115.

ilágos konyhaia hászoba eladó. Kirá- Pál-utca tiz. IV. ttő.

ombinált szekrény, edás rekamié, könyvekrény stb. eladó. utona József-utca 41. huszonegy.

mbinált szekrény e- ó. Asztalosnál, Új- st, Fillér utca 21. ross-utca sarok. 93- villamossal.

polya háló, ágybetékkel, csillár, 2 biermeier szék, asztalval eladó. Megtekint ő vas. 8—1-ig. thlen G.-utca öt.

HÁLÓSZOBÁK,
szép kivitelben
LADÓKI :: GERSTL, kácfa-utca 7. Suterén.

Komplet háló, ebédlő s egy kombinált, festett bútor. Megtekinthető vasárnap 8—12-ig Király-utca 76. III. 29.

Cseresznye stil, kombinált, tizenkét darab. XVIII. ker. Lőrinc, Benedek Elek-u. 35. 2., 50-es villamossal, 5 ös busszal Fórum nozlig.

Irodabútorokat, irósztalokat vennék készpénzért. Száznyolcvanhárom—ötszázötvenhét. 183—557. Herczeg Baodi ásárol készpénzért mindent, ami bútor.

Lingel könyvszekrény és íróasztal, szinezett [illegible] stb. eladók. XII., Németvölgyi-út 13.

Lingel modern ebédlő priváttól olcsón. XII. Jagelló-út 3/A. mf. 2. (350—287)

3 tiszta fotel, kerekasztal, ágynemütartó, 70x 300 szőnyeg, dunyha eladók. Damjanich 7. I. tiz/a.

Mübútor, kályha sütővel kávépörkölő, kávéfőzők, porszivó, mind villanyra, mosógép, eladók. Hétfőn, Sztálin-út 111. II. ilzenöt.

Uriszoba, fotelok, és ebédlő jó minőségben, olcsón eladók. Vörösmarty-u 69. II. 7. Hétfőtől 4—7-ig.

Bútort, irodai berendezést, vendéglői székeket asztalokat magas áron veszek. Hivásra vasárnap is. Telefon: 314—873.

Barna kombinált szekrény eladó. II. Bajvivóuccl 11. II. 1. Keresztes

Egy kétszemélyes új rekamié eladó. Kiss József-utca 24 fszt. 3.

Modern kihúzható asztal kárpitozott székekkel, egyszemélyes rekamié olcsón eladó. Csalogány-utca 41. fszt. 3.

Kisméretü, sötét ebédlő eladó. Mártirok-útja 55. III. kllenc.

Tente gyermekkocsi és 1 konyhagarnitura prima állapotban eladók. Rákóczi-út 4. I. 1.

Különleges mübútor **cseresznyeszoba,** barokk garnitura. Trefort-u. négy III. négy.

Hálószoba bútort használtat megvételre keresek. Tel.: 292—552.

Hálószobabútor modern dió eladó. Kálvária-tér 19. Diénes.

Kombináltszekrény, kétszemélyes rekamié garnitúrával eladó. Váci-út harmincegy, Kőrösi.

Egy- és kétszemélyes rekamié olcsón eladó, kárpitosnál. III. Fő-út 65.

Eladó hálószoba, fehér lakkozott keményfa. Vasárnap, hétfőn 2 óráig. X., Petróczy-u. 19/a. Pálmay.

Kombináltszoba kétszemélyes epedás garnitúra alkalmi vétel, szekrény külön is eladó. Verpeléti-út 8.

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hivásra azonnal jövök.
T. 341-471 FUCHS

Szép ebédlő, prima állapotban eladó. Perl, Kluzál-utca 35.

Vennék reneszansz (faragott), barna diplomata fiókos íróasztalt. Lehetőleg „Egyezerig 21459"

Empir szekreter, eredeti, korabeli, ritkaszép darab eladó. Tel.: 162—320.

Háromajtós biedermeier szekrény, összekötő, keleti perzsa eladó. Benczúr-utca öt, földszint kettő.

Csak priváttól, privát kétszemélyes kombinált bútort venne. Telefon 421—440. Reggel 8—10, 3—8. 30663

MAGAS ÁRON VESZEK BÚTORT. BUHAT és felosztalott háztartást
VARGA T.: 343—605.

Alig használt két darab prima plüs kárpitozott fotel, székek, asztal, egyéb székek asztallal, mübútor vitrin, kétajtós Hennefeld jégszekrény, tizenkétszemélyes Rosenthal étkészlet, ezüstneműek, keleti szőnyeg sürgősen eladó. Csak vasárnap délelőtt 11-től 2-ig Király-utca 40. I. 2.

Mübútor sötét dió hálószoba eladó. Igényesnek megfelelő minőségben. Semmelweis utca 4. Grünbergerné

Kitünő állapotban lévő barokk bútorgarnitura, [illegible] szövőszék eladók. — 456—541.

Háromajtós biedermeier szekrény, sublót, **asztal** eladó. Sobieski János-u. 3. Asztalos.

Ebédlő mübútor privátnak eladó. Megtekinthető délelőtt. Köztársaság-tér 6. II. 22

Biedermeier korabeli garnitúra, csikos brokátselyem huzattal megbizásból eladó. Szemere u. 27. Schacht.

Hétfőtől.

Egy új dió könyvszekrény 250x180 sürgősen eladó. Megtekinthető. Wekerle S.-u. 11. I. 10. Tánzer. Telefon: 129—244.

Büsendorfer zongora, rolós irószekrény és irószstal eladó. Népszinház-utca 21. IV. em. 1.

Kifogástalan epedás rekamié világitás állványnyal, 4 szék, 2 fotel, asztallal együtt minden elfogadható árért eladó. Monda-u. 3/a. fszt. egy.

Alig használt heverő háromszázötvenért eladó. Kurucz. Vörösmarty-u. ötvenhét.

Kombinált szekrényt kb. 3 méteres, kétrészes dió színben, priváttól vennék. Fodor, XII. Torbágyi-út 9.

Dúsan faragott, reprezentációs, 18 személyes ebédlő eladó. Szobrászmunka 5952" jeligére főkiadóba.

Kombinált szekrény eladó. Dohány-utca 92. III. 24. 4—7.

Alig használt konyhabútor, eternittel bevonva, ugyanolt 2 személyes kombinált szoba privátnak eladó d. e. 10—12-ig, d. u. 3—6-ig megtekinthető Mozsár utca 12. fszt. egy.

Nagyméretü sötét kombinált bútor darabonként is eladó. Vasárnap Köztársaság-tér tizenöt. hentes üzlet (lakás)

Háromajtós kőnyvszekrény, irósztal eladó. Kiss József-u. harminchat, harmadik négy. Vasárnap egész nap, hétköznap este héttől.

Uriszoba, barokk diófa faburkolattal, prima kivitelben. — Ugyanott csavarososzlopos jezsultaszekrény, csillárok jutányosan kaphatók. Vasárnap délelőtt 2-ig, hé köznap 5—7-ig: Bathory-u. 5. III. em. 7.

Eladó kombinált szoba Paulay Ede-u. 21. III/I.

Igenszép ebédlő és egy piros garnitura szekrénnyel eladó. VIII., Bacsó Béla-u. 9. I. 2.

HÁLÓSZOBÁKAT
KOMBINÁLT IRODABÚTORT, egyes darabokat is vesz **RÓZSAVÖLGYI,** Eceseri-út 4. Tel.: 141—571.

Bútorok, halók kombinált szobák úriszobák, egyes bútorok jó minőségben fizetési kedvezménnyel is kaphatók. Akácfa-utca hét. szuterén Gerstl

Prima kétszemélyes rekamié eladó. VII. Dembinski-utca 41. I. 28.

Kombinált szoba, csontszínű, költözés miatt eladó. Üröm-utca 24. II. 3. Vasárnap négytől nyolcig. Hétfőn este héttől nyolcig. 19650

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hivásra rögtön jövök.
Fekete 341-089

Használt afrikos szelon átdolgozva, újra áthúzva **négyszázharmine forintért;** használt, ripszszel bevont egyszemélyes, **félbattyányakas francia heverő** hengerpármával, mübútor farámában **hétszázötven** forintért; használt 100×200-as rácsos tömörfaállványba épitett hatytyúrekamié ágynemütartóval, új betéttel, szövet választással **egyezer kettőszáz forintért.** Vida kárpitosnál, Király-utca százkettő.

Kétszemélyes, világitós rekamié, garnitúrák, biedermeier barokk fotelok, székek olcsón Tóth kárpitosnál, Bródy Sándor-utca negyvenhat. Fizetési kedvezmény!

Kaukázusi dióháló eladó. Rádav-u. 38. II. 14. Megtekinthető vasárnap, hétfőn. 19640

Kredenc, elsőrangú kivitelezésü, beépitett, pontosan járó széphangú órával jutányosan eladó. Cinkhart asztalos. Kelety Károly-u. négy

Prima hálószoba privátnak eladó. Kaplony-utca három, második emelet nyolc. Megtekinthető délután. 19179

Kétrészes 285 cm kombinált szekrény eladó. Újpest, Nap-utca 16.

Kettőszemélyes rekamié alkalmilag eladó. Bugyik, III. Knurr Pálné-utca hatvanhat. 22

448-as kombinált szekrény, háromrészes, elsőrendü, modern, privátnak. Újpest, Árpád út 93. Kovács. Hétfőtől

Háló (korabeli biedermeier), pehelypaplanok, párnák eladók. Kelenhegyi-út 36. Fried.

Reprezentációs célokra francia boulé-asztal eredeti veretekkel 2000-ért eladó. Tel. 386-870

Egy- két személyes rekamié eladó. Damjanich-utca 35. Asztalos. Hétfőtől. 30500

Biedermeier háromajtós szekrény, francia ágyas garnitura, ugyanitt kétszemélyes modern rekamié fotelokkal, székekkel, fotelágy, kevéset használtak sürgősen eladók. Damjanich-utca 27. I. 7. Szögi.

MAGAS áron veszek használt bútort, romosat is, rekamiét, ruhát, páncélszekrényt **PETRILYÁK,** Ecseri-út 289. **T. 142-337**

Mübútor biedermeier cseresznye kis ebédlő sürgősen eladó privátnak. XIV. Törökőr-utca 65. Hétfőtől.

Egy úriszoba és egy hálószoba eladó. Rökk Szilárd-utca 28. I. 12/a. Megtekinthető 10—12-ig.

60 fililéjébe kerül, **ha** felhív, mert megveszem porcelánfiguráit, elefántcsontfaragásait, **szőnyegét, komolyabb** laká berendezési tárgyait.

Telefon: 310—655.

Alkalmi vételi Kétszemélyes rekamié, két fotel, négy szék, olcsó áron eladó Kárpitosnál, Wesselényi-utca huszonegy. 30512

Reprezentatív gyönyörü renoszánsz faragott ebédlő eladó. Megtekinthető Sztálin-út 14. I. 1. Délelőtt kilenctől tizenegyig és este.

MATRAC
3 darab 124.— forint készitőnél, Teréz-krt. 1/a

Király-utca 95. Rózsautca sarok. Hálók, kombináltak, háromajtós szekrények, rekamiés garnitúrák olcsón, Győri

Veszek hálót, kombinált szobát, Győri, Király-u. 95. Telefon 420—965

Barokk vagy Colonial szobát, esetleg rekamiét veszek. 220—659.

Hálószoba, 10 drb eladó Megtekinthető délután 5—7. Sallai Imre-utca 41. IV. em. 1.

BÚTORT, üzletberendezést
szerzek be, **deszkaanyagot** mindent veszek
Tel. 143—463 9—4-ig

Szőnyegek, 10 lemezvágós zenegép, fotelok, képek, elsőrangú, legnemesebb kivitelü ebédlő, eladó. 5—7-ig, Petőfi tér 3. A. lépcsőház, VI. 16. reletous 380—169.

Mária Terézia komód, nádazott kettő barokk karosszék, perzsaszőnyeg, irósztalkészlet, rolós irószekrény eladó.. 10 órától, Mészáros-utca 2. II. 1.

Ne dobja el régi bútorát! Gyönyörü kombináltat készit belőle Féder lakberendező kárpitosmester. Somogyi Béla-út 16. Udvarban.

Dióháló használt, kétszemélyes garnitúra szép szövettel. olcsón. Asztalos. Horn Ede-u. 12. Nagymező-utcánál.

Rekamié garnitúrával jó állapotban, olcsón: Kunfi Zsigmond 110. II. három. Zsigmond-térnél

Modern, világos hálószoba, keményfa, eladó. Vörösmarty-u. 57. Házfelügyelő.

Konyhabútor eladó Almássy-tér 17. I. hat. Vasárnap délelőtt, hétköznap este.

Gyönyörü cseresznyefa ebédlő eladó „Nagyon szép 21231" jeligére.

„Komoly vevő 21270" jeligére magyaros ebédlőberendezést keresek megvételre.

Háromajtós, gyönyörü diófa szekrény és kombinált eladó. Tóth mübútorasztalosnál., Dózsa György-út 46.

Kétszemélyes és egyszemélyes rekamiék, két fotel, dohányzóasztal, bronzcsillár alkalmi áron. Markó-utca kettő. Munkácsy. 30506

Egy- és kétszemélyes rekamiék, garnitúrák minőségi kivitelben garanciával. Mérő kárpitos, Akácfa-utca 13.

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1956 SZEP 25

610

Másfél év alatt csaknem 2 400 000 forint — műkincsek vásárlására

A Művelődésügyi Minisztérium költségvetéséből az elmúlt évben 1 729 000, 1958. első felében pedig 650 000 forintot költöttek a múzeumok gyűjteményének gyarapítására, nagyértékű műkincsek vásárlására. Ebből a Nemzeti Galéria tavaly 208 000 forintot, az idén fél év alatt pedig mintegy 145 000 forintot fordított régi magyar mesterek és ma élő idős művészek alkotásainak megszerzésére.

Az elmúlt fél év alatt az állam megvásárolta Derkovits Gyula Hajókovács és Tűznyelő című alkotását, Dési-Huber István Szamosparti görbe fák és Dési templom című festményét. A galériába került Rippl Rónai József Moulin Rouge című képe, Tornyai János, Fényes Adolf, Egri József, Mednyánszky László több műve, Berényi Róbert Nő erkélyen című festménye és 24 rajza is.

Az élő művészek alkotásai közül megvásárolták Márffy Ödön Tűzijáték, Czóbel Béla Női portré, Pór Bertalan Dózsa kivégzése, Küzdelem, valamint Pásztor és állatok című festményét, a szobrászművészek alkotásai közül Kerényi Jenő Ijász és Keresztelő János, Makrisz Agamemnon: Néger fiú című kompozícióját. Megvették Ferenczy Noémi, a nemrég elhunyt művész utolsó munkáját, a Hazatérő lányok című gobelint, amelyet a tanítványok fejeztek be. (MTI)

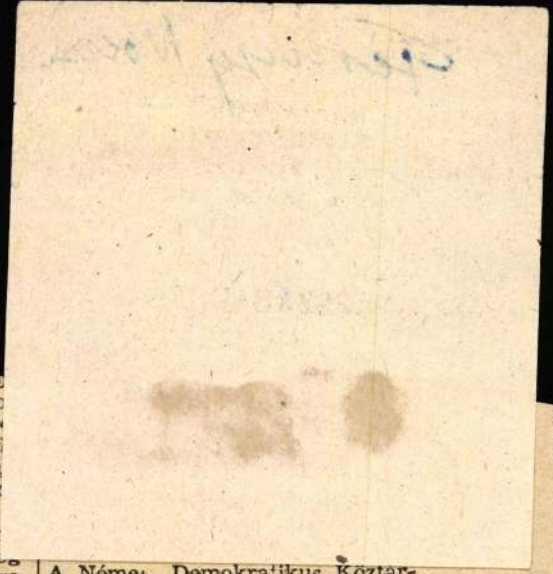

ben az összefüggésben Grotewo miniszterelnök *határozottan ítélte azt a nyugatnémet kísér tet, hogy az újraegyesítés ügy ben a négy nagyhatalomhoz aka nak fordulni.*

A kormánynyilatkozat ezután bonni kormány politikájával fo lalkozott. „A Német Demokratikus Köztársaság kormánya elítéli a bonni szövetségi kormány veszélyes politikáját" — jelentette ki Grotewohl miniszterelnök. — Már most világos — folytatta —, hogy

Nyugat-Németország a NATO-hoz való tartozása révén és a Bundeswehr atomfelfegyverzése következtében az atomháborús veszély fő tűzfészke lett Európában.

Hogy ez milyen következményekkel jár, az éppen a legutóbbi időkben vált világossá, amikor *az amerikai csapatok közel-keleti rajtaütésüket Nyugat-Németország területét felhasználva szervezték meg.*

Az amerikaiak távol-keleti új

A Német Demokratikus Köztársaság kormánya is ezért emeli fel szavát. *Az NDK kormánya felhív minden békeszerető embert egész Németországban, hogy ne kímélje erejét abban a harcban, amely azért folyik, hogy megvédjük a békét Európában, a Közel- és a Közép-Keleten, valamint a Távol-Keleten, hogy az emberek nyugodtan, biztonságban és békében élhessenek.*

Grotewohl beszédét a népi kamara képviselői viharos lelkesedéssel fogadták. A népi kamara szerdai tanácskozása során egyhangúlag elfogadta a Grotewohl által előterjesztett kormánynyilatkozatot, valamint a választásokról szóló törvényjavaslatot.

Kertész György

Ferenczy Noémi
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

1956 SZEP 23
NÉPSZAVA

Ferenczy Noémi kiállítása

A magyar kultúrának ma nagy ünnepe van: Ferenczy Noéminak kiállítása nyílt a Nemzeti Szalonban (V., Engels tér). Évek kellettek, egész politikai életünk megváltozása, hogy a szocialista magyar képzőművészetnek Derkovits Gyula után legnagyobb élő mestere kilépjen a formális-hivatalos elismerés élettől elszigetelő, szorító zártságából és műveinek bemutatásával, megismertetésével művészete életünkben eleven, serkentő, nagyfokú hatóerő legyen.

Ferenczy Noémit apja, Ferenczy Károly szinte kézenfogva vezette be a művészetbe. A nagybányai művésztelep eleven légkörében és az európai múzeumok termeiben formálódott művésszé, hogy majd a 18—19-es forradalmi események alakítsák kommunistává és forradalmárrá. Első műveiben: a Teremtés-ben, a Nővérek-ben még mint a szecessziós díszítő művészet európai jelentőségű képviselőjét ismerhetjük meg, de az 1922-ben készült Ásó ember-e már teljes érettségében mutatja művészetének új törekvéseit. Az ember, aki eddig a képmező díszítmény jellegű része volt, most teljes egészében tölti be a képet: monumentális hatásra törekedve. A felszabadulás után Ferenczy Noémi művészetében korábbi stílusát, szemléletét építette tovább. Színeiben meggazdagodott: erőteljesebb színvilág, nagyobb hatású kontrasztok jellemzik legújabb műveit (BÉKE).

Ferenczy Noémi: Téli táj

Ferenczy Noémi nemcsak tervezi, de saját maga szövi is képeit. Ez a gobelin-technikában stílushatározó jelentőségű: egyrészt számolnia kell anyagának lehetőségeivel és határaival, másrészt nagy hatással van a művész belső fejlődésére, amely csaknem félévszázada már páratlan következetességgel és egyenes úton halad. Jelentősége idehaza egyedülálló. Nemcsak visszaadta a gobelinnek igazi és évszázadokig felejtésbe veszett rangját, de szinte újraalkotta magát a műfajt is. Egy, napjainkban szokatlan műfajban valóságos gobelinbe álmodott ódákat költött a munkáját végző egyszerű emberekről, a kőművesről, a kertészről, a pékről, a favágóról. Most megnyílt kiállítása felejthetetlen élménnyel ajándékozza meg látogatóit.

n. gy.

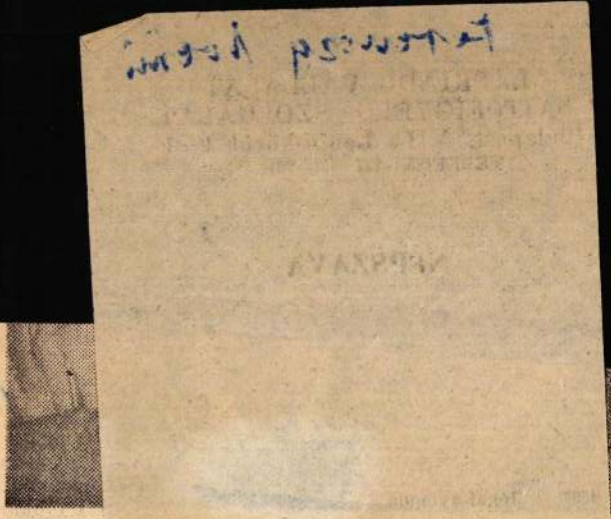

CHEVA ... éves. Sz
kat ... francia kolleganőjével együtt fújja

Elutaztak Budapestről az UNESCO vezetői

Szombat délelőtt — kétnapos budapesti tartózkodás után — elutazott a magyar fővárosból *Luther Evans*, az UNESCO főigazgatója és *Tor Gjesdal*, az UNESCO tájékoztatási főosztályának vezetője.

Francia postás-szakszervezeti vezető Budapesten

Baráti látogatásra Budapestre érkezett *Frichmann Georges*, a francia postások szakszervezetének elnöke.

A magyar postások szakszervezeti székházában tett látogatása után elmondotta, hogy a magyar postások jobb munkakörülmények között élnek, mint a francia postások. Megemlítette, hogy Franciaországban a gyors munkatempó következtében igen sok telefonkezelő idegkimerülést kap. Jelenleg náluk több mint 600 telefonkezelőt gyógykezelnek idegbetegségben.

A dolgozók

Még ez évben gyá

Áthághatatlan falként áll a MEDOSZ munkavédelmi osztálya előtt. A *Népszava* is többször írt róla eredmény nélkül. Ezt a rejtvényt, sajnos, minden gépállomási dolgozó könnyen kitalálhatja. Vagy az új indítókorongról, vagy a rázáscsökkentő traktorülésről lehet szó. Ez esetben csak az utóbbiról.

Matolcsi János földművelésügyi miniszter augusztus elején lapunknak adott nyilatkozatában erről a következőket mondotta: »A használatban levő régebbi gyártású traktorok üléseinek kicserélése folyamatban van és ez évben mintegy ötezer darab traktorülés kicserélésére van lehetőség, amennyiben a KGM vállalt kötelezettségének eleget tesz.«

Hát ez a bizonyos »ha« közbejött. Nincs traktorülés.

Nyolc kiló ruhát mos az új m

— ***Keveset hallunk mostanában a Vegyipari Gép- és Radiátorgyárról*** — állítok be az igazgatóhoz.

— ***Igaz bizony, mert mostanában minden részletében teljesítjük a tervet. Az újságírók pedig csak rossz példákért, negatív anyagokért futkostak hozzánk*** — így *Tormási János* igazgató.

Cáfolat helyett előállok látogatásom céljával: a gyár új terméke, a mosógép után érdeklődöm. *Ez már más!* A prototípus elkészült, 10 nap óta működik a rézműves műhelyben. Hideg vízben, szóda nélkül patyolattisztára mossa a gyárban elhasznált olajos géprongyokat. Kis ablaknyíláson át látni, hogyan áramlik a víz s a ruha ide-oda a gépben. *Ujvári László*, a kísérleti üzem vezetője figyeli is, el nem mozdul mellőle, mint anya az újszülött gyermekétől. Ő készítette *Bajnóczki András* és *Tolvaj Zoltán* lakatosokkal együtt — kísérleti műhely híján a termelőüzemek gépeivel — »haveri alapon«.

— *Nyolc kilogramm ruhát 40 perc alatt mos ki* — újságolja Ujvári elvtárs. — *Nagy segítséget jelent majd a háziasszonyoknak minden városi ház mosókonyhájában. Készítünk még hozzá kis fürdőkályhaszerű kazánt is vízmelegítésre. Sőt, kis centrifugát a ruha csavarásához.*

A gép minden alkatrésze hazai gyártmány, a csapágytól a motorkerékpárláncig. Most, az első darabon észlelt hibákat átvezetik még *Vajda Gyula* szerkesztőmérnök rajzain, elkészítik a gazdaságos szériagyártáshoz szükséges szerszá-

Két miniszteri tájékoztató

Ferenczy Noémi
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1957 DEC 22

610

1957. december 22, vasárnap

FERENCZY NOÉMI HALÁLÁRA

Elárvult a szövőszék, amelyen egy művészasszony évtizedeken át a legszebb magyar faliszőnyegeket alkotta. Váratlanul elhunyt Ferenczy Noémi, képzőművészetünk egyik legjelentősebb egyénisége, a művészi lelkiismeret feledhetetlen mintaképe. Híréhez, páratlan tehetségéhez nevéhez, képest aránylag kevés szó esett róla a művészeti élet fórumain. Nem tartozott az ágáló, szervezkedő, szerepelni vágyó személyiségek közé. A régi mesterek fajtájából való volt, olyan valaki, akit mindenekelőtt szakmájának dolgai foglalkoztattak. Munkásságra cáfolhatatlanul bizonyította azt, hogy a jó műalkotások megteremtése elképzelhetetlen a művészeti technikák teljes ismerete nélkül, a látnoki képzelet is csak az anyagban formát öltve válhat az emberi értelem és ízlés fejlesztőjévé, a lélek legemelkedettebb élményeinek táplálójává. Alakító képesség, mesterségbeli tudás nélkül a legfontosabb mondanivaló is puszta jószándék, tehetetlen igyekezet marad.

Ferenczy Noémi szerzetesi figyelemmel, fáradhatatlan következetességgel munkálkodott művészi elképzeléseinek valóraváltásán. Úgy készített gobelint, mint a klasszikus korok szövőmesterei, a nemzedékről nemzedékre szálló művesség tökéletesítői. Minden tervét maga vitelezte ki, meseszerű színvázlatai után az eredeti nagyságú kartont saját kezűleg transzporálta gyapjúkárpitokba. Érzékeny ujjakkal sodorta egyénivé a nemes fonalak kifejező erejét, szövés közben érte el művei hamvas festőiségét. Szinte együtt lélegzett a textillel, s meghitt biztonsággal kezelte az élettelen anyagot, átszellemítette szőnyegeit.

Voltak, akik értetlenül nézték erőfeszítéseit, felesleges energiapocsékolásnak minősítették kézműves szorgalmát, különcködésnek tartották azt az áhítatot, amellyel kompozícióit szövőszékén kidolgozta. Egyesek szemében korszerűtlen pepecselésnek tűnt pihenéstelen alaposága, mert a modern díszítőművészettel szemben támasztott igényeket csak nagyipari módszerekkel vélik kielégíthetni. Ferenczy Noémi éppen azt tette kétségtelenné, hogy az iparművészeti feladatokat nem szabad kevesebb műgonddal megoldani, mint akár a legreprezentatívabb festészeti vagy szobrászati megbízást. Életműve kiállja a legszigorúbb kritikát is, a múzeumi tárgyak mércéjével mérhető, egyetlen gobelinje se avul el a stílusdivatok változásával.

Tévedés lenne azt hinni, hogy művei egyfajta eklektikus örökkévalóság jegyében készültek: Megjelenítő eszközei napjaink legkorszerűbb ízlését tükrözik, de olyan szinten, hogy egyúttal megörökítik korunk formavilágát a legtávolabbi jövőnek is. Összefoglaló nagy foltokkal ábrázolt, biztos szerkezettel építette föl képeit, lényegretörő szűkszavúsággal adta elő témáit. Díszítményező kedvében a tömörség érvényesült, soha nem stilizált a vonaljátékért magáért, mert mindig megtalálta a szépség és igazság formaelemeit. Szakmai felelőssége nem torzult pedantériává, a szövéstechnika nehézkessége ellenére faliszőnyegei nagyvonalúságot, monumentális hangvételt képviselnek. De ezzel se vesztik el textilszerűségüket.

A tájékozatlanabbak azt gondolhatnák, hogy Ferenczy Noémi áldozatos hivatásérzete, fanatikus szakmaszeretete az élettől elforduló magatartással járt. Mint „az anyag gyermeke", igazi mesterként közel került a valósághoz, közelebb, mint sokan, akik prógramszerűen kutattak a természet és társadalom motívumai után. A dolgozó és alkotó ember mozgásából, tevékenységéből fejlesztette kompozícióit, a szegényekkel és kizsákmányoltakkal vállalt sorsközösséget kora ifjúságától kezdve. Minden műve a népismeret, az intellektuális forradalmiság maradandó és lenyűgöző megnyilatkozása.

Művészetének példája élő, elevenen ható erőként marad közöttünk.

Pogány Ö. Gábor

Ismét kísért a „bűvös kör"

Járva az üzemeket, a hivatalokat, refrénként hallhatjuk a funkcionáriusok, a párt- és a tömegszervezeti aktivisták, a párttagok, sőt a pártonkívüliek szummázott véleményét is: *„Elvtárs, már megint túl sok az értekezlet, hétfőtől szombatig, sőt olykor vasárnap is, egyebet sem csinálunk, mint értekezünk."* A legfurcsább az, hogy mindenki csak panaszkodik. Vezető is, beosztott is: az is, aki szervezi az értekezleteket, s az is, akinek részt kell vennie azokon. Az egyik angyalföldi nagyüzem párttitkára éppen sorolta, hogy ezen a héten több értekezleten kellett részt vennie, mint ahány nap van, s hogy így nem tud dolgozni — amikor belépett a szobába, a párt-végrehajtóbizottság egyik tagja, magából kikelve méltatlankodott a párttitkárnál, mert aznapra megint szervezett egy értekezletet, s kötelezte őt, hogy azon is ott legyen. Pedig ezen a héten ez már az ötödik értekezlet.

A legnehezebb helyzetben persze a párttitkárok vannak, akiktől elvárják, hogy megjelenjenek minden értekezleten. Legtöbbször szinte arra sincs idejük, hogy kellően átgondolják az egyik értekezleten hallottakat, mert már menniök kell a másikra, nemhogy még a tanulságok átadására és alkalmazására is jutna idejük. Ezért azután szinte kényszerülnek rá, hogy az *egyik* értekezleten hallottakat egy *másik* értekezleten adják tovább.

S ez a „bűvös kör" egyre több pártmunkást és aktivistát kerít hatalmába. Sok helyen ismét joggal panaszkodhatnak a dolgozók, hogy a helyi vezetők beszorulnak az irodákba és a tanácskozó termekbe, s nem jönnek közéjük, nem tanulmányozzák a helyszínen a termelést, az emberek hangulatát, véleményét. És még egy dolog szembetűnik: a megszaporodott értekezletek rendszerint *ugyanazoknak* a vezetőknek, aktivistáknak szólnak. A sokat emlegetett „befelé fordulásnak" ez is egyik oka. Elvtársaink túl sokat tanácskoznak, vitatkoznak *egymással*, s kevesebbet foglalkoznak a párttagsággal és a pártonkívüliekkel. S a sok értekezlet, a fokozott igénybevétel miatt egyre kevesebb szabadidővel rendelkeznek az aktivisták, kevesebb időt tölthetnek családi körükben.

Az okok persze kereshetők a megszokásban, és abban is, hogy egyesek kiindulva abból, hogy vannak *nagyon is szükséges értekezletek*, megbeszélések, minden értekezletet szükségesnek tartanak, sőt az értekezleteket tartják a munka középpontjának. De figyelemre méltó egyik-másik megyei, illetve kerületi titkár megjegyzése is. Ők szóvá tették, hogy a központi szervek ismét igen sok határozatot, intézkedést hoznak, amelyek végrehajtása elkerülhetetlenül növeli az amúgy is gyakori értekezletek számát. De nehezíti a legfontosabb határozatok, intézkedések jó végrehajtását is.

Szükséges, hogy mindenütt körültekintően *vizsgálják meg a jelenlegi helyzetet, tegyenek hatható intézkedéseket a nélkülözhető értekezletek mellőzésére*, hogy az aktivisták, a pártmunkások elsősorban a dolgozók körében végezzék oly hasznos munkájukat.

Befejeződött a pedagógusok V. kül

A pedagógusszakszervezet küldöttközgyűlésének második napján a mandátumvizsgáló bizottság elnöke tette meg jelentését. Ezután *Till Gyuláné* soproni pedagógus szólalt fel. Szólt a pedagógus továbbképzés problémáiról, majd az ifjúság nevelésének kérdéseit elemezte. Ahhoz, hogy az

ez a kép, ahogy van. Én jobb szeretem, ha egy kép könnyed, vázlatos, olyan, mintha oda lenne lehelve a vászonra, vagyis a fürnirlemezre (mert ő arra szeret

Évezredes művészet

A gobelin

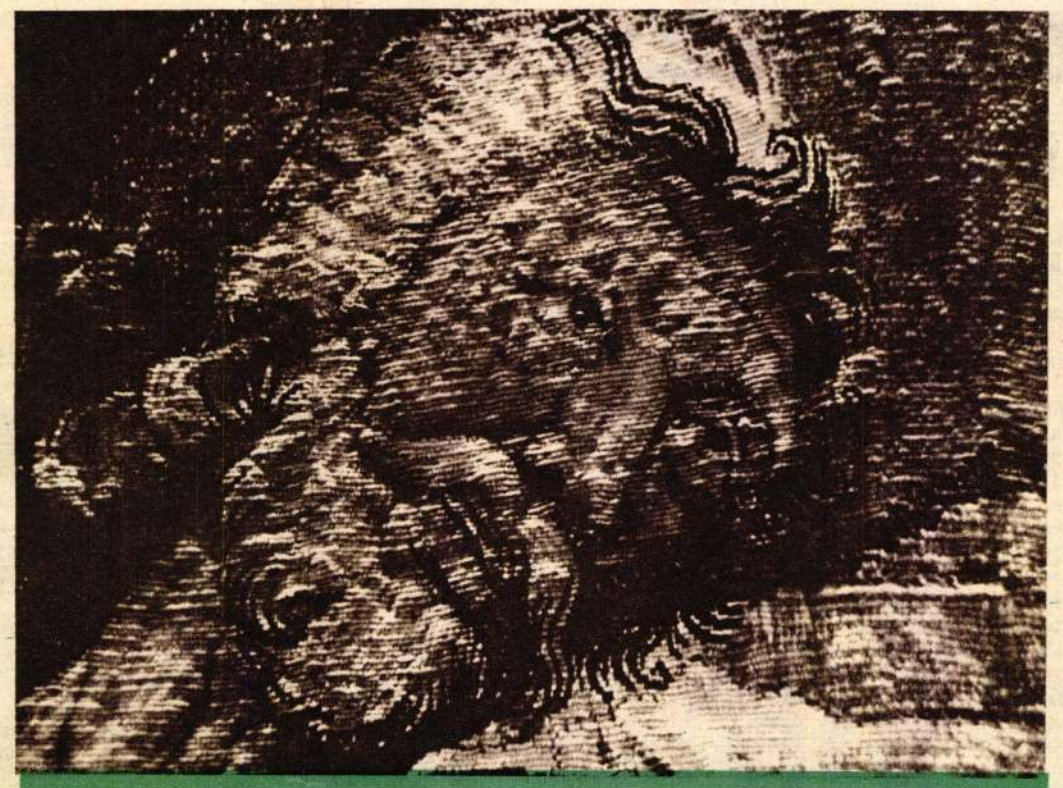

A XVIII. századi francia gobelin részletén jól megfigyelhető a szövés technikája

A gobelin szó eredetileg a *Jean Gobelin* párizsi királyi kárpitszövő műhelyében készült szövött falikárpitot jelentette. Ma már több európai nyelvben — így magyarul is — gobelinnek neveznek minden kéziszövéssel előállított képszerű ábrázolást nyújtó falikárpitot. A gobelin szó helyes kiejtése a francia hangilleszkedés szabályai szerint: *goblen* (a végén a jellegzetes orrhangú — nazális — *n*-nel). Nálunk nem ez a kiejtés terjedt el, még csak nem is a betű szerinti forma, hanem a hangok keveredésével egy különös változat: *goblejn*. Nem helyes ez a változat, de olyan széles körben elterjedt, hogy kiszorítani már nehezen lehet. Az élő nyelv ilyen dolgokban sokszor nem akar igazodni a szabályokhoz.

A gobelin története

Időszámításunk kezdetének táján készítettek először a mai gobelinhez hasonló szőtt kárpitokat a sémi népek. A kezdetleges technikával előállított faliszőnyegek témái elsősorban vallásiak voltak. Az egysíkú témának megfelelően csupán néhány szín, a barna és a piros árnyalatait alkalmazták. A későbbi évszázadokban a témakörök bővülésével, a gondolatvilág gazdagodásával fák, halak, madarak képében megjelent a faliszőnyegeken a természet is.

A koraközépkorban Nyugat-Európában is elterjedt — természetesen csak királyi, főúri udvarokban — a falikárpit. A XIII. század közepétől *Párizs, Arras,* majd *Brüsszel* lett a gobelinszövés legjelentősebb központja. *Jean Gobelin*, a híres XV. századi francia festő és kárpitszövő család fia, 1440 körül falikárpit készítő manufaktúrát alapított. Ennek helyére került XIV. Lajos korában (1662) az akkor már Jean Gobelin nevét viselő királyi kárpitosműhely, amely a brüsszeli műhelyek XVII. századi hanyatlása után Európában az első helyre került. A gazdag hagyományokkal rendelkező műhely, melyet az *európai gobelinkészítés szülőhelyének is nevezhetünk*, ma is működik. A középkori Franciaországban nem csupán a királyi udvarban készültek falikárpitok. Aubusson város polgárai közül több százan választották ezt a nemes mesterséget. Aubussont ma is a gobelin városaként emlegetik.

Franciaországon kívül *Brüsszelben* alakult ki az európai gobelinkészítés másik nagy központja. A nagy olasz reneszánsz festő, Raffaello kartonjai alapján itt szövött gobelinek úgynevezett *festői irányt* honosítottak meg a falikárpit készítésében, mely igen hosszú ideig dívott. Később, a XVII. században talán éppen ennek visszahatásaként a figurális ábrázolással ellentétben elvontabb formájú, *dekoratív* gobelinek készültek.

A XVII—XVIII. századtól kezdve ismét Franciaország a gobelin nagyhatalma. A modern európai falikárpit készítése — többek között hazánkban is — a francia hagyományokon alapul.

A reneszánsz korban nemcsak a gobelin formavilága gazdagodott, hanem új, élénk színek jelentek meg: arany, ezüst, zöld, kék és sárga. A barokk és különösen a rokokó fénykorában valósággal tobzódtak a színek a faliszőnyegeken.

A gobelin a középkorban uralkodók, hatalmas várurak gazdagságát hirdette, birtoklása a főúri réteg kizárólagos privilégiuma volt. A nagy földrajzi felfedezéseket, az ipari forradalmat követően a feltörekvő polgárság részt kívánt a politikai és a gazdasági hatalomból. Ennek a hatalomnak egyik — ha történelmileg jelentéktelen is — jelképe volt a szinte felmérhetetlen értékű gobelin is. A nehézkes és hosszadalmas munkával készülő kéziszövésű gobelin bizony még az újgazdagok pénztárcája számára is hatalmas „falat" volt. 1805-ben *J. M. Jacquard* francia selyemszövő és mechanikus feltalálta a róla elnevezett *gobelinszövő gépet*. A Jacquard-féle gép képszerű, nagy és finom körvonalú mintaelemekkel készülő falikárpitok szövésére is alkalmas volt. Az ördöngős szerkezet szinte tökéletesen oldja meg a láncfonalak legbonyolultabb minta szerinti mozgatását is. A Jacquard-gép és a nyüstös gép kombinációjából született meg később a damasztszövő-gép.

Különösen a századfordulóban vált divatossá a gobelinhez hasonló — értékét és művészi színvonalát azonban meg sem közelítő — *varrott kép*, a tipoin. Polgárcsaládok unatkozó kisasszonyai varrogatták mintáikat az előrajzolt anyagra. A gobelinnek ez a szerényen sikerült utánzata nálunk is eléggé elterjedt.

Hogyan készül?

A XX. században kiváló festő- és textilművészek tanulmányozták a középkori gobelinek készítésének technikáját. Munkájuk eredményeként tulajdonképpen újra felfedezték a gobelint, mely a modern művészet része lett. A kézműves ipar és a képzőművészet keveredik ebben a sajátos díszítő művészeti ágban.

A leendő műalkotást festőművész tervezi meg és különös tehetségű művészek szövik meg azt. A gobelinkészítés nehéz, lassú munka, a szőnyeg drága nyersanyagból készült, tehát igen költséges. A középkorban értéke egyenlő volt az aranyéval. A súlyra mért műalkotás egy kilogrammja ugyanannyi aranyat ért. Egy-egy remekmű gobelin nem mindig készpénzért cserélt gazdát. Gyakran egy-egy faluval, vagy kisebb várkastéllyal fizettek érte.

A gobelin értéke természetesen ma is rendkívül magas. A Szentendre városa részére készült másfél méterszer hárommétéres falikárpit háromszázötven ezer forintba, a Miskolci Műszaki Egyetem Tanácstermét díszítő gobelin pedig kétmillió forintba került. Ezt az árat a drága nyersanyagon kívül indokolja az is, hogy például „a miskolci gobelin" több mint három évig készült.

A gobelin Magyarországon

A hazai gobelin legnagyobb mesterei, mint *Ferenczy Noémi* is, az úgynevezett francia iskola követői. A régi hagyományok alapján valóságos *új stílust dolgoztak ki a magyar gobelinkészítő mesterek*. Korszerűsítették a szövés technikáját és modern elemekkel, színekkel gazdagították ezt az évezredes művészetet. Az Iparművészeti Vállalat gobelin műtermében dolgozók ma már nem nagyon szolgálnak rá „a francia gobelinkészítő" elnevezésre. *Rábainé Tujner Gitta* vezetésével nyolcan-tízen dolgoznak itt. Neves festők, iparművészek — Ferenczy Noémi, Hincz Gyula — és saját terveik alapján készített műveikkel már komoly nemzetközi sikereket is elértek. Brüsszelben és Lausanneban aranyérmet nyertek. Alkotásaik sok hazai középületet díszítenek. A gobelin a modern belsőépítészet szerves része lett. Ezt bizonyítják többek között a Debreceni Agráregyetemet és a pesti Fészek Klubot gazdagító faliképek is.

Hazánkban az egyetlen helyen, a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, illetve Főiskolán folyik — meglehetősen korlátozott számban — az utánpótlás képzése. Bizonyára kitűnő export lehetőségei lennének a magyar gobelinnek, de a jelenlegi kis műhelytől még a hazai igények kielégítése is nagy erőfeszítéseket kíván. Érdemes lenne — ezt az immár gazdag hagyományokkal rendelkező és külföldön is elismert — magyar művészeti, illetve iparművészeti ágat tovább fejleszteni.

Ifj. Nánási László

Szent Bernát élete. A XVIII. századi francia gobelin iskola egyik jellegzetes alkotása. (Részlet)

Rügyező fa. A magyar gobelinművészet legnagyobb mesterének. Ferenczy Noéminak alkotása

Szorgos kezek készítik a gobelint az Iparművészeti Vállalat műtermében

Kisember a nagy számok bűvöletében

Lassanként szűk lesz a kalapunk, annyira feszíti és kitágítja fejünket a naponként, töméntelen mennyiségben felszedett tudomány. Az újságok, a rádió, tévé, könyvek folyóiratok ontják a rengeteg ismeretanyagot, csak győzzük befogadni!

Ma már az utcán megszólított bármelyik ember folyékonyan beszél az űrhajózásról, a bolygóközi utazásról, s természetes könnyedséggel sorolja fel az eddig elért — valamikor megvalósíthatatlannak tartott — eredményeket.

Azon sem csodálkoznánk, ha a tévé képernyőjén bemutatnák: a vadász komputerrel ugratja ki a vizslát a meghatározott kezdő sebességgel a vad köré kijelölt pályára. Nyugodtan figyelnénk, hogyan változik az eb vágtázási sebessége nyúltávolban, nyúlközelben s a tapsifüles közvetlen vonzási körében. Mivel a komputer pontosan kiszámítja a nyuszi szökési sebességét, s a kutya felülfutási gyorsaságát, bizonyos, hogy a vizsla utóléri a nyulat s létrejön köztük a vadász által tervezett összekapcsolódás.

A technika korára jellemző nagy számokat megszoktuk, valljuk meg azonban, nem értjük, csak játszadozunk velük, mint gyermekek a színes üveggolyókkal. Ötven, száz, még több kilométer hosszú távolságokat simán el tudunk képzelni. De ha ezt olvassuk az új szupernováról, hogy több tízmillió fényévre is ellátszik, csak ennyit mondunk: jó messzire lehet az a csillag, az biztos!

A nagy számok egyre gyakrabban előfordulnak mindennapi életünkben is. A háziasszony bosszankodik: tésztája nyers maradt a sütőben a kevés melegű gyenge gáz miatt. Megy a panasz, s az illetékes helyről jön a felelet, ebből idézünk: „Ilyesmi előfordulhat, a fogyasztók száma megkétszereződött. Hazánkban az idén gázalakban elhasznált hőmennyiség mintegy 25 billió kilókalória. Ez elegendő 25 milliárd köbméter víz hőmérsékletének egy Celsius fokkal történő emeléséhez."

Mennyivel érthetőbb és kifejezőbb ez a válasz: „Az idén annyi gázt égettünk el a háztartásokban, meg másutt, hogy avval az egész Balaton vizét, halaival együtt, felforralhattuk volna egy óriási lábosban."

A vevőt nem teszi boldoggá, ha a keresett áru helyett közlik vele: a jelenlegi hiánycikkből ennyi és ennyi millió darab fogyott el tavaly. De mit tegyen a jó boltos addig is, míg megkapja az ipartól a keresett cikkeket? Tartsa szóval a vevőit. Az elvont számok helyett mondjon szórakoztató hasonlatokat. Ehhez ajánlunk itt néhány ötletet:

— Óh, facsavart keres, szakikám?!... Oda se neki! Lesz rövidesen! Tudja-e, hogy ha az elmúlt évben gyártott facsavarokat a végüknél összeforrasztanánk, milyen hosszú láncot kapnánk? Nem is sejti? Hát én megmondom: Vecséstől Új-Guineáig elérne! Úgy bizony!

— Gumikarika kávéfőzőgéphez?... Pillanatnyilag gond ez, kezitcsókolom. Micsoda öröme lenne a kisfiának, ha az egy esztendő alatt felhasznált gumianyagból egyetlen csúzlit csinálnának, s azt neki adnák! Övé lenne a világ leghosszabb csúzligumija! Kőbánya-Alsótól a párizsi Eiffel-toronyig lehetne kifeszíteni!

— Literesfazék kellene?... Ah, fő az egészség, az legyen mindenekelőtt! Jól figyeljen ide, kérem: az egyetlen év alatt legyártott összes fazéklemezzel befedhetnénk az egész Szaharát! Mit szól hozzá? Még két méteres eresz is maradna!

— Fecske cigaretta olykor nincs?... megértem bánatát kérem, én is dohányos vagyok. Törte már a fejét azon, kedves Uram, hogy az egész évi dohányból készített egyetlen Fecske cigaretta milyen hosszú lenne? Kapaszkodjon meg: talán a a Holdig érne, s ott meggyújtva, éveken át égne vissza az egri dohánygyárig, ha közben el nem akadna... Különben megnyugtatom: mozgalom indult nevének megváltoztatására! Feketerigóra javasolják! Indok: ez nem költözködő madár, egész évben van!

— Kevés a mazsola a kuglófban... Ezt komolyan mondja? Bocsásson meg kérem, éppenhogy bőven elegendő! Nem a mennyiség, a minőség a fontos!... Gondoljon csak a tévé műsorára: abban csak egyetlen szem Mazsola van, mégis elégedett vele és szereti mindenki!

Balla Sándor

Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
SZÖVETKEZET
1969 APR 16.

Ülést tartott az Országos Szövetkezeti Nőbizottság

A nőtagság több figyelmet érdemel

A: ülés elnöksége. Az új alapszabályról Fehér Lajosné, az Országos Szövetkezeti Nőbizottság elnöke tartott vitaindító előadást

Az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetek Országos Tanácsa mellett működő Országos Szövetkezeti Nőbizottság kétnapos ülést tartott a hónap elején Kecskeméten. Az ülésen részt vett *dr. Molnár Frigyes*, a SZÖVOSZ elnöke, *Nánási László*, az Elnöki Tanács tagja, a SZÖVOSZ Felügyelőbizottságának elnöke, valamint a társadalmi élet több országos és megyei vezetője, képviselője.

A nőbizottsági ülés résztvevői az első napon a szövetkezeti kiskereskedelem időszerű feladatairól tárgyaltak, a napirend előadója *Gombos Pál*, a SZÖVOSZ főosztályvezetője volt. A vitaindító előadásból és a hozzászólásokból kitűnt, hogy a gazdasági reform a szövetkezeti kereskedelemben is sok új lehetőséget adott a fejlődésre, a piac és a verseny kiszélesítését a szövetkezetek többnyire helyes módszerekkel végezték. Általában mindenütt javult az áruösszetétel, gyorsult az áruk forgása, átlagosan mintegy 9%-kal nőtt a forgalom. *Kialakult a helyes árpolitika, sikerült azt a célt elérni, hogy ennek alapja a nagyforgalom — normál haszon elve.* Lassan megszűnőben van a korábbi, kényelmes kereskedelmi szemlélet, a szövetkezeti kereskedelem egyre tekintélyesebb versenytárs. Sok gondot okoz viszont, hogy a tanyai boltok fele ráfizetéses. A területi elhatárolás, a fogyasztási szövetkezetek ellátási kötelezettsége ugyan megszűnt, a szövetkezetek azonban arra törekszenek, hogy ilyen körülmények között is biztosítsák a tanyán élő tagjaik ellátását. *Az a céljuk, hogy a tagság igényeinek kielégítése, az áruforgalom kulturáltsága, a vásárlókkal való foglalkozás színvonala legyen a szövetkezeti kereskedelem legfontosabb mértékadója, s ebben elsősorban a falusi asszonyok — mint a leggyakoribb vásárlók — képviselhetik a tagsági jogokat.*

A nőbizottság tagjai este a Berkes Ferenc Kollégiumban Tanácsköztársasági emlékünnepségen vettek részt. Az évforduló alkalmából a kollégiumban Joó Máriáról, a Tanácsköztársaság szövetkezeti mártírjáról nevezték el az egyik tanulószobát; a kollégium tanulói és a vendégek előtt Fehér Lajosné mondott avató beszédet.

Az új alapszabályban érvényesülhetnek a nők érdekei

Az ülés második napján az új szövetkezeti alapszabály elkészítésével, valamint a mezőgazdasági társulások működési szabályzatának kidolgozásával kapcsolatos feladatokról tanácskoztak; erről *Fehér Lajosné*, az Országos Szövetkezeti Nőbizottság elnöke tartott vitaindító előadást. Hangsúlyozta többek között, hogy az új szövetkezeti alapszabály-mintának számos olyan vonatkozása van, amely szorosan kapcsolódik a nőtagság érdekeihez, s a falusi asszonyok és lányok munkájának megkönnyítésére irányul. A tagok jogait és kötelességeit meghatározó alternatívák széles körű lehetőséget adnak a helyi elképzelések, kezdeményezések kibontakoztatására, a nők érdekeinek figyelembevételére. *A kulturált kereskedelem biztosítása, a termelésszervezési akciók, a szolgáltatási és ipari tevékenység körének bővítése mind olyan kérdés, amiben a szövetkezet rugalmasan alkalmazkodhat a tagok, elsősorban a nők igényeihez, ebben nem lehet irányadó a gazdaságosságra való törekvés.* Ezek megvalósítását, az érdekek érvényesítését jól szolgálják a különböző szövetkezeti tagbizottságok, amelyek a jövőben még határozottabban segíthetik a nőtagság szövetkezeti munkában való bevonását.

Az új alapszabály sok lehetőséget ad a különböző típusú szövetkezetek társadalmi és gazdasági együttműködésére is. A kisipari szövetkezetek szolgáltatásaik fejlesztésében, a helyi foglalkoztatás megszervezésében például még számtalan pótolnivaló van, de a mezőgazdasági termelőszövetkezetekkel való kapcsolat során is több olyan közös vállalkozás jöhet létre — palántanevelés, ipari, kisegítő, feldolgozó üzem, baromfikeltető — ami elsősorban az asszonyok munkáját segíti, könnyíti.

Az egyszerű mezőgazdasági szövetkezetek jogi helyzetében bekövetkezett változásról szólva a nőbizottság elnöke hangsúlyozta, hogy ezek között számtalan olyan társulási forma van, amelyekben jelentős a nők érdekeltsége. Ezért most, amikor tevékenységükre új szabályzatot készítenek, a szövetkezeti nőaktíváknak fontos feladatuk, hogy ebben megfelelő hangsúlyt kapjanak a falusi és városi háziasszonyok gondjai.

A nőbizottság véleménye döntő

Az alapszabállyal kapcsolatos referátumot hosszantartó értékes vita követte, amelyben felszólalt *dr. Molnár Frigyes*, a SZÖVOSZ elnöke is. Ismertette többek között a gazdasági reform legfontosabb, nőket is érdeklő szövetkezetpolitikai elveit, s az alapszabály készítés jelentőségére hívta fel a figyelmet. Hangsúlyozta, hogy *a nőtagság több figyelmet érdemel; a falusi asszonyok kapcsolata, véleménye döntő a szövetkezet munkáját illetően.* Feltétlen szükséges, hogy a jövőben a nőszövetkezők a választott testületekben is érdemi képviseletet kapjanak, a nőtagság elfoglalja helyét és képviselje érdekeit a szövetkezet megfelelő szervezeteiben. Éppen ezért helyes az a gyakorlat, ha a szövetkezet az alapszabálykészítés során olyan albizottságokat hoz létre, amely a szövetkezet működését női szemmel vizsgálja, és gondoskodik arról, hogy az mind bekerüljön az alapszabályba.

A vita után *Emőd Lászlóné*, a Szövetkezeti Nőbizottság titkára számolt be az SZNSZ nőszövetkezők tanácskozásának Londonban nemrégen tartott üléséről, amely a szövetkezeti nőmozgalom soronkövetkező feladataival foglalkozott. A kétnapos tanácskozás *Brachna Jánosnak*, a Bács megyei MESZÖV elnökének zárszavával ért véget.

A nőbizottsági ülés résztvevői

A tagok érdeke és a gazdaságosság döntsön

Tagsági kölcsön Kőrösszegapátiban

A szövetkezetek egyik legfontosabb törekvése napjainkban, hogy szorosabbra fűzzék kapcsolatukat tagságukkal, a közös ügyek tevékeny résztvevőivé tegyék a tagokat. Ennek egyik leghatékonyabb módszere a fokozottabb anyagi érdekeltség kialakítása. Mégpedig olyan anyagi kapcsolatokra van szükség, amely a szövetkezeti közösség és a tagok egyéni érdekeit egyaránt szolgálják. Ilyen megoldásnak bizonyul az utóbbi hónapokban számos helyen kibontakozott tagsági kölcsönzés és célrészjegyzés.

Ez azt jelenti, hogy a szövetkezet olyan, fontos gazdasági céljainak megvalósításához, amelyekhez a saját erő vagy a hitel lehetőségek nem elegendők, a tagság kölcsönnel vagy célrészjegy jegyzésével járul hozzá. A célrészjegy után a tag az alapszabályban előírt módon és mértékben részesedést kap. A kölcsönök után pedig a takarékpénztári szabályzat szerinti kamatot kapja. Ugyanakkor e kölcsönök lehetővé teszik, hogy a szövetkezet, a tagság, a lakosság részére nélkülözhetetlen, fontos szolgáltatásokat teljesíthessen, üzleteinek áruválasztékát növelve, a lakosság igényeit jobban kielégíthesse.

A tagsági részvételnek tehát két változata alakul ki. Az egyik a célrészjegy, a másik a rövid időtartamú kölcsön. A célrészjegyként befizetett összeg természetesen hosszabb időre marad a szövetkezetnél s utána — mint az alaprészjegyek esetében is, — nyereségéből évi 7% részesedést ad a szövetkezet. Ezt rendszerint kisebb, gyorsan megtérülő beruházásokhoz, korszerűsítéshez, a szolgáltatási tevékenység bővítéséhez veszik igénybe a szövetkezetek. A rövid időtartamú kölcsönt viszont 60—90 napra adják a tagok, s ezt elsősorban szövetkezetük üzleteiben az áruválaszték bővítésére fordítják. Ezért a szövetkezet az évi 5%-os kamat időarányos részét adja.

Tagsági kölcsönzéssel ma már sok helyen találkozhatunk, s a szövetkezetek az új anyagi forrást a legkörültekintőbben és gyümölcsözően használják fel. Jelentős segítséget jelent ez az olyan kis szövetkezetek esetében is, mint a Kőrösszegapáti Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet.

Ottjártunkkor nem indult ugyan még meg a kölcsönjegyzés, de a kölcsön-igénybevétel célját és feltételeit már pontosan tisztázták. Terveik szerint — mint Puskár Mátyás elnök elmondotta — a lakossági kívánságoknak eleget téve, már meglévő helyiségekben, két községben eszpresszót rendeznek be. Ehhez kiegészítésként 150 ezer forint tagsági kölcsönre van szükségük. Ezt az összeget célrészjegyként, 7%-os kamattérítéssel vennék át a tagoktól.

Ezen kívül az üzletek áruválasztékának, továbbá a felvásárlás bővítéséhez 200 ezer forintnyi, 60 napos felmondási határidejű kölcsönre van szükségük. Részletes gazdaságossági számításokat végeztek mielőtt elhatározták, hogy a közgyűlés elé viszik a kölcsönügyet. Sok egyéb között szükségességét a következőkkel bizonyítják.

Forgalmuk jelentősen növekedett a múlt év eleje óta. A további növekedést azonban mindjobban gátolja, hogy — különösen a tartós fogyasztási cikkekben — korlátozott anyagi erőforrásaik miatt nem tudnak megfelelő áruválasztékot nyújtani. E cikkek forgalmának növekedésére jellemző, hogy például míg 1967-ben mindössze 6, tavaly már 30 televíziót adtak el. Számításaik szerint a kölcsönök révén készleteik forgási idejét jelentősen csökkenteni tudnák. Egyébként a kölcsönfelvétellel egyidejűleg új premizálási rendszert vezetnek be a forgási sebesség növelése érdekében.

Azt, hogy a kölcsön a szövetkezetnek és a tagságnak egyaránt előnyös, Puskár Mátyás a következőkkel bizonyítja. A bankhitel igénybevétele korlátozott. A forgóeszköz-hitel után a visszafizetés időpontjától függően 7, illetőleg 8% a kamat, a tagsági kölcsön után viszont időarányosan 5%. A célrészjegyek után pedig 7% részesedéssel számolnak, de ezt nem terheli az eszközlekötési járulék. Figyelemre méltó emellett, hogy a tervezett 350 ezer forintnyi kölcsön átvételével mintegy 12%-ra növekszik a szövetkezet összvagyonában a tagsági hozzájárulás aránya.

Mindennél fontosabb azonban, hogy azok a tagok, akik anyagilag hozzájárulnak a szövetkezet gazdasági céljainak megvalósításához, fokozottabban figyelemmel is kísérik a szövetkezet munkáját, a részjegyek és kölcsönök felhasználását, s ezzel a közösségi élet tevékenyebb részeseivé válnak.

Azt tervezik ugyanis, hogy azoknak a tagoknak, akik anyagilag hozzájárulnak a közös célok megvalósításához, a kamattérítésen felül vásárlási kedvezményeket adnak. Így elővásárlási jogot biztosítanak számukra, továbbá árrés-kedvezményben részesítik őket.

Fontos feladatnak tartja a szövetkezet a napi fogyasztási cikkek forgalmának növelését. Szaküzletében bőséges élelmiszerválaszték áll a vásárlók rendelkezésére

A községben máris igen kedvező visszhangja van a szövetkezet kezdeményezésének. A tagok közül már számosan bejelentették kölcsönzési szándékukat. A szövetkezet vezetőiben azonban bizonyos aggályok is felmerültek. Attól tartanak, hogy esetleg külső szervek „nem nézik jó szemmel" a tagsági kölcsönzést. Úgy véljük felesleges az aggodalmuk, mert mint ahogyan például a szövetkezet kereskedelmi munkájába sincs senkinek joga beleszólni mindaddig, míg a fennálló törvényekbe nem ütközik, úgy a tagsági kölcsön is a szövetkezet belső ügye, amennyiben betartják a jogszabályokat.

Dr. Srankó István

Cukrászdát rendez be a szövetkezet a Kőrösszakállon épülő községi klubházban

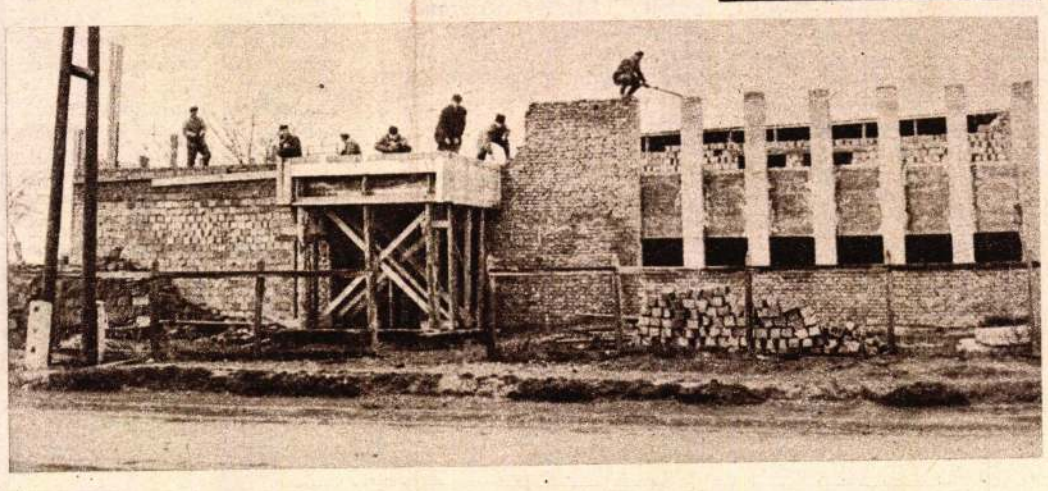

Kitüntetések április 4-e alkalmából

Hazánk felszabadulásának 24. évfordulója alkalmából a szövetkezeti hálózatban kiemelkedően eredményes munkát végző választott vezetőségi tagok és dolgozók közül a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a

„MUNKA ÉRDEMREND" arany fokozata

kormánykitüntetést adományozta: *dr. Czimbalmos Bélának*, a Szabolcs megyei MÉK igazgatójának, *Varga Illésnek*, a Szolnok megyei MESZÖV Igazgatósága elnökének.

A „MUNKA ÉRDEMREND" ezüst fokozatát

kapta: *Agonács Gábor*, a SZÖVOSZ szövetkezetpolitikai osztályvezetője, *Bartha Béla*, a Nógrád megyei MESZÖV személyügyi és oktatási osztályvezetője, *Benke János*, a sellyei ÁFÉSZ Igazgatóság elnöke, *Bíró Zoltán*, a tiszaföldvári ÁFÉSZ Igazgatóságának elnöke, *Duka Gyula*, a péceli ÁFÉSZ Igazgatóság elnöke, *id. Dinnyés József*, a nagykátai ÁFÉSZ Igazgatóság tagja, *Erdős Károly* a ZÖLDÉRT piaci főosztályvezetője, *Halász Sándor*, a Nógrád megyei MESZÖV választmányi tagja, *Jávorcsik Ferenc*, az ágasegyházi ÁFÉSZ Felügyelőbizottság tagja, *Kiss József*, a Somogy megyei MESZÖV információs és ellenőrzési főosztályvezetője, *Kozsnyánszky Gyuláné*, a tolcsvai Takarékszövetkezet Igazgatóság elnöke, *Körmendi Lajos*, a Komárom megyei MESZÖV Igazgatóság elnökhelyettese, *Mátai Gyula* a Dél-Budai ÁFÉSZ Igazgatóság tagja, *Péti Imre*, a simontornyai ÁFÉSZ Igazgatóság elnöke, *Polgár Jenő*, a nádasdi ÁFÉSZ Igazgatóság tagja, *Simon Lajos*, a kiskundorozsmai ÁFÉSZ Igazgatóság tagja, *Szöllősi József*, a VOSZK főraktárosa, *dr. Varga Imre*, a békési ÁFÉSZ Igazgatóság elnöke, *Zsukk Miklós*, a nyírbátori ÁFÉSZ Igazgatóság elnöke.

A „MUNKA ÉRDEMREND" bronz fokozata

kitüntetésben részesült: *Ábrahám Géza*, Gutorfölde, *Bozsó Imre*, Szolnok, *Cserményi Vajk*, Kecskemét, *Csomor József*, Orosháza, *Domanyek András*, Mezőfalva, *Farkas István*, Vajszló, *Forgó Béla*, Csongrád, *Futó Tibor*, Siófok, *Gányi Lajos*, Tevel, *Grósz József*, Budapest, *Kolonics Lajos*, Kisbér, *Kovács Gyula* Győr, *Kovács István*, Zalaszentmihály, *Libor József*, Székkutas, *Mikó József*, Nyíregyháza, *Molnár Ignácz*, Budapest, *Nagy Bertalan*, Szécsény, *Németh Pál*, Vác, *dr. Rappai György*, Budapest, *B. Rácz Lajos*, Bárand, *Ritók Lajos*, Beretytyóújfalu, *Spilák Ferenc*, Budapest, *Szabó Lajosné*, Budapest, *Szabó Zoltán*, Domoszló, *Széll Frigyes*, Szeged, *Takács János* Abaújszántó, *Turnai Kálmán*, Solt.

A „Belkereskedelem Kiváló Dolgozója"

kitüntetést 10, az „Élelmiszer Kiváló Dolgozója" 5, a „Kiváló Mezőgazdasági dolgozó" 5, a „Kiváló Pénzügyi Dolgozó" 5, a Külkereskedelem Kiváló Dolgozója" kitüntetést 3 fő kapta, a szövetkezeti dolgozók közül.

Az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetek Országos Tanácsa

„Kiváló Szövetkezeti Munkáért"

kitüntetéssel jutalmazott 81 szövetkezeti dolgozót.

Ferenczy Noémi

Gobelin várlatokkal
szerepel az alábbi tárlaton

N.N.: hagyat művészet
kiállítás az Ernst Museumban

Nagyság 1969 X. 5

Ferenczy Noémi

Szerepel a „Magyar művészet 1896-1945"
c. kávlatou az Ernst Lukrumban

Péter Imre: Háromnegyed század
magyar művészete

Nagy művelés 1969 11 sz. 36 old.

Ferenczy Noémi

Szőnyivel és Egryvel együtt a munka kapitalizmus e-
lőtti formáját idealizálták.

Kőnes É.: Dechants Gyula, Cosino
1968

259 l.

Ferenczy Noémi, festő

1965-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megvásárolta Ferenczynek "Anya gyermekkel" c.festményét. 224.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Ferenczy Noémi

adott tanácsokat a falkárpitszövéshez,
Fett Jolánnak.

Weiner Mihályné: Fett Jolán kiállítása
az Iparművészeti Muzeumban. „Művészet"
folyóirat, Budapest, 1969. febr. 2. sz.

48 f.

Ferenczy Noémi

Az 50-es évek közepén indították el az ő vezetésével az Iparművészeti Főiskolán a Goblin Szakot.

Ipari Művészet, 1967. 1. sz., 59. l. — P. Szabó Éva: Fett Tamás kiállítása.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művén

bemutatják a Magyar mesterek c.

sorozatban.

—: A Televízió irodalmi és képzőművészeti műsorai 518-520.

A KÖNYVTÁROS, Bp. 1964. szeptember XIV/9.

Ferenczy Noémi

„A nagybányai művésztelep tagjai közül legalább három kommunista volt: Ferenczy Noémi, Krizsán János és Ferenczy Béni!"
(1924–26.)

Jász Dezső: Kassától Bukarestig. Kritika VI. évf. 8. sz. (1968. aug.) 8. l.

Ferenczy Noémi

1919-ben együtt dolgozott a Proletár Képzőművészek Tanműhelyében Radnai Pannival.

Szij Rezső: Radnai Pannról. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. sz.

32 f.

Ferenczy Noémi

műcsit mutatták be a székesfehérvári István király múzeumban rendezett tárlaton.

Fóthy János: A „Gresham és köpe" kiállítása Székesfehérváron. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. p. 41 l.

Ferenczy Noémi
(1890-1957)

12. Kompozíció - szögegtere, 1919.
akvarell, papír 252 x 223 mm. ltsz. 1919-537
13. Akt ceruza, papír 617 x 345 " " 1919-538.

A Tanácsköztarsaság Zeggőművészeti vasárlásai
Szécsenfehérvár, István Király Mizeum 1969 dec.
Kiáll. Zat. Bev.: Szabó Júlia

Ferencsy Noémi

1. Magnető, 1949-50. akv. 41,9×21
2. Kirándulók, 1950. akv. 25,9×37,9
3. Sastózó nő akv. 36,3×33

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok, 1969 sep-okt.

Ferencz Noemi
gobelin művész

M.D.Y.

Méltatás.

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon
Művészet, 1961, máicius. — 37 l.

Ferenczy Noémi MDK

1890-1957

A párizsi Manufacture des Gobelins-ben tanult.

"Teremtés" 1913.

"Menekülés Egyiptomba" 1916.

1932-ig nagyrészt külföldön, Nagybányán élt.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960; 48.l.

Ferenczy Noémi /1890-1957/ MDK

"Ferenczy Noémi gyüjteményes kiállitása" 1956.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

20.e ~~21. 1.~~

Ferenczy Noémi
iparművész

M.D.K.

Gobelinművészetéről.

Keresztes Sándor: Macris Lizi gobelinjéről. — ~~Kép~~
Művészet, 1960. dec. — 16 l.

ADK

Ferenczy Noémi gobelinművész

Akvarelljei szerepeltek a Mezőgazdaság a Képzőművészetben c. kiállításon.

Kürti Katalin: A „Mezőgazdaság a Képzőművészetben" kiállításról.

Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 86. l.

Ferenczy Noemi
goltelin művész

M.D.K.

Textilterveiről.

Koós Judit: Csanyi Árpádné hivott textilteiről.
Művészet, 1961. április – 30 lap

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi : Gobelin

Délibáb

1942. nov. 14

(Gy-L.: A Kút kiállítása.)

A m. kir. vallás- és köz

3200 szám.

Mücmlekér

Rám

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

FERENCZY NOÉMI, iparművész

FERENCZY BÉNI, éremművész 19 darabból álló művészérem-sorozatának egyik darabja. Érmeinek jegyzékében: 57./.sz.-FERENCZY NOÉMI arcképe balról. Hátoldalon: A művésznő "Nővérek" c. gobelinje. 1937, ólom, bronz, 110 mm. Magyar Nemzeti Galéria. 68.old.

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

Ferenczy Noémi 4.

Akvarellek, gouache-ok és temperák is szerepeltek
(Madonna, Pók, Térdelő fiatal nő őszikével stb.)
A szerző Elek Artúr 1926-os (Nyugat) sorait idézi.

Dévényi I.: A Ferenczy-család kiállítása a budavári palotában;
Képzőmű. Almanach 1; Corvina 1969, 41.l.

MNK

Ferenczy Noémi

Repr.:

"Őszi szöllőhegy" Szőnyegterv. Akv.

159. kép.

"Pásztorlány" 1935-36. Szőnyegterv.Akv.

160. kép.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
Képtáblák a szöveg után.

Ferenczy Noémi

MDK

Festő

A Művészeti és Muzeumi Direktoriuma a balatonfüredi művésztelepre akarja küldeni és a lakásbizottságot kéri, hogy fővárosi műtermét
/VI. Lendvai u. 3/
erre az időre rekvirálás alól mentesitse.
/1919 máj. 31/

63.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

Ferenczy Noémi MDK

A közoktatási népbiztos az Iparművészeti Iskolához tartozó gödöllői szövőműhely vezetésével bizza meg. /1919 máj. 3/

100.o.

M.T. Képz. Él. Bp. ~~1961.~~ 1960.

Ferenczy Noémi

A Tomácsköztársaság alatt többekkel együtt Balaton-füreden művésztelepet akart szervezni, amelyben egyesült urbna a Nyolcak és az aktivizmus törzsgárdája.

Nemeth Lajos. Modern magyar művészet, Corvina, 1968 62. l.

Ferenczy Noémi

Egyéni stílusát a 20-as és a 30-as évek közepe közti időszakban alakította ki, a két világháború közötti magyar képzőművészet nagy értékeként.

Németh Lajos: Modern magyar művészet (London, 1968) 103. l.

Ferenczy Noémi

Tetőfedő a műve (vezető)

szerepel a „Deskovits és a szoc. művészet" c. kiállításom kékestetőrvásott

Mihályfi Ernő: A művészet fegyvezei

Tükös 1968 XI. 5

Ferenczy Noémi

A KUT 1927-es kiállitásán szerepelt.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965
192-197.l.

Ferenczy Noémi

Részt vett a KUT 1929-es kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán 1965.Bp. 2001.

Ferenczy Noemi

1924-ben alakult Képzőművészek Uj Társasága /KUT/ tagja.

Rabinovszky Márius; Kétkorszak határán Bp. 1965.
309.1

Ferenczy Noémi

Ébresztés /repr./

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp.1965.
képjegyzék

Ferenczy Noémi gobelin müvész M.D.K.

Mint a balatoni müvésztelepen dolgozó a proletár müvés iskola vezetésével megbizott müvész, mütermét a Közokt. Népbiztosság utasitásra az Orsz. lakóbizottság mentesiti

Szij B éla:Berény Róbert életutja gyermekéveitől a berlini emigrációig 121. l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Alkotása baja magángyüjteményben

Muzsa , akvarell

Szabó Julia: XX. századi művek bajai magángyüjteményben

Művészet 1965. febr.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

M.D.K.

Ferenczy Béni elkészítette
bronzba öntött alkotásait

Soós Gyula: Ferenczy Béni újabb emlékérmei
Művészet, 1964. szeptember – 30 kép.

Ferenczi Noémi, iparművész MDK

Magnetonszalagon őrzi a MDK Ferenczi Noémi hangját.

– d –: Csók István, Vedres Márk Ferenczi Noémi hangja 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. ápr. 23.

MDK

Ferenczy Noémi, festőm.-ip.műv.
Szentendre. szül.1890.megh.1957.
Ikertestvére F. Béni, szobrászm.

60.	Magvető. 1949.	Akvarell.
61.	Magvetőnő. 1949/50.	"
62.	Varjak.	"
63.	Szöllőkert ősszel.	"

Művészház. /Künstlerhaus./ Bécs. 1963
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzőm.kiáll. Kat.77.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festőm.-ip.müv.
Szentendre, szül.1890.megh.1957.
Ikertestvére F. Béni, szobrászm.

64.	Kévekötözök.	Gouache.
65.	Szöllöszüret.	"
66.	Szöllömunkások.	"

Müvészház. /Künstlerhaus./ Bécs. 1963
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzöm.kiáll. Kat.77.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festöm.-ip.müv.
szül.1890- megh. 1957-ben.
Ikertestvére volt Ferenczy Béni szobr.m.-nek.

Kiállitásai: 1931. Bp. Ernst-Muzeum./Önálló kiáll./
1925. Berlin.
1930. Drezda.
1931 Párisi Grand Palais.
1937. Párisi világkiállitás.
1956. Nagy önálló kiáll.összes müveiröl budapesti Nemz. Szal.
1958-ban a XXIX.Biennalen volt képviselve, hol bátyjának éremkiállitása szerepelt.

Müvészház./Künstlerhaus/.Béss. 1963.
Ferenczy Béni szobászm.kortársai körében.
M.Képzöm.kiál. Kat. 76-77.1.

Ferenczy Noémi, festőm.ip.-műv. HBK
ikertestvére F.Bénineк.

51.	Alvó nő.	1932.	Gouache.
52.	Pásztorleány.	1935/36.	Akvarell.
53.	Virágos rét.	1937.	Gouache.
54.	Muzsa.	1937.	Gouache.

Művészház. /Künstlerhaus/.Bécs.1963.
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzőm.kiáll. Kat. 77.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festöm.-ip.müv.
szül.1890- megh.1957-ben.
Ikertestvére volt Ferenczy Béni szobr.m.-nek.

Párisban kezdett tanulni ahol a gobelinszövömühely-
ben megtanulta ennek technikáját. Kb.20 évig külföl-
dön élt:Bécs,Berlin, Flórenz,Velence és Páris.
Elöször 1916-ban állitott ki a Ferenczy-család kiál-
litásán.Ekkor még nem mint gobelin specialista,ha-
nem olaj- és tempera képeit mutatta be.

Müvészház./Künstlerhaus/.Bécs. 1963.
Ferenczy Béni szobrászm.kortársai körében.
M.Képzöm.kiál. Kat. 76-77.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festőm.-ip.müv.
szül.1890- megh.1957-ben.
Ikertestvére volt Ferenczy Béni szobr.m.-nek.

1918-ban édesapja Ferenczy Károly emlék-kiállitásán szerepelt müveivel, majd 1924-ben a bécsi nemzetközi Kiállitás [illegible] egyedüli felkért magyar müvészeként [illegible] vett részt.
1925-ben különösen nagysikere volt Bátyjával Bénivel közös kiállitásnak a Bp.-i Nemz.Szalonban.

Müvészházak./Künstlerhaus/.Bécs. 1963.
Ferenczy Béni szobrászm.kortársai körében.
M.Képzöm.kiál. Kat. 76-77.l.

Ferenczy Noémi, festőm.ip.-művész.

ikertestvére F.Béninek.

47.	A pásztor.	1931.	Akvarell.
48..	Fahordás.	1932.	Gouache.
49.	Fahordók.	1932.	Akvarell.
50.	Szövönö.	1932.	Gouache.

Művészház. /Künstlerhaus/.Bécs.1963.
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzőm.kiáll. Kat. 77.l.

MDK

Ferenczy Noémi, festöm.-ip.müv.
Szentendre, szül.1890,megh.1957.
Ikertestvére F. Béni, szobrászm.

55.	Erdei tisztás.	1939.	Akvarell.
56.	Erdei tisztás.	1939.	Gouache.
57.	Virágkosár.	1942-43.	"
58.	Vándor.	1943.	"
59.	Rügyezö fa.	1946.	"

Müvészház. /Künstlerhaus./ Bécs. 1963
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzöm.kiáll. Kat.77.l.

Ferenczy Noémi gobelin mü é z M.D.K.

A 20-as évektől kezdve az emberi alak lép alőtérbe ! A paraszt kaszával, a favágó farönkkel, az épitő házakkal, a pék kenyerekkel, a pásztorlány bárannyal /repr. Szőnyegterv, akvarell.

Körner Éva:Magyar művészet a két világháboru között Bp. 1963. 51., 52.1.

MDK

Ferenczy Noémi /1890-1957/

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiallitasa.1956.,
83x57 MNG 60.99

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.
1960. Műcsarnok. Kat. 20.1.

Ferenczy Noémi

gobelinjei szerepelnek a

Ferenczy család vállalásában, Moszkvában

Pesti Napló Hírlap 1970 március 26

1. old.

Ferenczy Noémi

Művei szerepelnek a

Ferenczy-család Gyűjteményében a

Budapesti Történeti Múzeumban

Népszava 1968 június 23

7. old.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MUNKA
Budapest

1021

Ferenczy Noémi

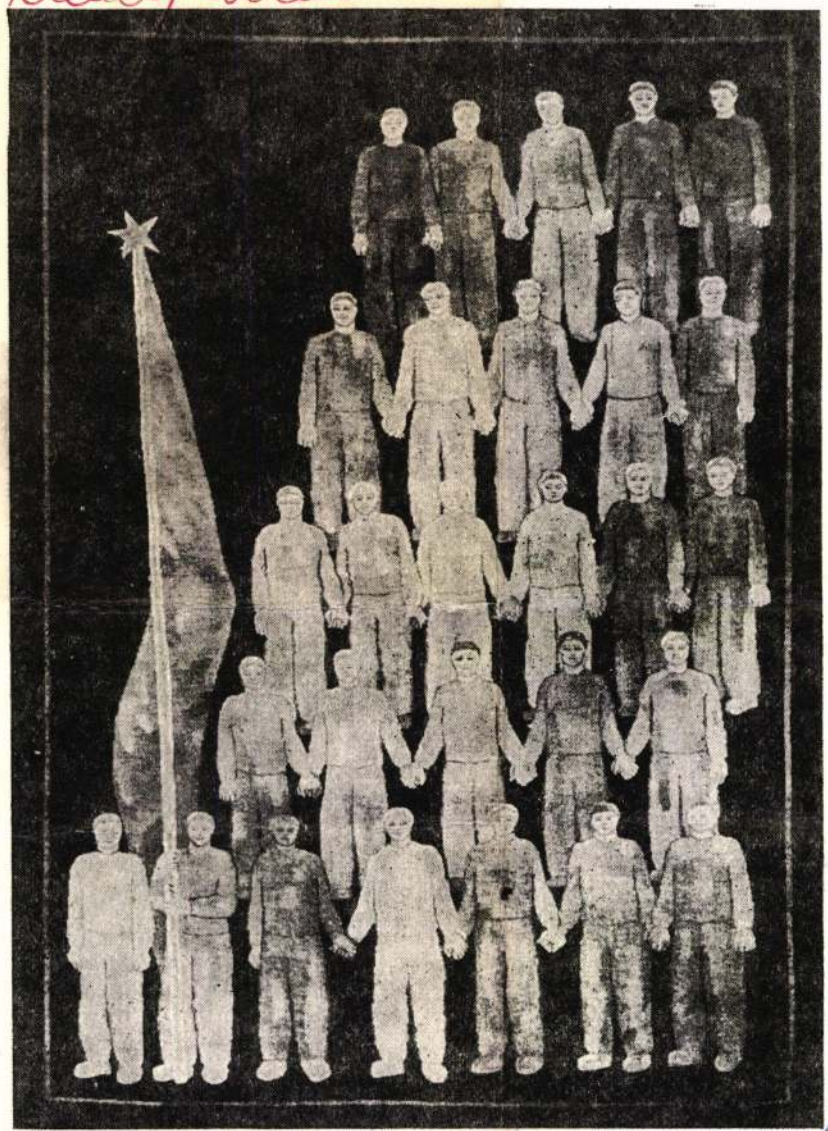

1969
10

Szervezeti élet

BOJTI ANDOR: Tapasztalatok és feladatok a tisztségviselők oktatásában ... 19
GÁBOR MÁRTON: A szakszervezeti sajtó terjesztéséről ... 20
A mozgalmi munka műhelyéből ... 21
MÓDOS PÉTER: Egy szb-titkár naplójából ... 22
BENKŐ ISTVÁN: Szocialista brigádoknak ajánljuk ... 23

Nemzetközi szakszervezeti mozgalom

A Német Demokratikus Köztársaság huszadik születésnapja ... 24
EÖRY ÁRPÁD: Új szakasz az arab szakszervezetek tevékenységében ... 26

Közgazdaság – szociálpolitika

NAGY LÁSZLÓ: Mire ösztönöz a kereskedelmi dolgozók bérrendszere? ... 28
FEKETE GYÖRGY: A Szakma Ifjú Mestere mozgalom a kereskedelemben ... 29
LŐRINCZ JÁNOS: Mi van a 90 százalékos visszaesés mögött? 30
NAGYVÁRI LÁSZLÓ: „Az újítómozgalom kérdőjelei" ... 31
ZSIGMOND MAGDA: Kik és hányan üdülhetnek? ... 32
Több megértést az üdülés nehézségei iránt (— ón —) ... 33
LUKÁCS MÁRIA: Öröklakás — munkásoknak ... 34

Kultúra, propaganda

BALOG ISTVÁN: Túlhaladott-e a munkásakadémia? ... 35
RÁDICS JÓZSEF: A szórakoztató irodalomról ... 36
SZENTGYÖRGYVÖLGYI REZSŐ: Színházi akció — fél sikerrel 38
ÁGH ISTVÁN: Fiatal írók Lillafüreden ... 39
BICSKEI GÁBOR: Vasas színjátszók találkozója, Ajka — 1969 40
G. SZABÓ LÁSZLÓ: A SZOT-díjas színház ... 41
HAJDÚ SÁNDOR: Képzőművészkör drezdai kapcsolatai ... 42
SZENDE ALADÁR: Értelmes magyarsággal ... 42
ARANY KÁROLY: Megélénkült a sportélet a textiles üzemekben ... 43

A mindennapi gyakorlathoz

DR. MOLNÁR DÁNIEL—NAGY SÁNDOR: A kollektív szerződések kiegészítése ... 44
Bér és szakképzettség (F. I.) ... 45
Hasznos tanácsok ... 46
A vezető szervek üléseiről ... 48

Int. mtársa, Rádics József, a Kiadói Főigazgatóság mtársa. Ripp Géza, a Közgazdasági Szemle főszerkesztője, G. Szabó László, újságíró. Szende Aladár, tanár. Szentgyörgyvölgyi Rezső, újságíró. Ungár György, a SZOT Szervezési és Káder O. mtársa. Zsigmond Magda, újságíró.

*

Kiadja a Szakszervezetek Országos Tanácsa.
Szerkesztőség: Budapest, VI., Dózsa György út 84/b. Telefon: 225-234.

Felelős kiadó: Gábor Márton.

Egyes szám ára 3,50 forint. A terjesztéssel kapcsolatos észrevételeket és az előfizetési díjakat kérjük a Népszava Lapkiadóhoz (Budapest, VII., Rákóczi út 54. Telefon: 224-817, csekkszámlaszám: 75.915. 001—46.) eljuttatni.
Lapzárta: 1969. szeptember 20.

69.3054 Egyetemi Nyomda mélynyomása, **Budapest.**
Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

FERENCZY NOÉMI: ÖSSZEFOGÁS

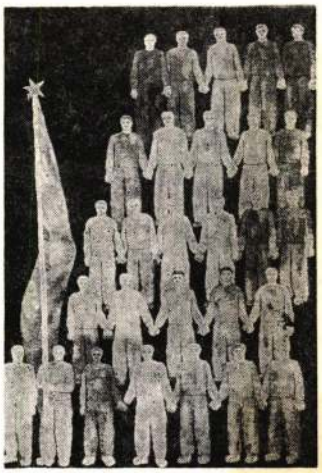

Ferenczy Noémi

1021

A Ferenczy család kiállítása

Ferenczy Károlyné, Fialka Olga és Ferenczy Noémi munkái

A valóban attraktív, nagyszerű kiállítás *két nőművésze*, anya és leánya műveiről szólunk ezúttal. Sokszor volt alkalmunk megállapítani, hogy a tehetséges nők kibontakozása — még valamennyire előnyös feltételek között is —, sokszorosan nehezebb, mint a férfiaké.

A Ferenczy családban az anya — kitűnően indult, sőt már-már be is érkezett mint művész — szinte megsemmisült az egyenletesen gyorsuló pályán felfutó férje, Ferenczy Károly, és a sajátos atmoszférától telítetten a művészet felé forduló három gyermek mögött. *Fialka* Olga nem csupán a művészet vágyát és gyakorlatát vitte be a családba, de széles és mély műveltsége — nyolc nyelven beszélt — teremtette meg azt a légkört, amelyben gyermekei — Noémi esetében például hiányos iskolázottság ellenére is — irodalomban és művészettörténetben alapos tájékozottságot nyertek. A nagybányai hosszú téli estéken az anya felolvasott a családnak vaskos klaszszikusokat, folytatásokban. Rengeteg külföldi folyóirat járt a házhoz és így a világ mozgását a kisváros elszigeteltségében is követni tudták. Az apa elképzelése szerint Valér fia festő lesz, mert zseniális; Béni mérnök legyen, ikertestvére, Noémi pedig házikisasszony, mivel sokáig nem mutatott szilárd hajlandóságot semmiféle pálya iránt. Az idő bizonyította Ferenczy Károly ítéletének elfogultságát: Valér nem volt zseni, Béni kiváló szobrász lett és Noémi az egész családban a legeredetibb egyéniséggé nőtt.

Fialka Olga művészetéről néhány finom rajz ád csupán hírt a kiállításon. Férjéről készített kis szénrajza expresszív erejű, míg rajzai és akvarelljei a mesterségbeli készség mellett szín- és vonalkultúrát tanúsítanak. Ez a szín- és vonalérzékenység és az ábrázolásban az összefoglalásra való törekvés az, amit Noémi tovább vitt és — igazán minimális tanultság mellett — szövött képeiben a legmagasabb szintre emelt.

S hogy *Noémit valljuk a legegyénibb tehetségnek* a Ferenczy körben, azt művei bizonyítják. Említettük, hogy fiatal lány korában semmihez sem mutatott hajlandóságot, pedig két fivére már eldöntötte, hogy művész lesz és tanulmányokat folytattak a nagybányai művésztelepen. Noémit ekkor utazni küldték és ruhatervezéssel kezdett foglalkozni. Ám párizsi tartózkodása idején felfedezte valódi hajlamát és 1911-ben a Manufacture des Gobelins-ben megtalálta útját és célját. Ott csak mesterséget tanulhatott, hogyan kell a mások által tervezett kartonokat megszőni, áttenni anyagba. De egyidejűleg megtanulta azt is, hogy ez az „áttétel" mesterség csupán, művészet akkor lehet, ha önálló képi fogalmazásban a sajátos mondanivaló nyer kifejezést.

Első munkái és természetszerűleg a nagy példák, a francia és flamand gobelinek nyomán és hatása alatt születtek. A *Teremtés* (1913) dúsan indázó növényi motívumok által több mezőre osztott, és a mezőkben a Paradicsom kis lényei láthatók. A *Menekülés Egyiptomba* (1915—16) még dúsabb növényzete előtt piros palástos kis Mária ül a szürke csacsin. A (helyszűke miatt nem szereplő) *Nő madarakkal* (1917) már nem annyira régi hagyomány, mint inkább a szecesszió hatása alatt született. Vagyis, az alkotó tevékenység kezdetén éppúgy nem volt mentes a hatásoktól, mint atyja vagy Béni fivére.

Noémi első bemutatkozása 1916-ban az egész család kiállítása keretében történt. Rá két évre a közben elhunyt apa emlékkiállításán vettek részt a Ferenczy testvérek. A háború élménye, majd a forradalmak Noémit 180 fokban a valóság felé fordították, és teljes érdeklődésével az ember, az alkotó, cselekvő ember felé fordult.

A Tanácsköztársaság leverése után visszatért Nagybányára és már 1920-ban Kolozsvárott kiállítást rendezett. Ezután egy ideig Bécsben és Berlinben élt és dolgozott, majd 1923-ban Berlinben az Iparművészeti Főiskolán tanszéket kínáltak neki, amit azonban nem fogadott el. Ez valószínűleg abban leli magyarázatát, hogy mindenkor a függetlenséget tartotta az alkotás alapfeltételének, s ez is hozzájárult, hogy rövid házasság után elvált. A húszas évekből nagyon kevés gobelinje van hazai tulajdonban, mert németországi tartózkodása idején közgyűjtemények és magángyűjtők szinte „lábon" megvették termését.

Wilde Ferenchez, máig hűséges barátjukhoz 1930-ban írott levelében elmondja egy gobelinjének születését. *„... Most végeztem be a nagy munkát, a tervet tavaly okt. végén kezdtem, a szövést dec. végén. 220 cm széles, 180 cm magas. Öt női alak van rajta, mind kék ruhában, egy fa alatt és rajta."* (Ezt a művet csak fényképről ismerjük.) *„... Még nem látok rajta tulajdonképpen semmit, mert belefáradtam. Télen 8—9 órát, nyáron 10—12 órát szőttem rajta naponta."* Vagyis, csaknem nyolc hónapi, átlagban napi tíz órai munkával készült el a négy négyzetméternyi szövött kép. Azok közül, amik külföldön maradtak — ha megmaradtak — egyet-egyet újra szőtt. Így például a *Fahordó* első megoldása (1925) Brémába került. Ezt 1945—46-ban újra szőtte. Az *Ásó ember* (1923) heidelbergi, a *Kertésznő* (1923) königsbergi magántulajdonban volt.

A szövés hosszadalmas tevékenység, méghozzá nem is álmodozás, hanem gondolati koncentráció, ugyanakkor bizonyos mértékű rögtönzés is, bármennyi gondos előtanulmány kíséri. A művész saját magának sem szolgája és változtat a tervén menet közben, gyakran az anyag, a fonalak színárnyalatainak parancsára. Az előtanulmányokat illetően mondhatjuk, hogy Noémi tervei, a kis akvarell és guacheképek önálló létű alkotások. És mivel a gobelin azáltal is nagy értékű — valóságos művészi értékén felül —, hogy ritka *egyedi* példány minden darab, a gyűjtők nagy szeretettel és lelkesedéssel szerezték meg Noémi költői szépségű, apróbb munkáit.

A kiállított gobelinek és tervek több mint négy évtizedet fognak át, s ezek Noémi fejlődésének egész ívét megmutatják. Kezdeti gyermeki áhítata a természet előtt, amelyben csak fűszál az ember — átformálódott eszmei és tapasztalati érlelődés útján az ember megismeréséig, megbecsüléséig és szeretetéig. Nem úgy szerette az embert, hogy nyájas volt — ez egyáltalán nem volt —, hanem a tevékeny, alkotó embert növelte nagyra figuráiban. Az általánosításnak olyan fokát érte el, hogy alakjai a maguk helyén, pékműhelyben, szénát gyűjtve, szőlőt kötözve, házat építve: típust adnak, de az egyszeriben tipikusat, mert megjelenésükben a leglényegre redukáltak.

Ám az egyszeri bennük az, hogy mindegyik — nemcsak a Szövőnő — *Noémi maga*. Gondoljunk csak arra, hogy Derkovits minden, vagy csaknem minden munkásalakja: *önarckép*. Ugyanígy azonosult Ferenczy Noémi a figuráival, a korhadó fát döngetővel csakúgy, mint a *Múzsával*. Ez utóbbi mű (1937) egyébként *ars poeticának* tekinthető, hiszen az alkotó asszony alakja jelenik meg rajta a lehető legegyszerűbb formában, elbűvölő színekben. Finom-kék háttér előtt ül, sárga ruhában, kis szürke asztal mellett és nagy könyvbe ír. A feje felett elszállott madárka vörösesarany hajánál egy árnyalattal sötétebb csupán, s a tenyérnyi bordűrben rózsaszínt virágzó kis fák sorakoznak. A bordűrökben elhelyezett motívumok egyébként mindig fontos, díszítő és értelmező jelentőségűek. Munkaeszközök, gyümölcsök, kalászok, a Szent István szegélyén keresztek, az újraszőtt Fahordó bordűrjén például sarló és kalapács.

Az alkotó munkához elengedhetetlenül szükséges függetlenségi törekvése nem mond ellent annak, hogy progresszív volt, hogy az elnyomott tömegek oldalán állott, és hogy már 1929-ben a Német Kommunista Párt tagja lett. A felszabadulás utáni első kiállítását 1947-ben az MKP rendezte és 1948-ban az elsők között kapott Kossuth-díjat. Rövid pedagógiai munkásságának eredményeként néhány tehetséges növendéke őrzi, illetve folytatja azt a nagy értékű hagyományt, amit számunkra Ferenczy Noémi páratlan életműve jelent. A magyar művészetben társtalan volt, de e kiállítás tanúsága szerint is, a huszadik század egyetemes művészetében a legnagyobb mesterek között a helye.

Oelmacher Anna

MAGYAR NEMZET
1988 JUN 27
Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Érettségi egy vidéki városban

„Az osztályfőnek nincsenek illúziói"

A vonat egy déli magyar város felé robog. A csomagtartóban bőröndöm alja négyszögalakban kidudorodik. Vaskos irattartó van benne, az irattartóban 28 magyar, 27 matematika dolgozat, hét orosz, nyolc német írásbeli.

A következő iratok lapulnak még a bőröndben: az írásbeli vizsgák jegyzőkönyvei, az eredeti írásbeli tételek címei, a szóbeli vizsgatételek, szaktanári jelentések a dolgozatokról, kimutatás a dolgozatok jegyeiről, kimutatás a vizsgák tételeiről és az érdemjegyekről, jegyzőkönyv az írásbeli lefolyásáról és eredményéről. Mennyi tanári munka, hány fáradságos óra fekszik bennük!

Az érettségi vizsgák rendjét egy 39 oldalas füzet hét fejezetben és 63 paragrafusban szabályozza. Milyen lehet egy szigorlat, vagy egy kandidátusi vizsga rendje?

„Életének dereka"

Mielőtt holnap reggel véleményt mondanék róluk — ez is az elnök egyik feladata — újból átlapozom a dolgozatokat. Magyarból most is két tétel között lehetett választani. Feltűnő az aránytalanság, 24:4 az első tétel javára, amely a magyar politikai és szerelmi költészet összefüggéseit kutatja egy Petőfi-idézet nyomán, azzal a tétellel szemben, amelyben Vörösmarty alapján arra kellene válaszolni: ment-e a könyvek által előbbre a világ? — Az egyik — nyomban meggyőződhettem róla — a sematizmus, a vulgarizálás felé csábít, mert a diákok abba a versbe is szerelem és politika összefonódását erőszakolják, amelyben csak az egyik vagy a másik van jelen. A másik tétel szintézist, gondolatokat kívánna, de ez — úgy tűnik — fogasabb feladat ebben az osztályban.

Annál több a helyesírási hiba. Egy csokor belőlük: *felelőség, válalunk, roban, felnőt, azomban.* Humor: *„életének dereka a második világháborúra esett, amelyet a fasizmus kettétört". „Ady büszkén vallja magát magyarnak, annak ellenére, hogy emiatt sokszor kellemetlensége támadt".*

A dolgozatok nagy része eléggé gyönge. A szóbeli tételek annál jobbak, ezeket egy jónevű, az irodalmi életben is szereplő tanár állította össze. E néhány tétel mintapéldája lehetne annak, milyen irányban lehetne továbbfejleszteni az érettségit.

Matematikából négy példát kellett írásban kidolgozni, de a másodikat egyetlen diák sem tudta jól megoldani, a negyediket pedig egy. Biztos, hogy nem ez a legjobb érettségiző osztály az országban, de az is biztos, hogy ennyi rossz matematikus nem lehet benne. A példákkal lehet baj.

„Lemaradt" tanulók osztálya

Megkaptam az osztályfőnök tömör jellemzését az osztályról. Egy mondat belőle: *„Az osztályfőnek nincsenek illúziói az érettségi vizsgával kapcsolatban."* Az okot — és ezzel közoktatásunk gondjainak egy részét is — megadja a jellemzés első bekezdése: *„Az 1964-ben indult, 54-es létszámból három év alatt szinte csak a fele maradt meg...* Másodikban az akkori osztályfő más pályára ment, az iskolavezetés az osztályfői teendők ellátásával, vele együtt a történelem, valamint a német nyelv oktatásával új tanárt bízott meg. Az iskolában megindult különböző tagozatoknál *lemaradt tanulók kerültek ebbe az osztályba."*

A helyszínen kiderül, hogy van itt az érettségi osztályok között francia, ének-zene tagozat, és van normál gimnáziumi osztály. Vagyis: „elit"-tagozatok tizenhatos, huszonhármas létszámmal és nem elit-osztály olyan gyermekekkel, akik nem voltak alkalmasak arra, hogy előkelő tagozatok tagjai legyenek. Ez így iskolapolitikánk eltorzítása. A tagozatok túlzásaira, mértéken felül megnövelt számára nem először hívjuk fel a Művelődésügyi Minisztérium figyelmét, évek óta jelezve a sznobság veszélyét és a többi osztály hátrányait.

Kezdődik az érettségi

Leckemondás, szinte minden tárgyból, hű adatok történelemből, képletek — az agyba jól bevésett képletek — matematikából, fizikából. Matematikából annyi föltétlenül kiderül, hogy lényegesen többet tudnak, mint amennyiről a dolgozatok tanúskodnak. Tehát nem annyira a gyerekekben, mint a példákban volt a hiba. Hiába gondolkodtatóak a magyar tételek, ha a kérdésre nem támad elegendő gondolat.

Szorgalom, igyekezet és néhány szívderítő mozzanat azért kárpótol a gondokért. S. Irén gátfutóként, könnyedén veszi az akadályokat, pirospozsgás arcán az izgalomnak semmi jele. Tiszta jeles. Édesanyja postai kézbesítő, édesapja egy környező téeszben dolgozik. Kollégista. Vagy B. József, aki egy teljes jegyet javít az érettségin, közepes helyett jórendű lesz. Ilyenkor érzem az érettségi igazi hasznát; ez a fiú például megkapta élete első nagy sikerélményét, személyes példája pedig megcáfolhatja azt a közhiedelmet, hogy aki egyszer közepes volt, az iskolái végezetéig ilyen marad.

Egy tiszta papírlap

Hosszú vázlatokat írnak a gyerekek, elfogyott a lepecsételt papír az érettségiztető bizottság asztaláról. Mellettem a tanárnő üres papírlapot vesz elő füzetéből, és mutatja nekem. Nem értem, miért nekem mutatja, hiszen nem én kértem. Megmagyarázza: üres, nincs rajta semmiféle jel, vagy írás. Tehát nincs rajta puska.

Mindketten belepirulunk a gyanúsításba, ő, hogy én ezt feltételezném róla, én pedig azért, hogy ezt ellenőrizni kívánnám. Olyan merev és rigorózus voltam eddig talán, amikor érdemjegyeket javítottam, és a bukásra álló, néhány percre eltávozott diáklánynak utána küldtem az osztályfőnököt: beszéljen a lelkére, nehogy más tárgyból is baj legyen?

Nem mi vagyunk a hibásak. Az érettségi vizsga ma még kissé a bizalmatlanságon alapul. Szigorú rendben ültetik le az írásbelikhez a diákokat, pecsétes borítékot bontanak fel előttük, szigorú rend szabályozza írás közben a néhány perces eltávozást, vázlatot írni felelés előtt csak az iskola pecsétjével ellátott papírra szabad. És még sokféle szabály van a felfüggesztésre, a szigorításra, az elnök, a bizottság jogaira, magatartására.

Nem mondom, hogy nagy részükre nincs szükség, ha az érettségit komolyan vesszük. De talán enyhíteni lehetne néhány szabályt, hogy ne csak a forma, a memória-torna meg az adat uralkodjék és döntsön, hanem az önállóság, az alkalmazási képesség, az ész is. Amire évek óta nagyon kevés eredménnyel törekszünk.

Ha nem félnék tiltó rendeletektől, eretnek lépésre szán-

Vi

a Művészeti F

Amikor a népfront budapesti bizottságának képviselője berekesztette a vitát, a beszélgetés tovább folytatódott, méghozzá olyan szenvedélyl-lyel, mintha sose szakadna vége. Búcsúzáskor az egyik részvevő meg is mondta: régen nem vett részt ennyire gyakorlatias, nyílt, lényegre törő eszmecserén. A *Hazafias Népfront* budapesti bizottságának *művelődéspolitikai munkabizottsága* tanácskozott péntek délután és este arról, *hogyan folytatódjék a következő évadban a népfront budapesti Művészeti Fóruma;* a megbeszélésen azonban szó esett kulturális és politikai életünk jó néhány más, időszerű kérdéséről is, elsősorban a szocialista demokráciáról, a népfront jelentőségéről és a közéleti vitákról.

A budapesti Művészeti Fórumot 1965 őszén létesítette a népfront.

Az első esztendő

öt vitája közül kettő képzőművészeti témával foglalkozott, egy operabemutatóval, egy új magyar drámával, az ötödik pedig egy sikeres regénnyel. Az érdeklődés egyre csappant; a pénteki tanácskozás elé terjesztett elemzés a kudarc okai között említette a többi között, hogy a vitákon elhangzó kérdésekre és javaslatokra később nem érkezett érdemi válasz, s hogy a vitákat voltaképpen túlságosan zártkörűen szervezték meg.

Az idén már — kísérletképpen — újra megrendezte a budapesti népfront a Művészeti

A meghívókból úgy tűnt: nem a mienk. „A HISZÖV és a KERORG közös kiállításán bemutatott népi iparművészeti termékek felhasználásával magyaros vendéglők (éttermek) berendezéséhez javaslataival rendelkezésére áll . . ."

Köszönjük, pillanatnyilag sem mi, sem kedves olvasóink zöme nem óhajt magyaros éttermet (vendéglőt) berendezni. Aztán mégis megnéztük a kiállítást a Régiposta utcai bemutatóteremben — és nem bántuk meg. Már csak azért sem, mert megtudtuk, hogy a KERORG nem valami orgia rendező társulás, hanem egy, az új mechanizmusban szemfülessé vált kereskedelmi munka- és üzemszervezési intézet. (Szebb nevet is választhatott volna!)

De főképpen azért nem sajnáltuk az időt és a színes filmet, mert rögtön rájöttünk, hogy ezek a terülj-asztalkák tulajdonképpen a mi asztalaink.

Nem mindenki szereti a népművészetet a lakásban, de aki kedveli, itt jó ötleteket kaphat. És persze a kivitelezéshez zsürizett tárgyakat is: textíliát, edényt, még bútort is, készen, illetve hosszabb-rövidebb várakozással, rendelésre. És szakértő tanácsot: milyen szőtteshez miféle cserép, fafaragás stb. való. Merev szabályok ugyan nincsenek, nem kell, nem is lehetséges, hogy valamennyi tárgy ugyanannak a tájegységnek a szülötte legyen. Csak a gyakorlott, csiszolt ízlés tud eligazítani, hogy ne csiricsáré összevisszaság, hanem derűs harmónia legyen az eredmény.

Képeinken a kiállítás néhány asztalát örökítettük meg. Tessék tekintetbe venni, hogy ezek vendéglői használatra készültek — lakásba, nyaralóba szerényebben, szolidabban is válogathatunk.

—t. —n.

1. **Kalocsai terítő borítja a parasztos gránit tányérokkal ellátott halászlé-asztalt. A szegedi lé után tárkonyos bárány-kocsonya; debreceni bogdánpecsenye és szentgyörgyi palacsinta szerepel — az étlapon**

2. **Ez a bableves-asztal. Hevesi terítő, mezőtúri edény. A borhoz betyárpoharak, egy hajtásra kell kiinni, mert gömbölyű a fenekük**

3. **A reggelizó asztalon piros kockás kéziszöttes abrosz, „Tüskevári" mezőtúri cserépedény**

4. **Sárközi terítőn zöld mázas mezőtúri edényből kínálják a soproni mandulás rétessel végződő bőséges vacsorát. Jó étvágyat!**

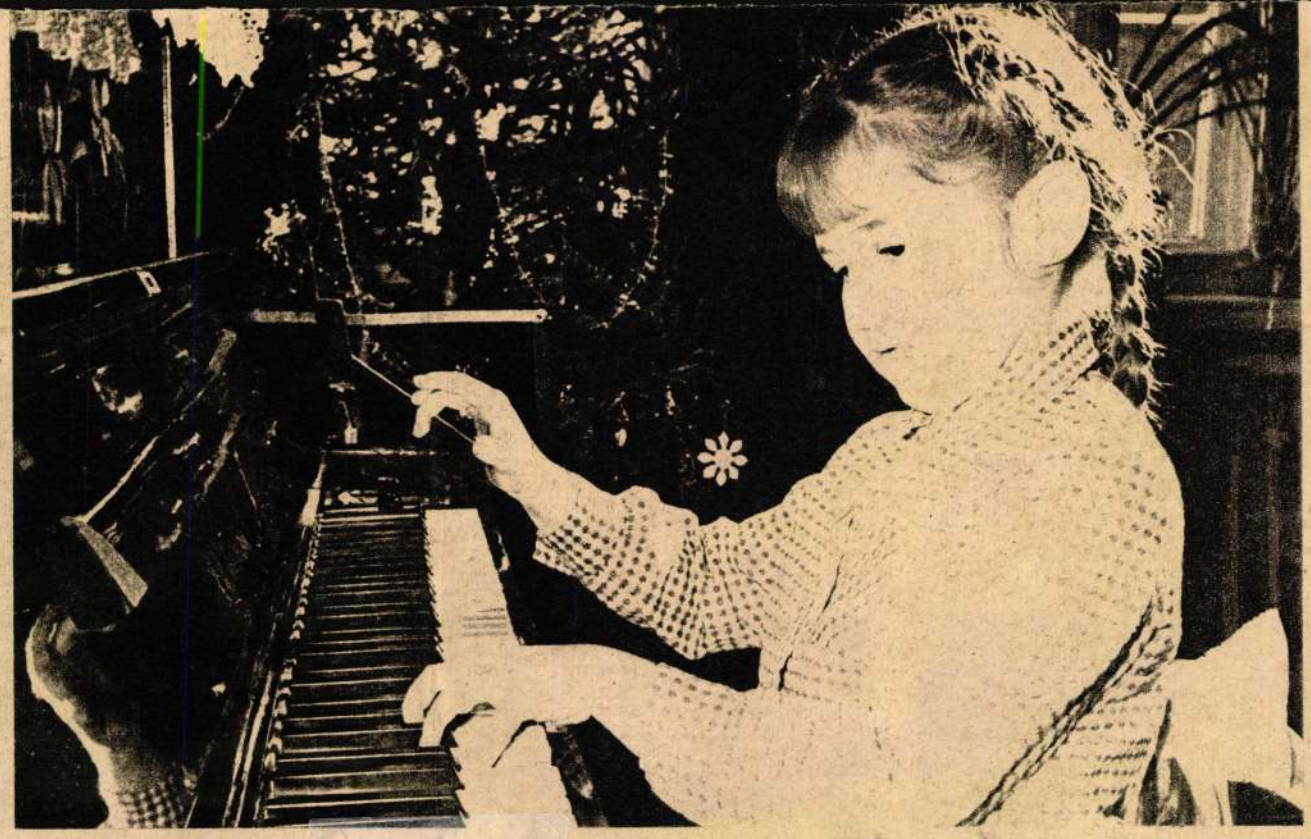

V. MŰSZINOV FELV.

Kislány a pódiumon

Kétéves volt, mikor a hallott melódiákat kipötyögtette kis ujjával a zongorán, egy év múlva már két kézzel játszott hallás után. Négyéves korában kezdett komponálni. A kottát persze nem ismerte, szerzeményeit a nővére kottázta le.

Ekkor ismerte meg a kislányt Anna Artobolevszkaja zenepedagógus. Érdekelte a „csodagyerek", tanítgatni kezdte.

A központi zeneiskolában komoly művészek üldögéltek a nagy asztal mellett, rá se hederítettek a csöppségre. Tánya *Fegykina* bátran odalépett az asztalhoz:

— Csókolom . . .

— Hát te ki vagy? — kérdezte meglepetten a bizottság elnöke. — És hány éves vagy?

— Négy és fél. És Tányecskának hívnak.

— Miért jöttél ide?

— Szeretnék játszani.

És Tánya játszani kezdett. Kerekre tágultak a szemek, és a moszkvai konzervatóriumra felkészítő központi zeneiskolába az elsők között vették fel Tányát.

*

Pjatyigorszkij, a híres karmester, lassan, elgondolkodva tette helyére a telefonkagylót. Érthetetlen: a moszkvai tanítók klubjában tartandó hangversenyhez végzős 10. osztályos növendéket kér a központi zeneiskolától, mire ők egy kölyköt ajánlanak. Egy harmadikos kislányt. S mindössze két próbát tudnak tartani vele . . .

Benépesültek a klub széksorai. A műsor szerint Hacsaturján, Sosztakovics, Glier műveit adja elő a szimfonikus zenekar, Leonyid Pjatyigorszkij vezényletével, Kabalevszkij harmadik koncertjét pedig a zenekar kíséretével — Tánya Fegykina, a központi zeneiskola hallgatója interpretálja.

És már ott is van a közönség előtt a kislány. Fehér masnik a tömött, szőke varkocsán. Koncentrál. A zongorára hajol, majd a karmesterre néz. A köztársaság érdemes művésze mint egy torony magasodik Tánya feje fölött, bólint, majd beint a zenekarnak.

Tánya csodálatosan játszott. Kotta nélkül. Nem nézett a zenekarra, a dirigensre, úgy tetszett, mintha ő vinné magával a zenészeket és a karmestert.

Nagy siker volt . . .

*

A szobájában vagy ötven babát számoltam meg. A kedvenceket név szerint is bemutatta nekem.

Rajta kívül hat lány és fiú van a családban. Valamennyien zenélnek: Garik hegedül, Irina csellózik, Gálja harmonikázik, a többiek zongoráznak. Anyjuk most egyedül neveli őket; férje, a jónevű jogász, 1960-ban meghalt.

Kedvemért rögtönzött hangversenyt tartanak.

A családi zenekar Tánya egyik szerzeményét játssza. Már tizenöt darabot komponált a kislány.

Tánya első önálló koncertjét a Bauman Műszaki Főiskolán tartotta. Azóta rendszeresen fellép a Filharmónián, sőt a szakszervezetek nevezetes oszlopcsarnokában is. 1962-ben Nyikolajev és Popovics űrhajósokat köszöntötték a televízióban. Egymás után üdvözölték őket a társadalom leghíresebb képviselői, s egyszer csak a bemondó közölte: a legfiatalabb szovjet zeneszerző óhajt most gratulálni az ünnepelteknek.

Tánya Fegykinát pillantottuk meg a stúdió közepén elhelyezett zongora mellett. Csillogó szemekkel jelentette be, hogy saját szerzeményét játssza el: az Űrhajósok indulóját.

Nyikolajev, Popovics, Gagarin és Tyitov meghatottan szorította meg az ifjú művésznő kezét.

Másik nevezetes fellépése a Kongresszusi Palotában volt. A Nők Világkongresszusa küldötteinek eljátszotta és elénekelte néhány szerzeményét, az Üdvözlégy napocskát és A gyermekek békét akarnak című dalát. A küldöttek felugrottak a helyükről, odaszaladtak Tányához, ölelgették, csókolgatták.

*

Az elsők között figyelt fel Tányára a moszkvai zenekonzervatórium professzora, Genrih Nejhauz. Ezt írta akkor Tánya oktatójának, Anna Artobolevszkajának: „Valósággal elbűvölt és végtelenül megörvendeztetett. Csodálatos, rendkívüli tehetség! El vagyok tőle ragadtatva!!!"

Még az előkészítőbe járt Tánya, amikor vendégszereplésre Moszkvába érkezett Yehudi Menuhin. Amikor meghallotta Kubányi dalát és Bölcsődalát, ezt írta Tánya kottáira: „Remélem, Tányuska, hogy még hallani foglak." Egy másik emlékezetes esemény Tánya életében 1965-ben történt. Anyukáját felhívták telefonon, hogy vigye el kislányát a konzervatóriumba, mert Van Cliburn szeretné látni. Az amerikai zongorista kérésére Tányuska ismét saját szerzeményeit játszotta: a Tavaszi prelűdöt, a Hajnalt és a Bölcsődalt. Van Cliburn édesapja is jelen volt ennél a találkozásnál. Miután a kislány befejezte a játékát, az öregúr kezet csókolt neki . . .

*

Tánya most negyedikes. A gyerekkórusok mindenütt éneklik szerzeményeit, felhangzanak a rádióban és a hangversenyeken. Nemrég új dalát mutatta be a tv-ben, melynek címe: „Vigyetek magatokkal, űrhajósok!"

Lehet, hogy Tánya valóban eljut majd a csillagokig? . . .

Ny. Babin

A Ferenczy

NOÉMI HÁROM ARCA
— FERENCZY BÉNI PORTRÉI

NOÉMI —
AHOGY A MŰVÉSZ ÉDESAPA LÁTTA

FERENCZY KÁROLY:
MADÁRDAL

FERENCZY VALÉR KÉPE
ÉDESANYJÁRÓL

Különös családregény, amellyel nem könyvtárban, hanem múzeumban találkoztunk. Jártunk náluk vendégségben, múzeumban, tárlaton, Pesten, Szentendrén, Székesfehérvárott.

Ferenczy Károly művei beletartoznak a Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállítási anyagába, a legszebbeket láttuk a nagybányaiak tárlatán, a Hegyi beszéd, a Kavicsot hajigáló fiúk, a Madárdal, vagy a Napos délelőtt ott van minden tankönyvben. Ferenczy Béni legutóbb Székesfehérvárott ajándékozott meg bennünket — esztendőkkel halála után — az élet, a harmónia plasztikus kifejezésével. Ferenczy Noémi gobelinjeit, színeit, magakialakította stilizált formavilágát, klasszikus nőalakjait, patetikus és mégis leegyszerűsített jelképi erejű munkaképeit sem felejtettük még utolsó kiállítása óta. De Ferenczy Valérnak, a nagyreményű idősebb testvérnek inkább csak a neve csengett ismerősen; Fiatalkori önarcképe, édesanyjáról festett portréja — meglepetés. És meglepetés a látogatónak az is, hogy Ferenczy Károlyné Fialka Olgának nemcsak a nevét, hanem a rajzait is megőrizte az utókor.

Az együttes, reprezentatív családi kiállítás szenzációjának hagyománya és történelme van. Legelőször több mint egy félszázaddal ezelőtt, 1916-ban, az Ernst Múzeum mutatta be az apát és gyermekeit közös tárlaton.

Nem vállalkoznék arra, hogy közreadjam mindazt, amit tudósok monográfiákban tárgyalnak. Az apa útját az egykori mester, Bastien Lepage-tól a teljes tartalmi, formai megújulásig, a Nagybánya nevével fémjelzett magyar impresszionizmus magaslatáig; Ferenczy Béni szobrászpályájának ívét az úttörő modern törekvésektől, a kubizmustól, a klasszikus harmónia kifejezéséig. Hogy összefogjam az életrajzok szerteágazó fonalát és elmondjam a művek margóján azt, amit tudni kell, vagy tudni érdemes. A művészek, történészek, szakemberek ezt a feladatát az okosan szerkesztett katalógus lényegében megoldja.

De természetszerűen adósunk marad azzal —, amit a megíratlan családregény ígér. Az alkotásra ihlető otthon levegőjének, a múzsák szolgálatában is összeforró, legszorosabb emberi kapcsolatoknak rajzával. Képzeletünknek, találgatásainknak szerencsére tények adnak támaszt: legelsősorban maguk a képzőművészeti alkotások.

A „civil" apák fényképalbumokban őrzik gyermekeik arcát. A művészek — Ferenczy Károly is —, műalkotásokban.

Ferenczy Valér főművében, édesapjáról írott monográfiájában szeretettel és nosztalgiával emlékszik vissza saját modellkorára. Hogyan kísérte bolygóként, társként édesapját Nagybánya környékén a festőkirándulásokra, hogyan lett belőle Izsák az Ábrahám feláldozásán, és József, mikor édesapját az ő bibliai története foglalkoztatja. És modell lett Béni is — már négyévesen —, durcás arccal, szoknyás, vörös ruhában. Genthon István megfogalmazása szerint „műalkotásba dermedt, mielőtt műalkotást teremtett". Béni felnőtt, szakállas arcát, párizsi tartózkodása után, Ferenczy Károly többször is megfestette. Noémi kislánykori képe a korai Ferenczy alkotások egyik jellemzően harmonikus példája.

A művészdinasztia feje soha nem akarta a maga elképzeléseit, stílustörekvéseit ráerőszakolni családja tagjaira. Sőt, ellenkezőleg, megnyugodva és örömmel ír arról, amikor Béni már a maga önálló művészi útjára lép. Csak a művésznek az önmagával való feltétlen és szigorú igényessége alkotói példa, amely kötelező erejű hagyománnyá szilárdul a családban. Stílusát az apa nem örökítette át, de munkamódszerét — amelyet egyetlen francia szóban „bouleverser" (felborítani) foglalt össze — igen. Művészfiainak is többször tanácsolta, ne sajnálják újrakezdeni azt, amit jobban is meg tudnak oldani.

És hogy a mag jó talajba hullott, azt Ferenczy Béni, életművén kívül, szavakkal is vallotta. *„Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez — munka a munkáért — nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is."*

család

Ferenczy Béni életművében maga is többször állított emléket a családtagoknak. A legérdekesebb közülük talán a várbeli kiállításon egyetlen tárlóban bemutatott, három klasszikus Noémi portré. Már nem a gyermek, akit az apa festett, és nem is a későbbről ismert fáradt, aszkétikus, szellemmel teli arc. Inkább a görög istenek szigorúbb arca néz ránk. A modell pedig mindössze huszonhat, a legkésőbbin harmincéves.

Adalékokat kerestünk egy család regényéhez, és lám, bennünket is elcsábítottak a művek. Talán nem véletlenül: a halhatatlan ikrek életműve legyőzi, eltakarja az életüket is. Pedig Ferenczy Béni önmagát kereső ifjúsága, a forradalomban való szereplése, kényszerű emigrációja, szerteágazó alkotótevékenysége, Erzsivel való legendás házassága, s később a betegséget, halált legyőző akaraterő csodája valójában — eposzi téma.

FERENCZY BÉNI JELLEGZETES, HARMONIKUS FIÚ ALAKJAI KÖZÜL VALÓ EZ A SZOBOR

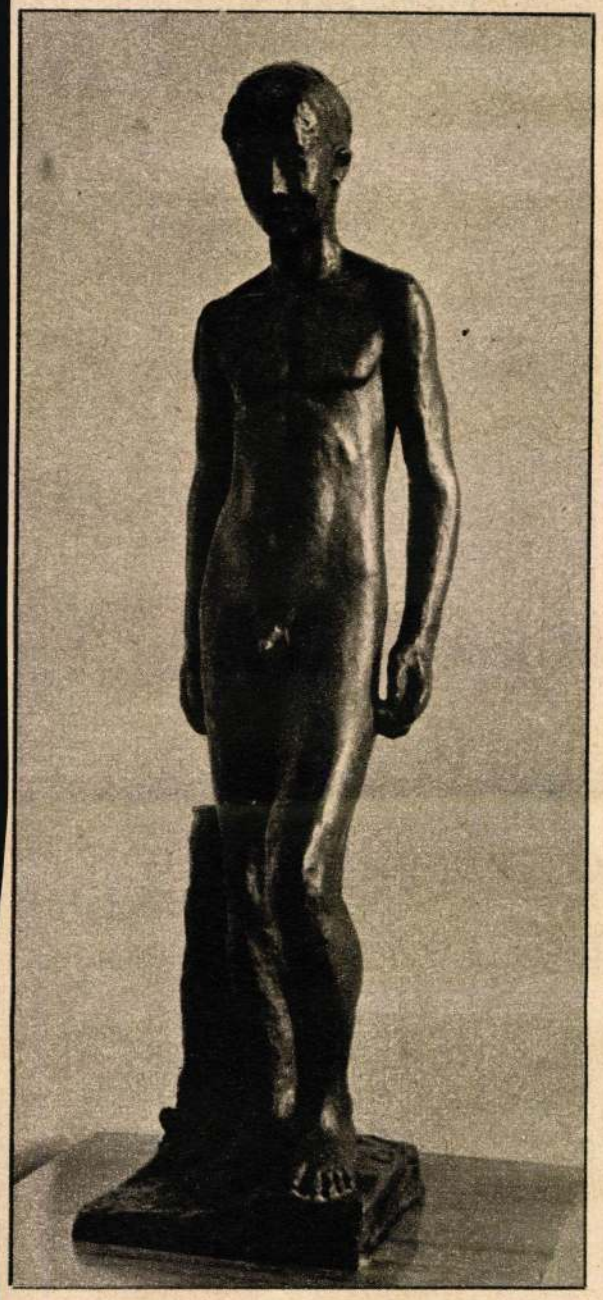

HKV KÉPSZOLGÁLAT — GÁRDOS KATALIN FELVÉTELEI

KORHADT FA (FEHÉR EMBER BALTÁVAL) — FERENCZY NOÉMI GOBELINJE

De van a családnak egy tagja, akinek jelleme vonzóbb, izgalmasabb, mint hagyatéka. Ferenczy Károlyné, Fialka Olgára gondolok. Aki előbb volt művész és csak azután múzsa. Nagykultúrájú, nyolc nyelven beszélő művészjelölt, nagy reményekre jogosító sikeres grafikus és illusztrátor, amikor unokatestvérével, Ferenczy Károly gazdásszal találkozik. Kettőjük sorsdöntő találkozása ébreszti fel a képzőművészethez fiatal korától vonzódó fiatalemberben — a művészt. Együtt utaznak, remekművekkel ismerkednek, Ferenczy Károly tanulni kezd, és mire elindul a művészpályán — a feleség önként hátralép. Művészből múzsává, azután három gyermek anyjává lesz. Valér fia emlékei szerint nemcsak a háztartás, az anyai kötelesség készteti erre, hanem az is, hogy Ferenczy Károly nagyobbra tartotta benne a feleséget, mint a művészt. Tragikus törés egy felfelé ívelő művészpályán, vagy korának tipikus asszonysorsa, megadás vagy áldozat... — a megíratlan regény szerzőjének tények és művek segítik majd eldönteni. Lehet, hogy embernek nagyobb volt, mint művésznek, de nevét akkor is megőrzi a művészettörténet.

A Bach családnak 57 tagja kapott helyet a muzsika történetében. A Brueghelek neve mellett ismerősen cseng a többesszám. A Ferenczy családdal a budai várban most azok is megismerkedhetnek, akik eddig csak egy-egy alkotó művét szerették. A művek mögött kirajzolódó emberi háttér még teljesebbé, gazdagabbá teszi a képet.

Földes Anna

Csak rutinmunka való nőnek

NÁDOR ILONA FELVÉTELEI

Előljáróban:

a kérdésfeltevés nem provokatív jellegű. Nincs benne az igazság kulcsa. Két látszólag — de csak látszólag — összefüggésteien élmény gondolkodásra ösztönző, de nagyon összecsengő, szorosan is szálakat szövő gondolatsorba ütközött.

Az egyenjogúság ára

Eredetileg nem első személyben szerettem volna a témához hozzászólni. Mivel vitaindító riportunkban éppen egy orvosprofesszor foglalt állást amellett, hogy csak rutinmunka való a nőknek, úgy gondoltam, egy orvosnőt fogok megszólaltatni. Aznap jelent meg az újságban a kitüntetett, kiváló orvosok névsora. Megvolt az „à propos" is: közülük keresem fel azt az orvosnőt, aki elmondja... A riport kútba esett: a „kiválóak" névsorában egyetlen női név sem szerepelt.

Tudom, hogy ez nem tekinthető perdöntő érvnek, a névsor mégis jó kiindulópont a kérdés megismétléséhez: vajon valóban csak rutinmunka telik tőlünk?

És riportalany híján — önmagamat szólaltattam meg.

Életem a bizonyság rá — szemben állok a bennünket csak rutinmunkára kárhoztató, konzervatív, antihumanista, végső soron emberi jogainkat megnyirbáló nézettel.

A mi nemzedékünk számára természetes volt az egyenjogúság. Nemcsak azért, mert az alkotmányban és az újságban olvastuk, hanem azért, mert valóban abban nőttünk fel. Még mi, bölcsészlányok is büszkék voltunk azokra, akik honfoglalóként jutottak be a jogra, műegyetemre. Biztosak voltunk benne, hogy tárt karokkal és kapukkal várnak bennünket a munkahelyek — így is történt.

A problémák az egyenjogúság körül, a mi számunkra, később kezdődtek. (Persze, tudom, ez sem általános. Hiszen a frontáttörés országos érvényű volt ugyan, de mégsem egyetemes. Férjem tanári tapasztalatai is megerősítették: sok munkáscsaládban az egyenjogúság elvének megingatása már a kamaszlányoknál kezdődik. Mert, amíg a gimnazista fiú egyetlen dolga a tanulás, olvasás, a gimnazista lánytól elvárják a szülők, hogy takarítson, mosson, segítsen a konyhán, vigyázzon a kisebbekre. Tévedések elkerülése végett, nem a családi munkamegosztás ellen szólok, hanem a családon belüli teherelosztás legelső aránytalanságát szeretném érzékeltetni.)

Nem a házasságkötés idején írtuk az egyenjogúság fogalma mellé az első kérdőjelet. Hiszen a legtöbben lakás nélkül, szülőkkel, sőt, kollégistaként, menzakoszton kezdtük a családalapítást. A háztartásról, ha egyáltalán szóba került, fölényes kézlegyintéssel beszéltünk. Történelmi kategóriának tekintettük és büszkén lázadtunk ellene, nehogy kispolgári keretek közé szorítsa szárnyaló ifjúságunkat. (A töltött káposztát és a cseresznyésrétest ettől függetlenül szerettük. Jobban mint a menzakosztot.)

A gyerek azonban a legtöbb „modern" családot ráébresztette arra: lehet, hogy a második műszak történelmi kategória, de a mi századunkban, korunkban ezt nem elég definiálni, hanem el is kell látni.

Ekkor következett be az a fordulat, amelyről kolléganőm írt; hogy a fiatal, hivatástudattól lobogó mamák könyörgő levélben édesgették föl magukhoz Budapestre a nagymamákat. Már akinek volt. A többieknek maradt a bölcsőde, a fizetett alkalmazott, a fejgörcs. És az örökös választás: hogy mi fontosabb, kimosni a halomba gyűlő szennyest, *vagy* elolvasni a hetek óta hányódó szakkönyveket. Meleg vacsorát főzni, *vagy* nyelvórára menni. Csupa olyan kérdés, amelyet a napi munka *után* kellett eldönteni, mert azt, hogy a munkahelyünkön helytállunk — természetesnek tartottuk és természetesnek tartotta a férfitársadalom is. Ezért létesítettek — a munkaidő tartamára — bölcsődéket, üzemi ebédet, ezért fizettünk fizetésünkből jelentős összegeket a félnapos bejáró és gyerekmegőrző néniknek. A dolgozó nőtársadalom számszerű többsége számára a munkaidő után vállalt második műszak, a pihenés, szórakozás óráit rövidítette meg. A hivatást vállaló, nem rutinmunkára szegődött nők azonban, saját jövőjüket, egyenjogúságukat kockáztatták.

Hiszen a férfi kollégák — semmivel sem lustábbak, tehetségtelenebbek nálunk — a napi munka végeztével további órákat töltöttek, tölthettek olvasással, tanulással, felkészüléssel. Ilyen körülmények között lépést tartani nem *azonos* képességet követelt volna a nőktől, hanem a férfiak tehetségének többszörösét. Így aztán a hivatástudattal rendelkező, rátermett asszonyoknak csak egy, a férfiakénál sokkal kisebb százaléka jutott el saját tehetségének maximális kibontakoztatásához.

Kisebb százalékot írtam — de írhattam volna töredéket is. Persze igaz, hogy ennek a, sajnos nagyon szűk, alkotómunkát végző női rétegnek a léte is érv a nőket lebecsülő konzervativizmus ellen. Hiszen valóban, a legeslegjobbak így is bebizonyították... És, hogy a férfiak közül a jobbak is eljutottak oda — kevesebb erőfeszítéssel — mint a nők közül a legeslegjobbak? Hát istenem az élet, és különösen a tudományos munka verseny, nem pedig idill.

Csakhogy — és itt szeretném tovább árnyékolni az amúgy sem rózsás képet: a nőknek még ezért a relatív és szűk körű egyenjogúságért is nagy árat kellett fizetni. A legkönnyebb helyzetben azok voltak, akik helyett az édesanya „fizetett". Munkával, gondoskodással, a háztartási teendők ellátásával. Viszonylag kevesebb volt a gondjuk azoknak, akik ketten együtt eleget kerestek ahhoz, hogy háztartási alkalmazottat tartsanak. (Ezt a megoldást nemcsak az anyagi, hanem a lakáskörülmények is korlátozták. A mi nemzedékünkben is viszonylag kevés fiatal pár rendelkezett *még egy* fő számára alkalmas lakással.) Nem cinizmusom, hanem időnként fellángoló elkeseredésem, fáradtságom mondatta velem oly sokszor a keserű axiómát, hogy az egyenjogúság feltétele — egy nem egyenjogú nő, és minden nő annyi százalékban egyenjogú, ahány százalékban lekötni egy nem egyenjogú nő munkaerejét.

Az egyenjogúság árát nemcsak pénzben: átvirrasztott éjszakákban, munkával töltött vasárnapokban is kifejezhetjük. A munka mellett érettségiző, esti egyetemen tanuló, disszertációt készítő asszonyok kivetel nélkül szólhatnak erről.

A számlát azonban — merjük bevallani — többnyire nemcsak mi fizetjük. Hanem férjeink is, akik eltűrték vagy megszokták a háztartás döccenőit, a vasárnap is vendéglői ebédet. (Amíg kandidátusi disszertációmat írtam, több évig nem került az asztalunkra meleg vacsora.) Igaz, a rendes, megértő férj ilyenkor „jobban is szereti" a hideget.... De már a kapkodva, utolsó percben felvarrott inggomboknak az sem örül, aki egyébként maximálisan támogatja felesége ambícióit.

És itt vannak a gyerekek. (Hivatással bíró nők, nagymama nélküli családok esetében rendszerint csak *a* gyerek.) Még nem volt hároméves a fiam, amikor azzal a meglepő következtetéssel fogadott, hogy „legjobb annak, akinek az anyukája szövőnő." Csodálkozásom láttán hozzátette: „Azoknál biztos nincs otthon gép." Szemében ugyanis, az írógép nemcsak az anyja rabtartója volt, hanem személyes ellensége is az fosztotta meg még az otthoni órák egy részében is apjától, anyjától, a joggal követelt játéktól. Annak a kattogása intette csendre — hiszen nem lehet lármázni olyankor, amikor anyu dolgozik.

Igaz, az egyenjogúság árat — bármilyen borsos is — a valóban hivatástudattal rendelkező nőknek érdemes megfizetni. A társadalom biztosította erkölcsi és anyagi ellenértékről most nem szólok (ez a munkahelyi egyenjogúság kérdéskomplexumába tartozik), sem az egyéni munka adta boldogságról; hanem arról, hogy még ennek a félrehúzó családi mérlegnek is megvannak a maga pozitívumai. Hiszen éppen az alkotó, nem rutinmunkát végző férjek egy része — nem mind! — igényt tart arra, hogy a feleség szellemileg egyenjogú társa legyen, és a gyerekek, amit elvesztenek a rájuk fordított órák számában, megnyerhetik (legalább részben) a foglalkozás intenzitásában, a szülői példaadásban, az otthoni kulturált, és valóban munka központú légkör nevelő erejében.

Nem, nem hiszek abban, hogy a helyzet reménytelen. Nem hiszek abban, hogy eleve és örökre rutinmunkára vagyunk kárhoztatva. De tudom, hogy a valódi egyenjogúság ára a mi korunkban még olyan magas, hogy csak kevesen hajlandók, kevesen tudják megfizetni. Ez tükröződik az olykor elszomorító névsorokban és statisztikákban is.

Földes Anna

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET-MAGYARORSZÁG

Színes fonallal szőtt szépség

Emlékezés Ferenczi Noémire

Érdekes ház volt Budapesten a Deák tér 3. alatti. Tornya uralta a teret, lépcsőházában nyüzsgő volt az élet. Itt dolgozott az Angelo fotoműterem. Az egyik emeleten a Rotschild szalon varrónői készítették a ruhacsodákat. A harmadik emeleten egy Pest szerte ismert fogász szedte nagy pénzekért a fogakat. De a nagy zaj úgy csökkent, ahogy a lépcsőkön felfelé mentem. S a tetők alatt az üzleti élet zajától távol csodavilágot ígért a csend.

Két műterem volt itt. Az egyikben Kmetty János, a másikban Ferenczi Noémi dolgozott. Két csendes ember, akiket 1944-ben összekötött egy kissé a kor elleni lázadás hangulata és érzése, Noémi nénihez szívesebben jártam fel. Gyermek voltam, s valahogy közelebb esett hozzám nagy kerek szemének melege, csendes szava.

A gobelinek világába léptem, s csak később, évek múltával értettem meg: nap mint nap egy csodálatos művész spontán tárlatának voltam vendége. Rövid haja volt. Kurtára nyírta, fiúsra. Először féltem tőle. De csak addig, amíg meg nem szólalt. Hangja mollban zenélt, s amikor mesélt munkájáról, minden alkalommal ars poeticáját fogalmazta.

— Látod, ez egy Madonna. Egy gyermek van az ölében. A karácsonyi Jézus. Olyan anyuka, mint a tiéd. S olyan gyermek, mint te voltál. (Keze siklott a papíron, s máig is feledhetetlenül rajzolta a magyar Madonnát. Arca kicsit keserű volt, a gyermek se nevetett. Foltokat rajzolt, s a két — — számomra már akkor is olyan szomorú alak — monumentálissá nőtt.)

1944 karácsonya előtt voltunk. Amikor felbúgott a sziréna, ott ültünk a pincében. Oda is lehozta a Madonnát. Aki szűrke volt és keserűen nézett. Nem tudtam róla, hogy ez a keserűség 1919. után Párizsban fagyott az ő arcára is, amikor emigrációban volt. Ma már megértem. Táblája ott volt az ölében, s amikor csattantak az aknák, amikor lőtték a várost, a Mária-arc még keserűbb lett, s a gyermek szája sírásra görbült.

Olyan gyermek volt, mint én. Mert Ferenczi Noémi sose festett mást, sose szőtte selyem szállal gobelinné mássá a valóságot. Komor, fiús haja alól kivillanó meleg szeme nem tudott mást látni, mint azt ami van.

Az aknák robbantak, a bombák tépték a házakat. Lassan és csendben minden a pincébe vándorolt. A gobelinek, a vázlatok, a félig készre szőtt szépségcsodák. Ő ült a pince félsötétjében, a petróleumlámpa fénye mellett. 1944 nyomora az ő fejében képpé állt össze. A háború vihara selyemszálakból szőtt hitvallássá finomult.

Ő öregedett — én felnőttem. Még találkoztunk. 1957. decembere előtt, — mielőtt álomra, hosszú és végtelen álomra hunyta a szemét — a magyar Madonnával egy képes folyóirat borítóján, vele Budapesten. A szeme a régi maradt. Benne égett Párizs, München, az illegalitás sok esztendeje, a pince sötétje. Hű maradt eszményeihez, az emberséghez, a széphez.

1944 karácsonya előtt azt hittem, hogy magyar Madonnája az istenanya. Aztán rájöttem arra, hogy a Madonna az anyák arca volt. A szenvedő anyáké. Ez a törékeny asszony, a nagy Ferenczik gyermeke és testvére egy kor szenvedését, szépségét, reményét szőtte selyembe.

Immár negyedszázada ennek. 10 évvel ezelőtt találkoztam vele utoljára. Egy hideg decemberi napon, 20-án. Sírjánál. Búcsúztatták. A Kossuth-díjast. az Érdemes művészt, az Iparművészeti Főiskola tanárát. Álltam, valahol messze hátul a sírjánál. Mint nem meghívott. Mégis tanítványa. Aki megtanított arra, hogy gobelinbe szőve is él az igazság.

Burget Lajos

hogy nem a játékvezetőben, hanem a spanyol labdarúgók viselkedésében volt a hiba.

A VVK bizottság módosí-

ruha, étkezési hozzájá
saját lakóhelyen kívüli
lalkoztatás esetén —
sultságtól függően — k
élési pótlék, természe
szállás vagy szállásdíjté
négyhetenkénti hazaut
költségtérítés.

Jelentkezés:

személyesen, budapesti munkahelyre: Bp. VI., Mozsár u. 16. Vidéki munkahelyre: Bp. VII., Síp u. 23. (főporta)

(Bp. 4833)

és testvér

IVÁNCSIK ISTVÁN

elhunyt. Temetése 22-én délután 2 órakor lesz az Északi temető ravatalozójából.

Gyászoló család

(4806)

ókat,
, bádogosokat,
osokat,
ari szakmunkásokat

ESTI

re felveszünk.

ombat van.

ést fizetünk.

állást biztosítunk.

DIPARI VÁLLALAT,

Bástya utca 35.

Csepel

FIGYELEM!

VÁLLALATOK, TERMELŐSZÖVETKEZETEK, ÁLLAMI GAZDASÁGOK, KTSZ-EK!

A CSEPEL AUTÓGYÁR
1967. IX. 10-től kezdődően

elfekvő készleteiből

(kereskedelmi áruk saját termék regie anyagból)

eláiusítást rendez

Bp. XIII., Béke tér 9. sz. alatt szombat kivételével mindennap de. 9—13 óráig.

Telefon 409—912, 409—913, 409—914.

(HV 75)

Autótulajdonosok és motorkerékpár tulajdonosok figyelem!

A téli időszak beálltával a gépjárművek indítása nehezebbé válik. Megnöveli az akkumulátorok élettartamát, ha használja az A/17 tip. akkumulátortöltő készüléket. Kapható az Ezermester és Úttörő Bolt Vállalat boltjában: 4. sz. bolt, Debrecen, Vörös hadsereg u. 77.

Az akkumulátortöltő 6 és 12 V-os akkumulátor töltésére szolgál. A készülék szabályozóval ellátott automatikája megakadályozza a túltöltést. Üzemi feszültség 220 V.

1 évi jótállás! **Fogyasztói ára: 495,— Ft**

MIÉRT SZÉP?

FERENCZY NOÉMI ||PIRO GOB

1021

A művésznő (született 1890-ben, meghalt 1957-ben) első gobelinjei* még bibliai tárgykörben mozogtak és a francia gótikus templomok üvegfestményeinek kompozíciós rendszeréből és színvilágából táplálkoztak. Ezeken a darabokon még kiélezetten uralkodik a díszítő szempont. Ezután idilli, nyugodt természeti képek következtek, amelyeken az emberi alak még teljesen alárendelt — méretben, jelentőségben egyaránt. Az indíttatást ezekhez a művekhez a francia-flamand virágszőnyegek szolgáltatták.

1922-ben fordulat állt be művészetében: formában is, témában is. A fekvő téglalap alakú formát keskeny, álló formára változtatta, a gobelin mezejét pedig egyetlen nagy alakkal töltötte be, ugyanakkor a hátteret leegyszerűsítette. Témája a *dolgozó ember* lett, de nem abban a felfogásban, ahogy azt a régebbi korok művészete általában ábrázolta. A dolgozó ember mint az *egyetemes ember tipusa* jelenik meg kárpitjain, akinek a munka nem gyötrelmes robot, hanem az élet természetes megnyilvánulása, életszükséglet. Jelképek ezek az ábrázolások, mélységes erkölcsiség kifejeződései, amelyek egyszerűségükben, tömörségükben éppoly közérthetők, mint a középkor freskói és mozaikjai

Az »Ásó ember« volt a sorozat első darabja, ezt követte »A korhadt fa« (1923—24), amelyen a munka jelképes értelme hangsúlyozódik. A virágzó fa mellett lombtalan, élettelen

Fahordó nő (1924–25)

A hologramoknak ez a tulajdonsága első hallásra szinte hihetetlennek tűnik, mivel hozzászoktunk ahhoz, hogy a fényképeket nem lehet az említett módon megcsonkítani. A hologramokon azonban — ellentétben a fényképpel — nem vetületi, hanem *interferenciakép* van — ezért is nem ismerhető fel a hologramban a tárgy képe! — és az interferenciaképek szétdarabolhatók.

Ha már a hologramok másolásáról beszélünk, érdemes megemlíteni, hogy *nincs külön pozitív vagy negatív hologram:* mind az eredeti, mind a másolata — fényképésznyelven pozitívja — a rekonstrukciókor egyformán pozitív képet ad. Sőt, ez a kép ugyanolyan kontrasztos lesz, mint az eredeti tárgy, függetlenül attól, hogy milyen volt a fényérzékeny anyag, amelyre készült, azaz olyan lemez is használható, amely csak fekete és fehér árnyalatot ismer (például röntgenfilm).

A hologramoknak az is érdekes tulajdonságuk, hogy *egyetlen fényérzékeny lemezre egymás után több hologram is készíthető*, ha a felvétel más-más hullámhosszú fénnyel történik. Hasonló ez ahhoz, mint amikor egyetlen rádiócsatornán több, egymástól független beszélgetést visznek át, és ehhez különböző vivőfrekvenciákat alkalmaznak. Sőt: mivel a film kétdimenziós, felvétel után — például 90 fokkal — elfordítva ugyanarra a filmre még más helyről is készíthető egy újabb hologram. Így a hullámfront-rekonstrukció után a hologramok a felvett jelenséget különböző irányokból mutatják meg!

A televízió felvevőkamerájának fényérzékeny rétegén is előállíthatók hologramok. Ez a kép — a vevőoldalon megfelelően rekonstruálva — térhatású képet ad. Mivel pedig — mint már említettük — egyetlen rétegre több hologram is felvihető, különböző hullámhosszú (színű) sugarak használata esetén már a *térhatású színes televízió* megvalósításának sincsen *elvi* akadálya. Ez azonban még egy kicsit távolinak látszó dolog, mert ehhez a televíziózásban jelenleg használt sávszélesség több százszorosára volna szükség, és ennek megvalósítása jelenleg még meghaladja technikai lehetőségeinket.

TÁVLATOK ÉS TECHNIKAI NEHÉZSÉGEK

A hologram készítésének első lépése az, hogy az eredetileg keskeny lézersugarat egy megfelelő lencserendszerrel széthúzzák, és e sugárnyaláb egy részével a fölveendő tárgyat világítják meg, másik részét — a referenciasugarat — pedig tükörrel közvetlenül, a tárgy érintése nélkül juttatják a fényérzékeny lemezre *(5. ábra)*. Itt azonban mindjárt felbukkan az első technikai nehézség. Mert bármilyen nagy fényerejűek is a mai lézerek, ha sugárnyalábjukat széthúzzuk, az egységnyi felületre eső fénymennyiség annyira csökken, hogy legfeljebb 10 cm nagyságrendű tárgyak megvilágításához elegendő. Ezért tehát egyelőre még korai volna a holográfián alapuló térhatású moziról mint küszöbön álló technikai megoldásról beszélnünk. Ámbár — ki tudhatja?... A haladás ütemére jellemző: *még néhány hónappal ezelőtt is* az volt a holográfia alkalmazásának egyik akadálya, hogy a hullámfront-rekonstrukcióhoz is monokromatikus, koherens fényre volt szükség. Ma már közönséges fénnyel lehet a megfelelően felvett hologramokat rekonstruálni, miközben *színes* virtuális térhatású, illetve valódi sík képet kapunk.

Ha a holográfia ma még nem alkalmas is nagyobb tárgyak felvételére, az a tulajdonsága, hogy a fénysugár amplitúdójához és fázisához kötött információkat *egyszerre* képes rögzíteni, alkalmassá teszi számítógépek programozására.

Sikerülhet például egy 5×5 cm felületű lemezen annyi információt tárolni, amennyi ahhoz szükséges, hogy egy számítógép ne csak nyomtatott, hanem *kézzel* írott szöveget is el tudjon olvasni!

Eddig a hologramokkal kapcsolatban mindig lézert vagy röntgensugarat, tehát elektromágneses hullámokat említettünk. De a holográfia szempontjából nem az elektromágnesességen van a hangsúly, hanem a *hullámtermészeten*. Ezért — mint ahogyan magyar kutatók nemrégiben kimutatták — nagyon rövid hullámhosszú, tehát nagyon nagy frekvenciájú mechanikai rezgésekkel, azaz *ultrahangokkal is lehet hologramokat* előállítani. Ily módon a fény számára át nem járható terek is síkba „fagyaszthatók": hologram készíthető róluk. Ez pedig belátthatatlan lehetőségeket nyit meg például a fémek roncsolásmentes anyagvizsgálatában.

Ifj. dr. Greguss Pál

1989

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
1966 OKT 21

FERENCZY NOÉMI

ugyanazt az alakot kapjuk, amelyet az egy évvel korábbi »Fej, kévés bordürrel« című gobelin ábrázol.

A gobelin felépítése egyszerű, természetes, nincs benne semmi komplikáltság, mesterkéltség, már első pillantásra áttekinthető. A bordür nagy szemű, stilizált szőlőfürtjeivel stílusos kerete a képmezőnek. Ugyanez az architektonikus, azaz építészetet jellemző biztonság, zártság és nyugalom fejeződik ki benne, mint a képmező ábrázolásában. Nyugodt színvilágával, arányos beosztásával, a főjelenetre utaló tartáló motívumsorával — a szőlővel — azonban nemcsak jó lezárója, hanem jó kiegészítője is.

A »Piroskorsós szőlőmunkásnő« elemzett tulajdonságaival egyik gyöngyszeme falkárpitművészetünknek, igazi öröm forrása. Benne anyag, technika meg művészi élmény és szándék harmonikus egységben és összhangzatos szépségben jelentkezik.

Horváth Béla
művészettörténész

Fej
kévés bordürrel
(1929)

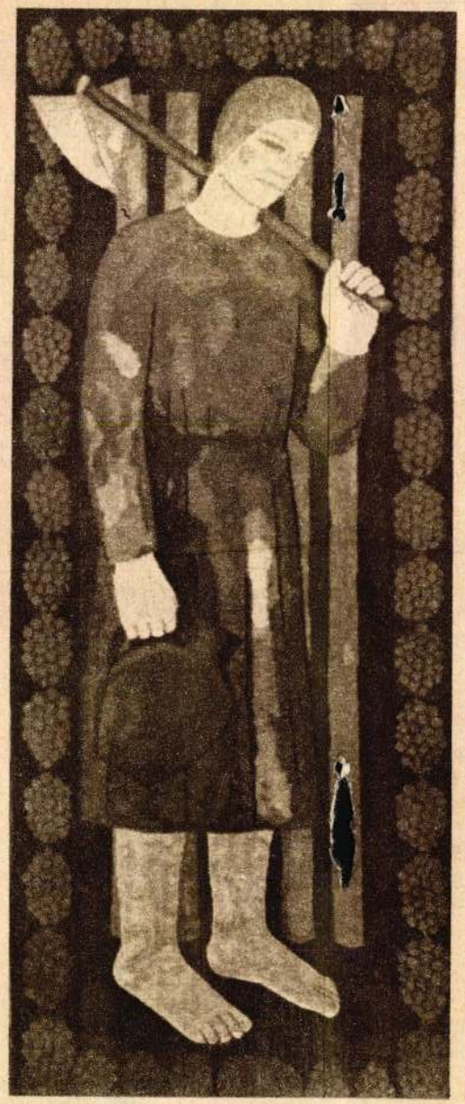

Piroskorsós
szőlőmunkásnő
(1929–30)

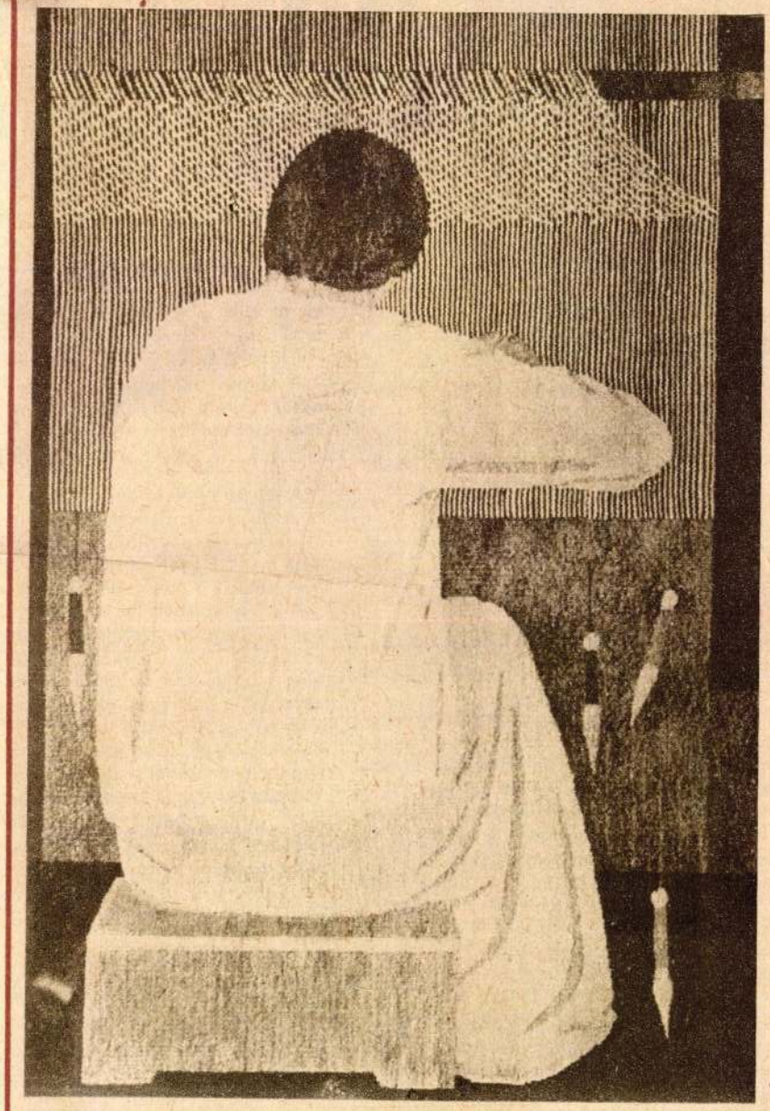

Szövőnő
(1932–33)
E képen a művésznő önmaga munkáját jelenítette meg

a gondolkodás

A 2. FELADAT MEGOLDÁSA (ÁREMELÉS, ÁRCSÖKKENTÉS)

(Röviden megismételjük a feladat szövegét:

Valaminek 25 százalékkal emelték az árát. Hány százalékkal szállítsák le, ha azt akarják, hogy ugyanannyi legyen, mint eredetileg volt?)

Valaminek a 25%-a annyi, mint $^{25}/_{100}$ része, azaz $^1/_4$-e. Ennyivel növelték a régi árat; ez azt jelenti, hogy az új a réginek $^5/_4$ része. Amikor tehát ebből leveszik a növekményt, vagyis a régi ár $^1/_4$-ét, akkor az új árnak $^1/_5$ részét veszik el. Ennélfogva az új árat $^1/_5$-ével, azaz $^{20}/_{100}$-ad részével: *20%-ával csökkentik.*

Az itt elmondottakat *szemléltethetjük is* (1. ábra). Ekkor az árakat olyan téglalapokkal ábrázoljuk, amelyeknek alapja egyenlő, magasságuk — és ezzel együtt területük is — pedig az árakkal arányos.

Ilyen *egyszerű számadatok esetén sokszor érdemes százalékok helyett* — amelyek tulajdonképpen 100 nevezőjű törtek — egyszerűsített *»közönséges« törtrészekkel számolni (itt például 25% helyett $^1/_4$-del), és csak a végeredményt fejezni ki ismét százalékos formában* — ($^1/_5$=20%) — ha ez egyáltalán szükséges.

Mind az egyszerűsített törtekre való áttérés, mind a grafikus ábrázolás azonban csak akkor »fizetődik ki«, ha a számadatok eléggé szerencsések. Nézzük meg például az előbbi feladatnak egy másik változatát:

4. FELADAT: JÓL JÁRT-E VAGY SEM?

Valakinek 30%-kal csökkentették a fizetését. Ő azonban ebbe nem nyugodott bele, és sikerült is olyan új munkakört találnia, ahol mostani (csökkentett) fizetésénél 50%-kal többet kap.

A kérdés az, hogy az **eredetihez képest növekszik-e a jövedelme, ugyanannyi marad vagy csökken?**

A FELELETET RÉSZBEN MEGADJUK

A 2. ábrából láthatjuk, hogy ha valamit $^1/_3$-ával csökkentünk, majd az így kapott értéket felével növeljük, visszakapjuk az eredeti mennyiséget. Akinek így változtatják a fizetését, az a „pénzénél marad".

A jelen esetben majdnem ez történik emberünk fizetésével is; csakhogy nem $^1/_3$-ával, azaz 33,3%-kal csökkent a jövedelme, hanem csupán 30%-kal. Mivel tehát az $^1/_3$-ánál kevesebbel csökkent, ezért több maradt belőle, mint a 2. ábra esetében; így a csökkent fizetést felével növelve emberünk **többet fog kapni,** mint eredetileg.

Miután ezzel a feladott kérdés első felére már válaszoltunk, olvasóinkra csupán a jövedelemnövekedés százalékos értékének megállapítása marad. (3 pont.)

EGY MEGJEGYZÉS ÉS EGY ÁLTALÁNOSÍTÁS

A fent bemutatott gyors becslést (amely, ha számszerűleg nem adta is meg a növekedés mértékét, de kimutatta a növekedés tényét) csak az végezheti el, aki ismeri a felhasznált egyszerű összefüggést.

A matematikában a gondolkodóképesség fontosabb ugyan a kész tudásnál — de azért aki többet tud, az eredményesebben tud gondolkozni is.

A becslésben kiderült, hogy valamit $^1/_3$-ával csökkentve, majd az így kapott mennyiséget $^1/_2$-ével növelve visz-

SKORSÓS SZŐLŐMUNKÁSNŐ ELINJE

fa áll, a fehérruhás, baltás ember ezt távolítja el az élet kertjéből. Keskenyebb és magasabb mezőben helyezkednek el a következő szőnyegek alakjai: a képeink közt szereplő *»Fahordó nő«-é* (1924—1925) és a »Kaszás paraszt«-é (1925—1926). Megnyúlt, merev tartású, mozdulatlan alakok ezek, de ilyenekként a meg nem alkuvó, hősies kitartás és dac kifejezői. Ebben a fejlődési szakaszban alkotott még néhány kisebb gobelint, kizárólag fejeket: »Fej harkállyal« (1926), »Parasztfej kaszával« (1926), »Fej lángbordürrel« (1926). (bordür: a szőnyeg azonos anyagból szőtt kerete — *A szerk.)* és az itt bemutatott *»Fej kévés bordürrel«* (1929). Valamennyi ilyen feje a legrégibb görög szoborfigurákra emlékeztet. Külsőleg teljesen mozdulatlan formában juttatva kifejezésre azt a lelki erőt, amely korábbi alakjait, de kiváltképp a »Fahordó nő«-t jellemzi.

Ezekre a művészi eredményekre épül a *»Piroskorsós szőlőmunkásnő«* (1929—30). A kárpiton a művésznő visszatér a sorozat első darabjainak teltebb formáihoz, kevésbé merev tartásához. A tiszta profil meg a frontalitás, vagyis a szembenézés kötöttségét a *háromnegyed profil* természetesebb beállítása váltja fel. Megtartja viszont a »Fahordó nő« keskeny, magas formáját, sőt ezt még keskenyebbre és magasabbra szabja, s alakjával hiánytalanul betölti a képmezőt, úgyhogy nincs általa betöltetlen üresség sem jobbra, sem balra, sem fent, sem lent. A képmezőnek ez a tökéletes kitöltése egy kis »szabálytalanság« árán valósul meg. A képi ábrázolás ugyanis két helyen is beleszalad a gobelin keretébe. Mindez szerencsére olyképpen oldódik meg, hogy nem töri meg a keret folytonosságát, nem gyöngíti lezáró, elhatároló rendeltetését. Új vonása a műnek, hogy a háttér közvetlenül az alak mögött *síkká* zárul, eltérően a korábbi kárpitoktól, amelyeken még sekély térréteg helyeződik el az alakok mögött. A festményszerűség e maradványát tehát Ferenczy Noémi e művében végképp felszámolta, s ezzel a gobelinnek egyik fő sajátosságát, a síkszerűséget mesteri tökéletességgel biztosította.

Színeiben a kárpit visszanyúl az »Ásó ember«-hez: az alak itt is kék, a háttér barna, beleágyazott szürke karókkal, a bordür vörös kék szegéllyel. Tónusuk azonban más, és hatásuk is eltérő. Szerepük az, hogy az alakot mintegy térbeli kölcsönhatásban hangsúlyozzák ki. A barna háttér és a hideg vörös bordür színei oly alapul és keretül szolgálnak, amelyből az alak gazdag árnyalatú világoskékje szinte plasztikus érzékeltetéssel, világítóan tud a sík mezőből kiemelkedni. A ruha fényfoltoktól élénkített kékje csak fokozódik a korsó melegpiros, finoman árnyalt színei által. A színezés rendkívül összhangzatos és mindenütt találó, különlegességek helyett egyszerű, természetességre törekvő. Egy-egy szín általában egy-egy formát ural s nagyobb felületen érvényesül. Kevés szín, nagy összefogások: ezek a színadás jellemzői, amelyek jól szolgálják az alak egyszerű, egyben monumentális megjelenését.

Olykor, legalábbis látszatra, a szövés darabosnak tűnik egy-egy vonalrészletében, így a lábak körrajzában. Mégis jól tudja szétsugározni azt a *bájt*, amely ennek a parasztias vaskossággal megjelenő, tenyerestalpas szőlőmunkásnőnek sajátossága. Belső rajza az alaknak különben alig van: a fejen a szem-száj-orr, a ruhán a ránc jelölésére szorítkozik, meglehetősen leegyszerűsített jelleggel. Csak a legáltalánosabb vonások megragadásával, ahogy az a szövés technikájából következik. Ez a technika ugyanis *letompítja* az alkotó temperamentumának lendületes megnyilvánulását a vonalvezetésben, nem enged meg cikázásokat, nyugtalan lelkiállapot-vibrálásainak, izgalmi feszültségeinek mozgalmas rögzítését. A gobelin általában az *állapotszerűséget* szokta kifejezni, s csak jelképezni szokta a lelki és testi mozgást, nem »jellemzi«, mert köti mesterét az anyagszerűség sajátos törvénye, technikai korlátja. Ezért nyugodt beállítású az alak, s ezért egyszerű, nyugodt a vonalvezetés. A fej beállításában, formájában és rajzában egyébként

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1965 JUN 3.

Jegyzetek KIÁLLÍTÁSOKRÓL

A SZÁZADFORDULÓ MŰVÉSZETE

Nagyszabású, ismét országos jelentőségű vállalkozásba kezdett *a székesfehérvári múzeum:* több évre tervezett kiállítássorozatot indított, amely nyolc részletben mutatja be — országos múzeumok és magángyűjtők anyagából — a XX. század magyar művészetét. A program mindig kettős: nagyobb gyűjtemény foglalkozik egy-egy jellemző korszak vagy kiemelkedő művészcsoport tevékenységével, míg a vele egy időben látható egyéni kiállítás általában olyan jelentős alkotót emel ki, akinek munkásságát nem lehet egyetlen irányzat vagy periódus határai közé szorítani.

A sorozat első két rendezvénye nemrégiben nyílt meg: a *Csók István Képtárban* A századforduló művészete című, az *István király Múzeumban*, a Ferenczy Noémi-emlékkiállítás.

izgalmas, ritkán látható anyagával és szemléletes rendezésével igazi élményt nyújt az érdeklődő és képzettebb közönségnek egyaránt. A rendezők *(Mikes Ildikó, Kovalovszky Márta és Kovács Péter)* nagyon átgondoltan csoportosították a kiválogatott grafikai, festészeti-szobrászati és iparművészeti alkotásokat, s így szinte teljes képet kaphat a néző erről a bonyolult, sokszínű korszakról.

A kiállítás — igen helyesen — a művészet legtöbb ágában nyomot hagyó, rendkívüli ellentmondásos stílusirányzattal, a *szecesszióval* foglalkozik a legtöbbet. Meggyőzően mutatja be, mennyire hatott hazai művészetünkre ez a tartalmában legtöbbször irracioniális-misztikus, formájában mesterkélten stilizáló, akartan modern irányzat; amely mégis seregnyi értéket hozott létre, s első igazán modern korszaka a század művészetének.

A festészetben — legalábbis klasszikus formájában — nem alkotott maradandót. *Kőrösfői-Kriesch Aladárnak*, a szecessziós gödöllői művésztelep mesterének *Ave Myriam* című képe mutatja ezt legjobban, amelynek mesterkélt szimbolizmusa, misztikus atmoszférája, túlvilágias alakjai és erőltetett formamegoldásai szinte koncentráltan egyesítik ennek az irányzatnak minden dekadenciáját, stílusbeli és gondolati korlátját. Kőrösfőinél nagyobb tehetségek is az irányzat hatása alá kerültek azonban, ha nem is végképp, s nem is ilyen ortodox módon *(Vaszary János: Aranykor)*, s *Rippl-Rónai József* egyénisége kellett ahhoz, hogy e stílus néhány jellemző jegyét megtartva is egyéni, valóban értékes piktúra jöjjön létre *(Lazarin és Anella)*.

A szecesszió irracionalizmusa sajátos módon érvényesülhetett az iparművészetben is. Ugyancsak Kőrösfői-Kriesch két gobelinje példázza ezt a kiállításon, a nyomasztó tónusokkal szőtt, vészterhes jelképekkel teljes *Kaszszandra* és *Kopjafák*. Ám a szecessziós iparművészetre nem ez jellemző elsősorban, hanem *az iparművészet tudatos megújításának igénye*, anyagok és technikák újszerű és többféle felhasználása, főleg pedig az addig divatos, értéktelenül hamis történelmi motívumok helyett egy maga alkotta, kiagyalt, de mindenképpen új, s *tendenciájában előremutató* motívumkör alkalmazása. S ha ennek a valóban korszerű elméletnek voltak is olyan kinövései a gyakorlatban, mint az ízetlen, ma már szinte mosolyt keltő domborított bőrkép, vagy a féldrágakővel díszített szarufésű — a többség, az egyes művészeti ágak igazi mesterei itt is értékeset alkottak, főként pedig megnyitották az utat a célszerű, anyagszerű, modern iparművészet felé. *Thoroczkai Wigand Ede* 1910 körül készített, funkciót tiszteletben tartó szekrénye, *Zsolnay Vilmos* híres és ma is szép eozin vázái, *Sovánka István* üvegtárgyai igazán maradandó alkotások. Külön érdekessége a szecessziónak; hogy összekapcsolja az iparművészetet és a képzőművészetet, s hogy sok jelentős festőnk vállal ebben a korban például tervezési feladatokat. Jól szemlélteti ezt is a kiállítás azokkal a kerámiákkal, textilképekkel, bútortextilekkel, amelyek Rippl-Rónai és Vaszary tehetségét hirdetik. Ugyancsak jól bizonyítja az együttes, mennyire egybeesett a szecesszió stílusa és a modern magyar plakátművészet kialakulása.

A századforduló másik jelentős irányzata, a csak festészetben fontos, de ott talán mindennél fontosabb *nagybányai művészet* ugyancsak méltó helyet kap a kiállításon. Színvonalas anyagot mutatnak be *Ferenczy Károly*, a plein-air festészetet és a finom naturalizmust egyesítő „klasszikus" nagybányai stílus képviselője alkotásaiból; jól szemlélteti a konzervatívabb irányt *Réti István* két műve, az impresszionizmus felé mutató tendenciát pedig *Perlmutter Izsák, Glatz Oszkár és Csók István* alkotásai.

Gazdag a *Mednyánszky László* festészetét bemutató anyag, s jól hat a kiállításon *Csontváry Baalbekje*, amely stilisztikailag tulajdonképpen sehová sem sorolható; ám a korszak jegyeit — akárcsak Mednyánszky, a nagybányaiak, sőt az együttesben arányosan látható konzervatív akadémizmus művészete — letagadhatatlanul viseli. (Kár, hogy a szecesszióban oly nagy szerepet játszó építészetből nem sikerült anyagot bemutatni.)

FERENCZY NOÉMI EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

ugyancsak érdekes eseménye művészeti életünknek, hiszen a nemzetközi összehasonlításban is magasan kiemelkedő gobelinművész műveit 1956 óta nem láthattuk együtt kiállításon.

Páratlanok és rendkívül egyéniek ezek a művek, s valóban csak a legelsők, s azok is csak részben kötődnek koruk iparművészeti stílusához, elsősorban a szecesszióhoz *(Teremtés, Menekülés Egyiptomba)*.

A tízes és húszas évek fordulóján azonban hirtelen megváltozik, tartalmilag, formailag egyénivé válik ez a művészet. Ez a fordulat a mostani kiállításon még inkább érződik, mivel éppen a korai és az érett korszak közötti időből sok gobelin hiányzik: külföldön őrzött vagy lappangó műremekek. Az együttes azonban így is élményt nyújt, hiszen a legszebb alkotások közül igen sok itt van az István király Múzeumban: az 1923—1924-ből származó *Korhadt fa*, amelyen talán legerősebben szólal meg a művész hatásos és haladó szimbolikája, s amely gondolati tartalma mellett is nagyszerűen érvényesíti a textilkép alapvető tulajdonságát, a dekorativitást. Kiállították a húszas és harmincas évek nagyvonalúan egyszerűsített, meleg lírával és utánozhatatlan monumentalitással alkotott munkástematikájú gobelinjeit *(Kőműves, Házépítő)*, összegyűjtötték a negyvenes évek legjobb termését: a finoman oldott *Tavaszi munkát*, a talán leglíraibb *Kék virágokat*, s a formailag is bravúros, vörös alapon vörössel kimunkált *Felvonulókat*.

Értékes kezdeményezés ez az emlékkiállítás, mint ahogy példás maga az egész sorozat is, amelynek bizonyára igen sok budapesti látogatója is lesz. S a kiállítások valóban magasan „fővárosi" színvonalúak.

Rózsa Gyula

Az egyik új lakó tv-antennát szerel.

vábbra is Moszkvában maradt, Koszolapovék remélték, majd csak megállapodhatnak valahol, s akkor elmehetnek a gyerekekért.. Aztán Nyinának kisfia született, aki nem sokkal később meghalt. Hogy bánatát enyhítse, kérte a férjét, vegyék most már magukhoz mindenképpen Nellit és Jurát, akkor is, ha még vándorolniuk kell: legyenek velük a gyerekek.

Boldog családi élet kezdődött, a gyerekek tizenhét éven át még csak nem is sejtették, hogy Nyina Alekszejevna nem az édesanyjuk. Ő maga szíve mélyéig édesanyjuknak érezte magát, nem akart több gyereket, hogy ne kelljen megosztania egy harmadikkal anyai szeretetét.

Az apa halála később még közelebb hozta a gyerekeket anyjukhoz. Mindketten jól tanultak, Jura kiváló tanuló lett. Erősek, egészségesek. Most fejezték be mindketten a gépipari technikumot, egy időben védték meg diplomájukat.

Amikor a gyerekek elmúltak tizenhat évesek, a Magyarországon elhunyt édesanya szülei levelet írtak nekik Gomelból. Elküldték lányuk egyenruhás fényképét, és megírták a fiataloknak, milyen volt szülőanyjuk gyermekkora, hogyan harcolta végig a gyenge fiatalasszony a Nagy Honvédő Háborút. Nellit és Jurát megrázta ez a hír, hiszen — mint mondottuk — Nyina Alekszejevnát egyetlen vér szerinti édesanyjuknak hitték.

A harmadik mama

„*Igen* — mondta nekik ekkor Nyina —, *most, hogy felnőttetek, meg kell tudnotok végre az igazságot.*" És ő is elmondott nekik mindent, amit férjétől hallott az első feleségéről, az asszonyról, aki a harcok poklában életben maradt, majd élete legboldogabb óráiban, egy felszabadult magyarországi bányászvárosban, a kórházi ágyon halt meg.

Anélkül, hogy észrevette volna, Nyina Alekszejevna szőke hajába fehér szálak lopakodtak a titkok feltárulásának e napjaiban.

Kirill Gyerevjanko és a herszoni újságírók mondták el a két fiatalnak, *hogyan és mikor lépett be az életükbe Karabás Tamásné, a magyar mama.* Nelli és Jura nagy-nagy elérzékenyültséggel hallgatták őket. Így tudták meg, hogy nekik nem is kettő, hanem három mamájuk volt, s azok egyike a derék, jószívű magyar asszony, megmentette az életüket, saját gyermekeinek minden falatját megosztotta velük, s a mai napig is szeretettel emlékezik rájuk.

Nelli, Jura és magyar nevelőanyjuk történetéről hírt adott a herszoni újság, amely ezt követően rengeteg levelet kapott olvasóitól. Valamennyien azt kérték: ismertesse meg őket a lap a várpalotai magyar asszonnyal, Karabás Tamásnéval.

A Karabás házaspár, a Nellinél és Juránál öt évvel idősebb gyermekeivel néhány évig még Tatabányán élt. Később *Várpalotára* költöztek — onnan származtak, most is ott élnek. A férj a *November 7. Erőműben* dolgozott, most már nyugdíjas. Fájlalják, hogy érdeklődő levelük a kapitányt már nem találta életben, de örülnek a fiatalokról — Nelliről és Juráról — hallott jó híreknek. *Sokszor emlegetik őket, s most* — mint Karabás Tamásné írta szerkesztőségünknek —, *a felszabadulás huszadik évfordulóján, újra beköltözött hozzájuk a remény: egyszer még újra viszontláthatják az ő „kicsinyeiket".* Várja a velük való találkozást az egész család. Karabásné barátnője, Dér Istvánné, a család rokonai, barátai, ismerősei is mindannyian. Hiszik, hogy a fiatalok alkalomadtán ellátogatnak majd Magyarországra. Addig is levelekben mondanak el egymásnak sok mindent, ami akkor, két évtizeddel ezelőtt és azóta történt.

Vadász Ferenc

pen arról, hogy a bőr jellegének meghagyásával lemondanak a minőségen cseppet sem javító, csak a külcsínt megváltoztató kozmetikáról. Az ilyen „okos"

tosabb
másért
ilyen i
még di

A felvonókulcs és

Két hónapja fellélegezhetett a liftet használó jámbor pesti nép: megszületett a felvonókulcs kiadásáról szóló rendelet. Végre nem kell törvényszegőnek tartania magát, ha rugalmas és normális logikával rendelkező házmestere jóvoltából maga nyitja ki, és kezeli a naponta többször is használt felvonót. Az öröm azonban korainak bizonyult. A rendelet végrehajtási utasítása ugyanis azóta sem látott napvilágot, de máris gondoskodtak újabb bosszantásról: a végrehajtási utasítás megjelenése előtt új liftkulcsot senki sem kaphat. S hogy a régi kulcstulajdonosok élete se legyen csupa öröm, az új rendeletre hivatkozva, kiadtak egy körlevelet a házfelügyelőknek. A XI. kerületi Házkezelőség körlevele imigyen hangzik:

„Az építésügyi miniszter 4/1965. (III. 21.) sz. rendelete szabályozta a személyfelvonó kulcsának használatát. A rendelet szerint az épület kezelője köteles a korábban engedélyezett felvonókulcs-használatot felülvizsgálni."

A körlevél ezután részletesen ismerteti egy elkészítendő kimutatás adatait, retorziókat helyez kilátásba, ha a korábbi rendelkezéseket nem tartják be, majd így folytatódik:

„Amennyiben jelenleg a felvonót olyan, kulccsal rendelkező személy használná, aki felvonóvezetői igazolvánnyal nem rendelkezik, kartars köteles nevezett személytől a felvonókulcsot azonnal mindaddig bevonni és megőrizni, amíg nevezett személyek a felvonóvezetői igazolványt fel nem mutatják. Tájékoztatásul közöljük, hogy mindazok a személyek, akik esetleg jogtalanul vannak felvonókulcs birtokában, a felvonóvezetői igazolvány megszerzése ügyében együttes igényüket juttassák el az ÉMI Felvonó Vizsgáló Állomáshoz. Végül közöljük, hogy új felvonókulcs-igényeket a későbbiek során kiadásra kerülő utasítás szerint fogja az igazgatóság a házfelügyelők útján kielégíteni."

Nem akarom most vitatni az új rendeletbe is átmentett fényképes felvonóvezetői jogosítvány szükségességét, amely józan logikával erősen kétségbevonható, és amelyen a technika mai fejlettségi fokán legalábbis mosolyogni kell. De miért kell olyan sürgősen végrehajtani a rendeletből azt, ami a törvénytisztelő emeletlakóknak bosszúságot okoz, és miért várat magára az, ami egy régi bosszúságtól szabadítaná meg. Mi lenne például, ha nem szednék be a régi kulcsokat, hanem gyorsan megszerveznék a vizsgát? Vagy talán ez a körlevél csak azért kellett, hogy a házkezelőség vezetői a rendelet szellemében máris „mossák kezüket"?

Bozsik Valéria

Műsoros est a Brecht-színház tiszteletére

A világhírű berlini Brecht-színház hazánkban tartózkodó társulata tiszteletére vasárnap műsoros estet rendeznek a Zeneakadémián. A műsorban a *Reneszánsz* irodalmi együttes előadja *A rettegés birodalma* című alkotást, amely Brecht egyik legnagyobb hatású antifasiszta színpadi műve

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

ÉLET ÉS IRODALOM
1985 MAJ 17

Ferenczy Noémi gobelinjei Székesfehérváron

1021

A FEHÉRVÁRI MÚZEUM ismét olyan kiállítást rendezett, mellyel nem vall szégyent sem a szigorú művészettörténeti szakma, sem pedig a közvetlen élményeket váró közönség előtt. Ferenczy Noémi munkái majdnem tíz évvel ezelőtt voltak utoljára láthatók, röviddel a művész halála előtt.

MOST MEGINT azt kell mondanunk: Ferenczy Noémi faliszőnyegei egyedülállóak a XX. századi gobelinművészet történetében. Lehetnek francia művészek, akiknek sikerült feltámasztaniok az egykori művesség minden szépségét, és megtetézni azt a modern kor raffinált ízlésének minden virtuozitásával. Lehetnek mások, akik sikerrel próbálták a nonfiguratív festészet dekoratív hatásait az anyagszerűbb, eleve dekoratívabb szőnyegtechnikába oltani. És lehetnek még sokan, sokféle törekvésekkel és eredménnyel, de senki nem akadt Ferenczy Noémin kívül, aki a grand-art méltóságát, lélegzetállító egyszerűségét és tökéletességét adta volna a fonalak színes szövedéke mellé. Pedig még csak a régi „nagy" témákat vagy kompozíciókat sem elevenítette fel. Ha van elődje, talán a trecento freskófestészete, az emberléptékű világ felfedezésének áhítatos örö-me. Hogyan tudta ezt az örömet suta mozgású figuráival, és egy eleve dekoratív műfajban úra feleleveníteni, mikor erre maga körül egyetlen példát sem láthatott, szinte rejtély.

AZ UTÓKOR máris szégyenkezhet Ferenczy Noémi előtt, életművét egy évtizeddel halála után már nem tudja sértetlenül, a megérdemelt megbecsüléssel felmutatni. Ez a rövid idő is elég volt ahhoz, hogy az ötvenhatos kiállítás anyagának jó negyedrésze elkallódjék, a gobelinek közül már ötöt lehetetlen volt megtalálni. A most kiállított szőnyegek között is van olyan, amelynek hátulján ott felejtették egy korábbi külföldi út „kivitelre engedélyezve" pecsétjét. Kiderült, hogy még csak védetté sem voltak ezek a művek nyilvánítva! Ez ma már pótlólag megtörtént, de néhány művészettörténész lelkes munkája aligha akadályozhatja meg, hogy a következő kiállításig újabb veszteségek érjék az oeuvre-t. Talán a most rendezett emlékkiállítás ráébreszti a közönséget és a tulajdonosokat, milyen érték adatott a kezükbe és nem kell majd félnünk attól, hogy Ferenczy Noémi életműve megfakul, kikopik és elvész a kezünkből.

Perneczky Géza

tudósítása szerint a ---
lehet látni a Duna-partra, mert nincs már sem Rákóczi út, sem Kossuth Lajos utca, egyetlen pusztaság van csak... mégis, akárhogy is, ott kell lennie, ott az ő helye. Hazakerülni — mindenáron! De ha ezek mindenkit elpusztítanak, mielőtt ők elpusztulnak? Nem. Mi pusztítjuk el őket. Mi maradunk életben és nem ők! Mi és nem ők! Hazamenni, hazamenni!

★

A szekrényke üveglapja pontosan jelzett. És ő már felegyenesedve keresgélt a pincetáka és kötszerek között, amikor a Boxer belépett. Igazi nevét nemigen tudták, ezt az elnevezést azért ajándékozták neki, mert kedvelt gyilkolási módja volt egy horogütés, amitől a fogoly, a rosszultáplált, meggyötört, a földre roskadt és nem kelt fel többé. Pozsonyi sváb, már a háború előtt lépett be önként az SS-be, persze, gyors karriert csinált, most Sturmscharführer, alhadnagy, tisztnek számít. Nemcsak brutalitása miatt kell rettegni tőle, alattomossága is félelmetes. Szlovákul is tud, magyarul is, jaj nekünk, ha egyetlen suttogó szót meghall, megért! Nem jót jelent, hogy meglátogat!

Feszes vigyázzállásban fogadja a nagydarab egyenruhást. És csodálkozva látja, hogy nem egyedül jött. Egy csíkosruhájú fogoly is van vele. Látásból ismeri, a tízes barakkban lakik, csak néhány hónapja van itt, egy pillantást vet csak rá, az arca a szokásos ráncos, földszínű arc, lötyögő zubbonyban, elől, a vörös háromfogú T-betű van, tehát cseh. Hát ezzel meg mit akar a Boxer?

— Du, Arschloch, hallom, te vagy a legügyesebb felcser. Operáld ki ennek a számát itt. De ügyesen, hogy ne maradjon semmi nyoma!

1965 JUL – 7

fogadható, hiszen a műfajnak is követelménye. De akkor az ablak alatt gitározó szerelmes nyakába pottyanó király-jelöltnek, és magának a pottyanás áldozatának is a maga módján nevetségessé kellene válnia, hogy a túlzásban is megmaradjon az egyensúly

Az előadás egyenetlenségének az egységes rendezői irányítás hiánya is az oka. Várkonyi Zoltán ezúttal nem tudta összefogni szereplő gárdáját. Hagyta, hogy mindenki a maga elképzelése szerint játsszék. Így aztán ahány színész, annyi féle játékstílus. Minthogy javarészt kitűnő színészek, néhány remek kabinetalakítás emléke megmarad bennünk, de nincs az az érzésünk, hogy egy jó „együttest" láttunk. Bilicsi Tivadar a főszerepben úgy jeleníti meg Philibert udvari kamarás alakját, ahogyan egy operettben játszotta volna. A felesége, Leona szerepében Sulyok Mária kifogástalan vígjátéki alakítást produkál. A leányuk, Carina szerepében Halász Judit szabályos operett szubrett. Fonyó József kissé provinciális bonviván. Valódi, és a műfaj minden követelményének megfelelő musical-alakítást csak Tomanek Nándortól láttunk, Cantarini gróf absztraktul leegyszerűsített és elmondhatatlanul komikus figurájában, valamint Harkányi Endrétől, aki a király alakját karikírozta pompásan. Csákányi László komédiázása kabaré színvonalú.

Az előadás főerőssége Gyulai Gaál János szellemes, finoman irónikus zenéje. Ő már a „Mély Víz"-nél is bebizonyította, hogy legötletesebb musical zeneszerzőnk lehet. Görgey Gábor versbetétei kitűnőek. Szinte Gábor díszletei modernek és stílusosak egyszerre. A jelmezek Láng Rudolf tehetségét dicsérik.

(Doromby Károly)

1021

KÉPZŐMŰVÉSZET. *Ferenczy Noémi emlékezete.* Hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1890. június 18-án, született *Ferenczy Noémi* gobelinművész († 1954), a XX. századi magyar képzőművészet páratlan mestere, akinek alkotásaiból a közelmúltban rendezett szép emlékkiállítást a székesfehérvári múzeum. A művésznő édesapja Ferenczy Károly volt, a nagybányai festőcsoport vezető egyénisége, — szobrászatunk, éremművészetünk, grafikánk nagy alakja: Ferenczy Béni pedig ikertestvére Ferenczy Noéminek.

A szőnyegszövés mesterségét a párizsi Manufacture des Gobelins-ben sajátította el — a 10-es évek elején — Ferenczy Noémi. A későbbi években végigjárta Európát, — megfordult Firenzében, Velencében, Bécsben, Németországban. A koraközépkori festészet áhítata és a francia XIII. századi üvegfestmények (Chartres-i katedrális stb.) szelleme és színvilága gyakorolta rá a legmélyebb hatást. A középkor művészeit követte abban is, hogy nem csupán tervezte, de teljes egészében maga is szőtte faliszőnyegeit. Ez persze sok időt és energiát követelt; a művésznő napjai kora reggeltől szürkületig a szövőszék mellett teltek el; nyáron napi 12 órát, télen valamivel kevesebbet dolgozott. „Futja az időmből..." — mondotta szerényen, csendesen egy őt meginterjúvoló újságírónak, aki az iránt érdeklődött, miért végzi önmaga a manuális munkát.

Alkotásai között akad pár női akt és mitológiai ábrázolás („Vénusz születése"), leggyakoribbak azonban a dolgozó nőket, férfiakat (pásztor, pék, gereblyéző, fahordó, magvető) és állatokat, fákat, növényeket (őz, bárány, harangvirág, napraforgó) ábrázoló faliszőnyegek, valamint a biblikus és egyéb vallásos kompozíciók: „Teremtés" (középpontjában az Úr alakjával), „Menekülés Egyiptomba", „Madonna madarak között", „Árpádházi Szent Erzsébet rózsacsodája", „Szent István király köszöntése", „Szent Marin ökrökkel és madarakkal". A természet és a küszködő ember iránti szeretet, valamint az Istenben való hit hatja át e művészetet, amelynek a közelmúlt lírájában talán *Francis Jammes* költészetében találjuk meg rokonát: „A munka nagy csupán, s aki munkálkodik: / ki tejjel fej teli üres sajtárokat, / ... ki barmokat legeltet az égerfák alatt..."

Ferenczy Noémi tapisserie-k mellett kivételes szépségű, gyengéd hangulatú akvarelleket is alkotott. Ezeken is — mint szőttesein — ott ragyog a lélek belső békéje, derűje, amely a művésznő lényére oly jellemző volt. Mindegyik munkájára (technikára, műfajra való tekintet nélkül) érvényesek *Elek Artúr-*

VIGILIA
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

nak a *Nyugat*-ban 1926-ban leírt szavai: „ lyen átérzettségre csak a nagy primitível

A gobelin-művészet a XV. század elej… nyok az északfranciaországi Arras-ban kés… gobelin-készítés hanyatlásnak indult. S itt rejl… jelentősége, amelyet az Amerikai Egyesült Államokban … vészettörténész-professzor, a legkiválóbb Michelangelo-kutató… galmazott meg: „A haldokló műfajt csak olyan *nagy művész* keltheti… újra életre, aki a gobelin kötött technikájához belső vonzalomból nyúl, aki csak általa tudja hiánytalanul kifejezni magát. Ez volt Ferenczy Noémi történeti küldetése… A magyar művészet általa kapott először a szó szoros értelmében *korszakot alkotó* szerepet az egyetemes kultúrfejlődésben."

E szavakat 1934-ben vetette papírra Tolnay Károly. Ferenczy Noémi munkássága az ezután következő negyedszázad során még tovább épült, gazdagodott, magasodott. S végigtekintve a művésznőnek immár a halál által lezárt pályáján, életművét valóban egyedülállónak, kivételes esztétikai rangúnak látjuk.

* * *

Könyv az avantgardizmusról. Mario de Michelli olasz marxista kritikus és szépíró („A GAP hetedik osztaga" című regénye pár év előtt jelent meg magyarul) „Az avantgardizmus" című könyvét adta ki a közelmúltban — *Szabó* György fordításában — a *Gondolat* kiadó. A cím kicsit megtévesztő, ugyanis a szerző az avantgarde szépirodalmával és zenéjével nem foglalkozik, „csupán" az *izmusok* festészetével és szobrászatával. Talán nem ártott volna pontosabb címet választani, nehogy egyeseket csalódás érjen.

A vaskos kötet egy több mint 300 olalas tanulmányból, valamint pár tucat egyszínű reprodukcióból, és az avantgardista művészet dokumentumaiból és manifesztumaiból (Marinetti, Tzara, Apollinaire, Majakovszkij, Malevics, Breton stb. írásaiból) áll.

De Micheli alaposan ismeri és higgadt megértéssel tárgyalja a századelő művészeti irányzatait. Távol áll tőle az az elfogult módszer, amelyet pl. a *Kortárs* 1962. évi 12. számában megjelent „Korunk esztétikai zűrzavara" című pamflet szerzője képvisel, aki egyszerűen „monstruózussá nőtt hóbort"-nak nevezte az ízlésével ellentétes művészeti megnyilvánulásokat, s „ítélőképesség nélküli elmének" azt a bázeli múzeumigazgatót, aki — horribile dictu! — ki merészelte állítani *Hans Arp* egyik szobrát… De Micheli másként közelít a modern művészethez. Szerinte az *izmusok* kezdeményezői és vezető egyéniségei (néhány Marinetti-szerű handabandázó, nagypipájú-kevésdohányú korrifeustól eltekintve) sok tehetséggel, nagy komolysággal, alapos elméleti felkészültséggel és nem csekély jogosultsággal hirdették ‚hogy a modern kor ritmusának, mozgalmasságának, szellemiségének a művészetben is meg kell nyilatkoznia, — új szépségeszményekre, a művészet új norma-rendszerére van szükség.

A századelő izmusainak hullámai elcsendesedtek (bár pl. *André Breton* „Le surréalisme, même" című folyóirata most is megjelenik), sok minden múlónak bizonyult e kavargásból, de — mint *Tristan Tzara* is megállapította egy kilenc év előtti magyarországi látogatásakor — „végeredményben az izmusok vihara termékeny volt." („Szabad Nép", 1956. szept. 30-i szám.) Az avantgardizmus pár évtized folyamán felmutatott jópár olyan festőt és szobrászt, mint Kokoschka, Chagall, Rouault, Picasso, Braque, Léger, Brancusi, Gromaire, Mondrian, Klee, Juan Gris, Miró, Chirico, Santine, Max Ernst, Henry Moore (a sort még lehetne folytatni), akik nem csupán a közvélemény meghökkentésével, „blagueur"-ködéssel, a klasszikus művészet negációjával, de *maradandó művekkel* is beírták nevüket az európai kultúra történetébe. S minthogy nálunk még mindig sokan (közöttük értékes emberek, sőt műtörténészek is) félvállról veszik vagy félreértik a törekvéseket (így pl. Pataky Dénes „Mondrian-féle *játékról*" beszél a magyar rajzművészetről szóló könyvében), nagyon esedékes volt de Micheli jól tájékoztató, objektív művének megjelentetése. (Persze e mű kiadása után sem veszítette el aktualitását *Kassák* Lajos az izmusokról szóló, régen várt munkájának vagy *Sir Herbert Read* „A modern festészet története" című könyvének közreadása.)

10211

FONALAK POÉTÁJA:

FERENCZY NOÉMI

A BALATON FELÉ tartók esztendők óta nemcsak a feketéért állnak meg Székesfehérváron. Egyre több látogatót, a helybeliek után egyre több utast is vonzanak a fehérvári kiállítások. Az István király múzeum és a Csókképtár termei sokszor olyan látnivalókkal csábítanak, hogy érdemes csak azért is leutazni. Csontváry, Kondor, Duray kiállításának sikere lelkesítette a múzeum vezetőit, hogy az idén, felszabadulásunk 20. évfordulója tiszteletére, minden eddiginél nagyobb vállalkozásba fogjanak: öt év alatt kiállítás-sorozatban kívánják bemutatni századunk képzőművészetét. Az átfogó, nagy tárlatok közül az első a századforduló művészetét öleli fel, az egy művész életművét bemutató, monografikus, gyűjteményes kiállítások sorát pedig Ferenczy Noémi nyitja meg.

FAHORDÓ NŐ

Nádor Ilona felvétele

FERENCZY NOÉMIRŐL sokan tudnak az országban. Sokan és keveset. A legtöbb művészetkedvelő is csak leginkább annyit, hogy a nagyhírű művészcsalád sarja, Ferenczy Károly lánya, Ferenczy Béni ikertestvére és a gobelinművészet kiemelkedő képviselője. Pedig még ez a gondolatsor is hiányos: hiszen a Ferenczy családnak harmadik gyermeke, Ferenczy Valér is kiállítóművész volt, Ferenczy Noémi pedig, a maga művészetének alighanem egyetlen európai rangú magyar mestere, az új gobelines nemzedék ihletett tanára. Ferenczy Noémi fiatalon maga is festett, később is inkább festőnek nevezte magát, mint iparművésznek. Ruhatervezést tanulni ment 1911-ben Párizsba. Egy múzeumi gobelingyűjtemény élménye adta az ötletet, hogy festői hajlamait, művészi álmait, az anyaghoz va-

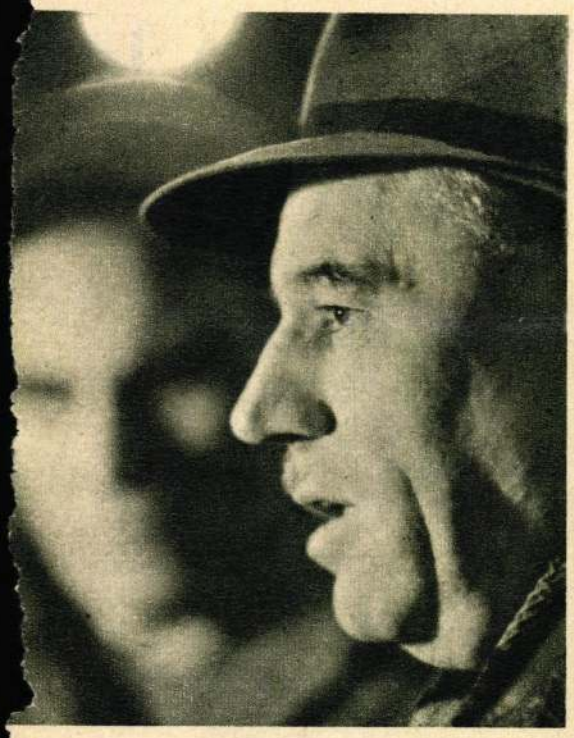

1965

Három nőköltőt mutatunk be olvasóinknak a szovjet költészet különböző korszakaiból. Közülük Ahmatova — a húszas évek sokrétű, kísérletező költészetének gazdag időszakában ért költővé; Tusnova és Jevszejeva a mai frisshangú költőnemzedék képviselője

ANNA AHMATOVA:

Mikor megálltál

Soha még olyan őszt! Magasan feszült az ég kupolája.
Egy kéz lesöpörte róla a fellegeket.
Ámulva néztünk fel rá, mint a csodára:
szeptember — a hosszú eső meg a köd hova lett?
Smaragd fényt villantott a habos zavaros vízű árok,
és mint a rózsa, a vadcsalán úgy illatozott,
a fülledt ég alján pokolbeli alkonyi lángok,
s tűnődve sorra idéztünk minden régi napot.
A fény, mint zendülővezér, úgy tört ki az égre,
s az őszi tavasz újjongva elébe szaladt,
és szinte sejlett hóvirág tündéri fehére —
mikor megálltál csöndesen tornácom alatt.

VERONIKA TUSNOVA:

Tavaszi szél

Váratlan öröm: megtörik a páncél,
fagyott mezőket élesztget a lágy szél.
Nem tavasz ez még, csak a hírnöke,
még nem is hírnök — még csak sejtelem:
már közeleg, s egyszercsak itt terem!

Én nem hallgatok a hírnök szavára:
szomorúság
szorítja torkomat —
mint az utolsó őslény, olyan árva
a füttyel vágtató villanyvonat.
Robaja belevész a messzeségbe,
kerekei az éjben döngenek.
A város meleg kucsmát ránt szemére:
a hallgatást. Nyírfák, fehér sereg,
ablakom alatt lábujjhegyre állnak,
kíváncsian
bekandikálnak.
Egyszerű szívük hallom, hogyan rebben,
hogyan lüktet az élet a rügyekben.
Egy jégcsap törik le a háztetőről,
párkányomon kristályosan csörömpöl,
szilánkra hull a fényes bádogon.
Majd csend figyel szét hosszan, éberen.
Érzem, tudom — nem alszol most te sem:
hallgatsz...
Most együtt hallgatunk, tudom.

Váratlan öröm: megtörik a páncél,
már szívemet melengeti a lágy szél.
Nem tavasz ez még, csak a hírnöke,
még nem is hírnök, még csak sejtelem,
hogy jön, közel van, egyszer itt terem.

SZVETLANA JEVSZEJEVA:

Anyám

A rozzant házban eltörődve
éltünk, gazdátlan kis család.
Emlékszem, anyám, nyűtt cipődre,
látom napszítt, fakó ruhád.

Hogy forgattam kislányfejemben:
egyszer talán pénzem lehet!
Madzaggal mértéket is vettem,
hogy majd ruhát veszek neked.

Az özvegy — így hívtak, szegényke.
Látom, hogy vontad az igát.
Mint az ínség sovány gebéje,
cipekedtél a kerten át.

Kapunk előtt sokszor megálltál —
apám nem nyit ajtót neked!
Férfiember nem volt a háznál,
és bajos sorsunk hányt-vetett.

Apró kezed földbarna, kérges,
anyám te, ma is nyűttruhás...
Így éldegéltünk. Ki a vétkes?
A háború, a vad földindulás.

Rab Zsuzsa fordításai

ló vonzódását ebben a sajátos, sokak á ' túlhaladottnak vélt művészeti ágban gyümölcsöztesse.

Egy év alatt megtanulta a gobelinszövés mesterségét, egy életen át kereste, kutatta, fejlesztette annak művészetét. Maga tervezte, festette, de maga is szőtte hatalmas faliképeit.

Szeretjük a műveit, de vajon ismerjük-e eléggé, alakjainak fonallal kifejezett köl-

SZÖVŐNŐ
— Ferenczy Noémi 1933-ból való stilizált gobelin „önarcképe"

tészetét, műveinek egyértelmű haladó világnézeti tartalmát?

Az új gyűjteményes kiállítás szakemberek és látogatók számára is nagyszerű alkalom a tanulmányozásra és az ismerkedésre.

A KÖNYVEK SORSANAL gyakran még kalandosabb a képeké, a nagyértékű képzőművészeti alkotásoké. Egy-egy kiállítás rendezőjének nemcsak művészettörténésznek, de detektívnek és agitátornak is kell lenni, hogy megkeresse és megszerezze (természetesen csak a kiállítás tartamára) a lappangó, kallódó vagy családi otthonokban féltve őrzött műveket. Ferenczy Noémi alkotásainak is csak egy töredéke van az országos művészeti intézmények (Iparművészeti Múzeum, Nemzeti Galéria) tulajdonában, más része különböző állami és társadalmi szervek termeit díszíti, a többség azonban – mint Kolozsi Márta, a székesfehérvári kiállítás rendezője elmondta – magántulajdon.

A kiállításrendezés tehát a felderítéssel kezdődik. A felderítést követik a levelek: „Arra kérjük, hogy az április 11-én a Csók-képtárban megrendezendő kiállításunkra kölcsönképpen bocsássa rendelkezésünkre . . ." A Ferenczy Noémi-kiállítás előkészítése során az első „igent" dr. Kőszeg Ferencné, dr. Eidus Lili fogorvosasszony mondta ki. Látogassuk. meg.

OTTHONA valóságos kamara-múzeum. Gyönyörű Berény Róbert kép, néhány finom Szőnyi, Bernáth Aurél, egy korai Egri, Pátzay-szobor és Ábel Pál rajz . . . – és mégsem kiállítás: barátságos meleg otthon. Ferenczy Noémi gobelinje, a Házépítő a rendelő legvilágosabb falán van: mintha az egykori szövött képek funkcióját teljesítve – me-

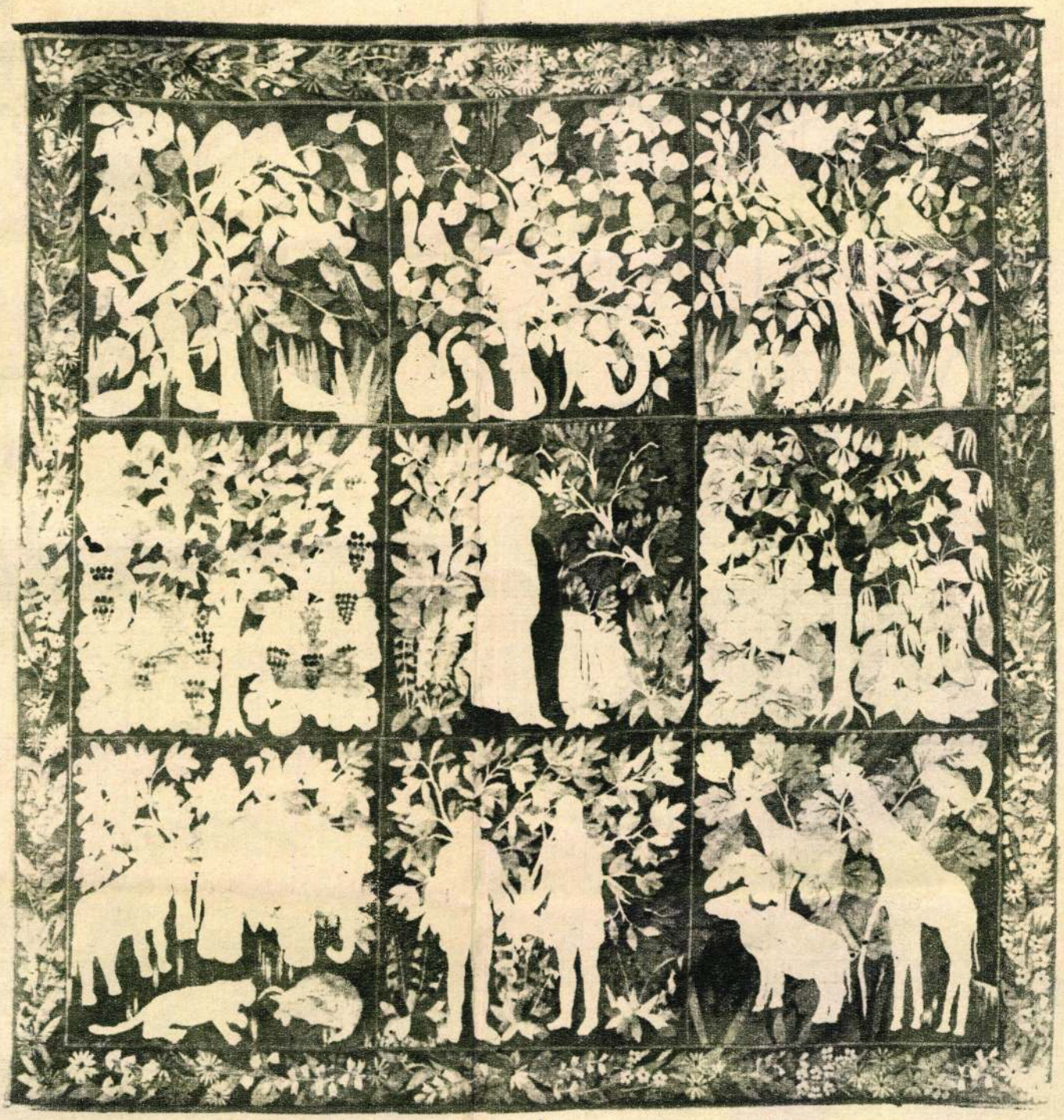

TEREMTÉS

Petrás István felvétele

legebbé varázsolnó a tisztaságtól, gépektől hidegen csillogó helyiséget.

– Férjemnek, néhai dr. Kőszeg Ferencnek páciense volt Ferenczy Noémi. Mint ahogy betegei közé tartoztak azok a művészbarátok is, akiknek alkotásait otthonomban őrzöm. Ferenczy Noémit a felszabadulás után én is kezeltem, de ezt a kedves darabot még a férjem kapta tőle, 1938 előtt. Máskor is, most is szívesen küldöm el a kiállításra, mindig örülök annak, ha a számomra kedves alkotásokat mások is megismerik . . .

A MASODIK VALASZLEVEL aláírója Szőke Erzsébet, Ferenczy Noémi tanítvány, maga is kitűnő gobelinművész. A mester hagyatékában levő kartonok közül neki négy jutott: a tavaszi színekben ragyogó Virágkosár, az aranyban-barnában tobzódó Bőség, a közismert Múzsa és egy érdekes, soha le nem szőtt kétalakos kompozíció. Szőke Erzsébet nemcsak a gobelinek sorsáról tud sokat mesélni, hanem Ferenczy Noémiről, a tanárról is. Tőle hallottuk például a Fehérférfi baltával című érdekes, József Attila Döntsd a tőkét sorával rokonítható kobelin sorsát: a nagyközönség előtt szinte ismeretlen alkotás a művész halála után erősen [illegible] állapotban egy [illegible] mélyéből került elő. A [illegible] levő fonalakból, az [illegible] mű törvényeit követve, Szőke Erzsébet restaurálta, s a tanítványok együtt ajándékozták a gobelint a Nemzeti Galériának.

– Gyerekkori vágyam volt, hogy megtanuljam a gobelinszövést. Az Iparművészeti Főiskolán Ferenczy Noémi félév után tanítványai közé fogadott. Hatan voltunk, akik e művészet minden titkát, elméletét, a színkeverés művészetét, a szövés technikáját is tőle tanultuk. De nemcsak azt. Hiszen olyan volt velünk, mintha a gyerekei lettünk volna. Előfordult, hogy meghívták valahová és azt mondta: csak akkor megyek, ha magammal vihetem a fiatalokat. Emberségre, munkára, összetartásra tanított bennünket és arra, hogy ne ismerjünk a művészetben megalkuvást.

– Folytatják-e ma mesterük útját?

– Igényességben, művészi hitvallásban igen. Stílusban természetesen már újat keresünk, a magunk egyéniségét, szinvilágát. Noémi olyan nagy művész és olyan erős egyéniség volt, hogy nem könnyű tovább lépni . . . Az újratörekvés szándékát, hitét, azt tőle tanultam . . . Nemcsak művésznek, embernek is nagy volt.

F. A.

AZ ÜZBÉG „TAVASZ"

Tánc
a gyapotszüretről

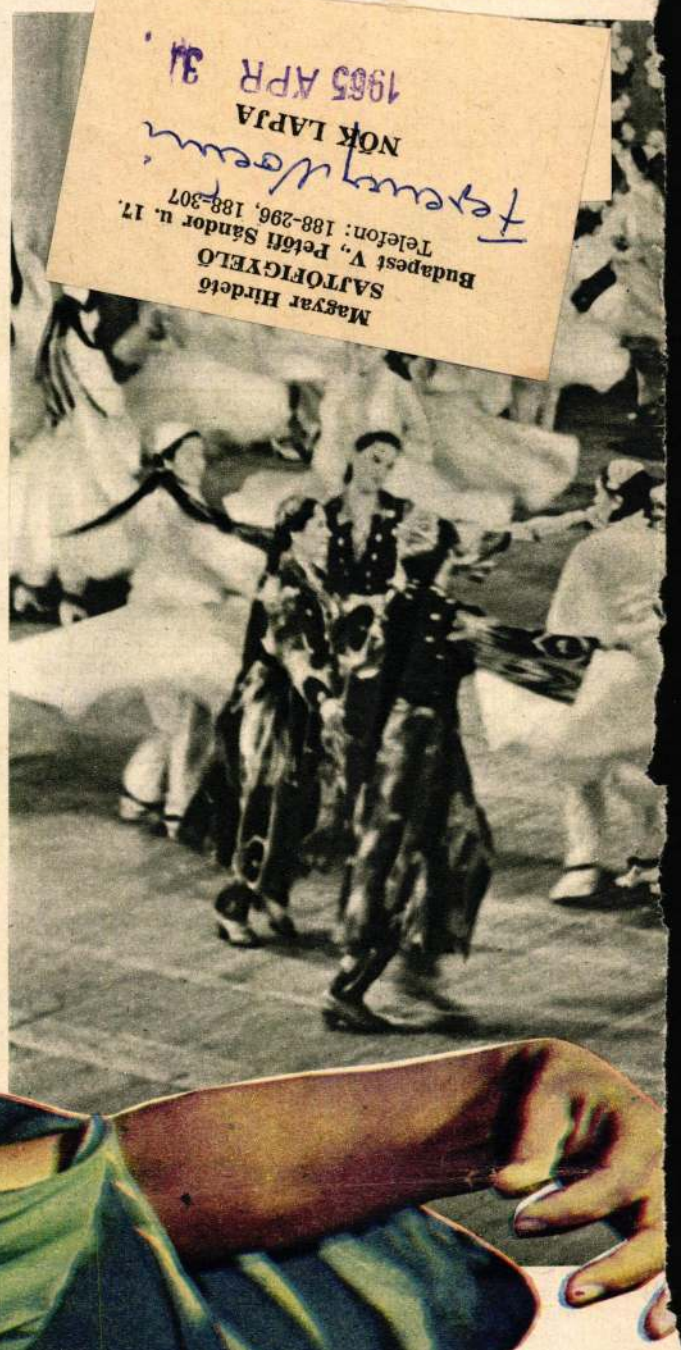

Tamara Junoszova
szólótáncosnő
– tíz éve tagja az együttesnek,
s négyéves kisfiú anyja.
Ha színpadra lép,
olyan sugárzóan könnyed és fiatal,
mint a legfiatalabb táncos

Uzbég szépsz
az együttes

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NŐK LAPJA
1965 APR 3

1021 · Ferenczy Noémi

FERENCZY NOÉMI JEGYZETEIBŐL

Ferenczy Noémi az igazi, nagy művészek közé tartozik, s ezért nagysága az idő múlásával nem csökken, hanem növekszik. Csak öt év telt el halála óta és ma már bizonyos, hogy művészeti hagyatéka a modern magyar képző- és iparművészet fejlődésének egyik legbiztosabb ihletője.

Amit alkotott, nem kevés: újjáteremtette a gobelin-művészetet és ezen túlmenően, irányt mutatóan szólt bele a modern művészet fejlődésébe. Nemcsak elveiben volt kommunista, hanem forradalmár tudott lenni művészetében is. Harcolt az öncélú művészet, a társadalmi haladástól elforduló művészeti magatartás ellen. Konfliktusba került a szektás, szűklátókörű művészetpolitikával is, amely képtelen volt megérteni művészetét, eredetiségét és modernségét s mindezzel együtt művészetének mélységes humanizmusát.

Nagyszámú gobelint, vázlatot és kiforrott művészeti elveket hagyott ránk. Életművének feldolgozását nemcsak az iránta érzett kegyelet, hanem elsősorban a magyar művészet fejlődése sürgeti. Művei mellett ehhez a munkához értékes forrás-anyagot tartalmaznak napló-jegyzetei is.

A jegyzeteiben található gondolatok önmagukban is alkalmasak a jövő művész-nemzedék nevelésére és biztosan illeszkednek bele abba a képbe, melyet eddig Ferenczy Noémiről a művészről és emberről alkottunk.

Tömören és plasztikusan fogalmazza meg azokat az elveket, melyeket művészetében követett. Legfőbb elve és jellemzője: az erkölcsi egység emberi és művészi magatartásában. A művész magatartásában „az önellenőrzés nem maradhat kizárólag a művészi munka terén" — vallja, mert csak így érhető el, hogy a „moralitás teljesen fedje a művet". Ez az erkölcsiség Ferenczy Noéminál nem egy szublimált, elvont igény, hanem közvetlenül társadalmi, politikai állásfoglalást is jelent. „A művek csak fiatalok lehetnek" — maiak —, és „nem lehetnek a múltéi" — írja. A felszabadulás után írt jegyzeteiben elítéli azokat a művészeket, akik „politikai iskolázatlanságból" visszasírják a múltat („a 25 éves elnyomatást, amit nem lehet letagadni"), „összekeverik a dolgokat" s így művészileg „saját maguk alatt vágják a fát", mert a politikai iskolázatlanság és tisztánlátás hiánya „kátyúba juttatja" őket.

Ugyanakkor figyelmeztet arra, hogy az új művészetre való törekvés nem jelenti az eddigi eredmények tagadását. A múlt elvetése nem jelenti a művészeti fejlődés eredményeinek az elvetését, ellenkezőleg, az újnak mindazt magába kell olvasztania, felhasználnia. „Trágya kell a művészetnek is, mintahogy' ahol kiirtanak egy erdőt, ott a legszebb virágok nőnek, mert ott pihent földtrágya van. Így, ha kiirtják a múltat, annak a földjén új, gazdag valami nő, — de a múlt földjén nő és nem a légüres térben. Még nem melegágy ugyan (de előfeltétel!), — melegágy és előfeltétel között nagy a különbség!" — Vagyis, amit a múltból átveszünk, az még nem az új művészet, melyet létre kell hoznunk, de egyik előfeltétele a létrejövő újnak.

Pedagógiai munkájában sem választja külön a művészi és politikai követelményt. Erről tanúskodnak következő sorai is: „Az iskolát úgy kell tekinteni, mint a párt és kormány kulturális invesztációját. Hogy ez a befektetés szellemileg — kulturálisan — jövedelmező legyen, annak előfeltétele, hogy a növendékek megfeszített erővel haladjanak lelkesen és jól, úgy politikailag, mint művészileg".

A másik vezérlő elv Ferenczy Noéminál: a művészet előtti alázat, odaadás, igényesség a művészi munkában.

„A művészet agymunka, ösztönnel és szenvedéllyel összekapcsolva — írja. A siker mindig — mint minden a művészetben — a lendülettől függ, az önkritikától, a szenvedély fokától, a biztonságtól és a lelkiismerettől . . . " A művész felelőssége elhivatottságának érzéséből, művészi szenvedélyéből és tudatosságából, tudásából fakad. Hangsúlyozza, hogy a gobelinnél különösen nagy az alkotóművész felelőssége, mert itt „végérvényes" az, amit létrehoz. A gobelin „egyértelmű", „semmi sem maradhat eldöntetlenül rajta, mert a mesterségben van, hogy minden részt meg kell csinálni egyformán és határozottan, nem mint a festésnél, ahol lehetségesek az elhanyagolt részek, vagy a más módon festettek". Igen magas fokú tudatosság az, amit a gobelin igényel. Bár a művész mindig csak a munkában levő részt látja, mégis állandóan el kell képzelnie az egészet és a rész értékelését, „eldöntését" mindig az egész viszonylatában kell elvégeznie. „A véglegesség, megváltoztathatatlanság felelőssége" meggondolttá teszi az embert . . . A közérzés az egyetlen fokmérő, amiről tudni lehet, hogy jól csinálom-e? Ha baj van, az érzékeny és az alkotásra beállított ember nem érezheti jól magát, — a baj pedig csak a munkában lehet. — Ilyenkor újra ellenőrizni kell a dolgot és figyelni, hol hibázódott el. Aki a dolgában biztos, az az átmeneti bizonytalanságokat nem hessegeti el, hanem figyeli, mert tudja, hogy ezeknek a feltárása a mű javára válik. Sőt, ha az ember fontoskodásnak minősít valami kis bajérzést és nem ügyel rá, akkor ebből nagyobb baj lehet. Tisztázni kell minden kételyt azonnal, ez egyik lényeges része a művészeti tevékenységnek. A pillanatnyi bizonytalanság csak valami tisztázatlanságból eredhet, erre rá kell jönni könyörtelenül és várni kell, amíg tisztázódik."

A művészetnek Ferenczy Noémi szerint „nemcsak pályát, foglalkozást, hanem életformát" kell jelentenie a művésznek. Egyik fontos intelme, hogy a művésznek alkotás közben nem szabad sietnie. A munkaidőt lehetőleg hosszúra kell szabni, „hogy az akadályokat ne bánja az ember, hisz' ráér". „A kiállításra való dolgozás külső kényszer által — régen rossz" — írja. Ehelyett azt tanácsolja, hogy sokat kell dolgozni, így a művész eléri, hogy mindig van kész, kiállításra való alkotása. Vitába száll azokkal, akik a spontán, „külső kényszer alatt, sietve létrehozott" alkotások sikerességét vallják. „Ez nem lehetséges" — írja. „Más a gyorsan kikívánkozó dolog, ami esetleg jó „ahogy esik puffan" alapon, de a kompozícióknak helyet kell adni, vagyis azokat gondosan el kell tervezni és kiérlelni, kimunkálni." Ugyanakkor nagy jelentőséget tulajdonít a művészi alkotómunka pszichológiai feltételeinek, törvényszerűségeinek, melyekről jegyzetei csak művészeknél találhatóan hiteles fejtegetéseket tartalmaznak.

A művészi tevékenység lényegének, legsajátosabb elemének az intenzitást tartja, mely egyben feltétele is a művész munkájának. Olyan alkotói állapotot ért ezalatt, mely a tapasztalati, tudati és emócionális elemek meghatározott viszonya révén áll elő, megfelelő serkentést, impulzust szolgáltatva a művészi munkához. „Ezt az intenzitást a természettől és a legjobb múzeumoktól lehet tanulni" — írja. Alapja a műveltség, a tapasztalat, az élmény. Az élmény tapasztalat útján jön létre s függ a művész meglevő ismeretanyagától, műveltségétől. Intellektuális és emócionális egyszerre. Ez adja a közvetlen serkentést az alkotáshoz, ahhoz a szenvedélyhez, „mely mindig újra megtanulandó tudás révén hoz létre műveket". Így jön létre az alkotás igénye („ami egy fajtája a szenvedélynek"), melyet ha nem tud kielégíteni a művész, „rettenetesen elviselhetetlennek tartja az életet, a létet".

Művészet 1963 dec

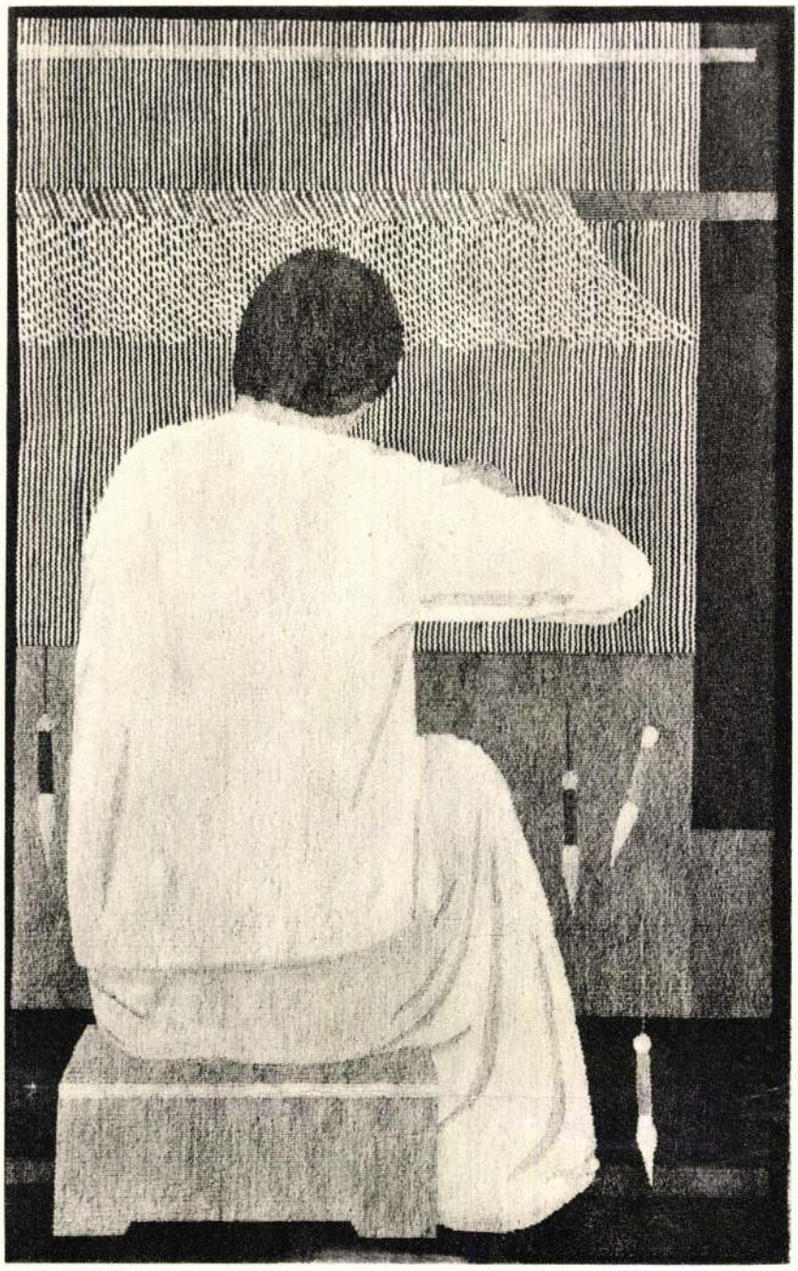

Ferenczy Noémi: Szövőnő – Tisseuse – Ткачиха

Különösen nagy jelentőséget tulajdonít Ferenczy Noémi a természeti élménynek, melyben az emócionális elemek mellett szintén kihangsúlyozza a tudati — tudatos — elemeket, vagyis a kettő egységét. A valóság, „az örökké változó, mindig új csoda", olyan, mint a művészet: „mindig más, nem sematizálható", — és „a serkentésnek valami leghatványozottabb formája". A legfontosabb: tapasztalni a valóságot, tudatos megfigyeléssel párosuló élmény útján. „Nem fontos — írja —, hogy nem lehet belőle semmit sem csinálni, vagy megtartani, — de intenzitást tapasztalni óriási nagy dolog. „A naplemente — például — minden este tűzijátékot csinál, normál naplemente tulajdonképpen nem is létezik... Lehet, hogy nem tetszik, mert nem lehet belőle semmit sem csinálni, még csak" örökké feldolgozatlan, tartalék-hátvédnek sem lehet tekinteni. Mindebből csak a „végkonklúziót" lehet és kell felhasználni. „A fel nem dolgozható lét — konstatáló természetnézés — segíti elő az ember érzékenységét, tartalomigényét a munkában" — írja. Csak ezzel együtt érthetjük meg azt a megállapítását is, hogy a mű: „tulajdonképpen a lét rögzítése". Úgy, ahogy' létrejön: „A lét gyönyör-rögzítése, mely mégis személytelen. Mert a levésben sok a zavaró, csak a mű marad, — és ha a létgyönyör állandósulva tud megmaradni, továbbélni benne, akkor ez a legnagyobb gyönyörűség", mert kielégül az igény (az alkotói szenvedély), amely közvetlenül aktivizálta, alkotásra serkentette a művészt.

Az intenzitás a művészi tevékenység közben a koncentrációban jelentkezik. A gobelinnél a koncentráció igénye fokozott, a gobelin „végérvényessége" miatt. „A gobelin könnyebbsége éppen a nehézségében van" — írja Ferenczy Noémi. „A hosszadalmas, lassú munka révén olyan gazdagság kerül bele, amire festve nem lehet jutni, mert ott az átfesthetőség, mint kibúvó mindig megvan. A «most vagy soha» révén az ember megtanulja magát a végsőkig összeszedni és ennek az összeszedésnek a fokozásán múlik minden".

A gobelinnél a terv és a megvalósulás különleges viszonyban van. Ferenczy Noémi szerint a szövés nem egyszerűen technika, hanem a gobelin-művészet szerves része. „A gobelint tervben befejezni nem lehet — írja. Hol marad a szenzációja, az izgalma a szövésnek? A szövés más eljárás, más művészet, mint a festés". Máshol pedig „Itt (a gobelin szövésénél) a felelősség még nagyobb transzparálása a tervnek, hatványozott és ezáltal «emelkedettebb» a létrehozás." Különös feszültséggel jár ez az állapot. „Tortúrának nevezhető, mely hasznára válik a tettnek. Tortúra, mert az ember túl izgatott, és a szükséges tudást csak abban a pillanatban sajátítja el, amikor végszükségben van." Szövés közben a művészi feladat olyan önállóan áll elő, hogy sokszor a részletek revidiálását akkor kell elvégezni, mégpedig „végérvényes döntéssel". Ezért írja Ferenczy Noémi, hogy a „szükséges tudást" (vagyis a szövés során jelentkező művészi feladat megoldását) a gobelin művésznek „nincs kitől megtanulnia, még teóriában sem". És ehhez az állapothoz hozzátartozik vallomása szerint az is, hogy „... sohasem hisz az ember eléggé saját magában, mert ez a «Hit» folytonos dokumentálásra szorul, ha pedig dokumentálva van, az ember azt gondolja: ez még nem volt elég nehéz, azért ment, azért volt elérhető és újabb erőpróbáknál megint «kínpad-állapotba» kerül..."

A gobelinnél tehát a terv és megvalósulás különleges viszonya a koncentráció különleges módját igényli. Ezért a gobelinnél „különleges fegyelemre és önbizalomra van szükség, mert a munkában levő részt nincs mihez hozzáalkalmazni, összehasonlítani, úgyszólván a «légüres térben» kell dolgozni... Az ember, bár nem látja, tudnia kell, hogy például ott fenn, ez a most keletkező fekete, majd más formában ismétlődik és válaszol ennek az éppen készülő, és elszigeteltnek, indokolatlannak látszó résznek".

Ferenczy Noémi fáradhatatlanul kutatta a gobelin sajátosságait, belső törvényszerűségeit, melyeket feltárt s művészetében követett. Nagyszerűsége talán elsősorban abban áll, hogy gobelinjei valóban gobelinszerűek. Jegyzetei a gobelinművészet elveire, belső törvényszerűségeire is érdekes utalásokat tartalmaznak, bár azok tanulmányozására alkotásai a legalkalmasabbak, melyek megtestesítik a gobelin sajátos elveit, belső törvényszerűségeinek jegyében jöttek létre.

Gobelinjei páratlanul magas színkultúráról tanúskodnak. Jegyzeteiből kitűnik, hogy a gobelinre jellemző szín-igény kielégítésének forrását magában a gobelin lehetőségeiben látja. A gobelin egyéb követelményeiről szólva megállapítja: „inkább a színek életében van a gobelin szuperioritása — a színek lehetőségében, abban, hogy a fonalat (a piszkosság veszélye nélkül) a végtelenségig lehet keverni és így a szín-igényt egészen kielégíteni." „A kevert, orsóra felcsavart szép fonál kézzel fogható anyag... és mégis, olyan hallatlanul érzékeny — semmi kötöttség nincs benne, ha az ember megtanult vele bánni." És mindig új és új lehetőségeket fedez fel a fonálkeverés terén. Minden gobelinhez újra megtanulja, hogyan kell csinálni.

A „színek indokoltsága" a gobelin-művész munkájának egyik alapkövetelménye. Ferenczy Noémi azt az intelmet fűzi ehhez, hogy a gobelin „tarka ne legyen soha". Az indokolt színeket meg kell keresni és létre kell hozni. „Az ember, ha a gobelin színeit keresi — írja —, teleszívja a szemét színnel, úgy kóstolja, mint az étel különböző ízét..." Ez az érzéklet szinte: „teljesen fizikai, csalhatatlan — tompa, üres stb." Itt félreérthetetlenül a színek pszichológiai értékére utal és a meghatározott színek adekvát helyére a gobelin-munkán. A fentieken kívül van még valami, ami a színek indokoltságába beleszól: a művész egyénisége, lelkialkata, ezen túlmenően pedig a kívánt színkultúra megteremtéséhez elengedhetetlen szorgalom, ha kell „munkapazarlás". „Kutatni kell, újrapróbálni — int. Az újrafestés nagyon lényeges, mert később összehasonlítható az előbbivel. A munkapazarlás (igényesség

és szorgalom) ilyen szempontból is nagyon fontos. A színek frissessége szenvedély kérdése főleg, de van egy nagyon prózai része is, tisztán festeni, mindig frissen újrakeverni, nem átalakítani az előbbi festék keverékét, a festékkel is inkább pazarolni". Igen fontosnak tartja a festék megfelelő keverését. „Mégha a fonál meg van pontosan az elképzelt színigény kielégítésének megfelelően (szín, tónus, árnyalat) keverés nélkül, — akkor is jobb keverve csinálni, mert így frissebb, zamatosabb, élőbb lesz" — írja.

Érdekes megjegyzéseket tartalmaznak jegyzetei a gobelin és a festészet, szobrászat összehasonlításáról. A gobelin mindkettőhöz hasonlít, de mégis különbözik tőlük. És ez a különbség a döntő. „A gobelin a szobrászathoz csak annyiban hasonlít, amennyiben a festészethez nem hasonlít" — írja. A szobrászathoz elsősorban — sőt, talán csak — annyiban hasonlít, hogy alapanyaga — az alapfonál, fonál — hasonló módon kevésbé „valami", mint az agyag vagy a kő a szoborhoz viszonyítva. „Viszont a szín és sík léte révén a festészethez hasonlít és mert az előmunkálatok, a terv, az elgondolás (panzato) aquarellek, festettek". Igen érdekesek az alábbi fejtegetései is. „Az a formulázás, hogy a terv viszonya a gobelinhez, azonos lenne a természet után vagy előtt festő helyzetével — híd lehet a kopírozó gobelin-mesterség és a saját tervét tovább fejlesztő, fokozó és teljesen új (a terven nem is jelzett) régiókba „szárnyaló" gobelin közötti különbség megértéséhez". A természet után festő művész — bármennyire is a természet után fest — „saját tárgyát választja" és nem egyszerűen kopírozza a valóságot. Legfeljebb színben festi azt, „amit lát", azonban ez is „meglehetősen konkretizálhatatlan". A más terve alapján szövő mester-ember is azt szövi, ami a terven van, de ez hasonló módon „konkretizálhatatlan". A más terve után szövő mester számára „kartonról" „chainere" átvinni a rajzot: technika." És innen adódik a baj Ferenczy Noémi szerint, ugyanis, ez a „technika" a festett terv utánzata lesz és nem gobelinszerű, hanem „a festés szellemének felel meg". Ez esetben hiányzik a gobelinből az, amit éppen a szövés során ad hozzá a művész: a szövés határozottabb, gazdagabb eljárásával történő „újrafogalmazás, revidiálás" mindaz, amit „közben kell megtanulnia", — bizonyos „lemondás az előzőleg tervezett részletekről", a szövés gazdagsága alapján indoklást nyert új elemek. Általában mindaz, ami „a transzponálás fokozása" révén jön létre, s ami, mint „tapasztalati konklúzió" a gobelinnél általános érvényű. S éppen ezt a „tudást" kell a megvalósítás során kicsiholnia magából az alkotó művésznek. Ez az, amit minden esetben „újra meg kell tanulnia", ez a dolognak az a része, melyhez „regulákat felállítani nem szabad, mert ezek szárazak, ahogy' mondani szokás, skatulyázáshoz, teória felállításához vezetnek, amiből sose lesz művészet". Vagyis: a gobelin igazi lehetőségeihez csak a megvalósítás során, szövés közben juthat el a művész. Különben fennáll annak a veszélye, hogy szövött kép jön létre, mely szelleménél fogva nem gobelin, hanem festészet. Lehet szép, de úgy, mint egy festmény, s nem mint a gobelin.

A gobelinnél számos eljárásbeli kötöttség van, melyeket csak bizonyos, sajátos művészetpszichológiai képességekkel tud ellensúlyozni a művész. Ferenczy Noémi azonban hangsúlyozza, hogy ezek nem jelentenek a gobelinnél kevesebb művészi lehetőséget. „Az érdeklődők szeretik túlozni ezeket az eljárásbeli kötöttségeket — írja —, pedig a gobelin nem jár nagyobb megkötöttséggel, mint például a szobor. A szobornál — kőben vagy fában — először ott a tömb —, még nem tudni, mi lesz belőle. Az öntés (gipsz vagy fém) legalább annyi pepecselő eljárással van összekötve, mint a szövés. Csakhogy gyorsabban megy. Azt, hogy az ember hátulról sző — miután csak így lehet —, hamar megszokja és ezután már csak az anyaggal foglalkozik, „melyben semmi megkötöttség nincs" és éppen „hallatlanul érzékeny" volta miatt adja a lehetőségek végtelen gazdagságát.

A kompozíciós elv primeritását nemcsak műveiről olvashatjuk le, hanem jegyzeteiben is megfogalmazza. „Nekünk vigyázni kell nagyon, hogy az elrendezésből induljunk ki, ne a tárgyból — írja. Rejtett tárgy is lelkesítheti az alkotót, de akkor ez a tárgy ne tolakodjon — de ne is kelljen kérdezgetni, találgatni —, ugyanakkor az elrendezést, a tagolást ne zavarja. Először a tagolás, azután a színek, és csak azután, harmadsorban következnek a tárgy (téma) tényezői."

A gobelin sajátosságai között megemlíti a viszonylagos síkszerűséget is, összehasonlítva a festészettel szemben támasztott „mélység" igényével. A síkszerűséggel együtt mutat rá a dinamizmus követelményére is, utalva arra, hogy a kettő dialektikus viszonyban van egymással. „A múzsának még az a „nyitja", — írja —, hogy bár a levegőben van, amit jelez a kék alap — vagy a „világűrben", a „mindenségben" —, mégis széken ül és asztalnál —, a szék és asztal a levegőben (föld nélkül), és mégsem lebeg, hanem erősen áll. Ez az, amit dinamikának neveznek".

Ferenczy Noémi gondolatai a művészetről — a gobelin-művészetről — valóban tapasztalati konklúziók, másfelől pedig művei a művészetről vallott elveinek megtestesítői. Tömör, szűkszavú utalásai mögött a művek gazdag világa áll, melyek megteremtése közben alkotta meg művészi munkája gondolati előfeltételeit is, és összegezte elméletileg munkájának tapasztalatait.

Katona Imréné

Ferenczy Noémi: Rőzsehordó – Porteuse de fagots
Несущая хворост

KIÁLLÍTÁSOK

Holló László akvarell-kiállítása a Medgyessy-teremben

A Holló-életmű elemzése egyre több tanulságul szolgál. A festmények és grafikák növekvő száma — a Kossuth-díjas mester ma is fiatalos lendülettel dolgozik — nemcsak mennyiségi gyarapodást, hanem eddigi látásának sokirányú elmélyülését is bizonyítja. Az egymásra rétegeződő Hollói élményanyagot mérlegelve arra is rájövünk, hogy a 80 felé közelgő művész korszerűen lát, az új iránt fogékony, korának eseményeivel lépést tart, amellett hogy zárt, benső koncentráltságú világot épített ki magának; sajátos egyéni törvényekkel, s egymáshoz fogaskerekek módjára kapcsolódó folyamatokkal. E kibontakozás hézagtalan, kihagyások, vagy érthetetlen ugrások nélkül. Erről tanúskodott ez a debreceni Medgyessy Szalonban nemrég zárult akvarell-kiállítás is.

A színekkel rajzoló ecsetművészetet a grafikához szokás számolni. Valójában inkább határterület, mely inkább közeledik a festészethez, mint a grafikához, — Hollónál különösképpen. Megszoktuk már, hogy nála csak színekről beszélünk, elhallgatva piktúrájával egyszintű vonalkultúráját. Mint a tárlaton megfigyelhettük: az akvarellek készítésénél fokozottabb fegyelmezettséggel alkot. Szinte kitapintható e bemutatkozáson egész vonalművészetének útja, mert a vázlat-jellegű, — sokszor csak stúdiumszámba menő képek alkotóműhelyébe is bepillantást engednek. Kiegyensúlyozott teremtő folyamat, ahol a hevület izzásának is megvannak a maga tudatos fokozatai. Ezeket a törvényeket a műtörténész kielemezheti, szabályokba foglalhatja, megállapítva: honnan ez az elhitető erő, miért hiszünk bizarr színeinek, miért hitelesek e valóságban soha nem látott harmóniák?

A kis méretekben valójában ugyanazokkal a formai elemekkel dolgozik, amelyeket piktúrájánál követhetünk. A komponálás módja azonban — éppen a tér határoltabb voltánál fogva — itt még tömörebb. Az akvarell sietős munka-jellege, a papíralappal legszervesebben kapcsolódó anyagszerűsége (hiszen a kihagyott felületek is színek s erőteljesen „beleszólnak" a képalkotásba) magával hozza, hogy az ecsetjárásnak tévedhetetlennek kell lenni, utólagos beavatkozás a mű frisseségét, s így bensőségességét rontaná. Ritmusérzéket, s erős, eleve elhatárolt önuralmat követel ez a technika. Az ecsetvonalak csak a jelzéseknél maradnak, a papíron végigfolyó, hamar száradó vízfesték útját gyorsan kell helyesen irányítani. A vérbeli akvarellista néhány vonalba sztenografálja a kiválasztott, tartalmilag s hangulatilag már előzetesen kiforrt témát.

Holló Lászlónak a Tócóskert szűkebb környezete mellett az utóbbi években egyre inkább Tiszadada vált Barbizonjává. Relatíve szűk világ ez, hiszen ezerszer látott közvetlen környezet adja az élménytárat. De Holló ért ahhoz, hogy a mélyen szemlélt kevésben az egyetemest is kifejezze. Így tárul ki e szűk világ határa általános emberi érzések területévé. A plain airbe helyezett alakokon és tárgyakon izzik a fény. A napsugár e sajátos Hollói prizmán keresztül szokatlan színfoltokra bomlik. Megszépül a falusi viskó, a Tisza-parti emberek egy különös kaleidoszkóp színeire borulnak. Ez az általánosítás azonban sematizmusba vezetne, ha nem értene alakjainak egyedivé formálásához is. Egyik debreceni méltatója, Juhász Béla, alapvetően mutat rá, hogy „képein az ember mindig egész sorsával, társadalmi helyzetével van jelen . . . s figurái egész múltjokat hozzák magukkal". Így ássa medrét mélységben Hollónál ez a tematika, az arányok változásának évről évre követhető finom módosulásaival. Még évtizedekkel előbbi művein felkiáltójelként állnak elénk munkában megfáradt emberei, vagy hajszában elcsigázott állatai, melyek sorsukkal gazdájuk sorsát is elmagyarázzák, majd fokról fokra válik líraibbá, a tiszadadai stúdiumok hosszú sorát pedig már optimista hangulat szövi át.

A falpiktúrához való kedvét ezen a tárlaton is kinyilvánította: egy kétrészes freskótervvel. A debreceni művészek évtizedek óta folyó küzdelmére is rávilágít ez, hiszen a falfestésre az alföldi metropolisban Gáborjáni Szabó Kálmán kollégiumi freskói az utolsó példák (1938-ból). Holló is legfeljebb lakásának falain kísérletezgethet ily irányú tervekkel.

Érdekes megfigyelni, hogy egyik-másik akvarelljén egészen letompított, már-már monochrom jellegű színkezeléssel is találkozunk. Ez a kolorit-visszatartás új hang festészetében. Néhány pasztellt is bemutatott e tárlaton: hangvételük egészen halk, alig néhány szín jelzésébe sűríti a mondanivalót. — Bőven találunk példát az emberábrázolásra, a Testvérek és Juci c. akvarelljén az arcéleken és ruhákon végigfutó bravúros fénykezelésre. Csokonairól készült vízfestményén a mozdulat közvetlensége mellett a lelkiség súlya is figyelmet ébresztő. Az önarcképek hosszú sorából, — ahol kedélyvilágának számtalan jelenetét feltérképezte —, ezen a a kiállításon is bemutat egyet, számunkra most szakadatlanul a puha ecset más akcentusú beszédére átfogalmazva.

A Holló-életmű eddig hiányzó láncszemét lett volna hivatva pótolni e kamarakiállítás, mely teljes szépségében sajnos nem bontakozhatott ki, mert Debrecen egyetlen „képcsarnoka", a parányi Medgyessy-terem egyre inkább alkalmatlan reprezentatív tárlatok rendezésére.

Dr. Tóth Ervin

Holló László

Lovak a Hortobágyon – Chevaux à Hortobágy – Лошади в Хортобаде

Ösztöndíjas képzőművészek kiállítása Pécsett

A kiállítás többet jelentett, mint a címe. Pécs, Baranya, s a Szakszervezetek Baranya megyei Tanácsa tíz-tíz írónak, festőnek, személyenként háromezer forinttal alkotó szabadságot biztosított, legalább egy hónap nyugalmas munkát tehát, szabad bejárást üzemekbe, gazdaságokba. Jövőre ugyanezt nívódíjban kívánják nyújtani. Mindkettőnek megvan előnye, hátránya. A tegnapi segítség előlegezett bizalomra, a holnapi kész eredményekre fog építeni. A szelekciót így a közönség végezheti el, úgy majd az illetékes zsüri. Egy azonban már most is bizonyos: Pécsnek épp oly határozott arcú piktúrája van kialakulóban, mint Hódmezővásárhelynek, Miskolcnak.

Azt a hibás jelzőt, hogy a „népi" Vásárhellyel, a „munkás" Miskolccal szemben

Ferenczy Noémi: Gobelinterv – Esquisse de tapisserie – Эскиз гобелена

FERENCZY NOÉMI: ALMASZEDŐK

A húszas évek közepén a kolozsvári Ujságíró Clubban találkoztam Ferenczy Nóémivel. A klub tömény, füstös levegőjében egy fekete mellett írók, festők, színészek az új kifejezési formákról vitatkoztak hajnalig. Kicsit olyan Hyde Park féle volt ez a hely, ahol mindenki szabadon fejtegethette a maga igazát, ami a legtöbbször próbálkozás volt csak jobbat, újat adni.

De hogyan?

Ez a hogyan hozta össze a legkülönbözőbb világnézetű embereket.

Fiatal voltam még, nyersanyag, de mélységesen tiszteltem finom intellektusát, meleg szívét, önmagához is kérlelhetetlen kritikai szellemét. A fiatal Ferenczy Noémi emberi szabadságát féltette az asszonyi élet gondjaitól, az alkalmazkodás veszélyétől. Úgy érezte, az alkotás teljes szabadságot igényel. A kötelékektől megszabadulni egyik oldalon, hogy elkötelezhesse magát másfelé — egészen.

Két hosszú sétánkra emlékszem, a csöndes kolozsvári éjszakában, két hosszú beszélgetésre. Ezután adta nekem egy gobelinje kartonját. Óriási fa ágairól — a fa sötétkék, mint a csillagos égbolt — hat pirosruhás asszony nagy kosárba gyüjti a piros almát.

— Almaszedők. Az élet fájáról szedik az asszonyok az almát. Piros asszonyok szép piros almát . . . Nekik könnyű.

Ezzel a félbenhagyott mondattal váltunk el.

1955-ben, a nagy gyüjteményes kiállítása után találkoztam vele újra. A rádiónak készítettem vele és róla riportot.

Ez a Ferenczy Noémi már világhírű művész volt. Választott. Nem voltak kétségei. Az volt, amilyennek lenni készült harminc év előtt. Egész lénye arról beszélt, hogy az alkotásnak olyan útját járja, amelyik a legkeményebb fegyelmet, tökéletes koncentrációt követel.

Naponta tíz-tizenkét órát ült a szövőszéke mellett.

A régi kétségek és félelmek már messze voltak. Arról beszélt nekem, hogy munka közben az abszolut koncentráció azért is szükséges, mert számolnia kell anyagának adottságával és korlátaival, ugyanakkor a kifejezés mennél bensőségesebb eszközét kutatva új meg új lehetőségek nyílnak meg előtte.

De az Almaszedőkre még emlékezett. Azt is elmondta, hogy a gobelin Hollandiában van, Amszterdámban.

Az Almaszedők nekem nem csak formai szépséget, hanem egy bátor és igaz embernek az életművét is jelenti.

Izsáky Margit

Művészet 1964. 12. sz.

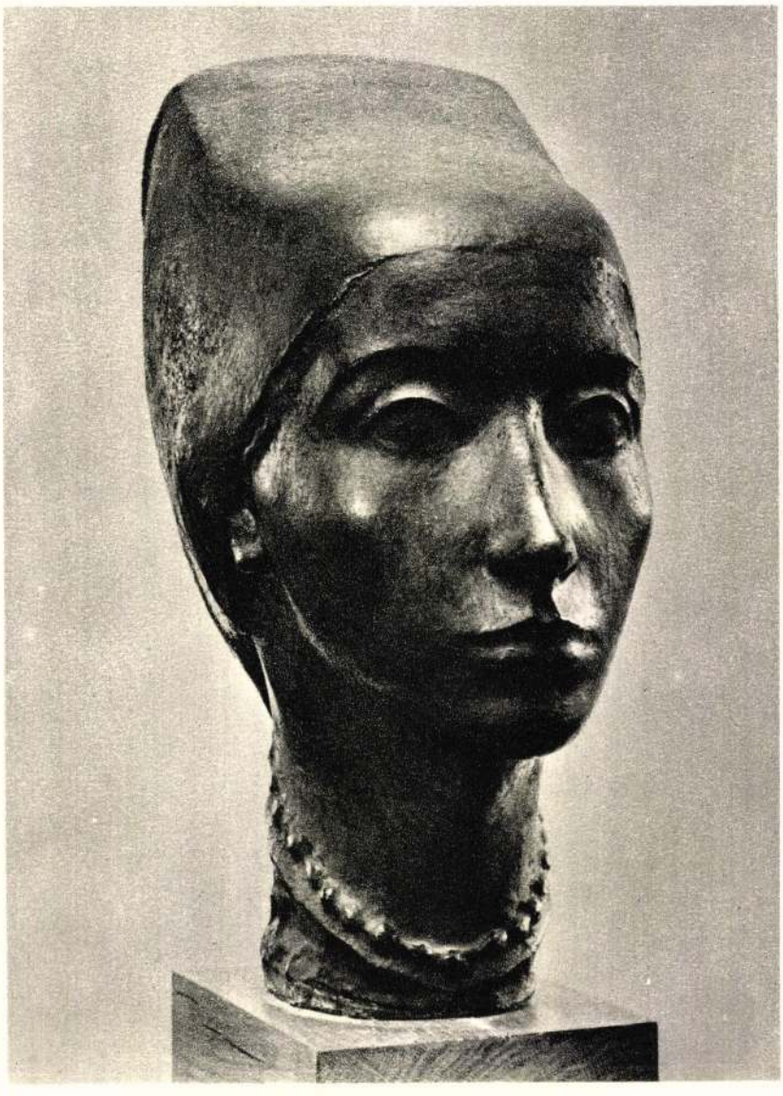

Jálics Ernő: Matyó fej – Tête de femme Matyó
Голова женщины матьо

JÁLICS ERNŐ

Még láttam a sírján hervadó koszorúk halmát, amely a családi kripta megbontását jelezte és az elmulása feletti fájdalmat idézte röviddel temetése után. Az emlékezés meleg hangján tudunk csak szólni XX. századi szobrászatunk e kiváló képviselőjéről, Jálics Ernőről. A zárkózott mester a szerénység, a művészi alázat példaképeként maradt közöttünk. Tartalmas élete szinte ismeretlenül játszódott le a közönség színfala mögötti műtermi színpadon. A megrendíthetetlen bizalommal alkotó ember életének értelmét, célját a születő művek adták. Mindez kicsit furcsán hangzik a televízió, rádió és film korszakában, amikor is a legteljesebb technikai apparátus áll rendelkezésül a képzőművészetek ismertetésére. Mégis meg kell vallanunk, hogy méltánytalan elhallgatásának részesei vagyunk, bár igyekezve a tudott hiányt pótolni, 1963 decemberében a Művészet hasábjain megjelent egy baráti közlés róla.

Szobrászi munkáját az első világháború nehéz éveit követő esztendőben kezdte meg és indulása körülményeinek kedvezőtlen lehetőségei majd egész életén át elkisérték. A háború után a szobrászok jobbára csak hadiemlékeket készítettek, vagy esetleg egyházi megrendelések jöhettek számításba, az egyéb feladatok a kiváltságos művészekre vártak. A két világégés közötti periódus lehetőségei a felszabadulás után egyre jobban kibővültek, a hivatalos megbízások megkeresték még az olyan szerény mestert is, mint Jálics Ernő.

A vidéki igazgató-tanító három gyermeke közül a másodszülött, 1895 március 13-án született a somogymegyei Kadarkuton. Művészeti tanulmányait mostoha viszonyok közepette végezte a Képzőművészeti Főiskolán Radnai Béla és Sidló Ferenc tanárok irányításával. Majd 1928-tól 1930-ig a római Collegium Hungaricumban dolgozott ösztöndíjasként. 1925-ben jelentkezik először kiállításon.

Indulásakor a plasztikai kifejezés harcai folynak. Még jelentős tényező a mozgalmas neobarokk, de már az újfajta, a lényeget hangsúlyozni kívánó formálás hívei is szép eredményeket értek el. A fiatal művész az áhítatosan egyszerű mintázást választotta — főleg Róma előtti korszakára jellemző, de a későbbiek során ismételten visszatér mondanivalójának ilyetén megformálásához. Római tartózkodása szerencsésen befolyásolja szemléletét, érdekes módon közelebb hozza e századi plasztikánkhoz. A karcsú, légies asszonyo! at felváltják életteli, dús formájú női szobrai. A lágy, de erőteljes formákba több melegség, életszeretet költözik.

Műveinek témáját vizsgálva egy gazdag profilú alkotó munkásságának lehetünk tanúi. A negyvenéves szakmai múlt alkalmat adott tehetségének különböző irányú kifejlesztésére. Monumentális igényű munkái közül, ha az időrendet követjük, akkor először architektónikus hangvételű és építészettel párosuló eredményeit kell felsorolnunk: pécsi apostolfigurák, szervita emlékoszlop terve, a veszprémi István-Gizella szobrok és azok terét kialakító terve stb. A fesoroltak is igazolják, hogy ezen a területen kevés ilyen felkészültségű mesterrel számolhatunk hazai szobrászatunkban.

Jelentősebb, nagyméretű köztéri szobrait főleg a felszabadulás után mintázta (Vincellér: Dunaújváros, Földgömböt tartó nő 1958: Csongrád, Vetkőző 1956: Oroszlány, Gerelyvető 1956: Komló, Fekvő nő: Deszk). Természetesen korábban is készültek hasonló, monumentális igényű alkotások, de ezek nem kerültek felállításra (Női akt 1936, Köpülő asszony 1939, Korsós nő stb.). Klasszikus nyugalmú, tiszta formájú, kiegyensúlyozott kontúrú szobrainak finom szépségei harmónikus összhangban jelennek meg.

A munkájának, a mintázásnak élő művész hagyatékában megtisztelő hely illeti kedves hangú kisplasztikáit. Ezekben is ugyanazt a szeretetet, mesterségbeli intelligenciát lelhetjük meg, mint egyéb munkáiban. A változatos, de örök szobrászi-motívumok feldolgozásában sajátos hangon szólal meg.

A számvetésből nem hagyhatjuk el vonzó, erőteljes portréinak sorát. Legtöbbnyire kedves barátairól, közeli ismerőseiről, vagy éppen egy-egy érdeklődését felkeltő fejről mintázza karakteres, humánummal teli, mélyen jellemző fejszobrait. Felsorolásuk nevek halmazát adná, inkább egyet, a Magyar Nemzeti Galériában látható Matyó fejet (1938 előtt) nézzük meg közelebbről. Konkrét személy helyett tulajdonképpen egy közösség szép képviselőjének ábrázolását adja vonzó megjelenítésben. A szobrászi kifejezés szűkszavú, de nem sivár. A szép fiatal nő bronzba öntött feje ünnepélyes, ugyanakkor életközeli.

Ha még egyszer visszapillantunk a felvázolt munkálkodás és művészi hagyaték e gazdagságán, méltán fájlaljuk a kitűnő művész és mélyen érző ember elvesztését, aki modern plasztikánk arculatát egyéni ízű művészetével tette teljesebbé. A tisztelgő visszaemlékezés mellett nemzeti művészetünk díszes csarnokában kiállított két kiváló szobra állandó emlékeztetője nemes alakjának.

N. Pénzes Éva

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

ESTI HIRLAP

1963 JUL 12.

1921

Ferenczy Noémiről

Öt éve hunyt el *Ferenczy Noémi*, akiben nemcsak a magyar, hanem a modern európai gobelinművészet legnagyobb alakját tiszteljük. *Cseh Miklós* a róla írott szépvonalú monográfiájában sommás életrajzát adja a művészcsaládból származó kiváló alkotónak, aki a poétikus Nagybányán szívta magába a művészet iránti szeretetet, hogy rátalálva a maga sajátos műfajára, élete végéig odaadó munkása legyen. Elvonultan, csendben alkotott a nagy művésznő, a hírverés és szereplés mindig is távol állott tőle, egyszerű, fehérfalú műhelyében, a középkori mesterek áhitatával tervezte és szőtte a szőnyegeit, amelyeknek első számú főszereplője a dolgozó ember.

Favágó, korsós szőlőmunkás, pihenő földművelők, pásztorok, kenyérsütő pék és kőműves, magvető és gereblyézők —, ezek voltak a témái, s mivel mindig meggyőződéses szocialista volt, alkotásain minduntalan felbukkannak a forradalmi gondolatok, egyszer a kaszás paraszt, a felvonuló munkástömeg, máskor pedig a szőnyeg szegélyére szőtt ötágú csillagok, sarló és kalapácsos jelképek formájában. Melegszívű, humánus művészet volt az övé, bensőséges lírával teljes; költői vénájának csodálatos termékei a rózsaszín ruhás *Bárányos nő*, a népmesék hangulatát idéző *Erdő*, vagy a bánatos vörös, őszi színekben pompázó *Szőlőhegy*. Cseh Miklós mélyenszántóan elemzi Ferenczy Noémi egyszerű formanyelvű, színgazdag stílusát, azt a csodálatos művészetet, amely itthon és külföldön egyaránt méltó elismerést hozott az alkotónak, aki egy egész nemzedéket nevelt nemes mesterségére. (Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata).

(artner)

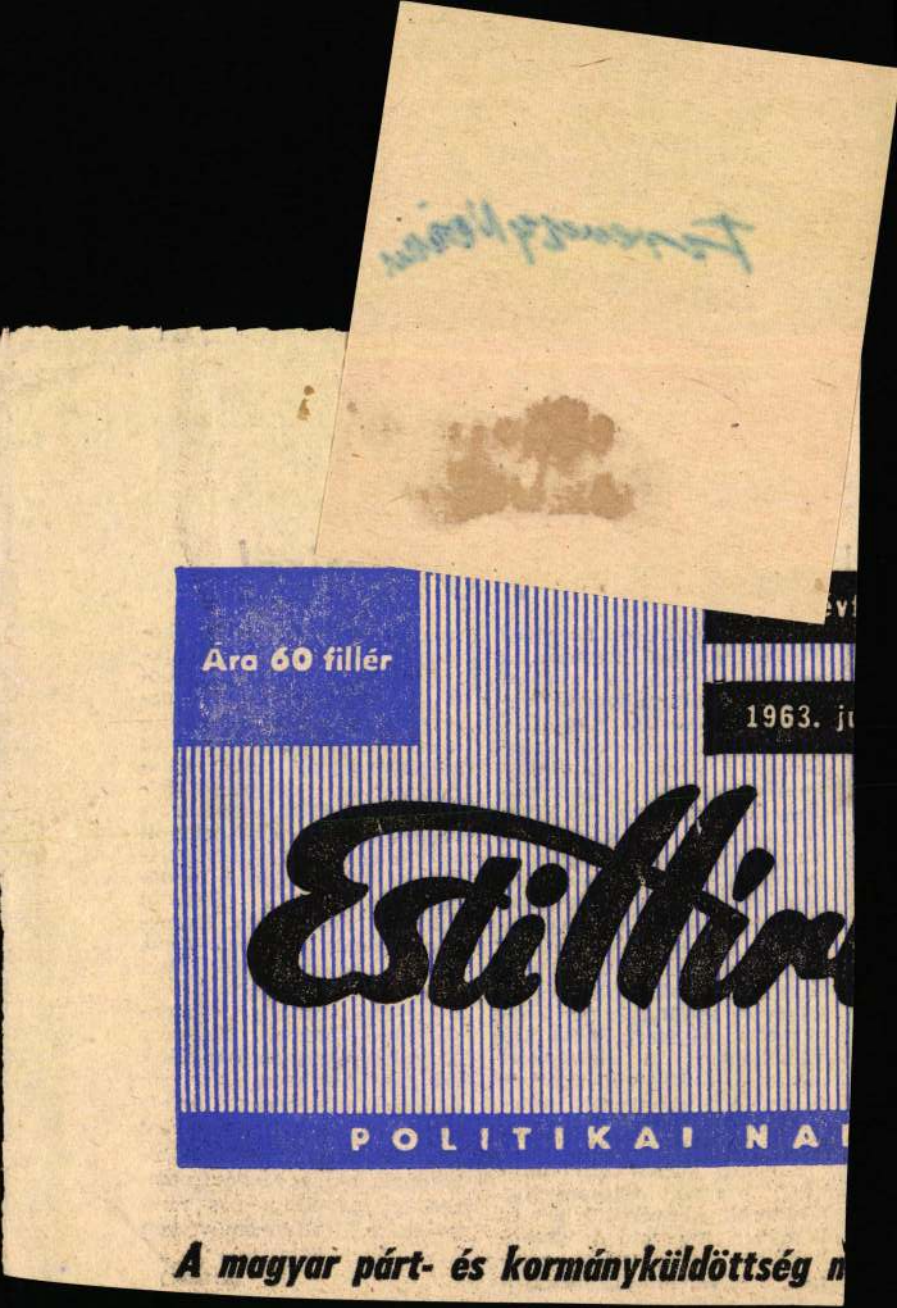
Ára 60 fillér
1963. j
Esti
POLITIKAI NA
A magyar párt- és kormányküldöttség

-1- le.D.K.

FERENCZY Noémi gobelin-művész
(1890-1958)

Apja mellett a nagybányai művésztelep körében vött fel.
A szövés technikáját a párizsi manufacture de Gobelins-ben sajátította el.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 450, 462-464, 467.

-2-

M. D. K.

FERENCZY Noémi gobelin - művész

Nemcsak a kartont festette, hanem maga is szőtte gobelinjeit.

„Teremtés" (1913)

„Menekülés Egyiptomba" (1916)

„Nővérek" (1921)

„Ásó ember" (1922)

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945.
Bn. 1962. 463.

- 3 -

M.D.K

FERENCZY Noémi gobelin-művész

„Kertésznők" (1923)

„Baltás ember" (1923/24)

„Fahordó nő" (1924/25)

„Kaszás paraszt" (1925/26)

„Piros korsós szőlőmunkásnő" (1929-30) /.

enthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945 p. 1962. 463.

 M.D.K.

FERENCZY Noémi ~~festo~~ gobelin-mintán

„Pásztor" (1931)

„Pék" (1933)

„Kőműves" (1933)

„Irtás" (repr)

„Tavasz" „Bükkerdő" „Gerethyés"

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 463, 464.

Ferenczy Noémi, iparművész

MDh

A kiállítás zárófalán látható egy nagy gobelinszőnyege.

Murányi – Kovács Endre: Nagybányai festők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 23.

Ferenczy Noémi, gobelinművész 7 D4

A Fényes Adolf Teremben Kiállító Solti Gizella gobelinművész Ferenczy Noémi tanítványa.

Murányi-Kovács Endre: Kiállítási jegyzetek 8.l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. dec. 20.

Ferenczy Noémi gobelin müvész M.D.K.

A magyar gobelin stilus kialakitásában,mint előd segitséget jelent.

Padányi Anna:Müvészek a szövőszéknél
Magyar Nemzet 1963. Április 1[illegible]. 4.1.

M.DK.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Méltatás.

Hubay Miklós: Ahol a nap hallgat
Élet és Irodalom, 1962. dec. 22 – 8 lap

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

Solti Gizella mestere Ferenczy
Noemi volt.

Sobók Ferenc: Erdődi István és Solti Gizella kiállítása
Művészet. 1963. május — 35 lap

Ferenczy Noémi, festöm.ip.-müv. MDK
ikertestvére F.Béninek.

43.	Leány és bárányok.	1919.	Akv.
44.	Kerti munkánál.	1923.	Gouache.
45.	Alvó nö.		"
46.	Szölöszüret.		Akv.

Müvészház. /Künstlerhaus/.Bécs.1963.
Ferenczy Béni szobrászm. kortársai körében.
M.Képzöm.kiáll. Kat. 77.l.

Ferenczy Noémi

Gobelin tervekkel
szerepel a „Derkovits és a szoc.
művészet" c. kiállításon a
székesfehérvári Csók galériában

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások

Látóhatár 1969 II. n. 159 old.

Ferenczy Noémi

MDK

Ferenczy Béninel együtt kiállítást rendez 1925 -ben a Nemzeti Szalonban.

Ferenczy Béni: Irás és kép. Bp. 1961. 247-o.
/Genthon István: Utószó/

Ferenczy Noémi

műve szerepel a szent-
endrei Ferenczy Károly Múzeum Ziálli-
tárán

Pestmegyei Hírlap 1969 március 30
8. old

Ferenczy Noémi

A posztnagybányai iskola tagja.

Ernyey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 17. l.

MDK

Ferencay Noémi, grafikusművész

Németh Lajos könyvét ismertetve elemzi művészetét a cikk.

Miklós Pál: A modern magyar képzőművészetről
20-25.

KRITIKA, BP. 1969. március VII/3.

Ferenczy Noémi

Neve említve

Kampis Antal „A magyar művészet a XIX. és XX. sz-ban" c. könyvével ismertetése

Képzőművészet

Vigília 1969 március 206. old.

Ferenczy Noémi

Ueve emlétve

– Németh Lajos: „Modern. magyar
művészet" c. Tényvénd ismertetése

Képzőművészete Vigilia 1969 február
131. old.

Ferenczy Noémi

neve emlitve

Képzőművészet

Vigilia 1969 jaunás
60. old.

Ferenczy Noémi

79 éve született

Nógrád 1969 január 18
s. old.

Ferenczy Noémi

műve szerepel a szőlesfehérvári

Ybl Múzeum gyűjteményében

Népszava 1969 május 20

2. old.

Ferenczy Noémi

Műve szerepel a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum „Forradalmi művészet" c. ziáltitásán

Nagyszava 1969 március 21
7. old.

Ferenczy Noémi

Kossuth díjas festő-, és gobelin
művész- születésének 78. évfordulója van
június 18.-án

Nápszava 1968 június 18
4. old.

Ferenczy Noémi

Gobelinje, repr.

Kortárs, 1968/12.

Ferenczy Noémi

Schubert Ernővel és Molnár Bélával a textil falikép műfajának elindítója volt.

Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 62. l.

le. D. V.

FERENCZY Noémi festő és gobelin-
művész
(1890 - 1957)

Menekülés Egyiptomba - gobelin (1916)

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 208, 527, 546.8.

Ferenczy Noéminek

tanítványa

MDK

Prepelicza Katalin is

szerepelt a kiállításon.

Borbáth Sándor: Modern iparművészeti kiállítás
a győri műcsarnokban.

Kisalföld. 1962. dec. 18.

Ferenczy Noémi gobelin müvész M.D.K.

/1890-1959 /

Müvészcsalád sarja.

1912-ben Párizsban tanulja a szőnyegszövét, s azo kevesek közé tartozik, akik a kartont maguk szö vik

Teremtés. 1913., Nő madarakkal 1917.

Körner Éva:Magyar müvészet a két világháboru között Bp. 1963. 52.1.

Ferenczy Noémi

Csek Miklós írt róla könyvet a Művészet Kiskönyvtára sorozatban.

Említve.

Jelenkor, 1964 8. szám, 773. lap.

Ferenczy Noémi, iparmüvész BDK

Ferenczy Béniwel együtt szerepel Bécsben

— : Kis hiradó 2. l.

Bp. 1963. ápr. 23.

ESTI HIRLAP

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Peremtés című műve az Spar-
művészeti Múzeum kiállítás án
szerepel

Molnár László: Magyar falikárpitok kiállítása
Élet és Irodalom, 1963. aug 17 - 8 lap

Ferenczy Noémi
gobelinművész

M.D.K.

Művészetéről mítatlan.
Öt éve halt meg a művész.

– mes: Ferenczy Noémi emlékére
Nők Lapja, 1963. aug 24 - 8 lap

MDK.

Ferenczy Noémi

Rövid emlités székesfehérvári kiállitásáról

Esti Hirlap 1965 juni.24.lap -

MDK.

Ferenczy Noémi

Rövid megemlékezés székesfehérvári kiállitásáró

Vasas 1965 máj. lap--

Ferenczy Noémi

Szőrönő /gobelinterv/

Reprodukció

Múzeumi séták.

Népművelés, 1963 12. szám, 32. kap.

Ferenczy Noémi

Műveivel szerepel 1931-ben Debrecenben egy kiállításon.

A kéjzőművészetek Debrecenben 1961

70 oldal

Ferenczy Noemi
gobelinművész

M.D.K.

Mizsa (gobelin)
(repro)

Élet és Irodalom, 1964. április 11 - 1 lap

Ferenczi Noémi, [ ] MDK

Solti Gizella szőnyegszövő mestere volt.

-r-r: A szőnyegszövő és a Keramikus 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. dec. 7.

Ferenczy Noémi gebelinmüvész M. D.K.

1911-ben Párizsban /nagy ruhaszalonokat látogatott akkor, mert családi megbeszélés szerint a ruhatervezés lett volna a foglalkozása / meglátott egy nagyobb muzeumi gobelingyüjteményt.

A párizsi Manufacture des Gobelins-ben ,egyesztendő alatt elsajátitta a szövés mesterségégt.

Cseh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958 Bp. 1963 10.1.

./.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

1890-ben született Szentendrén. Ikertestvére Béni s modern kisplasztika és éremművészet kiemelkedő mestere.

Apja Ferenczy Károly festő

Nem járt főiskolára, akadémiára.

Nehezen találta meg a művészetben a neki megfelelő ágató

Csech Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958 Bp. 1963 9.1.

/ .

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Varjak. Vizfestmény. repr.

Fatörzsek. Vizfestmény. repr.

Facsemeték. Vizfestmény. repr.

Cseh Miklós: Ferenczy Noémi Bpé 1963. 44-46. kép

Ferenczy Noémi gobelin művész M.D.V.

Pihenők. 1927. repr. ~~Alvó Pásztor~~

Alvó pásztor. 1922. repr.

Fahordók 1932. repr.

Pék. 1933. repr.

Házépitő. 1933. repr.

Kőmüves. 1933. repr.

Csaba Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 13-18. kép.

./.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Magvető. repr.

Pásztor bárányokkal. 1931. repr.

Bárányos. 1935-36. repr.

Muzsa. 1937. repr.

Tavasz. 1935. repr.

Szent Erzsébet. 1938. repr.

19 24. kép

Csehi Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963.

/.

Fernczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Anya gyermek el /Madonna/ repr.

Kis vándor. 1939-40. repr.

Irtás. 1939. repr.

Erdő. 1942-43. repr.

Gereblyézők. 1941-42. repr.

Szent István. 1940-41. repr. 25-30. kép

Csoh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. ./.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Tavaszi munka. 1943. repr.

Két munkás. 1945. repr.

Rügyező fa. 1946. repr.

Virágkosár. repr.

Olvasó. 1947. repr.

Város. repr.

Felvonulás. 1949-50. repr.

31-37. kép

Csch Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963.

Ferenczy N oémi gobelinmüvész M.D.K.

Leéynkoszoru. /Béke/ 1952-54. repr.

Pertésznők. Vizfestmény. repr.

Fahordók. Vizfestmény. repr.

Őszi szölőhegy. Vizfestmény.

Szüretelők. Vizfestmény. repr.

Virágos mező. Vizfestmény. repr.

Oseh Miklós: Ferenczy Noémi 1890. -1958. Bp. 1963.
38-43. kép

./

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Korhadt fa / Fehér ember baltával. /1923-24. repr.

Fahordó nő. 1924-25. /1945-46-ban szőtt változat. repr.

Piros kersós szölőmunkásnő. 1929-30. repr.

Fej harkállyal. 1926. repr.

Parasztfej kaszával. 1926. repr.

Ébresztés. 1926-27. repr.

7-12. kép.

Csehi Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. ./.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Szövőnő. 1930-as évek. repr.

Teremtés. 1913. repr.

" Részlet.

Menekülés Egyiptomaba. 1915-16. repr.

Nő madarakkal. 1917. repr.

Nővérek. 1921. repr.

1-6. kép

Csech Miklós : Ferenczy Noémi. 1890-1958. 32 p. 1963. ✓.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Fahordó nő.

Rügyező fa.

Centenárium /1974/

Felvonulás.

Utolsó művei: Leánykoszoru.

Anya gyermekkel

Az Iparművészeti Főiskola tanára volt.

Cseh Miklós :Ferenczy Noémi. 1890-1958. Bp. 1963.

25. 26.1. ✓

Ferenczy Noémi gobelinszövő M.D.K.

Szent Erzsébet.

Bárányos.

Muzsa.

Szent István.

Kis vándor.

Gereblyézők

Kék virágok ‘repr. címlapkép/

./

Csoh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 25.1.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Pihenők.

Piros kersós szölőmunkásnő.

Pásztor bárányokkal.

Kőmüves. /1933/

Házépitő /1933/

Szövőnő /önarckép/ 1933.

30-as évek tájképek.

Tavasz. Mező. Irtás.

Csoh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 24-25.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Szent Erzsébet.

Rügyező fa.

Önarckép. Ceruzarajz. repr.

1926. Fej harkállyal .

Parasztfej kaszával.

Fej lágbordürrel.

1929. Fej kévés bordürrel.

1929. Erdőben.

./.

Csoh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 22-24.l.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Korhadt fa

Fahordó nő.

Parasztfej kaszával.

Kaszás paraszt.

Leánykoszoru.

Gereblyéző.

Tavaszi munka.

Muzsa.

Cseh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 21-22.l

/ .

Ferenczy N oémi gobelinmüvész M.D.K.

Nővérek.

Ásó ember

Ezzel megnyitja a munkás-képek sorozatát

Bécsben és B erlinben dolgozott.

A berlini Iparmüvészeti iskolán tanszéket kináltak neki

1924. -ben a bécsi nemzetközi képzőmüvészeti kiállitás-

a magyar müvészet képviseletében egyedül őt hivták meg.

1923. -e tésznők

Cseh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958. Bp. 1963. 20-21.1

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Őz nyulakkal. /1913/

Alvó nő. Cerazarajz. repr.

Menekülés Egyiptomba.

Nő madarakkal /1917/ / az 1918-as Ferenczy Károly emlékkiállitáson szerepel.

Nővérek.

a 2o-as évek végén a Német Kommunista Párt tagja lett.

1920. H arangvirágok.

15-19

Csak Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958 Bp. 1963 ./.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Virágot öntöző nő . Ceruzarajzó repr.

Első alkotó korszaka 1912-1916.Főmüvei:

Teremtés.

Menekülés Egyiptomba.

A második korszak 1917-1922-

Nő madarakkal.

Nővérek.

1922-23 fordulatszerü új irány.

Isch Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958 Bp. 1963 13. 15.

./.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Hazament Nagybányára, rögtön kapott szövőszéket, fonalat és gozzáfogott első müvéhez.

1916-ban az Ernst-muzeumbeli "családi"kiállitáson már hét kész gobelinek ből, kartonokból és aquarelelekből álló gyüjteményt mutatott be.

1913- Teremtés

Czeh Miklós: Ferenczy Noémi 1890-1958 Bp. 1963 10.1.

/

FERENCZY NOÉMI, iparművész

Az István Király Múzeumban, Székesfehérvárott kiállítása volt 1965-ben. Ápr. 11-től május 31-ig. 188. old

KOVÁCS PÉTER: Évi jelentés. 1965-66. Időszaki kiallitások 188. old

ALBA REGIA. István Király Múz. Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

Emlékkiállitása a Múzeumbam 1965-ben, ápr.11-máj.?1. 15 jelentős gobelinjét, számos a gobelinekkel csaknem egyenértékü kartonját és sok vázlatát állitották ki. Bizonyára Számos alkotásuk lappang még, fontos lenne lappangó müveik után tovább kutatni. 186.old

K.KOVALOVSZKY MÁRTA: Évi jelentés, 1965-66. Kiállitások, Az alföldi festészet-Nagy István emlékkiállitás. 186.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, festő, iparművész

A Múzeumban 1965ben emlékkiállitása volt. Ápr.11-től május 31-ig. 185.old

KOVÁCS PÉTER: Évi jelentés, 1965-66: Kiállitások. A XX.század magyar művészete. 185.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, iparművész

A "Teremtés"-ben, 1913 és a "Menekülés Egyiptomba" 1915, ácsorgó emberpárja, a csőszformájú Atyaisten, a szamáron kocogó szentcsalád, a virgonc majmok, a szines madarak nem misztifikál, az egyszerüség, a suta báj nem jellemzője a szecessziónak. 186.old

K.KOVALOVSZKY MARTA: Évi jelentés.1968-69.Kiállitások Ferenczy Noémi és Gulácsy Lajos emlékkiállitás.185.old

ALBA REGIA.István Király Mu-seum évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, iparművész

Emlékkiállitása a múzeumban 1965, ápr.ii-máj 3i. Legjelentősebb fiatalkori müvei9:1913-ban a "Teremtés", 1915-ben a"Menekülés Egyiptomba", mindkettő a szecesszió jegyében, de felidézi a XVII.sz.-i francia gobelinek emlékét is, de mig a szecesszió stilizál, ő megőrizte a nagybányai természetélmények ihlető közelségét. 186.ol

K.KOVALOVSZKY MARTA: Évi jelentés.1965-66.Kiallitasok Ferenczy Noémi és Gulácsy Lajos emlékkiallitas.185.old

ALBA REGIA.István Király Mú-zeum évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, iparművész

Müveinek a 20-as évektől nem sok közük van a szecesszióhoz. Kis mikrokozmoszt teremt magának és Nagy István és Szönyi festészetét közeliti meg, de mindezt Nagybánya szecessziós termé zetrajongása vonja be, valami halk nosztalgiával. 186.old

KAKOVALOVSZKY MARTA: Évi jelentés, 1965-66. Kiállitások Ferenczy Noémi és Gulacsy Lajos emlékkiállitás. 185.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Múzeumban emlékkiállitása 1965, ápr.11-máj.31. Müvészete a szecesszióban és Nagybánya pantheizmusában gyökerezett. A gobelinszövést választotta. Iker testvére Béni szobrász, apja, anyja, fivére festők. Munkáját a szecesszió inspitálta. 185.old

KäKOVALOVSZKY MÁRTA: Évi jelentés, 1965-66. Kiállitások Ferenczy Noémi és ~~xxxxx~~ Gulacsy Lajos emlékkiállitás. 185.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Ferenczy Noemi, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemén nek 1960-ban megnyilt bővitett kiállitásán szereplő müvek jegyzéke:

FERNCZY NOEMI: "Szövőnő/Szönyegterv/. Papir, vizfestmény 52+72 cm cm. Jelzés nélkül. Ltsz: 57.183. 185. old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Ferenczy Noémi, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlék-gyűjteménynek 1960-ban megnyílt bővített kiállításán szereplő művek jegyzéke:
FERNCZY NOÉMI: "Jópásztor/szőnyegterv/. Papírra festmény. 10+21 cm. Jelzés nélkül. Ltsz: 57.184. 185.old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyűjtemény 181.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A Nemzeti Galériában

↓

–: Kiállítás a Ferenczy család alkotásaiból

9

Népszabadság, Bp. 1968. március 23.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

kiállítanak műveiből a budai

Várpalotában.

–: Hatmillió múzeumlátogató, százmyolcvan-
ezer új műtárgy 9

Népszabadság, Bp. 1968 m. á. 10. 29.

MDK

Ferencsy Noémi gobelin művei

Tíz teremben mutatnak be a Ferencsy család alkotásaiból.

—: Medgyessy Ferenc — és Ferencsy-emlékkiállítás a Nemzeti Galéria idei programjában 10.

Népszabadság, Bp., 1968. jan. 7.

MDK

Ferenczy Noémi

Felvonulók, gobelinterv akv.

Összefogás, " "

M. képzőművészek a fasizmus ellen, N.Gal.

1965.

M.D.K.

Ferenczy Noémi, gobelinszövő művész

„... művészete, ... törezvései és kvalitása szerint több az iparművészetnél, állja a versenyt festészetünkkel." – írja Genthon István: A harminccvesek festészete c. cikkében

Idézve: Magyar Művészet, 1932. márc. sz-ból

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina

186. old.

Ferenczy Noemi

1931-ben debreceni kiállitáson szerepelt.

A képzőmüvészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961. Debrecen 70.1

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A Nemzeti Galériában táclat lesz a Ferenczy család munkásságából

8

— : Hír

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jan. 6.

MDK

Ferenczy Noémi, grafikus
gobelin művész

Múzsa c. akvarelljének reprodukciója díszíti a Gyémánttengely cím lapját.

— : Gyémánttengely 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967. dec. 21.

MDK

Ferenczy Noémi

Kiállitási hir

Fejérmegyei Hirlap 1968 jan.7.

M.D.K.

Ferencry Noémi, gobelin művész
(1890-1957)

a szecesszióból indult, majd a két világháború között kifejlesztette finom szinerésű egyéni stílusát és szőnyegei nemzetközi sikereket arattak.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 942. old.

+ 952. "

MDK

Ferenczy Noémi

Kiállitási kritika

Budapester Rundschau 1967 dec.29

Ferenczy Noémi

Szerepelni fog az idén rendezendő „Ferenczy család" emlék-kiállításon

Hajdu-Bihar megyei Napló 1968 I. 7

Ferenczy Noémi

Szerepelni fog a Ferenczy
család emlékkiállításán
a Nemzeti galériában

Népnaladság 1968 I. 7

Ferenczy Károly

Ferenczy fog a Ferenczy család emlékkiállítását a Nemzeti Galériában

Esti Hírlap 1968 I. 6.

Ferenczy NoÉmi

szerepelt a Ferenczy Béni és kortársai műveiből rendezett kiállításon a bécsi Künstlerhaus-ban.

K.S.:Die Palme gebührt den Schüler.
Beni Ferenczy und Zeitgenossen im Wiener Künstlerhaus.
Die Presse. 1963. máj. 5.

Ferenczy Noémi NDK

szerepelt a Ferenczy Béninek és "körének" szentelt kiállitáson a bécsi Künstlerhausban.

hg.: Die impressionistische Schule von Nagybánya.
Arbeiter Zeitung 1963. máj. 3.

MDK.

Ferenczy Noémi

Textilművészetéről

Magyar Nemzet 1965 ápr.17.lap 4.

3.)

Ferenczy Noémi

Retrospektív kiállítás 1947-ben.
Egy-egy évtizedig készít egy szőnyeget.
Korai munkái főleg középkori faliszőnyegek hatását mutatják.
Első főmunkáját „A Teremtés"-t (1913) a Chartres-i katedrális színes ablakai inspirálták

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963
213 l.

4.)

Ferenczy Noémi

„Menekülés Egyiptomba" (1916)
Ember és természet egységét mutatja
Az első, a tradicionális hatást mutató periódus után, egy rövid ideig a tisztán dekorativ művészet szellemi felé fordul
„Szt. István" (1940)

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV No. 9. 1963
213 l.

5.)

Ferenczy Noémi

Érdeklődése mindinkább az ember figurája köré koncentrálódik.

„Ásó férfi" (1922)

„A Téglarakó" (1933)

„Fejek" a huszas évekből, nem az egyénit kifejező portrék.

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963
213-214 l.

Ferenczy Noémi 6.)

„Rőzsét vivő nő" (két variáció 1925 és 1946)

„Parasztfej kaszával" (1925)

„~~Szövő nő~~" „Szövő nő" (1932) saját magát ábrázolja.

„Múzsa" (1937) könyv fölé hajoló ülő női figura

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963
214 l.

Ferenczy Noémi 7.)

Műveiből kiállítottak:

Bécs, Róma, Berlin, Drezda, Paris és Amszterdamban.

1937-ben megkapta a „Grand prix"-t a párisi Világkiállításon.

A harmincas évek közepén a tájképábrázolás felé fordul.

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963

214-215 l.

Ferenczy Noémi 8.)

Első tájképei közé tartozik:

„Tavasz" (1935)

„A kis vándor" (1939)

„A Város" (két változatban, 1938-39 és 1956-57)

Víztestményei-nem mint önálló munkák, hanem mint előkészítő fázis a gobelinekhez- készültek

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No.9. 1963

215 l.

Ferenczy Noémi 9.)

Viztestményei legszebbike:
„Varjúk" amelyet sosem szött meg
faliszönyegnek.
„A Kószáló" (repr.) gobelin
„Múzsa" (repr.) "
„A város" (repr.) "
„Varjúk" (repr.) viztestmény

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963
215-216 l.

Ferenczy Noémi (1890-1957) 1.)

Apja Ferenczy Károly a Nagybányai művészkolonia vezetőalakja, amely a XIX sz. végén alakult. Két testvére szintén művész. Ikertestvére Béni amai magyar plasztikusművészet egyik legjelentősebb alakja. Noémi eleinte kerámiával és díszítőhímzéssel próbálkozott

Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963

212.

Ferenczy Noémi 2.)

Párisban a tradicionális szövéstechnikát a „Manufacture Nationale des Gobelins" egyik szövőjétől tanulta.
1913-ban saját studiot nyitott Nagybányán.
Nemcsak tervezi, de szövi is gobelinjeit, ellentétben a tradicionális falikárpit tervezéssel.
Kovács Éva: „Ferenczy Noémi"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 9. 1963
212 1.

Ferenczy Noémi

1916 őszén az Ernst Múzeumban állít ki családjával; apjával és 2 testvérével együtt.

The New Hungarian Quarterly, Vol I. No. 1 1960
Genthon István

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

Ferenczy Noemi munkáiból is adott Oltvány; Szuze a bajai muzeumnak.

—: Hírek
Művészet, 1964. január – 46 lap

Ferenczy Noemi
gobelinművész

M.D.K.

Méltatás.

GesztiLászló: Az 1962. év monumentális falképei
(Művészet 1964. február - 20 lap

14.D.K.

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

A posztnagybányai stílus
művelője

Pataky Dénes: Bernáth Aurél
Művészet, 1965. január – 14 kap.

Ferenczy Noémi, gobelinművész MDH

Szerepel a tárlaton.

– ma: Műgyűjtők képei a Nemzeti Galériában 2

ESTI HIRLAP Dn. 1963. jún. 29.

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

M.D.K.

Szövőnő
Rózsahordó - } repro

Kotona Imréné: Ferenczy Noemi jegyzetcikkel
Művészet, 1963. december - 39 kap

Ferenczy Noemi
gobelinművész

M.D.V

A gobelinművészet ilyei ről, kivitelezésről írt Ferenczy Noemi, aki ujjáteremtette ezt a művészetet.

Katona Smrené: Ferenczy Noemi jegyzetei ről
Művészet, 1963. december – 39 lap.

Ferenczy Noemi, [ikonmüvész] MDK

Megemlíti a cikk.

D.M.: Ferenczy Béni mütermében 7.l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. nov. 17.

MDK

Ferenczy Noémi

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948. febr.

Ferenczy Noémi, 189o-1957 MDK

Ferenczy Noémi gyüjt. Kiállitása

1885-196o. N. plakát-tört. kiáll. Mücs. 196o.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Goldmann György egy a Tamás galériában rendezendő kiállitáson részvételét szeretné

Dési Huber Istvánné: Dési Huber István. Bp. 1964.

M . D. K.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész

Egy házban lakott Dési Huberékkal

Dési Huber Istvnné: Dési Huber István, Bp. 1964.

49.1.

Verenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Szerepel a Tamás galériában , 1935 okt.ben rendezett "Mode n magyar akvarell kiállitáson "

3 vázlat :
Pék,
Kertészet,
Madonna,

Dési Huber Istvánné: Dési Huber István, Bp.1964. 81.l.

Ferenczy Noémi gobelinművész M.D.K.

Művei a kiállításon

Ferenczy Béni: A magyar képzőművészek a fasizmus ellen
Kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1965. [illegible]

Ferencz Noémi szobafestőmester M.D.X.

Ferenczy Noémi, gobelin művész MDh

A gobelin szövés európai mestere.

Pásztor bárányokkal c. gobelin. Repr

Dr. Péthery Zsolt: Hét modern magyar művész

4

A KÖNYV, Bp. 1935. január

II/1

Ferenczy Noémi gobelinterverő

Műveh nem emlitve

Magyar Nemzet 1966 más 16

Tetenczoj Noèmi ipatmüvèsz

Reps: Gobelinłeso

1966. feb. 10 Nök Lapja Da

Tka Mária: Magyar Képzőművészek
a fasizmus ellen

MDK.

Ferenczy Noémi

Megrendezendő kiállitásáról az István király Muzeumban

Fejérmegyei Hirlap 1965 máj.23.lap -

M.D.K.

Ferenczy Noémi, gobelinművésznő/1890-1957/

E művészet kiemelkedő alakja, aki visszatért az anyagszerü, dekorativ megoldásokhoz. 144.o. Kép 353.o.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Székesfehérvárott kiállítás

nyílik gobelinjeitől.

–: Hír

4.

ESTI HIRLAP, bp. 1965. márc. 1.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Károly leánya és Béni ikertestvére.

Nemrégen zárult székesfehérvási kiállitása

o.a.: 75 éve született Ferenczy Npémi

Magyar Nemzet 1965. junius 19. 4.1.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

Szőnyegtervei a pécsi Janus Pannonius Museum kiállitásán van.

Hárs Éva: A pécsi Modern Magyar Képtár uj szerzeményei
Művészet, 1965. november - 42 ...

Ferenczy Noémi, gobelin művész MDK

Székesfehérvárott

nagysikerű kiállítása volt.

(2 sugán): Repülő Prometheus bronzból 2

ESTI HIRLAP Bp. 1965. jún. 24.

M.D.K.

Ferenczy Noémi
Gobelin művész

Meltatás.

Kaulisch Lenke: Barsa Soós György: „Bányász" szobra
Művészet, 1966. július – 23 lap

MDk

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Ajánlólék Berény Róbert
Ferenczy Noémi-képe.

R. Gy.: Mai magyar művek a székesfehérvári
Képtárban
7

NÉPSZABADSÁG, Gy. 1966. jún. 30.

Ferenczy Noémi, gobelin művész MDK

1916-ban a Ferenczy-család kiállításán (Ernst Múzeum) az apa, Ferenczy Károly s' három gyermeke vett részt. (Béni, Noémi, Valér.)

Dersi Tamás: A pohlokat jürt férfi 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1965. jún. 18.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Nemcsak szónokolni hallotta Lenint, hanem egy izben hosszasan beszélt vele , müvészetéről érdeklődött

/m.e./ A Lenin-szobor és alkotója

Beszélgetés Pátzay Pállal

Magyar Nemzet 1965. máricus 26. 4. 1.

Ferenczy Noémi.

Dorogon falirzőnyegeit mutatták be.

Említve.

Népművelés, 1965. 5. u. 38. old.

MDK

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Ferenczy Noémi gobelinjeit
mutatja róla.

Frank János: Budapesti beszélgetés Tobolka Etelkával.
Élet és Irodalom, 1966. jan. 15. - 8 lap

Ferenczy Noémi gbelinmüvész M.D.K.

A müfaj legnevesebb müvelője volt 1958-ban bekövet
kezett haláláig

Domanovszky György: A magyar gobelin -müvészet husz
éve

Magyar Nemzet 1965. márc. 7. 9.1.

M.D.K.

Fernczy Noémi gobelinművész

Müvei az 50-es évek maradandó alkotásai közé tartoznak

Két évtized képzőművészeti eredményei és a szocialista realizmus vitája
Magyar Nemzet 1965. márc. 7.

MDK.

Ferenczy Noémi

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov.lap 44.

Ferenczy Noémi

Gobelinjei nezapeltek a nézafehérvár. múzeum kiállításán

Négmava, 1965 jun. 4. 20

MDK.

Ferenczy Noémi

Müvei a pécsi Modern Magyar Képtárban

Dunántuli Napló 1965 juni.24.lap 5.

M.D.K

Ferenczy Noémi
gobelinművésznő

Két gobelin terve, az emberek
összefogását hangsúlyozva
„Összefogás" (repró)

D. Fehér Zsuzsa: Soha többé fasizmust.
Művészet, 1966. április – 4 lap.

M.D.K

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

A művésznő tanítványai kismérdű,
lakásba való, gobelint alkotnak.

Mihes Sedikó: Textilek az V. Sparművészeti Kiállításon.
Művészet, 1966. április - 25 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 OKT 1-9.

1021

Megnyitották Gyulán Ferenczy Noémi kiállítását

Az országos múzeumi hónap keretében mutatják be Gyulán, az Erkel Ferenc Múzeumban Ferenczy Noémi emlékkiállítását, melyet vasárnap délelőtt 11 órakor *dr. Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitott meg.

Ferenczy Noémi a XX. század legsajátosabb magyar művésze, a gobelinszövés európai rangú művelője volt. Ifjúkori környezete, a nagybányai művésztelep hatása művészetében mindvégig fellelhető. 1948-ban Kossuth-díjjal tüntették ki, 1952-ben megkapta a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címet.

A gyulai múzeumban bemutatott gobelinek a Magyar Nemzeti Galéria; a kartonok, akvarellek és rajzok Ferenczy Noémi tanítványainak tulajdonát képezik, akik először ehhez a kiállításhoz adták át a rendezőknek mesterük féltve őrzött munkáit.

A taka

a dolgozók biztosítási szükségletének
kielégítése érdekében foglalkoznak

biztosítással is!

x

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 OKT 17

MAGYAR NEMZET

Ferenczy Noémi

1021 **NAPLÓ**

Ferenczy Noémi hagyatékából nyílik meg emlékkiállítás ma délelőtt a gyulai Erkel Ferenc Múzeumban. Megnyitó beszédet mond dr. Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója.

[illegible] lakás épült húsz

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 JUN 16

LOBOGÓ

1021

JÚNIUS 18

PÉNTEK

ARNOLD

FERENCZY NOÉMI festő és gobelinművész (1890—1957) 75 évvel ezelőtt 1890-ben ezen a napon született. Egyéni stílusú művein kezdetben dús ornametika között bontakozott ki a cselekmény. A 20-as évek elejétől mély szocialista mondanivalóval telített munkáin a dolgozó ember jelenik meg (Ásó ember, Fahordó nő, Kőműves). Gobelinjeit maga készítette, s ez lehetővé tette számára új művészi formák megtalálását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 OKT 12

— **Feronczy Noémi** emlékkiállítást nyitnak még október 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor Gyulán a múzeumban. Megnyitó beszédet dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója mond.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965 OKT 17.

délelőtt a Békés megyei Népújság jogtanácsosa. (Békéscsaba, Szabadság tér 17, III. em., 12. ajtó.)

1021

— **Ferenczy Noémi művészetéről** tart előadást a múzeumi hónap keretében október 25-én, hétfőn 18 órától Gyulán, a járási könyvtárban dr. Katona Imre, a Budapesti Iparművészeti Múzeum osztályvezetője.

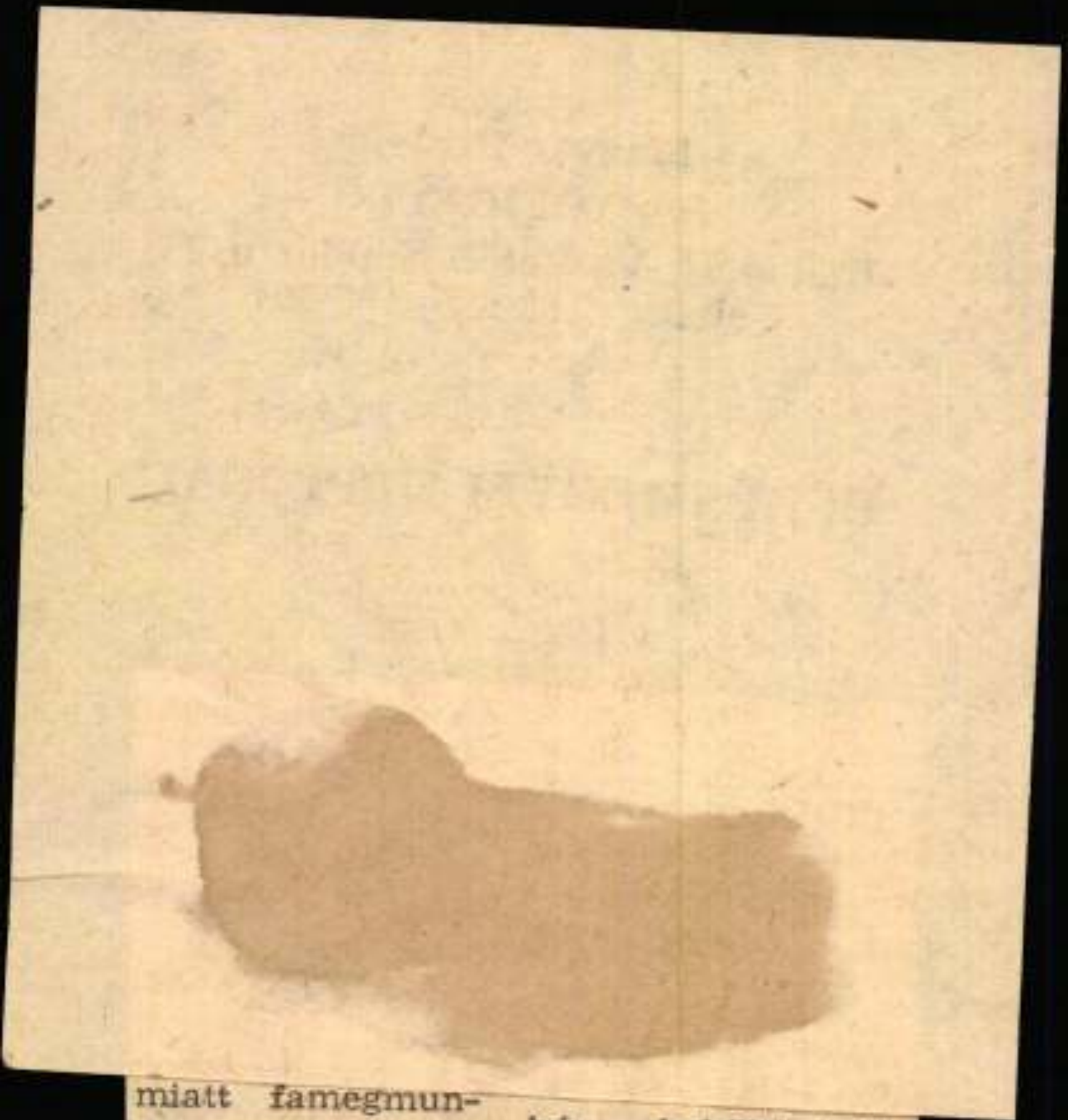

miatt famegmun-
ek, szerszámok el-
osháza, Fürdő ut-
2032

ház — beköltözhető
sürgősen eladó.

Központban háro

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 OKT 14

MAGYAR HÍREK

Ferenczy Noémi

1021

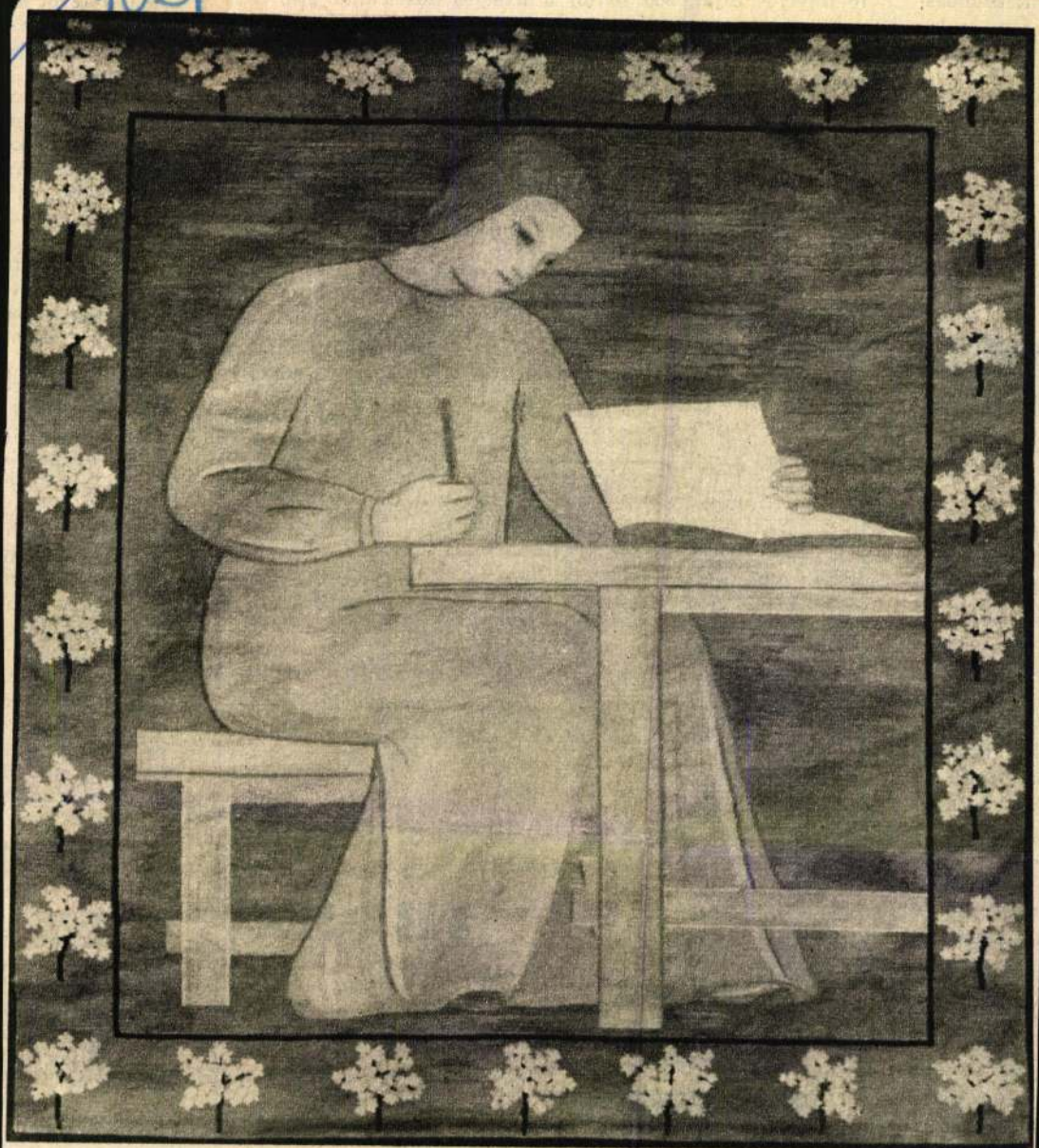

Ferenczi Noémi gobelinje: Múzsa

vkereskedés-

Ferenc felv.)

kintélyt szer-
ülnézni, mi-
nk Londonba
ereivel, aztán
meg.
nös tapaszta-
ari, grafikai
az ausztrál
l, fejlődésé-
ák. Annál is
usztrál és a
n, ebből kö-
zetes is, hi-
is adódnak.
nkább arról
a pszicholó-
s a magyar
v pedig az,
ek végre ki-

atás.
t fel arra,
integy száz
bírálják el.
kitüntetett

...evezésű vállal...
tekintélyes díjat, 500 fontot a nyertes au...
művészek között osztják fel, és az ered...
könyvkiadók egyesülete folyóiratának ...
közli.

Ami a pszichológiai indítékot illeti, ar...
a következőket mondta: sokat dolgozik, e...
haza. Munkahelyén, családja körében (felesége ausztrál, öt gyermeke van), mindenki angolul beszél. Számára pihenést, kikapcsolódást jelentenek a Magyarországról érkező magyar nyelvű folyóiratok, képeslapok, könyvek. Jó esténként kézbevenni, olvasgatni, forgatni, nézegetni őket. Valahogyan ezek az esténkénti »relaxation«-ek érlelték meg benne az elhatározást; el kell jönnie Magyarországra, találkozni a régi könyvesekkel, megismerkedni az új, fiatal szakemberekkel, tájékozódni a magyar könyvkiadás szerkezetéről, felépítéséről, és »turistazsákjában« néhány gyönyörű új magyar kiadványt cipelni haza...

Hernádi Magda

— Hidat k...
rika között. A...
Amerikába, ez ...
Államokban n...
iránt, nagyon ...
a háború miat...
portok cseréjét ...
ható, mert tapa...
a magyar fiatal...
fel.

A bostoni ...
fesszora kifejti, ...
gyar fiatalokról ...
magyar fiatalok ...
nük a lelkesedé...
munkára.

— Ehhez h...
András —, hogy ...
nyösebb helyzet...
országon, bár han...
tesen nem érte...
tanulásának ko...
egészségügyi e...
szakon tanul. N...
havi kétszáz fo...
gyon jó. Nálunk ...
Csak egyet had...
hetes nyári táb...

Az orvoské...
késztette a pro...
nélkül kap, az ...

— Szívesen ...
mondta végül ...
temig, az üdülé...
gyok így, nagyo...
rok Világszövet...
is kifejezem kö...
azután itt is, m...
ösztöndíjak ügy...
diákcsoport élé...
alapjait annak, ...
hetnénk a két v...
megismerését é...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

PESTMEGYEI HÍRLAP

1965 JUN 18

75 ÉV

1021

1890. június 18-án született Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő — gobelinművész, az Iparművészeti Főiskola tanára, művészeti ágának világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mestere. A művészet szeretetét a szülői házból hozta. Atyja Ferenczy Károly, a nagybányaiak vezető művésze volt. Már elmúlt húszéves, amikor tevékeny művészi alkotómunkába kezdett. A művészi kárpitszövés mesterségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészi feladat volt, hanem magas követelményű képzőművészeti alkotó tett is. Nem csupán tervezte és festette témáit, hanem — ami ritka — saját maga szőtte is. A művészi átélés, a szakmai ügyesség és formai kiegyensúlyozottság harmóniájával készülő gobelinjeinek elkészítése és saját kezű befejezése révén érte el, hogy egyetlen munkája sem avul el a stílusdivatok változásaival és minden műve magas művészi értéket ült meg. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz és számos alkotása ábrázol dolgozó embert s fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi felfogást.

A kézilabda férfi NB I-ben a tavasz végére igen-igen visszaestek formájukban a *Csömöri KSK játékosai.* Egymásután szenvedik a vereségeket, s a táblázat felső régióiból lassan-lassan visszacsúszva most már az alsó régiókban tanyáznak, s így sajnos ősszel nehéz küzdelmet kell majd vívniuk a kiesés ellen.

A *Csömöri KSK* vasárnap otthonában fogadta az *Elektromost.* A bajnokság során, a megszerzett pontok alapján, a két csapat körülbelül egyenlő teljesítményt nyújtott, s a csömöriek mégsem tudták kihasználni a hazai pálya előnyét, *14:9 (8:3)* arányú vereséget szenvedtek.

1. Bp. Honv.	12	11	1	—	262:157	23
2. Bp. Spart.	12	11	—	4	252:170	22
3. FTC	12	8	—	4	191:178	16
4. Győri T.	12	7	1	4	212:174	15
5. Újpesti D.	12	6	—	6	197:194	12
6. Elektromos	12	6	—	6	186:186	12
7. Martfű	12	5	1	6	212:228	11
8. Bécsi B.	12	4	3	5	192:206	11
9. TFSE	12	5	1	6	189:223	11
10. Ózdi Koh.	12	5	—	7	171:218	10
11. Csömör	12	2	3	7	155:187	8
12. Pécsi D.	12	2	3	7	179:186	7
13. Bp. V. Met.	12	2	3	7	173:193	7
14. Vasas	12	1	1	10	158:216	3

Csak a váciak győztek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

MAGYAR NEMZET

1021

Szombat, 1965. június 19.

75 éve született Ferenczy Noémi

Ferenczy Károly leánya és Béni ikertestvére, Noémi az eredeti képzeletű, festői koncepciójú gobelinművész most volna 75 éves. De hiszen minden korában kortalan volt, mint gyengéd és dolgos alakjai, a pásztorok, a pékek, a házépítők, vagy a szőlőmunkásnők. Kortalan volt megjelenésében, puritán eleganciája egyéni stílusában s már azért sem lehetett éveit tudni és számlálni, mert fiús feje, ritkán mosolygó arca az arkangyalok komolyságát sugározta. Ember és mű hihetetlen egységét hozta létre, egymásról lehetett felismerni őket.

Páratlan szépségű szövöttképein — mert festőnek tartotta magát, és joggal — nem csupán a munkát ábrázolta, hanem annak emelkedett szertartását. Anyagához híven, a síkba feszített ábrák egymásmellettiségével nem kíván teret éreztetni, mégis, színei és azok értékrendje által a pásztort követik a bárányok, a kis vándor mögött messzire húzódik az erdő és a régi város hullámzó dombvonulatok előterében terül szét.

Indulása idejének pantheizmusát felváltotta az emberek és eszmék iránti odaadás. Egyalakos kompozíciókon is képes volt világnézetének félreérthetetlen tolmácsolására. Ha erre kevésnek tűnt a figura darabos mozdulata, megtámogatták a csodálatos bordűrök, a sarló és kalapács emblémája, a búzakeresztek, bárányok és virágok jelképes szerepével. Művészete egész sajátos, egyszeri, megismételhetetlen, mint általában a remekművek.

Nemrégen zárult Székesfehérváron az első, nagysikerű emlékkiállítása. A nyolc évvel ezelőtt bekövetkezett halála óta eltelt idő alatt az 1956-os gyűjteményes kiállításán szerepelt huszonnégy eredeti gobelinből már csak tizenhárom volt fellelhető. Ijesztő figyelmeztetés, hogy minden védelem ellenére a műtárgyak elszéllednek, hozzáférhetetlenné válnak. Ferenczy Noémi gobelinjei és azok tervei ritka, nagy értékei a modern magyar művészetnek. Ezért a teljes életmű védettsége, együtt tartása és állandó kiállítása elsőrendű múzeumi feladat.

o. a.

Szombat, 1965. június 19.

Az árvízvédelmi

Fokozo
Szekszár

Pénteken az osztrák Duna Struden—Bécs közötti szakaszán folytatódott a lassú apadás, de az utóbbi napokban lehullott csapadék hatására az Inn folyó Schärdingnél 1 métert áradt, így az osztrák Felső-Duna-szakaszon újabb árhullám alakul ki. A Duna a nyugati országhatártól Budapestig lassan apad. Budapest

Budapest
a hete

A Duna árhulláma elleni küzdelem tovább tart! — mondotta az újságíróknak pénteki sajtótájékoztatóján *Dégen* Imre árvízvédelmi kormánybiztos.

Újabb árhullám

A védekezés méretei, szervezettsége, anyagi és műszaki felkészültsége a továbbiakban minden eddigi méretet meg kell, hogy haladjon, mert a hetedik dunai árhullám Budapestnél pénteken reggel 845 centiméterrel tetőzött ugyan és délben már néhány centiméteres apadást is észleltek a vízállás értékelői, de az időjárási helyzet, a folyam ausztriai szakaszán lehullott 45 milliméteres csapadékmaximum újabb árhullámot indított el. *Gyors apadásra, illetve a mostani magas vízállás csökkenésére tehát még nem számíthatunk.* Mohácsnál pénteken 981 centiméteres volt a vízállás, a napokban el fogja érni az ezer centimétert.

A megáradt Duna egész magyarországi szakaszán pénteken már majdnem *40 000 ember dolgozott.* Közöttük 9500 honvéd, 700 fő a karhatalmi alakulat tagja, s Baja térségében, továbbá *Esztergomnál és Komáromnál szovjet alakulat is belépett az árvíz ellen küz-*

Élet és Irodalom

A szobor előtt

Ferenczy Béni — Petőfi szobra, tudvalevő, Gyulán áll, a főtéren — úgy hallottam, az ottani tanácselnök egyenes kérésére. Az is tudvalevő, hogy ezt a szobrot eredetileg nem tartották alkalmasnak arra, hogy a magyar nép szeme elé kerüljön. Ma már azonban a főváros közönsége is láthatja — egy másolatát, a Petőfi Irodalmi Múzeumban, a Károlyi utcában, ha ugyan elvetődik arra.

Ebben a múzeumban volt a múlt héten dolgom, és jövök éppen a lépcsőn lefelé, mikor meglátok a szobor előtt két embert. Az öregebb alig-ősz, sovány, barázdált arcú, vékony szájú, keselyű orrú, gömbölyű, barna szeme van, micisapkája, kék zubbonya. A fiatalabb erőteljes, zömök, fekete, keskeny, kis bajusza van, svájci sapkája és overallja. Mindkettejük bakancsán, ruháján, arcán, kezén, körmén olaj, korom, a friss és állandó fizikai munka nem könnyen lemosható jelei — ennyire „munkáskülsejű" embereket ma már nem is igen látni, legföljebb a vasútnál.

A lépcsőn állnak, fölnéznek a szoborra, halkan, de élénken beszélgetnek, láthatóan a szoborról — mutogatnak is rá. Nem bírtam ki, odaléptem hozzájuk, megkérdeztem: — Tetszik? — Nagyon. Nagyon tetszik, felelik mind a ketten. — Csak azért kérdezem, mentegetődzöm, mert sokat vitatkoztak, hogy jó-e a szobor, hogy ilyen-e Magyarország legnagyobb költője.

Az öregebb: Ilyen fiatal gyerek, aki ennyit gondolkozik, emészti magát, csak ilyen sovány lehetett.

A fiatalabb: Hány éves volt?

Én: Huszonhét.

A fiatalabb: Hű, az istenit! Huszonhét?!

Az öregebb: Mibe halt meg? Tüdőbajban?

Én: Nem, csatában esett el 48-ban, azaz 49-ben, a szabadságharcban.

Az öregebb: Katona volt? Milyen katona, huszár, tüzér?

Én: Bem hadsegéde volt. Tudják, ki volt Bem?

Mindkettő: Bem apó, igen.

A fiatalabb: Látszik is rajta, hogy olyan elszánt, megy a háborúba. Akkor tiszt volt?

Én: Őrnagy.

Az öregebb: És meglőtték?

Én: Nem. A segesvári csatában egy kozák utólérte, és leszúrta.

Az öregebb: Pikával.

Én: Honnan tudja?

A fiatalabb: Tanultuk mink a szabadságharcba.

Az öregebb: Itt van Pesten a sírja?

Én: Nem, nem találták meg a holttestét.

Az öregebb: A maradékával meg mi lett?

Én: Csak egy fia volt, az meghalt tüdőbajban, a felesége meg férjhez ment máshoz.

A fiatalabb: Kihez?

Én: Egy tanárhoz.

Az öregebb: Szegény asszony, hát az mégis biztosabb állás. De tudom már, meg is jósolta, hogy férjhez megy. Látszik is rajta, hogy tudta előre.

Én: Igazán? Látja rajta?

Az öregebb: Ahogy néz. Ahogy a szemeit morcolja.

Én: És honnan tudja, hogy megjósolta?

A fiatalabb: Valamit tanultam, most, hogy mondani tetszik, de nem jut eszembe, hogy volt.

Erre én elmondom a *Szeptember végén*-t. Tátott szájjal hallgatják a szó szoros értelmében. Mondom nekik, miért nem mennek fel a múzeumba, ott láthatják a költő sok verskötetét, meg szép képek vannak róla, a haláláról is. De a fiatalabb csak rázza a fejét.

Én: Nem voltak még múzeumban?

A fiatalabb: Nem, még soha. Azt se tudtuk, hogy ez múzeum.

Én: Akkor hogy kerültek ide?

A fiatalabb: Ládákat kellett ide hozni, teherautóval.

Az öregebb: Mink szállítómunkások vagyunk, én berettyóújfalusi, a haverom a szomszédból.

Én: Fölmegyek magukkal szívesen.

A fiatalabb: Nem lehet, hát mégis, ha már meghalt, nem tisztelhetjük meg ilyen mocskosan.

Az öregebb: Más volna, ha vissza tudnánk menni, átöltözködni, a szállásra, ott van a rendes ruhánk. De műszakban vagyunk.

A fiatalabb: Látjuk így is, hogy milyen volt. Ahogy mén, ahogy szétcsapja a szél a kabátját.

Az öregebb: Ahogy a kardját markolja. Pedig milyen vékony a lába a csizmában.

Aztán mind a ketten biztosítottak róla, hogy a gyerekeik odahaza már sokkal többet tudnak Petőfiről. Végül odalépett a teherautó sofőrje, az már sok mindent tudott Petőfiről, csak semmi lényegeset. Tudta róla, hogy „lánglelkű költő" volt, meg „a kard és a lant hőse". De a másik kettőben valami, ami addig csak egy név volt ettől a szobortól vált hirtelen elevenné.

Szántó Piroska

— ÁRA

Élet és Irodalom
1964 sept 5

a hármas párhuzam könnyen bővíthető lengyel, vagy éppen román példával. A német és a nemzeti fasizmusok terrorja ellenében egyre élesebben ugrik ki a kelet-európai irodalmak humanista vonala. Hajdani ellenfelek, éles ideológiai csaták részvevői itt találnak közösséget egymással: az „ember az embertelenségben" Ady szerepének folytatásában, vállalásában. A puszta létről van szó, s ha korábban talán a nemzeti lét szembeállítható volt a kelet-európai, s most már általános emberi érdekekkel — a háború küszöbén, Madrid és Guernica tragédiájában, a müncheni szégyenteljes alku csalárdságában világossá költők is helyet kérnek és kapnak ekkor a küzdők soraiban. Szélsőséges példát említek... A szovjet—orosz Anna *Ahmatova* meglehetősen zárt világa, csak a szépségre ámuló pillantása ekkor lát meg többet a világból. *„Mint egy folyót terelt el — a rideg kor úgy változtatta meg életemet. Párhuzamos medrekben áramlik most — s én nem ismerem partjaimat..."* — írta egyik költeményében, s ez a kép akár mottója is lehetne nem egy magyar poéta pályafutásának is, vagy éppen a már említett költők közül a cseh Holan poézisa változott meg így, nyert egyre konkrétabb tartalmat.

az azonosság máig sem évült el. Szlovák és cseh írókat említ és a világirodalom ismert neveit. Többek között, innen sem hiányozhatnak a magyar nevek. Regények, emlékezések, novellák, versek — a műfaj sokféle, az elkötelezettség azonos.

★

Befejezésül... Az indulat a tályi konferencia referátumához kapcsolódna, kiegészítené példatárát. És ez óhatatlanul felvet még egy problémát: vajon törvényszerűnek kell lennie, hogy *a mi példáink mindig utólag, kiegészítésként hangzanak el?*

E. Fehér Pál

THURZÓ GÁBOR:

Az első mondat és az utolsó

Nyilván a hetedik gimnáziumba készülhettem, mert amikor augusztus végén a könyvesboltból hazavittem a tankönyveket, meglepetten és mintegy baljós jelként láttam, hogy fizikakönyvből kettőt csomagoltak. Hat éven át matematika — szorongásra éppen elég ennyi. És most, a hetedikre, hozzátársult a fizika is. Matematika és fizika — a felelőtlen nyár után figyelmeztetés a komor télre. És ehhez még — két fizikakönyv! Legalább az egyiktől szabadulni, az ijesztő ráadástól, gyorsan, minél gyorsabban.

A könyvesbolt az Egyetem utcában volt, ódon, por- és porló papírszagú bolt. Nem tudom, az emlékezés téveszt-e meg, de végtelen, a boltíves mennyezetig kúszó könyvespolcokra, zöld üvegernyős, gázcsillárból átalakított rézlámpákra emlékszem. Egy fülkében — útleírásokkal messzi tájak, indiák fényképalbumaival bélelt falak közt — találtam meg az üzletvezetőt. Fiatalember lehetett, de én — kezemben esetlenül a fizikakönyv —, meglett férfinak láttam.

— Hát ezzel, most mit csináljunk? — ugratott. — Két tankönyvből talán jobban menne.

— Arra gondoltam... hebegtem — nem tetszenek-e...

— Visszafizetni az árát? — mustrált kajánul az üzletvezető.

— Inkább... — nyeltem egyet — helyette mást...

A fiatalember jól ismert, boltjában költöttem el — zagyván összevissza vásárolva zsebpénzemet.

— Na jó — mondta a fiatalember. Hadd mutassam be: Rába Leónak hívták, felnőtten már jóbarátok lehettünk, irgalmatlan elpusztításáig. — Na jó — mondta Rába Leó —, majd próbálunk valamit. Mire cseréljem?

Ha az ezeregyéjszaka varázsasztaláról kellene választanom, talán könnyebb lett volna. Ez a bőség, — mennyi könyv, menynyi író! ismertek és ismeretlenek! könyvek, már olvasottak, de magaménak még meg-nem-szerzettek, és könyvek, olvasatlanok, ismeretlenek! Néhány pengőm volt — a bőségben az ínséget éreztem: milyen kevés, amit elvihetek!

— Választott? — kérdezte az üzletvezető.

A bolt már zárni készült, félig leengedve a rolló. Odakint a nyárvégi alkony lámpagyújtás előtti, sejtelmes homálya, a mind visszhangosabb szűk utca. Rába Leó derűsen figyelt, én bénultan, zavartan keresgéltem. Végre — a zöld üvegernyős lámpákat már oltogatták, mind mesebelibb lett a bolt — a híres Remarque-könyvet húztam elő, „Im Westen nichts Neues". És mivel maradt még valamicske pénzem, egy másik vaskos kötetet melléje, német nyelvű az is

— A „Buddenbrooks"? — csodálkozott Rába Leó. — Nehéz lesz.

— Majd szótározok. És az anyám is segít.

Még azon az estén, szótárral a kezemben, belefogtam. Mit tudtam én, hogy annyi zűrzavaros olvasás után most kezdődik olvasói pályám. És mit tudtam én, hogy ekkkor találkozom az első, de soha el nem hagyó, nem csillapuló, mindig rajongó és ha kell, akkor elnéző szerelemmel! Az egyetlennel, melyre keserűség, megbánás, szégyen nélkül tudok visszaemlékezni.

„Was ist das? Was — ist das..." — betűztem a „Buddenbrooks", az első Thomas Mann-könyv kezdő sorait. — *„Je, den Düwel ook, c'est la question, ma très chère demoiselle!"*

Ez volt a nyitány, ezek a szavak. És megnyílt előttem egy polgári világ. Nem

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

1065 MÁJ 23.

KÖVETÉSRE BUZDÍTÓ KEZDEMÉNYEZÉS

1021

Jegyzetek két kiállításról

KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉLETNEK is sokszor emlegetett problémája a túlságos centralizáció, a Budapest-központúság. S ha az utóbbi esztendőkben Miskolc és főként Hódmezővásárhely ezt áttörte is, a lényegen még nem sokat változtatott. Most újabb oldalról is támadás indult ez ellen, s nem is kevés eredménnyel. A fehérvári múzeum kezdeményezéseire gondolok: az a kiállítási program, amely az utóbbi esztendőkben e helység nevéhez fűződött, tiszteletreméltó, s követésre buzdít. Hogy csupán néhányat említsek: az emlékezetes Csontváry-kiállítás, *Ferenczy Béni, Laborcz Ferenc, Kondor Béla* kiállításai mind azt bizonyítják, hogy céltudatos munka szemtanúi vagyunk. S most a testvért követi a testvér: a nővér alkotásai kerültek sorra az István király Múzeum szép kiállítótermében.

Ferenczy Noémit külön hely illeti meg a magyar művészet történetében: lírája egyedülálló, világlátása sajátosan egyéni, kézművestechnikájának tökéletessége párját ritkítja. A terembe lépőt magával ragadja az a derű és harmónia, mely alkotásaiból sugárzik. A korai művekkel nyitják a rendezők a sort: a *Teremtés* (1913) és a *Menekülés Egyiptomba* (1915—16) szinte »kész fegyverzetben« mutatják az ifjú művészt. E művek egyúttal jelzik kettős kötöttségét is: panteisztikus vonzódását a természethez és kapcsolódását a barokk gobelinhez. Talán a finánc *Rousseau* óta nem jelent meg a modern művészetben így a buja természet, mint e műveken, s közülük is elsősorban a Menekülésben: a szamáron tovahaladó, gyermekét ölelő asszonyt buja őserdő s annak ezernyi állata veszi körül, egyszerre védve át, és kíváncsian lesve sorsát.

A későbbiek során vált át Ferenczy Noémi egy dekoratívabb előadásmódra; ez jobban illik mondanivalójához, mely távolabb kerül a természettől és közelebb az emberhez s a gobelinhez egyaránt. »Poétikus választékosság és paraszti vaskosság« keveredik alakjaiban, írja róla egyik méltatója. Méltán emeli ki a kiállítás a harmincas évek derekán született egyik legkedvesebb művét: a *Bárányos*-ban (1935 körül) naív bája és líraisága talán legmagasabbra emelkedik. S egymás mellett sorakoznak a kiállításon a *Kőműves* (1933), a *Tavaszi munka* (1943), a *Fahordó nő* (az 1945-ös változat) és a *Gereblyézők* (1941—42); világos foltjaikkal, derűjükkel mintha egyenes folytatói lennének annak a mítosznak, melyet *Derkovits* teremtett munkásképeiben, különösen a *Hajókovács*-ban, a munka heroizmusának, a munkás teremtő erejének fennkölt énekei.

Alig néhány esztendeje, hogy a gobelinnek e nagy művésze eltávozott közülünk. A kiállítás rendezőinek már most is szinte hősies erőfeszítésébe került az anyag összeszedése. Nem véletlenül vetődik hát fel a kérdés vajon jól sáfárkodunk értékeinkkel?

* * *

EGY MOST INDULÓ SOROZAT első kiállításaként nyílt meg a székesfehérvári Csók István [illegible] állításokat is kiötölték, anyagát összeszedték, a nyomtatványokhoz szükséges pénzeket — nem könnyen — összehordták, s akiknek tervszerű munkája méltán vívta ki a szakma elismerését: *Kovács Péter* és *K. Kovalovszky Márta*. Nyolc kiállítás és a hozzá kapcsolódó előadások során kerül fölmérésre hazai művészetünk útja 1900-tól a felszabadulásig.

Az első kiállítás a századforduló művészetét mutatja be, annak a nemzedéknek a munkásságát, mely először fordult szembe a műcsarnoki akadémizmussal, és követelte művészetével az újat. *Adynak* és a forradalomnak előkészítői ők, megelőzik a Nyugat föllépését, egykorúak a fiatal *Bartók* és *Kodály* indulásával. A kor művészete korántsem egységes és korántsem egyszintű, de rendkívül jellegzetes. Igénye: lépést tartani a világgal S amennyiben lemaradt, amennyiben provinciálisabb — mert kétségtelen, hogy az —, annak épp az az oka, hogy problémáink más szinten vetődtek fel.

1896: a görögtüzes millennium ideje; s néhány fiatal ekkor vonul ki Nagybányára, hogy művészetével létrehozza a modern magyar piktúrát. S a másik ág: *Rippl-Rónai*, a fiatal *Vaszary*, a gödöllői preraffaeliták (még fiatalon), *Lechnerék:* megszületik a magyar szecesszió. A müncheni Jugendpalast »kivonulóinak« magyar társai is a kapitalizmus-ellenességet írták zászlójukra, s emellett nem mentesek némi (nem is kevés) romanticizmustól. Szemléletük lényege a fennálló rendtől való elfordulás, s ezáltal annak tagadása (anélkül, hogy azt konkrétan valaminek érdekében tagadnák). Ez az attitüd a századforduló Európájában rendkívül jellemző a művészekre; legpregnánsabban képviselik *Gauguin*, a belga *Ensor*, a norvég *Munch*, az irodalmárok közül *Strindberg, Ibsen*. S ez az irányzat az első a barokk óta, mely ismét a stílus igényével lép föl: az építészet, szobrászat, festészet, iparművészet egységes arculatát kívánja megteremteni. Az ellenkezés, melyet kiváltottak, nem volt éppen kicsi: meg kellett küzdeniük a »hivatalos Magyarországgal«.

A kiállítás rendezői nagyon jól prezentálják a stílus hazai úttörését: a bemutatott Rippl-Rónai-, Vaszary-, Kőrösfői-Kriesch-gobelinek, *Thoroczkay Wigand* és *Faragó Ödön* szekrényei, *Nagy Sándor* bőrmetszése, a könyvborítók, az ékszerek, az üvegablakok, a szőnyegek, a szobabelső fölidézik a századforduló világának borongós-romantikus hangulatát. Jól egészítik ki ezt a képet a kor plakátjai, melyeknek alkotói nem kisebb művészek, mint *Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Biró Mihály* stb.

A szecesszió magányos lázadóival egyidejűleg lép föl a magyar plein-air úttörőinek látszólag kollektív, lényegében nem kevésbé magányos művészeinek festészete. Ferenczy Károly és a többiek piktúrájában a magyar polgárság egy másik rétege kap hangot, s a századforduló [illegible]

azonban messze vezetne. A kiállítás leginkább *Ferenczy* Károly él[illegible]művéhez igazodik; ezt két *Réti* (a *Honvédtemetés* és a *Bohémek karácsonya*) egy *Glatz Oszkár*, egy *Iványi-Grünwald*, két *Csók István* egészíti ki. S mint hegyorom a dombvidéken, emelkedik ki az együttesből *Csontváry Baalbek*-je, jelezve a művész helyét korában és a magyar művészetben egyaránt.

Rendkívül érdekes a szoboranyag, melyet a kiállítás mutat. Kiemelkedik a két Beck Ö. Fülöp-szobor: a *Parasztasszony* és a bronz *Kurucfej*. (Zárójelben: most húsz esztendeje, hogy *Beck Ö. Fülöp* eltűnt — illendő lenne egy gyűjteményes kiállítással áldozni a mester emlékének!) *Strobl Alajos* híres *Anyám*jának tanulmányfeje, *Vedres Márk Álló fiú*-ja, *Kisfaludy-Stróbl* két szobra jelzi szobrászatunk helyzetét a századfordulón.

A bemutatott anyag jól áttekinthető, értelmező rendezése hozzásegít a modern magyar művészet fejlődési folyamatának megértéséhez, s egyúttal hagyományaink, értékeink elmélyültebb fölméréséhez is. Mindez csak aláhúzza e nagyszerű kezdeményezés jelentőségét mind művészettörténet-írásunk, mind a művészeti ismeretterjesztés szempontjából.

Láncz Sándor

könnyebb volna a sorsuk... Négy férfi volt az életében, az négy gyerek. Nem állhatott rajtuk bosszút; sohasem beszélt róluk a fiainak. Meg sem mutatta őket a gyerekeknek soha. Miért is mutatta volna; még a tartásdíjat se fizeti egyik se.

A macska panaszosan, kérlelően elnyávogta magát, és két lépéssel előbbre settenkedett.

— Feküdj le a helyedre, Ucula! — mondta lágyan a fiú, s kinyújtott ujjával mutatta is a tűzhely mellett a ronggyal kibélelt kis cukrosládát. S hogy a macska nem bírt beletörődni az érthetetlen vál-

(Stotz Mihály rajza)

tozásokba, és még jobban hozzáférkőzött, hangosan dobbantott a lábával. — Hát nem értesz, te kis buta?! — engesztelte meg gyorsan becéző szavaival.

A macska végül is megadta magát. Leült a földre, szembe a fiúval

A tengeren túl, k
él egy madár, a n
rubint a csőre, é
gyémántos tűzben
A szárnya zöld,
alatta forrón ver
és mint a villám,
viharból, fényből
Egyszer már látt
szívemre ült, s az
utána kaptam gyo
átfogta kicsiny te
vergődött, karmol
tenyeremben veréb
igaz valója eltűnt, me
talán egy más szív fölött muzsikált.
Elfogni őt, bezárni nem lehet,
akár a fényt vagy nyargaló szelet,
csupán a vágy oly szárnyaló, szabad,
hogy utolérje azt a madarat,
a színe, hangja, mindig újra más,
meseszerű, különös és csodás...
és főnt lakik a kék üveghegyen —
az a madár... a neve: szerelem.

Papp László:

A nagykorúság küszöbén

A gyermekkor
repülve tűnt a múltba.
Dús fürtök omlanak
nagykorú homlokunkra.

Most kezdjük ízlelni a munkát,
nem tudjuk, mi az, elfáradni, még
Friss robaj, szép tenniakarás
dobogtatja mindnyájunk szívét.

Idegen tőlünk minden, ami régi,
avultság, értelmetlen álom.
Szeretnénk új ütemre lépni,
változtatni a vén világon.

Jó tudni azt, hogy holnaptól szavunk
csengése más, hogy felnőttek leszünk,
országos gondok, jogok asztalánál
apáinkkal együtt ülhetünk.

Még nem csalódtunk.
— Csalódni nem szeretnénk —
Gazdag mezők, szorgalmas üzemek
nevelnek minket;
modern szelek.
értelmes, tiszta erdők
kérges kezű munkásemberek.
Jókedvű sapkánk homlokunkba húzzuk.
Zsenge vállú, bátor, új csapat,
elindulunk,
kezünkben kalapáccsal.
Bizakodó égboltok alatt.

Szerkesztői üzenetek

M. Ferenc, Varászló: Versei nehézkesek, döcögnek, és gyakran logikátlanok. Messziről elárulják, hogy kedvtelésből ír, nincs célja vele, és nélkülözi a versismeretet. Biztatásként csak annyit tudunk mondani: saját szórakozására írjon tovább.

Sz. Pál, Szulok: Írása későn érkezett be, az anyák napja után kaptuk meg. De ha idejében érkezik, akkor sem közöljük, mert dagályos, pátosza álpátosszá lesz az érzelgős sorok között, és mindenképpen ellenérzést vált ki. Az írás célja pedig biztosan nem ez...

K. János honvéd, Zalaegerszeg: Javasoljuk, hogy versével keressen meg egy alföldi lapot. A Somogyi Néplap csak korlátozott lapfelületen közölhet verset, és a túlságosan is bő választék miatt nincs módunkban — egyébként jó és ígéreteket felvillantó — versét közölni.

B. Kálmán, Nagybajom: Írásának témája és hangulata megkapó. Kár hogy szerkezeti aránytalanságokkal, nehezen követhető időátúszásokkal és az utolsó sorok eldagályosodásával kétes értékűvé válik. A végéről a verset mindenképpen hagyja el, mert agyoncsapja. Alapos átdolgozással és a zavaró dolgok kiszűrésével még lehet belőle érdekes írás. Törekedjék az egyszerűségre.

B. Tibor, Kaposvár: Írásainak közlésére anyagtorlódás miatt nem vállalkozunk. Keressen meg más lapokat rövidebb humoros történeteivel.

G. Márta, Hetes: Többször írtuk már, hogy egyetlen versből nem lehet kideríteni, írója rendelkezik-e költői adottságokkal, így ugyancsak rossz véleményt kap beküldött verse után. Giccses emlékverset írt — rossz helyesírással. Végül még egy índok: Szerelmes verset — a fiú visszanyerésének céljából — negyvenezer példányban nem közlünk. Találjon rá más módot.

Ó László, Háromfa: Újabb verseire is csak azt üzenhetjük, amit a múltkor.

GYULA:

ÉGI MOZGALOM 1936—1945

A tanulmány már első kiadásában nem csupán úttörő volt, hanem maradandó megállapításokat tett. S a szerző által szükségesnek vélt árnyalások szerencsésen ötvöződnek azzal a szenvedéllyel, amely nélkül nem lehet elemezni az újkori magyar történelem egyik legsötétebb korszakát, a fasizmus éjszakáját, a második világháború vágóhídját. Ellene a kommunisták és szövetségesei harcba hívták — és ahol csak módjuk nyílt erre, harcba is vitték — a Horthy-korszak negyedszázada alatt testileg-lelkileg megdermesztett magyar népet.

Fontos, ma sem elfelejtendő megállapítás, amit a szerző meggyőző érveléssel és tényekkel, adatokkal bizonyít, hogy a Horthy-rendszer a fasizmus egyik sajátos válfaja volt. A tanulmány fontos, ma sem elfelejtendő megállapítása — és több mint megállapítás —: a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták a fasizmus elleni legsúlyosabb harcok idején kötötték egyezményüket, amely megalapozta a munkásosztály egységes, marxista-leninista pártjának létrejöttét. És fontos, ma sem elfelejtendő az, amit Kállai Gyula a magyar népfront tegnapjáról mond, hiszen a magyar népfronthagyományok alapos ismerete nélkül nem lehetett volna megszabadulni a népfronttal kapcsolatos dogmatikus és revizionista torzításoktól. S nemzeti múltunk, hagyományaink valóban tudományos értékeléséhez is nagy segítséget adnak a tanulmány konkrét — történelmi-társadalmi kérdések vizsgálata alapján elért — eszmei következtetései.

Kállai Gyula nemcsak krónikása és értékelője az 1936—1945-ös magyar függetlenségi mozgalomnak, hanem aktív harcosa is volt annak. S e harc dokumentumai azok a kisebb cikkek, amelyeket a szerző tanulmányával egy kötetben most szintén az olvasó elé tár.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Fejes Mária

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1967 DEC 2 0

MA

1967. DECEMBER 20., SZERDA

Teofil napja

A Nap kél 7 óra 28 perckor, és nyugszik 15 óra 54 perckor.

A Hold kél 19 óra 11 perckor, és nyugszik 10 óra 27 perckor.

TÍZ ÉVE.

1967. december 20-án halt meg Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő-gobelinművésznő, világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mester, az Iparművészeti Főiskola tanára. Atyja Fe

1021

renczy Károly, a nagybányaiak vezető művésze volt. A művészi kárpitszövés mesterségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészeti feladat, hanem magaskövetelményű képzőművészet, alkotó tett lett. Nem csupán tervezte és festette témáit, hanem, ami ritkaság: sajátmaga szőtte át gyapjúkárpitba is. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz és számos alkotása ábrázol dolgozó embert, fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi tettvágyat.

tatására. (Ez alatt a fejlődőképes iparágak, például a vegyipar és az elektronika előtérbe helyezését értik másokkal szemben és mások rovására.) Mindez jelentkezik a statisztikában is: *a növekedés rátája a korábbi 4 százalékról 2—3 százalékra esett*

választá
a huszá
innen
tény vi
belüli é
Néppár
tív kez
ja erős

A görög király még nem döntött

A marsall kedden nem volt hajlandó nyilatkozni az aznapi megbeszéléseiről, hétfőn viszont azt mondotta: „A dolgok jól haladnak".

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Ferenczy Noémi

Kossuth-díjas festő-gobelinművésznő, világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mestere az Iparművészeti Főiskola tanára. Atyja, Ferenczy Károly a nagybányaiak vezető művésze volt. A művészi kárpitszövés mesterségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészi feladat, hanem magas követelményű képzőművészet, alkotó tett lett. Nem csupán tervezte és festette témáit, hanem, ami ritkaság: saját maga szőtte át gyapjúkárpitba is. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz, és számos alkotása ábrázol dolgozó embert, fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi felfogást.

*

lalták, mert a szakember szerint az ismét elpattan és a rajta ülőt baleset érheti. Ezután az ügyfél újabb tanácsot kapott a boltban: vigye el Győrbe hegesztetni.

Beled és Vidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet vezetőségét kértük, vessen véget a panaszos kálváriájának.

[illegible] hogy La-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

NÉPSZAVA
JÚN 4.

A századforduló legszebb műalkotásai Székesfehérvárott

1971

Székesfehérvár ismét két szép és tanulságos kiállítással gazdagította művészeti életünket.

Ferenczy Noémi gobelinjei régi ismerősök, főként az 1956-os budapesti kiállításuk óta. A találkozás ezzel a magasrendű, áhítatos művészettel azonban mindig újabb és újabb élményeket tartogat. A sajnálatos csupán az, hogy ezen a gonddal előkészített, teljességre törekvő kiállításon néhányat a régebbről ismert művek közül nem láthattunk viszont, mert ma már nem lelhetők fel.

A századforduló kiállítása másfajta újdonságokkal szolgál. Először is azzal, hogy a bevett gyakorlattal szakítva, nem egyetlen életmű, művészi csoportosulás vagy tájegység bemutatását tűzte céljául, hanem egy egész korszakét. Abból sem csupán a művészileg legjelentősebb alkotásokat válogatta össze, hanem mellettük kevésbé súlyos, de annál jellemzőbb darabokat is. Továbbá az ábrázoló művészetet az iparművészettel, az egyedi darabokat sokszorosított termékekkel elegyítve, a nem is nagyon nagy kiállítás valóban találó keresztmetszetét nyújtja egy egész korszak anyagi és szellemi kultúrájának.

A századforduló időszaka ez, a »boldog békevilág«, a polgári civilizáció eddig ismeretlen méretű felvirágzásának és — a válság előérzetének korszaka, az élet örömeinek hajszolásáé és a kiábrándultságé.

A belépőt az alkalmazott művészet, a korabeli lakás tárgyai fogadják: bútorok, használati és dísztárgyak. Stílusukat összefoglalóan szecesszió névvel szokás meghatározni. Ma is korszerűnek ható, sima vonalú tárgyak, a ma is szép darabok (például a Vaszary János tervezte egységes stílusú szobaberendezés) mellett találkozunk porcelánból készült virágindákkal, könyvnek álcázott levelesládával, növényszárakból alakított bronz gyertyatartóval és hasonlókkal.

A képzőművészeti alkotásokból, a festmények, szobrok témában, formában változatos együtteséből ismét a kor kettős arculata tűnik elő. Az ellentétes pólusok: az elgyönyörködés a meglevő dolgok szépségében (Glatz, Iványi-Grünwald napsütötte tájai, Rippl-Rónai harmóniát sugárzó síkdíszítményes képei, kárpitjai) és a menekülés vágya e világból, valami ősibb, tisztább, emelkedettebb felé. Ez a menekülés az elvágyódás szelíd melankóliájától (például Ferenczy Károly bibliai témái, Kisfaludi Stróbl Zsigmond Finálé)a) egészen a nyílt lázadásig fokozódik a társadalomból kirekesztett csavargókat festő Mednyánszkynál, és csúcspontját Csontváry Baalbek látképében éri el, aki nemcsak elvágyódott, hanem volt is ereje hozzá, hogy kitörjön, és eljusson a maga és mások vágyainak színhelyére.

A századforduló emberéről és életéről ezek az alkotások meggyőzőbben tudósítanak a történelemkönyvek legpontosabb adatainál.

Havas Lujza

Csü
támas
lőgépa
szállt
lóztámadást hajtott végre a VDK területén levő célpontok ellen. Ezenkívül *negyvenhat amerikai vadászbombázó két hullámban nyolcvanöt tonna bombát dobott le a demilitarizált övezettől északra levő helységek fölött.*

Dél-vietnami szabadságharcosok Saigontól 240 kilométerrel északkeletre rajtaütöttek a kormánycsapatok egyik zászlóalján. *Az összecsapás során a kormánycsapatok legalább ötven katonát vesztettek.* Röviddel később a partizánok újabb támadást hajtottak végre a továbbvonuló kormánycsapatok ellen.

Saigonban csütörtökön *Phan Huy Quat* miniszterelnök elnökletével rendkívüli ülésre jött össze a dél-vietnami kormány. A minisztertanácson részt vettek a dél-vietnami hadsereg vezető tábornokai is. Az *AFP* jelentése szerint a rendkívüli minisztertanács arról tárgyalt, miként lehetne megoldani a hosszabb ideje tartó kormányválságot. Csütörtökön Saigon több negyedében katolikusok

ságharcával kapcsolatos beszélgetés *meleg baráti légkörben* folyt le. Dang Quang Minh megköszönte a szovjet kormánynak az

Ma reggel a balatoni é

A nyári hónapokban különösen a hétvégi napokon a balatoni és a Duna-kanyari utak *túltelítettek,* rekordforgalmat bonyolítanak le. Tavaly 160 ezer külföldi gépjármű közlekedett országútjainkon, az idén több mint 220 ezerre számítanak. Nagy a baleseti veszély, s a helyzetet most súlyosbítja, hogy *a 7-es országos főközlekedési út budapest—székesfehérvári szakaszán több helyen korszerűsítési munkálatokat végeznek.* Így például a Velencei-tónál terelőutakon kell közlekedniük a járműveknek. Tavaly a balatoni műúton különleges közlekedési rendet vezettek be, a tapasztalatok alapján *ma reggeltől a Belügyminisztérium és a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium közös rendelete alapján szintén több szabályozó intézkedés lép hatályba.*

Eszerint szeptember 30-ig *szombaton vagy más munkaszüneti nap előtti napon 14 órától, a munkaszüneti nap és vasárnap este 22 óráig* gépjárművezetést tanulni, kézikocsival, állati erővel vont járművel, munkagéppel, dömperrel, traktorral,

Az autómosó automatát — a Csinkotai Autóalkatrész Gyár önműködő kocsimosó berendezését — most próbálták ki a Köztisztasági Hivatal Budafoki úti telepén. A

1021

TALÁLKOZÁSOK A MŰVÉSZETBEN

7. Pietro Cavallini levele a mozaikról

Kaptam a következő levelet:

„Kedves Szerkesztő Úr! Örömmel és némi hiányérzettel olvastam a minap sorozatuk legújabb folytatását. Örültem annak, hogy legalább egy példával felhívta a figyelmet a mozaikművészetre, erre a nemes és értékes műfajra, de egyszersmind bosszankodtam azon, hogy a mozaik *különleges ábrázolási szabályait* egyszerűen elhallgatta. Ön csak arról írt, hogy a keresztény mozaikokon a szentek alakjait leegyszerűsítették, sémaszerűvé tették, mert a vallásos szellemnek ez az ábrázolás felelt meg. Arról viszont elfeledkezett beszélni, hogy a mozaik műfaja maga sem engedte meg a részletezőbb, a festészethez hasonló stílust. Rendben van, elismerem, hogy a szellemi tartalom volt előbb, hogy az kereste meg magának a mozaikot és nem fordítva. De később már — és ezt el kell ismernie — a mozaik szabályai is megkötötték a művész kezét, *ahogy az anyag, amiből a műalkotás készül, és a technika, amivel készül, mindig befolyásolja az ábrázolás stílusát.*

Ezt szeretném mellékelt írásomban megmagyarázni. Szerénységem ugyan tiltakozik ellene, de fel kell hívnom a figyelmét azoknak a kitűnő művészettörténészeknek a megállapítására, akik szerint a mozaikművészet az én életművemben érte el csúcspontját. Erre hivatkozva nyomatékosan kérem, írásomat a sorozatban szíveskedjék közölni. Ezt annál könnyebben megteheti, mivel igyekeztem megtartani az Önöknél szokásos stílust.

Szívességét köszönöm. Üdvözlettel:

PIETRO CAVALLINI
Művészettörténet:
protoreneszánsz fejezet

*

Mivel nem mindenki ismeri, a mozaikkészítés technikájával kezdeném. A falképet — ugyanis a mozaik festészeti műfaj, bár sem festék, sem ecset nem szükséges hozzá — úgy készítettük, hogy valami lágy, de gyorsan szilárduló kötőanyagba, gipszbe vagy cementbe, színes kő- vagy üvegkockácskákat nyomkodtunk, s ezekből kerekedett ki az ábrázolás. Ha például vonalat akartunk »húzni« a képen, egymás után, libasorba raktuk az azonos színű mozaiklapocskákat. Ha színfoltra volt szükségünk, nagyobb területen nyomkodtuk egymás mellé a mozaikszemeket. A kép, persze, soha nem volt egészen olyan így sem, mint a valóságban, vagy akár csak a festményeken:

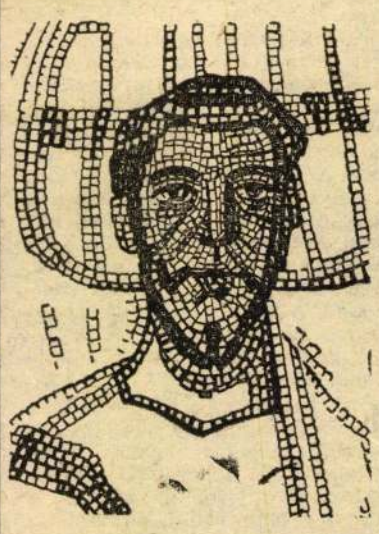

Mozaikon mindig csak olyan széles vonalat kaphatok, amilyen a kockák szélessége, illetve annak a többszöröse. Hajlékony vonalat pedig végképp nem lehet tökéletesen csinálni: az egymás után sorakozó szemecskék — akárcsak a vasúti kocsik a kanyarban — görbüléskor sarkaikkal egy kicsit eltávolodnak egymástól, a vonal nehézkesebb, megtörik, egyenetlen. És a színfolt is csak egy árnyalatú lehet. Egyenletesen, szinte észrevétlenül mélyülő zöldet vagy bordóból rózsaszínbe oldódó vörös foltot csak festményen találunk, mozaikkal lehetetlen ilyet »festeni«. A vörös mellé ugyan rakhatok rózsaszínt, és bizonyos távolságból a szem össze is mossa valahogy őket, a határ mégis nehézkes és éles lesz: finom átmenetekre, tónusokra ne is számítson a mozaikista. Még talán ez a fekete-fehér raiz is mutatja — egyébként a világ egyik leghíresebb mozaikiáról készült és Júdás apostolt ábrázolja az olaszországi Ravennában —, mennyire elválnak egymástól a kockácskák, a színfoltok, mennyire részletekből áll a kép.

Tulajdonképpen a magam mozaikjait említettem volna legszívesebben példaként, hiszen — mint már fentebb írtam — a művészettörténészek szerint azok a legérettebbek. Szerénységből nem tettem, és tulajdonképpen ez az V. században élő névtelen elődöm is elég szép munkát végzett, gondolom, az ő művéből is csak kiderül, mit lehet és mit nem mozaikkal megjeleníteni. Nem lehet tehát színárnyalatok, egyenletes vonalak hatását kelteni. Tehát a tér mélységét, az alakok kiterjedtségét is nehéz, hiszen a festészetben éppen a finom vonalaknak vagy az érzékeny árnyalatoknak köszönhető, hogy az alakokat térben látjuk, és úgy érezzük, valóságos testük van, nemcsak körvonaluk. Ilyen lehetőségek híján érezzük úgy, mintha a mozaikfigurák csak fel lennének ragasztva a falra, s maguk is laposak, mintha papírból lennének kivágva. A nagyobb természethűséget még a hozzám hasonló érett művész is csak módiával kísérelhette meg, mert tudta, hogy *a kis kövek művészete sohasem lehet olyan, mint egy festmény.* A művészek ezért eleve másképp terveztek meg egy emberalakot mozaikábrázolásban, és másként freskóban. Ennek bizonyítására — bármennyire nehezemre esik is — mégiscsak a saját műveimet kell idéznem:

Az első figurát, egy apostol képmását, 1293-ban festettem, a másikat, Mária alakját, 1295-ben raktam ki mozaikból. Az apostol meglehetősen hasonlít a valóságra, nem azért mondom, mert az én művem, de csaknem tökéletesen adja vissza a test plasztikáját, a lágy ruharedőket, az életteli arcot. Mária alakja sokkal nehézkesebb, mozdulatai merevek, ruhája mintha bádogból volna, az arca is élettelenebb, kifejezéstelenebb. Gondolják tán, hogy két év alatt ennyit fejlettem? Nem: egyszerűen a festett apostolnál úgy kevertem a színeket, ahogy a valóságábrázolás megkívánta, Mária viszont minden igyekezetem ellenére csak annyira hasonlíthatott élő emberre, amennyire a mozaikszemek megengedték.

Hogy miért használtam kétféle megoldást? Mert kétféle mondanivalóm volt: be akartam mutatni egy emberszerű, barátságos apostolt, aztán meg egy élettelenebb, túlvilágibb Máriára volt szükségem. Ezért használtam ki a műfaj lehetőségeit.

Ne higgyék, hogy csak a mozaikkal van így. Más korokban, más művészetekben is nagy szerepe volt az anyag, a technika hatásának. Mondjak egy modern példát? Itt, nálunk, a művészettörténetben, ahol évszázadok óta örökélek, ismerjük az utánunk jövőket is. Én például tudom, hogy a maguk *Ferenczy Noémije* éppen azért lett európai hírű gobelinművész, mert felismerte a szövés adta lehetőségeket, s ezeken a szabályokon sohasem akart erőszakot venni. Hiszen a szövött falkép éppen úgy nem bírja el az aprólékos pepecselést, a túlzott részletezést, mint a mozaik:

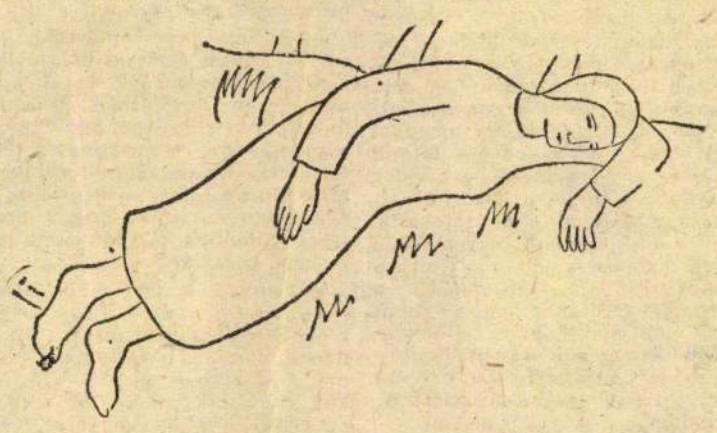

A szövési technika nem követhette a részleteket, ezért — nézzék csak meg — nagyvonalú az ábrázolás: alig hajló körvonalakat használ, az egész ruha »egybeszabott«, és a haj is olyan egységes, mint egy sapka. Minden a szövés szabályai szerint alakul.

Vajon értéktelenebb az utóbbi ábrázolás a mozaik vagy a gobelin, mint a freskó vagy a ceruzarajz? Más, más volt a művész feladata és elképzelése, más lett a mű hatása is. Összehasonlítani nem lehet, hiszen, ha a mozaik hasonlítani akarna a freskóhoz, a gobelin a ceruzarajzhoz, egyikre nem lenne szükség. Éppen ez a műfaji változatosság teszi gazdaggá a művészetet. A technika, az anyag megváltoztathatja a stílust, a stílus a mondanivalót. Jó lenne, ha erre még visszatérne ez a sorozat."

*

Eddig tart Pietro Cavallini mester levele. Igazat írt — közöljük.

Rózsa Gyula

(Vagyóczky Károly rajzaival.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÉPSZABADSÁG
NOV 13 1966

SZÁZ ÉV – NOVELLÁKBAN

TÖMÖRKÉNY ISTVÁN

Homokból élők

TÖMÖRKÉNY ISTVÁN (1866—1917). A század eleji magyar irodalom realista törekvéseinek egyik legeredetibb képviselője. Írásainak legfőbb értéke a szegény emberekkel való mélységes együttérzés, a Szeged környéki parasztság életének hű, sokszor néprajzi pontossággal és szociográfiai hitelességgel megalkotott művészi rajza (Szegedi parasztok és egyéb urak. Jegenyék alatt, Egyszerű emberek.) A „Vízenjárók és kétkezi munkások" hamisítatlan népi világának avatott tollú krónikása ma is a legolvasottabb prózaíróink közé tartozik.

Ami a homokot illeti, el kell ismerni, hogy a homok különféle minőségű. Formájában külső tekintetre egyformának látszik ugyan, de a valójában és a tulajdonképpeni miniméűségben nem az. Így például más a közönséges homoksivány, és más a közönséges sivóhomok. Más megint a nagyszemű homok. Nagyszemű homok van, de nagy homok nincsen. Olyan nem létezik.

Ha járatlan ember homoksiványon utazik kocsin, s látva a lovak vergődését, a szót magában nem állhatván, mondja a kocsisnak:

— Ez már csakugyan nagy homok.

A kocsis féloldalt visszafordul az első ülésből, és csöndes mosolyt tartogatván a harcsabajusz alatt, mondja neki vissza:

— A homok itt nem nagy, uram, inkább nagyon is apró szöme van neki. Hanem hát az a baj, hogy nagyon is sok van belüle egy rakáson...

Gondoljátok talán atyámfiai, hogy nincsen különbség kishomok és mélyhomok között? Van. Vélitek talán, hogy csak olyan homok van, amelyik sárga? Nem, nem. Ez nagy tévedés volna. Nemcsak szőkehomok van, hanem a tájakon többfelé tartózkodik és mélán nagy messzeségekre ellapul a feketehomok. Kedves ásványok ezek. Bennük kedves virágok nőnek, és ha a régiek szerint kölessel vetnék be: az olyan termést adna, hogy az irtóztató. Emigy azonban közönségesen a feketehomok a búzát kedveli, a szőkehomok a rozsot, továbbá a napraforgó olyan alkalmasra növekedik benne, hogy a szárát kerítés gyanánt karónak használjuk: mint célszerű szögény emberök.

A sivóhomok és a homoksivány között mindenesetre annyi különbség teendő, hogy: nem egyformák. A sivóhomok ugyanaz, amik az afrikai vagy pedig amazon ázsiai pusztaságok, ahonnan a honnak elődei eljöttek, helyüket ott már a mindent ellepő homok miatt sehogy sem találván.

A siványhomokot azonban egészen másképp keressük. A siványhomok szél uralkodása esetén úgy repül, mint akár csak az a milliónyi szárnyasbogár, amely csak akkor kerül látatra elő, mikor a Tisza virágzik. Eltemet mindent csak azért, hogy a kőporladásból származott halott élhessen tovább. Azonban, ha nem hátrál előle az ember, megfoghatja. Fákat telepít rá, és magokat vet bele. A siványon így létesül erdő és mező, a mezőkön a rideg baromból álló gulya, a gulya mellett a gulyás, aki hason fekszik, úgy dudál. Ugyane helyen, azon a gyér fűvön, amely a siványhonokot megfogta, szerkesztődik a juhfalka, élén azon igen alkalmas férfiúval, akiről már az oknyomozó történelem is megállapította, hogy: A juhásznak jól megy dolga. Egyik dombról a másikra. Legelteti nyáját, Fújja furulyáját, Vígan éli a világát.

A domb... A juhász — ne higgyünk ugyan mindenben, ami könyvben nyomtatva van — de a juhász mégiscsak egyik dombról a másikra megy. Kénytelen vele, ha akar, ha nem, mert a homokpusztán a domb is vándorol. Ha megjön a honi Számum, akkor a homok repül. S miután a domb sem más, mint csupa homok, hát a domb is repül. Ma itt van s holnap amott. Nem csoda tehát, hogy a birka olyan könnyen eltéved: ilyen körülmények között bajos alacsony négylábon a határban eligazodni, amúgy sem láthatván messzire...

Azonban másfelé is van világ. A földek között némelyik helyen mély ágyakban széles folyóvizek úsznak a tenger felé, bár ki tudná felőlük megmondani, hogy elérnek-e csakugyan oda. Mindegy azonban, a vizek úsznak és viszik a homokot. Sokat visznek, az egyik víz sárgaszínű tőle, a másik barna. Hozzák messzi hegyekből. Törik és zúzzák, míg csak egészen apróra nem válik.

E tekintetben a vizek között különböző szorgalmatosságok tapasztalhatók. Az egyik víz, mire ezen tájakra leér, már tökéletesen porrá törte a homokot, s már csak iszap gyanánt teszi le a partok mellé ajándékul. A másik még nem ért rá így elkészülnie a munkával, az olyan holmit szállít, amit úgy hívnak, hogy kavicsos homok. Ennek van értelme. Ez az igazi homok. Mert tudni kell, hogy a vizi homokban megint egészen más az iszaphomok és poszahomok, amelyek mind semmirevalók, mint a kavicsos homok. Bár ezt ugyan már a beszéd legelején is elmondhattuk volna. De nem volt rá érkezésünk.

Pedig az elejében ott kellett volna kezdeni, hogy mikor tavasszal az idő kinyílik, és a jég a vizek tetejéről eltakarodik, minden télen át alvó nép megmozdul, hogy életre keljen. Kőművesek, ácsok, házépítők, utcacsinálók, homok-hajósok és homok-kofák, homokfigura-csinálók, homokfuvarosok és -talicskázók, továbbá ezen utóbbiak csikájai, melyek nem mások, mint a tulajdon fiaik, akik a talicska elé ló gyanánt akaszkodván, segítik föl az apjuk terhét a meredek partra, mert hát én uram isten, úgy él a szegénység, ahogy tud — de azt mondja meg most már bárki is, hogy hogyan éljen, ha a Maros nem ád homokot?

Ebben rejlik, hogy a világi élhetésben milyen elöljáró helyen van a marosi homok. Persze, semmi szó sem esne róla, és semmi tekintet sem esne rá, ha mindig volna és kínáltatná magát. De nincsen mindig. Pedig csak ez a homok. E nélkül követ a földre lerakni, házfalak tégláit egymáshoz ragasztani nem lehet. Aki más homokkal csinálja, félmunkát végez. Vagy magamagát csalja meg, vagy azt, akinek dolgozik. A Maros azonban néha megköti magát. Nem hozza a kavicsot. Vagy ha hozza, ágya mélyébe derékaljul rakja, ahol nem lehet hozzáférni. Vagy pedig leteszi zátonyokon, de vizet terít rá, hogy nem lehet dolgozni belőle. Van eset rá, hogy szirtes helyekre viszi, ahol a kimosott part fala meredeken áll.

A dolgok így megvilágíttatván, térjünk át a homoki hajózatra, minthogy úgyis ráérünk.

— Ez ügön szenvedélyes hajózat — szokta felőle vélni Csábrádi Szilveszter, aki ért hozzá, mert ezen hajózatban sántult meg, elütvén egy pénteki napon a gugorarúd — természetesen fölfelé való menésben — a lábát. Mily hiú az ember a csontjaira, s egy rossz darab fa mégis erősebb. Különben kár pénteken gugorázni, másnap is nap lesz.

Itt ugyanis úgy kell ismét venni a dolgot, hogy a homokból élő magyarok nem irígy népek, hanem barátságban vannak a szomszéd torontáli rácokkal, s engedik, hogy a homok azoknak is adjon kenyeret. Ez úgy történik, hogy az üres hajókat fölfelé a Marosra rác lovacskák vontatják, s a rác lovacskáknak ismét rác emberek a gazdáik. Magyar ember ezt a foglalkozást nem vállalja.

Hogy miért nem, az szintén a kitudhatatlan ügyek közé tartozik. Talán azért, mert terhes nagyon, talán pedig azért, hogy a lovát sajnálja, mert annyi bizonyos, hogy olyan szomorú élete egy lónak sincsen, mint a hajóhúzó lónak. Lehet különben, hogy e dolgok alapjai mélyebben vannak elvetve. A különösen kegyelmes József császár úr ugyanis annak idején nem volt barátja a halálbüntetéseknek, ahelyett különböző, dicsően országolt tartományaiból s egyéb földjeiből ide hordatta mind az akasztófára való gonosztevőket, hogy itten a különböző hajóknak fölfelé és lefelé való vontatásával töltsék idejüket, nyakuknál fogva egymáshoz láncoltatván. Volt, aki félesztendeig is kibírta, de leginkább fölköszöntek a szolgálattal. Ha harminc rabot egymás mellé fogtak, hogy lehúzzanak egy terhes hajót Szegedtől Titelig, odáig csak a fele jutott, a többi belepusztult a foglalkozásba. Lehet hát, hogy a magyar azért nem szereti ezt a mesterséget, mert régente becstelen emberek űzték; de ugyanebből látható az is, hogy a hajóhúzás a lónak sem kellemes. Lábalván a parti vizet, gödörbe eshet; kitöri a lábát, ott pusztul. Ha pedig nem pusztul, a nagy iga mellett mégiscsak úgy él, mint az angyalok: hol eszik, hol nem. Inni ugyan ihat eleget, mert annyira a vízben él, hogy csoda, hogy hallá nem változik.

De van eset rá, hogy a ló sem bírja ezt a mulatságot. Azt mondja a régi vers, hogy: Óh mely keserves egy lónak élete, Húzás és vonásban telik el élete... A költőnek igaza van. De néha még a ló is kiáll a húzás és vonásból. Neki is joga van ahhoz, hogy azt mondja, hogy ami lehetetlen, az lehetetlen. Elvégre a birka szelid állat, de néha még az is kopog a körmével a fagyon. A ló pedig különb állat, mint a birka. Ezt a homokhajó-vontató rácok is belátják, ilyenkor nem akasztják a lovakat a hajóhúzó kötél elébe, hanem azt mondják a hajónak, hogy menjen fölfelé magától, ahogy tud. Ők maguk meg csendesen kázsélnak a parton a töltésoldalban. A kázsé a rácnál ugyanaz, ami a magyarnál az aszongya, ahogy a magyar aszongyázik, akként kázsél a rác ságor. Alkalmas dolog ez nagyon tavaszi időben a parton, különösen, ha holmi uszadékfából tüzet rak mellé az ember.

Ilyenkor azt mondja például Baráczius Illés kormányos és bokorgazda:

— Hát gugorázzunk, a jó reggelit neki.

Mert akármi történik, a hajónak fölfelé kell haladni. Mert az a homokhajó nemcsak azokat tartja el kenyérrel, akik belőle élnek, hanem ha az a hajó, meg a másik, meg a harmadik, negyedik hajó nem hoz homokot, akkor oda alá a városon megáll a kőműves, a figuracsináló, a talicskázó a csikajával, meg a többi, Baráczius Illés tehát az egész összesség nevében rendeli el a gugorázást.

Ami a gugorázást illeti, az ismét nem tartozik a könnyebb mesterségek közé. Ez olyan munka, hogy ott két macskával kell dolgozni. Már hogy vasmacskával. Az egyik macska tartja a hajót. A másikat hosszú kötélre eresztve ladikra teszik, s eveznek vele fölfelé, ameddig a kötél engedi. Akkor kivetik a vízbe s ott hagyják. Visszamennek a hajóra, vivén a vasmacska kötelét magokkal. A kötelet fölkötik a gugorára, a végénél fogva.

A gugora vastag farúd, a hajó elején egyenesen áll.

Két luk van rajta keresztben, vagy pedig hat luk. Ezekbe kemény rudakat dugnak. Most fölhúzzák azt a horgonyt, amelylyel a hajó le volt macskázva. A hajó így fölszabadul, úszna lefelé.

— No most...

Az emberek mellel nekifeszülnek a gugorarudaknak, s hajtják, húzzák, mint ahogy a lóerőre való cséplőgépet hajtották a lovak. Így a kötél segítségével fölcsavarják magukat is, a hajót is addig a másik vasmacskáig, amit a ladikból kivetettek. Itt megállnak. Most az első vasmacskát teszik megint ladikba, s viszik fölfelé, ameddig a kötél engedi. Ott kivetik a ladikból, visszaereszkednek

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi: Szövőnő (gobelinterv)

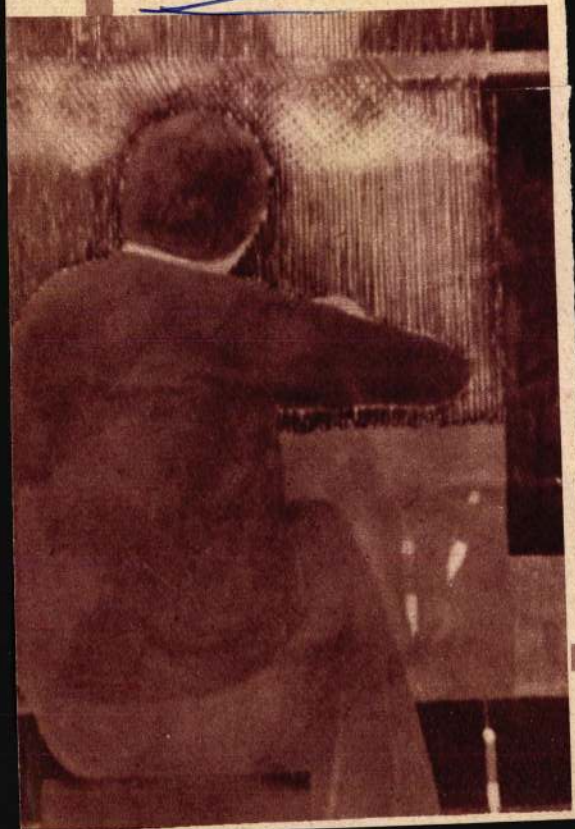

Népművelés
1963 dec

Híves László

sepeli Munkásotthon szakkörvezetője próbát tart

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1987 DEC 20.

Ferenczy Noémi

10 EVE,

1957. december 20-án halt meg Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő-gobelinművésznő, világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mester, az Iparművészeti Főiskola tanára. Atyja Ferenczy Károly, a nagybányaiak vezető művésze volt. A művészi kárpitszövés mesterségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészi feladat, hanem magas követelményű képzőművészeti alkotó tett lett. Nem csupán tervezte és festette témáit, hanem, ami ritkaság: sajátmaga szőtte át gyapjúkárpitba is. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz és számos alkotása ábrázol dolgozó embert, fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi felfogást.

A sorsolás [illegible]
ső Vasas—Benfica mérkőzést
Budapesten vívják. A két ku-
pa soron következő fordulóját,
az oda-visszavágót március
20-ig kell lejátszani.

k, érmek, o

MEGYEI LABDARÚGÓ SZ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

LOBOGÓ

1957. DEC. 2

naptár

1021

DECEMBER 20.

SZERDA

TEOFIL

FERENCZY NOÉMI (1890—1957) festő és gobelin művész, a híres festő Ferenczy Károly lánya, Kossuth-díjas érdemes művész tíz éve ezen a napon halt meg. Egyéni stílusú művein a dús ornamentika között bontakozott ki a cselekmény. Gobelinjeit maga készítette. Festő társadalmunknak jelentős tagja volt.

University,
éposztálybeliek szám
lenek. A magas tandíjak, az
erőtlen ösztöndíjrendszer — megannyi
az új, többre vágyó generációk útjában.
iskolai képzettség Angliában is minden-
előfeltétele. Itt nem a papírra, hanem
áncsiak a munkaadók. De ma már a
rozatlan tehetség korántsem elegendő. A
om is a múlt emléke csupán, mindezek
ság elhelyezkedési gondjait növelik. Van,
nd és fáradozik, sokszor szülei kopla-
őbbre kíván jutni, van, aki belefárad a

sult fiatalság ölt azután kedélybetegsé-
olyan toaletteket, amelyeket értő ideg-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 MÁJ 26

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

Júniusban: Alba Regia napok

Az Alexandrov együttes fellépése
Hat kiállítás
Rózsabál Öreghegyen

Gazdag népművelési program a megyeszékhelyen

A városi tanács vb művelődési osztálya az éves munkatervén belül külön nyári programot is készített. Míg az őszi-téli-tavaszi időszakot főleg az ismeretterjesztésnek szenteljük, addig nyáron inkább a népművelés szempontjából is tartalmas szórakozást helyezzük előtérbe.

A látszat és a tények is arra engednek következtetni, hogy minden eddiginél gazdagabbnak igérkezik az idei nyár programja. A nyári szezon május elsején kezdődött és augusztus 31-ig tart.

Elsőnek az Alba Regia napokat említhetjük. A tavalyi tapasztalatokból okulva előbbre került az ünnepségsorozat, mégpedig június 3—4—5—6-ra.

Változás történt tartalmában is, ugyanis a jövőben egy-egy aktuális eseményhez kapcsolódik az ünnepség.

Az idei ünnepségek aktuális eseménye egy történész tudományos ülésszak, melynek keretében a felszabadulás 20. évfordulójával kapcsolatosan hangzanak el előadások.

A történész tudományos ülésszakhoz kapcsolódó műsorok közül néhányat említünk.

A városi zeneiskola tanárainak hangversenye a 20 év legsikeresebb számaiból, a VTRGY-kiállítás a Vidám Parkban, a Vörös Csillag érdemrenddel kitüntetett Vasas Központi Művészegyüttes műsora, kiállítás az István Király Múzeumban és a Csók István Képtárban, valamint az utóbbi kiállításhoz kapcsolódó hangverseny, összevont honvéd fúvószenekari hangverseny, fővárosi művészekkel, két színházi előadás, VTRGY-napok, építők napja.

Kiemelt műsor a város számára is a Velence-tavi kétnapos karnevál, ahol művészeti csoportjaink is fellépnek.

Június 20-án városunkban szerepel a világhírű Alexandrov-együttes. Az érdeklődésre való tekintettel az előadás a városi szabadtéri színpadon (Bartók Béla-tér) kerül lebonyolításra.

Május 29-től június 6-ig rendezik meg országszerte az ünnepi könyvhetet. Az ünnepélyes megnyitót május 29-én tartják a Megyei Könyvtárban. Szerepel még a programban három író-olvasó találkozó (VTRGY, Ikarusz, Építők József Attila úti munkásszállása) gyermek könyvnap a Megyei Könyvtárban, valamint dedikálás az Építők Művelődési Otthonában.

A nyári szezonban az idén is kedvező és szerencsés adottsággal számolhatunk: ez pedig a Vidám Park, melyben mindinkább kidomborodik a népművelési jelleg is. Ilyen szellemben készült el a Vidám Park nyári programja, mely következtetni enged arra, hogy ez az intézmény mindinkább a nyári szórakozás középpontja lesz.

A szokásos szórakozási lehetőségekhez június 13-án „belép" a könyvtár is, mely szeptember 30-ig üzemel, minden nap délelőtt 10—12 óráig, valamint délután 17—20 óráig.

A szigeten elhelyezett modern vonalú könyvtár-pavilont, a hozzákapcsolódó olvasóparkot különösen a csendet óhajtó idősebb és fiatalabb olvasóknak szánjuk.

A nyári hónapokra betervezett hat kiállítás anyaga sokoldalúnak, változatosnak igérkezik.

Itt kerülnek lebonyolításra a járási napok, melyeken az egyes járások művészeti csoportjai adhatnak számot munkájukról, felkészültségükről. Az öntevékeny csoportokon kívül hivatásos tánc-, zene- és énekművészeket is láthat majd a közönség.

A Vidám Parkban bonyolítják le üzemeink az üzemi napok-at. Mindezeken kívül a közönség rendelkezésére áll az úttörővasút, csónakázás, autóvezetés és még vagy 30 féle szórakozási egység.

Művelődési otthonaink közül Maroshegyen tovább folynak a kör- és klubfoglalkozások: film- és könyvbarátok köre, KRESZ- és általános iskolások klubja. Tovább folynak az ifjúsági táncestek a fiatalok, családi estek az idősebbek részére.

Öreghegyen megszépített kerthelyiség várja a közönséget. A „rózsabálon" kívül itt is rendeznek családi esteket és gyermekfoglalkozásokat.

Az általános iskola VIII. osztályosai itt tartják majd ballagásukat.

Szeretném felhívni a figyelmet a szabadtéri ismeretterjesztő filmvetítésekre, melyek teljesen ingyenesek. Ilyeneket tartunk Maroshegyen, Öreghegyen, valamint a Béke-téren, ahol havonként kétszer: csütörtöki napon térzenét ad a MÁV fúvószenekara.

Május 31-ig az István Király Múzeumban Ferenczi Noémi kiállítását láthatja a közönség. „A századforduló művészete" című kiállítást a Csók István Képtárban augusztus 1-ével, az észak-dunántúli képzőművészek kiállítása váltja fel, amely augusztus 30-ig látogatható.

Úgy gondolom, a gazdag programból mindenki kedvére válogathat.

Pilipár Nándor
népműv. felügy.

naújvárosi sakk szövetséget is, akik mindenre kiterjedő szervező munkát végeztek.

A verseny végeredménye: 1. Szirmai Pál (Tatabánya) 8, 2. Ördögh (Tatabánya) 7,5, 3. Szegő (Dunaújváros) 7, 4. Hámori (Vác) 6,5, 5. Szobi (Tatabánya) 6,5, 6. Sepsei (Szfvár) 6 ponttal.

Teke-híradó

A megyei teke bajnokság legutóbbi fordulójában az alábbi eredmények születtek:

MEGYEI I. OSZTÁLY:

Eredmények: Építők — Balinkai Bányász 5:3 (2446—2415), L. d.: Szikszi 437, illetve Benisch 440.

Szikra—MÁV Előre 7:1 (2488—2447). L. d.: Bándi 426, illetve Molnár 419.

Alba Regia—Móri Bányász 6:2 (2364—2334). L. d.: Kovács 426, illetve Krausz 409.

D. Kohász—Spartacus 6:2 (2368—2368). L. d.: Csikós 430, illetve Németh 405.

A bajnokság állása:

1. Szikra	13	31 527	70
6. Spartacus	13	31 905	44
7. MÁV Előre	13	31 998	44
8. D. Kohász	12	26 186	36

MEGYEI II. OSZTÁLY:

Eredmények: Spartacus II.—Építők III. 2:6 (2201—2505). L. d.: Jasper 387, illetve Antal 394.

MÁV Előre—Szikra 3:5 (2274—2330). L. d.: Major 405, illetve Mähr 416.

Balinka II.—Építők II. 2:6 (2337—2361). L. d.: Brindus 411, illetve Reicherl 407.

A bajnokság állása:

1. Szikra II.	13	30 626	73
2. Balinka II.	13	30 122	73
3. Építők II.	13	30 649	72
4. MÁV Előre II.	13	28 600	53
5. Építők III.	13	29 136	45
6. Alba Regia II.	12	23 721	34
7. Mór II.	12	24 398	32
8. Spartacus II.	13	28 027	30

hogy ezzel is biztosítsuk a szellemi és testi frissességüket. Minden iskolánkban meg van a munkahelyi testnevelés valamilyen lehetősége. Az iskolai, munkahelyi testnevelésre — a feltételek nagyfokú különbözősége miatt — kötött, pontosan körülhatárolt intézkedések kiadása nem lehetséges.

Az iskolai, munkahelyi testnevelés az iskolák egészének, a tantestületnek, az ifjúságnak közös érdeke és ügye kell, hogy legyen. A tanuló ifjúság egészség- és munkavédelme nem tantárgyi, a testnevelési órára tartozó feladat. Az iskolaorvosnak és a testnevelő tanárnak mint szaktanácsadónak igen fontos szerepet kell betöltenie e feladat ellátásában, de az iskolai, munkahelyi testnevelés valamennyi pedagógus feladata is.

Helyes, ha már kísérleteznek a különböző iskolák a munkahelyi testnevelés bevezetésével, csupán azért is,

...zépiskolás ...ajnokság

...ány-tanulója nevezett és jött el a jól sikerült versenyre. Az első napon a lányok, míg a másodikon a fiúk küzdöttek a kiosztásra kerülő 170 éremért.

Bár a rendezőség minden tőle telhetőt megtett, és az időjárás is ragyogóan „helytállt", a pályát nem sikerült jó állapotba hozni, persze az sem ártana, ha egy új pályát kapna végre Fehérvár, hiszen aligha találunk még egy olyan megye-központot, amelyik ennyire szegény lenne sportpályákban.

A legjobb eredményeket egyébként a dunaújvárosi és a székesfehérvári gépipari technikum diákjai érték el. Olyan kiváló versenyzők léptek pályára, mint Kréter, Altnéder, illetve a verseny legnagyobb egyénisége, Kiss Ervin. Nagyszerű eredményeket ért még el a diszkoszvető Zelenák és a háromtusázó Bodry.

Ökölvívás

MÁV Előre— Zalka HS

Az Európa-bajnokság miatt hosszabb pihenőre kényszerült az ökölvívó csapatbajnokság mezőnye. Június 6-án folytatják majd a CSB küzdelmeit, a felkészülés jegyében a tavalyi NB I-es csapatbajnok, Gyöngyösi Zalka HSE és a MÁV Előre barátságos összecsapására közel négyszáz néző volt kíváncsi a Járműjavító kultúrtermében.

A mérkőzés első meglepetését Topos szolgáltatta, aki bátran öklözött és a döntetlen eredmény inkább Forróra volt hízelgő. Remek küzdelmet hozott a Héjj—Klenovics összecsapás is, amelyen a fehérvári versenyző teljesen megér-

A Szerszámgépipari Művek Szfvári Köszörűgépgyára

Megyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

1

HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG

1967 DEC 7

Ferenczy
Noémi

... Események... Hírek... Események... Hírek . Esemé

1967. december 20., szerda

TEOFIL napja

A Nap kel: 7.28 órakor, nyugszik: 15.54 órakor
A Hold kel: 19.11 órakor, nyugszik: 10.27 órakor

10 éve, 1957. december 20-án halt meg Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő-gobelinművésznő világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mester, az Iparművészeti Főiskola tanára. Atyja Ferenczy Károly, a nagybányaiak vezető művésze volt. A művészi kárpitszövés mesterségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészeti feladat, hanem magas követelményű képzőművészeti alkotó tett lett. Nem csupán tervezte és festette témáit hanem amit ritkaság: saját maga szőtte át gyapjúkárpitba is. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz és számos alkotása ábrázol dolgozó embert, fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi felfogást.

Villáminterjú a gyöngyösi ökö

Remek bemutató Törökszentmiklós a keretben — Szirony Gyöngyösön

Befejeződött az ökölvívó- idény, a szurkolók többsége

— arra kérte sportkörünk elnökségét: tegye lehetővé,

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296 188-307

KÖNYVTERJESZTŐ TÁJ.

1964 ÁPR

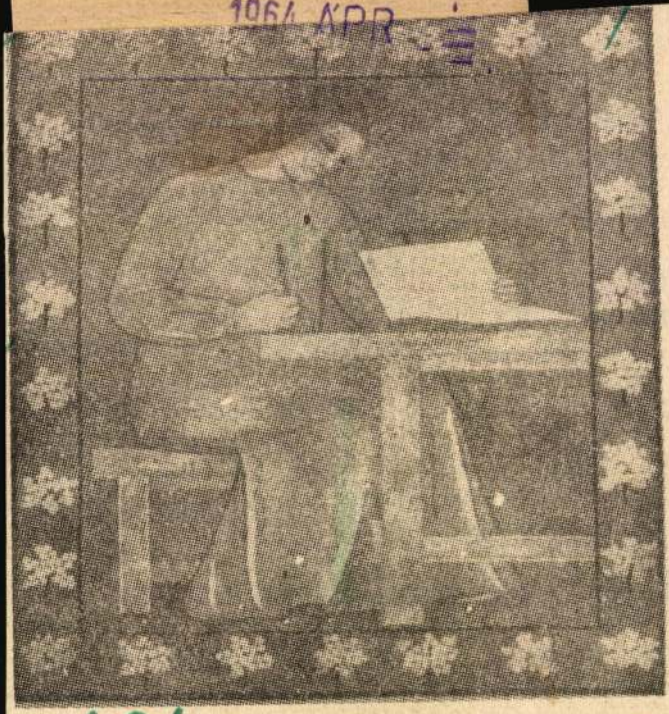

1021 Ferenczy Noémi: Múzsa

Micsoda ha

Micsoda fel

a rabsz

Micsoda láza a vastag ajkaknak és göndör fejeknek!
Micsoda dühe a tizezeréves makógásnak,
a véres ágyékoknak és döglött melleknek!
Micsoda megvadult szerelem öltözik itt fehér ingekbe!
Micsoda éhség tépi fel a könyvtárak zárát
és falja fel a gépek csikorgó zenéjét!

Micsoda hajnal kürtjei bőgnek a kikötőben!

Felkel a falvak mocskaiból a szén és a füst fia,
átlép az izzó, kizsarolt hegyeken, a megrabolt mezőkön,
ki a mértéktelen fénybe.

Lángol, lángol a tenger.

A költő A teremtés napja c. kötetéből (Magvető).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Ferenczy Noémi
NŐK LAPJA
1963 AUG 24

1021

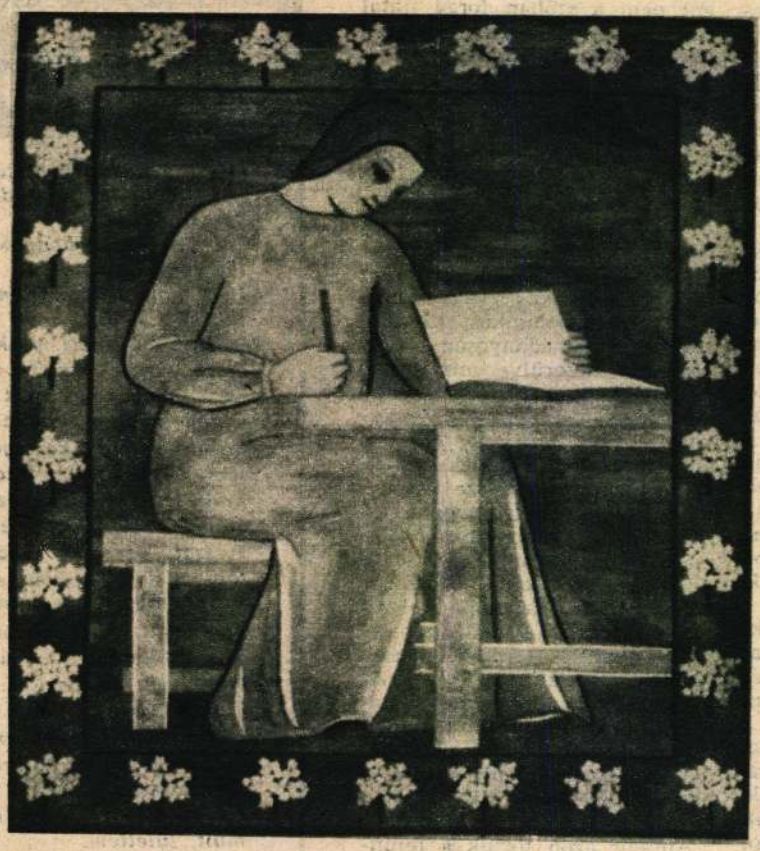

Múzsa

Anya gyermekével

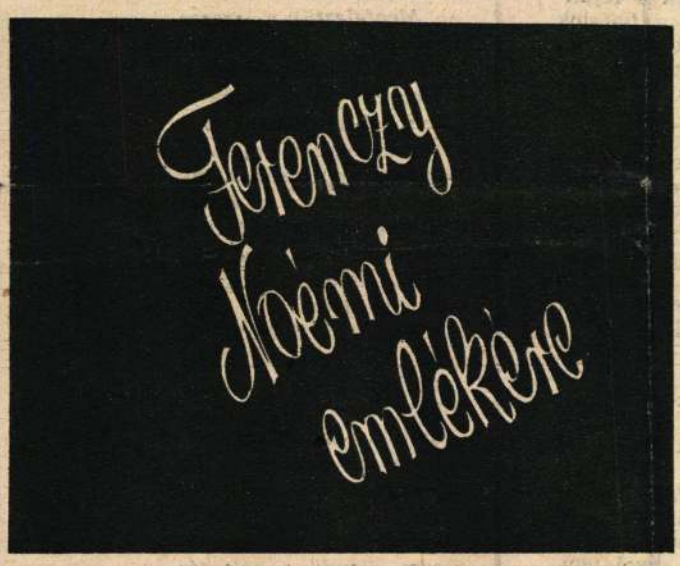

Öt tavasza nélküle virágzanak a fák. Először hullott le az erdők lombja, amióta szövőszéke megállt. Több virág, több domboldal, több légies, árny nélküli asszony nem rajzolódik ki már színes gyapjúból a keze alatt. Életművén, gobelinjein azonban időtlen nyílnak a virágok, mosolyognak a lebegő asszonyok, él a képzőművészet nyelvére lefordított muzsika dallama, ritmusa. Apja, Ferenczy Károly, és Béni testvére mellett — nő létére — önálló, egyedi életművet alkotott. Az idejét múltnak vélt, több száz éve »lehanyatlott«, úgynevezett »arisztokratikus« művészi ágat választotta, hogy a szépségről, az emberi lélek tisztaságáról szóljon a huszadik század emberéhez. *Cseh* Miklós, a halála évfordulóján megjelent, Ferenczy Noémi művészetét méltató könyvben ezt írja: *»... művei leginkább a népdalokhoz hasonlíthatók. Egyebütt nem találjuk mását tiszta szívű, gyengéd emberiességének, a lélek és mű sajátságosan egybecsendülő harmóniájának... A természet motívumai olyan egyszerű, természetes absztrakcióban állnak elénk, olyan nyilvánvaló nyíltsággal mutatják poézist-hordó mivoltukat, stilizáltságuk olyan őszinte, raffinációmentes, amilyenként csak a népdalokban szerepelnek...«*

—mes

ére is kedvező a válási sta-
ztika. Az elmúlt öt évben
házasságkötésre mindössze 4
ás jutott. De több olyan ifjú
zast említettek meg, akik
lön élnek, mégpedig azért,
rt a szülők jelölték ki őket
ymásnak — méghozzá a *régi*
sadalmi helyzetük alap-
a . . .

Egy szép, 17 éves lány mond-
el, hogy nagyon szerették
ymást egy régen módosabb
zda fiával, de a fiú szülei
s feleséget szántak a gyer-
eküknek. Olyat, akinek régen
ját földje volt; szemben vele,
inek szülei részes-aratók
ltak. Nem akartam hinni a
lemnek, amikor elválásuk
rténetét mesélte: »*Megcsókol-*
k egymást a hídnál, és mind
ketten sírtunk. Egyikünk az
yik úton, másik a másik úton
ent, és addig integettünk,
míg csak láttuk egymást.«

Némi elégtétel csendül ki
avaiból, amikor folytatja:
De már külön is vannak, és
ajd férjhez megyek én is, van
ég legény . . .«

Megkérdeztem, mit csinálna,
a szülei elleneznék az ő vá-
sztását. »*Én ahhoz mennék,*
ki nekem kedves . . . csak
ssz lenne, hogy a faluban
egszólnának . . .« Tudniillik:
a szülői hozzájárulás nélkül
enne férjhez. Ha saját ma-
król van szó, valamennyien
y válaszolnak, szemben az
ősebbekkel, akik ma sem tit-
ják, hogy a társadalmi ran-

rniss Péter felvételei

got nem a szóban forgó fiatal mai, hanem szüleinek múltbeli társadalmi rangja adja meg.

Mindig távol

Hétköznap idegenben, szombat-vasárnap a faluban — de igazán sehol sincs otthon a tardi fiatal. Itt már nincsenek erős gyökerei, ott még nem tudott megkapaszkodni. Többségük segédmunkás, vagy mezőgazdasági bérmunkás, alkalmi szállásokon, magányosan él. Az iskolából kikerülve mindenféle közösséghez csak laza kötelékek fűzik. Községi KISZ-szervezet elvben van; *44 fiú és 4 lánytaggal* — de hajléka nincs. A kultúrház mindössze két helyiségből áll: egy nagyteremből, ahol vasárnap mozielőadás, majd tv-nézés van (ha jó a készülék), s egy kis öltözőszobából, ahol a futballcsapat felszerelését tartják. A KISZ a párthház egyetlen termében csak vezetőségválasztásra ül össze, mert vagy férjhez ment valamelyik lány, megnősült a KISZ-titkár, vagy bevonult katonának. A közvélemény szerint a házasember nem illik az ifjak közé.

Amikor azon törtük a fejünket, hogyan lehetne a fiatalok számára kulturáltabb körülményeket teremteni, többen így vélekedtek: »Nem is az ifjúságot, hanem inkább *a szülőket* kellene meggyőzni, mert az édesanyák nem engednék el a lányokat olyan helyre, ahol fiúk is vannak«. Ugyanezek az édesanyák azonban *egész hétre* elengedik a lányaikat idegenbe — száz kilométerre is. Hogy a fonóházban annak idején együtt voltak a legényekkel? Vagy — maguk mondták el — summás korukban két részre osztott közös szálláson háltak a férfiak és a nők? . . .

A község egyik vezetője azt mondta: »*Előbb produkáljon valamit a KISZ, akkor majd segítünk neki.*« De mit, hol és hogyan produkáljon, ha tagsága egész héten távol van, és semmi támogatást nem kap? Egyetlen ízlésesen rendbentartott klubhelyiség, tv, magnó, lemezjátszó, néhány társasjáték, újság, folyóirat Tardon is elég lenne a kezdethez. A munkás hétköznapok után tartalmasan tölthetnék el a fiatalok a hétvégi szabad időt, a fiúknak nem a kocsma lenne a klubjuk, a lányoknak pedig nem az Italbolt előtti korzó. És az anyák bizalma is nagyobb lenne.

Így elprédálódik a tardi fiatalok szabad ideje. Azt mondták: két év múlva meglesz a kultúrház, akkor majd könnyebben összeáll az ifjúság. Egy fiatal lány legyintett: »Mi már rég öregasszonyok leszünk . . .« Mindössze tizennyolc éves volt . . .

(Folytatjuk)

Szemes Piroska

VÁLTOZÁS

Ma már hidegen, tárgyilagosan tudok beszélni róla.

1943 januárjában kötöttünk házasságot, és 1963 januárjában mondták ki a válást.

Húsz év kötött minket össze —, de nagyon laza fonal volt, mert a végén mégis elszakadt. Okát sokáig kerestem. Befejezett, lezárt múlt lett. Minden közös emlékünket, jót vagy rosszat, ezerszer átrágtam. Sírtam, dühöngtem vagy tomboltam — mindegy volt. Új asszony jött az életébe — ő úgy érzi, hogy az igazi.

Nem tartóztattam. A tárgyaláson minden erőmet összeszedve hallgattam, hogyan mond le rólam. A fájdalom elmúlt, túléltem.

Megfeleztük a »szerzeményt«. Gyermekünk nem volt. Csupán asztal, szekrény és mosógép felett kellett dönteni. Garzon nő lettem. Egy kerületben, egy utcában laktunk továbbra is. Barátnőm lakásába költöztem. Vasárnaponként a lakótelep kellemes éttermében ebédelek.

Legutóbb körül se néztem, mindjárt a fiatal pincérlány asztalához ültem. Végigszáguldottam az étlapot, és természetesen a legunalmasabbat kértem: bécsiszeletet. Ebből volt a legnagyobb lemaradásom. Bandi, a volt férjem, nem szerette. Száraz papírételnek tartotta, sohasem készítettem. Még az illatát is gyűlölte a frissen sült húsnak. Hát legyen igaza, mormolásztam évekig, még magamnak sem sütöttem soha. Húsz évet éltem le bécsiszelet nélkül — na, ezt jól kibírtam . . .

Aztán körülpásztáztam az étterem közönségét, nem találtam ismerőst. Csak a sarokban, ahol ők ültek, kettesben. Bandi legszebb mosolyát csalta az arcára — és mindketten bécsiszeletet ettek.

Ennyire szereti? . . .

Nádor Ilona

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

DUNAÚJVÁROS

1963 AUG 23

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi művészetéről

Nem igen ismerjük mi a gobelinművészetet. Legközelebb a festészethez áll az a keleti eredetű, franciává vált műfaj, az ábrázolással beszőtt falkárpit művészete. Legnagyobb magyar képviselője Ferenczy Noémi (1890—1958), egyedülálló ezen a téren. Azért is, mert művészi szintjét a mi korunkban talán senki sem érte el közel-távolban. S azért is, mert nem tartozott egyik stílushoz sem, és ő maga sem teremtett iskolát. Műveiben a népművészet és egy csodálatos alkotó egyéniség találkozott össze.

Magányos volt egész életében, s ezt érezzük valamennyi szőnyegén. Lágy melankóliáját, végtelenül áradó líraiságát beleszőtte műveibe. Varázslatos hangulatteremtő erejével külön, sajátos mesevilágot alkotott. A Kis vándor álomszerű tája, vagy az Erdő, de még a szimbolikus Leánykoszorú (Béke) is a rejtett, költőien új arcát mutatja meg.

A műveiből sohasem hiányzik a humanitás, az ember szeretetének hangja sem. Sőt, amint művészi szemlélete érik, egyre inkább a haladó, harcos ember köti le érdeklődését. Korai alkotásainak túlzsúfolt növényvilága mindinkább egyszerűsödik, bár ember és természet egységét élete végéig hangsúlyozza. Megjelennek szőnyegein a munkások, fahordók, aratók, vagy az egyiptomi festményekre emlékeztető Pék, Házépítő. Nem egy szőnyegében még jobban aláhúzza mondanivalóját a bordür (a kárpit szélét lezáró díszítősáv) mintájával, sarlókalapáccsal (Fahordó nő, Parasztfej kaszával), vaslánccal (Két munkás), stb. De hirdetik ezt erőteljes parasztjai, munkásalakjai is.

Ferenczy Noémi hosszú utat tett meg a bájosan naiv Teremtéstől a nemesen reális, zengő költőiségű Irtásig, az életteli Felvonulásig. Hangja mind sokszínűbbé vált, de művészi koncepciója, a humanitás hirdetése mindig is ugyanaz volt.

Kossuth-díjat kapott, mégsem ismerjük lenyűgöző művészetét. Igaz, sok szőnyege nincs is Magyarországon. De legalább a reprodukció segítségével — bár az eredeti hatást az meg sem közelíti — engedjük őt közel magunkhoz, őszinte nagy élményt ajándékoz ezért cserébe.

(Cseh Miklós: Ferenczy Noémi, Képzőművészeti Alap K.)

LAP

☐ **Az Üzemi Vendéglátó Vállalat a nyáron két KISZ tábor üzemeltetéséről gondoskodott.** A vállalat látta el a tárnoki építőtábort, valamint a Ságvári tábort, amely Siófok mellett dolgozott. Egy-egy turnusban 1100 fiatal teljes ellátása volt a feladatuk. Mindkét helyen büfét is üzemeltettek, hogy a fiatalok minden szükséges élelmiszert beszerezhessenek táboron belül. A legnagyobb forgalmat a tárnoki büfé bonyolította le. Egy hónap alatt 80 hektóliter sör fogyott el, s naponta 4—500 üveg bambit, és más hűsítő italt vásároltak a fiatalok.

☐ **Közlekedési baleset Perkátán.** Prágai János szegedi lakos Balatonfenyvesre hajtott motorkerékpárjával. Perkáta belterületén három kisgyermek szaladt át előtte az úttesten, s Prágai János fékezés közben utasával — Szautner Ildikóval együtt az útmenti árokba fordult. A lányt vállkulcstöréssel szállították a dunaújvárosi kórházba.

...yképezőgép

NAPTÁR

Augusztus 23 Péntek

— **A Városi Pártbizottságon** Dani Lukács elvtárs tart fogadónapot 8—16 óráig.

— **A Városi Tanácson** délelőtt 9 órakor a Radar részletes rendezési tervével kapcsolatos megbeszélés.

Augusztus 24 Szombat

— **SPORT**

D. Kinizsi—Székesfehérvári Vasas II. megyei I. osztályú labdarúgó bajnoki mérkőzés délután 16 órakor a Technikumi pályán. (x)

Augusztus 26 Hétfő

— **A Városi Pártbizottságon** Baráth Dezső elvtárs tart fogadónapot 8—16 óráig.

Vasárnapi sportprogram

Labdarúgás: Ismét hazai bajnoki mérkőzést játszik a D. Kohász NB I/B labdarúgó csapata. Ezúttal a

1964 APR 11.
1021

Ferenczy Noémi: Múzsa (gobelin)

A költészet napja – 1964:
4 oldalas versmelléklet

Élet és Irodalom

VIII. ÉVF. 15. SZ. IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP 1964. ÁPR. 11.

SOMLYÓ GYÖRGY:

A LÍRA NEM HAL MEG

Néhány nap óta országszerte Ferenczy Noémi gyönyörű gobelin-tervének kék alapból kiemelkedő terrakotta Muzsájával találkozhatunk — a legváratlanabb helyeken — hirdetőoszlopokon, szakadatlanul építkező városaink nyíltszíni munkahelyeinek hevenyészett spanyolfalain, villamosokon és autóbuszon. Ez a plakát nem mosóport hirdet, nem takarékosságra szólít fel, nem is valamely látványosság megtekintését ajánlja, még csak nem is könyvek vásárlásához csinál kedvet. Csak egy költő születési évfordulójának dátumát hirdeti, azt is szemérmesen, a nevet elhallgatva.

Semmi különösre nem hívja fel a figyelmet. Ha csak nem önmagára.

Önmagára, vagyis mindnyájunk egy részére. Nem erre vagy arra irányítja amúgyis annyi minden között megosztott modern figyelmünket. Hanem arra, hogy azt minél inkább saját magunkra irányítsuk. Arra, ami mindnyájunkban közös.

Mert a költészet — hadd kockáztassuk meg a századok során mindig újra megkísérelt, s mindig egyformán elégtelennek bizonyult definiciók végösszegeként ezúttal ezt — a költészet nem más, mint legteljesebb önmagunk.

S még tovább: magunknak az a része, amelyben egymással leginkább egyek vagyunk, amellyel mintegy túllépünk önmagunkon. A legegyetemesebb részünk. Az amely a mindenséggel méri magát.

Tudjuk, sokfajta költészet van. Műfaja szerint, de tartalma, hirdetett eszméi szerint is — mert ha nem is eszmék hirdetésére szolgál, mindig eszméket is hirdet — sokfajta költészet van. Elvétve még aljas és gyalázatos költészet is. De egészében, lényege szerint, az igazi költészet az általunk ismert történelemben mégis mindig emberarcú: megtestesíti az ember és az emberi haladás mindigtől fogva sejtett és óhajtott — óhajtva sejtett — eszményeit.

Az általunk ismert történelemben, mondtuk. Azt is mondhatnók: az általa érzékletesebben megismert történelemben. Mert a történet gyakran csak a múlt csontvázát rekonstruálja előttünk; az eleven, tapintható emberi idomok rárakásában a költészet lágy és pontos keze segít. A költészeté, aki a régiek szerint az emlékezet leánya. Az a szenvedélyesen gyöngéd Ariadné, aki a folytonosság fonalát adta az ember kezébe a történelem útvesztőiben, ahol szörnyekkel kellett megvívnia az igaz eszményekért.

Vagy, biblikusabb képpel, az emberi együttélés kenyerének kovásza. S modernebb hasonlattal: cement múlt és jövő téglái között. Híd, amely összeköti azt, ami van, azzal, ami csak lesz. Ezért olyan szilárd és ezért olyan ingatag. Egyik vége mindig a bizonytalanra, a kockázatra, a lehetőségre épül. Arra, amit az ember, az emberiség reménynek nevez.

★

Híd a költő szemének ama cikázása is, amit négyszáz éve született legnagyobb ősünk lesett meg, amint szent őrületben

Földről az égre, égről földre
villan,
A légi semmit látható
alakkal

— — — — — —

Lakhellyel és névvel
ruházza fel.

S a költő maga? Gyakran láttak benne szentet, még többször látta magamagát átkozottnak. Mindenesetre mindig kivételes tüneménynek tekintették, s maga is kivételesnek tekintette magát. Dicsőség és kitaszítottság, önmaga mértéktelen fontosságának és pusztító fölöslegességének tudata egyszerre határozta meg sorsát csaknem minden időben. Gyanús és magasztos mesterségét mindenesetre mindig szerette más, biztosabb és elfogadhatóbb foglalkozások alá rejteni. Mert létének fölöslegessége, minthogy nem termel anyagi javakat, kézzelfogható; létének szükségessége viszont mindmáig nem pontosan tisztázott.

Bár éppoly nyilvánvaló. Nem ismerünk olyan korszakot az emberiség életében, amely a költészet valamilyen fajtája nélkül el tudott volna lenni.

Nem tud a mi korunk se. Ez az oly sokszor „prózai"-nak csúfolt kor, amelyet, a technika mindent elsöprő fejlődésével egybeeső kezdetén, hol fölényesen, hol fájdalmasan, sokan szerettek a líra halála korának tekinteni.

A líra meghal, néma ez a kor — egy időben a legnagyobb költők gőgje és alázata, amivel egyszerre viseltetnek az élet iránt, sem tudott megszabadulni a kishitűségtől, hogy a költészet sok évszázados története véget ér, nem birkózhat meg az emberi kondíciók ama szélsőséges megváltozásával, amely szemünk előtt megy végbe.

Va'óban: bár az emberiség alapvető szükségletei alig változtak évezredeken át, e szükségletek kielégítésének formái és eszközei, s az ezeket megtestesítő emberi foglalkozások felismerhetetlenül átalakultak, s ámulatos gyorsasággal és gazdagsággal épp a mi korunkban, alig egy század alatt. A költő szerepe és tevékenysége, feladata és technikája azonban végtelenül csekély változást mutat, amióta csak ismerjük. Ebben a kritikus legutóbbi időben is. Amit az írás, majd a nyomtatás feltalálása változtatott rajta, s a különféle íróeszközök, a stílustól az írógépig, elenyésző amellett, ami benne állandó maradt. Nem hiába látszhatott hát a megtestesült anakronizmusnak. Pedig maga a költészet, technikája a legkevesebbet változván, legérzékenyebben reagál mindenre, ami változó. Igy lehet, hogy „gépi" korszakunk, a várakozással ellentétben, nemhogy megölte volna a költészetet, még magasabbra szítja iránta az ember igényét.

S nem ez az egyetlen termékeny ellentmondása, amely oly romolhatatlanná teszi. Csak egyike a soknak. A költészet látszatra a leginkább nemzeti jellegű emberi tevékenység; mert legeredendőbb kifejezése az embernek, leginkább van eszközéhez is kötve: minden idegszálával egy nyelv élő szervezetéhez. Zene, kép, regény, nem is beszélve drámáról és filmről, mind könnyebben átvihetőnek látszik, s az is, egyik nemzet közegéből a másikéba. Mégis a költészet az, amely a legegyetemesebb. S bár a legnemzetibb, a legerősebb híddá tud lenni a nemzetek között. Éppen ezért marad aktualitása eleven, mind elevenebb az emberiségnek azokban a sorsdöntő pillanataiban, amelyeket ma élünk. S amelyekben minden eddigi történeti pillanatnál több múlik azon, mennyire találnak közös nyelvet a föld minden népei. A költészet, bár a világ minden nyelvén külön szól, minden nyelven mégis az emberiség anyanyelvét beszéli. Használjuk ezt az anyanyelvet arra, amire a legősibb időktől kezdve szolgál, amire létrejött: egymás megértésére a nagy és kis dolgokban, *közös dolgaink* rendezésére.

Nem, a líra nem hal meg.

Ha a „gépek", s azok, akik a gépeket az emberiség kiirtására használnák, megölnék is, újjászülik minden értelmes cselekedetükkel, minden ép érzelmükkel, minden nagyratörő gondolatukkal azok, akik azokat a boldogság megteremtésére akarják felhasználni.

A líra nem hal meg. Annyi minden más mellett bizonyság rá az is, hogy egyre több helyen — s kivált a szocialista országokban — a naptárban is elfoglalta helyét, mint hajdan a szentek. Intézménnyé lett és ünneppé. Mától fogva a mi intézményünkké és ünnepünkké is.

A Muzsa kint áll előttünk az utcán. Engedjük be a házunkba. És ne csak ezen a napon. Az év mindegyik napján.

ÁRA: 2,

ÉLET ÉS IRODALOM

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

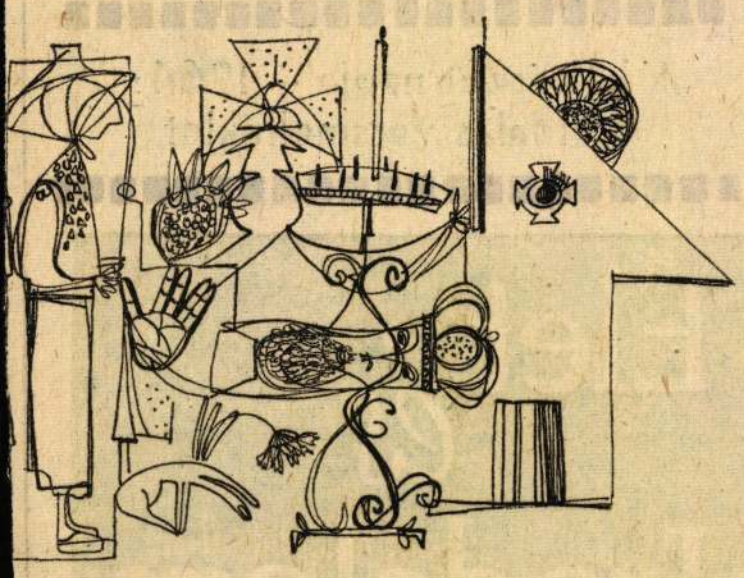

Szántó Piroska: Régi város

olvasó" néhány ötlete
lom propagandájáról

E helyzetképnél biztatóbb a fejlődés. A falusi könyvforgalom gyorsabban fejlődik az országos átlagnál: 1955 és 1963 között több mint ötszörösére növekedett.

Nagy különbséget mutat a könyvvásárlás *társadalmi rétegenként* is. A háztartásstatisztika adatai szerint a munkások csak feleannyi könyvet vásárolnak, mint az értelmiségiek és a tisztviselők. A parasztság könyvvásárlásainak értéke ötödrészét sem éri el a munkások vásárlásainak. A Közgazdasági Egyetem Belkereskedelmi Tanszékének [illegible] ez utóbbiak szintén csak feleannyit, mint a magasabb jövedelműek. De itt is vannak biztató adatok: a jövedelem emelkedése gyorsabban növeli a könyvek vásárlását, mint más árucikkekét.

Még az egyes *korcsoportok* vásárlásai között is találunk különbségeket: a 20 és 30 év közöttiek korosztályában kétszer kevesebb a könyv nélküli, mint a többi korcsoportnál.

Mi tűnik ki a *helyzetet jellemző adatokból?* Az, hogy a szellemi javak egyenlőtlenebbül oszlanak el társadalmunkban, mint az anyagi javak.

„Public relations"

Viszont azt is megállapíthatjuk, hogy *a fejlődés éppen azoknál a csoportoknál a leggyorsabb, ahol ma még legnagyobb a lemaradás.* S ez ugyanannyira érdeme eddigi könyvpropagandánknak, mint segítsége a jövőbeninek. A kultúrában ma még elmaradt csoportok „könyvesedését" egy gyors növekedés hulláma viszi előre, s ezt a hullámot (kommerciálisan nézve), „meglovagolhatja" a propaganda. Ez a hullám új könyvterjesztési lehetőséget hoz magával. S akármennyi aktivitás és ötlet jellemezte is az eddigi propagandamunkát, nem árt, ha az új lehetőségek küszöbén új eszközöket is keresünk.

Én, persze, csak a „nyájas olvasó" néhány ötletét tudom elősorolni, a propaganda taktikájának és stratégiájának bő témaköréből. Például azt, hogy az a *légkör*, amelyben könyvterjesztő munkánk ma folyik, kissé tartózkodó, visszafogott. Hiányzik belőle az olvasó közvéleménnyel való kapcsolat elevensége, az, amit külföldön a „public relations" gyűjtőfogalmán értenek. Ide érthetjük nemcsak a kiadók és a közönség, hanem egyrészt a közönség, másrészt az író és a mű közötti kapcsolatot is. Nem mintha ma nem lenne ilyen kapcsolat, de lehetne sokrétűbb, *személyesebb jellegű.* Szépirodalmi könyveink borítólapjáról sokszor hiányzik az, amit hasonló külföldi kiadványokon, a legolcsóbbakon is, ott találunk: az író fényképe, s rövid életrajza, csak a főbb, jellemzőbb állomásokkal. S hogy leírtam azt: „a legolcsóbbakon is" — mindjárt helyesbítenem kell. Inkább a legolcsóbbakon. Mert éppen az olcsó kiadványokon olvasásra szokó réteget vonzza a mű mögött rejlő élet és arckép iránti kíváncsiság, hiszen itt az olvasás valóban ismerkedés. S ha olvasóink egy része *ismerkedik* irodalommal, írókkal, miért szégyellnénk hát a *bemutatást?* S vajon helyes-e lebecsülni, propaganda szempontjából kihasználatlanul hagyni ezt az ismerkedni vágyó kíváncsiságot?

Az irodalmi díjak szenzáció-hatása

Talán nem véletlen, hogy erről a kíváncsiságról jut eszembe hiányérzetem is: irodalmi életünknek nincs olyan propagáló erejű „szenzációja", mint amilyen egy-egy irodalmi díj odaítélése lehetne. Hiszen, tudom, vannak ilyen díjaink, de azokat „hivatalos" voltuk valahogy hűvösebbé, tárgyilagosabbá (majdnem azt írtam: „akadémikusabbá") teszi. Én itt inkább olyanra gondolok, mint a franciáknál a Goncourt-díj, vagy a Szovjetunióban a Lenin-díj, amely például hivatalos volta mellett is érdeklődést, jó értelemben vett „szenzációt" vált ki, hiszen az odaítélés folyamata szakaszonként, a közvélemény előtt történik, s napisajtó-téma. Vajon baj lenne-e, ha nálunk sokan csak ilyen díjak „szenzációhatása" miatt olvasnának el egy-egy jó, mai életünk problémáit tükröző művet? Vajon baj lenne-e, csak azért, mert az olvasás élményéhez nem mindjárt a legnemesebb motívumok vezetnék az olvasók egy részét?

A „kíváncsiság", a „szenzáció" talán botránkoztató szavai után most már ide kívánkozik a „vásár" is. A könyvnapokra gondolok. Nekem hiányzik a könyvnapok tarka vásárhangulata, amelyet nem érzek azóta, hogy „ünnepi könyvhét" lett belőlük. A könyvnapok, igaz, rövidebbek voltak, de „töményebbek", vagy propagandaszemlélettel: koncentráltabbak. Több volt a könyvsátor az utcán, színesebbek voltak, elevenebbek. A könyvnapi olcsóbb ár is — inkább lélektani, mint gazdasági hatással — hatékony tényezőt kapcsolt be a forgalom megugrasztásába. Tudom, hogy nálunk a könyv amúgy is olcsó, de nem lehetne-e a könyvnél is élni ezzel a „vásári" eszközzel, annyi más árucikk „leszállított áru", „vásári" idényárusítása mellett? S ha nem is minden könyvnél, de legalább a mai magyar irodalom, költészet termékeinél?

KEMENES EGON

GYETVAI JÁNOS KÖSZÖNTÉSE

Az utóbbi években elég ritkán látom — egy-egy írószövetségi összejövetelen, jószerivel másutt nem is —, és mindig csodálkozva állapítom meg: semmit nem változik. Ugyanaz a zömök, inas, derűs tekintetű ember — jócskán őrizvén arcvonásain, tartásán a paraszt-ősök jellegzetességeit —, akinek több mint másfél évtizeddel ezelőtt megismertem, közvetlenül azután, hogy az Egyesült Államokból hazatért. Én ugyanis jó ideig Gyetvai elvtárs munkatársa voltam, s most megvallom: nagyon büszkélkedtem azzal, hogy én lehettem a Gyetvai szerkesztette Amerikai Magyar Jövő című baloldali napilap tudósítója. Életemben soha annyira nem becsültek meg írásaimért, mint ott és akkor: olyan nagy betűkkel szedték a nevemet, amilyeneket azelőtt — és azóta is — csak plakáton lehetett látni. Gyetvai János így portált engem az amerikai magyarok között, miközben maga a legszerényebb politikai vezető volt, akit valaha is ismertem. Pedig másoktól tudom, látogatóba hazatért amerikás magyaroktól — Deák Zoltántól, Louis Weinstocktól, Stricker Györgytől, Molináry Bertától —, hogy Gyetvai János éveken át, amerikai országjárása során olyan népszerű volt az amerikai magyarok körében, mint egykor Kossuth Lajos. De ezt soha nem ő mondta el, aminthogy minden mást is másoktól tudok róla. Azt, hogy nagy munkásmozgalmi múlt állt mögötte — Budapesten, Kassán, Bécsben — mielőtt az Egyesült Államokba került volna. S ott, a monopóliumok fellegvárában magyarként és kommunistaként negyedszázadon át állt helyt, mint író, mint szerkesztő, mint szónok, mint tüntetés- és sztrájk-szervező, sortüzek és gyárfoglalások résztvevője. Azt is másoktól tudom, hogy csaknem szöknie kellett a Szabadságszobor árnyékából az igazi szabadság, a népjogok harcosának: ha nem emelkedik levegőbe a repülőgép, a repülőtéren tartóztatják le a felforgatással vádolt amerikai magyar kommunistát: doktor Gyetvai Jánost.

Aztán itthon volt főispán, Ankarában magyar követ, majd újra szerkesztő Budapesten — a sors és a nehéz évek iróniája: színházi lapszerkesztő. És közben és utána több könyvet írt a munkásmozgalom harcairól, az amerikai életről, s mióta nyugdíjas, még szorgalmasabban folytatja író-népnevelői munkáját.

Szerdán volt 75 éves, s az előtte levő héten nyújtották át neki — más régi elvtársak között — 45 éves párttagságának dokumentumát. A szerény, mindig segítőkész, mindig vidám Gyetvai Jánost, a kommunista írót, publicistát, az egykori szerkesztőt szeretettel köszöntjük 75. születésnapján.

Nemes György

Új Könyvek

Bárány Tamás: **A fiam nem a lányom**	Kötve	18,50
Bulatovic, M.: **Égre száll a vörös kakas**	Kötve	14,50
Gábor Andor: **Igen, kollégáim!**	Kötve	39,—
Gyurcsó István: **Nyugtalan ének**	Kötve	13,—
Neumann, R.: **Olympia**	Kötve	22,50

Kaphatók az Állami Könyvterjesztő Vállalat
KÖNYVESBOLTJAIBAN
és az
ÜZEMI KÖNYVTERJESZTŐKNÉL!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi
BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965. OKT 31.

1021

Ferenczy Noémi kiállítása a gyulai múzeumban

A művész európai jelentősége: megteremtette a gobelinművészet sajátos formanyelvét

A közelmúltban nyílt meg a gyulai Erkel Ferenc Múzeumban Ferenczy Noémi gobelinművész kiállítása. A rendezők, Szilágyi Miklós múzeumigazgató és Kordováner János gobelinművész, Ferenczy Noémi tanítványa, olyan alkotó egyéniség bemutatására vállalkoztak, aki nemcsak a gobelinművészetet teremtette újjá, hanem az egész modern magyar művészetnek egyik legkiemelkedőbb és legeredetibb alakja. Művészete Európa-, sőt világszerte ismert és elismert. Tolnai Károly ezt írta róla 1934-ben: „Művészete nemcsak új árnyalatokkal gazdagítja az amúgy is túl színes európai művészet képét, hanem annak új korszakát nyitja meg. A magyar művészet általa kapott először a szó szoros értelmében „korszakot alkotó" szerepet az egyetemes kultúrfejlődésben."

Ferenczy Noémi gazdag életművét: több száz vázlatot, akvarellt, gobelint és kiforrott művészeti elveket hagyott ránk. A kiállításon e gazdag életműnek csak kis, de nem lényegtelen részét láthatják a látogatók. Sajnos, végleg elkészült gobelinje kevés, de annál több kartonnal és vázlattal találkozhatunk. A Szövőnő-nek több vázlatát és kartonját is láthatjuk, így betekinthetünk Ferenczy Noémi művészetének „műhelytitkaiba", ahogy a tervek sokaságán át a gobelinig eljutott. Ferenczy Noémi mindig megkülönböztette a kartont a végleg elkészült gobelintől, melyet sajátos, sem a szobrászathoz, sem a festészethez nem hasonlító „műfajnak" tekintett. „A gobelin a szobrászathoz csak annyiban hasonlít, amennyiben a festészethez nem hasonlítható" — írja töredékes emlékezésében. Noha apja, Ferenczy Károly elsősorban az ecset szeretetére és ismeretére tanította, Ferenczy Noémi mégsem a festészetet — amelyre a legtöbb ösztönzést kapta —, hanem a gobelint, a textilművészet e sajátos és egyéni műfaját választotta élethivatásának. Művészetével, harcos, tiszta életével nagyszerű művészi, emberi példaképet nyújtott. Európai jelentősége abban áll, hogy sikerült megteremtenie a gobelinművészet sajátos formanyelvét. Tematikában, művészi kifejező eszközökben és technikában egységet tudott kialakítani. Rendkívül magas tudatossággal ismerte fel és követte az anyagszerűség és műfaji adekváltság követelményeit. Gobelinjei textilszerűek, mondanivalóban és formában egyaránt modernek. Bátor, újszerű, mértéktartó és fegyelmezett egyszerre, használja, magába olvasztja az évszázados fejlődés tanulságait, de túllép ezeken, és műfajában új, tágabb horizontokat teremt, feltárva és követve a gobelin sajátos belső törvényszerűségeit. Alkotásaira a gobelinnek megfelelő dekorativitás és az eredeti színkultúra jellemző. Páratlan szorgalommal és műgonddal dolgozott. Művei tiszta egyszerűséggel és líraisággal hirdetik az ember és a munka szépségét és fennköltségét. Az ember — közvetlenül vagy közvetve — mindig jelen van Ferenczy Noémi művészetében. Emberszeretete, mélységes humanizmusa emeli őt a legnagyobb magyar és európai művészek közé.

A kiállítás szépen mutatja be a közel nyolc éve elhunyt Kossuth-díjas mester művészetét. A kiállítás nemcsak a szakértőknek, művészeknek tanulságos, hanem a művészetet szerető közönségnek is.

Katona Imre

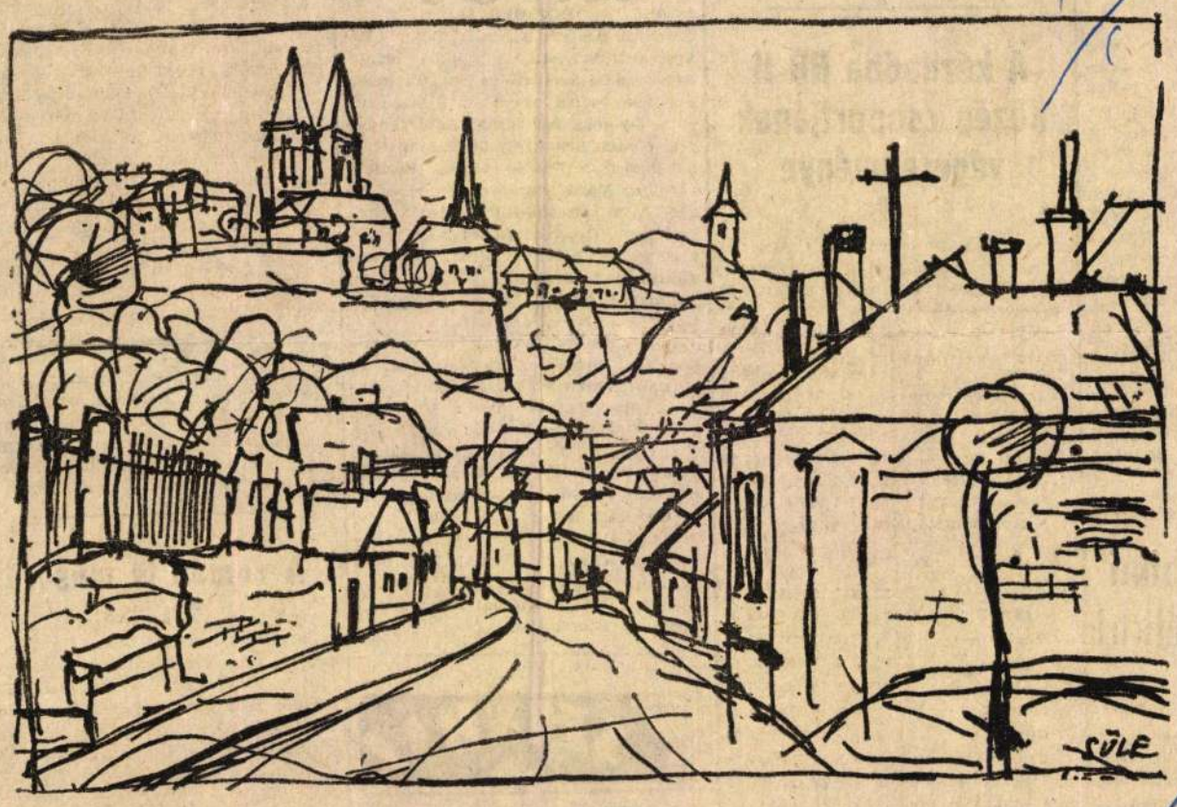

Süle István — Veszprém

ORT • SPORT

k

g előtt

szólhatunk. A
ömmel látták,
en alapos szer-
ka, jól felké-
sport ügyésé-
támogatás áll
birkózó-múlt
rjuk őrizni a
oglalt helyün-
rgősen követ-
a célszerű
ket a sport-
az élvonal-
egvalósítanak.
magyar birkó-
eg is elismert
dik, fiatalsá-
azok az eré-
sek egy ütő-
sára. A szer-
azonban sok
nem teszi le-
ű fejlődést.

mi gátolja a
való célszerű
lehetne ezen

lok nevelésé-
zökkenőmen-
yesületi kere-
elelőek. Egye-
tekintettel a
mértékig ki-
ugyanakkor
aptár például
ihenőre ítél-
akik speciali-
vagy másik
program ősz-
figyelembe
specializáló-
k megfelelő-
sportnaptárt.
kat onai szol-
éges fiatalok
kozottabb fi-
tani fejlődé-
sítására, ami
nak, hogy le-
os tagjai le-
gyesületnek.

megkezdőd-
patbajnokság
erőviszonyok
kkel indul a

csabai

nélkül

1. Lakatos
V. osztály:
g.) 4:37,6.
g.) 18,0. Hár-
1208. Gerely:
0. Kalapács:

K. L.

— Az NB I-es mezőnyben a csapatok közötti különbségek, erőviszonyok kiegyenlítődtek. Minden együttes igyekezett erősíteni, sajnos azonban mi immár négy év óta ugyanazzal a gárdával lépünk szőnyegre. Ebből adódik az a feladat, hogy a jelenlegi kollektívát a legmagasabb formába kell hozni, amit a CSB-n végig tartani kell. A célunk az, hogy az első három között végezzünk, hiszen az nem vitás, hogy a nagy esélyes a Budapesti Honvéd csapata, a bajnokság tízszeres védője. A Honvéd ma olyan klasszis versenyzőket vonultathat fel, mint Csatári, Varga, Hollósi, Tóth Gyula és az Orosházáról elkerült Illés. Úgy gondolom, a felsorolt nevek is bizonyságul szolgálhatnak arra a jóslatomra vonatkozóan, hogy a Budapesti Honvéd, mindannak ellenére, hogy az elmúlt évben döntetlent értünk el velük szemben, bizakodóan és esélyesként tekinthet a bajnokság elé. A többi csapat, az FTC, a DVTK, a DVSC és a Győr megközelítően azonos játékerőt képvisel, ami egyben azt is jelenti, hogy a legjobban előkészített, csúcsformában levő és jó idegekkel rendelkező együttes veheti fel eredményesen a küzdelmeket. Reméljük, hogy az orosháziak a nagyszerű hagyományokhoz méltóan szerepelnek. Épp ezért igyekszünk a csapatot jól felkészíteni s bízunk abban, hogy a fiúk valamennyien átérzik majd a mérkőzések fontosságát és akkor a siker nem marad el — fejezte be tájékoztatóját dr. Sándor László szakoktató.

S. F.

A kéziladba NB II Közép csoportjának végeredménye

Nők

1.	Makói VSC	22	17	1	4	205:116 35
2.	Bp. Testvériség	22	15	1	6	172:116 31
3.	Bp. Kinizsi H.	22	14	2	6	126:117 30
4.	Bcs. Kötött	22	13	2	7	187:131 28
5.	KISTEXT	22	12	2	8	137:129 26
6.	Hmvásárhely	22	12	1	9	118:111 25
7.	MTK	22	10	4	8	129:108 24
8.	Bp. Elektromos	22	9	2	11	134:138 20
9.	Kiskunhalas	22	8	1	13	156:204 17
10.	Bp. VII. ker. KÖZÉRT	22	8	–	14	124:145 16
11.	Váci Forte	22	3	3	16	119:191 9
12.	Szegedi EAC*	22	1	1	20	101:202 1

* Két büntetőpont levonva.

Férfiak

1.	Csepel	22	18	2	2	438:282 38
2.	KISTEXT	22	13	3	6	351:315 29
3.	Váci Fonó	22	12	3	7	402:355 29
4.	Szarvas	22	10	5	7	398:375 25
5.	Makói VSC	22	11	1	10	343:337 23
6.	Hmvásárhely	22	10	2	10	373:390 22
7.	Bcs. MÁV	22	10	–	12	339:335 20
8.	Ceglédi Építők	22	9	1	12	356:394 19
9.	Szegedi Előre	22	8	2	12	335:381 18
10.	Szolnoki H.	22	8	–	14	375:406 16
11.	Dunakeszi MÁV	22	7	2	13	355:424 16
12.	Férfiruha	22	5	1	16	309:380 11

FILMHÍRADÓ

Vízivárosi nyár

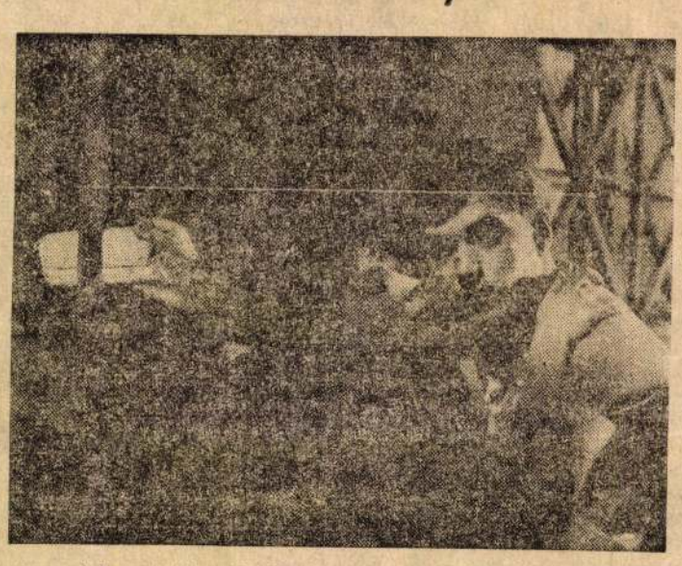

A most bemutatásra kerülő film más lesz, mint a televízióban látott, a rendező Fábri Zoltán új jelenetekkel egészítette ki művét. (Bemutatja az orosházi Partizán mozi október 31-én.)

Mozi

OKTÓBER 31.

Békési Bástya: Nincs irgalom. **Békéscsabai Brigád:** A gyilkos halála. **Békéscsabai Szabadság:** Édentől keletre. **Békéscsabai Terv:** Az éjszaka világa. **Gyomai Szabadság:** Bátor emberek. **Gyulai Erkel:** Arséne Lupin. **Gyulai Petőfi:** A fekete tulipán. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** Vörös és fekete I., II. **Orosházi Partizán:** Vízivárosi nyár. **Orosházi Béke:** Zöldár. **Sarkadi Petőfi:** Mamma Róma. **Szarvasi Táncsics:** A Tenkes kapitánya I., II. **Szeghalmi Ady:** Folytassa Kleo,

NOVEMBER 1.

Békési Bástya: A fekete tulipán. **Békéscsabai Brigád:** A nyomorultak, I., II. **Békéscsabai Szabadság:** Édentől keletre. **Békéscsabai Terv:** Vízivárosi nyár. **Gyomai Szabadság:** Az éjszaka világa. **Gyulai Erkel:** Arséne Lupin. **Gyulai Petőfi:** Zöldár. **Mezőkovácsházi Vörös Október:** Vörös és fekete I., II. **Orosházi Béke:** A gyilkos halála. **Orosházi Partizán:** Robin Hood új kalandjai. **Sarkadi Petőfi:** A lord és bandája. **Szarvasi Táncsics:** A Tenkes kapitánya I., II. **Szeghalmi Ady:** Kísértetkastély Spessartban.

Színház

műsora

Október 21-én, este fél 8-kor: **Körösladányban:**

A Magyar Tv műsora

OKTÓBER 31-ÉN, VASÁRNAP

8.55 Iskola-tv. 10.00 Gyermekműsor közvetítése Berlinből. 11.00 Messzi utca. Magyarul beszélő szovjet ifjúsági játékfilm. 13.53 FTC—Vasas bajnoki labdarúgó-mérkőzés. 15.50 A Magyar Hirdető műsora. 16.00 Vasárnap délutáni családlátogatás. Riportműsor. 16.30 Kisfilmek. 1. Szárnyas karaván. Jugoszláv kisfilm. 2. A havasi ember. Lengyel rajzfilm. 16.48 Riport a Csajkovszkij-házból. Az Intervízió műsora. 17.35 Alkotóműhely. A tűzmadár hazája. Szovjet filmösszeállítás. 17.50 Barangolás Svájcban. Útifilm. 18.10 A trio de Santa Crus műsorából. 18.35 Magazin. A tv-híradó melléklete. 18.55 Kisfilm. 19.25 Hét könyvei. 19.30 Tv-híradó. 19.50 Esti mese. 20.00 Sporthírek. 20.10 Finom kis börtön. Magyarul beszélő angol filmvígjáték. 21.35 Az érem harmadik oldala. Komlós János műsora. 21.45 Művészportré. Maleczky Oszkár énekel. 23.15 Tv-híradó — 2. kiadás.

A román tv műsora

VASÁRNAP

7.30 Reggeli torna. 8.00 Konyhareceptek. 8.30 Gyermekműsor. 10.00 Falumúsor. 13.30 Sportvasárnap. 16.00 Tv-híradó. 18.15 Francia játékfilm. 18.55 Találkozás az ifjúsággal, színházi közvetítés. 21.25 Zenei műsor. 22.00 Tv-híradó. 22.15 Tv-sport.

HÉTFŐ

16.00 Tv-híradó. 16.15 Tudomány, technika pionírokna és diákoknak. 19.00 Bacchus nyomdokán. 19.15 Heten-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Ferenczy Noémi
BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1965. november 3.

1021

Jelentés a múzeumi hónapról

Az elmúlt hónapban nagyon sokan nagyon sokat foglalkoztak a múzeumokkal és a múzeumi munkával a sajtóban, a rádióban a televízióban, egyéb olyan fórumokon, melyek alkalmasak a múzeumi munka bemutatására és népszerűsítésére. Témákat jelentett ez az időszak a szakcikkek íróinak, a tudósítóknak, a humoristáknak egyaránt. Egy bizonyos: másként nézik (és csinálják) e kulturális kampány eseményeit azok, akik benne élnek, másként azok, akik kíváncsi élvezői, és ismét másként, akik külső szemlélői a megmozdulásoknak. Ős e differenciáltságban felvetődik a kérdés: kell-e ilyen kampányjellegű kibontakozás, nem tűnik-e erőltetettnek — és feleslegesnek az az igyekezet, amit célul tűzünk ki magunk elé?

A választ az adhatja, ha tárgyilagosan mérleget vonunk a múzeumi hónap eseményei és számokkal és jelenségekkel kifejezhető tapasztalatai között. Összegezzük hát, hogy mi történt megyénkben a múzeumi ismeretterjesztés terén októberben!

A múzeumok legfőbb vonzereje — és a múzeumi ismeretterjesztések legsajátosabb formája a kiállítás. Intézményeink az állandó kiállításokon kívül sok időszaki kiállítást is rendeznek az érdeklődés felkeltése és az igények kielégítése céljából. Az idei múzeumi hónap e tekintetben gazdagnak, mozgékonynak mondható. A gyulai múzeum a következő kiállításokkal várta látogatóit: 1. Néprajzi új szerzeményi kiállítás, 2. Békés megyei festők grafikái, 3. Ferenczy Noémi gobelintervei és gobelinjei. Azt kell megállapítanunk ezekkel a kiállításokkal kapcsolatosan, hogy mindhárom jól időzített kiállítás volt, mely izgalmasságával valóban a múzeum felé fordította a figyelmet. Az utóbi öt év gyűjtésanyagából rendezett néprajzi kiállítás nagy érdeklődést váltott ki és igényt mutatott a hasonló jellegű kiállítások gyakoribb rendezésére. Ugyanakkor rámutatott azokra a nehézségekre — gazdasági problémák és szakemberhiány —, melyekkel nagyon nehéz körülmények között kell megküzdenünk. A grafikai kiállítás — melynek anyagát korábban Békéscsabán mutatták be, hasonló nagy érdeklődést váltott ki és nézőit meglepte az a sokoldalúság, mellyel a megye ismert képzőművészei ez alkalommal is tehetségüket bizonyították. Nem kétséges, hogy a gyulai kiállítások közül a *Ferenczy Noémi*-kiállítás volt a sláger, melynek tervei már közel egy éve érlelődtek. Nagy értéket és nagy eseményt jelentett a kiállítás anyagán kívül az a tény, hogy megnyitására és a művész értékeinek bemutatására *Pogány Ö. Gábor*, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója vállalkozott, és az, hogy a kiállítás tartama alatt *Katona Imre*, az Iparművészeti Múzeum osztályvezetője tartott előadást Ferenczy Noémi művészetéről.

Az orosházi múzeumban a XIX. századi ötvösművészet remekeiből összeállított kiállítást tekintette meg nagy élvezettel 1173 látogató.

A békéscsabai múzeumban a múzeumi hónap időszakában *Csabai Wagner József*, csabai származású festőművész kiállítását látta több ezer érdeklődő. Az ismert, jó nevű mester kiállítását — éppen, mert élete nagy részét Békéscsabán töltötte — nagy érdeklődés előzte meg, és a látogatottság is elismerése volt a kiállított szép anyagnak. A múzeumi hónap zárónapján nyílt a hódmezővásárhelyi múzeum Tornyai anyagából válogatott kiállítása, mely mintegy azt a gondolatot van hivatva képviselni, hogy a múzeumi élet megélénkülő lüktetése nem szűnik meg, ha véget ért is a jó értelemben vett kampány. A felsorolt kiállításokon kívül még két helyen, Mezőberényben és Sarkadon rendezett a békéscsabai múzeum kiállítást. Ezeken a megyében élő és innen elszármazott festőművészek képanyagát mutattuk be, mely a múzeum tulajdonában van. E kiállítások sikere arra ösztönözte a múzeum igazgatóságát, hogy a múzeumi hónap befejezte után vándoroltatja majd ezt az anyagot — a művelődési otthonok igénye szerint — az egész megye területén.

Számokkal kifejezve a kiállítások sikerét azt mondhatjuk, hogy elégedettek lehetünk az érdeklődéssel, hiszen a *bemutatott kiállításokat egyetlen hónap alatt több mint 11 ezren tekintették meg.*

Ám megközelítően sem tarthatjuk ilyen jónak viszont az előadások látogatottságát. A 14 előadásnak összesen mintegy 560 hallgatója volt. A tapasztalat szerint e viszonylag csekély átlagnak több oka van. Egyik és legfontosabb a már évek óta vitatott, de mindeddig megoldatlan kérdés: helyes-e, hogy októberben, éppen a legnagyobb dologidőben rendezzük a múzeumi hónapot? Úgy gondoljuk, e tekintetben nem lehet egyenlőségjelet tenni fővárosi és vidéki közé, hanem — mint sok más fontos dologban, alkalmazkodni kellene — és kell! — a vidék által meghatározott lehetőségekhez, követelményekhez. A gyér látogatottság másik oka a múzeumi szervezet és a művelődési otthonok közötti kapcsolat elégtelensége, mondhatni, csaknem teljes hiánya. Kellő közelség nélkül aztán az érdekelt művelődési otthonok sem helyeznek nagy súlyt az együttműködésre, az események megszervezésére. Azt hisszük, az idei tapasztalatok jó irányban fejleszthetik a kétféle kulturális intézmény jövőbeli baráti kapcsolatát, és mindketten segíthetik egymás munkáját.

Van azért az előadásokkal kapcsolatosan egy igen fontos — pozitív értelmű tapasztalatunk is. Az, hogy a megjelent hallgatóság nem várt érdeklődéssel kísérte az előadásokat, és az előadások után maga a közönség igényelte még a további beszélgetéseket. Csorváson egy néprajzi előadás után a helyi szokásokról beszélgettek, Mezőkovácsházán az Emlékkönyv vitája 19 órától 22 óra 10 percig tartott, stb. Úgy látjuk, hogy az érdeklődésnek ez a foka megéri, hogy minél több előadással keressük fel a megye különböző helyeit, még akkor is, ha ezek a klubszerű előadások nem növelik túlságosan a statisztikát.

Úgy érezzük, az idei múzeumi hónap nagyon sok tanulsággal járt, ami a jövőben útmutatónk lehet a még jobb előkészítéshez és szervezéshez. Előadásainkkal s kiállításainkkal sikerült elérni, hogy több meghívást kaptunk más előadások tartására, más kiállítások rendezésére. Ez pedig, hogy így sikerült az érdeklődés felkeltésén túl az igényeket is növelni, az egész múzeumi szervezet eredményeként, a múzeumi hónap ilyen értelmű hasznosságaként könyvelhető el.

Beck Zoltán

SPORT * SPORT * SPORT

Ökölvívás

GYULAI MEDOSZ—OROSHAZI ÜVEGGYÁR 10:10

barátságos, Gyula. Vezette: Boros, Szamos. A két csapat találkozója a szokásosnál kevesebb néző előtt zajlott le. A mindvégig sportszerű összecsapás igazságos döntetlen eredménnyel végződött. Az egyes mérkőzéseket a nemrég vizsgázott versenybírók vezették, akik derekasan megállták helyüket.

Részletes eredmények, elöl a gyulai versenyzők: **Kiss** pontozásos vereséget szenvedett **Szatmári** ellen, 0:2. **Takács** kiegyensúlyozott küzdelemben döntetlenül mérkőzött **Tompával**, 1:3. **Dézsi** mindhárom menetben többet és keményebbet ütött ellenfelénél, így a pontozók egyhangúlag győztesnek hozták ki **Krucsaival** szemben, 3:3. **Tóth** nagy iramban kezdett, de ezt nem bírta végig, sok ütést kapott, s végül vesztett **Mártával** szemben, 3:5. **Szőke** mérkőzés nélkül nyert **Horváthtal** szemben, 5:5. **Perei** ellen a második menetben **Fejes** feladta, 7:5. **Szakállas** keményen harcolt **Gelegonya** ellen. Gelegonyát tenyeres ütésért megintették és kétszer rászámoltak, így győzött Szakállas, 9:5. **Bordét** az első menetben megintették, majd **Kerekes** erős iramot diktált, s ezzel nyert, 9:7. A rutinos **Cseke** és az igen tehetséges **Zahorecz** összecsapása jó mérkőzést hozott. Cseke győzelmet érdemelt volna, de a pontozók döntetlent hoztak ki, 10:8. **Fodor** a képzettebb **Komjáthival** szemben a mérkőzés feladására kényszerült, 10:10.

Érdemes említést tenni arról, hogy a rendezők nem tartottak ünnepélyes megnyitót, mert a gyulai versenyzők sportfelszerelés hiányában nem tudtak felvonulni. Sajnálatos, hogy megyénk egyik legnagyobb sportegyesületében az ökölvívók csak úgy tudnak a versenyen részt venni, hogy a mérkőzés közben cserélgetik a sorra kerülő versenyzővel cipőjüket, nadrágjukat, mezüket. Ezen a körülményen változtatni kellene.

Totótippjeink

1.	Tatabánya—FTC	1 x 2
2.	Ózd—MTK	1 x
3.	Pécs—Szeged	1
4.	Győr—Csepel	1
5.	Vasas—Salgótarján	1
6.	Egyetértés—Dunaújváros	1 x
7.	Szállítók—Miskolc	1
8.	Jászberény—Oroszlány	1 x
9.	Sz.fehérvár—BVSC	1 x
10.	Szolnoki MTE—Borsod	1
11.	Debr. H.—Bcs. Előre	1 x 2
12.	KISTEXT—Kecskemét	x 2
13.	Miskolci B.—Eger	1 x 2

A +1 és a pótmérkőzések

14.	Pécsi B.—Várpalota	1
15.	Bp. Spartacus—Sz. MÁV	1
16.	Martfű—Bp. Előre	2

A Bcs. MÁV férfi, a Mező Imre Sportiskola női csapata nyerte a megyei ifjúsági kézilabda-bajnokságot

A Békés megyei Kézilabda Szakszövetség sikertelen próbálkozások után csak az idén tudta megrendezni első ízben a Békés megyei ifjúsági bajnokságot. A küzdelmeket három csoportban, a szarvasi, az orosházi és a békéscsabai szakszövetség felügyelete alatt bonyolították le. A versenykiírás szerint e három körzet férfi-női bajnoka körmérkőzéses alapon döntötte el a megyei bajnoki címet. A három együttes találkozója az orosháziak távolmaradása miatt — itt meg sem rendezték az ifjúsági bajnokságot — csak a szarvasi és a békéscsabai csoportbajnok összecsapásává zsugorodott. A döntő mérkőzéseket vasárnap a Békéscsabai VTSK-pályán rendezték meg és mindkét találkozón csabai győzelem született. A lányoknál a Mező Imre Sportiskola serdülőkből álló együttese kilenc gólkülönbséggel verte ellenfelét. A diákok, bár a szarvasiak szerezték meg a vezetést, gyors indításokból lőtt gólokkal már a szünetig biztosították győzelmüket. A férfitalálkozón a nagyobb lövőerő döntött a vasutasok javára. Ez az összecsapás jóval színvonalasabb volt a lányokénál. Mindkét csapatban több igen tehetséges játékost láthattunk. A szarvasiak nagy hátránnyal indultak: két legjobbjukat nélkülözték, ezek a játékosok ugyanis a sportkör NB II-es csapatában Szegeden MNK-mérkőzésen vettek részt.

A megyei döntő megrendezése — a fenti szépséghibától eltekintve — nagy előbbre lépést jelentett. A fejlődést azonban csakis a jövő évi lebonyolítási forma hozhatja meg. A megyei KSZ határozata szerint 1966-ban a megyei I. osztályban szereplő együttesek — akárcsak labdarúgásban — ificsapatukkal a felnőttekkel párhuzamosan vesznek részt a 14 együttessel megrendezendő tavaszi-őszi rendszerű bajnokságban.

Bcs. MÁV—Szarvasi Spartacus 34:21 (18:9). Férfimérkőzés, vezette: Mistyurik. **Gd.:** Jenei 9, Maróti 7, Kalmár 6, Komáromi 4, Szikla, Mészáros 3—3, Bartolák, Bíró, illetve Kiss 11, Nemes 5, Jakab, Körösparti 2—2, Pengel. **MÁV:** Körtvélyesi — Kalmár, Komáromi, Sziklai, Mészáros, Maróti, Jenei, Csere: Novotni, Bartolák, Szegedi, Bíró. Edző: Szikora András. **Szarvas:** Bögis — Csonki, Jakab, Körösparti, Kiss, Nemes, Pengel. Csere: Csilik, Varga, Grünvald, Kriska. Edző: Lázár Lajos.

Mező Imre Sportiskola—Szarvasi Spartacus 13:4 (8:2). Női mérkőzés, vezette: Bohus. **Gd.:** Tóth, Ilyés 4—4, Komáromi, Tímár 2—2, Kocziszki, illetve Szűcs 3, Kugyelka. **Sportiskola:** Kóté — Komáromi, Ilyés, Bartolák, Tóth, Békészki, Tímár. Csere: Sallai, Kocziszki, Leszkó, Bagyinka. Edző: Machalek István. **Spartacus:** Bezzeg — Polonszki, Molnár, Kugyelka, Szűcs, Tusjak, Tenecskó. Csere: Bakulya, Gerkát. Edző: Selmeczi György.

***

Az ifjúsági döntőkkel egy műsorban rendezte meg a városi szövetség a békéscsabai csapatok November 7 Kupa selejtezőit. Férfiaknál a MÁV ifjúsági csapata veretlenül nyerte a tornát. Nőknél a küzdelmeket két csoportban bonyolították le. A két csoportgyőztes a MÁV ifi és a Sportiskola együttese lett. A nők döntőjét november 7-én, a megyei csapatok tornájával egy műsorban bonyolítják le.

Érdekesebb eredmények. Nők: Sportiskola—Konzervgyár 8:2 (2:2), vezette: Kotroczó. **Gd.:** Komáromi, Tóth, Tímár 2—2, Bagyinka, Ilyés, illetve Kukár, Szász. **Konzervgyár—Kötött 2:2 (2:0),** vezette: Jenei. **Gd.:** Debreceni, Balda, illetve Kozma, Kovács. **Sportiskola—Kötött 17:1 (9:0),** vezette: Mistyurik. **Gd.:** Komáromi 7, Tímár 4, Kocziszki, Ilyés, Tóth 2—2, illetve Kovács E.

Férfiak. MÁV—Ruhagyár 17:9 (8:3), vezette: Bohus. **Gd.:** Kalmár, Jenei 4—4, Maróti 3, Komáromi 2, Szegedi, Bíró, illetve Suhajda 4, Kopcsa, Krizsán 2—2, Szpisják. **MÁV—Vasas 7:6 (3:2),** vezette: Giczey I. **Gd.:** Jenei, Kalmár 2—2, Sziklai, Komáromi, Maróti, illetve Bercsi 2, Viczián, Gécs, Pécs, Baukó.

Ferenczy N oémi gobelinmüvész M.D.K.

emlékkiállitása a székesfehérváir ,stván király Muzeumban

"pló

Magyar Nemzet 1965. április 9. 4.1 .

Ferenczy N oémi gobelinmüvész M.D.K.

Utolájára 1956-ben állitották ki gobelinjeit a N emzeti Szalonban

/ környei/ Ferenczy Noémi emlékkiállitás Székesfehérvárott

Magyar N emzet 1965. április 13. 4.l.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

1949-50-ben készült a „Felvonulók" című műve, 1951-ben a „Leányko-szorú".

K. Kovalovszky Márta: Ferenczy Noemi emlékkiállítás Székesfehérvárott.

Művészet, 1965. augusztus - 47 lap.

M.D.K.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

1922-ből való az „Ősi ember" (ennek
csak a kartonja szerepel a tárlaton),
1925-26-ból való a Fehér ember balta-
val" ez most szerepelt először.

K. Kosalovszky Márta: Ferenczy Noémi emlékkiállítása Székesfehér-
várott.

Művészet, 1965. augusztus – 47 lap.

M.D.K.

Ferenczy Noémi
gobelin művész

A művész első periodusából való, 1913-ból
a „Téremtés", 1915-16-ból a „Menekülés
Egyiptomba" és ebből az időből számos
nehány akvarell és vázlat.

K. Kovalovszky Márta: Ferenczy Noémi emlékkiállítása Szépmüvészeti Múzeum.

Művészet, 1965. augusztus - 47 lap.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

M.D.K.

A Székesfehérvárott rendezett kiállításon 15 faliszőnyeg, 50 akvarell és 6 harton szerepel. — „Kőműves" (repro)

K Kovalovszky Márta: Ferenczy Noemi emlékkiállítása Székesfehérvárott.

Művészet, 1965. aug - 47 lap.

M.D.K

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Az 1965-ben rendezett Székesfehérvári-
létást, 1956 os kiállitás előzte meg,
a Nemzeti Galériában Oelmacher Anna
rendezésében.

K. Kozaloszky Márta: Ferenczy Noémi emlékkiállitása
Székesfehérvárott

Művészet, 1965. augusztus - 47 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

HÉTFŐI HIREK

1965 ÁPR 12

FERENCZY NOÉMI-EMLÉK-KIÁLLÍTÁS. A székesfehérvári István király-múzeumban vasárnap emlékkiállítás nyílt Ferenczy Noémi alkotásaiból. Az ünnepi beszédet Nemes-Nagy Ágnes mondotta.

Ferenczy Noemi
ipszmüvész

M.D.K.

1945-ótaa részt vett a velencei
biennalen.

Vayer, Lajos: Biennálé – problémák
Művészet, 1962. november – 24 lap

Ferenczy Noémei gobe linmüvész M.D.K.

Hagya tékából emlékkiállitás a gyulai Erkel Ferenc Muzeumban

Napló

Magya r Nemzet 1965. október 16. Lo. 1.

HDK

Ferenczy Noémi

Bőség, gobelin

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960.
16 l.

M.D.K

Ferenczy Noémi
gyűjteménye

1945-52 közötti időszakban
volt emlékkiállítása.

D. Fehér Erzsébet: Módszeres Képző művészeti nevelést.
Művészet, 1965. november - 48 lap.

M.D.K

Ferenczy Noemi
gobelinművész

A Fehérvári Múzeumban volt
kiállítása .. kiállítás.

Perneczky Géza: Ferenczy Noemi gobelinjei Szekesfehérvárra
Élet és Irodalom, 1965. máj. 1-9 lap

Ferenczy Noémi

Ferenczy Béni Majzolta. (Papír, ceruza, rém, 435 x 310 mm; Kók J. Képtár, ltsz. 62.3.1. — Kiállítva) — 1930 körül

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete./

24 l.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A Ferenczy család emlékkiállításán szerepel.

-: A hét végi kulturális programból 11

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 14

NDK

Ferenczy Noémi

akv.:

Fahordók

Pásztorlány báránnyal

Pásztorlány báránnyal

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók I.képtár
1967.

MDK

Ferenczy Noémi

Virágot öntöző leányok, vf.

Szépm. Műv. Graf. Gyst. 82. kiáll.
Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

MDK

Ferenczy Noémi

akv.:

Virágos mező
Irtás
Varjak
Őszi szőlőhegy

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók I.képtár
1967.

Ferenczy Noémi

Szövőnő. (szőnyegfeszv) p. vizf. 52×32.
(Repr.)

Pécs (Janus Pannonius Múzeum) Modern magyar képtár. Forgács Hann Erzsébet emlékgyűjtemény. Ismertetőt írta: Romváry Ferenc. Pécs 1964. (A múzeum füzetei 6) 15

FERENCZY NOÉMI

Vándor gobelintero
Rügyező fa nővel "
Táblát vivő lány "
Olvasó "
Nő piros virággal "
Gereblyéző kis házzal "
Fehér bárányos nő
Sarlózó nő
Kaszát férfi

Ferenczy Noémi emlékkiállítás
Székesfehérvár 1965 katalógus. Kovalovszky Marta

Berecz András

Udvarban akvarell
Virágcsendélet pasztell
Zsögöd olaj

Szabolcs-Szatmár megyei
képzőmű v. kiáll 1959
Katalógus

FERENCZY NOÉMI

Korsós nő	gobelin terv
Művészet	"
Sarlózó férfi	"
Szüret	"
Világos rét	"
Téli táj	"
Kerekező nő	"
Fekete varjak	"
Őszi szőlőhegy	"
Pásztor bárányokkal	"

Ferenczy Noémi emlékkiállítás, Békéscsaba
1965 katalógusa: Kovalovszky Márta

Szalay Pál

Falusegé	akvarell
Fás ut	"
Kalapos férfi	"
Öreg szil	"

Szabolcs - Szatmár megyei
Képzőmű V. kiáll 1959
Katalógus

FERENCZY NOÉMI

Ulő nőalak – ceruzarajz.
Szőlőmunkásnő "
Alvó pasztor "
Tanulmány a Múzsához "
Önarckép "

Ferenczy Noémi emlékkiállítás Szekesfehérvár
1965 katalógus: Kovalovszky Márta

Monos József

Gaja patak völgye olaj

Szénagyűjtők "

Fácánosban "

Erdőszéle "

Fejér megyei képzőművészek
Kiá II
István kir. múz.
D. sor. 18.

M.D.K.

Ferencz Noémi
gobelinművész

Az Iparművészeti Főiskola tanára
volt, az elhunyt művésznő.

Katona Imre: Iparművészetünk fél évszázada
Művészet, 1969. január – 4 lap.

Ferenczy d'oemi
Ugarmúvész

MDK

Gobelinjei díszítik a Művelődési
Ház falait!

Szy Rezső: Képzőművészet Vajsakban
Művészet, 1962 december — 24 kp

M.D.K.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Ferenczy Noémi stílusát versái at
Soltis Gizella gobelinművése.

Passuth Krisztina: Erdődi Tetrán kerámiái.
Élet és Irodalom, 1962. december 15 – 11 lap

N.D.K

FERENCZY Noémi gobelinművész

Ferenczy Károly leánya

Dutka Mária: A százéves Ferenczy Károly

Magyar Nemzet 1962. február 8. 4.l.

M.D.K.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Öt éve halt meg Ferenczy Noémi.
„Olvasónő" gobelin repró

— : —

Élet és Irodalom, 1963. július 13- 6. lap

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.V.

1943-ban az Iparművészeti Tarsulat
tárlatán Benkő Erzsébet és Pekány
István tarsaságában állitott ki.

Révész Iszusa: Benkő Erzsébet gobelinterverő művész
Művészet, 1965. augusztus - 31 kap

Fm. Nyomdaipari V. 1991

A FEJÉR MEGYEI MÚZEUMOK MEGHÍVJA ÖNT FERENCZY NOÉMI EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA. A KIÁLLÍTÁS A SZÉKESFEHÉRVÁRI ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUMBAN 1965. ÁPRILIS 11-TŐL MÁJUS 31-IG, HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10—13-IG ÉS 15—18 ÓRÁIG TEKINTHETŐ MEG.

A KIÁLLÍTÁST

NEMES NAGY ÁGNES KÖLTŐ NYITJA MEG

1965. ÁPRILIS 11-ÉN, VASÁRNAP DÉLELŐTT

$\frac{1}{2}$ 12 ÓRAKOR AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUMBAN.

FERENCZY NOÉMI 65

1

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VESZPRÉM)
1966 NOV 30

1021

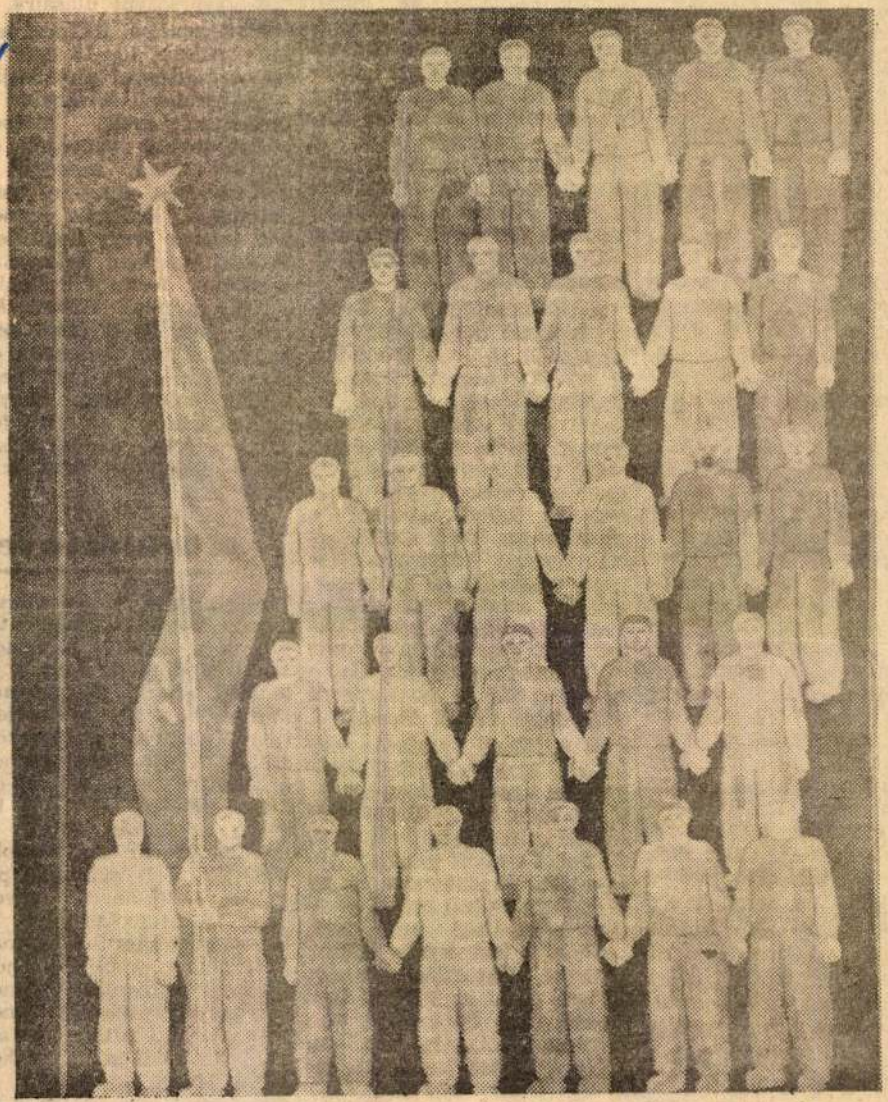

Ferenczy Noémi: Összefogás

ncs jogunk kétségbe vonni. tények kényszerítenek. Mi- t hát mégis a felháboro- s, az elkomorodás, az el- omorodás, a keserűség ngja?

Nosztalgia

Idős idegenforgalmi szak- ibert szólaltatott meg *a gyar Nemzet október 25-i imában:*

„Emlékezetem szerint a szabadulás óta őszesen 15 16 fát döntöttek ki a vi- rok, de sem emberek éle- ben, sem testi épségében rt nem okoztak. Az igaz- g az, hogy az elmúlt húsz alatt nem sok gondot for- ottak a fákra, mindössze hányat megcsonkoltak, sszavágtak és plombáltak, csodálatosképpen ezek a k nagyon szépen megfiata- ítak. Lehet, hogy a lokál- trióta beszél belőlem, de kem szent meggyőződésem, gy ezzel a művelettel leg- ább ötven évre meg lehet- fiatalítani a fasort és meg hetne hosszabbítani az éle- t. Ezt egy laikus mondja, tudomány bizonyára más láspontot képvisel, azt zonban nem hallgathatom , hogy mekkora bűnt kö- ettek el a híres fasor ellen, nikor csatornázás közben egfontolás és minden el- nőrzés nélkül combvastag ökereket vagdostak át... zerintem mégis meg lehet enteni a fasort, s nem sza- ad kivágásra ítélni azzal az ndokolással, hogy viharban időlnek a fák. Mindenütt, hol fák nőnek és szél fúj, negesik az ilyesmi, sőt em-

nyárak is vannak közöttük, amiket szálló pihéjük miatt üdülőhelyeken már nem is szabad ültetni. *Füerednek viszont specifikuma az ezüsthárs. Érdekes, szép növény, s nemcsak botanikai és esztétikai jelentősége van.* A déli Dunántúl karakterisztikuma mediterrán vonást kölcsönöz. Jónéhány természeti kincsnél többet ér. A csemetéket már át is mentették és elszaporították...

A Balatonfelvidéki Erdőgazdaságnál dolgozik egy erdőmérnök, a szakirányítási és fásítási csoport vezetője, *Csötönyi József*, aki arról ismert, hogy késhegyig menő harcot folytat minden egyes fáért, amit kivágásra ítélnek. Ezen az értekezleten, amelyen az ítéletet kimondták, az Országos Természetvédelmi Hivatalt képviselte. Hogyan vélekedik az az ember, akinek szintén dédelgetett gyermeke Füred, s a Balaton, akit rosszindulattal sem vádolhatnak azzal, hogy nem szereti a fát, s nem szereti a haldokló füredi fasort?

— A füredi nyárfasor nem védett. Igaz, esztétikai értéke van, s reprezentáns a hely is. *A hely iránti tiszteletből állnak még a fák, pedig már 20 évvel ezelőtt vágásra betegedtek.* Természetes, hogy védenünk kellett mégis — de tovább menteni már nem tudjuk. A természet védelme azonban nemcsak passzív, hanem aktív is, mert a természet nem önmagáért, hanem az emberért van. Az aktív védelem meg azt jelenti, hogy beavatkozunk. *Gondolnunk kell a jövőre.*

A füredi nyárfasor már

tani kell
nak az

Az ak
fát éver
rintos k
A Rákó
természe
húzza
hat év
szakemb
hetetler
hát há
öt évig
több e
füredi
redet nem ez a fasor teszi naggyá, s nem történelmi érték csupán azért, mert nemzetünk halhatatlan nagyjai hajdan a sétány fái alatt forgatták termő gondolataikat. Az ő emléküket nem ez a fasor őrzi.

Körülmények

A bizottság, amely döntést hozott, pontosan, megfontoltan, józanul látta el feladatát. Úgy döntött, hogy *a világhírű sétány jellege megmaradjon*, s így üdvözölje a tihanyi hegyről gyönyörködő szemet, védje Füred csendes békességét is a rohanó-düböngő viharok elől. Úgy lett volna ez igazán szép, ha menten 20—25 éves hársokat ültetnek. Volt már erre példa — kettő-három (egyenként 15 ezer forintért), de háromszáz hárs suttog majd a sétányon, kétséges, hogy mindnek sikerülne-e megbolygatott gyökerével megkapaszkodni, otthont találni a füredi földben. Nagy kockázat lenne.

Körülmények, gazdaságosság, felelősség. Döntő tényezők. Ezért határozott úgy a

OTHELLO AZ OPERÁBAN

II.

Nehéz megmondani, talán lehetetlen is, hogy egy-egy bemutató vagy felújítás keretei között hol ér véget a rendező alkotómunkája és hol lépnek be munkatársai, mint az ő elképzelését megvalósító, de önálló alkotómunkát végző művészek. Érdekes volna megkeresni, hogy például Bessenyei Ferenc zseniális alakításában hol végződik Nádasdy munkája. *Joviczky* József Othello-alakításában és *Laczó* István művészi teljesítményében azonban, vannak olyan pillanatok, amikor Bessenyei Othellója kísért. Baj ez? Nem, mert ezek azok a pontok, ahol — túl Bessenyei egyéniségének lenyűgöző erején —. Nádasdy jelentkezik. Ezek Nádasdy *kettős rendezésének* leglényegesebb közös pontjai. Nem Nádasdy van itt már jelen, hanem a hiteles Shakespeare mind Bessenyeiben, mind Joviczkyban, mind Laczóban. S ezzel körülbelül már el is mondtuk az Operaház két Othellójának alakításáról a leglényegesebbet. Joviczky a *Bánk bán* és nem egy alkalommal kiválóan, bensőségesen megjelenített *Lohengrin* után az Othellóban művészi pályája egyik legszebb, legnagyobb feladatához érkezett. Művészi adottsága, egyéniségének súlya és ereje, szenvedélyességének hőfoka méltónak bizonyult erre a nagyszerű feladatra. Egyszerű, mély, meggyőző és megrendítő az ő Othellója. Úgy is, mint színészi alakítás, úgy is mint énekesi teljesítmény. Meggyőződésünk, hogy ma ezt a szerepet senki jobban, szebben meg nem tudja valósítani nálunk, mint az a fiatal, lelkes, tehetséges és — ami nem utolsó dolog —, szorgalmas művész. Ha egyáltalán beszélhetünk nála még hiányosságokról, csak reagálókészségének, impulzivitásának itt-ott bekövetkező folytonosság-hiányáról lehet szó. Nem villámlik fel olyan elemi erővel, néha, ahogy kellene, amilyen gyorsan és félelmesen lehetne és tudna. Ezek a hiányosságok valószínűen, az első előadások gátlásaival együtt meg fognak szünni. Hangjának és dallamformáló készségének itt csak előnyére vált az előző évek Wagner-iskolája. Úgy lett drámaibbá ettől, hogy fénylő, egyre érettebbé váló tenorja a belcanto meleg árnyalatainak kifejezésére is sokkal alkalmasabb ma már. A másik Othellót, Laczó Istvánt, a világhíres olasz énekiskola nevelte. Hogy a milánói Scala tagjaként nagy sikereket aratott valaha: ma is érezhető hangján. Ezek a tényezők és az, hogy már nem először énekli a Othello címszerepét, és nem utolsósorban temperamentuma: egy-egy jelenetben nagyobb drámai magaslatok elérésére teszi képessé, mint Joviczkyt. Temperamentumának túlzásai azonban nem mindig tudnak meggyőzni bennünket. Nem átélésének szenvedélyes mélységéről, hanem annak hiteléről, amit látunk és hallunk. Az az ellentmondás, ami aztán így áll elő elképzelése, átélésének heve és a megvalósítás érzékelhető hatása között, néha már-már a groteszk határát súrolja. Az azonban tagadhatatlan, hogy »olaszosság« tekintetében az ő alakítása tudná leginkább megközelíteni Verdi elképzelését.

Verdi, mint az Othello születése idején írt egyik leveléből tudjuk, sokáig töprengett, hogy ne *Jágó* legyen-e a címe készülő művének. Ez nemcsak azt bizonyítja, hogy Verdi a Shakespeare-dráma legmélyéig hatolt, ahol a hit és hősiesség Othellójának, tehát az új világ egyik jellegzetes vonásának »dramaturgiai mérete« azonos az új másik jellegzetes vonásának méretével: a Jágóban negatív előjellel megtestesült logikus-természettudományos (és ugyancsak hősies — hiszen Jágó is rettenthetetlen katona) gondolkozással. Ez Verdi Jágójának új, szubjektíven hangsúlyozott jellemvonásaihoz is kulcsot ad. A *Requiem* istenhitének Verdije, és az Othello *Ave Mariá*-jának Verdije mellett itt, Jágó esküjében, egy másik Verdi jelenlétét érezzük: *a hit tagadásának Verdijét.* Nevetséges volna ebből azt a következtetést levonni, hogy Jágó azonos Verdivel. De hogy Verdi ezen a ponton — a mélyen és népi módon katolikus Olaszország akkori viszonyai között — személyes töprengésének ezt a részét Jago »hitvallására« bízta, az kétségtelen. Ketten küzdenek ezzel a Verdinél talán még talányosabb figurával az operaszínpadon: a tavalyi, emlékezetes, új Rigoletto, *Radnai* György és a nagyrutinú, régi Jágó: *Losonczy* György. Küzdenek, mert a küzdelem még most is folyik és egyelőre nem az a Jágó van a színpadon, akit (bizonyára Nádasdyval együtt) mi is szeretnénk látni. Vannak, akik azt állítják, hogy Losonczy játéka kitűnő, Radnai színésznek is jó, énekesnek is jó, csak éppen egyéniségéhez nem vág ez a démoni méretezésű szerep. Radnai, mint az új énekesgeneráció egyik legszimpatikusabb, legnagyobb tehetségű, kiváló színészi adottságokkal is rendelkező tagja, kétségtelenül képességei maximumát adja. Saját egyéniségét azonban éppen úgy nem tudja átlépni — mert ez az egyéniség erős és pozitív sugárzású — mint ahogy *Gábor* Miklós nem tudta megtenni tavaly a Nemzeti Jágójában. A Radnaira vonatkozó megállapítások tehát igaznak látszanak. Szereposztási hiba történt volna? Nem, mert Radnait helyes volt ide állítani, még akkor is, ha csak részletmegoldást tud is adni. Helyes volt, mert az ő részletmegoldása ma is jobb, mint Losonczy részletmegoldása. Losonczy megjátssza a démont, démoni is, helyenként félelmesen igaz is. Igenám, de Jágó nemcsak démon. Különösképpen nem csak az a démon, amilyennek Losonczy ábrázolja. Bármily furcsán hangzik, azt kell mondanunk rá: hiteles és jó »fél-Jágó«, akinek azonban gyakorta hitelét is elrontja rutinja, s az a sok külsőség, amit nem tudunk semmiképpen az operai realista színjátszás legjobb fegyvertárába sorolni. Hogy Radnai mellett mégis ő az egyedül lehetséges megoldás, az vitathatatlan.

A két Desdemona — *Mátyás* Mária és *Takács* Paula — alakítóinak végső eredményét illetően már könnyebb a különbségeket azonos nevezőre hozni. Mátyás Mária, operaszínpadunk megnyerően szép, emberi közvetlenségű Örzséje *(Háry János)*, Melindája *(Bánk bán)* és Tatjánája *(Anyegin)* — hogy csak legnagyobb sikerű szerepeit említsük —, örvendetesen gazdagította eddigi szerepkörét mostani Desdemona-alakításával. Méltán vártuk tőle, hogy ebben a sok szempontból szinte rászabott szerepben tökéletes élményben részeltet bennünket és hogy drámai ereje fejlődésének is tanúi lehetünk. Ezt a nagy várakozást azonban csak félig tudta kielégíteni. Áttetsző, poétikus és olyan szomorkás áhitattal telített az ő Desdemonája, mint az a fűzfa, amelyről énekel és amilyennek Shakespeare és Verdi megálmodta ezt a csodálatos tiszta nőalakot. Mátyás Mária Desdemonája szerénységével, emberi közvetlenségével tökéletes illúziót kelt. De a hangjával valami baj van. Talán nem is a hangjával, hanem énektechnikájával. S ez nem új jelenség nála. Már több mint egy esztendeje érezhető, hogy ennek a szépcsengésű, fénylő hangnak kezelési hiányosságai mutatkoznak. Nem elemezhetjük itt ezeket az elgondolkoztató tüneteket. Elemzésük bármily teljes volna is, csak a feltevések határai között mozogna. Hiba volna azonban, ha éppen Mátyás Máriának, Operaházunk egyik legkiválóbb tagjának nem hívnánk fel figyelmét arra, hogy egynémelyik hangja bántóan nyitott, s hogy ennek következtében dallamformálása megtöredezik. Okvetlenül meg kell keresni ennek a hibának forrását, mert meggyőződésünk, hogy Mátyás Máriát ez gátolja muzikalitásának megszokott kibontakoztatásában, s ettől nem tud Desdemona szerepében sem mindenütt feloldódni. Hangsúlyozzuk: ebben a szerepben, amelynek egész belső ívét és egy-egy részletét oly poétikusan és bensőségesen formálja meg.

Takács Paula Desdemonája Joviczky Othellója mellett a felújítás legnagyobb élményét nyújtja. Ha eddig nem vettük volna észre, vagy nem akartuk volna észrevenni, ma már bizonyára nem kétséges, hogy Takács Paula operaművészetünk egyik legkiemelkedőbb alakja. Ennek az igazán nagy művésznőnek nemcsak csodálatos hanganyaga van, nemcsak minden érzelmi árnyalat tökéletes kifejezésére alkalmas drámai szopránja, hanem tud is bánni ezzel az aranyalappal. Tud bánni azért, mert fölényes biztonsággal énekel. De még inkább azért, mert mind hangját, mind technikai tudását eszközként használja mélyen átgondolt és átérzett művészi mondanivalója kifejezésére. Mint jelenség távol áll attól, hogy olyan illúziót tudjon kelteni, mint Mátyás Mária. Egyszerűségben, áttetszőtisztaságban is elmarad helyenként Mátyás mögött. Az az illúzió azonban, amit ő megteremt, belülről formálódik, belülről, a muzikalitás teljességével sugárzik kifelé. Ezért teljesebb, ezért szuggesztivebb és ezért feledhetetlen. Operaművészetünk büszke lehet erre az alakításra.

Mint ahogy büszke lehet az egész Othello-felújításra, mint együttes produkcióra, melynek sikeréből a csak méretben kisebb, de funkciójukban igen fontos szerepek alakítói is méltán veszik ki részüket. A széphangú Kenéz Ernő és a meglehetősen tétova *Kövecses* Béla Cassiójára, *Tiszay* Magda és *Németh* Anna Emiliájára gondolunk elsősorban. *Litassy* György meleg orgonabasszusa és *Bencze* Miklós, *Lóránt* György, *Külkey* László, *Nádas* Tibor vagy *Rajna* András mellett ki kell emelnünk *Pless* László hatalmas munkájának nagyszerű eredményét: az operaházi kórustól ritkán hallhatunk olyan megrázó erejű produkciót, mint amilyenben, különösen az I. felvonásban részünk van. *Oláh* Gusztáv díszletei és *Márk* Tivadar kosztümjei külön méltatást érdemelnének. Az I. felvonás színpadképe és káprázatos szcenikai megoldása és a III. felvonás tökéletes — bensőséget és monumentalitást egybefogó —, harmóniája körülbelül a legfelső foka ennek a színpadkép-tervezői és megvalósítói stílusnak.

Asztalos Sándor

NAPLÓ

NOVEMBER 10

Megjelenik a Szépirodalmi Könyvkiadónál — az olvasók régi óhajának megfelelően — Madách klasszikus műve, Az ember tragédiája, Waldapfel Imre előszavával és jegyzeteivel.

*

A Magyar Nyelvtudományi Társaság november 11-én, 12-én és 13-án tartja a III. Országos Nyelvészkongresszust. Az előadások reggel 9 és délután 4 órakor kezdődnek az Eötvös Loránd Tudományegyetem aulájában.

△

Kecskeméten megnyílt az ország első vidéki kamaraszínháza. A Katona József Színház mellett működő kamaraszínház hétfő kivételével minden este játszik.

◎

November 18-án, csütörtökön este 8 órakor plenáris ülést tart a Magyar Zeneművészek Szövetségének zenetudományi szakosztálya. Az ülésen Székely Endre zeneszerző tart vitaindító előadást »Népszórakoztatás — zenei népnevelés« címmel. A vitával egybekötött előadásra — amelyet a Művészeti Szövetségek Házában tartanak — meghívták irodalmi és művészeti életünk több kiváló képviselőjét.

AZ OLVASÓ *írja:*

Gárdonyi Géza szülőháza

Szabadságomat Gárdonyban töltöttem. Nagyokat sétáltam és elkerültem Agárdra, *ahol Gárdonyi Géza született.* Mélységes tisztelet él bennem írásai iránt, végtelen szépséget találok nyelvében, s a legőszintébb boldogságot éreztem, amikor fiaimat elvihettem az Egri csillagok előadására.

Ezek az emlékek és gondolatok kísértek, amikor elfogódottan végre a ház elé értem. A látvány könnyet csalt a szemembe. Rendkívül elhanyagolt, düledező, facölöpökkel támogatott viskó ma az a ház, ahol Gárdonyi Géza született. Csak egy nagyon megviselt, szinte olvashatatlanná fakult márványtábla néz vádlóan a látogatóra. Visszafordultam és az árnyas fasoron, ahol bizonyára ő is sokszor sétált végig, arra gondoltam, hogy vajjon csakugyan ennyi csak bennünk a kegyelet Gárdonyi Géza iránt?

B. B.-né,
IX., Nagyvárad-tér 3.

Beszélgetés Ferenczy Noémivel egy gobelin-kép előtt

A parányi teáscsészét szíves kínálással tolja közelebb két finommozgású kéz, amely pár perce még egy szép gobelin-kép gyöngyszínű fonalait szőtte. *Ferenczy* Noémi Kossuth-díjas gobelinművészt munkájában zavartuk meg, pedig takarékosan kell bánnia idejével. Sokfelé szólítja hivatása. Valamikor így nyilatkozott Ferenczy Noémi: »Szövök pirkadattól alkonyatig... futja az időmből«. Ma már nem így áll a dolog. Ferenczy Noémi nem »csak« művész. Sok munkát ad a főiskolai tanárkodás is. A napokban kerülete újabb megbízatással tüntette ki. Megválasztották a *népfrontbizottságba.*

— Talán először rólunk, képzőművészekről szólnék — kezdi a beszélgetést. — Arról, hogy ez a friss mozgalom hogy *szólhat* bele a művészet fejlődésébe. Egységes nemzetet ábrázolni, egységes nép művészi igényeit kiszolgálni lelkesítő, serkentő dolog. Éppen ezért nekünk egyenesen érdekünk, hogy *részt kérjünk* ebből a mozgalomból. A művész is, mint minden ember, a Hazafias Népfronton keresztül kapcsolatba kerülhet a társadalom minden rétegével. Tapasztalatból mondom, ez csak hasznára válhat.

Ferenczy Noémi harmincötéves művészi pályáját a *néppel való kapcsolat keresése és megtalálása* jellemzi. Még kislány volt, amikor édesapjával, a nagybányaiak vezető festőmesterével, *Ferenczy Károllyal* Nagybányára költözött. Akkor még nem gondolt arra, hogy művész lesz. Nem rajzolgat, nem is festeget, pedig testvérbátyjai — Béni és Valér — már művészek.

— A családi légkör arra tanított, hogy a művészi alkotómunka teljesen kitöltheti egy ember életét — idézi fel fiatal éveinek legfontosabb leckéjét.

Családja, művészbarátai körében és a múzeumokban úgy szívta magába a *jót,* a *szépet, az igazi művészit,* mint porhanyós föld a friss nedveket. És a művészet szerelmese alig húsz éves, amikor elindul külföldi útjára — Münchenbe, Firenzébe, Párizsba — hogy még többet lásson.

Párizs egyik múzeumában találkozik a gobelinnel, életének azzal a *kifejező eszközével,* melyben legtökéletesebben megtalálta önmagát. Még ott Párizsban szövőszékhez ül. Az új mesterségre egy nagy francia gobelin-szövőműhely vezetője tanítja. De Ferenczy Noémi nemcsak pusztán a technikai bravúr virtuóza akar lenni. Más megoldást, új utat keres. Amit akart — el is érte. Ferenczy Noémi a gobelin-művészetnek világviszonylatban is egyik kimagasló, egyéni-hangú mestere. Falikárpitjainak témáit maga tervezi, maga festi meg és ami a legritkább, *sajátkezűleg szövi.*

Korán megtalálta kapcsolatát a néppel. Művészetében központi helyet foglal el *az ember és a munka.* Egymásután születnek a munkát ábrázoló alkotásai: *Magvető, Kaszás ember, Parasztasszony, Fahordó nő, Szőlőmunkásnő.* Ez az út vezette el Ferenczy Noémit a kommunista mozgalomig. Az illegalitás nehéz éveiben alkotta egyik híres gobelinjét, az *Ébresztést,* amelyben egy vörösruhás ember felébreszt egy alvó szürkeruhásat. A kommunisták üldözésekor kénytelen volt polgári címek mögé rejteni képeinek *valódi* mondanivalóit. Ilyen az az alkotása is, amelyik a munkás és parasztösszefogást fejezi ki. Ez a falszőnyege 1924-ben a XIII. kongresszuson a *Kreml* falát díszítette...

Kapcsolata a néppel azóta is csak erősödött.

— Mindig vonzott az egyszerű emberek társasága. Hozzájuk húz a szívem ma is, mert úgy érzem, képeimről alkotott *bírálatuk* objektív, világos. Ítélőképességüket nem befolyásolja sem merev előítélet, sem az, hogy az illető művésznek voltak-e már sikerei, avagy sem. Örülök annak, hogy az új mozgalomban még több alkalmam lesz érintkezni az emberekkel. Elképzeléseimet talán így *foglalhatnám össze:* Tudatosítani kívánom, hogy mindaz a jó, amit az ember csinál, nem veszhet kárba. Tisztességes, hazájukat szerető becsületes embereken múlik népünk jóléte. Ha valami baj van, azt mindenki megsinyli, még az is, aki három lépés távolságról szemléli. A tokbabújt emberek ideje már lejárt.

Egy gobelin-ráma keretei között rózsaszínruhás lánykák táncolnak, zöldelő, barnás foltokkal ékesített domboldalon. Ferenczy Noéminak nem kell pontosabban meghatározni művészi és emberi hitvallását, terveit, kimondja helyette készülő műve, melynek ezt a címet adta: *Béke!*

Szentgróti Éva

EMLÉKEIM AZ ALVILÁGBÓL

Írta: Déry Tibor *(19)*

Egy nap német autó állt meg a ház előtt, egy óra időt adott a csomagolásra, s a családot egyenesen a svájci határra vitte. Úgy gondoltam, hogy ezzel a figyelem túlságosan is a lakásra terelődik, jobb lesz, ha feleségem nem lakik velünk. Egyik sógorom s ennek felesége a dunaparti Hungária szállodában dolgozott, az ő segítségükkel feleségem számára szobát béreltem a zsúfolt szállodában. Magam ott nem igen mutatkoztam, úgy emlékszem, mindössze egyszer jártam nála; egy Schlegel—Tieck-féle Shakespeare-t vásároltam valahol s azt nem tudom miért, az ő őrizetére akartam bízni. Gondolom azzal, hogy ha Árpád utcai könyveim elpusztulnak, legalább egy Shakespearem maradjon az új életre.

Néhányszáz kötet könyvemen, írógépemen s két öltözet ruhámon kívül egyébként semmiféle tulajdonnal nem rendelkeztem. Pénzem sem volt ugyan soha, hogy bármit is vásárolhattam volna, de meg nem is akartam. Mindenféle tulajdon, még könyveim is, teher volt számomra, mely akadályozott a szabad mozgásban, de még a gondolkodásban is. Két kötést tűrtem csak el: anyámhoz s feleségemhez való szeretetemet. Azt véltem, így maradok súlytalan és szabad s nem gondoltam azzal, hogy semmit sem érek a szabadsággal, ha nincs mire felhasználnom. Azaz gondoltam vele, de elnyomtam a gondolatot, mert tűrhetetlen világossággal magyarázta volna életem sivárságát.

A Hungáriából, hol csak éjszakáit töltötte, feleségem naponta átjárt a Nádor-utcába, vagy egyéb rejtekhelyeinkre, az Aggteleki-utcába, a Tükör-utcába, ahova Ajlitól hordta anyámnak az ebédet. Többnyire jókedvűen nevetve állított be s egy perc alatt felvidította a vazelinos dobozok között futkározó egereket is, de megesett, hogy már az ajtón belépve egy kissé összeráncolta homlokát, orrcimpái elfehéredtek és sírva fakadt, mert valaki csúnyán ránézett az utcán, s attól félt, hogy bajt talál rám hozni.

December 24-re, karácsonyra valahonnét valahogy egy kis kacsát szerzett, megsütötte. Abban a percben, hogy behozta a szobába s letette az ünnepien megterített asztalra, megkezdődött Budapest ostroma. Valahol a szomszédságban, azt hiszem a főkapitányság épületébe becsapódott az orosz Katyusák egy lövedéke. A kacsa az asztalon maradt, levonultunk a pincébe, anyám mérgelődve, feleségem riadtan, én éhesen. Aznap már nem is kerültünk vissza a lakásba, az egész ház a légoltalmi pincében aludt a már előre elkészített fekvő alkalmatosságokon. Énrám azonban már csak egy fehér viaszkosvászonnal bevont nőorvosi műtőasztal jutott, feleségemre egy matrac nélküli sodrony. Úgy emlékszem, ez volt az első éjszaka, melyet teljes egészében az óvóhelyen töltöttünk.

Az elkövetkező hónapban, Pest felszabadulásáig, külső eseményekben s belső izgalmakban besűrűsödött mindaz, amit a megelőző tíz hónap előkészített a város számára. A végső német vereség s vele Budapest felszabadulása most már csak idő kérdése volt. De tudtam, másodpercek döntik el, hogy ki éri meg közülünk. A nyilasok most már szinte érdek nélkül gyilkoltak, fásultan, s még az eddiginél is módszertelenebbül. Ha olykor éjszaka felmentem a lakásba, a gróf Vigyázó Ferenc-utcára nyíló ablakon át hallani lehetett a száraz gépfegyver sorozatokat, melyekkel a rakpartokon a Dunába lőtték foglyaikat. Hogy mikor tévednek be a mi házunkba s onnét kit visznek ki a Dunapartra, nem lehetett tudni. Két szomszéd házban is megfordultak már, egy férfiholttest az egyiknek a kapuja előtt jelezte ottjártukat. Legnyugalmasabbak a légi bombázások órái voltak, noha a szomszédos Olasz-Magyar Bank tetején egy légvédelmi osztag dolgozott s a környék emiatt különösen sok bombát s belövést kapott, a mi házunknak is leszakadt egyik balkonja, a szembenlévő ház pedig teljesen kiégett. De bombázás alatt a nyilas razziák szüneteltek.

Az élet azonban féllábon tovább sántikált. Két házzal odébb, a Focher fűszerüzlet még mindennap kinyitott, noha mást, mint cipőpasztát már nem árusított; tulajdonosa, egy volt mérnök, cipőpasztába fektette egész forgótőkéjét. Dolgozott mellette a Szabados-féle fodrászat is, én is betértem hozzá egyszer egy hajnyírásra. Kinyitott olykor egy péküzlet is, az asszonyok sorba álltak eléje kenyérért s ha légiriadót fújtak, beszaladtak a legközelebbi légópincékbe. Ugyanígy, ha vízért álltak sort, egy közeli banképület udvarán, ahol egy múlt-századbeli kutat újra szolgálatba fogadtak. De légiriadó most már egyre ritkábban hangzott, mert a szovjet bombázók és vadászok előbb értek a város fölé, mintsem légvédelmi központunk észrevette. A napnak s éjszakának szinte minden órájában fejünk fölött kerengtek, szakadatlanul bombázva, gépfegyverezve az Olasz-Magyar Bank légvédelmét, mely egyre fáradtabban válaszolt. Ezek az órák voltak számunkra a legbékésebbek: a könnyű szovjet bombák nem veszélyeztették a légópincéket, de megóvtak a nyilasoktól.

Anyám azonban már megúnta a kényelmetlen pince-éjszakákat, zúgolódni kezdett. Az oroszokra is haragudott.

— Már három napja hallom, hogy elértek a Keleti-pályaudvarhoz — mondta mérgesen — hát miért nincsenek még itt? Amikor 1919-ben visszajöttünk Savanyúkútról, a nyaralásból, taxisztrájk volt s gyalog mentünk haza a Weselényi-utcába. Egy óráig sem tartott, nem hogy három napig!

Pörlekedő türelmetlenségének köszönhetjük valószínűleg mindketten az életünket. Nem volt hajlandó tovább a pincében éjszakázni. Illetve egy feltétel alatt: ha mindennap ebédután felviszem a lakás[illegible]ingre vetkőzik, megmosdik két órára befekszik ágy[illegible] Ha az Ajli éjjel-nappal [illegible] maradhat a lakásban s [illegible] történik semmi baja, mon[illegible] akkor engem se félts!

(Folytatjuk)

ORVOSI POSTA

G. G.-NÉ, RAKOSPALOTA Közölje címét, mert csak levélben válaszolhatunk.

V. L. Gyomorégése nem a dohányzástól, hanem savtúltengéstől van. Az éjszakai munka ilyenkor kedvezőtlen hatású. A szódabikarbóna nem ártalmas.

SZ. J. A bőrviszketés oka lehet külső (szappan, téli ruhadarab, fehérnemű) vagy belső (különös anyagok a vérben, táplálkozási zavar, túlérzékenység bizonyos anyagokkal szemben, mérgek). A betegségek közül a cukorbaj, a sárgaság, vesebetegségek, köszvény, Basedow, fehérvérűség, daganatok okozhatnak viszketegséget. Előfordul még az életfordulókon: kamaszkorban, a változás éveiben és az öregkorban, mint öregségi tünet. Néha pusztán »idegesc tünet. A kezelés a különböző okok szerint különböző kell, hogy legyen. Tüneti szerek közül a legjobban bevátak: bróm- és valeriana-készítmények, naponta 3—4 metylenkék-tabletta, fehérjeinjekciók, sajátvérkezelés, hőlég, tölgyfakéregfőzet vagy citromlé külső bedörzsölése, mentholos kenőcs, mentholos alkohol, calcium, resorcin.

N. T. A bőr és a vesék oly szorosan »kooperálnak«, hogy egyszerű pattanások (a »vimmerlik«) már idült vesegyulladást okozhatnak. A bőr és vese szoros együttműködése a teljes egészség nélkülözhetetlen feltétele.

K. L.-NÉ. Belgyógyászati lelete alapján Ön nem lehet szívbajos. Szívtájéki panaszok még nem jelentenek szívbajt. Másik kérdésére: az »idegek karbantartása« ne jelentse idegcsillapítók féktelen használatát, hanem inkább jellemnevelést. Higgye el, hogy sok úgynevezett »idegkimerült« csupán etikailag gyenge egyéniség, aki ok nélkül félti magát és megerőltetéstől tart akkor is, amikor ilyesmiről szó sem lehet.

A. S., KARCAG. Az irracionalizmus oktalanság, hiszen még az irracionalista elméletek felépítéséhez is ráció, ész kell! Olvassa el Lukács György most megjelent könyvét: »Az ész trónfosztása.« A gyógyítás minden mozzanata csak racionális lehet, mert ha nem az, akkor kuruzslás a neve. Persze, a lélektani gyógyítás éppoly racionális, mint a gyógyszeres, műszeres, sugaras beavatkozás.

K. T.-NÉ. A rák inkább normális vagy alacsonyabb vérnyomással jár. A magas vérnyomás inkább rákos hajlam ellen szól. A labilis vérnyomásúak között gyakran figyelhetjük meg, hogy az első mérés magasabb értéket mutat, mint a néhány perc múlva megismételt második.

Dr. W. A.

A HET KÖNYVEI

SZIKRA KÖNYVKIADÓ

Lenin Művei. 14 kötet. 1908. 407 o. Kötve 18.— Ft.

ÚJ MAGYAR KÖNYVKIADÓ

Fegyin: Az Arkturusz szanatórium. (Regény.) 134 o. Kötve 11 50 Ft.

Iszakovszkij: Válogatott versek. 78 o. Kötve 8.— Ft.

MŰVELT NÉP KÖNYVKIADÓ

Felsőtárkányi táncok. Összeállította Sz. Szentpál Mária. 79 o. 6.50 Ft.

Gnyegyenko—Hincsin: Bevezetés a valószínűségszámításba. 141 o. 14.50 Ft.

Varga Tamás: Népszerű algebra. 231 o. Kötve 14.— Ft.

Rádióműsor

SZERDA, NOVEMBER 10.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.30: Operarészletek. — 9.20: Régi kastély — új élet. — 10.10: Ádám Jenő előadása. — 11.00: Hangverseny az ifjúság számára. — 12.15: Tánczene. — 13.00: Schiller versei. — 13.20: Népi zenekar. — 14.50: Magyar hangszeres muzsika. — 15.20: Gyermekrádió. — 16.20: Dvorzsák: Az arany rokka — szimfonikus költemény. — 16.40: Válaszok levelekre. — 17.10: Nemzetközi kérdések. — 17.25: Szív küldi. — 18.00: A virágzó mezőgazdaság útján. — 18.30: Lakatos Vince és zenekara. — 19.00: Mesterházi Lajos jegyzetei. 19.15: Jutalomműsor. — 20.00: Esti Híradó. — 20.20: Vidám zenés műsor. — 22.10: Tíz perc külpolitika. — 22.20: Szimfonikus zenekar. — 23.30: Éji zene. — 0.10: Népdalfeldolgozások.

PETŐFI-RÁDIÓ: 14.00: A Varsói Rádió műsorából. — 14.40: Művészlemezek. — 15.40. Klasszikus operettek. — 16.20: Ifjúság. Verses, zenés irodalmi műsor. — 16.40: Vidám népi muzsika. — 17.20: Munkácsy Mihály. II. 17.45: Kamarazene. — 18.30: A népi demokratikus forradalom hazánkban. — 18.50: Operettrészletek. — 19.30: Az épülő kommunizmus nagy országában. — 20.00: Vaszy—Dékány: Dalol a szteppe. — 20.20: Sporthíradó. — 20.40: Operarészletek. — 21.20: Orvosi tanácsok a pajzsmirigybetegeknek. — 21.30: Színes népi muzsika. — 22.30: Tánczene.

— **A szeszipar** az év utolsó negyedében 4900 hektoliter likőrt és 5200 hektoliter rumot és pálinkát készít terven felül.

Bíróság előtt a Sopianae Gépgyárat fosztogató bűnszövetkezet

A Sopianae Gépgyárban, mint ismeretes, kilenc, nagyobbrészt vezető állású alkalmazott fosztogatta a gyár értékeit, szerszámokat, műszaki cikkeket sikkasztottak el, az így szerzett anyagokból a gyár gépein saját céljaikra munkaeszközöket és gépalkatrészeket készítettek és ezeket magánúton értékesítették. *Összesen mintegy 25.000 forint kárt okoztak.*

Az ügyet most tárgyalta a pécsi járásbíróság. *Rátkai* Béla volt csoportvezetőt és *Várnagy* Nándor technológust, akik egymással összejátszva, rendszeresen adtak el gyári anyagokat, főleg videa-fémlapokat: társadalmi tulajdon sérelmére bűnszövetkezetben ismételten elkövetett sikkasztás bűntette címén ítélték el. *Rátkai* Bélát háromévi és hathónapi börtönre ítélték. *Várnagy* Nándor büntetése pedig két év és hat hónap.

Lassányi László vaszesztergályost, aki egy ismerőse motorkerékpárját a gyárban megjavította, hathónapi börtönre ítélték. *Tóth* Zoltán volt művezető és *Mecseki* Ferenc díszpécser négy esztergapadot készítettek el az üzemben magáncélra. Tóth Zoltán büntetése kétévi, Mecseki Ferencé egyévi és hathónapi börtön.

Sudár Emil volt művezető, *Rózsahegyi* István volt villanyszerelő és *Mirbach* Antal lakatos a pécsváradi kekszüzem részére 6300 forintért tésztanyújtógépet készített. Egyenként kétévi börtönre és 2000 forint pénzbüntetésre ítélték őket.

A gyár volt főmérnökét, *Révész* Istvánt, akinek hanyag ellenőrzése lehetővé tette a sorozatos bűncselekményeket, a bíróság bűnösnek mondotta ki *a társadalmi tulajdon hanyag kezelésében.* Hathónapi börtönre és 1500 forint pénzbüntetésre ítélték.

Színházak műsora

Operaház: Don Pasquale; VII. és XVI. 1. (7) — **Erkel Színház:** Faust; 17/2. (7) — **Nemzeti Színház:** Othello (fél 7) — **Katona József Színház:** Három egyfelvonásos (7) — **Magyar Néphadsereg Színháza:** Holnapra kiderül (7) — **Déryné Színház** (a Magyar Néphadsereg Színházának Kamaraszínháza, XIII., Váci út 63.): Csalódások (7) — **Madách Színház:** Tévedések vígjátéka (7) — **Madách Kamara Színháza** (Madách tér 6.): Egy pohár víz (7) — **Fővárosi Operettszínház:** Nincs előadás — **Blaha Lujza Színház** (Dohány u. 42.): Montmartrei ibolya (7) — **Vidám Színpad:** Hol szorít a cipő? (7) — **Fővárosi Kis Színpad** — a Vidám Színpad vendégjátéka: Hogy volt! (fél 8) — **Petőfi Színház** (volt Ifjúsági Színház): A kőszívű ember fiai (7) — **Jókai Színház** (volt Ifjúsági Színház Kamaraszínháza): Vízkereszt (7) — **Állami Bábszínház:** Csalavári Csalavér (fél 3 és fél 5), Szigorúan bizalmas (fél 8) — **Zeneakadémia:** Magyar Állami Hangversenyzenekar; D. 2. (8) — **Bartók terem:** Egyetemi és főisk. »N.« bérl. 2. (7) — **Budapest Varieté:** Tréfaszüret (8) — **Kamara Varieté:** Lepsénynél még megvolt (6 és fél 9).

Lósport

A szerdai ügetőversenyekre jelöltjeink a következők: I. Coboly — Csókoslány — Csókos. II. Ballada — Bonbon — Gavallér. III. Hasznosbankó — Kamasz — Acsorgó. IV. Andor D. — Akasztó — Miki. V. Pornó II. — Csinos D. — Balamb'r. VI. Bajkeverő — Bibic — Arany. VII. Ancsa — Ahogyan — Bátor.

FÉRFI ÁLLÁS

Két onaiio autó motorszerelőt, két órálló autó villamossági szerelőt, egy autó lakatos karosszéria szerelőt, egy elektromos targonca kezelőt azonnal felveszünk. Jelentkezés: Főv. Útépítő Váll., Bp., X., Bihari út 4. Kozmányi mérnöknél.

A Budapesti Kénsavgyár nagytétényi telepére vizsgázott kazánfűtőt, villanyszerelőt és segédmunkásokat veszünk fel. Jelentkezés: Bp., XXII., Nagytétény, Vörös Hadsereg útja 8. A kénutcai telepünkre segédmunkásokat veszünk fel. Jelentkezés: Bp., IX., Kén u. 5. Munkaruhát, üzemi étkeztetést, naponta 5.— Ft értékű védőételt, vidéki dolgozóinknak ingyen munkásszállást biztosít a vállalat.

Alkalmazunk azonnali belépésre csak budapesti munkásokat vízgáz- és fűtésszerelő művezetőt és építőipari segédmunkásokat. — Munkásszállás és egyéb építőipari kedvezmények. — Jelentkezés: Népművelési Építő és Tatarozó Vállalatnál, Bp., V., Kossuth Lajos u. 14—16. Munkaerőgazdálkodás.

Munkásszállót, étkeztetést biztosítunk s. munkásoknak. Fűtőt azonnal felveszünk: Vörös Csillag Traktorgyár.

Kőműves és fényező szakmunkásokat felveszünk. Csepel Autógyár Munkaerőgazdálkodás, Szigetszentmiklós-Gyártelep.

Azonnali belépésre keresünk lakatosokat, villanyhegesztőt, szivattyújavításban jártas géplakatost, hegesztni tudó csőszerelőt és férfi s. munkásokat. »MASZOLAJ« Csepeli Ásványolajipari Váll., Bp., XXI., Petróleumkikötő. — Megközelíthető: A csepeli gyorsvasúttal és 19-es autóbusszal.

Jó keresettel magánháztartásokból üvegbegyűjtésre gyűjtőknek megbízást ad a Budapesti MÉH. Jelentkezés: egy fényképpel naponként d. u. 2—4 között Kassai elvtársnál, Sallai Imre u. 11. cz. alatt.

Ülőbútor asztalossegéd felvételik önállóan dolgozó XX. ker., Pesterzsébet, Katona József u. 25. sz.

Eleserélném szobakonyhás jövedelmező házfelügyelőségemet, betegségem miatt, sürgősen 2 szobás lakásért, ráfizetéssel. VIII., Losinci u. 19. sz.

Normás hatéves gyakorlattal, helyet változtatna. Gróf Gyula. III., Bécsi út 40.

Eleserélném II., Filler utca 25. alatti házfelügyelőségemet budai 1 szoba összkomfortos lakásra. Érdekl. lehet egész nap.

Házfelügyelőséget villában keres középkorú házaspár. Cím: Simon Károly, Budapest, Elemér u. 5. I. 11.

Állást keres idősebb szakképzett kertész és mint szalak pályamester. — VIII., Köris u. 33. fsz. 10.

Könyvelő évtizedes és kereskedelemakorlattal, műés ügyviteli ző, elsőrendű, y szakember, ségeinek megelhelyezkedést Azonnali beés lehetséges. — Fő utca 63— 72.

NŐI ÁLLÁS

Intell., idősebb, gyermekgondozónő nappali állást keres. IX., Ráday u. 53. III. 1.

Bármilyen négyórai könnyű elfoglaltságot vállal 56 éves, németül jól beszélő nő. VI., Kmetty u. 14. I. 13.

Angol, német, magyar gyors- és gépírónő, franciául is tud, félnapos lehetőleg délelőtti elfoglaltságot keres. Tel.: 366—031. Evetke u. 3.

HÁZTARTÁSI ALK.

Bejárónőt fél napra v. egész napra felveszek. XI., Bartók Béla út 76. IV. 3.

Egyszerű falusi asszony, nyugdíjas, elmenne főzni magánoshoz. »Békesség 625« jeligére.

Megbízható tak.-nő félnapokra ajánlkozik. Majakovszkij u. 36. II. 15. Fazekas.

Takarítást vállalok bennlakással, jó családnál. »Csak Budán 1659« kiadóba.

Perfekt háztartási alkalmazottat keresek. 341—464.

Idősebb nyugdíjas asszony házt. vezetését kis családnál vállalja bentlakással. Jelentkezési időt vasárnapra kérek. K. Józsefné, III., Erdőalja utca 137.

Gyermekgondozást, főzést, javítást vállalok. Pontos ajánlatokat »Nyugdíjas 1927« jelig. kiadóba.

Főzőmindenest azonnalra felveszek. Pozsonyi út 23. V. 1. Tel.: 122—599.

Bejárónő minden napra felvételik. Lenin krt. 60. III. 3.

Gyermekszeretű főzőmindenest felveszek. Flesch. VIII., Népszínház u. 37. I. 5.

Ügyes, közelben lakó bejárónőt keresek naponta 3—4 órára. Erdélyi, Rákóczi út 14. IV. 1/a.

Takarítást vállalok hetenként háromszor, d. e. órákban, órabérbe is. »Lelnformálható 1657« jelig. kiadóba.

Jólfőző mindenest keresek kétszemélyes, háromszobás háztartásba, bentlakással. Sugár, Rákóczi út 24. Négytől ötig.

Vállalok takarítást háromszor hetenként. Kozmáné, IX., Szamuely u. 52.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Irógép, számológép javítás, garanciával. Farkasnál. Visegrádi u. 53.

Irógép, számológép javítás, karbantartás, garanciával. Kovács irógépműszerész. Kertész u. 46. — Tel.: 428—141.

VARRÓGÉP

Varrógépek javítása jótállással. Használt gépet veszek. Bachrach műszerész. Dohány 68. 223—666.

Varrógépfej, üzemképes szíjgyártó ponyva, kárpitos, erős munkára alkalmas, eladó. Bp., II., Budakeszi út 47. Cipész.

Varrógép, Singer, centrálbobbin, gyermekkocsi, női inhalmelény eladó. Megtek. csütörtökön egész nap, más napokon este 6 után. Nagymező u. 22. I. 2.

GÉP, SZERSZÁM

Bauer 825 cm. stabil 24 HP motor eladó. Bpest, XIV. k., Erzsébet királyné út 72.

2—2½-es vill. mot. keresek azonnali megvételre. Lehet rossz is. Gyön, Pest m., Vasút u. 60. sz.

Eladó új 800-as magánjáró szalagfűrész. **Sashalom,** Temesvári út 14. Nagy Elemérnél, Személyesen tárgyalok.

3 HP, 3 fázisú, 190 V, 1440 ford. villanymotor, transzmisszióhoz, vas szájtárcsák eladók. VII., Izabella u. 5. Fémnyomó.

HOMOKFÚVÁS

Használt gépek, fémek felújítása, homokfúvása. Fülöp I., Bp., XIII., Balzac u. 30.

Wertheim gyárimányú habverőgép, univerzális kivitelben, két db. üsttel és habverővel eladó. VIII., József u. 12. Tel.: 138—515.

8 kalapácsos darálógép eladó. Megtek. 6—8-ig, d. u. XIV., Róna u. 223. Lőrincz József.

SZŐNYEG

Keleti perzsa őszszekötő, 3.75x1.15 igényesnek eladó. Lenin krt 92. II. 15.

Szőnyegjavítás, tisztítás, rojtozás, átalakítás Hoffmanné, Ráday u. egy. T.: 189—387.

Futószőnyeg 400x125, kitűnő állapotban 700, eladó, XIII., Fóti út 12. I. 6.

HANGSZER

Harmónium olcsón eladó. XV., Pöltenberg u. 85.

Hohner 80-as harmonika olcsón eladó 200—399. Visegrádi u. 38/B. II. 4.

Zongorát, pianinók, tangóharmonikák (Hohnerok) javítása, szakbecslés, Radványinál, Szövetség u. 18. (Diákcsarnoknál.) 420—290.

Hohner 120 basszusos 4 váltós harmonika eladó, Garay tér 15. I. 18.

Zongorát, rövidet, bérbe vennék. Edőmér u. 4. Tel.: 450—012.

FOTÓ, OPTIKA

Fényképnagyító eladó. Bartók Béla út 62. IV. em. 3.

Agfa Karát Compur-Rapid Agfa Solinar 1:3,5 f=5 cm lencsével, bőrtokban, Zeiss prizmás látcső 6x fényerővel kitűnő állapotban eladó. XIV., Mexikói út 50. I. 5.

Exa tükörreflexes fényképezőgép sürgősen eladó. VIII., Leonardo da Vinci u. 32. Török.

RUHÁZAT

Új, sötétszürke egysoros télikabát, mikádó, szőrmebéléssel eladó. V., Szabadsajtó út 6. üzlet. (Italbolt mellett.)

Kitűnő, panofix-szel bélelt perzsagalléros víz, szürke férfibunda, Női perzsabunda eladó. Tel.: 158—329. Városmajor u. 28/c. Virge.

Megvételre hosszú börkabátot keresek. Hutyra Ferenc u. 14. Tel.: 139—765.

Bundák, szőrmebélések Köves szűcsnél. Átalakítás, Javítás. — Használt szőrmét, bundát készpénzért veszek. Semmelweis u. 17. — Tel.: 386—662.

38-as sibakancs eladó. Kisfaludy köz 2. IV. 1. 5—7. Beneda.

Panofix-szel bélelt, kifogástalan férfibunda középtermetre, fekete női télikabát magas termetre, kifogástalan állapotban eladók. VI., Majakovszkij (Király) u. 102. félemelet 2.

Gyermek télikabát, remek (tizenhárom évesig) igényesnek, harmincnyolcas télicipő, 38½-es sícipő eladó. Nagy, Sztálin út 55.

Perzsabunda, ritka szép, középtermetre eladó. Trombitás út 16.

IRHABUNDÁK

festését, tisztítását, alakítását és javítását elvállaljuk. Gyors és elsőrendű munka. Festés, tisztítás és kisebb javítás ára együttesen

110 forinttól forintig

Felvevőhely: VI., **Vörösmarty u. 47/b.**

Tel.: 125—442. valamint:

XI., Bartók Béla út 46. Tel.: 468—502.

XI., Móricz Zsigmond körtér 16. Tel.: 257—084.

III., Lajos u. 49/c. Tel.: 162—688.

Szőrmebundák, különlegesen értékes női ruhaneműek, lakberendezési tárgyak eladók. 402—096. Pozsonyi út 33/a. II. 5.

RÉGI KÖNYVEK

Révai Lexikon új állapotban eladó. — Nádor u. 5. III. 2/a. 21 kötet.

ADÁS, VÉTEL

1 db vörösréz fürdőkályha, 1 db faipari szalagcsiszoló, eredeti gyári motorral, porszívó berendezéssel, 1 db 3 kerekű Méray motorkerékpár-karosszéria alvázzal, feldnikel eladó. Megtek. hétköznapokon. Bp., XVIII., Tinódy u. 2. Balla József.

Betoncső kapható, Strausz Antal, XI., Bartók Béla út 103/a. Tel.: 468—364

Kályha, nagyméretű, kifogástalan, eladó. XII., Csaba u. 3.

Gyermekágy fából eladó. Farkas István, XIII., Katona József u. 35.

150x180 belga csiszolt tükör eladó. József krt 38, III. 17.

Perpetuum kályha csövekkel, precíziós, újszüst körző eladó, Landler J. u. 28. I. 14.

Nife akku, 10 cellás, 6 voltos, töltővel. Erős üzleti rács, 2 db, 260x160. Cégtábla üveg, neon csillár eladók. 339—486. Stáhly 2.

Salgótarjáni folytonégő háromaknás kályha eladó. XIV., Gyarmat u. 3.

Eladó ajtó tokkal, könyvespolc, tölgyfa, 2 db vas rács, öntöttvas, ajtóra ablakra használható, 2 db biedermeier szék. II., Vend u. 6. sz.

Marabu gyártmányú fafűtéses kályha eladó, XII., Vas Gereben u. 20.

Ikerablakok, ajtók, építkezésből, bontásból visszamaradtak eladók. Hungária krt 86.

Jégszekrény, középnagyság, jó állapotban olcsón eladó. 381—065. Schneider, Fehérhajó 8—10.

Mindenféle faanyagot, használt deszkát gerendát, sőt bútort vennék. Asztalosmester, Mártírok útja 3. 128—629.

Butángáz fűtésű gázkályha eladó. — Récsey, IV. (Ujpest), Dózsa György u. 57. szám.

2 db, Bortvig rács, 1 db, kiskocsi eladó, Bpest, IX., Szamuely u. 26. Lakatos-műhely.

Dunaharasztin, Rózsa F. u. 38. alatt, egy pár lókarban lévő lószerszám eladó.

Jó állapotban lévő irha zsákot vennék. Telefon: 166—379. — Lóránt 13.

Drótkerítés minden nagyságban, vasoszlopok eladók. Keskeny János. Bp., Retek 24.

Fehér mély kocsi kifogástalan állapotban eladó. V., Párisi u. 4. III. 10. Hegedüs.

Ezüsttálca, modern, nagy, gömbölyű eladó. Bajcsy-Zsilinszky 41. I. 6.

Motoros robogó, majdnem kész 100-as Csepel motorral, elfogadható áron. Valamint Márklin ónat sinekkel, vagonokkal, Gyermek kerékpár eladók Tel.: 493—315. Ujpest, Csokonai u. 19. sz.

300-as vasvázas szalagfűrész egybeépített motorral 3500 Ft-ért eladó. Iparművészeti Mütterm. XIII., Balzac u. 26.

Rádiót, gramofont, szőnyeget, festményt, vitrintárgyat vennék. Szentkirályi u. 32/B. II. lépcső I. 3. Virág. Délután 4-ig. este 420—655.

Eladó 1 db. Ia villamos hűtőszekrény 1 db. nagyméretű sötétkék börkoffer, 1 db kétágyra való csipketerítő, 1 db. zománcozott asztalűzhely, 1 db. kétfazekas fűrészporkályha. II., Szemlőhegy u. 4/B. I. em. 1. Megtek. egész nap.

Sipoló fazekat vennék. Megyesi. Bp., Frankel Leó u. 24.

Vörösréz fürdőhenger, komplett, Phöbus benzinfűző eladó. Gyöngyösi Riday 34. fszt.

Bután gázkályha és fallmelegítő, háromlángú gáztűzhely eladó. XI. Fadrusz u. 9/b. 258—464.

ALBÉRLETI SZOBA

Kisiparos üres albérleti szobát keres. Egész nap nincs otthon. Vogel, Baross u. 48.

Belvárosi szobámat kiadnám rendelőnek, kozmetikusnak, v. orvosnak. T.: 380—400. V., Váci utca 9. szám. I. em. 1.

Megbízható elég. nő albérleti szobát keres. Cím: Leonardo da Vinci. 14. I. 2.

Fiatal mérnök keres különbejáratú, csinosan bútorozott szobát, Központi fűtés előnyben. Tel.: 126—740. 1/9—1/5-ig. Bp., V., Honvéd u. 16. II. 6/a. Feith Sándor.

Utcai szoba kiadó idősebb férfinek, némi ellátással. »Magánosnai 1923« jelig. kiadóba.

GYERM. GONDOZÁS

Gyermekgondozást vállalok. XIV., Gizella út 49, III. 2. Vargáné.

Kisgyermek gondozást, főzést vállalok fél napra. »Intelligens« Felszabadulás téri hirdetőbe.

Óvónő gyermekek nevelését vállalja, reggel 9—1-ig. Megbeszélés hétköznap 4—6-ig. VI. k., Székely Bertalan u. 2/B. II. 11.

Intell, család kis gyermek gondozását vállalja. IX., Páva u. 35. I.

VEGYES HIRDETÉS

Rekamiét, fotelt, széket készít, javít, Kádár, Rudas László utca 67.

2 db sálszövőráma (az egyik rézhengeres) eladó vagy bérbeadó. Kecskeméti u. 2. V. 37.

LÁNC-ÁGY

fotelágy. Fizetési kedv. Rudas I. u. 19. Nyugatinál.

Fonalgombolyítót, kötőorsót, fagombotstb. készít faesztergályos. VII., Kertész utca 8.

Iparosok, készítők, kereskedők! Háztartási cikkek, játékbazár. és rövidárut veszek. Kulik János, Albertirsa.

Cukrászipárosoknak cukorkaöntő gumiformákat javít, átalakít, készít Kürti gumivulkanizáló. Bp., Izabella u. 32.

Zippzárjavítás, bármibe, ringlizés, nylonharisnya átkötés, cserélés. Ó u. 40.

Revolverpadra 14 mm-ig bármunkát vállal: Gépmühely. V., Tanács krt. 10. udvarban.

10—12-es sikkötőgépet keresek megvételre vagy bérbe. Pongrácz. Váci u. 19.

Körkötőt bérbe keresek. Csucsi. XIV., Vértes u. 5/c.

Egyszeregy pergőjáték, diaboló, jojó. Szent István krt. harminc. I. Játékkészítőnél.

Kártoló- és fonókészüléket vagy síkkötőgépet 4-estől bérelnék, esetleg megvenném, lehet vidékről is. Házilpros, Bp., VI. Hegedű u. 6. I. 9.

Butorrúgót bérmunkában kilogrammonként két forintért készítek. **(Készen is kapható.)** Németh József. VIII., Futó u. 49.

Gatter bérvágást, villanyhegesztést, mindennemű közúti jármű készítését és javítását vállalom. Talicskák állandóan kaphatók. Szentesi típus 248 pesti típus 220 forint, szabadalmazott kerékkel. Farönköt, gerendát veszek. Mesterházy. XIV., Hungária krt. 193.

10/8 körkötőgép minden hozzávalóval eladó. Este 7—9. VIII., Rákóczi út 61. I. 2.

10-es körkötőgép eladó. IX., Tompa u. 12. IV. 2. 343—010.

Kétfekhelyes ebédlő rekamiék kaphatók fizetési kedvezménnyel. XI., Verpeléti út 12. **Riemer.**

Asztalosok, figyelem! Öntött vas pillanatszorítót vidékre is szállít utánvéttel: Lakatos műhely. VI., Lovag u. 15. 120x315 méretben: Ft 72.80.

Síkkötőgépet 8x80 és 10x80 szélességben vennék vidékről is. Kötöde. Baross u. 4.

Homok eladás. Házhoz is szállít: Szamosi, Pesterzsébet, Alsó Teleki u. 2.

10-es hengerű körkötőgép eladó. Cím: Bp., XIII. ker., Kiss József u. 103. I. 15.

Kézi kötőgép hetes, netvenes eladó. Harangozó. Pécs, Marosvásárhely u. 4.

Törzskönyvezett, díjnyertes származású szálkásszőrű tacskó kölykök jutányosan eladók. Tel.: 468—625.

Rekamiék, székek, fotelok készen és rendelésre. Bokor kárpitosnál, Eötvös utca tizenhét, Sztálin út sarok.

Két tehén eladó. II., Cseppkő u. 57. Reitterer.

Konyhabútor állandóan, fizetési kedvezménnyel kapható. Hujber asztalosnál, Szamuely u. 58. sz.

Vidéki szövetkezeteket látogatóknak kisiparos kitűnő mellékcikket ajánl. VIII., Lévai Oszkár u. 45. II. 12.

Eladó 8-as körkötőgép, fölszereléssel. Tel.: 224—361. Jósika 29.

Kétszemélyes, egy kézmozdulattal ágyazható, világítós rekamié, különféle felújított rekamiék, fotelek, székek, fotelágy, szelon, Marosánál. Jókai tér hat.

Buksi szálvezetős eladó. VII., Damjanich 29. Dr. Vág.

Mechanikai revolveres szövőgépre, cérnázóra keresztorsózóra bérmunkát vállalok. Földi Ivánné. Sallai I. u. 4. 111—330.

Komplett kerítést v. fonatot készítek. (Raktárról is kapható.) Németh József. VIII., Futó u. 49.

Lakásátalakítás tervezést vállalja: Építész. Cím: Fratricsevics. Ferenc krt. 7. II. 13.

Buksi bérbe. Bp., XII., Sirály u. 11/a. Könczey.

Faesztergályos műhely megnyílt. Fagombok, hideg és meleg csavarók fonalgombolyítót, stb. készít. Fodrászoknak és fodrászcikk készítőknek. Budapest, VIII., Bacsó Béla u. 36. Rákóczi térnél.

Gombáthuzáshoz kellékek kaphatók. Massányi, — XIV., Szatmár u. 13.

Egyágyas kötőgép eladó. Készítés, javítás. Zsoltai. V., Jókai tér 7. fszt. 9.

8-as körkötőgép eladó. II., Frankel Leó u. 23. V. 12—13.

Francia import toulousi libák eladók, Soványan 8—10 kg. 38—42 db-ot tojnak évente. 700 Ft párja. Nagy. Torbágy. Kossuth u. 27.

Grosser 6-os tűt cserélek 7-es Diamandért. Szugló u. 88.

Gyonyörű konyhabútor minden méretben, legolcsóbban készítőtől. VIII., Futó u. 1. Szabolcs.

Kisiparosok! Volt főkönyvelő és adóhivatali tisztviselő vállalja könyvelését és adóügyeinek elintézését. Simon. Csillaghegy, József Attila u. 47.

Szövőszék reguláctros, egyszáznegyvenötös, takácsgép egyszázas széles, tízfejes orsózógép, Jókai-sorozat eladók. Bárdoss, Batthyány u. 46.

Ciklopkő, pilisborosjenői hasított és spiccelt, burkolaászi lépcsőkövek eladók. III., Vörösvári út 91. Megtek.: 8—5 ig.

Síkkötő, tűágy nélkül, alkatrészek, hiánytalan, Szőllőget, Attila u. 28. Szilágyi.

Harisnyakötőgépek szakszerű javítását vállalom, XIV., Erzsébet királyné út 101.

Lemosható üveg, bőr és nylon festését vállalom. »Iparművész.« Tel.: 385—121.

Buksi kötőgépet készít és javít: Juhász, IX., Gát u. 33.

Kétszemélyes rekamiét 2500-ért, bordó szövettel, garnitúrát, fotelt, széket olcsón, jótállással, fizetési könnyítéssel kárpitosnál, Baross u. 77.

Lakatosmunkát, vaslamint a szakmába vágó bér- és tőmegmunka készítést és javítást vállalok. Tel.: 496—264.

Sorfákat, suhángokat, díszfákat, díszcserjéket, parkfenyőket, fenyő és egyéb csemetéket, valamint fenyőgyalyat koszorúhoz, karácsonyfához szállít. Németh faiskolája. Bp., I., Szabó Ilonka u. 34/b.

Művészi kivitelű

SÍREMLÉKEK

minden minőségben.

Boros, Dob u. 2.

Buksi- és körkötőgépre bérmunkát vállalok. Gyöngyösi, Ráday 34. II. udvar. fszt.

Buksi szálvezetős, acéltűágyas, vadonatúj, igényesnek eladó, este hatól Klauzál u. 8. II. 2.

Patkánycsapó, varjúcsapda, vidracsappantyú kapható. Egérfogósnál. Bp., Rákóczi út 6.

Kisipari kettőszemélyes rekamié, fotel, szék, jótállással, fizetési könnyítéssel eladó. Rákóczi út 32. fszt. 3.

Buksi kötőgép teljes felszereléssel eladó. XII., Edvi Illés u. 8876. Gruber.

Szemfelszedés, műszövés, nylonátkötés gyorsan, szépen. Sziget u. 15. Pilvax köz. Szemfelszedőnél.

Vaskalyhák javítása, samottozása. **Lukász.** Pannónia u. 2. Tel.: 314—009.

Kárpitos házakhoz legolcsóbban ajánlkozik. Szabó István. Ranolder u. 3.

Kisiparosok kiskereskedők kötelező könyvelését szakszerűen vállalja okl. könyvvizsgáló. Telefonhívás reggel 9-ig 256—000. Jagelló 28.

Keresztorsózót bérbe v. megvételre keresek 3—12 orsósig. Kovács, VIII., Bíró Lajos u. 56.

Ne fagyoskodjon! Szakszerűen olcsón légmentesítjük lakásában az ajtókat és ablakokat. Közületnek is. Brieger Zoltánné, XIII., Katona József u. 39. Tel.: 115—550.

Buksit vagy síkkötőgépet keresek megvételre vagy bérbe. Tremmel Lajos, Hajós. 1270.

Mogyorósbányán 900 öles szőlő és egy lendkerekes kútszivattyú, 18 m-es eladó. Pestlőrinc, Kossuth u. 153.

Használt kétszemélyes rekamié bordó epinglével, kifogástalan, eladó, Vörösmarty u. 73. Száraz.

Házikabátot, női, férfi köntöst, pizsamát, frottírköpenyt készítek hozott anyagból. Kálmán, Guszev (Sas) utca 6.

Szőnyegét bútorkárpitját különlegesen, szakszerűen lakásán is kitisztítja, megjavítja Domány Gyula, Majakovszkij utca 56. Hívásra házhoz jövök.

Kötőgép (Buksi) eladó. Nemes László, Ilka u. 45. Telefon: 496—738.

Csiszolási bérmunkát vállal Szorád, II., Kandó K. 3.

(Pop 10-es) síkkötőgép eladó. Érdekl. d. u. 6—8-ig. V., Molnár u. 33. f. 2.

Varrógépre bérmunkát vállalok. 292—435.

Kinyúlt zoknijat, térdharisnyáját újrayugumizom, párja 2.80. Pulóverje, kardigánja kinyúlt paszszéját, manzsettáját begumizom. Rákóczi út 60.

Szemfelszedés megvárható, legszebben, legolcsóbban Ibynél, Gerlóczi u. 9.

Kézi szövetszövőszék, 80 cm széles, tiszta vasból kapható. Üzemben megtekinthető, Rózsa, Sallai Imre utca 32. sz.

Buksi kötőgép szakvezetővel eladó. Budafoki út 41/a, V. emelet. Szabó. Megtek. vas. egész nap, hétköznap 18-tól. Munkaidő alatt 141—498.

Nyolcas körkötőgép komplett felszerelve sürgősen eladó. — Cím: Csupó, Budakalász, Ságvári 31. Tel.: 141—679.

Szőrszálak, szemölcsök végleges eltávolítása 100 százalékos garancia mellett. Körner kozmetika, Lenin krt 55. Tel.: 428—586.

Ternózást vállalok. Ternógép eladó. Sebők, VIII., Futó u. 3. sz.

Rekamiék, székek, fotelok készen és rendelésre, javítás. Használt bútorát becserélem. Fiz. könnyítés. Bujtás kárpitosnál, Pesterzsébet, Előd u. negyvenegy. Villamos végállomás.

Menyasszonyi csokor, koszorú, művirág készítés. Bp., Nagydiófa u. 18. Rókus-kórháznál.

Kétszemélyes rekamiét, patent és villanyvilágítós rekamiét, fotelt, széket olcsón készít kárpitos, Bacsó Béla utca 9. (Népszínház utcánál.)

AUTOKRAT

rúgó nélküli sérvkötő,

éjjel-nappal viselhető.

Fűző, haskötő, lúdtalpbetét,

PÁRTOS LÁSZLÓ,

Bp., V. Néphadsereg u. 3. sz. (Volt Falk Miksa utca.)

Telefon: 310—661.

Vidékre díjtalan képes prospektus.

Nagyon kedvező fizetési kedvezménnyel készítek rekamiét, fotelt, székeket. Farkas kárpitos, Wesselényi u. 26. Bejárat Nagydiófa utcából.

Keresztorsózó dobokat készítek, gépműhely. XX. ker., Álmos u. 10. Törpe oszlopos fúrógép eladó.

Fasarkok papucskészítők, cipőkészítők részére kapható. XIII., Sallai Imre u. 23/a, készítőnél. Fenyő.

Hordók, húsozó- és kápos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Komárom m. Dolgozók Lapja

1968 NOV 14

JÓ REGGELT!

1968. nov. 14. csütörtök

Aliz

napja

75 éve, 1893. november 14-én Újpesten halt meg Fessler Leó, a nagyvárossá alakuló Budapest kiváló épületszobrász-művésze. Atyja a bécsi Képzőművészeti Akadémián a szobrászat tanára volt. Őt a hetvenes évek elején Ybl Miklós hívta Pestre, a nagyszabású építkezésekben való közreműködésre. Első megbízatásának — a régi Műcsarnok díszítő-szobrászati munkái a Népköztársaság útján — kitűnő teljesítése után sorjában kapta újabb megbízatásait, főként az Ybl tervezte épületeken. Az épülő Operaház szobrászati díszein kívül az ő alkotása a homlokzaton elhelyezett Erato- és Terpsichore-szobor, amelyeket a közelmúltban újítottak fel. O faragta a Bazilika timpanonjának szobrait, a 12 apostolt és sok belső szobrot. Legjobb műve a Kálvin téren felállított egykori impozáns Danubius-kút, amelyet súlyos háborús sérüléseiből helyreállítva, részben újrafaragva 1959-ben az Engels téren helyeztek el.

FESSLER LEÓ

, bejáró dolgozók részé-
mint kedvezményes be-
situnk.
írásban a vállalat sze-
gyi osztályán.
útiköltséget térítünk.

FÉNYMÁSOLAS

vagva 1 m² 12 Ft

kívánságra

24 óra alatt

(20 százalékos felárral)

elkészítjük.

M.D.Y

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Berény Róbert „Szőző nő" című
képén ábrázolta a műveszmét,
aki mint kiállító is szerepel a
tárlaton.

Frank János: A Gresham és köre
Élet és Irodalom, 1967. nov. 11 - 8 lap.

Ferenczy Noémi, gobelinművén

MDK

Több gobelinje szerepel a Várpalotában a tárlaton.

Rózsa Gyula: „Nagyobb igaza, sokszor volt népszeh" 8

Népszabadság Bp. 1967. okt. 14.

Ferenczy Noémi gobelinszövő

M.D.K.

F. Károly festő leánya, bátyja Valér festő, ikertestvére Béni szobrász

1916-ban résztvesz a Ferenczy-család kollektiv kiállitásán

Szabó Katalin: Ferenczy Béni, bp. 1967. 8.1.

Ferenczy Noémi gobelinszövő M.D.K.

A gresham-asztaltársaságot látogatta.

Bernáth Aurél: A muzsa körül, Bp. 1967. 80.l.

MDK.

Ferenczy Noémi

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 okt.14.

Ferenczy Noémi

MDK

Szövőnő, repr.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

Ferenczy Noémi MDK

Szövőnő, szőnyegterv, vízf.

Pécs, 1964. Modern magyar képtár

Ferenczy Noemi

Müvei a velencei biennálén szerepeltek a 60-as évek elején.

Maksay László: A velencei biennálé
Ra jztanitás 1967. II. 22.1.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

A nekrológ ideri alakját.

Dersi Tamás: Meghalt Ferenczy Béni

2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. jún. 2.

M.D.K.

Ferenczy Noémi, gobelinművésznő

"Tavasz" c. gobelinje. Fekete repr. 353. o. 2. kép

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Méltatás.

(földes): Szövőszék
Nők Lapja, 1967. jan. 21 - 16 lap.

M.D.Y

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Pintér Éva (kinek most van
tárlata a Fenyes Adolf te-
remben) volt a növendéke.

Szabó György: Téli pihenő
Élet és Szabadom, 1967. jan. 21 – 8 lap.

MDK

Ferenczy Noémi

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

M.D.K.

Szenczy Noemi, gobelin művész

... kisebb művét „Fej kevés bordürrel", az 1932-33-ból származó „Szövőnő"-t és az 1929-30-ban készült „Piroskorsós szőlőmunkásnő"-t, „melyben – a szerző szerint – anyag, technika, s a művészi élmény és szándék harmonikus szépségben jelentkezik."

ÉLET ÉS TUDOMÁNY, Bp. 1966. XXI. évf. 42. X. 21. sz.

1990 – 1993. old.

M.D.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

A harmincas években késkeltek
a dolgozó ember monumentalitá-
sát pugallo gobelinjei.

Lanéz Sándor: Domanovszky Endréről
Művészet, 1967. januar - 21 lap

Ferenczy Noémi

szerepelt a „Magyar képzőművészek a fasizmus ellen" c. kiállításon.

Evangélikus Élet 1966. jan. 9.

Ferenczy Noémi, gobelinművén MDK

A fényes Adolf Teremben kiállító Pinter Éva Ferenczy Noémi tanítványa.

R. Gy.: Jegyzetek kiállításokról

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 25.

Ferenczy Noémi

nevét említi

Die Kunst der Jahrhundertwende, Kiállítás, István király muzeum közleményei, Serie D., Nr. 41. Székesfehérvár, 1965. 5 l.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Hír a kiállításról.

— : Hír —

8.

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 23.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

MDK

Hír a családi kiállítástól.

—: Hír

22

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 24.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.Y

Az ők művészlagból álló kiállítása
együtt látható a Budavári Palotá-
ban a Nemzeti Galéria kiállításán.

Haits Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember – 12 lap

Ferenczy Noemi
Gobelinmüvész

M.Dk

„A vándor"
„Gereblejeück" } repro

Molnár László: Ferenczy Noemi müvészete
Müvészet, 1968. szeptember - 13 kep.

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

M.D.K.

A két hábori között is hifejlette
művészi irlésnevelő tevékenységét.

Katona Imre: Iparművészetünk félévszázada
Művészet, 1969. január – 4 lap.

Ferenczy Noémi

Meghalt 1967. dec. 20-án
Kossuth díjas festő - gobelinművésznő, az
Iparművészeti Főiskola tanára
Apja Ferenczy Károly
A mesterséget Párizsban tanulta.

Pest megyei Hírlap, 1967. dec. 20. 5.o.

Ferenczy Noémi

1916-ban mutatkozott be gobelinekkel az Ernst Museumban. Párisban tanult a manufacture des Gobelins-ben. 1948-ban Kossuth díjat kapott. 1949-54 közt az Ip. mův. Főiskolán tanított.

Dolezsál Mária: Gobelin és Követői

Magyarország 1969 I. 19

Ferenczy Noémi

Szerepel az alább. Tárlaton

Oelmacher Anne. Deskovits és a szocmüvészet. Kiáll. Székesfehérvárom

Nagyabadság 1968 XI. 2. 8 old.

Ferenczy Noémi

Szerepel a „Forradalmi művészet" c. kiállításon Szentendrén

Tamás Menyhést: Szobrok, képek
tárlatok

Nagyvaros 1969 III. 21

M.DK

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Csikszentmihályi Róbert kiszitett
emlékeriket a művésznőről.

Bajkay Éva: XV. Vásárhelyi Őszi Tárlat,
Művészet, 1969. február – 46 lap.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megemlíti a Kritikus.

Sz. A.: Szenes Zsuzsa Kiállítása Székesfehér-
várott 8.

Népszabadság, Bp. 1969. márc. 8.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

A F. család kiállítása
Továbbra is megtekinthető".

-: A hét végi kulturális programból 11

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 4.

MDK

Ferenczy Noémi gobelinművén

Tárlatvezetésen ismertetik.

— : A hét végi kulturális programból 11

Népszabadság, Bp. 1968. okt. 12.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

Találatvezetésen ismertetik a

Ferenczy-család kiállítását.

– : A hét végi kulturális programok 10

Népszabadság, Bp. 1968. okt. 5.

FERENCZY NOÉMI

Ülő szövőnő gobelin terv
Pásztorbonyi bárannyal "
Virágos mező
Múzsa I.
Múzsa II.
Irtás I
Irtás II
Kis vándor

Ferenczy Noémi emlékkiállítás
Székesfehérvár 1965 katalógus: Kovalovszky Márta

Berky Nándor

Kötélverő nő gipsz

Mama (József Attila utón) "

Petőfi "

Vöröskatona "

Szabolcs-Szatmár megyei képzőműv. kiall 1959

katalógus

FERENCZY NOÉMI

Terentés
Menekülés Egyptomba gobelin
Korhadt fa "
Fahordó nő "
Piros korsós munkásnő "
Házépítő "
Kőműves "
Bárányos "
Gereblyézők "

Ferenczy Noémi emlékkiáll. Székesfehérvár 1965
Katalógus: Kovalovszky Márta

Berecz András

Család olaj

Csendélet "

Fekvő nő "

Gorkij fasori fák akvarell

Kislonyi pasztell

Műteremben "

Szabolcs-szatmár megyei
Képzőművészeti kiáll 1959
Katalógus

FERENCZY NOÉMI

Centenárium	Karton
Szőnyegtero	Gobelintero
Magvetőnő I.	"
Magvetőnő II	"
Madonna	"
Összefogás	"
Szövő-fej	"
Fahordók I.	"
Fahordók II.	"
Építő	"

Ferenczy Noémi emlékkiáll. Bekesfehérvár 1965

Katalógus. Kovalovszky Márta

Huszár István)

Alföldi táj	gouache	
Csendélet	1	
Falurészlet		
Hordár	1	
Jegenyés táj	1	(5. old)

Szabolcs Szatmár megyei képzőművészeti kiállítás 1959 katalógus

MDK

Ferenczy Noémi

neve az előszóban emlitve

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók I. képtár

1967.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

MDV

A magyar föld szerelete ég a „Magvető"-ben, a „Gerebléjező" és a „Vandor" cemi" műveben.

Kraits Géza: Ferenczy Noemi
Művészet (1968. szeptember – 12 lap

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Párisban a Manufacture de Gobelin-ben megtanulta és megismerte a szövés alapelemeit, azonyalatot. De szakított a hagyomannyal egyénit alkotott.

Szabó Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember – 12 kep

MDK.

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

A Nemzeti Galéria Budavári Palotá-
ban rendezett kiállításon részt vett
anyaga időtlen remekművek.

Háts Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember - 12 lap

Feronczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

Szövőnő"
" (repro)

A borítólapon
Művészet, 1968. szeptember

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

1890-ben született és 1957-ben
halt meg. A XX század középső-és-
tizedének tisztultabb realista Sorok
vesszenek nagyon.

Molnár László: Ferenczy Noemi művészete
Művészet, 1968. szeptember - 13 kep

M.DK

Ferenczy Noemi
Gobelinműbész

Az első világháboru idejében szolte
a Menkulés Egyiptomba amíg mű-
vid 1915-16 ik ebben. A menkulés
háboru borzalmai elől a mű.

Idősi László: Ferenczy Noemi művészete
Művészet, 1968. szeptember - 13 kep

M.D.Y.

Ferenczy Noemi
Gobelinműzés

1917 es alkotása a a „Nő madarakkal" és a ~~[illegible]~~ hámaton nem szereplő Nővérek ennél műve az 1921-es évszámot viseli

Molnár László: Ferenczy Noemi művészete.
Művészet 1968. szeptember – 13 kep.

M.D.K.

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

A felszabadulás után kontakozott
ki művészetének igazi arcutala,
Az ember győzedelmeskedésének
kiteljesülése.

Ruár László: Ferenczy Noemi művészete.
ivészet 1968. szeptember – 13. kap.

M.D.Y.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

1945-ben készült a „Két munkás"
1948-as mű a „Város", a „Magvető 1949-1950-es alkotás, ugyancsak jelkori a „Felvonulás"

Molnár László: Ferenczy Noemi művészete
Művészet, 1968. szeptember - 13 lap.

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

A „Béke" 1952-54-ben készült.
A „Leányhoszoni" az új társadalmi csemeneyek történelmek ízt-
jelzője.

Molnár László: Ferenczy Noemi művészete
Művészet, 1968 szeptember - 13 lap.

M.D4

Ferenczy Noémi
Gobelin művész

Tavasz. } repro
Múzsa

Molnár László: Ferenczy Noémi műveszete
Művészet, 1968. szeptember – 13 lap

M.D.4

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Az „Anya gyermekkel" saját
geniuszamak jelképe.

Szántó Géza: Ferenczy Noemi
Műrészet, 1968. szeptember - 12 kap.

M.D. 1

Ferenczy Noemi
gobelin művész

1955-56-os években készült
az „Anya gyermekkel" és né-
hány évvel korábbi mire a
„Leanyhoszorú"

Hárts Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember – 12 lap.

14.Df

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

Korai Munkai a „Menekülés
Egyiptomból" — a „Nővérek"
a „Madonna piros ruhában"

Szántó Géza: Ferenczy Noemi
Műrészet, 1968. szeptember – 12 kep.

M.D.K

Ferenczy Noemi
Gobelinművén

Leghatalmasabb műve megrendelésre készult a „Szent István", „Szent Erzsébet"-e csak festmény változatban van nem szőtlesben.

Horts Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember – 12 lap

M.D.Ý.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

A „Bárányos" legszebb változata
1935-ös évből való kisalakú mű
piroslilas háterrel, sárgazukás alak-
kal és fehér bárikával.

Hárts Géza: Ferenczy Noemi
Műnézet, 1968. szeptember – 12 lap

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Szépséges alkotása a „Virágmező"
a „Kék virágok" és a „Mirza"
gyékrau visszatérő sémája a
„Bárányos"

Szabó Géza: Ferenczy Noemi
Művészet, 1968. szeptember – 12 lap.

Ferenczy Noemi

gobelin művész

MDI

A Sermeszet erőivel együtt munkáló munkát szövi meg a „Fakordónőben". Egyik legszebb műve a „Bőség".

Szabó Géza: Ferenczy Noemi

Műveszet, 1968. szeptember – 12 lap.

Ferenczy Noémi

szerepel.

Perneczky Géza: „A Gresham és Köre" kiállítás Székesfehérvárott.

Magyar Nemzet, 1967. XI. 29. 4. o.

Ferenczy Noémi

Haratérő napnámoslányok (gobelin várlat) akvarell, 33,5 x 34 cm

Budapest Műcsarnok Kiállítása, 1957, kat. nem. kiadójíné, Kisimi Irén

14.

Ferenczy Noémi

gobelinettel neupelc
F, Czalál Kiállításán –

~~[illegible]~~, Budapest, Rundschau,
1968, Jul. 5. Dienende Kunst.
Ausstellung der Familie Ferenczy
(Ivan Bojár)

Ferenczy Noémi

Gobelinjeit kiállítottá a F. család kiáll.-án a Budavári palotában.

Dunántúli Napló, 968, jun. 30.
Budapesti kiállítások. – Mezopotámia művénete, Ferenczi Léjelge Múzeum Abe
A Ferenczy család – Anna Marjit az Ernst

Ferenczy Noémi

Művéivel nerepel a F. család
Ziállításán a M. N. G. Budapesti
vári palota – Lemmeiben

Turbina, 1968, jun. 28. –
– Művéneti ágat, Kornalot –
(Mánáros János)

Ferenczy Noémi plt.

Korai művei: Atavan, a Mező, 1945 utáni; a Rügyező fa. 1937 – a Mirsa.

— . —

Látóhatár, M. Kiss Pál, Horai Kiállítás, M.

955.

Ferenczy Noémi (1890–1958)

Béni i testestvére. Csak 1911-ben terdett Párisban Komafabban foglalkozni a Gobelinnel. A párisi Manufacture des Gobelins-ben megszerzi a mesterséggyakorlati ismeretét. A régi mesterek tanulmányozása alkal maga alakította ki technikáját, ut, maga nőtte Gobelinget. A Vasbázat halokatás, Figurái mindig foglalatszodnak.

Lálóhatás, M. Kiss Pál,
Horai Kiállítás

954

Ferenczy Noémi, gobelin hémítő

MDK

A Ferenczy család kiállítása-
nak nyitvatartási rendje.

— : Hír

8

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 11.

Ferencsy Noémi gobelinművén

MDK

A dec.-i találatveretések

elmaradnak.

— : Hír

8.

Népszabadság Bp. 1968. dec. 21.

Ferenczy Noémi

Tavaszi mudra / gobelin, repró /

Nagymiválás 1968 VIII. – 48 old

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinnuvész

Tárlatvezetés ismerteti a családi kiállítást.

–: A hét végi kulturális programból 11.

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 30.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A Ferenczy-család kiállítását tárlatvezetés ismerteti.

– : A vasárnapi kultusális programból

14.

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 8.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

Redő Ferenc Szántó Korán János gobelinje „méltán állítható Ferenczy Noémi munkái mellé".

Székely András: Három igrar művén kiállításáról 6.

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 20.

Ferenczy Noémi

Kiáhítása volt a székesfehérvári
István Király Múzeumban

Bodzi Ferenc: Fehérvári krónika

Felcukor 1969 feb.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművek

szerepel Székesfehérvárott.

Belmacher Anna: Derkovits és a szoc. művészet 8

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 12.

Ferenczy Noémi, gobelinművén

MDK

Tárlatvezetésen ismertetik.
(Budavára.)

-: A hét végi kulturális programból 13.

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 2.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Tárlatvezetésen ismertetik.

-:A hét végi kulturális programokról 13

Népszabadság. Bp. 1968.nov. 9.

Ferenczy Noémi
iparművész

M.D.K.

Gobelintervei a velencei biennalen
részt vettek a kiállításon.

Vajer Lajos: Az idei velencei biennale és . . . .
Művészet, 1960. szept.

Ferenczy Noémi gobelin-müvész M.D.K.

A magya r gobelin legnevesebb müvelője 1958-ig, haláláig.

Terveit maga szőtte.

Az Iparmüvészeti Főiskolán a gobelin ta nszka tanára volt.

Domanovszky György9 A magya r gobelin-müvésze t husz éve

Magyar Nemzet 1965. március 7. 9.l.

Ferenczy Noémi, gobelinművén MDK

1919-ben Pátzay Pállal együtt „Kommunistákat nöhtetett az emigrációba."

Rózsa Gyula: Lenin-kohor alkotója

9.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. ápr. 9.

M.D.K.

-1-

Ferenczy Noémi, gobelin művész
(1890 - 1957)

„Piroshorsós szőlőmunkásnő" c.
gobelinjének szenteli tanulmányát Hor-
váth Béla, a lap „Miért szép?" rovatában,
de körben rövid és igen jó áttekintést
ad műveszetének fejlődéséről és kronó-
lógiai sorrendben felsorolt, munkái-
ról. Közli az 1924-25-ben készült „Fehor-
dó nő" c. gobelinjét, egy 1929-ből való ./.

ÉLET ÉS TUDOMÁNY, Bp.1966. XXI évf. 42. X. 21. sz.
1990 - 1993. old.

Ferenczy Noémi, gobelin-tervező

Műveiből tárlat nyílik
ápr. 11-én Székesfehérvárott.

—: Hír

14

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. ápr. 11

M.D.K.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

A Székesfehérvári István király
Múzeumban volt emlék kiállítása
a művésznek. – „Hárépítő"
gobelinje dr. Eidus Lili tulajdona.

F.Á: Fonalak poetája
Nők Lapja, 1965. április 3 – 14 lap

MDK.

Ferenczy Noémi

Müvészetének általánositó méltatása

Szocialista Müvészetért 1965 ápr.lap -

Ferenczy Noémi, gobelin művész 17 Dk

Székesfehér vázott gyűjteménye

Kiállítás nyílik Ferenczy Noémi

gobelinjeiből.

– Kulturális Lírek 8.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. márc. 2.

Ferenczy Noemi

gobelinművész

M.D.K.

Fahordónő
Teremtés } repro

F. Á: Fonalak poetaja

Nők Lapja, 1965. ápr 3. – 14 lap

Ferenczy Noémi

Szerepelt az első szabad
nemzeti kiállításon 1945
júliusában a Műcsarnokban

Vigilia, 1960, 6 sz, 347 old.

MEGHIVÓ

A Magyar Érmegyűjtők Egyesülete és a
Legújabbkori Történeti Múzeum tisztelettel meghívja Önt

a **Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi**
születésének 100. évfordulóján

rendezendő emlékülésre
1990. június 15-én 14 órára,
valamint ezt követően
a **Ferenczy-éremkiállítás** megnyitójára.

A kiállítást dr. KONTHA SÁNDOR művészettörténész nyitja meg.

Helyszín: Budavári Palota „A„ épület

Az emlékülés előadói:

Illyés Mária
Jankovich Júlia
Kontha Sándor
Pálosi Judit
Vigh Tamás

Ferenczy Noémi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 ÁPR 9.

MAGYAR NEMZET

~

Ferenczy Noémi emlékkiállítását a szekszárdi István király Múzeumban április 11-én, vasárnap délben nyitja meg Nemes Nagy Ágnes költő.

~

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 APR 1 1

NÉPSZABADSÁG

Ferenczy Noémi

— **Ferenczy Noémi** műalkotásait mutatják be a székesfehérvári István király Múzeumban. Az emlékkiállítást Nemes Nagy Ágnes költő ma délelőtt nyitja meg.

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

MAGYAR NEMZET

Ferenczy Noémi emlékkiállítás 1021 Székesfehérvárott

A Fejér megyei Múzeumok igazgatósága a székesfehérvári István Király Múzeum kiállítási helyiségeiben emlékkiállítást rendezett *Ferenczy* Noémi életművéből.

Ferenczy Noémi gobelinjei utoljára 1956-ban voltak láthatók az azóta lebontott Nemzeti Szalonban. A székesfehérvári emlékkiállítás most teljes gazdagságában mutatja be művészetét, ezt a csodálatosan tiszta, áhítatos világot, amelyben egyszerre érezzük meg a művész fanatikus lelkesedését munkája, ugyanakkor mélységes alázatát az alkotás szépsége iránt.

A kiállításon szinte szemtanúi vagyunk egy-egy gobelin megvalósulásának. Ott láthatjuk a gobelin első terveit, a kevés vonallal felrajzolt ötletet, majd a vízfestékkel festett kartont, amelynek elkészülte után a művész a szövőszékhez ül és megszövi a falkárpitot. Szimbolikus erejű kompozícióiban Ferenczy Noémi az embert és a munkáját, az ember és a természet kapcsolatát tükrözi. Nagy élményt nyújt Ferenczy Noémi emlékkiállítása: olyan világba lépünk, amelyben az ember életének értelmét az emberi munka szépsége, az ember szétszakíthatatlan kapcsolata a természettel határozza meg.

Ferenczy Noémi székesfehérvári emlékkiállítása méltó folytatása annak az emlékezetesen szép kiállításnak, amelyet Ferenczy Béni új alkotásaiból tavaly rendeztek meg a székesfehérvári múzeum fiatal művészettörténészei: *Kovács* Péter és *K. Kovalovszky* Márta. Most is az ő kezdeményezésük volt e szép kiállítás rendezése, amelyet oly nagy gonddal és szeretettel végeztek.

A kiállításon látható *Escher* Károly fotóművész arcképtanulmánya Ferenczy Noémiről: szelíd arcvonásainak emlékét a kiállítás látogatói éppúgy megőrzik majd, mint a szép emlékkiállítás tavaszi hangulatát.

(környei)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
1965 APR 13

zel 42 fokos
mintegy 600
mélységből nye

Elképzelhető
dák alapján, ho
ba meleg víz
strandot, illető
dence részlegek
Ilyenek Japánba
ban is tengeri fürdőhelyeken üzemben vannak. Ily módon *csaknem három hónappal meg lehetne hosszabbítani a Balaton fürdőidényét*, esetleg télinyári igénybevételhez lehetne juttatni Fonyód-Bélatelepet, Balatonboglárt és Balatonföldvárt.

A szezon meghosszabbítás Budapesten is érvényesíthető volna *a téli strandolás lehetőségének intézményes kiterjesztésével*, továbbá a jelenleg kissé elhanyagolt *inkúzáló fel*

tat.

A jegyváltás megkönnyítésére valamennyi budapesti pályaudvaron, mindegyik pénztár, bármilyen menetjegyet egész nap kiszolgáltat. Első ízben fordul elő, hogy a Keleti, a Nyugati és a Déli pályaudvarok kijelölt pénztárai *bármelyik budapesti pályaudvarról*

Már 40—50 vagc
a B

A városligeti vásárvárosban megélénkült az élet, már majdnem minden pavilon, kiállítási csarnok belső és külső tatarozása, felújítása megkezdődött. Folyamatosan érkezik vasúton, teherautón, sőt hajón is az áru. Először a *Szovjetunióból* futott be tekintélyes mennyiségű kiállítási anyag. Érkeznek

Pusztító erejű to

210 ember v

Vasárnap óta heves szélviharok pusztítanak Amerika középnyugati államaiban. A súlyos természeti katasztrófa következtében 210 ember életét vesztette. A sebesültek száma több ezer. Indiana államban például az ádáz erejű forgószél házakat, üzletházakat döntött romba, fákat csavart ki, gépkocsikat, autóbuszt fordított fel az úton. Egyedül eb-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1968 JUN 16

Ferenczy Noémi

1968. június 16, vasárnap

FERENCZY NOÉMI: VÖRÖSKANCSÓS SZŐLŐMUNKÁSNŐ; GOBELIN

(A budai Várnegyedben megnyílt Ferenczy család emlékkiállítás anyagából.)

1021

GYZETEK

konzervnek

idényében ez nem megy, akkor, azokból a zöldségfélékből, amelyek másodnövényként is termeszthetők, a későbbi időszakban szállítsanak. Ez nemcsak jó szándék dolga, hanem anyagi kérdés is a közös gazdaságokban. Azokat a veszteségeket, amelyeket az aszály okozott, igyekeznek minden lehető módon pótolni.

Ehhez azonban nem elegendő csupán a szövetkezetek szándéka. A konzerviparnak is vizsgálnia kell a lehetőséget, azt, hogy a másodtermesztés időszakában szállítható zöldségféléket miként tudja tartósítani, feldolgozni. Azért, hogy e lehetőség kihasználása érdekében érdemben történjen valami, most kell cselekedni, határozni. Nyilvánvaló, hogy a szövetkezetek csak akkor vállalkoznak — lehetőségeikhez képest — másodvetésként zöldségtermesztésre, ha az árujuknak helye lesz. Így hát a bátorítást a konzervipartól is várják.

Almási István

jobb?

lalat a válasszal: műszaki intézkedésekkel újszerű csomagolási, címkézési megoldással módot talált rá, hogy *Unimó* nevű termékét sokkal tetszetősebb kivitelben és olcsóbban hozza forgalomba.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1965 ÁPR 1 0.

1021

Ferenczy Noémi tárlata Fehérváron

Ferenczy Noémi felléptéig nem volt olyan, aki a goblein valódi természetével, feladataival tisztában lett volna, s mind a mai napig nem akadt aki művészetéig felérne. Apja, Ferenczy Károly, az újabb magyar festészet nagyhatású alakja, bátyja Béni, a modern kisplasztika és éremművészet kiemelkedő mestere.

1911-ben Párizsban találkozott először múzeumi goblein gyűjteménnyel és ekkor határozta el, hogy ebben a művészeti ágban fog tevékenykedni. Először egy családi kiállításon szerepelt, ahol két nagyméretű gobleinnel mutatkozott be. Rövid idő alatt vált önálló karakterű művésszé.

Székesfehérváron, a tárlatok városában rendezik meg a halála utáni első kiállítást, ahol gobleinei mellett szőnyegtervei és vízfestményei is szerepelnek. Ez a tárlat része a Fejér megyei múzeumok négy éve tervezett nagy kiállítássorozatának, amely a huszadik század magyar művészetét kívánja bemutatni. Április 11-én, a költészet napján, Nemes Nagy Ágnes költő nyitja meg a nagy életművet igénylő tárlatot.

t felé
on

sodik felében különösen kemény ellenállásba ütköztünk.

A 80-as gárdahadsereg zászlóaljai ez idő alatt már Székesfehérvár déli részeire érkeztek és megfigyelőállomásunk is mind közelebb volt a harc színhelyéhez. Megfigyelhettük, hogy az ötös hadosztály egységei milyen ellenséges tüzet álltak ki. Más megoldás nem volt, mint megközelíteni az ötödik hadosztály katonáit. Mindez néhány perc alatt történt, az ötödik hadosztály katonái a hatalmas ellenséges tüzérségi tűz ellenére előretörtek délkeletre és keletre és elfoglalták a város peremét.

Estére a város előtti hegyek már a mi birtokunkban voltak és jól megfigyelhettünk mindent.

A következő nap reggelén a támadás folytatódott. Tőlünk jobbra a 31-es gárda lövész- és 7-es gépesített hadtest támadott, balról pedig a 135-ös lövész hadtest. Székesfehérvár védelme nem bírt ezzel a hatalmas erővel és december 23-án 13 órakor a várost elfoglaltuk.

Elsőnek a városba Jiremas-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1965. JAN 13.

1021

Ötéves kiállításssorozat a Csók Képtárban

— Mire készül a múzeum 1965-ben? —

A Múzeumok Fejér megyei Igazgatóságának ez évi terveibe belepillantva megállapíthatjuk, hogy 1965-ben ismét a „kiállítások városa" lesz Székesfehérvár.

A nevezetes képzőművészeti események sorát márciusban egy gobelin-kiállítás, Ferenczy Noémi önálló tárlata nyitja meg. Az év legnagyobb kiállítása felszabadulásunk 20. évfordulójának időszakában a Csók István Képtárban nyíló felszabadulási emlékkiállítás lesz, amely végigvezeti a látogatót megyénk felszabadulásának eseménysorozatán, majd kronologikus sorrendben ábrázolja a megye fejlődését a felszabadulás óta eltelt 20 év alatt.

A Csók Képtár egyébként ötéves kiállítássorozatot indít útnak ebben az esztendőben, amely lényegében hazánk képzőművészetének történetét kívánja illusztrálni a századfordulótól napjainkig. Az öt év kiállításai fiatal művészettörténészek közreműködésével kerülnek a megye közönsége elé, s a kiállítások anyaga nemcsak a Nemzeti Galéria törzsanyagára szorítkozik majd, hanem az ország valamennyi gyűjteményéből történik válogatás.

A sorozat első, tavaszi kiállítása A századforduló művészete címmel nyílik majd, és a hozzá kapcsolódó négy előadás a nagybányai művészeket, a modern építészet kezdeteit, Rippl-Rónait és a magyar szecessziót ismerteti, majd összefoglalót ad a századforduló művészetéről. Az őszi kiállítás a Nyolcak, aktivisták, konstruktivisták címet viseli majd.

A Csók Képtár eseménysorozatához az előadásokon kívül egy-egy, az István Király Múzeumban megrendezésre kerülő egyéni tárlat csatlakozik majd. Mindezekkel a törekvésekkel a múzeum lényegében egy „művészettörténeti szabadegyetemet" kíván megvalósítani.

A „kiállítások városában" a nyáron sem lesz „holtszezon". Májusban egy megyénkből származó Kossuth-díjas művész, Bencze László olajfestmény és grafika kiállítása nyílik meg a múzeumban, majd júniusban kerül sor az év egyik legérdekesebb kiállításának megnyitására. Vilt Tibor szobrászművész tárlatára.

A megyei festők egyéni tárlatainak sorát az ősszel M. Tóth István festőművész kiállítása folytatja, s ugyancsak ekkor kerül sor Tafner Vidor ötvösművész kiállítására is.

A múzeum régészei a Tác melletti Gorsiumban idén tovább folytatják az ásatásokat. A római kori romváros szomszédságában egy temető is feltárásra kerül. Dunaújvárosban, az új lakótelep építkezésein leletmentő munka folyik majd az egykori római temető helyén. A megyénkben lévő bronzkori földvárak kutatásának programja során a lovasberényi Mihályvár ásatásai folytatódnak.

Tevékenyen kapcsolódik be ez évben a múzeum a megyénkben folyó népművelési munkába is. A tervek szerint februárban kezdődik a múzeumi előadások sorozata. A sort Sárosi Bálint előadása nyitja meg a magyar népi hangszeres zenéről, amelynek során zenei bemutatót is rendeznek. A második előadásra a felszabadulási emlékkiállítás megnyitása után kerül sor, témája Székesfehérvár felszabadulásának emlékei.

Végül két érdekes kezdeményezésről ad számot a terv. Még ez évben megkezdődik a Velence-tavi természettudományi múzeum szervezése és a múzeum kiállítási anyagának gyűjtése. A másik újdonság: Ercsiben a Hazafias Népfront kezdeményezésére Eötvös emlékszobát rendeznek be Eötvös József emlékezetére.

— mokis —

Dél-Vietnam ügye az amerikai szenátus előtt

Washington

Háromórás zártkörű ülést tartott az amerikai szenátus hadügyi bizottsága, s behatóan megvitatta a dél-vietnami eseményeket.

Mint a DPA közli, Richard Russell demokrata párti szenátor a hadügyi bizottság tanácskozása után tömören a következő szavakkal jellemezte az Egyesült Államok szorult délkelet-ázsiai helyzetét: „Mindaddig képtelenek vagyunk a háborút megnyerni, amíg Dél-Vietnamban szilárd polgári kormány nem alakul".

Zárt ajtók mögött Rusk külügyminiszter két ízben is tájékoztatót adott kormánya törekvéseiről. E „fejtágító" után csak fokozódott a szenátorok és a képviselők borulátó hangulata — mutat rá a nyugatnémet hírügynökség. A külügyminiszternek az a hétfői kijelentése, amely szerint ismét tárgyalni fognak a Saigonnak nyújtandó fokozott segítségről, mindez jelezni látszik Washington irányvonalát a közvetlen jövőben.

Az AP ennek jegyében tájékoztat a külügyminisztérium szóvivőjének arról a hétfői bejelentéséről, mely szerint az átmenetileg leállított amerikai segítséget megújítják és folytatják a dél-vietnami hatóságokkal a politikai eszmecserét is. (MTI)

Kongói

Léopoldville

A kongói felkelők korm nyának katonai alakulat amelyek az utóbbi hetekben rozatos rajtaütéseikkel meg lították és sok helyen visszaszorították Csombe előrenyomuló zsoldosait, hétfőn egyszerre három irányból támadást indítottak Stanleyville külvárosai ellen.

Az akció — mint a Reuter és az AP jelenti — nem járt sikerrel: a támadók 18 rohamozó katonája elesett.

A kongói forradalmi erők tovább harcolnak az imperialista kizsákmányolók ellen, — mondotta Soumialot — majd felszólította a sajtó képviselőit, utazzanak Kongóba, hogy saját szemükkel győződjenek meg a támadók barbár tetteiről. Kijelentette, hogy kormánya az el nem kötelezettség politikájának híve marad, továbbra is Lumumba szellemében kíván munkálkodni.

— Csombéval ellentétben nem toborzunk külföldi zsoldosokat, nincs szükségünk idegen fegyverek erejére, de igenis szükségünk van a békeszerető államok erkölcsi támogatására — mondotta Soumialot.

A kongói probléma rendezésének lehetőségéről szólva hangoztatta, hogy a polgárháborúnak csak úgy lehet véget

nya hajlandó tárgyalásokba bocsátkozni a Leopoldville-i hatóságokkal.

Soumialot hangsúlyozta az afrikai országok fontos szerepét a kongói kérdés megoldásában. Mi nemcsak a Leopoldville-i kormány ellen harcolunk, hanem egészében véve a gyarmati rendszer ellen is — mondotta.

Az ADN hírügynökség jelentése szerint a Belga Kommunista Párt parlamenti csoportja nyilatkozatban tiltakozott Csombe kongói miniszterelnök keddre tervezett brüsszeli látogatása ellen. (MTI)

Mozi

SZERDA, 13-ÁN, SZÉKESFEHÉRVÁR

Köztársaság: Mit csinál felséged 3—5-ig?
Petőfi: Nyugtalan nyár
Maroshegy: Szeretet jogán
Oreghegy: Csend
Adony: Szörnyetegek
Bakonycsernye: Tékozló szív
Bicske: 101 kiskutya
Bodajk: A gyilkos és a lány
Cece: Nápoly négy napja
Csákvár: Párizsi kaland
Dég: Gól büntetésből
Enying: Szigorúan titkos
Ercsi: A szerelem kora
Káloz: Miért rosszak a magyar filmek?
Kápolnásnyék: Minden megtörténhet

Angol agressz

Szanaa.

A jemeni külügyminisztéri december hónap folyamán ang ízben megsértették az ország több határmenti községre tüzet nyt tekinti felelősnek a térsé

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Ferenczy Noémi

1965 MÁR

FERENCZY NOÉMI gobelinjeiből tavasszal gyűjteményes kiállítás nyílik Székesfehérvárott az István király Múzeumban. A néhány évvel ezelőtt elhunyt művésznő alkotásaiból utoljára 1956-ban rendeztek kiállítást a Műcsarnokban.

Évek óta

Esztergomban, a Szerszám-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Ferenczy Noémi

NÉPSZABADSÁG
1965 MÁR 2

*

A SZÉKESFEHÉRVÁRI ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM kiállítási termeiben tavasszal gyűjteményes kiállítás nyílik Ferenczy Noémi gobelinjeiből.

*

MDK.

Ferenczy Noémi

Rövid utalás Lenin érdeklődésére F.N. müvei iránt.

Magyar Nemzet 1965.márc.26. 4 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296 188-307
Ferenczy Noémi
FÉNYSZÓRÓ

1963 JAN 23

10 zi

A Ferenczy család II.

FERENCZY NOÉMI GOBELINJEI

Bárányos

Ferenczy Károly leánya, Noémi, Párizsban tanulta meg a gobleinkészítés technikáját — a művészi elszántságot és lendületet a családból hozta. Fegyelmezetten megmaradt a goblein műfajában egész életében.

Veszély nem található művészetében. Békés bárányok legelnek, és minden közelében levő életet szelidítenek. A bárányok, virágok az emberek társai lesznek gobleinjein, nem csupán környezete. A szeretettől mélyen hajolt asszonya szinte saját gyermekeként kezeli, és simogatja a rétek juhait. Kedves állat a bárány, szinte minden művére felkérezkedik. Nála növény-, állat, élet nem válik el olyan élesen.

„Teremtés"-én levelek, majmok és madarak, fák egy családot képeznek. Nem különbségüket, hanem rokonságukat hangsúlyozza. Olykor a párducot és a zsiráfot olyan sikeresen rejti el a bozót mögé, hogy növényrészletnek tűnnek, mint „Menekülés Egyiptomba" c. 1916-ban készített gobleinjén.

Mindenütt fű és virág látható. „Alvó pásztor"-át virágpárnás tavasz veszi körül a „Virágos mező"-n járó embert elhalmozzák e kedves illatozó lények, s jelenlétük nem nyomasztó, a virágok sokasága jó arányt mutat, hogy ennyi virágélet jut egy emberre. Ferenczy Noémi érzi a növények létezését, ezért áll meg a botos vándor oly áhitattal az „Erdő" előtt. Másik vándora sziklák és fenyők között megy békességgel.

Egy virág már hirnök a „Tavasz"-ból. Izgalmasan tevékenyek ezek a virágok, mintha emberek lennének, s hiába oly nagy az „Irtás", mellette sok növény bújik a földből, hirdetve, hogy nem lehet megölni az életet, legyen akár fa, akár ember — épül helyette.

Nemcsak a sok cipó, a „Pék" arca és bakancsa is gömbölyű és ez a kerekdedség a pékműhely levegőjét érzékelteti.

A „Szövőnő" mellett érdekesen ugrálnak az orsók, mint a szívben az érzések.

„Gereblyézői" a nyugodt hegy mellett gereblyézik a rétet, mintha rendbe akarnák tenni az egész világot.

Szépen engedi el gyermekét az anya „Anya gyermekkel" c. művén, amely 1955-ben készült.

Gereblyézők

Az anyától szakad el a gyermek, de ez nyugodtan történhetik, mert fák és növények veszik át. Lassan a mindenség gyermeke lesz, és az egész világ az anyja.

„Parasztfej"-ét a halk szinek teszik nemessé.

Művei befejezettek, nincs bennük törmelék. A könnyek is hiányoznak, szenvedésmentes életet sző.

Inkább az ideális jövőt, mint a valóságot.

Még nem teljesen ilyen tiszta és szelid a világ — de ilyennek kell lennie, kérlel hatékonyan valamennyiünket Ferenczy Noémi nagyszerű gobelinművészete.

Losonci Miklós

gépek nyomában

HAJTÓMŰGYÁRBAN

jelenleg is gondokat okoz az előforgácsolás, a gépek elhasználtsága, korszerűtlensége miatt,

különösen érezteti ez a hatását majd a Stachey-gépek üzembehelyezésénél.

Akkor azt kérték a gyáregység műszaki vezetői, hogy idejében gondoskodjék a gyár vezetősége hat, illetve nyolc orsós Boullard esztergagépek beszerzéséről, melyek sokkal termelékenyebbek a jelenlegieknél.

Az elmúlt héten a hajtóműgyárban jártunk. *Handl Géza* műszakvezető és *Novák Béla* gyáregységvezető elvtársak ismét szóba hozták a még szeptemberben említett problémákat, azzal a megjegyzéssel, hogy egyre sürgetőbbé válik a kiszolgáló gépek beszerzése, mivel a Stachely-gépek egymás után érkeznek meg — ennek nagyon örülnek —, s szeretnék, ha azok kapacitását a lehető legnagyobb százalékban ki tudnák használni.

— Szeretnénk tudni — mondta Handl elvtárs —, hogy áll jelenleg a gépbeszerzés helyzete. Azért tartjuk ezt fontosnak, mert

tudomásunkra jutott, hogy a szovjet gyártmányú Boullard-gépek beérkezésére nem számíthatunk.

Tudomásunk van arról, hogy a Pittler-cégtől kértek árajánlatot Ridolfath-gépekre, azonban nem látjuk most biztosítottnak, hogy ezek a gépek időre beérkezzenek.

A gépek beérkezésével országos viszonylatban

a legfejlettebb fogaskerékgyártási technológiát tudnánk megvalósítani,

ami gazdaságossági vonatkozásban is megmutatkozna, mert az átfutási időket lecsökkenthetnénk. Rendeződhetne az anyagelszámoltatás is.

Az elmondottak után Novák elvtárs megjegyezte:

— Nem ragaszkodunk a Boullardhoz, termelékeny gépekre van szükségünk, s ha a felső szervek segítsége úgy nyilvánul meg, mint az elmúlt év különleges programjában, akkor biztosan sikerül eredményt elérnünk ilyen vonatkozásban is.

A felvetett problémával kapcsolatban felkerestük *H. Kovács* főtechnológus elvtársat, aki elmondta, hogy a Csepel Autógyár vezetősége minden lehetőt elkövetett az említett gépek beszerzésére.

A Boullardok megrendelését csak 1964-re igazolták vissza. Ez az időpont késő, így

meg kellett próbálkozni más gépek beszerzésével,

mivel ehhez a szükséges nyugati deviza biztosítása hosszabb időbe kerül, ez a folyamat hosszabb.

— Egyébként addig is, amíg a beszerzési problémák rendeződnek, modern revolver-esztergapadokat biztosítunk a hajtóműgyár részére, hogy a kiöregedett gépeiket lecserélhessék — mondta H. Kovács elvtárs.

Sámuel László beruházási osztályvezető elvtárs megerősítette a fent elmondottakat azzal a megjegyzéssel, hogy az igényelt PRCF, vízszintes 4 orsós automata gépek lapjait jóváhagyva elküldték a minisztériumba.

A minisztériumban telefonon felkerestük *Berényi Béla* gépelőadót:

— Érdeklődünk a PRCF-gépek beszerzésének helyzetéről...

— A külföldi gépvásárlások átfutási ideje viszonylag hosszú — közölte Berényi elvtárs. Ez esetben

az ügy már előrehaladott állapotban van,

legkésőbb január 31-ig a jóváhagyott géplapot átadjuk a Külkereskedelmi Minisztériumnak.

Az már bizonyos, hogy a Csepel Autógyár ezeket a gépeket — egészen pontos határidőt mondani nem tudok — lehet fél év alatt, de ebben az évben biztosan megkapja.

Igy a hajtóműgyáriak által felvetett kérdés is megoldódik majd...

— B —

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

M.D.K

A szövött falikép művészete a két háború között Ferenczy Noemi nevéhez fűződik. — Munkássága kiemelhedő hírű.

P. Brestyánszky Ilona: Modern gobelin bemutató a Műcsarnokban
Művészet, 1963. április – 40 kep

Ferenczy Noémi

Gobelinjeinel nekrajtel a
velencei bienválén 1958 ban

Vigilia, 1960, 9 n., 573 old.

Ferenczy Noémi

Szerepet az entergomi
magánszerű, temények
kiállításán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-

Vigili 569 old.

Ferenczy Noémi, [ ] . MDh

Művei vannak a pécsi képtárban.

(barabás): Régi kocsmából – modern képtár 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1963. okt. 18.

Ferenczy Noemi
ipszemüvész

M.D.K

„Mirsa" akvarelljét állitották
ki a bajai tárlaton.

Szabó Julia: XX. századi művek a bajai magángyjteményben.

Művészet, 1965. február – 44 lap.

1021

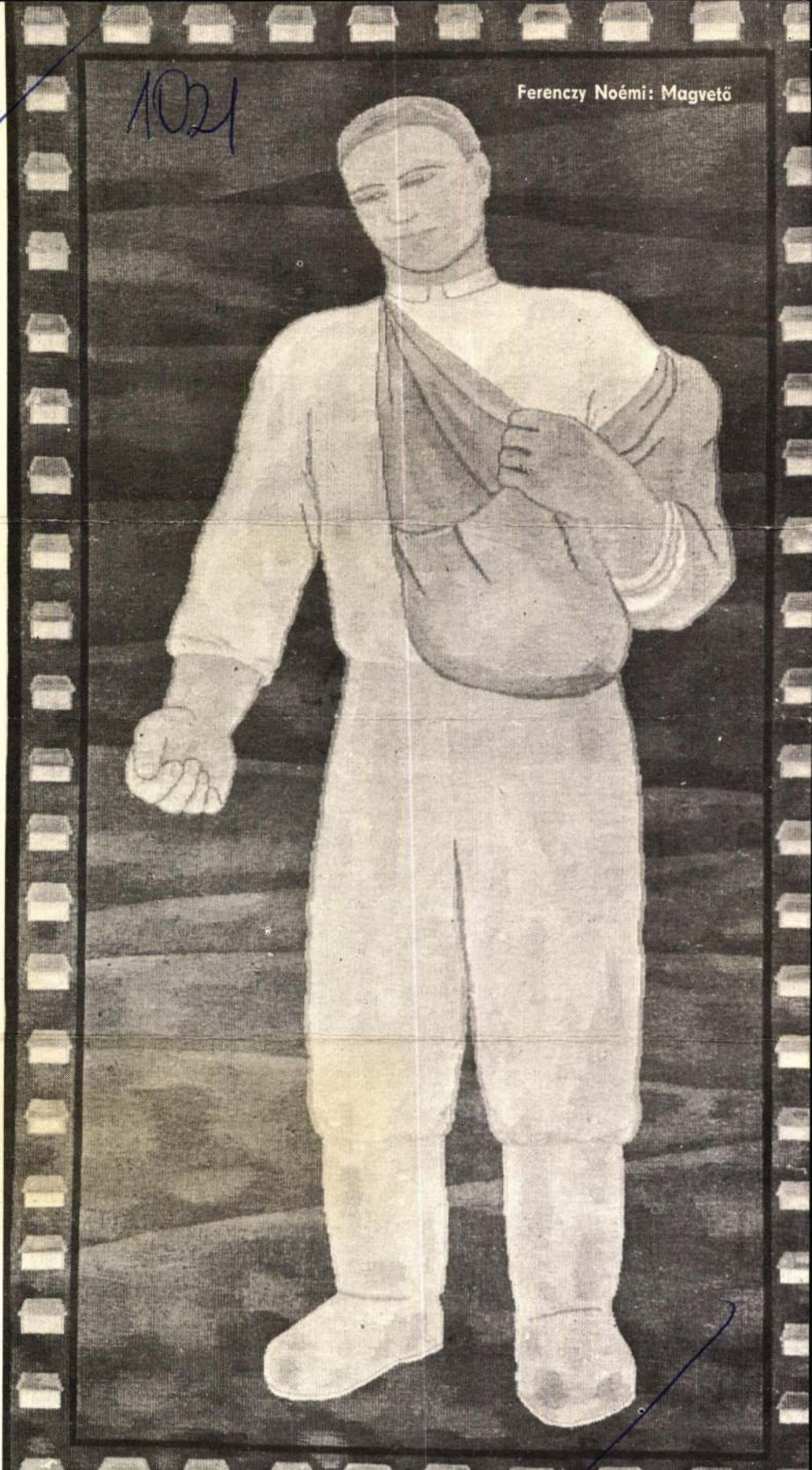

Ferenczy Noémi: Magvető

6,– forint

TÁRSADALMI SZEMLE
1969 NOV
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ferencz Noemi, gobelin művész M.D.K.

nevét emliti

Beszélgetés Lukács Görggyel

Irodalmi Muzeum, Szerk.: Dr.Lakatos László,
I.Emlékezések, Sajtó alá rend.: Vezér Erzsébet,
Muzeumok Rozaüzeme, Bp.1967. 136 old.

24. old.

Ferenczy Noemi, gobelin művész (1890–1957) -1- M.D.K.

Ferenczy Béni ikertestvére. Párizsban kezdte tanulmányait a gobelin szövés terén. Kb. husz évig élt külföldön a nyugati országokban. Eleinte még olaj- és tempera képekkel szerepelt a kiállításokon, első ízben 1916-ban, édesapja emlékkiállításán, majd 1924-ben a bécsi Nemzetközi Képzőművészeti kiállításon, 1925-ben a különösen sikeres budapesti Nemzeti Szalonbeli kiállításon, melyen ./.

Bildhauer Béni Ferenczy im Kreise seiner Zeitgenossen Ung. Kunstausstellung. Einl.d.Katalogs: István Genthon

Wien, 1963. 83 l. illusztr. 76. old.

M.D.K.

Ferenczy Noemi, gobelin művész

... szobrász testvérével, Bénivel egyik vett részt. További kiállításai: 1931 Ernst-muzeum, 1925 Berlin. 1930 Drezda. 1931 Párizs Grand Palais, 1937 Párizsi Világkiállítás, 1956 gyűjteményes kiállítás a Nemzeti Szalonban, 1958 Velencei XXIX. Biennale. A bécsi kiállításon 24 akvarell és quack-festménye került bemutatásra

Bildhauer Béni Ferenczy im Kreise seiner Zeitgenossen. Ung. Kunstausstellung. Einl.d.Katalogs: István Genthon.

Wien, 1963, 83 l. illusztr. 76. old.

Ferenczy Noémi

Szőnyegszövés művészetét a párizsi Gobelin gyárnál sajátította el. Legtöbbnyire falikárpitszőnyeg terveinek kidolgozásához tartotta magát.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l. 697 l.

Ferenczy Noémi

Egyéni stílusa a 20-as években kontakozott ki, a formák egyszerűsítésével és finoman lemért színharmóniájával hidalogozott monumentális hatású kompozíciókban, amelyeknek középpontjában az alkotó és dolgozó ember áll.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 f.

Ferenczy Noémi

Ismételten állított ki önálló tárlatokat külföldön /: Berlinben 1929, Drezdában 1930, Amsterdamban 1935) a párizsi világkiállítás (1937) nagydíjá-sa.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l

Ferenczy Noémi

Kossuth díjas. Bibl.: Tolnay K.
„ Ferenczy Noémi, Budapest, 1934.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Verb. E.A.
Seemann Verlag, 1968. I. 775 l 697 l.

Ferenczy Noémi

1911-ben a Manufacture des Gobelins-ben tanul.

1916-ban az első családi kiállításán mutatkozott be.

1920. Kolozsvári kiállítás.

Bécs, Berlin

Oelmacher Anna: A Ferenczy család kiállítása

Magyar Nemzet 1968. jún. 23. 11.o.

Ferenczy Noémi

Kéréssel a Ferenczy család
emlékkiállításán a Nemzeti
galériában

Pesti Napló Hírlap 1968 I. 7

Ferenczy Noémi

Kerepelni fogja Ferenczy szalád emlékkiállításána Nemzeti galériában

Magyar Nemzet 1968 I. 7

Ferenczy Noémi

kiállítási szerepel a M.N.G. 1968-as
kiállítási programjában

Magyar Nemzet 1968. jan. 7. 11.o.

Ferenczy Noémi

egy gobelin-terve az Ybl gyűjteményben van.

Horváth György: „Kamaraműzenni" Szekesfehérvárott
Magyar Nemzet 1968. márc. 7. 4.o.

Ferenczy Noémi

Magyar festőnő és szőnyegtervező. Született Szentendrén 1890. június 18-án, meghalt 1957. december 22-én. Mint Ferenczy Károly tanítványa szőnyegmintáin valósította meg a Nagybányai festőiskola legjobb hagyományait.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Verl. E.A. Seemann Verlag, 1968. I. 775 l. 697 l.

Ferenczy Noémi

mesteri akvarellek, gouache-ok és tempera-
képek is hiherültek műtermiből – Madonna,
Pék, Térdeplő fiatal nő őzikével

Képzőmű-Almanach Bp. 1969. 44 o.

Dévényi: Ferenczy család

Ferenczy Noémi

Túlnyomórészt a dolgozó embert jelenítik meg: Piros hossós szőlőmunkásnő, Kőműves, Gereblyéző, Magvető, Bárányos

Képzőmű v. Almanach Bp. 1969. 40. o.

Dévényi: Ferenczy család

Ferenczi Noemi
gobelinművész

M.D.4.

Bódis Erzsébet mestere volt

Kocsogh Ákos: Bódis Erzsébet művészete.
Művészet, 1969. július – 32 kép.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Ferencvárosi
Gobelinműhely

Művei szerepelnek a tárlaton:

—: Magyar művészet 1896-1945
Dolgozók Lapja, 1969. okt. 5.

M.D.V.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Műveit bemut allak a tárlaton.

—: Magyar művészet 1896-1945
Keletmagyarország, 1969. okt. 5.

MDK

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Műveit bemutatták a tárlaton.

Bojár Iván: Magyar művészet 1945 - 1969
Magyar Hírlap, 1969. szept. 21.

Ferenczy Noémi

a progresszio művészet gondolatát patronáló művész

Képzőműv. Almanach Bp. 1964. Perneczky: Gresham 20. o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

MDK

Méltatás.

Losonci Miklós: Krónika.
művészet, 1969. julius – 41 lap.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Ferencyárosi
gobelin műhely

MTDK

Munkái szerepeltek a tárlaton.

Horváth György :Egy elszalasztott lehetőség
Magyar Nemzet 1969 okt.21.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferenczy Károly

szerepel a Várban a Ferenczy család kiállitáson

Marffy Albin: A Ferenczy család müvei
Magyar Nemzet 1968. jun. 12. 4.o.

Ferenczy Noémi

Az új Derkovits-monográfia... – méltó a... mesterhez; aligha túlzunk, ha e könyvet – i... igényesség tekintetében – a modern magyar festőkről írott legjobb monográfiák (Kállai Ernő: Mednyánszky, Tolnay Károly: Ferenczy Noémi, Genthon István: Ferenczy Károly, Németh Lajos: Nagy Balogh János, Németh: Csontváry) mellé állítjuk.

Dévényi Iván: Új Derkovits monográfia. (Körner Éva: Derkovits Gyula) Jelenkor XII. évf. 3. s. 1969. márc., 297. l.

Ferenczy Noemi

és ikertestvére Béni 50 évvel ezelött mutatták be müveiket. Noemi 1957-ben hunyt el, Béni 1967-ben.

jelnélküli: Kunstausstellung der Familie Ferenczy in der Burg. Neueste Nachrichten, Budapest, 1968. jun. 20. 21.

Ferenczy Noemi

és ikertestvére Béni 1890-ben Szentendrén születtek. A kiállításon Ferenczy károly portréi, Béni és Noemiről is szerepelnek.

jelnélküli: Kunstausstellung der Familie Ferenczy in der Burg. Neueste Nachrichten, Budapest, 1968. jun. 20. 2l.

Ferenczy Noemi

pompás fali gobelineket alkotott.

Felnőttek: Kunstausstellung oder Familie Ferenczy in der Burg. Neueste Nachrichten, Budapest, 1968. jún. 20 2 p.

Ferenczy Noemi

1

Károly leánya, Bjeni ikertestvére; a gobelinszövés mesternője; páratlan alkotó: műaei: „Munkából hazatérő lányok", „Rózsét hordó asszony" (1945)

- Bozóky -: A family of artists. Daily News, Budapest, 1968. julius 4. 6 l.

Ferenczy Noemi

További művei: „A gereblyézők" – „Muzsa", „Tavaszi munka" vonzó alkotások korall, levendula – borsó zöld színárnyalattal: szüzsei puritánok modern kezeléssel.

– Bozóky –: A family of artists, Daily News, Budapest, 1968. jul. 4. 6 l.

Ferenczy Noemi

1940-ből származó „István király" című művén a király élénk sárga köpenyben áll egy ködös zöldes Duna melletti táj hátterével.

- Bozóky - : A family of artists. Daily News, Budapest, 1968. július 4. 6 l.

Ferenczy Noemi

„Jelenet a báránnyal" című műről
készült szövegbe nyomott grafika.

– Bozóky –: A family of artists; Daily
News, Budapest, 1968. július 4. 6 l.

MDK

Ferenczy Noémi; gobelinművész

Jún. 25-én Moszkvában megnyílik a Ferenczy-család kiállítása.

— : A Ferenczy-család kiállítása 2

ESTI HIRLAP B. 1959 jún. 2.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Munkáiban bemutatják a

Ferenczy-család életét.

–: Magyar kiállítások külföldön,
Külföldiek Budapesten 13.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 1.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A Ferenczy-család kiállítása

jún. 25-én nyílik meg Monkrálban.

– : Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1969 jún. 5.

Ferenczy Noémi

A 20. századi kiállítás - sorozat vagy Nemes Lampérth, Kondor Béla, a szentendreiek kollektívje, Toulouse-Lautrec, Duray Tibor, Frank Frigyes, Ferenczy Noémi, Vilt Tibor... Korniss Dezső, Schaár Erzsébet, Nagy István, Ország Lili bemutatói... újra és újra utazó kedvünkbe kényszerítik Fehérvárt.

Bodsi Ferenc: Képzőművészeti krónika. Fehérvári mérleg.

Jelenkor XII. évf. 2. sz. 1969. febr., 142. l.

Ferenczy Noémi

...ezek a kiállítások nem ölelhetik fel a tárgyalt korszakok művészetének egészét, egy-egy mester minden jelentős alkotását... és így remek kiegészítések a korszak anyagából válogatott és bővített egyéni emlékkiállítások, az utóbbi öt esztendőben Erdey Dezső, Nemes Lampérth, Csontváry, Ferenczy Béni és Noémi, Aba-Novák, Gyulácsy Lajos, Nagy István, Kassák Lajos, Bokros-Birman gyűjteményes bemutatása.

Bodsi Ferenc: Képzőművészeti krónika. Fehérvári mérleg.

Jelenkor XII. évf. 2. sz. 1969. febr., 142. l.

Ferenczy Noémi

Emlitve

Révényi Irén: Vom Plein air zur Moderne
Budapester Rundschau, Bp. 1969. de. 19.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Tárlatvezetésen ismertetik.

: A vasárnapi kulturális programból

13,

Népszabadság, Bp. 1968 okt. 20.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

A Nemzeti Galériában a Ferenczy család kiállítása újra megtekinthető.

—: Hír

8.

Népszabadság. Bp. 1968. okt. 29.

Ferenczy Noemi
gobelinmüvész

Szőnyegei egyedül állanak az
egész művészettörténelemben.

Perneczky Géza: A Ferenczy család
Élet és Irodalom, 1968. július 20-8 kap

Ferenczy Noémi

a várbeli kiállításon.

Pernecky Géza: A Nemzeti Galéria vendégkiállítása a Várban.
Magyar Nemzet, 1967. X. 11. 4. o.

MDK

Ferenczy Noémi, grafikus, gobelinművész

Eredeti litográfiáit mutatják be.

– : Magyar kiállítás Leningrádban 1.

ESTI HIRLAP Bp. 1970. jan. 20.

06

Ferenczy Náemi

Emlitve

Bertalan Lajos: Tüzeimi séta
Vas Népe, Szombathely, 1969. szept. 7.

Ferenczy Noémi
iporművész

Műrés Repő.

Új Írás, Bp. 1968. XII. vímolcha 56-57. 3. oldal

Ferenczy Noémi 1.

Gobelinjeiben a munkát, a dolgozó embert
emelte a monumentális művészet magasára.

Németh Lajos: Modern magyar művészet/Corvina/1968 82.0.

Ferenczy Noémi 2.

A szerző idézi Tolnay Károly megállapítását: „a munka lélekállapot nála"... „fakordó női figurái", „ásó férfialakja"... „a munka vallás felkent papjai", akik „alázatosan és öntudatlanul szolgálják... az ember természet fölötti győzelmének, önmaga felszabadításának és egymásért való létezésének eszközét, a Munkát." /Gerebtyézők 1941–1942/.

82. C.

Némfh Lajos: Modern nagyos műnéné, Corinna, 1968

Ferenczy Noémi 3.

Egyéni gobelinstílusának jellemzői: a középkori órás-könyvek hónapábrázolásainak népi zamata, a katedrálisok üvegablakainak világító színei, a középkori tapisserie-k narázsos bája, a proletármozgalom szimbólumköre, a munkamozdulatok sommásott rajza, az anyag titkainak ismerete, a tervezés és a manuális kivitel közti egység megteremtése.

Németh Lajos: Magyar ~~[illegible]~~ műszerek, Corvina, 1968 82. l.

Ferenczy Noémi 4.

Indulásakor hatott rá a szecesszió készmívességkultusza. Ikletője mégis a középkori francia gobelinművesség volt. A Teremtés és a Menekülés Egyiptomból, első két nagyszabású műve a gobelinművészet nagy tradíciójába kapcsolódott.

Nemeth Lajos, Modern magyar művészet, Corvina, 1968 82. l.

Ferenczy Noémi 5.

A 20-as évektől egy-egy munkafolyamatot vagy mesterséget szimbolizáló monumentális alak töltötte be a gobelin felületét, a harmincas évektől kezdve a háttér már nem csupán a figura mögötti semleges sík, hanem a figurával azonos életet él.

Nemzetk. rajzs. Modern magyar mintáj, Corvin, 1968 82. l.

Ferenczy Noémi 6.

Szúrci a nicly bordótól a búzasárgán át a világító világoskékig sajátos technikája révén bársonyosan ragyogtak, a puszta dekorativ megoldást azonban elkerülte. Művészete nem is csupán díszítő funkciót teljesít, hanem az egyetemes képzőművészet szerves része.

Németh Lajos: Modern magyar festmények, Corvina, 1968 82. p.

Ferenczy Noémi

Gereblyézők 1941/42 /szénes rajzó/

Nemeth Lajos, Modern magyar szimmet, Lucina 1968

96-97. l. k.

Ferenczy Noémi

Ferenczy Károly leánya. Ferenczy Béni ikertestvére.

Vernétt [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], 1968 84.l.

Ferencz Vince, festő- grafikai művész

MDK

Tulajdonképpen már a harmadik generáció tagja.

—: A Ferencz művészcsalád kiállítása a Vigadóban

8

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 14. [Vidéki]

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Vörös kanczós nőlő munkásnő c.

gobelin je.

Repr.

— (— növeg — kép —) 9

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 16.

MDK

C9

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművén

Ikertestvére Béninek.

Székely András: A Ferenczy család kiállítása a budai Várban 7

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 28.

Ferenczy Noémi

MDK

Az MDK által 1957-ben a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szerpelt.

DÁVID KATALIN: A XX.század magyar művészete. I.Konstruktiv törekvések. Művészettörténeti tanulmányok.Bp. 1960. 73-89.l.

87.l.

M.D.K.

Ferenczy Noémi.

Festőművész.

Genthon István opponensi véleménye Aradi Nóra kandidátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 64.lap

Ferenczy Noemi
ipanművész

M.D.K.

Méltatás:

Székely Zoltán: A VIII. őszi tárlat Hódmezővásárhelyt.
Művészet, 1962. január. – 27 l.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A Nemzeti Galéria kéri a Ferenczy-művek bejelentését.

— : Hi —

8

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Ferenczy Noémi:

a modern magyar gobelinművészet megteremtője

Földes Anna – Mikóczy Gábor: Költők nincsenek – nincsenek költők. Bp. 1961. Képz. Alap K. – 170 l., 53 t. 165. l.

M.D.K.

Ferenczy Noemi, gobelin-munkák

nevét emliti.

Tüskés Tibor: Fehérvár diesérete.

Fejér megyei Szemle, 1965. 2. sz. 163. old.

Ferenczy Noemi
gobelinmüvész

„Korhadt fa"
" (repro)

Földes Anna: A Ferenczy család.
Nők Lapja, 1968. julius – 30 szám

Ferenczy Noemi

A Gresham kör tagjainak müveiből kiállitás nyilt Székesfehérváron 1967 végén, ezen müvei szerepeltek.

Vigilia 1967. 12.sz 852.1

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Kiállítása lesz a Kemzeti Galériában

— : Családi kiállítás 2

ESTI HIRLAP Bp. 1963. márc. 22

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Ferenczy Noémi gobelinjeit,
színeit, stilizált formavilá-
gát, klasszikus műalakjait
tisztelet és elismerés méltatja

Földes Anna: A Ferenczy család.
Nők Lapja, 1968. július - 30 szám.

Ferenczy Noémi

A Műcsarnokban művészetünk legújabb negyedszázadának alakulását bemutató kiállításához azoknak a művészeknek munkái kapcsolnak akiknek működése a felszabadulás után is folytatódott, sőt ma is kimagasló értékei élő képzőművészetünknek.

Péter Imre: Háromnegyed század magyar művészete az Ernst Múzeum és a Műcsarnok kiállításai

Népművelés 1969/11 36old.

Ferenczy Noémi

szerepelt a budvári palotában a Ferenczy-művészcsalád tagjainak kiállításán

Képzőművi. Almanach Bp. 1969. 39. o.

Dévényi: A Ferenczy-

Ferenczy Noémi

portréja. Ferenczy Béniték.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l. 91 l.

Ferenczy Károly

munkái között akadnak mitológiai, bibliai és történeti tárgyúak – Vénusz születése, A keresztes, Menekülés Egyiptomba, Szent István király

Képzőmüv. Almanach Bp. 1969. 40.o.

Dévényi: Ferenczy család

Ferenczy Noémi

a gobelin-művésznő – fiatalon nagy utazásokat tett, Itália és Franciaország múzeumaiban és templomaiban megismerkedett a kora középkori festészettel és a XIII. sz-i fr. üvegablakokkal (Chartres)

Képjegyző: Almanach Bp. 1969. 40.o.

Dévényi: Ferenczy család

Ferencz Noémi

1967-ben szerepelt a Gresham-csoport kiállításon

Képzőművi Almanach Bp. 1969. Pernecz Ny: Gresham 22.o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Ferenczy Noémi
iparműrész

A 10-es évek végére már teljesen kialakult egyéni stílusa, – talán még színvilága kontrasztosabb, meseszőrése epikusabb, mint későbbi műrein.

Szabó Júlia: Magyar rajzműrészet 1890–1919
Bp. 1969 Corvina 59. képmell.

Ferenczy Noémi

Emlitve.

Magyar Nemzet, Bp. 1969. aug. 17.

M.D.K.

Ferenczy Noémi: gobelin-művész

a "Felvonulás" c. gobelinjét (1949-1950) közli:

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik
Bp. 1968. Magvető,
B 23. ábra old.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A TV Körkép című műsorában foglalkozik a Ferenczy-család kiállításával.

—: A nap programjából 6.1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 31.

Ferenczy Noémi

1941-42 ből pármazó, 138 x 138 cm méretű, a Magyar Nemzeti Galériában őrzök. „Gereblyézők" című gobelinjét közli az alanti könyv.

Lyka Károly: Kis könyv a művészetről, Budapest, 1964 32-33 l. között

Ferenczi Noémi

műveiből rendez majd kiállítást a Budapesti Nemzeti Galéria 1968 év folyamán.

Jelnélküli cikk: „National Gallery – Fine Arts and Music in 1968"

Daily News, Budapest, 1968. I. 13

2 l

Ferenczy Noémi, gobelin művész

MDK

Jún. 14-én nyílik meg
a Várban a Ferenczy
család tárlata.

8

~ : Hír

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jún. 14.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

Jún. 13-án ismertetik

a sajtó előtt a tárlatot.

~ : Családi kiállítás

2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jún. 13.

MDK

Ferencsy Noémi, gobelinművész

Júl. 14-én nyílik meg a
„Ferencsy család emlékkiállítás."

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 11.

v+0z

MDK

Ferenczy Noémi

neve emlitve

Gádor Magda és Pintér Éva kiáll. Fényes A. terem 1967.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Bemutatták a kiállítást a

Nakemberchuk.

– : A Ferenczy művészcsalád kiállítása a

Vásárcsarnokban 9.

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 14.

2+25

MDK

Ferencsy Noémi: gobelinművész

1968. jún. 14-én volt a megnyitó.

– : Megnyílt a Ferencsy család emlékkiállítása

9.

Népszabadság, B[illegible].1968.jún.15.

Ferenczy Noémi, festő

Lukács György 1966-ban egy beszélgetésén Örsi István-
vánnal és Vezér Erzsébettel mondta, hogy később jó
beszélgetési viszonyban állott Ferenczyvel is. 24.old

Beszélgetés Lukács Györggyel 16.old

Irodalmi Múzeum I. Emlékezések.-Gyüjt. Összeáll. a Pe-
tőfi Múz. dokumentációs csoportja. Bpest. 1967.

Ferenczy Noémi 1.

Szineinek nemes lírája, a mélyről tüzelő kolorit Bernáth és Szőnyi rokonává avatta művészetét.

Ferenczy Károlynak volt a leánya, bátyja F. Valér, így közvetlen szálak fűzték Nagybányához. Mégsem lehet feuntartás nélkül a posztnagybányai iskola körébe sorolni.

Bernáth Lajos: Modern magyar műszerek, Corvina, 1968, 82. l.

Ferenczy Noémi 2.

Az emberi közösségnek, az általános érvényünek a művészi értékegyenlőségét és az azt tolmácsolni tudó formát keresté. Nem követhette ő sem a 19-es forradalom előtti amontgarde expresszív drámáját, de erre a gobelin nem is lett volna alkalmas.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvinus, 1968, 82. l.

Ferenczy Noémi 3.

Mégis a Nyolcakat és az aktivistákat jellemző kissé misztikus közösség utáni nagynak ő volt az igazi folytatója. Gobelinjeiben a munkát emelte a monumentális művészet rangjára s a dolgozó embert, hasonlóan Nagy Balogkhoz /kubikus ciklus/, Egryhez /belgiumi kikötőmunkások/ és Medgyessyhez /Magvető/.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 82. l.

Ferenczy Noémi

Lezepel a „Ferenczy Szalód" ez évben nyíló emlékkiállítása

Szolnok megyei Néplap 1968 I. 7

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 DEC 20

NAPLÓ (VESZPRÉM)

10 ÉVE,

1957. december 20-án halt meg Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő-gobelinművésznő, világviszonylatban kimagasló, egyéni stílusú mester, az Iparművészeti Főiskola tanára. Atyja Ferenczy Károly, a nagybányaiak vezető művésze volt. A művészi kárpitszövés mestersségbeli fogásait Párizsban tanulta, de a gobelin készítése nála nemcsak iparművészeti feladat, hanem magas követelményű képzőművészet alkotó tett lett. Nem csupán tervezte és festette témáit, hanem, ami ritkaság: sajátmaga szőtte át gyapjúkárpitba is. Az első világháborút követően megtalálta az utat az illegális kommunista mozgalomhoz és számos alkotása ábrázol dolgozó embert, fejez ki szocialista mondanivalót, forradalmi felfogást.

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi

Szerepel a „Ferenczy szalód" emlék-
tiónításán, mely ez évben nyílik
meg

Nagló (Veszprém) 1968 I. 7

Ferenczy Noémi

„Korhadt fa" c. gobelinje emlitve.

– Jubileumi kiállítás a II. zemletben

Magyar Nemzet 1969 november 27
4. old.

Ferenczy Noémi

neve emlétve, műve szerepel

a „Magyar Művészet 1945 - 1969"

kiállításon.

Magyar Nemzet 1969 október 12

12. old

Ferenczy Noémi

Névendéke volt Szántó

Piroska

Magyar Nemzet

1969 augusztus 17. 11. old

Kunstausstellung der Familie Ferenczy in der Burg

In der Geschichte der Künste kommt es nur selten vor, daß sich Begabung und Talent vererben. Zu diesen Ausnahmen gehören die Familien Dürer, Bach, Mann und aus Ungarn die Familie Ferenczy. Die Eltern des Malers Károly Ferenczy malten, wenn auch aus Liebhaberei, – seine Gattin, Olga Fialka war Malerin – sie erntete auf verschiedenen Ausstellungen in Wien bemerkungswerte Erfolge, und auch in der dritten Generation, in den Kindern Valér, Noémi und Béni ist das Talent vorhanden.

Die Wandgobelins von Noémi Ferenczy waren und sind erfolgreiche Schaustücke internationaler Ausstellungen in Wien, Berlin, Dresden, Rom und Paris

Im neuerbauten Flügel des Burgschlosses in Buda veranstaltete nun die Ungarische Nationalgalerie eine Ausstellung der Familie Ferenczy, wobei insgesamt 516 Werke von Károly und Valér Ferenczy bzw. Olga Fialka zu sehen sind.

Die Ausstellung bietet durch das Lebenswerk der Familie Ferenczy einen interessanten Querschnitt einer Epoche der ungarischen Kunstgeschichte. Bereits vor 50 Jahren wurde eine Familienausstellung organisiert: Noémi und die Zwillinge Béni zeigten ihre Jugendwerke. Ihr Lebenswerk ist bereits abgeschlossen – Noémi verstarb im Jahre 1957, Béni 1967, – und die jetzt ausgestellten Schöpfungen zeigen das ausgereifte, schöpferische Talent der beiden begabten Künstler.

In Szentendre, nördlich von Budapest, soll in dem Haus, wo die Zwillinge 1890 zur Welt kamen ein Ferenczy-Museum eingerichtet werden. Auf der Ausstellung in der Burg sind bekannte Bilder, Statuen, Plastiken zu sehen, außerdem ein Ölgemälde ihres Gatten von Olga Fialka, ein Selbstbildnis und „Steinewerfende Jungen" und

Béni Ferenczy, dessen künstlerisches Talent sich in der Bildhauerei offenbarte

die Porträts von Noémi und Béni von Károly Ferenczy und schließlich Kupferstiche und Aquarelle von Valér Ferenczy.

Das Gros der ausgestellten Werke stammt von Béni Ferenczy: Statuen, Ölgemälde, Zeichnungen, Aquarelle, Plastiken usw. Noémi Ferenczy schuf die prächtigen Wandgobelins ...

Kampfgas mit Hilfe von Granaten auf begrenztem Raum einsetze, verstärke sich die Konzentration und erreiche rasch tödliche Wirkung. Man habe das Gas in Vietnam in Höhlen und Hütten angewendet. Dies sei ein Beispiel dafür, wie eine an sich nicht tödliche Waffe auf tödliche Weise eingesetzt werde.

Das Oberkommando der amerikanischen Truppen in Südvietnam wies die Behauptung des britischen Wissenschaftlers zurück. Wie ein Sprecher des Oberkommandos erklärte sei in den letzten Monaten in Südvietnam das unter dem Namen „CS" hergestellte konzentrierte Tränengas zwar eingesetzt worden, es lägen jedoch keine Beweise vor, daß irgendjemand durch den Einsatz dieses Tränengases ums Leben gekommen sei.

bri
an
ten
Sieg
U
die
ang
vie

Rede von Präsident ... vom 31. März nur auf ein beschränktes Gebiet erfolgen, an Intensität weiter zugenommen haben. U Thant sagte zur Vietnamfrage weiter, er halte seinen Drei-Punkte-Vorschlag zur Lösung des Konflikts nach wie vor aufrecht: völlige Einstellung der amerikanischen Luftangriffe, gegenseitiger Abbau der Kampfhandlungen und Bereitschaft aller zu Verhandlungen.

Auf diesbezügliche Fragen erklärte U Thant, daß er gegenwärtig gründlich prüfe, ob man China zur Teilnahme an der Ende August in Genf beginnenden Konferenz der nichtatomaren Staaten einladen solle. Er werde in Kürze eine Erklärung über diese Frage abgeben. Die anderen Atommächte werden eingeladen werden, zu der Konferenz Beobachter zu entsenden.

Die Genfer Konferenz findet unter der Patronanz der Vereinten Nationen statt. An derartigen Konferenzen nehmen gewöhnlich lediglich UNO-Mitglieder sowie Mitglieder der Sonderorganisationen der Vereinten Nationen teil.

...en in Nordperu

— Ein schweres Erdbeben in Nordperu ereignet. Das 5 km nördlich der peruani- ...onas-Becken gelegen haben. ...rad auf der nach oben un- ...eben. Beben dieser Stärke ...große Sach- und Personen- ...en 16 Menschen ums Leben

INTERFOTO MTI/UPI

...chafter in Sofia, Adolf Heinz Beckerle, der der Mit- ...ord von über 10 000 bulgarischen Juden im Konzen- ...geklagt ist, wird wegen seiner Gliederkrankheit auf ...chtsprozeß in Frankfurt/M getragen

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FÜLES

1967 DEC 17

Fejes Noémi

8. A Kóla-félszigeten levő Murmanszk közelében megépült az első szovjet kísérleti árapály-erőmű. Mi szolgáltatja az energiáját?

1021

9. 1957. december 20-án — tíz éve — halt meg Ferenczy Noémi festőművész, a modern magyar gobelinművészet megteremtője. Mi volt művészetének sajátossága?

10. A miskolci Tiszai pályaudvar mellett a napokban leplezték le Kandó Kálmánnak, a vasútvillamosítás úttörőjének szobrát, Antal Károly szobrászművész alkotását. Milyen fontos munkát kezdeményezett Kandó Kálmán most ötven éve, 1917-ben?

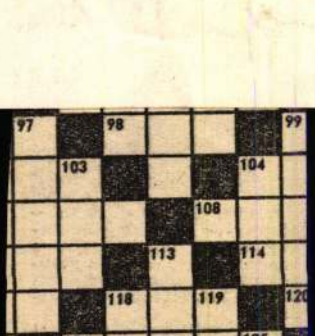
97
98
99
103
104
108
113
114
118
119
120
124
125
130
131
134

IVÁN BOJÁR

Eine alte Kunst — neu

UNGARISCHE BILDTEPPICHE

Einzelne Textildesigner hatten bereits selbständige Ausstellungen, doch eine zusammenfassende Schau, wie die jetzt im Ernszt-Museum eröffnete, gab es noch keine. Bei den individuellen Ausstellungen sah man auch sogenannte Investitionsarbeiten, d. h. Textilien, die Gaststätten, Sitzungssäle, Erholungsheime usw. zieren sollten. Solche Arbeiten wurden in Beisein einer Fachjury und des Bestellers bereits im Entwurfsstadium und dann auch in ausgeführter Form begutachtet und von einem zentralen Organ, dem Staatlichen Lektorat beurteilt. Darum spiegeln solche Arbeiten mehr oder weniger die offizielle Betrachtungsweise und die offiziellen Ansprüche an Form und Inhalt, von den finanziellen Bedingungen und den Abmessungen gar nicht zu sprechen. Darum sind diese Textilien so grundverschieden von jenen, die zum Schmuck von Privatwohnungen dienen.

Bildteppiche haben bei uns erst seit etwa zwei Jahrzehnten Traditionen. Diese Kunstart begann mit Noémi Ferenczy, die ihr nach Untergang des Jugendstils einen neuen Aufschwung gab. In der Zeit zwischen den zwei Weltkriegen wurde diese Kunst vom Maler Endre Domanovszky gepflegt und mit neuem Inhalt gefüllt. Nach dem Kriege ebneten Ernő Schubert, damals Direktor der Hochschule für Kunstgewerbe, und Béla Molnár den Weg zum modernen Textildesign. Die heutige Generation besteht durchwegs aus ihren Schülern.

In den fünf Sälen des Ernszt-Museums stellen jetzt 33 Künstler 63 Arbeiten aus. Ein so großes Material können wir hier nicht meritorisch besprechen und beschränken uns darauf, die allgemeinen Probleme zu erörtern, die mit der Ausstellung ans Tageslicht kamen.

Vor allem fragt man sich, ob das hier gezeigte Material wirklich unsere Bilderteppichkunst repräsentiert? Will man hier den bisherigen vornehmlich kommunalen Charakter, das Monumentale in dieser Kunstgattung finden, erlebt man eine Enttäuschung, denn es gibt unter den Exponaten kein einziges Monumentalstück, und dem Inhalt nach scheint keines für Kommunalzwecke bestimmt zu sein. Alle wollen sie nur dekorativ sein. In Anbetracht der beschränkten Wandflächen scheint es selbstverständlich, daß der größte Teppich nicht mehr als 120x160 cm mißt, aber auch sonst weist alles darauf hin, daß diese Arbeiten für kleinere Interieurs, für intime Wirkungen entworfen wurden. Es fragt sich nur, ob diese Wandteppiche geeignet sind, die Privatbedürfnisse unserer Gesellschaft zu befriedigen? Das würde eine Klasse von Käufern bedingen, die finanziell imstande ist, das Eigenheim mit kostbaren, viel Material und Arbeit beanspruchenden Kunstwerken zu schmücken. Es will uns scheinen, daß es diese Schicht derzeit nicht gibt und es ist sicher kein Zufall, daß die bisherigen Produkte dieser Kunstgattung öffentlichen Zwecken dienten. Diesem Zweck entsprechen jedoch die Maße der jetzt ausgestellten Werke nicht. Welchem Zweck dient also diese Schau?

Um das zu beantworten, müssen wir erst alle jene Verfahren aufzählen, die bei diesen Arbeiten angewendet worden sind: Webstoffe, gestrickte und gesteppte Wolle, geknüpfte Teppiche, Raffiaarbeiten, handgemalte Seide und Batik auf Leinwand oder Seide, Handdruck auf Leinen, Häkelarbeit, gewirkte Teppiche aus Wolle oder Kunstfaser und schließlich gestickte und Applikationsarbeiten vermischter Technik.

Für den Privatgebrauch würden sich offenbar — aus finanziellen Gründen — in erster Linie die leicht reproduzierbaren, gedruckten oder maschinengewebten Stoffe eignen.

Diese letzteren fehlen aber. Die Applikationsarbeiten könnten eine Mittelkategorie darstellen, doch alle anderen Macharten übersteigen die Kaufkraft des Publikums. Der Zweck dieser Austellung könnte mithin darin bestehen, daß diese Kunstart eine repräsentative Vorstellung ihrer Produkte mit allen ihren Möglichkeiten beabsichtigte und die ausgestellten Arbeiten nur als Ausgangspunkt späterer monumentaler Werke dienen. Zweifellos ist die Ausstellung von diesem Standpunkt aus bedeutend, da sie außer den bisherigen Macharten, die sich vornehmlich auf Handmalerei, Webe- und Wirktechnik beschränkten, neue Lösungen zeigt. Es ist offenbar eine Folge der Diskrepanz zwischen Abmessungen und Zielsetzungen, daß die meisten Arbeiten von derart monumentalem Anspruch sind, der die gegebenen Rahmen zu sprengen droht. *István Bán, Jolán Fett, Irén Suppán, Gábor Attalai, Margit Szilvitzky, Zsuzsa Gulás, Magda Pászthy* und *Irén Bódy* aber ist es gelungen, ihre Ziele, Maße und Formgestaltung in Einklang zu bringen.

Die Farbenskala der Ausstellung entspricht den technischen Möglichkeiten.

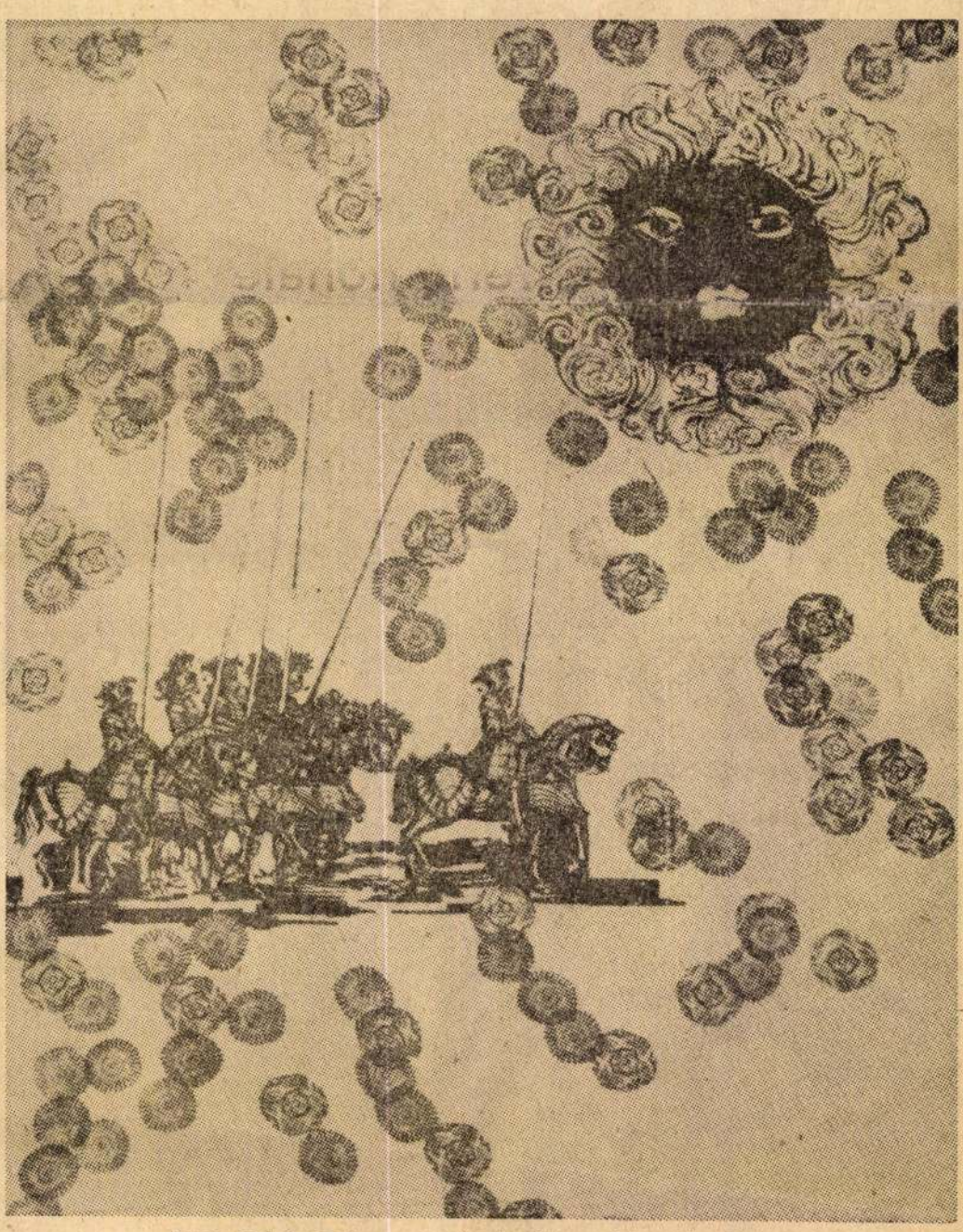

Csaba Polgár: Reiter — handgedrucktes und bemaltes Leinen

Die Wollarbeiten und Applikationen sind meist dunklerer Tönung, die handgemalten und Batik-Arbeiten sowie die aus Kunstfasern gewebten Wandbilder sind lebhafter. Im ganzen sind figurative und nonfigurative Arbeiten in gleicher Zahl vorhanden, die letzteren sind sehr dekorativ, suchen nach Textilien entsprechender Formgestaltung, vornehmlich aufgrund von Volkskunstmotiven.

Die Ausstellung zeigt aus den erwähnten Gründen ungelöste Probleme, doch bringt sie auch einen erstklassigen Beweis des Talents einzelner Künstler.

ssanten Dichtern aus der DDR, und eine Auswahl aus dem lyrischen Werk des Spaniers Federico Garcia Lorca vorgesehen.

So urteilt z. B. „Junge Stimme", Stuttgart, über die Reihe:

Theodor Storm und Erich Weinert in einem Atemzug zu nennen, mag seltsam klingen, für den Liebhaber von Gedichten einer heilen Welt vielleicht sogar unmöglich. Doch in einer neuen Lyrikreihe des Verlages Neues Leben sind beide Namen vereint ... Nichts für den Bücherschrank, sondern Gedichte zum alsbaldigen Gebrauch sprich: Lesen und Vorlesen. Ein verlegerischer Einfall, der gefällt. Für neun Groschen eine Begegnung mit Poesie Bekannter und vor allem Unbekannter.

(Beitrag und Bild aus „Buch der Zeit")

KULTUR — GANZ KURZ

Ergebnisse des X. Budapester Internationalen Musikwettbewerbs: Sieger des Streichquartett-Wettbewerbs ist das Sebestyén-Quartett, zweitplaciert ist das Schunk-Quartett (DDR). Zwei sowjetische Künstler gewannen den geteilten ersten Preis für Violoncello: Igor Gawrisch und Marina Tschaikowskaja. Den zweiten Preis gewann Jean Déplace. Im Bratschenwettbewerb wurde der erste Preis an László Bársony, der zweite an Jurij Jurow (Sowjetunion) vergeben. Die feierliche Preisverteilung fand im Anwesenheit von Pál Ilku, Minister für Bildungswesen, und György Aczél, Sekretär des ZK der USAP, statt.

●

Maria Dunszt und Tibor Udvardy, Mitglieder unseres Opernhauses, sind nach Helsinki abgereist, wo sie zwei Konzerte geben werden.

●

Zu einer Begegnung des sowjetischen Dichters Andrej Wosnessenski mit seinen Lesern kam es auf der Budapester Universitätsbühne.

Ror der Geständnisse

Aus der Reihe der ungarischen Prosawerke des Jahres tritt ein bedeutendes Buch hervor:

der neueste Roman von Gábor Goda.

Sein Schaffen hat mit diesem Buch eine neue Stufe erreicht.

Der „Roman der Geständnisse" ist — nach dem in der Literaturwissenschaft gebräuchlichen Begriff — eigentlich kein Roman. Eher eine meisterhafte Komposition von Essays, Polemik, lyrischer Betrachtung und psychologischer Analyse, zusammengehalten durch eine eindeutige weltanschauliche Konzeption.

Die Fülle der Gedanken findet ihren mannigfaltigen Ausdruck hauptsächlich in Reflexionen der Hauptperson, des Schriftstellers Flórián Tóth, und in Dialogen zwischen ihm und dem Freund, dem Ästhetiker Abrabanell. Diese Gespräche behandeln zahlreiche Gebiete des individuellen und sozialen Lebens, wie

auf der Suche nach der unter oberflächlichen oder Halbwahrheiten versteckten wirklichen Wahrheit,

verbunden mit der Erkenntnis eigener Verantwortlichkeit.

Hervorheben möchte ich eben dieses *ethische Prinzip*, welches — besonders auf das literarische Schaffen bezogen, — in wesentlich neuen Aussagen als Imperativ hervortritt.

Ist Goda didaktisch? Man könnte auch diese Bezeichnung verwenden, sie würde jedoch nicht viel besagen. Er ist in erster Linie Forscher. Sein Forschen gilt vor allem der Selbsterkenntnis als Quelle der Welterkenntnis und der Erarbeitung von Art und Methode der schöpferischen Tätigkeit, und des dazu erforderlichen Lebensstils. All das ist von der Überzeugung diktiert, daß „Schreiben ein Mittel zur Neuerschaffung der Welt sein kann."

Große, brennende Weltprobleme bewegen den Autor;

doch geht er von sich selbst aus. Um über die Welt etwas aussagen zu können, muß der Schriftsteller — seines Erachtens — über sein Ich aussagen können; das sind seine Geständnisse. Dieses Ich spricht keineswegs aus der Selbstisolierung. „Ich sehe ein", sagt Goda, „daß sich letzten Endes, und milde gesprochen, früher oder später auf der retrograden Linie befände, wer in einer revolutionären Epoche abgesondert, sozusagen selbsttätig revolutionär sein wollte".

In dieser Aussage darf man wohl die moralisch-prinzipielle Haltung des Schriftstellers erblicken. Sie äußert sich an zahlreichen Stellen des Buches, in mannigfachen Situationen des Romans. So wird das Egozentrische „aufgehoben" (in philosophischem Sinne) im Erleben und geistiger Verarbeitung des Vergangenen und des Gegenwärtigen. Vergangenheit und Gegenwart des Individuums und der Geschichte.

Über das Ich und die Welt sagt Goda: „Wer kann es wagen, mich zu beschuldigen, daß sich im Sturm meiner individuellen Gefühle nicht der Sturm der Menschheit widerspiegele?" So spiegelt das Geschriebene nicht allein die äußere Wirklichkeit, sondern gleichzeitig das innere Verhalten des Schriftstellers zu dieser Wirklichkeit wider.

„Roman der Geständnisse" **zwingt den Leser zu einer bestimmten geistigen Arbeit.**

Noch lange, nachdem er die letzten Seiten gelesen hat, wird er über dieses Buch grübeln, sich mit seinen Gedanken auseinandersetzen, seinen nachhaltig anregenden Einfluß spüren.

I. K.

ARTEX — SPORTWAREN

AUF DER KÖLNER SPOGA 1968

Wir laden Sie ein, unseren Stand Nr. 19 (Halle 3/E Gang N.) zu besichtigen!

Sportbälle
Reitsportausrüstungen
Luftgewehre
Fechtgeräte
Schlafsäcke
Skiausrüstungen
Gartenmöbel aus Weide und Rohr
Wochenendhäuser aus vorgefertigten Holzelementen

EXPORT:

ARTEX
UNGARISCHES AUSSENHANDELS-UNTERNEHMEN

BUDAPEST 62. P.O.B. 167

Ferenczy Noémi

Várlatokkal szerepel az alábbi tárlaton

n. p.: Forradalmi művészet. Kiállítás a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban

Pestmegyei Hírlap 1969 III. 30

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A Várpalotában tekinthető meg a Ferenczy-család emlékkiállítása.

— : A hét végi kulturális programból 11

Népszabadság Bp. 1968. aug. 3.

3 Részlet a kiállításról: ötvösség
(fotók Somfai I.)

(például üvegművesség, kerámia, textil, porcelán) rendkívül dús, míg a terjedelmesebbeket teremtőket (például bútor) meghökkentően szerény tárgyanyag egészíti ki. Hovatovább nem is teljesen következetes gondolatmenet szerint.

Hiszen míg például a csipkéknél több tucat műtárgy társul egyetlen résztechnikához, a bútoranyagban a leglényegesebb konstrukciók fejlődésének érzékeltetése mellett már csak egy-egy tárgy illusztrálja a főbb díszítő eljárásokat.

Adott műfajon belül legarányosabbra a fémművességgel foglalkozó terem sikerült, ahol minden technikához éppen befogadható, azaz a didaktikai cél tükrében is optimális mennyiségű műtárgy társul. Mégis, erre a legharmonikusabb egységre is jellemző egy, a kiállítás egészén végigvonuló szembetűnő hiány, nevezetesen az iparművészet fejlődésének kitüntetett pontjaira rávilágító történetiség hiánya.

A papírkészítés, a porcelánművesség, az üvegkészítés, a kerámia a kiállítás illusztrációs anyagában akkor, ott és úgy kezdődik, amikor, ahol és ahogyan az európai művészetben megjelent. De a nem teljesen tisztázott kezdeteken túl, sem időben, sem társadalmi összefüggéseiben nem követhető nyomon az sem, hogy az ismertetett kézműves technikák mikor érték el csúcspontjaikat vagy váltak éppenséggel túlhaladottá.

A szemlélőben így az a benyomás alakulhat ki, mintha a kézműves iparművészet egyes műfajai és technikái a XV. századtól kezdve egészen a XX. század közepéig egyenletes (és egymáséval is azonos) súllyal, mindvégig változatlan (reprezentatív, a felső kultúrrétegek ízlését és igényeit kiszolgáló) szerepkörrel lettek volna jelen a társadalmak életében. A súlyozás problémájának megkerülése továbbá azt a látszatot is kelti, mintha például a bútorművesség történetében teljesen azonos jelentőségű lett volna a fecskefarkas fogazás és mondjuk a pietra dura megjelenése vagy a textilművészetben a szövőszék és az azsúrozás alkalmazása. Jacquard szövőszéke vagy Thonet hajlított bútora – bár látható – nem kapja meg sem a maga technikai jelentőségével, sem az iparművészet (és az ipar!) fejlődésére s ez utóbbin keresztül a mai ember tárgyi világának alakulására gyakorolt hatásával arányos hangsúlyt. Ugyanúgy majdnem a teljes jeltelenségbe vész a népi és a művészi kézművesség (technikai szempontból sem lényegtelen) viszonya is.

Természetesen ezek és az iparművészet egyéb, már a technikai kérdéseken jóval túlmutató tartalmainak legalább érintőleges kibontakoztatásához a „hogyan készült" kérdés megválaszolása önmagában aligha nyújthat elégséges keretet.

A Művészet és mesterség című összeállítás éppen ezért valószínűleg majd később, az állandó kiállítások sorában tervbe vett művelődéstörténeti szemléletű, az iparművészet tágabb szociális összefüggéseit, esztétikai tartalmait és ikonográfiáját is tárgyaló kiállításokkal összefüggésben lesz képes hiánytalanul (és hiányérzetek keltése nélkül) megfelelni feladatának.

Acsay Judit

3

Gobelinkiállítás a Műcsarnokban

Ferenczy Noémi gobelinkészítő
Művészet 1985/10/16,19,20

Világszerte a gobelin kifejezést használják a szövött falikárpit meghatározására. Falikárpit lehet ugyanis nemcsak a szövött, de a festett falikárpit vagy a bőrből készített, de a selyem- és a papírtapéta is viselheti e megnevezést. A gobelinszövés alatt a kézzel, gyapjúból szőtt faliképet értjük. Függőleges vagy vízszintes láncfonalat (amely előbb gyapjúfonal volt, később lenfonal lett) szőnek át gyapjúval, kétféleképpen: a szövőszéken a láncfonal függőleges, és vízszintesen szövik bele a gyapjút *(haute lisse)*, vagy a láncfonal vízszintes, és a gyapjút függőlegesen szövik bele *(basse lisse)*. Évszázadok óta keverik a gyapjúfonalat selyem- vagy fém- (arany, ezüst) szállal a gobelin finomabbá, hajlékonyabbá, csillogóbbá tételére. 1 m² szövéséhez kb. 40 dkg felvető láncfonalat és kb. 1,5 kg gyapjúfonalat használnak, ez utóbbi 1800–2000 színárnyalatú is lehet. A szövés finomságát vagy durvaságát az egy cm²-en szőtt gyapjúfonalak száma jelzi: így alakul 1–10-es sűrűségűvé (felvetésűvé) a mű.

Kompozíciójukat tekintve szőnek *verdür*t (a képmezőt elborító növényi elemek) és *alakos, képes* gobelint (a középrészben helyezkedik el a történés és az alak, alakok vagy a táj). A gobelineknél, ha a keretük is szőve van, ezek általában ismétlődő motívumok, állatok, növények és gyümölcsök indák között, szalagdíszként megjelenő ábrája.

A gobelineket textiltervező iparművészek tervezik, és maguk, illetve más esetben szövők szövik, vagy festőművészek, akik a tervet és a kartont alkotják, és a szövők, illetve a szövőműhely kivitelezi.

A budapesti Műcsarnokban 1985 októberében megnyíló magyar szövött falikárpit-, gobelinkiállítás elsőként mutatja be együttesen a felszabadulásunkkal megindúló, új művészeti élet alkotásainak válogatott darabjait. E tárlat 40 év műveiből válogatott, hiszen a legfrissebb művek készülési éve 1985.

A háború pusztításai óriási építőmunkálatokat tettek szükségessé. A szocialista társadalmi rend azonban nemcsak az élet továbbfolytatására, az újjáépítésre adott

1 Ferenczy Noémi: Fahordó nő (Rőzsehordó), 160x86 cm, 1945–46, Magyar Nemzeti Galéria
2 Domanovszky Endre: Műteremház, 266x510 cm, 1977, Iparművészeti Vállalat
3 Szántó Piroska: Tavaszi csokor, 150x350 cm, 1984, Művelődési Minisztérium

2

módot, hanem rendkívül fontosnak tartotta az új művészet alakulásában a monumentális közösségi művészet kibontakoztatását is. Az építészet a társadalmi szükséglet szerint igényelte a terek, a közösségi épületek és azok belső tereinek és a lakóházaknak művészi alkotásokkal történő díszítését. A szobrok, kerámiák, mozaikok, üvegablakok, sgraffittók, seccók és freskók mellett a textilművészet, és ebben a gobelinművészet is nagy szerepet kapott az épületek emberközelivé tételében. Az állam mint mecénás az építkezések beruházási összegének egy részét a művészeti alkotásokra fordíttatta, ezzel is biztosítván azok feltétlen részvételét és együttélését az építkezésekkel. Ez az együttélés nem mindig valósult meg a legteljesebb harmóniában. Sok esetben a műalkotás esetleges módon, a már kivitelezett belső térbe került, így nem tudta az összetartozást érzékeltetni.

A Művelődési Minisztérium, a Művészeti Alap, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus gobelinpályázatai tették lehetővé egy sereg nagyszerű műalkotás megszületését. E munkalehetőségekkel a művészeket a nagyméretű, közösségi célokat és reprezentációt szolgáló művek megalkotására ösztönözték, alkotókedvüket és figyelmüket az új társadalom kérdéseinek a maguk területén való kialakítására irányították.

A Képzőművészeti Főiskolán 1946-ban megalakult Gobelin tanszék, majd 1949-től az Iparművészeti Főiskolán szervezett Textil főtanszak egyrészt a kiváló művészeknek adott alkalmat pedagógiai munkásságra, másrészt biztosította a növendékek tanulását a gobelinművészet területén.

Az utóbbi negyven év műveiből vá-

3

4

gatott kiállítási anyag nem előzmények nélkül tárja fel gazdagságát a magyar gobelinművészetnek. Sok szálon kötődik az elmúlt évszázadok európai és magyarországi művészetéhez. E történelmi kárpitok azonban a királyi, főúri és egyházi művészethez kötődtek.

Már az időszámítás előtti egyiptomi antik görög és római művészet- és művelődéstörténet írásaiból (Homérosz, Ovidius, Catullus), valamint a festett és grafikai ábrázolásokból megmaradt képes, jeleneteket ábrázoló gobelinek létezéséről tudunk. A kopt sírleletekből gobelinszövéssel készített ruhadarabok kerültek elő. Bizánc, Perzsia, Kelet-Ázsia is ismerte a gobelinszövést *(kossü)*. A középkori Európában több nagy hatású gobelinszövő központ volt. A leírások szerint a XIII. században a halberstadti és a quedlinburgi szőnyegek már gobelintechnikájúak. A főképp templomok díszí-

5

4 Redő Ferenc: Szindbád,
160x240 cm, 1984, Művelődési Minisztérium
5 Bujdosó Ernő: A magvető emlékére,
200x250 cm, 1984, Művelődési Minisztérium
6 Kádár János Miklós: 40 év,
200x300 cm, 1984, Művelődési Minisztérium

6

tésére szolgáló, vallásos témájú nagy falikárpitok stilizáltak, színviláguk szegény. Észak-Franciaországban a XIV–XV. században Arrasban szőtték a leghíresebb gobelineket, de a sok háborús viszály miatt alig maradt emlék ezekből. A XV. században Párizsban nyílt meg a Gobelin család fonal- és kelmefestő műhelye, ahol ekkoriban még nem foglalkoztak kárpitszövéssel, csak későbbi utódai. XIV. Lajos francia király minisztere, Colbert a műhelyt 1662-ben megvásárolta a királyi udvar számára, amit azon túl Manufacture Royale de Meubles de la Couronne-nak hívtak (Királyi bútorműhely), és ma is működik a párizsi Gobelin körúton. A másik híres gobelinszövő műhely Brüsszelben működött, ahol többek között *Raffaello* kartonjait szőtték le X. Leó pápa megrendelésére. Ugyancsak itt szőtték *Rubens* kartonjai után is a faliképeket. Ez utóbbiak már nem sík, dekoratív gobelinek voltak, hanem alkotóik, a festőművészek munkásságát tükröző gazdag színvilágú, festői kompozíciójú és távlatábrázolású szőnyegek. Olaszországban a XV. századi mantuai szövőműhely kétszáz évig működött. *Mantegna* gobelinterveit is itt szőtték meg. A franciaországi Aubusson szőnyeg – a város nevétől kapta elnevezését is – a XVIII–XIX. században jelenetes barokk falikárpitokat és az ülőbútorokhoz növényi ornamentikájú gobelineket szőtt.

A nagy királyi, egyházi megrendelések mellett a főúri várépítészet is igényelte a hatalmas méretű gobelineket: egyrészt lakóhelyeik díszítésére, másrészt a hideg elleni védelem céljait szolgálva kerültek a falakra a nagyméretű faliszőnyegek. Ezek történelmi vagy mitológiai jeleneteket ábrázoltak, keretük ismétlődő növényi, állatos vagy gyümölcsös díszítésű.

Hazánkban a falikárpitok története hosszú múltra nyúlik vissza, bár a történelem viharai miatt leginkább csak írásos adatokból ismerjük ezeket, mint például a Zsigmond és Mátyás király palotáját díszítő falikárpitokat. Főuraink lakóhelyein is voltak már falikárpitok: a régi leltárakból, végrendeletekből is kitűnik, hogy például Thurzó György gróf kincstárában az ékszerek, fegyverek mellett sok gobelin is volt. Oláh Miklós esztergomi érsek végrendelete is tudósított gobelinekről. Arra nézve azonban nincsenek megbízható adatok, hogy magyarországi szövőműhelyekben is készültek volna, arról azonban tudunk, hogy leginkább olasz és flandriai műhelyekből származtak.

A megmaradt legrégibb faliszőnyegünk XIX. századi: *Iványi Grünwald Béla Magyar lakodalmas* című műve. Gödöllőn a századfordulón létesült az első hazai szövőműhely, *Körösfői Kriesch Aladár* és *Nagy Sándor* festőművészek kezdeményezésére. E műhely a sajátos magyar stílust képviselte a szecesszióban, merítettek az angol preraffaelita mozgalomból, a német Jugendstilből a francia Art Nouveau-ból és a bécsi szecesszióból. Misztikus világképű tematikus műveket készítettek. A gödöllői szőnyeg- és gobelinműhelyben, *Nagy Sándorné Undi Carla, Juhász Árpád, Raáb Ervin, Zichy István, Remsey Jenő* és *Zoltán, Sidló Ferenc* és a helyi falusi lányok a szocialisztikus munkaközösség gondolatát valósították meg. A későbbiekben Remsey Jenő irányította e műhelyt. E szövőműhely kultagja volt *Vaszary János* festőművész, aki már továbblépve a gödöllői iskolától, hímzéstechnikával szőtt, új stílust, új iskolát alakított ki műveivel. *Rippl Rónai József* is tervezett, szőtt falikárpitokat, de műhely létesítésére lehetősége nem volt.

Az 1916-os év a magyar gobelinművészetnek igen fontos évszáma: ekkor mutatkozott be hét faliszőnyegével a budapesti Ernst Múzeumban a *Ferenczy* család kiállításán a párizsi Manufacture de Gobelins-ben tanult *Ferenczy Noémi,*

7

7 Pécsi László: Halászat,
260x182 cm, 1969–71, Művelődési Minisztérium

a modern magyar gobelinművészet megteremtője. Ferenczy Noémi művészi pályája már átvezet a felszabadulás utáni magyar művészetbe. A második világháború előtt leginkább magánmegrendelésekre szőtte műveit, a felszabadulással művészi pályája kiteljesedett. Nagy állami megrendeléseket kapott. Emberközpontú művészete párosult a párizsi gobelinműhelyben tanultakkal. A síkban komponált, dekoratív és monumentális igényű faliszőnyegek, amelyeket nemcsak tervezett, hanem ő maga is szőtt, meghatározó jelentőségűek voltak a magyar gobelinművészetben. Mint művésznek és mint az Iparművészeti Főiskola tanárának óriási a hatása, a fiatal művészgeneráció fejlődésében és munkálkodásában máig érezhető.

A Képzőművészeti Főiskolán *Domanovszky Endre* Gobelin tanszékén is számos kimagasló tehetségű fiatal növendék választotta a gobelinszövés mesterségét. Domanovszky műveit expresszív mozgalmasság, monumentalitás, harmonikus kiegyensúlyozottság jellemzi. Foltszerűen felépített kompozícióinak középpontjában az egyéniségüket is magukon viselő emberalakokat ábrázolja. Az utóbbi évtizedekben, haláláig, *Plesnivy Károly* nevelte az Iparművészeti Főiskolán a fiatal tehetségeket a gobelinművészet szeretetére és hivatására.

E kiállítás előkészítő munkálataira a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, valamint a Művelődési Minisztérium kezdeményezésére került sor, amelyet a szervezőbizottság együttes munkálkodása révén a Műcsarnok rendez meg tíz kiállítási termében. A részvételre felkértük a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Művészeti Alap, valamint a Fiatal Képzőművészek és a Fiatal Iparművészek Stúdiója tagjait, 4 m²-en felüli gobelinekkel. Ennél kisebb méretű gobelineket csak igen kivételes életművek esetében állítunk ki. Arra kértünk választ a művészektől, hogy melyik alkotásukkal szeretnének a kiállításon résztvenni, akár saját, akár köztulajdont képeznek e művek. Számba vettük azokat a művészeket is, akiknek figyelmét elkerülte felkérésünk, de munkásságuk jelentős, és azokat, akiknek alkotói periódusa is az utolsó negyven évben teljesedett ki, de időközben elhunytak.

Feltérképeztük azokat a gobelineket, amelyeket az évek során a Művelődési Minisztérium és a Művészeti Alap vásárolt meg a művészektől kiállításokon, pályázatokon és megbízások alkalmából, és azokat, amelyek a Képző- és Iparművészeti Lektorátuson keresztül mint beruházási munkák kerültek közösségi épületeinkbe.

Felkértük továbbá a 19 megyei múzeum vezetőségét, tájékoztasson arról, hogy a megyéjében levő múzeumokban hol, mely gobelinek találhatók. A budapesti Iparművészeti Múzeumot, a Magyar Nemzeti Galériát és a Budapest Történeti Múzeumot is megkerestük gobelingyűjteményének megismerése céljából. Az 1954-ben alapított Iparművészeti Vállalat gobelinműhelyének vezetőjével áttanulmányoztuk a műhelyben szőtt gobelinek kimutatását, hiszen itt szövik a beruházási munkákként készülő nagyméretű gobelinek legtöbbjét. (Itt szőtték a magyarországi legnagyobb faliszőnyeget, Domanovszky Endre 54 m²-es *Disputa* című művét is.)

A Művelődési Minisztérium e kiállítás alkalmából pályázatot írt ki, a klasszikus értelmezés szerinti hagyományos gobelinszövéssel készítendő új faliszőnyegek tervezésére és szövésére. A pályázatra beérkezett tervek alapján 22 művészt részesített alkotói támogatásban: *Bujdosó Ernő, Dobi Piroska, Erdélyi Éta, Fett Jolán, Fóth Ernő, R. Fürtös Ilona, Hauser*

8 Nagy Judit: Bőség,
180x220 cm, 1984, a művész tulajdona
9 Péreli Zsuzsa: A szolgálati idő emlékére,
260x170 cm, 1984, Művelődési Minisztérium
(fotók Ruska J.)

Beáta, Kádár János Miklós, Kecskés Ágnes, Oláh Tamás, Óvári László, Pápai Lívia, Péreli Zsuzsa, Plesnivy Károly, *Pozsonyi Ágnes, Redő Ferenc, Remsey Flóra, Solti Gizella, Szabó János, Szabó Zoltán, Szántó Piroska, Tury Mária.* E művészek új gobelinjeinek szövése folyamatban van.

E munkával igyekeztünk megismerni és számba venni a 40 év alatt készült, 4 m^2-en felüli legjelentősebb műveket, amelyek közel száz művész alkotói munkásságára világítottak rá *(Aczél Ilona, Barabás Gabriella, Barabás Márton, Baráth Hajnal, Barcsay Jenő, Bartl József, Bán István, Beck Judit, Bem Valéria, Benkő Erzsébet, Benkő Marianna, Bényi Eszter, Bonin Katalin, Breznay József, Bujdosó Ernő, Cságoly Klára, Csik Jolán,* Dobi Piroska, *Dobrányi Ildikó,* Domanovszky Endre, *Eigel István,* Erdélyi Eta, *Farkas Éva, Felsmann Tibor,* Ferenczy Noémi, Fett Jolán, Fóth Ernő, R. Fürtös Ilona, *Gadányi Jenő, Gábor István, Hajdú László, Hajnal Gabriella,* Hauser Beáta, *Háger Rita, Hegyi Ibolya, Hézső Ferenc, Hincz Gyula, Honty Márta, Kádár György,* Kádár János Miklós, *Katona Szabó Erzsébet,* Kecskés Ágnes, *Kiss Margit, Kneisz Eszter, Kókay Krisztina, Kordováner János, Korniss Dezső, Kovács Péter Balázs, Kubinyi Anna, Kun-Sebestyén Géza, Kustár Zsuzsa, Lencsés Ida, Makrisz Zizi, Máriási Iván, Marton Tamás, Martos Katalin, Mészáros Erzsébet, Molnár Béla, Nagy gy. Margit, Nagy Judit, Nagy Katalin, Németh Éva, Németh József,* Oláh Tamás, Óvári László, Pápai Lívia, *Paróczi Ágnes, Pasqualetti Eleonóra, Pászthy Magda, Pázmány Judit, Pekáry István, Pécsi László, Penkala Éva,* Péreli Zsuzsa, *Pintér Éva, Pipal Idikó,* Plesnivy Károly, Pozsonyi Ágnes, *Prepelicza Katalin, Puskás László* és *Nadia,* Redő Ferenc, Remsey Flóra, *Rónai Éva,* Solti Gizella, *Scholtz Erik,* Szabó János, *Szabó Vladimir,* Szabó Zoltán, Szántó Piroska, *Széchenyi Lenke, Szily Géza, Szőke Erzsébet, Szurcsik János, Tarján Hédi, Tassy Klára,* Tury Mária, *Töreky Ferenc, Vajda Mária, Vörös Rozália, Zelenák Katalin).*

Kiállítási termeinkben azonban nem nyújthatunk teljes képet e művészeti terület összes nagy alkotásáról. Ha a kiállításon nem tudjuk is szerepeltetni a gobelineket, a katalógusban, amelyet e kiállítás alkalmából adunk ki, a dokumentumokkal (művészéletrajzok, művek adatai, fekete-fehér és színes fotók) olyan forrásanyaggal kívánunk szolgálni, hogy az a későbbiekben is az érdeklődők és kutatók rendelkezésére álljon.

Kratochwill Mimi

8

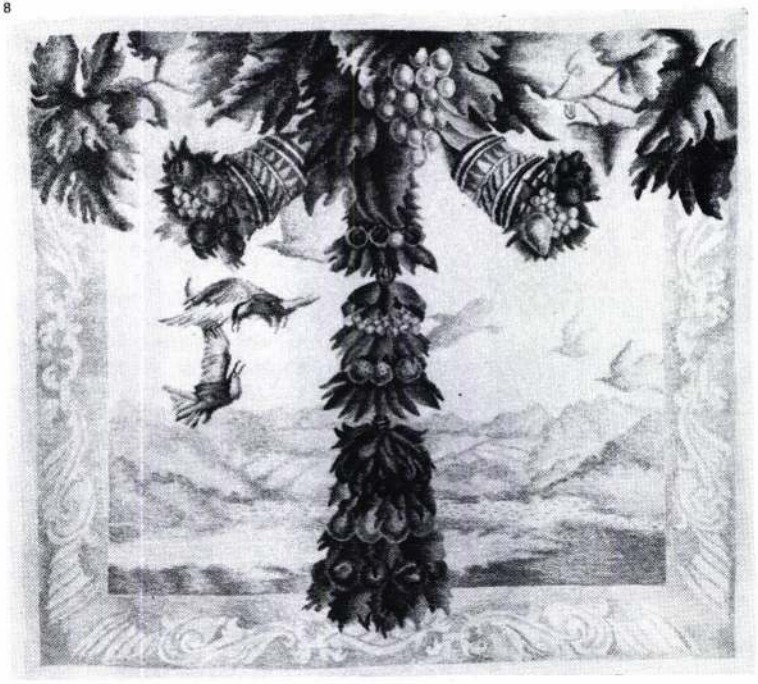

9

Képzőművészeti progresszió – szocialista törekvések

Az állandó kiállítás tanulságai

A még kissé viharvert környezetű, az évtizedek során megkopott, csúnyácska Iseum-rekonstrukcióval nem kellően egybehangolt új képtárpalota nem sejtett gazdagságú történeti és kortársi gyűjteménynek ad otthont. Ha számításba vesszük, hogy másfél-két évtized milyen rövid idő egy múzeum életében, akkor csak elismeréssel adózhatunk a szombathelyiek fáradhatatlan, áldozatkész gyűjtőtevékenységének, valamint a képtárat ajándékokkal és kölcsönzésekkel támogató mecénásoknak, művészeknek, intézményeknek. Az eredmény: századunk első fele hazai képzőművészeti progressziójának mindmáig legteljesebb *állandó* bemutatása.

Képzőművészeti progresszió és/vagy szocialista törekvések?

A gyűjtemény kialakulásának és az új állandó kiállításnak egyaránt ez a tudománytörténeti kettősség az Achilles-sarka. Nem kisebb feladat vállalásáról van szó, mint művek egymás mellé helyezésével állást foglalni olyan történeti összefüggések mibenlétét illetően, melyeket a sokkalta könnyebb helyzetben levő – a teljes feltárt anyag ismeretében vizsgálódó – szakirodalom sem oldott meg megnyugtatóan. A képzőművészeti fejlődés immanenciájának és eszmei-ideológiai befolyásoltságának-meghatározottságának dialektikáját felfejteni, szemléletessé tenni – ez ennek a szépen megrendezett, gazdagon artikulált kiállításnak a kimondva-kimondatlanul is szembeötlő célja. Ez az igény – az egyes művekkel önmagukról önmaguknál többet elmondatás eme igénye – teszi olyan gondolatébresztővé ezt a bemutatót, ugyanakkor ez az igény készteti-kényszeríti a szóban forgó korszakról saját emlékezetgalériával felfegyverkezett nézőt kritikai töprengéseinek megfogalmazására!

A szombathelyi gyűjtemény meghatározó specifikuma a mennyiségben-minőségben egyaránt legnagyobb súlyt képviselő *Derkovits*-kollekció. Ennek léte már eleve eldöntötte azt, hogy a kiállítás nem egy egyvonalú, arányosan szelektált hosszmetszet, hanem egy központi mag köré rendeződő-szerveződő, a Derkovits-galaxist gyűrűszerűen körülölelő, azzal különböző tartalmi-formai kapcsolódásokat mutató tárgyegyüttesek összessége. Derkovits Gyula száz-egynéhány művével egy térben élni-hatni – e meghatározottság igencsak magasra helyezte a kiállítható művekkel szemben támasztott kvalitásmércét. Az anyag válogatása – kevés kivételtől eltekintve – meg is felel e magas követelményeknek, az eltúlzottan kvalitásközpontú szelekció ugyanak-

1

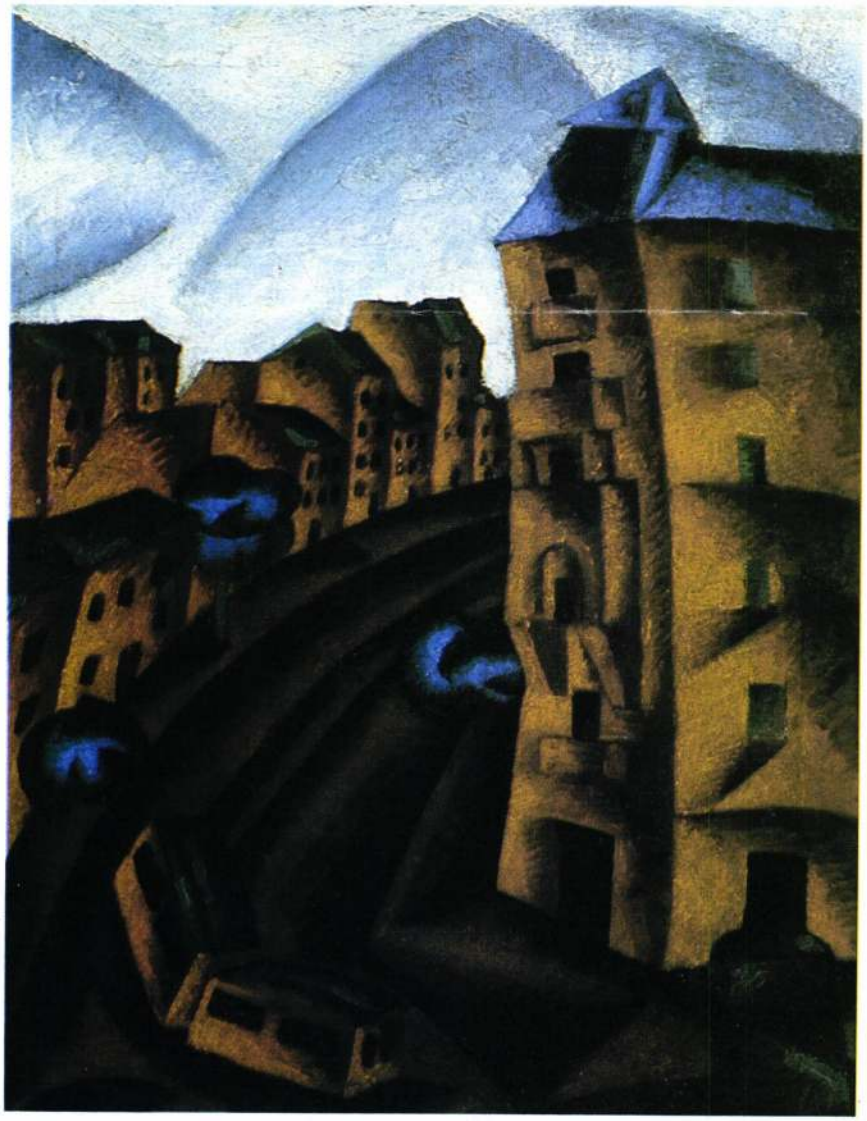

1 Bortnyik Sándor: Damjanich utca, olaj, vászon, 53x41,5 cm, 1918
2 Derkovits Gyula: Önarckép, olaj, vászon, 58,5x50,5 cm, 1925
3 Derkovits Gyula: Halas csendélet, karton, vászon, tempera, arany és ezüst fémfólia, kollázs, 48,5x62 cm, 1930

FERENCZY NOÉMI

ILLYÉS Mária: A Ferenczy család uj kiállítása Szentendrén. = Uj Mövészet, I.évf.3.sz.1990 16-20.p.ill.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész.

Noémi pályája rendhagyóan és későn indult; a maga erejéből – bár Nagybányától ikéletetten – lett művésszé. Egy szerencsés párizsi tanulmányút, a francia gobelinművészet remekeinek megismerése szabadította fel gátlásait. Szőnyegszövő textilművész lesz, aki szűkebb pátriájának természti és társadalmi elemeiből tevemt európai rangú művészetet. Az első világháború éveiben tevőlegesen is bekapcsolódott az erdélyi munkásmozgalomba, radikalizálódását nemcsak témái, de több, a hatóságok részéről történt meghurcolása is bizonyítják. A szakirodalomtól mindmáig nem méltányolt 1926-os kolozsvári kiállítása (Kiffer Sándorral állított ki az Ujságírókluban) a szocialista szellemű művészet romániai tényerésének fontos állomása volt.

Tasnádi Attila: Murádin Jenő: A Ferenczy család Erdélyben.
Népszava, 1982. márc. 5., 6. old.

Ferenczy Noémi

és

Ferenczy Béni

születésének 90. évfordulója alkalmából

meghívjuk Önt

a szentendrei Ferenczy Múzeumban

1980. június 17-én, kedden 17 órakor tartandó

emlékestre

☆ ☆ ☆

A művészek munkásságára emlékezik

SOMOGYI JÓZSEF

szobrászművész

☆ ☆ ☆

Az emlékesten közreműködik:

BÁNFFY GYÖRGY színművész

és

a Szentendrei Kamarazenekar

FENYŐ GÁBOR

karnagy vezetésével.

FERENCZY MÚZEUM

SZENTENDRE

Marx tér 6.

F. k.: Bihari József. 590. Pest megyei Nyomda, Vác. 80-2125

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinnűvész (1890–1957).

A Hatvani Galériában rendeztek meg az országos portrébiennálet „Arcok és sorsok" címmel. — Sz. Egyed Emma az éremportrék kiváló mestere, most Ferenczy Noémi-ről alkotta érmét, többek között. (említve).

Mucsi András: Arcok és sorsok.
Heves i Szemle, 1984. márc. 2-5 old.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinfestőnő (1890-1957)

Egy parós csendes kisvárosban letelepült néhány festő. Felépítenek egy hatalmas fabodét a hegyi legelők városperemig nyúló zöldjében és egy teljesen ifjajta festőiskolát nyitnak, ahol nincsenek dogmák és akadémikus szabályok. Ivanyi Grünwald, Ferenczy Károly-Noémi-Béni-Valér és Réti mestet és fiatal legényként itt dolgozik Szervátiusz Jenő és Farkas Esztér – a nyírbátori kislányt befogadta a szabadiskola.

Antal István: Eszti Mama.
Kelet-Magyarország, 1984. máj. 5.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L: Derkovits

Vadas József: Derkovits nevében 12.

Élet és Irodalom: Bp. 1985. szept. 6. XXIX/36

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész.

A nagykanizsai városi képtárban Redő Ferenc szövött faliképeiből nyílt tárlat, amely szept. 2.-ig látogatható. — Volt kinek nyomán megszeretnie a különös művészetet, hiszen Ferenczy Noémi századunk első felében hírt és rangot szerzett a gobelinnek.

M.H.: Redő Ferenc szövött faliképei Nagykanizsán. Zalai Hírlap, 1984 jún. 27.

Ferenczy Noémi gol. l. ker.
ipar. [illegible]

[illegible]

MŰVÉSZET 1985/10/24
→ Derkovits Gy

Terenczy Noémi

Koszonizás születésének
95. évfordulójára

Népszava 1985. VI. 13

Ferenczy Noémi gobelin művei

L. Ferenczy Béni

– Heti ajánlat

Új Tükör, Bp. 1986. márc. 23.

3.

XXIII/12

Ferenczy Noémi gobelinművész

L: Németh József

Vadas József: Parasztikonok

12

Élet és Irodalom Bp. 1986. máj. 28. XXX/13

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L: Butak András

Vadas József: Természet-rajz.

Élet és Irodalom Bp. 1986 aug. 29.

13

XXX/35

FERENCZY Noémi

"E művészeti ág hazánkban nem több husz esztendősnél, de ez idő alatt nagy szerepheŧ jutott a lakásban és a kommunális épitészeti terekben egyaránt. Ferenczy Noémi , Schubert Ernő, Molnár Béla munkássága volt elindítója e műfaj fejlődésének."

FITZ Péter: A magyar textil kalandjai I.
ÉLETÜNK, 1986/11. 1024.p.

FERENCZY NOÉMI

Charles de Tolnay: NOÉMI DE FERENCZY

Antichità viva 1978, No. 1, 62-67. p.

Általános jellemzés

Ferenczy Noémi, Kossuth díjas festő- és gobelinművész (1890–1957).

a magyarországi művészet története kézikönyv-sorozat legújabb hétes számú két kötete már a nyomdában van. E sorozatot a M.T.A. művészettörténeti kutatócsoportjának irányításával Kontha Sándor szerkesztette. – a fejezetek ismertetik a kor legnagyobb művészei munkásságát: Kassák Lajos, Uitz Béla, Medgyessy Ferenc, Egry József, Szőnyi István, Bernáth Aurél, Derkovits Gyula, Ferenczy Béni és Noémi, Kozma Lajos, Kovács Margit.

Magyar művészet, 1919–1945.

Somogyi Néplap, 1984. márc. 27.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Mízeumban Ferenczy Noémi munkásságának bemutatását szintén a Magyar Nemzeti Galéria által kölcsönzött négy gobelin teszi lehetővé.
Ezek egyike: GEREBLYÉZŐ, cimü müve 1941-42-ből. 368.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye Múzeumaiból. Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum állandó Ferenczy kiállitása.

3.sz.kép.- Ferenczy Béni és Noémi munkái./Fotó:Szentiványi K./. Fekete repr. 371.old

H. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanúlmányok Pest megye Múzeumaiból. Szentendre, 1975

Ferenczy Noémi, gobelin művén

↓ „A művészet magyar nagyja ...".

↓

— : Gobelinhistória 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 jan. 28.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

k.: Honty Márta

Türkös T.: Képzőművészek ... 813-818.

JELENKOR, Pécs, 1975. szeptember XVIII/9.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Megemlítve Tolnay Károlynak
Ferenczy Noémi-vől írt könyve

Szányi László: Charles de Tolnay két Michelangelo tanulmánya 1051-1054

JELENKOR, Pécs, 1975. november

XVIII/11

Ferenczy Noémi ipm.
(gobelinsz.)

1949 - Fényes A. terem
közös kiállítás

↓

→ Gráber Margit

Művészet 1985/4/31

Fernezy Noémi

1933. as "Kőművesek"
összefogás

→ Sugár Andor

MŰVÉSZET 1985/7/3

Ferencz Noémi iparművész

emlék

→ Major Máté ép
Művészet 1985/4/90

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő-grafikusművész

2. Ferenczy Noémi:
Alvó pásztor. 1932, vízfestmény

Képek a Mikszáth-gyűjteményből.
Új Tükör, 1984. febr. 5. 24-25 old.

Méliu
hetv

A romániai n
elbeszélő pr
váló képviselőj
éliusz József ne
tt el a viszony
évébe. Fiatalon
int költő az Er
folyóirat legend
árra ma is szere
ar mégis a Kor

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinnűvész:
„Szövőnő" (1933. Vízfestmény.

A Mihályfi-gyűjtemény képeiből.
Állandó kiállítás Szécsényben.

Magyar Hírek, 1984. jún. 9.

./.

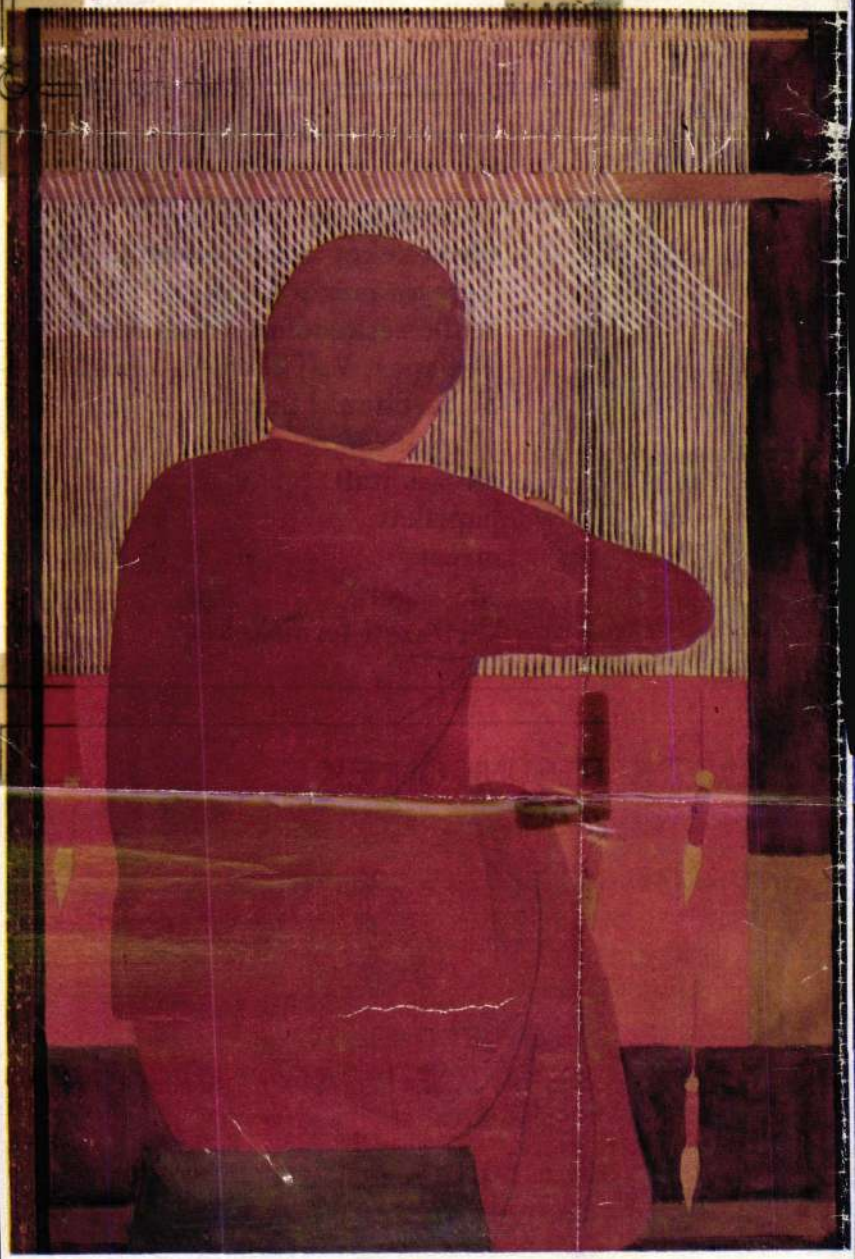

arty tér 1.) vagy a KULT

LAKÁST KER
MAGYARORSZÁGON!

Többszáz eladó lakás és családi ház közül választhat Budapesten és vidéken, ha adatbankunkhoz fordul.
A hazatelepülőknek tájékoztatást ad és a lakásvásárlásnál segítséget nyújt az

INTERCOOPERATION RT.
Budapest, 64, postafiók 2.
H–1378 Hungary
Telex: 226572

Ferenczy Noémi, gobelin művei

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Fakó gobelin

Minden nagy a *Magyar gobelin* című kiállításon. Könyvnek is tekintélyes az impozáns és vastag katalógus; hasonlóképp óriási a tárlat: az egész *Műcsarnok*ot megtölti a műfaj négy évtizedes történetére visszatekintő anyag; és maguk a művek is — táblaképekhez mérten — szokatlanul nagyok.

Csupán egyvalami szerény: a teljesítmény. Tehetségből, szellemből és kellemből kevés van ezen a látványosnak szánt és hervatagra sikerült bemutatón.

Az indulás még nagyszerű. A kiállítás *Ferenczy Noémi* klasszikus tisztaságú és értékű darabjaival kezdődik. A *Rózsehordóval*, amely a húszas évek közepének leheletfinom lélektani drámája, és amelyet a felszabadulás után a művész újra szőtt. Folytatódik a sor a *Rügyező fa*, az *Összefogás* és a *Hazatérő lányok* költői átszellemültségével, ami azt mutatja, hogy Ferenczy Noémi ebben az életműve záró szakaszának tekinthető korszakában sem vesztett erejéből. De hiába. Mint ahogy az is hiábavalónak bizonyult, hogy személyében egy európai jelentőségű művész tanította a tervezést az Iparművészeti Főiskolán. Tanítványai nem tudták folytatni vállalkozását.

Elég csak körülnézni a nyitó teremben. Ferenczy Noémival szemben és körülötte kiváló festők sora: *Domanovszky Endre* és *Hincz Gyula*, *Barcsay Jenő* és *Korniss Dezső*. Aki csak egy pillantást is vet ezekre a darabokra, azonnal felismeri szerzőjüket. És hozzátehet magában: ezek szövött festmények, amelyek nem annyira a magyar gobelinművészet remek és kevésbé remek produktumai, mint inkább piktúránk közelmúltjának emlékezetes művei. Ferenczy Noémi tanítványai messzire — itt a kiállításon is: a kevésbé jelentős darabokat felsorakoztató oldalsó termekbe — szorultak. S hagyján, hogy növendékei nem tudtak a példaadó mesterhez felemelkedni. De a munkássága örökösének számító és sok állami megbízást teljesítő vezető gárda sem méltó a nagy elődhöz. *Plesnivy Károly*, aki több mint két évtizeden át tanított a főiskolán, zavaros kompozíciókkal terhelte meg felületeit; *Fett Jolán*, akit a szakma egyik szellemi instruktorának mondanak, olyan ügyetlenül hajlítja alig felismerhető alakjainak végtagjait, mintha nem tudna rajzolni; *Fóth Ernő* pedig elsősorban abban jeleskedik, hogyan lehet minél több motívummal elleplezni-eltakarni tartalmilag üres és még csak nem is különösebben dekoratív felületeit. (A kuszaság oly mértékű, hogy üdítően hat benne *Kádár György*, illetve *Máriási Iván* fekete-fehér grafikája.)

Ha az ember a szomorú összképen meditál, több minden eszébe jut. Akaratlanul is magyarázatot keres. El kell ezért mondani: Ferenczy Noémi egy olyan korban — a húszas-harmincas évek fordulóján — alakította ki poétikusan osztályharcos művészetét, amikor az őt is inspiráló posztnagybányai piktúra Bernáth Aurél és Berény Róbert művészetében a csúcsára ért. Ugyanekkor ért be Derkovitsnak az egész európai kultúrában egyedülálló — tömör és lírai — festészete. A gobelint ma nem segíti — nem segítheti — a piktúra, amely önnön válságával van elfoglalva. Beszélnünk kell ugyanakkor arról is: eltűnt a megrendelő. Az ötvenes években mecénásként fellépő állam bácsi magától értetődő természetességgel adott feladatot *Pekáry István*nak, hogy szője kárpitba az új élet boldog hangulatait. Manapság — micsoda különbség — legfeljebb bizonytalan ízlésű szállodaigazgatók kérnek egy képet a falra. Szellemi indíténak az efféle óhaj édeskevés; nincs mit csodálkozni azon, hogy a látványos gobelin egyre fakul.

A lehangoló élmény ellenére akad néhány mű, amely megállítja a nézőt. A nagy öregek közül *Barcsay Jenő* kárpitjait emelném ki, úgy érzem: a puha anyag még előnyére is vált a mester ridegségig kemény kompozícióinak, amelyek szőttesként meglágyultak és ezzel bensőségessé váltak. Magabiztosságukkal és szellemi elevenségükkel hívják fel magukra a figyelmet *Hajnal Gabriella*nak a festészet újabb vívmányait hatásos dekorativizmusba oltó munkái. *Pécsi László* és *Cságoly Klára* művei előtt csak sajnálni lehet, hogy korán felhagytak a gobelinnel, és ma már — ugyancsak korai haláluk miatt — ez a veszteség pótolhatatlan.

Szépen indul a kiállítás és kecsegtetően zárul. A fiatalok jóvoltából. Az elmúlt években a nosztalgia ismét divatba hozta a gobelint; pontosabban: kiderült, hogy a szövött falikárpit alkalmas emlékeink felpengetésére. Ez a felismerés élteti *Péreli Zsuzsa* és *Hauser Beáta*, *Hegyi Ibolya* és *Papai Lívia* (meg tehetséges kortársaik) kellemes közérzetű műveit.

12.

20.22. XXIX/47

Szikszai Károly: A grenadírmars

HEGYI GYULA:

Poko

■ *William Styron: Sophie választ (Árkádia, 539 old.)*

Választ Sophie, s vele választunk mi is, amikor e vaskos regényt végigolvassuk, amikor a vadromantikus sztori hullámvasútján jóleső szédülettel rémüldözünk tova egészen a célállomásig. Brook-

szemérhetetlen, ha külön-külön mérhető is. Mindkettőjük alkotói módszeréhez rendelhetünk magyarországi megfelelőket, de a Magyar Műhely alkotó-szerkesztőin kívül alig akad költő, aki *egyetlen* szélsőséges módszerre tenné fel az életét, mint Csernik. Az ő esetében tehát azt a veszélyt kell elkerülnünk, hogy különösségét — önmagában — esztétikai értékké avassuk. Ahogy Szűgyi teljesítményét sem szükségszerűen a hagyományos költészet (?) szempontjai szerint kell megpróbálnunk vizsgálni. A recenzens zavarodottsága itt válik tehát nyilvánvalóvá: lehet-e együtt szeretni vagy elutasítani ezt a két költészetet, az általuk képviselt irányokat? Érdemes-e együtt tárgyalni őket, azaz egyidőben, egyazon írás keretein belül? Kizárják-e egymás autenticitását e költészeti határesetek? Tarthat-e kellő figyelemre számot a vizuális költészet az esztétikai

posion-nemzedék vezető költői között jegyzik, Cserba Béla, Fenyvesi Ottó, Sziveri János mellett. *Az erdő és más versek* a költő negyedik könyve. Úgy a negyedik, hogy harmadik kötete, mely *Két part között két folyó* talányos címmel jelent meg, az Erdő című nagyobb versciklus egy részét tartalmazta. Nevezetesen huszonnyolc verset. Ehhez csatlakozik még újabb tizenöt a mostani kötetben, így lezárttá, végérvényessé téve a ciklust.

Szűgyi valószínűleg elégedetlen volt az előző művel, nem elsősorban esztétikai megformáltságát illetően (bár van egy-két stiláris javítás az új változatban), inkább szerkezeti szempontból. A „kiegészítő" verseket két nagyobb tömbben helyezte bele a korábbi versfolyamba, illetve a „Hol kezdődjék..." kezdetű költeményt a nyitóvers után illesztette. Szándékára következtethetünk: az újabb mű-

MAGYAR HÍRLAP 1985. X. 23

GAZDASÁG

Műcsarnok: Magyar gobelin, 1945—1985

A számvetés lehetősége

Az összefoglaló kiállítások egyik nagy haszna (az értékek begyűjtésén és felmutatásán kívül), hogy számvetésre késztetnek. Késztethetik *a művészeket* magukat, akik létrehozták az értékeket; késztethetik *a szakembereket*, az adott szakterület kutatóit, a művészettörténészeket; és késztethetik *a közönséget*, amely érdeklődésével — és alkalmasint mecénási tevékenységével — befolyásol a maga módján.

A múlt héten megnyílt *Magyar gobelin 1945—1985* című nagy, összefoglaló kiállítás pontosan az előbb vázolt kategóriába tartozik. A — kritikusi — számvetés elejére pedig az a megállapítás tolakszik, hogy *az utóbbi negyven év volt lényegében a magyar gobelinművészet legfontosabb időszaka.* Már csak azért is, mert századunk elejéig jószerével egyáltalán nem volt magyar gobelinművészeti tevékenység. A modern magyar gobelin kiemelkedő alakja, *Ferenczy Noémi* pedig 1916-os, első jelentkezésétől negyven éven át úgyszólván egyetlen rendszeres művelője volt e műfajnak. Az első magyar gobelintervező és -szövő nemzedék tagjai (a harmincas években születettek) majdnem kivétel nélkül az ő tanítványai, mint ahogy a mai fiatalok nagyrésze meg a Ferenczy Noémi-tanítványokéi (elsőbben is Plesnivy Károlyé).

Pedig a gobelin Európában ezeréves múltra tekint vissza. A középkor nyugodtabb évtizedeiben volt is néhány kísérlet hazai szövőműhely megalapítására. Történelmünk azonban sehogysem kedvezett a nagyméretű szövött falkárpitok előállításának, felaggatásának és évszázadokon át való megőrzésének. Jellemző, hogy míg a szerencsésebb történelmű, gazdagabb és nemzeti uralkodót maguk fölött tudó országokban hatalmas méretű gobelineket szőttek (például Rubens festményeiről), addig nálunk magas színvonalra emelkedett — az ötvösművészet. (Ugyanis a kisméretű arany- és ezüsttárgyak drágakővel díszítve hamar összecsomagolhatók és könnyebb velük a menekülés. Nagy érték — kis helyen.)

A kiállítás (amely *Kratochwill Mimi* rendezésében szerencsére nem statikus időbeli sorrendet követ, hanem fontossági és összeillési gondolat- és stíluskörökbe kapcsolja a műveket) természetesen az első nagy teremben emlékezik Ferenczy Noémire, néhány ismert, sokszor reprodukált, ám a megrendelés aktuál-politikai eszmei mondanivalóján túlmutató értékű gabelinjével. Itt találkozhatunk *Barcsay Jenő* két, ismert festményének gobelin-változatával és *Korniss Dezső* jellegzetes stílusú munkájával.

Már ennyiből is érezhető, hogy a falakon *egymásnak feleselnek* azok a gobelinek, amelyek *a gobelin történetének századaiban is feleseltek egymással* — stíluskritikai szempontból. Mert mindig is voltak olyan falkárpitok, amelyek *eredeti terv*, karton szerint készültek (s gyakran maga a tervezőművész szőtte ezeket a saját keze munkájával), mint ahogy azok a gobelinek is keresettek voltak, amelyek egy-egy híres *festő képeiről* készültek (eredeti, vagy másolat után), többnyire az erre a célra alakult *szövőműhelyben.* S ez ma sincs másképp. Igy lehet találkozni mindig is festőként ismert művész gobelinjével, amely szinte a megszólalásig olyan, mintha a művész festményét látnánk. Ez a találkozás néha szerencsés, máskor kevésbé — bár végülis ízlés dolga, hogy ki mit, hogyan szeret.

Mindenesetre örömteli volt látni, hogy a mai magyar gobelinművészet olyan képet mutat magáról, *mintha most lenne igazi nagy korszakában,* noha ezt éppen ebben a korban élve meglehetősen nehéz eldönteni. (Talán majd évszázadok múlva.) Ehhez persze tudnunk kell azt is, hogy a gobelin a műfaj sajátosságaiból következően (anyagigényesség, nagy méret, költséges és időben hosszadalmas előállítási folyamat) nem az átlag mai magyar magángyűjtő anyagi helyzetéhez méretezett. *Gobelinművészetünk igazi mecénása az elmúlt negyven évben az állam volt,* tegyük hozzá: gavalléros megrendelésekkel. A művek egy része célzatosan készült — például házasságkötő terembe, meghatározott közintézmény belsejének díszítésére, színházba, stb. — másoknak csak a megrendelése volt a cél, mégpedig a gobelintervező művész, az előállító műhely foglalkoztatására, a műfaj gazdagítására. Ezek az elkészült gobelinek múzeumba vagy raktárba kerültek, de az idők folyamán jónéhány mű számára sikerült helyet találni —, mert végülis a gobelin igazi helye a falon van, nem a raktárban. (Más kérdés persze, de ne maradjon említetlenül, hogy a kiállítás anyagának összeszedésekor több intézmény mereven és semmivel sem okolhatóan elzárkózott a „tulajdonában" lévő gobelinek kikölcsönzésétől a kiállítás időtartamára. Erre a minősíthetetlen magatartásra máskor még visszatérünk.)

Örömteliek voltak a találkozások a rég látott, szépen kivitelezett, s egy-két évtized elmúltával mit sem kopott alkotásokkal —, sem erkölcsi, sem fizikai, sem stílusbeli értékükből nem vesztettek, így például *Domanovszky Endre, Vörös Rozália, Redő Ferenc, Cságoly Klára, Eigel István* és *Tassy Klára, Hincz Gyula, Pekáry István, Plesnivy Károly* műveivel. *Hajnal Gabriella* régebbi műveivel, s az egészen újakkal (a *Palást* idei datálású), *Fóth Ernő* és *Fett Jolán* jellegzetes alkotásaival, a gobelinben is önmagához hű és varázsos hatású *Szántó Piroskával*, a nagyon gobelinül „gondolkodó" *Széchenyi Lenkével*, a maga útján következetesen járó *Tury Máriával.*

Igazi meglepetés és jóleső öröm azonban az volt, hogy a mai harmincasok nemzedéke mennyi, és milyen színvonalas művel képviseli *a magyar gobelin legújabb hullámát*, már csak ifjú korukból következően is, hiszen alkotásaik legnagyobb része egy-két éve született. *Baráth Hajnal* kiegyensúlyozott nyugalma, *Dobrányi Ildikó* vibrálása, *Hauser Beáta* álomszerűsége, *Hegyi Ibolya* megkapó neoimpresszionista víziója, *Katona Szabó Erzsébet* látványos modernsége, *Lencsés Ida* középkor-reminiszcenciája, *Nagy Judit* hihetetlen érzékenysége és ironikus idézőjele, *Pasqualetti Eleonóra* tépett-szaggatott előadásmódja, vagy *Penkala Éva* következetes formaépítkezése mind más és más irányba tart, eltérően egymástól és az őket felnevelő mesterektől; egyúttal mai gobelinművészetünk gazdagságát is jelzi.

A számvetés lehetősége tehát jókor jött, a közönségnek is érdemes élnie az alkalommal e szép kiállításon.

Kenessei András

Könyvtáravatás

Kedden felavatták Baja új könyvtárát, amelyet a városi zsinagógából alakítottak ki, 35 millió forintos beruházással. Az avatóünnepségen *Pozsgay Imre*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára mondott beszédet.

Veszprém

Szovjet műszeripari bemutató

Tudósítónktól.

Szovjet műszeripari kiállítás nyílt meg tegnap a veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. A mintegy 150 kiállítási tárgyból álló anyag *átfogó keresztmetszetet ad a szovjet elektronikus műszeriparban használt termékekről.* A kiállításon megjelentek az iparág legjelentősebb hazai vállalatai, kutatói és az érdekelt külkereskedők. A kiállítás jó alkalmat nyújt arra, hogy a hazai szakemberek megismerkedjenek azokkal a termékekkel, amelyeknek hazai alkalmazására is lehetőség kínálkozik.

Pályaudvari rekonstrukció

Kedden a MÁV Ferencvárosi Művelődési Ház színháztermében aktívaértekezleten vitatták meg a vasutasok a *ferencvárosi pályaudvar* rekonstrukciójával kapcsolatos tennivalókat.

Fülöp László, az újjáépítés vezérigazgatói biztosa tájékoztatójában elmondta: a rekonstrukció halaszthatatlanná vált, a pályaudvar ugyanis egyre nehezebben felel meg a ráháruló feladatoknak. Mint köztudomású, Magyarország csillagrendszerű közlekedési rendszert épített ki, melynek középpontjában a főváros áll. Ez a vasúti forgalomban azt jelenti, hogy naponta *több mint 10 ezer teherkocsi* fordul meg a rendezőpályaudvarokon, s ezeknek is döntő része a ferencvárosi csomóponton. A pályaudvar földrajzi elhelyezkedése, berendezéseinek elhasználódottsága, az elavult technológia, valamint az egyre súlyosabb munkaerőhiány hovatovább oda vezetett, hogy Ferencváros lett a vasúti érhálózat szűk keresztmetszete. Három évvel ezelőtt született meg *az Állami Tervbizottság* határozata a rekonstrukció megindításáról. A többmilliárd forintos beruházás első ütemében a leghalaszthatatlanabb munkálatokat végzik el: felújítják az állomás úgynevezett *keleti rendezőpályaudvarát.*

A teljesen felújított keleti rendezőpályaudvart 1987 végén adják át, addig is — néhány hónapos kényszerszünettől elekintve — folyamatosan fogadják itt, s küldik tovább a tehervagonokat. Az elkövetkező évek átépítési munkálatai egyben megteremtik a feltételeit a rekonstrukció folyt-

Fogadás, művésztalálkozó

Európai kulturális fórum

Herman József, az európai kulturális fórum végrehajtó titkára kedden fogadást adott a fórumon részt vevő delegációk vezetői és helyetteseik tiszteletére a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetében.

*

Az európai kulturális fórumra Budapestre érkezett küldöttségek képzőművész delegátusai kedden a fórum magyar nemzeti bizottságának, valamint a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének meghívására baráti találkozón vettek részt a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Kossuth klubjában. A külföldi vendégeket a magyar képzőművészeti élet kiemelkedő képviselői fogadták.

(MTI)

Romlik a közlekedési fegyelem

A közúti közlekedés biztonsága az elmúlt évtizedben nem javult a társadalmilag elvárható mértékben, romlott a közlekedési fegyelem is — hangzott el a Közlekedési Minisztérium tegnap tartott sajtótájékoztatóján.

Kalanovics László, az Országos Rendőr-főkapitányság osztályvezetője, az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács titkára és *dr. Gyurkovics Sándor*, a Közlekedési Minisztérium főosztályvezetője egyebek között elmondták: az e témában hozott 1972-es kormányhatározat óta a közúti járműállomány és a forgalom növekedésénél kisebb mértékben emelkedett a balesetek száma, s ez a biztonságos közlekedésért tett társadalmi erőfeszítéseknek is köszönhető. Tény viszont az is, hogy 1972 óta több mint húszezer ember vesztette életét közútjainkon, a sérültek száma mintegy 300 ezerre tehető. A közlekedési balesetek következménye az évenkénti több mint ötmilliárd forint anyagi kár is. A közlekedő emberek magatartása sem változott napjaink motorizációs igényeinek megfelelően; a közutakon gyakori az agresszivitás, a KRESZ tudatos megsértése, az ittas vezetés. Gyakori a közvéleményt joggal felháborító cserbenhagyásos gázolás is.

A közúti közlekedés biztonságával kapcsolatban a Minisztertanács új feladatokat határozott meg. Eszerint a tárcáknak, intézményeknek különös figyelmet kell fordítaniuk a helyes közlekedési magatartásformák széles körű megismertetésére és elfogadtatására. Szigorítani kell a forgalomellenőrzést, s koszerűsíteni a forgalomszabályozást. A határozat előírja a közúti hálózat jelenlegi minőségének megőrzését, továbbfejlesztését. Intézkedik a gépjárműbeszerzési lehetőségek bővítéséről, a hatósági műszaki vizsga, valamint a gépjárművezető-képzés korszerűsítéséről.

A Minisztertanács határozatából adódó feladatok megoldására az érintett szervek intézkedési tervet készítettek.

(— és)

Diákpolitikusok vetélkedője

A korábbi esztendőkhöz hasonlóan az 1985—1986-os tanévben is megrendezi a *diákpolitikusok országos vetélkedőjét* a KISZ KB középiskolai és szakmunkástanuló tanácsának titkársága. A téma ezúttal a haladó ifjúsági mozgalmak múltja, jelene, nagyobb eseményei, fiatalok kapcsolatteremtésének szellemi, politikai irányzata, továbbá a különböző nemzetiségű fiatalok kapcsolat teremtésének lehetőségei, módjai, az ifjúsággal kapcsolatos témák megjelenítése a művészetekben.

Az együttesek *október 25-ig* küldhetik el nevezéseiket a vetélkedő központjába. A győztesek külföldi jutalomutazáson vesznek részt.

(MTI)

Népfronttanácskozások

Október közepén befejeződtek a *Hazafias Népfront* szervezte község-körzeti, községi és városkörzeti gyűlések, amelyekre a népfront decemberi kongresszusának előkészítése jegyében került sor. Mintegy *ötezer* tanácskozást szerveztek, amelyek napirendjén az ötéves munka értékelése, a népfrontbizottságok

Folytatódott az országgyűlési és tanácstagi választások idején már érzékelt tendencia: az állampolgárok egyre fokozottabban élnek a demokratikus fórumok kínálta lehetőségekkel.

A kongresszusi előkészületek újabb állomásaként november 3-ig a városi és fővárosi kerületi népfrontbizottságok érte-

Ferenczy Noémi

A magyar gobelin a Műcsarnokban

A felszabadulás utáni évtizedek egyik művészeti vonulatát, a klaszszikus szépségű magyar gobelinművészetet mutatja be a Műcsarnok tárlata, Ferenczy Noémitől napjainkig. A festők és iparművészek közös műfajának eddigi leglátványosabb seregszemléjét az európai kulturális fórum tiszteletére rendezték meg, tudományos könyvvel felérő katalógusban mutatva be a mai textilművészet alkotóit.

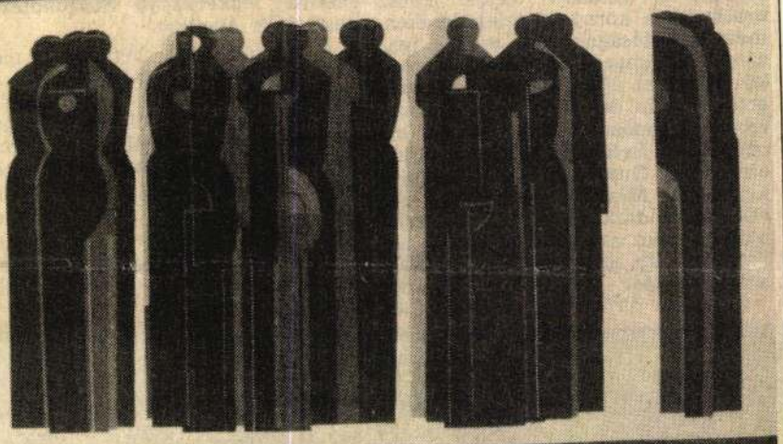

Barcsay Jenő: Beszélgetők. 1982—83.

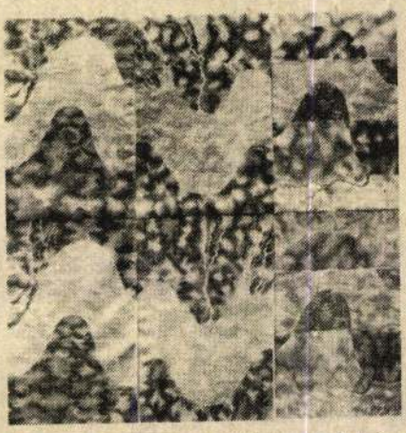

Hajnal Gabriella: Széchenyi István emlékére. 1982.

Penkala Éva: Hullámok. 1983.

Máriási Iván: Kozmosz. 1968—75.

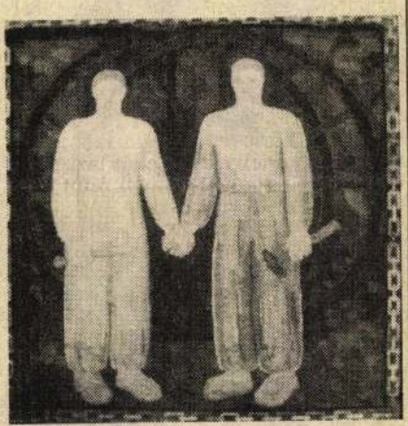

Ferenczy Noémi: Összefogás. 1948 körül.

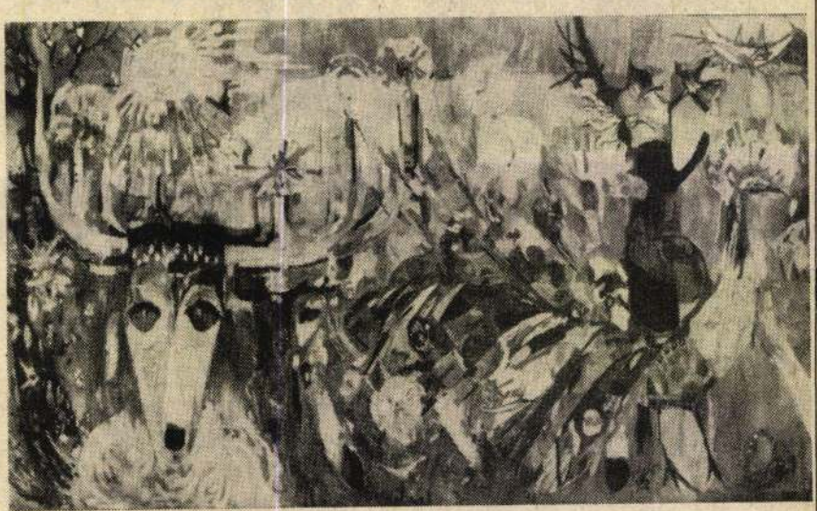

Szántó Piroska: Cantata profana. 1978.

MIKÓ LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Új kórházi részlegek a fővárosban

A főváros két egészségügyi intézménye *új egységekkel bővült* csütörtökön: a csepeli kórházban krónikus rehabilitációs osztályt, a Korányi Frigyes és Sándor Kórház-Rendelőintézetben pedig a szívbetegek utókezelését, rehabilitációját szolgáló részleget adtak át.

Csepelen a régi szülészeti pavilon átalakításával létesült az új belgyógyászati osztály. A kétszintes épület kórtermeiben egyelőre harminc ágyon fogadják a rászorulókat, az elképzelések szerint a jövő év elején az osztály további hetven ágygyal bővül.

A Korányi Frigyes és Sándor Kórház-Rendelőintézetben a kardiológiai osztály részeként 38 ágyas rehabilitációs részleget adtak át a szívbetegek utókezelésére. Az infarktuson átesett betegekkel a gyógyító kezelés mellett pszichológusok is foglalkoznak. (MTI)

Csúszós, síkos utak országszerte

Vastag hótakaró a Mátrában

Az elmúlt napok időjárása alaposan próbára tette a közlekedőket. Az utak továbbra is csúszósak, az autósoknak *óvatosan* kell vezetniük.

A Mátrában tegnap délelőtt folytatódott a havazás; az utak síkosak, a látótávolság 50—100 méter. Kékestetőn a déli órákban 27 centiméteresre növekedett a hótakaró vastagsága és a hőmérséklet a nap folyamán nulla fok alatt maradt. A magasabb hegyeken a fák ágaira vastag zúzmara rakódott. A Mátrában ötszáz méter fölötti magasságban a vastag hó kiválóan alkalmas a téli sportok űzésére.

A Mátrán áthaladó 24-es főútvonalon a közlekedés zavartalan. Kékestető térségében hóekével megtisztították az útfelületet. A hegyek között vezető utak helyenként síkosak, jegesek.

Az ország dél-délnyugati részén kásás, nedves a burkolat. Nehezen járható a 66-os út mecseki szakasza, valamint az Árpádtető—Mánfa közötti szakasz. Vas és Zala megye területén tegnap is havazott, másutt havaseső esett, s így fokozott csúszásveszélyre lehet számítani.

A Bakonyban több helyen is *hóátfúvások miatt* akadály keletkezett az utakon. A 83-as úton Városlőd és Farkasgyepű között, valamint Zirc térségében az utak nehezen járhatók. Zirc körzetében tegnap is havazott. (MTI)

Az M 1-es út 27-es kilométerszelvényénél egy belga kamion a síkos úton az árokba csúszott; itt szerencsére személyi sérülés nem történt. Súlyosan megsérült viszont a második képen látható összetört Mazda vezetője, aki a Budaörsi úton két, egymást vontató ZIL teherautóval és egy Trabanttal ütközött.

BOROS JENŐ FELVÉTELEI

TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

3. MŰSOR

9.08: Iskolarádió.
9.38: Kodály daljátékaiból. Szt.
10.10: Csak fiataloknak! Szt.
11.05: Zenekari muzsika. Szt.
10.55: Kalligráfia, a szépírás művészete. Angol rövidfilmsorozat. 4. rész: Az írás és a művészet (ism.).
11.25: Képújság.

FERENCZY NOÉMI

A KUT kiállítása

Egy kiforrott generáció. Mindenkinek megvan itt már a kialakult világnézete és ennek kiforrott művészi kifejezésmódja. Ez a generáció megvívta már a maga harcát, és most az eredményeken megpihen egy kicsit. Önmagába néz, tisztázza a leszűrt értékeket. Aki és ami az elmúlt negyedszázad forrongásaiból megmaradt, az már a kort jelenti, a legérdekesebb, legizgalmasabb művészi negyedszázadot, és jelenti nemcsak ma, hanem jelenteni fogja ezután mindig. Lezárult korszakot mutat be az a kiállítás, amely ma este nyílik, befejezett eredmények sorakoznak a Nemzeti Szalon termeiben, és ez emeli ki a kiállítást a sok szezontárlat közül.

Sokszínű és mégis egységes ez a gazdag kiállítás, jól ismert művészegyéniségek munkái olvadnak egységes harmóniába. Csupa régi ismerős üdvözöl, akik mind önmagukat hozzák. *Ferenczy* Noémi gobelinjei és gobelintervei az első terem legmélyebb értékei. Itt van *Egry* József remek sorozata (kissé színtelenebb lett), *Bernáth* Aurél önarcképe és néhány kompozíciója, az elmélyült *Márffy* és a tragikus sorsú *Derkovits* két képe.

A többi teremben *Barcsay* Jenő, *Bornemissza* Géza, *Diener-Dénes* Rudolf, *Halápy* János, *Beck* Judit, *Perlrott-Csaba* Vilmos, *Szőnyi* István, *Aba Novák, Cigány* Dezső és körülöttük még sok más kiváló festő legújabb alkotása szerez őszinte örömet a nézőnek. Kitűnő a szobrászok új termése. *Gádor* István, a modern magyar kerámia megteremtője, most ismét mint szobrász mutatkozik be bravúros, könnyed kis kerámiaszobraival, amelyeket mesteremberekről mintázott. Talán ő az egyetlen a kiállításon, aki megint egészen új, egészen más, ismét meg tudott szökni utánzóinak serege elől. *Medgyessy* Ferenc kisleány- és bikaportréja pompás alkotása ennek az őserejű művésznek. Nagyon jó *Varga* Oszkár álló leányaktja és *Csorba* Géza Kőrösi Csoma szobra.

Magyarország, 1934. december 2.

Mihályfi Ernő: Művészek, Garatáim
Bp. Corvina 1977.

Csoportkiállítás az Ernst Múzeumban

Az Ernst Múzeum kiállítótermei messze feledtetik velünk azt a világot, ahonnan oda beléptünk. Ritka, nagyon ritka, hogy művészek képzelő- és teremtőerővel ennyire külön világot építsenek magukban vagy maguk köré, mint *Goebel-Paizs* Jenő és *Batthyány* Gyula gróf.

A nagyterem Goebel-Paizs országa. Ez a különös életű, magábavonult művész egyetlen érzékszervén át érintkezik csak a külvilággal s a látott dolgok benne új, gazdagabb életre kelnek. Megdöbbentő ennek a külön életnek mély misztikuma, amit csak elmélyedéssel érthetünk és érezhetünk meg mi is igazán. Különös fenevadak, madarak és halak között él érzések őserdei titokzatosságában a művész, s érezzük, csak keveset és nem szívesen árul el ennek a világnak neki kínzó nagy örömet szerző titkaiból. Beleshetünk képein, mint nyíló ablakokon, látjuk és irigyeljük a művészt, akit a földi világból semmi sem érdekel, s aki talán haragszik is, hogy figyeljük.

E belső világgal szemben maga köré teremt új világot Batthyány Gyula gróf káprázatos fantáziája. Csodálatos lángolása ez a művészi képzeletnek. Szédülve áll a néző, milyen gazdagnak látja színek, formák kavargó áradásában azt, ami körülöttünk van, amit mi sokszor ununk, szürkének és egyhangúnak érzünk. Művészi életünk két legérdekesebb egyéniségén kívül is finom festőkkel találkozunk itt. *Detre* Szilárd párizsi színes rajzai, *Tóth B.* László pesti tusképei töltenek meg egy-egy termet. Érdekesek, jellemzők és mulatságosak gróf *Széchenyi* Irma színes karikatúrái közéletünk ismert alakjairól. A nagyon tehetséges *Beck* András szobrai egészítik ki a kiállítást.

Magyarország, 1935. február 2.

Ferenczy Noémi

FERENCZY NOÉMI születésének 90. évfordulója alkalmából kiállítás nyílt tegnap a simontornyai vármúzeumban. A két hónapig nyitva tartó tárlaton a művész hetvennél több színes kartonját, akvarelljét és ceruzarajzát tekinthetik meg az érdeklődők. .

Magyar Hirlap 1980/5/1/13

Ferenczy Noémi

MAGYAR SZÖVÖTT KÁRPITOK Ferenczy Noémitől napjainkig címmel nyílt kiállítás tegnap a szentendrei Képtárban. A tárlatot a képtár a világhírű művész emlékére, születésének 90. évfordulója alkalmából rendezte. Saját vázlatai és kartonjai mellett elsősorban növendékeinek alkotásait mutatják be.

Magyar Hirlap 1980.8.16.9

FERENCZY NOÉMI Magyar Nemzet 1976. június 27

Harminc győzelmes év

Tíz szocialista ország képzőművészeti tárlata

Ünnepi alkalom hozta létre ezt a kiállítást: rendezői — a bolgár, csehszlovák, kubai, lengyel, magyar, mongol, NDK-beli, román, szovjet és vietnami művészek, művészettörténészek — századunk tán legnagyobb történelmi fordulójának jubileumán, a második világháború befejezésének harmincadik évfordulóján, a fasizmus fölött aratott győzelemről kívántak megemlékezni megnyitásával.

Ám az ünnep, amely alkalmát adta, tágabb tartalmú annál, hogysem rá emlékezve egyetlen eseményről gondolkodjék a tükrében sorsát kereső ember. Mert kétségtelen, a világháború befejezése pillanatnyi pontossággal rögzített, jegyzőkönyvekben és okmányokban megörökített, számtalanszor fölidézett esemény volt a maga idején; de ugyanakkor jóval több: évtizedes történelmi folyamatok csomópontja, jelképes tett, amely lezárt egy folyamatot, ugyanakkor elindított egy másikat. Vele befejeződött az antifasiszta harc fegyveres szakasza — és megkezdődött az építés ideje, amely a megnyitott lehetőségekkel élve világrendszerré formálta a Nagy Októberi Szocialista Forradalom által 1917-ben egy országban kivívott új társadalmi rendet, a szocializmust.

A második világháború győzelmes befejezéséhez, a béke új születésnapjának ünnepéhez mindeme tények és dolgok eltéphetetlenül hozzátartoznak Hozzá kell tehát tartozniuk azokhoz a gesztusokhoz is, amelyekkel emlékeinket fölidézzük — hozzá ehhez a közösen rendezett, s először Moszkvában megnyitott, majd Berlinben és Prágában bemutatott, most pedig hozzánk érkezett képzőművészeti seregszemléhez is.

Egységes koncepcióját éppen ezért, a dolgok pontos és teljes kifejtése érdekében, kettős szerkezet valósítja meg. A tíz nemzet összefogásával formált bemutató első fejezete a múltról, a győzelemig vivott közös harcról beszél: megmutatja, miképpen vette ki a maga részét a képzőművészet a valóságos és szellemi fegyverekkel egyaránt folytatott antifasiszta küzdelemből, milyen szellemi és erkölcsi tartalékokat teremtett és sugárzott ki magából, hogyan lépett fel a maga módján és helyén a fenyegető barbárság ellen. A továbbiakról, a győzelem utáni három évtized közös szellemben, egyesített erőkkel végzett építőmunkájáról e közös seregszemle után tíz nemzeti bemutató beszél a *Harminc győzelmes év* tárlatcsokrában — a művészetek alakulásának, fejlődésének tükrében, megfelelve a szocialista realizmus törekvéseinek, egyszersmind a teljes élet, a történelem fejlődését, kiteljesedését is felmutatva.

A művek és a műfajok hihetetlenül széles skáláját gyűjti keretébe ez a hatalmas, több ezernyi festményt, szobrot, grafikát, plakátot, karikatúrát, agitatív montázst felvonultató kiállítás. Koncepciója azonban szilárd és fegyelmezett egységbe szedi valamennyi részletét, rendezése pedig — ámbár a *Budapesti Nemzetközi Vásár B pavilonja* a maga hatalmas belső terével ezt valóban nem tette könnyűvé — nemcsak igyekezettel, hanem jó eredménnyel is segíti érvényre ezt a precízen kidolgozott, s éppen ezért hallatlanul teherbíró gondolati szerkezetet. Ilyen eredményt, persze, nem erőszakos beavatkozással, hanem megértéssel és helyes ütemezéssel érhet el csupán a tárlatrendező. Feladata azonban ettől nem lesz egyszerű. Hiszen vállalása nem önmaga feladására kell hogy ösztönözze, hanem éppen ellenkezőleg — töprengésre és megvalósításra: a bemutató logikai láncának pontos érvényesítésére, s ugyanakkor — ettől elválaszthatatlanul, sőt, ennek érdekében — a művek lehető legtisztább prezentálására.

E kettős igénynek híven megfelelve, s mindeközben a kiállítás alkalmának és tartalmának hűséges jelzésére is törekedve — a Műcsarnok munkatársainak következetesen megvalósított álláspontja a *Harminc győzelmes év* kiállítás-füzérének jól tagolt, de az összefüggésekre is gonddal emlékeztető sorba állítása volt. Természetes tehát, hogy a kisebb-nagyobb termekre, folyosókra és kabinetekre tagolt bemutatócsarnokban elsőként az antifasiszta harc művészetének körképe fogadja az érkezőket, s az is, hogy a gondos vezetést hozzá méltó fogadtatás előzi meg: a tárlatot befogadó épület előtt, a bejárat melletti pázsiton *Vucsetics* Berlinben felállított — Treptowban látható — hősi emlékművének kicsinyített változata várja, szinte köszöntve, a vásárterület főbejárata felől közeledő látogatókat. Igaz, ez a gyermeket tartó szovjet katona-szobor — legalábbis megformálásának évszámát tekintve — forma szerint nem annyira az antifasiszta művészet közös seregszemléjéhez tartozik, mint a szovjet képzőművészet harminc esztendejének krónikájához. A rendezői besorolás azonban mégsem önkényes, hanem logikus: hiszen a képzőművészet antifasiszta harcának krónikájához nem csupán a közvetlen agitatív feladatú munkák és nem csak a merev határok közé szorítottan korabeli művek tartoznak — ebben a történelmi körképben megokolt helye van minden fasizmusellenes kortársalkotásnak és minden olyan kompozíciónak, amely szellemében e közvetlen konfrontáció folytatójának bizonyul az etika és az esztétika mérlegén.

E katona-szobor hangütése tehát nem csupán indokolt, de pontos bevezetője is a *Harminc győzelmes év* kiállításegyüttesének, s ezen belül is az antifasiszta hagyományok feltárásán munkálkodó történelmi szekciónak. Két okból is. Mindenekelőtt: Vucsetics kompozíciója egyenes folytatója volt a maga idején annak a művészeti törekvésnek, amely a szovjet festők, szobrászok és grafikusok legjobbjait állította csatasorba a hazára törő fasiszta hadak ellenében, s olyan munkákat szült, mint — az itt is látható művek közül válogatva példákat — Alekszandr *Dejneka Szevasztopol védelme* című képe, Szergej *Geraszimov A partizánok anyja* címet viselő festménye, vagy — más műformákban — a *Kukrinyikszi* alkotóhármas szatirikus falragaszai, s a szovjet plakátművészek harcba hívó kompozíciói.

De nem kevésbé fontos a másik ok sem: hogy — amint azt a szobor kiemelése is jelzi — az antifasiszta szemléletű művészet térben, időben és tartalomban egyaránt rendkívül széles spektrumú tény és fogalom, amelynek körében bízvást foglalhatnak helyet a polgári szemléletű humanizmus nevében tiltakozó, a kor előérzeteit, majd szorongattatásait művé váltó tendenciák, a harcban való közreműködést vállaló alkotások és a már megvívott küzdelem tanulságait ébrentartó képek, szobrok és grafikák. Amelyeknek sorában, s éppen a tiszta elkötelezettséggel élő munkák között, örömmel fedezheti fel a Budapestre érkezett nemzetközi kiállítás hazai látogatója a méltó büszkeséggel vállalt magyar művészek, köztük is legelső sorban *Derkovits*, *Dési Huber*, *Berda* Ernő, *Ék* Sándor, *Szilágyi* Jolán alkotásait.

Művek sokaságát kellene, igazság szerint, felsorolnunk és leírnunk-elemeznünk ahhoz, hogy a tárlat számszerű és tartalmi gazdagságát valójában érzékeltethessük. A művek ezreinek akárcsak vázlatos kévébe-ölelése is meghaladná azonban egy újságcikk, sőt, egy tágasabbra szabott műfajú írás lehetőségeit. Hiszen, hogy most már kilépve a történelmi tárlatrész köréből a nemzeti bemutatók tereibe érkezzünk, minden szekcióban igyekezett kitenni magáért a válogatás felelősségét és a rendezés gondját magára vállaló szakembergárda: kitűnő nevek és figyelemre méltó munkák sokaságát gyűjtötték egybe — olyanokat, mint az NDK-beli Fritz *Cremer*, a szovjet *Dejneka*, *Geraszimov*, a magyar *Domanovszky* Endre, *Ferenczy* Noémi és *Szőnyi* István (és a sor tetszés szerint folytatható a bolgár, a csehszlovák, a lengyel, a román, a kubai, a mongol vagy a vietnami együttes tagjaival, vagy a már említett három nemzet bemutatott gyűjtemenyének darabjaival, akár oldalakon át).

A *Harminc győzelmes év* tárlatfüzérének ilyen természetű áttekintésétől azonban nem csupán a vállalt feladat teljesíthetetlen volta miatt kell lemondani. (Hozzátéve, hogy ez a lemondás nem jelent egyszersmind kifosztást is, hiszen az ismeros és ismeretlen műveket, *Laktyionov Levél a frontról* című képétől a kubai Felix *Beltran* grafikáiig ki-ki kiszemezheti magának a bemutatók együtteséből, egyetértve, vagy akár folytatva az emlékezetes élmények listáit.) Fontosabb ugyanis ennél, hogy jelezzük: nemcsak impozáns és történetileg hűséges, de művészettörténeti és művészetelméleti szempontból is rendkívül fontos ez a minden résztvevő hazáját bejáró közös bemutató. Kollekciói ugyanis lehetővé tesznek valami nagyon fontosat: a szocialista tartalmú művészet történetileg is teljes színképet mutató vizsgálatát, a szocialista-realista tendenciák internacionális jegyeinek meghatározását, illetve a nemzeti művészet hagyományainak ez új koordinátarendszerben való újraértelmezését és szerepük alapos vizsgálatát. S nemcsak azokban az esetekben, amikor jelentkezésük — mint a vietnami kollekció lakkfestményeinek körében, vagy a régi selyemfestmények építkezéséből is nagyon sokat tanuló mongol piktúra esetében — szembeszökő, hanem azokban a rejtettebbekben is, amelyekben — hadd utaljunk itt most csak a legismertebbre, a *plen air* festés magyar hagyományaira, illetve a monumentális művészet legszerencsésebben Domanovszky *Csillések* című kompozíciójában megmutatkozó kísérleteire, majd freskóira, vagy plakátművészetünk *Konecsni*, *Bortnyik*, *Filo* által nyújtott teljesítményeire — olykor hajlamosak vagyunk a meglevőnél kevesebbet látni, illetve a valóságosnál csekélyebb dolgot méltányolni. Mindenesetre, ha érdeme szerint becsüljük meg a most kínálkozó alkalmat, s elvégezzük azokat a feladatokat, amelyeket ez a tárlat most a szocialista művészet hagyományainak, közeli múltjának és jelenének ily sokoldalú összefoglalásával jelent — a tudatos továbbépítés egyedülálló alkalma nyílik meg művészetünk és művészettörténetünk előtt, hiszen önismeretünk bázisait és internacionális kitekintésünk panorámáját tette erősebbé és tisztábbá ez a népeink sorsközösségét felmutató együttes vállalkozás.

Horváth György

Döntés a Liszt Hanglemez Nagydíjról

A Liszt Ferenc Társaság a Kulturális Minisztérium támogatásával 1974-ben alapította a *Nemzetközi Liszt Hanglemez Nagydíjat* olyan Liszt-lemezek jutalmazására, amelyek az előző naptári évben jelentek meg. Elsőként tavaly, október 22-én, Liszt Ferenc születésnapján osztották ki a díjat és és az idén is a születésnap az alkalom az ünnepélyes díjkiosztásra. A zsüri azonban, amelynek *Kadosa* Pál az elnöke, már meghozta döntését.

A zongoraművek kategóriájában díjat kapott a DECCA lemeze, amelyen France *Clidat* játssza Liszt összes zongoraművét; az EMI Electrola lemeze, ezen az Esz-dúr és az A-dúr zongoraverseny hallható Garrick *Ohlsson* előadásában; a Nippon/Denon-lemezen *Ránki* Dezső a Dante-szonátát és a Mephisto-keringőt, a Philips lemezén Michele *Campanella* az összes rapszódiát adja elő.

Az orgona kategóriában díjazták a DECCA lemezét, amelyen Jean *Costa* Liszt valamennyi orgonaművét és a Hungaroton lemezét, amelyen ugyancsak az összes orgonaművet *Margittay* Sándor, *Lehotka* Gábor és *Kovács* Endre játssza. Végül a zenekari kategóriában a londoni DECCA-cég díjnyertes lemezén *Solti* György vezényli az Orchestre de Parist.

PÁSKÁNDI GÉZA

A nem dohányzás ártalmai

vagy:

azért vagyunk mi itt

(Humédia)

(Csehov — éppen fordítva)

Hivatalban vagyunk. A falon feliratok: „Tilos a dohányzás!", „Köszönjük, hogy nem gyújtott rá." Alattuk tablók, képek: bemutatják, mi mindent okozhat a dohányzás: rákot is, emésztési zavarokat is, májbántalmakat is, főfájást is, stb., stb. Kórházi ágyak, beesett, sápadt arcok, ványadt testek. Ravatal, koporsó, temető, ájuldozó gyászolók s legfelül egy nagy halálfej — gyászkeretben. A képek riasztóan sugallatosak. Belép Ő. Bámulja a képeket, szemlátomást ideges lesz, az iratot, amit hozott, lecsapja Hivatalnok asztalára, félreseper egy tintatartót, könyökével lever egy vonalzót, indigót, ragasztót, stb.

HIVATALNOK: Mi ez a tatárjárás kérem?

Ő: Ideges lettem kérem.

HIVATALNOK: Mi közünk hozzá? S különben is — mitől?

Ő: Azoktól — ott.

HIVATALNOK: Olyan nagy dohányos tetszik lenni? *(Együttérző.)*

Ő: Nem.

HIVATALNOK: Értem. Ritkán szív, de akkor nagyon kívánja... *(Együttérzőbb.)*

Ő: Soha nem szívok.

HIVATALNOK: Értem. Nemrég szokott le s a reflexek vissza-visszajárnak, mint kísértetek a régi házba, mint tettes a tett színhelyére... *(Együttérzőbb.)*

Ő: Soha nem szoktam le.

HIVATALNOK: Értem. Titokban szívja. *(Együttérzőbbbb.)*

Ő: Sohasem dohányoztam. *(Kis csend.)*

HIVATALNOK *(rámered)*: Akkor miért lett olyan ideges EZEKTŐL?

Ő: Miért? Még kérdi? *(Baljós a szeme, fojtott a hangja, golyvás ingerekkel teli, olykor a tiszta logika diadala villog.)* Mert először is: megtiltom, hogy valaki is eltiltson attól, amit amúgy sem volt szándékomban megcselekedni. Másodszor: személytelenül rám senki ne szóljon, személytelenül senki se parancsolgasson, lépjen elő, mondja a szemembe, ne bújjon betűk, feliratok mögé! Hogyan szólítsam meg: talán — Felirat elvtárs? Harmadszor: kikérem magamnak, hogy ártatlan létemre egy felirat rám parancsoljon, hogy ne dohányozzam: ez közönséges gyanúsítás, mert mivel ÉN olvasom a feliratot, a tiltást a felirat éppen NEKEM mondja, ergo: engem gyanúsít dohányzással, noha én nem dohányzom; ez pedig kimeríti a becsületsértés fogalmát! Mert ami nem rám vonatkozik, mégis elém ugrik és megállít — felháborít. Be fogom perelni a feliratokat! Negyedszer: ha nekem egy felirat megköszöni, hogy nem gyújtottam rá — kigúnyol, hiszen én sohasem gyújtottam rá, s nem is volt szádékomban, továbbá: megaláz, ha olyasmit köszönnek meg, amiért nékem nem jár köszönet, továbbá erkölcseimre nézve lesújtó, hogy felteszik, hogy érdemtelenül valamiért is köszönetet várnék. *(Hivatalnok egyre érdeklődőbb szimpátiája nő.)* Ötödször: az ilyen tiltó feliratok sokszor éppen arra serkentenek, hogy az ember elkövessen valamit, amit egyébként eszébe se jutott volna elkövetni: gyermekkoromban, amikor a tízparancsolatot tanultam, megkérdeztem apámtól, mi az, hogy „ne paráználkodjam", kerülőszavakkal elmagyarázta s az eredmény? Másnap a szomszéd kislánnyal már ki is próbáltuk a tiltó parancsolatot. Jól mondták a latinok: ismeretlen után nincs vágyakozás! Hatodszor: minderről eszembe jut, hogy végre tehettem volna valamit, ami tilos, tehát elszalasztottam egy lehetőséget, vagy valami mulasztásom a lehetőséget illetően: végre ember lehetett volna belőlem, mert volt bátorságom egy tiltáson átlépni, de nem tettem s ez mélyen lehangoló! Hetedszer: az is megfordul az agyamban, hogyha valamit ennyire tiltanak, akkor az vagy nagyon jó, vagy valóban nagyon rossz, de honnan tudjam én, hogy jó vagy rossz, ha egyszer sohasem próbáltam ki, tehát ezzel a kétkedés szellemét ültetik belém, s kénytelen leszek megkérdezni magamtól: milyen ember vagy te, aki meg se próbáltál valamit, s a másiknak egyetlen szavára elhiszed, hogy ezt és ezt tilos lenne megcselekedned, vagy-is rádöbbenek: nekem nincs is egyéniségem, ettől pedig még jobban elmegy az életkedvem. Nyolcadszor: ezek a képek ijesztőek, felkavarnak. Mert mi az, hogy „is": rákot is, epebajt is... Ez az IS elindít egy gondolatmenetet: ráébredek, hogy rákot nemcsak a dohányzás okoz, hanem MÁS IS, fejfájást — más IS, májbántalmakat — más IS és így tovább. Magyarán: nekem, akinek azelőtt eszem ágában sem volt, hogy rákra, meg ilyesmikre gondoljak, most azt kell tudomásul vennem: mekkora veszély fenyeget akkor IS, ha nem dohányzom. Vagyis, hogy én IS ugyanoda juthatok, mint aki dohányzik s akkor meg minek az egész? Rádöbbenek önmegtartóztatásom fájdalmas és szégyenletes hiábavalóságára... Nos, ettől már oda lesz az egész életkedvem! Oda a jó emberi közérzetem! *(Ellankad. Kis csend.)*

HIVATALNOK *(nagyon melegen)*: Megértem önt. Egyetlen, bár részleges és pillanatnyi megoldás: itt ez a panaszkönyv, írja bele az egészet. Azért vagyunk mi itt. *(Odaadja.)*

Ő *(beleír, aztán kíváncsian lapozgatja)*: Látom, már jócskán összegyűltek a vélemények. *(Hangosan olvassa.)* „Micsoda hülyeség? Ahelyett, hogy ők szoknának le arról, hogy a gyárkéményt a házunk elé építsék — engem akarnak leszoktatni a dohányzásról! Májusy Gábor, Budapest XV., Naptun 108." ... *(Mosolyog.)* Vagy itt van ez... „Van, akinek a tüdejére, nekem az idegeimre van szükségem: nem minden nő trombonos. Irénke, Pécsről." *(Felnéz.)* Ezek persze mind dohányosak.

Mészáros Géza rajza

HIVATALNOK: Többnyire. De van közöttük jó néhány nem dohányzó is. Ezért is olyan értékes az ön bejegyzése, hiszen emeli a statisztikát.

Ő: Valami újabb akció?

HIVATALNOK: No, nem. Tulajdonképpen a főnököm tette ki a feliratokat.

Ő: Értem már. A főnöke esküdt ellensége a dohányzásnak, ön pedig nagy dohányos. *(Rokonszenvező.)*

HIVATALNOK: Ő nem.

Ő: Értem. Csak néha, de akkor óriási slukkok... *(Szintén.)*

HIVATALNOK: No, nem, ritkán sem.

Ő: Értem. Leszokott... *(Ugyancsak.)*

HIVATALNOK: Sohasem dohányoztam. (Kis csend.)

Ő *(megmered)*: Nem értem. *(A másik fürkészi.)*

HIVATALNOK: Nézze, nekem rokonszenves a maga filozófiája, ezért megmagyarázom. Az úgy történt, hogy a főnököm kitette ezeket a feliratokat, én egy szót se szóltam. Bár tudtam: ezzel is népszerűtlenebbé válik. Az intézkedést ő hozta tehát, ezeket a gyászos képeket viszont én raktam ki.

Ferenczy Noemi

"Felvonulás" gobelin.
(repr)

Horváth György: A korral szembesülve
Művészet, 1980. ~~[illegible]~~ 4 lap.

Ferenczy Noémi 2

— tehát egy évtizeddel előbbről — való, és a Pihenők cím alatt tartja nyilván a szakirodalom. Addig ő emellett már sok más — ennél talán sokkal jelentősebb — textilkompozíciót is készített. Nem lehet a véletlen műve, hogy ennek ellenére ikertestvére mégis épp ezt választotta a többi közül, mint a mindkettőjük számára legsokatmondóbbat; mint valami közös üzenetet.

Magyar Hirlap 1980/6/1o/6

Wagner: Ikerévforduló

Ferenczy Noémi 7

Magyar Hirlap 1

Wagner:Ike

Egybevág ez azzal a képzőművészeti szakirodamunkban egyhamar közismertté és népszerűvé vált anekdotával, amelyet Réti István festőművész örökített meg az utókor számára a nagybányai művésztelepről szóló emlékeiben. Eszerint Börtsök Samunak, a nagybányai kolónia ügyvezetőjének adatgyűjtő kédései közül az utolsóként elhangzott, szokványosra: „Művészeti törekvéseik?" Ferenczy Noémi így felelt frappánsan, mindkettejük nevében: „Törekvéseink művésziek".

Wagner István

Ferenczy Noémi 1

Számomra ez az érem — amelyet az egyik Ferenczy-iker a másikról készített — a testvérpár szoros és kölcsönös, értelmi és érzelmi kötelékeit jelképezi. És most már mindég is azt fogja jelenteni, még akkor is, ha időközben rábukkantam Noémi gobelinjei között az azonos ihlető motívumra. Ez a faliszőnyeg 1927-ből

Magyar Hirlap 1980/6/10/6

Wagner: Ikerévforduló

Ferenczy Noémi, gobelinnűvén

L: Péreli zsuzsa

P. hús J: A manuál-ember 7

Népszabadság, Bp. 1979 szept. 14.

FERENCZY NOÉ

A tizenévesek nem is sejtik, hol állt a mostani Engels téren a *Nemzeti Szalon*. Pedig még ott rendezték meg — 1956 őszén — *Ferenczy Noémi* utolsó életmű-kiállítását. Nem sokkal ezután az épületet is lebontották, és a művész is eltávozott az élők sorából. Közben pedig két évtized futott el szinte észrevétlenül, és a fővárosban csak most került sor Ferenczy Noémi emlékkiállítására a *Budavári Palota* emeleti termeiben.

MAGYAR HIRLAP 1979/6/6

WAGNER: TÁRLATVEZETÉS HELYETT

FERENCZY NOÉMI

MAGYAR HIRLAP

WAGNER: TÁRLATVE

A *Magyar Nemzeti Galéria* jelenlegi rendezvénye viszont bőven kárpótol a hosszúra nyúlt várakozásért. A példás gondossággal elénk tárt anyag nemcsak mennyiségével, hanem minőségével is impozáns. A szövött falikárpitok, az ezekkel egyező méretű kartonok, a kisebb-nagyobb akravellek (szín- és formavariációk), a ceruzarajzok, az előzetes vázlatok, tanulmányok mellett számos eredeti kordokumentum sorakozik a tárlat termeihez vezető folyosón, a vitrinekben. Élet és életmű egyaránt feltárul az érdeklődő előtt.

FERENCZY NOÉMI J

Szinte a bőség zavarával küzd a néző, ezért is fordultunk a legilletékesebbhez, a tárlatrendező *Pálosi Judit* művészettörténészhez. Nem szokványos tárlatvezetésre kértük, hiszen a számottevő szakirodalomban bárki bátran tallózhat az adatok között. Inkább arról érdeklődtünk, *mi az, ami új, ami érdekes ezen az első nagyszabású emlékkiállításon az előző, gyűjteményes tárlatokhoz képest?*

MAGYAR H

WAGNER: TÁRLATVEZETÉS HELYETT

FERENCZY NOÉMI 4

— Ferenczy Noéminek még nem volt Budapesten ehhez hasonló, teljességre törekvő emlékkiállítása. *Ezúttal közgyűjteményekből és magántulajdonból egyaránt összegyűjtöttük a Magyarországon fellelhető valamennyi szövött munkáját.* Azon-

MAGYAR HIRLAP 1979/6/6

WAGNER: TÁRLATVEZETÉS HELYETT

FERENCZY NOÉMI

MAGYAR HIRLAP 19

WAGNER: TÁBLATVE

ban mindez — tehát ami átvészelte a háborút, ami eleve nem külföldi megrendelésre készült és ami időközben sem került ki az országból — csak esetleges és hézagos pályaképet nyújthatott volna. Ebből a meggondolásból kiindulva — no meg nem utolsósorban a szakmai érdeklődés kielégítésére, a széles látogatótábor számára pedig a műhelymunka érzékeltetésére — minél több fellelhető vázlatot is kiállítottunk. Így ugyanis a néző meggyőződhet róla: *Ferenczy Noémi számára az előkészítés valamennyi fázisa a végső célt szolgálja, és a saját kezű szövés az alkotó munka koronája.*

PERNECZKY NORBERT 6

MAGYAR HIRLAP 1979/6/6

Wagner: Tárlatvezetés hely

A kiállítás felépítésében kronológiai sorrendre törekedtünk. S amit a művek egymás mellé helyezésével próbál sugallni a tárlatrendezés, azt a vitrinekben elméleti vonatkozású indokokkal — például a művész munkanaplójának kinagyított részleteivel dokumentáltuk. A tárlat egyik érdekessége is az, hogy a *Rőzsehordó* figurája először a hűszas évek művei között szerepel a tárlaton — szándékosan —, mivel alkotója akkor foglalkozott vele először. De 1945 után is újra szőtte ezt, az eredeti karton alapján, ezért *a falikárpit* a felszabadulás utáni korszakot reprezentáló művek között kapott kiemelt helyet. (Sőt, az üvegablak kivitelezésére szánt variációját is bemutatjuk ugyanennek a kompozíciónak, a régi kartonterv mellett, a kezdeti, a sokfelé kísérletező és próbálkozó periódusból.)

PERNICZY NÓRI 7

Olyan érdekességek is előkerültek, mint a *Gyümölcsszedők* eddig ismeretlen színvázlata (amelyhez vitrinbéli levélmásolat és a külföldre került eredeti reprója társul). Vagy akár a *Napraforgókat* is említhetném. A Kunst-Spiegel tárlókban szerep-

MAGYAR HIRLAP 1979/6/6

Wagner: Tárlatvezetés helyett

FERENCZY NOÉMI ?

lő, egyik 1929-es száma a művész frissen készült falikárpitját reprodukálja, Galériánknak teljesen váratlanul, másfél évvel ezelőtt ajánlották fel az eredeti méretű kartont — roncs állapotban — és ezt dicséretet érdemlő munkával *restaurálták* szakembereink a mostani kiállításra. A további anyaggyűjtés során viszont egyik tanítványától megkaptuk ugyanennek egyetlen és első színvázlatát — olyan frissen, mintha most festették volna.

*

MAGYAR HI

Wagner: Tárlatvezetés helyett

FERENCZY NOÉMI 9

Elmenőben még visszatértem a bejárati tárlókhoz. Hiszen ritkán láthat az ember olyan eredeti kéziratokat, mint például Ferenczy Noémi levele, *Bartók* és *Pásztory Ditta* képes levelezőlapja, amelyet külföldről küldtek Budapestre és így tovább. Egykorú külföldi és hazai kritikák, megrendelések és naplójegyzetek tükröznek korhangulatot, festenek hűséges társadalmi freskót.

Búcsúzóul szóljon hozzánk ez a puritán művész asszony a maga keresetlen őszinteségével: „*Egy nagyon tudományos férfiember egyszer azt kérdezte tőlem: Mire gondol, mialatt dolgozik? — A munkára — válaszoltam. Belülről gondoltam: Szép elképzelése van ennek az úrnak a művészetről, ha azt hiszi, hogy munka közben lehet másra gondolni...*"

MAGYAR H

Wagner:

;t

FERENCZY NOÉMI

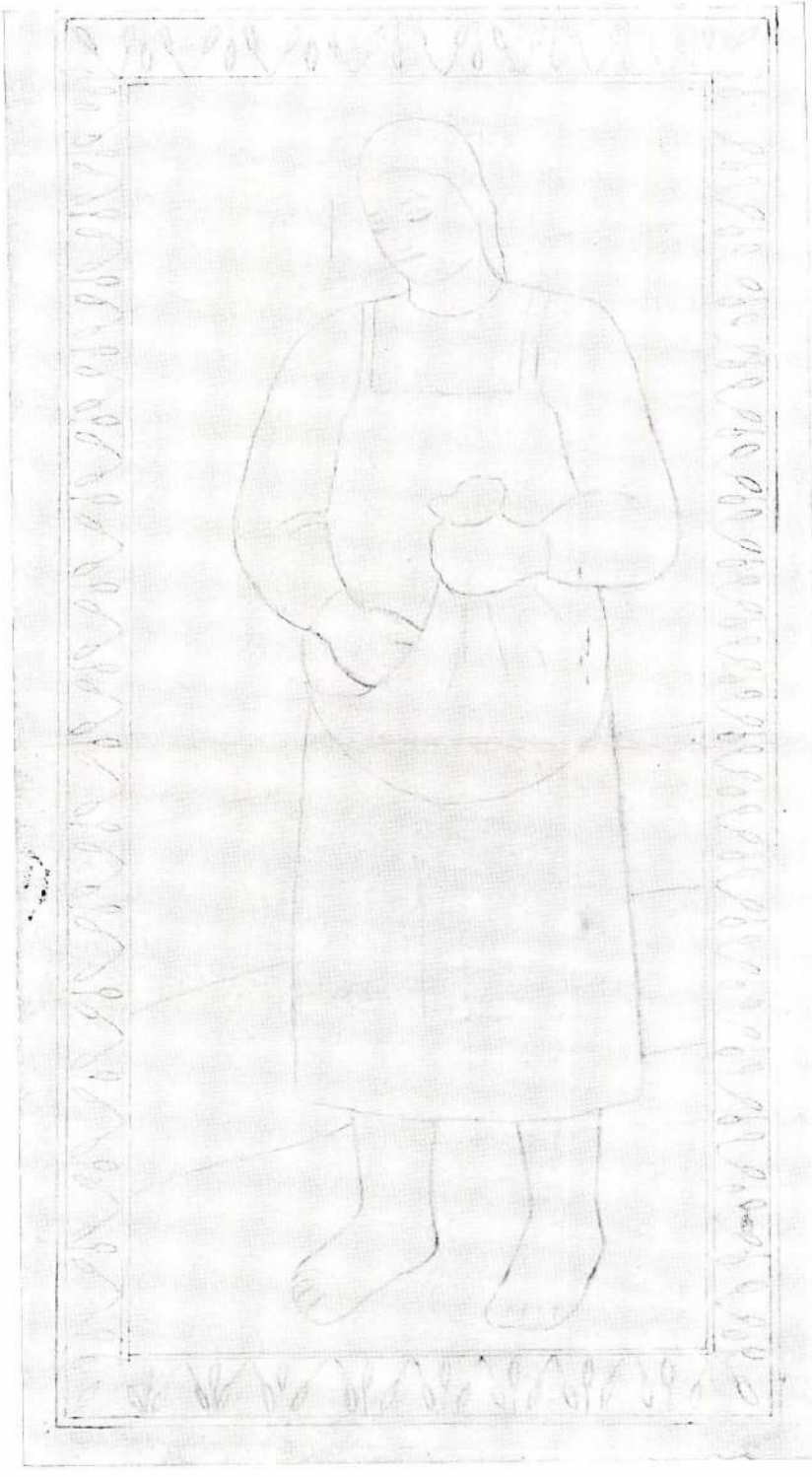

38. Ferenczy Noémi: Magvető lány

Grafitát és zebrel a Mikolyfi gyűjtemény ből
in Mikolyfi Ernő: Művészet, balatonban
Sp. Corvina 1977

39. Medgyessy Ferenc: Mosakodó nő. 1940 ▷

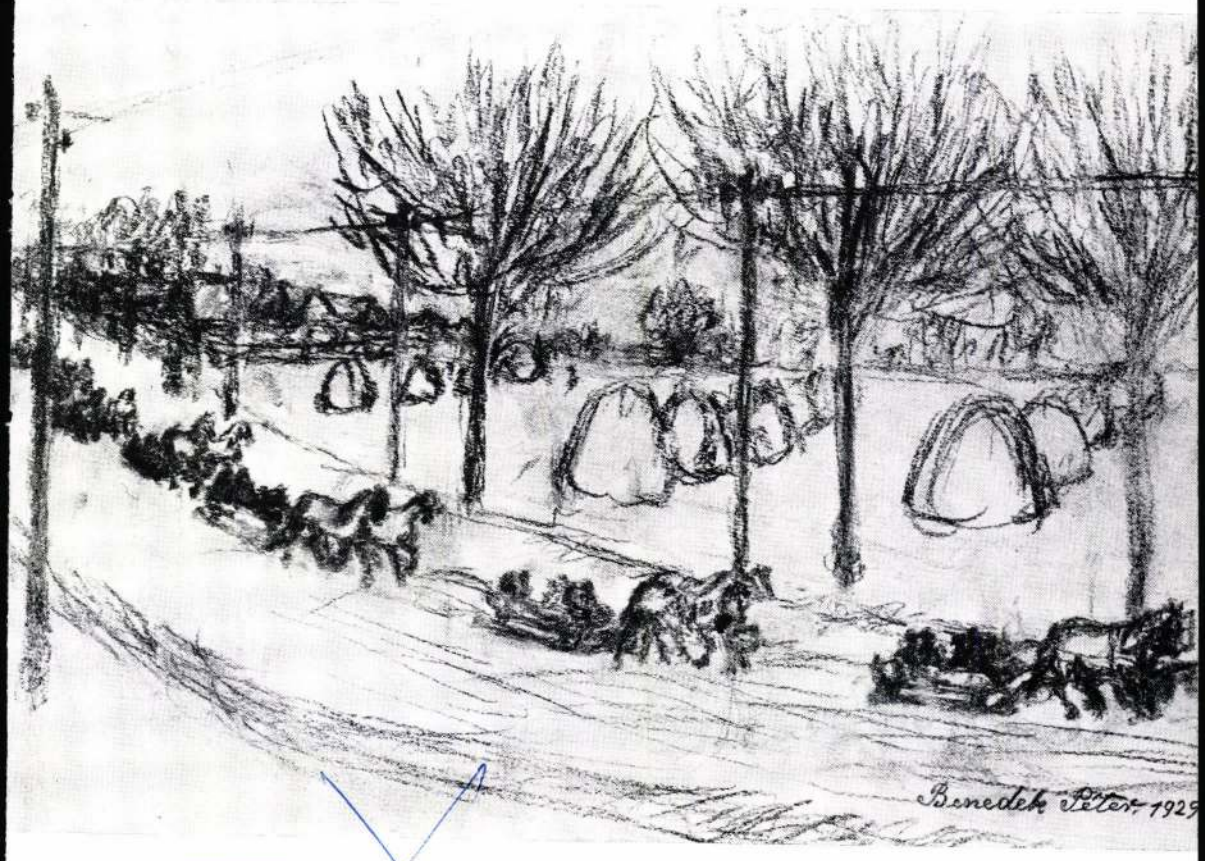

37. *Benedek Péter: Téli táj szánokkal. 1929*

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi (1890–1957): gobelinművész, Kossuth-díjas, Ferenczy Károlynak, a festőnek a leánya. A szövés technikáját Párizsban tanulta meg, gobelinjeit maga szőtte. Kompozícióinak középpontjában monumentális, dolgozó emberalakok állnak; művészete a munka apoteózisa. Stilizált, dekoratív formák, időtlen nyugalom s gyengéd pasztellszínek jellemzik művészetét.

Mikályfi Ernő: Művészet, barátaim
Bp. Corvina 1977

Ferenczy Noémi

Összefogás (Munkáshatalom) c. textilképe szerepelt a Művészet és társadalom" c. kiállításon a Műcsarnokban – említve

Fehér Béla cikke: Művészet és társadalom, kiállítás a Műcsarnokban" a 11. oldalon

Magyar Nemzet 1980. ápr. 23.

Ferenczy Noémi: Rügyező fa, falikárpit, 171x121 cm, 1946

Ferenczy Noémi, gobelinművésznő.

Művészet, 1978. dec., 34. old.

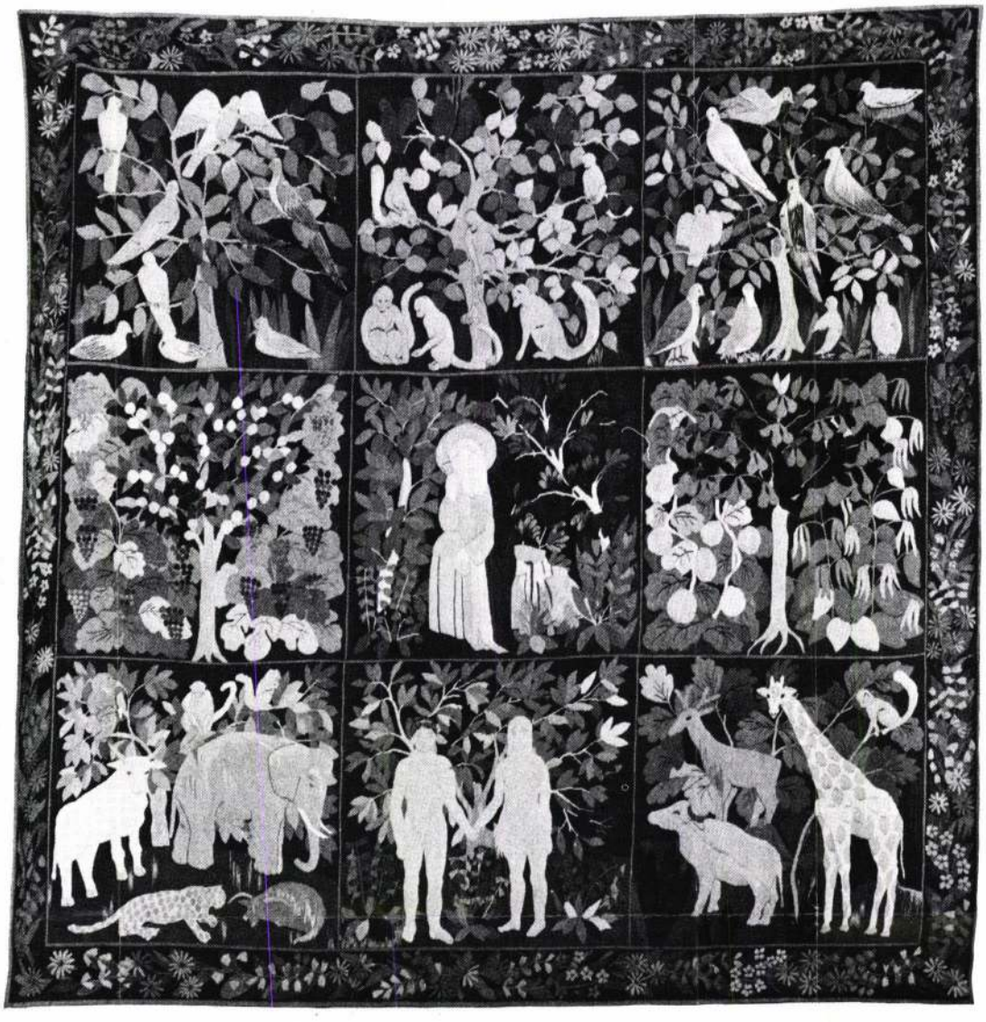

Ferenczy No… falikárpit, 21… (fotók Tah…

mellett, összefogott, nagy formákkal alakítva, monumentálissá nőve. Ezek a következetes, céltudatos dolgozó figurák a munka szimbólumaivá magasodnak.

Szűk képtérbe állított, megnyúlt formájú alakjai közül a *Rőzsehordót* (1924–25, majd újra megszőve 1945–46) mint a korszak egyik legszebb művét tartjuk számon. A kompozíció frontálisan elhelyezett nőalakja erdei úton áll. Hátán feltornyozott rőzsenyaláb, kezében fejsze. Sőrű erdő vastag fatörzsei zárják a teret a figura mögött. A meleg színek ragyogását még inkább hangsúlyozzák a *bordure* ornamentumainak a vörös alapból felvillanó hideg fényű kékjei és a fémesen csillogó szürkék. Az ornamentum sarló-kalapács embléma, amely túl azon, hogy dekoratív motívum, s egymást követő színvariánsaiból és tükörképével való váltakozásából izgalmas ritmusú szegély alakul a kompozíció körül, eszmei tartalom hordozója, amely tükrözi a művész szemléleti, politikai hovatartozását.

A következő évtized folyamán Ferenczy Noémi emberi mondanivalója nem változik, újabb fejezetet jelent azonban munkásságában a négyzetes formátumú, dekoratív elrendezésű kompozíciók csoportja. Szimbolikus figuráit továbbra is mesterségük attribútumai kísérik, amelyek többször megismételten, határozott ritmusú elrendezésben kapnak erőteljes hangsúlyt. A pásztort egy irányba fordult bárányai veszik körül geometrikus rendbe csoportosítva, a házépítő környezetét hasonló elv alapján elrendezett apró épületek töltik ki, a pék mögött a megsült cipók kerek halmai sorakoznak szabályos rendben a polcokon. A képmező kitágult ugyan, de a geometrikus szerkezet egyrészt a vízszintesek és függőlegesek síkot meghatározó hálózatát szuggerálja, másrészt a jól megválasztott méretű pozitív formák elősegítik a negatív formák határozott érvényesülését, s a kettő ritmikus váltakozása síkban tartja a teljes kompozíciót.

Gyengéd hang is megcsendül Ferenczy Noémi munkásságában a harmincas évek során. Továbbra is komoly alakjai líraibbá válnak. Megjelenik a XV. századi francia *mille-fleurs* modern változataként a virágos rét vagy az őszi szőlőhegy. Virágok, szőlőtőkék erdejében szinte keresnünk kell az ember alakját. Itt lép be Ferenczy Noémi művészi eszköztárába a rálátásos kompozíció. Mintha magas domboldalról tekintenénk a tájra, a virágok, a szőlőtőkék egymásmögöttisége egymásmellettiséggé változik. Nincsenek hátrébb álló tárgyak, ezért nem kisebbednek motívumai a kép felső széléhez közelítve sem. A perspektíva ismét kívül rekedt a szövött kompozíció négyszögén.

Ferenczy Noémi munkásságát 1945 után az álló formátumú falikárpitok monumentális, nyugalmas emberalakjai mellett sokalakos kompozíciók jellemzik. Ennek a korszaknak kiemelkedő szépségű darabja a *Rügyező fa (Köztársaság fája)*. A szimbolikus mű tárgya fiatal fácskát ápoló, bensőséges lírával megjelenített nőalak.

Sokalakos kompozícióinak egyike a *Lánykoszorú,* amelynek szövésével 1954-re készül el. E késői művén jóval kisebb alakok ábrázolásakor lényegesen több részletre tér ki az eddig megszokotthoz képest. A dekoratív foltokból alakított háttér erdős dombhátai bár tesznek némi engedményt az ötvenes évek szemléletbeli változásainak, mégsem engedik a mélybe hatolni a tekintetet. Életöröm árad el a kompozíció vidám színein, s az elfáradás jelei csak halványan érzékelhetők.

Ferenczy Noémi felszabadulás utáni munkásságában fontos szerepet kap az Iparművészeti Főiskolán folytatott pedagógusi tevékenysége. Végre nemcsak munkanaplója lapjain fogalmazta meg, hanem a gyakorlatban is átadhatta önerőből szerzett tudását, mélyen átgondolt művészeti elveit.

Művészegyéniség és műfaj nem találkozhatott szerencsésebben, mint Ferenczy Noémi és a falikárpit. Abban a korban, amikor a szövött falikárpitot sem teoretikus, sem művész, sem szövőmester nem tekintette másnak, mint a festett kép szövött anyagban való megjelenésének, Ferenczy Noémi egészséges ösztöntől vezetve a XV. századi francia mesterek művészetéhez fordult, rátalált arra az útra, amelyen húsz évvel később *Lurçat* járt, a falikárpit-szövés technikáját forradalmasító francia mester, aki a textilművészetet új alapokra helyező reformjával elindította a XX. századi falikárpitművészet megújulását.

Ferenczy Noémi megszállottja volt művészetének. Bár önmagát csak annyira kímélte, hogy a mindennapi munka – nem az ihletre váró, hanem a rendszeres tevékenységből ihletet merítő munka – fizikai és szellemi, idegrendszeri feltételei biztosítottak legyenek, nem az aszkézis feszültségét érezzük művei láttán, hanem elmélyült, komoly nyugalmat, az állandóság biztató derűjét, az ember és a munka szeretetét.

PÁLOSI JUDIT

VADAS JÓZSEF:

FERENCZY NOÉMI

Szövő nő

Képzőművészet

Ferenczy Noémi művészetéről a legnagyobbak nyilatkoztak, tartották fontosnak, hogy elmondják róla a véleményüket. Első monográfusa, Tolnai Károly, akit ma a világ első számú Michelangelo-kutatójaként ismerünk, a Vasárnapi Kör eszmetársaként, a század „új valóság"-ának megformálójaként jellemezte 1934-ben: „Ferenczy Noémi nagy tette az volt, hogy először jelenítette meg a dolgozó embert, mint az egyetemes ember típusát." A Vasárnapi Kör egy másik, nem kevésbé ismert tagja, Lukács György sem fukarkodott a dicsérő jelzőkkel. 1947-ben rendezett kiállításának megnyitó beszédében „kiváló ember"-ként és „rendíthetetlen forradalmár"-ként s tegyük hozzá: egyszersmind a lukácsi realizmus eleven példájaként mutatta be a közönségnek. De nyilatkozott róla a korszak legjelentősebb műkritikusa, Kállai Ernő is; műteremlátogatás bensőségességét közvetítő 1935-ös írásában ma is helytálló szavakkal állapította meg: „Ferenczy Noémiben a szociális emberségű művész típusa személyesül meg."

A legpontosabb — és legtömörebb — jellemzést azonban maga Ferenczy Noémi adta egyszerűségig tömör művészetéről. Számtalan önportréjával, amelyek most a *Magyar Nemzeti Galéria* gyűjteményes kiállításán láthatók, és amelyek alá ezt írta címül: *Szövőnő.*

A szövés indította el a pályán. Hiába született 1890-ben Ferenczy Károly, a nagybányai művésztelep vezető mestere lányának, hiába készült két testvérével — Valéral és Bénivel — egyetemben ő is művésznek, a magára találást az hozta meg, amikor 1911-ben Párizsban véletlenül megtekintett egy gobelingyűjteményt. A Manufacture des Gobelins-ban aztán egy év alatt elsajátította a gobelinszövés alapelemeit, majd — újabb esztendők következnek — végiglátogatta Európa nagyvárosainak nevezetes gobelingyűjteményeit és szövőműhelyeit.

A szövés alakította ki formanyelvét. Első, még a tízes évek derekán — 1913 és 1917 között — készült gobelinjei két fogalommal jellemezhetők: a korareneszánsszal és a szecesszióval. A kettő — a sokszáz év távolság ellenére — sem független egymástól, hiszen a szecesszióban kibontakozó új iparművészet egyik legfontosabb ihlető forrása a Raffaello előtti reneszánsz művészet volt. De, persze, nem is azonosítható ez a két fogalom, jól megkülönböztethetők Ferenczy Noémi műveiben is. A középkort a figurák naivan egyszerű megformálása idézi fel, a harsányságig egzotikus színek viszont a szecesszió burjánzó látomásaira emlékeztetnek. Mindkettő törvényszerűen van jelen az induló Ferenczy Noémi munkásságában, mert a gobelin fő korszaka a korareneszánsz volt, és mert a szecesszió idején tudatosodott felismerések birtokában nyúlt vissza ehhez a tiszta forráshoz. Ehhez a dekoratív, dekorációnak azonban egyáltalán nem nevezhető műfajhoz, amelyet a modern festészet hasonlóképp dekoratív (s nem dekorációnak számító) áramlatait tanulva újított meg. Egyformán tanult Gauguin-tól, akiről már Ady megírta, hogy síkokban lát; a festészetet mértani elemekre redukáló konstruktivistáktól; a színekben pompázó festőiséget kiboztakoztató francia fauves-októl, mindenekelőtt Matisse-tól.

A szövés ihlette témavilágát is. A *Szövőnő* egyik vázlatán hatalmas — a képre nem is férő — keret előtt jeleníti meg önmagát. Mintha nem is művész dolgozna a műtermében, hanem szövőnő valamelyik gyár géptermében — ez a néző benyomása. Nem ok nélkül. Ilyen érzése van az embernek Ferenczy Noémi húszas évek közepétől végképp beérő művészete, többi műve láttán is. Hiszen kik jelennek meg gobelinjeiben, önmagával — a művésszel — teljesen egyenrangúan? A *Kaszás paraszt*, a *Piros korsós szőlőmunkásnő*, a *Rőzsehordó*, a *Zsindelyező*, a *Pék*, a *Kőműves*. A húszas évek második fele, a harmincas évek főműveit, a főművek címeit soroltam fel. És ehhez hozzá kell tennünk: Ferenczy Noémi 1934-től tagja a Német Kommunista Pártnak, és hogy a művészetében is kifejeződik az állásfoglalása. Korunk hőseit jeleníti meg, olyan belső átéléssel, hogy ezért pátoszra sincs szüksége. A kőműves, a pék, az ács, a földműves Derkovits Gyula ugyanebben az időben született munkásábrázolásainak párdarabjai.

Mert a szövésből fakad a mondandója. Maga is szövőmunkás volt. A régi és a mai gyakorlattal ellentétben (a korabeli szokásokról nem szólva) Ferenczy Noémi maga szőtte gobelinjeit. Hiába készített először (nem is egy) kisléptékű tervet vagy vázlatot. Majd: hiába festett szinte festmény-értékűen kész egy az egyhez méretű kartont. Nem bízta másra a kivitelezést. Egyáltalán: elutasította a másokkal való kivitelezteté arisztokratikus gyakorlatát. Munkája a vázlattal kezdődött és a szövéssel fejeződött be. Azt vallja: „a szövésnek nincsen eleve anyaga, hanem a szövés által lesz anyag."

Azért tudott azonosulni a szövőnők életét is képviselő rőzsehordóval, szőlőmunkásnővel, cserepezővel, mert ő maga is munkás életet élt. És azért következett be törés — egy-két mű erejéig — a művészetében, mert volt idő, amikor megfosztották, meg akarták fosztani a szövéstől. 1953-ban azt a megbízást kapja a fővárosi tanácstól, tervezzen két gobelint a Népstadion díszpáholyába. De milyen megbízás ez? Milyen megbízás az Ferenczy Noéminak, amely ilyen záradékot tartalmaz: „A vázlattervek elkészítése Önt semmi továbbira fel nem jogosítja, mert... fenntartjuk magunknak a jogot a kartonok és a szövési munkálatok elvégeztetésére vonatkozólag. Tehát a vázlattervek leszállításával Önnek jelen levelünkön alapuló megbízása megszűnt és a zsüri által kiutalt tiszteletdíjon kívül semmi másra igénye nincs."

Ferenczy Noémi tudta, hogy a műfaj, amit művel, elmúlóban van. Egyik naplójegyzetében írta: „nem hiszem, hogy még valaki fog szőni..." De ebből a tudatból nem cinizmus, hanem hősi erőfeszítés következett. Önmegtagadó életmód, amelyre csak nagyon kevesen képesek. A legnagyobbak közül is.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan. 13.
XXIII. évf. 2. sz. 12. lap.

KÖLTSZERSZÁMOS

KERESSE

Felszáll az éjnek hüvössége.
Egy árnyék szárnyal felriadva.

Egy kő megköszörüli torkát.
A hegytetőn már reggel van.

A dualizmus végnapjai

■ *Merényi László: Boldog békeidők... (Gondolat, 237 old.)*

Akár folytathatnám is a néhány héttel ezelőtt éppen ezen a helyen mondottakat arról, hogy a kiegyezést követő időkről — és magáról a kiegyezésről — többet tudunk, mint amennyit olvashatunk. Mármint úgy gondolom, hogy a szerzők tudnak többet. A történettudományi művek szerzői, akik manapság — talán nem sértő a szó — szinte kórusban mondják el, mire jutottak kutatásaikban. Leszámítva olyan alapvető műveket, illetve azok új kiadását, mint *Horváth Zoltáné* (Magyar századforduló), *Mátrai Lászlóé* (Alapját vesztett felépítmény), továbbá e korszakkal foglalkozó kutatók *(Diószegi István, Dolmányos István, Galántai József, Hanák Péter* és mások) könyveit, tanulmányait, történelmi-politikai esszéit, két-három év alatt csaknem féltucat munka látott napvilágot a 19.—20. század fordulójáról. Legutóbb a Magyar História-sorozatban *Merényi László* könyve jelent meg, a *Boldog békeidők...*

Ez a kötet nem tartozik a nagyigényű összefoglalások közé —, ilyen, sajnos, nem is sok van —, inkább a korszak iránti érdeklődés újabb jele. Merényit az a kérdés foglalkoztatja, miként gyűlt a „boldog békeidőkben" a belső válság a monarchiában, hogyan sodródott a katasztrófa felé Ausztria és Magyarország, az európai és a világpolitikának milyen erő-játéka tette elkerülhetetlenné az első világháborút. Ahány szó, annyi nagy kérdés. Merényi tudja, hogy csak egy-egy szögletüket világíthatja meg. A századforduló és a háborút megelőző évek magyar kormányainak a tevékenységére koncentrál tehát. Tisza István, Fejérváry Géza, Wekerle Sándor, Széll Kálmán, Khuen-Héderváry, Lukács Béla és mások neve — kormánya — a fontosabb jelzőkövek a belpolitika egy-egy élesebb fordulatában. (Némelyikük ma már csak történészeknek való név csupán, némelyikük köztudatba való.) A monarchia ezekben az

a lehetősége szerint alapos tájékoztatást nyújt. Nagyon helyesen, mert ez a korszak megértésének egyik kulcskérdése; enélkül nem lehet nyomon követni a monarchia magatartását a háborúban, Magyarország háborús szerepét, Károlyi politikáját, s a forradalmakat, majd a Párizs-környéki békeszerződéseket.

A könyvben igen fontos elemzés olvasható a Szociáldemokrata Párt nemzetiségi politikájáról. A szerző kimutatja, hogy milyen okok következtében látta az SZDP leegyszerűsítve a nemzetiségi problémát; azt képzelve, hogy egy demokratikus átalakulás nyomában az egész kérdéskör fájdalommentesen és automatikusan megoldódik. Mint tudjuk, ez nemcsak történelmi előrelátás hiánya volt, hanem helyes politikai tájékozódás és felismerőkészség hiánya is. Noha voltak politikusai a Szociáldemokrata Pártnak, akik tisztán látták a válság közeledtét és a szükséges belső irányváltoztatásról határozott elképzeléseik is kialakultak, a megszokás, a beidegzettség vastörvényeivel nem tudtak megbirkózni. Fontos az elemzése arról is, hogy milyen — olykor személyi képességeken múló — felismerésekig jutottak el a polgári radikálisok. (Gondoljunk Jászira.) Merényi politikai helyzetképe nem egyoldalú: feltárja azt is, hogy a nemzetiségi politikában a *mindkét* részről elkövetett hibák miként érlelték a belső feszültségeket. A Balkán-háborúk tűz-fényében ezek a feszültségek már teljes — és reménytelen — ellentmondásaikban mutatkoztak meg.

Hiányolok a könyvből néhány fontosabb politikus-portrét. Nem regényességet, írói színességet; szerzői hajlandóság híján ez nem kérhető számon. De legalább a korszak politikai szellemiségét és arculatát meghatározó — kifejező — államférfiak plasztikusabb láttatását hiányolom. Továbbá hiányosságának tekintem, hogy sokszor csak egy-egy korabeli újságcikk-töredékre hivatkozik; ez a módszer bizonyos esetekben elfo-

nem is az epatírozás szándéka helyettesíti be a vonzó jelmondatba a könyvkiadás legsilányabb termékét jelentő ponyvát, hanem a helyeslés szándéka. A helyeslésé, hogy egy új könyvsorozat megkísérel olvasókat hódítani a valódi irodalom számára.

Máig tartja magát a kifejezés: ponyva az a könyv, amelyik küllemében is, tartalmában is igénytelen, művészet-alatti. Fölös finomkodás szülte a jelentéskört: a bőr- és selyemborítású könyvek vásárlói nyilatkoztak így azokról a kötetekről, amelyeket olcsó papírfödéllel, hitvány papíron nyomtattak a már olvasó, de még könyvre költeni alig tudó embereknek. Hogy a rémhistóriák és kalendáriumok közé klasszikussá lett pikareszkek is kerültek, meg vékonypénzű, ám hallhatatlanná lett költők, drámaszerzők, mesemondók? Mit sem változtatott a ponyváról előítélettel beszélők nézetén. Amint az sem, hogy elismert írók — leggyakrabban Móricz Zsigmond nyilatkozatát citáljuk — nyilvánították óhajukat: bárcsak ponyvára kerülnének, bárcsak olyan népszerű volna művük, mint ...a Lúdas Matyi. A klasszikusok később — félévszázada a könyvheti sátrakban — ponyvára kerültek. De már tetszetős kiadásban, de már drágábban, de már úgy, hogy a könnyű olvasmányt kereső véletlenül se nyúljon értük, véletlenül se legyen kitéve annak, hogy szerény elvárásai helyett valami jobbat kapjon, szebbre kapattassék.

A dicséretesen alacsony áru és igényes tartalmú Olcsó Könyvtár, sajnos, nem töltötte be a népkönyvek — a hajdani ponyvák — szerepét. A könyvek tartalma tapasztaltabb olvasókra volt, s van méretezve, mint amilyenek a négy-öt forintért könyvre áhítozók vagy fordítva: amilyen a Stendhalt, Hemingway-t tudatosan választók átlagjövedelme. A sorozat tehát bezárult azoknak a fogyasztóknak a körébe, akik kispénzűek, de igényesen és gyakorlottan olvasnak. A sorozat textusát is apróbb betűvel nyomtatják, mint amilyent a járatlanabb könyvforgató fáradság nélkül követni tud. Az idegen nevek helyes kiejtésében sem igazít el valamilyen függelék.

Csak növeli a zavart az a körülmény, hogy a valódi ponyvát — az igénytelen, piff-puff, szocialista krimi, diverzáns stb. regényeket — fölöttébb népszerűvé tette néhány szerző, s a járatlan, de mind pénzesebb olvasó szívesen megvásárolja drága pénzen is. Kezdetben a kritika még hallatta hangját: a vászonkötés, elegáns kiállítás ellenére is piff-puff regény X. úr munkája vagy Y. százezres pél-

FERENCZY NOÉMI 10

Saját bevallása szerint télen *nyolc-kilenc órát*, nyáron még *ennél is többet* ült naponta a szövőszék mellett. Ez a világjárt, nagy műveltségű alkotó olyan lelkiismeretesen végezte a munka nehéz, fizikai részét is, akár egy szorgos szövőnő. Így vált úgyszólván autodidaktából európai hírű mesterré. Ennek a munkában eltöltött életnek állít most méltó emléket ez a kiállítás.

Wagner István

MAGYAR HIRLAP 1979/8/8

Wagner: Tárlatvezetés helyett

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

Ferenczy Noémi
gobelinművész

1979. február 11., vasárnap

1021

Ferenczy Noémi kiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria Ferenczy Noémi gobelinművész munkáiból emlékkiállítás nyílt. Képünk a kiállításon készült

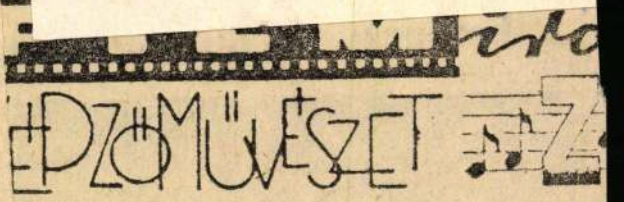

Bejáró középis

mindig válnak be a
ifiai előrejelzésekből
következtetések. A ta-
és az apró falvakból
okba vagy a nagyobb
mú községekbe irá-
nodern népvándorlás
ritkán vezet a régi
teljes elnéptelene-
csökkentheti, de
ünteti meg az ott
urbanizációs igénye-
itt van a bejáró kö-
i tanulók esete: a
évek elején, amikor
ződött a mezőgazda-
alista átszervezése, a
népesség nagymérvű
éből, valamint a kol-
ez idő tájt kibonta-
lesztéséből egyebek
ra következtettünk,
íz év múlva negye-
ére csökken a falu-
i iskolába járó kö-
ok száma.

egyedik

utatnak az adatok?
1960 táján volt
ni visszaesés, de na-
an, az első népes-

sen is hátrányos helyzetűe
Gondoljuk csak el: az isko
székhelyén lakó diákok reg
gel még alszanak, amikor
bejárók már vonaton vag
autóbuszon ülnek, s délutá
még várja őket a visszauta
zás. Ily módon kevesebb id
jük marad a tanulásra, a sz
rakozásra, az iskolai közöss
gi életre, mint a helybeliek
nek vagy a kollégistákna
Átlagosan 10-30 kilométer
laknak az iskolától, de csak
nem 10 százalékuk — min
egy ötezer gyerek! — 30 kil
méternél messzebbről ind
naponta az iskola székhely
re.

Elveszett idő

Naponta átlagosan két ó
hasznos idejük vész kárb
ezeknek a diákoknak a hos
szú utazás miatt, arról ne
is szólva, hogy közülük soka
nem tudják hasznosan eltö
teni az időt a tanítás és
délutáni iskolai foglalkoza
között, sőt újabb időveszte
éri őket, ha a délutáni elfo
laltság után még várniuk ke

Ferenczy Noémi

Murádin Jenő:
A gobelin nyelvén./FERENCZY NOÉMIről./
Igazság, 1970. aug. 16.sz.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L. Bernáth Mrél

Juhász Gyula: A barbár korhullám 68-92

Új Sráz, Budapest, 1984. július XXIV/7.

Ferenczy Noémi
Benkő Erzsébet mühelyében

Magyar Nemzet 1985. III. 20.

Ferenczy Noémi
Kossuth - díj

Magyar Nemzet 1985. IV. 3.

Ferenczi Noémi

Kossovitzás a Mező Imre
úti temetőben

Magyar Nemzet 1985. VI. 13.

Ferenczi Noémi

A Ferenczi Csalód

Magyar Nemzet 1985. VI. 18.

Ferenczy Noémi

Könyvismertetés Ferenczy Noémiról
(Corvina Kiadó)

Művészet, 1983. szeptember

Ferenczy Noémi

Kiállítás Szekszfehérvárott

Meyer Nemzet 1984. 11.7.

Ferenczy Noémi

Emlékezés Déri Shalom Istvánnak

Magyar Nemzet 1984. III. 23.

Ferenczy Noémi, gobelin mű vén

L. Jakovits József

Vadas József: Nemigránsok 12

Élet is Irodalom Bp. 1983. jels. 4. XXVII 15

Terenczy Noémi, gobelinművén

L. Réti Ilhón

Vadas J.: Terenczyből Kondorig 13

Élet és Irodalom Bp. 1983 nov. 11. XXVII/45

Ferenczy Noemi

Méltatás.

Tímár Lajos: Történelmi távlat ...

Művészet, 1981. június – 6. lap.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész

2 *Ferenczy Noémi: Anya gyermekkel, karton, akvarell, 120×116 cm, 1955–56*
3 *Ferenczy Noémi: Tavasz, karton, akvarell, 113×118,5 cm, 1935*
(fotók Gaál A.)

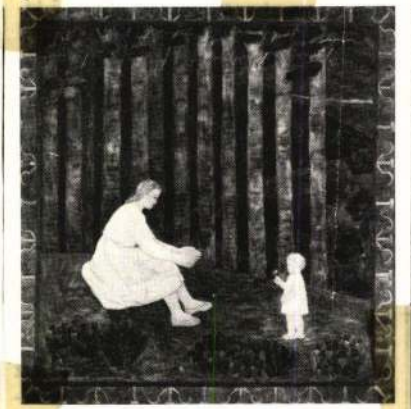

Művészet, 1980, aug. hó.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész

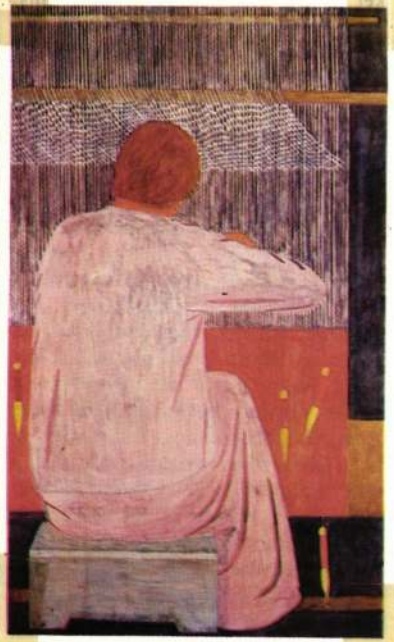

1 *Ferenczy Noémi: Szövőnő, karton, akvarell, 107,5×67,5 cm, 1932–33 (fotók Somfai)*

Művészet, 1980. aug. hó

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 SEP 4

PEST MEGYEI HÍRLAP

Ferenczy Noémi
Kossuth-díjas festő- és
gobelinművész

PEST MEGYEI Hí

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

Egy életmű gazdag folytatása

FERENCZY NOÉMY-BIENNÁLE

A Szentendrei Képtárban látható ez a nagyszabású kiállítás szeptember 21-ig, hétfő kivételével, naponta 10 és 18 óra között.

Gádor Endre, a Magyar Iparművészeti Főiskola rektora megnyitó beszédében *Ferenczy Noémira* úgy emlékezett, hogy elemezte tanári tevékenységét, magas művészi morálját és műfajnyitó életművének jelentőségét, melyet a magyar gobelin és szövött kárpit elterjesztésében jelent. Mintegy összegezésként megemlítette, hogy „a magyarországi faliszőnyeg-művészet Ferenczy Noémi előtti és utáni korszakra" osztható és „Közvetlen tanítványai, zömükben az 50-es években tanult, formálódott textilművészek csoportja folytatta művét, eleinte formai, technikai megoldásainak alkalmazásával, később már inkább saját útjukat járva, de szellemének, hallatlan műgondjának követésével, a faliképszövés tökéletes megvalósításával".

Tervek, vázlatok

Ez a kiállítás egy alkotói folyamatot mutat be, a mély átéléssel és szívós munkával teremtett értéket, melyet Ferenczy Noémi kezdeményezett és örökösei, utódai folytattak méltóan. Ezen a triennálén Ferenczy Noémi rajzait, vázlatait, gobelinterveit láthatjuk — a *„Bőség"* változatokat, a *„Rügyezőt"*-t, a rőzsehordó, szövőnő, leánykoszorú, a kosaras nő, a *Madonna és a nyulak* áhítattal érlelt és megálmodott figuráit. Az ő gobelinjei még többnyire a táblakép léptékének igézetében teremtődtek — tanítványai már az építészet belső terének szövetségét keresték meg az egyéni variációk erejével. Így *Hajdú László „A csend vitorlái"*-t találta meg választékos színekkel — *Hajnal Gabriella* Babits verse nyomán *„Szent Balázs"* alakját ragadta meg, *Tarján Edit „Lepkék"*-et örökített meg igen komoly találékonysággal, *Makrisz Zizi* a *„Téli Nap"*-ot mediterrán melegséggel elemezte.

Igényes folytatás

Nemcsak a kezdet, a folytatás is igényes. Igen meggyőző *Bakay Erzsébet „Életfája"*, *Kordováner János* hegedűs csendélete és különösen *Solti Gizi* kékvirág-ciklusa, *Jónás prófétája*. Az is bravúr, ahogy *Pintér Éva* a madarak álmát szövi színes hálózatává és *Plesnivy Károly* színtakarékossága is figyelmet kelt; számára elég a barnák csoportja, hogy életet kerekítsen a felületen.

Vörös Rozália és *Redő Ferenc* a táblakép törvényei szellemében sző falikárpitot — *Balogh László* igen erőteljesen teremti meg a műfaj külön szabályait egy pompásan szerkesztett, kék és zöld árnyalatokra integrált alkotásban, mely leginkább reprezentálja azt a tényt, hogy Ferenczy Noémi törekvései milyen messzire értek el.

Gondos válogatás

Most lenne 90 éves Ferenczy Noémi — ez a triennále ezért és most tisztelgett művekkel emléke előtt. Hozzátehetjük; a válogatás igen komoly szakértelmével, melyet a rendezés biztosított. Csupán az a kár, hogy ezúttal a katalógus hiányzik. Reméljük, hogy 1983-ban, amikor a III. szentendrei triennálét Ferenczy Károly és köre festészetének szentelik, ez az indokolatlan hiány pótlódik.

Losonci Miklós

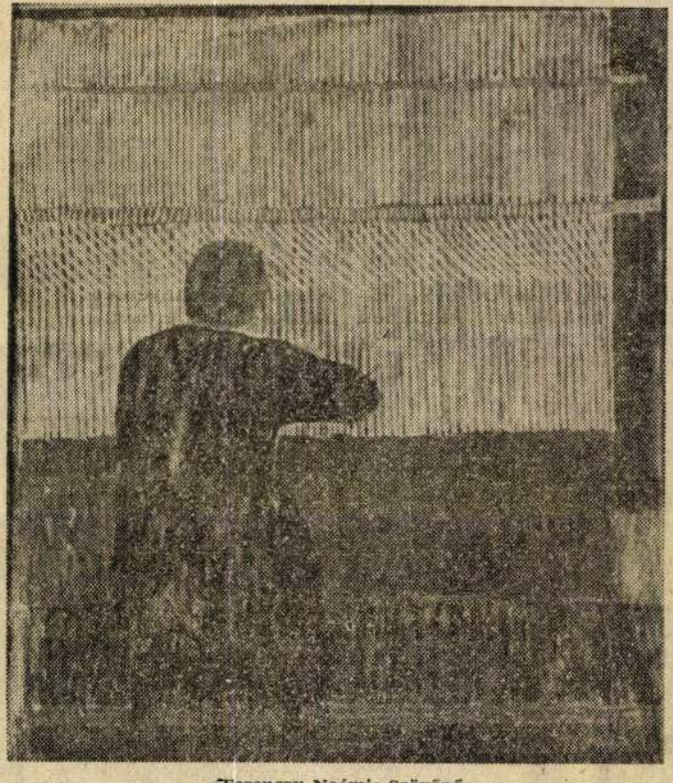

Ferenczy Noémi: Szövőnő

lap

A termelés láncszeme

Üresen futnak a teherautók?

A szállítási igények kisebb-agyobb pontossággal előre ki-zámíthatóak. Tapasztalatból udjuk, hogy az első negyedév-en például igen kevés a fu-aroznivaló (ezért hirdette neg a MÁV és a Volán az gynevezett előszállítást), s a yár végén és ősszel, amikor a ontosabb — és nagy mennyi-égű — mezőgazdasági termé-ek beérnek, akkor ugrássze-űen megnő a gépkocsi- és va-onrendelések száma.

De vajon mire rendezked-enek be a szállítók: a csúcsra, agy az év eleji pangásra.

Aki látja, hogy üresen fut a eherautó, vagy hallja, hogy a 00—200 kilométeres célfuvar-ól üresen jön vissza, berzen-edik, s hanyagsággal, a köz-agyon prédálásával vádolja z érdekelt gazdasági vezető-et.

A Pest megyei Szállítási Bi-ottság legutóbbi ülésén pél-ául *Paisch Nándor*, a Volán . sz. Vállalat igazgatója el-nondta, hogy egyik napról a násikra majdnem fél ezer gép-ocsit tudnának kiállítani. Ezek tehát most, illetve a be-elentés elhangzásakor nem voltak kihasználva.)

Például felvethetjük a kérdést: mi a fontosabb? Egy nélkülözhetetlen alkatrész miatt álljon le a nagyteljesítményű gép (például aratáskor a kombájn), vagy az, hogy gépkocsival a lehető leggyorsabban, akár az ország másik feléből is oda vigyék a hiányzó alkatrészt? *Nyilvánvaló, hogy az utóbbi megoldást kell választani, még ha a kocsi az odautat üresen teszi is meg.*

A *Mechanikai Művek* törökbálinti törzsgyárából például a fuvarok többségének úticélja vidéki gyáregység. Ezeknél — *dr. Nagy Andrásné* szállítási osztályvezető tájékoztatója szerint — különösebb nehézség nélkül meg tudják oldani, hogy oda-vissza megrakva közlekedjenek. Kihasználtságuk magasfokú, mivel előre meghatározott, *a termeléshez igazított menetrend szerint dolgoznak.*

Odaútban üresen

— Előfordult-e, hogy nagy távolságra valamilyen alkatrészért teherautót küldtek, s az odautat üresen tette meg?

— Kis mennyiségű áruért természetesen nem küldünk nagy kocsit. De hogy csak az egyik utat teszi meg áruval megrakva, az nem ritkaság. *Ha például egy üzem leállása óránként, mondjuk, 80 ezer forintba kerül, s ezt ezerötszáz, kétezer forintos fuvarköltség árán meg tudjuk akadályozni, akkor egy percig sem tétovázunk* — válaszolt dr. Nagy Andrásné.

Hogyan alakult a járművek teljesítménye a Pest megyében és Budapesten működő Volán 1. sz. Vállalatnál? — erre kértem választ *Kellerman József* forgalmi főosztályvezetőtől.

— Az 1. sz. Volán több mint ötezer teherjárművel és 1777 pótkocsival rendelekezik. Kapacitásuk csaknem 40 ezer tonna. Kihasználtságuk évi átlagban 70 százalékos. Az egy tonna kapacitásra jutó teljesítmény azonban az első félévben a tavalyinál kisebb lett. Most 65 százalék. A gépkocsivezetőink havonta 199 órát dolgoznak, a tervezettnél 10 órával kevesebbet. Ezt tartalékként tartjuk számon, s majd a szállítási csúcsban használjuk fel — mondta Kellerman József.

— Miért csökkent a teljesítmény?

— Számottevően csak a billenős tehergépkocsik foglalkoztatottsága lett kisebb. Elsősorban azért, mert a beruházások mérséklése, visszafogása miatt kisebb az igény a tömegáru, így a kavics, a homok szállítására.

— Hogyan próbálják mindezt ellensúlyozni?

— *Új fuvaroztatókat keresünk.* A korábbiaknál nagyobb arányban veszünk részt a mezőgazdasági termékek szállításában. Bekapcsolódunk az exportra szánt alma fuvarozásába is.

Elektronikus irányítás

— Nem lenne ésszerűbb a szállítási kapacitás csökkentése? Ha eladnák a felesleges teherautókat?

— Nem áll szándékunkban. *Bizonyos tartalékkal rendelkeznünk kell, hogy a csúcsforgalomban is helyt tudjunk állni.*

— S mit tesz a KPM a járművek kihasználtságának javításáért?

— A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium pontosan meghatározza, hogy kinek mi a feladata — mondta Horváth Árpád. — Így a fuvarozóknak az, hogy gépkocsiparkjukat korszerű nagyüzemi módon hasznosítsák. Ez alatt egyebek között a menetirányítást, az elektronikus járműkapcsolást kell érteni. Erre jó példával szolgál a Volán menetirányító hálózata, a pb-gáz elektronikus járatszerkesztés modellje, s a BSZV országos szintű áruterítése. A közületek feladata, hogy a járműveik üzemeltetését a termelési technológiához igazítsák, s készenléti ügyeletet is ellássanak. Szeretnénk a feketefuvarokat is megszüntetni. Ezt segíti majd *az adatrögzítő berendezés, amely magyar találmány* és a most folyó kísérleti próba eredményétől függően kezdik el a gyártását.

Az intézkedések, a szervezés másik része az üzemekre korlátozódik. A minisztérium is támogatja, a vállalatok és a szövetkezetek közül is többen kezdeményezik a társulásokat, s a fuvarozókkal az együttműködést. Jó például, hogy a visszafuvarért a gépkocsivezető jutalékot kap.

Szente Pál

Pest megyei fiatalok

Sikeres helytállás

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő-gobelinművész

1 Ferenczy Noémi: Két munkás, faliszőnyeg, 171x173 cm, 1945

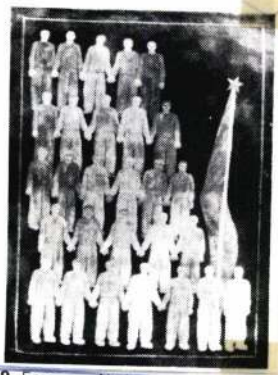

9 Ferenczy Noémi: Felvonulók, faliszőnyeg, 210x155 cm, 1945–1950

Művészet, Budapest, 1981. márc. 4–9 old.-on

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas
textil- és gobelinművész

SOMOGYI NÉPLAP

1981 JUL 12

1021

Korhadt fa. Ferenczy Noémi gobelinje.

pe

érdésben
adalmi
ultabbá

gazdaságfejlődés intenzív
zakaszába; a termelés min-
ennapi folyamatában is
gyre növekszik a „szellemi
ányad" részaránya, ami-
or minden előre tett lépés
agyrészt az új gondolaton,
szellemi energiák célszerű
ozgósításától függ. Ugyan-
gy: külső gazdasági viszo-
yaink számunkra kedve-
őtlen megváltozásának ne-
atív hatásait csökkenteni
agy ellensúlyozni csakis
agyon átgondolt, a tudomá-
os eredményeket messze-
enően fölhasználó gazda-
ágpolitikával lehet.

A jövő igényei

Ezzel egyidejűleg társa-
almi viszonyaink is egyre
onyolultabbá válnak, nem
tolsósorban épp a gazdasá-
változások következmé-

Váci András: Tiszai komp

Képek é

Kiállítás és előadóe

Egy szegedi kamarakórus — tagjai a helyi amatőrtá-bor résztvevői — rövid, hangulatos műsora vezette

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő gobelin-művész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1980 SEP 28

1021

FERENCZY NOÉMI: RÓZSEHORDÓ

tak a kedélyek. Élünk,
dámságra is jut idő. Az
tó most is ugyanúgy dö
mint azelőtt, de a helyze
ez mit sem változtat. A
kónép nyugodt.

Nagyobb ügyek is van
Mindszenti olvasó írja,
lyen sok gondot okoz
nagyközségben a tüzelő
tás egy-két fogyatékoss
főként, hogy nincs megi
lő választék a tüzelőanyag-
telepen. A levélíró javaslata: utazzék a mindszenti fogyasztó szénért Vásárhelyre. Minthogy a jóindulatú tanácsadó nem írta alá levelét, magam vállalkozom a következtetésre: aki a vásárhelyi árudában vásárol, nem háborgatják a mindszenti ellátás hibái. S levélírónk még azt is hozzátette: nem kerül sokba.

Erről a majdnem kedélyes megoldásról jut eszembe az a vita, amelyik hosszabb idő óta folydogál Csanyteleken a helyi postavezető meg a helyi tanácselnök között, valahogy így: „Mikor lesz törpevízmű a községben?" „Majd ha új telefonközpontot szerelnek fel a postán..." Alapja pedig az ennek az oda-visszakritizálásnak, hogy telefonálni

béketűrésféle ül a helyébe. Egészen a következő boszszankodásig. Így jártam magam is most, legutóbb: vásároltam egy rádiókészüléket, de hamar elromlott. Megjavították, akkor is elromlott, újra, újraújraújra, akkor visszavette a szaküzlet. Panaszkodtam a boltosnak, mire Ő: *„Kedves Uram! Én egy ilyen készüléket meg se vennék..."*

De hát... Ő ugyebár eladó. A gondjaira bízott készülékekkel együtt.

S lám, még így is elszállt a haragom, nincs panasz a nyavalyás készülék miatt, mert most azon meditálok, amit az a rendes kereskedőember mondott. Hiszen az a mai valóság maga. Tartalmául ideírhatom nyugodtan: majd lesz valahogy. Isten malmai lassan őrölnek.

De őrölgetnek.

KACZÚR ISTVÁN

Ferenczy Noémi Kossuth-díjas kerámia- és gobelinművész a Vigadó Galéria új kiállításán nemcsak kiváló falikárpitokat láthatunk, hanem azt is, miképpen születnek a művek. – A kiállítás anyaga az országos különböző közintézményeiből került ide és arról ad valamelyes képet, hogy Ferenczy Noémi klasszikus elmélkedései után mit teremtett ez a művészet manapság, az utóbbi másfél évtizedben.

TV-Híradó 2.

1981. VII. 23. Televízió 2. műsor, 21.25

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész

Péreli Zsuzsa megismeri Ferenczy Noémi örökségét, nemcsak a gobelinekben, hanem ténylegesen is: összeismerkedik Tarján Ilédivel és Solti Gizellával, akik Ferenczy Noémi tanítványai voltak s egyikük a szövőszékeit, másikuk a fonalait örökölte.

T. A.: Gobelin, idézőjelben.

Petőfi Népe, 1980. aug. 29.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész

Farkas Ezster festőművész 1917–30-ig a nagybányai telepen dolgozott, tanult, megszakításokkal. Ott ismerte meg és jó kapcsolatba került a Ferenczy-család tagjaival, Károly, Valér, Béni, – Noémi és édesanyjukkal, Fialka Olgával, valamint Béni felességével, Gönöz Erzsikével, úgyszintén Irányi Grünwaldot ismerte jól.

Festőiskolák nyomában.

1990. X. 25. Kossuth 13.30 /Áné/.

Ferenczy Noémi Kossuth-díjas festő- és gobelinművész Nagy Gy. Margit a Tóth Kálmán Ferenczy Noémi tanítványa volt. — Nagy Gy. Margit képeivel Varga Miklóssal Miskolcon közösen kiállítást rendeztek.

(Aláírás): Nagy Gy. Margittal és Varga Miklóssal, kiállításukon.

Déli Magyar Népújság, 1981. okt. 1.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Ferenczy Noemi nővendéke volt
Prepelicza Katalin

Horváth Béla: Prepelicza Katalin.
Művészet, 1974 julius - 31 lap.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Ferenczy Noemi növendéke volt
Prepelicza Katalin. Ferenczy Noe-
mi asztétája volt művészetének,
s ezt az asztétikus odadást ké-
vánta meg növendékéből is.

Horváth Béla: Prepelicza Katalin.
Művészet, 1974. július – 31 lap.

Ferenczy Noemi
Gobelinkmüvész

Ferenczy Noemi elismerőleg nyilat-
kozott Prepelicza Katalin szövesiről.

Horváth Béla: Prepelicza Katalin.
Művészet, 1974. július - 31 lap.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Ferenczy Noemi, amint technikában, sinhevérésben, szövése megfogalmazásban stb. a párizsi manufakturában tanult, a maga igényei szerint alakított, ezt az önállóságot növendéheitől is megkívánta.

Horváth Béla Prepelicza Katalin,
Művészet, 1974 július - 31 lap.

Ferenczy Noemi

Vedres Márkkal együtt egy művéptelepet óhajtott létesíteni Balatonfüreden.

Fülep Zs.: Mark Vedres - neuentdeckt. Neueste Nachrichten, Budapest 1974. IV. 9

Ferenczy Noémi

Németh Lajos könyve, a „Modern magyar művészet" átfogó képet ad a képzőművészetnek arról az időszakáról, mely az 1890-es évektől napjainkig tart. Szuggesztív és érvényes jellenozését nyújtja a XX. sz. kicsinelkedő egyéniségeinek. Könyvében a művész munkásságáról ír.

D. J.: Új művészeti könyvek.
Vigilia, 1969, febr. 131-132. old.

Ferenczy Noémi, gobelinszővész

Az idén helyezik el síremlékét
a kerepesi temetőben.

— : Új szobrok, emléktáblák Budapesten
8.

Népszabadság, Bp 1973 márc. 1.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Az elsők egyike a díjazottak között.

(fényhely.)

Szenes Sándor: Huszonöt éves a Kossuth-díj

M. 1.

Népszabadság, Bp 1973. jan. 7.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Megemlítve: (tiltakozott a fajii politika ellen.)

Egy évszázad tizenhét napja

L. Nagy Zsuzsa: (6.) A béke oázisa? 6.

Népszabadság, Bp. 1972 nov. 14.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megbízást adtak síremléke meg-
tervezésére.

— : Milyen új szobrokat állítanak fel Buda-
pest terein? 9.

Népszabadság, Bp 1972. nov. 23.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megemlítve: f. – család

Bodoni Ferenc: Kiállítási napló
– Bernáth Aurél .... 1104-1107.

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12.

02

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Megemlítve: Oltványi-Artinger Imre Ferenczy Noémiről írt cikke az Írott Kő c. folyóiratban.

Türkés Tibor: „Helyet a Kórus padjaiban"

245-252.

JELENKOR, Pécs, 1972. március

XV/3.

Perenczy Noémi, gobelin művész

Megemlítve: munkás ábrázolásai:

Pék (1934.) c. gobelinje:
Repr.

Dr. Láncz Sándor: 7. A felszabadult munka
1940–1945.

Élet és Tudomány, Bp.: 1973. okt. 12.

XXVIII
41.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

Az Irott Kő irodalmi és müvészeti folyóirat volt. A képz
zőmüv. cikkek irójául az egyik legkitünőbb magyar müvésze
ti irót Oltványi-Artinger Imrét nyerte meg. Ő irt tanul
mányt Derkovits Gyuláról, Egry Józsefről, Ferenczy Noémiró
az Irott Kő számára. 111. old

TUSKÉS TIBOR: Az "Irott kő" /1936-37/ 108. old

VASI SZEMLE, 1963, II. köt. Helyismereti Évkönyv.
Szombathely, 1963

1

Ferenczy Noémi

Hajnal Gabriella előjé: ő megmaradt a szövött művekre vonatkozó határokon belül - azonban egy gazdag tartalmat adott azoknak.

Németh Lajos: Paintings, mosaics, textiles. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51. sz. 1831

2

Ferenczy Noémi

a maga egyéni stilusát kreálta – s az homogén maradt Hajnal Gabriellaéval szemben.

Németh Lajos: Paintings, mosaics, textiles. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51. sz.

1838

Ferenczy Noémi

színei eltérnek Hajnal Gabriellaitól. Ez utóbbival szemben gobelinjei különleges pasztell színekben voltak gazdagok.

Németh Lajos: Paintings, mosaics, textiles. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51. sz. 1841

Ferenczy Noémi

Kompozíció-szőnyegterv, 1919. akv.
Akt, cer. 617 x 345 mm

A Tanácsköztársaság képzőművészeti
násárlásai

Ferenczy Noémi

A Ferenczy család müveiből rendeztek kiállitást a Budavári Palotában.

Kortárs 1968/12 2oll. old.

Ferenczy Noémi gobelinje

Kortárs 1968/12 2016. old

Ferenczy Noémi

Ferenczy Bénirél szóló cikkben emlitve.

Kortárs 1970/6 952. old.

Ferenczy Noémi

Részvett Firenzében az 1970. évi grafikai biennálé történeti kiállításán. A kiállítást „A két világháború közti grafika" címmel rendezték.

Kortárs, 1972./5. 829.o.

Ferenczy Noémi

A Műcsarnok magyar képtárlatán szerepelt Gegesdy György, Kassák Kovács Ferenc, Borsos Miklós és Vigh Tamás szobrai, Szőnyi István, Ferenczy Noémi alkotásai.

Magyar Hirlap 1969.2.évf.261/9

Ferenczy Noémi

A magyar textilmüvészetet képviselő müvészeti naptárak lapjain szerepelnek a müvész alkotásainak reprodukciói.
A müvészeti naptárak, a vállalati reklám-naptárak, valamint az üdvözlő lapok tervezőinek munkáját ismerteti Vadas József: „Ujévi hamis kártyák" cimmel. Kifogást emel az ellen, hogy a legjelentősebb müvészek alkotásait válogatás nélkül hozzák a kevésbé jelentős müvekkel együtt.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 8. lap.

Ferencsy Noémi, gobelin művész

A Ferencsy Család kiállítása
Berlinben máj. 22-től.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. május 23.

Ferenczy Noémi

Pintér Éva barnárakért emlétve.

Népszava, 1974. febr. 1. 102 elf. 26 sz. 4 p.

Ferenczy Noémi

1957-ben halt meg, Kossuth-díjas.

Népsnava, 1974. febr. 26. 102 elf. 47 sz. 3p.

Ferenczy Noémi, gobelin művek

A szentendrei múzeumban láthatók művei. (A Ferenczy-család kiállítása.)

–: Szobor kert Szentendrén 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. máj. 25.

Ferenczy Noémi gobelin művén

Elhelyezik síremlékét a
Kerepesi Temetőben.

— : Új sorozat, olimpiatok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. március 6.

Ferenczy Noémi

Kompozíció-színvázlat, 1913
AVT, cr. papír

A Tanácsköztársaság képzőművészeti vásárlásai c. kiállítás 1969.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Megemlítve.
(A III. nemzethelyi biennálé.)

Rózsa Gyula: A textil gondját keresi

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 14.

Ferenczy Noémi gobelinművész
egy gobelinje kiállítva.

Rózsa Gyula: A Kolozsvéry-gyűjtemény
egyesült

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 7.

Ferenczy Noémi

Parasztfej kaszával, 1926

A kaszás parasztfejnek képileg még nem konkretizált közelebbi jelentését a sarkos-kalapácsos bordür határozza meg.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974

Ferenczy Noémi

Két munkás,1945

A munkásegységet jelképező faliszőnyegen a két kezet fogo munkás mögött hatalmas kerék a háttér,a bordür egyenletes láncsora utal a legyözött multra.

Aradi Nóra:A Szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

130.o.

Ferenczy Noémi

Magvető 1949-50

A Magvető faliszőnyeg bordürje apró házak sora: pendent-ja az 1933-ban készült Kömüves bordürjén keresztbe tett kalász a motivum. Az együttes a magvetés és a házépités, a paraszti és ipari munka kölcsönös feltételezettségét is jelképezi.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 138.o.

Ferenczy Noémi

Két munkás,1945

A faliszönyegen két egyforma,egymás kezét fogó munkás-alakja,a háttérben a munkát,kormányzást stb. jelképező kerék,a bordürön a legyözött sorsot idéző lánc, a munkások összefogásának,a munkásosztály egységének szükségességét fejezi ki,a felszabadulás utáni ország egyik létkérdését.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 149.

Ferenczy Noémi

Kőmüves, 1933

Magvető, 1949-1950

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

155.o1

Ferenczy Noémi

Fahordó mő 1924-25
Parasztfej kaszával 1926

Mindkét faliszönyegen a bordür motivuma a szönyeg-
képet értelmező dekorativ elemként alkalmazott sarl
kalapács.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 212.o.

Ferenczy Noémi

Felvonulók, 1945

akvarell, papir 48x34,3cm

Budapest, Müvelődésügyi Minisztérium

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974. 260.o.

Ferenczy Noémi

Magvető, 1949-1950

faliszőnyeg, 210x118 cm

NBudapestmMNG.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 265.o

Ferenczy Noémi

Kőmüves, 1933

falisző̈nyeg, 161x80 cm

Budapest, MNG.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 265.o.

Ferenczy Noémi

Két munkás, 1945

falikárpit, 171x173cm

Budapest, Művelődésügyi Minisztérium

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

26
4.o

Ferenczy Noémi

Parasztfej kaszával, 1926

faliszőnyeg

magángyüjtemény

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 269.o.

Ferenczy Noémi

Fahordó nő, 1924-25
faliszőnyeg, 160x87 cm

Budapest, MSZPM Központi Bizottsága

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 269.o.

Ferenc Noémi

Szüret p. temp. 335x330 mm

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Kiúz. Szombathely 1979.

Ferenczy Noémi

A Ferenczy-család állandó kiállításával nyitotta meg kapuit az új múzeum. Az első emeleten az Ikerpár, Béni és Noémi művei vannak elhelyezve. – Négy gobelin a „Körnüves" – a „Gerebhyézők" – „Hazatérő lányok" és a „Bőség" – néhány akvarell és gouache tanulmánya, köztük „Múzsa" – nak képe. (emlétve)

S.M.: Látogatás Szentendrén az újjáépült Ferenczy-múzeumban.

Magyar Nemzet, 1972. szept. 22.

Ferenczy Noémi

Tizenöt évvel ezelőtt 1957 december 20-án halt meg 67 éves korában Ferenczy Noémi festőművész, a moder magyar gobelin művészet megteremtője. Szentendrén született. Apjának Ferenczy Károly festőművésznél kezdte a rajztanulást, majd 1913-ban Párizsban sajátította el a gobelinművészet technikai alapjait. Nagybányán tervezte és szőtte első orálló munkáit. (Teremtes, Menekülés Egyiptomba) amelyeket 1916-ban a budapesti Ernst Múzeum kiállításan mutatta be.

Észak-Magyarország 1972/299 7 old.

Ferenczy Noémi gobelinkeresó

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

65, 137, 138, 140, 309. old.

Ferenczy Noémi

Weöres a család legnagyobb formátumú tagjának tartja.

Dévényi Iván: Weöres Sándor otthonában; Műgyűjtő 1972/4.sz. 49. l.

Ferenczy Noémi

tanítványa volt a főiskolán

Nagy B. István.

Ács Irén és Torda István riportja: Bennitatjuk Nagy B. Istvánt.

Országi-Világ 1970/22 14 old.

Ferenczy Noémi

Magyarországon a gobelin-művészet a múlt század végén, a századfordulós idején honosult meg. A művész munkássága is hatott a magyar gobelinművészet sajátos profiljára.

Festmények, gobelinek, kerámiák.
1972. XI. 24. 21.20. Ka. /11/

Ferenczy Károly

új, kétemeletes szárnyat építettek Szentendrén a Ferenczy Múzeumhoz, ahol a Ferenczy család művészetét mutatják be.

Pest M. Hírlap, 1943. márc. 13.

Ferenczy Noemi
gobelinszövő

A szentendrei Ferenczy Múzeumban
Ferenczy Noemi négy gobelinje és
több vázlata szerepel.

Horváth Béla: A Ferenczy Muzeum uj épülete és ....
Művészet, 1972.október-november - 33.oldal

Ferenczy Noemi
gobelinszövő

Ferenczy Károly leánya Noemi
szentendrei nyeletett.

Horváth Béla: A Ferenczy Muzeum uj épülete és....
MÜVÉSZET, 1972.október-november - 33.oldal

Ferenczy Noemi
gobelinszőrő

Műveit a Velencei Biennalen
bemutatták.

Horváth György: Magyarok a nemzetközi pavilonban....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 47.oldal

Ferenczy Noémi
Gobelinművész

Miltalás

Molnár László: II.fal és tértextil biennálé.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 38.oldal

Ferencz Noemi
gobelinművész

Ferencz Noemi volt Pintér Éva
Mestere.

Telepy Katalin: Váci András és Pintér Éva
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

Ferenczy Noémi

neve emlitve a

31. oldalon

Aradi Nóra „Textilmüvek, textil Vállitások"

Kritika 1972 julius

Ferenczy Noémi

Karakt nőtt gobelinjei

Kóré – neve emlitve

Bereczky Lóránd: II. fal és tártextil biennáli Nyomtathelyen

Kritika 1972 oktober

38. old.

Ferenczy Noémi

neve ember

Kritika 1971 november-december

50. old.

Ferenczy Noémi

Korsuth díjos festő és gobelinművész

15 éve halt meg

Nápszava 1972 december 20

r. old.

Ferenczy Noémi

Néhány liettel ezelőtt a székesfehérvári múzeumban voltak láthatók művei.

TÉKA

1973. máj. 10. TV. 18.45 /11/ KGyné.

Ferenczy Noémi

Fett Solán mestere
volt - emlitve

Magyar Nemzet 1973 július 3
4. old.

Ferenczy Noémi festő- és gobelinművész

Ferenczy Béni és Noémi 85 éve született ikerpár Ferenczy Károly festőművész gyermekei. A testvérpár örökölte a művészi hajlamot és tehetséget. Ferenczy Noémi nemcsak maga festette gobelin, vázlat terveit, de maga szőtte a kárpitokat, festette ránesre a gyapjúfonalakat. Kiváló pedagógusok voltak mindketten. Noémi az Iparművészeti Főiskolán tanított.

Reggeli Kronika III.

1975. VI. 18. Kossuth 7.00 Gmé

NOÉMI Ferenczy

Odily News

PHOTO MTI

Der Gobelin von Noémi „Mutter mit ihrem Kind".

Nachrich

NEWS

S
9. Jahrg

Fortsch
Vorbereitun

. **Helsinki/Genf, 14. Juni (ADN)** — Die Bereitschaft Finnlands, die dritte Phase der Sicherheitskonferenz auf höchster Ebene Ende Juli zu organisieren, hat der am Freitag ernannte finnische Außenminister Olavi J. Mattila auf einer Pressekonferenz in Helsinki unterstri-

Ferenczy Noémi gobelinművészete

Nyolcvanöt éve született Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi

A légkör, a művészet mindent átható atmoszférája Ferenczy Béni ikertestvérét, Noémit is a művészet felé hajlították. Párizsi tanulmányai után életreszólóan szövetkezett a szövőszékkel. Sajátos mondanivalóját önálló képi nyelven igyekezett megfogalmazni. Gobelin kompozícióban a korai kísérletektől eltekintve mindig az ember, a cselekvő ember jut szerephez. A „*Tavaszi munka*", a „*Szénagyűjtő*", a „*Fahordó nő*", a „*Házépítő*", a „*Kőműves*", a *Gereblyézők*" mind-mind arról vallanak, hogy azokhoz tartozónak vallotta magát, akik szántanak, vetnek, házat építenek, akik alkotnak, cselekszenek.

A kor, amelyben a Ferenczy ikertestvérek éltek nagy és fordulatokban gazdag volt, amit alkottak benne nagy és maradandó. Műveiket szemlélve csodálatos világ tárul fel az ember előtt: a színek, a vonalak, a valósághű formák világa, amely élettel, érzelemmel teli. A „Tavaszi munka" című gobelin kapáló asszonya, a dombra felkapaszkodó virágbaborult fák, Ferenczy Béni telt idomú női szobrai, a játszó gyermekek, a művészeket megörökítő érmék festői megfogalmazása csak egy-egy példa abból a gazdag kincstárból, amellyel megajándékozták a kort.

A szülői ház varázsa érződik minden művükön. És Nagybánya élménytadó világa. Ferenczy Béni írja: „*Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzátogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez — munka a munkáért —, nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés.*"

Halasi Hírlap, 1975. jún. 15.

Ferenczy Noémi, Kossuth-díjas festő- és gobelinművész

Művésztestvérek.

Leánytestvére, Ferenczy Noémi a modern gobelinnek világviszonylatban is kiemelkedő művelője volt, aki nemcsak tervezte, hanem maga is szőtte munkáit, kevert színes szálakból. Stílusa kialakításában a technikai kivitelezés is segítette, s ezzel sajátos hangú dekoratív és egyszersmind monumentális képalakításig jutott el. Testvérével ellentétben autodidakta volt, akinek kitűnő képzőművészeti ízlését a múzeumok anyaga formálta. A Tanácsköztársaság megdöntése után neki is emigrálnia kellett; a munkásmozgalomhoz fűződő érzelmi kapcsolata egész életművét áthatja. Az 1957-ben elhunyt művésznő mintegy 80 gobelinje közül néhányat az Iparművészeti Múzeumban, illetve a Nemzeti Galériában őriznek; 1965-ben Székesfehérváron rendeztek műveiből nagy sikerű gyűjteményes kiállítást.

Somogyi Néplap, 1947. jún. 11.

Ferenczy Noémi

1919 őszén a Tanácsköztársaság bukása után jelent meg a Magyar Iparművészet c. folyóiratban Margitay Ernő volt iparművészeti iskolai tanár írása az alanti címen, ismerteti a művészeti direktórium tevékenységét. – Több művészeti szabadiskola működött élén a művészszel.

Gábor Kráter: „Vörös művészeti politika."
Kritika, Budapest, 1945. márc.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

A kolozsváry gyűjtemény egyik
műve Ferenczy Noemi kartonter-
ve a szentendrei múzeum tulaj-
donába került.

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975. március – Poldal.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

A győri Kolozsváry gyűjtemény-
ben a művésznő 1930-as években
készült vízzel festett kárpitterve
a „Szövőnő" és „Szent István".

Salamon Nándor: Bemutátjuk a . . .
Művészet, 1975. március - 15 oldal.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

A győri Kolozsváry gyűjtemény-
ben van a művésznő „Kis van-
dor" című finom szinvilágú go-
belinje.

Salamon Nándor: Bemutatjuk a . . .
Művészet, 1975. marcius – Boldal

Ferency Noemi
gobelinművész

„Szőrűnő" gobelintesz
(regsz)

Végvári Lajos: Magán gyűjtemények...
Művészet, 1975. március - 9 oldal.

Ferencz Noémi gobelinművész

A genetikusoknak is tetszik.

S. M.: Vérrokonok házassága

4

ESTi HIRLAP, Bp. 1975. jan. 10.

Tersánszky Jenő

Neve emlitve.

Mácza János: A Magyar Tanácsköztársaság
képzőművészetéről.

Nagyvilág 69/1 112. old.

Ferenczy Noémi

1938. május- 6-án az Esti Kurirban müvész-
társakkal együtt szót em elt a jogegyenlőségért.

Budapest Fővárosunk története /Corvina 73/ 11o. old

Ferenczy Noémi

Endőirtás, vízf., 35×35, 4000 Ft
Tanulmány a Szent István gobelinhez
vízf., 30,5×30,5 ; 4000 Ft

30. Művészeti képaukció, 1973.

Ferenczy Noémi

Gobelinvázlat, vizf., 34 x 33, 2500 Ft
Travágó, — " —, 45 x 28, 4000 Ft

30. Művészeti Répanzció, 1973.

Ferenczy Noémi

Megterentette a textil sajátos kifejezési formáját a két világháború között.

Népszava, 1973. okt. 27. 101. évf. 252 sz. 8 p.

Ferenczy Noémi

A Kőművesek és a Kaszás c. műveiben a munkás-parasztszövetség képi ábrázolása figyelhető meg.

Aradi Nóra: képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1976. 202 p.

Ferenczy Noémi

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 459p.

Ferenczy Noémi

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 467 p.

Ferenczy Noémi

A Parasztfej kaszának c. műve erkőtve

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 98p.

Ferencz Nadmi

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 234 p.

Ferencsy Nadmi

Kőműves (1933) és a Magvető c. falumunkásai említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 222p.

Ferenczy Noémi festő-gobelinművész Moszkvában megnyelt jún. 27-én tíz szocialista ország nemzetközi tárlata, melyen szerepel a művész nagyméretű gobelinje. (emlétve)

Élet és Irodalom, 1945. júl. 5.

A légkör, a művészet mindent átható atmoszférája Ferenczy Béni ikertestvérét, *Noémit* is a művészet felé hajlították. Párizsi tanulmányai után életre szólóan szövetkezett a szövőszékkel. Sajátos mondanivalóját önálló képi nyelven igyekezett megfogalmazni. Gobelinkompozícióiban a korai kísérletektől eltekintve mindig az ember, a cselekvő ember jut szerephez. A *„Tavaszi munka"*, a *„Szénagyűjtő"*, a *„Fahordó nő"*, a *„Házépítő"*, a *„Kőműves"*, a *„Gereblyézők"* mind mind arról vallanak, hogy azokhoz tartozónak vallotta magát, akik szántanak, vetnek, házat építenek, akik alkotnak, cselekszenek.

A kor, amelyben a Ferenczy ikertestvérek éltek nagy és fordulatokban gazdag volt, amit alkottak benne nagy és maradandó. Műveiket szemlélve, csodálatos világ tárul fel az ember előtt: a színek, a vonalak, a valósághű formák világa, amely élettel, érzelemmel teli. A *„Tavaszi munka"* című gobelin kapáló asszonya, a dombra felkapaszkodó virágba borult fák, Ferenczy Béni telt idomú női szobrai, a játszó gyermekek, a művészeket megörökítő érmék festői megfogalmazása csak egy-egy példa abból a gazdag kincstárból, amellyel megjándékozták a kort.

A szülői ház varázsa érződik minden művükön. És Nagybánya élményt adó világa. Ferenczy Béni írja: *„Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez — munka a munkáért —, nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés."*

Bába Mihály

lió forintos beruházás kivitelezéséről rendszeresen tájékoztatja a gyár kommunistáit. Azt is elhatározták, hogy a kiviteli terveket készítő iroda, és a kivitelezést

A bányász pártbizo
a munka- és ü
helyz

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JUN 15

Népújság Heves

Ferenczy Noémi

1021

Életre szóló szövetség

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1890. június 18-án, az ikrek havában született a nagybányai festők vezéralakjának, Ferenczy Károlynak Béni és Noémi nevű ikergyermeke Szentendrén. Az apa néhány év múlva Nagybányára költözött, ott töltötték gyermekkoruk java részét abban a csodálatos művészvilágban, amely egy életre szólóan elkötelezte őket is.

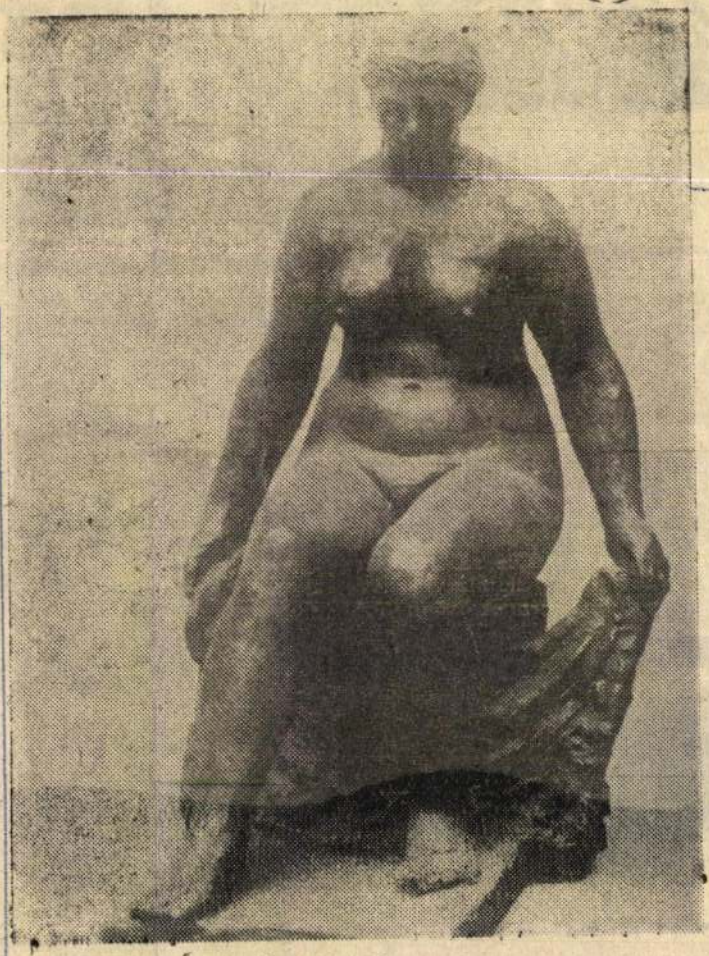

Ülő női akt.

Nyolcvanöt éve született

Ferenczy Béni
Ferenczy Noémi

A légkör, a művészet mindent átfogó atmoszférája Ferenczy Béni ikertestvérét, Noémit is a művészet felé hajlították. Párizsi tanulmányai után életreszólóan szövetkezett a szövőszékkel. Sajátos mondanivalóját önálló képi nyelven igyekezett megfogalmazni. Gobelin-kompozícióiban a korai kísérletektől eltekintve mindig az ember, a cselekvő ember jut szerephez. A „Tavaszi munka", a „Szénagyűjtő", a „Fahordó nő", a „Házépítő", a „Kőműves", a „Gereblyézők" mind mind arról vallanak, hogy azokhoz tartozónak vallotta magát, akik szántanak, vetnek, házat építenek, akik alkotnak, cselekszenek.

A kor, amelyben a Ferenczy ikertestvérek éltek, nagy és fordulatokban gazdag volt, amit alkottak benne nagy és maradandó. Műveiket szemlélve csodálatos világ tárul fel az ember előtt: a színek, a vonalak, a valósághű formák világa, amely élettel, érzelemmel teli. A „Tavaszi munka" című gobelin kapáló asszonya, a dombra felkapaszkodó virágbaborult fák, Ferenczy Béni telt idomú női szobrai, a játszó gyermekek, a művészeket megörökítő érmék festői megfogalmazása csak egy-egy példa abból a gazdag kincstárból, amellyel megajándékozták a kort.

A szülői ház varázsa érződik minden művükön. És Nagybánya élményt adó világa. Ferenczy Béni írja: „Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l' art pour l' art átlényegülése ez — munka a munkáért —, nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérért; lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is. Nagybánya hagyománya a természetimádat, a meg nem alkuvás, a rajongó erőkifejtés."

BÁBA MIHÁLY

Vasárnapi magazin

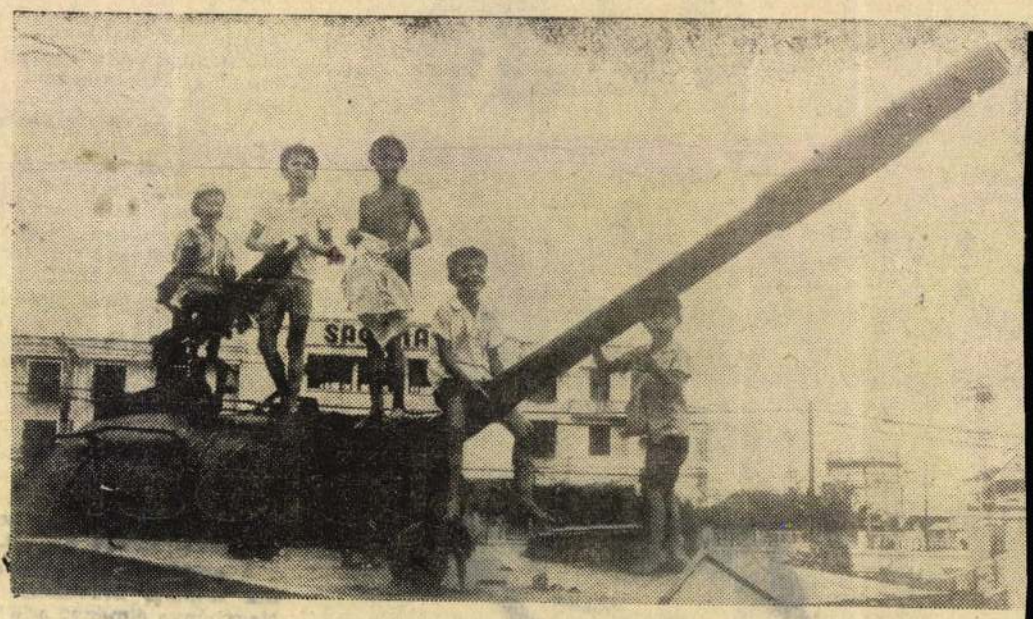

Kozák és egyéb ellenforradal-

Tudósítás az aranyvonatról

Az újság, az Egri Vörös Hírlap ma már helytörténeti kuriózum. Az egri vármúzeum munkásmozgalmi gyűjteménye is csak néhány értékes példányt őriz belőle.

Az 1919. május elsejei szám piros fejjel jelent meg. Nemzeti történelmünk első szabad munkásünnepét *Kolacskovszky Lajos* köszöntötte, lelkes hangulatú vezércikkel.

A második oldal tudósításának főcímei a változatos programot idézik.

„Kihajtották a magyar hadifoglyokat a barakkból, é megtizedelték őket."

Ferenczy Noémi
festő-gobelinművész

Bába Mihály: Életre szóló szövetség,

Napló, Veszprém, 1975. jún. 14.

A légkör, a művészet mindent átható atmoszférája Ferenczy Béni ikertestvérét, *Noémit* is a művészet felé hajlították. Párizsi tanulmányai után életreszólóan szövetkezett a *szövőszékkel*. Sajátos mondanivalóját önálló képi nyelven igyekezett megfogalmazni. Gobelin kompozícióiban a korai kísérletektől eltekintve mindig az ember, a cselekvő ember jut szerephez. A „Tavaszi munka", a „Szénagyűjtő", a „Fahordó nő", a „Házépítő", a „Gereblyézők" mind-mind arról vallanak, hogy azokhoz tartozónak vallotta magát, akik szántanak, vetnek, házat építenek, akik alkotnak, cselekszenek.

A kor, amelyben a Ferenczy ikertestvérek éltek, nagy és fordulatokban gazdag volt, amit alkottak benne, nagy és maradandó. Műveiket szemlélve csodálatos világ tárul fel az ember előtt: a színek, a vonalak, a valósághű formák világa, amely élettel, érzelemmel teli. A „Tavaszi munka" című gobelin kapáló asszonya, a dombra felkapaszkodó virágbaborult fák, Ferenczy Béni telt idomú női szobrai, a játszó gyermekek, a művészeket megörökítő érmék festői megfogalmazása csak egy-egy példa abból a gazdag kincstárból, amellyel megajándékozták a kort.

Ferenczy Noémi
1021

Ferenczy Noémi a felejthetetlen (II)

Első ízben 1916-ban állította ki műveit családja művésztagjaival. A Ferenczy család művei teljesen megtöltötték az Ernst Múzeum termeit. Jellemző, hogy Noémi hét kárpit és számos kárpitterv mellett olaj-, tempera-, sőt miniatűr festményeket is mutatott be, mintha még keresné a számára legmegfelelőbb műfajt.

Alig néhány hónappal a tárlat után meghalt a család feje, Ferenczy Károly. Az 1918-ban rendezett emlékkiállításon újra résztvettek a testvérek.

Ferenczy Noémi kiemelkedő alkotása ezen a kiállításon a **Menekülés Egyiptomba** című szövöttkép volt. Felfogásában a **Teremtés** hideg kék-zöld színekben tartott, gazdag állat- és növényábrázolásával rokon, színeiben azonban árnyaltabb: egy levélen már nem egy, de 2—3 tónust alkalmaz; a formák differenciáltabbak, részletesebbek, kompozíciója kötetlenebb. Panteisztikus természetrajongása rokon a század elején dívó vallásos tárgyból merítő, de a valóságra utaló, messianisztikus szimbolizmussal, amely a költészetben, súlyos mondanivalókkal terhesen, Adyval tetőződik, a festészetben pedig éppen apjánál, Ferenczy Károlynál jelentkezik magas szinten és — líraibban. Műve a háború idején úgy is hathatott, mint sugallat: menekülni az esztelen gyilkolás elől.

Ferenczy Noémi már a háború idején haladó gondolkodású fiatalok körébe került, s velük együtt megértette és vallotta az öldöklés hiábavalóságát. Világszemléletének alakulására — mint annyi más, a társadalmi ellentmondások közepette utat, célt kereső értelmiségi esetében — döntő hatással volt az 1918-19-es forradalom. Jellemző, hogy 1919 májusában a közoktatásügyi népbiztos megbízza az Iparművészeti Iskolához tartozó gödöllői szövőműhely ideiglenes vezetésével. Sem a Tanácsköztársaság akkor még elkerülhetetlen bukása, sem az utána következő rágalomhadjárat nem térithette el mindinkább megszilárduló hitvallásától. Ezt az átmenetet illusztrálja a **Harangvirágok** 1920-ból: a hatalmas virágok előtt földre boruló leány áhítata már a természet szépségének szól, ő maga egyenlő azzal. (Kolozsvári kiállításon, 1920.) A nagyméretű **Nővérek** 1921-ből — amelyet abban az évben, a nagybányai őszi tárlaton a bejárat homlokzati falán helyeztek el — hatalmas levelű, ívelő faágakon ülő, szőke hajú, karcsú leányalakok virág-szépségét magasztalja. Ha az előbbi alkotáson az ember egyenlő a természettel, itt már az emberi alakok egymással egyenlőek. Ezek a leányok mintha valamilyen szertartáson vennének részt, még részben befelé, önmagukba figyelmeznek, meleg érzelmi kapcsolatuk — különösen a két központi alaknál — mégis nyilvánvaló: összetartozásuk valamilyen mitikus lélekközösség.

Még egy év, és művészetének mitikus-jelképes szakasza lezárul. Többé már nem a virágkehelyszerű leányt ábrázolja, aki egy a hasonló nagyságú pompás virágok közül. 1922-től, pontosan tízévi munka után, kialakult és **végleges** stílussal jelentkezik alkotásairól eltűnnek a kékeszöldes lombok, a fák között szétszórt játszi állatok, a hajladozó fiatal leányok. A rajz erőteljesen emel ki egy vagy két alakot, mindig munkában vagy azzal kapcsolatosan, súlyosan, ősi egyszerűségben, kevés szín gazdag változatában, a sommás formaösszegezés nagyszerű példáiként. Művei ebben az új felfogásban vesztettek részletgazdagságukból, viszont hallatlan monumentalitást és kifejezőerőt nyertek.

Mindez pregnánsan mutatkozott meg az 1925-ös, hatalmas közönség- és sajtósikert aratott kiállításon. (Ferenczy Bénivel Budapesten). Ott volt a monumentális **Magvető,** továbbá a **Fahordó nő.** Jellegzetesen nagybányai motívumú ez a fahordó asszony, hátán rőzsével keresztbe megrakott fonott kassal, kezében aprító baltával, amint az erdőről tér haza. Ősi frontális ábrázolásban, merevsége belső dinamikát hordoz, arca kitartást és elszántságot sugall. A keresztbe helyezett kezek — a baltát tartó jobb kezet átkulcsolja a bal — heraldikus zárt tartása a munkaeszközhöz való ragaszkodást sugallja s valami különös belső tüzet. Ruhája világos vöröse a rőt talajon, a háttér színes, szürkés fatörzsei előtt arcának „lázrózsái" színben is ezt tolmácsolják, akárcsak a keret kék és vörös színekben tartott sarló-kalapács jelvénymotívuma. Az adott politikai légkörben ennek alkalmazása bátor kiállás, sőt merész kihívás volt. A mű különben még abban az évben egy holland dohányültetvényes gyűjteményébe került, s újabb változatának elkészültéig (1945 után) csak vízfestmény formájában szerepelt. A sarló-kalapács jelképéhez azonban a művészasszony már a következő évtől visszatért.

Az említett kiállítás jelentős alkotása a **Korhadt fa,** amelyet több ízben **Fehér ember baltával** címen is közöltek. A kép síkját csaknem betölti egy fehér ruhás földműves alakja, aki baltával korhadt fát dönt ki, amely mögött ott sorakozik a többi, virágba borultan. A jelkép nyilvánvaló, ezért sugallta néhány róla író szerzőnek József Attila későbbi versét: „Döntsd a tőkét". A fehér ruhán szürke-sárga reflexek, a háttér vörösek változata egészen a violaszínig, a fa tompa szürkésbarna, világosszürke és arany-okker foltokkal. A lábszár narancsszín, a fej ugyan az vöröses változatban, a bordűr kék és ibolyaszínű.

1926-ban Ferenczy Noémi Nagybánya akkor legerőteljesebb és legújabb törekvésű festőművészével Ziffer Sándorral Kolozsváron rendezett közös kiállítást. Hogy hogyan fogadta az itteni kritika a tárlatot, arra jellemző az Elenzék H. jelzéssel (Hunyady Sándor) megjelent cikke, amelyből egy részletet idézünk: „A **Vető nő,** de főleg a **Kaszás paraszt** előtt... meghökkenve áll meg a régi formákhoz és színekhez, a művészet régi törekvéseihez szokott szem. Holott a fölsorolt műtárgyak között talán éppen a **Kaszás paraszt** tónusa a leggazdagabb, amíg a nagyon egyszerűen rajzolt figura úgy áll rajta minden szimbolikus igény nélkül, mintha mégis jelentene valamit, fenyegetést visszafelé, és forradalmat előre... „...Mindent összevetve, az ember összefoglaló benyomása Ferenczy Noémi művészetéről nagyon különös hangulatot kelt: mintha hajnalodna. És a sejtelmes, de derengő homályban mélyebben igaz, meglepőbb képe bontakozna ki előttünk a természetnek, mint amilyennek az öreg nap világításában láttuk a dolgokat."

Hunyadi átérezte és költői szépségű, világos szavakban tárta fel Ferenczy Noémi művészetének forradalmi, jövőbe mutató jellegét. Különös, hogy ezt az erdélyi viszonylatban oly jelentős tárlatot sem Tolnai Károly — **Ferenczy Noémi monográfiája** (Budapest, 1932) — sem Oelmacher Anna tanulmánya (az 1956-os kiállítás katalógusához) — nem említi.

A harmincas évek elején férjével Brassóban lakott. Ebben az időben alakult ki művészbarátsága Nagy Imrével. Egyik nyáron Nagy Imre Zsögödön vendégül látta és elkészítette arcképét, fametszetben. Ferenczy Noémi ott-tartózkodása idején is állandóan dolgozott.

Ferenczy Noémi 18 éves korától — Nagybányáról kiindulva — sokat és rendszeresen utazott. Bejárta Európa jelentős művészeti központjait s mindenütt hosszabb időt töltött különböző korok mestereinek és mestermüveinek tanulmányozásával. A húszas évek első felében főleg Bécsben és Berlinben időzött hosszabban. Európa-szerte ismerték és becsülték, 1923-ban Paul Bruno neves építész, az Iparművészeti Főiskola igazgatója, Berlinben tanszéket ajánlott fel számára; 1924-ben a Bécsben rendezett Internacionale Kunstausstellungra (Nemzetközi Művészeti Kiállításra), amelyen a XIX. és XX. század jeles európai művészeit mutatták be, tőlünk egyedül Ferenczy Noémit hívták meg. 1928-ban Rómában állított ki, egy évvel később Berlinben, az ottani múzeum igazgatója, Friedländer felkérésére; anyagát többek között a német Kommunista Párt lapja, a Rote Fahne is méltatta. Ferenczy Noémi akkor lépett be az ottani, legális kommunista pártba. Majd újabb kiállítások: 1930 Drezda, Kunstgewerbe Muzeum, 1931: Bukarest, (nem az Őszi Szalonon, ahogy Tolnai jelöli), Párizs, Grand Palais, Budapest Ernst Múzeum, 1937: Párizs, Világkiállítás.

Jellemző a mód, ahogy a Párizsi Világkiállításon szerepeltették. Az állam kölcsönkért tőle gobelineket, amit ő azzal utasított vissza, hogy tőle még nem vásároltak. Erre a múzeumokban lévő régi munkáit gyűjtötték össze és küldték el. Műveinek oly nagy sikere volt, hogy ezután már a budapesti hivatalos művészetpolitika sem térhetett ki az elől, hogy megrendelést juttasson számára. Miután az állambiztonsági rendőrségnél érdeklődtek megbízhatósága felől, és azt a választ kapták, hogy „...nem viselt hivatalt a Tanácsköztársaság alatt, de barátai mind kommunisták", végül is Nyíregyháza város számára rendeltek egy Szent Istvánt ábrázoló 10 négyzetméteres kompozíciót. Eredeti tervén tarisznyás földművesek járultak az országalapító elé, de a népnek ezt a határozott kiemelését elutasították. Hosszas huzavona után csak 1940—41-ben vitelezhette ki teljesen átalakított művét: ezen már nemes urak állnak a király előtt, egyetlen mezítlábas, bárányt tartó földműves maradt a jobb sarokban. Ez a változat már sokkal hűvösebb és merevebb az eredetinél.

Az említett másfél évtized során művészete kiteljesedett, változatosabb lett, anélkül hogy alapfelfogása módosult volna. Elsősorban egyszerűsödött: egészalakos kompozíciói mellett 1926—29 között egész sor fejet alkotott: **Parasztfej kaszával** kalászoskévés bordűrrel, sarló és kalapács jelvénnyel a sarokban, **Fej virágok között, Fej harkállyal, Fej lángbordűrrel.** Másrészt művészete gazdagodott, a motívumsokszorosítással megoldott dekoratív kompozíciók megjelenésével: **Pásztor báránnyal, Pék, Házépítő.** Ez utóbbiról írta a művésznő: „...az első gobelin, amelyik teljesen mentes még részleges rajzszerű kontúrtól is; a tárgyak rajzát két valőr találkozása adja."

Nagy kiterjedésű tájak is vonzzák, mint a látképszerűen megoldott **Régi város.** Gyakoribb azonban a természeti táj: **Tavasz, Irtás,** lényegében rokon gondolatisággal: előbbin apró facsemeték között két fácska virágzik üde frisseségben, utóbbin a kidöntött, letakarított törzsek és gyökérsonkok között itt is, ott is felüti fejét néhány vidám virágcsoport. Mindenütt az élet diadala, pátoszmentes himnusza. Máskor egy vagy több alakot helyez el a virágzó, zöldellő természetbe, ilyen a **Virágzó mező,** az **Erdő,** a **Kis vándor,** vagy dolgozó asszonyokat: **Gereblyézők, Tavaszi munka.** Ezeken az emberi alak már nem rendelődik alá a természetnek, s a természet sem a középkori francia gotelinek izgatottan felfokozott, felnagyított növényvilágából táplálkozik. Ez már a modern, a valóságból merítő, azt gondosan átszűrő, összegező, eszmeileg és formailag elrendező művészet ábrázolásmódja.

A Ferenczy Noémi művészetében már ismert, hagyományossá vált munkatémák közül e korszakból két egyedi alkotást emelnék ki, a **Szövőnő** ülő, egészalakos háttérnélküli aknázza ki a szövőszékre felvetett láncszemek dekoratív lehetőségét. Mindkettő önarcképnek is tekinthető, anélkül hogy arcmás lenne. S mert Ferenczy Noémi minden alkotásában önmagát adja és ábrázolja valamilyen formában, sohasem portrészerűen — legigazibb, legelmélyültebb önarcképének néhány kompozícióját kell tekintenünk, nem fiziognómiai, hanem érzelmi, lelki vonatkozásban, a magatartás sugallatában. Ilyen a szűztiszta **Bárányos** halk poézise, komponálásának, arányainak végtelen egyszerűsége. Ilyen a kötényébe virágokat gyűjtő, azokat mélyről jövő, meleg, kicsit fájdalmas mosollyal felajánló Szent Erzsébet, az éhezők, a szenvedők vigasztalója; monumentális, álló parasztasszonyként felfogott alakja betölti a képteret; mögötte búzakalászok, a bordűrben magasra sült cipók; a művészasszony humanizmusának, fájdalmas emberféltésének, kora társadalmába való behelyezkedésének jelképes s egyben oly beszédes kivetítése.

Egyik legjelentősebb: a **Múzsa.** Azúrkék alapon, világosszürke asztalnál, hidegsárga ruhában fiatal nő ül, előtte nagy nyitott könyv vagy mappa, kezében írószer, s mintha elgondolkozna: valamilyen üzenetet küld talán szerte a világba, írásban, vagy képben — nem tudhatjuk —, az asztal felett elhúzó, a kép sarkából kiröppenő madár talán az üzenet, az eszme szárnyra kelésének jelképe.

Tíz éven át, 1937-től 1947-ig nem állított ki, a körülményeket nem tartotta megfelelőnek, ám a háború idején is szüntelenül dolgozott, míg műtermét le nem bombázták. Szerencsére szövőszékei és ottlévő művei sértetlenek maradtak.

Lényegében a háború után alkotott valamennyi műve a történelmi átalakulásokkal kapcsolatos — közvetlenül vagy jelképesen. Mindjárt 1945-ben egy, az egész életművében igen ritka csendélet: **Kék virágok.** A jövőt ígérő tartalom árad konkrétan és erőteljesen a **Magvető** kétméteres, monumentális alakjából. A tudásvágyat sugározza az alfabetizálás történelmi szakaszában az **Olvasó** című fejkompozíciója, újra csak a későbbi művein oly jellegzetes meleg mosollyal, aztán a tudatosulást a sok alakos, erőteljesen ritmizált **Felvonulás,** vízszintes, átlós és függőleges vonalak dinamikus rendjében mély, melegvörös háttéren kirajzolódó kékesszürkés munkásruhájú figuráival. A **Leánykoszorú** boldog, gondmentes körtáncot járó leányokat ábrázol, nála szokatlanul gazdag dombos, erdei tájban, ötágú csillagokkal a szőtt keretben, s végül az **Anya gyermekkel** mint testamentum hirdeti az elpusztíthatatlan élet diadalát.

Jóllehet 1948-ban elsők között kapta meg a Munkácsy-díjat, hovatovább mind nagyobb értetlenséggel, dogmatikusan, a formalizmus gyanújával figyelték munkásságát. Ma már szinte hihetetlennek tűnik, hogy ezt az európai szintű művészt éveken át háttérbe szorították, mert a szocialista realizmus vulgarizálói részletekbe menő ábrázolást vártak el egy attól teljesen idegen, dekoratív műfajtól, a gobelintől is. A rendkívül érzékeny művész nehezen viselte el, hogy miután a felszabadulásig egy reakciós művészetpolitika ellen kellett küzdenie harcos kommunista művészetével, ekkor a sajátjának vallott rendszer esztétikai tévedéseivel találja szembe magát. Nem hadakozott a maga igazáért, ezt méltóságán alulinak tartotta volna. Amúgy is magányos lénye teljes elzárkózásba menekült.

Szívósan küzdött ellenben a gobelin elismertetéséért — pedagógiai vonalon. Az Iparművészeti Főiskola tanáraként tehetséges fiatalokba igyekezett átplántálni művészi elveit, alkotói energiáit főleg ebben élte ki. A tanítást is művészi szintre emelte, növendékeivel szeretetteljes elmélyüléssel foglalkozott, s ebben a magasrendű pedagógiai munkában feloldódott a másokkal szemben megnyilvánuló zord sértődöttsége. Tragikus, hirtelen halála tizenöt évvel ezelőtt egy újabb, kötetlenebb művészi légkör kialakulásának küszöbén következett be.

Ferenczy Noémi művei a teljesség érzését többnyire oly erőteljesen sugározzák, hogy a néző úgy érzi: másképp nem is lehet. Ez a teljesség elsősorban abból adódik, hogy valamennyi gobelinművét egyedül vitelezi ki minden szakaszában. Így a legkisebb színárnyalatot is maga választja meg a maga festette számtalan színváltozatú anyagból, s így a rajz is jóval kifejezőbb. Van valami megható ebben az önmegtartóztató, a középkori kolostorok celláiban dolgozó miniátor szerzetesek odaadó hítét idéző munkában. Az ő hite azonban egészen más jellegű volt, sokkal tudatosabb, ezért jóval erőteljesebb is. Meggyőződéséből fakadt kompozícióinak felépítettsége, egyszerűsége, erőteljesen architektonikus vonása — valóságos építmény valamennyi. Megdöbbentő határozottság és megejtő gyermeki egyszerűség elegyedik alkotásaiban: többnyire a munka vagy a kétkézi munkás himnikus magasztalása mély érzelmekkel, pátoszmentesen. Miután egyéni stílusát oly tüneményes gyorsasággal kialakította, akárcsak a legnagyobbak, nem maradt más számára, mint azon belül újabb változatok és további fokozatok megvalósítása. Életműve, ebben valamennyi szerző egyetért, korszakalkotó az európai gobelin megújhodásában. A századfordulón fellépő skandinávok külsőséges kísérletei után, egy anyagában végiggondolt és annak megfelelően kivitelezett, mély társadalmi meggyőződésből fakadó új, sommás, monumentális optimista stílust teremtett.

Most újra visszaidézem azt az utolsó kiállítást, 1956 szeptemberében s a műtermi látogatás utáni harmadszori találkozást. Állunk a szőttképek előtt, amelyekbe egy nagy művész a nagybányai táj színpompáját, violás-kékes-zöldjeit álmodta újra, amelyek motívumkörében felsejlik a Virághegy, a Papok szőleje, a Klastrom-rét pázsitja, a Jókai-domb lágy vonulata... Utolsó alkotásai mind jellegzetesen bányaiak! Erre hívom fel a figyelmét. Ő pedig elismeri, hogy hovatovább mind erőteljesebben jönnek elő a gyermekkor, az ifjúság emlékei... S örvendek, hogy Ferenczy Noémi, csaknem három évtizedes távollét ellenére, lelkében nagybányai maradt mindvégig.

BORGHIDA ISTVÁN

Ferenczy Noémi: Nő madarakkal (1917)

Ferenczy Noémi: Pék (1933)

Ferenczy Noémi: Házépítő (1933)

Ki hitte volna...

□ hogy Aszódy János szerint „így született ... a Chanel 5, amely, bár Coco Chanel már halott, mégis milliónyi apróbb-nagyobb üvegcsébe zárva kering a világban". Túlélte az illata — és még kering is

□ hogy Dánielisz Endre szerint a tengerparton „emberek tarka tömege; áhítattal igyekeznek szembenézni az egészség forrásával, a Nappal". Vörösmarty még azt hitte: „A látni vágyó napba nem tekint"

□ hogy Fülöp Csaba recenziójából tudjuk meg: egyik költőnk „versei nem mentesek teljesen — hangulatukban — az ősztől, téltől, magánytól, a mélytől, a barna színt sugalló gordonkahangtól". Fülöp Csaba recenziója sem mentes teljesen ...

Ki hitte volna...

ORSZÁG

● Szeptember végén nyitja meg kapuit a marosvásárhelyi színház új épülete. A megnyitó díszelőadáson a színház román és magyar tagozatának művészei és a marosvásárhelyi filharmónia együttesei lépnek fel. Másnap a magyar tagozat Petru Vintilă *Aki megöli a szerelmet* című színművét mutatja be, Tompa Miklós rendezésében. Harmadnap a román tagozat mutatja be Titus Popovici *Hatalom és igazság* című drámáját, Harag György rendezésében. Negyedik nap a bukaresti Caragiale Nemzeti Színház vendégszerepel Marosvásárhelyen: Paul Everac *Fluture pe lampă* című drámáját játsszák el a fővárosi színészek, Horea Popescu rendezésében. Az ünnepségsorozatot a Kolozsvári Állami Magyar Színház vásárhelyi vendégjátéka zárja: a kolozsváriak Bálint Tibor *Sánta angyalok utcája* című színművét adják elő, Szabó József rendezésében. A marosvásárhelyi magyar tagozat az évad folyamán Barta Lajos *Szerelem* című játékát adja elő, Harag György rendezésében, Shakespeare *II. Richárd*ját Radu Penciulescu vendégrendezésében, Madáchtól *Az ember tragédiáját*, Harag György rendezésében, Gorkijtól a *Nyaralók*at, Tompa Miklós rendezésében, valamint Mircea Ştefănescu *Egy kis pokol* című színművét, Csávossy György új vígjátékát és Szabó Lajos új drámáját. A román tagozat játékrendjén szerepel többek között Maxwell Anderson *Keménytél* című műve (Anatol Constantin rendezi), Shakespeare-től a *Windsori víg nők* és Paul Everactól a *Viaţa ca un vagon*. A marosvásárhelyi magyar tagozat novemberben Jugoszláviában vendégszerepel. Végül pedig: készül Illyés Kinga új előadóestje.

● A szatmári Északi Színház magyar tagozata az új évadban bemutatja Páskándi Géza *Vendégség*ét, Kovács Ferenc rendezésében, Karácsony Benő *Rút kis kacsá*ját, Szabó József (mint vendég) rendezésében, Euripidész *Elektrá*ját, Kovács Ferenc rendezésében, Mircea Radu Iacobantól a *Találkozó a motelben* című játékot, Tennessee Williamstől a *Nyár és füstö*t, valamint Mihail Sebastiantól *A szigetet*. A *Vendégség* szereposztása: Dávid Ferenc — Ács Alajos, Socino — Csíky András, Blandrata — Korcsmáros Jenő, Dávid Ferenc veje — Boér Ferenc, Mária — Elekes Emma. A díszletet Paulovics László tervezte, a kosztümöket Szatmári Ágnes.

● A Temesvári Állami Magyar Színház szeptember 22—23-án Kolozsváron is bemutatja Shakespeare *II. Richardját*, amelyet eddig Marosvásárhelyen, Csíkszeredán és Sepsiszentgyörgyön adott elő országos körútja során.

● Bukarestben elhúnyt Eugen Mirea, a román könnyűzene legnépszerűbb szövegírója. És hogy jobban megértsük szerepét: az ő verseire szerezték például a *Ţărăncuţă, ţărăncuţă*, vagy a *Hai să-ţi arăt Bucureştiul noaptea* című slágerek zenéjét.

HELYREIGAZÍTÁS: Lapunk 1296. számának Ország-rovatában a hírszerkesztő azt a megállapítást tulajdonította Holló Ernőnek, hogy szerinte Petőfi „Lanc' versei" című ciklusa 1841-ben megjelent már egy pozsonyi kiadónál. Holló Ernő annak közlésére kérte fel szerkesztőségünket, hogy a *Hargita* augusztus 16-i számában közzétett irodalomtörténeti jegyzetében nem állított ilyesmit, hanem az ilyenszerű irodalomtörténeti hipotéziseket vette csak számba.

LEVÉLVÁLTAS

M. M. — Nagykároly: „Harmatos szirmú virágok / között / Sétáltunk együtt kedvesem / Harmatos szirmú virágok között / Még ott voltál velem // Csalogány hangja szólt / Dalolt felettem / Csalogány hangja szólt / Míg itt voltál velem // Enyhe szellő játszott / Víg játékot velem / Enyhe szellő játszott / S én dudoltam gyerekesen // De most börtönben élek / Mert nincs itt ki szeret / Börtönbe vagyok zárva / A boldogság megett". — Irodalmi nyelven: a boldogság megevett.

Sz. Cs. — Sepsiszentgyörgy: „Nagyon sokat gondolkoztam azon, hogy lényegében mi is hiányzott az 1973-as Évkönyvből?! Ti. hosszabb ideig elszórakoztam vele, főleg a keresztrejtvények nyújtottak kellemes szórakozást. (Remélem, az ideiből — 1974. — sem fognak kimaradni.) Tartalmilag eléggé gazdagnak ígérkezett, s bizony a »vidám írások« sem voltak rosszak. Sajnos, az ember elolvassa egyszer és többé már nem használja." — Kedves Sz. Cs.! Ha az ember valamely sajtóterméket egyetlenegyszer használ csupán, akkor az nem az olvasástól veszíti el használati értékét. Ha viszont ennek ellenére hosszabb ideig elszórakozunk vele, ez azt jelenti, hogy a kelleténél többet ülünk az évkönyvben, ilyenkor pedig legjobb belgyógyászhoz fordulni.

V. B. — Kovászna: „Egyik nap megállított Dórika anyja. — Tanár úr — kiáltotta felém messziről. — Egy pilanatra! — Jól megtermett, piros arcú asszonyság volt, tele melankóliával és fehér hajszálakkal. Óvatosan körülnézett, aztán belémkarolt, s leültetett egy padra. — Így ni — mosolygott felém rejtélyesen, miután lefoglalta számunkra a fél padot. — Nézze, tanár úr, én azért hívtam ide magát, hogy elbeszélgessünk egy kicsikét. — Nagyon kedves... — Elsősorban természetesen a lányomról. — Természetesen siettem válaszolni. Erre Dórika anyja gyorsan belenyúlt a táskájába, s egy féltucat füzetlapot az ölembe vágott. — Tessék — bökött mutatóujjával a lecsapott példányokra. — Tudja, mi ez? — Ha meg tetszik engedni, hogy megnézzem... — A Dórika dolgozatai, jobban mondva, extemporáljai. — Ja persze — sóhajtottam fel megkönnyebbülten. Biológia, magyar, történelem. Én javítottam... Ezután Dórika anyja csípőre vágta rengő karjait és összeráncolta szemöldökeit. — Ha szabad kérdeznem: miért rosszak? — Tetszik tudni... egy-egy helyen olyan hibákat követett el, hogy azok... — Hibákat — kiáltott föl izgatottan. — Hogy itt is Dórika hibázott? — Kikapott hirtelen kezemből egy papírt, s hatalmas tenyerein orrom alá tartotta: »A rómaiak, miután meghódították a dákokat, újfajta növényeket és állatokat termesztettek.« — Ez hiba?! — Hibás a folyamat — vágtam ki töredelmesen." — Bármennyire húzódozunk is ettől, jelen esetben Dórika anyjának kell igazat adnunk a tanár úrral szemben. Szerintünk ugyanis nem a folyamat a hibás, hanem a fogalmazás. Mert ha rómaiak és dákok kapcsolatairól magyarul beszélünk, akkor először is azzal kell tisztában lennünk, hogy az állatokat tenyésztik, a növényeket pedig termesztik. Hogy ki műveli mindezt, az majd csak ezután kerülhet szóba. Tehát: Dórika, Dórika, jöjj haza már.

M. A. — Csíkszereda: „Miután elolvastam a *Levélváltást*, igazán csak akkor jöttem rá, hogy butaság volt olyan írást beküldeni és egyáltalán írni... Különben nem kértem, hogy segítsen rajtam, mindenesetre szeretném, ha én is fel lennék vértezve egy jó adag »székely észjárással« — persze ezzel egy pillanatig sem akarom azt állítani, hogy ön »ilyesmivel« van felruházva — vagy legalább a temető mellett laknék..." — Ön fején találta a koporsószeget.

L. K. Csíkszereda: „Tintás toll a kezembe, / Vajon mit akarok vele? / El se hinné senkise, / mi forog a fejembe. // Vajmi vonalhúzós pontocska, / Azaz levélírás távolba. / Még egy kicsi fizika és kémia, / Most jönne a poéta és kritika // Forgatom a tollamat. fejemet és agyamat, / Kopogtat az agyacska, írjad csak a helyére, / Nem is magas, nem is szőke a fejecske. // Rohanok a toll után, / Papiros és tus után." — Úgy tűnik, az agyacska rossz helyen kopogtat; mégis sejtjük, mit akar a toll. De nem áruljuk el senkinek.

M. O. — Ómoldova: Ideális férj című egyfelvonásosának zárójelenetét idézzük: *„Szoba. Nem akar kibékülni Ferivel. — Feri:* Nem hallod? Zúg az egész utca. Mindnyájan mondják, milyen szép és jó vagyok. Csak te nem akarsz engem helyesen értékelni. — *Ibolya:* Elegem van az örökös cirkuszból. Nincs szükségem többé »ideális« férjre. — *Laci* (szalad be a szobába): Anyu, anyu, nehogy itthagyj! Megyek én is az ómamához." — Mi történjék azonban a szobával, aki szintén nem akar békülni? Vajon őt is befogadja az ómama?

K. K. — Régen: „Járok utánad, nézem a szemed, / S érzem, hogy bágyadt a tested. / Karjaim erőtlen pihennek öledben, / Szinte kiáltani tudnék örömömben, / Hogy te az enyém lettél végre, / Sok évtizedes, hosszú, szép életre. / Akaratunk egy, s mindig az marad, / Ha soha meg nem másítod szavad. / Egy és mindig egy test leszünk, / Ha mindig egy kenyeret eszünk." — Meg ásót, kapát és nagyharangot.

K. JAKAB ANTAL

Szeptemberi áhítat

Kosztolányi Dezső verséből idézünk: ...Nem is kívánok egy pincét kiinni, / vagy egy cukrászdát, vendéglőt megenni, / csak az élet örök kincsébe hinni, / s a semmiség előtt még újra lenni. / Ki érleled a tőkén a gerezdet,... (Folytatása a vízszintes 5., függőleges 1. és a vízszintes 8. sorokban.).

VÍZSZINTES: 1. Román festő (Theodor). 14. Szerep a Szentivánéji álomban. 15. Sort! 17. Kémiai elem, az alkáli földfémek egyike. 18. Kifejlődött. 19. Üdítő, savanykás ízű, erjesztett tejféleség. 20. Csinálná. 21. Asztal, szék tartóoszlopa. 22. Daganat. 24. Csín. 25. ...Ion: alapmérték. 26. Apró, határozatlan léptekkel halad. 27. ...-Jongg: a dominóhoz hasonló, négyszemélyes kínai társasjáték. 29. Vissza: volt francia gyarmat. 30. Tudniillik. 31. Jegyzékbe foglal. 34. Germánium. 35. Nagyobb tévedések. 36. A gerincesek egyik osztálya. 37. Valamit követően. 39. Hívatják. 40. Római hatos. 41. Erősen mérgező, de gyógyszerként is használatos vegyi elem. 42. Budapesti városrész. 43. Maga után húz. 44. Folyó az NSZK-ban. 45. Orvossegéd. 46. Nemez. 47. Azon a helyen. 48. Énekkarok. 49. Hasfalszakadása. 50. Napisten. 51. Szakadozott, összefüggéstelen beszéd. 52. Illatos virág. 53. Bárókisasszony — francia eredetű szóval. 54. Ólomgolyócska. 55. Kicsinyítő képző. 57. Délelőtti időpontra kéret (három szó). 59. PG. 60. Férfinév. 62. Rag, -nek párja, 63. Egész tömegében rázkódik. 64. Magyar szobrász (Miklós, 1828—96). 65. Többszörös válogatott brazil labdarúgó volt. 67. Jugoszláviai üdülőhely. 68. Ismert magyar válogatott labdarúgó. 69. Mennyei. 71. Lakás mellékhelyisége. 72. Csak néhányan. 73. Eszeveszett. 75. Ezerhat, római számmal. 76. Táncáért Keresztelő János fejét kérte Heródestől. 77. Ipari tanuló.

FÜGGŐLEGES: 2. Magyar színésznő volt (Lili). 3. Addisz-..., Etiópia fővárosa. 4. Dal. 5. Már halott. 6. Kettős mássalhangzó. 7. Túlra tesz. 9. Hűséges háziállat. 10. Szemmel tart. 11. Vércsatornák. 12. Vonal, sor — latinul. 13. Pajkos ingerkedéssel nevet. 16. Céllövészet — románul. 19. A pipa felhajtható és lecsukható fedele. 22. Ritka fém. 23. Otthona felé megy. 26. Budapesti városrész a Gellérthegy É-i lejtőjén. 27. Női csípőszorítók. 28. Kivéd. 31. Kikerül. 32. Vas Gereben „arisztokráciája". 33. Házikó. 35. Légvonat. 38. Okmánya. 39. Görögkeleti szerzetes (Gy-G.). 40. Svéd gépkocsimárka. 42. Vasútállomási részek. 43. Élénk színével szembeötlik. 45. Valamely kitüntetésnek meghatározott osztálya. 46. Hat hónap. 48. Michaelis dán írónő személyneve. 49. Mindhalálig. 51. ...ura: érettségi vizsga. 52. Használhatja fegyverét. 54. Szigetcsoport a Csendes-óceánban. 56. Könyvkiadó. 58. Színdarab felújító előadása. 59. Középamerikai köztársaság. 61. Hun vezér volt. 64. Női becenév, január 13-án vagy július 9-én köszöntik. 66. Európai nép. 67. Angol fiúnév. 68. Táncmulatságra készített ruha jelzője. 70. Angol tinta. 72. Román író (Ion). 74. Ellentétes kötőszó. 76. Kétes!

(Készítette Rámay Tibor)

A 35. számban közölt, Békevers című rejtvény megfejtése: Míg béke van, megélünk erre-arra! / Míg élhetünk, szebben nézünk a bajra! / Míg béke van, vetünk, ütünk erőben! / De jó is élni szép békeidőben!

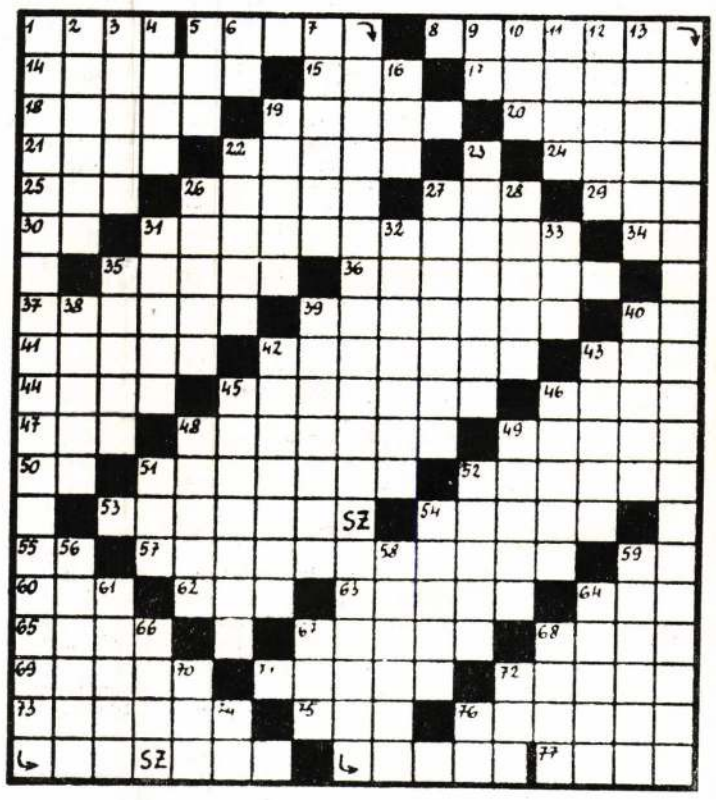

Utunkszé

MOHI

Állítja Benczédi Sándor

VILÁG

● Két, egymásnak élesen ellentmondó monográfia gazdagította újabban a Rabelais-irodalmat. Claude Mettra szerint Rabelais életműve jelképes beszéd: a középkori társadalom problémáival foglalkozó monumentális parabola *(Rabelais secret,* Grasset Kiadó). Ezzel szemben Michel Butor és Denis Hollier kötete *(Rebelais ou c'était pour rire,* a Larousse Kiadónál) amellett kardoskodik, hogy Rabelais fő célja a nevettetés volt és semmi más.

● Balatonszárszón emléktáblát lepleztek le az 1943-as munkás-, paraszt-, értelmiségi- és diáktalálkozó harmincadik évfordulóján. A találkozó jelentőségéről és ellentmondásairól Darvas József beszélt az ünnepségen.

● A pápai palota főudvarán megrendezett Avignoni Fesztiválon az idén új Don Quijote-feldolgozást mutatott be az aubervilliers-i színház. A feldolgozás Serge Ganzl műve; az előadást Gabriel Garan rendezte; Don Quijote — Rufus; Sancho — Piere Santini. Az előadás hőse egy melankolikus lovag, aki harcolva bukik el álomvilágának védelmében.

● A Magyar Állami Operaház Bartók Béla két művével. *A kékszakállú herceg várával* és *A csodálatos mandarin*nal, Szokolay Sándor *Vérnászával*, valamint Hacsaturján *Spartacus*ával szerepelt az idei edinburghi fesztiválon.

● A lengyel Chopin Társaság hangversenysorozatokat rendezett az idén nyáron is Varsóban, Zelazowa Wolán és Dusznikin, olyan épületekben és helyeken, amelyek valamilyen kapcsolatba kerültek annak idején Chopin életregényével.

● Claude Lelouche új filmjének *La bonne année* a címe, s a rendező szerint minden eddigi alkotásának szintézise lesz ez a filmköltemény, amely teljesen kiszámíthatatlan áradásával mintegy bevonja a játékba a nézőt is.

● Kaliforniában, 78 éves korában elhunyt John Ford filmrendező, az amerikai filmművészet egyik „nagy öregе". Olvasóink az *Érik a gyümölcs* és a *Hova lettél drága völgyünk* alkotójaként ismerték meg John Fordot.

● Magyarország művésztársadalma megünnepelte Czóbel Bélának, a modern magyar piktúra egyik úttörőjének kilencvenedik születésnapját. Életének nagy részét — féléves váltásokkal — Szentendrén és Párizsban töltötte s most alkotó erejének teljében érte meg Czóbel Béla kilencvenedik születésnapját.

● A bratislavai *Új Szó* Sütő András *Karikás költekezik* című írását közli.

● Maria Callas — nyolc év után — újra a közönség elé lép. Egyetlen este szerepel a londoni Royal Festival Hallban. Hangversenyén Giuseppe di Stefano lesz a partnere.

● A Costa Rica-i Nemzeti Nagydíjat ebben az évben a kommunista Joachin Gutierrez kapta *Federico* című könyvéért.

● Giuliano Montaldo készülő *Giordano Bruno*-filmje címszerepét Gian Maria Volonté alakítja.

● Az újvidéki *Magyar Szó* részletet közöl Méliusz József *Sors és jelkép* című kötetéből.

● Ausztriában színpadi szerzők, rendezők, színészek közös tanácskozásán vitatták meg a *Commedia dell'arte jelene* című témakört. A vita Lope de Vega, Ludwig Holberg és Georges Feydeau néhány komédiájának újabb ausztriai bemutatóiból indult ki.

SZERKESZTŐBIZOTSÁG: LÉTAY LAJOS (főszerkesztő), SZILÁGYI ISTVÁN (főszerkesztőhelyettes), BODOR PÁL, HORNYÁK JÓZSEF, MAROSI PÉTER, MIKÓ ERVIN (szerkesztőségi főtitkár), NAGY ISTVÁN, SZABÓ GYULA, SZŐCS ISTVÁN

A szerkesztőség címe: Cluj. str 6 Martie 3. Telefon: 1—24—20
Az UTUNK előfizetési díja egy évre 52 lej.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

40 440

I. P. Cluj 1973-2239

Ferenczy Noémi

Először félszázaddal ezelőtt, 1916. őszén, alig néhány hónappal Ferenczy Károly halála előtt, szerepeltek együtt apa és gyermekei az Ernst Múzeumban. Az apa 13, Valér 49, Béni 26 és Noémi 20 művét állította ki a katalógus szerint. – A művész tizenegy évé meghalt.

Bodnár Éva: A Ferenczy-család.

Kortárs, 1968... 12. 2013 – 16 oldalak.

Ferenczy Noémi

Német Lajos művészettörténész „Modern magyar művészet" c. könyvében ír a művész munkásságáról, biblilai tárgyú gobelinjeiről.

D.K.: Olvastuk.
Új Ember, 1969. jan. 5.

Ferenczy Noémi

A művész monográfiáját Tolnay Károly írta.

Devényi Iván: Új Derkovits-monográfia
Jelenkor, 1969. márc. 297. old.

FERENCZY NOÉMI, iparművész

K. Kovalovszky Márta írt tanulmányt Ferenczy Noémi és Gulácsy címmel 1969-ben. Alba Regia 8/9, 1967-68. 185-86. 177. old

FITZ JENŐ: Jelentés a Fejérmegyei Múzeumok 1968-69. évi tevékenységéről. A Múz. irodalmi munkássága 175. old

ALBA REGIA. Az István Király Múzeum Évkönyve, XI. 1970. Székesfehérvár, 1971

FERENCZY NOEMI, festő, iparművész

A Székesfehérvari Istvan Kiraly Muz. Ybl Ervin hagyatékából 89 képet, 39 szobrot és 17 plakettet kapott. A székesfehérvari család XVIII-XIX. sz-i portréi mellett a gyüjt. nagy része XX. sz-i magyar mesterek művei. Köztük Ferenczy Noémi is szerepel. 169. old

FITZ JENŐ: Jelentés a Fejérmegyei Múzeumok 1968-69. évi tevékenységéről. - Képzőmüv. gyüjt. 169. old

ALBA REGIA. Az Istvan Kiraly Múzeum Évkönyve, XI. 1970. Székesfehérvar, 1971

Ferenczy Noémi
faliszőnyegtervező – Ferenczy Károly
festőművész lánya – alkotásait is be-
mutatják a Ferenczy Múzeum új épü-
letében.

Lancz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/254 6 old.

Ferencz Noémi

a művészetek vezetését a népbiztosság által kinevezett művészi direktóriumok vállalták. a képzőművészet területén a fiatalabb nemzedékből a művész is részt vett.

Lukács György: a Tanácsköztársaság kulturpolitikája (Részletek).

Népszava, 7 lapos, 1944. márc. 21.

Ferenczy Noémi gobelinművésznő.

1919. máj. 3.-án a közoktatási népbiztos az Iparművészeti Iskolához tartozó gödöllői szövőműhely ideiglenes vezetésével bízta meg. – a múlt században teljesen lehanyatlott gobelinművészet egyik európai jelentőségű megújítója.

Borghida István: Harcos művészet

Igaz Szó, 1973 ... 7. 124. old.
126. –"–

Ferenczy Noémi

A magyar kultúra vezető rétege az első pillanattól kezdve hajlandó volt a Tanácshatalommal együtt dolgozni. A képzőművészet területén a művész is együtt működött a fiatalabb nemzedékkel.

Lukács György: A Tanácsköztársaság kulturpolitikája. (Részletek.)

Kisalföld, 1974. márc. 21.

Ferencsy Noémi, gobelinművész

L.: Czóbel

Vayer L.: Kentendre ... 7.

ÉPSZABADSÁG, B.p. 1976. máj. 15.

Ferenczy Noémi

nevét emliti Derkovitscsal és Derkovits korának művészeti kérdéseivel kapcsolatban Németh Lajos opponensi véleménye és Körner Éva válasza

Körner Éva: Derkovits Gyula c. kandidátusi értekezésének vitája. Művtört.Ért.1972.1.st.61-7o.1.

65.1.

Ferenczy Noémi

Neve említve.

Aradi Nóra: képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 52p.

Ferenczy Noémi

Az 1920-as évek közepén bordürjein szerepel a sarló-kalapács motívum.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 61p.

Ferenczy Noémi

„Erdőirtás" c. Lépe (kikiáltási ár 4000 ft) 12000 ft-ért kelt el a BÁV 32. aukcióján

Műgyűjtő 1974/2
47. old.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Nagy B. István utasításaival
látta a műveket.

Losonci Miklós: Nagy B. István . . .
Művészet, 1974 május – 36 lap.

Ferenczy Noémi

-nak a Munka c. folyóiratban 1933-34-ben publikált
műveit emliti

Csaplár Ferenc: A Munka-kör képzőművészeti tevékenysége
Művtört. Ért. 1972. 2. sz. 124-132. l.

137-138. l.

Ferenczy Noémi

A Szent Erzsébet c. gobelinhoz készült két vázlata (ceruza; akvarell) a jelzett gyűjteményben.

Horváth Béla: A Konács-gyűjtemény vízfestményei; Műgyűjtő 1972/4. sz. 15. l.

Ferenczy Noémi

Szönyegcsel a magyar szecesszió kép-
viselője.

A szecesszióról; Műgyűjtő, 1971/3. sz. 23. l.

Ferenczy Noémi

1932 óta élt Budapesten.

Pataky Dénes: Bernáth László,

Budapest, 1972

8 l

Ferenczy Noémi

csatlakozott a posztnagybányai irány-
zathoz i z 1930-as években.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Buda-
pest, 1972

71

Ferenczy Noémi

Bemutatott műve:

134. sz. „Alvó nő", akvarell

Nemzeti Parmtpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Ferenczy Noémi

Bemutatott művei:

55. sz. „Szőlőművelő", gobelin.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest,

1945. VI.

Ferenczy Noémi

Szántó Zoltánné személyes ismerőse, barátnője volt.
A család révén tudott Párizsból fonalat vásárolni.

Vadassi Erzsébet: Szántó Zoltánnéval; Műgyűjtő, 1972.2.sz. 15.l.

Ferenczy Noémi

A Szénagyűjtő c. tempera (1951) a jelzett család tulajdonában. Szerepelt a Ferenczy-család emlékkiállításán a budanári palotában. A mű megoldása a többször papírra vetett és 1945–46-ban megszőtt Fahordó nőre emlékeztet. Itt a bordúr sarló-kalapácsos mottnumokkal, ott ötágú csillagokkal díszített.

Vadászi Erzsébet: Szántó Zoltánékuál; Műgyűjtő, 1972. 2. sz. 15. l.

Ferenczy Noémi

Szántó Zoltánék a fonalvásárlás alkalmával kapták a legszebb kartonvázlatokat (Olvasó nő, Bárányos, Kapálónő, Alvó nő. Az utóbbi az 1926–27 körüli Ébresztés c. gobelinhez készülhetett. A gobelin kétalakos, a Szántó-féle vázlaton csak az alvó nő látható.)

Vadászi Erzsébet: Szántó Zoltánéknál; Nőgyűjtő, 1972. 2. sz. 15. l.

Ferenczy Noémi

A szerző Tolnay Károly könyvéből idéz.

Vadássi Erzsébet: Szántó Zoltánéknál; Műgyűjtő, 1372.2.sz. 15.l.

Ferenczy Noémi

Rajzai, gobelin-vázlatai vannak a jelzett család tulajdonában.

Vadássi Erzsébet: Szántó Zoltánéknál; „Nőgyűjtő", 1972. 2. sz. 14 l.

Ferenczy Noémi

Szénagyűjtők; gobelin

Műgyűjtő, 1972. 2. sz. 13. l.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Naptárban látható egy műve.

— : Szép naptárak

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. nov. 3.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

4 család tagjaitól 224 mű

↓

– : Kilőrítve várja látogatóit a neutendrei Ferenczy Múzeum 8.

Népszabadság, Bn. 1974. febr. 24.

Ferencz Noémi, gobelinművén

Nagy sikere volt a newtendrei
Ferencz-kiállításnak.

– :Kilenc és fél millió látogató 9.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 14.

Ferenczy Noémi

gobelinjéiocl szerepel a szentendrei Ferenczy Károly múzeumban.

Csoke László: Dunakonyar, Budapest, 1973 1391

391

Ferenczy Noemi
gobelinterszö

„Mirsa" gobelin
(repso)

Gy.: A napstár-műfaj
Nők. Lapja, 1973. dec. 15-23 oldal.

Ferencz Noemi
gobelin művész

Méltatás

Pap Lajos: Szobrok, gobelinek s 13 év.
Művészet, 1973. december - 26 oldal.

Ferenczy Noémi, iparművész

1918-19 ben frisebb művészetszemlélet kialakitására volt szükség. A tanári garda kiegészitése is e célt szolgálta. Ekkor került az iskolahoz, ki hosszabb-rövidebb időre: Ferenczy Béni, Ferenczy Noémi, Kaesz Gyula, Kós Károly Reményi József, Toriczkai-Wigand Ede, stb. 47.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola /1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Ferenczy Noémi, iparmüvész

Az Orsz.M.Kir.Iaprmüvészeti Iskola tanarai,tanarsegédel,/segédtanárok/.-Textil szaktanitónö: Ferenczy Noémi, 1919.-Gödöllöi szönyegszövö. 53.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és ~~xxxxx~~ forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Ferenczy Noémi, gobelinművész

FERENCZY NOÉMI MUNKÁIT KERESIK. A Nemzeti Galéria decemberben megrendezi Ferenczy Noémi emlékkiállítását. Ezért kérik mindazokat, akiknek a művész valamilyen munkája (terv, karton, szövött mű) a birtokában van, illetve hollétéről tud, jelentkezzék telefonon vagy írásban. Telefon: 160—170/380. Pálosi Judit. Cím: Magyar Nemzeti Galéria, 1250, Budapest, Pf. 31.

9.

—: Közlemény

Népszabadság, Bp. 1978 aug. 31.

Ferenczy Károly, gobelinművész
Ferenczy Béni, – a nagybányai festő,
Ferenczy Károly fia és a gobelinművész, Ferenczy Noémi testvére.

Szekfű András: Ferenczy Béni: Petőfi.
Népszabadság, 1974. jan. 1.

Ferenczy Noemi

Ferenczy Noemi az elsők közt vette át az alkotó munka legnagyobb kitüntetését a Kossuth díjat.

Zsigmondi: Ki emlékszik Ambrus Terézre?
Nők Lapja, 1978. október 25-6 lap.

Ferenczy Noemi

Miltatás.

(földes): Kék-vörös szimfónia,
Vök Lapja, 1978. február 11-16. lap,

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L.:Ferenczy Károly

dr Maksay László:Ferenczy Károly:Festőnő 723-724.

jún 1o. 23.

Élet és Tudomány,Bp.1977. XXXII/

et des

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Ferenczy Béni művészcsalád tagja volt. Apja Ferenczy Károly és anyja Fialka Olga festőművészek. Húga, Noémi, gobelinművész, másik testvére, a fiatalon elhúnyt Valér szintén festő.

Vadas József: Ferenczy Béni művészete. Budapest, 1977. 9.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A gobelin műfaját 1440-ben hitelesítették Párizsban. Századunkban a francia Lurcat, a gödöllői műhely és Ferenczy Noémi újította meg a túlzottan sematizált kárpítok, gobelinok, szőtt falisznyegek megoldásait

Losonci Miklós: Gobelintárlat Tápiószelén. Pest Megyei Hírlap, 1977. aug. 10.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

1945-ben készült a művész később megszövött szőnyegének, a „Felvonulás"-nak első akvarellterve, amely az egymás mellett és egymás fölött ábrázolt emberek tömör sorával érzékelteti az egyenű egyakaratú tömeg végtelenségét. Az ötágú csillagban végződő zászlórúd, mint kiegészítő elem segíti az egyenes sorokban rendezett tömeg értelmezését. (repr.)

Aradi Nóra: Felszabadulás.

Népművelés, 1977. 4.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L.:Bencze László

Rózsa Gyula:Képzőművészetünk szép kezdetei 7.

Népszabadság Bp. 1977 nov 16.

Ferenczy Noémi, gobelinnűvész

L: Derkovits Gyula

Anadi Nóra: A sarló-kalapács történetéről 16.

Népszabadság Bp. 1977 nov. 6.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Ferenczy Noémi
gobelinjén, 1926

16.

Aradi Nóra: A sarló-kalapács történetéről
Népszabadság, Bp. 1977 nov. 6.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

l.: Bán Béla

-:Kovalovszky Márta:Kinek ajánlja? 14.

Népszabadság, ápr.1977. okt.30.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L: Ferenczy Béni

Székely A.: Ferenczy Béni: Petőfi 14.

Népszabadság, B. n. 1978. jan. 1.

Ferenczy Noémi

a gobelinmühelyben sajátitja el a szönyeg-szövés technikáját,lirai alkat,egyuttal a család legjellegzetesebb arcu müvészet.Primitiv áhitat,olykor áhitatos primitivség jellemzi formálókészségét,és szinvilágát,ami monumentális látásmóddal párosul.Oeuvre/jét mindvégig áthatja a munkásmozgalom ihletése.

Magyar Hirlap 1985/167 6.o.

Bojár

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

Méltatás.

Kocsogh Ákos: Lesenyei Márta...
Művészet, 1975. május - 34 oldal.

Ferenczy Noémi

Tamulmány a Szent István gobelinhez
vízf. 30,5 x 30,5

Gobelinvázlat, 34 x 33

30. Műnéreti Kiposztó
1973.

Ferenczy Noémi

Favágó, vízf. 45 x 28.

30. Műnéreti Kiposztó
1973.

Ferenczy Noémi gobelintervező-művész.

1890-ben a Ferenczy házaspár szentendrei tartózkodásg alatt született az ikerpár Ferenczy Béni és Noémi. Noémi egyedülálló a magyar gobelinművészetben. Ő maga szőtte a szőnyegeit, maga festette a fonalat és megteremtette a képszőnyeg típusát, amely ma is élő hagyomány.

Művészeti magazin

1975. VI. 11. 21.30 TV |11|-V-né

Ferenczy Noemi

Ferenczy Noeminek, Károlynak,
Bérinek és Valerinak Szentendrén
van múzeuma.

Vadas József: Mire emlékezletünk az emlékmúzeumok
Művészet, 1977. április – 31. oldal.

Ferenczy Noemi

A Deák tér 3 számú ház falán
márványtáblát leplertek le. Itt
élt és alkotott félévszázadon át
öt művész

—: Emlektábla a Deák téren.
Tükör, 1977. felszám 20 - 43. oldal.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

1945-ös faliszőnyegén a művész, már nem személyes, családias összetartozást fejez ki: „Két munkás" c. műve a munkásosztály egységének jelképe, erre utal a háttér kettős kerékmotívuma, a szőnyeg szegélyén végigfutó lánc, pedig a legyőzött múltat idézi. (említve és repr.)

Aradi Nóra: Emberpár.

Népművelés, 1978. 3. 8-és 9-ald.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Szentendrén van a Ferenczy Család-Múzeuma: Ferenczy Károly és gyermekeinek: Noémi és Béni-nek a főművei.

Csapó György: Barcsay-gyűjtemény Szentendrén.
Magyar Hírek, 1978. ápr. 22.

Ferenczy Noémi

"Ki lesz a világ első képzőművésznője? Képzőművészeti világkiállitás Párisban, New-Yorkban, amelyen csak hölgyek vesznek részt" cimmel Bogdán Ada arról értesit, hogy tizenhat nemzet hires festőnői, szobrásznői, iparművésznői, grafikusnői és kerámikusnői szerepelnek majd alkotásaikkal a világkiállitáson.
Szőnyi István és Aba novák Vilmos birálta felül a magyar képzőművésznők beküldött müveiket. Hollósné Mattioni Eszter és Bródyné Pollatschek Lili festményeit hozza a lap.

Délibáb, Bp. 1937. márc. 13. XI. évf. 11. sz. 5-7. lap.

Ferenczy Noémi

A szobormüvek közül Lőte Éva szobrászmüvész alkotását mutatja be a lap.
A további résztvevők: Glatzné Wildner Mária és Feszty Masa festőművészek, Kövesházy Kalmár Elza szobrászmüvész, Kovács Margit keramikusmüvész, Ferenczy Noémi gobelinkészitőmüvész, Nagyajtay Teréz és Zsindelyné Tüdős Klára kosztümtervezők müvészek szerepelnek majd a világkiállitáson müveikkel.

Délibáb, Bp. 1937. márc. 13. XI. évf. 11. sz. 5-7. lap.

Ferenczy Noémi

Noémi és Béni mindketten résztvettek a Tanácsköztársaság kulturális szervező munkájában, majd az ellenforradalom győzelme után emigrációba kényszerültek.

Magyar Hirlap 1975/167/6
Bojár: Egy művész ikerpár emlékezete

Ferenczy Noémi

emléktáblát avattak a magyar képző-
művészet öt kiváló műbészére emlékezve
febr. 10-én, az V. Deák tér 3 alatti ház
falán, ahol a legfelső emeleten műtermekben
alkotott Iványi, Ferenczy, Medveczky, Szentiványi
és Kmetty

Magyar Hirlap 1977/27/6

Ferenczy Noémi

A magyar képzőművészet öt kiváló müvésze:
Iványi, Ferenczy Noémi, Medveczky, Szentiványi
és Kmetty emlékezetére II.lo/én márványtáblát
avattak V. ker. Deák tér 3 számu ház falán.
Itt éltek és alkottak.

Magyar Hirlap 1977/35/6

1

Ferenczy Noémi

„Talpra magyar" gobelinje kevésbe sikerült.
Amint a Giotto stílusában fogant női alakja egy
mai tüntetési menetbe illő felirattáblát hordoz a
vállán, megmosolyogtat, de nem jóizűen.
— Gyinyei Társaság Kiállítása — Nemzeti Galéria —

Rabinovszky Máriusz: Kiállitási beszámoló
Szabad Müvészet 1948/3, 116-118. old.

Kritikák és képek Bp. Corvina 1976 87. old.

88. old.

2

Ferenczy Noémi

„Olvasó" c. néi fejé üdítő ugyanolmat ásaszt.

– Gyenyei Tadrasány Kiállítása – Nemzeti Galon –

Rabinovszky Máriusz:Kiállitási beszámoló
Szabad Művészet 1948/3,116-118.old.

Kritikák és képek Bp.Corvina 1976 87.old.

S Fiold.

Ferencsy Noémi

„Nő bárámnyal" Vízfestmény 40x35

k.ár: 5000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

Ferenczy Noémi

„Két munkás" 1945 Gobelin.

171 x 173 cm. K.M. tulajdona

T.v. Vines zepro

Kritikák és Zépel 1945-1975

Bp. Corvina 1976.

Ferenczy Noémi

„Felvonulás" 1949-50

210 x 155 cm KM tul.

5. Zip

Kritikák és képek Bp.1976.Corvina.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L.: Kozma Lajos

Lánczi S.: Képzőműv. Krónika

699-703

Jelenkor, Pécs, 1978. júl.-aug. XXI/7-8.

Ferenczy Noémi,

Az 1.-es számu cédula folytatása a müvészek nevének felsorolásával:
Nemes-Lampérth József, Ámos Imre, Ferenczy Károly, Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula, Rippl-Rónai József, Ferenczy Noémi, Kelety Gusztáv, Hollósy Simon, Glatz Oszkár, Vaszary János, Koszta József.
A bemutatott müvek értékelését, az árak alakulását, az aukciók lefolytatását Vadas József ismerteti: "Mecénás-e a mügyüjtő?" cimmel.
A több évet átfogó részletes beszámoló Munkácsy Mihály nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Ferencsy Noémi

A magyar gobelin művészet
ujjáteremtője

Aba Novák Judit - Redő Ferenc
Mai magyar Művészet

Ferenczy Noémi

A Ferenczy család tagjai az Ernst Muzeumban rendeztek kiállitást, melyről a "Három kiállitás" c. beszámoló "Ferenczyék" cimmel ad képet a Müvészet c. rovatban, s igen komoly elismeréssel méltatja a páratlan szinérzékkel készitett szőtteseket, himzéseket, gobelineket.

A HÉT, Bp. 1918. okt. 13.
XXIX. évf. 41. sz. 639. lap.

FERENCZY NOÉMI, gobelinművész

Pintér Éva gobelinművész Kispesten született 1932-ben. Az Iparművészeti Főiskolán Ferenczy Noémi keze alatt végzett 1955-ben. Budapesten lakik, Vaci András felesége. Az a művészet amit üz, a finomszövésű gobelin, idő- és munkaigényes művészet. 78.old

KOROKNAY GYULA: Sátori művésztelep 1973 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

FERENCZY NOÉMI
(1890–1957)

Kiállítása (1947)

Ferenczy Noémi gobelinjeit és vízfestményeit láttuk a Derkovits-kollégium rendezésében. Ez a bámulatos művésznő elődök és követők nélkül, magányos óriáscsillagként áll a magyar képzőművészet egén. Magányossága éppen magyarságából következik, mert ha ez a csoda francia földön bomlik ki, az egész világ megismeri, és iskolák épülnek köré. Itt nálunk egy pártszervezet szobái adtak otthont páratlan szépségű kiállításának. Nehéz a bírálat; legszívesebben kivinném egy nagy térre az egész anyagot és népgyűlést verbuválnék az alkotó munkának, az egyensúlyos szépségnek, a tartalmi és formai összhangnak megismertetésére. *Virágos mező* című nagyobb műve a tiszta gyermekálmokat idézi, és színezése kimondhatatlanul finom. Az az érzésem, hogy a gobelinszövés maga álmodozás, kevéssé kötött, hangulati. A terv határozott, színben, kompozícióban rögzített, de a kivitel a változtatásnak, a rögtönzésnek tág teret enged. Ferenczy Noémi gobelintervei önmagukban megálló, nagyon szép akvarellek. *Repülő madarak* című kis képe a kiállítás egyik kiemelkedő darabja. *Tavasz* című gobelinjén szürke karók mellett mintegy vérrel telítve zsendülnek a kicsi, vöröses szőlőtőkék, s a barnás dombra rózsaszínbe borult fák sorakoznak. A *Fahordó nő* kezében szinte peng a kék balta. A *Rügyező fa* borszín mezőben áll, s egy kék ruhás nő kezében egy máskék színű kapa gyönyörű összhangban. A *Gereblyézők* nagy domb alatt szürke-rózsaszín harmóniában hajlonganak. Mind a tizenkét gobelinről sokat szeretnék írni, s a vízfestményekről is külön. Ez azonban meghaladná egy kritika keretét. Összegezve: nagy élmény ez a kiállítás.

(Szabadság, 1947. VI. 22.)

Művészete

A gobelin ritka műfaj, ma már kevés művelője akad, azon a szinten pedig, ahogy Ferenczy Noémi műveli, mindenesetre kevés.

Magyarországon a gobelinnek nincs számottevő hagyománya, és mindaz, ami Ferenczy Noémi munkásságát megelőzte, csupán az angol eredetű preraffaelita törekvések kései továbbélése a századforduló körül. S hogy Ferenczy

Oelmacher Anna
A gyűjtés tényét nyomában
Gy. Kovalik 1975

FIALKA OLGA (FERENCZY KÁROLYNÉ) (1848–1930)

Sorsa a tehetséges nők tipikusnak mondható „asszonyi sorsa" volt. Az első művész, aki Ferenczy Károlynak indítást, biztatást adott, lévén ő maga már bécsi és krakkói iskolák után elismert és becsült illusztrátor. Az anya nélkül felnőtt fiatal unokaöcs, Ferenczy Károly összeházasodott vele, s megalapították a nagyszerű művészdinasztiát. Tehát egy, a képességeiről már számot adott fiatal művésznő férjhez ment egy még fiatalabb gazdászhoz, és felébresztette annak teljesen szunnyadó tehetségét. Utaztak, tanultak Rómában és Párizsban, Nápolyban és Münchenben, és úgy látszott, mindkettőjük útja világos. Ám az a művésznő, aki feleség és anya lesz, körülményei folytán képtelen arra a koncentrációra, amit a művészi tevékenység megkövetel. Így történt, hogy a nagy mesterré nőtt Ferenczy Károly és a művésszé cseperedő három gyermek mögött szinte eltűnt a nagy műveltségű — nyolc nyelven beszélő — és nagy tehetségű művésznő. Tehetségéből rendkívül finom korai rajzai adnak ízelítőt, mivelhogy kései munkáit nem ismerjük, s félő, nincsenek is. Stílusa szerint inkább Lotz és Madarász körébe sorolható, semmint a korabeli bécsi iskolákhoz vagy Matejkóhoz, aki első felfedezői között volt krakkói tartózkodása idején. De még Zichy Mihály finomsága is fellelhető egyes munkáin, vagyis a magyar kortársakkal rokon, még ha személyes találkozásukról nemigen tudunk is. Legkevésbé férje hatott rá, és ez érthető. De hatott az anya a lányára, Noémire, mert érzékenysége a színekben s a rajzi finomság, ami a gobelineket és terveket jellemzi, egyenes ágon a háttérbe vonult-szorult Fialka Olga művészetében gyökerezik.

Több, mint bűn, hiba lenne elhallgatni a Ferenczy család indulásának és a dolgos légkör megteremtőjének, az anyának felbecsülhetetlen jelentőségét.

(Katalógus, Budapest, 1968)

Noémi éppen ezzel a ritka műfajjal jelentkezett, annál is érdekesebb, mivel rajzi és festészeti tanulmányait illetően csaknem autodidaktának tekinthető.

Abban a környezetben, amelyben felnőtt, természetes adottság volt a művészethez való vonzódása. Édesapja, Ferenczy Károly, a modern magyar festészet kiemelkedő mestere, a nagybányai kolónia vezéralakja, három gyermekét szintén művésznek nevelte.

Valér, a legidősebb fiú festő lett, Béni — Noémi ikertestvére — szobrász, a magyar kisplasztika és éremművészet kiváló mestere. A Ferenczy-házban széles műveltséget kaptak és a legmagasabb művészi igényességre nevelődtek a gyerekek. A szülők három-négy idegen nyelven beszéltek, olvastak, s a zene és irodalom otthonos volt náluk. Nagyon megválogatott baráti körük a magyar szellemi élet elitjéből tevődött össze. Ez a kulturált életforma természetesen meghatározta a Ferenczy gyerekek érdeklődési körét. A két fiú már gyermekkorban döntött pályája felől, de Noémi nem egyhamar határozta el magát. Végül is Párizsba ment a Manufacture des Gobelins-be tanulni. Itt megismerte a mesterség minden alapelemét és finomságait, és máig is megőrizte a hautelisse (függőleges láncszálak) régi technikáját. Ám a Manufacture dolgozói idegen képet tettek át gobelinbe, mások által tervezett és rajzolt kartonok — a szövést szinte elleplező — másolását végezték.

Ferenczy Noémi, aki az önálló művészi koncepció tiszteletbentartására nevelődött, aki az egyéniséget hordozó, sajátos vonásokat kereste és szerette a műalkotásokban, nem volt képes a képszövést másodlagos szerepű tevékenységnek tekinteni. És bár adva voltak a nagy történelmi példák, a Raffaello- és Rubens-kartonok után készült gobelinek, Noémi a legkorábbi munkáitól kezdve önálló képi nyelvre törekedett a gobelin meghatározta formák között. Éppen ezért szövött képei az anyag adottságainak tiszta hangsúlyával, a sík ábrázoláshoz való hűségével az újkori gobelinművészet legnemesebb képviselői.

Művészi igényességének alapjait a szülői házban nyerte, de megerősítette és betetőzte Európa művészi centrumaiban, mint Berlin, Firenze, Párizs, Velence, Bécs stb., ahol 18 éves korától kezdve több mint 20 éven át ismételten hosszabb időt töltött, tanulmányozva nagy korok nagy művészetét.

Első nyilvános bemutatkozása 1916-ban az egész Ferenczy család műveiből rendezett kiállítás keretében történt. A művészcsalád munkái teljesen megtöltötték az Ernst Múzeum termeit, komoly sajtóvisszhangot keltettek és közönségsikert arattak. Noémi első szereplése édesapjának életében utolsó kiállítása volt, mert néhány hónap múlva fiatalon, alig 55 éves korában meghalt. Ekkor még valójában nem dőlt el, hogy Noémi a gobelint választotta művészi kifejezése eszközéül, mert bár 7 szép szőnyeget — köztük a *Teremtést* —, valamint számos tervet állított ki, de ugyanakkor bemutatta olaj-, tempera- és miniatűrfestményeit is. Kísérletezett tehát, kereste azt az anyagot és formát, amelyen keresztül a legtisztábban szólalhat művészi énje, szemlélete, a világról való ismerete. Életérzése ekkor még, éppen mert nagyon fiatal volt, vallásos-panteisztikus,

a valóságtól alig érintett. Világa a művészet körébe zárt, s a valóság jelentése csak annyi, amennyi a művészi kifejezés számára érdekes lehet. Ezért van az, hogy első gobelinjeihez a görög vagy keresztény mitológiából veszi tárgyát, s a *Teremtés* mellett a *Madonna* vagy *Vénusz születése* érdekli. Egyetlen aktualitással bíró terve ekkor *A honvéd mennybemenetele* (1916).

Az 1913-ból származó *Teremtés* a gótikus templomok üvegfestményeinek kompozíciós rendszeréből és színvilágából táplálkozik, ugyanakkor a régi francia „verdure"-ök dús flóráját is tartalmazza. A naiv figurák mellett a fák és állatok rajza — a dekorativitás határáig — reális, és különösen szép a bordűrt képező számtalan fajta virág.

Két év múlva, 1918-ban az édesapa emlékkiállításán ismét részt vettek a Ferenczy testvérek. A katalógusi előszóban a rendező Lázár Béla így írt: „Az apai ház szelleme, mely a középkori művészek aszkétikus művészetkultuszával rokon, él bennük újra és tovább, a mesterség szeretete, az anyag tisztelete, az érzés tisztasága, a szent célok nemessége, a munka felemelő érzése. Most is formál, fest, rajzol, sző, hímez, farag, mintáz, karcol, marat, öntet a három testvér, mindig magáért a munka szeretetéért, rajongó lélekkel. És kezük között ég a munka..."

A gobelinszövés hosszadalmas, kontemplatív tevékenység, különösen, ha a szövő a maga álmait realizálja a színes szálak szövevényéből számottevő műalkotássá. Két év — ami a két kiállítás között eltelt —, nem nagy idő, és Noémi mindössze két új szövött képpel szerepelt, a *Menekülés Egyiptomba* és a *Nő madarakkal;* ezenkívül sok rajz, akvarell és gobelin-terv egészítette ki kis kollekcióját. A *Menekülés* hidegkék és zöld színeivel és fantasztikusan gazdag növény- és állatábrázolásával még bizonyos fokig rokona a *Teremtés*nek. De kompozíciója már szabadabb, ha többé-kevésbé szimmetrikus is, és az előtér középpontjába helyezett, szürke csacsin ülő Mária köpenyének pirosa és a bordűrben sorakozó gyümölcsfüzér optimizmust sugároz, bizalmat az élet iránt, a háború kellős közepén. A jelképi sűrítés minden művének sajátja, de itt találkozunk először félreérthetetlen utalással, hogy meg kell menekülni a gyilkolás elől, mert az élet csodálatosan gazdag, terített asztal is lehet. Panteizmusa, tehát rajongása a természet iránt még teljesen kifejeződik, de talán van már valami többlete, az az optimizmus, ami a valóságban gyökerezik.

Ez a kiállítás az első világháború utolsó évére esett, és a háború kegyetlen négy esztendeje rendkívül kiélezte azokat a társadalmi kérdéseket, amelyekre a haladó magyar polgárság és különösen az értelmiség már a századforduló óta kereste a választ. Ködös-idealisztikus világnézetek labirintusában bolyongva kereste a megoldást értelmiségünk színe-java, és valami meg nem határozott „testvéri idea" terjedt közöttük. Ám ugyanakkor jelentkezett irodalmunkban és művészetünkben egy igen jelentős kritikai realista vonal, amely megmutatta a társadalom adott valóságát, tehát azt, hogy például testvériség kik között lehetséges. Az 1918—19-es forradalom határozott választ adott erre a kérdésre,

és törvényszerű volt, hogy az az értelmiség, amely évek és évtizedek óta az élet értelmének és céljának megértésére törekedett, amely már osztálykérdéseket feszegetett: teljes súlyával a forradalom mellé állt és az avult társadalmi rendet felváltó újat, a munkája szerint értékelt ember társadalmát támogatta, építette.

Az új rend elbukott, mert erős volt még a régi — határainkon innen és túl —, de az emberekben megvilágosodott a változtatás szükségessége.

Ferenczy Noémi már a háború alatt ahhoz a fiatalsághoz csatlakozott, amely a vérontás hiábavalóságára hívta fel a figyelmet, amely bátran szembefordult az igaztalan és idegen érdekeket szolgáló háborúval. Panteizmusát felváltotta egy még nem teljesen kiforrott kollektív érzés, ahhoz azonban elég erős, hogy ábrázolásainak új, meghatározott jelleget adjon. *Harangvirágok* (1920) és *Nővérek* (1921) című képein még a természet és az ember egyoldalú viszonyát láttatja, de a húszas évektől kezdődően valóságérzéke megszilárdult, és mitikus-jelképes világából a földi ember felé fordult, az ember felé, aki nem *egy* virág a többi közt a természet nagy kertjében, hanem ura és formálója annak. A dolgozó ember jelenik meg szőnyegein páratlan monumentalitással, archaikus egyszerűségben, a minimumra redukált formákkal, de gazdag színességben. Ez a színesség azonban nem sok színt, hanem kevés színnek végtelen árnyaltságát jelenti.

1920-tól Nagybányán élt és dolgozott, majd később Bécsben és Berlinben, így hát érthető, hogy külföldön jobban ismerték és becsülték, mint az elhagyott hazában. Berlinben például 1923-ban Bruno Paul, a híres építész, az Iparművészeti Főiskola igazgatója tanszéket kínált Ferenczy Noéminek. Bécsben az osztrák állam által 1924-ben rendezett Internazionale Kunstausstellungra (Nemzetközi Kiállítás), ahol a XIX—XX. század nagy európai mestereit mutatták be, a magyar művészet képviselőjeként egyedül Ferenczy Noémit hívták meg.

Sokévi vándorlás és szüntelen munka után 1925-ben újra kiállított a Nemzeti Szalonban, fivérével, Ferenczy Bénivel együtt. Ekkor már gazdag kollekcióval jelentkezett, és a 12 szőnyeg mellett, melyek az 1913-tól 1925-ig való fejlődését mutatták, sok tanulmányrajzot, még több akvarelltervet és kartont állított ki. Tervei és kartonjai természetesen előkészületek a gobelin-kivitelezésre, és sommás formáikkal, szilárdan elhatárolt tömegeikkel és nem utolsósorban sík kompozíciójukkal teljesen az anyagba való áttételt szolgálják. Rajztanulmányai szintén a gobelinben való gondolkodás, illetve képzelet termékei, akvarelljeinek azonban igen sajátos, önálló műfaji élete is van, és minthogy nagyon egyéniek és kerek egészek, sok műértő ezeket az akvarelleket külön és különösen értékelte.

Az 1925-ös kiállítás anyaga világosan megmutatta a művész útját és az 1913-as *Teremtés*től, melyen még a francia katedrálisok ablakainak és a flamand-francia verdure-öknek a hatása látszik, egészen az 1925-ös *Korhadt fá*ig vagy *Magvető*ig, melyek óriási változást és fejlődést mutatnak. Mennyire leegyszerűsö-

dött, mennyire emberközpontúvá lett művészete, és milyen monumentálissá lett az *ember* ezeken a szőnyegeken. A jelképes beszéd egyre nyíltabb, félreérthetetlenebb, és munkaábrázolásain a legszükségesebb eszközök mellett — balta, ásó, kasza stb. — a bordűrökön is aláhúzza a kép igazságát. Fejszék és búzakalászok, virág és gyümölcs vagy lánc képezi a bordűrt, és a *Fahordó nő* első változatán már 1925-ben sarló és kalapács, a világ első szocialista országának félreismerhetetlen emblémája képezi a bordűrt. A szőnyegek formája is megváltozik, az új mondanivalóval újfajta ábrázoláshoz igazodik. Az addigi négyzetes vagy fekvő téglalapot felváltja a magas, álló téglalap forma, melyet betöltenek a nagy összefoglaló tömegek. A háttér szerepe sohasem alárendelt, és bár mindenkor síkban marad, az emberi alak adekvát világát jelzi. Talán kissé mereveknek tűnhetnek ezek a nagy, egyes figurák az előzőkhöz — a csaknem mindenütt dús növényzettel, állatokkal benépesített környezethez — képest. De éppen ez a legszükségesebbre redukált ábrázolás, minden feleslegesnek az elhagyása, a mondanivalóra koncentráltság adja szilárdságát és heroizmusát az ábrázolásnak, a munkának és munkásnak s e kettő viszonyának. Különleges szerephez jutnak a kezek, akár munkaeszközt szorítanak, akár puha gyengédséggel nyúlnak egymás felé.

Az 1925-ös kiállításon szereplő egyalakos kompozíciókban szimbolizmusa a szocialista eszmék szolgálatában áll. Ha csak a *Korhadt fa* című szőnyegét tekintjük (külföldön: magántulajdonban) — amelyet néhol *Fehér ember baltával* címen reprodukáltak —, nyilvánvaló a jelképes beszéd szándéka. Sötétbarna alapon egy fehérruhás ember kivágja a világosbarna, lombtalan, száraz fát. A háttérből azonban rózsaszín csillagvirágaival integet az új, az eleven. „Döntsd a tőkét" — írta később „a költő, a rokon", s ha a vers a tőke egyetlen, a szocialista ember számára egyedüli jelentőségű fogalmát adja, a képi ábrázolásban természetszerűen a színnel, formával, kompozícióval kifejezhető jelenik meg.

E kiállítás után — amelynek ismét hatalmas sajtó- és közönségsikere volt — végleg letelepedett itthon, szakadatlanul dolgozott, de éveken át ismét főleg külföldi kiállításokon szerepelt. Így Róma 1928 (Magyar Művészet Kiállítása), Berlin 1929 (Galerie Wiltschek). Erre a kiállításra például Friedländer, berlini múzeumigazgató kérte fel Noémit, és többek közt a *Rothe Fahne*, a német KP lapja hosszan méltatta munkáit. Ekkor lépett be a legális pártba. A német kritikák hatására Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum akkori igazgatója meleg hangú levélben gratulált a művésznőnek. Ezután Drezda 1930 (Kunstgewerbe Múzeum), Párizs 1931 (Grand Palais) és Párizs 1937 (Világkiállítás). Ezek a külföldi kiállítások mindig nagy sikert hoztak, de egyben azt is jelentették, hogy a vásárlások által számos munkája kinnmaradt, és Bukaresttől Londonig és New Yorkig csaknem minden ország múzeumában és főleg magántulajdonban vannak Ferenczy Noémi gobelinjei.

Munkáinak hosszú külföldi vándorlása után 1931-ben újra kiállított itthon az Ernst Múzeumban. Egy-két régi darabja mellett az újakról leolvasható fejlő-

dése, érdeklődésének új vonala. Ezekben az években, 1926-tól kezdve szőtte a nagyszerű fejeket — itt szerepelt először a *Fej virágok között* —, amelyekben újfajta monumentalitással és különös szuggesztivitással találkozunk. Ezekben a termékeny években születtek a *Fej harkállyal és baltás bordűrrel* (1926), a *Parasztfej kaszával és kalászos-kévés bordűrrel, valamint sarló és kalapáccsal a négy sarokban* (1926), *Fej lángbordűrrel* (1926) és a *Fej kevés bordűrrel* (1929). Ezek a fejek még többet, még közelebbit mondanak el az emberről, és mindegyike kissé önarckép is, de határozottan az a későbbi, 1933-as *Szövő* fej, valamint az egészalakos *Szövőnő* (1933).

A harmincas években új lendülettel dolgozott, és több ízben kiállított. Részt vett az első, 1933-as, úgynevezett Nemzeti Kiállításon. 1934 februárjában a Nemzeti Szalonban egy csoportkiállításon, ahol már a *Kőműves*, a *Pék* és a *Szőlőmunkáslány* szerepelt. Ugyanez év decemberében a KÚT (Képzőművészek Új Társasága) kiállításán mutatta be a *Madonnát* és az *Öntözést*.

A Fränkel Szalonban 1937 szeptemberében gyűjteményes kiállítást rendezett, ugyanez évben vett részt a párizsi Világkiállításon is, de ezután tíz évig semmiféle kiállításra nem küldött be művet. A harmincas években tehát témaköre kiszélesedett, emberábrázolása oldottabb lett. Archaikus zártságú alakjai megmozdultak, ha nem is nagy lendülettel, és a munkaeszközökön kívül a munka tárgya is jelentős szerephez jutott a kompozícióban. A már említett *Szövőnő*, bár megtartotta szélesen összefoglalt formáit, de mozdulata szabadabb, s az előtte álló szövőszék világosan értelmezi ezt a mozdulatot. Így van ez a *Péknél* (1934), ahol a síkba feszített interieurt — kemencét és kenyerekkel megrakott polcokat — látunk, vagy a *Zsindelyezőnél* (1935), ahol a már felrakott, vidám rózsaszín zsindelyeket átlósan választja el a kékesszürke gerendázattól, s a kuporgó munkás mellett ott áll, függőleges elemként, a zsindelyt tartó faalkotmány. Rokon kompozíciós ritmusra épült a korábbi *Pásztor bárányokkal* (1931) és a *Házépítő* (1932), a fő figura körül egymás fölé és mellé helyezett ház- és bárány motívumokkal. Az ismétlődő formák jellemzik a harmincas évek második feléből származó, csodálatosan költői tájképeket is. Nem a zsúfolt, franciás növényvilág ez többé: hanem a legkevesebbel legtöbbet kifejező modern és tiszta gobelin-nyelv. Már az 1932-ből származó *Alvó pásztor* virágkörnyezete is redukált, és a kicsi bokrok, meg egy csiga, szabálytalan láncban őrzik az alvó álmát, de az ismétlést a bordűr egy irányba fordult bárányai adják. Ám a *Tavasz* (1935) meleg barna dombján ritmikusan ismétlődő világos, kékesszürke szőlőkarók mellett bíbor kis tövek nyújtózkodnak, közöttük két hamvas rózsaszín virágzó fa és felettük egy elszálló madár. A kontrapontos zene képi formája ez, de kép, minden négyzetcentiméterén gazdag színességű, festői koncepció.

A *Tavasz* másik változatán megjelenik újra az ember, és egy kis, narancsszín ruhás lány villanó kék kapával dolgozik, de az *Irtás* (1939) ismét a „paysage pure", a tiszta tájképek sorából való, és bár a motívumismétlődés itt is jelen

van, a dombok vonala és a heverő fatörzsek fekvése ellentétes irányú, de egymást támogató, virágokkal és fatönkökkel bontott, átlós ritmust adnak.

Ezeknek az éveknek a legszebb figurális kompozíciója a *Múzsa* (1937). Valami „ars poeticá"-nak lehetne mondani, mert a kompozíció nagyvonalúságában, színeinek tündöklő szépségében — azúrkék alapon kis szürke asztal előtt ül a hidegsárga ruhás, monumentális nőalak és nagy könyvbe ír, bordűrjén a tavasz rózsaszín kicsi fái sorakoznak — kissé összefoglalása minden addiginak. Ez a mű a határtalan optimizmus, a halhatatlan alkotóerő páratlan kifejezése. A korábbi *Madonna* (1932) még a szép fejekhez sorolható, a *Szőlőmunkásnő* — a ruha kék színét a szürke fatörzsek kapcsolják a korsó hangos pirosához és a bordűr bikavér bíborához — még a nagy egyalakos kompozíciók, a *Fahordó nő*, a *Magvető* stb. testvére; de a *Bárányos* (1935—36) mindkét változata, mely csak színmegoldásban eltérő, a *Múzsa* egyenes előzménye.

Minden eddigi képe saját iniciatívából született, mély eszmei tartalommal bíró, és a haladás szolgálatában készült. A harmincas évek legvégén azonban hivatalos megbízást kapott. Valójában Nyíregyháza város számára rendelték meg a Szent Istvánt ábrázoló, csaknem 10 négyzetméteres kompozíciót. E megbízás körülményei jellemzők a horthysta kultúrpolitikára. Mivel Ferenczy Noémi a Párizsi Világkiállításra nem volt hajlandó kölcsönözni gobelint, mondván, hogy tőle még sose vásároltak, elvitték hát a múzeumok tulajdonában levő régi képeit. Ezeknek azonban olyan sikerük volt Párizsban, hogy meglepte az itthoni művészetpolitikusokat, és gyorsan jóvá akarták tenni az addigi mulasztást. Elhatározták, hogy megbízást adnak egy nagyobb munkára, de előbb rendőrségi információt kértek Ferenczy Noémi politikai megbízhatósága felől. A rendőrségen azt a választ kapták: „Ferenczy Noémi nem viselt hivatalt a Tanácsköztársaság alatt, de barátai mind kommunisták." Noémi helye a világban és egyáltalán nem titkolt világnézete természetes ellenállásra talált a fasizmusba egyre mélyebben zuhanó ország művészeti hivatalnokai előtt. Első, gyönyörű tervein tarisznyás magyarok járulnak az országalapító elé, de a népnek ez a jelzése is felháborította a megbízó művészetpolitikusokat. Csak egyévi huzavona és bizonyos változtatások után kezdhetett hozzá az óriási munkához. A rózsaszínes épülő fal — az épülő ország jelképe — előtt aranysárga palástban ül a király, és szürkésrózsaszínben nemes urak állnak elébe. De ha kedves tarisznyásait leparancsolták is a képről, egy fiú, karjában báránnyal, mégiscsak a nép képviselőjeként áll a többi között a végleges megoldásban (1940—41).

A háború alatt is szüntelenül dolgozott, és csak akkor hagyta abba, mikor feje felett lebombázták a műtermet. De még a vak pusztításban is volt valami kímélet: szövőszéke a készülő munkával érintetlen maradt. A felszabadulás után teljes erővel az új élet felé fordult, és 10 évvel a legutóbbi gyűjteményes kiállítása után az MKP II. kerületi helyiségében gyönyörű kiállítást rendezett. Itt szerepelt többek között két olyan képe, amely 1945 után készült, az egyik a *Fahordó nő* új változata, a másik a *Rügyező fa*, melyet a művész a *Köztársaság*

fájának — mely még csak rügyezik — nevez. Új, szabad életünk minden eseménye visszhangra és kifejezésre talál Ferenczy Noéminél. Az első évek impozáns felvonulásait sommázta a *Felvonulók*ban, a sötét, melegpiros háttérre rajzolódó, szürkés-kékes alakokban — a tömeg egymás mellé és fölé állított alakokból áll, a régről ismert motívumismétléssel, átlós kompozícióban, melyet a világospiros zászló függőlegese tör át. A *Centenárium* — magányos lányalak táblát tart Petőfi-idézettel — 1948. március 15-ére készült. Az *Összefogás* két nagy munkásalakja, egy régebbi terve a fizikai és szellemi munka egyesülésének művészi és történelmi dokumentuma. A *Lánykoszorú* felszabadulásunk 10. évfordulójára készült, a békés élet ünnepi pillanatainak megragadó ábrázolása. Az *Anya gyermekével* szintén a béke és a békés jövendő szépséges szimbóluma.

Nem sorolható fel és nem elemezhető mind az itt kiállított és különösen a sokkal több és hozzáférhetetlensége miatt ki nem állított mű. Tervek és kartonok pótolják azokat a műveket, melyeket eredetiben nem mutathatunk be, és ezek kiállítása segít hozzá, hogy végigkísérjük az alkotó folyamatot, egy-egy mű születésének különböző állomásait.

Ferenczy Noémi 1948-ban az elsők között Kossuth-díjat kapott, de művészetét még ma sem értékeljük valódi értéke szerint. 1947 óta nem volt gyűjteményes kiállítása, pedig anyaga lett volna, hiszen számos műve került külföldre is, hivatalos ajándékozás formájában. Művészeti életünkben a realizmus követelményét kiterjesztették olyan műfajokra is, amelyekben ez egyáltalán nem előfeltétele a művészi minőségnek, a kifejezés erejének, teljességének. Ilyen műfaj a gobelin, amely dekoratív célzatú. A faliszőnyeggel kapcsolatban nem lehet azokat a kritériumokat felállítani, mint a táblaképekkel vagy akár a freskóval szemben. Az ismérveket a mű maga és abból is a legjobb, a legtipikusabb diktálja. A XIII. századtól napjainkig a síkban komponált, leegyszerűsített gobelinek voltak a legszebbek. S ez az egyszerű formavilága mag a színességében mindenkihez szóló volt, még akkor is, ha maga a gobelin — a kézzel szövött s különösen a művész által szövött — kissé arisztokratikus művészet, éppen mert kevés, egyedi darab készül belőle.

Magyarországnak van egy különlegesen nagy művésznője, egy különlegesen ritka műfajban, amelynek egész Európában alig találni különb művelőjét.

Mi valóban „tékozló ország" vagyunk, de ennek felismerése vezessen oda, hogy használjuk jobban értékeinket. A kultúrdiplomácia a leghatékonyabb a világon, és ahogy Bartók Béla zsenije óriási szimpátiákat és megbecsülést szerzett hazánknak — mely őt nem értékelte igazán —, úgy áll ez Ferenczy Noémi művészetére is. Legyünk büszkék és hálásak, hogy ez a kis Magyarország ilyen nagy művészeket terem, s hogy náluk beigazolódik a régi tapasztalat: a haladás fáklyavivői mindig a legkiválóbbak voltak. Ferenczy Noémi vitán felül ezek sorába tartozik.

(Katalógus, Budapest, 1956)

Ferenczy Noémi, Béni ikertestvére, zsenialitásban is azonos vele. A művelő-emelő légkör, a művészet mindent átható atmoszférája nevelte a Ferenczy gyerekeket. A háttérben maradó, ugyancsak festőnek indult anya, a lenyűgöző, megalkuvást nem ismerő apa és a fivérek ingadozás nélküli választása Noémit is a művészet felé hajlították. Nem könnyen, nem azonnal döntött, de mikor Párizsban a Manufacture des Gobelins-ben tanulni kezdett és megismerte e szép mesterség alapelemeit és árnyalatait: életreszólóan szövetkezett a szövőszékkel. És bár a Manufacture-ben idegen, mások által tervezett kartonokat tettek át anyagba, Noémit sem a hagyomány, sem a gyakorlat nem szoríthatta erre. Már legkorábbi munkáiban is sajátos mondanivalóját önálló képi nyelven igyekezett megfogalmazni, tiszteletben tartva anyagának törvényeit. Kezdetben a francia és flamand gobelinek dús mintázata fonja körül bibliai figuráit, de az első világháború élménye felébresztette vallásos-panteista álmaiból, és az érzékelhető valóság felé fordult.

Első ízben 1916-ban az egész Ferenczy család műveiből rendezett kiállításon szerepelt az Ernst Múzeumban. Két év múlva a közben elhunyt apa emlékkiállításán vettek részt a Ferenczy testvérek. Szerzetesi szorgalom és odaadás társult rendkívüli tehetséggel — ez a Ferenczyek művészetének legjellemzőbb vonása. Noémi egy-egy falkárpitját a rajzok, akvarellek és kartonok százai előzték meg. Ezek a látszólag előkészületi munkák többségükben önálló létű alkotások, különösen az akvarell- vagy gouache-képek számítanak teljes értékű műveknek. Távolodva a francia „verdure"-ök dús, mindent elárasztó növényvilágától, egyre nagyobb szerephez jut kompozícióiban az Ember. Az 1924-ben készült *Korhadt fa (Fehér ember baltával)* már az embert, méghozzá — a maga egyszerűségében monumentális — cselekvő embert ábrázolja. Jelképes ábra ez, a korhadt, fáradt, meleg-szürke törzset dönti a kék balta, s mögötte felragyog rózsaszín virágaival az új, az eljövendő. A jelkép mindvégig lényeges eleme műveinek, és munkaeszközökben, főleg a képek szegélyein jelenik meg. A húszas évek második felében kezdte szőni a nagyszerű, különös szuggesztivitású fejeket, melyekkel mintegy premier planba hozza alakjait. Ilyen a *Parasztfej kaszával*, bordűrjén kalásszal és kévével, négy sarkában a sarló-kalapács emblémájával, minthogy alapvető humanizmusával azokhoz tartozónak vallotta magát, akik vetnek-aratnak, házat építenek, kenyeret sütnek, növényt és állatot nevelnek, vagyis a dolgozókhoz. S ha munkaábrázolásain mindenkor megmaradtak is archaikusan zárt formáikban, általánosításukban egyéniek, mert csaknem minden figura és fej önarckép, Ferenczy Noémi jellegzetes, kissé szögletes, kortalan lényét foglalja magában.

Fáradhatatlan munkája szép eredményeit, ha nem is túl gyakran, bemutatta a magyar közönségnek, s mindenkor nagy sikerrel. Ám a következményeikben

is jelentős elismeréseket főleg külföldön aratta. Bécs, Berlin, Drezda, Róma, Párizs voltak emlékezetes állomásai, és Berlinben például 1923-ban főiskolai tanszéket kínáltak neki, amit itthon csak a felszabadulás után ért el. Mint pedagógus is hasonlíthatatlan volt, mert az a néhány fiatal, akit szárnyra bocsátott az Iparművészeti Főiskoláról, megkapta tőle mindazt, ami mesterségben és emberségben a művészet alapját képezi, vagyis a maximális tudást, anyagismeretet, a szövött kép parancsoló törvényeit, korszerű kifejező eszközeit, s a mindenkor emberközpontú témaválasztást. Végül, de nem utolsósorban, azt az egészen magas rendű művészetikát, ami Noémit jellemezte. Művészetének fejlődésvonala tiszta, logikus, nincsenek benne nagy ugrások vagy fordulatok. De mindaz, ami lépésről lépésre formálta és a monumentális összefoglalásokig elvezette: maga a történelem. A kor, amelyben élt, ugyan elég nagy és drámai fordulatokkal szolgált, hiszen háborúk és forradalmak váltakoztak a kétes béke éveivel, s majd eljött a felszabadulás meghatározó élménye. Ám a gobelinszövés hosszadalmas, lassú munka, s míg a közvetlen élményből — vázlatok és tervek sokaságán át — szövött kép lesz, a valóság higgadt, tiszta képletévé válik. Csaknem félszázados alkotó tevékenysége során egyre gazdagabb, egyre színesebb — kevés szín végtelen árnyalataival — a kezéből kikerülő mű. S ha a *Múzsa* (1937) kompozíciójának nagyvonalúságában és színeinek csodás összhangjában ars poeticának tekinthető, úgy az 1945 után készült művei közül a szabadság énekének nevezhetjük a *Rügyező fát*, amit a művész maga a *Köztársaság fájának* (1946) nevezett. Ez a kivételesen nagy művész, aki egy-két alakos kompozícióiban monumentálisan ábrázolja és láttatja az alkotó embert, a modern magyar művészet legnagyobb alakja a saját műfajában. Munkásságát az elsők között tüntették ki Kossuth-díjjal.

(Katalógus, Budapest, 1968)

A FERENCZY IKREK 80. SZÜLETÉSNAPJÁRA

A modern magyar művészetben különleges jelenség volt az 1890. június 18-án született Ferenczy Béni és Noémi. Aszketikusan keskeny fej, vékony bőrű finom arc és világos szemek. Elegáns megjelenés, soha egy feltűnő darab a ruházkodásban. Noémi meg szinte évtizedekig ugyanolyan szabású, kissé zsákszerű, de roppant drága szövetekbe öltözködött. Mindezt azért kell emlegetni, hogy láthatóvá idézzük őket. Az ikrek állítólag egyidőben szoktak meghalni; Béni Noémit csaknem tíz év múlva követte, 1967-ben, de a szobrász utolsó évtizede már hatalmas küzdelem volt a betegség ellen, az alkotóerő megtartásáért.

Ferenczy Károly és Fialka Olga ikergyermekei olyan öröklött tulajdonságokat hoztak, s olyan légkörben nőttek fel, ami meghatározta útjukat. A folyton művészek közt forgolódó gyerekeket az elsőszülött Valérral együtt a nagybányai kolónia művészi következetessége — hiszen éppen apjuk volt e nemes konokság legjobb képviselője — és a szülői házat jellemző páratlan műveltség formálta.

Talán egy kicsit üvegbura is volt ez a szellemi kör, legalábbis Valér emlékezete szerint. Az anya, Fialka Olga már képzett és sikeres művész volt, amikor feleségül ment a fiatal gazdász unokaöcshöz, aki egyszeribe elkezdett rajzolni, és ha nem is túl gyorsan, de szívósan haladt tanulmányaiban, s hamarosan túlhaladta feleségét, mert az gyermekei nevelése miatt lemaradt. Az apa minden erejét, idejét és érdeklődését a festésnek adta, s házasságuk első tíz évében folyton vándoroltak — Róma, Nápoly, München, Szentendre, Nagybánya, végül Budapest — a tanulás és az alkotói feltételek érdekében.

Így lettek a gyerekek többnyelvűek, s a nagybányai letelepedés után a két fiú rendszeresen bejárt a festőiskolába, de Noémi ehhez semmi hajlamot nem mutatott. Otthon további nyelveket, művészettörténetet, irodalmat szinte észrevétlenül tanultak, s ezáltal szabályos iskolázottság nélkül is — mint Noémi esetében — kifejlődött esztétikai és kvalitás-érzékük.

Béni Firenzében és Münchenben tanult, s nem utolsósorban Bourdell és Archipenko tanítványa lett Párizsban. Első két szereplése a nagy családi kiállításokon volt az Ernst Múzeumban 1916-ban, és rá két évre az apjuk halála utáni emlékkiállításon. A Tanácsköztársaság kulturális tetteiben direktóriumi tagként vett részt, s a bukás után emigrált. Bécsben és Berlinben élt, s már 1924-

■ **111. Ferenczy Noémi (1890-1957): Felvonulók, 1945-1950**
faliszőnyeg, 210X155 cm / Kulturális Minisztérium

A művész, a faliszőnyeg műfajának és anyagának megfelelően, a dekoratív síkdíszítés keretei között oldja meg választott témáját. A zászlós, felvonuló tömeg nem térben jelenik meg: az alakok egymás fölött, egymást részben takarva, egyenes sorokban töltik be a szőnyegfelület nagy részét. Csak a bal felső sarok rézsútos „levágása", a zászló vonala kelt térképzetet. A faliszőnyegnek közvetlenül a felszabadulás után készült első akvarell-terve már a későbbi végleges kompozíció szellemében és érettségével született, folytatva az előző korszak szocialista művészeti hagyományait. S habár ez a kapcsolódás áttételes (műfaji-technikai okokból sem lehet közvetlen: a két világháború közötti szocialista művészetben csak Ferenczy Noémi vállalkozott a hosszadalmasan készülő és drága technikájú faliszőnyeg alkotására), mégis ezeket az előzményeket idézi az egységnek és az erőnek képileg kompozicionálisan egyöntetű kifejezése. Ezt hangsúlyozzák a színek is, hasonlóan a *Két munkás* című, 1945-ös faliszőnyeghez: a téglavörös háttér előtt a kékek és sárgák finom, halvány árnyalataiban megoldott alakok jelennek meg. Összevetve Ferenczy Noémi-nak ezt az alkotását korábbi műveivel, figyelemre méltó, hogy megszűnt a bordür azelőtt annyira fontos értelmező szerepe: magának a szőnyegképnek a jelentése annyira teljes, hogy minden további „kommentár" fölöslegessé válik.

Avadé Nóva: Munkásáhrázolás a magyar lyitőmüvészetben
Bp. Kossuth 1976

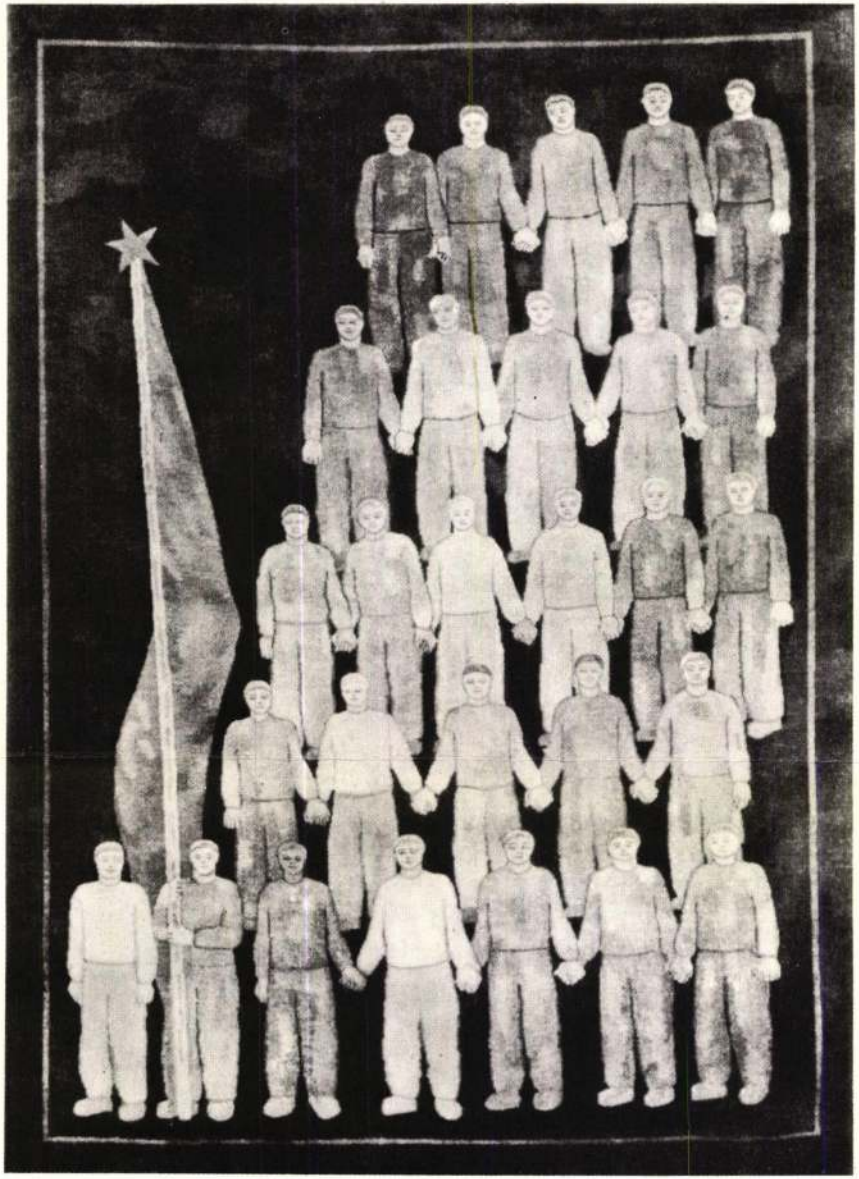

■ **112. Bokros Birman Dezső (1889-1965): Dunavölgyi népek kórusa, 1946**
bronz, 23,5 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

■ **113. Kmetty János (1889-1975): Kórus, 1948 k.**
papír, ceruza, 9,9X8,5 cm / Budapest, magántulajdon

A rokon címek ugyan más-más témát és műfajt fednek, a hasonlóság azonban nem véletlen, hanem arra utal, hogy milyen különböző módokon keresték művészeink a felszabadulás után az összetartozásnak, szolidaritásnak képi megoldásait. Bokros Birman Dezső négy egymás mellett álló alakból komponált kisplasztikája voltaképpen emlékműterv. Maga az emlékmű nem készült el, de így is világos a művet érlelő gondolat: a népek békés egymás mellett élésének eszméje. A „kórus"-téma azt is sejtetni engedi, hogy mennyi közös hagyomány – történelmi mozzanattól a népköltészetig – köti össze a Duna-völgyi népeket, mennyi mindenre kell visszaemlékezni ahhoz, hogy a múlton túl lehessen lépni. A tervezett alakok persze, inkább parasztok, mint munkások (a nemzeti hovatartozás könnyebb érzékeltetése érdekében), de ebben a felfogásban már, mondhatni, összemosódik a paraszt és a munkás típusa.
Kmetty János kis rajza egy sok rajzból, festményből álló sorozat része, a kórus-gondolat egy lehetséges változata. A konstruktív módon fegyelmezett fogalmazás teremt egységet, zárt embercsoportot, ahol a kórus inkább csak motívumbeli ürügy ahhoz, hogy az összetartozás, az egymásrautaltság képileg kifejeződjék.

Ferenczy Noémi

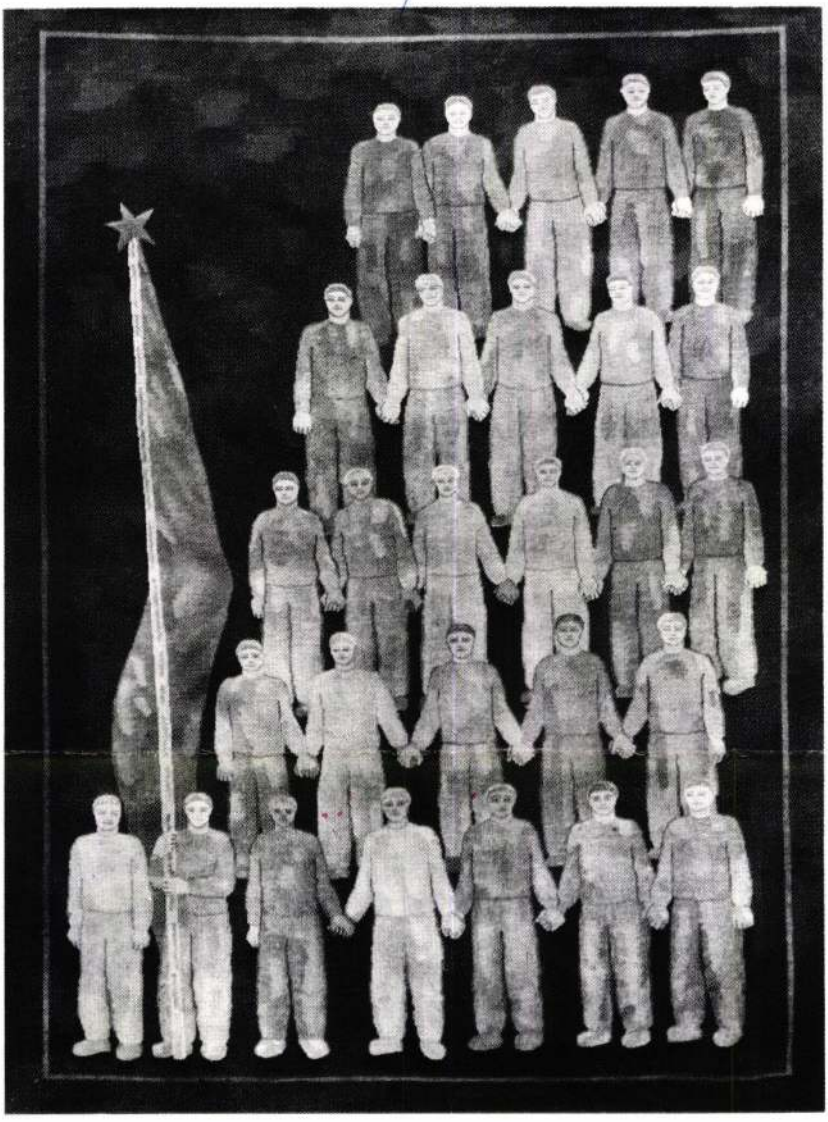

Ferenczy Noémi: Felvonulók. 1949.

Oelmacher Anna
A szocialista Szépírőiszet
nyomában
Bp. Kossuth 1975

Beck Ö. Fülöp: Ady relief. 1930-as évek

Ferenczy Noémi,

Korniss Dezső, Kernstok Károly, Spányi Béla, Csók István, Gulácsy Lajos, Mednyánszky László, Szőnyi István, Victor Vasarely, Czóbel Béla, Kmetty János, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Benedek Péter, Ilosvai Varga István, Mattioni Eszter, Molnár C. Pál, Istokovits Kálmán , Boldizsár István, Bortnyik Sándor, Keserü Ilona, Kondor Béla, Deim Pál, Anna Margit, Schaár Erzsébet művészek alkotásai szerepelnek az utóbbi évek aukciókiállitásain.

A művésznevek további felsorolását lásd: a 2.-es számu cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Perenczy Noémi, gobelinmüvén

L.: Ámos 7

—: Jestők . — — 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. szept. 4.

Ferenczy Noémi

1977. febr. 10. – én a Magyar Képzőművészet Szövetsége emléktábla lelepezésére hívja a címzetteket – V. Deák tér 3. sz. ház falán – a magyar képzőművészet öt kiváló művészét megörökítendő: Iványi Grünwald B., – Ferenczy Noémi, – Medveczky J., – Szentiványi L., – Kmetty J.

Meghívó.

1977. febr. 10.

Ferenczy Noémi

akvarellje van az Oltványi-gyűjte-
ményben - emlétve

Mügyüjtő 1975/1

2 old.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A 24. velencei biennálén a Ferenczy-család és Ferenczy Noémi egy-egy műve képviseli a magyar pavilonban a „szentendrei állam" alapítását.

Bodri Ferenc: Magyar képzőművészet a 24. velencei biennálén.

Tabán Magyar Nemzet, 1976. szept. 12.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Vágó Mária kis garzonlakásában még egyelőre együtt van hagyatéka: többi között a művész néhány gobelin-vázlata. (említve)

Kamocsay Ildikó: Beteljesült szerelem.

Ország-Világ, 1976. aug. 4.

Ferenczy Noémi, gobelin-művész

L.: Kmetty J.

– : Emléktáblán 7,

Népszabadság, Bp. 1977. febr. 11,

Ferenczy Noémi, gobelin-művén

A FERENCZY NOÉMI munkásságát bemutató előadás február 4-én, pénteken a Magyar Nemzeti Galéria klubjában technikai okok miatt elmarad.

— : Közlemény 9.

Népszabadság. Bp. 1977 febr. 4.

Ferenczy Noémi, gobelin-művei

l.: Ferenczy Béni

6.

– Ferenczy Béni – – – –

Népszabadság, Bp. 1977. febr. 26.

FERENCZY NOÉMI, iparmüész

Károly, Valér, Noéni és Béni emberábrazolásai: gesztuzokban, álszellemültségben mily egylényegüek. Ily erős a csaladi "kollektiv lélek"? A kamasz Valérról mintazott József azt az érzést tamasztja, mint Béni karcsú fiúszobra és mintha Károly favagói Noéminal élnének tovább. Néalakja ik nagytestüek, nem rubensiek, de bajosan törékenyek, szinte kicsit dekadensek. 4.old

JÁNOSY ISTVÁN: A Ferenczy csalad, 2.old

Mézzák, mézeumi Magazin, 1973. 1.sz. Bp.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L: Ferenczy Béni

-:Szentendrei nyár

Esti Hírlap, Bp.1977.márc.2.

2.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L:Kmetty János

-:Emléktábla

1.

Esti Hírlap, Bp. 1977 febr. 10.

Ferenczy Noémi, gobelin művész.

L:Barcsay Jenő

-: Barcsay és Kmetty kiállitások 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 febr. 8

FERNCZY NOÉMI, festő

Székesfehérvaxott az egykori Budenthazban megnyilt az Ybl -gyüjtemény kiallitása. Ybl Ervin hagyatékat mutatja be. Bútorok, iparmüvészeti és képzőmüvészeti gyüjteményét a magángyüjtemény sajátos hangulatában. -kiallitáson többek között szerepelt :Ferenczy Noémi is képeivel.

6.old

---Hirek, Krónika 6.old.

Múzeumi Magazin, 1969. 3.sz. Bpest.

Ferenczi Noemi

A bajai múzeum xxxxxxxxxxxx
törzsanyaga tartalmazza a művész alkotásait.

Pap Gábor: Kincsek és műkincsek....
Művészet, 1975. június - 7 oldal.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

megemlítve.

(Tóbiás Áron: hangjelvételek)

-; Késői beszélgetések Radnóti Miklóssal 39-52-ig.

Tiszatáj, Szeged 1977. máj. 3/XXXI.

Terenczy Noémi, gobelinművész

L: Bossos Miklós

Kántor Lajos: Emberi képek, hétköznapok 1013-1020 o.

Jelenkor, Pécs 1976. nov. 11/XIX.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

Gobelinjei nem azt akarjak elmesélni,hogy ilyen a mun
ka,a kőmüves,a kertész,a favágó,a szövőnő.A képmasok
egészen másról vallanak.Arról,hogy"Én szeretem azt az em
bert,aki értem és másokért végzi ezt a farasztó munkat
4.old

JANOSY ISTVAN: A Ferenczy csalad 2.old

Művesek, Múzeumi Magazin, 1973. 1.sz. pp.

Ferenczy Noémi gobelinművész

Szentendrén, a Ferenczy-Múzeumban láthatók Ferenczy Károly, – Béni, – Noémi- és Valér alkotásai.

Szánthó Imre: Szentendrei szeptember, Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 18.

Ferenczy Noémi
(1890-1957)

„Olvasó nő" Gouache 35,5 x 31
Sérült
Vételár: 4000 Ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógusa 1975 május

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Z: Hincz Gyula

— : Új képző művészeti ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. júl. 31.

Ferenczy Károly

Müve szerepelt a Kolozsvári Ernő mügyültő tulajdonában lévő alkotások kiállitásán a győri Xantus János Muzeumban.

Dévényi Iván ismertetése.

Vigilia 74/1o. 71o. o.

Ferenczy Noémi

Neve emlitve

Aradi Nóra: Az École de Paris és a mai fatisszőnyeg

Nagyvilág 69/4 586.o.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Kossuth-díjas.
(1948. III. 15.)

Tamás István: Az első Kossuth-díjak 18.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 4.

Ferenczy Noemi

Gobelinművész

Miltáhis

Kazogh Ahos: Lesenyai Márta . . .

Művészet, 1975. május - 34 oldal.

Ferenczy Noemi
Gobelin mintesz

Ferenczy Noemi sirenilelet
Lesenyei Márta alkotta.

Kocsogh Áthos: Lesenyei Márta . . .
Müvezet, 1975. majus - 34 oldal.

Ferenczy Noémi

Dési Huber Istvánt baráti,ismerősi körében tartoztak Kmetty János,Hincz Gyula,Ferenczy Noémy,Egry.

Dési Huber István:Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 264.o.

Ferenczy Noémi

Dési Huber István találkozott az uj magyar festészettel igy Egry, Berény, Kmetty, Derkovits, Czóbel, Farkas István, Kernstok, Kmetz Lampérth, Uitz, Nagy István, Ferenczy Noémi, Czóbel, Bernáth, Szobotka alkotásaival.

Dési Huber István: Művészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 8.o.

Ferenczy Noémi

életét is,müvészi munkásságát is a teremtő akarat hatja át- nem csupán stiláris ,szerkesztő értelemben.A gobelineket ugyanis nemcsak tervezi,hanem a kartonokat is ő késziti,sőt a képkárpitokat maga szövi meg.

Magyar Hirlap 1975/167 6.o.

Bojár

1974. X. 19. 18.45 TV
Képes Krónika 1021

/ zene. /

Ferenczy Noémi gobelin-művész

Három gyermeke közül a festői pályán tehetséggel induló Valér a tanitvány szintjén maradt. Noémi a modern magyar gobelin müvészet megteremtője lett, Béni pedig a korszak egyik legjelentősebb szobrásza, és éremmüvésze. Ferenczy Noémi nemcsak tervezte, hanem maga szőtte munkáit. Nagy szines foltokból alakitotta a képmezőt, melyben az emberi alakok monumentálissá nőttek.

/ zene. /

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 FEB

Noémi Ferenczy
Budapester Rundschau

1021

Die Holzträgerin
Gobelin aus 1924—25 von Noémi Ferenczy (1890—1957), der unübertrefflichen Meisterin moderner Gobelinkunst

Lebensn

Wohl
durch Effizienz

In der sozialistischen Gesellschaft ist die ständige und merkliche Erhöhung des Lebensniveaus der Bevölkerung ein unmittelbares und grundlegendes Ziel der Produktionssteigerung. Das wichtigste Mittel dazu ist die Entwicklung der Produktivkräfte, eine effektivere Produktion.

Lebensniveau ist ein Sammelbegriff, der sich aus vielen Elementen zusammensetzt. In den einzelnen Perioden des sozialistischen Aufbaus werden mal diese, mal jene Elemente der Lebensniveau-Entwicklung in den Vordergrund gerückt, und die konkreten Ziele müssen durch Kombination der verschiedenen Elemente bestimmt werden.

Grundlegender Faktor des Lebensniveaus ist das Einkommen, der Verdienst, dessen materiellen Inhalt jedoch die Qualität der Warenversorgung und die Bewegung der Verbraucherpreise beeinflussen.

In den letzten zwei Jahrzehnten verfolgte die USAP in ihrer Lebensniveau-Politik das Ziel, Quantität und Qualität der Verbrauchsgüter zu steigern. Daß diese Bestrebungen nicht vergeblich waren, beweist das gegenwärtig angebotene, breite Warensortiment.

Die zweite, gesellschaftlich bedeutende Zielsetzung der Partei war Ende der fünfziger Jahre, das Einkommen der Bauern dem Einkommen der Arbeiter anzugleichen. Als erste Schritte in dieser Richtung wurden die Ablieferungspflicht abgeschafft und die amtlichen Ankaufspreise für landwirtschaftliche Produkte erhöht. Die sozialistische Umgestaltung der Landwirtschaft, die Erstarkung der landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften und ihre vielseitige Unterstützung durch den Staat legten die festen Grundlagen zur ständigen Verbesserung der bäuerlichen Einkommen Der sichtbar höhere Lebensstandard der Bauernschaft beweist eindeutig, daß die Arbeitermacht nicht nur den wirtschaftlichen Aufstieg der Arbeiterklasse, sondern der ganzen werktätigen Gesellschaft fördert. Das vermehrte Einkommen der Bauern hat gleichzeitig zur Stabilisierung und zum schnellen Wachstum der landwirtschaftlichen Produktion beigetragen.

Damit die Einkommen der Arbeiter und Bauern auf dem gleichen Niveau bleiben, ist auch in der Zukunft große Aufmerksamkeit erforderlich. 1973 war es z. B. . notwendig geworden, die Löhne der Arbeiter in Großbetrieben außer der Reihe zu erhöhen, da sie nicht im glei-

Ferenczy Noémi:

Ferenczy Noémi:
Szövőnő, gobelinterv
←

Művészet, 1970 3. 19. old.

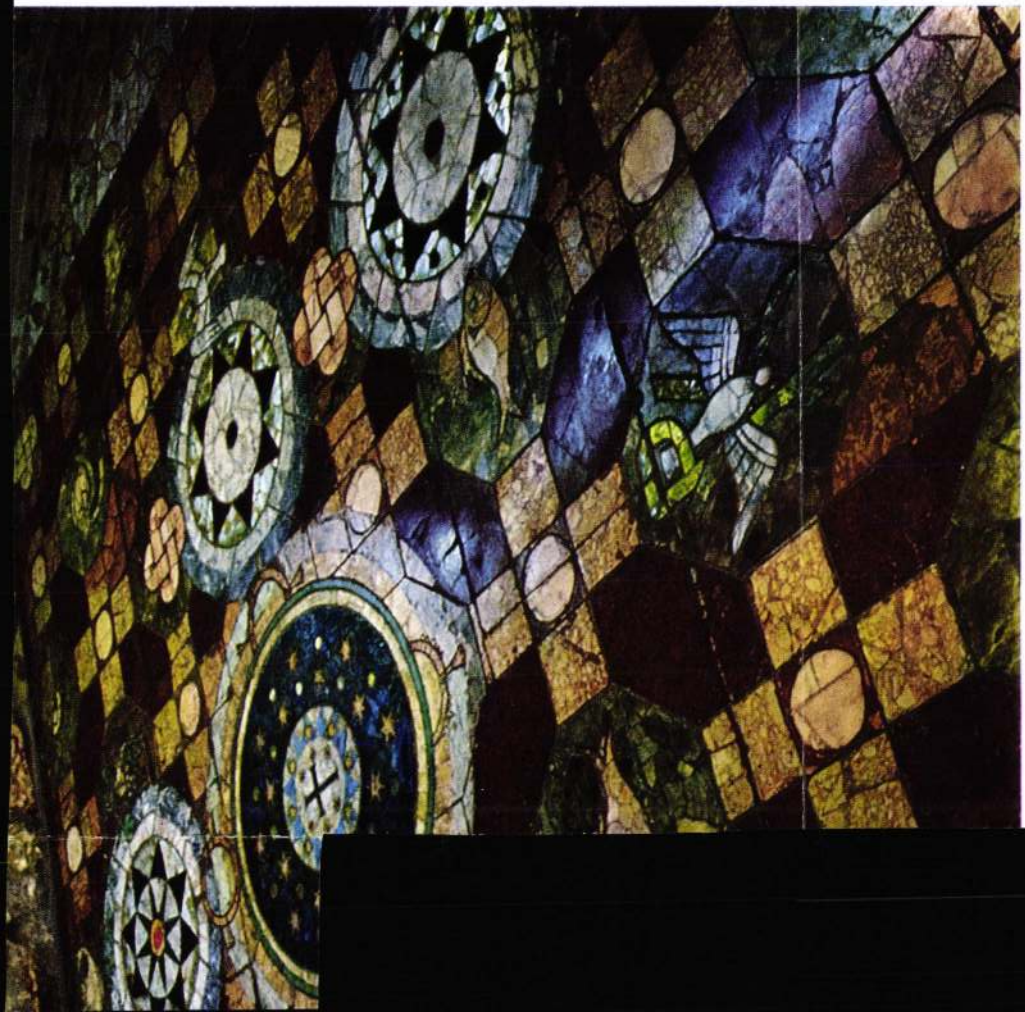

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726
1978 MÁR 7

FUTÓSZALAG

Ferenczy Noémi

1021

Ferenczy Noémi: Rügyező fa

Családos beutalók

Mint azt előző számunkban ígértük, ezúttal a családos beutalók jegyzékét tesszük közzé, hogy dolgozóink időben igényelhessék a nyári vakációra időzített beutalókat. Hogy kik kapják meg? Az majd az igénylések mérlegelése után derül ki. Íme a beutalók jegyzéke:

Balatonboglár, 2 felnőtt+3 gyermek június 22—július 5.
Nagymaros 1 felnőtt+ 1 gyermek, június 27—július 10.
Bakonybél, 2 felnőtt+1 gyermek, június 29—július 12.
Bakonybél, 2 felnőtt+1 gyermek, július 27—augusztus 9.
Sopron 2 felnőtt+1 gyermek, augusztus 16—augusztus 29.
Nagymaros 1 felnőtt+1 gyermek augusztus 22—szeptember4.

A beutalókat a műhelybizottsági titkároknál lehet igényelni.

Erről az üdülési formáról néhány hasznos tudnivaló:

Családos üdültetésben a gyermekek kétéves kortól vehetnek részt. (Kivéve a kismamás-kisbabás üdültetést, melyben a gyermekek 6 hónapos kortól üdülhetnek édesanyjukkal a kijelölt üdülőkben. Vállalatunktól egy „gyes"-en levő anyuka üdül március 8-tól gyermekével Sopronban.) A 2—14 éves korú gyermeket a szülők kötelesek kétszeri előzetes orvosi vizsgálatra vinni, amit a beutalójegyhez csatolt egészségügyi lapon kell igazolni.

Üdülésben ugyanis csak teljesen egészséges gyermek vehet részt.

...k, Kuba!

...A KATONÁKKAL

Felhívás

Az ellenőrzési és szervezési osztály belső ellenőri munka-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 MAR 1

Budapester Rundschau

Noémi Ferenczy

1021

1976/9

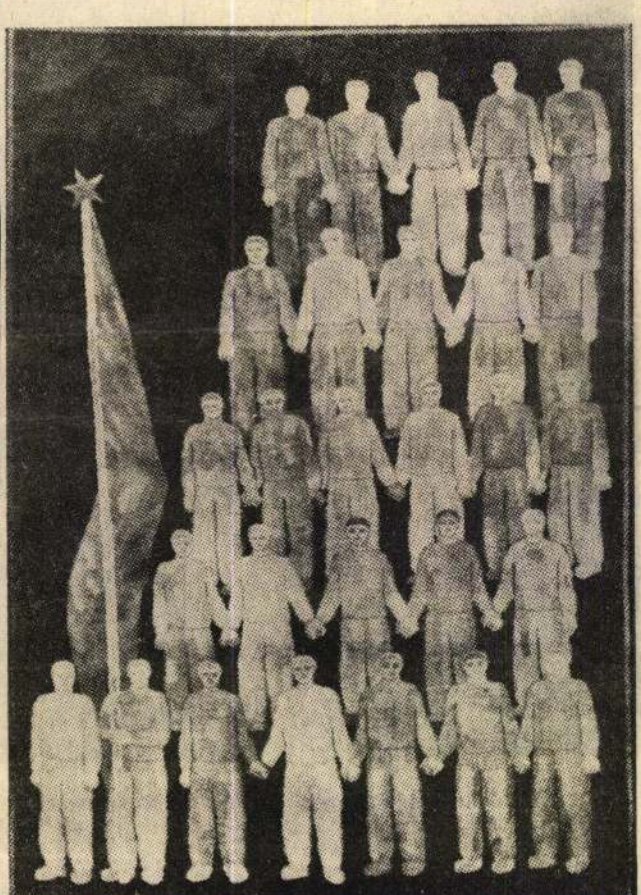

Noémi Ferenczy (1890—1957) ist eine der bekanntesten Persönlichkeiten der modernen europäischen Gobelinkunst. Getreu den Familientraditionen — Vater, Mutter und Geschwister waren ebenfalls Maler — bringt sie in ihrer Kunst ihr gesellschaftliches Engagement mit Überzeugung zum Ausdruck. Unser Bild: Marschierende, 1949, Gobelin

1976/9

Am 24. Februar fand in der Basilika von Esztergom die
Erzbischofs, Dr. László Lékai, statt. An der Feierlichkei
rischen Episkopats, der Klerus und Gläubige der Erzdiö
kirchliche Persönlichkeiten aus dem Ausland teil.
„Die Kirche fand, gemeinsam mit dem Volk, ihren neuen
schaft und sie nimmt die vollständige Schicksalsgemeinsc
kunft auf sich." Diesen Satz zitierte Erzbischof Lékai aus
schen Bischöfe anläßlich des 30. Jahrestages der Befreiu
fügte hinzu: „Jetzt, da ich den Stuhl des Erzbischofs
ich dies auch für meine Person und in bezug auf meine a
und ich bin bemüht, an der Verwirklichung tatkräftig m
Auf dem Empfang nach der kirchlichen Zeremonie begrüßt

1975.VI.11. 21.30 TV
(11) – Vné –
Művészeti magazin

Ferenczy Noémi gobelintervező művész

tatja. Noémi egyedül álló a magyar gobleinmüvészetben és ha itt megfigyelték itt kedves nőink a beszélgetés alatt, itt mögöttünk egy hatalmas kartont láthattak Noémi munája. Meg is mutatjuk a kamerának. Mert ez, ha módot nem is ad ez a mai beszélgetés, az ő müvészetének alapos elemzésére a tipusát, jellegzetességét megmutatja. Azt az egyenletesen megmunkált területet, ahol a növényzet, alakok egyforma érték el egy csodálatos dekorativ rendben egyesülnek, tele lirával. Itt a Nővérek cimü karontja, minden karton és minden kis terv befejezett, tökéletes szinjeiben ragyogó, hozzá kell tennem még, hogy ő maga szőtte a szőnyegeit, maga festette a fonalat és megteremtette a képszőnyeg tipusát, amely ma is hagyomány, élő hagyomány. Áttérve Ferenczi Béni müvészetére. A Géliusz mellszobrot látjuk itt, Ferenczi Béni felesége, múzsája, életének társa, aki hosszú esztendőket töltött a később bénává lett müvész mellett, aki dolgozott bénán is, és azok a müvek, amelyek a magyar müvészek legbecsesebb kincse és amelyek igy együtt a vizfestmények, kartonok, a gobleinek, a szobrok, a legszebb kis plasztikák olyan felemelő érzést adnak, amely bizony egy család müvészetén belül a legritkásbb esetben mutatkozik meg. Itt megint a képernyőn látják egy leszőtt goblein, Ferenczi Noémitől az Ébredés, úgy tudom ez a goblein nem volt kiállitva mostanában.

– Ez nem szerepelt a hagyatékban, a múzeum új szerzedményei,

legújabb vásárlásai közé tartozott és csupán néhány hónapja szerepel a kiállitásunkon.

- Nem tudom jól érzékeli a kép, azt hiszem, hogy kitünően, ezt a fajta rendet, ezt az épitettséget, ezt a teljesen XX. századi felfogású goblein. Azt hiszem a müvek többet mondanak annál, ami tudunk mondani. Ez a terem nagyon érdekes, hangulatos és ha az előbb megfigyeltük, amikor a régi szárnyban voltunk és ahol egy régi, XVIII. század végi épületből átvisz az utunk erre a szépen tagolt térre, talán kellemes lesz egy kis séta, a kamerával itt körben, néhány szobrot és goblein megmutatunk. Ezek a levegős nagy terek módot adtak a szép rendezésre is. Ez az anyag most állandó kiállitás. Fogják cserélni néha a müveket?

- Különösen a grafikai kiállitás anyagát, ami fényre jobban érzékenyek, mint a szobor anyagok.

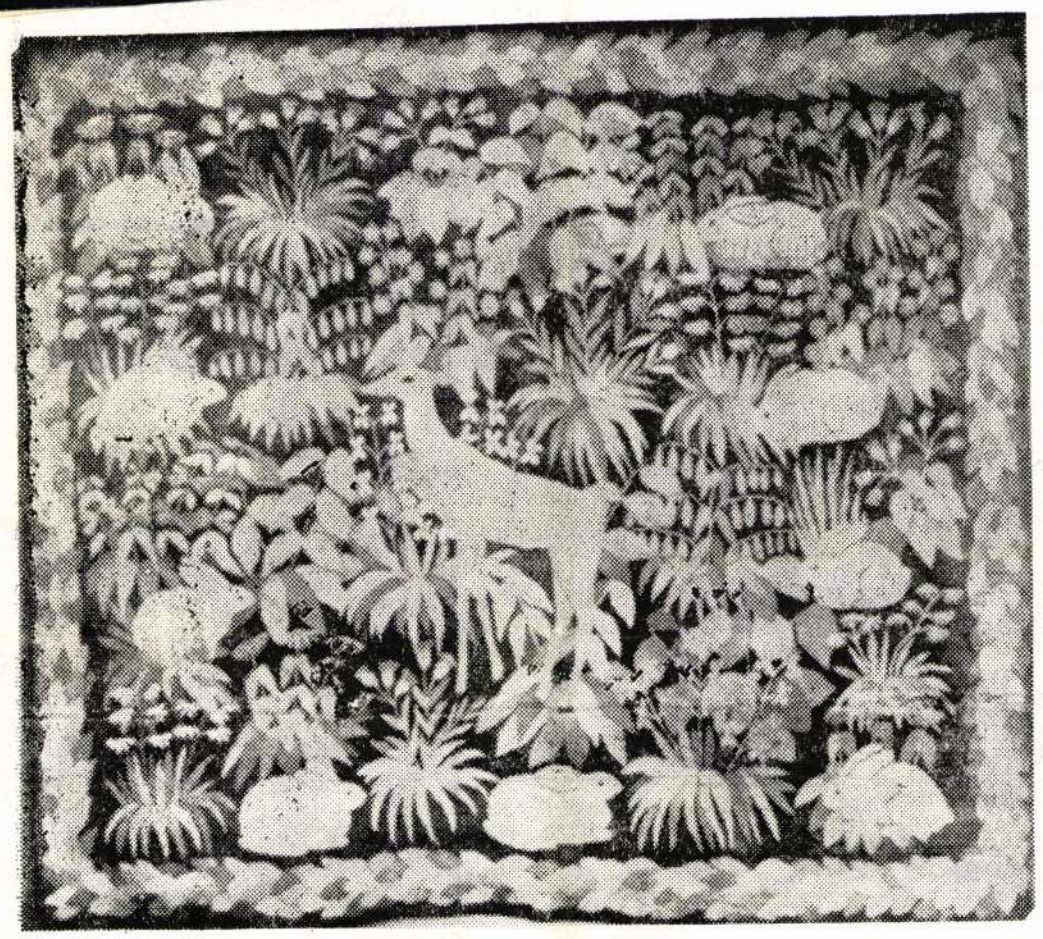

Ferenczy Noémi: Öz nyulakkal

Ferenczy Noémi a felejthetetlen

Ezerkilencszázötvenhat szeptemberében a budapesti Nemzeti Szalonban rendezett nagy gyűjteményes kiállításán ismertem meg, két évvel halála előtt. Negyedszázada múlt már, hogy Nagybányát elhagyta. Műveiből kevés maradt nálunk, néhány kisebb falikárpitja, valamivel több gouache vagy akvarell vázlata magánkézben, illetve a bukaresti s a nagybányai múzeumban. Ott álltam hát az „életmű", a nagy termeket megtöltő gobelinek, akvarellek, ceruzarajzok előtt, s nemsokára a művészasszonnyal szemtől szemben.

Hosszú, sötét ruhát viselt, törékeny teste csaknem súlytalannak tűnt. Annál nagyobb súlyt kaptak a szavai. Komolyan, megfontoltan beszélt, kerek, tömör mondatokkal, a sokat látott és átélt emberek bölcsességével, szerénységével. Szerénysége már-már személytelennek tűnt volna, ám különös közvetlensége ellensúlyozta ezt. A tömör válasz jutott eszembe hirtelen, amelyet Réti kérdőívére adott — annak készülő könyvéhez, önmagával és ikertestvérével kapcsolatban: Művészi törekvéseik? „Törekvéseik művésziek."

Nagybányával indult a beszélgetés, műveinek jelentős része azt a világot sugallja, ahonnan elindult önálló elgondolással, konok kitartással, s hogy munkásságát Európa-szerte siker koronázta — azt csöndesen elkerülte. Egyre csak a nagybányai tájat, az ottani embereket vesszük sorra műveiben — ő boldog belefeledkezéssel emlékezik, és hogy alaposabban kikérdezhessen a telep, s a még ott élő művészek felől, másnapra meghív feketére.

Már nem emlékszem pontosan, talán Huszár utcának nevezték a helyet, ahol lakott, egy magas bérház sokadik emeletén a tető alatt, s ahol első benyomásom róla még inkább megerősödött: szerzetes, egy személytelenül csak a munkának, kötelességének élő szerzetes, kicsit modernebb változatban. Gyorsfőzőn készíti el a kávét, kopott edényben, s apró, néhány centiméter nagyságú szivarokat szív egymás után, tövig, hogy erősebb legyen (ha közelebbi ismerőseit fogadja, maga sodorta hasonló méretű cigarettákat), amelyeket csipeszszel tart, mert már megfogni nem lehet, s bizonyára, hogy az ujjai meg ne sárguljanak, bántaná a szépérzékét. Hogyan is dolgozhatna úgy velük asztalán, szövőszékén, amelyek egészen betöltik szűk műteremlakását s amelyeken lélekteli művei alakulnak. (A szövőszéket, fonalait stb. később kedvenc növendékeire hagyta.) Szegényesnek tűnt ez a lakás azután, amit Látó Anna, az Utunk volt szerkesztője Ferenczy Noémi lakásáról mesélt nekem, ahol 1930 körül meglátogatta, s amelynek nagyvonalú egyszerűsége — hatalmas szoba, csergével letakart széles kerevettel, nyers fából durván faragott, néhány színes ággal díszített hosszú asztal hasonló székekkel, semmi egyéb. Néhány akvarell a fehérre meszelt falakon. A szövőszék más szobában állt. Itt csak a fehér falak emlékeztetnek erre, de már semmi az előző nagyvonalúságra.

Külseje is különös módon alakult. Leánykori fényképei, apja festményei, ha nem is szépnek, de finom vonásúnak, bájosnak, vonzónak mutatják. Leeresztett nagy szőke hajába szalagot kötött vagy virágot tűzött, könnyed mozdulatai kecsesek. A harmincas években már... „oly lenyűgözően csúnya, hogy muszáj állandóan ránézni. Jelenés, nem is ember". Mozdulatai szögletesek, rövidre vágott haja fakult, arca teljesen színtelen, mintha a festékpigmensek bőréből is a fonalakra költöztek volna. Most, ahogyan elnézem, már csak bölcs, vénségében és fáradtságában megszépült bölcs. Oly okos, olyan találó minden szava, hogy azonnal és teljesen lenyűgöz mindenkit maga körül. Csak ritkán szólal meg. S nem akárkinek.

Újra csak Nagybányáról érdeklődik, ahol már hosszú idő óta nem járt s ahová fiatalkori szép emlékei nyomán egyre visszavágyott. Nagybánya adta őt a világnak, az ottani táj szépsége, a népművészet gazdagsága, az embertípus, a munkaforma sajátossága elevenedik meg műveiben és tágul egyetemes érvényűvé. Kezdjük hát a visszaemlékezést onnan, a formálódástól, amely egész életművére kihatott.

Alig volt néhány éves, amikor Nagybányára került. A Klastrom-rét felé néző kertes villalakásban, ahol a Ferenczy család megtelepedett, különös légkör uralkodott: a művészet s a kultúra, az alkotó munka s a sport, a világról való tájékozódás s a lépéstartás minden újítással oly természetes volt, mintha ez az otthon nem is egy kis félreeső, a vasút mellékvonalának végállomásán fekvő városkában állott volna.

Apja, Ferenczy Károly, a nagybányai iskola és festőtelep egyik alapítója és legnagyobb hatású festője, a század elején a művészeti élet egyik vezéralakja. Szikár alkatú, szűkszavú, előkelően elzárkózó, csupa olyan tulajdonság, amelyet a művészi érzékelés mellett Noémi is elörökölt tőle. Anyja is képzett festőművész volt, ám felhagyott ezzel, s a természet iránti rajongását a virágok gyűjtésében élte ki. Thorma írta róla egyik levelében, hogy a legszebb virágcsokrokat kötötte olyan lelőhelyeken, amelyeket egyedül ő ismert. Talán ezekkel a virágokkal borította be oly buján Noémi első, archaizáló gobelinjeit. Mindkét szülő legalább négy világnyelvet beszélt hibátlanul, kitartóan művelte magát, remek magánkönyvtáruk volt és számos külföldi folyóiratot járattak. Ferenczyné gyönyörűen olvasott fel. Olga néni, ahogyan a nagybányaiak nevezték — később, özvegységében — nyelvleckéket adott. Következetesen baloldali világnézetét gyermekei felé is közvetítette.

Bátyja, Valér és ikertestvére, Béni elhivatottsága korán tudatosult: előbbi festőnek, utóbbi szobrásznak készült már gyermekkorától. Noémi álmatag és határozatlan maradt. Huszonkét éves volt, amikor szülei Párizsba küldték, hogy divattervezést tanuljon. A nagy szalonok mellett múzeumokat is látogatott, ahol a régi falikárpitok — különösen a Musée des Arts Décoratifs Arras-ból származó ritkaszép régi darabjai — ébresztették fel művészi érzékenységét és tudatosították elhivatottságát. A párizsi Manufacture des Gobelins-ben 1912-ben alaposan elsajátította az haute lisse hagyományos és igen nehéz technikáját. Ennél az eljárásnál a láncfonalakat függőlegesen feszítik fel, rávezetik a kisebb vázlat nyomán eredeti nagyságban készült karton rajzának körvonalait, majd erre gondosan ügyelve, alulról felfelé rétegesen haladva, belefűzik a színes szálakat. Minden árnyalat új színt, új szálat igényel. A művésznek kezdettől tisztában kell lennie az egész mű összhatásával, mert a színeket utólag nem hangolhatja át.

Nem érdektelen megjegyezni, hogy ugyanabban az évben, 1912-ben kezd dolgozni Bernard Nandins-nél, a Colarossi Akadémián, Lurçat, a gobelin világviszonylatban ismert mestere, egyike azoknak, akik e ritka és különös szépségű műfajt új utakra terelték, az absztrakton átszűrt, fantasztikus, dekoratív látomások irányába.

A műhelyben, ahol Ferenczy Noémi tanult, többnyire ismert művészek népszerű alkotásait vitték át gobelinre s a mű minél teljesebb tiszteletbentartására törekedtek. A kivitelezők az eredeti festményt, illetve az annak pontosan megfelelő kartont vették alapul, és ebben az alázatos utánzó eljárásban háttérbe szorították a gobelin sajátos műfaji és technikai eljárásból adódó szépségeit. Festménymásolatokat szőttek a festmény sajátos hatásaival.

Ferenczy Noémi már a szülői házban felvérteződött a művészi igényességre, a művesség megbecsülésére s az önálló művészi látás, felfogás tiszteletbentartására. Kezdetben tisztában volt azzal, hogy a múlt század folyamán világviszonylatban válságba jutott gobelin nem lehet nagy mesterek festményeinek másolója, még akkor sem, ha azokat Raffaello vagy Rubens jegyezte. Ahhoz, hogy a gobelin újra önálló műfajjá váljék és ne alárendelt kivitelező, utánzó legyen, eredeti — a műfaj törvényeiben elgondolt tervekre van szükség. A korszerű gobelin nem sugallhatja csalóka módon a valóságban adódó térhatásokat, nem érzékeltethet fény-árnyék hatásokkal testtömegeket, ahogy azt a természetutánzó festészet például megteheti. A gobelin falra kerül, a falsíkhoz kell alkalmazkodnia, tehát kifejezési eszközeiben a monumentális sík-dekoratív szempontokat kell alapul vennie. Ezért Ferenczy Noémi kezdetben a régi, főleg a chartres-i francia üvegfestmények és az úgynevezett virágszőnyegek dekoratív hatásából indult ki.

Visszatért Nagybányára, ahol teljes elvonultságban (festészetből apjától sem volt hajlandó leckéket venni) megszállottként dolgozott. Számos akvarelltervet festett, több kisebb gobelint szőtt, és nyolchónapi kitartó munka után elkészült első jelentősebb szövött műve: **Madonna galambokkal,** majd közvetlen utána 1913-ban a **Teremtés.** Ezt vörös vonalakkal kilenc egyenlő négyzetes mezőre osztotta, a középső az atyaistent ábrázolja: „esetlenül üldögélő, töprengő bácsika", az alatta lévő az első emberpárt, a többi hét a paradicsom növényeit és állatait játékos-áhítatos nyugalomban, sík-dekoratív felfogásban, a XV. század zöldes tónusú, növénydíszű „verdure"-jeinek szellemében.

A következő évben alkotja **Öz nyulakkal** című gobelinjét, amely csak annyiban tér el az „à mille fleurs" virágszőnyegektől, hogy a „végtelen mustra"-szerűen szétszórt motívumok helyett a virág- s a nyúlmotívumok egy központ, egy őz köré csoportosulnak. Minden részlet elkülönül, az egység mégis teljes, mert mindegyik beleszövődik a vele összefüggő alapba s azzal egységes egészet képez, amit a gobelin recés felület hatása még tovább fokoz.

Önálló művészetének ez a páratlanul gyors kialakulása, inkább kirobbanása, egészen egyedülálló. Elhivatottsága, elmélyülni tudása, akaratereje magyarázza csak, amennyire egy ilyen jelenség egyáltalán magyarázható. Akadémián sohasem tanult (az otthoni művészi légkör volt az „akadémiája") s „menet közben" alakította ki technikai tudását, újra bizonyítva a tételt, hogy az igazi művész mindenképp megtalálja önmaga kifejezési lehetőségét, persze ilyen tüneményes gyorsasággal nagyon kevesen.

(Folytatjuk)

BORGHIDA ISTVÁN

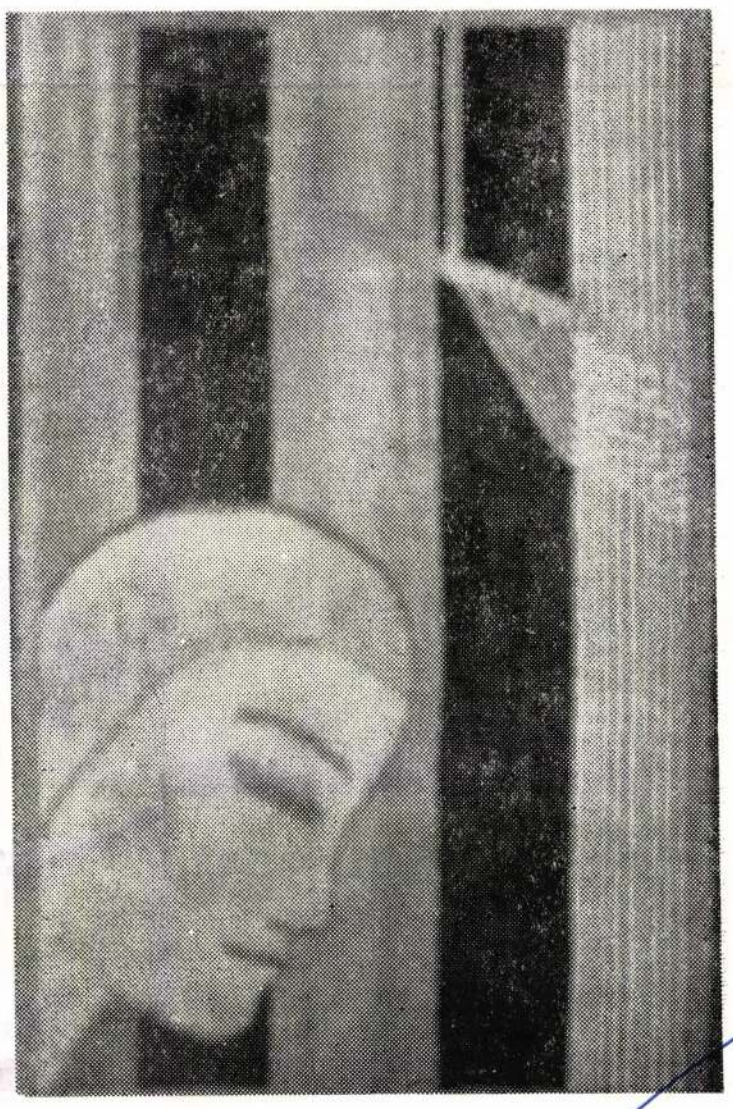

Ferenczy Noémi: Szövőnő

Ki hitte volna...

Küldötem már töb alkallomal alkotasaimból önök szerkesztöségéhez de eredménytelenül... Loális természetemet már meg törte a világ irodalomban példátlanul elő szökent ujdonsült irodalmi törvény, amely semibe veszi az én tálentomomat, amiért valóságot, igazságot, szeretettet és öszinteséget irok. Teljes tévedés nélkül a népnek kilencven öt százalekának meggyözödéssel szüksége van a nekem adott tálentomra (alkotásaimra) csak önök veszik semibe, akiknek kelene hogy megértsenek engemet, tizen négy év utáni méltó ügyeimben." — Kedves P. A.! Magunknak is az az érzésünk, hogy a nép kilencvenöt százaléka rövidesen kéziratot küld majd be hozzánk. Addig azonban, sajnos, kénytelenek vagyunk saját véleményünkre hagyatkozni.

B. A. M. — Kolozsvár: „Ön nagyon viccesnek tartja egyes levélváltók verseit. Valóban vannak viccesek is közöttük, de miért nem jelentet meg ön is művei közül néhányat? Persze nem a Levélváltásban, hanem egy ahhoz méltó rovatban. Hadd lássuk, azokban »mi a vicc« !?" — Az a vicc bennük, kedves B. A. M., hogy nincsenek.

N. J. — Temesvár: Anyám című rajzának fogalmazása tetszetős, a hang azonban szenvelgő kissé.

N. K. — Temesvár: „Ha egyedül vagy, menj csak ki a rétre, / Köszöntsd a földet és borulj az ölére. / Nézd a sok színes, apró virágocskát, / Mit sem kérdve ontják kelyhük illatát. / A dünnyögő bogárkák rest munkája, lá-

ben / A röpke szél szárnyán, / Én követ... híven, / Forró szívvel, némán — / Rájöttem a múltkor, / Hogy ezek a szálak / Mind tefeléd visznek, / Mind tefeléd szállnak. / Ma, ha megtalállak, / Nem köszöntlek némán, / Nem állok utadba / Ügyetlenül, bénán, / Általnyújtok Neked / Egy szál kék virágot, / Mely szirmai között / Rejti a világot, / Aztán egy levelet, / Mely beszélhet Veled, / És kívánhat Neked / Szép, hosszú életet... / D'ekkor elszaladok..." — D'accord.

P. K. — Zilah: „Itten fekszem a fűben és napozom / Közben terólad álmodozom / Elgondolom újból az életünk / Mikor mi boldogok voltunk az a nap letűnt // Évek jönnek évek múlnak / Elfeledni mégsem tudlak..." — A vallomástevőt valószínűleg megtréfálta az emlékezete: szerintünk már csak hírből ismerhette Sonját, Volga szép virágát.

L. P. — Szeben: „Ezt a kis rajzot, ami még illusztráció sem, nem tudom, miért küldtem el. De ha már elküldtem, akkor később fogok még küldeni." — Várjuk újabb tökéletes logikáját.

B. L. — Marosvásárhely: Gondolatai épületesek, versei nem.

K. JAKAB ANTAL

ORSZÁG

● A kolozsvári Állami Magyar Színház 1973—74-es évadjának játékrendjén — az igazgatóság által kiadott hirdetmény szerint — a következő művek szerepelnek: Aurel Baranga: *Hősi szimfónia*, Méhes György: *A peleskei nótárius* (Gvadányi és Gaál József nyomán), Asztalos István: *Fekete macska*, Illyés Gyula: *Tisztak*, Ulrich Plenzdorf: *Az ifjú W. újabb szenvedései*, H. Brooke-K. Bannermann: *Vikend Brighton mellett*.

● Az Akadémia magyar folyóirata, a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* új számában számos érdekes irodalomtörténeti dolgozatot közöl (a nyelvészeti tanulmányok mellett). Balogh Edgár a régi *Korunk* történetének egy újabb fejezetét tekinti át, Rohonyi Zoltán a lírikus Katona József világszemléletét elemzi, Katona Ádám egy töredékes Kemény Zsigmond-regény szerkezetét rekonstruálja, Kozma Dezső a kolozsvári Petőfi-kutatás történetének kevésbé ismert mozzanatait ismerteti. Faragó József a kibédi Barcsai-balladáról ír, Mitruly Miklós pedig Móricz folklór-ismereteiről. A kisebb közlemények között három nagyenyedi kutató cikkét olvashatjuk: Vörösss Istváné a Genfben megégetett tudós emlékezetére annak idején szerzett *Servetus énekét* ismerteti, Demény István Pál műköltészeti és folklórformákat hasonlít össze, Vita Zsigmond pedig újabb Apriły-leveleket közöl.

● A Kriterion Könyvkiadó újdonságai: *Az Erdélyi Helikon költői* („Romániai Magyar Írók"; antológia; szerkesztette és bevezette Szemlér Ferenc), Stendhal: *Vörös és fekete* („Horizont", Illés Endre fordítása, Horváth Andor utószavával), Bartalis János: *Veresbegymadár* (új versek), Sipos Domokos: *Vajúdó idők küszöbén* (elbeszélések, versek; „Romániai Magyar Írók"; sajtó alá rendezte Bernáth Ernő, az utószót írta Nagy Pál), Fülöp Miklós: *A hóember nem vérzik* (karcolatok; „Forrás"), Borghida István: *Leon Alex* (kismonográfia), Teiszler Pál: *A Nagykároly környéki magyar nyelvjárás magánhangzó rendszere*, Lakatos István: *Kolozsvári magyar muzsikusok emlékvilága* (antológia), *Gondolatok a szerelemről* (aforizmák Dévald László gyűjtéséből, Szilágyi Júlia utószavával; „Téka" — második kiadás), Krúdy Gyula: *Rózsa Sándor* (regény, Mátyás József rajzaival), Szent-Györgyi Albert: *Az élő állapot* (tanulmányok, szerkesztette ifj. Szabó T. Attila; „Korunk Könyvek") A Dacia Kiadó *Szép magyar komédia* címmel a magyar drámairodalom első alkotásaiból közölt néhányat („Tanulók Könyvtára", válogatta és az utószót írta Szilágyi Istvánné); Szabó Zsigmond *Törpe csodák* című tanulmánya a hormonokról szól.

● A *Könyvtári Szemle* új számának sok hasznos írása közül említünk meg néhányat. A lap közli *A könyv alapokmánya* című UNESCO-dokumentum teljes szövegét. Mózes Julia Szántó György-bibliográfiát közöl, Deé Nagy Anikó a könyvtáralapító Teleki Sámuelről ír. Sebestyén Mihály, a Teleki-téka munkatársa, publikálja IV. Murád szultán Bethlen Gáborhoz intézett (magyar nyelvű) ismeretlen levelét, Gábor Dénes pedig Reschner Gyula könyvjegyművész munkásságát leltározza fel.

● A kézdivásárhelyi múzeum termeiben megnyílt Szőcs Ágnes grafikai kiállítása.

● Sepsiszentgyörgyön Jakabovits Miklós és Jakabovits Márta állítja ki új munkáit.

● *A Hét*ben Szász János, a *România literară*-ban Kovács János búcsúztatja Szőcs Kálmánt.

● A házsongárdi temetőben Tóth Sándor egyetemi docens és Szász János, az Írószövetség titkára mondott beszédet özv. Gaál Gáborné koporsójánál.

Mese

Szabédi László verséből idézünk a vízszintes 1., függőleges 15., vízszintes 41. és a függőleges 53. sorokban.

VÍZSZINTES: 15. A térben egyre messzebb kerülés. 16. Szóösszetételek előtagjaként a napra vonatkozást jelölő görög szó. 17. Erbium. 18. Michelangelo férfialakot ábrázoló szobra. 19. A magasba. 21. Rövid nyári nadrág. 22. Tengeri halfajta. 24. Akadály. 25. Kést életet. 26. ... ce: kínai filozófus. 27. Megtörtént dolgok. 29. Találni. 31. Sporteszköz, régi fegyver. 32. Folyó — angolul. 33. Olasz filmrendező és színész (Luciano). 34. Szarvasfajta. 36. Kutyák. 37. Lépegetés. 38. Férfinév. 40. Néma — románul. 43. TN. 44. Főütőér. 45. Román női név. 46. YA. 49. Albán pénzegység. 50. Mogyoró — románul. 51. Francia férfinév. 52. Magyarországi szerencsejáték. 54. Járom. 55. Utcai elárusítóhely. 56. Sorozatos ütésekkel fölerősít. 57. Kofa egynemű hangzói. 59. Helység Erdélyben, itt töltötte Petőfi mézesheteit. 60. Elektromos generátor. 61. Északi váltópénz. 63. Vasúti szerelvény. 64. 1004 római számmal. 65. Egy szál liliom fele! 66. Női becenév. 68. Folyó a Szovjetunióban. 69. Hibát ejt. 71. Kén és jód. 72. Jugoszláv származású amerikai elektrotechnikus, feltaláló (Nikola, 1856—1943). 74. Szürkehályog.

FÜGGŐLEGES: 2. Szörmével bélelt télikabát (két szó). 3. Elöl evez! 4. Termés, eredmény — románul. 5. Népszerű, divatos zeneszám. 6. Cseh zeneszerző (Vitezslav, 1870—1949). 7. Szeptember 15-én köszöntik. 8. Nagy edény. 9. TS. 10. Ausztria fővárosának francia neve. 11. Gazdasági Hivatal. 12. Igen — Londonban. 13. Helyhatározó. 14. Bensőséges, érzelmekben gazdag. 19. Hirtelen felragyogó. 20. Pénzegységünk, többes számban. 23. Jókedve van. 25. A csúcsra jut. 28. Régi címzés rövidítése. 29. Fáradhatatlanul hitartó. 30. Olaszországi város. 33. Dél-keletázsiai katonai szövetség. 34. Bántóan élénk a színe. 35. Nincs a végén! 37. Mely irányba. 38. Vidáman. 39. Főiskolai hallgató. 41. Bánatos román népdal. 42. Bátortalan — románul. 44. Kiváló söréről is nevezetes üdülőhely a Bucsecs lábánál. 47. Török férfinév. 48. Cselekvés, történés idején. 49. Valaki ellen ingerel. 52. Esetleg. 55. Ércesen, zengőn a zenében. 56. Mexikói festő (Diego, 1886—1957). 58. Svéd botanikus (Elias Magnus, 1794—1878). 59. Jelkulcs. 60. Uralkodó ízlésbeli irányzat. 62. Világszervezet betűjele. 64. Ütővel és labdával üzött csapatjáték. 67. Világos angol sör. 69. Visszahat! 70. Zeneszerzemény. 73. Asztácium. 74. Kicsinyítő képző. 75. Kilométer.

Készítette Rámay Tibor

A 34. számban közölt, Milliók szavával emlékezve 1944. augusztus 23. napjára *című rejtvény megfejtése: Ma hangomat ezrek hangjának érzem / Milliók szava ma az én szavam.*

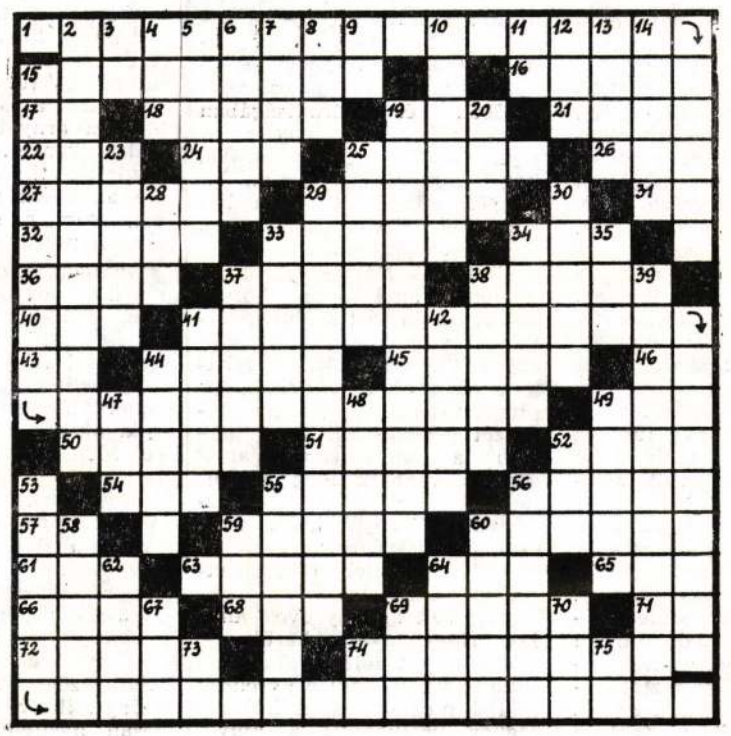

VILÁG

● Angliában József ... meg. A verseket John Bá... dította, a könyv szerkesz... James Atlas. A versek ... *vitae*, néhány levél és József Attila angol bibliográfiája is olvasható a könyvben.

● Arthur Rubinstein, aki az első világháború óta nem hangversenyezett Németországban, októberben elutazik a frankfurti könyvvásárra, ott dedikálja majd *Die frühen Jahre* című memoárkönyvét. Hangversenyt most sem ad, csak sajtóértekezletet. Rubinstein most 87 esztendős.

● A Del Duce-díj idei nyertese Jean Guéhenno, a neves kritikus és esszéíró.

● Továbbra is vitát kavar Marco Ferreri *La grande bouffe* (A nagy zabálás) című filmje. Néhány vélemény. Jean Cau *(Paris Match):* „Szégyelljék magukat a film producerei, szégyellje magát a film rendezője, szégyelljék magukat a színészek, akik tetszelegve és röfögve feszengenek, turkálnak ebben a sárban, amely mindörökre bőrükre tapad..." Guillaume Hanoteau *(Nouvel Observateur):* „Ferreri sokkolni akar, hogy fölébressze bennünk az elszunnyadt öneszmélést. Kifütyülték. Tehát sikerült." S a rendező, Marco Ferreri *(L'Express):* „Mindig megfeledkeznek a fiziológiai emberről és szükségeiről. Ha ezt félünk bemutatni, voltaképp kiradírozzuk, elfelejtjük az ember tragikus oldalát. Ez öncsalás."

● Dietrich Fischer-Dieskau az ősszel karmesterként lép föl Innsbruckban. A salzburgi Camerata Academica Haydn-műsorát vezényli, a hangversenyen Jacqueline du Pré lesz a szólista.

● A *Novgorodszkaja Pravda* Bán Péter orosz fordításában közli Bodor Pál, Kányádi Sándor és Molnos Lajos egy-egy versét.

● H. H. Stuckenschmidt (akiről múlt számunkban közöltük, hogy megkapta a legfontosabb német kritikai díjat) befejezte nagyszabású Schönberg-életrajzát — ez a terv szerint 1974-ben jelenik meg, Schönberg 100. születésnapján. Stuckenschmidt könyvében sok olyan dokumentumot is idéz, amelyeket a Los Angeles-i Schönberg Ház és a washingtoni kongresszusi könyvtár még egyetlen kutatónak sem bocsátott rendelkezésére.

● Marcel Marceau, a világhírű pantomimművész elvállalta élete első filmszerepét. A *Chock* című film rendező: Filliam Castle) szerelmi történet, Marceau egy süketnéma babakészítő szerepét alakítja benne.

● A New York-i *Partisan Review* szemlelírója, William Stuckey, annyi nagy név után ismét megtámadja a Nobel-díj intézményét. Azt írja, hogy a díjkiosztás körülötti titokzatoskodás hókuszpókusz furcsa képet ad az egyszerű olvasónak az irodalomról, a kultúráról. Tekintve a hatalmas érdeklődést, a nemzetközi nyilvánosság ellenőrzése alá kellene helyezni a Nobel-alapítványt.

● A RAI angol és az ITC olasz tv-társaság Gianfranco de Bosto rendezésében, Anthony Burgess forgatókönyve alapján filmet készített Mózes életéről. Mózes: Burt Lancaster.

● 75 éves korában Stockholmban elhunyt Wilhelm Moberg, a *Csak egyszer élünk* írója, a már életében klasszikussá avatott nagy svéd realista.

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: LŐTAY LAJOS (főszerkesztő), SZILÁGYI ISTVÁN (főszerkesztőhelyettes), BODOR PÁL, HORNYÁK JÓZSEF, MAROSI PÉTER, MIKÓ ERVIN (szerkesztőségi főtitkár), NAGY ISTVÁN, SZABÓ GYULA, SZŐCS ISTVÁN

A szerkesztőség címe: Cluj, str. 6 Martie 3. Telefon: 1—24—20.
Az UTUNK előfizetési díja egy évre 52 lej.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

I. P. Cluj — 2233

40 440

Ferenczy Noémi (1890–1957): Ébresztő. Gobelin

Ferenczy Béni (1890–1967): Géniusz. Bronz

1021

EGY LAP A MŰVÉSZETTÖRTÉNETBŐL

A FERENCZY CSALÁD

Hetvenhét évvel ezelőtt különös napra ébredt Budapest. Az újságok – s talán néhány plakát is – eseményt jeleztek: kiállítás nyílik a Panoptikumban. A Panoptikum arról volt híres, hogy abban a megszólalásig élethű, színes, embernagyságú viaszfigurákat lehetett látni – királyokról, rablógyilkosokról, sőt emberevőkről és primadonnákról is. Bár ebben az esztendőben, 1897-ben a Panoptikum már sokat vesztett érdekességéből, mert egy évvel korábban a valóságos király, Őfelsége I. Ferenc József elevenen parádézott több alkalommal is a budapestiek szeme láttára a millenniumi ünnepségeken. De hát ez a kiállítás, amely ezen a napon nyílt, nem is ilyen, hanem egészen másfajta szenzációt ígért az újságolvasóknak és az utcai járókelőknek.

Akik közül sokan ott tolongtak már a Panoptikum emeleti helyiségeiben.

Ott fent most nem is viaszfigurákat lehetett látni, hanem képeket. Festmények lógtak a falakon. Fiatal festők mutatkoztak be; akik egy évvel korábban, 1896-ban, míg Budapest a millennium pompázatos műlátványosságainak jelmezében pipiskedtek, fogták magukat, felkerekedtek és Nagybányán láttak munkához. Műtermük nem volt, legfeljebb egy üres pajta, de azt is csak akkor vették használatba, ha fejük felett beborult az ég és menekülniük kellett az eső elől. Ahogyan mondták: isten szabad ege alatt festettek: a napfényben, a gyönyörű vidéken, hogy képeikből eltűnjék a műfény, a bávatag műtermi hangulat, s az a merev, ünnepélyes – vagy ünnepélyeskedő –, üres akadémizmus, ami akkoriban uralta a magyar festészetet és a közönség esztétikai ízlését. A „nagybányaiak" a tavasz gyermekei és megszállottjai voltak, a tavasz hírnökei lettek; a tavasz szépségeit, üdeségét, varázsát hozták magukkal Budapestre az első bemutatkozásuk alkalmával is.

Csakhogy a Műcsarnok új palotája nem nyílott meg előttük. A Nemzeti Szalon sem. Így szorultak – jobb híján – a Panoptikumba, ahol már szorongott a közönség. Wlassics kultuszminiszter alig tudott a tömegtől feljutni az emeletre, a képekhez; pedig hajtotta a félelme, vegyes, kíváncsi izgatottság. A tömeg ekkorra már pontosan értésére adta mindenkinek, hogy mit gondol erről a „festészeti tavaszról", a „nagybányaiakról". – Marhaság! – kiáltották innen is, onnan is. – Micsoda marhaság! Botrány!

Azóta a „nagybányai festők": egyik legszebb, büszke fejezetcíme, korszakkezdő Európa-hírű büszkesége a magyar művészettörténetnek.

Az új művésztelep – az új művészet – alapító mestere, Ferenczy Károly, Szentendréről érkezett Nagybányára. Szentendrén élt, a festői szépségű és ihletettségű városkában. Ide tért vissza övéihez, a fagerendás, tágas, levegős családi házba, a hároméves párizsi tanulmányai után. Itt született 1890-ben két ikergyermeke, Noémi és Béni.

Szinte csoda, de mindkét iker, bár más műfajban, de felszárnyalt a festőművész édesapjuk nagyságához.

Ferenczy Noémi: egy elég ritka műfaj, a gobelin Európa-hírű mestere lett. Kompozícióiban ő is szakított a merevség hagyományaival; az ebben a műfajban szokásos – mindent elárasztó – növénystilizálással. A cselekvő ember került érdeklődésének középpontjába; s vált teljessé, monumentálissá gobelinjeiben.

Ferenczy Béni: elsősorban a szobrászatban teremtett nagyot s maradandót. Először a klasszikus szépség ihlette meg, majd az annál is hatalmasabb csoda és teljesebb gazdagság: az ember belső világának belebontása, beleálmodása bronzba, fába, kőbe. Szobrokba és érmekbe.

A harmadik testvér, Valér is a képzőművészettel jegyezte el magát. Festett. Mint ahogyan azt tette az édesanya is, Ferenczy Károlyné, Fialka Olga.

Hetvenhét évvel azután, hogy a „nagybányai festők" – élükön a Szentendréről elindult Ferenczy Károllyal – bemutatkoztak a pesti Panoptikumban, ahová oda kényszerültek, s ahol bár furcsa, de a korra jellemző fogadtatásban részesültek: az idén megnyílt a Ferenczy család állandó kiállítása Szentendrén, a Ferenczy Múzeumban, ahol fiatalok és idősebbek egyaránt, akik Budapestről és az ország távoli vidékeiről, sőt külföldről jöttek ide, naponként s főleg vasárnaponként megtöltik e termeket. S ha most egy miniszter jár itt, hát ő is alig tud a képekhez, szobrokhoz, gobelinekhez férni.

Változott a világ.

Most is mindenki, aki itt megfordul, kifejezését adja, mit érez.

A mostani értékmérő: a csend, ami betölti ezeket a termeket.

A megilletődöttség, a tisztelet, az öröm – beszédes, kiáltó – csendje.

Simon Gy. Ferenc

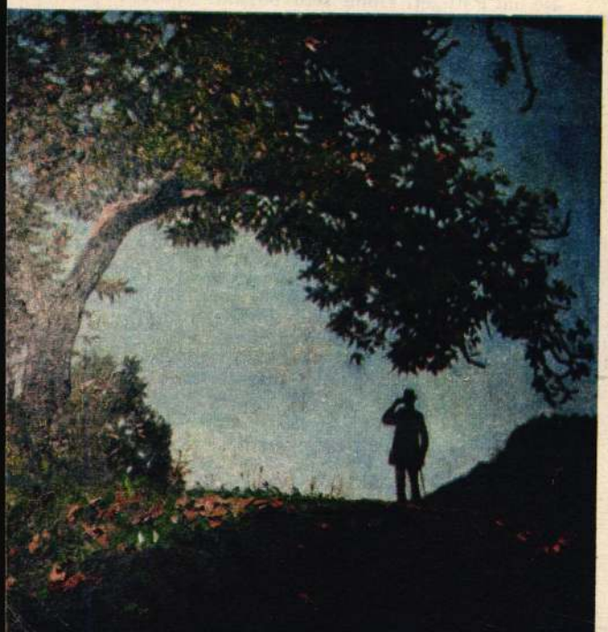

Ferenczy Károly (1862–1917): Tájkép (Dombtetőn). Olaj. Részlet

A szentendrei Ferenczy Múzeum kiállításából (Fotó: Dolezsál László)

Bozsó János:
ORBÁN PISTA FARAG
(olaj)

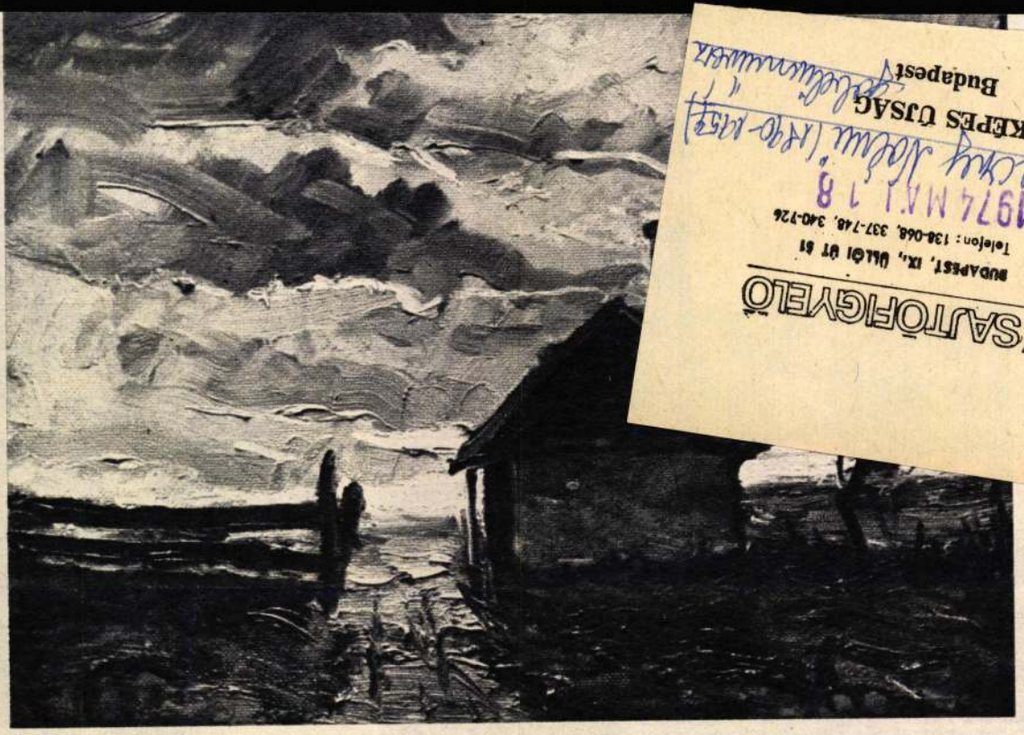

Bozsó János:
FÖLSZAKADOZÓ FELHŐZET
(olaj)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Ulői út 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726
1974 MAJ. 18
KÉPES ÚJSÁG
Budapest

CSEREI PÁL:

MIXOMATÓZIS

A Körös menti városokban a nyúltenyésztők arra figyeltek fel ezen a tavaszon, hogy kókad a nyulak feje; csak szálazzák az elébük rakott finom szénát, ami közben ki is hull a szájukból.

— Olyanféle betegség ez, mint a tehenek a száj- és körömfájása — mondta Csontos Gábor, a nyúltenyésztők szakcsoportjának az elnöke.

— Igen; mixomatózis — magyarázta az állatorvos, miután megmutatták neki a nyulakat. — Van ellenszere, csak be kell szerezni az oltóanyagot a főhatóságnál.

Csontos Gábor ezután levelet írt a főhatósághoz Pálligeti Ödön címére, aki ez ügyben járatos. Pálligeti Ödön válasza néhány nap múlva meg is érkezett elegáns fehér borítékban. A válaszlevélben az állt, hogy melyik nap délelőttjén keressék fel, akkor tárgyalhatnak az oltóanyag ügyében.

Még a válasz érkezésének napján összeültek a szakcsoportok tagjai. Örültek a levélnek, mert az állatorvostól azt is megtudták, hogy az oltóanyag import úton kerül az országba, ezért nehezebben szerezhető be.

Megállapodtak, hogy a beteg nyulakat mindenki elkülöníti, ezzel gátolni tudják a betegség terjedését. És mielőtt valaki a nyulaknak közelébe megy, klóros vízben mossa meg a kezét, a csizmája, cipője talpát pedig klórmésszel kevert nedves fűrészporba törölje le.

Ezután Csontos Gábor, aki már ősszülő ember, sok mindent átélt, arról kezdett beszélni, hogy nem akarja kerülgetni a dolgot, de hát gondoljanak arra, amikor szűkiben van valami, akkor nehezebb ahhoz hozzájutni. Ez az oltóanyag külországból jön, tehát nem állhat garmadában. Oda adnak belőle, ahol a legnagyobb szükség van rá. De hát lehet így is, úgy is elosztani. Ő emlékszik rá, amikor még jóval kevesebb volt a műtrágya, a Táncsics szövetkezetnek, amelyiknek ő is tagja, holdanként százhúsz kiló jutott, a szomszédos Új Barázdának meg ötven kiló. Mit gondolnak, miért?

— A Táncsicsnak volt mivel kenni a kereket — szóltak egyszerre többen is.

— Helyben vagyunk — mondta Csontos. — Természetesen csak szükség esetére említettem ezt.

Végül is a szakcsoport tagjai úgy döntöttek, hogy Csontos Gábor harmadmagával utazzon el Pálligeti Ödönhöz, és majd ott meglátják, hogy kell-e kenni a kereket vagy sem. Meg azt is, ha kell kenni, milyen vastagon.

*

Csontos Gábor két társával pontosan a válaszlevélben jelzett időben ott volt Pálligeti Ödön előszobájában. Rövidesen be is engedték őket. Pálligeti kezet fogott velük, majd elnézést kért, mert a délelőtt folyamán egy közbejött, rendkívüli ügyet kell elintéznie. Azt ajánlotta, szíveskedjenek délután elfáradni a lakására. Könnyen megtalálják, aszfaltút vezet a hegy oldalában és csak annyira van a hegy lábától, mint két buszmegálló. A lakását is megismerik, apró kis villácska. A bejáratnál a kerítésen belül néhány fenyőt látnak. A kaput kovácsoltvas díszíti.

Amikor kint voltak az utcán megálltak és egymásra néztek.

— Csak kilyukadunk valahová.

— De hová?

— Tudja az isten! — masszírozgatta vastag nyakát Csontos Gábor. Aztán megpillantott egy büfét, s arra intve mondta: — Gyerünk, igyunk meg egy pohár sört.

Szerencséjük lett, mert volt a büfében néhány asztal és leülhettek. Amikor már előttük volt a sör, a vegyszeres kamra kezelője felemelte a poharat és nevetve szólt: „No, mérgezzük magunkat."

— Ide már kilyukadtunk — mondta a delegáció másik tagja, aki fotocellás traktort vezet a Táncsicsban. Nyúlbolondnak nevezik, mert úgy babusgatja a nyulakat, mint a kisgyereket.

— Van idő délutánig — mondta Csontos Gábor. — Együnk talán sült kolbászt.

— Együnk — egyezett bele a másik kettő.

Amint mártogatták a mustárba a kolbászt, Csontos Gábor a kopaszodó Pálligeti Ödönre gondolt. Vajon mennyi lehet nála a taksa? Merthogy nem a szép szemükért hívta őket a lakására, az hétszentség. Kérdőn nézett a társaira, amikor megszólalt.

— Milyen vastagon kenjük meg a kereket, hogy jól forogjon?

A vegyszeres kamra kezelője röviden felelt.

— Úgy valahogy, mint amikor még szűken volt a műtrágya.

— A műtrágyánál már ismertük az árfolyamot, de itt még nem — nevetett Csontos Gábor.

A fotocellás traktor vezetője a szemöldökét vakargatta mielőtt megszólalt, merthát az oltóanyag árát is ki kell fizetniük, nemcsak a kenőcsöt. Nyelt egyet és bizonytalanul mondta:

— Talán egy vagy két Ady elegendő volna.

Kértek megint három pohár sört. Miután ebből is lecsúszott egy-egy korty, a vegyszeres kamra kezelője is nyilatkozott:

— Lehet, hogy három Ady is kell!

Csontos Gábor ismét a nyakát masszírozgatta. Az járt az eszében, amikor szűkiben volt még a műtrágya, mint növénytermesztési brigádvezető, többször ment azt kijárni a főmezőgazdásszal. Akkor is a vastagabb borítéknak volt szaga. Mondta is aztán két társának:

— Kell oda négy, vagy hat is!

Végül aztán hatban egyeztek meg. De úgy, hogy kettőt százasokban raktak össze. Ezzel vastagabb lett a boríték.

De hát Pálligeti Ödön sem bolond. Nem is adta oda nekik az oltóanyagot, amikor Csontos Gábor az asztalára tette a borítékot. Arra gondolt, majd ha elmennek a vidéki báránykák, megnézi, nem akarják-e apróval átejteni. Mert megtörtént már, amikor nagyon sietett. Közben kopaszodó fejét simogatva mondta:

— Szíveskedjenek négy napot türelmesen várni, mert még néhány adminisztrációs formaságot az ügyben le kell bonyolítani. Természetesen nem szükséges felutazniuk, elküldöm csomagban.

Amikor négy nap múlva megérkezett a csomag, izgatottan bontották ki: elegendő oltóanyagot küldött-e Pálligeti? Miután már megbizonyosodtak róla, hogy annyi oltóanyagot kaptak, amennyit kértek, Csontos Gábor elégedetten masszírozgatta vastag nyakát.

— Csak eltaláltuk a taksát, ha nem is ismertük pontosan az árfolyamot.

Ferenczy Noémi

őszinte gyönyörködés tiszta érzelme. „Leheld anyagodba esendő vágyainkat, alakteremtő" — írja róla Illyés Gyula verse. Csaknem félévszázados életműve a bőség és szépség kifejezője.

*

A kiállítás befejező szakaszán Ferenczy Noémi, a modern gobelin-művészet úttörő és rendkívül eredeti egyéniségét mintegy száz műve — 23 gobelin és 73 akvarell, rajz karton, — képviseli. Ezek a szőnyegek és tervek alkotójuk négy évtizednyi munkásságát ölelik fel és fejlődésének ívét nagy vonalakban vázolják. Noémi éppenúgy mint édesatyja aránylag későn ébredt elhivatottságára, jobban mondva nehezen találta meg a neki megfelelő művészeti ágat. Valér már kiállító művész volt, ösztöndíjakat nyert, kitüntetéseket kapott, Béni már javában külföldön tanult, míg Noémi legfeljebb beletörődött abba, hogy a családi tanács szerint ruhatervezéssel foglalkozzék. 1911-ben Párizsban is nagy ruhaszalonokat látogatott, amikor egy alkalommal a Musée des Arts Décoratifs gyűjteményében az Arras-i műhely szőnyegeinek ritka szép sorozata teljesen megbűvölte. Döntő elhatározása ekkor született meg benne. Olyan eréllyel és határozottsággal kezdett munkához, mely családját is meglepte. Nagy szorgalommal, alig egy év alatt, a Manufacture des Gobelins-ben, a régi hagyományokat is őrző nagy műhelyben, sajátította el a szövés mesterségét. Aztán megismerte Európa különböző nagy múzeumainak szőnyeggyűjteményét és hazajött Nagybányára. Szövőszéket kapott és reggeltől-estig szakadatlanul dolgozott. Ugyanaz a szigorú művészi lelkiismeretesség és önmagával szembeni igényesség hajtja, ösztönzi mint atyját. Az elhivatottság elementáris erejű feltörése mellett csak rendkívüli szorgalmával érhette el, hogy 1916-ban az *Ernst Múzeum*beli családi kiállításon már hét kész gobelinjét mutathatta be, köztük az olyan nagyméretűt, mint a *Teremtés*. Valóban művészete „teljes fegyverzetében" állt elő a fiatal művésznő, s mai szemmel nézve is úgy érezzük, szinte már mindent tudott, amit a gobelin saját törvénye megszabott és nem győzzük csodálni, hogy olyan érett biztonsággal öntötte formába elképzeléseit, mintha nem első nagy műve lenne, hanem évtizedes tapasztalat állna mögötte. A teremtés bibliai témáját, miként Ferenczy Károly képein, nem vallásossága, sokkal inkább a természet szépségének mély, szinte pantheisztikus áhitata sugallta. A falkárpit dús növényi ornamentikájába a nagybányai természet felejthetetlen élményei tevődtek át színes, szövött álmokká. Az alakok, az első emberpár kézenfogva álldogáló naiv figurái, a játékosan megformált állatok, meseszép madarak együttélnek a gazdag növényi motívumokkal s ami már e korai művének is legnagyobb értéke: főleg gobelinszerűségével hat.

Régi mesterművek tanulmányozása és a modern művészet legidőszerűbb törekvéseinek megértése nyomán kezdettől fogva kialakult az a meggyőződése, hogy a gobelin dekoratív művészet, anyagszerűségét, a készítési módot, a szövött felszínt nem kell leplezni, hanem inkább hangsúlyozni, hogy a maga sajátos törvényszerűségei szerint szülessen meg a műalkotás. Tisztában volt avval is, hogy a jó gobelin nem lehet festményszerű, s ennek érdekében ki tudta iktatni a térábrázolást, az alakok, a formák plaszticitását, a fényárnyékkal való modellálást, — mindent a síkszerű hatásnak rendelt alá.

Minden gobelinjét maga szőtte meg, s a katronokhoz rengeteg rajzot, színvázlatot, akvarellt csinált, míg mondanivalóját kiérlelte. A technikai megvalósításban nem bizhatta magát véletlenekre, újabb és újabb ötletekre, a gobelin-szövés nagy önfegyelmet kíván. Ferenczy Noémi a „míves mester" szigorú lelkiismeretességével vállalta .Télen 8—9 órát, nyáron 10—12 órát is szőtt naponta.

A húszas évek közepétől már eltávolodott a francia verdure-ök gazdag növényvilágától, túllépett a szecesszió stilizált ornamentikáján, kialakult sajátosan egyéni stílusa, melyben formavilága nagyvonalúbbá, egyszerűbbé, szerkezetesebbé vált.A természet egyszerű, néha csak jelzésszerű háttér s mind fontosabb számára az ember, a cselekvő ember. Mozdulatuk, ruházatuk egyszerű, minden sallang nélküli. Új vonása: a monumentalitásra törekvés is. Olyan megjelenítési módot alakított ki, amivel a gobelin életét a valósággal kapcsolta egybe, s mély humánus problémák kifejezésére is alkalmassá tette. Életművével az alkotó embert dicséri. Figurái mindig progresszív ideák megtestesítői. — A *Korhadt fa* című szövött kép fehérruhás férfialakja baltával az élő fát a fejlődést gátló korhadt ágaitól szabadítja meg. — Nőalakjai kicsit, mintha mind önarcképek lennének, mint a szelíd lírájú *Bárányos* és a *Múzsa*, melyet méltán tarthatunk ars poeticajának. „A szellemi foglalatosság áhítatos magasztosságát" sugározza és mindent összefoglalt benne, amit életét, művészetét jelentette.

A jelkép mindvégig lényeges eleme maradt, gyakorta a szegélyek díszeiben jelenik meg, mint például a *Fahordó nő* bordürjében már 1924-ben, mikor még igazán nem volt magától érthető embléma, sarlót és kalapácsot szőtt. Baloldali beállítottsága miatt, csak nagy külföldi és hazai sikerek után, a harmincas évek legvégén kapta első állami megbíza-

tását a nyíregyházi városháza számára: *Szent István* e
amely nagyvonalúan egyszerű kompozíciójával, szi
hatású. A felszabadulás után készült művei közül a *R*
saság fájának nevezte. A *Centenárium*, Petőfi idézet
15-re készült. Ekkor tüntették ki Bénivel együtt Kos

Alkotó munkájának nagy hányadát képezték akva [illegible], melyeket kartonjaihoz készített. Ezek között is nem egy remekm [illegible]ható. A gyűjtők különös szeretettel és lelkesedéssel vásárolják, megérezve bennük a közvetlen szemlélet varázsát.

*

A Ferenczy-család ritka példája a hivatás állhatatos szolgálatának, a rendíthetetlen hűségnek eszményeihez és művészi hitéhez. A kiállítás nem volt újra-felfedezés, úgy hiszem a maga mélyebb, gyökeresebb valójában több annál: ajándék, — azoknak, akik bár ismerték, s most összegyűjtve láthatták, de ajándék, áradó eleven tanulság, útravaló „a jövendők és múltak keresztútján" haladó fiatalságnak.

A Ferenczy-család életműve cantata humana.

BODNÁR ÉVA

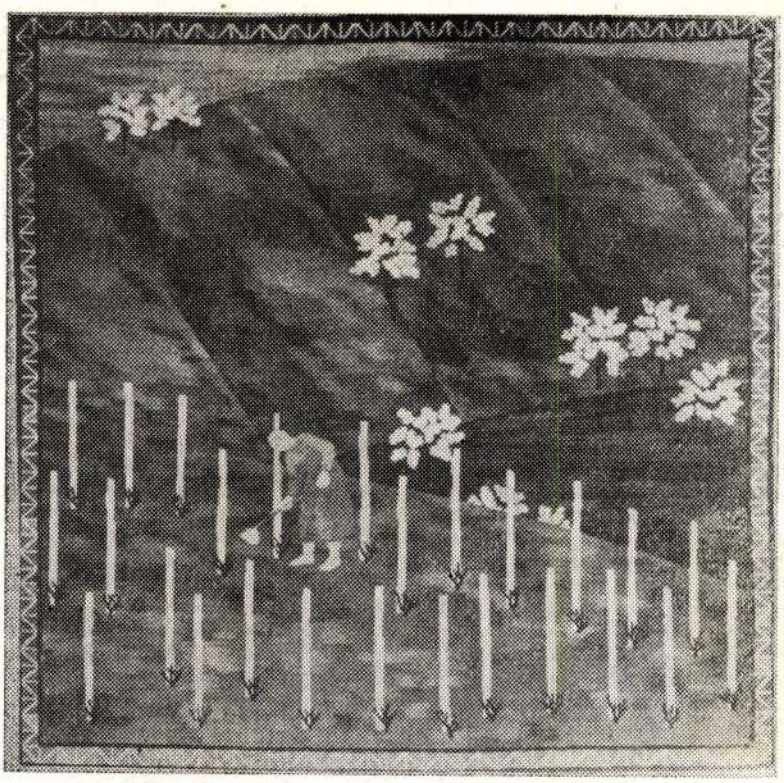

FERENCZY NOÉMI gobelinje

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 SEP 7
Utunk

Ferenczy Noémi
1021

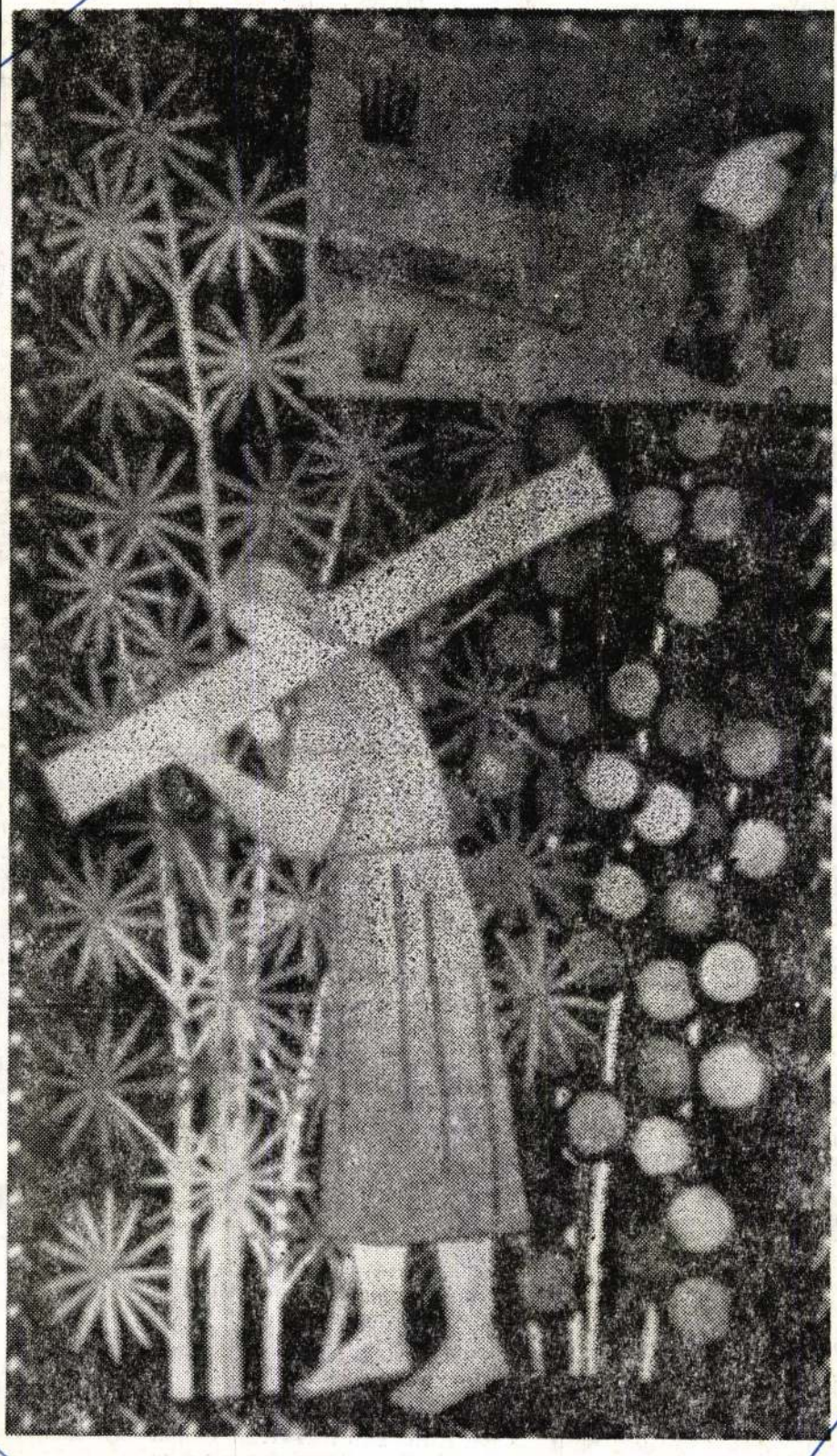

Ferenczy Noémi: Fahordók (1932)

ajelenetek bontakoznak ki — lágszínvonalra utaló grafi-onokkal, számoszlopokkal összevágva" —, hogy végül megjelenjék a riport hőse, aki elenéz a felvevőgépbe, és éhány mondatba foglalja sze, mit tett eddig a mun-atelepen, mit csinál mosta-ában, s mire készül a to-ábbiakban. Ezek után pedig ..újra jönnek a munkajele-etek, grafikonokkal vagy rafikonok nélkül, azután táj-épek, narrátor-riporter... és ész. Jöhet a következő ri-ortázs, illetőleg híradó-feje-et.

Persze, az átlagos televí-iótudósítást is állandóan bí-álja a sajtó, hogy teljesítse ilmszerűbben zsurnalisztikai eladatát. Minket azonban Mikó Ervin újabb riportköny-vével kapcsolatban nem tele-víziótudósítások színvonala oglalkoztat, hanem az a kü-önleges helyzet, hogy ma már nem is az irodalmiasko-ás árt riportírásunknak, ha-em a televízióval való elesleges és reménytelen ersengés. A leíró ripor-ázs, az „ott voltam, lát-am, hallottam" hatása ugyan-s mindenekelőtt abból fa-adt, hogy én, az olvasó nem oltam ott, tehát szájtátva

ban va
nálja a
leíró rip
magában
kifogásc
minden

Változatok egy témára

(Folytatás az 1. oldalról)

az igazságokat, amelyek oly időszerűek napjainkban is és amelyekhez Meadowsék komputerekkel végzett bonyolult számítások útján jutottak. Nem, egyáltalán nem vagyok híve a „nincs új a nap alatt" szkepticizmusának, de tény, hogy a nagy emberi kérdésekre vonatkozó nagy igazságokat többnyire már kimondták. Jobban oda kellene figyelni. Jobban kellene disztingválni lényeges és kevésbé fontos között. A mindennapok ügyes-bajos dolgai gyakran elrejtik az ember szeme elől a nagy, lényeges és éppen ezért egyszerű igazságokat, amelyekről tud ugyan, de nem mindig cselekszik azok szerint. Tudni — sok, de önmagában nem elegendő.

ter
tét
A
lon
hel
tás
egy
ele
a
elv
nak
cia
niu
lem
leh
em
jan
és
kat

ember

lukácsi hagyományoktól. De a lukácsi esztétikai szemlélet nak a magyarázatát is, amit nazásában így olvashatunk dekes, hogy Lukács a szub-tív lényegének objektív áb-em ismerte fel a műalkotás és így a XX. század újító em látott értéket." „A legtöbb ssuk Lukácsnál — a magán-megőrzésének és fejlesztésé-állt és áll. Ezért mindig a shoz idomulnak, az aktuális rásának szándékoltan külön-zerint vannak felfegyverezve. ófia és a nagy művészet (va-ekvő emberek példaadó ma-utat a magáértvaló nembeli-k ezek őrződnek meg kény-mberiség emlékezetében, hal-nt feltételek egy készséghez, eni az embereket a szabadság ez a lényeges belső tovább-feltételezi az említett hitet csolódó erkölcsi tudatot, még-Varga Zoltán egy rendkívül

sít a műélvezőben. Amennyire — több-kevesebb tévedéssel — eléggé könnyen rekonstruálható hipotézisként szerepelhet egy irodalmi mű elemzése során, ahol már amúgy is konkrét, fogalmi, nyelvi rendszerben jelenik meg a gondolat, annál irreálisabb és annál nagyobb a tévedés lehetősége az összvilágkép dedukciójánál a zenében, aminek egyetlen kötőeleme a szubjektív érzelmi fogékonyság. Mivel logikailag nem vezethető le, mindig feltételezi a hitet: vagy elhiszem, vagy nem; vagy úgy érzem, vagy nem. Egy ilyen önkényes választáson alapuló deduktív meghatározást nem lehet egyenrangúan összehasonlítani egy logikailag ellenőrizhető következtetéssel. De lássuk tovább:) „A múlt század eleji plebejus-paraszti mozgalom (a **Lúdas Matyi**tól a **János Vitéz**en keresztül a **Toldi**ig) ideológiai előkészítése a soha be nem következett magyar 1793-nak. Ezért kellett az irodalmi mozgalomnak, közvetlenül stilárisan is, a népi formák felújítására, újból, legalább nemzeti méretben aktuálissá tételére törekedni. Amikor Ady és Bartók pályafutása megindult, már — társadalmi szempontból — egészen más volt a helyzet. És semmiféle művészi, formai fogás nem lett volna képes ezt az egykor a valóságból nőtt kapcsolatot művészi síkon újból helyreállítani. Tehát Ady sem, Bartók sem, József Attila sem lehetett más, mint formában és tartalomban egyaránt modern művész." Ez a fordított dedukció, ami a következtetésből in-

köv
mo
sze
ler
ak
va
mi
sze
bi
na
ido
fog
naz
gya
4
str
em
és
kev
mé
érte
mir
Nag
zad
egy
első
leh
gon

FERENCZY NOÉMI

FERENCZY NOÉMI „KŐMŰVES" VÁZLATAI

Ferenczy Noémi munkásságának leggazdagabb, legtermékenyebb évtizede az 1930-as évekre helyezhető. Összegyűjtve, egymás mellett látva ebben az időszakban készült műveit, művészi önmagára találásnak, kiteljesedésnek, megérett emberi bölcsességnek, művészi céltudatosságnak lehetünk tanúi. Gazdag áradása ez az évtized témának, fogalmazásmódnak, komponálási módszernek egyaránt.

Ember és természet összetartozását kutató, s azt új és új módon kifejező művei mellett falikárpitjai másik nagy csoportjának témája ez időben az emberi munka dicsérete. Kompozícióiban a komoly elmélyült arcú dolgozó ember alakját munkájának eredménye: aranyló búzakévék, dús, tömött szőlőfürtök, kenyerek mosolygó halmai vagy felépült házak veszik körül. A bordür pedig — mely Ferenczy Noémi műveiben rendszerint nemcsak

1. Ferenczy Noémi: Kőműves és magvető, akvarell Bp. Szőke Erzsébet tulajdona

Művészettörténeti Értesítő 1980/2

2. Ferenczy Noémi: Kőműves, akvarell Miskolc, Nagy Gy. Margit tulajdona

lezáró, dekoratív formai elemként jut fontos szerephez, hanem egyúttal magyarázza, kiegészíti a témát — a mű mondanivalójának mélyebb megértéséhez segíti a nézőt.

A Kőműves című, 1933-ban készült falikárpit azok közé a szerencsés művek közé tartozik, amelyek sosem tűntek el szemünk elől, s állagukban még jelentéktelen változás sem következett be. Pontos tudomásunk van keletkezése idejéről, rajzok, akvarellek és az ugyancsak épségben megmaradt színes karton birtokában a mű dokumentációját teljesnek hittük.

Ferenczy Noémi emlékkiállításának[1] előkészítő, anyaggyűjtő munkái során kettős kompozíció került elő az ismeretlenségből. Témájából eredően az akvarell a „Kőműves és magvető"[2] címet kapta, ezzel a címmel mutatta be a kiállítás Ferenczy Noémi 30-as években készült művei között.

A „Kőműves és magvető" című akvarell véleményünk szerint a kőműves-téma első megfogalmazása.

Mind ennek a műnek az alapján, mind az ugyancsak az emlékkiállítás alkalmából ismertté vált „Kőműves,"[3] illetve „Magvető"[4] című akvarellek által olyan sorozat épül fel a témára, amely egy kompozíció kialakulási folyamatának pontos rögzítését, a gondolatok egymásra következésének felfedezését teszi lehetővé.

A kétalakos változat csaknem négyzetes formátumú képmezejét függőleges tengely osztja két egyenlő részre. Bal oldalt a kőműves figurája foglal helyet és saját képterén belül nagy vonalakban már a megszövött mű kompozíciós megoldását jelzi. Kék overállos (a 20-as évek mélykék harangvirág-színe tér itt vissza) férfialak tölti ki a keskeny képmezőt. Egy sor téglán áll, egy már derékmagasságig megépített téglafal mellett. Bal kezével malteres edényt tart, amelyet az épülő falra helyezett. Jobb kezében szerszám, mely a terven még csak jelzés. A kőmű-

3. Ferenczy Noémi: Kőműves, karton Miskolc, Nagy Gy. Margit tulajdona

ves munkájának eredményére a figura fejének magasságában aprócska ház utal.

A jobb oldali képtérbe a kőműves figurájának pendantjaként világosabb kék ruhás, sötétkék kötényes férfi, a Magvető alakja került. Jobb kezével magot hint, bal kezével a vetőmaggal teli kötényét fogja össze. A meleg, vöröses-barna hátteret néhány fekete vonalka változtatja felszántott földdé. A figura feje mögött képterének teljes szélességében aranysárga kévék sorakoznak, az aratás, a dús termés szimbólumaként. A kőműves kis háza a magvető munkájának eredményében találta meg kompozíciós és tartalmi megfelelőjét. A kettős kompozíciót széles sötétszürke-fekete sáv veszi körül, amelyben egymáson keresztbefektetett sárga kalászok sorakoznak.

A búzakalász-motívum a földműves fáradságos munkájának eredményét, s egyúttal mindenfajta emberi munka gyümölcsét jelképezi. Egyértelmű hát, hogy körülveszi a kompozíciót, amely a házunkat, otthonunkat

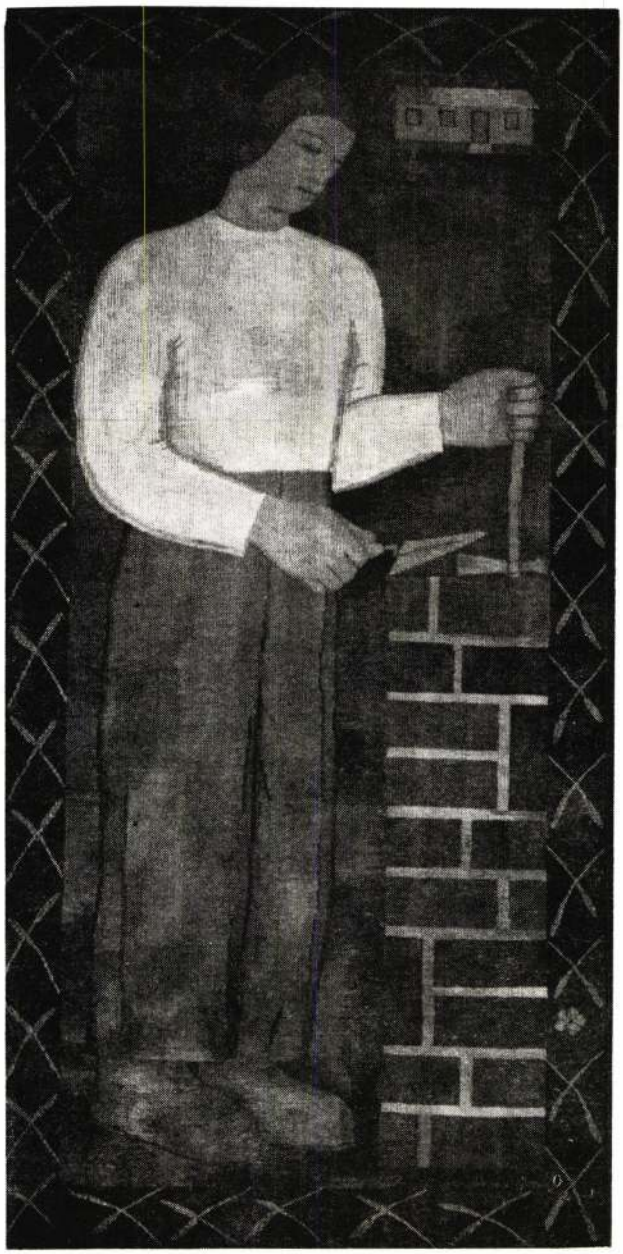

4. Ferenczy Noémi: Kőműves, szövött falikárpit MNG.

5. Ferenczy Noémi: Magvető, akvarell, Bp. Pintér Éva tulajdona

építő kőműves és a kenyérgabonát elvető földműves alakját együtt ábrázolja.

A tervezés folyamatának következő lépéseként Ferenczy Noémi kettéválasztotta a kompozíciót, megérezvén, hogy a két térfél önmagában is egy-egy zárt, kerek egész, amelynek nincs szüksége formai kiegészítésre. Tartalmi gazdagsága ugyancsak biztosítja a két egység önálló életét.

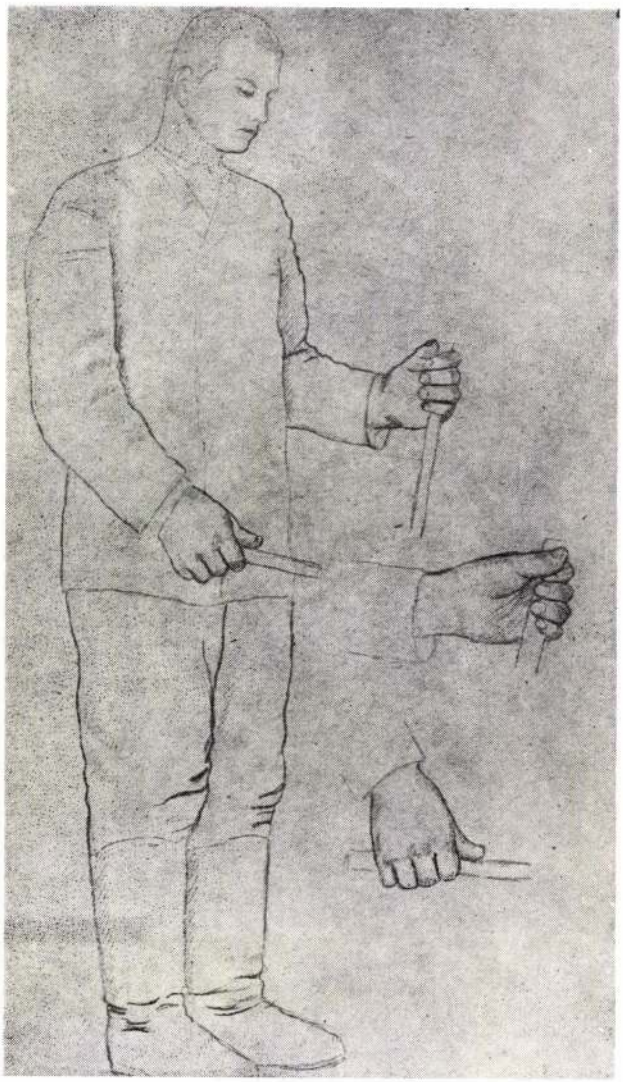

6. Ferenczy Noémi: Tanulmány a Kőműveshez MNG.

A Kőműves kompozíciójában a kettős változathoz képest a következő módosításokat, változtatásokat figyelhetjük meg: a szegély szorosra zárult a figura körül; míg ott a kőműves egy téglasoron állt, most jobb lába a bordűrt érinti, foltja a képtérhez mérten egyébként is megnövekedett, s nemcsak lábával, de jobb karjával és fejével is a bordűrhöz ér. Ez a megoldás beszorítottság-érzést kelt. — A kettős változat kőműves figurájának feje mögött, középütt elhelyezett kicsi ház a jobb felső sarokba került át, így kívánta a különvált kompozíció egyensúlya. A figura bal keze mindkét esetben egy a téglafalon álló malteres edényt tart, a mozdulat azonos, az edény elhelyezése azonban megváltozott: nyilvánvalóan a zavaró kivágás elkerülése végett Ferenczy Noémi a második változaton az edényt kifelé fordította, hogy az ne takarja a figura karját.

A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében két ceruzarajz-tanulmány foglalkozik a kőműves figurával. Mindkettő eléggé részletezően megfogalmazott, falusi öltözékben, kihajtott gallérú kiskabátban, zárt nyakú ingben, csizmába tűrt nadrágba öltözötten mutatja be a figurát. A szerszámokat tartó kezek megfogalmazására különös gondot fordított Ferenczy Noémi.

Az 58.236 leltári számú tanulmányon a figura melletti kézfejtanulmányokat a kettős tervváltozatból kinőtt első önálló kőműves kompozíció figurájával hozhatjuk kapcsolatba.

Az 58.217 leltári számú tanulmányon már a megszövött falikárpit kőművesének kéztartását fedezhetjük fel, a kézben tartott szerszámok megválasztása is a végleges elképzelést szolgálja.

Visszatérve az önálló akvarell-változathoz, megállapíthatjuk, hogy a bordür kalász-motívuma tartalmát tekintve is jól kapcsolódik a mű témájához, s a kettős változat is bebizonyította már, hogy színben és formában is milyen szerencsésen keretezi a kompozíciót. Ezt a motívumot változatlanul alkalmazta Ferenczy Noémi — most már — a Kőműves szegélyeként.

A „Magvető"-t lényegesebb változtatásokkal fogalmazta újra. A figura nem módosult ugyan sem színben, sem formában, s aránya a háttérhez képest is változatlan, ám az eredeti (kettős-változatbeli) Magvető kompozíció egésze kisebbé vált a megközelítőleg azonos képfelületen belül. A kompozíció alján széles sávban önálló kép jelenik meg, építkezési jelenet, amely határozott tartalmi utalás a „Kőműves" kompozíciójával való szoros összefüggésre. A jelenet háttere szürke falú épület, amelyet állványzat sárga gerendái tagolnak. Vörösesbarna és narancsszínű ruhát, köténytviselő lányok malteres ládát hoznak balfelől, a jobb oldalon kék munkaruhás férfi álló, kék-fehér ruhás nő térdelő, befelé forduló alakja zárja a kompozíciót. A korábbi, körbefutó szegély helyett a teljes kompozíció baloldalán széles fekete sáv húzódik, amelyen sárga búzakévék sorakoznak.

1933-ban[5] került Ferenczy Noémi szövőszékére a „Kőműves". A szövés közvetlen alapjául szolgáló kar-

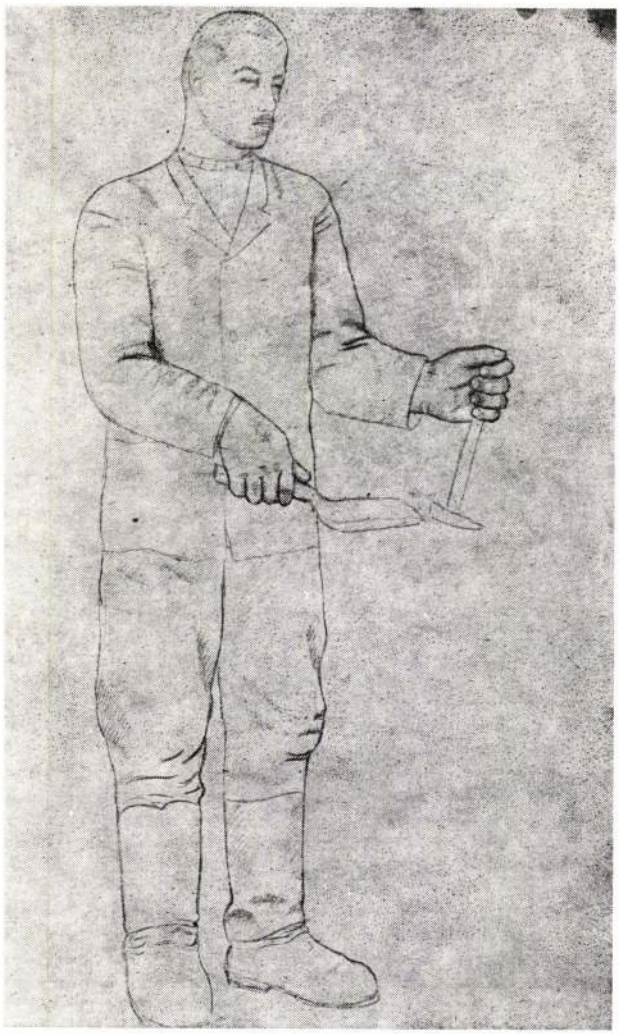

7. Ferenczy Noémi: Tanulmány a Kőműveshez II. MNG.

ton[6] a tervekhez képest elsősorban színbeli változást mutat. A sötét, majdnem fekete háttér világosbarna lett, csak a szegély-sáv őrizte meg az eredeti alapszínt. A figura a terveken mélykék overallt visel, a kartonon fehér inget, világoskék nadrágot. Így a teljes színkompozíció kivilágosodott. Hozzájárul ehhez a vörös téglák közötti fugák feketéről fehérre való változtatása is.

A formai változások közül elsősorban az tűnik szembe, hogy a figura, amely korábban több ponton érintkezett a bordürrel, most szinte mindenütt elvált attól. Így a beszorítottság érzése megszűnt, a figura és a teljes képfelület viszonya a kompozíció javára megváltozott. A tervhez képest — ahol a figura középkori ábrázolások szentjeihez hasonlóan lebegni látszik — a karton munkásalakja szilárdan áll, noha lábával nem érint semmiféle határozott formát. A korábban lefelé fordított lábfej tartásának megváltozása súlyosabbá, valóságosabbá tette a figurát. Kézmozdulata is határozottabbá lett a korábbi változat ernyedt tartásához képest. A cseppet sem karakterisztikus formájú malteres edény végleg eltűnt, helyébe lefelé fordított fejű, finom rajzú kőműveskalapács került, feloldva a kompozíció e pontjának túlságos tömöttségét. A téglafal monoton fuga-ritmusának megváltoztatása ugyancsak előnyére szolgál a kompozíciónak.

Természetesen a szövött változat[7] éri el a kompozíció formai és színbeli gazdagságának csúcsát. Ferenczy Noémi, aki ritkán alkalmaz hasűrt, s akkor sem a formák hangsúlyozására, a „Kőműves" falikárpiton a világosbarna háttér szövésekor fontos szerephez juttatta azt. A világosabb-sötétebb színárnyalatok egymásba hatolásának ez a módja finoman hullámzó, s a közeli szemlélés számára is tartalmas felületté változtatja a figura semleges hátterét.

A formák plaszticitásának jelzésére vagy nagyon rövid hasűrt használ, vagy egyszerűen világosabb színárnyalatú, meglehetősen zárt körvonalú foltot. A belső formát alig jelzi rajzvonal, ám a figura egésze határozott kontúrt kap színeinek sötétebb árnyalataitól. Ez a színes körvonal még az olyan finom formákat is körülveszi, mint a kéz ujjai.

Nincs tudomásunk arról, hogy a „Kőműves és magvető" kettős kompozíció magvető figuráját Ferenczy Noémi megszőtte volna. A téma azonban több tervén visszatér, azon túl is, hogy a kettős kompozícióból kiemelve önállóan is megfogalmazta.

Ismerjük „Magvetőnő"-jét, amely a keskeny, álló formátumú képmező alkalmazása, a figura elhelyezésének és a mozdulatnak hasonlósága mellett bordürjével is jelzi az 1933-ban készült „Kőműves" falikárpittal való rokonságot. A lilás-vörös alap kifut a szegélyre is, amelyben apró házacskák sorakoznak. Egy tanulmányrajzon ugyanez a kompozíció azután búzaszemek geometrikus elrendezésű keretében jelenik meg. Búzakalászok keretezik azt az akvarellt is, amelyen a magvetőnő alakját képi környezetben mutatja be Ferenczy Noémi. A képmezőhöz képest kisebbé vált nőalakot lejtős dombhát előterében helyezte el. Fenn a dombon szántó ember halad ökre mögött.

Végül az 50-es évek munkásságának egyik legszebb eredménye ismét a magvető-témával foglalkozik. Ez a mű azonban már lényegi vonásokban különbözik a 30-as évek magvető kompozícióitól.

*

Alkalmunk nyílt Ferenczy Noémi munkásságának derekáról két, egymással rokon téma fejlődését nyomon követni. Közülük az egyik — szövött falikárpitként megvalósulva — eljutott a csúcsra. Ez utóbbinak a fejlődését hiánytalanul reprezentáló képsor elemzése során módunk volt a művész gondolati és technikai alkotómunkájának logikáját megismerni.

Ferenczy Noémi műhelyében az alkotás folyamata mindig gondolati indítású és mindig a valóság elmélyült tanulmányozása kíséri. Alapos megfigyelést tükröző, gondosan részletező rajz előzi meg a tárgyi világ elemeinek következetes elvek alapján való átírását, saját és a szövött gyapjú törvényei szerinti megfogalmazását. A kompozíciónak akvarellek során át való alakításában nemcsak színek és formák rendjét mérlegeli Ferenczy Noémi, de gondolati és formai egyensúlyra egyaránt törekszik a komponálás során. Végig a gondolat marad a figyelem központjában, akkor is, amikor már a gyapjúszál alakítja a formát. A fonál szépsége, a felületek változatossá tételének számtalan lehetősége nem téríti el komoly, gondolatközlő útjáról. Az eszközök birtokában, de közöttük mértéktartással válogatva jut el az adekvát kifejezésig.

Pálosi Judit

JEGYZETEK

1 Ferenczy Noémi emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, 1978/79.

2 Kőműves és magvető, pausz, akvarell, 380×395 mm; Szőke Erzsébet (Budapest) tulajdona.

3 Kőműves, papír, akvarell, 418×200 mm; Nagy Gy. Margit (Miskolc) tulajdona.

4 Magvető, papír, akvarell, 410×180 mm; Pintér Éva (Budapest) tulajdona.

5 Ferenczy Noéminak a Párizsban élő Tolnay Károly számára 1933-ban elküldött életrajza alapján. MDK-C-I. 10/2324.

6 Kőműves, karton, akvarell; 170×82 mm; Nagy Gy. Margit (Miskolc) tulajdona.

7 Kőműves, szövött falikárpit, 161×80 cm; MNG tulajdona, Ltsz.: F. K. 7475.

ADATTÁR

SPIRO EDE ESZTERGOMI KAPCSOLATAI

A pozsonyi születésű Spiro Ede, a 19. század első felének neves festője, főként bibliai és történeti tárgyú festményeiről és arcképeiről volt ismert. 1820 óta — egy Apponyi gróf támogatásával — Milanóban, majd Rómában folytatott tanulmányokat. 1830-ban visszatért szülővárosába, de néhány év múlva Bécsben telepedett le és itt is halt meg 1856. november 24-én.[1]

Edvi Illés Gyula közlése[2] nyomán eddig is ismeretes volt, hogy Rudnay Sándor esztergomi érsek 1831 márciusában megbízta Spirót, készítsen tervet az akkor épülőfélben volt esztergomi bazilika szentélyének kifestésére, de ez a terv nem kerülhetett kivitelre, mert Rudnay ugyanez év szeptemberében meghalt, a királyi kamara pedig — amely a széküresedés ideje alatt az érseki javadalmat kezelte — felbontotta a szerződést. Mindeddig azonban csak a szerződéskötés ténye volt ismert, de nem annak szövege. Az alábbiakban ezt a szerződést és annak előzményeit kívánjuk ismertetni, valamint Spirónak azt a későbbi törekvését, hogy Rudnay utódjától, az 1838 végén érsekké kinevezett Kopácsy Józseftől, újabb megbízást kapjon.

Spiro 1827-ben került kapcsolatba Rudnayval. Spiro ugyanis ez év tavaszán, a Rómában járt magyar mágnásoktól értesült Rudnaynak arról a szándékáról, hogy az esztergomi székesegyházat magyar művészek alkotásaival kívánja díszíteni. Spiro vállalkozni kívánt erre a feladatra, ezért — mint közvetítőhöz — Kampus Sándor minorita szerzeteshez, a római Szt. Péter-bazilika magyar gyóntatójához fordult. Kérésére Kampus levelet írt Rudnayhoz. Az 1827. május 30-án kelt levelében[3] Kampus bemutatni igyekezett Spirót, akit „Dominus Eduardus Spiro Posoniensis, celebris hucadusque Romae pictor"-ként említ. Mellékelte leveléhez Leopoldo Staggoli-nak „Sopra due dipinti del signor Eduardo Spiro di Presburgo" című nyomtatott ismertetését,[4] amely — hivatkozva Giulio Perticarinak egy olasz újságban megjelent levelére — részletesen méltatja Spirónak két festményét, a Hagarnak, Ábrahám feleségének elűzését, és egy Apponyi gróf két kisfiát ábrázoló képeket. Levelének végén beszámol Kampus a Spiro műtermében tett látogatásáról és ezzel kapcsolatban békés, szerény, tehetséges és művelt férfinak nevezi őt (homo videtur esse pacificus, modestus, ingenuus et humanus). Megemlíti még, hogy Spiro nőtlen és a szentszéki osztrák követség palotájában lakik.

Rudnay szívesen fogadta Kampus levelét és válaszában közölte vele, hogy az építkezés előrehaladtával nem fog megfeledkezni Spiróról, de még évekbe fog telni, amíg sor kerülhet a falak kifestésére. A főoltár képe pedig — szintén magyar festő műve — már elkészült.[5]

Ezt követően már csak a szerződés megkötéséről van adatunk, amely Esztergomban történt, 1831. március 26-án. A német nyelvű szerződés[6] szerint Spiro freskófestmények sorozatával fogja díszíteni a székesegyház egész boltozatát. A képsor a bejárat jobb oldalán fog kezdődni és az ábrázolások történelmi sorrendjében haladva a főkaputól balra fog végződni és nyolc részből (Hauptbild) fog állani. Spiro feladata, hogy a tervnek megfelelően (laut vorliegend beschriebenen Plan)[7] elkészíti a vázlatokat, majd Olaszországba utazik és ott elkészíti a kartonokat és mihelyt a boltozat kellően kiszáradt, nyomban hozzákezd a festéshez. Elsőként a szentély boltozata kerül kifestésre. Ennek jobb oldalán a Szent István-kori székesegyház építését kell megfestenie, amint a király — szerzetesektől körülvéve — megszemléli az épület tervét, a háttérben pedig már folyik a falak építése, baloldalt pedig azt a jelenetet kell megörökítenie, amint II. Szilveszter pápa átadja a koronát Asztrik apátnak. A képmezőket fejekkel és egyéb díszítőelemekkel kell kereteznie. A boltozat kifestéséért 7000 forintot kap, de néki kell gondoskodnia minden szükséges anyagról. Ezt az összeget negyedévi 500 forintos részletekben kapja kézhez, ezenfelül még 200 forintot kap az olaszországi útiköltségre. Az első részletet és az útiköltséget nyomban megkapja. Az első kép elkészültéig összesen 4000 forintot vehet fel, a további 3000 forintot a második kép befejezése után veheti fel. Az első kép megfestése után, ha az elnyeri az érsek tetszését, megkötik a szerződést a hajó boltozatának kifestésére,[8] hogy Spiro megszakítás nélkül végezhesse munkáját.

Az 1831. július 7-én kelt levelében[9] Spiro értesítette Rudnayt, hogy június végén megérkezett Rómába és nyomban munkához látott. Mire azonban a második negyedévi részlet esedékes lett volna, Rudnay már nem volt életben.

Kopácsy József érsekségének első évében (1839) megtörténtek a szükséges előkészületek és a következő év tavaszán folytatódott a bazilika építése. 1843 őszén Spiro elérkezettnek látta az időt, hogy kapcsolatot keressen Kopácsyhoz. 1843. november 24-én levéllel fordult egy név szerint ismeretlen közvetítőhöz és kérte, ajánlja őt Kopácsynak (bey dem nunmehr zur Vollendung gehenden Bau der Graner Basilica mich für die durch Sr. fürstlichen Gnaden zu bestellenden Mahler-Arbeiten gütigst anempfehlen zu wollen).[10] Ennek a levélnek — úgy látszik — nem volt eredménye. 1845 áprilisában ugyanis Spiro újabb levelet írt, most már magának Kopácsynak,[11] és Altieri herceget, az éppen abban az időben bíborossá kinevezett bécsi nunciust kérte meg, hogy a levelet Kopácsyhoz eljuttassa. Az Altierihez írt válaszában Kopácsy megígérte, hogy foglalkoztatni fogja Spirót.[12]

Altieri közbenjárásának eredményeként Kopácsy megbízta Spirót, készítsen tervet nem ugyan a bazilika, hanem az akkor ideiglenes székesegyházként használt esztergom-vízivárosi plébániatemplom boltozatának freskóképekkel való díszítésére. E megbízás alapján Spiro kilenc olaj-vázlatot és költségvetést készített, ennek összegét azonban Kopácsy túl magasnak találta. Spiro ekkor felajánlotta a terv egyszerűsítését és freskófestés helyett az egyszerűbb kivitelt, ezt azonban Kopácsy nem fogadta el, így meghiúsult a vízivárosi templom kifestésének terve.

Spiro kérte ekkor a felmerült útiköltség és a napidíjak megtérítését, valamint a vázlatokért járó honoráriumot. Az előbbi címen — a már előre felvett 60 forint beszámítása után — 135 forintot, honorárium címén pedig 145 forintot kért, Kopácsy azonban csak 200 forintot utalt ki számára és ezzel az összeggel kiegyenlítettnek tekintette Spiro követelését.[13]

Prokopp Gyula

■ **46. Ferenczy Noémi (1890-1957): Fahordó nő, 1924-1925**
faliszőnyeg, 160X87 cm / Budapest, MSZMP Központi Bizottsága

A szőnyegkép – műfajánál és technikájánál fogva is – inkább ad alkalmat az emblematikus összegezésre, mint a tipizálásra. A rőzsehordó nő motívuma a múlt század második felében terjed el (Millet, Munkácsy), s a dolgozó nő, a parasztasszony ábrázolásának egyik formája. Ferenczy Noémi korai faliszőnyegén ez a jelentés a dolgozó ember ábrázolásává általánosul, egyben a forradalmi mondanivaló hatását kelti a sarló-kalapácsos ornamentális szegély révén. Elgondolkoztatóak e művészi összegezés létrejöttének körülményei. A sarló-kalapácsos embléma ekkor már a Szovjetunió felségjelvényének része. Ferenczy Noémi a honi ellenforradalmi korszakban mintegy díszként alkalmazza faliszőnyegén, így konkretizálva a képi jelentést. Művészetében ettől kezdve sajátos tematikus értelmező funkciója van a bordűrnek, s ez csak utolsó alkotó periódusában halványul el. Egy másik korai munkája is bizonyítja, hogy a sarló-kalapács motívumának alkalmazása az adott összefüggésben nagyon is tudatos volt: 1926-os, *Parasztfej kaszával* című faliszőnyegén a bordűr négy sarkában helyezi el a sarló-kalapácsot, jobb- és baloldalt három-három kalásszal kötve össze az emblémákat, *Fej harkállyal* című egyidejű szőnyegképén pedig kalapácsok sora keretezi a lírai kompozíciót.

Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Bp. 1976. Kossuth

■ **47. Ruzicskay György (sz. 1896): Géprabszolgák, 1930**
olaj, vászon, 250X120 cm / a művész tulajdona

A freskóterv különleges helyet foglal el művészetünkben. Nálunk meglehetősen szokatlan ekkor ember és gép viszonyának ez a képi értelmezése, a felfokozott szenvedély és szenvedés ilyen ábrázolása. Előzményként talán Uitz Bélának már emigrációban alkotott *Ludditák* című sorozatának egyik-másik lapja idézhető fel. Ez a közlésmód azonban elsősorban a nagy mexikói freskófestők körében ismert, és megtalálható még az Amerikai Egyesült Államok leghaladóbb művészeinél. Az ipari-gépi környezet rokon jelzése Európában is feltűnik a német, illetve a szovjet-orosz festészetben. Ebben az időben éleződik világszerte a kérdés: az ember ura-e vagy rabszolgája a gépnek? Az izzó testek és a hideg kék, szürke, fekete környezet ellentmondása is élezi ennek az újfajta szimbolizmusnak a belső feszültségét, a kikötött, megfeszülő izmos testek vergődését, ami a születő új világért hozott áldozatot fejezi ki. A művésznek a húszas évek végén alkotott, képdrámáknak nevezett grafikai sorozatai és 1930 körül készült, részben sorozat jellegű újságrajzai mutatják a *Géprabszolgák* sajátos szimbolizmusához vezető utat, a napi realitás művészi általánosításának ezt a különös módszerét.

Ferenczy Noémi gobelinművész

1027

1976. márc. 18. Televizió 19.3o /11/ m.

TV-Híradó.

- Most egy kéréssel fordulunk a kedves nézőkhöz. A Magyar Televizió Képzőművészeti Osztálya filmet készit Ferenczi Noémiről és arra kéri a gyüjtőket, műtárgy tulajdonosokat, akiknek birtokában Ferenczi Noémi goblein, vagy goblein-terv

van, hogy erről értesítse a televíziót munkaidőben a következő telefonszámon: 122-045. Levél cím: Magyar Televízió Képző-művészeti Osztály 1810 Budapest, Szabadság tér 17.

Ferenczy Noémi (1890-1957):

■ **68. Kőműves, 1933**
faliszőnyeg, 161X80 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

■ **69. Magvető, 1949-1950**
faliszőnyeg, 210X118 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Mindkét alkotás lényegi tartalma a munkás-paraszt szövetség, a munkás és a paraszt egymásra utaltsága. Ezért veszi körül kalászos bordür a korábbi *Kőműves* nagy, álló alakját, és apró házak keretezik a felszabadulás után alkotott s a korábbi mű pendantjaként felfogható *Magvető*-t. A kissé meseszerű absztrahálást (különösen a *Kőműves* alakjában) a szövéstechnika kötöttsége is magyarázza. Figyelemre méltóbb azonban (a munkásalak esetében) a témaválasztás: a kőműves, a téglahordó, a cserepező Derkovitstól kezdve vissza-visszatér a szocialista gondolkodású művészek munkájában. A konkrét, egyszeri munkán túlmutató, jelképi jelentőségű mozzanattá válik, amely a társadalmi építőmunkára, a művész építő készenlétére utal. Így lett a parasztházat építő kőműves a munkás-paraszt szövetséget jelképező mű munkásalakja.

Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar
képzőművészetben Bp. 1976. Kossuth

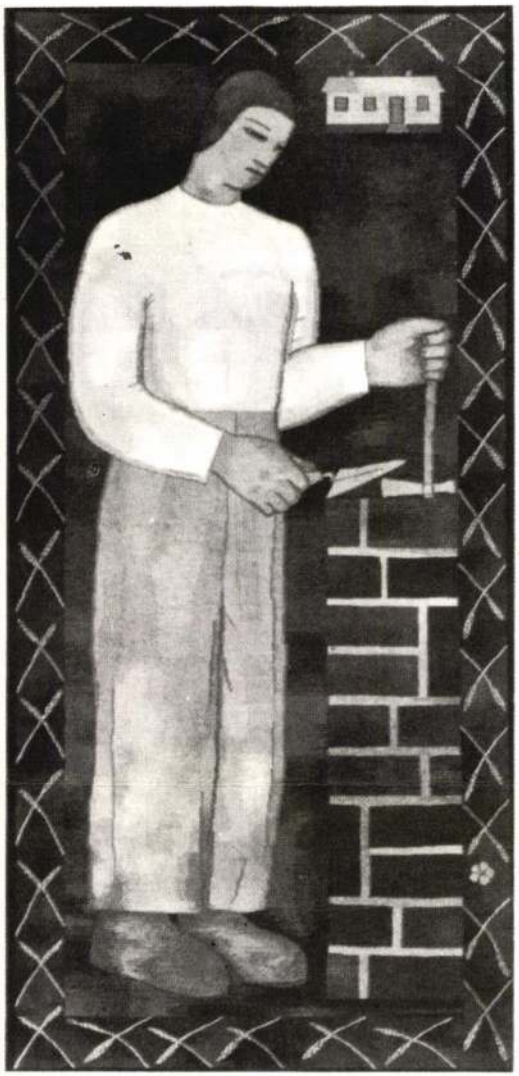

■ **70. Derkovits Gyula (1894-1934): Család (Proletárcsalád), 1932**
olaj, vászon, 74,5X68 cm / Budapest, Kiscelli Múzeum

A szobabelsőt kétfelé választja a nyitott üveges ajtó. Mögötte, a kép jobb oldalán, vörös ruhában ülő fiatal terhes nő a nyugalom, a mélyen rejlő biztonságérzet hordozója. A másik oldalon mintegy ellenpólusként, az emberrel-tárggyal zsúfolt szoba zaklatottabb képe bontakozik ki. A festmény két térfele között tudatos kompozícionális és színbeli ellentmondás feszül; ezt hangsúlyozza – mint a festő más korabeli képein is – a szétválasztó-összekötő térelem szerepét betöltő üveges ajtó. A tartalmi lényeg: a nyomasztó jelen ellenére is megragadható jövő, amit a befelé néző, finom profilú, két kezét a hasán nyugtató fiatalasszony alakja, ruhájának a szoba zsúfoltságával szemben domináló vörös foltja összegez.

■ **110. Ferenczy Noémi (1890-1957): Két munkás, 1945**
faliszőnyeg, 210X155 cm / Kulturális Minisztérium

A munkásegység gondolatát fejezi ki a két hasonló, egymás kezét fogó, szerszámot tartó férfialak; mögöttük két, egymást fedő kerék jelképes motívumában folytatódik a gondolat, s a szőnyegszél láncsora, mintegy formailag is ellenpontozva a kerekek ívét, józan és szigorú geometrikus rendben idézi a múltat. A két munkásalak megfogalmazásának egyszerűsítő tömörsége részint magából a témából, a történelmi sorsforduló egyik legfontosabb eszményének és céljának pátoszmentes összegezési igényéből fakad, részint a technikából s Ferenczy Noémi szőnyegszövő művészetének sajátos egyéni fegyelméből. Ez a mű egyike a felszabadulást követő legelső alkotásoknak, amely a munkásosztály történelmi szerepét egy reálissá váló társadalmi biztonságérzet pozíciójából fogalmazza meg. Tartózkodóan ünnepélyes hangnem jellemzi a színeket is, a meleg színek bonyolult, finom átmeneteit a téglavörös háttér árnyalatai előtt.

Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Bp. Kossuth 1976

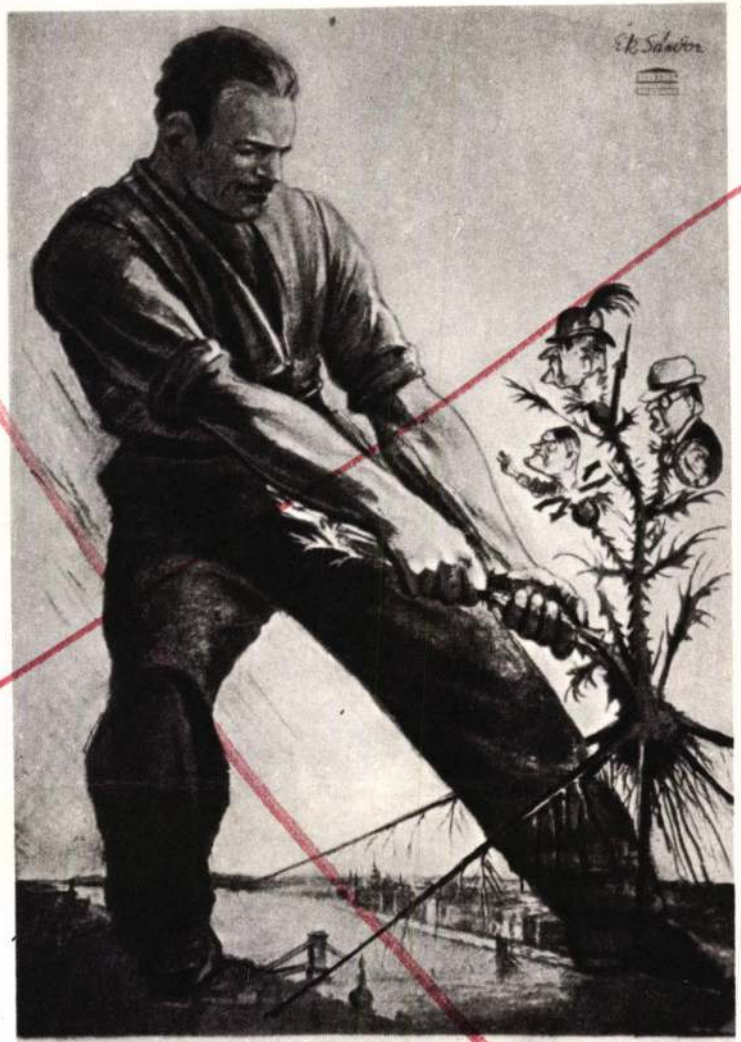

GYÖKERESTÖL TÉPI KI A REAKCIÓT
A MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT

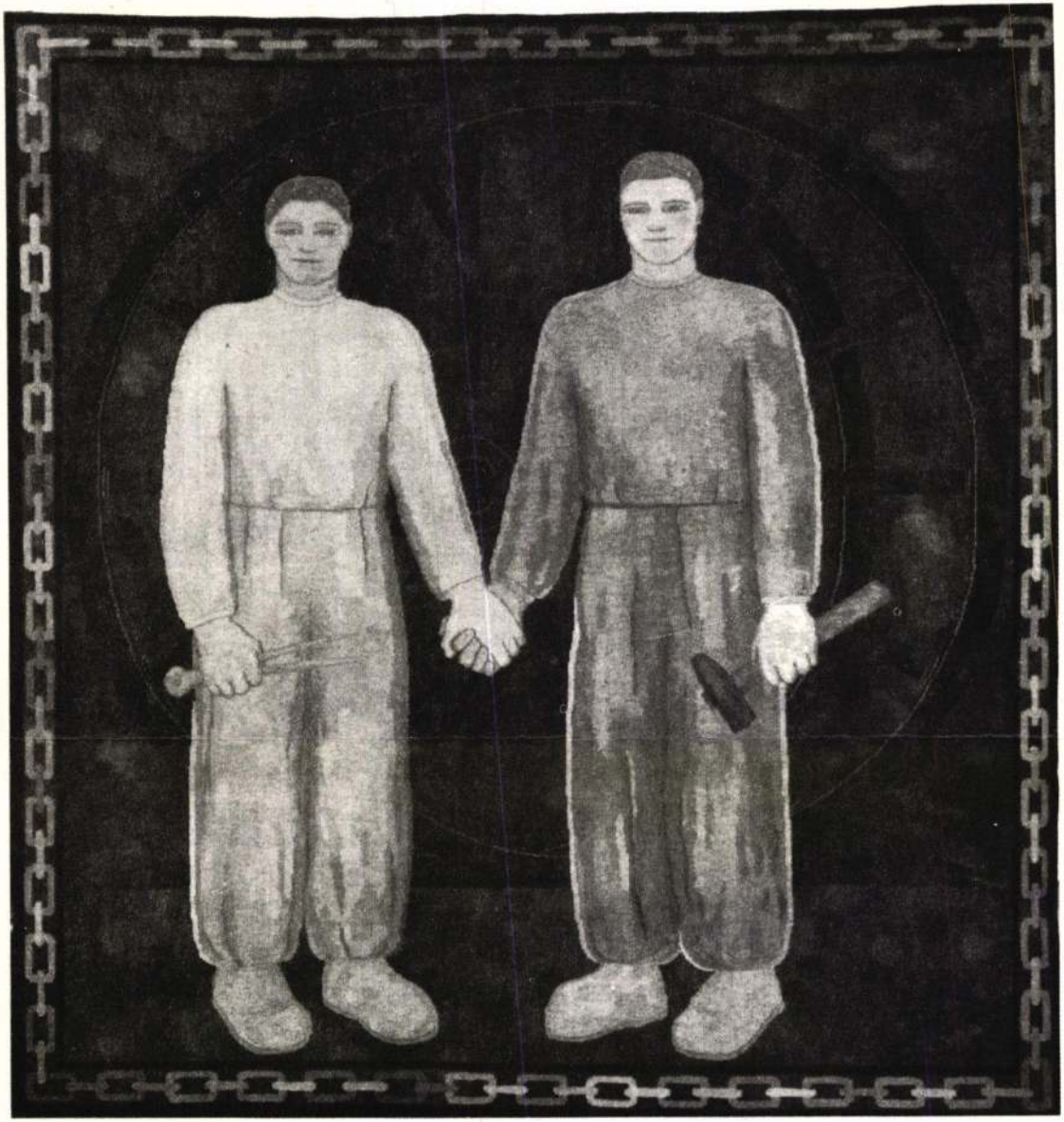

■ **111. Ferenczy Noémi (1890-1957): Felvonulók, 1945-1950**
faliszőnyeg, 210X155 cm / Kulturális Minisztérium

A művész, a faliszőnyeg műfajának és anyagának megfelelően, a dekoratív síkdíszítés keretei között oldja meg választott témáját. A zászlós, felvonuló tömeg nem térben jelenik meg: az alakok egymás fölött, egymást részben takarva, egyenes sorokban töltik be a szőnyegfelület nagy részét. Csak a bal felső sarok rézsútos „levágása", a zászló vonala kelt térképzetet. A faliszőnyegnek közvetlenül a felszabadulás után készült első akvarell-terve már a későbbi végleges kompozíció szellemében és érettségével született, folytatva az előző korszak szocialista művészeti hagyományait. S habár ez a kapcsolódás áttételes (műfaji-technikai okokból sem lehet közvetlen: a két világháború közötti szocialista művészetben csak Ferenczy Noémi vállalkozott a hosszadalmasan készülő és drága technikájú faliszőnyeg alkotására), mégis ezeket az előzményeket idézi az egységnek és az erőnek képileg kompozicionálisan egyöntetű kifejezése. Ezt hangsúlyozzák a színek is, hasonlóan a *Két munkás* című, 1945-ös faliszőnyeghez: a téglavörös háttér előtt a kékek és sárgák finom, halvány árnyalataiban megoldott alakok jelennek meg. Összevetve Ferenczy Noéminak ezt az alkotását korábbi műveivel, figyelemre méltó, hogy megszűnt a bordür azelőtt annyira fontos értelmező szerepe: magának a szőnyegképnek a jelentése annyira teljes, hogy minden további „kommentár" fölöslegessé válik.

Ferenczy Noémi

"A Ferenczyek" cimmel Tövis ir a Ferenczy Család kiállitásáról az Ernst Muzeumban, ahol mind a négyen résztvesznek: Ferenczy Károly, Ferenczy Valér, Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi.

Noémi alkotásaiban az őskereszténység primitiv látványait álmodja vissza. Aszkétikus, naiv vizióiban nincs semmi mesterkéltség, semmi eredetieskedés...ez a tiszta hit és áhitat. Gobelinjei kompozicióikban, foltelosztásaikban, rajzukban és szinükben egyaránt nagyszerüek.

A HÉT, Bp. 1916. dec. 17.
XXVII. évf. 51. sz. 738. lap.

Ferenczy Noémi

Moszkvában, a Központi Kiállitási Teremben, a "Manyezsben" tiz szocialista ország nemzetközi kiállitása nyilik meg junius 27.-én. A magyarországi részleg többek között bemutatja az elhunyt festőművészek alkotásait is: Ék Sándor, Berény Róbert, Domanovszky Endre, Szetniványi Lajos, Szőnyi István képeit és Ferenczy Noémi: "Munkások" c. nagyméretü gobelinjét. A plakátsorozatból a cikk megemliti Konecsni György régi és ujabb terveit. A "Tájékozódás" c. rovat "Harminc győzelmes év" c. közleménye

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 5.
XIX. évf. 27. sz. 6. lap.

Ferenczy Noémi

1946-ban a Művészeti Tanács
lejáró tagja Ferenczy Noémi volt.

Illés Endre: A szobrász Tihanyban.
Művészet, 1976.szeptember - 12.oldal.

Ferenczy Noemi

1964-ben Székesfehérvárott a Gresham-kör művészetét bemutató kiállításon akvarellben készült önarcképeivel szerepelt.

Szabó Julia: A rajz és az akvarell a Gresham-kör művészetében.
Művészet, 1976. december - 20. oldal.

Ferenczy Noémi, festőművész

Ma délelőtt emlékünnepség volt Bpesten, a Deák-tér 3. sz. ház előtt, ahol századunk öt kiemelkedő művészére emlékezett Pogány Ö. Gábor. – A házban műtermeslakások munkást otthont biztosítottak az itt élő művészeknek. Köztük volt a művész is.

TV-híradó.

1977. II. 10. Televízió 19.30 Gué.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

L: Bor Pál

P.Szücs J.:Bor Pál kiállitása a Mücsarnokban 7.

Népszabadság, Bp. 1977. aug. 5.

N Ferenczy Noémi, gobelin művész.

L:Czóbel Béla

Gali Sándor:Amüvészeti élet...Pest megyében 7.

Népszabadság, Bp.1977.jún. 8.

Ferenczy Noémi, gobelin-művész

L.: Soltis Gizella

2.

– : Soltis Gizella

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 21.

Ferenczy Noémi

Kállai Ernő a két világháború közötti és a 2-ik világháború utáni legértékesebb művészeti törekvések támogatására, a Bauhaus gondolat népszerűsítésére, e művészek elismertetésére tette fel az életét.

Devényi Iván: Kállai Ernő emlékezete.
Tolnamegyei Népújság, 1975. febr. 9.

Ferenczy Noémi gobelin-művész

A szentendrei Ferenczy Múzeum termeiben látható ~~goble~~ gobelin-kartonjai.

Perti Műsor, 1975. márc. 19.

Ferencz Noémi

Neve · említve.

A Hét, 1971. sept. 10. 2 cf. 37 n. 9 r.

Ferenczy Noémi (festő, gobelinművész)

1890. jún. 18-án született.

Népszava, 1975. jún. 18. 103. evf. 141 sz. 4 p.

Ferenczy Noémi

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat által kezdeményezett
„Mai magyar iparművészet" c. sorozat első kötetén foglalkoznak
a művésznővel is.

Népszava, 1975. aug. 17. 103 erf. 193 m. 8p.

Ferenczy Noémi
(Szentendre, 1890 - Bp. 1957)

műve szerepel a Szentendre művészetét bemutató anyagban az 1976.XXXVII.Velencei Biennálé magyar kiállításán.

-katalógus a könyvtárban-

Ferenczy Noémi

(Szentendre 1890. - Bp. 1957)

emlékkiállítása a Magyar Nemzeti

Galériában Bp. 1978. december -

1979. január

– katalógus a könyvtárban –

Ferenczy Noémi

1965-ben volt Ferenczy Noémi kiállítása Székesfehérváron.

Horváth Péter: Székesfehérvári kiállítások 1963-1978
Művészet, 1978. október - 8 lap.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A NEMZETI GALÉRIA FELHÍVÁSA. A Magyar Nemzeti Galéria decemberben Ferenczy Noémi-emlékkiállítást rendez. Kérik mindazokat, akiknek Ferenczy Noémi valamely munkája (terv, karton vagy szövött mű) birtokában van, vagy hollétéről tud, jelezze telefonon (160—170, 380-as mellékáll.), vagy írásban (MNG 1250 Budapest, postafiók 31.).

8.

– : Hú
Közlemény

Népszabadság Bp. 1978. szept. 14

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L. Barcsay Jenő

Pruckner Pál: Ide bújdosott a pátriárka 3.

Esti Hírlap, Bp. 1978 aug. 3.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum állandó Ferenczy kiállitása.

4.sz.kép.-nFerenczy Béni és Noémi munkái./Fotó:Szentiványi K./.Fekete repr. 371old.

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest megye múzeumaibó ból. 3. Szentendre, 1975.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 JAN 10
KÉPES ÚJSÁG
Budapest
Ferenczy Noémi
1021

Ferenczy Noémi: GOBELINTERV

Az óvodai foglalkozások – a nevelés – velejárója, egyik hatékony eszköze volt mindenkor a zene. Hangszer mindenképpen kell az óvodába. De milyen hangszer?

A zongora drága. A furulya mellett az óvónő nem tud énekelni. A hegedű különleges tudást igényel.

A gitár? Igen. A gitár nagyon alkalmas az óvodai nevelésre. Nem drága. (800–1800 forint között van az NDK-beli és cseh gyártmányúak ára.) Mellette lehet énekelni, s az óvónő a zene alatt is tudja a gyerekeket irányítani. A kicsik figyelnek a gitárra – ennek hangjára énekelnek, játszanak, esznek.

Nemzetközi hírű gitárművészünktől, Szendrey Karper Lászlótól származik az ötlet: „Gitárt az óvodába!" Szenvedélyesen magyaráz most is a gitáros óvodai nevelésről.

Csak annyira tanítanák meg gitározni a leendő óvónőket, hogy tudjanak dallamot játszani. Van már gitároktatás a kaposvári és a szombathelyi óvónőképzőkben, de éppen a budapestiben nincs. Pedig még a végzett óvónők közül is sokan szívesen tanulnának meg gitározni; keresik a lehetőséget. A budapesti Fáklya Klubban már harmadik éve folyik gitároktatás, és igen sok jelentkező van.

Nagyon lényeges, hogy az óvodás gyermeket, aki annyira fogékony mindenre, a gitár, az egyszerű dallamvilág a harmóniához szok-

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A gyüjteményben a legszerényebben Ferenczy Noémi van képviselve.Ő a gobelin egyedülálló mestere.volt.A gyüjteményben csak korai kor zaka,az 1930-as éveket megelőző munkák vannak képviselve.Korai kartonjai.-Rajzai közül a legértékesebbek a:
RŐZSEHORDÓ NŐ-höz /1924-25/készült nagyméretü szénraj za. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

Ferenczy Noémi, gobelin mürén

L. : Pór B,

Lukács T. : Harminc ... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 jún. 24.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

Gegesi Kiss Pál akadémikus kisebb képtarra való an agot ajándékozott a pécsi Modern magyar képtar megalapitasa hoz. kivánságára a gyüjtemény ma is Borgách Hann Erzsbet Emlékgyüjtemény nevet viseli, az adományozó müvészfelesé ge után. Igy egy csapasra ilyan müvészek alkotasai kerül tek a pécsi muzeum birtokaba, mint: Ferenczy Noémi müve. 37.old

HALLAMA ERZSÉBET: Modern Magyar képtar Pacsett 37.old

Múzeumi Magazin, 1969. 2.sz.

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A gyüjtemény anyagában a legszerényebben Ferenczy Noémi van képviselve.Ő a gobelin egyedülálló mesterevolt.
A gyüjteményben csak korai korszaka,az 1930-as éveket megelőző munkák vannak képviselve.Korai kartonjai közül többek között:
ÉBRESZTÉS/cimü cimü kartonja.-A 20-as évek II.feléből.
368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeum anyaga több darabbal gyarapodott vásárlás útján is. Bizonyos értelemben a legértékesebb gyarapodása a gyüjteménynek Ferenczy Noémi "Ébresztés" cimü gobelinjének a megvásárlása. Az 1926-27-ben készült gobelin a felszabadulás óta egyetlen alkalommal sem volt kiállitva.

" ÉBRESZTÉS", cimü müve, /1926-27/. 368.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A gyüjtemény anyagában legszerényebben Ferenczy Noémi van képviselve. A gyüjteményben csak korai korszaka, az 1930-as éveket megelőző munkái vannak képviselve. Korai kartonjai közül a

Teremtés gobelinjével egyidőben készült ÁDÁM ÉS ÉVA kompozició. /1913/. cimü müve. 368. old.

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367. old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A gyüjtemény anyagában a legszerényebben Ferenczy Noémi van képviselve.Ő a gobelin egyedülálló mestere.A gyüjtemény ben csak korai korszaka,az 1930-as éveket megelőző munkák vannak képviselveKorai kartonjai közül pl. NŐVÉREK/1922/ cimü karton/a kivitelezett gobelin külföldre került. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén 367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A gyüjtemény anyagában a legszerényebben Ferenczy Noémi van képviselve.Ő a gobelin egyedülálló mestere volt.A gyüjteményben csak korai korszaka,az 1930-as éveket meg előző munkák vannak képviselve.Korai kartonjai közül több bek között a 20-as évek II.feléből:
PIHENŐK,cimü kartonja. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A hagyaték anyagában legszerényebben Noémi van képviselve a Magyarországin minden hagyományt nélkülöző müvészetnek, a goelinnek egyedülálló mestere, nemcsak hazánkban, de külföldön sem találunk hozzá hasonlót. A gyüjteményben csak korai korszaka, az 1930-as éveket megelőző időszak munkáo vannak képviselve. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 8. Tanúlmányok Pest megye müvészetéből, Szentendre, 1975

A hagyaték anyagában le

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

1973-ban Ferenczy Béniné és a Pest megyei Múzeumok közt szerződés, hogy Ferenczy Károly, Béni, Noémi, Valér és Ferenczy Károlyné, Fialka Olga alkotásainak lehetőleg minél nagyobb része egy egységes gyüjteménybe kerüljön.
367.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban Ferenczy Noémi munkásságának bemutatását szintén a Magyar Nemzeti Galéria által kölcsönzött négy gobelin teszi lehetővé. Ezek egyike:
"KŐMÜVES", cimü müve, 1933-ból. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old.

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparművész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban Ferenczy Noémi munkásságának bemutatását szintén a Magyar Nemzeti Galéria által kölcsönzött négy gobelin teszi lehetővé. Ezek egyike az utolsó gobelin a:
"HAZATÉRŐ LÁNYOK", cimü müve, 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old.

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanúlmányok Pest megye müzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

A Szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban Ferenczy Noémi munkásságának bemutatását szintén a Magyar Nemzeti Galéria által kölcsönzött négy gobelin teszi lehetővé. Ezek egyike a:
BŐSÉG, cimü müve 1951-ből. 368.old

M.VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy-gyüjtemény Szentendrén
367.old.

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI, iparmüvész

Ferenczy Károly családjával 1888-tól 1892-ig Szentendrén élt. Ez volt első alkotókorszaka, a "finom naturalizmus", -Két kivételes tehetségü ikergyermeke: Béni és Noémi Szentendrén születtek. 367.old

M. VÁRHELYI VANDA: A Ferenczy -gyüjtemény Szentendrén 367.old.

STUDIA COMITATENSIA. 3. Tanulmányok Pest megye muzeumaiból, Szentendre, 1975

FERENCZY NOÉMI

Marosi Ildikó:

A forrásvidékek: Nagybánya, Chartres. /FERENCZY BÉNIről és FERENCZY NOÉMIről./

A Hét, X.évf. 11.sz. 1979. márc. 16. 5.old., 1 képpel.

FERENCZY NOÉMI

Murádin Jenő:

Rőzsehordó három arca. /SZERVÁTIUSZ JENŐ, KLEIN JÓZSEF és FERENCZY NOÉMI müveiről./

Utunk évkönyv, 1972. 208-211.old. képekkel. Kolozsvár, 1972.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

3

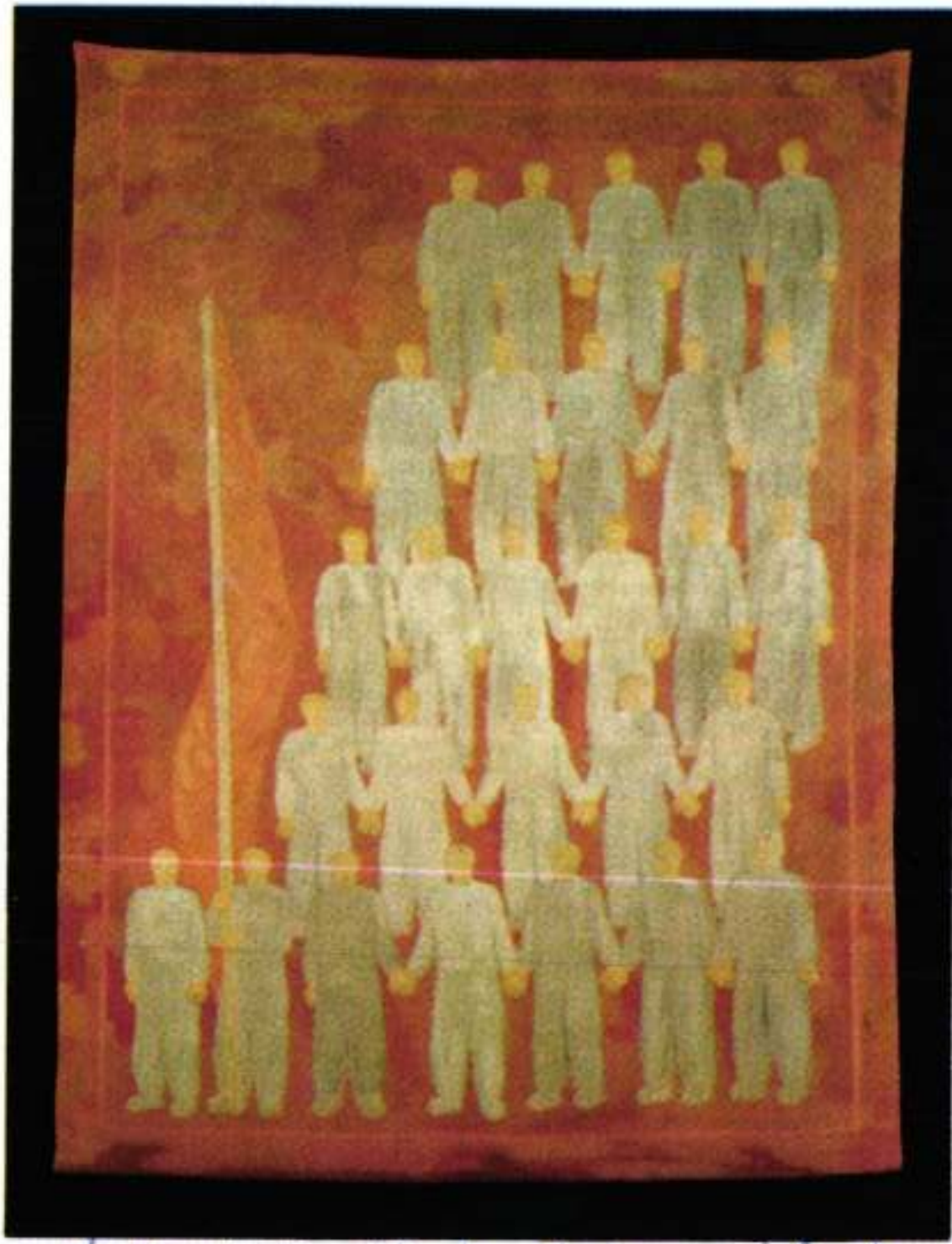

"Falurombolás", gobelin, 2,10 x 1,75 cm, 1950.

a Kultúrpalis Minisztérium tulajdona

Művészet, 1980. 4. sz. 3. old.

Ferenczy Noémi

Két munkás
/Faliszőnyeg/

Aradi Nóra: A magyar művészet története 1945 után. Tanulmány
MŰVÉSZET, 1981. március - 4. oldal.

Ferenczy Noemi

„Felvonulók"
(repro)

Aradi Nóra: A magyar művészet története...
Művészet, 1981. március – 4 lap

Ferenczy Noémi, gobelinműveń

L: Solti Gizi

Torday Aliz: Szövőszéken szőtt gyümölcsön 2

Esti Hirlap, Bp. 1981 máj 6

Ferenczy Noémi, festő-gobelinművész

A szentendrei művésztelep alkotóitól.
Népművelés, 1960. júl. hó.

MDK

Ferenczy Noémi

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun.1.
802.l.

1980. VI. 18. 4.25 (N.)

Jó reggelt!
Naptár.

Ferenczy Noémi festő-gobelinművész

Ferenczy Noémi egész életmüvében két motivum dominál, a végtelen és tág természet és a munkálkodó ember. Képalkotó kulturája, formateremtő egyszerüsége, szinvilágának meleg sége talán leginkább gyermekkorának környezetére vezethető vissza. Nagy és mély elkötelezettségü ember volt, baloldali mindhalálig. Lenyügöző, már-már naivnak tünő hite csak a legtisztábbaknak, a legnagyobbaknak lehetett sajátja. Az embert dicséri egész alkotói tevékenysége, müveiből sugárzó gyengéd szemérmes elragadtatás.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Ferenczy Noémi gőgös alázata

ÉLETMŰ-KIÁLLÍTÁS A NEMZETI GALÉRIÁBAN

A lulfogalmazunk, ha kimondjuk: *Ferenczy Noémi* nem tartozik művészettörténetírásunk dédelgetett kedvencei közé. Összeszedtem a fellelhető irodalmat, mértem az időt: határányi a szöveg. És abban már a sajtó is benne van, abban a nem publikált „kikérdezés" is benne van, abban minden korok hazai katalóguselőszói is benne vannak, még az a remek szépírói visszaemlékezés is, amelyet néhány hete közölt az Élet és Irodalom.

Nem, ez nem agyonhallgatás. Az Agyonhallgatást hirtelen felfedezések szokták követni, és az megduzzasztja a reflexiók számát. Ferenczy Noémiről az irodalom csak szép lassan növekedett, akár a kiállítható művek mennyisége. Emlékezetes gyűjteményes tárlatán, 1956-ban huszonnégy gobelin volt a falakon, most, a *Nemzeti Galériában* már huszonnyolc. A munkásságáról szóló percirodalom azonban végképp tehetetlennek bizonyult. A kis színesek halványak és monokrómak, az asszonyos magazincikkek érdektelenek és egyformák, a költői fantáziával alkotott interjúk pedig... Nos, mit lehet kezdeni olyan „alannyal", aki már huszonéves korában majmot csinál az információgyűjtőből? „Művészi törekvéseik?" — faggatta még a század elején Börtsök Samu a híres ikerpár egyikét. „Törekvéseink művésziek" — felelte Noémi Ferenczy Béni nevében is.

A különös csak annyi: amikor ez a *bon mot* elhangzott, még lehetett volna *nevesíteni* a törekvést. Címkét lehetett volna rakni rá, leginkább a szecesszióét, de a frissen tanult franciás gobelintechnika az archaizmusok valamelyikét sem zárta volna ki. A *Teremtés* és a *Menekülés* még alkalmazott, dekoratív művek a javából. Mondanivalójuk a dús-tekergővé szőtt vegetáció, a hajdani kastélypompa fanyaran újszerű visszaidézései, egy mesterség birtokbavételének szép emlékművei. A szellemes szófordulat ugyanis éppen *az életmű későbbi részére, azaz a lényegére vonatkozik.*

Hogy *mi* történt, pontosabban, *miként* történt, nem tudjuk. A kutatás rögzítette a tényeket, a mozgatórugókat kevésbé, ehhez az olvasnivaló sokszorosa, tehát igazi monográfia kellene. Mert tudjuk ugyan, hogy Ferenczy Károly leánya miféle etikai közösségből jött, ha máshonnan nem, hát elmondta a szobrász fivér, Ferenczy Béni. „Nagybánya tanulsága erkölcsi. A szorgos, elmerülő munka, a töprengés nélküli hozzáfogás, a munkaláz gyönyöre. A l'art pour l'art átlényegülése ez — munka a munkáért —, nem bérért, nem dicséretért, nem versenybabérért, lelkesedés, amelyben már benne foglaltatik a rajongás hangulata és tartalma is." Tudjuk azt is, hogy a majdnem házikisasszonynak szánt Noémiből későn, de annál elemibb erővel tört fel a művészi hajlam: a mesterség elsajátításának kényszere Párizsban a Gobelin Manufaktúrában, a mesterség analógiáinak kutatói szenvedélye az európai múzeumokban. Mégis látnunk kell: a „boldog békeidők" könnyed muráliáitól egy világ választja el a húszas évek emberléptékű óriásait, a magányosság kegyelmét elnyerő, nemüket is hátrahagyó alakokat és a rezzenéstelenül rendezett tájakat. Hiába azonos a *haute lisse* technika. Hiába változatlan a művet termő munkamorál. *A műfaj* az, ami átalakult; *a mondanivaló* az, ami átértelmezte a látványt.

Nézzük közelebbről a változás minőségét. A szakirodalom gyakran emlegeti a Ferenczy Noémi-gobelinek anyagszerűségét, textilhezkötöttségét. Érvényes is a megállapítás, ha az ábrázolás síkszerűségére, a pasztellszínek harmóniájára, a mozgásábrázolás kiküszöbölésére gondolunk. Ám a szó *iparművészeti értelmében* csak a korai szőnyegek gobelinszerűek, csak azok idomulnak egy ősi műfaj praktikum, látásgyönyör és tartalmi közlés egyensúlyára épülő modorához. Ám a húszas évektől — és attól kezdve egyfolytában több mint harminc éven át — *a tartalmi közlés* szerepe lényegesen megnőtt. Sőt: a másik kettő mintha szolgálólánnyá süllyedt volna a kifejezés érdekében. Különös, atipikus út. De mihez képest különös és atipikus?

A harmincas évek sajtóját olvasva feltűnik egy ma már nem alkalmazott csoportosítási formula. Az asszony művészeké. És az asszony művészeken belül is azoké, akik valamilyen ódon, már-már feledésre ítélt szépmesterség felújításán fáradoztak, akiknek múltba tévedő tekintete, nagy kultúrákat idéző kézügyessége cseppet sem akadályozta a „nőies gyakorlati érzék kibomlását". Nevezetesen a közreműködést a kor hivatalos állami és egyházi megbízásaiban, a reprezentatív ékesítést egy hajdanvolt, mesterkélten visszaálmodott szépségeszmény jegyében. Árkayné Sztehló Lilly „bűbájos" üvegablakokat tervezett *à la Saint Chapelle*. Mattioni Eszter rátalált a hímeskőre *à la florentin* mozaik. F. Kontuly Hajnalka kézimunkákkal bódította el az érzékeny újmódi műbarátokat, Kovács Margit pedig tündérien magyaros és magyarosan tündéri kerámiaborításokkal kápráztatott. Éppen beleillett volna ebbe a „múzsakoszorúba" Ferenczy Noémi a maga franciás faliszőnyegeivel, a maga középkorian szigorú munkamoráljával, anyagtiszteletével. És ha minden maradt volna úgy, amint azt a tízes években próbálta, ha a világból kiszakítva, a kor Európájára, és még inkább a kor Magyarországára nem figyelve csakis a Gobelin-patak színeket fakító árnyalatait próbálja újra meg újra, semmi sem menti meg a fenti besorolástól. Talán még a Ferenczy név sem, amely eggyé forrott a századforduló magyar progressziójával. Talán még a „vörösszimpatizáns" testvérbáty Moszkva-járása, Lenin-érme sem. Csakhogy Ferenczy Noémi éppen a többiek kibomló archaizmusával egy időben, a többiektől elhasonulva lett elkötelezettje a forradalom ügyének, a diadalát ülő faji gondolattal szemben az általános emberi humánum gondolatának. Így lettek egyszerre anakronizmussá számára a palotás pompa külsődleges kellékei és így lett fontos számára a jövendő élet értelmének leképezése.

Ez a képzés *történetesen* vetülékszálakkal és keresztszálakkal valósult meg. És nemcsak azért, mert az előtanulmányok e műnemet erősítették. Az esztétikai felismerés is e műfajnak kedvezett. Ferenczy Noémi közelről láthatta a festészet egzisztenciális problémáit, a forradalmi tartalom kifejezni akarásával párhuzamosan jelentkező formai önkényességet, a húszas évek neofrivol könnyed pikturájának szakmai felelőtlenkedéseit csakúgy, mint a festett klasszicizmusok túl könnyen megvalósuló és megvalósítható retorikáját. Ezeken a frontokon és álfrontokon könnyen véreztek el igazi művészek is. E frontokon és álfrontokon ugyanis a tartalmi közlés került minduntalan veszélybe.

Nem, Ferenczy Noémi nem tartozott az *artifex doctusokhoz*, a kor létproblémáit a filozófia szintjén szemlélő tudományosan képzett elmékhez. Még Tolnai Károly remek esszéjében is úgy említtetik vele kapcsolatban a századelő radikalizmusának Fülep Lajosa vagy Mannheim Károlya, mint „történelmi háttér", mint az a levegő, amelyet önkéntelenül szívott magába. Ha önkéntelenül is, de magába szívta. Ha *érzelmileg is, de azonosult az értelmes élet létformájával, a munkával, a nembeli ember legszebb képességével, a renddel.* Következett ez mindennapjaiból, a történelem megértett fordulataiból és magából az elsajátított szövés gyakorlatából. Amely immár nem a visszaidézett múlt eszköze, hanem maga is példázat. „Ahogy a csillag megy az égen" erkölcse, *a mondanivaló belső formája.* Egyik kritikusa „énmérséklet"-nek nevezte alázatos háttérbe húzódását, a szubjektív kézjegy elhalványítását az egyéniségkultusz diadaljárása idején. Csakhogy az „énmérséklet" művészi szükségszerűség eredménye, *legkevésbé sem a szerénységé, legfeljebb a művészi alázat gőgjéé.* Az „énhangsúlyozó" önkényes ábrázolás elvonta volna a figyelmet a tetőfedők kiegyensúlyozott szorgalmáról, a favágók hajthatatlanságáról, a kanna és a gereblye között szárba szökkenő kék virágok változatos szigoráról — és ez összeférhetetlen lett volna Ferenczy Noémi erkölcsi világképével. A műforma „izzadságszaga", fáradságos készítésmódja, mellébeszélésre alkalmatlansága, a személyiség háttérbe kényszerítése: fedezetté vált. *Fedezetté kellett abban a korban válnia, amelyben a festő monumentalisták keze közül napok alatt szaladt ki meggondolatlanul nemcsak a forma, de a tartalom is.*

Ma már érthető: erre a gőgösen alázatos művészmorálra kevés fogékonyságot mutatott a kataszterekre, körökre, érdekképviseletekre berendezkedett két háború közötti hivatalos Magyarország. Nem is kellett ahhoz sorozatban szőni sarló-kalapácsos bordűröket, hogy a lényeget elértsék a jutalmak szétosztói. „Ösztöndíjak, díjak, kitüntetések? Semmi, semmi, semmi. De nem érdekelnek. Művészcsaládból származom, tudom, mit jelent művésznek lenni. Csak a munkámnak élek és még egy percet is sajnálnék munkaidőmből arra áldozni, hogy protekciók után futkossak." Mit lehet ehhez hozzátenni? Ez csak az utókorra hagyományozott üzenetként fogható fel.

Igaz. A párizsi világkiállítás alkalmából nem kap megbízást akkor, amikor a „magyar alkalmazott művészet" Rómában kiképzett lihegő kismesterei súlyos feladatokat kaptak. Az újmódi monumentalisták parádés kivonulásaira nem hívják, pedig jószerivel ő az egyetlen ismerője *a nem hamis tudatra épülő* korszerűen monumentális formaképzésnek.

Ellentmondana ennek a Szent István-gobelin, a nyíregyházi megbízás? Aligha! Nem azért, mert faliszőnyegvázlatán még ott a „tarisznyás nép", a téma kijátszásának félreérthetetlen szándéka — amint azt egy, az ötvenes években született elemzés állítja. Hanem azért, mert a Szent István-téma *önmagában* is hordozhatott gyúlékony anyagot. Önmagában is kijátszhatta a kurzusideológiát — csak olvasni kell a sorok között. A felszabadulás utáni katalógusokban elmosódott a mű eredeti címe, pedig a készülés korában, 1940—1941-ben Ferenczy Noémi ragaszkodott a program pontos megjelöléséhez, az ismertetésekben is így szerepel, de a faliszőnyegen is ez van: *Szent István magyarok és jövevények között.* A történelem ismerőinek, a népfrontmozgalom kutatói előtt félreérthetetlen, hogy ez akkoriban miféle eltökélt (nem hangos — nem is lehetett hangos) ellenzéki különvéleménynek számított. Úgy gondolkozott ebben a műben is, amint az a századforduló progressziójából magától értetődően következett. Hűséges maradt helyesnek ítélt korábbi eszményekhez, logikusan építette ahhoz a későbbi tapasztalatokat — mégis különcnek vélték. A „korszellem kifejezői" igen széles, de másik úton jártak, ők nem voltak „különcök". Minden a feje tetejére állt akkoriban.

P. Szűcs Julianna

AZ EURÓPA
EGYÜTTMŰ
bizottsága B
sét, amelye
nek, a mag
alelnökének
gyar küldöt

*VASDIPLO
RÉSZ. A M
gyógyszerés
vette át v
munkahely
roska főter
ban; 65 év
lőségteljes*

**ÚJ TECHNI
gazdagodott
nyi Stúdiójá
bemutató á
mineszcens
ző természetes és mesterséges anyagok világítanak az ultraibolya sugárzás hatására.**

ÚJ AUTÓBUSZ-ÁLLOMÁSSAL gazdagodik az elmúlt hetekben városi rangra emelkedett Fehérgyarmat. A Uvaterv mérnökeinek elképzelései alapján az ÉPSZER Vállalat munkásbrigádjai építik fel az állomást, a központi épületet a réginél négyszerte tágasabb váróteremmel, külön diákváróval, forgalmi irányítóközponttal, pénztársorral, utasellátó büfével.

KONTÉNERSZERVIZEK gyártására kötött együttműködési szerződést a MOGÜRT Gépjárműkereskedelmi Vállalat, valamint az Ikarus Karosszéria- és Járműgyár a Somogy megyei Unitech Ipari Szövetkezetben. Ezeket a tőkésországokban közlekedő magyar autóbuszok javításánál használják majd.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Bohémélet (K. bérlet, 4. ea., 7). **Erkel Színház:** Szerelmi bájital (10. bérlet, 4. ea., 7). **Zeneakadémia:** A MÁV Szimfonikusok hangversenye (MÁV-bérlet, 8. ea., fél 8). **Nemzeti Színház:** A nép ellensége (7); A csapodár madárka (a Fővárosi Művelődési Házban, 7). **Madách Színház:** Régimódi történet (7). **Madách Kamaraszínház:** Kései találkozás (7). **Vígszínház:** Kakukkfészek (7). **Pesti Színház:** Királyi vadászat (7). **Fővárosi Operettszínház:** A denevér (7); A nagy nő; Interjú (a Zsebszínházban, fél 8). **József Attila Színház:** A megoldás (7). **Thália Színház:** Hiawata (7). **Vidám Színpad:** Micsoda cirkusz! (7). **Radnóti Miklós Színpad:** Közhelybenjárás (7). **Mikroszkóp Színpad:** Minek néz engem? (fél 9). **Várszínház:** Doktor Faustus (7). **Józsefvárosi Színház:** Cselédek (7). **Játékszín:** Karsai Pantomim Rt. (fél 8). **Budapesti Gyermekszínház:** Tom Sawyer kalandjai (du. 3); A varázspálca (a Marcibányi téren, du. 3). **Állami Bábszínház:** Titokzatos jóbarát (Népköztársaság útja 69., du. 3); Rózsa és Ibolya (Jókai tér 10., de. 10). **Fővárosi Nagycirkusz:** A Humberto Cirkusz vendégszereplése (fél 4 és fél 8).

TÚZOKCSAPATOKAT figyeltek meg a hófödte dél-borsodi pusztákon a vadászok. A ma már meglehetősen ritka, nagy testű futómadár táplálék után kutatva, 10—12-es csoportokban tűnik fel a hófödte legelőkön.

VESZETT RÓKÁK TŰNTEK FEL Fejér megye némely vidékein is, a sárbogárdi járásban, valamint Mór, Isztimér, Szabadbattyán, Polgárdi környékén. A Köjál megtette a szükséges intézkedéseket.

FAGYHALÁLT SZENVEDETT a közép-jugoszláviai Titovo Uzsice közelében két férfi és egy nő. Ezzel Jugoszláviában tízre emelkedett az év eleje óta a sarkvidéki jellegű zord időjárás áldozatainak száma.

NEM SZENNYEZIK TÖBBÉ a Tisza vizét az AFIT XI-es számú Autójavító Vállalatának szegedi üzemei, a központi műhely és szerviz; mindkét helyen korszerű szennyvíztisztító berendezést szereltek fel.

ÖSSZEÜTKÖZÖTT csütörtökön egy személyszállító és egy tehervonat a spanyolországi Valenciától 24 kilométerre délre. Az első jelentések szerint a vasúti szerencsétlenség következtében öten életüket vesztették.

MOST JELENT MEG: Cseres Tibor: Elveszített és megőrzött képek. Válogatott írások. — Sőtér István: Tiszta Emma. Novellák, elbeszélések. 30 év sorozat — Vajda György Mihály: Összefüggések. Világirodalmi tanulmányok. Elvek és utak sorozat — Fiatalok rivaldája. Színművek (Magvető). — Orvosok a dohányzásról. Szerk. Pákozdi Lajos (Medicina). — Balázs Dénes: Ausztrália, Óceánia, Antarktisz — Hauser Arnold: A művészettörténet filozófiája (Gondolat).

ga.

A BUDAPESTI GETTÓ felszabadulásának 34. évfordulója alkalmából a Magyar Izraeliták Országos Képviselete és a budapesti izraelita hitközség elnöksége csütörtökön koszorúzási ünnepséget rendezett a Wesselényi utca és a Kertész utca sarkán levő iskolaépület falán elhelyezett emléktáblánál. Megkoszorúzták a Hősök templomának a Wesselényi utcai árkádsoron levő emléktábláját is.

A TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA a fejlődés szolgálatában címmel szombaton egyhetes nemzetközi tanácskozás kezdődik Szingapúrban, a nemzetközi tudományos csúcsszervezetek részvételével. Az értekezleten ajánlásokat dolgoznak ki az augusztusban összeülő fejlesztési világkonferenciára.

TRAGIKUS BALESET történt szerda éjszaka Komlón. A Mecseki Szénbányák Béta-bányaüzemének külszíni munkahelyén, a meddőhányó kihordó szállító hevederének hajtódobjánál — egyelőre ismeretlen okból — halálos sérülést szenvedett Ignácz Ferenc 20 éves segédmunkás. A baleset körülményeinek tisztázására vizsgálat indult.

Piaci jelentés

Az elmúlt héten zöldségből és gyümölcsből az idénynek megfelelő volt a felhozatal; valamennyi piaci forgalmazó kellő mennyiségű és választékú árukészlettel rendelkezett. A Bosnyák téri nagybani termelői piacra az új esztendő második hetében 37 vagon áru érkezett, egy-két vagonnal kevesebb, mint a múlt év azonos hetében.

Így alakult a zöldség és gyümölcs **termelői szabad ára:** burgonya 6,10, sárgarépa 10,90, petrezselyem 14,20, vöröshagyma 10,10, fejes káposzta 6,60, kelkáposzta 10,40, karalábé 9,80, alma 15,10 forint.

Az elmúlt héten a következőképpen alakult a **Zöldért-boltokban** az I. osztályú zöldség és gyümölcs fogyasztói ára: I., II., III. fajtacsoportú burgonya 4,70, 4,20, 3,90, vöröshagyma 7, lilahagyma 10, fokhagyma 24, fejes káposzta 4, vöröskáposzta 5, kelkáposzta 5,60, sárgarépa 5, mosott 6, gyökér 8,60, mosott 9,60, mosott paszternák 9,60, karalábé 5, zeller 9, cékla 6, feketeretek 4, sütőtök 3,60, torma 26, cseresznyepaprika (füzér, 90 szemtől) 38, paradicsom 60, uborka 75, fejes saláta (db) 6,80, 5,60, tölteni való fehér paprika (db) 7,60, hegyes 6,20, petrezselyem zöldje (cs) 2, metélőhagyma (műa. pohárban) 10, sampinyongomba 48, laskagomba 40, starkingés goldenalma 14, jonatán 12,60, körte 16, citrom 20, 17, banán 27, narancs 27, kubai 18, mandarin 27, kubai 22, algériai grape-fruit 21, kubai 17, datolya (doboz) 10,40, 19,80 forint.

A RÁDIÓ ÉS A TELEVÍZIÓ MAI MŰSORÁBÓL

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Mivel foglalkozik a levegőkémia?
8.37: Zenekari muzsika.
9.33: Óvodások műsora.
10.05: Tulipánok. Gyermekrádió.
10.13: Bemutatkozunk. Mese.
10.34: Gábor Andor versei.
10.39: Glinka-dalok.
11.00: Longosz: Daphnisz és Khloé.
12.35: Hétvégi panoráma.
13.52: Operettrészletek.
14.44: Magyarán szólva . . .
15.10: Petri Miklós énekel.
15.28: Dominó.
16.05: V. Katalin egy napja.
17.09: Könnyűzene.
17.35: Láttuk, hallottuk . . .
18.00: Madrigálok.
18.15: Hol volt, hol nem volt . . .
19.15: Hangalbum. Veres Péter.
20.15: A zeneirodalom remekműveiből.
21.05: Népi zene.
22.30: Afrodité. Hangjáték.
23.07: Gioconda. Operarészletek.
0.10: Virágénekek.

PETŐFI RÁDIÓ

8.33: Maes: Népitáncok.
8.46: Prizma.
9.01: Slágermúzeum.
11.45: Tánczene.
12.33: Édes anyanyelvünk.
12.38: Népi muzsika.
13.15: Nőkről — nőknek.
Kettőtől ötig . . . Zenedélután.
14.00: Jó utat!
14.45: A beat kedvelőinek.
15.30: Könyvről — könyvért.
15.40: Dallamról — dallamra.
17.00: Helyettem írták, helyettük írtam.
17.30: Ötödik sebesség.
18.33: Régi hanglemezek között.
18.50: Külföldi táncdalok.
19.26: Nemzetközi magazin.
20.00: Régi nóta, híres nóta.
20.33: Irodalmi kirándulások.
21.06: Zenelánc.
22.16: Szórakoztató zene éjfélig.

3. MŰSOR

8.08: Kórusok, hangszerszólók. Szt.
9.00: Katedra.
9.30: Tenoráriák. Szt.
10.00: Hídfők a végtelenben.
11.05: Zenekari muzsika. Szt.
13.07: Kamarazene. Szt.
14.21: Tell Vilmos. Operarészl. Szt.
15.10: Könyvszemle.
15.20: Három barokk szvit. Szt.
16.17: Mit ír a világsajtó Iránról.
16.37: Tip-top parádé. Szt.
17.07: Közgazdaság-aluinézetben.
17.32: Brahms: Négy dal női karra.
17.52: Mozart zongoraversenyei, VIII.
19.05: Katedra.
19.35: R. Strauss: Arabella.
22.05: Beethoven: Két szonáta.
22.50: Dzsesszfelvételek. Szt.

TELEVÍZIÓ

7.59: Tévétorna (sz.).
8.05: Történelem 8. o. (ism. 14.25).
9.05: Történelem 6. o. (ism. 15.10).
10.00: Bodrogközi csöndes napok.
10.40: Orosz nyelv k.-isk. (sz.).
12.05: Világnézet IV. o. (ism. 15.45).
16.28: Hírek.
16.35: Pedagógusok fóruma.
17.10: Pápua Új-Guinea élővilága (sz.).
17.40: A szegedi dóm.
18.15: Öt perc meteorológia.
18.20: Mindenki közlekedik.
18.35: Kockázat.
19.10: Esti mese (sz.).
19.20: Tévétorna (sz.).
19.30: TV Híradó.
20.00: Delta.
20.20: Honthy Hannára emlékezünk.
21.25: **A brit nácik.** A szélsőjobboldalnak világszerte megtalálható hívei között jelentős a brit fasiszta Nemzeti Front. Célkitűzéseiről, tagjairól, vezetőiről tájékoztat az angol tv-társaság dokumentumfilmje.
21.55: Fiatalok órája.
22.55: TV Híradó 3.

2. MŰSOR

20.00: Neoton-diszkó (sz).
20.40: Parabola (ism.).
21.10: TV Híradó 2.
21.30: Öt perc meteorológia.
21.35: A budaiak szabadsága. A gyulai Várszínház ea.

Ki tud róla?

Molnár Ferenc 51 éves, Budapest IX., Ifjúmunkás u. 22. sz. alatti lakos 1978. december 30-án lakásáról eltávozott és tartózkodási helye ismeretlen. Személyleírása: 177 cm magas, közepes testalkatú. Arca hosszúkás, szeme szürke, szemüveget visel. Haja göndör, őszes. Különös ismertetőjele: jobb szeme alatt vadhúskinövés van. Ruházata: barna színű, prémgalléros felöltő, szürke öltöny, barna félcipő, barna kalap, fehér ing.

A rendőrség kéri a lakosságot, hogy aki a személyleírás vagy a fénykép alapján felismeri, eltűnése óta látta őt, vagy tartózkodási helyéről tudomása van, értesítse a IX. kerületi Rendőrkapitányságot a 341—560/216 állomáson vagy a legközelebbi rendőri szervet.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1979 FEB 4

Ferenczy Noémi, gobelinművész

1021

A Magyar Nemzeti Galériában Ferenczy Noémi gobelinművész munkáiból nyílt emlékkiállítás. Képünkön: a »Rőzsehordó« (1923).

nokságok Kupája

óczi-Videoton

ron ragyogó két csapatot, a talaját sok-totta. Szőke ére az alábbi ízdtek a csa-

Rákóczi: Málics—Deákvári, Gulyás, Petrók, Németh, Bódis, Kanyar, Zentai, Czabula, Boros (Duschák, Csorba), Marcsok.

Videoton: Disztl—Garamvölgyi, Kovács J., Fejes, Végh, Nagy II., Burcsa, Olajos, Nováth, Tieber, Szalmási.

Az első percekben a játékosok próbálgatták a pálya talaját. A 9. perc hozta az első eseményt; Tieberrel szemben szabálytalankodtak a védők, Kovács J. 20 méteres szabadrúgása elakadt a sorfalban. A 12. perc szép Marcsok cselsorozatot hozott, a szélső baloldalról visszaadta a labdát Zentai elé, aki kapásból fölé lőtt. A 14. perc meghozta a Rákóczi vezető gólját: Czabula jobboldalon elhúzott Végh mellett, középre lőtte a labdát, ahol csak a Videoton jobbhátvédje, Garamvölgyi és Disztl tartózkodott, a kapus kivetődött és fölötte hátvédje a kapu jobb sarkába emelte a labdát. Öngól! 1:0.

A 18. percben Burcsa előtt adódott lehetőség, azonban c fölé lőtt. Két perccel később Boros veszélyeztette a Videoton kapuját. A hátralévő 25 percben váltakozva támadott a Videoton és a Kaposvár.

Ferenczy Noémi (1890-1957)

„Lány ötzel" tempera 34x30 cm (Sérült)

Kiriátsási ár: 4000 ft.

BÁV 49.Kópaukció Budapest,1979.szeptember

Ferenczy Noémi, gobelinművész

SZÖVÖTT KÁRPITOK Ferenczy Noémitől napjainkig címmel nyílt meg kiállítás pénteken a Szentendrei Képtárban. A tárlatot a világhírű művész emlékére, születésének 90. évfordulója alkalmából rendezték. Ferenczy Noémi vázlatai és kartonjai mellett főként növendékeinek alkotásait mutatják be, szeptember 21-ig.-

– Kú

9

Népszabadság, Bp. 1980 aug: 16.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

megemlítése

Rózsa Gyula - Tolnay Károly halálára

Népszabadság, Bp. 1981. jan. 24.

J.

Ferenczy Noémi, gobelin művek

L. Mátis K.

Goór T.: Művésztelep ... 75-89
Forrás, Kecskemét, 1980. máj. XII/3.

701

Ferenczy Noémi, gobelinművek

L: Ferenczy Béni

-: Hír 8.

Nénszabadság, Dn. 1980 jún. 17.

Ferenczy Noémi

Fóth Ernő munkái Ferenczy Noémi lapidáris egyszerüségében fogant alakitási módszeréhez nem találhatunk semmi kötődést.

Aszalós Endre: Fóth Ernőmurális müvei.
MÜVÉSZET,1980.április - 14.oldal.

Ferenczy Noémi / szobrászművész

csolják. Magyar művészportrék sorozatban most Ferenczy Noémi falikárpitjait mutatják be a Galéria munkatársai. Antik mítoszok világába vezeti el

– Előadások a Galériában

Esti Hírlap, 1980. szept. 24.

8

Ferenczy Noémi, gobelinművén

FERENCZY NOÉMI ÉS FERENCZY BÉNI sírját a Mező Imre úti temető művészparcellájában születésük 90. évfordulója alkalmából, szerdán megkoszorúzták a Képző- és Iparművészek Szövetségének, a Művészeti Alapnak, valamint Szentendre városának képviselői.

– Hír

8

Nemszabadság, Bp. 1980 jún. 19

Ferenczy Noémi, Gobelin mű vén

L: Péreli Zsuzsa

Rózsa Gyula: Két országos bienrálé

Nepszabadsag. B.p. 1980 szept! 7

7

Ferenczy Noémi (1890-1957)

„Gerendavívó" (Gobelinterv)

Vízfestmény 44x27 cm

Kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.198o.december

Ferenczy Noémi festő- és gobelinművész

1021

1980. VI. 18.18.30. Kossuth S.J.

Esti Magazin

- Megkoszorúzták a 90 éve született Ferenczy-testvérek sirját, a Mező Imre uti temető müvész parcellájában. Ferenczy Noémi sirjánál Solti Gizella Munkácsy-dijas festőművész, Ferenczy Béni siremlékénél pedig Vig Tamás Kossuth-dijas szobrász idézte föl a két jelentős alkotó müvész tevékenységét.

Ferenczy Noémi, A gobelinművész

A magyar képzőművészetben volt már példa arra, hogy festők szőnyeget, gobelint terveztek. A magyar szecesszió festői, mindenekelőtt Vaszary és a gödöllőiek példát mutattak arra, miként lehet megőrizni a képi értékeket, ugyanakkor a szőnyeg több a leszövött festménynél. – Ferenczy Noémi az iparművészet oldaláról indulva a gobelinnek adott formai zártságot, művei jelentésköre túlemelkedett a dekorativ funkció lehetőségein.

Németh Lajos: Balázs Irén textilművei.
Jelenkor, 1979. 10. 9.13 old.

Ferenczy Noémi, festő- és gobelinművész

a Magyar Nemzeti Galéria emlékezik művek bemutatásával a 90 esztendeje született Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni alakjára, akik jelentős tényezői lettek századunk magyar művészetének.

Losonci Miklós: Emlékezés, életművek.
Pest Megyei Hírlap, 1990. jún. 21.

Ferenczy Noémi, festő-gobelinművész

A művésznek az elhelyezése, a műtárgyak vásárlásával a direktórium Pogány elnöksége idején mintegy két hétig foglalkozott. A művész művei ma is megbecsült múzeumi tárgyak a direktóriumi vásárlások anyagából.

Szabó Júlia: a direktórium elnöke: Pogány Kálmán.

Kritika, Budapest, 1971. 3.

Ferenczy Noémi, festő-gobelinművész

A művésznő vezetésével kívánták újjászervezni a gödöllői művésztelep szőnyegszövő műhelyét.

Aradi Nóra: Képzőművészeti Élet, 1919-ben. Jelenkor, 1979. 3. 250. old.

Ferenczy Noémi, festő-gobelinművész

a művésznő 1945-ben tervezett és megszőtt falikárpitja, a „Két munkás" (emlitve) amely világos jelképrendszerével a munkásegységet és az osztály vezető szerepét fejezi ki.

Aradi Nóra: A felszabadulás után.

Népművelés, 1979. 4. 12. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 — 3

KRITIKA

Budapest

Ferenczy Noémi,
festő- és gobelinművész

1021

Bárányos; 1930

BORISZOV, JENŐ FELVÉTELE

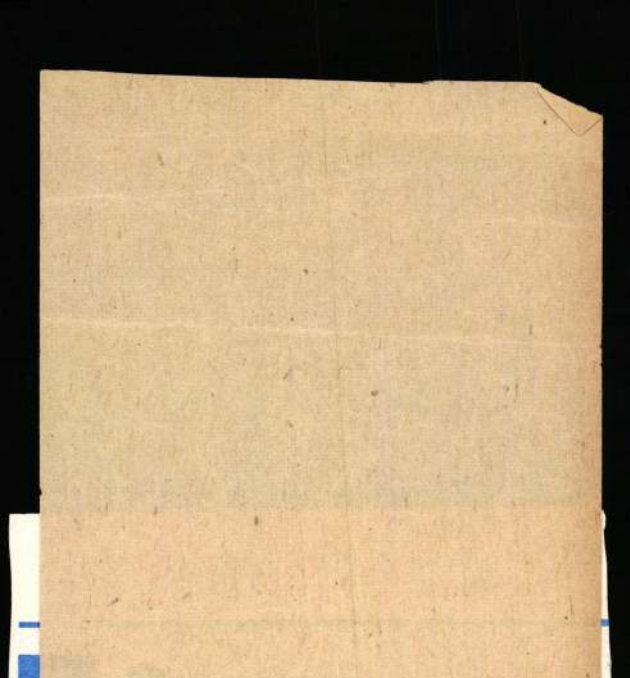

A filmet már előre besorolta a közönség előítélete: szexfilm, művészfilm, divatfilm, szürreális film stb. Fellini *Casanovája* is képességei által kínálkozó életlehetőségei közül a Settecento társadalma által rákényszerített szerepet kénytelen eljátszani. A tudós tökéletes műszerekkel keresi a természet igazságait, a művész a legszebb formával kergeti a teljességet. A nők számára teremtett férfi vértezete virtuóz szexuális technikája, mely a női teljesség átérzésének lehetőségét teremti meg számára. Ez életének alapvető célja és szabadságának beteljesülése. Casanova azonban fogoly. Hogy megismerjen mindent, érzékiségét állítja mások szolgálatába. Hogy megismerje önmagát a tökéletes „egyben", ösztöneit mint saját szolgáit használja. Velence, Württemberg, London, Párizs szabadkőművesei, enervált arisztokratái, álművészetbe menekülő homoszexuálisai, óriásai és tör-

1979. I. 19. Kossuth 17,35 Áné

1021

Láttuk, hallottuk...

Ferenczy Noémi gobelinművészet

- Ferenczy Noémi emlékkiállitása a Nemzeti Galériában látható. A magyar gobelin müvészet legszebb darabjaival találkozhatunk itt.
Kenessey Andrástól először arra kérek választ, hogy a gobelin müvészet technikailag, funkcióját tekintve hogyan változott az elmult évtizedek alatt?

- A gobelineket gyakorlatilag majdnem ugyanugy szövik ma is, mint két-három-négyszáz évvel ezelőtt, és azt jól tudjuk, hogy nagyon szép gobelineket csináltak a késő reneszánszban, a barokkban, a mult században is, és nagyon érdekes módon talán utal is erre a kiállitásnak a rendezése, hogy azoknak a darabjaival indit a müvésznőnek, amelyek kapcsolódnak ezekhez a régebbiekhez.

- Ettől a hagyománytól a későbbiek során eléggé elszakadt. Tehát végigkisérhetjük folyamatában, hogy hogyan szakad el ettől a hagyománytól.

- És ez talán nem is véletlen, arra gondolnék, hogy anélkül, hogy különösebb jelentőséget tulajdonitanék neki, de azért mégis van jelentősége, hogy a Tanácsköztársaság után emigrálnia kellett, politikai állásfoglalása miatt. A müvészetben is mindig nyomon követhető egyfajta politikum, és az ő politikai állásfoglalása a '20-as években készült gobelinjei világosan és egyértelmüen nyomon követhető, hiszen olyan fajta témákkal kezd foglalkozni, amelyek korábban elképzelhetetlenek voltak.

Ilyen szempontból tehát forradalminak is nevezhetjük.

- Igen, az ember szinte meghpődik, hogy például foglalkozási ágakat felsorakoztat egy egsz termen keresztül.

- Talán nem is annyira arról van szó, hogy foglalkozási ágakat, hanem magát a dolgozó embert. Legyen az paraszt, vagy munkás, kőműves vagy parasztlány, marokszedő lány, rőzsehordó nő, ezek mind-mind olyan jellegzetességek, amelyek a korábbi festészetben is előfordultak már, a gobelin művészetben azonban nem, ez mindig egy kicsit arisztokratikusabb művészet volt, éppen azért, mert olyan helyre került. A gobelin nagyon drága, nehéz megfizetni. De éppen ezért nevezhető forradalminak az a változás, amely Ferenczy Noémi művészetében bekövetkezett, és ami tulajdonképpen az egész magyar gobelin művészetet befolyásolta, és azt hiszem többé-kevésbé befolyásolja napjainkig is. Nem is elsősorban a technikával, hanem azzal a mondanivalóval, azzal a szimbolikával, amivel ő él. Arra gondolnék, hogy a bordürökön feltünik a sarló-kalapács, ez annyira elképzelhetetlen, ma már szinte mosolygunk rajta, mert ez egy direkt politizálás, de abban az időben nagyon fontos dolog volt.

- Hova jutott el Ferenczy Noémi?

- Ott igazán érdekes, és ott igazán fontos Ferenczy Noémi művészete, hogy a halála előtti esztendőkben mintegy visszatér egy régebbi korszakhoz, a kállitás harmadik termében, olyan gobelinjeit látni, amelyek az én számomra mintha a reneszánszhoz való visszatérések lennének.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Noémi,

SOMOGYI NÉPLAP

1980 MÁR 16

Festő-gobelinművész

1021

Életfa. Ferenczy Noémi gobelinterve.

művésznek?
zségi kántor
goraleckéket
esanya sem,
l és ösztön-

kellett még
tóti kislány
kel Színház
osvári Mun-
kurzusok fe-
ollégiumban.
zobában, itt
kodni.") És
neiskolában.

sohasem tö-
ész" énekest
n, s nagyon
ma is hálá-
ógiai érzéke
kor. Azután
nnan Balla
biztatására
Megfelel-
ucz Éva ta-
váltam iga-
endékeinek
it, pedagó-
állónak tar-
rul róla, ha
közül: Kin-
npléni Má-
.. Az élet
n Szekeres
számomra
geket a Bu-
ta is rend-
aival, böl-

énekeltem. Az előadás előtt — ezt már csak később tudtam meg — a próbaterem ajtajában hallgatta, amint gyakoroltam. Biztatása — bevallom — sokat jelentett számomra...

A kedves „sztoriból" persze kár volna arra a következtetésre jutni, hogy Takács Klára

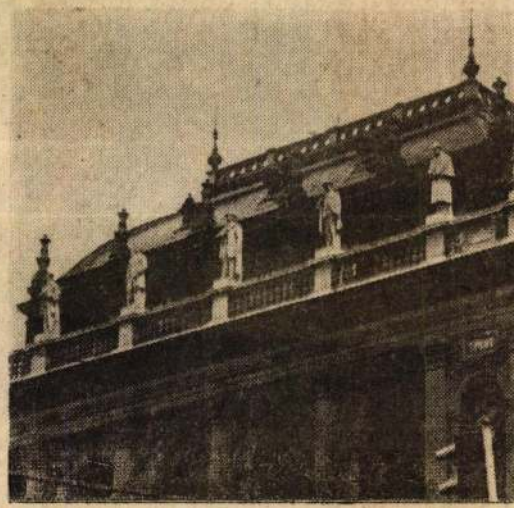

Görbe Nóra az Áramütésben

itt a lehetősége, hogy megmutatkozzék, milyen indulatot, érzelmi tartást képvisel Virág? Nos, hősnőnk a motozást akadályozza meg, a nyomozás ellen tiltakozik s eszébe sem jut a megkárosított asszonnyal vállalni szolidaritást.

Hosszan sorolhatnánk még a különböző szituációkat, amelyekben Virágnak vagy környezetének (leginkább, persze, mindkettőnek) fel kellene tárnia arculatát. Kétféle lehetőség is felrémlik, de egyik sem teljesedik ki. Virág lehetne ellentmondásos, de — éppen az előttünk lezajló fejlődés eredményeként — pozitív töltésű figura, aki a formalitást, az igazságtalanságot, a hazugságot képtelen elviselni a világban, amelyben egyéniségét keresi. Csakhogy a film önmaga számára sem tisztázza: így van-e? Minden olyan konfliktushelyzetet, amelyben egyértelművé válhatna Virág lényének legbelső meghatározója, amelyben eldőlhetne, hogy csupán jogos indulatainak megjelenési formája éretlen, zavaros, nyers, de magva rokonszenvünkre érdemes: elmismásol a forgatókönyv, látszólag ugyan csak „nyitva hagyja", valójában megtakarítja magának az állásfoglalás, az elemzés munkáját.

Lehetséges volna az is, hogy Fésűs Virág az alkotói szándéknak megfelelően, azt az álnonkonformizmust képviselje, amely szintén gyakori jelensége napjainknak. A lázadást, a nyugtalanságot, az egyéniség keresésének jelszavát ifjúságunk nem csekély hányada tekinti olyan fedezéknek, amely mögött megbújhat anélkül, hogy cselekvő részt vállalna a dolgok alakításából. Fölmentésnek az alól, hogy előzetesen, fáradságos munkával, megismerkedjen azzal, amiben kételkedik, hogy kételyeinek tartalma is legyen, ne csak iránya. Az a zűrzavar, ami kezdetben természetes állapota az ifjúkornak, ily módon művileg meghosszabbíttatik. Az *Áramütés*ben azonban ez a kritikus szemlélet legfeljebb indirekt hatásként lappang, annak eredményeképp, hogy amit látunk, semmilyen irányban nem eléggé karakteres.

Mindennek magyarázata föltehetően abban rejlik, hogy az alkotóknak egyfelől rendelkezésükre állt egy túlságosan tág, általános ismeret arról, miféle magatartástípusok jellemzik a mai magyar ifjúságot. Másfelől néhány, merőben egyedi, túlságosan szűkös érvényű, (továbbá másodkézből származó) információ konkrét esetekről, amelyek a múló érvényű maiság szintjén aktuálisak, de elemzés, árnyalás, elmélyítés, az összefüggések megkeresése nélkül, a kifejezés igazi értelmében mégsem időszerűek. Általánosságok és napi érvényű konkrétumok összeházasításából pedig nem emberi sorsok, egyéni, mégis korra jellemző történetek születtek, hanem — Fésűs Virág alakjában — egy logikai úton kikövetkeztetett homunculus, aki semmiféle tényleges relációba nem tudott kerülni a köréje telepített környezettel. Sem az nem befolyásolhatta emberi fejlődését, sem ő nem hathatott a társadalmi közegre. Túl sok tünetet, közérzetet, típust kellene a lánynak egy személyben megtestesítenie — helyszínenként változó arculattal, csakhogy a film minden alkalmat nagy ívben elkerül, ahol Virág egyéniséggé válhatna s ez az egyéniség határozhatná meg a továbbiakban, hogy mire miképpen reagál.

Történet persze nem kerekedhet ki ennyi bizonytalanságból, felületességből. Egyetlen, elmélyített, feltárt konfliktus helyett problémák halmazát látjuk, egyiknek a megoldatlanságát a másik belépése volna hivatott elfedni, s mire erről derülne ki, hogy merő általánosság, máris újabb konfliktus következik, majd a negyedik, sokadik, n-edik. Konstruálatlanság helyett azonban ez a szerkezeti megoldás éppenhogy mesterkéltségével ötlik szemünkbe. Mivel nincs olyan figura, akinek a sorsa természetes szervező ereje lehetne a cselekménynek, össze kell erőltetni a különféle helyszíneket, külön-külön erőszakot téve azok realitásán, hogy befogadhassák a főszereplőt, de éppígy erőszakot kell tenni Virág addig megtett útjának logikáján is, hogy egyáltalán — legalább spekulatív úton előállított — relációba kerülhessen környezetével. Erőltetettség és ennek „föloldására" poétikus közhelyek — éppúgy jellemzi ez a máskor oly eredeti alkotó, *Andor Tamás* operatőr munkáját, mint a főbb szerepek alakítóiét, akik közül *Andorai Péter* kínosan feszeng a báty alakjában, a bájos *Görbe Nóra f. h.* pedig a pályakezdők boldog öntudatlanságával tűri, hogy élet helyett lombikban tegyék közszemlére.

Az volna a baj Bacsó Péter rendre-sorra kudarcba fulladó újabb filmjeivel, hogy — mint gyakran állítják — publicisztikus hév feszíti? Hogy nem áll be az ezoterikus művészkedés hívei közé? Hogy nem gyárt tetszetősen elvont parabolákat? A magunk részéről legkevésbé közéletiségét, naprakészségét, gyors reagálási vágyát vetnénk szemére. Gondoljuk el: mindez jellemző volt rá akkor is, amikor emlékezetes, jó filmek sorozatával lépett elénk. Hogy mi a magyarázata a pályáján bekövetkezett, immár tagadhatatlan törésnek, annak földerítése hosszabb elemzést érdemelne. Itt csupán azt jelezhetjük, hogy tehetsége — az Áramütés tanúsága szerint — téves vágányra siklott.

NYERGES ANDRÁS

KÉPZŐMŰVÉSZET

Ferenczy Noémi gobelinjei a Nemzeti Galériában

A műfaj. Teljesen anakronisztikus a XX. században, de éppen ez fordítja felé az iparművészeti reformmozgalom követőinek figyelmét. Romantikus antikapitalizmussal piedesztálra emelik a kézművesmunkát, de nem futja erejükből az archaizáló, dekadens formanyelv megújítására. Nálunk a *gödöllői műhely* képviseli ezt a törekvést, meseszerűséggel, magyar ornamentikával elegyítve a preraffaeliták érzelmes, szubtilis hangulatait.

Művészetük nemigen dobogtatta meg *Ferenczy Noémi* szívét. Hivatásérzetének felébresztéséhez erősebb impulzusokra volt szükség. Réti István tanúságtétele szerint „Nagybányán, művészcsaládja közepett, észrevehetőleg egyik művészetre sem mutatott hajlamot. Nem rajzolt, nem festett, nem mintázott. Szótlanul szemlélte a többiek munkásságát." 1911-ben a párizsi Musée des Arts Décoratifsban látta az arrasi falikárpitok nagyszabású kiállítását. Ez az élmény döntő láncszem lett külföldön szerzett művészi tapasztalatai sorában.

A Manufacture des Gobelins-ben, amely tökéletes mesterségbeli tudást nyújtott, elsajátította az *hautelisse* függőleges láncszálakkal dolgozó régi technikáját. Minden azonban, amit ott látott, a műfaj teljes dekadenciájáról tanúskodott. Nemcsak hogy a manufaktúra dolgozói mások által tervezett és rajzolt kartonok másolását végezték, de teljes erejükkel, évszázadok óta felhalmozott fogásaikkal még arra is törekedtek, hogy a festményhez közelítve azt, a gobelin anyagszerűségét az ecsetvonások, az olajfestés faktúrájának utánzásával elleplezzék.

Ő, a maga részéről a tervező-, kartonkészítő- és szövőmunka egy kézben való egyesítéséből indult ki. A terv így munka közben is továbbfejlődött, s a kivitelezés a megvalósítás mechanikus aktusából az alkotó folyamat döntő részévé vált. Másik törekvése az anyagszerűség érvényre juttatása volt. Lemondott az illuzionisztikus hatásokról, a térbeliségről és tömegszerűségről, egyszóval minden olyan formaeffektusról, ami a szövött felület faktúrájával, a síkban való komponálással szemben állt.

Első kárpitjain a mű egységét apró formák és színfoltok halmozása biztosítja. A koraflamand szőnyegek inspirálják, de a klasszikus formanyelvet sajátjaként beszéli, mesterkéltség nélkül. A húszas évek monumentális síkszerűségéhez a szecesszió érintésével jut el. Az izmusok közvetlenül nem hatnak rá, érett műveinek sommázó, részletezés nélküli felfogásában inkább a tiszta szín és forma Gauguin által útnak indított dekoratív koncepciója szűrődött le.

Gobelinjeiben népdalszerűen egyszerű, letisztult formákból építkezik, a figurákat szigorú frontalitásban vagy profilban ábrázolja, a körvonalakat lekerekíti, a gesztusokat visszafogja, a könyezeti elemeket redukálja. A kompozíció kiegyensúlyozott, a művészi ha-

Ferenczy Noémi: Piros korsós szőlőmunkásnő; 1935

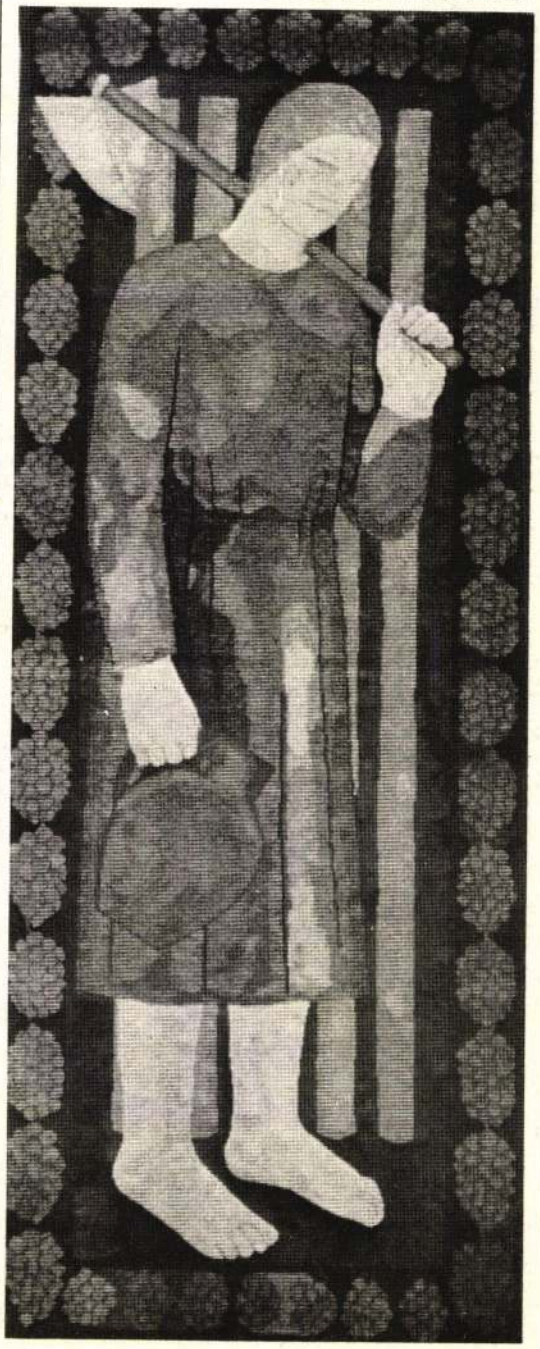

FERENCZY NOÉMI

1979/3

MTI FOTÓ ILOVSZKY BÉLA

Ifjabb Kőmíves Sándor és Faludy László
A per előadásában

módján színvonalas átdolgozását sem. Nem zárta a történetet négy fal közé, zsúfolt polgári miliőbe, a bank, a hivatal, a törvényszék szürke labirintusába: a szabad, tágas, fényes természeti környezetben sokkal riasztóbban, kontrasztosabban, fölkavaróbban hat a zsugorodó élet. Megtartja viszont a rendező azokat a tárgyakat, amelyek tartozékai, támaszai és szimbólumai az átlagszínvonalú kispolgári életformának: az uniformizáltan elegáns, divathoz igazodó ruhadarabokat, a márkás porcelánkészletet, a stílbútort. A göröngyös fűvön billegő asztalka, a faágra akasztott kalap: az otthonos natúra és az otthont csak értelmetlenül, elveszettségében idéző kelléktár összejátszása olyan stílust és formát teremt, amely a rendezés egész szemléletét meghatározza.

Josef K.-t „valaki megrágalmazhatta", „mert noha semmi bűnt nem követett el, egy reggel letartóztatták" — így kezdődik a regény; s a hosszú, szaggatott, érthetetlen per végén — noha ítélet nem születik — egy elegáns és udvarias úr félig ülő, félig fekvő, lehetőleg kényelmes helyzetbe igazítja a cégvezetőt, a másik úr pedig megforgatja szívében a mészároskést. Josef K. nem tiltakozik, nem érti, de belátja halála törvényszerűségét, s csupán a halál nemében, formájában érzékeli a rútságot, az emberhez méltatlant: „mint egy kutya", úgy kell elpusztulnia.

Szikora lényegében a regény teljes eseménysorát és szereplőrendszerét megőrzi, de a bemutatás, az ábrázolás formájával változtat a mű kicsengésén. Meghallja és föl is erősíti a mű groteszk zörejeit. Josef K., a tragikus és sajnálatra méltó alak nevetségessé is válik, miként mind a többiek, akik — ezt a rendező következetesen hangsúlyozza — valamennyien hasonló sorsra juthatnak bármely pillanatban. A főszereplő bűnös, mert élete nem egyéb, mint a törvény, az illem, a szokás és a belátás vegyüléke: hibátlan emberi forma, külső — gondolati és erkölcsi tartalom, emberi lényeg nélkül. Báb, noha láthatatlanok a zsinórok, amelyek mozgatják. De Josef K. áldozat is, mert a marionett szálacskáit az őt körülvevő társadalom rángatja. A „bűntelen bűnös" tetemével együtt minden és mindenki eltűnik (letűnik) a fenyők őrizte térségről, hogy váratlanul több méter magas forrás tiszta vízsugarai törjenek a magasba. A természet önerejéből elmossa a szennyet, de itt is érvényesül Szikora rendezésének a díszletben is kifejezett, kiváló ötletű kettőssége — a vízoszlop emlékoszlop is Josef K.-nak.

A groteszk ambivalenciája, az öntörvényű színpadi megvalósítás talán még a rendezői szándéknak is fölébe kerekedik. Szikora a műsorfüzetben így ír: „Nekünk ma már csak a Természet az egyetlen olyan színterünk, amely nem terhes a múlttal, mert ölén ugyan minden emberi mocsoknak szabad folyást enged, mert megtűr ugyan a testén egyre elképzelhetetlenebb bűnöket, de amint az emberi idő lepereg, hatalmas erővel megtisztítja magát jelenlétünk valamennyi nyomától." A rendezőt semmi esetre sem lehet pusztán azért kárhoztatni, mert a nálunk ma is reménytelennek, történelemtorzítónak ítélt Kafkát merészelte érezhető nagyrabecsüléssel bemutatni (a „kárhoztatás" vagy legalábbis a tétovaság egyik dokumentuma lehet e kitűnő produkció körül a kritikai csend); de mindenképp bírálni kellene sajátosan hamis „vissza a természethez" szemléletéért, amely társadalmat és történelmet ostorozó indulatában, sötét *jelen*- és még sötétebb *jövő*képében kizárólagosan a *múlt* okozatát látja, csak „terhes múltat" ismer. S mivel ez a per konstrukciós per, s mert Szikora János harminc éves, tehetséges és felnőtt művész, bizonyosan nem a XIX—XX. század fordulójáról akart képet adni. Hogy a személyi kultusz időszaka a lehető legerősebb motiválóerőként játszott bele az előadás létrejöttébe, azt a helyenkénti tudatos operettszerűség is bizonyíthatja: a tudatosan hibátlan választékosság, a ruhák és tárgyak pompája, másfelől a történetből minden tragikum ellenére áradó katasztrofális stupiditás operettessé is teszi egy-egy vonásában a produkciót; s éppen ez az a műfaj, amely — egészében vagy bizonyos elemeiben — többször is alkalmat, módot adott az ötvenes évek elejének bírálatára, vagy arra is (a legnevezetesebb példák a kaposvári Állami Áruház és a vígszínházi Operett).

Fogalmam sincs arról, miként gondolkodik e kérdésekről és a konstrukciós perekről Szikora János *a színházon kívül*, magánfiatalemberként — de színházon belül, *az előadásban*, fiatal és figyelemre méltó művészként felelősen és történetileg gondolkodik. Mivel a természeti világot — a „Természetet" — és a tárgyaiban megelevenített társadalmat, életformát egybeépítette, himnikus természetkultusza és undorodó társadalomkritikája nem válhat szét egymástól egy pillanatra sem, nem a befejezésben sem. A per nem szűkül bűnös hatalom — bűntelen áldozat képletre: gazdag, elmélyült, továbbgondolható adaptációja Kafka művének, s a regény ürügyén állásfoglalás egy olyan kérdésben, ami Szikora és nemzedéke számára ugyan „csak" történelem, de ami a szocializmus jelen viszonyai közötti létét, munkálkodását és hitét döntően befolyásolja. Szikora, aki nyilván nem egy nemzedék nevében, nem kortársai helyett, de — mint művész — nyilván az ő véleményüket, tépelődésüket is jelezve dolgozik, s az előadás, amely e felelős munkának az eredménye, nem rosszindulatú vagy önigazoló félrehallást, hanem kritikai figyelmet érdemel. Bizonyos, hogy a részletekben, egyes mozzanatok vagy a műhöz, az ábrázolt világhoz való érzelmi kötődés dolgában — a bíráló szemszögétől, életkorától, politikai és művészi nézeteitől függően — lehet többkevesebb kifogásolnivaló, de a produkció egésze: jelentős teljesítmény.

A fiatal rendező képességeit elsősorban az előadás *komplexitása:* vizuális, akusztikai, koreográfiai összhangja jelzi. A ***plein air*** ihlette világítás, a festményeket idéző beállítások, a látványhoz simuló Mahler-szimfóniák zenéje, a megtervezett színpadi mozgás teremtik meg a szép és hatásos egységet. Huszonnyolc epizódszereplő — köztük a pécsi társulat odaadással dolgozó néhány kiváló színésze — veszi körül a hőst, Josef K.-t: *ifj. Kőmives Sándor* színre lépése pillanatától az egzisztenciális magabiztosság, a félelmet — eddig — nem ismerő fölény, a hirtelen lélekbe hasító riadalom, a pillanatokra vonzó emberség, a belső üresség jegyeiből keveri az egyszerre valóságos, s ugyanakkor kafkai jelképiségű figurát. Az ő játékában — évek óta legjobb színészi teljesítményében — is megfogalmazódik az a többszólamúság, ami az egész előadás jellemzője.

TARJÁN TAMÁS

FILM

Áramütés

Bacsó Péter idei filmjéből (az ideiből, hiszen tizennégy éves rendezői pályafutásának tizennegyedik darabja az *Áramütés)* pontosan az hiányzik, ami benne van.

E produkció láttán ambivalens érzések kerülgetik a nézőt. Ha rövid tartalmi kivonatot ad abból, ami lepergett előtte, ha sorra veszi a történet szereplőit és színtereit, ha az alkotói szándék kibogozásához a dialóguslista idézésre szinte fölkínált részleteit veszi igénybe — olyan alkotás kezd körvonalazódni, amely érdekes, friss, sokszínű és főképp: napjaink lényeges problémáit feszegeti. Összbenyomásunk azonban egészen mást mond. Bár leltár szerint mindaz jelen van a filmben, ami élményünket kedvezővé színezné, ugyanazok a motívumok valójában elsikkadnak, nincsenek jelen művészi minőségként, esztétikummá lényegülve.

Szándék és eredmény között tehát ezúttal is szakadék tátong. Pedig a film maga-teremtette lehetőségei kitűnőek. Főszereplője, a 19 éves Fésűs Virág, úgy járja végig valóságunk legkülönfélébb színtereit, mintha egy pikareszktörténet hősnője volna. Ahogy karakterét és helyzetét fölvázolja a mű, ez a lány megtestesíthetné ifjúságunknak azt a típusát, aki nem akar, de nem is képes elfogadni kész helyzeteket, maga próbál eligazodni a világban, tiszta indítékú, jóra-rosszra mégis egyaránt kihasználható türelmetlenséggel. Lehetne tehát katalizátor, aki valahányszor új közegbe kerül, megváltoztatja maga körül a viszonylatokat, felszínre hozza a lappangó ellentéteket, különös lényével rábírja környezetét, hogy megmutassa igazi arculatát. Magától értetődő, hogy ebben rejlik a konfliktus másik lehetősége is: Virág maga hogyan, miben, miképp változik, miféle egyéniséggé formálódik ezekben a szituációkban?

Amikor először találkozunk vele, első éves hallgató *valamilyen* főiskolán. (Hogy miért éppen ezen és nem másikon, sosem tudjuk meg.) A főiskola kórusával vendégszereplésre utazik Helsinkibe, ahol *valamiféle* homályos indítékból faképnél hagyja a kórust. Ismeretséget köt egy finn matrózzal, akivel egyetlen szót sem tud váltani, ám e futó kapcsolat eredményeképp terhes marad tőle. Hazatérése után a főiskola számon kérné, miért szakadt el a csoporttól s erre a nézőt is fölöttébb kíváncsi volna, elvégre lehetséges, hogy Virág a maga módján az ostoba drill, a vakfegyelem ellen lázadt. Ez azonban *nem derül ki*, mivel a lány elmegy ugyan a fegyelmi tárgyalásra, de azt már nem várja meg, hogy beszólítsák, hanem — *ki tudja, miért?* — elszalad. Olyannyira, hogy otthagyja a főiskolát is és hazautazik a faluba, ahol idősebb bátyja, Vince (egyúttal nevelője is), egy ultramodern pulykatelep vezetőjeként él és dolgozik. Vince közbenjárására a főiskola még a történtek után is visszafogadná a lányt (hogy ez az engedékenység minek szól, Virág kiváló képességeinek-e, vagy más, tisztázatlan körülményeknek, ismét *homályban marad)*, csakhogy ő nem kér a segítségből, gyámkodást lát benne, maga akarja megkeresni a kenyerét. Arról — az előzmények után ez csaknem természetes — szót sem hallunk, hogy Virágot mi más érdekelné, ha már a főiskolán tanulhatók — nem. Azt sem látjuk, ki és miben korlátozná a lány egyéniségének kibontakozását a faluban, hiszen rajta kívül mindenkinek van valamiféle munkája, szenvedélye, elfoglaltsága — idejük sem marad ahhoz, hogy Virágot mértéken felül nevelgessék. Ennek ellenére elmegy hazulról, hogy bebizonyítsa, meg tud állni a maga lábán. Feszült érdeklődéssel várjuk, hogyan kezd hozzá.

Egy vasúti restiben addig táncol a wurlitzer zenéjére ifjabb és idősebb, de egyaránt ismeretlen férfiakkal, amíg össze nem esik — utólag megtudjuk, hogy emiatt elvetélt. Dolgozik egy gyárban, ahol napilapok riportjaiból ismerős konfliktushelyzetbe sodródik: az egyik munkásnőnek ellopják a pénzét. Ismét

Bárányos; 1930
BORISZOV JENŐ FELVÉTELE

tás döntő eleme a szín. A kontrasztos vagy egymást kiegészítő árnyalatokat a faktúra teszi még elevenebbé. Ez a mű egyedüli dinamikus eleme, a művész állandóan változtatja, élesíti és tompítja a fonalak keverése által keletkező effektusokat.

A személyiség. Ferenczy Noémiről, az emberről írni zsurnalisztikusan vonzó téma. Látogatói szívesen számoltak be életének külsőségeiről, felemlegetve a sötétkék vagy fehér színű falakat, az igénytelen bútorzatot, a műtárgyak hiányát, a vegetariánus táplálkozást. Sokan pusztán hóbortosnak tartották, romantikus allürt láttak puritán életében, visszautasító gesztusaiban, gőgnek minősítették elzárkózottságát.

Komolyabb méltatói személyiségéből a művekkel egybehangzó mozzanatokat emelték ki: az elmélyülésre és munkára irányuló lelkiséget, a szociális érzületből fakadó énmérsékletet, a küldetésként vállalt szerénységet, a lélekből jövő alázatot. Fantáziadús kép helyett a művésznőről — aki kolostori egyszerűségben és magányban ül reggeltől estig szövőszéke előtt, középkoriasan egyvonalú, áhítattal teli szívvel —, próbáljuk meg racionálisan nézni a dolgot. Ferenczy Noémi három ember tevékenységét vállalta magára, a tervezőét, a kartonkészítőét és a szövőét. A lassú és nehézkes munka megette minden idejét, nyáron 10—12, télen 8—9 órát töltött szövőszéke mellett. Egy életen át vállalni ezt a terhelést, nem akármilyen kitartás és szilárdság kellett hozzá. Réti István említi meg a pályakezdő Noémiről: „A korábban álmatag leány meglepte hozzátartozóit is határozottságával és akaraterejével." A fenti tulajdonságok pedig nem voltak ismeretlenek a Ferenczy családban.

Mindent a munkának rendelt alá, csak így tudta megvalósítani a gobelin műfaj újrateremtését. Görcsösen védte szabadságát, elhárított magánéletbeli lekötöttséget és felkínált katedrát, hogy annál jobban elkötelezze magát a művészet mellett. „Mert az úgynevezett tehetség nem elég — vallotta. — Nem elég hinni az embernek magában, kételkedni is kell tudni. Szigorúnak lenni és nem dédelgetni magunkat. Azt hiszem, én soha nem voltam magamhoz elnéző."

Puritanizmusához, magányához a két háború közt kommunista voltából adódó elszigetelés is járult. „Ösztöndíjak, díjak, kitüntetések? — kérdezték tőle 1937-ben. — Semmi, semmi, semmi. De nem érdekelnek. ... Vállalom a sorsomat, szívesen lemondok minden külső díszről, dolgozom és ez a lényeges."

A szellemi ellenzékben ránehezedő nyomást emelt fejjel tűrte, de megkeseredett, amikor abban a társadalomban ütközött akadályokba, amelynek előharcosa volt.

Az eszme. Kezdeti műveiben burjánzó vegetációval jelenítette meg nagybányai természetélményét. Az ember helyzete kétféle volt ebben a világban: először spontán egybeolvadt vele, később tudatosan kereste a hozzá való visszatérést, tisztelve ősi harmóniáját. Végül is a természetbe helyezett figurák élete új elemmel bővült, a testvéri szolidaritással, az emberi közösség utáni vággyal. A panteizmus megjelenése, tudatosodása és kifulladása igen mozgalmas, történelmi és szellemi változásokkal teli korszakban, 1913-tól 1921-ig játszódott le.

Ugyanazzal a váratlansággal és határozottsággal, ahogy 1911-ben a gobelint tette meg életcéljává, 1922-ben új sorozatba kezdett. Témája a dolgozó, ásó, kertészkedő, fát hordó, egyéb paraszti és városi munkát végző ember volt, aki az ábrázolásokon foglalkozásának attributumával jelent meg. A teremtő munka, a dolgozó osztályok megdicsőítése szimbolikus, általános szinten zajlott le. A művész kerülte a tendenc szájbarágást, megelégedett utalásokkal, bordürbe szőtt sarlókalapáccsal, a baltás ember, a korhadt és virágzó fa allegóriájával. A legtöbbet nem is ezekkel a tematikus elemekkel mondta el, hanem az alakok monumentálissá növesztésével, a belőlük sugárzó harmóniával.

Műveinek tartalma tulajdonképpen egy nagyon testetlen, nagyon törékeny elképzelés, egy kommunista utópia volt a munka által megváltott, a munka által felszabadított emberről. Ezt az utópiát, ezt a szocialista alapokon újraálmodott aranykort minden konkretizálás azonnal megsemmisítette volna. Életereje megfoghatatlanságában, eszmeiségében rejlett, pszichikai bázisa pedig egy nagyon mély, szinte vallásos hit volt, aminek a művész ugyanolyan maradéktalanul adta át magát, mint korábban a panteizmusnak.

Az új téma, az új eszme új formákat követelt, s a gobelinben szubsztanciálissá emelkedő statikus alakok, a síkfelület ábrázolásbeli kötöttségei igen kiváló eszköznek bizonyultak megjelenítésére. A megújított kárpit élettel töltött meg elvont tartalmakat, amelyek üres allegóriának, irodalmias szimbólumokat, amelyek banalitásnak tűntek volna a festészetben. Találóan jegyezte meg Vágó Márta: „Ha freskók emelnék a munkás szimbolikus figuráját arra az elvont magaslatra, amelyen régi mitikus figurákat, középkori szentek ábrázolásait meg szoktunk látni, ez valahogy kínosan hatna ..."

Az utópikus elvontságból és szűkszavú szigorból táplálkozó monumentalitás a *Piroskorsós szőlőmunkásnő* keskeny, magas, telített ábrázolásában ér csúcspontjára. A *Kőműves* már bőbeszédűbb, levegősebb. A fekvő formátumú gobelineken az attributumok egyenrangúvá válnak a figurákkal. A harmincas évek tájábrázolásaiban pedig az arány tovább módosul. Az ember ismét beleolvad, beleépül a kitárulkozó természetbe, magasabb szinten élve át a korai művek panteizmusát. A vallásos erejű hit lobogását meghitt líra, megragadó bensőségesség váltja fel, a munka, az élet boldogsága.

A felszabadulás után Ferenczy Noémi visszatér az attributumos, szimbolikus képtípushoz, a társadalmi átalakuláshoz fűzött várakozás monumentális alkotásokra ihleti. *(Őszszefogás, 1948, Magvető 1949/50.)* Az ötvenes évek közszelleme azonban, amely az idillt valóságnak, a valóságot idillnek kívánta látni, a gobelin képszerűvé tételére kényszeríti. Csoda-e, ha a varázslat megtörik?

NAGY ZOLTÁN

A fiatalok stúdiójának kiállítása

Az óév utolsó hónapjában érdekes, agyatlelket próbára tevő bemutatkozást rendezett a Fiatal Képzőművészek Stúdiója. A tárlat összhatását tekintve arra a játékra emlékeztetett, amely véletlenül szerveződik, épp ezért csak egyetlen szabályt: „a csak azért is" virtussá fokozódó indulatát ismeri. Olyasféle játék, mint amikor két pár bokszkesztyű kamaszok közé keveredik, s elkezdődik a ring nélküli, a nagyokat utánzó, szabályokat mímelő „próbabunyó" — megegyezve, hogy: nem ütünk nagyot. A játék hevében aztán leesik egy nagyobb pofon, s aki kapja, sértődötten ugyanakkorát üt vissza. Végül élet-halál komolyságú verekedéssé fajul a jájátékbokszolás. Ilyenkor aztán már nehéz mondani, hogy nem ér a nevem. Valahogy ez a csapkodó adok-kapok vagdalkozás, szabályt nem ismerő „csak azért is" hangulat jellemezte a stúdiókiállítást és fogadtatását.

Igaz, hogy már több mint öt esztendeje visszatérően ugyanazt az elmarasztalást kapta az évenként megrendezett stúdióbemutatkozás. A kritikák kifogásolták a langyos unalmat, a vállalkozókedv hiányát, a játékot, a próbálkozást nem ismerő komolykodást; a megfelelni akarásból fakadó „szépen dolgozás" invenciótlanságát. Természetesen nem volt alaptalan a középszerűt fájlaló kritikai hang; tény, hogy az elmúlt években a 35 éven aluliak túl hamar megismerték a befutni akarás belenyugvást szülő, mintákat követni tudó művészeti magatartását. Legalábbis a csoportos kiállításokon ez volt a jellemző. Szellemi és művészi izgalmak, igazi vállalások és produkciók nélkül zajlottak le évenként a stúdiótárlatok; legfeljebb a fogadtatásról szóló fanyalgó, a „koravénséget" ékes szavakkal kárhoztató kritikák csillogtak. Szinte verseny volt: ki tud keményebben, „okosabban" odamondani a fiatalságukat tagadó fiataloknak.

Úgy tűnhet fel tehát, hogy a megalakulás huszadik évfordulóján a jelenlegi stúdiótagok valahogy rádöbbentek fiatalságukra, illetve a fiatalsággal még jogként birtokolható „korlátozottan érvényesülő felelősségtudat" mentességet is adó voltára. A jubileum alkalmat és indítékot adott a „visszaütésre" — megszületett a „csak azért is kiállítás", amelyen a megszokottól, az ismerttől, az elismert mintától való eltérés akarása figyelmen kívül hagyott sok szabályt. A bemutathatóság és a képzőművészet esztétikájának szabályait is. A játékot ígérő szándék így nagyon komollyá vált, a komolyan vett dolgok pedig néha idétlen léhaságnak tűntek. A tárlat nyomán a látogatónak szembe kellett néznie a rendezvény lényegét érintő kérdéssel: örüljünk, vagy háborogjunk-e a stúdiótárlaton látottak miatt?

Kitérő válasznak tűnhet, de a sarkosan fogalmazott kérdésre nem volna jó sarkosan éles választ adni. Ugyanis hosszú idő után végre először kínált differenciált anyagot a fiatalok bemutatkozása, s ha az akarás merészségéből adódó botladozás mögé nézünk, akkor láthatjuk, hogy vannak igazán jó és kiemelkedő művészeti produkciók, s vannak teljesen dilettáns, képzőművészetnek még elfogultan, bármely törekvés megszállottjaként sem nevezhető munkák is. Tudvalevő, hogy a mecénálás türelmet, megértést, de következetességet is igénylő feladat — így az első benyomás alapján nem volna szerencsés megmásíthatatlan, erkölcsi és egzisztenciális következményekkel járó ítéleteket mondani. A kritika azonban — elkerülve az összkép adta hangulati meghatározottságát — köteles — vagy legalábbis elvileg köteles lett volna — elemzését ítélet formájában megfogalmazni.

Nos — visszatérve az eredeti kérdéshez — szerintem nem kell kétségbeesni a stúdiókiállítás miatt. Tagadhatatlan, hogy kulturálispolitikai szempontból és művészi vonatkozásait tekintve a tárlat próbára tette a befogadás és a támogatás tűrőképességét, de a „feleselő-kezdeményezés" nem a mindenáron való szakítás, az akartan „rosszulszólás" szándékából eredt. Sokkal inkább az útkeresés, a saját döntés tapasztalatlanságaiból. S ez is elsősorban az összképre érvényes: mert az egymáshoz nem illő szemlélet egymást (akár egy alkotó munkásságán belül önmagát is) kontrázó művei heterogénné tették a tárlatot. Sőt az lett az eredmény, hogy valódi művészi kezdeményezések elsikkadtak, s művészeten kívüli „viccek" művészi mezben jelentek meg. Annál inkább, mert ezen a decemberi tárlaton két jelenség egybeesett. Egyrészt a közismert kiállításterem-hiány miatt a stúdiósok bemutatkozása először került — kényszerűségből — az ország első képtárába, másrészt először verődött egybe nagy nyilvánosság előtt mindaz, ami eddig kisgalériákban, klubokban maradt meg. Koncept art, ak-

KRITIKA
1979/3

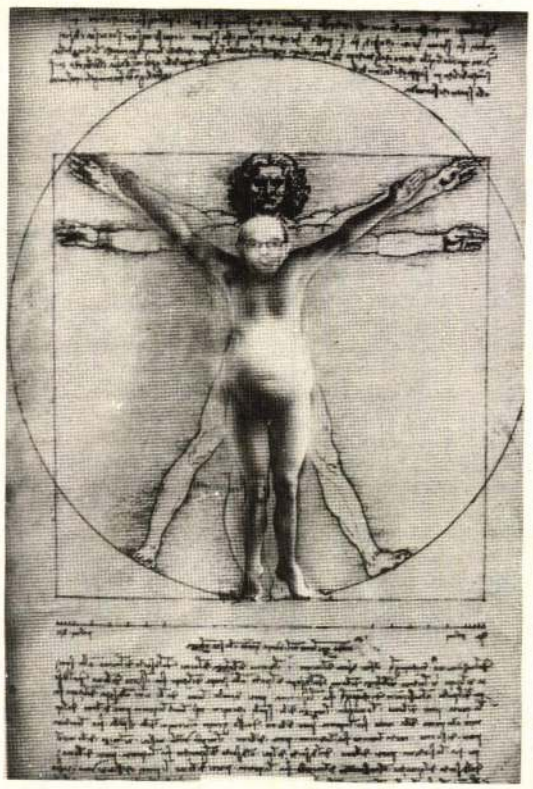

Eskulits Endre: Egészségvédelmi plakát
MIKÓ LÁSZLÓ FELVÉTELE

ció, fluxus — a legújabbnak tartott törekvések eredményei, áleredményei, féleredményei kissé válogatás nélkül, olykor megméretlenül, érdemtelenül is. Nemritkán azonban biztató kezdeményként is.

Úgy tűnik tehát, hogy jó volt a nagykorúságot feltételező gesztus — a „box", „platz" saját-világ reprezentálását lehetővé tevő engedmény — de *hiányzott az igényesség megtartását, sőt fokozását segítő válogató, korrigáló szempont.* Csúnya félreértések keveredtek csak játszani akaró megnyilvánulásokkal, illetve komoly művészi felelősséget tükröző kezdeményezésekkel. Példával élve: a véglényeket csak gusztustalanságukban utánzó asztal, vagy a fotón dokumentált kétszerkettő mélységű fizikai folyamat a létrehozók minden szándéka ellenére sem nőtt sem társadalmi, sem művészi szimbólummá. A vizuális élmény szempontjából pedig semmit sem adtak. Magyarán szólva ezeknek s a hozzájuk hasonlóknak nem sok közük van a képzőművészethez, még a legkurrensebb törekvések szellemi propagátorai szerint sem. Mellettük azonban jó játéklehetőséget, fantáziamozgató nézegetést, cselekvést kínált például az a képromboló festő, aki saját műveit felszabdalva ingerelte a nézőket, s játékot kínált boxában. Akár egy óra hosszat is rakosgathatta az ember a képfragmentumokat, míg rájött, hogy becsapták: ami egészében nem volt jó, az darabokban sem, gyönge darabokból pedig nem lehet jó egészet csinálni! Mindezek ellenére jó játék, s van vizuális élménye is — bár csak határterületen érintkezik a képzőművészettel.

Nem lehetett viszont nem odafigyelni a környezetalakítás gondjairól szóló boxokra, platzokra. Ezek nívósan, eredményt felmutatóan dokumentálták a képzőművészet egy új, a fejlődésből adódó feladatát és a lehetséges megoldásokat. A vizuális kultúra összetevőinek és értékeinek átrendeződéséről tudósítanak ezek a kezdeményezések, megmutatják, hogy a tágabb és a szűkebb környezet alakításában, az eszközök, a játékok formálásában mennyi. és milyen fontos szerepe van a klaszszikusan értelmezett képzőművészet minden eddigi eredményének. Ha másért nem, ezekért már érdemes volt vállalni a box-platz kiállítási rendszert.

Hozzátartozik az igazsághoz — s ez is a szabályok hiányát jelzi —, hogy az attraktívan hivalkodó „önmagamutogatások" a rendezés jóvoltából olyan hangsúlyossá váltak, hogy a gondolatokat közlő „saját-világok" eléggé háttérbe szorultak. Nem szólva az igazán hagyományok szerinti képzőművészetről. Pedig ezen a területen is volt figyelemre méltó újdonság. Például: sokkal erőteljesebb és izgalmasabb volt a festészet jelentkezése, mint a szobrászoké; Kondor életművének tanulságokat adó hatása az itt jelentkezők művészetében már felülemelkedett az epigonizmus, a grafika képviselői szintén a legjobb hagyományra építve váltak önállóvá. A legörvendetesebb azonban az, hogy hosszú szünet után színvonalas és erőteljes festészet van kibontakozóban. A megelőző generációkban egy-egy egyéniség jelentett kortárs piktúránkban nívót jelző szintet. Most egy egész generáció jelentkezik — szellemben, szemléletben hasonlítanak egymásra, de egyéniségüket megtartva és színvonalat diktálva.

gy kicsit rejtve maradt a tárlaton, hogy sok jó festmény szerepelt, hogy sokszínűen, s egyúttal nívót képviselően dolgoznak a fiatalok, s valószínű, hogy áttörésük olyan állomást jelenthet festészetünkben, mint amilyet a magyar grafika „második virágkorának" idején teremtettek az akkori fiatalok. Érdemes nevekkel jelezni, hogy kik azok, akik elsősorban ígérik a kortárs festészet körének egészséges bővülését: *Babos László, Barabás Márton, Bujdosó Ernő, Dienes Gábor, Jánosházi Ágnes, Kárpáti Tamás, Kelemen Károly, Kiss Zoltán László, Korányi Mária, Kovács László, Kovács Péter, Marosvári György, Mészáros László, Nagy Gábor, Szkok Iván, Záborszky Gábor.* Lehet, hogy igazságtalan a felsorolás — de a stúdiókiállításon szereplő művek ezt sugallják, sőt igazolják. Természetesen nem arról van szó, hogy csak a felsoroltaktól láttunk elfogadható műveket, de a lehetőség és az „igényesígéret", az ő munkáikban volt a legkézzelfoghatóbb. Lehetne szólni persze előbbrelépőkről — mint például *Bodoczky István, Eisenmayer Tibor, Fábián Gyöngyvér* —, a megtorpanókról — *Duschanek János, Buhály József, Lendvai Antal, Püspöky István* — s olyanokról is, akiknek munkáit látva nem táplálhatunk túl sok reményt. (A nevek itt nem fontosak.) A kiállítás tanulságait keresve azonban mégiscsak a sok nevet adó, a generációt egészében kiemelő jelentkezés a fontos.

A grafikában is érdemes megjegyezni az új vonulat jelentkezését. Akár a rajzosság képviselőit — *Badacsonyi Sándor, Balba Margit, Harangozó Ferenc, Felvidéki András, Lacza Márta, Orosz István* és társaik —, akár az elvontabb eszközökkel dolgozók — így *Almásy Aladár, Bedő Sándor, Püspöky István, Szabó László* — vagy fotót idézve ábrázolás — egyebek között *Kiss Gusztáv, Prutkai Péter, Varga Géza Pál* — körét nézzük, tapasztalhatjuk, hogy komoly mondandójú, kitűnő szakmai felkészültségű grafikusnemzedéktől remélhetjük a magyar grafika „harmadik virágkorát".

A szobrászatról szólva: jellemző, hogy a már ismert és joggal dicsért *Loránt Zsuzsa* munkái mellett a festő *Nagy Gábor* kisplasztikája az egyik legjobb alkotás. Nem arról van szó, hogy a plasztikában érdekeltek kevésbé lennének tehetségesek, vagy kisebb a vállalkozó kedvük — inkább arról, hogy még mindig komoly terhet jelent a stiláris hagyomány súlya. Azonban így is megállapítható, hogy *Balázs Eszter* és *Englert Judit* kitűnő jelképteremtők; hogy *Gyulavári Pál* és *Palotás József* jó formaérzékűek, s hogy a nonfiguratív eszközökkel dolgozók most mondandónélküliek, megelégszenek a manírral. Szép volt *Mészáros Mária* két üvegplasztikája. Az egészre figyelve viszont megállapítható, hogy esemény nélküli a szobrászok szereplése.

Úgy vélem, tanulságként nem árt megismételni: jó dolog, hogy a fiatalok végleteket is próbálva igyekeztek friss szellemben szólni. Természetes, hogy ez az akarás olykor megbicsaklott, viszont igaz, hogy még az eltévesztett lépések nyomán született „művek" is elviselhetők voltak. Ám azt tudatosítani kell, hogy *a mindenáron mást akarás önmagában még nem eredményez művészetet;* az újítás még nem esztétikai érték, s játszani is csak szabályok szerint lehet. *Sok tehetséges fiatal dolgozik most,* segíteni kell, hogy pontosan tudják, meddig terjed a képzőművészet határa, s hogy azt se feledjék: a mindent próbáló önállóságnak is csak akkor van értelme, ha a próba nyomán értéket találnak s azt meg is akarják osztani velünk.

BERECZKY LORÁND

F Casanova

A filmet már előre besorolta a közönség előítélete: szexfilm, művészfilm, divatfilm, szürreális film stb. Fellini *Casanovája* is képességei által kínálkozó életlehetőségei közül a Settecento társadalma által rákényszerített szerepet kénytelen eljátszani. A tudós tökéletes műszerekkel keresi a természet igazságait, a művész a legszebb formával kergeti a teljességet. A nők számára teremtett férfi vértezete virtuóz szexuális technikája, mely a női teljesség átérzésének lehetőségét teremti meg számára. Ez életének alapvető célja és szabadságának beteljesülése. Casanova azonban fogoly. Hogy megismerjen mindent, érzékiségét állítja mások szolgálatába. Hogy megismerje önmagát a tökéletes „egyben", ösztöneit mint saját szolgáit használja. Velence, Württemberg, London, Párizs szabadkőművesei, enervált arisztokratái, álművészetbe menekülő homoszexuálisai, óriásai és törpéi mind-mind megtalálják és belefeledkezve eljátsszák szerepeiket, melyek elhitetik velük, hogy szabadok és boldogok. Megvédik őket, hogy testük és lelkük részekre hulljon a világ zűrzavarában, érzelmeik, ösztöneik és vágyaik ellentmondásaiban. A pótcselekvésektől irtózó Casanova közvetlenül veti alá magát természetes énjének, de útja — miként Midász királyé — a hipokrita és gyarló világ nádasán át vezethet csak a tökéletes szerelem, a másikban való feloldódás felé: egyetlen igazi szerelmének gordonkajátéka minden külső burkot áttörve a lélek mélyét mutatja. A világ azonban vásár, ahol az áru maga a szerep. Casanova áruja szexualitása. Ami legféltettebb titok az átlagember számára, ő azt tárja föl. Érzelmi kalandorsága kiszolgáltatottsággá válik. Hírnevének forrása ez és vágyainak tartalma érdektelen. Önlényegét másokban kereső Casanova képtelen megőrizni egyéniségének integritását. A világ prédája. Szétmosódó arcát a közösülés extatikus csúcsán a rémület és a szenvedés torzítja el és dúlja szét a gyönyör mámorát. Aki mindenre képesnek érezte magát, a legesendőbb lesz. A világ szerelmi olimpiájának győztese a legmagányosabb ember. Vágyai érzékei és a valóság mögött maradnak. Magánvaló célokká lesznek. Az öreg Casanova múltjának még patetikus maradványait is félrelöki a fiatalság természetes egészsége.

Fellini remekbeszabott filmjének hálásak lehetünk: alkalmat teremtett arra, hogy a *Bikaborjak* és az *Édes élet* kulcsproblémáin újból elgondolkodjunk — mai szemmel. Félő azonban, hogy az érzékiség hídján a néző felé közelítő film mély társadalmisága kevésbé kelt rezonanciát a nézők jelentős részében, mint szexuális aurája.

GY. L.

T J. G. Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról

Johann Gottfried Herder neve nálunk a magyarokra, Magyarországra vonatkozó megállapításai révén ismert leginkább, az egész reformkort mélyen befolyásoló úgynevezett „Herder-jóslat" ez. Hogy történetfilozófiája *(Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról)* és ún. humanitás-levelei *(Levelek a humanitás előmozdítására)* az újabb kori emberiség igazi alapművei közé tartoznak, már nem olyan ismert. A felelősség azonban ebben nem annyira köztudatunkat terheli, inkább a herderi gondolkodás utóéletét általában. Nagy történetfilozófiai szintézisének elemei már életében önálló életre keltek. Hihetetlen, addig szinte elképzelhetetlen valóságismeretének általánosításai kezdetlegesnek

Ferenczy Noémi gobelinművész

MEGHÍVÓ

FERENCZY NOÉMI

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA, A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBA

A TÁRLATOT

POGÁNY Ö. GÁBOR

NYITJA MEG, 1978. DECEMBER 21-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRAKOR

A BUDAVÁRI PALOTA D. ÉPÜLETÉNEK III. EMELETÉN

78-12 fnyv 14 7655

GALÉRIA 1957
MAGYAR NEMZETI

falikárpit, 219x223 cm, 1913
Tahin)

Ferenczy Noémi

Rügyező fa

Pálosi Judit: Ferenczy Noémi falikárpitjai a Nemzeti Galériában.
Müvészet,1978. december/ 36.oldal

llett, összefogott, nagy formákkal ala-
va, monumentálissá nőve. Ezek a követ-
etes, céltudatos dolgozó figurák a munka
mbólumaivá magasodnak.
Szűk képtérbe állított, megnyúlt formájú
kjai közül a *Rőzsehordót* (1924–25,
jd újra megszőve 1945–46) mint a kor-
k egyik legszebb művét tartjuk számon.
kompozíció frontálisan elhelyezett nő-
kja erdei úton áll. Hátán feltornyozott
zsenyaláb, kezében fejsze. Sőrű erdő
stag fatörzsei zárják a teret a figura mö-
tt. A meleg színek ragyogását még inkább
ngsúlyozzák a *bordure* ornamentumai-
k a vörös alapból felvillanó hideg fényű
kjei és a fémesen csillogó szürkék. Az or-
mentum sarló-kalapács embléma, amely
azon, hogy dekoratív motívum, s egy-
ást követő színvariánsaiból és tükörképé-
l való váltakozásából izgalmas ritmusú
egély alakul a kompozíció körül, eszmei
rtalom hordozója, amely tükrözi a művész
emléleti, politikai hovatartozását.
A következő évtized folyamán Ferenczy
oémi emberi mondanivalója nem változik,
abb fejezetet jelent azonban munkásságá-
an a négyzetes formátumú, dekoratív el-
ndezésű kompozíciók csoportja. Szimbo-
kus figuráit továbbra is mesterségük att-
ribútumai kísérik, amelyek többször meg-
ismételten, határozott ritmusú elrendezés-
ben kapnak erőteljes hangsúlyt. A pásztort
egy irányba fordult bárányai veszi körül
geometrikus rendbe csoportosítva, ház-
építő környezetét hasonló elv alapján el-
rendezett apró épületek töltik ki, a pók mö-
gött a megsült cipók kerek halmai sorakoz-
nak szabályos rendben a polcokon. A kép-
mező kitágult ugyan, de a geometrikus
szerkezet egyrészt a vízszintesek és függő-
legesek síkot meghatározó hálózatát szug-
gerálja, másrészt a jól megválasztott méretű
pozitív formák elősegítik a negatív formák
határozott érvényesülését, s a kettő ritmi-
kus váltakozása síkban tartja a teljes kom-
pozíciót.

Gyengéd hang is megcsendül Ferenczy
Noémi munkásságában a harmincas évek
során. Továbbra is komoly alakjai líraibbá
válnak. Megjelenik a XV. századi francia
mille-fleurs modern változataként a virágos
rét vagy az őszi szőlőhegy. Virágok, szőlő-
tőkék erdejében szinte keresnünk kell az
ember alakját. Itt lép be Ferenczy Noémi
művészi eszköztárába a rálátásos kompozí-
ció. Mintha magas domboldalról tekinte-
nénk a tájra, a virágok, a szőlőtőkék egy-
másmögöttisége egymásmellettiséggé vál-

:. Nincsenek hátrébb álló tárg
t nem kisebbednek motívumai a
ó széléhez közelítve sem. A perspe
ét kívül rekedt a szövött kompo
yszögén.
erenczy Noémi munkásságát 1945
lló formátumú falikárpitok monume
nyugalmas emberalakjai mellett
os kompozíciók jellemzik. Ennek a
knak kiemelkedő szépségű darab
yező fa (Köztársaság fája). A szim
mű tárgya fiatal fácskát ápoló, be
es lírával megjelenített nőalak.
Sokalakos kompozícióinak egyik
ykoszorú, amelynek szövésével 195
zül el. E késői művén jóval kisebb al
ázolásakor lényegesen több részletr
az eddig megszokotthoz képest. A d
v foltokból alakított háttér erdős do
natai bár tesznek némi engedmény
ötvenes évek szemléletbeli változásai
mégsem engedik a mélybe hatolni a te
tetet. Életöröm árad el a kompozíció vi
színein, s az elfáradás jelei csak halvá
érzékelhetők.

Ferenczy Noémi felszabadulás u
munkásságában fontos szerepet kap
Iparművészeti Főiskolán folytatott peda
gusi tevékenysége. Végre nemcsak mun
naplója lapjain fogalmazta meg, hane
gyakorlatban is átadhatta önerőből szer
tudását, mélyen átgondolt művészeti el

Művészegyéniség és műfaj nem ta
kozhatott szerencsésebben, mint Feren
Noémi és a falikárpit. Abban a korban, a
kor a szövött falikárpitot sem teoretik
sem művész, sem szövőmester nem tek
tette másnak, mint a festett kép szöv
anyagban való megjelenésének, Feren
Noémi egészséges ösztöntől vezetve a
századi francia mesterek művészetéhez f
dult, rátalált arra az útra, amelyen húsz év
később *Lurçat* járt, a falikárpit-szövés teo
nikáját forradalmasító francia mester, ak
textilművészetet új alapokra helyező refor
jával elindította a XX. századi falikárp
művészet megújulását.

Ferenczy Noémi megszállottja volt m
vészetének. Bár önmagát csak anny
kímélte, hogy a mindennapi munka – ne
az ihletre váró, hanem a rendszeres tev
kenységből ihletet merítő munka – fizik
és szellemi, idegrendszeri feltételei biztos
tottak legyenek, nem az aszkézis feszültsé
gét érezzük művei láttán, hanem elmélyü
komoly nyugalmat, az állandóság bizta
derűjét, az ember és a munka szeretetét.

PÁLOSI JUD

Ferenczy Noemi

„Bárányos falikárpit"
(regro)

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitja a . . .
Művészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

"Terentés"

" (vegro)

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitja a . . .
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Méltatás.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december -36-lap.

Ferenczy Noémi

Az Iparművészeti Főiskolán folytatott pedagógiai tevékenységét folytán végre gyakorlatban is átadhatta önerőből szerzett tudását.

Pálóczi Judit: Ferenczy Noémi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Sokalakos kompozíciónak egyike a „Leányhoszorú", a - melynek szövésével 1954-re kiszült el. Életörömmaiad a kompozíció vidám színein.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Műnészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

Az 1945 utáni korszaknak hiemelhedő darabja a „Rügyező fa", (Köztársaság fája). A szimbolikus mű tárgya fiatal fácskát ápoló, bensőséges lir ával megjelenitett nő alak.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falekápetjai...
Műnészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

Ferenczy Noemi felszabadulás utáni munkásságában fontos szerepet kap az Iparművészeti Főiskolán folytatott pedagógusi tevékenysége.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

A művésznő munkásságát 1945 után az álló formátumú falikarpitok monumentális, nyugalmas emberalakjai mellett szokatlanul kompozíciók jellemzik.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Művészetében megjelenik a XV. szánadi francia mille-fleurs modern változatáként a virágos rét, vagy az ősi szőlőhegy.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpetjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Gyengéd hang is megcsendül Ferenczy Noemi munkásságában a 30-as évek során. Továbbra is homoly alakjai lírai-bá válnak.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falekárpetjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Szimbolikus figurát továbbra is mesterségük attributumai kísérik, határozott ritmusú elrendezésben kapnak hangsúlyt.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noémi

A következő évtized folyamán újabb fejezetet jelent munkásságában a négyzetes formátumú, dikorális elrendezésű kompozíciók csoportja.

Pálosi Judit: Ferenczy Noémi falikárpitjai.
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Szűk képtérbe állított, megnyúlt formájú alakjai közül a „Rózsehordó"-t (1925-25) (újra megszőve 1945-46) emeljük ki.

Pálosi Judit: Ferenczy Noémi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

A 20-as évek elején indul a szűkebb képtérben megjelenő nagymizetű figurák sora ez élete utolsó éveiig végig kíséri munkásságát.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falkárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

A francia verdure-okre emlékű kompozíciókat 1917-től kezdődően felváltja a szecszniv dekorativ ornamentikája.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Ferenczy Noemi „Terentés"-e geometrikus tagozottságú kompozíció, amely zárt és határozott.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36. évf.

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi első önálló munkája az 1913-ban befejezett „Terentes" már nemzetközi hírnevet szerzett neki.

Pálosi Judit: Ferenczy Noémi falikárpitjai ...
Művészet, 1978. december - 36 lap.

Ferenczy Noemi

Fanádhatatlan érdeklődés vitte
újabb és újabb megoldások felé,
mindig megőrizve a kiindu-
lópontot.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december - 36 lap.

Ferenczy Noemi

Számtalan szinesterv et hé-
szitett Ferenczy Noemi egy-egy
művéhez. Az egyes vált ozatok
finom formai eltérésket és
sokfele szinvariánst hoznak.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falékárpetjai...
Művészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

Sajátos voltát hangsúlyozó,
nem a festészetet kiszolgáló,
önálló textilművészet művelése vállalkozott.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai...
Művészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noemi

A tervecői és kivitelező i tevé-
kenységet sokase választotta
szét. Ferenczy Noemi a szövest
nem egyszerű mechanikus el-
járásnak tekintette.

Pólosi Judit: Ferenczy Noemi falikaipétjai . . .
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

Egy évben át tanulta a szövést
a párizsi Gobelin Manufak-
túrában Ferenczy Noemi.

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikarpétjai . . .
Művészet, 1978. december - 36. lap.

Ferenczy Noemi

A 21 éves Ferenczy Noemit 1911-ben Párizsban, az Iparművészetek Múzeumának falikárpit gyűjteménye annyira gyönyörködtette, hogy ez élmény hiv atása tu datára ébresztette

Pálosi Judit: Ferenczy Noemi falikárpitjai . . .
Művészet, 1978. december – 36. lap.

Ferenczy Noémi (1856-1914)

„Nő rosával" (Gobelin terv)

Tempera papíron 16,5 x 43,5 cm (keret)

Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Ferenczy Noémi, gobelinmúvész

Megemlítve.

Domokos M: Esti beszélgetés Hatvany. Lajosnével – Ferenczy Bérűről III – 120

Tiszatáj, Szeged, 1979. júl. XXXIII/7

Ferenczy Noémi

A nyolcvanadik születésnapját ünnepli május 27-én Tolnay Károly, aki fiatalon elhagyta Magyarországot, de a kapcsolatot nem szüntette meg a Ferenczy testvérekkel Noémivel és Bélával.

Tolnay Károly: Ferenczy Béla, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13-20. lap.

Ferenczy Noemi

Méltatás.

P. Szabó Ernő: Ferenczy Noemi emlékkiállítása.
Új Tükör, 1979. január 14 - 3 lap.

Ferenczy Noemi

1923-ban a berlini, 1951-ben a budapesti ipaminvészeti főiskola v alasztotta tanárává Ferenczy Noemit.

P. Szabó Ernő: Ferenczy Noemi emlékkiállítása. Új Tükör, 1979. január 14 - 3. lap.

Ferenczy Noemi

A természet és az ember kapcsolatáról, a munka szépségéről szól a „Rózsehordó nő" a „Szárepitő" a „Magvető", a „Leányhoszoni"! a „Szaratérő lányok" c. művei!

P. Szabó Ernő: Ferenczy Noemi emlékkiállítása.
Ujj Tiekor, 1979. január 14 - 3. lap.

Ferenczy Noémi gobelinművein

Ferenczy Noémi-emlékkiállítás nyílt a Nemzeti Galériában

A modern gobelinművészet nemzetközileg is elismert képviselőjére emlékeztet a Magyar Nemzeti Galéria csütörtökön megnyílt kiállítása: *Ferenczy Noémi* gobelinjeit mutatja be. Saját gyűjteményéből, valamint más múzeumoktól, intézményektől és magánszemélyektől kölcsönzött alkotásokkal első ízben nyújt átfogó képet a 20 esztendeje elhunyt művész munkásságáról, pályájának főbb állomásairól. A kiállított 28, zömmel nagyméretű falikárpit Ferenczy Noémi életművének csupán kis hányada. Számos hiányzó gobelint annak tervei vagy kartonjai ismertetnek meg az érdeklődőkkel. A február közepéig megtekinthető kiállítást *Pogány Ö. Gábor*, a Galéria főigazgatója nyitotta meg.

–: Ferenczy Noémi-emlékkiállítás ... 7

Népszabadság, Bp. 1978. dec. 22.

Ferenczy Noemi

A párizsi Gobelin Manufaktúrában töltött hónapok és a tanulóévek után síkszerű komponálásmód, a nyugodt felület, a harmonikus szinvilág jellemzi falikárpitjait.

P. Szabó Ernő: Ferenczy Noemi emlékkiállítása. Új Tükör, 1979. január 14 – 3. lap.

Ferenczy Noemi

Ferenczy Noemi emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galeriában megnyílt. A műveznő választott műfaja a szövött kárpit.

P. Szabó Ernő: Ferenczy Noemi emlékkiállítása. Új Tükör, 1979. január 14 – 3. lap.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Szentendrén, a Ferenczy Múzeumban, a egyik szárnyban az ikertestvéreknek Noéminek és Béninek az anyaga látható egy nagy terem ben. Rajzok, kartonok, Noéminak megszött, kész kárpítjai és Béni szobrai. — Noémi 1919-ben készített „Növések" c. kárpithoz készült kartonja /említve/ is látható itt. 1940-~~ben~~-es évekből származó „Rügyezőfa" c. kárpítja /említve/

Utkalauz üdülőknek

1979. VII. 16. Petőfi 10. 15 /Szlné/

Ferenczy Noémi, festő- és gobelinművész

Képzőművészeti

Szabad egyetem: okt. 30.

Középkori francia és németalföldi falikárpit művészet. Ferenczy Noémi tanulóévei Párizsban.

Előadók: László Emőke és Pálosi Judit művészettörténészek.

a Magyar Nemzeti Galéria Programja,

1980. október.

Ferenczy Noémi
(Szentendre 1890 - Bp. 1957)

„Ünnep a hegyekben" (Gobelinterv)
Vegyes technika 26x38 cm
Becsült ár: 10000 Ft.

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Ferenczy Noémi
(Szentendre, 1890 – Bp. 1957)

„Ivtár" Tempera 34x34 cm (Szilt)
kiállítási ár: 10000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

Ferenczy Noémi, gobelin művei

□ FERENCZY NOÉMI ÉS FERENCZY BÉNI születésének 90. évfordulója alkalmából emlékestet rendez június 17-én délután 5 órakor a szentendrei Ferenczy Múzeum. A művészek munkásságáról Somogyi József szobrászművész beszél, közreműködik Bánffy György és a Szentendrei Kamarazenekar, Fenyő Gábor karnagy vezetésével.

– □ Ferenczy Noémi

2.

Esti Hírlap, 8p. 1980. jún. 14.

Ferenczy Noémi, gobelin-művén

L. Ferenczy Béni

O Koszonizás 8.

Esti Hirlap, Bp. 1980 jún. 18

Ferenczy Noémi gobelin-
művésznő

„Parasztfej kaszával"
-(gobelin)
? szőnyeg
- hátsó borító

Igaz Szó 1973/7

Ferenczi Noémi (1890-1957)

„Stólósdomb" Gobelinterv, vízfestmény"
33,5 x 37 cm
Védett.
Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Ferenczy Noémi, festő- és gobelinművész

A 20-as évek végén új műfajként jelenik meg nálunk az ipari táj. A munkássorsot már nem valami álromantika jeleníti meg festőink és grafikusaink képein, hanem a látott és tapasztalt valóság. Kazár László grafikája, Ferenczy Noémi szőnyegszövő művészete ennek a szociális tartalmú művészetnek eredményei.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.

Korunk, 1979. febr. 58-old.

Ferenczy Noémi gobelinművésznő

-1919 ~~július 22-én~~ május 3-án az Iparművészeti Iskolához tartozó gödöllői szőrőműhely ideiglenes vezetésével bízzák meg.- A lehanyatlott gobelinművészet egyik Európai-jelentőségű megújítója.

Említve: Basch Andor, Bornemisza Géza, Csáktornyai Zoltán, Tihanyi, Czóbel Czigány, Perlrott Csaba Vilmos, Boromisza Tibor, Hollósy Simon, Klein József, Vida Géza, Katz Marton, Agrikola Lidia, Kahána Sári, Pittner Olivér, Csizér Lilla, Weith László, Kazár László, Ruzicskay György, Ferenczy József, Gallasz Nándor, Podlipnyi Gyula, Szőnyi István, Mattis Teutsch János, Szolnay Sándor, Kós Károly, Réti István, Gy Szabó Béla, Dési Huber István, Ferenczy Béni, Ziffer Sándor, Kunovits András, Szervátiusz Jenő

Borghida István: Harcos művészet

Igaz Szó 1973/7

124 old

Ferenczy Noémi gobelinművész

Ferenczy Noémi, (1890-1957).
gobelinművész

1978.XII.21.Televizió 19.3o
TV Híradó

1021

- Ma délután a Nemzeti Galériában Pogány Ödön Gábor az intézmény főigazgatója nyitotta meg Ferenczy Noémi emlékkiállítását. Ferenczy Noémi 189o-ben született és 1957-ben halt meg. Budapesten ez az első olyan emlékkiállitása, amelyen gobelinjeit mutatják be.

- 21 éve árvult el szövőszéke, s ez alatt a nemzedéknyi idő alatt neve példamutató hagyteka fogalommá vált a müvészetet szeretők körében. Gobelinjeinek az azokhoz készült vázlatoknak a varázslatos légkörében ma is elevenen él különös személyisége. A müvészi lelkiismeret feledhetetlen mintaképe. A régi mesterek fajtájából való volt, olyan valaki, akit mindenekelőtt szakmájának dolgai foglalkoztattak. Munkássága azt bizonyitja, hogy a jó müalkotások megteremtése elképzelhetetlen a müvészeti technikák teljes ismerete nélkül. A látnoki képzelet csupán anyagban formát öltve válhat az emberi értelem és izlés fejlesztőjévé, a lélek legemelkedettebb élményeinek táplálójává. Nincs jellegtelen, vagy könnyü fajsulyu kárpitja egy sem. Faliszőnyegei kiállják a legszigorubb kritikát is. A muzeumi tárgyak rangjával mérhetők. Egyetlen gobelinje sem avul el a stilusdivatok változásával.

- Ferenczy Noémi gobelinjeit két hónapig láthatják a Nemzeti Galériában.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 DEC 30
ESTI HÍRLAP

Ferenczy Noémi gobelinművész

Törekvés a teljességre

FERENCZY NOÉMI GOBELINJEI

Fejét kezére hajtva nagyszakállú, kedves öreg úr — a teremtő isten —, töprengő a körötte burjánzó, csupa élet, csupa mozgás, önfeledt világon. Lábai alatt az arcát viselő emberpár áll, kéz a kézben a fényt finoman megszűrő, csodálatos indázatú bokor előtt. A Teremtés című kompozíció a *Magyar Nemzeti Galériában* megnyílt *Ferenczy Noémi* életmű-kiállítás egyik szép darabja.

Az 1890-ben született művész — *Ferenczy Károly* leánya, *Ferenczy Béni* ikertestvére —, huszonegy évesen Párizsban határozta el, hogy életét a gobelinművészetnek áldozza. Miután falikárpitjait saját maga kívánta elkészíteni, megtanulta a szövés technikáját, s rögtön olyan, a szecesszió eredményeit meghódító munkákkal jelentkezett, mint a már említett Teremtés. Az elkövetkező években motívumai egyszerűbbekké váltak. Alkotásainak középpontjába többnyire egy-egy töprengő, vagy munkáját végző emberalakot állított.

Saját stílusának kialakításakor szembe kellett néznie a falikárpit korabeli problémáival. Az idő tájt a gobelin a finom, pasztelles festői megoldásokat próbálta a szövés technikájára erőltetni. Ferenczy Noémi olyan témákat keresett, melyek a falikárpit hagyományaival és lehetőségeivel nem álltak szemben. Ebben nagybánya szellemi örök-sége éppúgy segítette, mint a középkori francia gobelinek világa. Tűnődő, töprengő alkata, természetszeretete, munkatisztelete is hozzájárult stílusa kialakulásához, a huszadik századi magyar falikárpit maradandó értékű műveinek megalkotásához.

A harmincas-negyvenes években készült munkáiban a természeti háttér stilizált levél és virágmintái úgy fogják közre a cselekvő emberalakot, mint a természet részét, tudatos és teremtő megváltoztatóját. (Bárányos, Múzsa, Kőműves) Monumentális stilizált alakjai mindig nyugodtak, az életszeretet képviselői. Munkájukat, akár szénát gereblyéznek, házat építenek vagy állatot legeltetnek, gyümölcsöt szednek, az élet egyedül lehetséges értelmeként végzik, feloldódnak abban, és szinte részeivé válnak az őket körbefogó fának, szénaboglyának, épületcsoportnak.

Munkáit vázlatok egész sora előzte meg, s csak a gondosan elkészített akvarelltervezet alapján szőtte meg őket. A kész mű kompozíciója többnyire hűen követte a tervezetet, ám színeiben, összhatásában harmonikusabb, sejtelmesebb, megigézőbb lett, mint az elképzelés volt. Munkanaplójában állandóan faggatta önmagát, gondolatainak megfogalmazásával is igyekezett választ adni a mű és a művész kapcsolatára, az alkotás folyamatára. „A művész igénye folyton változik, nem lehet szabályt felállítani, hogy csak a nagyon gazdag, sok részletből álló gobelin a helyes. Éppoly jó a maga nemében egy minden árnyalat nélküli, csak a tagolásra épített dolog. Nem ezen múlik, hanem az igény teljes kielégítésén. Ezért tetszik az embernek és végtelenül buzdíthatja a munkára bármilyen korból származó, bármilyen műalkotás, ha az teljes" — írja egyik naplójegyzetében.

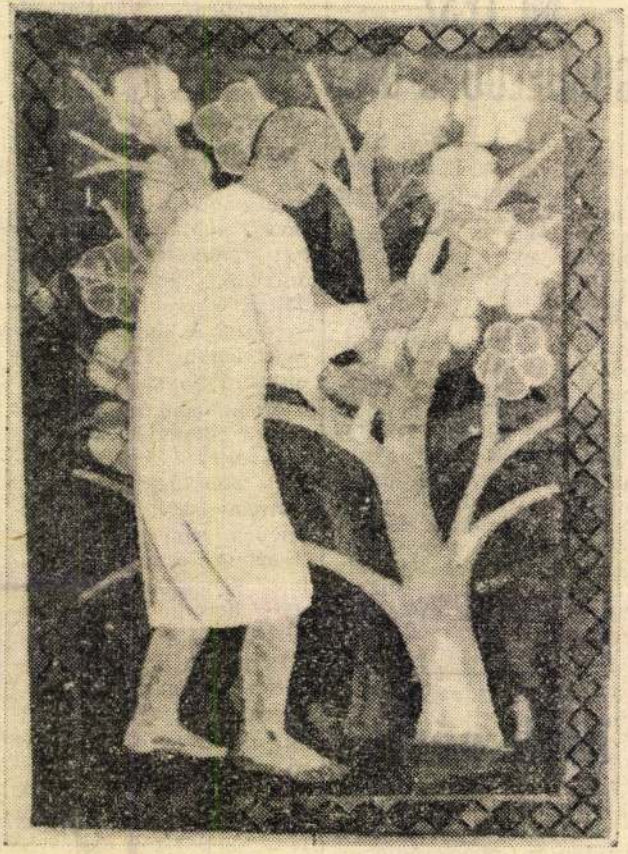

A Korhadt fa című gobelin

Ő maga is mindig erre a teljességre törekedett, s ha az ötvenes évek elején befolyásolta is a korszellem és stílus, művészetének egésze teljes, az ember és a természet harmonikus egységét, az élet mindenek előtt való örömét, tiszteletét és szeretetét hirdette. Szép munkái következetes, a művészetet rendkívüli tehetséggel és nagy alázattal szolgáló embert mutatnak meg a látogatónak.

(harangozó)

MI LESZ GUADELOUPE-ON?

Köln, december 30.

Hans-Jürgen Wischnewski, a nyugatnémet kancellári hivatal államminisztere tegnap *kölni* sajtókonferenciáján reményét fejezte ki, hogy a *Bonn* és *Párizs* közötti véleménykülönbséget, amely megakadályozta az új nyugat-európai pénzügyi rendszer január 1-i életbe léptetését, remélhetőleg hamarosan sikerül elhárítani. Ha ez nem következik be, akkor a két ország vezetője „nemsokára tárgyalhat erről", miután a január 5. és 6-ra tervezett *guadeloupe-i* találkozón *Helmut Schmidt*, *Giscard d'Estaing*, *Jimmy Carter* és *James Callaghan* vesz részt.

Diplomácia

Portugália és Guinea január 2-től nagykövetségi szinten diplomáciai kapcsolatra lép egymással — jelentette be a Portugál Külügyminisztérium Lisszabonban.

chiaellenes tüntetések résztvevői és a hadsereg egységei között. A csatározásoknak legkevesebb 10 halálos áldozata volt.

A legfrissebb hírügynökségi jelentések szerint a vallási ellenzék által a „gyász napjának" nyilvánított szombaton, a reggeli órákban, tüntetés kezdődött a teheráni bazár negyedben. A kivezényelt katonai alakulatok tüzet nyitottak a tüntetőkre.

Mohammad Reza Pahlavi sah édesanyja mára virradó éjjel a császári család több tagja és néhány kormánytisztviselő kíséretében repülőgéppel *Los Angelesbe* érkezett. Úticéljuk *Beverly Hills*, ahol *Asraf* hercegnő, a sah testvére lakik.

Párizsban Khomeini ayatollah, az emigrációs siitaellenzék vezéralakja tegnap — hetek óta először — tartózkodott a nyilvános szerepléstől. Újabb nyilatkozatát szóvivője útján szombatra jelezte. A vallási vezető egyik megbízottja azonban tegnap este azt közölte, hogy *maga a sah is elhagyta Iránt*. A

amenny
„biztosít
érvénye
lenzi a
radását
sem. B
érzékelt
böző el
álláspor
se alap
kormán
nem lesz könnyű feladat.

ről évre csökkent.

KENNEDY-GYILKOSSÁG

Hangszakértők szerint négy lövés dördült

Richardson Preyer képviselő, a *Kennedy-* és a *King*-gyilkosság körülményeit kivizsgáló kongresszusi albizottság elnöke tegnap kijelentette:

a lefolytatott tudományos vizsgálat meggyőzte arról, hogy 1963-ban nem egy, hanem két személy lőtt Dallasban Kennedy elnökre.

A képviselő azonban nem közölte, hogy a két hangszakértő vizsgálatai elég szilárd alapot nyújtanak-e a *Warren-bizottság* „magányos gyilkos" teóriájának megdöntéséhez.

Preyer kijelentette, hogy álláspontját nem részletezheti mindaddig, amíg az albizottság holnap nyilvánosságra nem hozza a most lezárult kétéves vizsgálatsorozat eredményeit.

A két hangtani szakértő, *Mark Weiss* és *Ernest Ashkenasy* professzorok szerint

a gyilkosság színhelyén és időpontjában véletlenül készült rendőrségi magnófelvétel minden kétséget kizáróan bizonyítja, hogy négy lövés dördült el

— *különböző irányokból*. A Warren-bizottság 1964-es vizsgálata szerint csak háromszor lőttek és *mindhárom* lövést *Lee Harvey Oswald* adta le.

REKORDHIDEGBEN

Moszkvai

Rekordhidegben búcsúzik a Oroszországi Föderáció európai gel Moszkvában 34—38 fokos h emelkedik a hőmérő higanyszá szerint negyven-ötven évenkén városban ilyen hideggel köszö

A moszkvai főútvonalakat kel messziről is látszó sudár f gazdagon feldíszített fenyőfa á bejáratánál. A Gyetszkij Mirb vásárló is. A szovjet főváros ú galom van: nyolcmillió moszk ajándékról családtagjainak az dó fenyőfa alá.

Minden kedves olvasónknak boldog új esztendőt kívánunk!

Ferenczy Noémi
gobelinművész

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1979 JUN 17

1979. június 17. 1021

Rőzsehordó

Ferenczy Noémi gobelinje, a Nemzeti Galériában rendezett kiállításáról

gtagok

Svéd kutatók viszont elekt-
nikus műkezet készítettek,
nelyet viselőjének agya
zvetlenül vezérel, s amely
t különböző mozdulatot
l végezni. Azokat az elekt-
mos impulzusokat, amelye-
a karizmok mozgatására
agy küld továbbra is a
r nem létező (amputált)
zhez, a karcsonkra szoro-
n ráfekvő elektród fogja
. Ezeket az impulzusokat a
űkézbe beépített erősítők
erősítik, s a pótkéz mes-
rséges izmaihoz juttatják:
ok ott megindítják a kí-
nt mozgást. A műkéz jobb-
is, balra is forog, felemel-
dik és leereszkedik, meg
d ragadni és ismét el tud
gedni egy tárgyat. Minden
zet egyénileg kell elkészí-
ni, mivel az agyból érkező
ektromos impulzusok a
rcsonknak — formájától
ggően — más-más pontjá-
l vezethetők el.

Japánban elemmel működő
űkart fejlesztettek ki,
nely az amputált karra erő-
tve lehetővé teszi a beteg
ámára, hogy saját akarata
erint mozgathassa a műkéz
jait. A frissen amputált
ron elvégzett műtét során
intetlenül hagyják az ujja-
t mozgató izomvégződése-
t, amelyek mozgatásával a
űkarba beépített motorok-
n gyenge elektromos áram
jlődik és az hozza mozgás-
a műkéz ujjait.

A dohányzás és a közlekedési balesetek

A francia rendőrség szerint a dohányzás a múlt évben 650 ember halálát okozta az utakon.

Négy cigaretta füstje 20 százalékkal csökkenti a látási viszonyokat és irritálja a szemet — hangzik a rendőrség nyilvánosságra hozott jelentése. A felmérések során a megkérdezett autóvezetők 57 százaléka vélekedett úgy, hogy a dohányzás összeférhetetlen a vezetéssel, 10 százalék érez álmosságot, figyelmének lanyhulását, különösen, ha étkezés után szív el néhány cigarettát, végül a megkérdezettek 10 százaléka állította, hogy kevesebbet lát és kevésbé figyel, mikor dohányzik.

Mindent együttvéve 1978-ban Franciaországban mintegy 17 000 balesetet okozott közvetlenül vagy közvetve a dohányzás, 2000-rel többet mint az alkoholfogyasztás.

Így lett Nobel-díjas

A Nobel-díjas dr. Werner Forssmann német orvos eredetileg kereskedő akart lenni. Egy tanára az érettségi után azt mondta neki:

— Ha maga kereskedő lesz, maga körül mindenki fog keresni, csak maga nem. Ahhoz maga túl buta, hogy kereskedő legyen, magának tanulnia kell.

Amint a későbbi évek bebizonyították, a tanár nagyon jól ismerte növendékét.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979. JAN 12
Ferenczy Noémi, gobelin
ÉLET ÉS IRODALOM

VADAS JÓZSEF:

Szövő nő

Ferenczy Noémi művészetéről a legnagyobbak nyilatkoztak, tartották fontosnak, hogy elmondják róla a véleményüket. Első monográfusa, Tolnai Károly, akit ma a világ első számú Michelangelo-kutatójaként ismerünk, a Vasárnapi Kör eszmetársaként, a század „új valóság"-ának megformálójaként jellemezte 1934-ben: „Ferenczy Noémi nagy tette az volt, hogy először jelenítette meg a dolgozó embert, mint az egyetemes ember típusát." A Vasárnapi Kör egy másik, nem kevésbé ismert tagja, Lukács György sem fukarkodott a dicsérő jelzőkkel. 1947-ben rendezett kiállításának megnyitó beszédében „kiváló ember"-ként és „rendíthetetlen forradalmár"-ként s tegyük hozzá: egyszersmind a lukácsi realizmus eleven példájaként mutatta be a közönségnek. De nyilatkozott róla a korszak legjelentősebb műkritikusa, Kállai Ernő is; műteremlátogatás bensőségességét közvetítő 1935-ös írásában ma is helytálló szavakkal állapította meg: „Ferenczy Noémiben a szociális emberségű művész típusa személyesül meg."

A legpontosabb — és legtömörebb — jellemzést azonban maga Ferenczy Noémi adta egyszerűségig tömör művészetéről. Számtalan önportréjával, amelyek most a *Magyar Nemzeti Galéria* gyűjteményes kiállításán láthatók, és amelyek alá ezt írta címül: *Szövőnő.*

A szövés indította el a pályán. Hiába született 1890-ben Ferenczy Károly, a nagybányai művésztelep vezető mestere lányának, hiába készült két testvérével — Valérral és Bénivel — egyetemben ő is művésznek, a magára találást az hozta meg, amikor 1911-ben Párizsban véletlenül megtekintett egy gobelingyűjteményt. A Manufacture des Gobelins-ban aztán egy év alatt elsajátította a gobelinszövés alapelemeit, majd — újabb esztendők következnek — végigjárta Európa nagyvárosainak nevezetes gobelingyűjteményeit és szövőműhelyeit.

A szövés alakította ki formanyelvét. Első, még a tízes évek derekán — 1913 és 1917 között — készült gobelinjei két fogalommal jellemezhetők: a korareneszánsszal és a szecesszióval. A kettő — a sokszáz év távolság ellenére — sem független egymástól, hiszen a szecesszióban kibontakozó új iparművészet egyik legfontosabb ihlető forrása a Raffaello előtti reneszánsz művészet volt. De, persze, nem is azonosítható ez a két fogalom, jól megkülönböztethetők Ferenczy Noémi műveiben is. A középkort a figurák naivan egyszerű megformálása idézi fel, a harsányságig egzotikus színek viszont a szecesszió burjánzó látomásaira emlékeztetnek. Mindkettő törvényszerűen van jelen az induló Ferenczy Noémi munkásságában, mert a gobelin fő korszaka a korareneszánsz volt, és mert a szecesszió idején tudatosodott felismerések birtokában nyúlt vissza ehhez a tiszta forráshoz. Ehhez a dekoratív, dekorációnak azonban egyáltalán nem nevezhető műfajhoz, amelyet a modern festészet hasonlóképp dekoratív (s nem dekorációnak számító) áramlatait tanulva újított meg. Egyformán tanult Gauguin-tól, akiről már Ady megírta, hogy síkokban lát; a festészetet mértani elemekre redukáló konstruktivistáktól; a színekben pompázó festőiséget kiboztakoztató francia fauves-októl, mindenekelőtt Matisse-tól.

A szövés ihlette témavilágát is. A *Szövőnő* egyik vázlatán hatalmas — a képre nem is férő — keret előtt jeleníti meg önmagát. Mintha nem is művész dolgozna a műtermében, hanem szövőnő valamelyik gyár géptermében — ez a néző benyomása. Nem ok nélkül. Ilyen érzése van az embernek Ferenczy Noémi húszas évek közepétől végképp beérő művészete, többi műve láttán is. Hiszen kik jelennek meg gobelinjeiben, önmagával — a művésszel — teljesen egyenrangúan? A *Kaszás paraszt*, a *Piros korsós szőlőmunkásnő*, a *Rőzsehordó*, a *Zsindelyező*, a *Pék*, a *Kőműves*. A húszas évek második fele, a harmincas évek főműveit, a főművek címeit soroltam fel. És ehhez hozzá kell tennünk: Ferenczy Noémi 1934-től tagja a Német Kommunista Pártnak, és hogy a művészetében is kifejeződik az állásfoglalása. Korunk hőseit jeleníti meg, olyan belső átéléssel, hogy ezért pátoszra sincs szüksége. A kőműves, a pék, az ács, a földműves Derkovits Gyula ugyanebben az időben született munkásábrázolásainak párdarabjai.

Mert a szövésből fakad a mondandója. Maga is szövőmunkás volt. A régi és a mai gyakorlattal ellentétben (a korabeli szokásokról nem szólva) Ferenczy Noémi maga szőtte gobelinjeit. Hiába készített először (nem is egy) kisléptékű tervet vagy vázlatot. Majd: hiába festett szinte festmény-értékűen kész egy az egyhez méretű kartont. Nem bízta másra a kivitelezést. Egyáltalán: elutasította a másokkal való kivitelezetés arisztokratikus gyakorlatát. Munkája a vázlattal kezdődött és a szövéssel fejeződött be. Azt vallja: „a szövésnek nincsen eleve anyaga, hanem a szövés által lesz anyag."

Azért tudott azonosulni a szövőnők életét is képviselő rőzsehordóval, szőlőmunkásnővel, cserepezővel, mert ő maga is munkás életet élt. És azért következett be törés — egy-két mű erejéig — a művészetében, mert volt idő, amikor megfosztották, meg akarták fosztani a szövéstől. 1953-ban azt a megbízást kapja a fővárosi tanácstól, tervezzen két gobelint a Népstadion díszpáholyába. De milyen megbízás ez? Milyen megbízás az Ferenczy Noéminak, amely ilyen záradékot tartalmaz: „A vázlattervek elkészítése Önt semmi továbbira fel nem jogosítja, mert... fenntartjuk magunknak a jogot a kartonok és a szövési munkálatok elvégeztetésére vonatkozólag. Tehát a vázlattervek leszállításával Önnek jelen levelünkön alapuló megbízása megszűnt és a zsüri által kiutalt tiszteletdíjon kívül semmi másra igénye nincs."

Ferenczy Noémi tudta, hogy a műfaj, amit művel, elmúlóban van. Egyik naplójegyzetében írta: „nem hiszem, hogy még valaki fog szőni..." De ebből a tudatból nem cinizmus, hanem hősi erőfeszítés következett. Önmegtagadó életmód, amelyre csak nagyon kevesen képesek. A legnagyobbak közül is.

Felszáll az éjnek hüvössége.
Egy árnyék szárnyal felriadva.

Egy kő megköszörüli torkát.
A hegytetőn már reggel van.

A dualizmus végnapjai

■ *Merényi László: Boldog békeidők... (Gondolat, 237 old.)*

Akár folytathatnám is a néhány héttel ezelőtt éppen ezen a helyen mondottakat arról, hogy a kiegyezést követő időkről — és magáról a kiegyezésről — többet tudunk, mint amennyit olvashatunk. Mármint úgy gondolom, hogy a szerzők tudnak többet. A történettudományi művek szerzői, akik manapság — talán nem sértő a szó — szinte kórusban mondják el, mire jutottak kutatásaikban. Leszámítva olyan alapvető műveket, illetve azok új kiadását, mint *Horváth Zoltáné* (Magyar századforduló), *Mátrai Lászlóé* (Alapját vesztett felépítmény), továbbá e korszakkal foglalkozó kutatók *(Diószegi István, Dolmányos István, Galántai József, Hanák Péter* és mások) könyveit, tanulmányait, történelmi-politikai esszéit, két-három év alatt csaknem féltucat munka látott napvilágot a 19.—20. század fordulójáról. Legutóbb a Magyar História-sorozatban *Merényi László* könyve jelent meg, a *Boldog békeidők...*

Ez a kötet nem tartozik a nagyigényű összefoglalások közé — ilyen, sajnos, nem is sok van —, inkább a korszak iránti érdeklődés újabb jele. Merényit az a kérdés foglalkoztatja, miként gyűlt a „boldog békeidőkben" a belső válság a monarchiában, hogyan sodródott a katasztrófa felé Ausztria és Magyarország, az európai és a világpolitikának milyen erő-játéka tette elkerülhetetlenné az első világháborút. Ahány szó, annyi nagy kérdés. Merényi tudja, hogy csak egy-egy szögletüket világíthatja meg. A századforduló és a háborút megelőző évek magyar kormányainak a tevékenységére koncentrál tehát. Tisza István, Fejérváry Géza, Wekerle Sándor, Széll Kálmán, Khuen-Héderváry, Lukács Béla és mások neve — kormánya — a fontosabb jelzőkövek a belpolitika egy-egy a lehetősége szerint alapos tájékoztatást nyújt. Nagyon helyesen, mert ez a korszak megértésének egyik kulcskérdése; enélkül nem lehet nyomon követni a monarchia magatartását a háborúban, Magyarország háborús szerepét, Károlyi politikáját, s a forradalmakat, majd a Párizs-környéki békeszerződéseket.

A könyvben igen fontos elemzés olvasható a Szociáldemokrata Párt nemzetiségi politikájáról. A szerző kimutatja, hogy milyen okok következtében látta az SZDP leegyszerűsítve a nemzetiségi problémát; azt képzelve, hogy egy demokratikus átalakulás nyomában az egész kérdéskör fájdalommentesen és automatikusan megoldódik. Mint tudjuk, ez nemcsak történelmi előrelátás hiánya volt, hanem helyes politikai tájékozódás és felismerőkészség hiánya is. Noha voltak politikusai a Szociáldemokrata Pártnak, akik tisztán látták a válság közeledtét és a szükséges belső irányváltoztatásról határozott elképzeléseik is kialakultak, a megszokás, a beidegzettség vastörvényeivel nem tudtak megbirkózni. Fontos az elemzése arról is, hogy milyen — olykor személyi képességeken múló — felismerésekig jutottak el a polgári radikálisok. (Gondoljunk Jászira.) Merényi politikai helyzetképe nem egyoldalú: feltárja azt is, hogy a nemzetiségi politikában a *mindkét* részről elkövetett hibák miként érlelték a belső feszültségeket. A Balkán-háborúk tűz-fényében ezek a feszültségek már teljes — és reménytelen — ellentmondásaikban mutatkoztak meg.

Hiányolok a könyvből néhány fontosabb politikus-portrét. Nem regényességet, írói színességet; szerzői hajlandóság híján ez nem kérhető számon. De legalább a korszak politikai szellemiségét és arculatát meghatározó — kifejező — államférfiak plasztikusabb láttatását hiányolom. Továbbá hiá-

[illegible] hogy egy új könyvsorozat megkísérel olvasókat hódítani a valódi irodalom számára.

Máig tartja magát a kifejezés: ponyva az a könyv, amelyik küllemében is, tartalmában is igénytelen, művészet-alatti. Fölös finomkodás szülte a jelentéskört: a bőr- és selyemborítású könyvek vásárlói nyilatkoztak így azokról a kötetekről, amelyeket olcsó papírfödéllel, hitvány papíron nyomtattak a már olvasó, de még könyvre költeni alig tudó embereknek. Hogy a rémhistóriák és kalendáriumok közé klasszikussá lett pikareszkek is kerültek, meg vékonypénzű, ám hallhatatlanná lett költők, drámaszerzők, mesemondók? Mit sem változtatott a ponyváról előítélettel beszélők nézetén. Amint az sem, hogy elismert írók — leggyakrabban Móricz Zsigmond nyilatkozatát citáljuk — nyilvánították óhajukat: bárcsak ponyvára kerülnének, bárcsak olyan népszerű volna művük, mint ... a Lúdas Matyi. A klasszikusok később — félévszázada a könyvheti sátrakban — ponyvára kerültek. De már tetszetős kiadásban, de már drágábban, de már úgy, hogy a könnyű olvasmányt kereső véletlenül se nyúljon értük, véletlenül se legyen kitéve annak, hogy szerény elvárásai helyett valami jobbat kapjon, szebbre kapattassék.

A dicséretesen alacsony áru és igényes tartalmú Olcsó Könyvtár, sajnos, nem töltötte be a népkönyvek — a hajdani ponyvák — szerepét. A könyvek tartalma tapasztaltabb olvasókra volt, s van méretezve, mint amilyenek a négy-öt forintért könyvre áhítozók vagy fordítva: amilyen a Stendhalt, Hemingway-t tudatosan választók átlagjövedelme. A sorozat tehát bezárult azoknak a fogyasztóknak a körébe, akik kispénzűek, de igényesen és gyakorlottan olvasnak. A sorozat textusát is apróbb betűvel nyomtatják, mint amilyent a járatlanabb könyvforgató fáradság nélkül követni tud. Az idegen nevek helyes kiejtésében sem igazít el valamilyen függelék.

Csak növeli a zavart az a körülmény, hogy a valódi ponyvát — az igénytelen, piff-puff, szocialista krimi, diverzáns stb. regényeket — fölöttébb népszerűvé tette néhány szerző, s a járatlan, de mind pénzesebb olvasó szívesen megvásárolja drága pénzen is. Kezdet-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 JAN 28
NÉPÚJSÁG (TOLNA)

Ferenczy Noémi,
gobelinművésznő
1021

Monumentalitás és költészet

Ferenczy Noémi művészete

A gobelinművész Ferenczy Noémi a nagybányai művészet kellős közepéből indult, mégis más úton járt kezdettől fogva, mint a környezetében alakuló festészet. A nagybányai hagyományt folytatók művészetével rokon ugyan az ő természetszeretete, színgazdagsága, költőisége, mégis az eltérés nagyobb, semhogy csak ezzel a rokonsággal jellemezhetnénk. A Magyar Nemzeti Galéria nagy kiállítása megmutatja az egész életművet, nyomon kísérve forrásait, fő vonulatait és kiteljesedését.

1890. június 18-án született Szentendrén. A művészet megismeréséhez és megszeretéséhez alkalmasabb környezet az övénél aligha lehet: apja, Ferenczy Károly, a nagybányai művészet vezéregyénisége, anyja (Fialka Olga) a sikeresen induló festőpályát családjáért feláldozó művelt asszony, Valér bátyja szintén festő, ikertestvére, Béni pedig a magyar szobrászat és érmészet kiemelkedő mestere. Művészeti érdeklődése ennek ellenére nem mutatkozott korán. Béni már több akadémián tanulta a szobrászatot, amikor ő még mindig bizonytalankodott, bár több országban megfordult. Párizsban aztán, ahol 1911-ben hosszabb időt töltött, a múzeumokban látott gobelinek hatására magára eszmélt: a faliszőnyeg-készítést választotta a divattervezés helyett. Egy esztendeig tanulta a szövés mesterségét, majd hazatért Nagybányára. Pár év múltán (1916-ban) már egész gyűjteményét mutatta be terveinek és szőnyegeinek a Ferenczy-család budapesti kiállításán.

Munkássága első tíz évében alkotott kárpitjain három ágból eredő hatást fedezhetünk fel. Nagybánya emléke az egyik, a szecesszió hatása a másik, és a régi francia szőnyegek példája a harmadik, és mindegyik a növény- és állatvilág és az ember egységében oldódott közös nyelvvé. Kezdetben a szecesszió hatása volt a legerősebb a három közül, lévén újjáélesztője a műfajnak.

A középkorban várak lakószobáinak hideg-rideg falait tette elviselhetőbbé a jobbára csak díszítő szándékú falikárpit. A későbbiekben a festményeket utánozták a gobelinszövők, és — különösen a barokk korban — a reprezentáció hatásos eszközévé váltak a faliszőnyegek is. A tizenkilencedik században már alig élt a gobelinművészet, mígnem az elterjedő gyáripar sorozattermékeivel szemben a műhelymunka személyes hatású művészetét állító nagy áramlat, a szecesszió felélesztette tetszhalálából.

Ferenczy Noémi azonban hamarosan túllépett a szecesszió körén, a szőnyeget többnek tekintette mint faldísznek. A festészet egyik ágát látta benne, mégpedig a nagy, a közösséget érintő gondolatok közlésére hivatott és alkalmas ágát. Szőnyegei első alkotó évtizedében sem voltak sem naturalisták, sem impresszionisták, kezdettől fölülemelkedett a közvetlen természetszemléleten, természeti témáit finom stilizálással fogalmazta képpé. Később — a húszas évek közepétől — pedig rátalált arra a gondolatkörre, mely élete végéig ihletője maradt: a dolgozó ember ábrázolására. Nem akart sem drámát, sem életképi jelenetet munkáiba kényszeríteni. Munkásai nem dolgoznak izzasztó ütemben, higgadtan és kitartóan teszik a dolgukat. Látszik rajtuk, hogy számukra természetes megnyilatkozás a munka, benne örömet találnak, nélküle nem élhetnének. Nincs sok változat, mint a testvérek, úgy hasonlít egymásra a kőműves, a kaszás, a favágó, a pék és a pásztor, a magvető, a kapáló, a szövő, de még a múzsa sem való más családból, mint a munkásemberekéből. A hasonló témákat választó XIX. századi művészek, például a festő Millet és a szobrász Meunier a munkás nehéz életét fejezték ki műveikben. Ferenczy Noémi szőnyegein a munka nem embert gyötrő tevékenység, hanem emberi megnyilatkozás, amely a közösség legfőbb összekötő ereje. Anélkül válik nyilvánvalóvá mindez kompozíciói láttán, hogy beszédét idealizáltnak vagy dagályosnak találnánk.

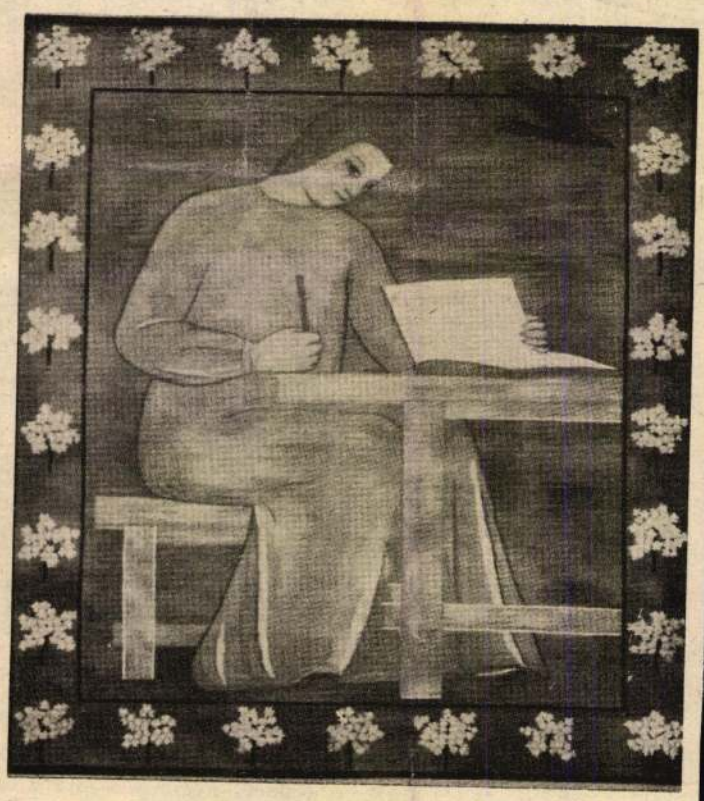

Múzsa, 1937

Egy-egy alak szerepel legtöbb szőnyegén, nagy formákkal, nyugodt hatású foltokkal és körvonalakkal ábrázolva-jellemezve, hol szembenézetben, hol profilban mutatva meg az alakot. Mozdulataik kimértek, sehol egy heves hajlat, kiegyensúlyozatlan vonal: jelzik csupán a mozgást. Szűkszavú kompozícióinak nincs lényegtelen eleme. A megállapodott formai rendhez a színek csendes muzsikája társul. Mintha hangfogóval játszana a sok hangú zenekar, színei olyan visszafogottak, a halk hangon azonban fontosat közöl a művész.

A tervezés és a kivitelezés összefonódott a művésznő munkájában, aki minden szőnyegét maga szőtte. Személyében csendes, elzárkozó, magánakvaló volt, szőnyegei megalkotásán túl egy gondja volt: — az Iparművészeti Főiskola tanáraként — tudásának továbbadása. Hatása a mai magyar gobelinművészetre szinte felmérhetetlen.

Művészetének „nagy tette az volt, hogy először jelenítette meg a dolgozó embert, mint az egyetemes ember típusát" — írta róla első igazán értő méltatója, Tolnay Károly 1934-ben kiadott könyvében. A Nyolcak és a Tanácsköztársaság aktív művészeinek közösségi törekvései Ferenczy Noémi munkásságában értek be: egyszerre költői és monumentális műveken mutatta meg a munka, az ember nagyságát.

HEITLER LÁSZLÓ

Nővérek, 1921

Térbeli képek a gyomorról

Gábor Dénes, a magyar származású Nobel-díjas tudós jutott először arra a felismerésre, hogy a fényhullámok úgy verődnek vissza egy megvilágított tárgyról, mint a tóba dobott kavicsról a vízhullámok. Minél bonyolultabb alakú a kő, annál szeszélyesebb hullámokat vet. Ha valaki elég gyorsan mozgatná a tó színén ezt a követ, akkor a hullámok is folyamatosan válnának le róla. Tulajdonképpen ugyanez történik akkor is, amikor egyszínű fénnyel világítunk meg egy tárgyat. A visszaverődő hullámok elveszítik rendezettségüket, és a tárgy alakjáról „hírt vivő" hullámok sokasága tölti be a teret. Ezeket úgy lehet „szóra bírni", ha ismét találkoztatják őket a megvilágításra szánt, rendezett hullámokkal. Nagyon röviden és tömören ez lenne az elve a tárgyak térbeliségéről árulkodó hologramok készítésének. Az elméletet a gyakorlati kísérletek is jól igazolták, s nemsokára megvalósult a régi álom, hogy tüdőátvilágításkor az orvos egy hologram segítségével valódi térbeli képet vehetett szemügyre. A tudósok nem győzik hangsúlyozni a lézereknek a holográfiában betöltött szerepét. A lézer nélkül a holográfia csupán érdekes elmélet maradt volna, legfeljebb szűk alkalmazási területtel néhány különleges tudományos vizsgálatban. A lézerek azonban új életre keltették a holográfiát. Ennek köszönhető tehát, hogy a világ minden tájáról egyre újabb alkalmazási példákról érkeznek hírek.

Képünkön: A holoszkóp nevű új, szovjet gyomorvizsgáló készülék szemléltető modellje, amely kétszer nagyobb az eredeti műszernél. Míg a hagyományos gasztrokamera csak sík képet közvetít a beteg szervezetéből, a fénykábellal kombinált lézersugaras holoszkóppal a betegségfelismerést jobban elősegítő térbeli képek nyerhetők a gyomorfalról. Természetesen máshova is be lehet pillantani vele, pl. egy működő motor belsejébe.

iptákban

a helyi temetőbe. Körülbelül félmillió ember lakik kriptákban. Évekkel ezelőtt a városi hatóságok még harcot folytattak azokkal szemben, akik elfoglalták a halottak helyét, de eredménytelenül. Végül nemcsak a harccal voltak kénytelenek felhagyni, hanem még abba is beleegyeztek, hogy a temetőbe bevezessék a vizet és a villamos áramot.

A fény mérgező hatása

Az olajmezők, melyek a tankhajó-katasztrófák után elborítják a tenger felületét, veszélyesebbek, mint eddig feltételezték. Erre a következtetésre jutottak amerikai tengerbiológusok, miután egy tüzelő- és ipari olajból álló réteget fénysugárral kezeltek. A fény színképe a Napénak felelt meg.

A 72 órás teszt eredménye: a szénhidrogén-keverékben mérges és egyúttal könnyen oldódó anyagok szabadultak fel, melyeket a hullámok szétosztottak. Már az úgynevezett fotó-oxidáció kezdete után egy órával láthatóvá váltak a következmények — az olajréteg alatt elpusztult halak sodródtak. Éjszakai kísérletek során a halak életben maradtak.

rikatúrája

os rajza

Mérges kígyó a dolgozószobában

Janisch Miklós tudományos kutató az Állatorvostudományi Egyetem munkatársa, dolgozószobájában mérges kígyókat gondoz. A négyhetenkénti „méregfejés" anyagát gyógyászati célra hasznosítják. A képen: Janisch Miklós texasi csörgőkígyóval.

A legnagyobb keresztrejtvény

Az NSZK-beli Trossingenben egy gimnáziumi tanár héthónapos munkával elkészítette a világ legnagyobb keresztrejtvényét. A keresztrejtvény 44 ezer 115 „ablakot" tartalmaz, 8 ezer 823 függőleges és 7 ezer 612 vízszintes kérdést. Az eddigi legnagyobb keresztrejtvény a Guinnes-féle rekordok könyvében szerepel: 2 ezer 631 vízszintes és 2 ezer 922 függőleges kérdést tartalmaz. Ezt a világrekordot tehát most sikerült megdönteni.

Az ivás hizlal

Az ivás hizlal. Egy liter letisztult bor kb 100 gramm alkoholt tartalmaz, egy gramm alkohol pedig 7 kalóriát. Egy liter sörben 40 gramm alkohol van és 25 gramm cukor, vagyis összesen 380 kalória. Még a Coca-Cola is hizlal. Egy liter Coca-Colában 100 gramm cukor van, tehát 400 kalória. Egy liter gyümölcslé 300 kalóriát tartalmaz.

Telefonrekord

Száz év telt el azóta, hogy az amerikai Graham Bell feltalálta a telefont. Ezen a területen Washington és Stockholm rendkívüli rekordot ért el: az egész világon egyedül ebben a két városban nagyobb a telefonkészülékek száma, mint a lakosoké.

VIZSZINTES: 1. Alekszandr Puskin hangulatos költeményének első sora (zárt betűk: N, E, A). 14. Indoeurópai nyelvcsalád egyik ága. 15. Látomás. 16. Vulkanizált kaucsuk. 18. Kevert lat! 19. A múlt idő jele. 20. A szolmizációs skála 6. hangja. 21. Szintén. 22. Padlót fényesít. 24. Idegen női név. 25. Irat. 27. Író, költő (Aladár). 28. Hullámtörő gát. 29. . . . .et moi (Géraldy). 30. Fogda. 31. Neves szovjet fizikus. 32. Igevégződés. 33. Termálvizes gyógyfürdő. 35. Prométium vegyjele. 36. Termelési eredmény. 37. Kátyajáték vesztese. 38. Kén és hidrogén vegyjele. 40. Műtárgyak jegyzéke. 42. Olaszországi síkság. 44. Ipari növény.

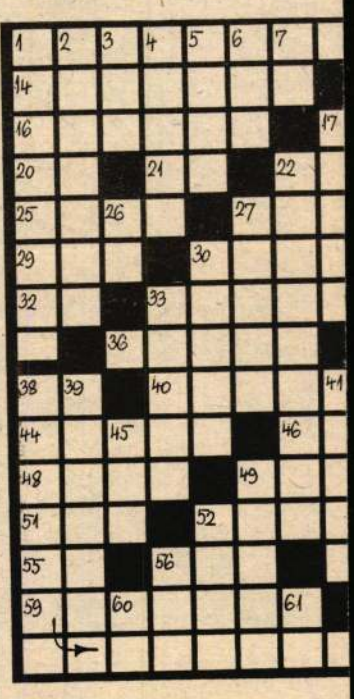

Ferenczy Noémi gobelinjei a Nemzeti Galériában

1021

A műfaj. Teljesen anakronisztikus a XX. században, de éppen ez fordítja felé az iparművészeti reformmozgalom követőinek figyelmét. Romantikus antikapitalizmussal piedesztálra emelik a kézművesmunkát, de nem futja erejükből az archaizáló, dekadens formanyelv megújítására. Nálunk a *gödöllői műhely* képviseli ezt a törekvést, meseszerűséggel, magyar ornamentikával elegyítve a preraffaeliták érzelmes, szubtilis hangulatait.

Művészetük nemigen dobogtatta meg *Ferenczy Noémi* szívét. Hivatásérzetének felébresztéséhez erősebb impulzusokra volt szükség. Réti István tanúságtétele szerint „Nagybányán, művészcsaládja közepett, észrevehetőleg egyik művészetre sem mutatott hajlamot. Nem rajzolt, nem festett, nem mintázott. Szótlanul szemlélte a többiek munkásságát." 1911-ben a párizsi Musée des Arts Décoratifsban látta az arrasi falikárpitok nagyszabású kiállítását. Ez az élmény döntő láncszem lett külföldön szerzett művészi tapasztalatai sorában.

A Manufacture des Gobelins-ben, amely tökéletes mesterségbeli tudást nyújtott, elsajátította az *hautelisse* függőleges láncszálakkal dolgozó régi technikáját. Minden azonban, amit ott látott, a műfaj teljes dekadenciájá-

ben, ami Szikora és nemzedéke számára ugyan „csak" történelem, de ami a szocializmus jelen viszonyai közötti létét, munkálkodását és hitét döntően befolyásolja. Szikora, aki nyilván nem egy nemzedék nevében, nem kortársai helyett, de — mint művész — nyilván az ő véleményüket, tépelődésüket is jelezve dolgozik, s az előadás, amely e felelős munkának az eredménye, nem rosszindulatú vagy önigazoló félrehallást, hanem kritikai figyelmet érdemel. Bizonyos, hogy a részletekben, egyes mozzanatok vagy a műhöz, az ábrázolt világhoz való érzelmi kötődés dolgában — a bíráló szemszögétől, életkorától, politikai és művészi nézeteitől függően — lehet többkevesebb kifogásolnivaló, de a produkció egésze: jelentős teljesítmény.

A fiatal rendező képességeit elsősorban az előadás *komplexitása:* vizuális, akusztikai, koreográfiai összhangja jelzi. A ***plein air*** ihlette világítás, a festményeket idéző beállítások, a látványhoz simuló Mahler-szimfóniák zenéje, a megtervezett színpadi mozgás teremtik meg a szép és hatásos egységet. Huszonnyolc epizódszereplő — köztük a pécsi társulat odaadással dolgozó néhány kiváló színésze — veszi körül a hőst, Josef K.-t: *ifj. Kőmives Sándor* színre lépése pillanatától az egzisztenciális magabiztosság, a félelmet — eddig — nem ismerő fölény, a hirtelen lélekbe hasító riadalom, a pillanatokra vonzó emberség, a belső üresség jegyeiből keveri az egyszerre valóságos, s ugyanakkor kafkai jelképiségű figurát. Az ő játékában — évek óta legjobb színészi teljesítményében — is megfogalmazódik az a többszólamúság, ami az egész előadás jellemzője.

TARJÁN TAMÁS

ról tanúskodott. Nemcsak hogy a manufaktúra dolgozói mások által tervezett és rajzolt kartonok másolását végezték, de teljes erejükkel, évszázadok óta felhalmozott fogásaikkal még arra is törekedtek, hogy a festményhez közelítve azt, a gobelin anyagszerűségét az ecsetvonások, az olajfestés faktúrájának utánzásával elleplezzék.

Ő, a maga részéről a tervező-, kartonkészítő- és szövőmunka egy kézben való egyesítéséből indult ki. A terv így munka közben is továbbfejlődött, s a kivitelezés a megvalósítás mechanikus aktusából az alkotó folyamat döntő részévé vált. Másik törekvése az anyagszerűség érvényre juttatása volt. Lemondott az illuzionisztikus hatásokról, a térbeliségről és tömegszerűségről, egyszóval minden olyan formaeffektusról, ami a szövött felület faktúrájával, a síkban való komponálással szemben állt.

Első kárpitjain a mű egységét apró formák és színfoltok halmozása biztosítja. A koraflamand szőnyegek inspirálják, de a klasszikus formanyelvet sajátjaként beszéli, mesterkéltség nélkül. A húszas évek monumentális síkszerűségéhez a szecesszió érintésével jut el. Az izmusok közvetlenül nem hatnak rá, érett műveinek sommázó, részletezés nélküli felfogásában inkább a tiszta szín és forma Gauguin által útnak indított dekoratív koncepciója szűrődött le.

Gobelinjeiben népdalszerűen egyszerű, letisztult formákból építkezik, a figurákat szigorú frontalitásban vagy profilban ábrázolja, a körvonalakat lekerekíti, a gesztusokat visszafogja, a környezeti elemeket redukálja. A kompozíció kiegyensúlyozott, a művészi ha-

Ferenczy Noémi:
Piros korsós szőlőmunkásnő; 1935

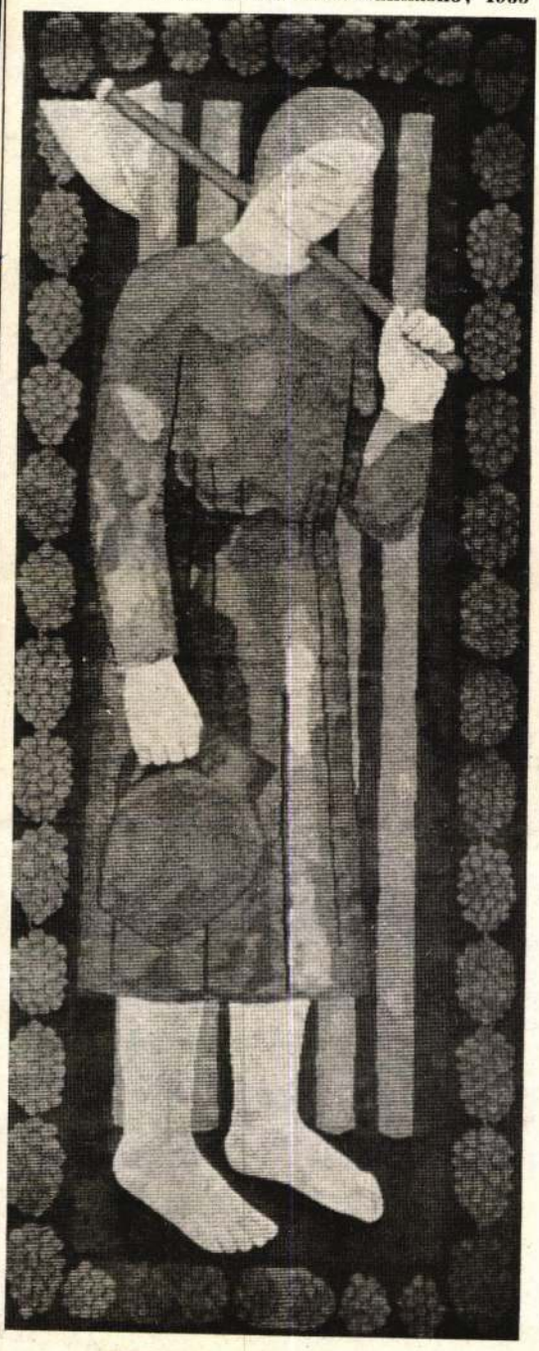

MTI FOTÓ ILOVSZKY BÉLA

Ifjabb Kőmíves Sándor és Faludy László
A per előadásában

módján színvonalas átdolgozását sem. Nem zárta a történetet négy fal közé, zsúfolt polgári miliőbe, a bank, a hivatal, a törvényszék szürke labirintusába: a szabad, tágas, fényes természeti környezetben sokkal riasztóbban, kontrasztosabban, fölkavaróbban hat a zsugorodó élet. Megtartja viszont a rendező azokat a tárgyakat, amelyek tartozékai, támaszai és szimbólumai az átlagszínvonalú kispolgári életformának: az uniformizáltan elegáns, divathoz igazodó ruhadarabokat, a márkás porcelánkészletet, a stílbútort. A göröngyös fűvön billegő asztalka, a faágra akasztott kalap: az otthonos natúra és az otthont csak értelmetlenül, elveszettségében idéző kelléktár összejátszása olyan stílust és formát teremt, amely a rendezés egész szemléletét meghatározza.

Josef K.-t „valaki megrágalmazhatta", „mert noha semmi bűnt nem követett el, egy reggel letartóztatták" — így kezdődik a regény; s a hosszú, szaggatott, érthetetlen per végén — noha ítélet nem születik — egy elegáns és udvarias úr félig ülő, félig fekvő, lehetőleg kényelmes helyzetbe igazítja a cégvezetőt, a másik úr pedig megforgatja szívében a mészároskést. Josef K. nem tiltakozik, nem érti, de belátja halála törvényszerűségét, s csupán a halál nemében, formájában érzékeli a rútságot, az emberhez méltatlant: „mint egy kutya", úgy kell elpusztulnia.

Szikora lényegében a regény teljes eseménysorát és szereplőrendszerét megőrzi, de a bemutatás, az ábrázolás formájával változtat a mű kicsengésén. Meghallja és föl is erősíti a mű groteszk zörejeit. Josef K., a tragikus és sajnálatra méltó alak nevetségessé is válik, miként mind a többiek, akik — ezt a rendező következetesen hangsúlyozza — valamennyien hasonló sorsra juthatnak bármely pillanatban. A főszereplő bűnös, mert élete nem egyéb, mint a törvény, az illem, a szokás és a belátás vegyüléke: hibátlan emberi forma, külső — gondolati és erkölcsi tartalom, emberi lényeg nélkül. Báb, noha láthatatlanok a zsinórok, amelyek mozgatják. De Josef K. áldozat is, mert a marionett szálacskáit az őt körülvevő társadalom rángatja. A „bűntelen bűnös" tetemével együtt minden és mindenki eltűnik (letűnik) a fenyők őrizte térségről, hogy váratlanul több méter magas forrás tiszta vízsugarai törjenek a magasba. A természet önerejéből elmossa a szennyet, de itt is érvényesül Szikora rendezésének a díszletben is kifejezett, kiváló ötletű kettőssége — a vízoszlop emlékoszlop is Josef K.-nak.

A groteszk ambivalenciája, az öntörvényű színpadi megvalósítás talán még a rendezői szándéknak is fölébe kerekedik. Szikora a műsorfüzetben így ír: „Nekünk ma már csak a Természet az egyetlen olyan színterünk, amely nem terhes a múlttal, mert ölén ugyan minden emberi mocsoknak szabad folyást en-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 — 3
KRITIKA
Budapest
Ferenczy Noémi + gobelinművész
c / /

Bárányos; 1930
BORISZOV JENŐ FELVÉTELE

tás döntő eleme a szín. A kontrasztos vagy egymást kiegészítő árnyalatokat a faktúra teszi még elevenebbé. Ez a mű egyedüli dinamikus eleme, a művész állandóan változtatja, élesíti és tompítja a fonalak keverése által keletkező effektusokat.

A személyiség. Ferenczy Noémiről, az emberről írni zsurnalisztikusan vonzó téma. Látogatói szívesen számoltak be életének külsőségeiről, felemlegetve a sötétkék vagy fehér színű falakat, az igénytelen bútorzatot, a műtárgyak hiányát, a vegetariánus táplálkozást. Sokan pusztán hóbortosnak tartották, romantikus allürt láttak puritán életében, visszautasító gesztusaiban. gőgnek minősítették elzárkózottságát.

Komolyabb méltatói személyiségéből a művekkel egybehangzó mozzanatokat emelték ki: az elmélyülésre és munkára irányuló lelkiséget, a szociális érzületből fakadó énmérsékletet, a küldetésként vállalt szerénységet, a lélekből jövő alázatot. Fantáziadús kép helyett a művésznőről — aki kolostori egyszerűségben és magányban ül reggeltől estig szövőszéke előtt, középkoriasan egyvonalú, áhítattal teli szívvel —, próbáljuk meg racionálisan nézni a dolgot. Ferenczy Noémi három ember tevékenységét vállalta magára, a tervezőét, a kartonkészítőét és a szövőét. A lassú és nehézkes munka megette minden idejét, nyáron 10—12, télen 8—9 órát töltött szövőszéke mellett. Egy életen át vállalni ezt a terhelést, nem akármilyen kitartás és szilárdság kellett hozzá. Réti István említi meg a pályakezdő Noémiről: „A korábban álmatag leány meglepte hozzátartozóit is határozottságával és akaraterejével." A fenti tulajdonságok pedig nem voltak ismeretlenek a Ferenczy családban.

Mindent a munkának rendelt alá, csak így tudta megvalósítani a gobelin műfaj újrateremtését. Görcsösen védte szabadságát, elhárított magánéletbeli lekötöttséget és felkínált katedrát, hogy annál jobban elkötelezze magát a művészet mellett. „Mert az úgynevezett tehetség nem elég — vallotta. — Nem elég hinni az embernek magában, kételkedni is kell tudni. Szigorúnak lenni és nem dédelgetni magunkat. Azt hiszem, én soha nem voltam magamhoz elnéző."

Puritanizmusához, magányához a két háború közt kommunista voltából adódó elszigetelés is járult. „Ösztöndíjak, díjak, kitüntetések? — kérdezték tőle 1937-ben. — Semmi, semmi, semmi. De nem érdekelnek. ... Vállalom a sorsomat, szívesen lemondok minden külső díszről, dolgozom és ez a lényeges."

A szellemi ellenzékben ránehezedő nyomást emelt fejjel tűrte, de megkeseredett, amikor abban a társadalomban ütközött akadályokba, amelynek előharcosa volt.

Az eszme. Kezdeti műveiben burjánzó vegetációval jelenítette meg nagybányai természetélményét. Az ember helyzete kétféle volt ebben a világban: először spontán egybeolvadt vele, később tudatosan kereste a hozzá való visszatérést, tisztelve ősi harmóniáját. Végül is a természetbe helyezett figurák élete új elemmel bővült. a testvéri szolidaritással, az emberi közösség utáni vággyal. A panteizmus megjelenése, tudatosodása és kifulladása igen mozgalmas, történelmi és szellemi változásokkal teli korszakban, 1913-tól 1921-ig játszódott le.

Ugyanazzal a váratlansággal és határozottsággal, ahogy 1911-ben a gobelint tette meg életcéljává, 1922-ben új sorozatba kezdett. Témája a dolgozó, ásó, kertészkedő, fát hordó, egyéb paraszti és városi munkát végző ember volt, aki az ábrázolásokon foglalkozásának attributumával jelent meg. A teremtő munka, a dolgozó osztályok megdicsőítése szimbolikus, általános szinten zajlott le. A művész kerülte a tendenc szájbarágást, megelégedett utalásokkal, bordűrbe szőtt sarlókalapáccsal, a baltás ember, a korhadt és virágzó fa allegóriájával. A legtöbbet nem is ezekkel a tematikus elemekkel mondta el, hanem az alakok monumentálissá növesztésével, a belőlük sugárzó harmóniával.

Műveinek tartalma tulajdonképpen egy nagyon testetlen, nagyon törékeny elképzelés, egy kommunista utópia volt a munka által megváltott, a munka által felszabadított emberről. Ezt az utópiát, ezt a szocialista alapokon újraálmodott aranykort minden konkretizálás azonnal megsemmisítette volna. Életereje megfoghatatlanságában, eszmeiségében rejlett, pszichikai bázisa pedig egy nagyon mély, szinte vallásos hit volt, aminek a művész ugyanolyan maradéktalanul adta át magát, mint korábban a panteizmusnak.

Az új téma, az új eszme új formákat követelt, s a gobelinben szubsztanciálissá emelkedő statikus alakok, a síkfelület ábrázolásbeli kötöttségei igen kiváló eszköznek bizonyultak megjelenítésére. A megújított kárpit élettel töltött meg elvont tartalmakat, amelyek üres allegóriának, irodalmias szimbólumokat, amelyek banalitásnak tűntek volna a festészetben. Találóan jegyezte meg Vágó Márta: „Ha freskók emelnék a munkás szimbolikus figuráját arra az elvont magaslatra, amelyen régi mitikus figurákat, középkori szentek ábrázolásait meg szoktunk látni, ez valahogy kínosan hatna ..."

Az utópikus elvontságból és szűkszavú szigorból táplálkozó monumentalitás a *Piroskorsós szőlőmunkásnő* keskeny, magas, telített ábrázolásában ér csúcspontjára. A *Kőműves* már bőbeszédűbb, levegősebb. A fekvő formátumú gobelineken az attributumok egyenrangúvá válnak a figurákkal. A harmincas évek tájábrázolásaiban pedig az arány tovább módosul. Az ember ismét beleolvad, beleépül a kitárulkozó természetbe, magasabb szinten élve át a korai művek panteizmusát. A vallásos erejű hit lobogását meghitt líra, megragadó bensőségesség váltja fel, a munka, az élet boldogsága.

A felszabadulás után Ferenczy Noémi visszatér az attributumos, szimbolikus képtípushoz, a társadalmi átalakuláshoz fűzött várakozás monumentális alkotásokra ihleti. *(Összefogás, 1948, Magvető 1949/50.)* Az ötvenes évek közszelleme azonban, amely az idillt valóságnak, a valóságot idillnek kívánta látni, a gobelin képszerűvé tételére kényszeríti. Csoda-e, ha a varázslat megtörik?

NAGY ZOLTÁN

donság. Például: sokkal erőteljesebb és izgalmasabb volt a festészet jelentkezése, mint a szobrászoké; Kondor életművének tanulságokat adó hatása az itt jelentkezők művészetében már felülemelkedett az epigonizmus, a grafika képviselői szintén a legjobb hagyományra építve váltak önállóvá. A legörvendetesebb azonban az, hogy hosszú szünet után színvonalas és erőteljes festészet van kibontakozóban. A megelőző generációkban egy-egy egyéniség jelentett kortárs piktúránkban nívót jelző szintet. Most egy egész generáció jelentkezik — szellemben, szemléletben hasonlítanak egymásra, de egyéniségüket megtartva és színvonalat diktálva.

Egy kicsit rejtve maradt a tárlaton, hogy sok jó festmény szerepelt, hogy sokszínűen, s egyúttal nívót képviselően dolgoznak a fiatalok, s valószínű, hogy áttörésük olyan állomást jelenthet festészetünkben, mint amilyet a magyar grafika „második virágkorának" idején teremtettek az akkori fiatalok. Érdemes nevekkel jelezni, hogy kik azok, akik elsősorban ígérik a kortárs festészet körének egészséges bővülését: *Babos László, Barabás Márton, Bujdosó Ernő, Dienes Gábor, Jánosházi Ágnes, Kárpáti Tamás, Kelemen Károly, Kiss Zoltán László, Korányi Mária, Kovács László, Kovács Péter, Marosvári György, Mészáros László, Nagy Gábor, Szkok Iván, Záborszky Gábor.* Lehet, hogy igazságtalan a felsorolás — de a stúdiókiállításon szereplő művek ezt sugallják, sőt igazolják. Természetesen nem arról van szó, hogy csak a felsoroltaktól láttunk elfogadható műveket, de a lehetőség és az „igényesígéret". az ő munkáikban volt a legkézzelfoghatóbb. Lehetne szólni persze előbbrelépőkről — mint például *Bodoczky István, Eisenmayer Tibor, Fábián Gyöngyvér* —, a megtorpanókról — *Duschanek János, Buhály József, Lendvai Antal, Püspöky István* — s olyanokról is, akiknek munkáit látva nem táplálhatunk túl sok reményt. (A nevek itt nem fontosak.) A kiállítás tanulságait keresve azonban mégiscsak a sok nevet adó, a generációt egészében kiemelő jelentkezés a fontos.

A grafikában is érdemes megjegyezni az új vonulat jelentkezését. Akár a rajzosság képviselőit — *Badacsonyi Sándor, Balba Margit, Harangozó Ferenc, Felvidéki András, Lacza Márta, Orosz István* és társaik —, akár az elvontabb eszközökkel dolgozók — így *Almásy Aladár, Bedő Sándor, Püspöky István, Szabó László* — vagy fotót idézve ábrázolás — egyebek között *Kiss Gusztáv, Prutkai Péter, Varga Géza Pál* — körét nézzük, tapasztalhatjuk, hogy komoly mondandójú, kitűnő szakmai felkészültségű grafikusnemzedéktől remélhetjük a magyar grafika „harmadik virágkorát".

A szobrászatról szólva: jellemző, hogy a már ismert és joggal dicsért *Loránt Zsuzsa* munkái mellett a festő *Nagy Gábor* kisplasztikája az egyik legjobb alkotás. Nem arról van szó, hogy a plasztikában érdekeltek kevésbé lennének tehetségesek, vagy kisebb a vállalkozó kedvük — inkább arról, hogy még mindig komoly terhet jelent a stiláris hagyomány súlya. Azonban így is megállapítható, hogy *Balázs Eszter* és *Englert Judit* kitűnő jelképteremtők; hogy *Gyulavári Pál* és *Palotás József* jó formaérzékűek, s hogy a non-figuratív eszközökkel dolgozók most mon-

Casanova

A filmet már előre besorolta a közönség előítélete: szexfilm, művészfilm, divatfilm, szürreális film stb. Fellini *Casanovája* is képességei által kínálkozó életlehetőségei közül a Settecento társadalma által rákényszerített szerepet kénytelen eljátszani. A tudós tökéletes műszerekkel keresi a természet igazságait, a művész a legszebb formával kergeti a teljességet. A nők számára teremtett férfi vértezete virtuóz szexuális technikája, mely a női teljesség átérzésének lehetőségét teremti meg számára. Ez életének alapvető célja és szabadságának beteljesülése. Casanova azonban fogoly. Hogy megismerjen mindent, érzékiségét állítja mások szolgálatába. Hogy megismerje önmagát a tökéletes „egyben", ösztöneit mint saját szolgáit használja. Velence, Württemberg, London, Párizs szabadkőművesei, enervált arisztokratái, álművészetbe menekülő homoszexuálisai, óriásai és törpéi mind-mind megtalálják és belefeledkezve eljátsszák szerepeiket, melyek elhitetik velük, hogy szabadok és boldogok. Megvédik őket, hogy testük és lelkük részekre hulljon a világ zűrzavarában, érzelmeik, ösztöneik és vágyaik ellentmondásaiban. A pótcselekvésektől irtózó Casanova közvetlenül veti alá magát természetes énjének, de útja — miként Midász királyé — a hipokrita és gyarló világ nádasán át vezethet csak a tökéletes szerelem, a másikban való feloldódás felé: egyetlen igazi szerelmének gordonkajátéka minden külső burkot áttörve a lélek mélyét mutatja. A világ azonban vásár, ahol az áru maga a szerep. Casanova áruja szexualitása. Ami legféltettebb titok az átlagember számára, ő azt tárja föl. Érzelmi kalandorsága kiszolgáltatottsággá válik. Hírnevének forrása ez és vágyainak tartalma érdektelen. Önlényegét másokban kereső Casanova képtelen megőrizni egyéniségének integritását. A világ prédája. Szétmosódó arcát a közösülés extatikus csúcsán a rémület és a szenvedés torzítja el és dúlja szét a gyönyör mámorát. Aki mindenre képesnek érezte magát, a legesendőbb lesz. A világ szerelmi olimpiájának győztese a legmagányosabb ember. Vágyai érzékei és a valóság mögött maradnak. Magánvaló célokká lesznek. Az öreg Casanova múltjának még patetikus maradványait is félrelöki a fiatalság természetes egészsége.

Fellini remekbeszabott filmjének hálásak lehetünk: alkalmat teremtett arra, hogy a *Bikaborjak* és az *Édes élet* kulcsproblémáin újból elgondolkodjunk — mai szemmel. Félő azonban, hogy az érzékiség hídján a néző felé közelítő film mély társadalmisága kevésbé kelt rezonanciát a nézők jelentős részében, mint szexuális aurája.

GY. L.

J. G. Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról

Johann Gottfried Herder neve nálunk a magyarokra, Magyarországra vonatkozó megállapításai révén ismert leginkább, az egész reformkort mélyen befolyásoló úgynevezett „Herder-jóslat" ez. Hogy történetfilozófiája *(Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról)* és ún. humanitás-levelei *(Levelek a humanitás előmozdítására)* az újabb kori emberiség igazi alapművei közé tartoznak, már nem olyan ismert. A felelősség azonban ebben nem annyira köztudatunkat terheli, inkább a herderi gondolkodás utóéletét általában. Nagy történetfilozófiai szintézisének elemei már életében önálló életre keltek. Hihetetlen, addig szinte elképzelhetetlen valóságismeretének általánosításai kezdetlegesnek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1979 FEB - 3

Ferenczy Noémi, gobelinművész

1021

Ferenczy Noémi emlékkiállítása a Galériában

A magyar Nemzeti Galériában Ferenczy Noémi gobelinművész munkáiból emlékkiállítás nyílt
Képeink a kiállításon készültek:

Nővérek (1921)

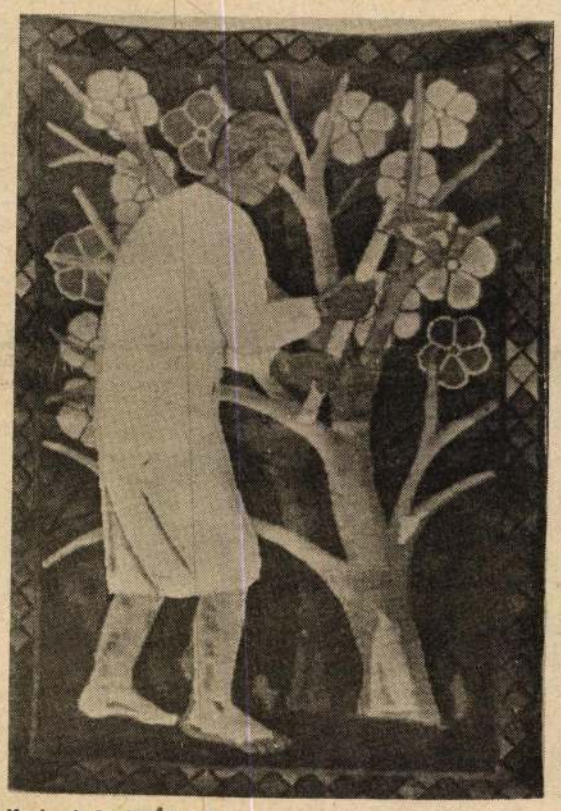

Korhadt fa (1923-24)

Rőzsehordó (1923)

Tájak, koro

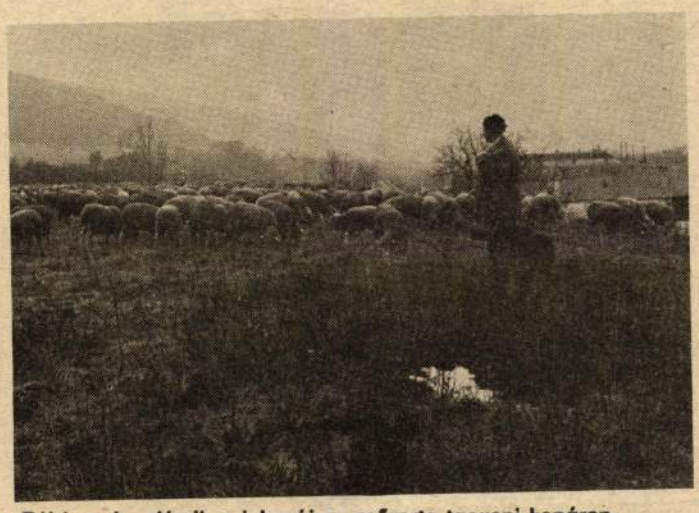

Békésen legelészik a juhnyáj az **esőverte** tagyoni kopáron

A hegyoldalhoz simuló Szentjakabfán a völgybe fut a Mélykút utca

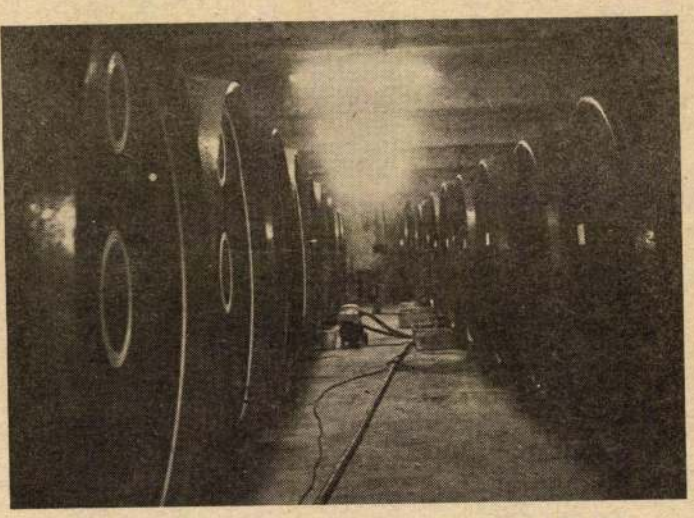

Katonás rendben sorakoznak az óriáshordók a szentantalfai pincében

H

egy öre
tavaszi
nyék fa
Azóta
paszkoc
rom ha
gyakran
László,

Nive
gyöl

Örködik a völgy felett a Szen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Noémi
iparművésznő

PEST MEGYEI HÍRLAP
1979 JAN 28

1021

Házépítő

Ferenczy Noémi szövött falikárpitja (Részlet)

szhagyományunk; Du
ra. *Vörösmarty* és *A*
ülékeztet költői szaval
ndra és *Nikápolyra*
ttaró. Fekete hegyekk
kal övezett öblét n
tetik fel a leírások, a
gtudjuk, hogy a *Lovc*
r a XIX. században
ket vájtak, híres hajó
ött a városban, s a F
ó hajóút alig huszon
tott a századforduló
rmat volt, a szerb kir
b Velencéé lett, egy kis ideig a
nciák is megvetették itt lábukat,
kisebb-nagyobb felkelések közepette 1914-től Ausztriához tartozott
első világháború befejezéséig.

Prózában, versben

hogy a Patyomkin cirkáló hozárult a Nagy Októberi Szocia-
a Forradalom győzelmenez,
anúgy a cattaróri matrózfelkelés
anácsköztársaság nyitánya lett.
rt haladtak a matrózok mindet a forradalom élvonalában?
den népek bánatát magába sűtte ez a nemzetközi gárda, mely
taróban is megelégelte a tisztek
yfét, a rossz és kevés kenyeret,
omlott húst, az embertelenséget,
háborút. A védett öböl hirtelen
istorok lett, különösen akkor,
kor a felkelés leverésére érke-
Horthy Miklós az erődök ágyúit
z internacionális igazság hajóira
eztette. Itt *Cattaróban kezdődött*
hérterror is — hajóról lóra ült
ngernagy. Könny és vér támadt
mában ott is, itt is.
itkei Sándor egykori cattaróri
róz *Egy tengerész a forradalom-*
című könyvében írja le az 1918-eseményeket. Február elején déli órakor a Szent György cirkáló
ekara a Marseillaise-t kezdte játni, s a hajókra mindenütt felhúzta a vörös lobogót. Követelték az
nnali békét, a népek önrendelési jogát, a flotta leszerelését,
okratikus kormány alakítását
ztriában és Magyarországon. Üdő táviratot küdtek a szovjet
nek. Sitkei Sándor végzetes hivetkezett, aki Sitkei Sándor könynek adataihoz hasonlóan mondta
a történeteket: *A már előzőleg e*
készített forradalmi mozgalom a
kötőben állomásozó hadihajók s
mélyzetét belevonva 1918. febr
elsején 12 órakor a forradalmi m
róztanács utasítására kezdődött,
kor is az ünnepélyes őrségváltás
a hajózenekar a Gotterhalte hely
a Marseilles forradalmi indu
kezdte játszani.

Az ünnepség után átvonultunk kikötő presszójába, ahol sör és p
gácsa mellett folytatódott az imm
vidámra váltó beszélgetés a r
helytállásról, tréfákkal, szerel
történetekkel is fűszerezve az es
ményeket. Tenyérből kínáltak va
pogácsával, s bizony kiderült, ho
Balla Dezső úszni sem tudott.
említette, hogy Horthy csak tolmá
útján volt hajlandó beszélni magy
katonákkal kihallgatáskor, *annyi*
tartotta magát. Nagy József teng
rész egyenruhában ül mellém. Pat
tikus hangvétele egyszerű, hitel
így beszélt: *Mi nyitottuk meg*
kommunizmus kapuját, vörös lob
gónk olyan piros, mint a vér.
ünnepélyen is és az azt követő p
gácsás társalgás során is érezte
valamit a cattaróiak forradalmi d
mokratizmusából. Beleszóltak az e
nök szavába — nem sértően, de h
tározattan. Egyenlők ültek az aszt
loknál — úgy üléseztek, mint ha
dan a Szent György vezérhajón.
forradalom katonái voltak, azo
maradtak. *Nyolcvanévesek.* Nézem
jegyzőkönyvet; kik vettek részt
59. emlékülésen: Járó István, Perb
József, Balla Dezső, Nagy Józs

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, X., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

VAS NÉPE

1979 FEB 10

Ferenczy Noémi gobelinművész

1021

Ferenczy Noémi emlékkiállításából

Korhadt fa.

Nővérek.

Januártol
még nagyobb csal

Zárszámadás Kenyerib

Nemcsak az egyre javuló gazdálkodással, de az erről szóló számadások színvonalával is mérhető egy-egy termelőszövetkezet fejlődése. A beszámolók és a hozzászólások kultúráltsága, a kiegészítő megjegyzések vitathatatlan jószándéka tartalmassá és egyúttal érdekessé teszik ezeket a látszólag nehézkesnek ígérkező tanácskozásokat. A rangos zárszámadásnak immár ez is egyik fokmérője. Kétségtelen szívesebben ül a tagság is a gyakran csak langy meleget adó tanácskozó termekben, ha figyelmét leköti a neki szóló információáradat egy-egy gazdasági év történetéről. Talán oda is eljutunk, hogy a termelőszövetkezeti tagok nem tartanak majd igényt napidíjra a közgyűlések alkalmával?

A kenyeri Egyetértés Tsz tegnap tartott zárszámadó közgyűlésen jutott mindez eszembe, mert itt igazán olyan volt a hangulat, hogy senki nem érezte elfecsérelt időnek a számadásra szánt két órát. A tagok többsége jelen volt. A járás és a megye párt- és állami vezetőinek képviselői is megtisztelték a közgyűlést részvételükkel. A megyei párt- és tanácsi végrehajtó bizottságot dr. Kuti Béla megyei rendőrfőkapitány, Kenyeri község megyei tanácstagja képviselte, s igen hasznos hozzászólásával emlékezetessé tette a közgyűlést.

A gazdálkodás miként-jéről Csuka Károly, a téesz elnöke számolt be, miután Pörneczi László főkönyvelő megnyitotta a tanácskozást. Már bevezetőben említette, hogy a felelősségérzet egy újabb gépek vásárlásával is javítottak a gazdálkodás feltételein.

Az állattenyésztő üzemág értéktermelésben megegyezik az előbbi fő ágazattal, a növénytermesztéssel. A szarvasmarha létszám a kívánt szinten alakult, s a tervezett tejhozamot, a tehenenkénti 3361 literrel — teljesítették. Kétszáz vágómarhát értékesítettek, amelynek 91 százalékát exportálták. Növendék állatállományuk elegendő volt a tenyészanya utánpótláshoz, s a borjúnevelésben is nagyot léptek előre. Juh- és csirkeállományuk is többet jövedelmezett a korábbi évinél.

Ha csak ennyit idézünk fel a tsz tényszámaiból, akkor is láthatjuk: szépen gyarapodott a közös vagyon. Ezen az alapon tovább lehet és tovább is kell lépni. Ahogy a beszámoló is hangoztatta: kevesebb ráfordítással, még többet termelni. Ahogy másutt, így Kenyeriben is az mostanában a legfőbb beszédtéma, hogy a költséggazdálkodáson javítva az eddiginél hatékonyabban termeljenek. Ennek egyik feltétele, hogy minden területnek legyen felelőse. A helyes és szükséges fejlesztési arányok kialakításával csak a legfon-

Pártnapo

Gazdasági építőmunkánk időszerű kérdései címmel a következő helyeken és idő-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1930 FEB. 5

Noémi Ferenczy

SCHAU

1021

Noémi Ferenczi: Weinbauer mit rotem Krug (1930)

TER

XIII. Jahrgang, Nr. 6
5. Februar 1979

KULTUR

Warum Schreckgespe
Seite 4
Nochmals über die S
Seite 10
Literarisches Intervie
Seite 12
UNGARISCHE WOCH

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-198, 340-726
1979 FEB - 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Ákémi Ferenczy

1021

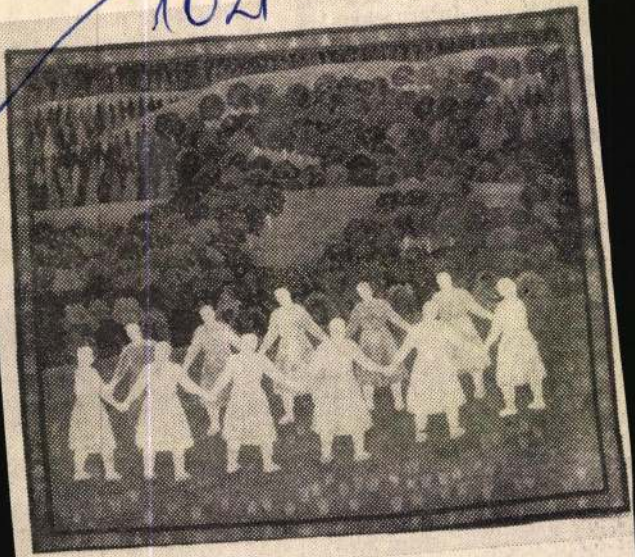

Ákémi Ferenczi: Junge Mädchen (1952—54)

ehenden und der temporär
rangezogenen charakteri-
schen Medien die Erfül-
ng der aktuellen und
rspektivischen Ziele der
garischen Volkswirtschaft,
amentlich jener der Außen-
irtschaft zu fördern. Die
erzeitige Periode ist wegen
er auf rationellere, intensi-
ere und effektivere Lei-
ung als bisher ausgerichte-
n Produktion sowie der
f die Erlangung eines wo-
öglichen Gleichgewichtes
intierten Außenwirtschaft
cht besonders leicht.

Mai 1979 übersteigen
reits die Möglichkeite
die mehr als 500
internationale Frühjah
oder Herbstmesse nach
vor Hebel der technisch
Kultur, der Einbürgeru
modernen Verbraucherv
haltens), die Ankunft

Hüttenwesen und Masch

Umgestalt

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 FEB - 5
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Noémi Ferenczy

1021

Noémi Ferenczi: Frühling (1923)

ich
, daß
ung der
gesagt: na
Sie so
Phase e
Heißsporns
hatten, sic
chenden
Persönlichl
ben?

N. N.: Ja, so gut es ging. Mir war schon sehr früh klar: Es gibt nichts Armseligeres, als sich an seinem Lebensabend darüber zu grämen, daß die Illusionen der Jugend verflogen sind, sich sozusagen in Nichts aufgelöst haben. Deshalb habe ich immer konsequent darauf geachtet, nie auch nur einen Schritt von meinen Prinzipien abzuweichen.

I.: Soweit ich Sie kenne, lieber Herr N. N., sind Sie auch nie einen Schritt ab-

Mit ihrem Oeuvre erbrachte die Tochter Károly Ferenczis (der Vater malte Landschafts- und Genrebilder) den Beweis, daß bei einem Wandbehang Material und Webtechnik ausschlaggebend sein können, daß es keiner barocken Detaillierung und raffinierter Raumwirkung bedarf. Nach den Lehrjahren — sie verbrachte mehrere Monate in der Pariser Gobelinmanufaktur — waren für ihre Wandteppiche flächige Kompositio-

Ferenczy Noémi, gobelinművész

L: Kondor Béla

(harangozó) Tu noten 2

Esti Hirlap, Bp. 1979 szept. 5.

Ferenczy Noémi

Koczogh Ákos:Szép tárgyak dicsérete
cimü müvében foglalkozik a müvésszel

~~Kjxxxxxx197x~~ Alföld 1979/1o/93
Lázás:Koczogh Ákos :Szép tárgyak dicsérete

1021

Kék virágok 1945

NEMES GYÖRGY

Ferenczy világa

A budai Vár keleti bástyájáról letekintve, a didergő főváros hófoltos képe villan föl a szemünk előtt. Lesúroljuk a talpunkra tapadt latyakot, s mire a márványlépcsőn fölbaktatunk a Magyar Nemzeti Galéria Vár-beli épületének harmadik emeletére, kívül marad a tél, a hó, a hideg; a zsendülő tavasz, a növényérlelő nyár és a bágyadt fényű ősz fogad a XX. századi magyar képzőművészet egyedülálló jelenségének, Ferenczy Noéminek az emlékkiállításán. A négy évszak közül csak a tél száműzetett — egy rajz kivételével — a végső mű előtanulmányairól s a szövött falikárpitokról. Kiderül, hogy fontosabb eleme, környezete, légkört adó közege nincs ezeknek az alkotásoknak, mint maga a természet, amely a tavasz, a nyár és az ősz hangulatával vesz körül bennünket.

A természet ember nélkül elképzelhetetlen Ferenczy Noémi művein. Első alkotó korszakában a figurák kicsinyek, később megnőnek, kitöltik a teret, s a nyugalmas, egyszerű mozdulatú emberi figura a központba kerül, s elsősorban ő hordja a művészi mondanivaló súlyát.

A természet: a környezet, az ember pedig a központi alak, de — s ez a legfontosabb — a művész érett korától kezdve az ember főként a dolgozó ember. Szőlőmunkásnő és palántázó, pásztor és zsindelyező, házépítő, kőműves, magvető, gereblyéző, szénagyűjtő, fahordó és almaszedő, pék és szövőnő, öntözőnő, férfi kaszával és kaszát fenő és korsót vivő nő, és nő gereblyével és nő kévével és sarlózó nő. S az emberalak mellett többnyire egy jelképpé növesztett kellék sugallja, hogy az ember és a munka elválaszthatatlan: egy gereblye, egy kanna, egy korsó, egy balta.

A XX. század talán legtermékenyítőbb magyar festőjének, a nagybányai iskola vezéralakjának, Ferenczy Károlynak mindhárom gyermeke beírta nevét a művészettörténetbe: Valér, a festő, s az ikertestvérek: Béni, a szobrász és Noémi, a gobleinszövő. E sajátos műfajnak — a szövött falikárpítnak — Ferenczy Noémi alighanem egyedülálló mgyar mestere. Ez az emlékkiállítás, amely két évtizeddel a művész halála után közgyűjteményekből és magántulajdonból kiválogatta az egyes darabokat, s megszerkesztette az életművet, bepillantat egy zseniális alkotó műhelyébe. Végigkíséri a művészi folyamatot az első rajzvázlatoktól (23 látható itt belőlük), az önállóan is helytálló akvarellekig (129 van belőlük a kiállításon), a kartonokon át, amelyek már a szövés alapjai (számuk itt 33) a kész művekig, a különböző méretű szövött falikárpitokig — van köztük háromszor három méteres is —,

Korhadt fa 1923—24

REPRODUKCIÓ:
PELBÁRT JÁNOS

Ez már a tavasz, sőt - a nyár!

Divatbemutató a Gellért Szállóban. A Kézműipari Vállalat tavaszi-nyári modelljei vonulnak fel.

FOTÓ: MÁTÉ MAGDA

Nadrágkosztüm, különleges megoldású, alul elkerekített, bő, buggyos blúzkabáttal. Érdekes a kabát ejtett, pántos vállmegoldása. A bőséget kétsoros bőr rollni-öv fogja össze.

A két kötött modell bézs-színű. Az elsőnek raglánszabású, buggyos felsőrésze csipkemintás, szoknyarésze pedig bordáskötésű. A divatos nagykendő szintén csipkemintás. A második ruha végig bővonalú, bordásan kötött. A nyakkivágás és a csukló körül fodor díszít.

Fodros ruhák kétféle – kisebb és nagyobb léptékű – kockás kartonból. A dupla ruha és a dupla szoknya ötlete a nyáriruháknál tűnik fel. Az első modell: fekete, mélyen ejtettvállú ruha, fölötte gumizott derekú, fekete-piros kockás, fodros, bő szoknyával. A ruha is, meg a szoknya is különkülön viselhető, mondja a tervező.

Színpompás kalocsai, kézi hímzéssel díszített hófehér alkalmi ruhát mutat be a manöken. A fodros megoldású, seszlis felsőrész és a szoknya alja hímzett. A népies hatású kabátkára ráhúzható a csipkés szélű, gazdagon hímzett kalocsai mellényke. (f. b.)

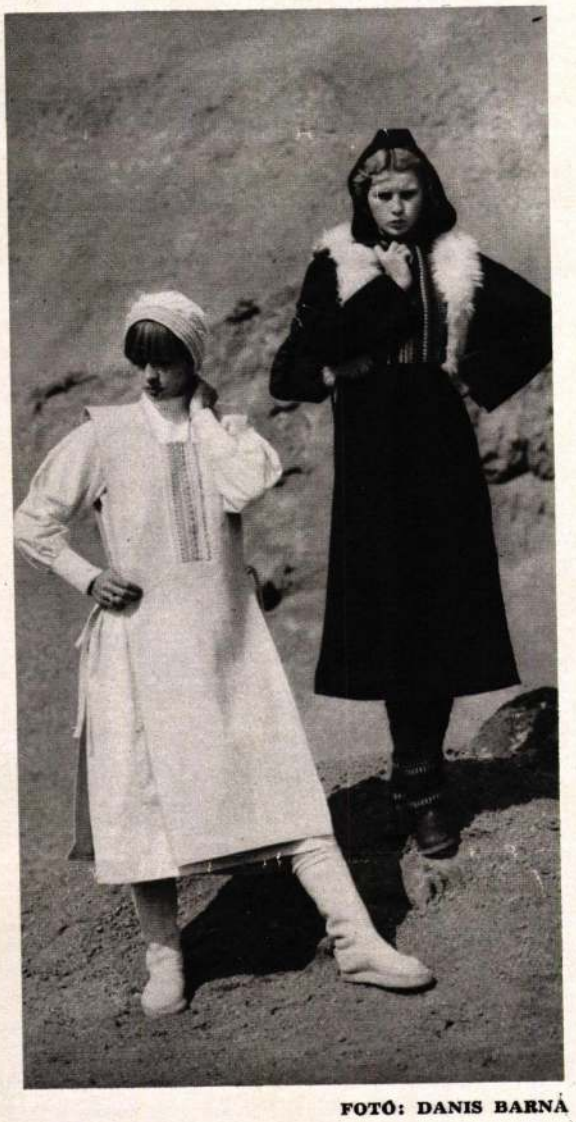

FOTÓ: DANIS BARNA

Fiatalok tervezték fiataloknak

A Fészek Művész Klubban, az iparművészek téli kollekciójának bemutatóján sikerrel mutatkozott be egy fiatal iparművészcsoport rusztikus anyagokat, népi formákat, kézimunkákat idéző modellsorozata. A képen Roemer Judit és Szabó Marika egy-egy modellje szerepel.

Az egyszerű szabásvonalú öltözékek fehér és fekete filcből készültek. A kiegészítőket kézzel szövött anyagból és szőrméből tervezték. Rendkívül mutatós a fekete kabáton a szőrmével díszített színes, szövött mellényke. A fehér, szárnyas vállú ruhán pedig a színes népi hímzés.

Külön figyelmet érdemelnek a filc, bőr és szőttes összeállítású bocskor jellegű csizmácskák.

Noémi

amelyekből 28 darabot mutat be a kiállítás.

Ferenczy Noémi rajzoló volt, akvarellista, festő és szövő: az alkotó folyamatot egymaga vitte végbe, a kompozíció fogantatásától a fonalból szőtt kárpit mechanikusnak tetsző, ám egyáltalán nem mechanikus munkájáig. A tarkább, sokszínű akvarellek a kész műben kissé fedettebb színkompozíciókká válnak: a fonalak anyagszerűsége meghitté varázsolja a tónust, a színek egymás melletti harmóniáját.

Nagy életmű előtt vonul el az, aki végigjárja a kiállítást.

*

Figyelem: hogyan jut el a pályakezdő Ferenczy Noémi a bonyolultabb, aprólékosabb kompozícióktól, mint amilyen a Menekülés Egyiptomba és a Teremtés bibliai témája, az egyszerűbb megoldásokhoz. Figyelem: hogyan tolul előtérbe a síkszerű, a rálátásosság, világosabban: a perspektíva tudatos félreállítása, s ha több alak van a képen, az egymásmögöttiség helyett az egymásmellettiség meghökkentő alkalmazása.

Utolsó műve, a Hazatérő lányok: különösen egyszerű és egyszerűen különös alkotás. Távol cipószerűen domborodó hegyek, elől hat lány jön felénk a sötétedő alkonyatban. Minden olyan csöndes: az egymásba olvadó néhány tompa szín, a figurák ritmusos lépte, a vibráló szürkület, a pihenésre készülő táj. Az egymás mögött lépdelő lányok egymás fölött láthatók. A figurákat furcsa ritmus-szinkópa csoportosítja: elől egy lány halad, mögötte nem kettő, hanem három, s csak utánuk mennek ketten, s azok mögött négy dombszerűség emelkedik a magasba. 1—3—2—4 — szabálytalanul, mint az életnek boldogságot szomorúsággal, jót rosszal váltó ritmusa, lüktetése. Az első lány egyedül jövőget, karjai társtalanul csüngenek alá, a mögötte (fölötte) haladó lányok közül kettőnek a keze összekapcsolódik, a harmadik csak kinyújtott karjával keresi az összefonódást velük, a következő sorban közeledő két lány ismét kéz a kézben halad, s mögöttük a négy domborulat egymásra borul. Mindez szabálytalan, mint az életben: magánosak, társban élők, egymást keresők vonulnak el előttünk.

Ferenczy Noémi, míg élt, e ritka művészi pályán szinte egyedül volt. De tanítványok sorát nevelte föl, kezek kapcsolódtak a kezébe, kezek nyúltak felé. Most — húsz évvel távozása után — már bizonyos, hogy művészete nemzeti kultúránk kimagasló helyre állított fénylő kincse: kulcsolódó kezek emelik a magasba, hogy fölmutassuk a világnak.

Ébresztés 1926—27

Bárányos 1935—36

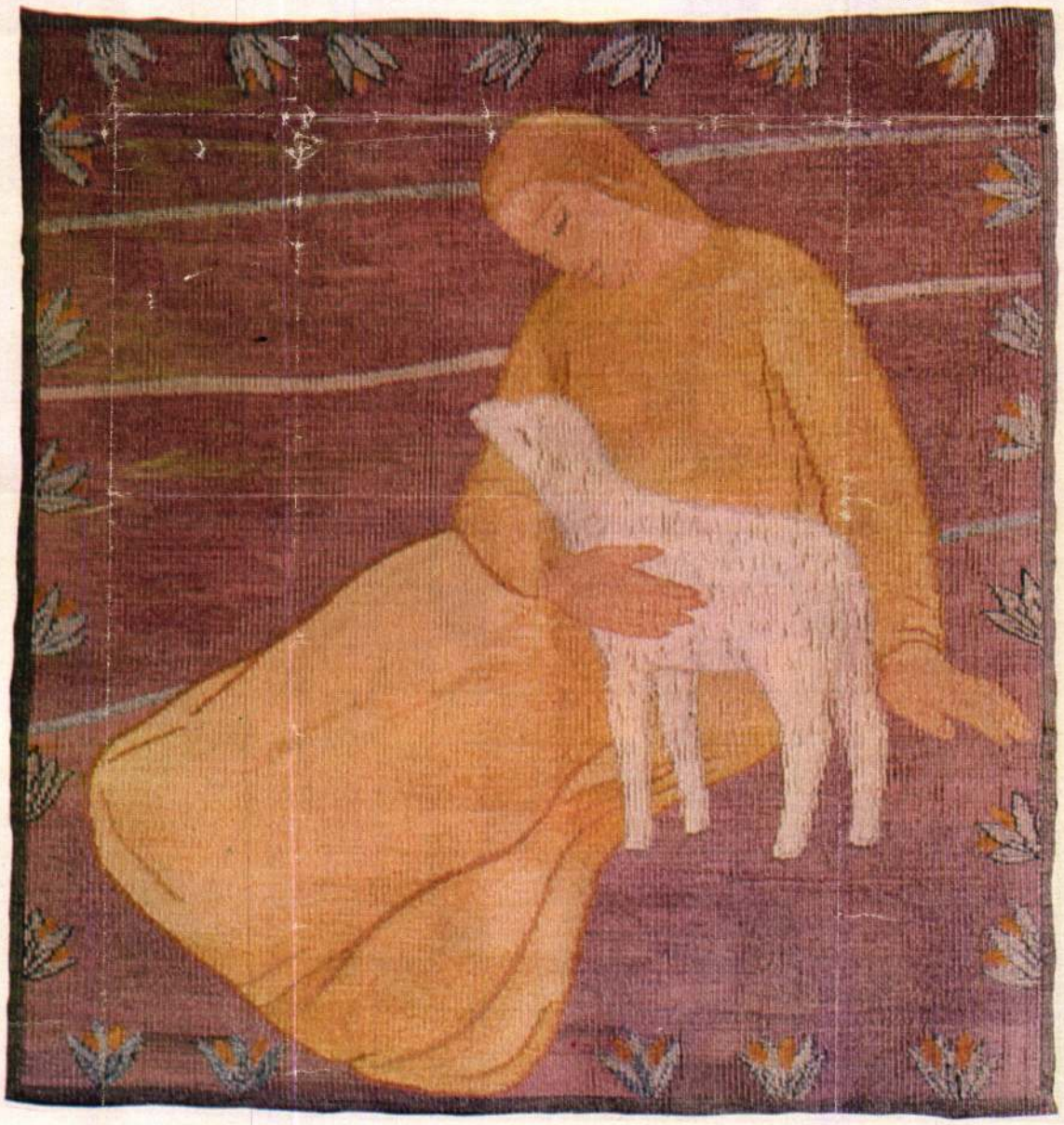

Világhíradó

Mózes Sándor okleveles mérnök, mérnöki tanácsos, Kanadában élő honfitársunk tudományos munkássága elismeréséül megkapta a legmagasabb kanadai kitüntetést, az Order of Canada díjat. A kitüntetést Jules Leger kormányzó nyújtotta át. Képünk az ünnepséget követő fogadáson készült, ahol Mózes Sándor és leánya Trudeau kanadai miniszterelnökkel beszélget.

*

Kerékgyártó Lászlót, az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének titkárát és a védnökség küldöttségét fogadta az angliai teesside-i polgármester.

*

Dr. Magyarosy István és családja Münchenből levélben mondott köszönetet azoknak a pedagógusoknak, akik gyermekeikkel foglalkoztak az 1978-as Fonyódligeti SZOT gyermektáborban.

*

1978. november 9-én Mexikóvárosban elhunyt Hartman Imre csellista, a Léner-vonósnégyes egyik alapító tagja, aki húsz évig dolgozott zenetanárként Mexikóban.

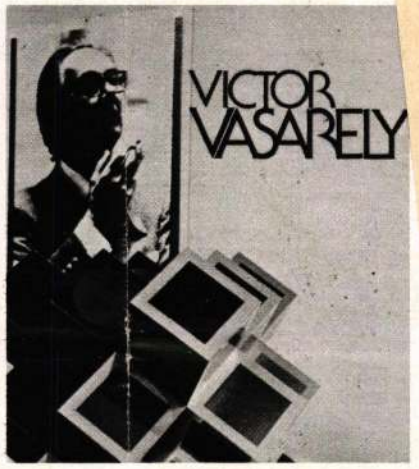

A New York-i Vasarely Centerben kiállítást rendeztek Victor Vasarely korai rajzaiból, kollázsaiból és festményeiből. Képünkön a kiállítás meghívójának borítója.

*

A torontói York Egyetemen a Kulturális Kapcsolatok Intézetének rendezésében magyar népművészeti kiállítás nyílt, amelynek már az első napon csaknem kétszáz látogatója volt. Az ünnepi megnyitó műsorban fellépett Fellegi Ádám zongoraművész, a londoni magyar tánccsoport és a háromtagú Fekete Föld együttes. A kiállítást december 16-án Hamiltonban tekinthették meg a látogatók.

MAGYAR HÍREK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 337-148, 340-726

díjjal is ju...

A lengyel kulturális élet vezető képviselőinek részvételével ünnepi estet rendeztek a varsói Magyar Kulturális Intézetben, amely most ünnepli fennállásának 30. évfordulóját. Az ünnepségen Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes és Wladyslaw Loranc kulturális és művészeti miniszterhelyettes mondott beszédet.

Egri Viktor Állami-díjas szlovákiai magyar író 80. születésnapja alkalmából ünnepi irodalmi estet rendezett Pozsonyban a Szlovák Írószövetség. Az esten az író munkásságát, a szlovákiai magyarság körében kifejtett tevékenységét Rácz Olivér költő, a CSEMADOK alelnöke méltatta.

Néhány középkori székely falu keletkezési idejéről közöl tanulmányt a Korunk, Ferenczi Géza tollából. Az ásatások és a korabeli írásos feljegyzések arra engednek következtetni, hogy néhány székely falu jóval korábban keletkezett, mint általában tudni vélik: a XI—XII. század idején már bizonyos lélekszámú lakosság megtelepült ezekben a falvakban.

HÓFARSANG

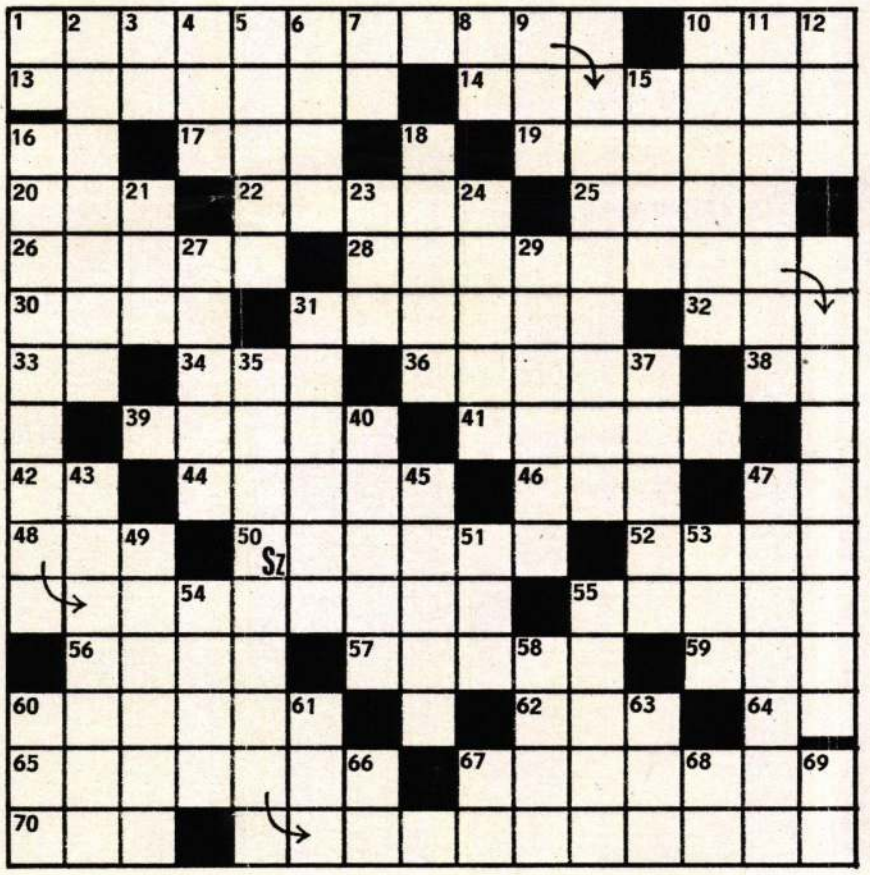

VÍZSZINTES: 1. Gazdag Erzsi „Hófarsang" című verséből idézünk egy szakaszt (az első sor, zárt betűk: N, A). 10. Az ott levő. 13. Tréfás történeteket elmondó. 14. Több pápa neve volt. 16. Súlyarány rövidítve. 17. Adta vala. 19. Olaszországhoz tartozó szigetcsoport. 20. Olaszország nevének rövidítése volt az olimpián. 22. Óra alkatrészek. 25. Tevékenységre való lehetősége. 26. Kossuth-díjas operaénekes volt (Imre). 28. A versidézet második sora (zárt betűk: Á, Z). 30. Cérna, fonal föltekerésére való kis henger. 31. Közel-Kelet egyik állama. 32. Főzelék. 33. Levéltávirat, röv. 34. B. E. Z. 36. Közötte, rövidebben. 38. Kicsinyítő, 39. Egyiptomi politikus, nagy szerepe volt Faruk király lemondatásában. 41. Kifelé haladva eljutott. 42. Közlekedési vonal. 44. Lengyel város, a sziléziai szénvidék egyik központja. 46. Lik betűi, keverve. 47. Minden nap ez van. 48. Az alaphangsor 2., 3. és 7. tagja. 50. Gép is van ilyen. 52. Kellemes látványt nyújtó (táj, vidék). 55. Igás szarvasmarha, ló terelésére használt kifejezés. 56. Szem ... téveszt. 57. Áll alatti zsírpárna (névelővel). 59. Kettős betű, kiejtve. 60. Csökkent. 62. Mátka. 64. ... Massaggero (olasz napilap). 65. ... se száma (szólásmondás). 67. Apró, töltött csokoládészem. 70. Sporteszköz (névelővel).

FÜGGŐLEGES: 1. Feltéve. 2. Arra a helyre igyekszik. 3. A fluor és az oxigén vegyjele. 4. Lásd a 10. sz. vízszintest. 5. Korunk egyik nagy találmánya. 6. Téli sporteszköz. 7. A. O. 8. Shaw neve előtt álló betűk. 9. Rag. -val párja. 10. Emelők (névelővel). 11. Hirtelen emelkedésű. 12. Vonatkozó névmás. 15. Nagyon vágyakozik. 16. A versidézet negyedik sora (zárt betűk: D, Á). 18. Szenved a hidegtől. 21. Mint, németül. 23. Dudva, gyom. 24. Völegényjelöltek. 27. Takarmánynövény. 29. Kockázat. 31. Rostál. 35. A versidézet harmadik sora (zárt betűk: N, Z). 37. Női név. 40. Romboló eszköz. 43. Rádiókészülék is van ilyen. 45. „Milliók egy ..." (Madách). 47. Olasz kikötőváros Szicíliában. 49. Újabb eredetű magyar varrott csipke. 51. Áraszt (fordítva). 53. I. J. C. 54. Ádáz, gyűlölettel fűtött. 55. A közmondás szerint rossz tanácsadó. 58. ... Musztafa (török nagyvezér). 60. Fényképezésre használt negatív anyagok fényérzékenységének az USA-ban elfogadott értéke. 61. Visszaért! 63. Arra ... Baranyában (népdal). 66. Ugyancsak. 67. Pénzügyminisztérium, röv. 68. I. B. 69. Apám egyetlen gyermeke.

BEDNAY JÓZSEF

Beküldendő a vízszintes 1., 28., függőleges 35. és 16. szám alatt lévő versidézet megfejtése.

Az itt közölt keresztrejtvényünk megfejtését és a nyertesek névsorát az 1979/12. számunkban tesszük közzé, amely 1979. június 16-án jelenik meg. A megfejtések beküldési határideje: 1979. május 19. A határidő után beérkező megfejtéseket nem vehetjük figyelembe.

A 22. számban közölt rejtvény helyes megfejtése:

Könyvekből tanulni: nyereség. Könyvet megégetni: jó barátod halála.

Idézet Krúdy Gyula Álmoskönyvéből

Könyvjutalmat nyertek: Bihary Dezső, Nagy-Britannia; Fischer Ágnes, Német Szövetségi Köztársaság; Kertész Csilla, Nagy-Britannia; Máriaföldy Katalin, Dánia; Sátori Jenő, Nagy-Britannia; Schöffer Mária, Német Szövetségi Köztársaság; Soós László, Belgium, Szász Jenő, Románia; Varga László, USA; Winkler Edit, Német Szövetségi Köztársaság.

1021

KIÁLLÍTÁS

Ferenczy Noémi

Soha nem tartozott a „méltatlanul elfelejtett" művészek közé. Munkásságáról szólva sem a kritikusok, sem a művészettörténészek nem fukarkodtak az elismerő szavakkal; még életében kimondták, ki merték mondani róla: a legnagyobb magyar gobelinművész... Mint Ferenczy Károly leányát, Ferenczy Béni, s a nagy tehetségű festőnek induló Valér testvérét, nagyon sokan őt tekintették Nagybánya legjobb hagyományai hivatott őrzőjének, a családi hagyományokon túlmenően, egy korszakot meghatározó művészi szellem méltó örökösének; s ő soha nem okozott csalódást senkinek.

Ismert s elismert művész, akinek alkotásai ma is elevenen élnek és hatnak művészeti köztudatunkban — az a kiállítás, amellyel a Magyar Nemzeti Galéria adózik emlékének, mégis a felfedezés erejével hat nézőire. Még azokat is, akik joggal hihették, ismerik Ferenczy Noémi művészetét, alighanem meglepi összegyűjtött alkotásainak együttes hatása. A kiállított művek bizonyítják, mennyire méltó örököse volt Nagybánya szellemének, s azt is: mennyivel több volt, mint posztnagybányai művész. A középkor francia gobelinművességétől nemcsak ihletet merített, hanem művészi alázatot is tanult, a mívesség tiszteletét. Ismerte a gobelin-technika lehetőségeit, az anyag titkait; ezért tudta a tervezés és a kivitel, a művészet és a mívesség egységét mindig és mindenütt érvényesíteni.

Nem csupán műveinek — művészetének is meghatározója az emberi közösséget megteremtő, s meghatározó munka. A dolgozó ember himnikus hangú, a monumentális művészet nyelvén megfogalmazott felmutatása — ez Ferenczy Noémi művészi üzenete. A munkát dalolja ő is, „az élet anyját", miként Juhász Gyula; a munkát, amely felszabadítja, s embertársának valóban társává teszi az embert.

Cs. I.

Fotó: Pelbárt János

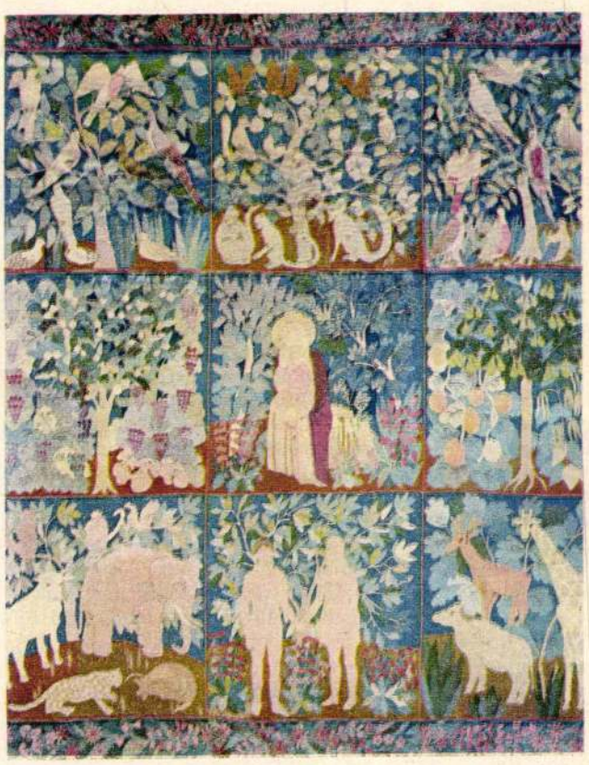

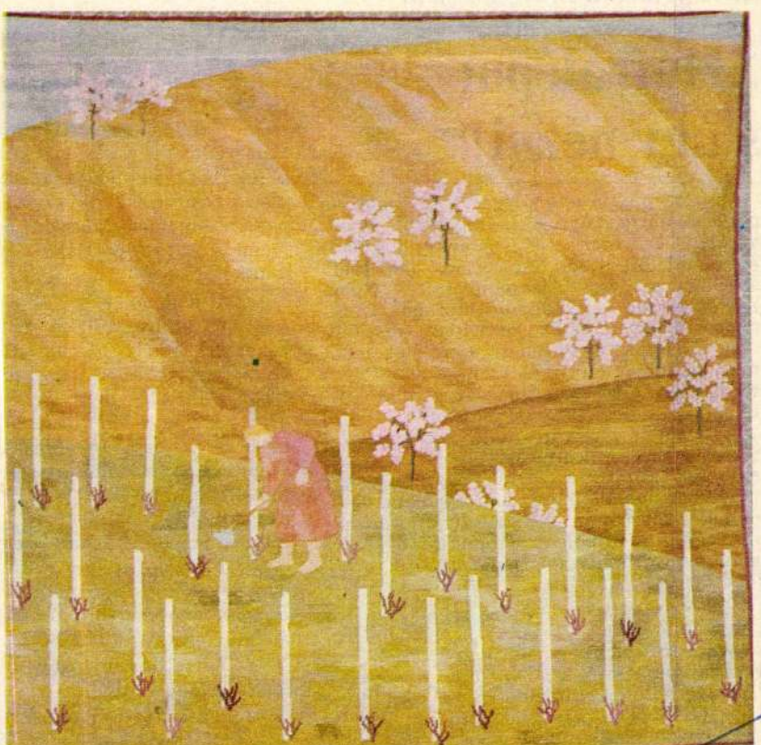

Film, szerelem, olimpia

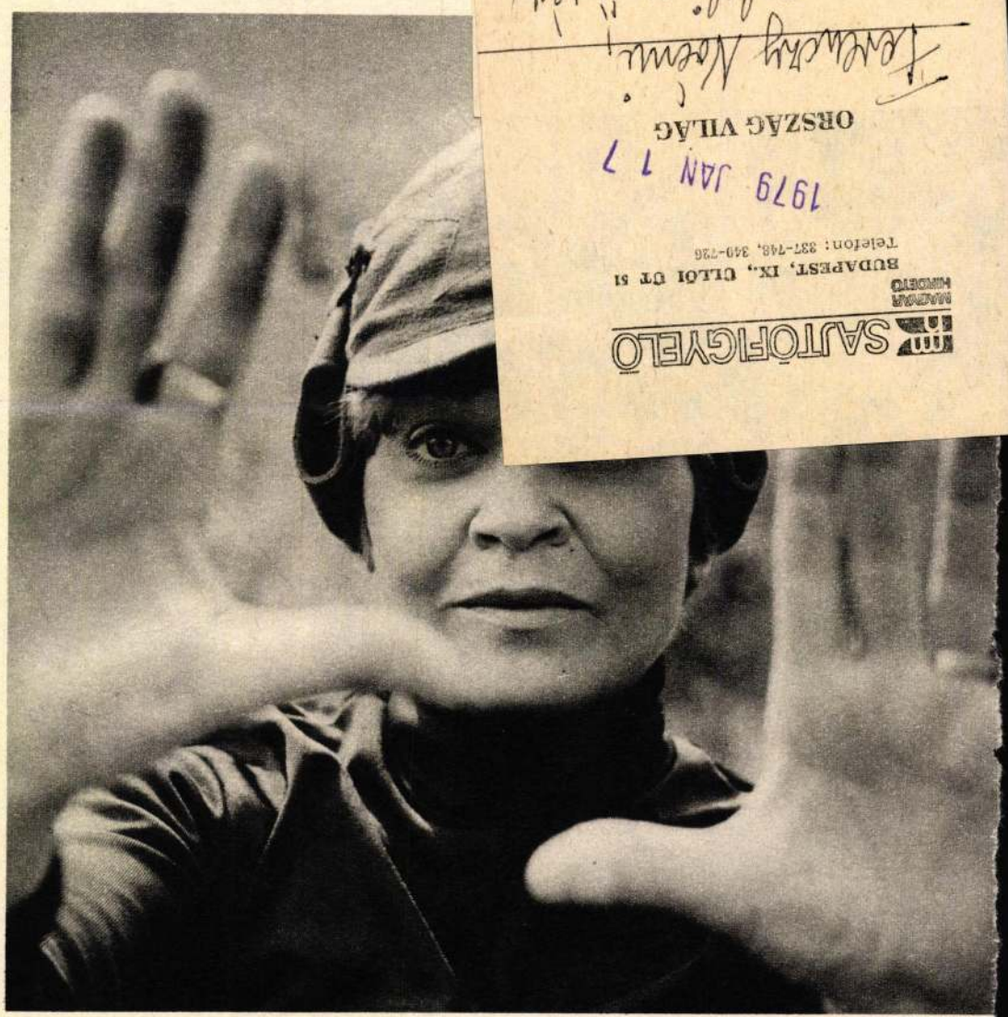

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., CSALOGÁNY UTCA 81.
Telefon: 337-748, 340-736
ORSZÁG VILÁG
1979 JAN 17

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szép munkáslány, aki lelkes mozgalmi munkát végzett. Felfigyeltek rá az üzemi bizottságon. Azt mondták, tanuljon. Kiemelték. Diplomát szerzett... Ha jól emlékszem, ilyen témákról készültek az ötvenes évek filmjei, amelyekben a figurák többnyire élettelenek voltak, s a konfliktusok kiagyaltak.

És ha magának a dokumentumfilm-rendezőnek volt ilyen karrierje? Ha valóban megtörtént, hogy a proletárlány, aki a felszabadulás előtt munkás-kultúrcsoportban lépett fel; szavalt, s amikor a szabadság beköszöntött, egyszer csak ajánlatot kapott, hogy legyen hivatásos színművész? És egyik napról a másikra beköltözött az ország első színészkollégiumába. A negyvenes évek végén pedig kamerával a kezében ott van a — ma már klasszikus, filmtörténeti értékű — MAFILM-híradók készítőinek stábjában! A történet folytatódik: dobogó szívvel várja, hogy Moszkvába induljon, az egyik első szovjet ösztöndíjas csapattal. Sematikus sablontörténet volna?

— *Nem, ne higgye, nem az volt* — feleli *Kolonits Ilona. — Azokban az években mi egyáltalán nem így éreztük. A háború után úgy láttuk, a jövő van a kezünkben: új ország, új gazdaság, új művészet... És amikor felajánlották, hogy a Szovjetunióba mehetek, ott dolgozhatom, ott készíthetem el a kandidátusi értekezésemet, még ha azt is hozzátették volna, hogy a vonatjegyemre nincs pénz, akár gyalog is nekivágok az útnak.*

— A romantikát azokban a gazdasági szempontból oly nehéz években érezte a Szovjetunióban is?

— *Az volt a benyomásom, hogy a moszkvaiak sem a nehézségeket érezték elsősorban. Akik túlélték a háborút, élvezték a békét, derűsek voltak és reménykedtek a jövőben. Az egyetem folyosóin gimnasztyorkában feszítettek a fiúk: elevenek voltak még a katonaélményeik. Gondolja meg, akkor készült el az Ifjú Gárda, és mi, mintha megannyi Szergej Tyulenyinnal jártunk volna egy iskolába. Nekem a fő gondom az volt, hogy megtanuljak oroszul, hiszen a kecskeméti rövid nyelvtanfolyam csak az induláshoz volt elég. Azt kértem, ne magyarok, hanem szovjet diáklányok*

Beszélgetés a művelődésről

„Hátralépni s úgy nézni!"

„Hátralépni s úgy nézni! A jövőt is csak az látja meg, aki Janusként egyik arcával visszanéz" — írta már huszonöt évvel ezelőtt Déry Tibor, aki nem volt szociológus, „csak" jószemű író, s riporterként járva az újjáépülő országot, Diósgyőrről is pontos írói látleletet készített.

A módszer, a történeti szemlélet tehát már jó ideje adott. Mégsem éltek vele a művelődés jövőjét tervező szakembereink. Éveken át beszéltek munkásművelődésről „általában", anélkül, hogy különbséget tettek volna a kultúrát befogadó egyes emberek között. Ez aztán nemcsak egy helytelen népművelési koncepcióhoz — s annak kudarcához — vezetett, de korunkra testálta újból a munkásművelődés gondjait, megoldatlanságát.

*

Számszerűségükben is lenyűgözőek annak a vizsgálatnak az adatai, amelyet a Szakszervezetek Elméleti Kutató Intézete megbízásából a Miskolci Műszaki Egyetem szociológiai kutatócsoportja végzett az ózdi munkások körében. Csaknem háromszáz mélyinterjút készítettek, és sok ezer oldal feldolgozandó anyagot gyűjtöttek össze. Az ózdi zárótanulmány tanulságai alapján kezdtek hozzá a következő, hasonló jellegű kutatásokhoz a Diósgyőri Gépgyárban, a Lenin Kohászati Műveknél és a Tiszai Vegyi Kombinát üzemeiben. Valamennyi vizsgálódás kiindulópontja: a munkások életmódja belső rétegződésük szerint. A vizsgálat vezetője *dr. Tóth Árpád*, a Miskolci Műszaki Egyetem szociológiai kutatócsoportjának tudományos főmunkatársa.

— *Mi volt az ózdi felmérés újdonsága?*

— Az alulról fölfelé építkező kutatási rendszer, amely a munkások múltja és személyisége felől közelített művelődési szokásaikhoz. S mert minden település és gyár története lényegesen különbözik egymástól, az ózdi felmérés tanulságai sem jelentenek általános receptet a munkásművelődés egészére. Ahhoz, hogy ezt az összetett problémakört megoldhassuk, minden egyes gyárnál, üzemnél testre szabott vizsgálatra van szükség. A helyi adottságok ismerete nélkül, felülről, „ejtőernyős módszerekkel" végzett kutatás meddő marad.

— *Tehát ahány gyár, annyi megfontolandó hagyomány.*

— Pontosan. Borsodban sok nehézipari központ létezik egymás mellett, s az egyik jellemzői annak a tükrében láthatók igazán, amiben a többitől különböznek. Az ózdi vasgyár például százharminc éves, s a felszabadulásig jól szervezett tőkés nagyvállalatként működött. A diósgyőri gyárak viszont két évszázados múltra tekintenek vissza, s már a felszabadulás előtt állami vállalatok voltak. Mindez rányomta bélyegét az ott dolgozó — helyben lakó vagy bejáró — munkások élet- és gondolkozásmódjára is. Az eltérő életmódnak pedig különböző művelődési következményei vannak.

— *Milyen messzire nyúltak vissza a történelembe vizsgálataiknál?*

— Egészen a török hódoltságig, mert akkortól követhetők jól nyomon a környéken lakó családok nemzedéki változásai, és az a ma is érvényesülő vallási megosztottság, amely nem elhanyagolható szempont egyetlen igényes vizsgálódásnál sem. A foglalkozási szerkezetre vonatkozó legrégibb adatunk nagy meglepetéssel szolgált: száz évvel ezelőtt ugyanannyi volt a bejáró munkások aránya Ózdon, mint napjainkban. Sajátos örökség ez, amelynek okait a társadalmi tényezők ismerete nélkül úgyszólván lehetetlen föltárni.

— *Elárulná a megfejtést?*

— Ózd környékén nem alakult ki nagybirtok 1848-ban; a törpebirtokok viszont szaporodtak, a családok fölaprózódtak, egyre nehezebben éltek meg a földből.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1973 FEB 4.
NÓGRÁD

Ferenczy Noémi,
gobelinművész
1021

Ferenczy Noémi kiállítása

A Magyar Nemzeti Galériában Ferenczy Noémi gobelinművész munkáiból emlékkiállítás nyílt. Képeink a kiállításon készült tek:

Nővérek (1921)

Rőzsehordó (1923)

Korhadt fa (1923—24)

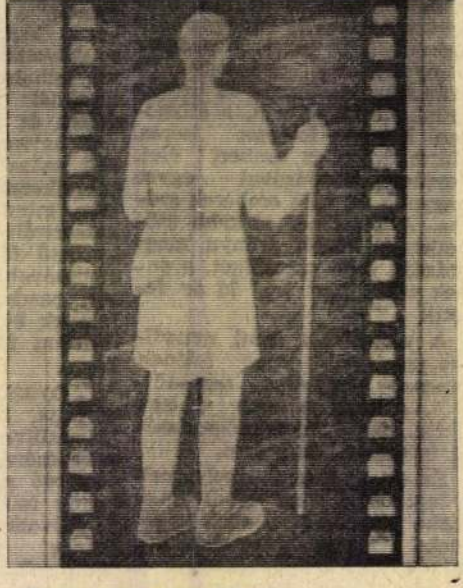

Nagy vándorlás (1940)

ÚJ TENNIVALÓK

Nyugdíjasok a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben

Budapesten és vidéken a közelmúltban tartották az öregek hetét, amikor is a tanácsok, társadalmi szervezetek különböző programokat, műsorokat szerveztek és más módon gondoskodtak az idősebb emberekről, többnyire nyugdíjasokról. Az a tény, hogy az öregek ünneplése rögtön egy héttel kezdődik, talán éreztet valamit helyzetükből.

Vizsgálatunk a termelőszövetkezeti tagokra terjedt ki. Mivel a termelőszövetkezetekben a nyugdíjasok: tagok, s közülük is számosan még dolgoznak a termelőszövetkezetben —, s még inkább a háztáji gazdaságban —, így őket a szövetkezeti tagok egyik rétegeként vizsgáltuk.

Először is számuk országosan közel félmillió, a tagok csaknem fele. A nógrádi szövetkezetekben is meghaladja számuk a 11 ezret. Másodszor a nyugdíjasok mintegy 35 százaléka átlagosan 86 tízórás munkanapot teljesít, s átlagosan hétezer forintot keres. Harmadszor az emberi élet, meghosszabbodásával egyre nagyobb az idős emberek száma. A 60 évnél idősebb szövetkezeti tagok aránya meghaladja a 45 százalékot, s ennek több mint fele 70 év feletti.

A vizsgálatba vont nyugdíjas tagok több mint felének nincsen házastársa (egyedülélő), s csak minden 20-nak aktív, többnyire mezőgazdasági kereső a házastársa.

Ez az a réteg, amelyiknek a legtöbb (3 vagy több) gyermeke volt. Kétharmaduk gyermeke fizikai foglalkozású, minden 12-nek szellemi, s minden 10-nek vegyesen fizikai és szellemi foglalkozású mi foglalkozása mindössze 0,4 százalékának volt, s közülük még minden 11. nem járt iskolába sem.

Anyagi helyzetük differenciált, van köztük (ritkán) „jómódú" ember, ám többségük igen rossz körülmények között él. Ők laknak legnagyobb arányban saját családi házban, de földingatlannal, telekkel, gyümölcsössel minden más rétegnél kisebb arányban bírnak, (kevesebb, mint egy százalék).

Lakásuk kisebb szobaszámú más rétegeknél. Minden 10-nek egyetlen komforttényező sincs a lakásán, s a 3—5 komforttényezővel rendelkezők a 10 százalékot sem érik el. Több mint 27 százalékának egyetlen tartós fogyasztási cikke sincs.

Ez az a réteg, amely legnagyobb arányban vitte vagyonát a termelőszövetkezetbe, s leginkább járult hozzá a szövetkezeti és a társadalmi felhalmozáshoz, más rétegeknél alacsonyabb jövedelem és nyugdíj árán is.

A hatvanöt évnél idősebbek 95,2 százaléka vitt földet a szövetkezetbe, s közülük csaknem minden ötödik tizenegy katasztrális holdnál nagyobb területű földet. 1000 forintnál alacsonyabb havi jövedelemmel rendelkezik a 65 éven felüliek 84,7 százaléka, s 2001 forinton felülivel 1,1 százaléka.

A nyugdíjasok helyzete azt mutatja, hogy nem vagyunk felkészülve az átlagéletkor növekedésére, az idős emberek növekvő számára. Nem vagyunk felkészülve anyagilag. A szövetkezeti tagok 1980-tól azonos nyugdíjfeltételekkel mehetnek nyugdíjba, nyugdíjuk összege azonban általában alacsonyabb, más állami Ma az utódok nagyon gyakran nem maradnak a szülőkkel.

A felhalmozás a magángazdálkodás korában jórészt a családoknál történt, ma az állami, szövetkezeti vállalatoknál. Ezt a változást azonban nem mindig követte intézmények létrehozása az öregek gondozására. A házigondozónő-hálózat jó kezdeményezés, de — egyik községünk példája — 1500 idős embert két gondozónő aligha láthat el. A beteg, legyengült ember sem lakását (házát), sem saját magát ellátni nem képes. Többfelé kedves úttörők gondoskodnak egy-egy idősebb emberről, (takarítanak, bevásárolnak stb.), ami igen emberséges cselekedet, de nem pótolja az intézményes megoldásokat. Vagyis az idős korban jelentkező speciális szolgáltatási igények megoldását.

A közvélemény, különösen a falusi közvélemény azt tartja természetesnek, ha a nyugdíjasok „visszavonulnak", „visszaszorítják igényeiket". Nem költenek, nem szórakoznak akkor sem, ha tehetnék, nem házasodnak, sőt kevés nyugdíjukból, esetleg megtakarított pénzükből gyermekeiket, unokáikat támogatják, ajándékozzák meg. Megbotránkozást vált ki, ha idős ember „kilép a sorból", szórakozni akar, utazik, társat keres, szeretni akar. Könnyen megkapja, hogy „öregségére ment el az esze", „vén kujon", vagy még rosszabb jelzőket is. Magányosságukat csak ritkán enyhíti egy-egy „nyugdíjasok klubja", amelyet maguk igazgatnak —, jóllehet a magányosságtól szenvednek leginkább.

Ferenczy Noémi, festő- és gobelinművész.

„Őszi szőlőhegy", részlet, akvarell,
140 x 140 cm., 1951.

„Bárányos", falikárpit, 69 x 71.5 cm. 1935-36.
|repr.|

„Teremtés", falikárpit, 219 x 223 cm. 1913. |repr.|

Művészet, 1978. dec. A borító hátoldalán.
és a 36. old. és 38 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Ferenczy Noémi,
gobelinművész

SZOLNOK MEGYEI
HÍRLAP
1979 FEB 11

1021

Korhadt fa (Ferenczy Noémi gobelinje)

fejező eszk
zatosabbak
nusú és e
Galambdúc
téstartalma
addig az
kázó, de e
kolorittal é
galmasságá
tői látvány

A teljesítmények

e nemes versengésében Babos Ágnes és Kovács Gábor a győri „színeket" képviseli. Babos két műve közül a Halas csendélet artisztikuma közelít az expresszív töltés felé, portréjának ecsetkezelése viszont bizonytalanabb. Kovács Gábornál azt éreztem, mintha nem egy kéz festette volna képeit: stilárisan és minőségben is eltérnek egymástól. Szerencsére az értő rendezés is felfigyelt erre, s a kvalitásokban bővelkedő Domb közt jó messzire került gyengébb társaitól.

Berényi Ferenc — aki kisméretű olajképével ezúttal csak névjegyét adta le — továbbra is sajátos formarendet építő festője mind a művésztelepnek, mind magának a kiállításnak. Mint általában, úgy mostani Régi kapuja is a szűkszavúságra és a rendezettségre törekszik. Színképlete is egyszerű: a zöld és a barna ellentétére épül. De mintha régi beidegződéseitől, eszményképeinek túlzott hatása alól még mindig nem tudná kellőképp függetleníteni magát. Pedig

képzőművészet eme intim műfaja ma világszerte reneszánszát éli, és hazai viszonylatban is számottevő eredményekkel dicsekedhet. Itt most csupán hárman képviselik e nemes műfajt, igaz, nem lebecsülendő prodoktumokkal. Bokros László — aki régebbi őszinte líráját feladva, az elmúlt években maniros dekoratív képekkel kísérletezett — most két igényes színes linómetszettel szerepel. Meseszerű témájuk és hangulatuk elárulja, hogy a gyerekeknek szánta őket, csakhogy nem a valóbani gyermekrajzok mostanság divatba jött utánzásával, hanem míves igénnyel, kulturált kolorittal és igazi művészi fantáziával. Szabó Ágnes három köralakba komponált lemezlitográfiája szintén a sokszorosított grafikát képviseli. Ő az, aki még Bokrosnál is merészebben mer szakítani a köztudatban élő szolnoki hagyományokkal. Lapjait szintén műgonddal készíti, bravúros szerkezetiségre törekszik, ám szürrealisztikus gondolattársításai nem egyértelműen racionálisak. A váci Sáros András Miklós három lapja — az iménti sokszorosító eljárások mellett — az eredeti rajzot képviseli. Va-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 FEB - 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Noémi Ferenczy
(1890–1957)

Oeuvre-Ausstellung in der Nationalgalerie

Noémi Ferenczi (1890–1957)

„Stipendien, Preise, Auszeichnungen? All das ist nichtig, interessiert mich nicht. Ich entstamme einer Künstlerfamilie und weiß was es bedeutet, Künstler zu sein. Ich lebe nur für meine Arbeit, und es würde mir um jede Minute leidtun, die ich dafür verschwende, Beziehungen anzuknüpfen."

Dies ist die Botschaft Noémi Ferenczis an die Nachwelt, die sie zwischen den beiden Weltkriegen zu Papier brachte. Diese Botschaft war bestimmend für ihre Kunst, ihre Lebensauffassung, ihr Engagement und ihre Werke, die jetzt in der Nationalgalerie ausgestellt werden.

Noémi Ferenczi entschied sich für Gobelins. Auf der Ausstellung werden auch Dokumente gezeigt, die die Meinung der Künstlerin über Gobelins wiedergeben: „Man kann es nicht zur Regel erklären, daß nur reich verzierte, aus vielen Teilen bestehende Gobelins ihre Art vertreten können. Ein Wandteppich, der ohne Nuancen nur mittels seiner Komposition wirkt, kann ebenso gut sein."

Mit ihrem Oeuvre erbrachte die Tochter Károly Ferenczis (der Vater malte Landschafts- und Genrebilder) den Beweis, daß bei einem Wandbehang Material und Webtechnik ausschlaggebend sein können, daß es keiner barocken Detaillierung und raffinierter Raumwirkung bedarf. Nach den Lehrjahren — sie verbrachte mehrere Monate in der Pariser Gobelinmanufaktur — waren für ihre Wandteppiche flächige Kompositionen, ruhige Oberflächen, harmonisch aufeinander abgestimmte Farben und nur wenig Bewegung ausdrückende Figuren charakteristisch. Noémi Ferenczi kehrt zu den Kompositionsgesetzen des Mittelalters zurück, die es ihr ermöglichen, den nahen Kontakt des Menschen zur Natur auszudrücken, sich auf lyrische und dennoch monumentale Weise über die Schönheit der Arbeit zu äußern.

Die Dekorativität der ersten Periode (aus dieser Zeit stammen die Werke „Schöpfung" und „Flucht nach Ägypten") wird von einer gänzlich anderen Darstellungsweise abgelöst. Die Linien werden ruhiger, die Farben treten auf größeren Flächen auf, die in den Textilien enthaltenen Möglichkeiten bringen zahlreiche, aufregende Nuancen zutage.

Die Künstlerin zeigt uns ein barfüßiges Bauernmädchen in Lebensgröße, sie webt Figuren von Maurern, Bauleuten oder Schäfer in ihre Gobelins. Die Häuser sind sich alle gleich, ihnen fehlt, was die vorigen Meister für unbedingt wichtig hielten, doch die Anordnung der Häuser gibt Sicherheit. Dem barfüßigen Bauernmädchen fehlt es trotz seiner Robustheit nicht an Liebreiz, seine Bewegungen strahlen Ruhe aus, die Proportionen Harmonie, das Antlitz Heiterkeit.

Mir persönlich gefielen die Arbeiten im mittleren Ausstellungssaal am besten. Sie entstanden zu einer Zeit, da sie nicht nur vom Glauben der Künstlerin, sondern von der Zuversicht des ganzen Landes nach 1945 genährt wurden.

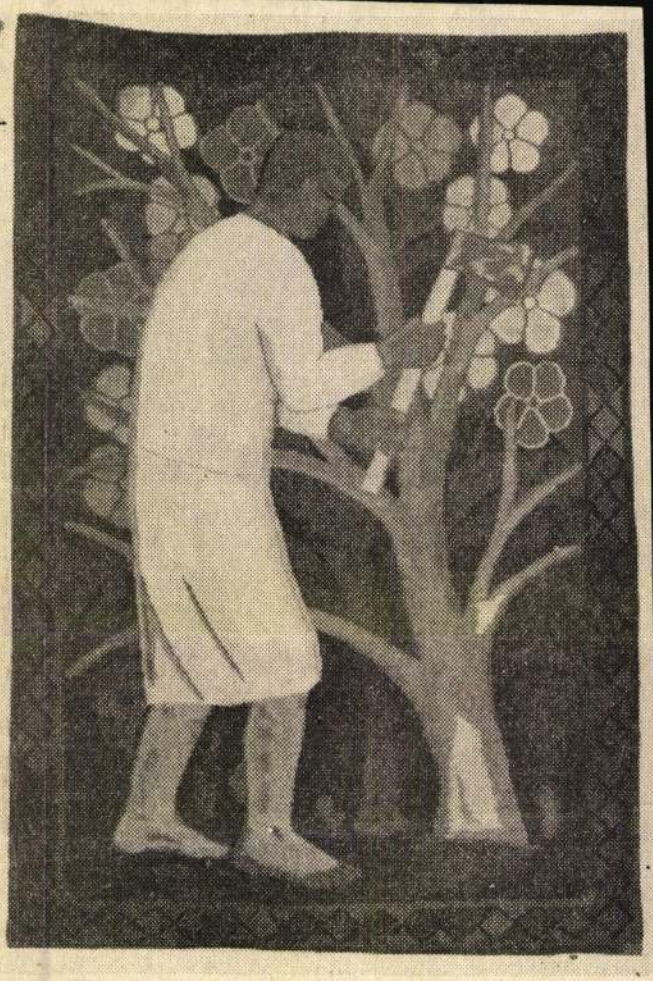

Morscher Baum (1923)

1923 unterrichtete Noémi Ferenczi an der Berliner, 1951 an der Budapester Kunstgewerbe-Hochschule. Sie lehrte ihre Schüler nicht nur das Ästhetikum des Gobelins, sondern zeigte ihnen den Weg auf, der von der ersten Skizze über die auf Aquarellen festgehaltenen Vorstellungen bis zum fertigen Werk führt. Dies kommt auch in der Gedenkausstellung zum Ausdruck: Es gibt sehr viele Aquarellskizzen und Kartons, die den Entstehungsprozeß veranschaulichen und auf den Rang einer vollwertigen Schöpfung gehoben werden können.

János Tóth

egszántó (Mittelungarn)

und exportiert selbst Oberbekleidung, Textilien, alkoholische Getränke und viele andere Erzeugnisse.

hen, überflüssigen Produkonsprozessen, wo der gellschaftliche Nutzen des rbeitaufwandes gering ist, erursachte schon vielerorts roße Verluste. Die Arbeitsräfte müssen allmählich aus iesen Bereichen abgezogen nd in andere, volkswirtchaftlich effektivere Gebiee gelenkt werden.

Die vierte wichtige Qualitätsforderung ist die bessere Verwaltung der Bestände.

Der fünfte Grundfaktor ist die Organisation.

Produkte von Weltniveau können nur in gut durchrganisierten Arbeitsprozesen hergestellt werden. Die meisten Unternehmen verfügen über den notwendigen Apparat und wachsende Erfahrungen für die Beurteilung und Verbesserung der Arbeitsorganisation.

DIFFERENZIERUNG NACH LEISTUNG

Aufgrund der am 1. Januar 1979 in Kraft getretenen Wirtschaftsregler gebührt guter Arbeit auch höhere materielle Anerkennung. Von den Leistungen bestimmt wird es größere Unterschiede zwischen den Einkommen der verschiedenen Unternehmen und Arbeitnehmer geben. Die Partei rief die Parteiorganisationen auf, bei der praktischen Verwirklichung mitzumachen. Ihre Aufgabe ist es, die Auffassung und Haltung, die die Gleichmacherei nur wörtlich kritisiert, sie praktisch jedoch in Schutz nimmt, zu bekämpfen. Es muß damit gerechnet werden, daß die Arbeiter in Unternehmen mit Spitzenleistungen mehr in die Lohntüte bekommen als Arbeiter in schlecht wirtschaftenden, produktionsschwachen Betrieben.

Und abschließend: Auf allen Ebenen muß der Abschluß der Investitionen beschleunigt werden.

Die Unternehmen müssen damit rechnen, daß die Qualitätsforderungen aufgrund dieser Kriterien auf der Ebene der richtig wirtschaftenden Unternehmen festgelegt werden. Entsprechen kann nur das Unternehmen, wo gearbeitet wird, die Produktenstruktur moderner, der Leistungsstand höher ist, wo sparsamer und vernünftiger gewirtschaftet wird und von jedem Standpunkt aus gründlich, zukunftsorientiert gearbeitet wird. Mit der Aufzählung von Hindernissen und Schwierigkeiten kann kein einziges Unternehmen seine Existenz rechtfertigen. Diese Faktoren müssen ins Bewußtsein der Menschen einziehen, das ist die grundlegende Aufgabe unserer Gesellschaft. Die Erfahrungen sprechen dafür, daß die effektivere Arbeit mindestens soviele Reserven in der Auffassung der Menschen wie der Wirtschaftsführung hat. Sie freizulegen, entspricht unseren wirtschaftlichen, gesellschaftlichen und moralischen Interessen. Daß die Menschen ihre Aufgaben richtig verstehen, ist grundlegend wichtig. Mit ihrem Wissen, ihrer Vorbereitung und Hingabe können sie dann die Verwirklichung am besten fördern.

L. Á.

Drei

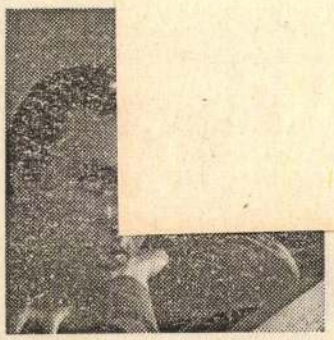

András Schiff und Imre Rohmann

Die ungarische Schallplattenfirma *Hungaroton* brachte in den letzten Januartagen drei ungemein interessante Schallplatten auf den Markt. In erster Linie seien die *Sechs Streiquartette (Op. 33) von Joseph Haydn* hervorgehoben. Sie entstanden im Jahre 1781 und sind für die Gestaltung dieser Kunstart epochemachend. Natürlich hat es auch schon früher Quartette gegeben, u.zw. vorwiegend für Geige, Bratsche und Streicherbaß, die dann auch verschiedene Benennungen hatten (Sonate, Sinfonia, Concertino usw.). Das mit einer bestimmten Kompozitionsdisziplin, mit außergewöhnlicher Sorgfalt komponierte Opus 33 nahm auf ersten Anhieb den ersten Platz in der technisch anspruchsvollen *concertarten* Kammermusik ein. In den folgenden 3, 4 Jahrzehnten konnten ganz gewiß, auch gewichtigere, originellere Quartette (auch von Haydn selbst) geschrieben worden seien, doch gab es in der Geschichte des Quartetts bis zu den Rasumowsky-Quartetten Beethovens und vor allem seinen letzten Quartetten keine ähnlichen Werke.

wesentlich ärmer. Die neuerschienene Hungaroton-Platte enthält die f-moll Fantasie, das a-moll Allegro, das a-dur Rondo und zwei Märsche (Op. 121). Schubert hat es diesmal vorgezogen, seine orchestralen Erfindungen in die anspruchslosere Form vierhändiger Musik zu kleiden, die dann von unzähligen Musikfreunden gespielt worden ist. Auf dieser Hungaroton-Platte haben sich die beiden jungen ungarischen

Noémi Ferenczi: Frühling (1923

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, XX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 367-738, 340-725
1970 FEB 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Koémi Ferenczy

1021

Koémi Ferenczi:
Reisigträgerin (1925)

cher im Ausland mach
jährlich mit Ungarn
offiziellen Präsenzen
Landes — Veranstalt
HUNGEXPO — Bekan
schaft. Denn über Markt
schließung, Trade Pron
tion, Partnerschaftspfle
Vorbereitung von Geschä
abschlüssen und Entwicklu
von fortschrittlichen Form
der Zusammenarbeit hin
sind die Organisatoren st
darauf bedacht, Ungarn n
tels objektiver und ansch
licher Background-Fakto
in abwechslungsreicher W

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 340-748, 340-726
1979 FEB - 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Noémi Ferenczy

1021

Noémi Ferenczi: Frau mit schwarzem Lamm (1935)

rokko
ländern
raldirek

TERI
im verg
Schlacht
Tonnen
Schafe
vieh im
lionen
Hauptab

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 FEB – 5

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Noémi Ferenczy

1021

In dieser Nummer bringen wir Abbildungen der Gobelins, die auf einer Noémi-Ferenczi-Gedenkausstellung in der Nationalgalerie gezeigt werden. Bild oben: Schäfer mit Lämmern (1931)

W. E. S
Follerst
D-5 Köl

Österrei
GLOBU
Vertrieb
Zeitschr
Höchstäd
A-1200 Wi
MORAVA
Wollzeile 1
A-1011 Wien

Schweiz:
AZED AG
Dornacher Str
CH-4000 Basel
PINKUS ET CO
Froschaugasse 7
CH-8001 Zürich 1

Dänemark:
MUNKSGAARD LTD.
Norregade 6
DK-1165 Kopenhagen K.

Finnland:
RAUTATIEKIRJAKAUPPA OY
Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Schweden:
ALMQUIST ET WIKSEL
Subscription Agency
26. Gamla Brogatan
Nordenflychtsvägen 70
S-101 20 Stockholm 1
WENNERGREN-WILLIAMS AB
S-.04 25 Stockholm 20

Bulgarien, Deutsche Demokratische Republik, Polen, Rumänien und Tschechoslowakei:
Bestellungsannahme bei allen Postämtern

sammenarbeit, die sich von Jahr zu Jahr vertieft.

Der Minister der DDR ging auch näher auf die Ereignisse ein, die immanenter Bestandteil des bilateralen Kul-

Einer am 7. Januar
des Material- und Prei
Inlandspreis der Buda
Februar 1979

5 F

demzufolge werden au
modifiziert. Die Ausla
ä

FERENCZY NOÉMI és BÉNI

Magyar Nemzet

Nemzet — Szerda, 1980. június 18.

Kilencven éve született

Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni

Nagy embere sok volt a magyar képzőművészetnek. Nagy családja csak egy. *A Ferenczyek.* Ferenczy Károly, a nagybányai iskola első mestere, és gyermekei, az elsőszülött Valér, s a ma kilencven esztendeje született tündöklő tehetségű ikerpár, Noémi és Béni. S bár az igazság néha úgy hangzik, mintha közhely volna, mégis, Ferenczyékről másképpen nem lehet szólni, csak úgy, ha elöljáróban az ember kimondja: munkásságuk nélkül más volna a magyar képzőművészet e századi története.

Az apa, Ferenczy Károly életművéhez festészetünk szelíd forradalma, Nagybánya iskolájának megszületése, megszilárdulása és frontáttörése fűződik. Ő volt az, aki a haza látogató müncheni Hollósy-növendékekből kolóniát, majd a kolóniából közösséget formált barátai — Réti és Thorma — otthonában, ő volt, aki művészetének mesterségbeli biztonságával és etikai tisztaságával az egyre bővülő kört — a társak és a tanítványok karéját — összetartotta s aki végül a konzervatív akadémizmus sáncait megvíva, a magyar festészet új útjait kinyitotta. Csoda-e, ha kortársainak szemében példa volt ő is, a festészete is?

Egy iskola mesterét követni, tisztelni, tanácsát megfogadni, vele egy sorban küzdeni azonban csak az egyik dolog. A másik: közelében születni, eszmélni, élni, emberré érni. A gyengéket akár össze is roppanthatja a súly, a példa — a közvetlen példa — állandó közelléte. Az általa befutott pálya hívása, a megismert létforma vonzóereje. A folytathatatlan lét folytatásának lidércprogramja. Ám az erősek, az igazi tehetségek magasra lendülnek életük indulásának e különös ajándékától. Magasra, mert magukat képesek megteremteni a sorsuk adta környezetben, s mert amikor önálló létre kelnek, immár magukat osztják szét műveikben, nem pedig örökségüket.

Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi az erősek közé tartozott. Ferenczy Károly családjába születve, a képzőművészet létformájában növekedve, úgy váltak művésszé mind a ketten, hogy szuverenitásukhoz már a kezdet kezdetén se férhetett kétség. S nemcsak a műfajbeli különbözőségek okán. Nemcsak azért, mert a festő apa fia szobrásszá lett, lánya pedig a gobelint választotta képi anyanyelvéül. Hanem és főképpen azért, mert mind a ketten egyéni, nem pedig családi indíttatásból léptek elhatározott pályájukra, s azon a maguk dolgát törekedtek elvégezni. És úgy zárták le életművüket, hogy feladatuk végére jártak.

Életrajzuknak éppen ezért — s tegyük még hozzá, hogy természetesen — csak az eleje egyforma. Születési helyük és idejük — Szentendre, 1890. június 18. — a gyermekkor élményvilága, melyet főképpen Nagybánya jelent, mert Szentendréről 1892-ben Münchenbe költözött a Ferenczy család, hogy az apa Hollósy iskolájában továbbképezze magát, illetve, hogy a kor európai művészetének egyik középpontjában megfelelő környezetet leljen további fejlődéséhez. Münchenből Nagybányára pedig 1896-ban érkeztek, a Hollósy-kör többi tagjával, a nagybányai festőiskola magjával együtt. Végül az első bemutatkozás — 1916-ban, az Ernst Múzeumban, a Ferenczy család első közös kiállításán.

Sőt, ha jobban meggondoljuk a dolgot, Ferenczy Noémi és Ferenczy Béni életrajzában ezek az azonos dolgok sem egyforma jelentésűek. Noémi mintha húzódozott volna a Ferenczy gyerekek nagybányai státusát elfoglalni: nem járt a közös szellemet továbbörökíteni hivatott festőiskolába, hanem autodidaktaként közelítette meg műfaját, a gobelint. Béni három évig látogatta a nagybányai órákat, jól rajzolt, s bizonnyal ugyanúgy festett; végül műfaját keresve érkezett el a szobrászathoz.

Ferenczy Noémire — és munkásságára — mi sem jellemzőbb, mint önképzésének folyamata, illetve a benne kifejeződött választása. Kezdetben több mindenhez hozzákapott. A múzeumokat tanulmányozta Európa nagyvárosaiban. S közben az iparművészet különféle lehetőségeivel kísérletezett: csinált kerámiát, tervezett üvegfestményt, formált himzést. A sorsdöntő élmény eközben érte. Előbb a múzeumi termekben ismerkedett meg a kárpitok világával, majd — 1912-ben — a szövés technikáját is megtanulta a párizsi Manufacture des Gobelinsben. És evvel mintha hazatalált volna. Volt eszköze, a szövőszék, és volt mércéje — megfelelő a Ferenczy-házból hozott hagyományoknak —, a klasszikus elődök művei.

Akiket nem utánozni akart sohasem, hiszen munkáik tanulmányozásától nem receptet, hanem — jobbára technikai — tapasztalatot várt. És biztatást, hogy érdemes. Éppen ezért lehetett végül vállalt örökségének támaszával is szuverenitását építve. Ferenczy Noémi egy régi műfaj új életre keltője a magyar művészet történetében.

Nem feltámasztója, jól ügyeljünk. Új életre keltője. Mert Ferenczy Noémi nemcsak a múltból merített amikor műfaját megteremtette. Kora jelenéből, a világba vetett hitéből, a jövő reménységéből is. Abból a hitből, amelyet ő a Tanácsköztársaság céljaiból és a forradalmár elkötelezett jövőképéből formált magának, mindvégig teljes érzelmi azonosulásban a munkásmozgalommal.

Ennek a hitnek a jegyében látta Ferenczy Noémi — joggal — a világ közepének a dolgozó embert s tette föl az ő megörökítésére az egész életét. Céljának és hitének attól fogva mindent alárendelt. A maga életét is, hiszen felfogásához az is hozzátartozott, hogy a munkáról áhítattal beszélő kárpitokat ő ne csak eltervezze, de meg is szője.

Ferenczy Noémi életművét végül is ez az elhatározás szám szerint felettébb szűkre fogta: nyolcvan kárpitja ha készült pályafutásának több mint negyven esztendeje alatt. Munkáinak magasát nézve azonban igazat kell adnunk neki: így lett minden műve igazán az övé, világképének kifejezőjévé. És mint tiszta produkció — történés nélkül, ereje jogán az újjászülető gobelin-műfaj úttörőjévé.

A szobrász Ferenczy egyszerűbben kezdte a pályáját, mint Noémi. Egyszerűbben, ámde korántsem szelídebben. A nagybányai környezetet elhagyva, nem csupán az iskola klasszikus műfajától távolodott el, hanem a világ szemléletének ottani megszokásaitól is. Párizsban Bourdelle, majd Archipenko tanítványaként a kubizmussal ismerkedett meg — s ha szobrászatát később a francia plasztika más, Maillol és Despiau nevével fémjelezhető iránya is befolyásolta, szemléletében mindvégig ott találni az indítás elkötelezettségét: térszemlélete, tömegkezelése — amit tanítványaira, mindenekelőtt Vigh Tamásra is átörökített — megőrizte a kubizmus nyomait.

Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi életrajzáról beszélve, az imént elsősorban a különbségeiket emlegettük. Ezekről szólva azonban nem feledhetjük egy — alapvető — hasonlóságukat sem: elkötelezettségüket. Hiszen Ferenczy Béni, mint testvére is, a magyar forradalom idején a Tanácsköztársaság eszméinek és harcainak elkötelezettje és részese lett, választása nyomán pedig életének tizenöt esztendejét kellett emigrációban — Ausztriában, Németországban, s a Szovjetunióban — töltenie.

Magyar művész maradt azonban, bármerre vitte is a sorsa. Választásaiban felismerhető a nagybányai Ferenczy Károly fia, akinek a művészet múltja és jelene jelenti az otthont s ebből építi meg a jövőt. Tetteiben felismerhető a társadalmi fejlődésnek elkötelezett művész, aki ennek a jövőnek nem csupán a formáját, hanem a tartalmát is befolyásolni törekszik. Műveiben pedig megismerni az embert, aki úgy akar és tud a világnak beszélni, hogy a közösségéhez szól.

Hosszú útjáról végül ez hozta haza és ez segítette zökkenőmentes visszagyökerezésében, túl mindazon a tényszerű érintkezésen, amelyet külországban tartózkodva is fenntartott az országgal. Sőt, bizonnyal ez hozta vissza arról a másik hosszú útról, a betegség útjáról, amelyről visszatérve, életművének második korszakában, a hatvanas években, a magyar szobrászatnak nemcsak az egyik legmegrendítőbb, de a legnagyobb teljesítményét adta szobraival, rajzaival, akvarelljeivel.

Horváth György

egyzetek

meggyőződéses, naiv és természetes. Nem meglepőt akar mondani, hanem vallomást tárja elénk. Nem azt írja meg, ami „az újszerű, érdekes", hanem a természetet — az embert —, és minden jelenségét úgy, mintha először látná életében. Ezt az első rácsodálkozást természetre, emberre, életre, jelenségekre valamennyien átéltük. Kevesebben vallják ezt meg, még kevesebben kísérlik meg kifejezését.

Horusitzky Zoltán vállalta ezt a feladatot, ezt a belső küldetést. Nem a feltűnés, nem a külsőséges siker, nem a meglepetést keltés reményében írhatta meg a kantátát. A zene vallomás; életről, halálról, alkotásról, elmúlásról, ifjúságról, illúziókról, családásokról és reményekről. Nosztalgiája ez az elindulás korszakának, nosztalgiája a régmúlt reményeknek és illúzióknak, a régi hitnek és meggyőződésnek: ... *halál nincs, az élet örök!*

A KANTÁTA ZENEI ESZKÖZEI múltat és jelent ötvöznek. A reminiszenciák árnyait feleditett itt az új átélés és hittel telített vallomás őszintesége. Ritkán és kevesek képesek ilyen feltárulkozásra. A kompozíció — nem könnyű — előadói feladatát a *Postás Szimfonikus Zenekar*, a Budapesti Művelődési Központ *Szabó Ferenc vegyeskara* (karigazgató *G. Horváth* József) valamint a bravúrosan és gondosan vezénylő *Vasady Balogh* Lajos és a kitűnően éneklő, átérzően, érzékletesen interpretáló szólista, *Sólyom Nagy* Sándor vállalta, s forró sikerrel teljesítette.

Az ünnepi hangulatú bemutatóhoz nem illik ugyan, mégis meg kell jegyezni az előadással kapcsolatban: kevés új mű viseli el károsodás nélkül, ha a premiert nem előzi meg megfelelő számú próba. Horusitzky Zoltán nagy apparátusra írott kantátája egyetlen összpróbával szólalt meg. Hogy ennek ellenére jól, az részben a karmester, a zenekar, a karnagy, a kórus és a szólista lelkiismeretes előkészítő munkájának, részben pedig valamennyiük lelkes muzsikálásának köszönhető. Így is érezhetőek maradtak a tolmácsolásban a jól megírt, de csak körvonalakban megvalósított részletek. A remélhető további előadások során ezek a kontúrok bizonyára teljesebb színekkel, plasztikusabb részletekkel telítődnek.

Sz. Farkas Márta

Június 18

Gyermekfilmszemle kezdődött meg kedden Zánkán, a Nemzetközi Úttörőtáborban. A filmszemlét meglátogatja Irina Alfjorova szovjet filmművész, aki most a Televízió vendége a Szabó Magda regényből készült Tündér Lala című film forgatása alkalmából. Két eredeti bemutatót is tartanak e napokban Zánkán, a Negyedik akadály című szovjet ifjúsági filmet, valamint a Walt Disney állatvilága című amerikai filmet itt vetítik először.

○

Az országos Munkás Dalostalálkozót június 21. és 23. között rendezik meg Szombathelyen. Hatvan kórust — három és fél ezer dalost — hívtak meg az immár nemzetközi jellegű nemzetközi seregszemlére.

A velencei tükör

MINDENKI azt látja meg ebben a velencei tükörben, amit akar, és azt sérelmezi, amit lát. A közös piaci csúcsértekezlet közel-keleti nyilatkozata sikerrel vált a válságban érdekelt felek éles bírálatának a tárgyává. Ennél többet a kilencek aligha akarhattak elérni, s ezt egyáltalán nem ironikusan állítjuk.

Minden kompromisszumos állásfoglalás legfőbb ismérve, hogy elmarasztalják az ellentétes végletek képviselői. Amennyiben Nyugat-Európa valóban áhítozik az önálló világpolitikai és azon belül közel-keleti szereplésre, a velencei állásfoglalása *a kellő kezdőlépésnek* számít. Hiszen a nyugat-európai diplomácia mostantól kezdve szabadon magyarázhatja a velencei kétértelműségeket. Párizs, Bonn és London képviselői tetszésük szerint alakíthatják követendő taktikájukat. Már amennyiben ez volt a velencei nyilatkozók célja.

Ha ugyanis a Közös Piac vezetői csupán javítani óhajtották kapcsolataikat a nekik olajat szállító arab világgal, akkor persze a lehető legroszszabb módon tették: amit papírra vetettek az araboknak *keves*, az izraelieknek *sok*.

Az arab fővárosokban, s kivált a radikális felfogású körökben kétségtelenül többet vártak a velencei nyilatkozattól. Az ő szemszögükből pillantva a velencei tükörbe, a közös piaci dokumentum nem adott többet a legfőbb érdekeltek egyikének, a palesztinoknak, és főleg a PFSZ-nek, mint amennyit *Arafat* szervezete már amúgy is elért a nyugat-európai fővárosokban. Hiszen a PFSZ-nek többé-kevésbé hivatalos kapcsolata van a nyugat-európai kormányok legtöbbjével, és azok már elismerték a palesztinok jogát az önrendelkezésre. S a közös piaci nyilatkozat elkerülte, hogy megemlítse egy palesztin állam szükségességét, formálisan nem ismeri el a Palesztinai Felszabadítási Szervezetet a hazátlan nép egyedüli képviselőjének, s a kilencek — Washington közbelépésére — még attól is óvakodtak, hogy új ENSZ-határozatot kezdeményezzenek.

JAVASLAT tehát egy sem született Velencében, ami szavakban is túlmenne a Camp David-i formulán, hiszen az egyiptomi—izraeli—amerikai hármasalku megkötői sem zárkóztak el papíron a palesztin önrendelkezési jog biztosításától. És mégis: ha más nézőpontból pillantunk a velencei tükörbe, akkor naivitás volna nem meglátni, hogy a közös piaci nyilatkozat *túllépett* a Camp David-i képleten *de facto* elismerte a PFSZ-t a palesztinok képviselőjének, és közvetve *nem kielégítőnek* minősíti a Camp David-i folyamatban megtestesülő amerikai rendezési kísérletet. Aligha véletlen, hogy éppen ezekben az órákban próbálkozik, szinte kétségbeesetten Jimmy *Carter* a jordániai király bekapcsolásával a hármas alkudozásba. „Minden meggyőző erőmet felhasználom, hogy a konstruktív hozzájárulásra rábírjam" — nyilatkozta *Husszein* érkezése előtt Carter elnök.

Camp David megmentésében persze nem merte akadályozni a Közös Piac az amerikai kormányt. Az *International Herald Tribune* elemzése éppen ezért nem alaptalanul véli úgy, hogy a velencei nyilatkozat végül is Washingtonnak és szövetségeseinek a sikeres kompromisszumát tükrözi, és ily módon *segítheti* az amerikai diplomáciát. Mivel a velencei menetrend bevallottan csak későbbre — tehát valószínűleg az amerikai választások utáni időszakra — időzítette a kilencek bármi saját kezdeményezését —, addig csupán „feltáró" akciókra hajlandók. Washington újabb éles atlanti vita helyett kétségtelenül időt nyert. Csak az a kérdés, hogy mire?

Begin bősz haragja a velencei nyilatkozat hallatán azonban jól jelzi, hogy a nyugat-európaiak állásfoglalása a Camp David nyomán kialakult holtpont *közvetett kritikája*, és érdemben azoknak a kezébe ad ütőkártyát a nyugati világban és magában Washingtonban is, akik tovább lépnének a Tel Aviv-i kormány által olyan makacsul képviselt tárgyalási pozíciókon. A Herald Tribune azt is feltárja, hogy a nyugat-európai nyilatkozat szövegezői — bár hivatalosan tagadják — szoros kapcsolatban állnak Begin hazai, *munkáspárti ellenzékével*, tehát azzal az izraeli politikai erővel, amely a közvéleménykutatások szerint jelenleg komolyan felkészülhet a kormányrúd átvételére. Velence azt is tükrözte, hogy mérvadó nyugati vélemények szerint éppen Begin makacssága az ésszerű közel-keleti kompromisszum egyik fő akadálya. Ha hozzátesszük azt a tényt, hogy Egyiptom fő politikai pártja megfigyelői státust kap a Szocialista Internacionáléban, ahol ily módon közvetlen kapcsolatba kerülhet az izraeli Munkáspárttal, akkor világossá válik a kairói elégedettség, és az is, hogy a Camp David-i alku egyik résztvevője, maga *Szadat* is túltekint már a hármas alku keretein.

A KÖZÖS PIACI nyilatkozat mindenesetre érzékelteti, hogy még ha sikeres volna is Kairó és Tel Aviv jelenlegi — amerikai égisz alatt folytatott — alkudozása a palesztin autonómiáról, az érdemi rendezéshez ennél *többre*, átfogóbb megoldásokra van szükség, s a kilencek készségüket nyilvánították a részvételre valamilyen nemzetközi garanciarendszerben. S mivel haragjában Begin közölte, hogy nem is óhajtja fogadni a kilencek „feltáró misszióját", az első közvetlen eredmény az utóbbiak kapcsolatba lépése lesz Arafat szervezetével.

Kritikusabb a velencei szöveg az izraeli politikáról szólván, mint bármely eddigi nyugati állásfoglalás, s ez ha nem kielégítő is az araboknak, mégiscsak elégtétellel tölthet el őket. Ily módon persze Washington is diplomáciai muníciót kapott, ha politikai tűz alá óhajtja venni Begin telepítési taktikáját.

A nyugat-európai megfontolások csak részben „olajszagúak". Egy háttér-tájékoztatón az egyik vezető bonni kormánytisztviselő azt fejtegette, hogy amennyiben a Nyugat sikerrel szeretné a „szovjet terjeszkedés" ellen hangolni a közel- és közép-keleti térség iszlám erőit, akkor elsősorban is lépnie kell abban a kérdésben, ami az utóbbiakat kiváltképpen izgatja: a palesztinok és Jeruzsálem ügyében. Mint ismeretes, Camp David talán legnagyobb fogyatékossága a szaúdiakhoz hasonló arab körök szemében a Jeruzsálem jövőjével kapcsolatos hallgatás. A kilencek ugyan nem az arab nézetet foglalták szövegükbe Jeruzsálemről szólván, de nem is az izraelit.

MÉG NEM DŐLT EL, hogy milyen irányban óhajtja kimozdítani a rendezés ügyét a holtpontról a nyugat-európai diplomácia, ám Velencében tagadhatatlanul állást foglaltak a *kimozdítás* mellett. Amennyiben Washington az elkövetkező időszakban képes *maga* kilendíteni e holtpontról a Camp David-i formulába kapaszkodó alkudozókat és számukat is szaporítani, akkor a kilencek kezdeményezése Camp David kritikájából annak megmentőjévé vált. Ha viszont ez mégsem sikerül Jimmy Carternak, akkor a velencei lépés *új* nyugati kompromisszumos formulát ígér, amivel kimentheti a kátyúból magukat a Camp David-ieket.

Avar János

◇ *(Párizs, AFP)* A libanoni néppel való szolidaritás jegyében nemzetközi konferencia kezdődött Párizsban. A tanácskozáson részt vesz Faruk *Kaddumi*, a PFSZ politikai osztályának vezetője, Romesh *Chandra*, a Béke-világtanács elnöke és Maxime *Gremetz*, a Francia Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagja.

◇ *(New York, TASZSZ)* New Yorkban megkezdte munkáját a leszerelési világkonferencia előkészítésével megbízott ENSZ-különbizottság soros ülése.

Az űrhajósok ke

Találkozás

Ünnepi ülés

Az első szovjet—magyar űrpáros kedden délután a Csepel Vas- és Fémművekbe látogatott. Valerij *Kubászov* és *Farkas* Bertalan társaságában volt az Alekszej *Jeliszejev* vezette szovjet küldöttség és *Magyari* Béla is.

A vendégeket az üdvözlő feliratokkal, zászlókkal díszített gyáróriás pártbizottságának tanácsterme előtt *Korom* Mihály, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, *Czinege* Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter, *Kovács* Antal, az MSZMP KB osztályvezetője, a Központi Bizottság tagjai, továbbá a kohó- és gépipari tárca, a Külügyminisztérium képviselői, valamint a Csepel Vas- és Fémművek vezetői, munkásainak küldöttei fogadták. Ott volt Vlagyimir Pavlov is.

A tanácsteremben *Garai* Vilmos vezérigazgató és *Ernszt* Antal, a KB tagja, a vasmű pártbizottságának első titkára beszélt az üzem munkájáról, egyik legnagyobb ipari fellegvárunk életéről. Tolmácsolták a Csepel Vas- és Fémművek kommunistáinak, minden csepeli dolgozónak őszinte, szívből jövő üdvözletét. A 30 ezer munkást fog-

MÉHES LAJOS:

Rangos helyünk v

Méhes Lajos, az MSZMP budapesti bizottsága nevében köszöntötte a nagygyűlés részvevőit, a nagy múltú munkáskerület, Csepel dolgozóit, majd a többi között hangsúlyozta:

— Elsőnek lenni valamiben, valakik között mindig nagyszerű dolog, és minél bátrabb úttörő vállalkozás koronája az elsőség, annál nagyobb dicsőség kíséri a tettet. A világűr meghódításáért folytatott tudományos küzdelem Kolumbusza Jurij Gagarin volt. Valentyina *Tyereskova* a nők közül járt elsőként a kozmoszban. Az első űrsétát Alekszej *Leonov* tette meg, s ezután — a tudomány fejlődésének eredményeként — újabb és újabb elsők következtek. Most eljött az a pillanat, amikor az első magyar űrhajóst köszönthetjük, s a táblázaton, amely a kozmoszban jártak állampolgárságát mutatja, hazánk, a Magyar Népköztársaság a *hetedik helyen szerepel*.

— Azért lehet ilyen *rangos helyünk* az űrkutatásban és sok más területen is a világban, mert jelenünknek és jövőnknek az emberiség eddigi legnagyobb vállalkozását, a szocializmust választottuk, s azért is, mert olyan szövetségeseink vannak, mint a Szov-

A kozmonaut

Ezután Valerij Kubászov lépett a mikrofonhoz. Megemlékezett a Vörös Csepel munkásmozgalmának dicső tetteiről, majd méltatta a csepeli kommunisták kezdeményezésére a Nagy Október 60. évfordulója tiszteletére kibontakozott, nemzetközi méretűvé vált szocialista munkaverseny jelentőségét. Ez nagy visszhangra talált a Szovjetunióban és a többi szocialista országban is — mondotta. A csepeliek kezdeményezését az *internacionalizmus nagyszerű példájaként fogadták a szovjet emberek*. Ugyancsak a magyar és a szovjet nép internacionalista összefogása jutott kifejezésre a közösen végrehajtott űrrepülésben.

A szovjet kozmonauta felszólalása után Farkas Bertalan üdvözölte a nagygyűlés részvevőit. Fölelevenítette a csillagvárosi élményeket szólt az űrutazás során végrehajtott programokról, majd hangsúlyozta: az együttes munkában tovább mélyült az az őszinte, igaz, testvéri barátság, amely a magyar és a szovjet nép kapcsolatait jellemzi. Ezután kiemelte: erőnket megsokszorozta annak tudata, hogy amit teszünk, azt az emberiségért tesszük.

Ezután *Horváth* Sándor a Csepel Művek szerszámgép-

Ferenczy Noémival a műtermében

Kilencvennegyedik születésnapomra nem magamról írok, hanem arcképet egy felejthetetlen művészemberről. Olyan meglátást, amely engem is tükröz, aki mindig az embert, a pszichét keresem. Önarcképem rajza most fölszaggatna. „Életbérem sírva panaszlom" — mondanám Adyval.

Igen, nála jártam a negyvenes évek második felében, amikor a felszabadulás után megnyílt első kiállítása. A kiállítást a II. kerület akkori kultúrhelyiségében rendezték meg. (Ugyanitt állítottak ki Csontváry-képeket is 45 után először.) Én pedig elmentem Noémihez a Deák térre, az ő ötemeletes sarokházban lévő manzard műtermébe.

A Ferenczy művészcsaládból én addig csak az idősebbik fiút, Valért ismertem. Ferenczi Sándor pszichiáternél találkoztam néhányszor vele, ez az orvos nagybátyám ugyanis Ferenczy-művek gyűjtője volt. De Noémit soha sehol nem láttam műteremlátogatásom előtt.

Nem jutottam be hozzá könnyen. Amint ezt nemrégiben a tévében Pátzay Pál, a Ferenczy család ősbarátja is hangoztatta, Noémi rendkívül szűkre szabta érintkezési körét. Hanem kiállítása érdekében levéljelentkezésemre mégis igennel felelt, mert tudta, hogy Boldizsár Iván akkori hetilapjába, az Új Magyarországba, írni szándékozom róla.

Hogy milyen volt Noémi, amikor nekem ajtót nyitott? A nálamnál öt évvel fiatalabb nő (aki Béni ikertestvére volt) az ötvenes évei második felében járt, de én valahogy kortalannak láttam. Nem volt szép, de nem is volt csúnya. Látszatra nem volt dinamikus lény, hanem fegyelmezetten zárt, befelé fordult, és nem hivalkodott azzal, ami lényegében volt: igaz művész. Élő valósága csak azt jelezte, hogy szinte felülmúlhatatlanul puritán.

Az arca? Akik szőtteseit valaha látták — és bizony sokan láthatták már a televízió képernyőjén is —, akik ilyenformán ismerték megismétlődő nőalakjait, azok az élő Noémi lényének egyik lényegét látták maguk előtt. Mindig ő maga volt az a leegyszerűsített stílusban tartott, lesütött szemű lányasszony.

Csak egyet nem éreztetnek ezek a megszőtt nőalakok. Azt a letaglózott, legmélybe leszorított szenvedélyességet, amelyre Noéminek föl kellett építenie a legegyszerűbb lelki alkatok szelídségét, megadását, anyagtalan szendeségét. Nem szándékosan, számításból, de öntudatlanul. És ez a megálmodott világ ezért volt olyan rendkívülien igazi.

A nagyon kimért fogadás, az otthon és berendezés, az az egyéni légkör, amely őt tetőtől talpig beburkolta, néha egy véletlen hangsúly vagy szinte fölkiáltás mutatta meg nekem teljes mivoltát.

Elmondom, hogyan folyt le az egész. Akkor, amikor rögtön írnom kellett róla, nem bontottam ki élményem teljességét, mert tudtam, hogy meglátásom nem esnék neki jól, és az elmélyülés valami pszichológiai ábécébe a kiállítás alkalmával nem is volna helyénvaló. Ma nincs előttem az akkor közölt „látogatás" szövege, pedig azon melegében megírtam. Ám útközben elvesztettem. Kerestem, de hiába. Körülbelül harminc év távlatából írom most meg — mankó nélkül — az akkori élménydélelőttöt.

Noémi csupán ennyit mond:

— Tessék. Üljön le.

Egyetlen, kényelmetlen faszék és egy taburett. A szék nekem szól, a taburett neki. Egyik fal mentén fekvőhely, cellába illő. Még hideg a tavaszi nap, kis vaskályhában tűz ég, azon be nem takart lábas, abban valami zöldfőzelék fő. Úgy látom, parajlevél. A fal nem fehér és nem is világos, mint általában a festőknél. Sötétkék színe van. Nem szép, csak borús. Kifejezi: nem lehet vidám ember, aki ilyen színű falak között él.

Noémin sötétkék lenkötény, pontosan ilyennek képzeltem a szakkertészek kötényeit. Szóval: munkásöltözék. A cipője is ilyen. Nehéz földmunkához illő. Beszél, nem örömmel. De mert kell. A kiállítás kedvéért.

— Sohasem tanultam, hogyan kell rajzolni. Gyermekkoromban Nagybányán éltünk, hiszen tudja. Nagyon szerettem elkóborolni. A fákat, leveleket, földeket szerettem. Az ott látott madarakat, állatokat is. És az ott dolgozó embereket. Próbáltam otthon megvonogatni papírra, ahogy én láttam, hogy ilyenek meg olyanok. Nálunk, otthon mindenki rajzolt, festett. Az anyám is, de ő csak magának festett inkább. Azután voltak ott szomszéd falvakban és a környéken szövőszékek meg szövőkeretek, és lányok-asszonyok, akik megszőttek mindenfélét, akármiféle pamutból, néha csalánfonalból is, azt, amit viseltek, amibe törölgettek, meg díszesebbet is ünnepre, lakodalomra, ravatalra. Én is akartam szőni, mert tetszett nekem. De akkor apám elhatározta — hiszen tudja, ő akkor már híres festő volt, a Nagybányai Iskola egyik megalapítója —, hogy ha már szőni akarok, akkor elküld anyámmal a legilletékesebb szövőszékhelyre, Franciaországba, Gobelinbe.

Kis ideig hallgat, felkel, vizet önt a lábasba, hogy el ne főjön az ebédje.

— Az ebédje? — kérdezem halkan, mert hiszen ez a kérdés tapintatlan. De önkénteleníül jött. Éreztem, hogy így van.

Visszaül. Nem néz rám. Csak maga elé. Érzem a falat, amely körülveszi őt, és elválasztja tőlem.

— Igen — feleli közönnyel. — Vegetáriánus vagyok... Hát Gobelin, az valóban nekem való hely volt. Falu, nem messze Párizstól, helyi vonat vagy tramvé járt oda a városból. Bizonyára tudja, milyen régen, a nagy francia királyok ideje óta szövik ott a világhírű gobelineket. Óriási falikárpitok, trónszékek, ünnepi palástok és más vagyont érő dísztárgyak készültek a manufaktúrában. Mert ott sohasem dolgoztak szövőgéppel, csak kézzel. És szigorú iskola van erre. Hogy ma mi van ott, nem tudom. De akkor így volt ez, és én ott tanultam meg a mesterséget. Mesterség, igen. Én nem mondom: művészet. Azt sem: iparművészet. Azaz hogy magamnak nem mondom. Csak hivatalból, ha kell.

— Na, várjon — folytatja —, visszamegyek Gobelinbe. Tudja mi a legérdekesebb abban a faluban? Hogy miért éppen ott nőtt olyan magasba a szövés? Mert annak a pataknak, amit Gobelinnek hívnak, olyan vize van, amelyben ha ázik bármilyen színes fonal, annak a fonalnak a színét megfakítja. Nem hagy meg egész hangot. Csupa félhanggá lesz. Pasztellárnyalat. Patinás. Semmiféle más víznél ezt nem tapasztalták. Pedig az egész gobelintermésnek ez adja a felmérhetetlen szépségét és értékét.

A kályhába némi kokszot lapátol. Várja, hogy elköszönjek. De én még nem.

— És szövött-e valaha mást is, mint amit saját maga rajzolt kartonra?

— Amíg ott tanuló voltam, kellett. De amint lábra álltam, nem. Azóta minden, de minden az én elképzelésem, amit előre kis vázlatban rögzítek.

— Igen — mondom —, ezt így is gondoltam. Annyira önmagát adja. A belső világát. A kényszert, hogy ezt és így ábrázolja.

Körülnézek. A falon egyetlen tárgy sincs, egyetlen kép vagy rajz sem. De nem áll szobor sem sehol. A nagy szövőszéket a sarokba tolta. Amíg a kiállítás tart, nem dolgozhat.

— És az apjától bizonyára örökölt képek vagy rajzok közül nem kívánt felakasztani egyet sem?

Most csattan ki valami, amit nem vártam. (Vagy mégis vártam, valahogy ott sejthettem?) Sok-sok minden rejtőzött abban a mély brácsa-hangjában. Valami áthetetlen harag, elidegenedés, majdnem gyűlölet. Ez most szinte vulkánkitörés volt, nem is hang. Orkánok zúgnak így.

— Még csak az kellene! Hogy befolyásoljon engem? Hiszen attól nem tudnék dolgozni!

Mélyből kiütközött szenvedélyességét és szenvedését, amit talán a magáramaradás érlelt meg benne, hirtelenében nem tudta lefékezni. És most ez adott teljes képet róla. Olyan élménnyé vált bennem, amit soha nem felejthettem el. Tragikumot láttam, amit csak nagy művészet alkotásával tudott ő ellensúlyozni és elviselni.

Déry Tibor

Élet és Irodalom, Bp.

1979. JANUÁR 6.

XXIII. évf. 1. sz. 15. lap.

— Sűrűn megfordulnak B.-n?
— Hetente egyszer... kétszer... a helyi problémákat képtelenek gyunk rendezni, helyettük.
— A munkásnőkkel is elégedetnek?
— Velük semmi bajunk, mindenkészek, még éjszakai munkára És egyedül a B.-i üzemünkben iködik szocialista címet elnyert igád, kettő is, a pesti és a másik léki üzemünkben egy sincs. Perre, a munkafegyelemmel baj van, -n még nem tudják az üzemi rent.
Említem a brigádok igazságtalank vélt értékelését.
— Úgy fest a dolog, hogy a szolista brigádmozgalmat a lentiek m tudják irányítani — mondja elnök. — Előfordul, hogy átnyúnk a helyiek feje fölött, de az etek kilencven százalékában kirjük a véleményüket.
— Kevés időt töltenek B.-n. Fél át mondtak.
— Szó sincs róla, legalább más órát ott töltünk. Különben is ón felül segítjük őket.
— A másfél órás látogatásokkor t lehet észrevenni?
— Azt, hogy a telepvezető és a alagvezető nem mer selejtes rut visszaadni. B.-n erős a sógorg-komaság, az egymás iránti elzés. Senki sem akar magának egy s községben ellenséget szerezni. Visszamegyek B. községbe, a varüzembe. Elmondom az elnök véményét. Az üzemvezető sírvafad.
— Volt egy 12 ezer darabos szovjet port, ebből kétezer szabványa el lt szúrva: Pesten csinálták. ért ki a felelős? Velünk pedig olcsan blúzért akarnak kártérít fizettetni. És mi az a nagy seség? Lejött a technológus a szovt export ügyében tíz órakor és fél ykor már elment. Utána jöttünk , hogy a fazon egyik oldala két ntivel szélesebb. Hát ilyen ez a gy, erőn felüli segítség. És most, gy valaki kiteregette a szenvrest, az elnök brigádvezetői gyűst akar összehívni Pesten. Hirtegy kis demokratizmust!... at évig nem volt...

❸

Z. kemény kötésű férfi. Nehezen zdett beszélni, de amikor rászánmagát, órákig mondta alig kihert „kalandjának" történetét.
— Gépészmérnök vagyok. Pesten ünk egy beteges gyerekkel. lasra sem volt remény, vidékre llett jönnünk. Így kerültem K.-ra, 67-ben. Két évre rá felkerestek a roska vezetői, hogy a vidéki iparlepítés K.-t sem kerüli el, irítsak egy olyan üzemegységet, elynek a központja Pesten van. semmiből kell megteremteni, van emberekkel, akik nem is tudk, mi az az üzemi munka. Elzdtük: eltelt egy kis idő, és mi ár úgy gazdálkodtunk, hogy a lladék hulladékából is árut kéítettünk. A központban hallottam olyan cinikus megjegyzést valalyen pazarlással kapcsolatban, gy „nem baj, majd kigazdálkod- a K.-i üzem." Meg is becsültek inket, ajaj! Egyszer lent volt az teremteni, minél több pénzt kellett szerezni a központtól. Sikerült: kaptunk néhány milliót, lett új présműhely, betonoztuk az udvart, lett raktár, szociális épület, kerítés. Hogy ez sikerüljön, minden eszközt bevetettem. Mikor felmentem a központba, a nőknek virággal, édességekkel kedveskedtem. A vezetőknek? Mázsaszámra küldtük fel a krumplit, amikor nem lehetett kapni. Becsomagoltuk egyenként a tojásokat, küldtük. A kacsákat tucatszámra, megpucolva... Nem ingyen volt, de nagyon-nagyon olcsón. Elvárták. A kihasználásig ment a dolog. Meguntuk. Egyszer aztán mondtam, hogy többet nem tojnak a K.-i tyúkok. Pedig nagyon jó vezető maradhattam volna 1973. után is, ha folytatom az ajándékozgatást. Ha nem említem a lenti bajokat, hanem mindenre azt mondom: majd megoldjuk.

Gépeket ígértek. Ahogy érkeztek, látom, ezek elhasznált, elavult konstrukciók. Fent meg is kérdeztem, hogy miért a központ kapja az új gépeket, mi pedig a régieket? Mire: „Jó az parasztnak, tanyára!" Egy tanácskozáson döngették a mellüket a pesti vezetők, hogy megszüntették az emberölő műveleteket. Persze, hogy megszüntették! Pesten! Úgy, hogy leküldték nekünk azokat a gépeket. Nem egészen egy év alatt tizennégy százalékkal szigorították a normát. 1970-ben hat forintos órabérrel kezdtek a mi asszonyaink. A pesti üzemben dolgozók már akkor többet kerestek havi ezer forinttal. Ma is magasabb az órabérük néhány forinttal, pedig a munka és a szaktudás ugyanaz. Hát emiatt is összekülönböztünk a főnökökkel.

Egy szakmunkásom építkezéshez kért támogatást. Felküldtük a kérelmét a központba, három hónap múlva megjött a rövid válasz: vidékre nem vonatkozik. Aztán üdülő-beutalókat kértem olyan arányban, amilyet képviselünk az egész cégen belül. Válasz: már elfogyott. Mikor megkérdezték a dolgozóim, miért kap több pénzt a pesti munkás, azt válaszolták, hogy vidéken olcsóbb az élet és Pesten jobban kopnak a ruhák, sokat kell közlekedni. Elég cinikus szöveg, nem?

Hét évet húztam le itt, nem voltam diplomatikus, ezért lett az a vége, hogy velem nem lehet dolgozni. Nyolcvan kilósan kezdtem az üzem megteremtését, hatvannyolc lettem, amikor leköszöntem. Közben felnőttek a gyerekeim, anélkül, hogy érezték volna, nekik anyjuk is van. Barátokat sem gyűjtöttem. De énszerintem ez a sorsa a legtöbb ilyen vidékre telepített üzem vezetőjének: a pestiek átnyúlnak a feje fölött, ki van szolgáltatva nekik, magára van hagyva a gondjaival, mert Pestről csak pofavizitre járnak le. És a pénz!... Amikor ünnepség volt a központban (Kiváló Üzem címet nyertünk), egymásnak adogatták a pestiek a borítékokat; nekünk csak néhány könyv jutott. Félévkor a cég 126 százalékra teljesítette a tervét, a K.-i telep pedig 136 százalékra. Ebből az alkalomból 22 ezer forintot osztottak ki, amiből kilencszáz forint jutott a K.-i dolgozóknak, ugyanennyi a másik vidéki telephelynek, a többközlő lapot már kb. kettő hete felküldtem és idáig még semmilyen választ nem kaptam. Engem pedig a Járási Bizottságtól molesztálnak, azt kérdezik, milyen cég az, amelyik nem reagál a pártszervezet kérésére. Ilyen körülmények között jó néhány vezető és dolgozó nem tud dolgozni, ezért határoztak úgy, hogy nem dolgoznak tovább a vállalatnál. Mi is kénytelenek vagyunk a sorozatos elégedetlenséget megvizsgálni, szükség esetén Végrehajtó Bizottsági ülésen tisztázni... Kérem, hogy az ügy tisztázásáért elsősorban itt a párt- és tanács vezetőségével vegyék fel a kapcsolatot. Az üzem és az ott dolgozók elbírálása nem jó, ha gyarmati módon megy, mert ez rövidesen visszaüt... Elvtársi üdvözlettel Cs. A. Párt. Biz. titkár."

❺

Egy másik kisvárosban tekintélyes méretű, újonnan épült üzem irodájában ülök a fiatal vezetővel: ő bizalmatlan és zárkózott. Mutatom neki a megyei lap egyik cikkét, mely ugyancsak egy vidékre telepített üzemről szól. „A Pannónia bundáit árulják Koppenhágában, Párizsban, s még sok külföldi város áruházaiban, üzleteiben. A kunszentmártoni munkások véleménye az: nem kérdezi meg az átvevő cégek szakembere, hogy a bunda a kettes, vagy a négyes gyárban készült-e? A kiváló minőség a fontos és ezt betartják Kunszentmártonban, sőt hozzák a mennyiségi mutatókat is." Az idézett cikk adatokat közöl a Pannónia Szőrmekikészítő és Szőrmekonfekció Vállalat egyes gyáregységeinek átlagbéréről. Kiderül, hogy a központi újpesti gyárban 1976-ban háromezer 72, tavaly háromezer 339 forint volt az átlagbér; a csepeli gyáregységé már körülbelül ötszáz forinttal, a szegedié pedig megközelítőleg nyolcszáz forinttal volt kevesebb. A Pannónia kunszentmártoni gyárában 1976-ban kétezer 241, tavaly pedig kétezer 484 forint volt az átlagbér. Könnyű kiszámítani: még nagyobb a különbség.

Az ifjú főnök olvas, azután hümmög. Rosszkedvű. Nem akar beszélni. Szeretném szóra bírni.
— Maguknál minden rendben?
— Nagyjából.
— Semmi gond?
— Apróságok.
— Úgy tudom, hogy majdnem kétszáz munkásnővel kevesebb van a szükségesnél. Ez sem gond?
Jódarabig nem válaszol, majd ingerülten kérdezi.
— Tud ezen segíteni talán?
Most én hallgatok. Aztán mégiscsak kérdezek:
— A bérek?
Csönd.
— Magára mi van itt bízva?
— Hagyjon békén!
— Dönthet önállóan?
— Igen.
Telexpapírt fúj le az asztalról a huzat. Felveszem, elolvasom. „Keerek engedeelyt indigoo ees tollbebeteet vaasaarlaasaara. V. I. üzemvezető."

CS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS
zéchenyi utca 1. Telefon: 310—920, 310—928, 310—929: 14 óra után 113—221
OKAT NEM ÓRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
pest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 323. Telefon: 221—285
71 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató
pesten kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúra"
ereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest Postafiók: 149
int, negyedévre 30 forint, fél évre 60 forint, egész évre 120 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0421—8848

MEGJELENIK
MINDEN
SZOMBATON
16 OLDALON

Ferenczy Noémi, gobelin művek

L. Zichy M.

É. J.: Képzőművészet és iparművészet 379.

Élet és Tudomány, Bp. 1980. márc. 21. XXXV/12

1021

Ferenczy Noémi, kossuth-díjas, érdemes művész

TEREMTÉS (1913)

KÖMŰVES (1923)

KOMPOZÍCIÓ (1932)

Fiatalkori fényképe

Ferenczy Noémi

NYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT Ferenczy Noémi Kossuth-díjas érdemes művész, a modern magyar gobelin megteremtője és haláláig magányos úttörője. (Ikertestvére volt jelenkori szobrászatunk kimagasló egyénisége, Ferenczy Béni.)

Autodidakta volt, de családjának emelkedett, alkotásra serkentő légköre, s legfőképp édesapja, Ferenczy Károly, a festészetünket a modern európai irányokhoz felzárkóztató nagybányai festőkolónia vezéregyénisége jobban formálta ízlését, mint egy tucat akadémia.

A zárkózott, elmélyedő fiatal lány nehezen talált magára. Az iparművészet különféle ágaival kísérletezett, míg 1911-ben Párizsban egy nagyobb gobelin-gyűjtemény hivatására nem ébresztette. Ekkor hirtelen támadt gyorsasággal és kitartással tanulni kezdett. A gobelinszövés technikáját annak legendáshírű fellegvárában, a párizsi Manufacture des Gobelins-ben egy év alatt sajátította el, majd Európa legnagyobb szövőműhelyeit és híres textilgyűjteményeit tanulmányozta.

1913-ban Nagybányára visszatérve lázas izgatottsággal dolgozni kezdett. Munkáit nemcsak tervezte és alakítgatta rajzok és vízfestmények során, de maga is szőtte. Reggeltől estig szakadatlanul rajzolt és s mékenységgel, hogy az 1916-os táson már gazdag, hét kész hozzájuk készített rajzokból nyekből álló sorozattal jelentk kel tüneményes sikert aratott.

Korai alkotásaiban a közép belinek naiv mesevilágának hangzanak a hazai környezetb lepően gyorsan rátalál saját gondolati tartalmában, komp ben a kor képzőművészeti ere át a textil nyelvére.

Első, részletezően dekorati 1913-as Teremtésen és az 1916 nekülés Egyiptomba című gob fleurs"-nek nevezett francia-f szőnyegeket újította fel mod A bibliai témát — akárcsak nem a vallásos elmélyedés sug szabad természet mély, szinte tete. Az alakok: az első emb tisztasággal megfogalmazott, ké

Kis szürke eminenciás

Az ősz hajú, diplomatatáskás úr rendkívül választékosan, megfontoltan beszél. Látszik, fontos számára, hogy jó benyomást keltsen. Túlságosan is fontos. Hivatalos leveleket vesz elő, amelyek igazolják, hogy kicsoda, micsoda, hol dolgozott, milyen munkakörben, beosztásban, mennyire voltak elégedettek vele a főnökei.

Nem, nem dohányzik, hangsúlyozza, hogy nincs semmi szenvedélye, egész életében csak tanult és aktívan sportolt. A házassági hirdetésekből ismert „minden káros szenvedélytől mentes, megbízható" kategória. Természetesen nem házassági hirdetésről van szó.

G., az a riportalany,

aki maga jelentkezett. Pontosabban egyszer kerestem telefonon, de nem kértem, hogy hívjon vissza, és egyelőre nem is állt szándékomban vele beszélni. De ha neki ennyire sürgős, ám legyen.

A beszélgetés hosszú ideig meglehetősen egyoldalú: én hallgatok. Mindenesetre túl sűrűn emlegeti megbízhatóságát, feddhetetlenségét, nemes szándékait — minek annyit bizonygatni, ami természetes?

A tényeket nagyjából ismertem, csupán arra voltam kíváncsi, hogy mit tesz hozzá. A lényeghez nem sokat. De a higgadtsága, megfontoltsága egy idő után, ahogy ellenfeléről beszél, alaposan cserben hagyja. És végül előkerül egy hat- vagy hétoldalas emlékeztető. Ez igen! — kiáltok föl magamban. Ilyen átlátszóan körmönfont írásművet még nem olvastam. A maga nemében zseniális munka.

Míg az ellenfél teljes biztonságban élte világát, addig G., ez a kifogástalan és megbízható úr minden terhelő, vagy alkalomadtán terhelőnek minősülő tettét, szavát, megnyilvánulását agya megfelelő rekeszébe rejtette. És amikor elérkezettnek látta az időt, szép, formás vádiratot szerkesztett. Ám nehogy kilógjon a lóláb, kenetes jóindulat, békülési szándék mázával öntötte nyakon. Valahogy így: Amíg Te — és itt konkrét utalások nőügyekre és nem hivatalos utakra — addig én mindent megtettem, mert támogatni akartalak szándékaidban. És itt következik egy adag dicséret az ellenfélnek, hadd kapja be a horgot, majd ismét vádak, újabb dicséret, újabb vádak, közben ügyesen beleszőve néhány mondat G. kapcsolatairól, érdemeiről, majd egy burkolt fenyegetés, hogy végül a levél elején megpendített szelíd hangon fejezze be: — Ejnye, ejnye, ez nem volt szép Tőled."

Félelmetes írás. A rágalmazás, fenyegetés, zsarolás magasiskolája. Néhány fordulata rendkívül ismerős: „a női becsület védelme, a nőket a szexuális vágyaidnak a kielégítésére akartad felhasználni", satöbbi, satöbbi.

Ismerős a levélből, amelyet G. volt munkatársa, Z.-né írt szerkesztőségünknek. Szóval, gondolom, a kéz Ézsaué, de a hang Jákobé.

— A levelet maga írta? — kérdezem. Kissé félrehajtja a fejét: — Segítettem — válaszolja kitérően.

Tudom, hogy ő fogalmazta a levelet az első szótól az utolsóig. Kissé meg is lepődtem, amikor először olvastam, a stílus nem vallott fiatal nőre. „Vén kéjenc, szerelmi útjai, szexuális (sic) vágyai", a mai harminc éven aluliak nem így fogalmaznak. De Z.-né különösebb kérdés nélkül az első öt percben be is ismerte. Ő csak a nevét írta alá. Ettől függetlenül, ami a levélben áll, igaz. Megerősítette ezt H.-né is. Mind a ketten nagyon csinos fiatal asszonyok, véletlenül mind a ketten elváltak, és mind a ketten J. — ő G. ellenfele — mellett dolgoztak.

De hát mi ez a furcsa konspiráció? Miért kell az igazsággal manipulálni? Ki kinek az érdekeit képviseli?

A levélből, amelyet Z.-né írt — alá — tényleg egy furcsa ügy szálait sikerült kibogozni.

Ki az a titokzatos J.

Három vagy négy évvel ezelőtt néhány téesz közös vállalkozást alapított. A városi irodában egy igazgatóból — J. — egy félállású főkönyvelőből — G. — és egy (változó) titkárnő-adminisztrátorból állt a stáb. Három emberből. Akár ideális együttes is lehetett volna; de nem volt az.

A közös vállalkozás igazgatóságának — és egyben az alapító téesznek — az elnöke, akit legvégül kerestem föl, így látja: — J. és G. eleinte a legjobb barátságban voltak, aztán egyik napról a másikra ellenségek. Miért? Erre nem találtam magyarázatot.

Pedig bizonyára van. G. eleinte készséggel kiszolgálta J.-t. Nem zavarta a durvasága, kíméletlensége, erőszakossága, az sem, hogy a titkárnők panaszkodtak. Z.-né kifejezetten félt kettesben maradni főnökével, olyankor megkérte a kedves G. bácsit, hogy legyen ott ő is. Megtette feltűnés nélkül. Abban reménykedett ugyanis, hogy bár az igazgatótanácsnak nem állt szándékában, J. majd támogatni fogja, hogy félállásából aktív, teljes állású főkönyvelővé nevezzék ki. (7200 forint havi fizetés, 5000 forint nyugdíj.) Nos, valószínűleg J. közben gyanút fogott, hogy G. talán nem olyan ártalmatlan kedves bácsi, mint amilyennek első pillanatra látszik. Mindenesetre meg akart tőle szabadulni. Amikor az igazgatótanács végül mégis tárgyalt G. kinevezéséről, J. tiltakozott.

G. pedig azonnal visszalőtt. Mivel? Inkább kikkel! Természetesen a titkárnőkkel. És kezdetét vette az ádáz harc. G. megkapta a kinevezést, de ki tudja, talán nem érzi magát biztonságban J. mellett. Felkereste Z.-nét és H.-nét, akik már rég másutt dolgoztak, összehozta őket az igazgatótanács elnökével.

— És mit mondtak?

— Az volt az érzésem, hogy az igazat — válaszolja. — J. tényleg megkörnyékezte őket. Valóban durva, sőt goromba. Csak azt nem értettem, miért nem időben szóltak. Miért csak akkor, amikor már rég túlhaladott eseményekről volt szó?

Igen, erre én is kíváncsi voltam. Z.-né indirekt módon válaszolt: azért írta alá a levelet, mert ő távozott utoljára a titkárnők közül. — Mivel magyarázná valaki, hogy egy, vagy két évvel később jut az eszébe, volt az életében egy bolond ember is? Így Z.-né.

H.-nétól megkérdeztem. Elpirult és ezt válaszolta: — Féltem. Ha elkeseredésemben azt mondtam a főnökömnek, följelentem, a szemembe nevetett. — Úgyis letagadom — közölte. És én arra gondoltam, hogy mit is tudok bizonyítani?

— Miért nem fordult a laphoz akkor? — Újabb, még mélyebb pirulás. — Gondoltam rá, de mindig közbejött valami.

— Mikor beszélt G.-vel?

— Körülbelül két hónapja.

— És azóta?

— Két hete telefonált, hogy biztosan jön valaki a Nők Lapjától. Csak mondjak el mindent.

A levélben, amelyet a már ismertetett előzmények után a szerkesztőségbe küldtek, ez áll: „Érezzék a női dolgozók, hogy megfelelő védelemben részesülnek... és bátran feltárhassák a velük szemben felmerülő, s a női egyenjogúságot lábbal tipró vezetők... magatartását."

Amíg ebben az enyhén szólva iszapos ügyben próbáltam eligazodni, azon törtem a fejemet, hogy mi is voltaképpen, s kinek az oldalán van az igazság. De azt hiszem, az igazságot éppen ebbe az ügybe nem szabad belerángatni. Az egy pillanatra sem kérdéses, hogy a fiatal nőket J. is, G. is egyformán eszköznek tekintette. J. talán valóban a „szexuális vágyainak a kielégítésére", G. pedig főnöke megfúrására. Döntsük el, hogy melyik a kevésbé visszataszító?

Igazságot szolgáltatni, védelmet nyújtani csak olyan embernek lehet, aki erre maga is igényt tart. Aki a védelmet a saját méltósága, emberi mivolta és nem mások érdekei miatt kéri. Aki nem hagyja, hogy eszköznek tekintsék.

Szász Anna

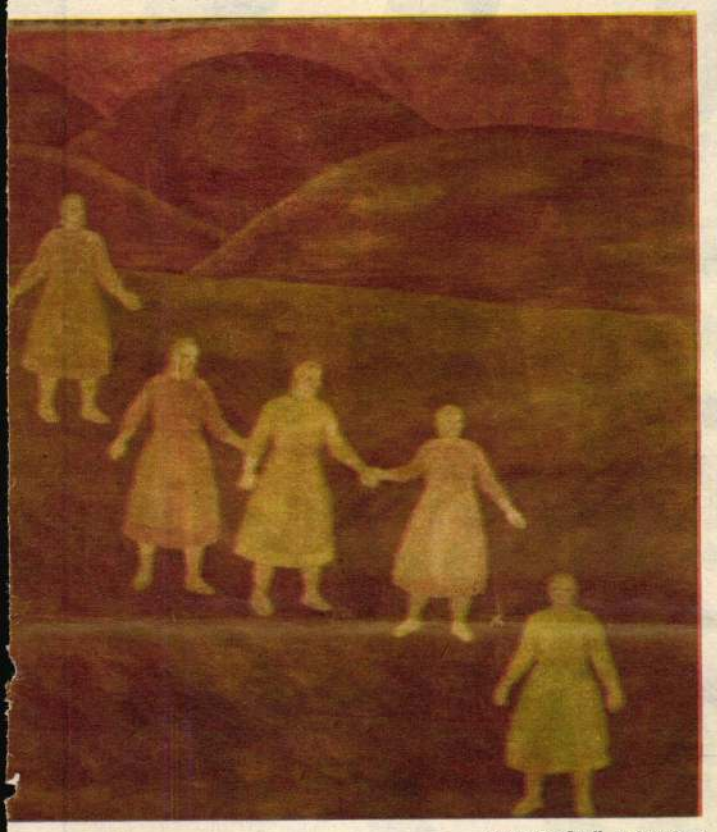

HAZATÉRŐ LÁNYOK
(1956—57)

ÉBRESZTÉS
(1926—27)

NŐVÉREK
(1921)

RÉDNER MÁRTA
REPRODUKCIÓI

szőtt, olyan ter-
s családi kiállí-
gobelinből és a
és vízfestmé-
ezett, amelyek-

ri francia go-
futamai vissza-
ben, majd meg-
hangjára, mely
ozíciós rendjé-
ményeit ülteti

v művein, az
-ban szőtt Me-
elinen a „mille
lamand virág-
ern formában.
apja képein —
allta, hanem a
áhítatos szere-
rpár gyermeki
zenfogva álldo-

gáló figurái, a játékos naivsággal megformált állatok, madarak szinte beleolvadnak a tropikusan gazdag növényzet rejtelmes szövevényébe. A színvilág — mint minden művén — stilizált; a hideg zöldek, zöldes-kékes szürkék gazdag változatait mutatja. A kompozíció nyugodt, szimmetrikus. A szőnyeg hangulata szinte áhítatos nosztalgiát tükröz a természet iránt. A természet békés idillje ihlette Ferenczy Noémit is, mint Gauguint, vagy Rousseaut, akik a nagyváros tülekedése, az imperializmus kora embertelen valóságának komplikált, riasztó zűrzavara elől a természetbe, az egyszerű élet tisztaságába menekültek. Ferenczy Noémi tájélményeibe felszívódott gyermeksége színhelyének, a nagybányai tájnak hangulata is.

A munkásmozgalomhoz 1919-től kezdve szoros kapcsolat fűzte, a Tanácsköztársaság bukása után emigrálnia kellett. Kommunista meggyőződése egész életművét áthatja. A húszas években stílusa megváltozik, művészetének középpontjába az emberalak, a dolgozó nő vagy férfi kerül. Falkárpitjainak hangulata nem szomorú többé, a mélyről fakadó bánaton áttör a megújuló életbe vetett hit. Ábrázolásai szimbolikus jellegűek. Az arányok is megváltoznak, a részletek elvesztik fontosságukat, összefoglalt nagyobb formák lépnek helyükbe. Ezt az összefoglaló stilizálást már Nővérek című munkája is mutatja (1921). Egy évvel később Ásó ember című gobelinjén kiteljesedik művészete. Megtalálta a korszerű, monumentális gobelinstílust, amellyel a falikárpitot a nagyléptékű, általános emberi mondanivaló kifejezésére alkalmassá tette. Művein a dolgozó ember mestersége eszközeivel jelenik meg, teljesen leegyszerűsített formai megoldásban.

Szelíd béke árad gobelinjeiből, a házat építő, kenyeret sütő, fát hordó, kapáló, búzatáblán alvó, magvető, kertészkedő, szüretelő férfiak és nők alakjából. A keretek a mondanivalót húzzák alá, nála jelenik meg először textilián a kommunizmus jelképe, nőalakjai mindig önarcképszerűek. Színvilágában a korábbi hideg színskála helyett a meleg tónusok, a barnák és vörösek kerülnek előtérbe. Színei is jelképesek. Kompozíciói világosak, egyszerűek. A harmincas években tájképsorozatot is szőtt, melyben a magyar vidék jellegzetességeit örökítette meg elmélyült lírával. A Mező tele van virágokkal, az Ártáson a domboldalt kivágott fatörzsek borítják.

A felszabadulás után alkotott művei országunk életében bekövetkezett nagy fordulatot öntik képi formába. A Felvonulás plakátszerű egyszerűséggel a május 1-i ünnepséget ábrázolja, a Rügyező fa pedig a népköztársaságot szimbolizálja. Utolsó művei, a Leánykoszorú és az Anya gyermekkel a felszabadult derű és életöröm hangjait pendítik meg. 1958-ban tragikus hirtelenséggel szakadt meg munkás élete. Utolsó éveiben az Iparművészeti Főiskola gobelin tanszakának vezetőjeként minden erejével a magyar gobelinművészet felvirágzásáért harcolt. Egyszeri és folytathatatlan művészi világa a magyar gobelinnek világviszonylatban is kiemelkedő rangot szerzett.

Brestyánszky Ilona

Klasszikus vonalú kabát és bő ujjú, hólos szoknyájú nyári kosztüm

Csíkos variációk jersey anyagból

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRSZÓRÓ
BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
19/5 MAJ 3
NŐK LAPJA
Budapest

AZ OKISZ LABOR MODELLJEI

MINDEN

Vékony szövet robmantók – pulóverrel. Övvel, öv nélkül viselhetők

Pepita ruhák paszpolozással. Kiegészitőjük kulikabát

FERENCZY NOÉMI

Bárányos	1935-36	gobelin
Bárányos	1936-37	"
Virágos mező		"
Múzsa		"
Kis vándor		"
Szent István		"
Gere bluzézők		"
Erdő		"
Kék virágok		"

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll 1956.

kat. bev: Odmachel Anna

Kis István

Napsütéses utca olaj
Fehérvári udvar "
Játszó kislányok "
Délutáni napsütés "

Fejér megyei Képzőművészek
Kiáll.
István Kis műv.
D sor 18.

FERENCZY NOÉMI

Leány mezőben – akvarell
Leány mezőben "
Leány mezőben "
Leány mezőben "
Vándor "
Város "
Pásztor "
Varjak "
Őszi szőlőhegy "
Őszi szőlőhegy

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll 1956
kat. bes.: Oelmacher Anna

Onódi Béla

Domboldok olaj

Napraforgók olaj

A Szentendrei Művésztelep
jubiláris kiállítása
1926-1956
Katalógusi Lyka Károly

FERENCZY NOÉMI

Szövőnő	akvarell	(illusztráció)
Szövőnői fej	"	
Szövőnői fej	"	
Zsindelyező	"	
Zsindelyező	"	
Zsindelyező	"	
Tavasz	"	
Bárányos	"	
Bárányos	"	
Bárányos	"	
Bárányos	"	

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll 1956.
Kat. bev: Odmacher Anna

Somogyi István

Bonus udvar olaj

Pincesor vízfest kuný

Fejér megyei művészek kiáll.

István kir. muz.

D. sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Magvető	rajz.
Gerendaovő	"
Nyomdoszkő	"
Öntöző	"
Pihenő nő	"
Pihenő férfi	"
Keztanulmány	"
Ülő nő	"
Korsós nő	"
Terdelő nő	"

Ferenczy Noémi gyűjteménye kiáll 1956
Kat bes: Oelmacher Anna

Ballagó Imre

Utca olaj
Gajapusztánál olaj

Fejér megyei képzőművészek
kiáll
István kir. múz.
D sor 18.

FERENCZY NOÉMI

Magvető	akvarell
Magvető	"
Gerebliyés	"
Leányhoszorú	"
Tero a Nep'stadion terme szamára	"
Tero a Nep'stadion terme szamára	"
Anya gyermekkel	"
Anya gyermekkel	"
Anya gyermekkel	"
Anya gyermekkel	"

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll 1956
Kat. bev: Oldmacher Anna

Bodor Aladár

Vásárnap(e) délután

Fejér megyei képzőművészek kiáll

István kir. muz.

D sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Szent István akvarell
Szent István "
Erdő "
Virágkosár "
Vándor "
Havas Táj "
Rügyező fa "
Rügyező fa "
Olvasó nő "

Ferenczy Noémi gyűjteménye kiáll 1956
kat. Dr. Oldmacher Anna

Trenkó György

Velencei-tó a hajó allomásnál
– víz jest mény

Fejér megyei képzőművészek
kiállítása

Székesfehérvár
István kir. muz. közleményei

D. sor. 18

FERENCZY NOÉMI

Bárányos akvarell
Virágos mező "
Virágos mező "
Muzsa "
Muzsa "
Irtás "
Irtás "
Szent István "
Szent István "

Ferenczy Noémi gyűjteményéből kiáll 1956
Kat. sz.: Oelmacher Anna

Sándorfalvi Sándor

Sztálinvárosi kikötő olaj

Csépléss "

Fejér megyei művészek kiáll.

István kir. muz.

D. sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Fakordó nő	gobelin
Centenárium	"
Felvonulás	"
Magvető	"
Bőség	"
Leányhoszorú	"
Anya gyermekkel	"

Ferenczy Noémi gyűjtemenyes kiáll 1956
kat. bev. Oelmacher Anna

Bodor Aladár

Tavaszkor délután olaj
Szigligeti utca "
Nyári vendéglő "
Szabadstrand "
Parasztudvar "

Fejér megyei képzőművészek
kiáll.
István Kir. múz.
D sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Szent Erzsébet	karton
Irtás	"
Virágkosár	"
Kék virágok	"
Gerebliyező	"
Tavoszi szőlőhegy	"
Terentés	akvarell
Menekülés Egyptomba	"

Ferenczy Noémi gyűjtemenyes kiáll 1965
Kat. bev. Oelmacher Anna.

M. Tóth István

Újjáépítjuk guache

Ezt tette a háború "

Fejér megyei képzőművészek kiáll.

István kir. muz.

D sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Öz nyulakkal Karton
Ásó ember "
Nőverék "
Kertészet "
Alvó pásztor "
Szövőnő "
Zsindelyező " "
Muzsa "

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll 1965
Kat. bes. Oelmacher Anna

M. Tóth István

Új városrész épül	olaj
Reggel	"
Dunapart	guache
Pécsi utca	guache

Fejér megyei képzőművészek
kiáll.
Istvan kir. muz.
D sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Alvó pásztor	akvarell
Alvó pásztor	"
Összefogás	"
Házépítő	"
Pék	"
Pék	"
Szövő nő	"
Szövő nő	"
Szövő nő	"

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll. 1956
Kat. bev.: Oelmacher Anna

Pallay József

Mulatozók olaj

5 sz. istállók diófapác

Kis hid Zsennyen "

Fejér megyei képzőművészek kiáll.

István kir. muz.

D. sor. 18.

FERENCZY NOÉMI

Kék madarak	akvarell
Pihenők	"
Kertészek	"
Korsós nő	"
Madonna	"
Madonna	"
Madonna	"
Alvó pásztor	"

Ferenczy Noémi, gyűjtemények, kiáll 195
Kat. bes: Oelmacher Anna

Pallay József:

A mi szobánk ablaka olaj
Macskó "
Régi ház udvaran "
Tél "
Éjjeli őr "

Fejér megyei képzőművészek
kiáll.
István kir. muz.
D. sor 18.

FERENCZY NOÉMI

Nyomdaszkő akvarell
Nyomdaszkő "
Kéz és fejtanulmányok rajz.
Nő könyvvel "
Anya, tanulmány "
Alvó pásztor " (illusztráció)
Kötényes, vázlat "
Muzsa "
Álló férfi

Ferenczy Noémi gyűjteményes kiáll ~~1955~~ 1956
Kat. bev: Oelmacher Anna

Tornyai János

Kert részlet olaj

Szentendrei park olaj

A Szentendrei Művésztelep
jubiláris kiállítása
1926-1956

katalógus: Lyka Károly

FERENCZY NOÉMI

Teremtés	gobelin (illusztráció)
Menekulés Egyptomba	" (")
Piros korsós szőlőmunkásnő	"
Fej virágok közott	"
Madonna	"
Összefogás	"
Kőnüves	"
Tavasz	"

Ferenczy Noémi gyűjtemenyes kiáll 1955 1956
Kat. bev. Oelmacher Anna

Kis István

Csendélet olaj

Parkrészlet "

Fejér megyei képzőművészek

kiáll

István kir. múz.

D. sor 18.

Ferencz Nóémi

szereplése a Kommün alatt

lásd 3

Pogány Kálmán

Csomagjában

Fénykép

Kab. Mův. Hegedűsné

Ferenczy Noémi: (Gereblyéző-nő)

Gobelin

Neg. nincs

Fénykép

Kab. Mův. Hegedűsné

Ferencsy Noémi: (Táj paraszttal)

Gobelin

Neg. nincs

Fénykép

Kab. Müv. Hegedűsné

Ferenczy Noémi (Sarló és Kalapács)

Gobelin

Neg. nincs

Fénykép

Kab. Mno

Hegedűské

Ferenczy Noémi: „Esküszünk, esküszünk...“
feliratu

Gobelin

Neg. nincs

FERENCZY NOÉMI

Tavaszi munka	gobelin
Kék virágok	"
Két munkás	"
Feloonulók	"
Ébresztő	karton
Múzsa	"
Írtás	"
Virágkosár	"

Ferenczy Noémi emlékkiáll. Békéscsabán 1965
Katalógus: Kovalovszky Márta

Koncz Zoltán

Fehértói táj akvarell

Felesegem "

Fenyek ✓ olaj

Iluska lobdával akvarell

Ősz Tokajban "

Szamospart "

Szabolcs-Szatmár megyei

-képzőmű-kiáll 1959

katalógus

Ferenczy Noemi

kezeget a „Ferenczy Béni kertársai kérében" ~~a bécsi~~ c., kiolvitásban a bécsi Künstlerhaus-ban

Vigilia, 1963, 7 n., 444 old.

Ferenczy Noémi

Szerepel Kósnak Éva: „Magyar minvénat a két világháboru közöt" c. könyvében

Vigilia, 1963, 5 sz, 308 old

Ferenczy Noemi geblinművész M.N.K.

Ferenczy Károly festő gyermeke F. Béni szobrász iker testvére

1890-ben született Szentendrén

Apja számos portrét festett róla

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 11.1.

Fénykép.

Milgué

Mucsarnok

Ferenczy Noemi: (Sfjala felvonulása csillagos tárzlóval)

Textil

Vegetáció vinci.

Negativ

Petrás: 572-573

Kerényiné

Ferenczy Noémi: Gobelin
Gobelin

MDK

Ferenczy Noémi

Szőlőhegy, vizfestm.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 21.1.

Fényképész

Magyar Fotó: 3157/1-9 Hegedüsné

„Ferenczy Noémi munkaközben"

1947. VII. 11.

Neg. van

Fényképész

Magyar Foto: X 1923/8, 5, 3 Hegedüsné

Ferenczy Noémi műtermében

1917. (?) VII. 23.

Neg. van

MDK

Ferenczy Noémi festőm.-ip.m.

Kertészet. Gobelin. Repr. 533.l.

Pásztortüz. 1929 nov.17.

Ferenczy Noémi, gobelinművész MDK

A Teremtés, a Menekülés Egyptomba

c. gobelinje látható.

– ma: XX. századi Jalikárpitok kiállítása az Iparművészeti Múzeumban 2

ESTI HIRLAP Bp. 1963. júl. 18.

Ferenczy Noémi, gobelinművész MDh

Czek Miklós írt monográfiát az öt éve elhúnyt művészről.

(artner): Ferenczy Noémiről 2

ESTI HIRLAP

Bp. 1963. júl. 12.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Szentendrén született.

Fenczik Flóra: Naprafvogók a mázaskönögben

6.

ESTI HIRLAP

Bu. 1963. máj. 6.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.f

Kanyák Zsófia az Iparművészeti Főiskola növendéke eszmény képéül a művésznőt választotta

Sz.G.:

Vlóta Lapja, 1964. dec. 5. – 14 kap

Ferenczy Noemi
Gobelinművész

M.D.K.

1955-ben volt gyűjteményes kiállítása. Almaszedők c. gobelinje Amsterdámban van + repro.

Szásaky Margit: Ferenczy Noemi: Almaszedők
Művészet, 1964. dec. — 37 kap.

MDK

Ferenczy Noémi

Irtás, gobelin-terv
Múzsa, " "

Nemzeti Szalon. Kut. 1942.nov.

Ferenczy Noémi, ip.müv.

gobelinjei stilusosan illeszkednek bele a kiállitás anyagába.

Ernst Muz. kiáll. -ai.-A KUT III. nagy kiáll. -'a.
Dunántul.1926.ápr.7. 6.1.

Ferenczy Noémi gobelin művész M.D.V.

/ 1890-1958/

Fahordó nő. / Gobelin/ repr.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 752.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Fénykép

Magyar Földr.: 1075/10-12 Hegedűsné

Ferenczy Noémi: „Fáthordó asszony"

Gobelin

Cserna

1946. IX. 26.

Neg. van

Ferenczy Noémi, festöm.-ip.m. MDK

a kiállitás egyik nagy attrakciója. Mint iparmüvész
európai mértékkel mérve is a legkiválóbbak közé tar-
tozik. Munkája érett gyümölcs. Régebbi gobelinjei min
den eredetiségük mellett is gótikus izüek voltak, a
festaniak a teljes felszabadulás bélyegét hordják.
Kompozicióbeli biztonság, kézenfekvö egyszerüség,
minél erélyesebbé váló szinezés jellemzik.
Vizfestményei, melyek legtöbbször gobelintervek, üüdö
ségükkel megkapók.

Az Ernst-Muzeum csoportkiállitása. 12o.-ik.
Képzömüvészet. 1931. 43-44. sz. 191.l.

Ferenczy Noemi MDK

Gobelin, repr.

Műcsarnok 1925 Iparművészeti Társ. Jubiláris kiállítása

(2) Ferenczy Noémi

Koppmagy graf 150 éve

FERENCZY NOEMI: 95. Gobelinterv. - Vízf., p. 27 x 45 cm, jelz. nélkül.

1943

99. Férfi arckép. - Olajf.,v.méret 50 x 63.5 cm.Jelz.j.k."Kugler pinx.Güns 1850".

LANDAU LÉNÁRD / 1790 - 1868 / :

100. Semmelweis gyermekkori arcképe. - Olajf., v.méret 48.8 x 62 cm.Jelz.j."L.Landau Pesth".

LESTYÁN JÁNOS / XIX. sz. eleje / :

101. Horváth János arcképe. - Olajf.,v.méret 42 x 53 cm.Jelz.l.j."Lestyán J.p.835".

102. Horváth Jánosné arcképe. - Olajf.,v.méret 41 x 53 cm.Jelz.j."Lestyán J.p.835".

MDK

Ferenczy Noémi

Domanovszky Gy: Iparm. pályázat és kiáll. SzM.
1955.
185 l.

M.D.K.

Ferenczy Noemi
Goletin művész

Mattioni Eszterrel együtt hetten
voltak a Rimnyi Tarsaság első
nőtagjai

F.Á: Különleges művészet különleges mestere.

Nők Lapja, 1961. máj 27.

Ferenczy Noémi, [ ] MDk

A Magyar művészet Kincsei sorozatban röviden Ferenczy Noémi bemutatása következik.

–: A Corvináktól a szocialista művészetig M. L.

NÉPSZABADSÁG, ún. 1961. okt. 22.

Ferenczi Noémi

A velencei Biennalén a magyar pavilonban résztvett munkájával.

/gobelinek/

Esti Hirlap 145 sz. 1958. jun. 22. 2 old.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

A müvész gobelinjeit emliti Németh Lajos cikke a felszabadulás utáni időszak időtálló müvészi alkotásai között.

Németh Lajos: Megjegyzések képzőművészetünk helyzetéről.
Uj Irás. Irodalmi és Kritikai Folyóirat. Bp. 1961. Október. I. évf. 8. sz. 739. l.

HDK

Ferenczy Noémi [gobelin-művész]

1931. decemberében más budapesti mesterekkel kiállított Debrecenben.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 200. l.

Ferenczi Noemi MDK

festőművésznő kiállit a Műcsarnokban.

/gobelinek/

Esti Hirlap 58 sz. 1958. márc 9. 2 old.

MDK

Ferenczy Noémi

Grand Prix-vel tüntették ki az 1937-évi parisi nemzetközi világkiállitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Ferenczy Noémi iparm. MDK

gobelinek

Jajczay J: Képzőművészeti szemle. Magyar Kultura
1933. máj. 5. 419-422. l.

MDK

Ferenczy Noémi gobelin müvész

A nemzet háláje. 25 müvész életjáradékot kap.
A Reggel, 1947. ápr. 14.

MDK

Ferenczy Nóémi

A Szetn István év alkalmából faliszönyeget tervezett Nyiregyházának.

Pesti Hirlap 1944.jan.5.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K

Ferenczy Károly leánya volt

Gentlon István: Ferenczy Béni.
Művészet, 1963. február - 7 lap

MDK

Ferenczy Noémi festőm.

Miklóssy Z: Művészprogram Zebegényben. Figyelő 1946.I.26.II.6.

MDK

Ferenczy Noémi ipm.

Dutka M: A m. iparm. első seregszemléje. Magy.Nemz.
1952. aug.12. 4.l.

MDK

Ferenczy Noémi festő

Magvető, gobelin

Nagy T: Az I. M. Képzőm.kiáll.portréképei.
Kis Ujság 1950. aug.25. 4.l.

MDK

Ferenczy Noémi gobelinművésznő

1913 óta a "Nagybányai Festők Társasága"cimen szervezetbe tömörülve él Nagybányan, ott maradt a roman uralom ala került városban, őrizve a mult szép hagyományait, szinvonalat.

Réti István: A harminc éves Nagybanya.

Magyar Művészet, 1926. 384.lap

MDK

Ferenczy Noémi

Leányfej. Gobelin. Repr.

Magyar Művészet, 1926. 383. lap

mdk.

Ferenczy Noemi

a gobelinszövés magyar mesterének állít emléket Csch Miklos Tanulmányaban.

Új könyvek margójára.
K. L. Csch Miklos: Ferenczy Noemi
Ország-Világ 1963 39: 11

15. l

Perenczy Noémi gobelinmüvész M.D.K.

Müve szerepel Oltványi Imre gyüjteményében, melyet 1936-ban szülővárosának Bajának adományozott.

Oltványi-emlékkiállitás Baján

Magyar Nemzet 1963. szeptember 10. 4.l.

mdk

Ferenczy Noémi

szönyegtervei a kiállításon N. Galéria

— dor XX Századi Magyar Művészet
Népművelés 1963 8. sz

33 L

mélk.

Ferenczy Noémi, Vajda Lajos Egry

Derkovits

művészetéről és Körner Éva „Magyar művészet
a két világháború között" c. művéről.

Dévényi Iván: Két korszak a XX. század magyar képző-
művészetéről

Jelenkor, 1963. 11. sz. 1104. l.

MDK

Ferenczy Noémi

Kut. 1927. 2. sz.

Ferenczy Noémi

Kossuth-díjat kapott

Szabad Nép, 1948. márc. 14.

Ferenczy Noémi

Szőlőművelő, gobelin

Nemz Parasztpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Ferencz Károly
Gobelin művész

A Szentendrei Ferencz Múzeumban
állandó kiállításon mutatják be
műveit.

Művészet, 1971. július - 10.lap

Ferenczy Noémi

A Szentendrén épülő Ferenczy Muzeum állandó kiállításán mutatják be műveit

(emlitve)

Művészet, 1971. jul. 1.

Ferenczy Noémi

A kis nándor c. szövött kárpitja Kolozsnáry Ernő győri tanár tulajdonában.

Salamon Nándor: Meglátogattuk a Kolozsnáry-gyűjteményt; Műgyűjtő, 1971. 2. sz. 36. l.

Ferenczy Noémi

Kárpittervei (Irtás, Őszi szőlő, Kis vándor) Kolozsvány Ernő győri tanár tulajdonában.

Galamon Nándor: Meglátogattuk a Kolozsvány-gyűjteményt; Műgyűjtő, 1971. 2. sz. 36. l.

Ferenczy Noémi

Tolnay Károly (Charles de Tolnay) róla írt könyvének bevezetőjéből szerepel egy idézet a szöveget kísérő bevezetőben.

Charles de Tolnay: Pieter Brueyel; Valóság, 1969. 11. sz. 27. l.

Ferenczy Noémi

a Budapesti Történeti Múzeum gobelin-
jével gyarapodott 1971. évben.

Magyar Nemzet, 1972. febr. 12.

Ferenczy Noémi
gobelin művész

Ferenczy Noémi nemes, a műfaj sajátos törvényeit érvényre jut-tató művészete heves folytatóra talalt.

P. Brestyánszky Ilona: Buzás Árpád és Sinó Ágosta. Művészet, 1971. augusztus – 44 lap

Ferenczy Moémi

mívei szerepeltek a

velencei biennálón

Magyar Manset 1971 január 31

11. old.

Ferenczy Noémi

Alvó nő, aquarell

Nemz Parasztpárt DÓZSA
Kiállítás katalógus 1945 jún

Ferenczy Noémi

Kék virágok, vízfestmény

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 jún

Ferenczy Noémi

Derkovits szintézist jelentő életmüvén tul nála és Dési Huber müvészetében fedezhető fel a forradalmak korának célkitüzéseit őrző konstruktiv harmónia öröksége.

Szabó Julia; Derkovits és a szocialista müvészet Kiállitás Székesfehérvárott; Képzőmüvészeti Almanach 2; Corvina 197o, 15.l.

Ferenczy Noémi

Tetőfedője mint munkásábrázolás a munka erejét és szépségét közvetiti.

Szabó Júlia; Deákovits és a szocialista művészet Kiállitás Székesfehérvárott; Képzőművészeti Almanach 2; Corvina 1970, 14.l.

Ferenczy Noémi

Az anya nála baltával járó napszámosnő.

Szabó Júlia; Derkovits és a szocialista művészet Kiállitás Székesfehérvárott; Képzőművészeti Almanach 2; Corvina 1970, 14.l.

M. D. K.

FERENCZY Noémi

1919-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334.l.

M.D.A.

FERENCZY Noémi

1918-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 333.l.

MDK

Ferenczy Noémi

Gobelin tervezet

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
13 l.

Ferenczy Noemi Anasztázia
képző művész
67 éves
(tüdőtágulás)
+1957. XII. 20
Kerepesi hőrtemető

Halotti főhörnyv

Ferenczy Noemi Anasztázia
képrőművész
67 éves
(tüdőtágulás)
+1957. XII. 20
Kerepesi-uti temető

Halotti főkönyv
22

Ferenczy Noemi
gobelinművész

M.D.K.

Ferenczy Béni testvére.

Dr. Genthon István: Ferenczy Béni. – 1040 lap
Élet és Tudomány, 1959. aug 9. – 33 szám

MDK

FERENCZY Noémi gobelin művészet

Az 1958-as velencei Biennalen szerepel

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 109. sz. 5. l.

(a.) Derkovits - kiállítás Velencében

MDK

Ferenczy Noémi, ip.művész
/szönyegszövö/

A magyar pavillon sikere jelentös.

Nagysikerü sajtóbemutató a velencei biennálé magyar pavillonjában. Népszava. 1958.jun.13.

MDK

Ferenczy Noémi

Könyves, vf.

KUT; N.Szal. 1938. okt.

MDK

Ferenczy Noémi

Piros mező, vf.

Tisztás, vf.

KUT; N.Szal. 1938. okt.

Ferenczy Noémi

Hétfői. Hírek 1958. jun. 16.

II. évf. 24. n.

NAGYMÉRETŰ GOBELINT *készített a közelmúltban elhúnyt Ferenczy Noéminek négy tanítványa. A húsz négyzetméteres gobelin faliképet, mielőtt átadnák a megrendelőnek, a várpalotai bányaszok és munkások művelődési otthonának — Budapesten is bemutatják szakértőknek és a nagyközönségnek.*

CIC (NY-

Ferenczy Noémi iparművész M.D.K.

1925 ben Bényivel együtt állít ki a Nemzeti Szalónban.

Genthon I.: Bényi Ferenczy. Acta Historiae Artium. 1959 VI. 199.

MDK

Ferenczy Noémi

Szüret

Uj magy. müvészet keresztmetszete. Tamás Gal.
45.kiáll. 1932. ápr-máj.

MDK

Ferenczy Noémi

falkárpit

Végvári: I. M. Képzőm. Kiáll. Magy. Nemz.
1950. szept. 9.

MDK

Ferenczy Noémi

Gobelin vázlat

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
13 l.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

M.D.K

Méltatás.

Gergely Sándor: A IV. Magyar Iparművészeti Kiállítás. – 16 l.
Művészet, 1960. augusztus.

MDK

Ferenczi Noémi

temetése 29-én d.u. a Kerepesi temetőben.

Esti Hirlap 303 sz. 1957. dec. 28 2 old.

FERENCZY NOÉMI, gobelinszövő-művész

Ferenczy Béni született 1890.jún.18-án Szentendrén, Ferenczy Károly festőművész fia. Ikertestvére Ferenczy Noémi gobelinszövő művész, bátyja Ferenczy Valér festőművész. 65.old. 1.jegyz

SOÓS GYULA: Ferenczy Béni érmei 65.old.
NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960
Akad.Kiadó. 1960. Bpest

Ferenczy Noemi
gobelin művész

A két világháború közti magyar
művészet, reálista áramlatának
képviselője

Láncz Sándor: Van-e modern realista . . .
Művészet, 1971. december - 6.oldal

Ferenczy Noémi

Ismertetés a Ferenczy-család kiállitásáról a Nemzeti Galéria rendezésében, a budavári palotában. /Supplement a la Gazette des Beaux-Arts: La Chronique des Arts, 1969.IV.14.1./

Bedő Rudolf: Az 1969-ben megjelent külföldi folyóirat szemléje. - Művtört.Ért. 1971.1.sz.67-79.1.

73.1.

Ferenczy Károly

Székesfehérvárott rendezett kiállitását emliti

K.Kovalovszky Márta: A székesfehárvári múzeum kiállitásai. - Müemlékvédelem, 1970.3.sz.172-173. l.

Ferenczy Noémi
gobelinművén

/1890-1957/
A nagybányai hagyományokból indult.

Magyar művtört. 10. 56.
Képzőmův. kiad. 1971.

Ferenczy Noémi
gobelinterverő

Múzsa, 1937

Repr.

Magyar műv. tört. 9. 22. k.
Képzőműv. kiad. 1971.

Ferenczy Noémi
iparművén

~ ről: Csek M: Ferenczy Noémi
Bp. 1963.

Magyar műv. tört. 10. Inod.
Képzőműv. kiad. 1971.

Ferenczy Noémi
sokeliumművén

1934-ben nerepelt a Velencei
Biennálén

Pataky: Farkas István 13.
Corvina 1970.

Feszeczky Noémi
gobelinművész

1934-ben részt vett a Nemzeti Szalonban a „18 magyar művész kiállítása"-n.

Pataki: Farkas István 13.
Corvina 1970.

Ferenczy Noémi
gobelinművén

~ tól: Tolnay Károly: F. N.
Bp. 1934.

Magyar műv. tört. 9. Irod.
Kiprőmű v. kiad. 1971.

Ferenczy Noémi
gobelinművén

/1890 - 1957/

Magyar műv. tört. 9. 23.
Képzőműv. kiad. 1971.

Ferenczy Noémi

a hussas években sarló-kalapács forradalmi jellel vetítette ki művén szubjektív szándékát, magatartását.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

1351

Ferenczy Noémi

126. sz. „Fahordónő", 1924-25, faliszőnyeg (1945-46-ban leszőve) 160x87cm

Bp. M. Sz. M. P. központi bizottsága Reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

304 P

Ferenczy Noémi

125. sz. „Porasztfej kaszával," 1926.
falíszőnyeg, Nagybánya, magángyűjtemény, reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

3048

Ferenczy Noémi

266. sz. „Felvonulós", 1950, falíszőnyeg, 210 x 155 cm. Műcelődésügyi Minisztérium, reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

Ferenczy Noémi

XXV. sz. „Két munkás", 1945, falíszőnyeg, 210 x 155 cm. Művelődésügyi miniszterium, színes reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

Ferenczy Noémi

Szerepelt a szlovákiai kiállításon.

Perneczky Géza: A Gresham és köre; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969; 22. l.

Ferenczy Noémi

Bernáth szóban és írásban 1945 utóm kifejtett konzervativizmusa Menkeshetett az ő művészi meggyőződésével.

Derneczky Géza: A Gresham és köre; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969; 20.l.

FERENCZY NOÉMI M.D.K.

Darvas Simon:

A nagybányaiak.

/Illusztrációkkal/

A közelmultban történt. Egy idegen érkezett Nagybányára és végig látogatta az immár világhiressé vált magyar festőkolóniát. Borus idő volt épen és ez idegen a képek szemlélése közben az egyik müteremben megjegyezte, hogy nagyon szépek a nagybányai képek, de nem érti, hogy a festők "miért hamisitják rá képeikre a nápolyi kék eget". Nem hitte el, hogy másutt a világon is lehet még olyan kék az ég, mint Nápolyban. Csak másnap, amikor kristálytisztán és derüsen pompázott elő a nagybányai ég, ment vissza a müterembe és kért bocsánatot, hogy meggyanusitotta a nagybányaiakat a nápolyi ég kékségének plagizálásával. Kevés helyütt találkoztak még természet és müvész annyira egymásnak rendeltetvén, mint épen Nagybányán. Közel harminc éve, hogy Réti István és Thorma János invitálására Hollósy Simon akkor már neves müncheni iskoláját áthelyezte Nagybányára és vele jöttek Ferenczy Károly, Iványi-Grünwald Béla, Glatz Oszkár és mások, az igazi müvészet uj honfoglalói. Nagybánya azóta kiindulása lett a modern magyar festőgenerációnak.

A nagybányai festőkolóniát az uj impérium sem bolygatta, sőt dicséretes megértéssel és elismeréssel támogatta s csak e nyáron is több, mint negyven román festő és szobrász kereste fel a mesteriskolát, ahol Thorma János és a Budapestről vendégségbe jött Réti

Darvas Simon: A nagybányaiak. - 2 -

István mesterek vezetése mellett több mint három hónapon át tanultak.

A törzs nagybányaiakról kell először említést tenni. A mesteren, Thorma Jánoson kivül itt élnek évek óta: Börtsök Samu, Krizsán János, Mikola András, Ziffer Sándor. És a művészlelkü Ferenczy család: Ferenczy Béni, Noémi és Valér, mindannyian elismert nevek és elismert művészek. Börtsök, Mikola és Krizsán a nagybányai iránynak, az impresszionista naturalizmusnak méltó reprezentánsai. Ziffer Sándor teljesen uj utakon halad, a legtöbb harc, vita, támadás és lelkesedés az ő művei körül van. Törzsökös nagybányai még Rácz Péter és ide tartozott a háborubán korán elhunyt és nagytehetségü Racskó István. A fiatalabb generáció tagjai közül itt élnek és dolgoznak Boldizsár, Egly Sári, Ferenczy Valérné, Göllner, Szolnay és Korda Vince.

Panoráma. Bécs. 1922.okt.29. 42.sz. 27-28.p.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Társadalmi Szemle

1971 JUL

1021

Ferenczy Noémi:
Pásztorleány báránnyal

Ferenczy Noémi

ntjából jelentéktelen epizód a nagy-
omi fúrás: nem hozott számottevő
dményt, nem okozott különösebb ká-
at sem. A társadalom reagálását fi-
lő író számára azonban éppen „szak-
" jelentéktelensége, epizodikus volta
i érdekessé ezt az eseményt: az a
rs és készséges alkalmazkodás,
ellyel az olaj deus ex machináját fo-
ta a volt zsellérek, napszámosok
l lakott falu — ahol sokan még ma
eményekednek, hogy lesz még egyszer
Nagybajomban —, a fejlődés, a
ádás iránti vágy és fogékonyság olyan
it juttatta kifejezésre, amelyek a
nészeti kincsnél is értékesebb embe-
rtékekről tanúskodnak. S ezeknek az
giáknak a forrásait és „korszerű
lozóit" feltárni, többek között, az
legfontosabb feladata. A zalai olaj-
ő hajdani feltárásának történetét, a
üzemeltetési problémákat, a tápéi,
ői fúrásokat, az 1968-as nagy al-
égést s annak eloltását leírva is e
latot tartja szeme előtt Mocsár Gá-

dát teszi ki, s
megismerésére V
ja az olvasót. A v
ságban, az erdei
kat folytató emb
ban fejeződik ki.
vében többnyire panaszkodnak a mun-
kájukról, életükről való emberek: fa-
vágók, erdőkerülők, erdőmérnökök egy-
aránt. Az idősebbek a hajdani életmód
folytathatatlanságát sajnálják — nem
mintha aranyéletnek tartanák azt, de
csak annak a mértékeivel tudnak gon-
dolkozni. A fiataloknak a rideg, kul-
turálatlan munkakörülmények okozzák
a fő problémát. A különböző kérdőíve-
ken található vélemények, jól csoportosí-
tott statisztikai adatok s az erdei élet
körülményeinek rendkívül érzékletes,
hangulatos leírásai tökéletesen alátá-
masztják azt a végkövetkeztetést, ame-
lyet az író, rendkívül tömören és egy-
értelműen, így foglal össze egyhelyütt:
„...utóbbi évtizedeink mindenféle anya-
gi igény gyors növelői, a könnyeb élet
utáni vágy állandó szítói voltak úgyszól-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM 12

Ferenczy Noémi

1021

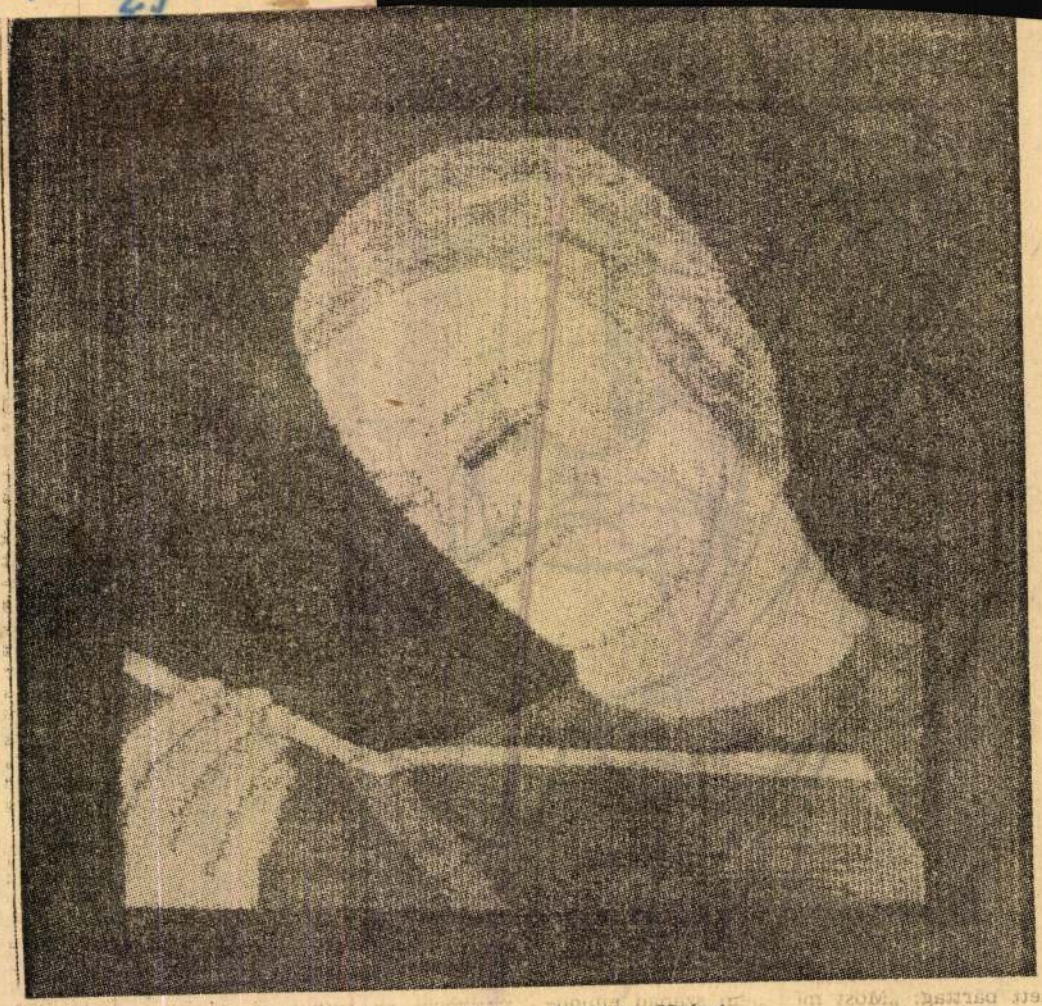

Öt éve halt meg Ferenczy Noémi
A művész gobelinje: Olvasó nő

1021

Rőzsehordó, 1924/25.

ELLENTMONDÁSOKRÓL, HARMONIKUSAN

Ferenczy Noémi (1890–1957)

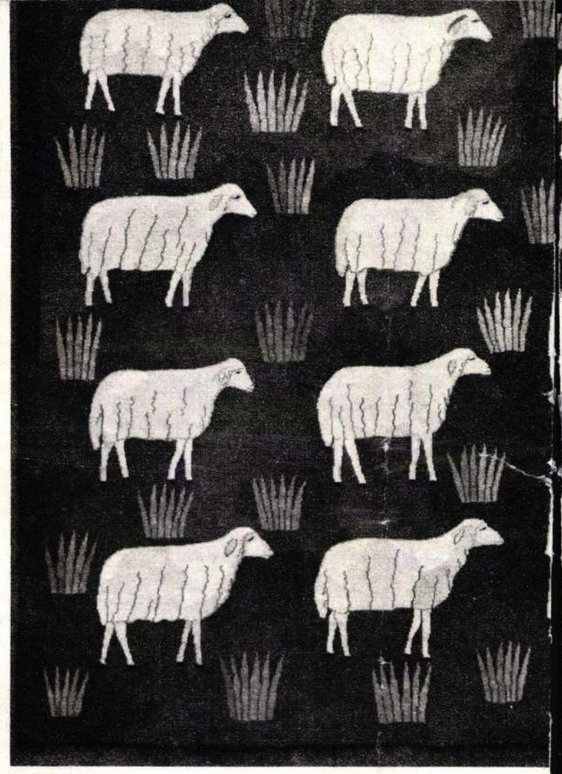

Pásztor bárányokkal, 1931.

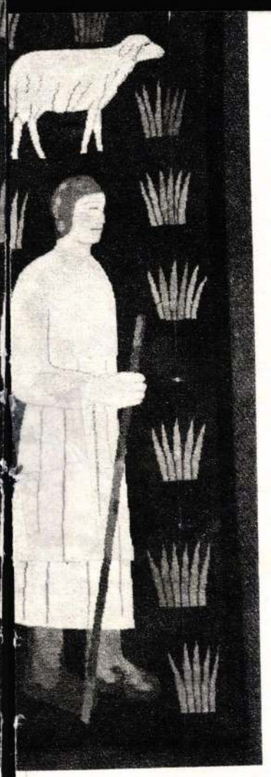

Teremtés, 1913.

Fráziként hat azt mondani valakiről, hogy ellentmondásos művész. Hiszen ellentmondásos korunkban ellentmondásoktól szenvedünk magunk is. Kiben ne vennénk — vagy ne vehetnénk — észre ugyanazt?

Ferenczy Noémi esetében — vállalva a semmitmondás kockázatát — mégis le kell szögeznünk, hogy művészete tele van ellentmondásokkal. Kezdjük talán a leglátványosabbal, a pszichikaival, amely persze csak a szellemi magatartást villantja fel. Ferenczy Béninek, a század talán legnagyobb magyar szobrászának ikertestvére, Ferenczy Károlynak, a modern magyar festészet egyik elindítójának leánya volt. Familiáris környezetet teremtő művészcsalád tagjaként nőtt föl, ő maga azonban a ridegségig kemény emberré vált. Nem létesített soha maga köré családi közösséget. De ez még csak kezdete az ellentmondások egymásba fonódó láncolatának. Mert ez a kemény ember művészetében nagyon is lírai alaphangot szólaltatott meg. A szó legnemesebb értelmében vett idill művésze volt, műveiben az emberi melegség játszotta a főszerepet. Hát persze, hiszen Nagybányáról (a nagybányai festőiskola neveltje), a szép tájak, a bensőséges emberi kapcsolatok világából érkezett — mondhatjuk magyarázatképpen. Csakhogy Ferenczy Noémi soha nem maradt meg a szép tájak és a bensőséges emberi kapcsolatok ábrázolásánál, ami oly felemelővé teszi a nagybányai impresszionizmus második nemzedékének — például Szőnyi Istvánnak az ő művészetével egyszerre kibontakozó — piktúráját.

Ferenczy Noémi tudatos és harcos művész volt, kevesellte a szépség őrzésének abban a korban politikai állásfoglalással felérő programját. 1919-ben egyik szervezője annak a művésztelepnek, amelynek művészi hitvallását a társadalmi elkötelezettségű Nyolcak és aktivisták együtt hirdették meg. Nemcsak műveiben politizált: 1929-ben tagja lett a német kommunista pártnak. De, hogy újabb ellentmondást említsek, ez a tömegek oldalán álló, ez a közösség nevében szólásra emelkedő művész gobelineket készített, egy olyan műfajban alkotott maradandót, amelyet nevezhetünk pusztán kézműves technikának, de drága előállítása és funkciója alapján reprezentatív műfajnak is. A gobelin a kevesek számára fenntartott különtermek és a keveseknek megadatott magángyűjtemények művészete volt.

A legnagyobb — s ezek után meglepő — ellentmondás mégis az, hogy Ferenczy Noémi műveiben nyoma sincsen ellentmondásoknak. A század festészete — hogy a gobelinhez legközelebb álló műfajt említsem — igazán nem szűkölködik a feszültségek, a dinamika és a harc ábrázolásában. Elegendő az expresszionizmust felemlítenünk, amely szétrombolta a formákat, és nem riadt vissza a vizionálástól sem, hogy érzékeltethesse a nyugodt felszín alatt lejátszódó heves folyamatokat. Tudjuk, hogy emigrációja idején, a húszas években Ferenczy Noémi gyakran fordult meg Németországban, az expresszionizmus hazájában. De őt nem az expresszionizmus igézte meg. Művészete egyáltalán nem kötődik semmiféle izmushoz. Legfeljebb azt a fajta dekorativitást mondhatjuk huszadik századi vonásának, amelyet a szecessziós gobelinektől lesett el, és amelyet a szintetikus kubizmus módszerét felhasználva érvényesített a valóság optikai képét hiven rögzítő műveiben.

Akkor tehát a tartalommal kapcsolódik korunkhoz, korához? Igen. Tudjuk, szorgalmasan tanulmányozta a régi emlékeket. Ez a kutatómunka segítette an-

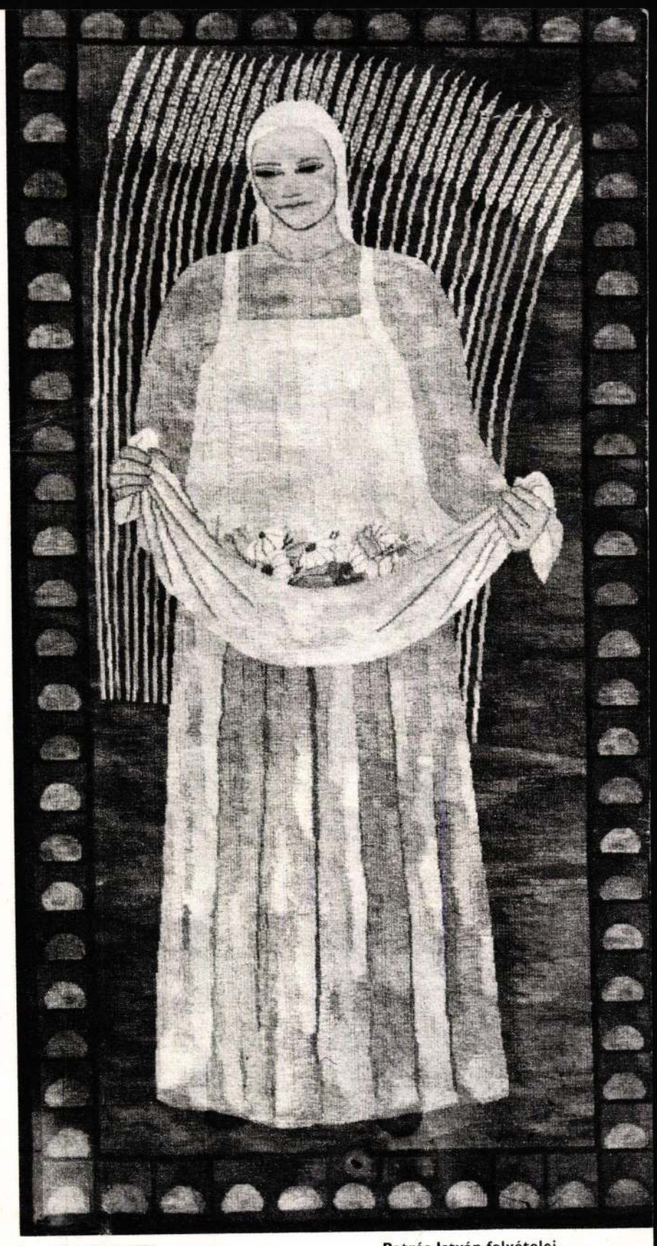

Szent Erzsébet, 1938.

Petrás István felvételei

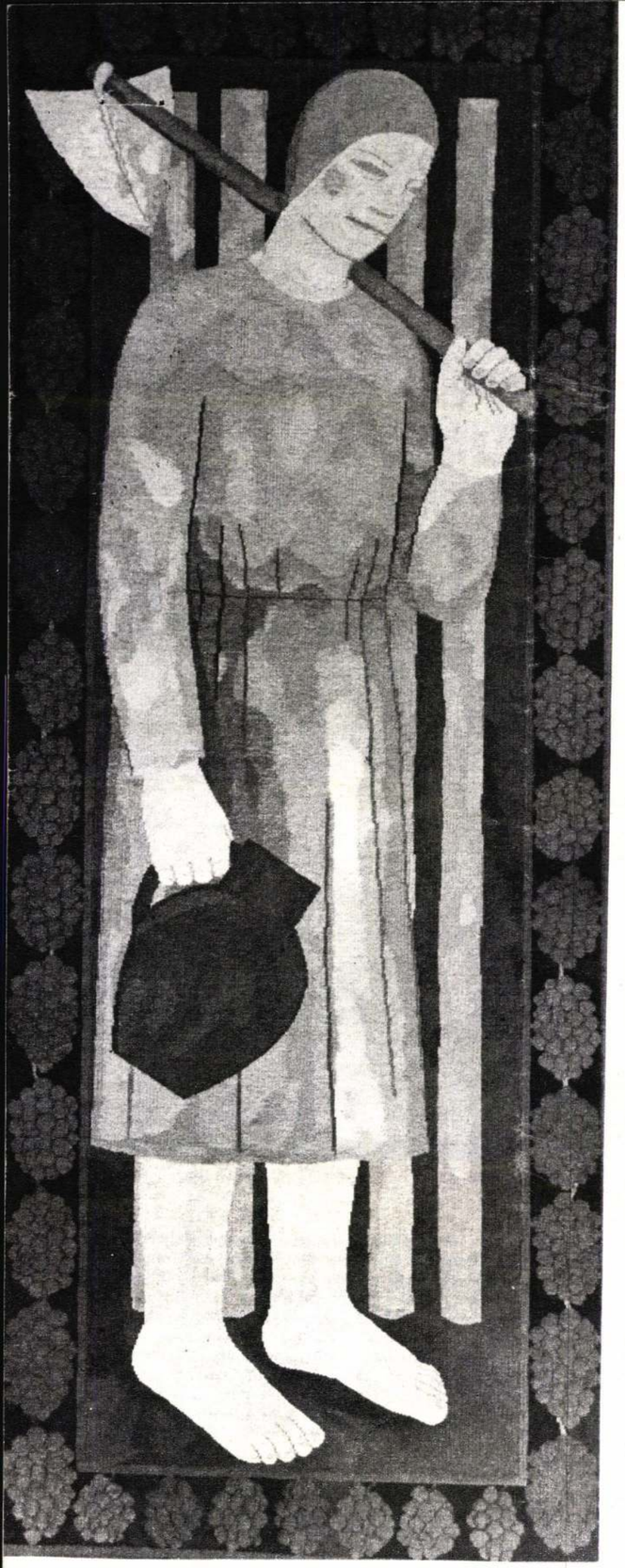

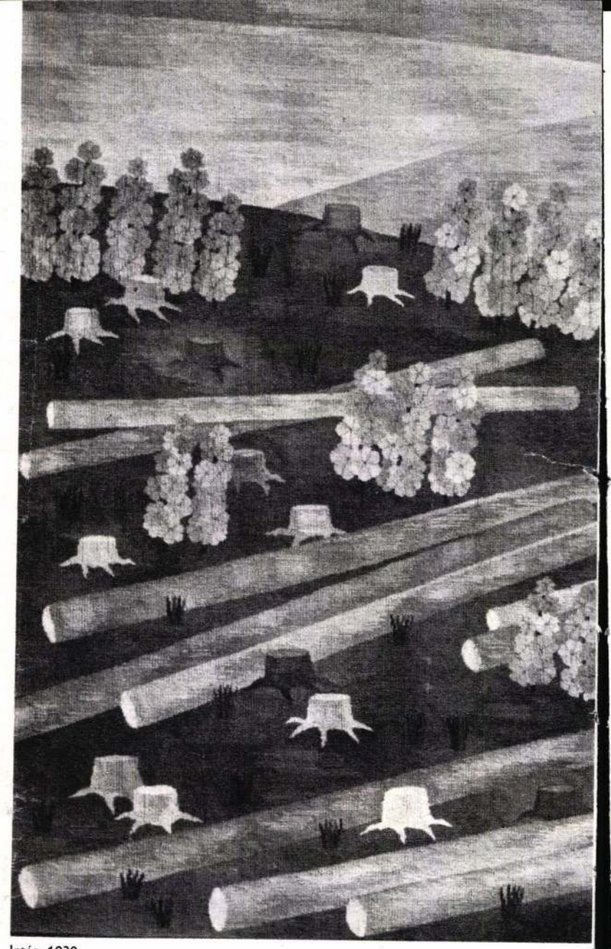

Irtás, 1939.

Piros korsós szőlőmunkásnő, 1929/30.

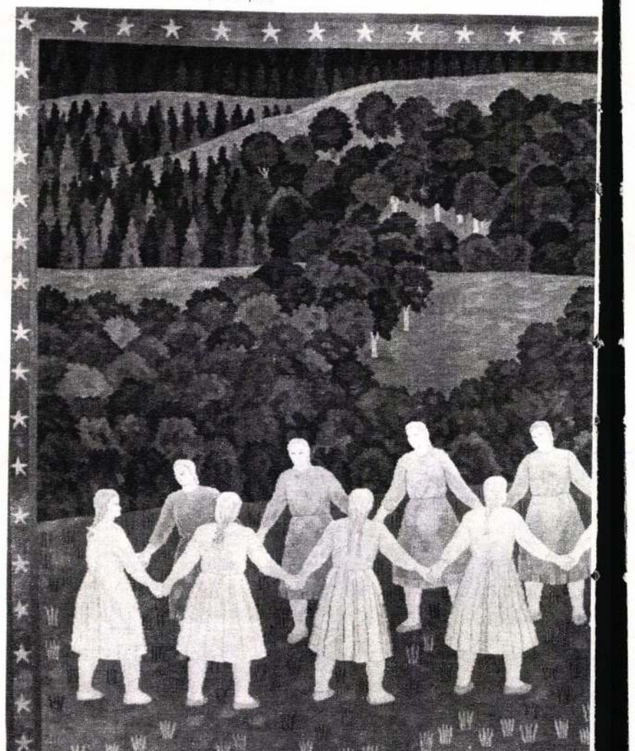

gult kartonkötésben Tolsztoj Nem tudok hallgatni *című röpiratát. El is loptam még aznap. Magyarázatul, de nem mentségül azt hoztam fel, hogy a cím alatt ott állt zárójelben, hogy* Az oroszországi kivégzésekről, *és ez felgyújtotta az akkori divat szerinti klottgatyás és mezítlábas gyermeki fantáziámat: másrészt, ez volt az összes között a legvékonyabb könyv, és így viszonylag könnyen kirángathattam a résnyire kifeszített ajtón.*"

A lopás után egy ideig félve sompolygott el az antikvárium mellett, de aztán bátorságot vett egy elrongyolt Robinson törvényes megvásárlására („egy fagylalt áráért"), végül odakapott állandó olvasónak.

Azok a könyvek, amikbe ott belemélyedhetett, elszakították nemzedékétől, s bölcs aggastyánná avatták, aki *még* emlékszik a Velocipédezés iskolájára, sőt abból tanult meg szakszerűen kerékpározni, valamint járatos a bőrgyógyászatban, a kotorékebek tenyésztésében és számtalan más ismeretág titkaiban.

Fölösleges ismeretek nagyonis szükségesek az írói mesterséghez. Prózaírónak különösen tudnia kell, hogy az emberiség olyanforma *kevercse* érvényes és idejétmúlt, remek és vacak egyedeknek, mint Rácz úr egykori ódondászata.

Pesti látványosságok

Az író szemmelláthatóan büszke arra, hogy milyen tapasztalt „öreg". Harmincéves korában fölényesen oktatta az akkori húszéveseket: ti nem is láttatok olyanokat mint én kiskamasz koromban. A ti gyerekkorotokban már nem működtek Pesten mutatványosok, tányérozó csodabogarak. S nem jártak elefántok az utcán.

Csakugyan van ilyen határvonal. A sorompó éppen őmögötte csukódott le, így még együtt lehet a régi Pest csodavilágában mindazokkal a kóklerekkel, csepűrágókkal, akiket két évszázada oly sok író megörökített, Gaál Györgytől és Nagy Ignáctól Karinthyig, Szép Ernőig. És Császár Istvánig.

Tagranoffról, a majomemberről írt emlékezését így kezdi:

„*Én a »Magyarok bejövetele és kimenetele« című városligeti huncutságot, vagy a »Fejétől a farkáig tíz méter, a farkától a fejéig szintén tíz méter, tehát összesen húszméteres óriáskígyó«-t csupán hallomásból ismerem, de Tagranoffot még saját szememmel láttam zsenge gyermekkoromban, jó húsz évvel ezelőtt, a kőkorszakban . . .*"

Ezzel az unikummal a terézvárosi búcsúban lehetett találkozni. A tudatlanoknak, vagyis a nála fiatalabbaknak azt is megmagyarázta, hogy miből állt a búcsú. („Tessék megnézni a lexikonban, vagy megkérdezni a hozzám hasonló ásatag harmincéveseket től.")

„*Először is kellett hozzá néhány törökméz-, vattacukor-, similabda-, keleticsemege-, fakanál- és mézeskalácsárus. Továbbá legalább egy zsákbamacskaárus. (»Tönkretettek! Most nyerték el tőlem az ötvenforintos arany töltőtollat! Csak ötven fillér a zsákbamacska!! Minden húzás nyer!«)*"

Vajon a jövő írója ugyanilyen nosztalgikusan fog-e megemlékezni a borítékos sorsjegyről? — jut eszembe közben.

Mindezek csupán árusok voltak, akik a vásárlónak kezébe nyomtak valami silány holmit a pénzéért, dédelgetett újszülött forintjáért.

A mutatványos bódé viszont a tiszta művészet hajléka volt. Leírása történelmi hitelű. Ezt még mindig sokan tanúsíthatják, bár Császár István emlékeinek megírása óta jócskán megfogyatkoztak a szemtanúk. Viszont felnőtt az új, Tagranoffról mit sem tudó évjárat.

„*A mutatványosbódé nagyobb szoba méretű ponyvasátor volt, a bejáratnál deszkaemelvénnyel, amire minden előadás előtt leült a trombitásból, dobosból és harmonikásból álló zenekar (a harmonikásra most is jól emlékszem — nőiesen kifestett arcú fiatalember volt, nagy szempillájú, merev babaszemekkel — és arra is, hogy a dobos vagy a trombitás egy öreg nő volt), majd hamarosan megjelent a kikiáltó, és bemutatta »Világvárosi műsorunk attrakcióit!« Jolánkát, a kígyótestű nőt, Miss Arizónát, a kéz és láb nélküli fenomént, Jack Hilltont és bájos partnerét, Diabolit, a fekete mágust, Káposztás Zsuzskát . . .*"
(Káposztás Zsuzska nőimitátor volt.)

A bejelentett attrakciók egyenként kivonultak a sátor előtti emelvényre. Bele lehetett bámulni az arcukba. De a hatodik (a kikiáltóval együtt hetedik) csak odabent volt megpillantható a maga valójában. Az akkori Császár István hiteles vallomása bizonyítja, hogy ezt milyen zseniális dramaturgiával rendezték meg a búcsú mutatványosai.

„*— Hölgyeim és uraim! Most bemutatom önöknek minden idők legnagyobb szenzációját! — recsegte a kikiáltó. És elővezettek egy kendővel letakart fejű alakot.*

— Az egész világon csak nálunk látható!! Tagranoff, a majomember!!"

Az író e mondat után legalább tíz másodperc szünet tartását kéri az olvasótól, ami nem jogtalan kívánság, hiszen itt minden szó érdemes a mérlegelő átgondolásra. Hogy a világon csak itt. Hogy éppen Tagranoff két f-fel, mint a derék Sztrogoff Mihály.

Ami díszítő motívumnak látszik, az is tökéletesen funkcionális: a bámészkodók elkábítására és beterelésére szolgál. Akárcsak a vágóhídi szalag, hogy más asszociációt mellőzzek itt.

„*— Igen, hölgyeim és uraim! Ez Tagranoff, a majomember!! A szibériai őserdőben találta egy büntetőexpedíció!! A természet csodája!! Emberi test és majomfej!!*"

A szöveg tökélyéhez méltó a mozdulatok dramaturgiája.

„*A kikiáltó hirtelen leszorította a kendőt Tagranoff fején. A létezés rejtélye domborodott a kendő alatt.*

A hatást már nem lehetett fokozni, és a társulat bevonult, én pedig kint maradtam és vártam, évekig csak vártam azt a pillanatot, amikor annyi pénzem lesz, hogy utánuk mehessek."

A prepubertás lélektana a megmondhatója, hogy egy ilyen blöff duma hogy tarthat valakit várakozó feszültségben évekig. Ha csak megvárja odakint egy „előadás" végét, a kitódulók arcáról leolvashatja a valót. Meg se kellett volna kérdeznie: milyen volt, hogy tetszett Tagranoff.

Teltek az évek, a rejtély megmaradt rejtélynek.

Ha meggondoljuk, a mutatványosoknak sem mehetett valami jól. Gondolom, egyre nehezebb volt meghosszabbíttatni a működési engedélyüket, s kikerülni, hogy adminisztratív eszközökkel szorítsák rá őket a részvételre az újjáépítésben. Ki tudja, talán utolsó föllépése volt a majomembernek az, amit Császár István végre a sátorponyván belül tekinthetett meg. A kikiáltó lerántotta a kendőt a természet csodájának fejéről.

„*Felgyorsult a szívverésem, a végsőkig feszítettem az akaratomat, hogy elég erős legyek a rám váró látványhoz.*

Egy középkorú, homokszín arcú férfi állt a színpadon, vasalatlan öltönyben. A nyelvét a fogsora elé tolta, és zárva tartotta a száját, mint ahogy a gyerekek csinálják, amikor ijesztgetni akarják egymást. Begörbítette ujjait, és a fejéhez kapkodott úgy, hogy összekócolódott a haja.

— Fel kell hívnom a figyelmüket, hölgyeim és uraim, hogy Tagranoff rendkívüli módon ingerlékeny, és ilyenkor nincs biztonságban a környezete!! — ordította fülsértően a kikiáltó, és a kendővel csapkodni kezdett a homokszín hajú férfi felé. A férfi még jobban előretolta a nyelvét, forgatta a szemeit, fojtottan nyögött, és után csapkodott a karjaival. A kikiáltó hátrált, majd hirtelen a férfi fejére dobta a kendőt, és ezt recsegte:

— Uraim és hölgyeim, Tagranoff dührohama miatt az előadást, sajnos, be kell fejeznünk!!"

A többi nézőnek ez csak átverés volt. Őt megrabolták a szerencsétlen, éhenkórász mutatványosok. De amit elraboltak tőle, semmivé vált. Nem volt mit tenni.

„*Egy ideig még ülve maradtam, de látva, hogy mindenki elmegy, én is kimentem, miközben a bódé szutykos ponyvájának unalma és világfájdalma a lelkembe költözött.*"

Akármelyik gyerekkori emlékét nézzük Császár Istvánnak, mindegyikben ott van az oknyomozás szándéka. Mért lettem olyan, amilyen vagyok? Miféle lökések, ütközések gurítottak idáig a nagy biliárdasztalon? — Ilyen kérdésekre keresi a választ a „kőkorszakban".

Egyetlen harmonikus emléke negyvenötből vagy negyvenhatból szintén valami mutatványos produkcióval lehetett kapcsolatos. Talán ki is lehetne még nyomozni, mi volt a reális alapja a magával ragadó valószínűtlen látványnak:

„*. . . a még elég romos Körúton két elefánt lépkedett az Oktogon tér felé. Apró, barna emberke ült az első elefánt fején, és egy bottal ütögetve irányította. Abban az évben először voltam kabát nélkül az utcán.*

Elefántok a Körúton, nekem ez jelentette a háború végleges végét, amikor többé nem kellett félni a repülőzúgástól, hogy hátha mégis robbanni fognak utána a bombák. Beálltam az elefántokat követő gyerektömegbe, és mentem velük. Nem érdekelt, hogy hazatérek-e valamikor. Az Oktogon térnél befordultunk a Városliget felé, és csak mentünk. Talán soha nem voltam olyan boldog."

Ám ez az elefánt-idill csak kulissza. Mögötte ott robban és repeszt, amiről Császár István nem írt eddig. Lehet, hogy nem is akar írni?

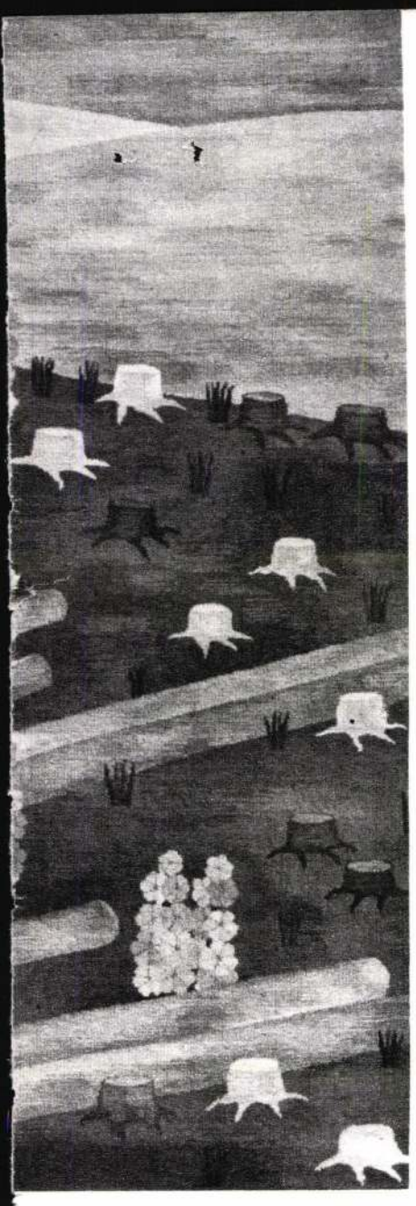

Béke, 1952/54.

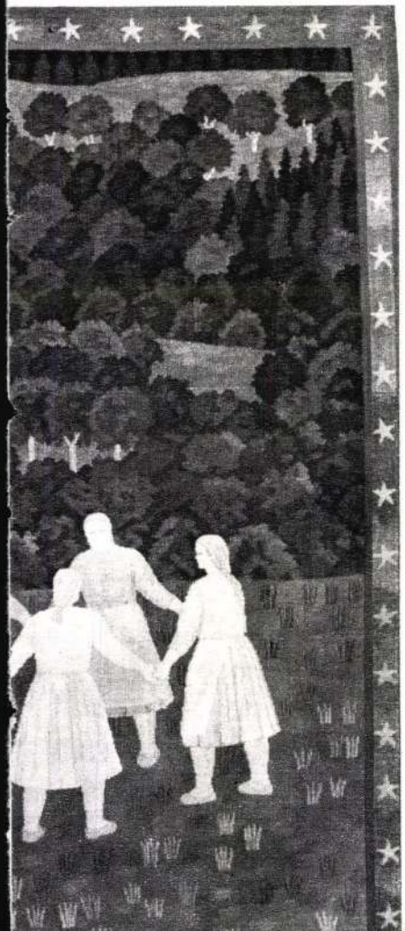

nak felismerésében: a gobelint nem lehet huszadik századivá újítani, legfeljebb a század ízléséhez igazítani — például a színkezeléssel és a tömör formaképzéssel. Ehhez a felismeréshez szorosan kötődik egy másik: a század emberének sorsát kell megszőnie. Így lesz művészetének szinte kizárólagos főszereplője a dolgozó, a tevékenykedő ember: egyszer a gereblyéző, máskor az építő, megint máskor a szövőnő. Persze, nemcsak a téma vall állásfoglalásáról, hanem az a pátosz is, amellyel a munkás embert megörökíti. Félreérthetetlenül azt szuggerálva a nézőnek: benne látja a század hősét. A *Rőzsehordó* például, amelyet 1924-ben tervezett, majd a felszabadulás után szőtt meg, nem olyasfajta életkép, amilyent Munkácsy alkotott. Ez a mű nem az érzékeny szívet kívánja megindítani, nem a nehéz életben rejlő szépség felmutatásával kíván hatni. Ferenczy Noémi összefogott előadásmódjától idegen a részletező és látszatmegoldást nyújtó romantika. A figura szimbólum, amelyet egy másik szimbólum, a bordűrön végigfutó jelképrendszer, a sarlókalapácsok sora értelmez.

A szimbólumból, az összefogott előadásmódból nem az következik, hogy a részletek feleslegesek vagy elhanyagolhatók. Éppen ellenkezőleg.

A hagyományos gyakorlattól eltérően, Ferenczy Noémi maga szőtte meg gobelinjeit. Igyekezett a régi mesterek technikáját, a szakma minden fortélyát elsajátítani. És e munka során tovább dolgozottt a már vázlatban is késznek látszó műveken. Itt akár pontot is tehetnénk az arcképvázlat végére. Gyanítom azonban: ennek a gesztusnak — a maga által végzett szövésnek — mélyebb indítéka, erkölcsi-világnézeti motívuma is van. Azzal, hogy maga volt terveinek kivitelezője, azt az osztálytársadalomban kialakult gyakorlatot utasította el, hogy a társadalom egy szűk rétegének élvezetét ezrek vaksággal fenyegető tevékenysége tegye lehetővé.

Vadas József

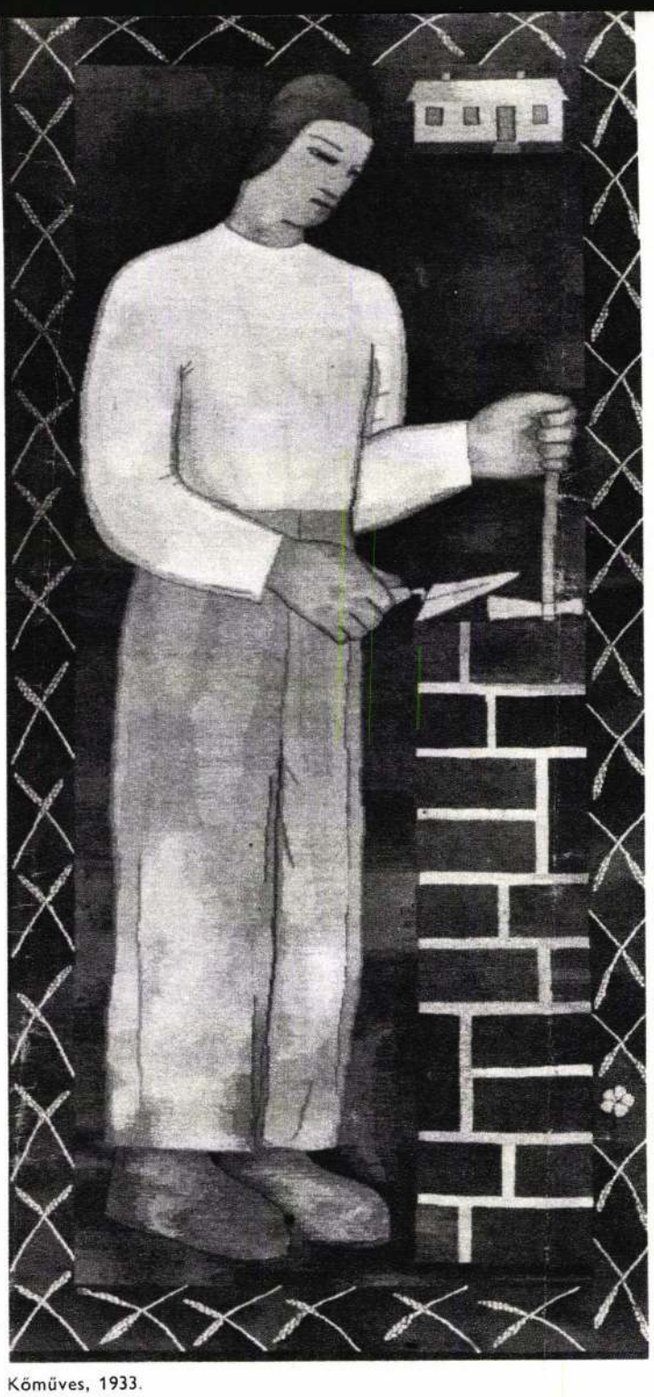

Kőműves, 1933.

Házépítő, 1933.

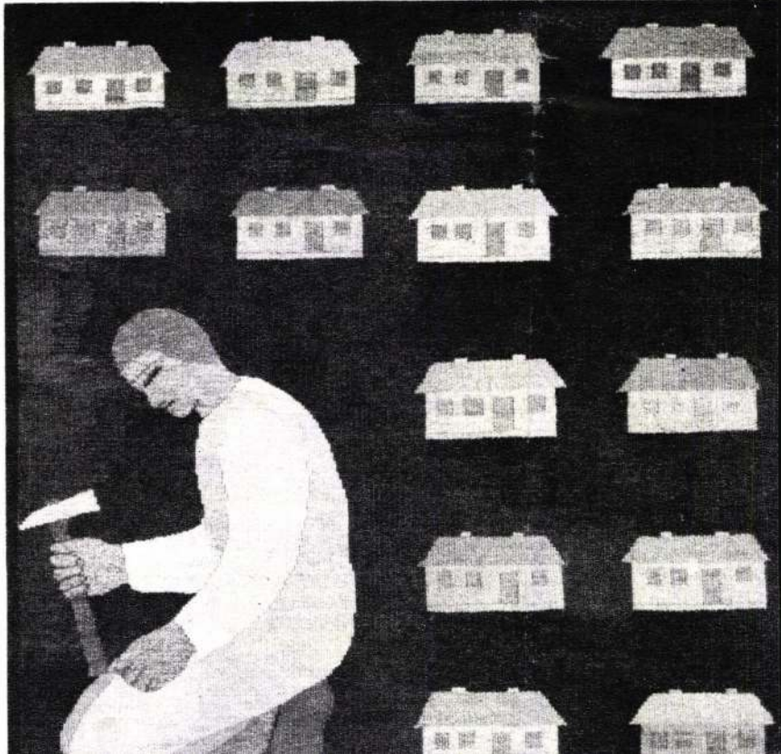

századi falikárpitok kiállítása az Iparművészeti Múzeumban

Megnyílt a XX. századi magyar falikárpitok kiállítása az Iparművészeti Múzeumban. Az itt látható alkotások a múzeum anyagából valók és csak szemelvényszerűen érzékeltetik e művészeti ág útját. A kiállítás legkorábbi darabjai: *Rippl-Rónai József* harsány színezésű „Piros ruhás nő" című hímzése és *Vaszary János* sajátos, erősen kontúros „*Fiatal házasok*", a „*Juhász*" és a „*Vásár*" című — szinte egy időben készült — gobelinjei. Utóbbiakat *Vaszary* nem sokkal a „Szolgalegény" közismert olajképe után készítette hasonló felfogásban, bár igyekezett a gobelin törvényszerűségei alapján kifejezni mondanivalóját. A Szolgalegényhez hasonlóan ezekre is a kevésalakos ábrázolás jellemző. Művészetében ebben az időben a típusábrázolás erőteljessége mellett fontos helyet kap az állatábrázolás is, mint erre több gobelinjének tárgya és címe is utal (Vásár, Juhász stb.). *Körösfői Kriesch Aladár* „*Cassandra*" (1908) és „*Kopjafák*" című gobelinje a szecesszió erős hatásáról tanúskodik.

A nagybányaiakat *Iványi Grünwald Béla* képviseli a *Szürettel*. A kiállítás legkvalitásosabb darabjai a *Ferenczy Noémi* korai korszakából való „*Teremtés*" és „*Menekülés Egyiptomba*" címen ismert gobelinek. A Teremtés — bár lényegében *Ferenczy Noémi* első alkotása — már teljes nagyságában tükrözi a művész tehetségét, a gobelinművészete újrateremtő erejét. A bordúr virágkoszorújának rendezetten zsúfolt füzérei és a kilenc mezőre osztott, kitűnően szerkesztett, gazdag kompozíció a régi francia—flamand virágszőnyegek hangulatát idézi. A játékos naivsággal, de már a gobelin anyagszerűségének megfelelően formált alakok állatok és a trópikus növényzet buja vegetációja szerves egységet alkot és híven tolmácsolja a művész természetszeretetét. A *Menekülés Egyiptomba* ugyan úgy, mint a *Teremtés*, de korativitásával, a színek és a formák harmóniájával és a szerkesztés fegyelmezettségével a gobelinszerűség jegyében fogant. A Ferenczy-tanítványok között *Prepelicza Katalin* és *Pintér Éva* két-két gobelinnel is szerepel. Különösen *Prepelicza Katalin Burgonyaszedőkje* tűnik ki, bár még *Ferenczy Noémire* emlékeztető, de már sajátos hangra is utaló felfogásával, színhatásával. *Solti Gizi Szüretjén* viszont az egyhangúság, a színbeli fáradtság uralkodik el. *Redő Ferenc* nagyméretű *Munka*-kompozícióját a harsány színezés és a formai oldottság jellemzi. — Kár, hogy a kiállításon nem találkozhatunk *Domanovszky Endre* és *Hincz Gyula* gobelinjeivel. Úgy érezzük, hogy nélkülük nem teljes az itt felvonuló gobelinművészek sora.

—na

1963 JUL 18.
ESTI HIRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

barátsági nag

A Magyar Televízió i

Moszkva, július 18.

A tegnapi *Irkutszk* környéki látogatások után, *Kádár János* vezette párt- és kormányküldöttségünk ma reggel, három IL—14 mintájú repülőgépen *Bratszkba* utazott. Delegációnk, amelyet útjára elkísért *Leonyid Jefremov*, az SZKP Központi Bizottsága elnökségének póttagja és több más személyiség, Bratszkban *nagygyűlésen találkozik a világ legnagyobb vízierőművének építőivel*, majd este indul visz-

---

Heves vitá

A legfontosabb képviselői r kereskedelem

Bonn, július 18.

Dobsa János jelenti:

Fontos gazdaságpolitikai tárgyalások folynak ma Bonnban:

a 20 legfontosabb nyugatnémet iparvállalat képviselői konferenciára ülnek össze Adenauer kancellárnál, hogy megvitassák a szocialista országokkal való kereskedelem kérdéseit.

Részt vesz az értekezleten *Schröder* külügyminiszter, *Erhard* gazdaságügyi miniszter és *Dahlgrün* pénzügyminiszter is. A konferencia elsősorban a gazdasági élet vezetőinek a sürgetésére jött létre. *A nyugatnémet nagyipar és elsősorban az acélipar több vezető képviselője ugyanis már régóta sürgeti a szocialista országokkal való kereskedés fejlesztését, különös tekintettel arra, hogy az acéliparban az utóbbi időben a pangás jelei mutatkoznak.* „A nagy kohóvállalatok kereskedelmi utazói gyakran térnek vissza megrendelésgyűjtő körútjukról üres kézzel" — írta legutóbb a Spiegel.

Az acélipar ez év februárja és áprilisa között 14 százalékkal kevesebb megrendelést kapott, mint az elő-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Ferenczy 1964 JUL
Könyvterjesztő Tájékoztató
Noémi
1021

...LTÓK — NYA...

Ferenczy Noémi gobelinje. Cseh Miklós: Ferenczy Noémi című kötetéből. Képzőművészeti.

Babits Mi
Babits Mi
Benjámin 17,—
Berzsenyi [illegible] válogatott művei 33,—
Csanádi János: Új törvény 12,50
Darázs Endre: Portré ezüst keretben 8,60
Devecseri Gábor: Odüsszeusz szerelmei 21,—
Enekelj aranymadár (népkölt. gyűjtemény) 30,—
Fodor József: Az emberség útja 18,50
Garai Gábor: Mediterrán ősz 13,—
Gábor Andor: Tarka rímek 38,—
Gellért Oszkár: Utószüret 14,—
Gereblyés László: Még tovább 24,50
Gyárfás Endre: Partközelben 4,50
Györe Imre: Utazás 8,40
Hárs Ernő: Csillagóra 12,—
Hegedűs Géza: Idegen mezőkön (Műfordítások) 19,—
Hidas Antal: Megtalálnak 37,—
Illyés Gyula: Nyitott ajtó (Műfordítások) 43,—
Jankovich Ferenc: Tavaszidéző 15,—
Jékely Zoltán: Keresztút 33,—
József Attila összes versei 45,—
Kalász Márton: Rapszódiáink évada 12,50
Kardos László: Ezer álarc mögül (Műfordítások) 31,—
Kassák Lajos: Vagyonom, fegyvertáram 25,50
Kis Ferenc: Ami megőriz 8,60
Kiss József: Tüzek 21,—
Keszthelyi Zoltán: Visszatért évek 15,—
Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai 12,—
Magyar népi líra 15,—
Maróti Lajos: Pantomim 15,50
Nádass József: Vallomás alkonyatkor 24,50
Olvastam, költőtárs... 13,—
Petőfi Sándor összes költeményei 24,—
Petőfi Sándor szerelmes versei 11,—
Radnóti Miklós összes versei és műfordításai [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1963 [illegible] 27

Ferenczy Noémi

1021

Olvas

Ferenczy Noémi

Cseh Miklós könyve

A napokban jelent meg a Művészet Kiskönyvtára-sorozat rég várt Ferenczy Noémi kötete. Szerzője, Cseh Miklós olyan alkotó egyéniség bemutatására vállalkozott, aki nemcsak a gobelinművészetet teremtette újjá, hanem az egész modern magyar művészetnek egyik legkiemelkedőbb és legeredetibb alakja. Művészete Európa-, sőt világszerte ismert és elismert. Tolnai Károly, a nagy kvalitásérzékű és tárgyi tudású művészettörténész 1934-ben ezt írta róla: „Művészete nemcsak új árnyalatokkal gazdagítja az amúgy is túl színes európai művészet képét, hanem annak új korszakát nyitja meg. A magyar művészet általa kapott először a szó szoros értelmében »korszakot alkotó« szerepet az egyetemes kultúrfejlődésben".

Ferenczy Noémi gazdag életművét: több száz vázlatot, akvarelt, gobelint és kiforrott művészeti elveket hagyott ránk. Harcos, tiszta életével nagyszerű művészi, emberi példaképet nyújtott. Európai jelentősége abban áll, hogy sikerült megteremtenie a gobelinművészet sajátos formanyelvét. Tematikában, művészi kifejezőeszközökben és technikában egységet tudott kialakítani. Rendkívül magas művészi tudatossággal ismerte fel és követte az anyagszerűség és műfaji adekváltság követelményeit. Gobelinjei textilszerűek, mondanivalóban és formában egyaránt modernek. Bátor, újszerű, mértéktartó és fegyelmezett egyszerre, használja, magábaolvasztja az évszázados fejlődés tanulságait, de túllép ezeken, és műfajában új, tágabb horizontokat teremt, feltárva és követve a gobelin sajátos belső törvényszerűségeit. Alkotásaira a gobelinnek megfelelő dekorativitás és az eredeti színkultúra jellemző. Páratlan szorgalommal és műgonddal dolgozott. Művei tiszta egyszerűséggel és líraisággal hirdetik az ember és a munka szépségét, fennköltségét.

Cseh Miklósnak, a laikusok számára is élvezhető szép stílusban megírt könyve méltóan mutatja be az öt éve elhunyt Kossuth-díjas mester életművét. *(Képzőművészeti Alap.)*

KATONA IMRE

NYI KOS

ber, aki ekkoriban talán maga sem tudta már, mitől, ki elől menekül, miért zárkózott az egri magányba.

EGY ÉLET DÍSZLETE,

s egyben vallomása az egri ház. Mesterséges, szinte kierőszakolt világ. Fölülről hull be ugyan a napfény, éjszaka látszanak is az üvegtető porfátyláu át a csillagok, de alig hatol be más, mint az érseki város harangjainak szava. A világ eltűnt, kikövetkeztetve él csak, gyanúsan, sérelemként. Alattomos merényletek, elképpesztő maffiák száműzték ide? A nő, aki örökre megsebezte? A Nemzeti Színház, mely fittyet hányt szerzői utasításának, hogy bokáig érő sár legyen a színpadon? De — ennyi csak? efféle csak?

Itt él, itt ír a század első húsz évének legnépszerűbb — és tegyük hozzá: ma is legnépszerűbb regényünk, az „Egri csillagok" írója — itt tagad mindent, itt ellenkedik mindennel, ami hivatalos, de majdnem megéri, hogy kötelező olvasmány legyen az iskolában. Pokoli kín lehet ez az elzárkózás, nincs ebben megnyugvás — olvassuk csak el utolsó éveinek kisregényeit. Nyugodt, pipafüstös magányban, eszményin rózsaszín tájakat, lenge-ködlő alakokat festegetve, írogatva — ilyen kiábrándult, keserű, mondhatnánk sok joggal Anatole France-i lélek, nem szolgalt még ennyi hamis illúziót.

Mi kergette az egri magányba? Nem tudjuk, ezt nem derítették még ki. Sértődöttség? De mitől sértődött volna meg ez a sikeres ember? Rákosi Jenő, a kor potentátja, éppúgy lenézte — *„mit keres maga itt?"* — kérdezte tőle, amikor Pestre költözött —, akárcsak Ady Endrét. És Ady mégsem menekült. Az asszony elől zárkózott be? Tudunk életreszóló csalódásáról — de akkor miért nem átkoz, mint Strindberg, és honnan a rengeteg, tündérivszűzi lányalak, az Emőkék, Margitok, Bibik, Idák, Eszterek, akik úgy lepik el nőgyűlölete évtizedeiben életművét, mint friss, nedves tavaszban kikerics a rétet? Ki ez az ember? Miért ez a sértődöttség, elzárkózás? Nem érte el, amit akart és amire hivatott volt? Megtagadták az elődök, semmibe vették az utána következők?

PAJZSÁRA EMELTE az

elől — Mikszáth vezette be az

FOTÓ: KÁRÁSZ JUDIT

FALISZŐNYEG A TANÁCSHÁZÁN

Ifjú éveimben a tudománynak, pontosabban a művészettörténet tudományának szerettem volna szentelni életemet. Egyetemi professzorom — Gerevich Tibor — doktori dolgozatom témájául az Esztergomi Keresztény Múzeum gobelin-gyűjteményének publikálását bízta rám. Ifjúi hévvel búvárkodtam, keresgéltem könyvtárakban, külföldi múzeumokban az esztergomi gobelinek analógiáit kutatva. Lassanként rajongást éreztem „tárgyam" iránt, s ez akkor kezdődött, amikor a párizsi Cluny-múzeumban megláttam a francia gótika színes fonalakból szőtt csodálatos remekét, a „Hölgy az egyszarvúval" című falkárpit-sorozatot.

Ferenczy Noémi pályájának zenitjén volt akkor, s permanens örömmel töltött el, hogy kortársa lehetek a nagyszerű művésznek, aki a gobelinszövésnek korszerű, új értelmet adott.

Sokat lapoztam a magyar művelődéstörténet kedves adattárát, Radvánszky „Magyar családélet és háztartás" című könyvét, melyből megtudtam, hogy valamirevaló XVII—XVIII. századi magyar úri kisasszonykák kelengyéjéből nem hiányoztak a szövött falkárpitok, a gobelinek, amit régi magyar nyelven *házöltözék*nek is neveztek. E könyv hatására (melyből kitűnő, ma is használható régi magyar étkek elkészítési módját is elsajátítottam) mármár olyanféle ábrándjaim voltak, mint ama francia királynak, aki minden parasztjának tyúkot kívánt a vasárnapi fazekába. Én minden kedves felebarátomnak gobelint kívántam szobája falára.

És most, 1966-ban, balga, ifjúkori ábrándom valamilyen formában valóra vált. Nagy művészi múltú alföldi városunk, Hódmezővásárhely tanácsházának falát egy reprezentatív szövött falkép, egy kitűnően komponált, színben, hangjában egyaránt sikerült, értékes gobelin díszíti. Az alföldi tanyavilág fővárosa olyan becses művészi alkotást kapott, aminő a régi századokban — előállításának nagy költsége miatt — királyi, főúri kastélyok dísze volt.

A tíz négyzetméter nagyságú gobelin az alföldi parasztvezér: Szántó-Kovács emlékének áldoz. A mű létrejötte *Redő* Ferenc festőművész invenciójának köszönhető. Redő évtizedek óta rajzolja-festi a hódmezővásárhelyi tájat, az Alföld embertípusait, a tiszai halászokat, a mártélyi füzeseket. Nagy kompozíciója kilenc alakot ábrázol, mindegyik fejét vásárhelyi emberről rajzolta. A finom színösszeállítású gobelint egy facsemete osztja ketté, e köré helyezkedik az embercsoport. A gobelin felső részét felirat zárja le, Szántó-Kovács 1895-ben tett fogadalma: „Tudom, hogy azt, amiért küzdök, nem fogom elérni, de egy fát akarok ültetni, amely a jövőnek hajtja a gyümölcsét."

DUTKA MÁRIA

FOTÓ: LANGER KLÁRA

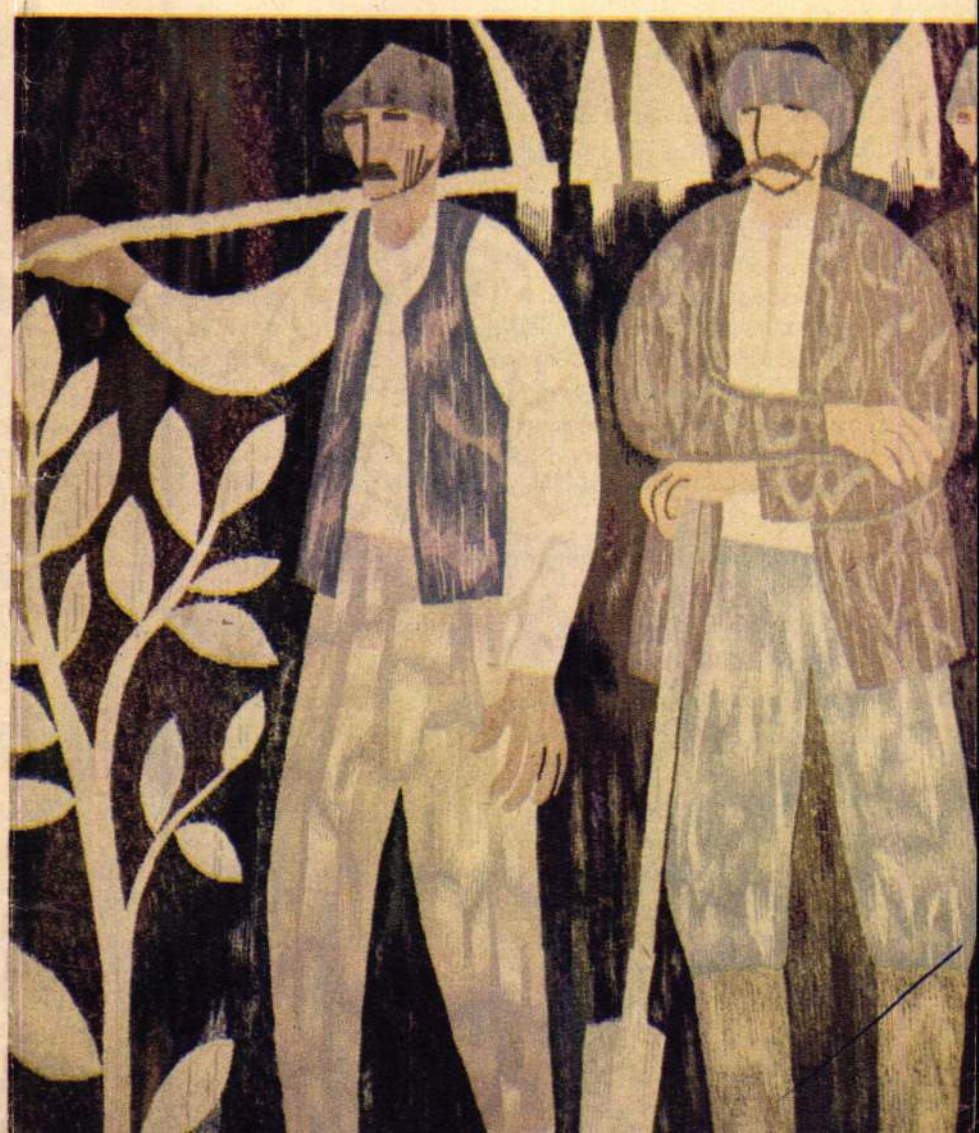

MAI PÁRBESZÉDEK

A bácsi tévedett

Zötyög a 23-as autóbusz a macskaköves Soroksári úton. Az ilyen utazástól, különösen a pesterzsébetitől, nem lesz vidámabb az ember. Általában. Történhet azonban másként is.

Két középkorú ember, egyikük kék overallban, a hátsó peronon. Üzemi dolgokról beszélnek. Az overallos észrevesz egy hatéves forma kisfiút, aki a nagyanyjával utazik. Mintha ismerné az overallos a gyereket.

– Hova mentek? – kérdezi.

– Az állatkertbe – feleli az.

– Igen? Na, akkor keresd meg a kétfejű zsiráfot.

A gyerek felnéz a nagyra nőtt emberre.

– Kétfejű zsiráf? Van olyan?

– Van-e? – játszik az overallos. – Hogy van-e? Hát hogyne volna! Te még nem láttál olyat?

A kisfiú gondolkodik. És riadtan néz.

– Olyat még nem láttam.

– Pedig sajnálhatod. Az állatkertben majd keresd meg.

– Hol van a kétfejű zsiráf?

– Így nem tudom elmagyarázni neked, de addig keresd, amíg meg nem találod.

Az overallos körülnéz, hogy begyűjtse a hatást. A környéken nevetgélnek, de legalábbis mosolyognak az emberek. A kisfiú nagyanyja is mosolyog.

Ekkor megszólal egy öreges hang:

– Elnézést, hogy beleavatkozok . . . – igyekszik a hangját is hozzálágyítani az udvarias szavakhoz, de aztán keményebben folytatja: – Miért kell valótlant mondani egy gyereknek?

– Tessék? – kérdi az overallos elhűlve.

– Miért kell hazudni egy gyereknek?

– Én nem hazudtam – felel dühösen az overallos. És már az utcai veszekedések szokásos hangnemébe váltana. De nem sikerül: az őszhajú, kopott ballont viselő ember minden él nélkül, amúgy elgondolkodva feleli:

– Elnézést, akkor azt kérdem, miért vezetett félre egy gyereket.

– Papa, csak ne tanítson! Maga mindig az igazat mondja?

– így az overallos.

– Bocsánat, én már nemcsak papa, hanem nagypapa vagyok. Különben pedig bevallom magának, nem mondok mindig igazat. Például a főnökömnek nem mondhatom meg mindig, amit gondolok, és egy idős és esetleg már csúnya asszonynak sem mondom meg, hogy asszonyom, ön öreg és csúnya. De ha tehetem, ha rajtam múlik, nem mondok valótlant. És különösen nem jutna eszembe egy gyereket félrevezetni.

– Ugyan papa, maga nem érti ezt a tréfát – folytatja az overallos.

– Én értem, uram. Csak ez a gyerek nem érti. Ő most kimegy az állatkertbe, keresni kezdi a kétfejű zsiráfot, és ha megkérdezi, hogy merre találja, akkor kinevetik. És majd azt se érti.

– Na jó. Akkor nincs kétfejű zsiráf, hanem háromfejű. Azóta nőtt még egy feje – dobja oda az overallos.

Az öregember lehajol a fiúhoz:

– Kisfiam! A bácsi tévedett, nincs se kétfejű, se háromfejű zsiráf. Ne keresd.

A gyerek nézi a különös öreget.

Most senki sem nevet.

SALAMON PÁL

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
TÜKÖR
JUN 2 1980

MAGÁNYOS LÁNYOK

A problémával nem először, de közvetlenebbül egy ráti körben találkoztam. Múlt nyári szabadságon sajátos társaságba csöppentem: együtt kártyáztu mászkáltunk. beszélgettünk. Rengeteget beszélgettü Később aztán rájöttem, hogy a társaság, illetve a t saság életformája nem is olyan sajátos. Sok haso esettel találkozhat az ember az országban. Találk tam is . . .

De előbb a múlt nyáriakról:

Vidéki városka kórházába pesti és szegedi orvosegyetemet végzett lányokat helyeztek, szám szerint ötöt. Nem egyszerre, s különböző évfolyamúakat. A beteganyag izgalmas, a kórház modern, az idősebb kollégáktól lelkiismeretet és szaktudást tanulhatnak, a környék szép, a lakás kellemes. És az öt lány mégis, mindegyik a maga módján, boldogtalan. A legidősebb elmúlt harminc. Ő került ide a legrégebben. Valóságos kis lakosztálya van a kórház legfelső emeletén. Barátságos szoba: a könyvespolcon, az asztalon néhány váza, kerámia, hamutartó, porcelán, kávéskészlet — a hálás betegek ajándéka. Ha vége a munkanapnak, csendesen motoz a szobában, letörölgeti a vázákat, hamutartókat, kávéscsészéket. Néha átmegy a főorvosékhoz, hogy játszszon az *ő* gyerekükkel, hogy segítsen elkészíteni az *ő* vacsorájukat, hogy meghallgassa az *ő* problémáikat. Nyári vasárnapokon velük megy kirándulni. Talán már nem is vágyik el innen. És ha a társaságban egyik-másik harsány férj térdét csapdosva esküszik, hogy férjhez adja, mert ismer egy nőtlen embert, vagy valamelyik jólelkű feleség fiút ígér neki, akkor csak mosolyog, s a fejét rázza.

Olyan ez a doktornő, mint az ambulancián a műszerek: fényes, hűvös, steril . . .

A legfiatalabb nem egészen két éve dolgozik itt. Vékony, törékeny, kicsi doktornő. Az új betegek rácsodálkoznak: ez fog gyógyítani? Hiszen ez még gyerek! Nem, nem gyerek. Huszonhat éves. . . és reménytelenül, megoldhatatlanul egyedül érzi magát. A hivatása? Nagyon szereti a hivatását. Egyszer tanúja voltam, mikor megtelefonálta egy nyolcvanesztendős asszony halálát a főorvosnak. Az asszony napok óta haldoklott, mindenki tudta, hogy menthetetlen . . . Ő is. Az utolsó éjszakát a kis doktornő az ágya mellett töltötte, és gyógyszert, oxigént, injekciót adott neki, hogy órákkal vagy csak percekkel meghosszabbítsa az életét. Kora reggel hívta fel a főorvost, hogy pontosan referáljon. És miközben mondta a megjegyezhetetlenül hosszú latin neveket — potyogtak a könnyei. De hát ez kevés ahhoz, hogy egy egész életet kitöltsön. Szeretne táncolni, szórakozni, moziba járni. Nincs kivel. A kórház egyetlen nőtlen orvosába többen szerelmesek, és még többen szeretnének hozzámenni. Hol ismerkedjen meg bárkivel is a kis vidéki városban? És egyáltalán, akad-e akivel érdemes megismerkedni?

A másik három orvosnő ugyanígy él. Valamennyien a kórház legfelső emeletén laknak. Olykor kártyáznak, kölcsönkérik egymás könyveit, hosszú estéken elmesélik, hogy az egyetemen volt egy fiú. Mindig ugyanaz a fiú . . . Néha hazamennek, Pestre, Szegedre, más városokba. De ilyenkor se történik semmi. Negyedévenként egy szombat estére nehéz előteremteni valót. Hátha mégis ágynemű lesz belőle . . . Néha valamelyikük megdühödik, s kiveszi a pénzét: elutazik rajta Szocsiba. Két hét múlva visszajön, s a kórház legfelső emeletén tovább meséli a többieknek, hogy az egyetemen volt egy fiú . . .

✳

Egy Szolnok megyei faluban az iskola tanári karában négy lány dolgozik. Az egyetlen nőtlen pedagógust féléves gyakorlatra helyezték ide. Hamarosan ő is elmegy. A legfiatalabb lány 21, a legidősebb 28, a középső 25 éves. Csak ő jár fiúval, a téesz építésvezetőjével. De ő is, félve a falu közvéleményétől, ritkán és csaknem mindig barátnők társaságában találkozik vele. Szigorúak és furcsák a falu társadalmi előítéletei; amit megengednek saját maguknak, azt elítélik a pedagógusnőknél. A falusi lányok közül sokan úgy mennek férjhez, hogy esküvő után néhány hónap múlva megérkezik a kis-

MDK

Feremczy Noémi

Fahordó, gobelin

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mlcc. 1957.

MDK

Ferenczy Noémi

Vándor, akv.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs, 1957.

kosár tipusnak, pl. trá
herhordó eszköznél - es
földrajzi környezetet k
egyszer meghatározója i
pl.

M.D.K.

Ferenczy Noemi, gobelin művész

nevét emliti a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint aki a szecesszióból el, s akinek nag művészete a XX. századi magyar szőnyegművészet páratlan alkotásaival ajándékozott meg bennünket.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós
Ed.: Pannónia, 136. old.

MDK

Ferenczy Noémi

Kertészek, vf.

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

M.D.V.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Méltatlan.

Révész Ismeza: Bartha Ágnes ötvösművész
Művészet, 1966. augusztus - 38 kap

Ferenczy Noémi

NDK

Nő báránnyal, tempera

Miccarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Ferenczy Noémi MDK

A fehérterror miatt külföldre menekült

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
Bp.1959.43.l.

MDK

Ferenczy Noémi, text.ip.müv.

A kiáll.-t rendezte:OMTI és a Magy. Iparmüv. Orsz. Egy.

"Magyarország" 1910 márc.16. 8.l.

Mária Valéria u. helys. "Uj Magyar otthon" kiáll.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinszövö.

Virágkosár. Gobelin.
Tavasz. "

Száz magyar müvész. Föv. Képtár kiállitásai.XL.
Budapest.1948.okt. Kat.8.1.

FERENCZY Noémi M.D.R.

1922-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya..... Bp.1954. 335.1.

FERENCZY Noémi

M.D.K

1921-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. Bp. 1954 334.l.

FERENCZY Noémi

M. D. K.

1920-ban Nagybánya-n dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 334.1.

Ferenczy Noémi

tanítványa volt Nagy Gy.

Magit. – emlékve

Északmagyarország 1971 március 7

4. old.

Ferenczy Noémi

— A Ferenczy család műveiből reprezentatív gyűjteményes kiállítás nyílik június 25-én Moszkvában.

Krónika

Magyar Hírlap, 1969. június 3. 9. l.

Ferenczy Noémi

is szerepel a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban „Forradalmi Művészet" címen, a Tanácsköztársaság emlékére rendezett kiállításon. (1919-es és későbbi forradalmi plakátok, grafikák, fényképek, szobrok, plakettek). Április 20-ig lesz nyitva.

Kulturális krónika.

Magyar Hírlap, 1969. március 17. 6. l.

Ferenczy Noémi

inspiráló hatását említi a bíráló Hajnal Gabriella fotiszőnyeg kiállításának bírálatában.

Hajnal Gabriella fotiszőnyegei (F. L)

Magyar Hírlap, 1969. február 7. 9. l.

Ferenczy Noémi :

81 éve ugyletitt

Nápszava 1971 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi gobelinmüvész

13 éve halt meg

Népszava 1970 december 20

10. old.

Ferenczy Noémi

emlékkiállitás. Székesfehérvár, István Király Múzeum, 1967.- Ism: K. Kovalovszky Márta, Alba Regia VIII-IX. 1968.185-186.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

1681.

Ferenczy Károly

Tavaszi munka (gobelin)

Népművelés 1968/8 borítólap 48 old.

Ferenczy Noémi

A háboru nem hagyott nyomot müveszetén, azok
koze tartozott, mint Egry, Szőnyi, Ferenczy Béni,

Pataky Dénes: Szőnyi 18.old.
Corvina 1971.

Ferenczy Noémi

Kiállitott 1934 februárban a Nemzeti Szalonban a Tizennyolc magyar müvész cimü kiállitáson.

Pataky Dénes:Szőnyi 14.old.
Corvina 1971

Ferenczy Noémi

neve emlitoe

"Pátzay Pál 75 éves"

Magyar Nemzet 1971 szeptember 17

5.old.

Ferenczy Noémi

Falurdő nő 1924–25, gobelin, 170×67 cm, MNG

Képzőművészeti Almanach, Corvina 1969, 176. l.

Ferenczy Noémi 3.

Munkái januárészt a dolgozó embert mutatják (Piros korsós szőlőmunkásnő, Kőműves, Gereblyéző, Magvető, Bárányos). Tapisserie-jei az egyetemes művészetnek is büszkeségei.

Dévényi I.: A Ferenczy család kiállítása a budavári palotában; Képzőmův. Almanach 1, Corvina 1969, 40-41. l.

Ferenczy Noémi 2.

Munkái közt vannak mitológiai, bibliai és történeti tárgyúak is (Vénusz születése, A terhesség, Menekülés Egyiptomba, Szent István király).

Dévényi I.: A Ferenczy-család kiállítása a budavári palotában; Képzőmüv. Almanach 1, Corvina 1969, 40. l.

Ferenczy Noémi 1.

Béni ikertestvére. Fiatalon Itália és Franciaország múzeumaiban és templomaiban megismerkedett a kora középkori festészettel és a XIII. szdi francia üvegablakokkal (Chartres).

Dévényi Iván: A Ferenczy-család kiállítása a budanári palotában; Képzőmův. Almanach 1, Corvina, 1969, 40. l.

Ferenczy Noémi

A Nemzeti Szalonban a KUT kiállításán szerepel. Említve: Múzsa c. gobelinje.

U.M. 1942. XI. 3.

Ferenczy Noémi

Két gobelin vázlatot állít ki a Nemzeti Szalonban rendezett KUT kiállításon.

N. U. 1942. XI. 4.

MDK

Ferenczy Noémi

Magvetőnő, akv.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs, 1957.

- 151 -

MDK

Ferenczy Noémi

Emlékkiállitásáról hiradás

Müvészet 1966.8.lap 47.

MDK.

Ferenczy Noémi

Almaszedők /Kép és Izsáky M.cikke/

Müvészet 1964 dec. p.37.

Ferenczy Noémi

Szőlőhegy, vizf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Ferenczy Noémi

A Tamás Galériában rendzett "Magyar akvarellek" c. kiállitáson szerepel, emlitve Vándor-a.

esti M.O.1942.X.12.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.K.

Gobelinterve szerepel a Farlatos
+ repro

Dutka Mária: A magyar képzőművészek a ...
Nők Lapja, 1966. febr. 19 – 14 lap

MDK.

Ferencz Noémi
gobelinművész

Részt vett a biennalen

Varga Lajos: A velencei biennale...
Művészet, 1966. november - 15 lap

Ferenczy Noemi.

Gobleinjei szerepelnek a Nemzeti Szalonban rendezett KUT tavaszi kiállításán.

Nemzeti Ujság, 1927. ápr. 17.

Tersánszky Józsi.

Gobleinjei szerepelnek a KUT ötödik kiállításán, a Műcsarnok Csarnokában.

Pesti Napló, 1927. ápr. 14.

Ferenczy Noémi.

Gobelinjei szerepelnek a KUT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Magyarság, 1927. ápr. 17.

Ferencry Noémi.

Gabelinjei szerepelnek a KUT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 1927. ápr. 17.

Ferenczy Noémi.

iparművész.

A KVT tavaszi kiállítása bezárult, a díjbizottság kitüntető elismerést szavazott meg, kiállított munkájáért.

Pesti Hirlap, 1927. máj. 3.

Ferenczy Noémi

Gobelin kiállítása nyílt meg
Gyulán a várban

Nagyvarsa 1965 okt. 19

Ferencsy Noémi

Szerepelt a KUT és UME körös tárlatán.

Mo.

~~Só Újság~~ 1932. XI. 6.

M.D.P.

Ferency Noemi
gobelinművész

Ferency Béni ékerlestvére
volt a művésznő

Frank Ignos: Ferency Béni
Élete s Hodalom 1967. junius 10-6 lap

Ferencsy Noemi
gobelinművész

M.D.Y

A gobelinművészet megnyilvá-
ban a nagy megnyitó szerepét
töltötte be

László Ermőke: Falikárpet művészetünk ujabb alkotásai
Művészet, 1967. május – 37 kap

Ferenczy Noémi MDK

Fahordó, 1944. gobelin

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Ferenczy Noémi

Vándor, aqu.gobelinterv

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Ferenczy Noémi MDK

Magvetőnő, gobelinterv, aqu.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

MDK

Ferenczy Noémi

Fahordók, gobelinterv, temp.

Oltványi Imre emlékkiáll. Türr I.Múz. Baja, 1963.

Fenessy Noémi

festőművész

Csoportos kiállitás - Tamás Galériában - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1933.IV.2.

M.D.K.

Ferenczy Noémi, gobelin művész
(1890-1957)

költői és mégis mindig monumentális faliszőnyegei az iparművészet legjobbjai közé tartoznak.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 371. old.

.Х.Ф.Х.

.ото

MDK

Ferenczy Noémi

Pék. Szőnyegterv, akv.

20.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből. N.Gal.
1963. jul.

MDK

Ferenczy Noémi

Anya, akv.szőnyegterv

20.sz.i művek bp.i műgyűjteményekből. N. Gal.
1963. jul.

Ferenczy Noémi

Szerepelt a KUT és UME közös tárlatán.

PH 1932. XI. 6.

Ferenczy Noémi

Szerepelt a KUT és MME közös tárlatán.

M. 1932. XI. 6.

M.D.K.

Ferenczy Noémi
gobelinművész

Az Iparművészeti Főiskolán
Pintér Éva mestere volt.

Egri Mária: Gádor Magda és Pintér Éva kiállítása...
Művészet, 1967. július - 33 lap.

Ferenczy Noémi

Szerepel az európai művésznők párisi kiállításán

Pest. Hirlap 1937 II. 13

Ferenczy Noémi

Gobelinje és akvarelljei szerepel-
nek a képzőművésznők párisi ~~[illegible]~~ kiállításán

Nemzeti Újság 1937 II. 17

(4)

FERENCZY NOÉMI

49	Madonna III	gobelin	Wilhelmb Tibor tulajdon		
50	Öntözés I	„		1500.—	peng
51	Öntözés II		vizfestmény	80.—	„
52	Szüreti munkások		„	100.—	„
53	Madonna IV		„	100.—	„

Nemzeti Szalon 1934. dec.

Kut

CENTENARIUM
1839
1939

(3) Kut

1932 nov (N. tal)

Favágók I. virf

Piros korsós alak, gob

(2) Ferenczy Noémi

75. Ferenczy Noémi: *Női akt* (aquarell) 50 pengő.
76. Ferenczy Noémi: *Pihenés* (aquarell) 75 pengő.
77. Ferenczy Noémi: *Gobelinrázlat ózzel* (aquarell) 60 pengő.
78. Ferenczy Noémi: *Ébresztés* (aquarell) 75 pengő.
79. Ferenczy Noémi: *Naprafórgók* (aquarell) 60 pengő.

Nemzeti Szalon

1929. jan.

Kut

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK:

PRESZLY ELEMÉR

Kut (1)

1926 marc.-ápr. (Ernst)
Gobelin I-II

1927 ápr. (Nikal)
Parasitlány I, gob.
arabó II

(5)

FERENCZY NÓÉMI

54. Piros mező	vízf.
55. Tisztás	„
56. Könyves	„

Nemzeti Szalon

1938. okt–nov

Kut

Ferenczy Noémi

Nemzeti Szalon. 1934.

18 magy. művész kiáll.

Kőműves, gobelin

Almaszedő, gobelin tero

A pék II, gobelin

A pék I gobelin tero

Szőllőmunkás leány gobelin

Salgó Piri X. 82.

Ferenczy Noemi

a Kut. Törvstaga

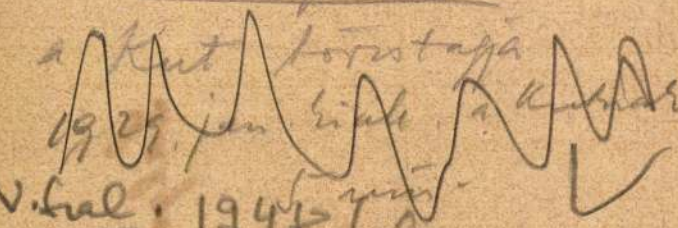

1929. jan. [illegible]

N. Szal. 1948 febr

(Szinyei Tár)

Gloasó fej, gob

Tömeg, virf

1848-1948

Szépen Mur

(1)

1918 marc. Gr. o. 27
Fekvő nős alt, cer 4

1940 jan. Gr. o. 75
Mező, temp.
Fahordók, virt

Ferenczy Noémi

Ernst Múz. kiállítások

CXXXI. 1932

175, 190,

Tavaszi

Gobelin IV

Ferencz Noémi

Lásd:

Tolnai Károly:
Ferencz Noémi.
Ars Hungarica. 4.
Bp. 1934.

V

Könyvtárosnak

Ferenczy Noémi

Tolnai Károly: Ferenczy Noémi. Ars Hungarica. 4. füzet, 1934. 33 képpel

V

ORSZÁGOS MAGY

(MUSÉ

MAGYAR TÖRTÉNELMI KÉPCSARNOK
(GALERIE HONGROISE DE TABLEAUX HISTORIQUES)

ÚJ
(NOUVE

Ferenczy Noémi

Tolnai Károly

Ferenczy Noémi.

Ars Hungarica. 4.

Budapest, 1934. Bisztrai Farkas Ferenc

8-r, 30 l, 32 képes táblával.

Eredeti egész vk.

I. 2. p. c.

3.-P

Ferenczy Noémi

Tolnai Károly: Ferenczy Noémi

8°, 33 K, 30 L, Budapest, 1934.

Ferenczy Nóémi

Ferenczy Noémi
arcképe, rajz Ferenczy Béniától Repr.

Tolnai Károly:
Ferenczy Noémi
Ars Hungarica. 4.
Bp. 1934

SZINYEI TÁRSASÁG
BARÁTAINAK KÖRE

Felhívás!

Már a köztudatban él, hogy a **Szinyei Társaság Barátainak Köre** az a lelkes társaság, mely a magyar képzőművészet érdekében erkölcsi és anyagi támogatásával síkra száll.

E mellett szól az a tény is, hogy a **„Magyar Művészet"** című, országunkban egyedülálló és a művészetekért lelkesülők részére nélkülözhetetlen folyóiratot, mely évente 10 számban, 600 oldal terjedelemben, 400—600 szebbnél-

Ferenczy Noémi

lásd.

Szépművészet

1940. 22. l.

Ferérvári: a nyíregyházi

Mův. Hetek

V

H TIBOR

ÖDÉSÉVEL
SZTI

ÖDÖN

PEST

GYETEMI NYOMDA

Ferenczy Noemi

Magyar Munkaszet

1925. ~~288~~, ~~365~~, ~~592~~ ~~0~~

~~0~~ ~~0~~

~~1926. 383 4~~ Réti

Miskolcz III. 178.

Ferenczy Noémi

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1925. 288, 365, 592~~ Θ

~~1926. 383~~ 4 Réti

~~1931. 475–485~~ Dutka

~~1929. 60~~ V

Nagyszombat.

A kettős tornyú templom
S. Elizabett, S. Dauid, S. I
iratos szobrain kivül czimer
vassuk: DIUO IOANNI BAPTISTA
R.H. PAL. Felirata a fölül I

Vox loque

és alól: ACADEMICA BASILICA

Rm., mér. a rl

Ferenczy Noémi

~~Faber Gabriella~~

~~Farkas Eszter~~

~~Fehér Ilona~~

Ferenczy Noémi

M. Képrömüvnök Tacs.

Magyar Nemzeti

Műhely. 1949.

márc.

Részt vettek –

Katalogus nem

volt.

Katalogus (csak nevek) fűt.

Ferenczy Noémi

szul. 1890 jun. 18, Ht.
Endrén -
Gobelinek, cartonok, viz-
festmények és cenzurapók-
ból Koll. Kiáll. 1925
Nemzeti Halonból -
Ha életrajza kell, a
katalogusban van -

Ferencz Nocsi

tv. Deák F. tér 3.

MKSz 1947

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi, IV. Deák Ferenc-tér 3. 384-310

Bptávb 1940 szept.
" 1942-jan.

Ferenczi Nóémi

KUT 1929. jan.:

Női akt, vvzf.
Pihenés "
Gőbelinvázlat őz-
zel, vvzf.
Ébresztés, vvzf.
Napraforgók, vvzf.

Ferenczy Noémi -

Szövőnő c. kö-
lásd nyege repr. -
(Tulajdonképpen hattal
ábrázolt önarckeje)
repr.

Lóránth László

Paletta. [Bp 1944]
64 – 66. l. F. N. munka
közben, F. B. rajza -

195.

Ferenczy Noémi

szül. 1890 jún. 18. Szentendrén.
1912-ben Párizsban az állami
Manufacture des Gobelinsben
tanulja meg a gobelinszövést.
Művészi autodidakta, aki
soha rajz vagy festőiskolába sem
akadémiába nem járt. 1913-
ban Nagybányán rövid saját
kísérletei után első nagy gobe-
linjeit, melyekkel 1916-ban az
Ernst Múzeum kollektív Ferenczy
kiállításában első nagy sikere.
Ebből az időből való a Teremtés (1913) és a Menekülés (1916)
c. gobelinjei, melyek az Iparmű-
vészeti Múzeum tulajdonában
vannak. A háború alatt Bu-
dapesten dolgozik. 1918-ban az Ernst
Múzeumban van nagy sikere, majd
végleg Nagybányán telepszik meg,
ahonnan gobelinjeit Külföldi
kiállításokra küldi. Beisben

fordít.

az 1924-ben államilag rendezett nagy nemzetközi kiállításon, melyen a XIX. század nagy reprezentánsait mutatják be Cézannetól - Kokoschkáig - öt egyedül hívják meg a magyar művészetet reprezentálni. - 1925. őszén műveiből az Nemzeti Szalon kollektív kiállítást rendezett.

Ferenczy Béni rozbrázzművész és Ferenczy Noémi iparművésznő kollektív kiállításának katalogusa. IV. Szalon 339-ik kiállítása. Bpest. 1925.

Varjas Arsad X. 167, 168

Ferenczy Noémi

1919. máj. – aug.

mint az ipartmuvé-
szeti iskola textil
szaktanitoja a
gödöllöi szönyeg-
szövö telep~~ek~~ ~~mu-~~
~~ködött~~ vezetésével
~~rendelések~~ bizták meg

Ipartm. Isk. Évk.
1934-36. 46. l.

megnézni

Ferenczy Noémi

1922*-ben rendes tagból
törzstagja lett a Nagy-
bányai Festők Társa-
ságának.

Szok Nagybányai

olay B. a

Művészfelep
Erd. Tud. Fűz. 5.
C-kvár, 1926

16. l.

* Bizonyára sajtó-
hiba 1912 helyett.

Ev számvelből
közölni

Ferenczy Noémi

koll. kiállítása.

Nemzeti Salon

1925. szept.

Föv. kéjos.

V

Ferencz Noémi

Kitüntető elismerés a
Kut 1927. tavaszi
kiállításán

Kut 1927. I. r.

131—

131. Panetti, Domenico (ferrarai festő, 1460 körül – 1513): ~~Kram~~ Pieta (a fájdalmas Krisztus Wikodemus és Arimathiai József közt) Fa, tempera és olaj, 61 × 49 cm.

Gerevich: PA, 232 l.
Domenico Panetti: Pieta

—

Berti Toesca 959
Domenico Panetti

—

Maszlaghy II. 92 szám.
Mantegna iskolája: Bertinelli gyűjtemény

1941. körült a 3×3 m.
nagyságu. Szent István a
magyarok és jövevények
közt ábrázoló gobelinye
Nyíregyháza város részére
Tekintettel [illegible]

Ferencz Noémi

koll. kiáll. az Egyetem

1931 okt.

A ~~Gádor~~ Imre

festő

nincs cél

A *Magyar Művészeti Tanács* legutóbbi ülésén megalakult az Iparművészeti Szaktanács, amelynek tagjai: ~~*Bortnyik*~~ Sándor festőművész, *Schubert* Ernő festőművész, *Gádor* Imre keramikus-szobrász, ~~*Kner*~~ Imre nyomdász, *Ferenczi* Noémi festőművész, ~~*Borsós*~~ Miklós szobrászművész.

Magyar Nemzet

1945. jun. 28.

Adams

Ferenczi Noémi

Domanovszky S: Iparmův ~~kiáll~~ pályázat és kiáll.

Szabad Művészet

1955. 185. l.

a kiáll. katalogusában mincsenek felsorolva a kiállított művek, azért nem szerepel a kiállítások közt

I. díj a „képzművészetünk 10 éve" c. ~~kiáll~~ kiáll. (Mücs.) gobelinjéért)

1947. jun. Derkovits kollégiumban nyílt. kiáll.

Ferenczi Noém

l.

Ki-kicsoda?

207. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Ferenczy Noemi

l.

Ernst Mur. Bikiáll

175, 190, n.

Gertrud, merániai IV. 197

Ferenczy Károly

festő

Műcs. kiáll. 1926tól

Pipics 112. l.

(5) Ferenczy Noémi

aut. 1890.

M. Kispl. és Graf. Kiáll

1954. 25. l.

Szöngyeg Ferv, vis f

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
fénykép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

(4)

M. Mův. Mühek

1949 márc (Képzm. nök kiáll)
rész vétel

I. M. Képzm. kiáll. 1950 aug
(mücs)

Magvető V, gob

(3)

Fejenczy Noémi

M. Nők Demokr. Szövetsége. A dolgozó nő és anya kiáll. (Ernst Múz.) 1948. nov.–dec.
: Kapáló, gobelin.

(2)

Ferenczy Noémi.

Alkotás Mhár.

1947 jun.-jul.
Nő báránnyal, Kosárvirág, vízf.

(1)

Nemz. Pai. Párt

1945 jún (v. E.)
tröllö mövelö, gob
Alvó nö III, virf

M. Képrm. Sz. Sz. 1945 jul.
(r. Mücs) I. tab. a)
Fahordó nö, virf
Gutösö, gob

M. Képrm. ért 1946 jul
(v. E)
Kék virágok, virf

Sparm. Társ

Ly M Otthon Miall
1940

Gobelin V.

Ferenczy Noémi

~~Műcsarnok~~

~~1933. nemz. képzm. kiáll.~~

~~163, 164, 165.~~

M. Műv. ért. 1940 feb (r Mücs

tit István

1940-41 (Mücs)

tröllő hegy III. virf

1942 jun. (h o)

Nő bárányal temp

1943 máj (h. o)

Vándor, temp

3

1948 pre-nov Bánya
Gerebhyérés
Ujjáépítés
Évé
gob

1948 okt
Virágkosár
Tavasz
gob

Fův képe (1)

1939 máj-jun (N G)
Gobelin terv, vnf

l. Kulon

1948 jan
Gob. terveret
" vár lat

1948 ápr Gob. terv, vnf
Fairtás
Gerebhyérők
Uppá épités
gobelinek

Omlet Ferenczy Noémi

Műcsarnok Nagybánya

1926. őszi kiáll. 123.

Gobelin III

1933 ápr. máj (N. képzm.)

Fa hordók I, virf.

u. a. II

Ébresztés VII. gob.

~~1942 Ko~~

~~Pozsony Városi Múzeum~~ V. 99.

(3) Ferenczy Noemi

Tomás Galéria

~~Guarchép Miatt~~

1942. febr - 128

Guarchép

1942 okt 135.

Vándor 1 virf

tit Erzsébet

Kenyérvas, népvándorlás kori III. 110.

Tamás (2)

1932 ápr - máj 45.
Szüret

1933 ápr 52
Almaszüret III
Szüretelők

1935 okt. 61.
Kertészet III
Madonna ~~III~~ V
Pék IV

1940 ápr 111.
Szőllő hag II. virf

Tamás Galérie

(1)

1931 dec. 39. karácsonyi
modern eparm. kiáll

Kasás férfi
Korsós nő
Almaszedők III
Virágok közt
Ásós ember
Várlat a korsós nőhöz I-II
" az Almaszürethez I-II
" a kasás férfihez
Kékruhás nők
Fej
Üvegfestmény-várlat
Szüretelők III
Ébresztés IV-V
Kompozicio I-III
Máj vető III

Gob. Teroch

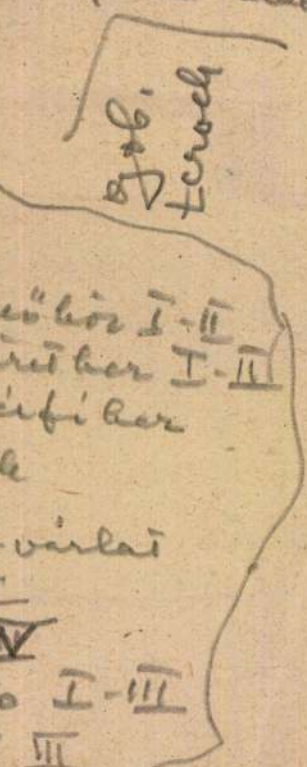

Ferenczy Noémi

47 berlini kiállításai

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 60. l.

~~Berlini~~

(7) Ferenczy Noémi

KUT. 1942. nov.

Irtás, gobelintervo

Aratás, gobelintervo

Kut 6

1940 nov (N. tal)

Virágos rét, vizf

1941 nov-dec (n o)

tit István, kompos.

I-II

Gerebly érők I vizf

Műemlékek, felsőmagyarországi, képei

VIII. 137.

Ferenczy Noémi

gobelin servei 20 drb

Tamás Galéria XXXIX

kiáll. 1932

Ferenczy Noémi, ~~ferenczi~~ ~~festő és iparművésznő, szül~~ gobelinművész */1890.
~~junius 18 án~~ Szentendrén. F. Károly festő [redacted] leánya és F. Béni szobrász ikertestvére. Művészi pályára 1910. ~~ben~~ Párisban indult, ahol műtermet bérelt és a gotika hatása alatt kezdett dolgozni. A gobelinszövés technikáját a francia állami gobelingyár egy főmunkásától tanulta. Tanulmányai végeztével Nagybányán telepedett le, ahol műterme is ~~volt~~ van. 1916 decemberében műveiből az Ernst Múzeumban kollektív kiállítást rendezett.

Jelentékenyebb ~~művei~~ munkái: Madonna galambok közt, gobelin és kartonja (1911), Szent Mariusz pásztor, gobelin és kartonja, A madonna életéből, gobelin és kartonja (1911–12), ~~[illegible]~~ Egyiptoni Szent Mária, dekorativ festmény, Öz nyulakkal, gobelin és karton (1912–13), ~~[illegible]~~ Teremtés, gobelin, mely az Iparművészeti Múzeum tulajdona, és u. a. kartonja (1913), Honvéd mennybemenetele, karton (1914), Vénus születése, gobelin és karton (1915–16), ~~[illegible]~~ Madonna szentek közt, olajf. (1916) és több miniatür figuralis kompozíció.

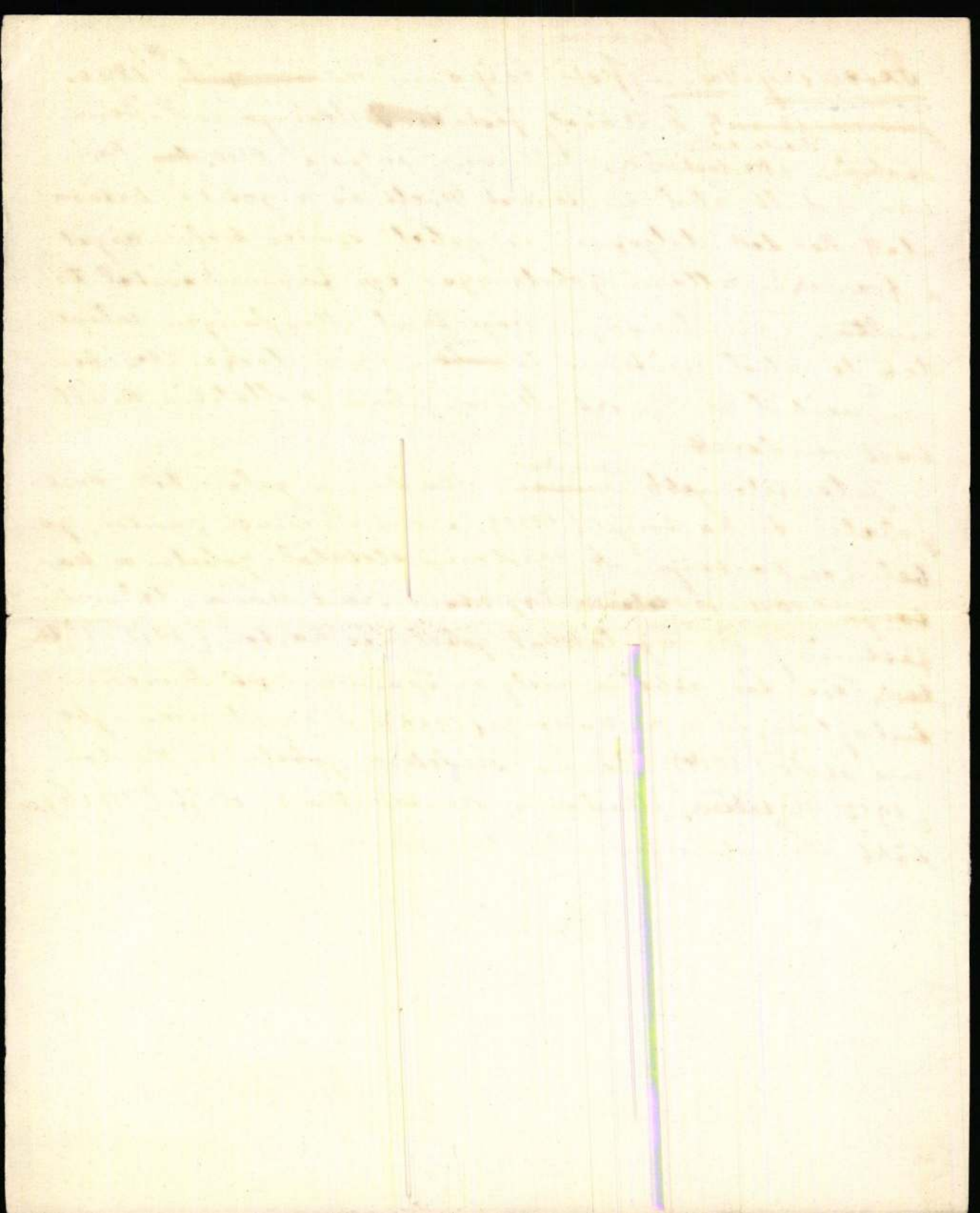

Ferenczy Béni: Szobormű

Ferenczy Noémi: Térdelő nő

Nemzeti Szalon

Ferenczy Béni: Szobormű

Nemzeti Szalon

Ferenczy Noémi: Térdelő nő

Nemzeti Újság 1937. IX. 28

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi gobelinjei és vizfestményei

Ferenczy Noémi művészetét csak a középkori nagy mívességakhoz, az üvegfestészethez és a miniatür festéshez hasonlíthatom. Elmerülő szeretet és szinte aszketikus odaadás és türelem kell hozzá. A kiállitás nagy gobelinje, a művésznőnek első korszakából való munkája a Nővérek, tüzes szineivel csakugyan ugy hat, mint egy francia katedrális ablaka, mikor alkonyi aláhajlásban süt át rajta a nap. Másik szőnyege Fra Angelico szelid, angyali naivitására emlékeztet, vagy Giotto egyszerü, szent áhitatának bensősége sugárzik felőle.

Ujabb gobelinjein az emberi alak mindjobban kiemelkedik a dekorativ környezetből. Sőt van olyan is, amelyen teljesen hiányzik minden dekoráció, csak az alakok tiszta szépsége, átszellemült gyöngédsége hat a kifejezés legegyszerübb eszközeivel megteremtve. Nézzük csak Madonna cimü gyönyörü kis gobelinjét, mennyi bensőséges báj és szüziesség van a tiszta tekintetü arcban és a sötét ruhához simuló szőke gyermekfejben. Az egy Bárányos kép a merengő szeretet szinte metafizikai magasságba szárnyaló költeménye. A kéz valami kimondhatatlan finomsággal öleli a bárányt. Simuló ujjaiból mint mágikus folyam párázik az anyai odaadás. Régi perzsa miniatürökön ragad el olyan közvetlen és mélységes béke és annyi boldog naivság, mint aminő Ferenczy Noémi Alvó cimü gobelinjéből árad.

Megbámulhatunk aztán még más csodálatos művészi tökéletességet is ezeken a gobelineken. Vegyük csak jól egészen közelről szemügyre a „Mező" cimü faliszőnyeget. Virágokkal tele mezőben kis lányalak áll, sárgásrőt ruhában. Az egész gobelin a sárgásrőt és lilás szinek bámulatos gazdagságu szimfóniája. De ugyszólván nincs benne két egyforma szál. A művésznő minden egyes szállal egy-egy leheletnyi uj árnyalatot sző bele a képbe. Olyan elaprózott gonddal illeszti egymás mellé a szineket, mint a miniatür festő tüvéhegyezett ecsetje.

Gobelint készíteni nemcsak nagy művészet, hanem szinte emberfeletti türelmet és elmerülést kivánó munka is. A kéz finomságát, a szem éber figyelmét és az egész idegrendszer éber megfeszültségét követeli. Van benne valami titokzatos benső összefüggés, hogy Ferenczy Noémi gobelinjein sokszor a munka szimbolumait fejezi ki, munkás művészetével. Legszebb ezek között a Kőmüves, a Fahordók, a Cserepező és a szinte naturalisztikusan kikristályosodott Szövő nő.

A mi közönségünk talán nem értékeli még kellőképpen ezt a művészetet, amely pedig igazán meleg és békés szinfoltot illeszt be az otthon diszébe s amelynek külföldön már sok évszázados hagyománya van. Ferenczy Noémi, aki mint akvarelljei is mutatják, igazán nagy művésze nemcsak a falikép tervezésének, hanem igazi virtuóza a szövés munkájának, bizonyára nálunk is megérdemelt népszerüséget és megbecsülést szerez a gobelinnek.

Kállay Miklós

legnagyobb részét a telepeken csomagolják. A piacon német és belföld számára vásároltak. Nagykereskedelmi árak (zárójelben a felhozott mennyiség): Saszla szőlő (15 q) 28—32, Othello (100 q) 11—12, borszőlő (20 q) 14—20, dió (5 q) 50 fillér kg-ként.

Nemzeti Ujság 937 IX 28

Élelmiszerpiac

A hétfői élelmiszerpiacra vasuton 86 vagon élelmiszer érkezett, közte 16 vagon burgonya, 7 vagon káposzta, 5 vagon zöldpaprika, 4 vagon szőlő, 4 vagon hagyma, 2 vagon zöldség, 2 vagon gyümölcs, 4 vagon alma, 2 vagon sütőtök és 1 vagon karfiol. Hajón 393 mázsa élelmiszert hoztak. Értékesitésre várt 72 mázsa tisztitott baromfi és 54 ketrec élő baromfi. A piacon a forgalom meglehetősen vontatott volt, egyes élelmiszerek ára a gyenge felhozatal ellenére is csökkent. A tojás olcsóbbodott. A zöldségfélék közül a karfiol, kel és vöröskáposzta, valamint a paradicsom drágult. A gyümölcsfélék közül a csemegeszőlőért jobb árat lehetett elérni.

Az élelmiszerpiac fogyasztói árai kilogramonként. (Zárójelben a nagykereskedelmi árak.)

Husok: Marhahus: rostélyos és felsál 200—320, leveshus (fartő, tarja, szegye) 148—240, borjuhus: comb 320—400, vesés 220—280, pörkölt 90—160, juhhus: hátulja 160—240, eleje 80—160, sertéshus: karaj 200—260, tarja, comb 160—204, oldalas 148—176, libahus 180—240, libaaprólék 100, zsirszalonna 152—172, sertéshaj 170—184, sertészsir budapesti 170—184, libazsir 220—260, libamáj 300—500 fillér.

Halak és vad: Ponty élő 130—200, szeletelt 340—300, jegelt 80—140, harcsa élő 300—400, szeletelt 600—800, süllő 308—420, csuka 80—160, kecsege 320—370, fogas 500—700, keszeg 40—60, keverthal 80—120. — Szarvas 60—400, őz 60—500, vaddisznó 200, nyul nagy bőrben drb 350—400 (260—320), fácán drb 200—300, fogoly drb 100—120 (60—100) fillér.

Baromfi és tojás: Tyuk élő drb 220—360, (125—140), csirke rántanivaló drb 90—280, sütnivaló

Szövött képek

Költői álmok és mélyen emberi életérzések — szines fonálból szőve: ilyesfélék *Ferenczy Noémi* gobelinjei, amelyek most láthatók a *Szépművészeti Kiállitások* két termében. Gobelint sokan szőnek, rendszerint butordiszitő célra s e nemes technika, amelynek oly ragyogó a középkori multja, legtöbbnyire közönséges dekorációvá süllyedt. *Ferenczy Noémi* azonban a külföldön is becsülést szerzett azzal, hogy művészi vágyak kifejező eszközévé emelte s neki a szines gyapjuszál épugy válik belső élmények tolmácsává, akár egy hasonló tehetségü festő kezén az ecset és a festék. Az anyag, amelybe érzéseit öltözteti, természetesen nagyon különbözik a festőétől. Minő hangyaszorgalom, kitartás, türelem kell a finom szálak összeszövéséhez, holott a festő, ha már benne él a kép, esetleg órák alatt teremtheti meg a friss benyomás hatása alatt a maga szines álmát (*Csók Istvánnak* egyik legszebb tájképe igy keletkezett).

A munka menetéhez azonban kevés közünk van nekünk nézőknek. Mi a kész művet látjuk s *Ferenczy Noémi* kis galériáján végigjárva nemcsak a kiváló dekorativ érzék köt le minket, hanem ennél mélyebb valami: a sorozatból kisugárzó lelkiség. A témák nagyon egyszerüek: egyes emberi alakok nagy nyugodalmu beállitásban, mintha messzire elvezetnének minket az élet bonyolult zürzavarából s emellett jelentős szimbolumokká válnak. Ilyen értelemben látjuk a hajlék épitőit (*Kőműves; Zsindelyező*), az embert, aki a mindennapi kenyér körül fáradozik (*Pék*), az otthont diszitő asszonyt (*Szövő nő*), a béke idilljeit (*Nővérek; Alvó*) stb. Cselekvő emberek, de nem a munka feszülő dinamikájában; ők itt a csöndes, zavartalan lét nyugodt hordozói. Ide tartoznak azok a bájos idillek is, amelyeket egy dusvirágu mező (*Mező*), egy báránykát tartó nő (*Bárányos*), végül egy madonna vetit elénk.

Szép és költői elgondolások, azonban minden azon fordul meg, vajjon a szövő kéz meggyőzőn tudja-e nekünk tolmácsolni a léleknek ilyen ábrándozásait?

Szerencsére a művésznőnek hatalmában van ez a tolmácsolás. Nemcsak ura a technikának (s ennek legnehezebb és legnemesebb válfaját müveli), hanem képes tömondatokba szoritva, nagy egyszerüséggel megfogalmazni ezeket a mondatokat. Ugy érezzük, hogy ezzel a nagy egyszerüsitéssel valóban fején találta a szöget: a gobelin középkori nagymesterei is egy-egy szinfoltba tudták süriteni alakjaikat s ezzel az anyagszerüség és technika legmagasabb fokára emelték a képszövést. Valóban nagy szinfoltok sorozata egy-egy kompozició, fény és árnyék kivetve, a szinfoltok halk *crescendója* gyöngéden árnyal, a részletek mellőzve, a belső rajz csak néhány vonal és csak jelzés, a kompozicióból kivetve minden távlati fogás, az egymásmögöttiséget az egymásfölöttiség váltja fel, szóval a kép sikra feszül s e sajátos vetületben adja a lét szublimált, átteremtett képét.

Hogy mekkora odaadással, szeretettel nevelte, dajkálta művészetének e szülötteit, mutatják azok a vizfestésü kartónok, amelyek előkészitői voltak egy-egy gobelinjének. Némelyik háromféle változatban is van itt (*Bárányos*), más kartónjain jól látható, mekkora utat jár meg egy-egy mű a papiros-fogalmazástól a szövésig. Sokaknak bizonyára érdekes tanulságul fog szolgálni egy ilyen bepillantás a műhely-titkokba, sokan megértik majd belőle, hogy a szövött kép nem az a lelketlen „kézimunka", mint amilyennek olykor tekintik.

Lyka Károly.

A fehér emberiség civilizációja mindent meg akar valósitani, megtenni mindent, kiélni magát a végső konzekvenciáig, mielőtt még nem késő. Mint azok a lángelmék, akik érzik halálukat és beteges tultermelésben a remekműveket halmozzák, az emberiség minden teremtő és áldott és Istentől való energiája percenként ontja a csodákat és a civilizáció versenyt fut a végzettel, hogy még valamit megteremtsen, amit ideaként magában hordoz. Minden perc drága, talán már holnap szakadékok nyilnak, tűzeső robban le, üstökös vágódik a föld testének, de ma még lehet, siessünk, nyakra-főre, mentsünk meg minden pillanatot, hogy beteljesüljön minden, amire Isten ezt a civilizációt nekünk elküldte. Boldogság, szépség, hosszu élet, egészség, béke, rend, testvériség, szabadság, a szegények kenyere, a gyengék biztonsága, a jó munka jutalma, ami csak kell az ember emberi életéhez és amire a civilizáció hatalma adatott, ezt mind meg kell valósitanunk tettekben, intézményekben, gépekben, orvosságokban, törvényekben, tudományban, technikában és erkölcsben és rohan, siet, előzködik, menti a perceket a menekülő emberiség, ideák ütköznek össze a tumultusban, szent akarat hevül groteszk tébollyá, törpe lelkeket sodor az iram sodra pánikban őrjöngő tömegek élére — a civilizáció érzi közeli halálát és belegabalyodik rengeteg elintéznivalójába, amit mind el kell intéznie talán holnapig. Az egyes ember idegeiben érzi ezt a halálos hajszát, óriási gondok és gyötrő felelősség árnyéka riasztja, fut, siet, előzködik,

Ferenczy Noemi

I.

A gobelin-szövés világszerte ismert magyar művésze, *Ferenczy* Noemi Párizsban, a *Manufacture des Gobelins*-ben, ebben a középkori eredetű művésziskolában vette kezébe az első gombolyagokat, amelyeknek szines szálaival azóta a világ minden müértőjének szivéhez szőtte magát.

Első önálló gobelinjeivel 1916-ban jelent meg az *Ernst Muzeumban*, ahol az áhitatos művészetvágy s a legtisztább anyagban való gondolkodás jellemezte már első munkáit. Az egyszerü formákban, sikokban való, primitivvé szükülő szemlélése a problémáknak, fogta le művészi lendületét. A *Teremtő* cimü zseniális kompoziciója jelentette első sikerét s azóta ez a szőnyeg főhelyen függő kincse lett az Iparmüvészeti Muzeumnak.

II.

A mügond és a fejlettebb müizlés szerzetesi munkájára ezután ébredt rá igazán Ferenczy Noemi. Maga-rajzolta tervein éjszakákon át szőtte-bontotta szines szálait. Finom ujjaival az igazi művész szimfóniáit játssza.

Ferenczy Noemi, ez a távoli világokba révedő, elvonuló müvészjelenség, téma-fogamzástól önmaga dolgozza, szövi a maga álomvilágát, töredelmes vallomással az igazi művészet mellett, ahogy az épülő látomásig esztendőtlen-esztendőkön át filozofikus lemondással rakja egymásra fonalait, szálait.

III.

Csak áhitattal szabad közeledni ehhez a sejtelemvilághoz, Fränkel gobelinekkel teliaggatott terméhez, amelyben a régi Ferenczy-gobelinek mellett egy-két ujjal jelentkezik ez a kivételes művész. A *Nőkéreket* már régebben megcsodáltuk. A kezet fogó testvérpár, szelid békéjében, áhitatos látvány. A *Fahordó lány*, *Kőmüves*, *Házépitő*, *Pék*, a primitiv művészet legklasszikusabb fokai. A szőnyegdiszek finom hangulatában feloldva, valami hallatlan üdeség leng a néma szemlélő felé. A művészi intuició varázsa lenyügöző a régi szőnyegeken. Ujabb gobelinjei, ha lehet, még tisztultabb művészi megnyilatkozások. Ferenczy Noemi játékos ujjai alatt végtelen harmónia s valami hallatlanul finom áttetsző megbékéltség fonódik örök képpé.

IV.

Uj alkotása, a *Bárányos* kétségkivül Ferenczy Noemi művészetének legmagasabb fokát jelenti. Az ülő női alak a kis fekete báránnyal, a legősibb művészet, amelynek Ferenczy itt érzelmi magaslataira emelkedik. A *Mező* lágy finomsága, légiessége, a harmóniának s a természet derüjének zseniális ábrázolása.

V.

Ferenczy Noemi gobelinjeinek szuggesztivitása előtt csak lelkesedéssel s csodálattal lehet állani. Az áhitatos elmélyülést megbontó diszharmónia csak itt-ott csendül ki egy belső keservü hanggá: s ez *a művész korszerütlensége*. Reménytelenül látjuk Ferenczy Noemit, az élet romantikusát, s egyikét azoknak a fanatikusoknak, akik egy pusztuló kultura utolsó lobbanásai.

Müvészi intuicióval sejtik meg, fejezik ki a kort, amelyben élnek, de a kor eldurvult fülével, szemével többé már nem tudja érteni őket.

Peller György

Kakasviad

REGÉNY | Irta ZSOL

22

De Rózsika tovább bömbölt.

— Ne sirj, a mindenségit! Az apád le
Negyvenegy éves volt, képzeld — fordult
bőg utána.

— Vladikám — zokogta —, te nem t
érted.

Siket dühösen felcsatolta a kardját és
a sapkáját.

— Elég volt, ne jajgass! Nem bir
Megyek dolgom van. Magyarázd meg
rás... vigasztald meg, a kutyamindenit.
egy ilyen vörösorru Krajnikért ilyen cirk

Ujság 937 5. IX.25.

Megvigasztaltam Rózsikát. Egy hétig
ágyam szélén, etetett, itatott, lehuzta
ingemet. Az első napokban még csak a te
sége esett jól a hátam közepén, de minél e
lettem, annál inkább éreztem, hogy női t
meglehetős gépiesen a lelkére beszé
ne sirassa Krajnikot, higyje el, nem
hogy egy ilyen szép, huszéves, jócsaládi
leány előtt nyitva áll a világ... Többizbe
borult és ott sirta ki magát. Aztán én is
kezét és atyaian simogattam a haját. Eg
mennyi szenet is rakott a kályhára, a
sem akart átmelegedni — kint förtelm
esett és egyik sortüz a másikat követte. A
félt, boldogtalan volt, egyedül voltunk
Már elfütöttük minden szenünket és még
kellett fagyni a szobában. A leány kön
voltak, amikor ráhullottak az arcomra.
gyan nem, egyszerre csak mellettem fek
alatt. Krajnik persze elvitte a lányságát
de annál elkeseredetteb asszonyi odaadás
az enyém. Reggelig velem aludt. Arra éb
csendben felkel és lábujjhegyen elindul

M.D.K.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

apjával és két művésztestvérével körös kiállításáról írja a szerző: „... kompozíciói áhitatosak, szőnyegei beosztása szépen rendezett és egyszerű ... finom nőiessége ... nem gyengeség, hanem nagy érték. Vénusz születése és hadonna című gobelinjei páratlanul állnak a hasonló magyar kísérletek körök."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 440. old.

/a cikk megj.: „Világ" 1916. dec. 10. /

Ferenczy Noemi
gobelin művész

M.D.4/1

Méltatás

Mikes Ildikó: Fett Jolán kiállítása.
Művészet, 1967. julius — 36 lap.

Ferenczy Noémi

A Nemzeti Galéria időszaki rajzkiállitásán szerepelt müve.

Körner Éva: Magyar rajz és akvarellkiállitás XIX - XX. század
Rajztanitás 1960. I. sz. 28.l.

Ferenczy Noémi

— **Az Ernst-muzeum csoport-kiállitása.** Az Ernst-muzeum nagysikerü csoportkiállitása, melyen *Ferenczy Noémi* ritka szép gobelinekkel, *Herman Lipót*, *Lehel Mária*, *Istókovits Kálmán* festményekkel és *Déry László* szobraival vesz részt vasárnap d. e. 9—2-ig van nyitva. A kiállitást a nagy érdeklődésre való tekintettel csak október 25-én, vasárnap zárják be.

P. H. 931. X. 18

P.H. 931 X 18

Ferenczy Noémi

gobelineket és gobelin-terveket állit ki, az ő egyéni ízlésével, melyben praerafaelita elgondolás és gótikus technika egyesült.
Falisőnyegei most hatásukban komolyak.
Szövés módjában is a nehezebb, függélyes szálvezetéses szövést kultiválja

(k.k.l.) Új művészcsoport az Ernst-mus.-ban.
P. H. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi

Gyönyörű gobelinjei külön a kiállítás külön látványossága. A témákat szinte primitív naivsággal oldja meg, de sokszor a gótika monumentalitásával. Szinei kivételes szépséget kölcsönöznek fali szőnyegeinek.

(K.) Az Ernst Museum csop. kiállítása.
M. Ü. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi

Különös művészeti értékeivel F. N. gobelinjei emelkednek ki:

„Bárányok"
„Almaszedés"
„Nővérek".
„Állatok" ez hímzés

(e.a.) Két kiállítás. – Ujság. 931. X. 11.

MDK'

Ferenczy Noémi

Kiállitási ismertető

Utunk 1966 szept.16.

Ferentzy Mártha MDK

Boglyák, olf.
Técsői erdő, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyíregyházi kiállítás

Ferenczy Noémi

európa kerte ismert gobelinjei és gobelin-
tervei a legértékesebbek a kiáll.
alkotásai között.
Ernst Mur. csop. kiáll.

(m.j.): Két kiállítás. – M. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi

művészi jelentőségű gobelinjei már nem az iparművészetbe, hanem a Grand art-ba tartoznak. — A kiállított vízfestmény tanulmányok bizonyítják, h. F. N. milyen gonddal érlelte ki mindegyik kompozicióját.

Ernst Mus. új esop. kiáll.-a.

Y. E.: Két kiállítás. - B. H. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi iparm.

gobelin kollekciója külön hang és érték ezen a kiállitáson. Maga Fervez és nő értékes fantaziával és stilus-tudással.

Ernst Muz. (új esop. kiáll.)

Gy. T. 8 ó. Ujs. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi, iparmúv.

nagyszerű technikával készített szőtt
művei egy különleges művészet gazdag
világát tárják fel.

Csop. kiáll. Erustnél.

Est, Vasárnap, 1931. okt. 11.

Ferenczy Noémi, iparnův.

Az Ernst-muz. csop. kiáll. - vak žárása után az E. M. uj kiállitásán is vészt vesz.

P. H: 931. X. 3.

Ferenczy Noémi

remek gobelin-kollekciója a kiállitás igazi szenzaciója. Kiveteles tehetségű nagy művész. Tudatos primitiységét a gótikus szellem művészi áhitata itatja át. Akvarelljei, gobelin- és üvegablakai az érettségnek legfelső fokát jelzik.

– io: Két kiállitás (Ernst M. és Nemz. Sz.)
P. N. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi

már Európaszerte híres gobelinjeinek és gobelin-terveinek kollekcióját mutatja be. Alkotásai rokonai a primitív népek ősi népszégű művészi termékeinek.

Képkiállítás az Ernst Múzeumban.

M. O. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi, gobelin művész MDK

Művészetének elemzése.

Egy részlet rajza:

Repr

Rózsa Gyula: Találkozások a művé-
szetben 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. nov. 13.

MDK

Ferenczy Noémi
grafikusművész

Méltatás

Gerlóczy Károly: Tavaszy Noémi monotypiái.
Művészet, 1967. június – 45 lap

Ferenczy Noémi

Ferenczy Noémi gyüjteményes kiállitása 1956

Miesarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Ferenczy Noémi

szerepét és tevékenységét az 1919 tavaszán újjászervezett művészeti oktatásban említi, ill. ismerteti

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Írt. 1970. 2.sz. 141-147. l.

143. l.

Ferenczy Noémi

uj utat mutatnak kartonjai a Tamás galériában, a már-már elmult gobelin-művészet felé

Két karácsonyi kiállítás.

Est, 931. XII. 6.

M.D.K.

Ferenczy Noémi

"Nő báránnyal" c. művének repr.-ját bemutatja a lap a most megnyilt Rippl-Rónai kiállitásról.

Szinház, Bp. 1945 dec. 12-18. I. évf. 18.sz
25. lap

M.D.K.

Ferenczy Noémi

A müvészekről csoportképet /fényképfelv./ mutat be a lap abból az alkalomból, hogy a Müvészeti Tanács tiszteletére rendezett disz ebéden átnyujtják a vezetőségnek a Tanács uj alkotmányát, mely szerint a testület a kultuszminisztérium szerves részévé válik.

Szinház, Bp. 1945. nov. 7-13. I. évf. 13. sz. 5. lap

Ferenczy Noémi, igazm.

gobelinterveivel és szeknek gyarorlási kivitelével az egyszerű ábrázolás nagy értékeit képviseli.

Csop. kiall. az Ernst Muz.-ban.

(B. M.) E. K. 931. X. 11.

Ferenczy Noémi

ritka nép gobelinekkel nerepelt.
Dr Ernst Museum csoportkiállitása.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megemlítve: (Cseh iparmův. kiállítással kapcsolatban, Ernst Múzeum.)

Rózsa Gyula: Kitűnő ipar, kitűnő művészet

7.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 25.

Ferenczy Noémi

80 éve született

Nógrád 1970 június 18
4. old.

Ferenczy Noémi

3. sz. reprodukció, lehete-lehéren:
„Parasztlej" 1926
4. sz. reprodukció, lehete-lehéren:
„Fahordó" 1924-1925

Aradi Nóra: Iconologic Research of Socialist Fine Arts. Acta Historiae Artium, Budapest, 1971. 1-2 sz. 106 és 107 l

Terencz Noémi

Említve

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztl. 1970. IV.

Feremczy Nelli

Emlékére

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 14.

Ferenczy Noémi

a 20 századbeli magyar művészet egy jelentős képviselője.

Apradi Nóra: Iconologic research of Socialist Fine Arts. Acta Historiae Artium, Budapest, 1975. 1-2 k.

1241

Ferenczy Noémi, gobelinművész

Síreculéket állítanak a Kerepesi temetőben levő sírjára.

F. Gy.: 1972-ben új képzőművészeti alkotásokat helyeznek el a fővárosban 9.

Népszabadság, Bp., 1971. nov. 18.

Ferenczy Noémi

A magyar posztimpresszionista müvés ekhez tartozott az 192o-as évek második felétől.

Pataky Dénes:Szőnyi 11.old.
Corvina 1971

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Derkovitshoz felette Lesmer Mario
építészt, aki a művésztől több ké-
-pet vásárolt.

Pataky Dénes: Derkovits Gyula.
Müvészet, 1971.xx augusztus - 19.oldal.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Parasztfej használat ennél művé-
nek a bordúrjeben a sarló és kala-
pács motívum jelentkezik.

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás
Müvészet 197o december 11- lap

Ferenczy Noémi 11

„Zsindelyező"

„Pásztor"

„Alvó pásztor" (1932) a művei említve

Magyar Nemzet 1970 junius 18

4. old.

Ferenczy Noémi

Emlétve

Szántó Dénes: A képvarrás művészei
Magyar Hírlap, Bp. 1970. ? (nov.?)

Ferenczi Noémi

Emlitve

P. Brestyánszky Ilona: (pamüvészek) a Sövárosért

Budapest, 1970. nov. 18-20. l.

Ferenczy Noémi

müveivel résztvett az 1934-es Velence-i Biennalen.

Pataky D.: István Farkas. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

1391.

Tornyay Noémi

1919 tavaszán a balatonfüredi újonnan szervezett művésztelep tagja.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban é 1919-ben. Művtört. Ért. 197o.2.sz. 141-147. l.

147. l.

Ferenczy Noémi

Méltatás

Új hagyomány születik
vas népe Szombathely 1970.
jun. 20.

Fekendy Noémi.

Gobelinje szekepel az alábbi tárlaton

Horváth György: István király emlék-
kiállítása a székesfehérvári múzeumban

Magyar Nemzet 1976 VIII. 20. 9 old.

Ferenczy Moémi

Gobelinvázlatokkal szerepel az alábbi tárlatok

N.N: Magyar művészet 1896–1945
Kiállítás az Ernst Museumban

Szolnok megyei Néplap 1969 o kt 3

Ferenczy Noémi
iparműrész

ikertestvére Ferenczy Béni szobrász-
műrésznek.

T. Reina Margit: Ferenczy Béni
Élet és Tud. XXIII. 1968. II. 2. 5. sz. 213-

Terenczy Noémi
iparmüvész
1890 - 1858.
Ősi hangulatú akvarelleket is készített
szöngegrázlatokként.
„Szivetelők" / ~~1990~~ vízfestm. / Repr.

Dr. Wirach Zsuzsa: Évszakok a művében.
Élet és Tud XXIV. 1969 XI. 21. 47. n. 2231
2235.

Ferenczy Noemi

Gobelines

Petrás István fotósorozatának

9-ik képén Ferenczy Noemi

Gobelinje szerepel, valamint

a 10-ik képen is.

Maiffy, Albin: A fény képeket...

Mi verzet, 1970. május – 28 kap.

Ferenczy Noémi, gobelinszővés

MDK

Ferenczy Béni 1917-ben hémilt portréja ikertestvéréről, Noémiről:

Repr

E. F. P.: Az ismeretlen Ferenczy Béni 7.

Népszabadság, Bp. 1970. jún. 18.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A kiállítás egyik ékessége
Ferenczy Noémi: István király c.
gobelinje.

–: Megnyílt a székesfehérvári István király
emlékkiállítás

7.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 19.

Ferenczy Noémi

a kárpitszőveshez szükséges gyapjufonalat maga festette.

- Cozóky - : Modern Hungarian Tapestry Design. Daily News, Budapest, 1968. aug. 9.

61.

Ferenczy Noémi

"...szövéstechnikája méltán állitható a gótikus és a reneszánsz nagy müvei mellé.."-irja Németh Lajos: "Szakmai hitel és müvesség" c. tanulmányában, amely a hazai és külföldi müvészet és müvészek értékelésével, összehasonlitásával, s a müvészek munkájával foglalkozik.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. január 24.
XIV. évf. 4. sz. 5. lap

Ferenczy Noémi

1916-ban szöni a Menekülés Egyiptomba c. kompozícióját, 1924-ben a Fakordó nőt, 1936-ban a Bárányost, 1939-ben az Irtást, 1941-ben a Gereblyézőt.

Nemeta Lajos: Modern magyar minnél
Corvina 1968

170-175. l.

Ferencsy Noemi
gobelin művész

Mettalais

Bahi Miklós: Jókai és Orlai Petrich...
Művészet, 1970. április – 34 lap.

Ferenczy Noémi
iparművész

Művei szerepeltek a Budapesti Történeti Múzeumban /Várpalota/ lévő kiállításon.

M. Kiss Pál: Ilkazi kiállítások
Látóhatár, 1969. III–IV. 366.

Ferenczy Noémi, textilmüvész

MDK

A Ferenczy-család tárlata
Moszkvában nyílik meg.

—: Múzeumi seregszemle

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. márc. 12.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

MDK

A Ferenczy-család kiállítása a Kovjet-
unióban nagy jelentőségű.

-bel-: Ádám és Elektra küldetésben

2.

EST/ HIRLAP, B.n. 1970 márc. 27

Ferenczy Noémi

Művészetét szabálytalan lírai jellemzi.

Ferenczy Noémi
iparművész

Párizsban járt

Dévényi Iván: Magyarok a szó-modelleje fr.-kép-
Látóhatár 1969 V–VI. 572. zőművészben

Ferenczy Noémi
iparművész

1967-ben a székesfehérvári Csók István Képtár „Gresham és köre" kiállításon szerepelt.

Dérényi Iván: Vass Elemér
Látóhatár, 1970. Fi. 159.

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

Két-mondatos nyilatkozata

1946-ból.

– : Az új Magyarország emlékkönyvéből

10.

Bp. 1970 ápr.

Népszabadság, V

4.

Ferenczy Noémi

(Emlétre) Méltatás

Oelmacher Anna: A Ferenczy ikrek
nyolcvanadik születésnapjára
Magyar Nemzet, Bp. 1970. jún. 18.
4. l.

Ferenczy Noémi

Bruget Lajos: Finom fonallal szőtt képek. Emlékezés Ferenczy Noémire. – Kelet-Magyarország, 1967. dec. 10.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

84. l.

Ferenczy Noémi

Emlitve

Perneczky Géza: Korongolt szobrok

1970. jun. 13. Élet és Irodalom

Bpest.

MDK

Ferenczy Noémi; gobelin művei

Bor Pál kiállításával kapcsolatban megemlítve.

Rózsa Gyula: Késői kísérletek? 7.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 14.

09

Ferenczy Noémi, festő, iparművész

A Pécsi Modern Magyar Képtárnak Dr. Gegesi Kiss Pál Gyüjteményéből sok művet ajándékozott./Forgács Hann Erzsébet emlékgyüjt./Ferenczy két művel szerepel, Forgács Hann baráti köréhez tartozott. 221.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Ferenczy Noémi, gobelinművész

MDK

A nékesfehérvári kiállítás son
„látható Ferenczy Noémi és Pekány
István hatalmas méretű gobelinje."
Harangozó Márta: Sarolt karján fiúcska

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 29.

Ferenczy Nvémi

A magány műveinek nemzője, s ez létüket is körülveszi, nincsenek jelen az életben.

Kőmes Éva: Dedrontsgyula, Cosmo
1967

259.l.

Ferenczy Noémi

A szerző idézi Tolnai Károly megállapítását, amely szerint a munka nála lélekállapot (l. Pék c. gobelinjét).

Aönay Éva: Derkovits Gyula, Corvina 1968

259.l.

Ferenczy Noémi

Egy ideyen műfajban dolgozó, befelé forduló egyéniség létére a létezés és a művészet szubsztanciáját éppúgy a munkában fedezte fel, mint Derkovits. Mindketten a monumentális forma kimüvelésén fáradoztak. De ő, F.N. az „ember" kiteljesedését várta a munkától.

Kőmeszi: Derkovits Gyula, Cosmo 1968

259.l.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

MDK

Szentendrén is dolgozott.

Széj Rezső: Könyvek a Dunakanyarról

418-421. lap

A KÖNYVTÁROS, BP. 1963. július

XIII/7.

Ferenczy Moémi

nere emlitve

Dudovits és a szocialista művészet
Magyar Nemzet 1968 szept. 20

Ferenczy Noémi

néhány alkotása látható Békéscsabán, a „Detroits és a szocialista művészet" c. kiállításon.

Detroits és a szocialista művészet (R. G.)
(Kulturmüvészet)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 19. 9. l.

Ferenczy Noémi

művei is láthatók a székesfehérvári Csók István Képtárnak a XX. sz. magyar művészete sorozat 6. tárlataként megrendezett, „Derkovits és a szocialista művészet" c. kiállításán. (Vasárnap nyitotta meg Dési Huber Istvánné, 40 művész több mint 100 alkotása szerepel. December 31-ig tart.)

Kulturális krónika

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 16. 6. l.

Ferencry Noémi

gobelinjeivel szerepelt a Ferencry család kiállításon a Budavári palotában.

A Ferencry család (Horváth Béla)

Magyar Hírlap, 1968 június 21 9. l.

Ferenczy Noémi

Horváth Béla: Miért szép Ferenczy Noémi „Pivskorsós nőlőmunkásnő" gobelinje? — Élet és Tudomány, 1966. 21. évf. 42 sz. 1990-1993. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

26c. l.

Ferenczy Noémi
iparművész

művei szereplnek a székesfehérvári Csók István galéria „Derkovits és a szocialista művészet" c. kiállításon.

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látókatár, Bp. 1969. I. 159.

Ferenczy Noémi

Az elmúlt 25 évben igen kevés, mintegy húsz önálló kötet jelent csak meg élő müvészről, pedig már a felszabadulás előtt, ezelőtt negyven évvel megjelenhettek önálló kötetek a fiatal Bernáthról, a fiatal Ferenczy Noémiről és sokan másokról.

-

Aradi Nóra hozzászólása a müvészettörténészek ünnepi ülésén, a felszabadulás huszonötödik évfordulóján.

~~xxxxx~~ 127.l. Müvtört.Ért. 197o.2.sz.
125-128. l.

127.l.

Ferenczy Noémi gobelin művén

Megnyílt a Ferenczy család állandó kiállítása.

↓

–: Felavatták a szentendrei múzeum új épületét

7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 9.

Ferenczy Noémi, gobelinművén

Életének és műveinek tömör

ismertetése.

— : A Ferenczy-család 6.

EST / HIRLAP, Bp. 1972. szept. 11.

Ferenczy Noémi, gobelin művei.

Megemlítve: „nemes ... művészete kevés
folytatóra talált."

P. Brestyánszky Ilona: Dél-Dunántúli
textilművészek kiállítása Szombathelyen
438 – 439.

JELENKOR, Pécs, 1971. május XIV/5.

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Jakán Ferenc prózaverseiben foglalkozik
művészetével.

Pomogáts béla: Várlat a minden sejtről 554-562.

JELENKOR, Pécs, 1971. Június XIV/6.

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

„Gobelin Sero" (repro)

"

Muradin Jenő: Collegium Artificum Transylvanicorum
Műveszet, 1971. március – 16 lap.

Ferencz József
gobelin művei

A kiállításon egy gobelinnel és
két gobelintervvel szerepelhetett be.

Muradin Jenő: Collegium Artificum Transsylvanicorum
Művészet, 1971. március - 16. lap

Ferenczy Noémi

Ferenczy Károly bármas árcképének egyik modellje.

László M.: A magyar portré-művészet tört.-ből; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 44. l.

Ferenczy Noémi

A Művészeti Tanács keretében 1945-ben megalakult Iparművészeti Szaktanács tagja.

Tanács Is: 25 éve alakult a M. Iparművészek Sz. Szakszervezete, Ipari Művészet, 1970. III. 16. l.

Ferenczy Noémi

művészetéről, munkásságáról szóló művek Genthon István által írt recenzióinak felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent műveinek jegyzéke - Művtört.Ért. 1970.4.sz. 253-257. l.

255.1.

Ferenczy Károly

felszabadulás után
nevét, mint a főiskolai rangra emelt Iparművészeti
Iskola tanáráét említi

Brestyánszky Ilona: Iparművészek a fővárosért.
Budapest, 1970. 11.sz. 18-20. l.

Ferenczy Noémi

„Az anyag sajátosságait, adottságait felhasználó kiaknázó törekvések egyik legjelentősebb kéjviselője Ferenczy Noémi" – Művészetét rénletesen méltatja.

Katona Imre: Modern iparmüvészetünk néhány kérdése.
Müvtört.Ért. 1970. 4.sz. 278-283. l.

282.k.

Ferenczy Noémi
ipasművén

~ről: beh Miklós: F. N.
/„Műv. Kiskönyvtára"/

A magyarországi műv. tört. I. 534.
Corvina 1971.

Ferenczy Noémi
ipovmüvén

~ ról: Tolnay Kárály: F. N.
/~~Ars Hungarica~~/ Bp. 1934/

A magyarországi műv. tört. I. 533.
Corvina 1971.

1) Ferenczy Noémi
festő, gobelinművész.

/1890-1957/. Apja mellett, a nagybányai
műveztelepen nőtt fel. Szőnyi István
mellett ő a nagybányai fiskolíció legiga-
zibb folytatója. A szövés technikáját a

A magyarországi műv. tört. I. 525
Corvina 1971.

2) Ferenczy Noémi
festő, iparművén

párizsi Manufacture des Gobelins-ben
sajátította el. Nemcsak a kartont fes-
tette meg, gobelinjeit is maga szőtte.
1913 „Teremtés";
1916 „Menekülés Egyiptomba"
A magyarországi műv. tört. I. 526.
Corvina 1971.

3) Ferenczy Noémi
festő, iparművész

1921 – „Nővérek",
1922 – „Áró ember",
1923 – „Kerfésznők",
1923–24 „Baltár ember",
1924–25 „Fahordó nő",

A magyarországi műv. tört. I. 526.
Corvina 1971.

4) Ferenczy Noémi

festő, iparművész

1925-1926 „Kaszás parasztok";

1929-30 „Pros korsós szőlőmunkásnő";

1931 „Pásztor";

1933 – „Pék";

– „Kőműves".

A magyarországi műv. tört. I. 526.

Corvina 1971.

5) Fereaczy Noémi
festő iporművén

30-as évektől:
„Irlás"; „Tavasz"; „Bükk-erdő";
„gerebbyézés"

A magyarországi műv. tört. I. 526.
Corvina 1971.

Ferenczy Noemi

Gobelin művész

Ferenczy Noemi legjobb-1945 után oldódik fel a direkt jelre építő tartalmi meghatározás.

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás

Müvészet 197o december 11- lap

Ferenczy Noemi
gobelinmüvész

„Parasztfejkaszával". 1926
(repro)

Aradi Nóra: Jel és jelentésváltozás..
Müvészet, 197o december 11 lap

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Kordovaner János mestere
volt. — Miltatás. —

Horváth Béla: Kordováner János kiállitása
Müvészet 197o december 37 lap

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Méltatás

Haits Géza: Kepes Ágnes kerámiái
Művészet, 1970. november - 37.lap

Ferenczy Noémi
ipar művész

Tolnai Károly: Ferenczy Noémi Bp.
1934

Csehi Miklós: Ferenczy Noémi. Bp.
1962.

Szabó Júlia: Magyar vajzművészet 1890-1919
Bp. 1969 Corvina 18. old.

Terenczy Noémi
iparművész

„Kartonvázlat" Repr. 1918 körül
A krasek. papír. 519 X 424 mm. Jelzés
nélkül. A Tanácsköztárs. Műv. Direkt
vásárlása.
A MNG. Inl. Ltsz. 1919-537.

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919
Bp. 1969 Corvina 59. kép

MDK

Ferenczy Noémi, gobelinművész

A Ferenczy-család tárlata III. 25-én nyílik meg Monkrában.

–: A múzeumok eredményei és tervei 7.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 13.

Ferenczy Noémi

Említve

Napló

Magyar Nemzet, Bp. 1970 feb. 15.

Ferenczy Noémi

1

Ferenczy Béni ilustrátorra

1890 június 18.-án született

Magyar Nemzet 1970 június 18

4. old.

Ferenczy Noémi 10

„Szövőnő"

„Pér" c. művei erdőtve

Magyar Nemzet 1970 január 18

4. old.

Ferenczy Noémi 9

Fehérember baltával (1926)
(másnéven Korhadó fa)

C. mivel emlitve

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferencsy Noémi 8

Pihenők (1922)

Kertérsek (1924) c. művei

emlitve

Hajnal Nemzet 1970 junius 18

4. old.

Ferenczy Noémi 7

Nővezek (1921)

Ásó ember (1922) c. művei

emlitve

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferencsy Noémi

6

A 20-as évekből munkáinak

nagyrészét csak kartonokról ismerjük,

mert az eredetiket külföldön meg

vásárolták

Magyar Nemzet 1970 június 18

4. old.

Ferenczy Valéri 5

1920-ban Kolozsvárott

rendezett kiállítás.

Magyar Nemzet 1970 január 18
4. old.

Ferenczy Noémi 4

Az 1916-os Ernst Múzeumi
nagy Ziállításra 7 db szörött
Zejset adott.

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi 3

Terentés (1913) c.

gobelinje emlékve

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi 2

21 éves Zorában „talált zá"
a gobelinre Párizsban.

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi 19

1956 szeptemberében Zöllitsch
nyilt a Nemzeti Szalonban.

Magyar Nemzet 1970 Junius 18.
4. old.

Ferencsy Noémi

18

katedrát vállalt ezután
az Iparművészeti Főiskolán

Magyar Nemzet 1970 január 18
4. old.

Ferenczy Noémi

17

A háború után első ziállítását 1947-ben az MKP. II. ker. szervezete rendezte

Magyar Nemzet 1970 január 18
4. old.

Ferenczy Noémi 16

„Rügyező fa" (1946)

„Centennárium"

„Önzefogás" c. művei
emlitve

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi 15

„Kék virágok" (1945)
„Fahordó nő" c. művei
említve

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferencsy Noémi

14

„Szent István" c. műve

emlékére

Magyar Nemzet 1970 január 18

4. old.

Ferenczy Noémi 13

Tavasz (1935)

Virágos mező (1936)

Irtás (1939) c. műveci emlétoe

Magyar Nemzet 1970 junius 18
4. old.

Ferenczy Noémi 12

Mürza (1937)
Bőség (1938) e
művei említve

Magyar Nemzet 1970 június 18
u. old.

Ferenczy Noémi

A második világháborút követő időben az Iparművészeti Főiskola tanára.

Mándi L. Teréz: „The Ferenczys's a Hungarian clan of distinguished artists." Daily News, Budapest, 1972. jún. 14.

21

Ferenczy Noémi

Kárpit műveivel lett elismert. Külföldön tanult majd visszatérve, hazájában folytatta munkásságát. Számos külföldi tárlaton szerepelt műveivel, Bécs, Berlin, Drezda.

Mándi Sz. Teréz: „The Ferenczys a Hungarian clan of distinguished artists." Daily News. Budapest, 1972. jun. 11

21

Ferenczy Noémi
„A magyar képzőművészet száz éve Bács-Kiskun megye múzeumaiban" címmel gazdag anyagot felölelő kiállítás nyílott a Nemzeti Galériában. A tárlaton a kecskeméti, a bajai, a kiskunhalasi és a kiskunfélegyházai múzeumok legszebb XIX. és XX. századi festményei vettek részt, köztük Ferenczy Noémi munkái is.

D. I. Képzőművészet.

Vigilia 1972/5 349old.

Ferenczy Noemi
Gobelin művész

Miltachás

f.a.: Ezeregy öltés.
Vők Lapja, 1970. julius – 28 szám

Ferenczy Noémi

neve említve, műve szerepel a Bács-Kiskun megyei múzeumok kiállításán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 március 16. 4.old.

Ferenczy Károly
gobelinművész

Méltatás

Z. P. A.: Ki látott engem?
Művészet, 1972. május - 4 oldal

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megemlítve:

tanítványainak gobelin-kiállítása a Gárdonyi Géza kiskáz üvegszaznokában.

—: Egri Nyár '72 9.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 7.

Ferenczy Noémi

Mürci szerepelnek a Ferenczy
család Viállifásán Gentendrén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 9
4. old.

Ferenczy Noémi

„Hazatérő lányok"

„Bösz" és

„Mirzsa" c. művei emlékére

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22
4. old.

Ferenczy Noémi 2

„Kőműves"

„Gereblyezők" a művei emlitve

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22

Ivold

Ferenczy Noémi

1

Művei szerepelnek a

Ferenczy család állandó kiállításán

Szentendrén

Magyar Nemzet 1972 szeptember 22

4. oldal

Ferenczy Noémi

Művei szerepelnek „A magyar
rajzőművészet száz éve a Bács-Kiskun
megyei múzeumokban" c. Ziállításon

Pestmegyei Hírlap 1972 március 7
4. old.

Ireneczy Noémi

ipovonúvén

v Nyugbánya'a kaposoletta kvál a

munkásmozgalommal.

Mavádia Lenő: Feljegyzések...

Korunk 1970. IX. 1960.

Ferenczy Noémi
iparamívén

~ műnés szerepeltek a Ferenczy pá-
lód közös kiállításán 1970-ben.

Murádia lenő: Feljegyzések...
Kovnuk 1970. IX. 1461.

Ferenczy Noémi: gobelinművész

Tárlatvezető mutatja be a Ferenczy családot. (N. Galéria.)

—: A hét végi kulturális programból 9.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 28.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

1972 FEB 12

Ferencz Noémi

Vasárnap, 1972. március 12.

1021

Vörösmarty szekrénye...

A Székesfehérvári István király Múzeum, illetőleg a Csok István képtár vásárlás útján több értékes és érdekes tárgyhoz jutott az utóbbi hetekben. Többek között megvette Ferenczy Noémi egyik gobelin kartonját, Szilágyi Júlia Virágkor című textilképét, valamint Andreas Fanori egykori fehérvári ötvös két ezüst kannáját. A múzeum ezen kívül megvásárolta Enge János, volt zeneiskolai igazgató kéziratát, amely Székesfehérvár zenei életének történetéről íródott számos érdekes adattal. A legérdekesebb múzeumi szerzemény egy biedermeyer szekrény, amely egykor a Vörösmarty-család tulajdonában volt. A szekrényt a költő használta, ezért a kápolnásnyéki Vörösmarty emlékmúzeumban helyezték el.

Ferenczy Noémi, gobelin művén

Ömedason litásul megemlítve.

Rózsa Gyula: A kettétrasadt kárpit

M.S.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 17.

Ferenczy Noémi

az ő halására lett Benkő Erzsébet festő-
ről pobelinese (1938-ban.)

Benkő Erzsébet gobelin művei, Kende Zsolt keramikus
művei kiállítása. Fejes Adolf terem 1970 ápr.
17-május 10. Kiáll. lap. Bev.: Frank Tibor ill. Kovács
Margit. H. n. [Budapest], 1970.

Terencz Noémi

Emlétre

Honnan-Mikor: Sarolt Rajzán
Esti Hírlap, Bp. Jáncsa
1970. aug. 29.

Terenczy Noémi

Emlitve

Emlékezzünk

Petőfi Nagy, Kecskemét 1970. jún. 18

Ferenczy Noémi

Nagy B. István mestere volt.

(m.) Nagy B. István festőművész Riéllé – Tóse Egerben

Népújság, Eger 1970. szept. 16.

Ferenczy Noemi
gobelinművész

Nehány szemes, részben mozgalmi
vonatkozása műve szerepel a tárlatos

Soós Klára: Magyar grafikai kiállítás . . .
Művészet, 1970 junius - 35 lap

Ferenczy Noémi

Rövid méltatás

B.I. Béni és Noémi

Magyar Hírlap, Bp. 1970. jun. 18.

MDK

Ferenczy Noémi, gobelin művész

Megemlítve: a Ferenczy-család
Kiállítása.

Véri Endre: Az ismeretlen város

17.7.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 15.

Ferencvárosi
Gyűjtemény

1956-ban készített emlékkiállítására Petrás István készített fotókat.

Mátyás Albin: A fényképek...
Művelődés, 1970. május - 28 lap.

Ferenczy Noemi
gobelin művész

Benkő Erzsébetre Ferenczy Noemi
művészete erőzen hatott, úgy
hogy a festészetről a gobelin művészet
re tért zet.

Baghó Ferencné: Benkő Erzsébet gobelinjei és .....
MÜVÉSZET, 1970.augusztus - 43.lap

Ferenczy Noémi

a Magyar Nemzeti Galériában e hó 5.-én megnyílt „Magyar képzőművészek 100 éve a Bács-Kiskun m.-i múzeumokban" c. tárlaton szőnyegterve szerepel. (említve)

Tárlatról tárlatra.

1972. III. 18. TV. 17.25/12/Kj

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népújság Heves

Ferenczy Noémi

Halló, itt Eger!

HOBBYKIÁLLÍTÁS ■ GERSHWIN-EST ■ CSIPKERÓZSIKA ■ KATONAZENEKAROK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA ■ TÁNCZENEI PARÁDÉ ■ KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRLAT ■ AZ EGRI SZIMFONIKUS ZENEKAR MAGYAR ESTJE ■ III. ORSZÁGOS AKVARELLBIENNÁLÉ

Az Egri nyár '72 programja

Már hagyománnyá vált, hogy májusban kezdetét veszi a megyeszékhelyen az Egri nyár '72 programja. A város közművelődési szakemberei ebben az évben is színessé és kellemessé kívánják tenni a város lakóinak, valamint az ide érkező turistáknak nyári délutánjait, estéit.

A program május 21-én kezdődik, ekkor nyílik a tanárképző főiskola előtti parkban a Megyei Művelődési Központ fotoklubjának *szabadtéri fotókiállítása.* Június 8-án *hobbykiállítás* nyílik, amelynek keretében a gyűjtőkörök bélyegeket, érmeket, dísznövényeket mutatnak be a művelődési központ nagytermében.

Június 24-én este kerül sor az első nagyobb produkcióra: az Egri Szimfonikus Zenekar *Gershwin-estet* rendez az egri várszékesegyház romkertjében. A műsor keretében fellépnek: *Andor Éva és Radnay György,* az Állami Operaház magánénekesei, vezényel *Farkas István.* Június 25-én a budapesti Bartók Gyermekszínház a *Csipkerózsika* bemutatásával szerez majd kellemes délelőttöt a legfiatalabbaknak.

Ez alkalommal is megrendezik az *országos katonazenekarok találkozóját,* sorrendben a hetediket. Július 8—9-én a katonazenekarok több térzenét és hangversenyt adnak a városban. A várpalota előtti hangversenyről a rádió helyszíni közvetítést ad.

Július 10-én este *Halló, itt Eger!* címmel tánczenei parádé szórakoztatja majd a stadion közönségét, július 30-án pedig a Budapest Táncegyüttes vendégszerepel a várszékesegyház romkertjében. A műsor címe: *Magyar képeskönyv.* Érdekes műsorra kerül sor augusztus 2-án este a Megyei Művelődési Központban, ahol a Heves megye *legjobb népi énekesei, népi hangszeres művészei, valamint citerazenekarai* lépnek fel. Színvonalasnak ígérkezik az augusztus 19-i program is, amelyet a várszékesegyház romkertjében rendeznek az *Egri Szimfonikus Zenekar magyar estje* címmel. A műsorban közreműködnek *Moldován Stefánia* és *Simándy József,* az Állami Operaház magánénekesei is.

Gazdagnak ígérkezik a képzőművészeti program is. Július 2-án a *salgótarjáni képzőművészek* mutatják be műveiket Egerben, július 23-ától pedig *Ferenczy Noémi* tanítványainak *gobelin-kiállítását* rendezik meg a Gárdonyi Géza Színház üvegcsarnokában. Nagy érdeklődés előzi meg a *III. országos akvarellbiennálét* is, amelyet augusztus 20. és szeptember 10 között tekinthet meg az érdeklődő közönség.

A Pr
tátort
dolgo

Gu
főtitk
megbízottja csütörtökön es-
te elhagyta New Yorkot és
Stockholm érintésével visz-
szaindult nagykövet állo-
máshelyére, Moszkvába.

Az ENSZ szóvivője sze-
rint a svéd diplomata „to-
vábbra is szoros érintkezés
ben marad a főtitkárral,
hogy — alkalmas időben —
folytathassa küldetését".

d
New York-i
a
során — úgy látta, hogy
még nincs meg a kellő alap
a Jarring-misszió felélesztésé-
hez.

Török gépeltérítők tv-nyilatkozata

A négy török fiatalember, aki egy török repülőgépet Szofiába térített el, majd politikai menedékjogot kért és kapott Bulgáriában, csütörtökön nyilatkozott a bolgár televízióban. Az interjút az intervízió is közvetítette.

A gépeltérítők kijelentették, hogy népük szabadságáért küzdenek, kizárólag azért voltak kénytelenek ilyen szélsőséges eszközökhöz folyamodni, mert segíteni akartak halálra ítélt elvbarátaiknak.

A csoportnak nem voltak terrorista szándékai éppen ezért beleegyeztek abba, hogy az incidens ne végződjék a repülőgép felrobbantásával.

Komputer köz
választások

Róma, a belügyminisztérium
elektronikus gépek a vasá
percek alatt részeredményeke
feldolgozzák a te
(Népújs

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TANÁCSOK LAPJA

1972 JUN 30

Ferenczy Noémi

1021

Egerben

A MŰEMLÉKEKBEN és történelmi nevezetességekben gazdag Egert évente több mint 300 ezer turista keresi fel; a város híres egyházi és világi épületei, a török harcok emlékét felidéző vára és a hegyvidéki környezet önmagukban is vonzzák a látogatókat. Így kulturális rendezvényeik célja nem elsősorban a figyelem felkeltése városuk iránt, hanem, hogy színesebbé, kelemesebbé tegyék a nyaralást és a városukat szerető egrieknek is változatos szórakozást nyújtsanak a — remélhetőleg — forró nyári délutánokon és csillagfényes estéken.

„Thália temploma", a Gárdonyi Géza Színház ezúttal kiállításoknak ad helyet üvegcsarnokában. Itt mutatják be az oly nagy sikert aratott salgótarjáni tavaszi tárlat válogatott anyagát, majd megrendezik a III. Országos Akvarell Biennálét és Ferenczy Noémi tanítványainak gobelinkiállításában gyönyörködhetnek a látogatók.

A Dobó téren, a Bazilikánál és a vár gótikus palotájának előterében pedig a VII. Országos Katonazenekari Találkozón részt vevő 10 kiváló zenekar ad hangversenyt.

Nagy érdeklődésre tarthat számot a helyi szimfonikus zenekar magyar estje, valamint a Budapest Táncegyüttes magyaros műsora, melyet patinás környezetben, a várszékesegyház romkertjében tartanak meg.

A megyei művelődési központ a népművészetnek nyújt szereplési lehetőséget: *„Fúj, süvölt a Mátra szele..."* címmel Heves megye legjobb népi énekesei és citera-együttesei mutatják be tudásukat, s szolgáltatnak egyben keltemes szórakozást az érdeklődőknek. Ugyanitt kerül sor a népművészeti kiállításra is.

DE NEM MARAD műsor nélkül a nyáron a tánczenekedvelők népes tábora sem, előbb júliusban a tánczenei parádé, augusztusban pedig az Omega-együttes fellépése *„hozza lázba"* minden bizonnyal az egri fiatalokat.

ell" működését, az általuk ve-
égről szólt a sorozat; hanem sok-
zélgetéssel, az újságíró számára
kal, anyagokkal, útbaigazítással
echnikai segítséggel. S ami talán
bbet jelentett a sorozat számára:
véleménynyilvánítással.

Dr. Kasza Gyula, vb-titkár

ban titkár, 1966-ban elnök lesz.
a tanácsakadémiát, s tanul to-
jogi egyetem levelező tagozatán.
k jogi doktorrá, s ez év júliusá-
ére, a nagyközség szakigazgatási
. Egy minőségi fokozattal sok-
én a munka, mint Kémesen, a
mbereket is meg kell ismerni.
val, szerénységével, munkabírá-
eretetével és őszinteségével na-
latt megnyeri az embereket. Sze-

NC, a községi pártbizottság tit-
közül a legfiatalabb. Matemati-
s tanár. Érettségi után nem ve-
olára, képesítés nélküli nevelő-
velező tagozaton végzi el a főis-
g a társközségben, Drávasztárán
ető. Ezzel a mozgalmi tapaszta-
a nagyközségi pártbizottság tit-
jén függetlenítik. Marxista esti
ító, kéthónapos vezetőképző, köz-
az új feladatot, kikovácsolni a
egküzdeni a nehéz feladatok so-
ak eredmények vannak, hanem
telenség is, mindennap újra és
gyűrkőzni — jobban. Kezdemé-
lendülete és tenniakarása máris
a községnek, s közben gyűlnek
ződnek, kovácsolódnak módsze-

(gallé)

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

Ferenczy Noémi

1972 AUG 26

dósítások — informá

1021

Tegnap délután nyílt meg a székesfehérvári helyőrségi klubban a katonafiatalok 1972. évi amatőr képzőművészeti kiállítása. Kilencedik alkalommal rendeznek amatőr munkákból kiállítást, s a kiállított munkák színvonala évről évre magasabb. Idén 167 pályaműből válogatták ki azt a 115-öt, amelyet augusztus 29-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

A kiállításon külön tablót állítottak Vietnamnak és sok alkotás témája Dózsa. Említést érdemel az a faintarzia sorozat, amelynek alkotója, Derkovits, Dózsa sorozatának egy-egy képét ültette át fába.

Díjra esélyes a szintén intarzia-kép: „Attila monda" — Ferenczy Noémi textilképe nyomán.

arban tart
egédmotor
eklődni: Sz
ár. Börgön
441

lkocsis PA
adó, külön
partelep. P
441

NGATLAN

és félszobás
ti lakás BE-
HETŐEN el-
0 Ft kp plusz
llalással. „Bel-
jeligére a Ki-
rem. 3163

égszögöl be-
telek Bory vár
eladó. Érdek-
-7 óráig. Szé-
vár, Jókai u. 5.,
ára 2. ajtó.
3165

ly, Táncsics M.
HÁZ eladó.
ni: vasárnap,
edd és szerda
. 3166

arózán 4 dúló-
0 négyszögöl
eladó, felesben
klődni: Erhart
Urhida, Kossuth
3157

öltözhető CSA-
ÁZ 600 négy-
rülettel beteg-
értéken alul
rösháadsereg út
3175

négyszögöles
— zártkertben —
eladó. Egy
ló. Érdeklődni:
Puskás Tivadar
3171

HIDA, Petőfi u.
di ház 3000 négy-
elekkel azonnal
hetően, olcsón
rdeklődni: hely-
3170

ZG-hez közel,
sített új lakó-
285 négyszögöl
engedéllyel és
. P 5-ös Panno-
ó. Szfvár, Vá-
édulaház. 3172

öl beépíthető
a Nefelejts ut-
egy sötét hálós
zy Fáklya kom-
krény eladó.
ni: Szfvár,
14. 3169

tobe kerem.

— Pákozdon 40 négyszögöl TELEK eladó. Érdeklődni: Szfvár, Kossuth út 3. fszt. 1. Ugyanitt eladó 900-as WARTBURG. 441 515

— Másfélszobás tanácsi lakásomat ELCSERÉLNÉM házfelügyelői 2 1/2, 3 szobásra. Székesfehérvár, Münnich ltp. 26. fszt. 2. 441 517

— TELEK 488 négyszögöl eladó. Kétszintes ház építésére is alkalmas. Székesfehérvár, Fiskális út 70. Videotonhoz közel. Érdeklődni: Felszabadulás út 16. 441 519

— SZÉKESFEHÉRVÁR kétszobás összkomfortos lakás kertes társasházban OTP átvállalással eladó. Garázs van. Érdeklődni: Hegedűs, Szfvár, Vasvári Pál u. 5. 441 520

— Bébic-dűlőben 330 négyszögöl TELEK eladó. Szfvár, Kőfém ltp. I./2. I. lcsház, 2. em. 6. ajtó. 441 526

— Eladó olcsón FÜLÉN, Hunyadi u 6. kétszobás, kertes ház. Érdeklődni: augusztus 26-tól reggeltől. 441 527

— Szabadkai u. 32. sz. kétszobás kertes CSALÁDI HÁZ beköltözhetően eladó. Érdeklődni: ugyanott vagy Szfvár, Selyem u. 11. 441 531

— Kétszoba-összkomfortos, gázfűtéses tanácsi lakásomat ELCSERÉLNÉM kétszobás házfelügyelői lakásra. Ajánlatokat: „71 négyzetméter" jeligére a székesfehérvári Hirdetőbe kérem. 441 534

— 200—300 négyszögöl beépíthető TELEK eladó. Szfvár, Kisteleki u. 95. 441 535

— Feketehegyen múut

lakásomat egy másfélszobás szövetkezeti és egyszobás tanácsi összkomfortos lakásra megegyezéssel Cím: Tóth Károly, Szfvár, József u. 83. VI/4. 441 574

— Kis családi ház 600 négyszögöles kerttel, BEKÖLTÖZHETŐEN eladó. Lovasberény, Kisfaludi Sándor u. 31. 441 573

— Kétszobás HÁZRÉSZ beköltözhetően eladó. Szfvár, Irányi D. u. 9. 441 566

— Eladó szoba, konyhás, speizos, kamrás HÁZ 496 négyszögöl területen, KSZG gyár közelében, vagy kisebbre elcserélhető. Közeli vidékire is megegyezéssel. Szárazrét, Varjú u. 11. Kundl. 441 560

— HÁROMSZOBÁS összkomfortos családi ház eladó. Székesfehérvár, Börgöndi u. 39. 441 563

— Egyszobás komfortos ÖRÖKLAKÁS cserével áron alul eladó. Szfvár, Alsó-Hosszúsétatér 2/a. 441 551

— Két szoba, konyha, előszoba, speizos, kamra és konhakertből álló, azonnal beköltözhető HÁZRÉSZ sürgősen eladó. Szfvár, Selyem u. 29., ajtó 1. Bármikor megtekinthető. 441 550

— Szoba-konyhás HÁZRÉSZ 200 négyszögöl telekkel és melléképülettel eladó. Érdeklődni: Szfvár, Bánáti út 10. 441 546

— Eladom kétszobahálófülkés összkomfortos SZÖVETKEZETI lakásomat. Érdeklődni: Simay Zoltán, Székesfehérvár, Balatoni u. 7. Hétköznap 19.30—20 óráig, illetve szombaton. 441 545

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1971 MAI 31

1021

Ferenczi Noémi

Geknüpfte Kunst

Die geknüpfte Kunst, die Erfindung Jean Gobelins nahm ihren Anfang in der Pariser Mouffetard Gasse vor dreihundert Jahren und lebt heute weiter in den Häusern kleiner ungarischer Dörfer (Tápiósüly, Tápiószecső, Tóalmás, Kóka, Dány, Zsámbék usw.)

Ludwig XIV., der Sonnenkönig, befahl, die Säle seiner Schlösser mit Gobelins zu schmücken, diese künstlerische Arbeit kam im Laufe der Jahre von den Schlössern in die Hütten, wo sie Arbeit und Brot schaffte.

Die Mode der Gobelin-Stickerei verbreitete sich in Ungarn um 1900 herum, ihre neuerliche Blüte begann vor anderthalb Jahrzehnten. Die Gobelin-Heimarbeiter-Genossenschaft organisiert die Arbeit und hat Verbindung mit mehr als 30 kapitalistischen Ländern, darunter auch mit der USA und Japan. Zu den neuesten Interessenten für ungarische Gobelins gehören Zypern und Kuweit. Ein langjähriger Kunde ist das britische Königshaus. Zum Gobelin-Kauf braucht man viel Geld, aber reiche Leute gibt es überall. Eine Gobelin-Handtasche kostet ungefähr 40—180 Dollar und wie winzig sind ihre Ausmaße im Vergleich zu den großen Gobelins, die mitunter auch einige Quadratmeter groß sein können. Man hat mir einen riesigen Wandteppich gezeigt, auf dem ein schlafender Schäfer von Reigen tanzenden Feen träumt, der Teppich war so schwer, daß zwei starke Mädchen ihn kaum halten konnten. Eine Familie arbeitete ein ganzes Jahr lang daran.

Die Motive der Gobelin-Stickereien stammen gewöhnlich aus dem 18. Jahrhundert, der Blüte des Gobelins, aber es gibt auch ungarische Motive, die Adaptierung eines Bildes von Mihály Munkácsy, Plattensee-Motive von Géza Mészöly und andere ungarische Landschafts- und Genrebilder. Die Genossenschaft wacht darüber, daß kein Kitsch die heutige Gobelinkunst verunziert.

Die Gobelin-Genossenschaft hält den Betrieb mit 3200 Heimarbeitern aufrecht, meistens natürlich Hausfrauen, Mütter kinderreicher Familien, Großmütter, Rentnerinnen, die ihre Arbeit lieben, weil sie nicht zeitgebunden ist, weil sie daneben ihren Haushalt versorgen können. Oft werden sie freilich von ausländischen Bestellungen zur Eile angetrieben. Der Verdienst hängt vom Fleiß ab. In manchen Familien sticken alle mit. Frauen, Mädchen reichen sich einander die Sticknadel wie einen Stafettenstab. Sticken ist eine traditionelle Familienarbeit, die ersten Spuren ungarischer Gobelinkunst findet man auch auf alten Messegewändern. Systematik, Kontrolle und Verwertung sind das Ergebnis der Arbeit der letzten Jahre.

Die ungarischen Gobelins sind in der ganzen Welt gesucht, und das hat mehrere Gründe. In großen Mengen beschäftigt man sich mit der Gobelin-Stickerei in Europa außer in Ungarn nur noch in Portugal und zu einem geringeren Teil in Österreich. Im Geburtsland des Gobelins, in Frankreich gibt es kaum Gobelinstickerei, die für den Handel beachtenswert wäre.

An Gobelins interessierte Kaufleute kommen nach Budapest und wählen in den beiden Geschäften oder im zentralen Bureau der Genossenschaft aus den zahlreichen Mustern, was ihnen gefällt. Es gibt nur wenig fertige Ware, alles wird auf Bestellung gemacht. Man bekommt eine Ahnung davon, wieviel wertvolle Arbeit in einem Gobelin steckt, wenn man bedenkt, daß es gestickte Bilder gibt, bei denen für jeden Quadratzentimeter 360 Stiche notwendig sind. Und wie viele Farben, Schattierungen, die man mit dem freien Auge kaum unterscheiden kann: Die Frauen arbeiten mit 500 verschiedenen gefärbten Fäden, deren Großteil aus Frankreich importiert wird.

Ungarn exportiert Gobelins im Werte von 400 000 Dollar jährlich.

Neben dem Sticken gibt es auch eine andere Technik des Gobelinmachens, man kann sie auch weben. Eine ausgezeichnete Künstlerin, Frau Noémi Ferenczy, versuchte diese Art des Gobelins bei uns heimisch zu machen. Sie webte wunderbare Stücke, aber zu einer regelrechten Herstellung kam es nicht.

Gegenwärtig gibt es in Ungarn 104 Genossenschaften der Heimarbeiterindustrie, unter denen die Gobelin-Genossenschaft in Anbetracht der großen Zahl der Beschäftigten an zweiter Stelle steht.

Dénes Szánthó

Mutter und Kind
Gobelin von Noémi Ferenczi (1955—56)

SCHAFT

enhandels

zu dem Volumen nach eingeholt. in 1970 nahmen die Rohstoffaus- s- fuhren weiter zu und rückten te so trotz des gleichzeitigen An- el steigens der Maschinenexpor- lie te um 14% unter sämtlichen %), Warengruppen an die erste d- Stelle. (Ihr Anteil an den un- ll- garischen Gesamtausfuhren %). betrug 30%). Ähnlich wie bei 69 den Maschinen konnten auch on in dieser Warengruppe eben rt, die Ausfuhren in die nichtso- de zialistischen Länder in über- te, durchschnittlich hohem Maße gesteigert werden.

ate- und Bestandteilexporte Jahre 1970

n $	in % der Vergleichs-ziffern 1969
	111
	130
	119

el striegüterausfuhr die *indu-* e- *striellen Verbrauchsgüter* ein. d Die Zuwachsrate ihrer Expor- e te, die 1969 8 Prozent betra- t gen hatte, ging 1970 auf 3% - zurück. Das Ansteigen der In- landsnachfrage hatte nicht nur - die Verlangsamung des Ex- portwachstumstempos, son- s- dern auch ein überaus star- n kes Anwachsen der Gebrauchs- er gütereinfuhren zur Folge. k- *Agrarprodukte und Nah-* st *rungsmittel* spielen eine be- e sonders wichtige Rolle in den o- Exporten in die entwickelten n- Länder Westeuropas. Das u- Wachstumstempo dieser Ex-

portsparte hat sich 1970 einigermaßen verlangsamt, lag aber auch so noch über demjenigen der Gesamtausfuhren. Während die Zuwachsrate 1969 noch 26% betrug, bewegte sie sich 1970 auf einer Höhe von etwas über 10%.

STARKER ANSTIEG DER EINFUHREN

Selbst dieser außerordentlich starke Anstieg der Exporte wurde 1970 noch übertroffen durch das Wachstum der *Einfuhren*. Im Handel mit den sozialistischen Ländern erhöhten sich im größten Ausmaß die Importe von Investitionsgütern (Maschinen und maschinellen Ausrüstungen) sowie von industriellen Gebrauchsgütern, doch stiegen in erheblichem Umfang auch die Einfuhren an Rohstoffen und Halbfertigwaren an. Bei den Importen aus den nichtsozialistischen Ländern dominieren mit überragenden Zuwachsraten die industriellen Gebrauchsgüter, Rohstoffe, Halbfabrikate und einzelne Agrarprodukte bzw. Nahrungsmittel.

Entwicklung der Maschineneinfuhren

Jahr	aus den sozialistischen Ländern: Index: vorangegangenes Jahr = 100	aus den sozialistischen Ländern: Anteil %	aus den nichtsozialistischen Ländern: Index: vorangegangenes Jahr = 100	aus den nichtsozialistischen Ländern: Anteil %
1968	89	80	73	20
1969	106	79	117	21
1970	143	80	128	20

Den dynamischsten Aufschwung innerhalb der Gesamtimporte 1970 nahm die Einfuhr *industrieller Gebrauchsgüter*. Er war die direkte Folge des oben bereits erwähnten starken Ansteigens der Inlandsnachfrage im Laufe des Jahres. Insgesamt lagen die Gebrauchsgüterimporte 1970 um 68% über den Vergleichszahlen des vorangegangenen Jahres, wobei sich die Einfuhren aus den sozialistischen Ländern um 62%, jene aus den entwickelten westlichen Ländern um 85% und schließlich die (volumenmäßig unbedeutenden) Einfuhren aus den Entwicklungsländern auf das Siebenfache erhöhten.

Der weitaus größte Teil der ungarischen Gesamtimporte entfiel auch 1970 auf die verschiedenen *Grundstoffe* und *Halbfabrikate*. Wertmäßig lagen die Einfuhren in diesen Warengruppen um 22% über den Vergleichszahlen des Jahres 1969.

Entwicklung der Einfuhren in einigen wichtigeren Warengruppen

	Millionen Dollar	In Prozenten der Vergleichzahlen 1969
Bergbauprodukte	183	112
Eisenverhüttungsprodukte	153	116
Buntmetalle	73	108
Kalk und Zement	15	188
Asbestzementwaren	18	204
Erzeugnisse der organischen technischen Chemie	97	132
Erzeugnisse der anorganischen technischen Chemie	92	120
Erzeugnisse der Kohlenveredlung	57	120
Erzeugnisse der Kautschukindustrie	27	142
Schnittholz und Holzplatten	53	109
Papier und Papierwaren	77	152

ft in Zahlen

R—MÄRZ 1971

Gleicher Abschnitt des

Hohe Zuwachsrate hatte

AUSSENHANDELS-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

1971 MÁJ. 1.

1021

MÁJUS 1.

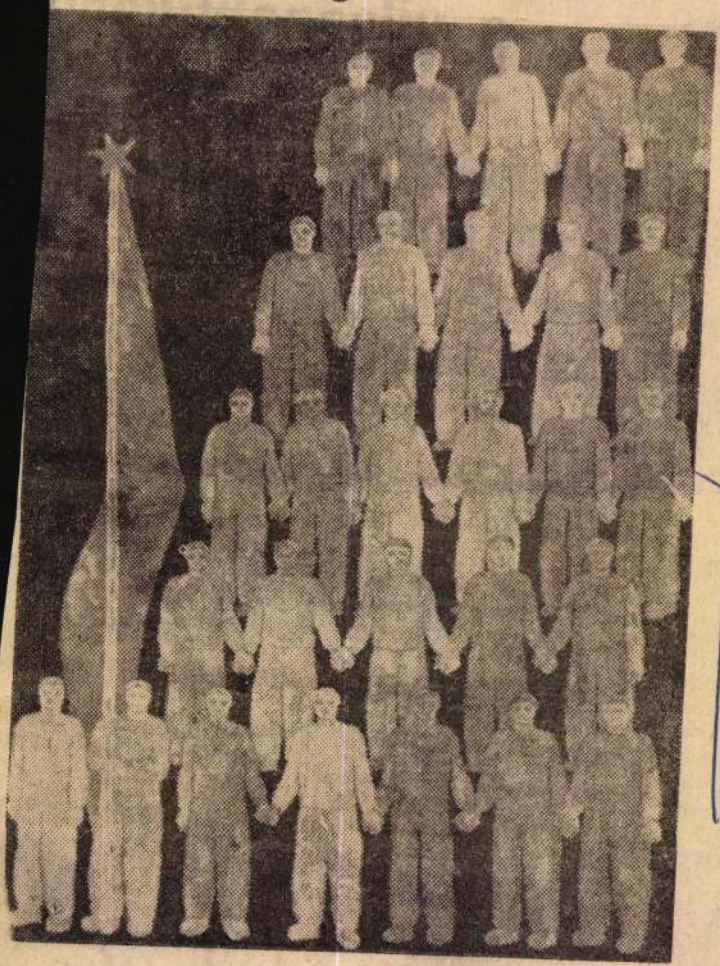

Ferenczy Noémi

(Ferenczi Noémi gobelinje.)

EGY HÉT
a világpolitikában

Világesemények Bécsből nézve

Egy kevéssé nyugati szemüvegen át láttam a világot a hét első napjaiban, úgy láttatta velem az osztrák sajtó és a televízió.

Bécs belpolitiki helyzete, a belső erőviszonyok változása természetesen nem érdektelen, ha nyilvánvalóan nem is jelent világszenzációt egy osztrák elnökválasztás kimenetele.

Az egykori császárváros más politikai érdekességet nyújt: itt folyik mindenekelőtt a SALT. — a Szovjetunió és az Egyesült Államok közti hosszú tárgyalás a hadászati fegyverek korlátozásáról.

Ott-tartózkodásom napjaiban pedig — ugyancsak Bécs kongresszus-város jellegéből következik — rendezték meg a világ kereskedelmi kamaráinak kongresszusát, amelyen fontos gazdasági kérdéseket vitattak meg. S végül: Bécs katolikus érseke, *König* bíboros éppen e napokban indult lengyelországi látogatására, nem csupán saját elha-

AZ ESEMÉNYEK KRÓNIKÁJA

Hétfő:
Feszültség Pakisztán és ... dia között, határincidens.

Kedd:
Törökország nagy rész... ostromállapot.
A SEATO ülése.

Szerda:
Kétmillió olasz dolgo... sztrájkja. Rogers Londo... ban.

Csütörtök:
Az amerikai külügyminis... ter Párizsban.

Péntek:
Diplomáciai lépések a k... zel-keleti válság megoldás... ra.
Nixon nyilatkozata.
Készülődés május 1-re.

kerülhet sor egy héten, amennyit a két fél éppen jónak lát.

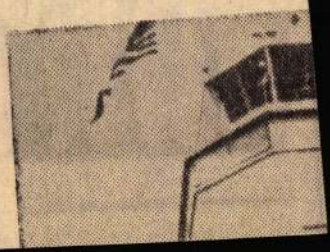

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979. 09. 24.

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1021

AZ ÚJ MAGYARORSZÁG EMLÉKKÖNYVÉBŐL

Valamikor eleven tradíció volt az emlékkönyv – Petőfi is nem egy versét emlékkönyvbe írta –, a mi időnkben már a gyerekek között is egyre ritkább. Mi csak azért használtuk a szót, mert a „bejegyzések", amelyeket javarészt e két és fél évtized sajtójából szedtünk össze, leginkább erre a műfajra emlékeztetnek. Távolabbi és közelebbi éveket idéznek fel, súlyukat pedig az adja, hogy hazánk és a nagyvilág kiváló képviselőitől származnak. Nem nyújtanak persze teljességet, de együttesen mégis a korszakos változás okmányai.

BARTÓK BÉLA 1945

(Amerikából Budapestre küldött leveléből):

„Magyarországról rendkívül lesújtó hírek érkeznek: rettentő pusztulás, borzasztó inség... Amint én látom a dolgot, egyelőre gondolnom sem lehet a hazamenetelre. Pedig én is szeretnék hazamenni, de végleg..."

SZEKFŰ GYULA: 1945

„Márciusban Budapest romváros volt... A tavasz óta eltelt, alig félév alatt, csodálatra méltó erőfeszítések árán újra él a város, amely most kezd igazán az ország szíve, vezetője, a magyar nemzet szimbóluma lenni... Nem kétséges, hogy e nagy változás elsősorban a munkásosztály elhatározottságának köszönhető."

VARGA JENŐ: 1945

„A földosztás folytán Magyarország gazdasági élete – az átmeneti nehézségek leküzdése után – új, jobb irányt fog kapni. Magyarország nem gabonát, hanem nemesebb mezőgazdasági cikkeket és ipari termékeket fog kivinni. Az egyenletesebb jövedelemmegosztás kiszélesíti a belső piac iparcikkfelvevő-képességét, ami az ipar minden ágának lendületet fog adni."

FERENCZY NOÉMI: 1946

„Mindaz, amit a magyar képzőművészet alkotott, most lett legálissá. Most szabadon és zavartalanul dolgozhat olyan müveken, amilyeneket az elnyomatás éveiben leplezve, rejtve csinálhatott."

KÁROLYI MIHÁLY 1946

(Egykori kápolnai birtokán, a földhözjuttatottakhoz):

„A föld, amit kiosztottak, az önök tulajdona. Ez azonban korántse jelentse azt, hogy a kapott földet önző módon kezeljék. Mindannyiuknak össze kell fogniuk, szövetkezniük kell egymással, hogy a legtöbbet hozhassák ki a földből. A kis parcellák csak a szövetkezetekben válhatnak szerves egységgé."

RÁCZ ALADÁR: 1947

„A kommunista párt programja tartja legjobban tiszteletben az egyéniség jogait azzal, hogy mindenkinek az érdekében dolgozik... Ezen a ponton minden haladó művész össze kell hogy találkozzék a kommunista párttal."

HEWLETT JOHNSON: 1947

„Nálunk, Angliában, van szólásszabadság, gyülekezési és sajtószabadság, szabadon működnek az egyházak... De vannak ezeknél alapvetőbb szabadságjogok is. Annak a szabadsága, hogy az éhező kenyeret ehessen, hogy a beteget orvosi segítségben részesítsék. Hogyha valaki dolgozni akar, dolgozhassék, hogy szabadsága legyen mindenki gyermekének a tanulásra. E jogok nélkül igazi szabadság és igazi demokrácia el sem képzelhető. Magyarországon láttam, hogy a szabadságjogok e két típusa nem ellentétes egymással, hanem kiegészítik egymást, s összhangban vannak a keresztény hit tanításaival is."

IGNOTUS 1949

„A Népfront programjában mindenki, aki ebben az országban élni és boldogulni akar, megtalálja az ehhez kelletőt, mert az egyetlen lehető útja ez mindenki felemelkedésének és boldogulásának, az ország megerősödésének és felvirágzásának."

BAJOR GIZI: 1949

„Nem vagyok kommunista... De a színházban én is politizálok. Itt kommunista akarok lenni a munkában, viselkedésben, kollegialitásban, munkafegyelemben... Szeretem az új közönséget. Ismerkedem, nézem az új világot, amelyről tudom, hogy az én világom is... Boldoggá tesz, hogy megbecsülnek."

MARTIN ANDERSEN NEXŐ: 1950

„Sokat olvastam Magyarországról, a magyar újjáépítésről, de amit Magyarországon rövid idő alatt láttam, messze meghaladja várakozásaimat. A magyar dolgozók rövid idő alatt csodálatra méltó eredményeket értek el. Meggyőződésem; ragyogó sikereiket annak köszönhetik, hogy a kommunisták vezették őket. Én magam is kommunista vagyok, ezért különös örömmel látom a Magyarországon kivirágzó boldog, új életet."

SZERGEJ OBRAZCOV: 1950

„Tavasz van Magyarországon. Nincs jobb szó annak meghatározására, hogyan él a felszabadított ország népe. Minden nap látni a holnapot. Túlszárnyalták az ipar és a mezőgazdaság háború előtti színvonalát. Az ország viharos fejlődésében tavaszias szenvedély lobog. Kicsendül belőle a hála a Szovjetunió iránt, az ország felszabadításáért. Ezt éreztük a közönséggel való találkozásaink alkalmával. A tapsok nemcsak a színészeknek, hanem a Szovjetunióból jött embereknek is szóltak."

ILJA ERENBURG: 1953

„Nehéz volna ilyen országot nem szeretni! Milyen nagyszerűek, vidámak az önök gyermekei! És mint költő, hadd tegyem hozzá: milyen gyógyörűen zeng az önök nyelve! Nem értem, de érzem tisztaságát, nemességét, színét és erejét. Amit a magyarok adtak a világnak kulturális téren, az nemcsak a magyaroknak ad gyönyörűséget és erőt, hanem igenis a világ minden népének."

K. J. VOROSILOV: 1955

„A magyar dolgozók sikeresen legyőzték a nehézségeket, és nemcsak újjáépítették népgazdaságukat, hanem szocialista alapon át is szervezték... A magyar nép rövid idő alatt felszámolta az ország ipari elmaradottságát. Magyarország iparilag elmaradt agrárországból fejlett, szocialista iparral rendelkező országgá vált."

Ferenczy Noémi

1970. ápr

Fulbright támadja Nixon délkele

Az utóbbi idők leghevesebb támadását intézte a Nixon-kormány délkelet-ázsiai politikája ellen a szenátus csütörtöki ülésén *William Fulbright* szenátor, a külügyi bizottság elnöke.

Fulbright arra szólította fel a kormányt, hogy *fogadja el a tényleges helyzetet Vietnamban, Laoszban és Kambodzsában, és ne kísérelje meg erőszakkal befolyásolni a fejleményeket.* A szenátor kijelentette, az egyetlen lehetséges kiút az Egyesült Államok számára a politikai rendezés, azonban a kormányzat nem mutat hajlandóságot erre. Az Egyesült Államok katonai támaszpontot tart fenn Délkelet-Ázsiában, miközben azt hangoztatja, hogy nem akar beavatkozni a fejleményekbe Laoszban és Kambodzsában. Fulbright rámutatott, hogy ez a politika, amely eleve kudarcra van ítélve, felelős az Egyesült Államok belső bajaiért, nehézségeiért.

A szenátor beszéde annál inkább nagy érdeklődést keltett az amerikai fővárosban, mert el leg a Fulbright vezette kül bizottság zárt ülésen hallg meg *Rogers* külügyminisztert Egyesült Államok délkelet-á politikájáról. A zárt ülés ut miniszter azt hajtogatta, hog USA „semmiféle szerepet töltött be a kambodzsai fordu ban", és az Egyesült Álla tiszteletben tartja az ország s legességét és függetlenségét. ságírók kérdésére válaszolva gers kijelentette, hogy nincs tervek közvetlen katonai i

A dél-vietnami h

Harmadik napja tart a D egységeinek támadássorozata Vietnamban. Péntekre virrad jel a szabadságharcosok az a rikaiak és a saigoni kormány patok hatvan állása ellen in tek rakéta- és aknavető-támad Az amerikai tengerészgyalogs hadosztálya 5. ezredének főh szállására 140 milliméteres r ták hullottak.

A guatemalai kormány elutasította a gerillák követelését

A guatemalai kormány csütörtök este elutasította a fegyveres forradalmi szervezetnek azt a kérését, hogy a fogva tartott *Karl von Spreti* nyugatnémet nagykövet ellenében bocsássanak szabadon 16 politikai foglyot.

Az NSZK guatemalai nagykövetsége erélyesen bírálta a guatemalai kormánynak ezt a döntését, és az ügyről azonnal tájékoztatta a nyugatnémet kormányt.

A guatemalai kormány csütörtök este több órás ülést tartott. Az ezt követően kiadott közlemény hangoztatta, hogy a kormány azért nem fogadja el a nagykövet elrablóinak követeléseit, mert a kérdéses politikai foglyok a bíróságok hatáskörébe tartoznak.

Ezzel egyidejűleg bejelentették, hogy Guatemalában ostromálla tot hirdettek.

A Reuter szerint válaszul kormány döntésére, a nyugat met nagykövetet fogva tartó rillák *új feltételeket szabt Spreti szabadon bocsátása e nében most már 700 ezer do váltságdíjat és 25 politikai fog szabadlábra helyezését követe*

A bonni kormány pénte nyilatkozatban utasította el guatemalai kormány döntés Bonnban közölték, hogy Gua malába utazott *Wilhelm Hop* a bonni külügyminisztérium ig gatója, hogy a guatemalai k mánynak kifejtse a szövets kormány elképzeléseit arra natkozóan, milyen lépésekkel hetne elérni a nagykövet szab don bocsátását. (MTI)

---

vésbé az a nemzeti nihil; az önmaga értékeit lebecsülő, a minden eredményt cinikusan semmibe vevő vagy megkérdőjelező magatartás.

Mi legyen nemzeti büszkeségünk forrása? A múlt is. Szabadságharcaink és osztályharcaink hagyományai. Kultúránk és művészetünk, amelyet népünk s szellemi kiválóságaink megformáltak és megőriztek.

De még inkább a jelen, amely a legjobb elődök és a legszebb hagyományok útján visz tovább.

A régi rend ránk romokat hagyott. Anyagi és szellemi értelemben egyaránt, hiszen nemcsak kívül voltak romok, romosak voltak 25 évvel ezelőtt az emberi lelkek milliói is. Az úri rend bűnei miatt, a Horthy-fasizmus nemzetárulása miatt a második világháború végén puszta létünk és nemzeti fennmaradásunk is veszélyben forgott. Innen kellett kezdeni. Meddig jutottunk 25 év alatt? Természetesen lehet méricskélni, összehasonlítani, viszonyítani, statisztikákat idézni. De nincs az a propaganda, amely egy népet meg tudna győzni, hogy jól megy sora, ha ő nem érzi. Nincs az a tömegkommunikációs ráhatás, amely egy néppel el tudja hitetni, hogy szabad, ha rabszolgának érzi magát.

1945 tavaszán, ha valaki azt mondta volna, hogy 25 év után hazánk olyan körülmények között ünnepel, mint most, kevesen hitték volna el. A jelszó, lesz magyar újjászületés, álomnak tetszett — s mennyi erőfeszítés, verejtékezés, az elején mennyi nélkülözés —, s mennyi szellemi munka kellett ahhoz, hogy valóság legyen. Mert azzá vált. Ha nem is volt mindig egyenes vagy töretlen az utunk. Ha sokszor gátakat emeltünk belső fejlődésünk elé önmagunk hibáiból is, de mégis lett magyar újjászületés.

Amit elértünk, a magunk munkájával, barátaink segítségével értük el, de nem mások ellen vagy mások kárára. A magunk javára alkottunk és dolgoztunk elsősorban, de mindig néztük t rátaink érdekeit is. Erőnkhöz l pest segítettünk és segítünk c ahol a szabadságért vagy fü getlenségért kényszerülnek m csatázni más népek, bárhol él nek a világon, akár volt, ak nem a múltban köztünk vala közös.

Nem vagyunk olyan gazdag mint sok más, nálunk s rencsésebb történelmi vagy g dasági adottságú ország. De korszerű, a jövőt biztosító tár dalmi rend, a szocializmus é nálunk, s hazánk a nemzeti ha dás első vonalában foglal hely Barátaink vannak szerte a vil ban, akik saját küzdelmükhöz mi példánkból és a mi sikerei ből is erőt merítenek.

A történelemben azonban s nem volt úgy, hogy ha egy né haladás élvonalába került, mindig ott is maradt. Aki ma l ladó, holnap maradi lehet. M élen haladni csak az tud, aki k pes önmaga megújulására, a v takozó körülményekhez való k szerű alkalmazkodásra. Élen m dig csak az jár, aki a kor para csát úgy követi, hogy a jövőt vizsgálja. A mi politikánk, a napi politikai gyakorlatunk ily Rég kinőttük a hurrá-optimizn gyermekbetegségét. Ha szán vesszük a jelent, a mérlegr nemcsak a pozitív oldalát n zük. Nemcsak azt, mi a jó, azt mi még a rossz. Nemcsak a honnan indultunk, azt is, ho kell még eljutnunk. Nem rette tenek bennünket tilalomfává n revedett dogmák, de nem csábí nak a szocialista közösség egye mes ügyét gyengíteni próbáló s rénhangok sem.

Nemzeti büszkeségünknek m ilyen forrásai lehetnek. Nem az tehát, mint régen voltak. Népün nek, államunknak ezért lett új híre és becsülete a világban. manapság kerül egy fiatal m gyar diák külföldre, nem kell sz rongania nemzeti hovatartozá miatt. Nem hangzik rosszul seh a világban: a Magyar Népköztá saság állampolgára vagyok.

Ferenczy Noémi

(e. a.) Két kiállítás —

KÉPZŐMŰVÉSZET

Két kiállítás

Az *Ernst-muzeum* csoportkiállításából különös művészeti értékével *Ferenczy* Noémi gobelinjei emelkednek ki. „Bárányok", „Almaszedés", „Nővérek" és „Állatok" című gobelinjei (az utolsónak említett azonban nem gobelin, hanem himzés) a foltban való komponálásnak ritka nemes példái. A „Bárány"-oknak még igen finom szinbeli értékei is vannak. Sajnáljuk, hogy végtelenül szükre szabott helyünk erre a puszta elsorolásra kényszerit. Be kell érnünk annak a hangoztatásával, hogy Ferenczy Noémi gobelinjei magasrendü művészetet képviselnek. A kiállitás festői közül *Herrman* Lipót változatlanul az az ötletes és könnyen termelő művész, akinek eddig ismertük. Kár, hogy nagyobb lélekzetvételre a nehéz idő, amelyben élünk, nem ad neki alkalmat. *Lehel* Mária graciózus és könnyükezü művészetében sincsen evolució. *Istokovits* Kálmánnak, a festőnek (mert van benne egy másik művész is, amannál vérbelibb és magasrendübb: a grafikus) javára válik a kisebb formátum. Igy is nagyok azonban képein az ürességek. Fejlődésének jeleit látjuk gondosan és komolyan megcsinált arcképeiben. Van néhány nagyon szép kompoziciója is. *Péri* László, a kiállitás szobrásza, egy kicsit könnyedén indult neki bemutatkozásának. Kezdő művész létére csupa vázlatot állit ki. A tehetség nyilvánvaló bennük, de nem a tudás.

*

A *Nemzeti Szalon* ezuttal az iparművészetnek engedte át termeit. A fővárosi Iparrajziskola Szövőmühelye, továbbá a főváros Gobelinszövő Foglalkoztató Mühelye mutatja be bennök alkotásait. Az előbbinek *Lakatos* Artur, a jeles festőművész a vezetője és lelke, az utóbbit *Kóródy* György teremtette meg s értékes eredményei az ő nevéhez füződnek. Mig az Iparrajziskola Szövőmühelye csupa szőnyeget állit ki — jobbára eleven szinezésü és régi mintákat váltogató, meg uj törekvéseket követő rajzu szőnyegeket — a Gobelinszövő régi gobelinek mesteri utánzatai mellett Kóródy tervezte modern faliszőnyegeket és butorbevonatokat. Különösen finom szinhatásukat illeti elismerés. Az Iparrajziskola technikai tudásának dicsérete két óriási XVII. századi flamand gobelin, melyek Rubens egy-egy festett kompozicióját viszik át a szőnyeg nyelvére. Ez a két gobelin teljesen szétrongyolt állapotban került a főváros tulajdonába s az iskola derék növendékei oly tökéletesen helyreállitották, hogy most a teljes épség hatását keltik. A szőnyegkiállitást *Bentheim* Artur, *Vértes* Rezső és *Legat* Albert iparrajziskolai tanárok növendékeinek butorai, ötvöstárgyai, keramikái és bőrdiszmunkái teszik változatosabbá. *(e. a.)*

NE KISÉRLETEZZÉK! Eredménynyel csak nagytudásu, lelkiismeretes, diplomás nyelvtanárnál tanulhat. Német, angol, francia legmagasabb kiképzésig. „NYELVSPECIALISTA" főkiadóba. 9108

A NÉMET nyelvet és kereskedelmi levelezést egyéni módszerem alapján, legrövidebb időn belül megtanulhatja. Megkeresést a főkiadóba „Jó német 2322" jeligére kérek. 1288

DIPLOMÁS bécsi tanárnő angol, német, francia csoportos órákat ad, heti két órán havi öt pengőért. Jelentkezés d. e. 11—1-ig, d. u. 5—8-ig. VII., Horánszky-utca 16. II. em. 1455

BÁRMELY nyelvet, eszperantót legolcsóbban, felelősséggel tanitunk. Baross-tér hat. 7018

FRANCIA társalgót keresek háromszor hetenként ebéd ellenében „Zsigmond-térre". 10849

ANGOLT, FRANCIÁT (társalogva) az egyén célja és diszpoziciója szerint tanit; intelligens, fiatal urileány. „Különóra EGYÖTVEN" jeligére a főkiadóba. 10676

NÉMET tanárnő beszélgetési módszerrel olcsón órákat ad. „Három hónap alatt." 10981

SPANYOLT, FRANCIÁT leggyorsabb módszerrel, olcsón. Jelige: „Spanyol 1107/89" főkiadóba. 9033

NÉMETÜL, franciául gyors mód-

elemiből, heberb
3. Adler.

ABONYI-utcai VI
nitványt vállal, „
83" jelige.

TANÁRNŐ, elem
sok tanitását, k
lalja „Jutányosa
kiadóba

LAKÁSÉRT instr
gató. Kosztolitz, P

JELESEN érett
egyetemi hallgató
repetál. „Lelkiism
igére kiadóba.

LEGOLCSÓBB e
középiskolai tanu
mán-tér 6. III. 3

ELEMISTÁK, po
vállalja tanitónő.
petálás 20 P. Lu

MÁSODÉVES egy
met, francia, ola
tas, elvállalná eg
elemiiskolás korr
dijazással, esetleg
vits L., Dohány-u

GONDOS, szakszer
tást csak szakembe
nitást, korrepetál
vizsgákra, érettsé
tányosan előkészi

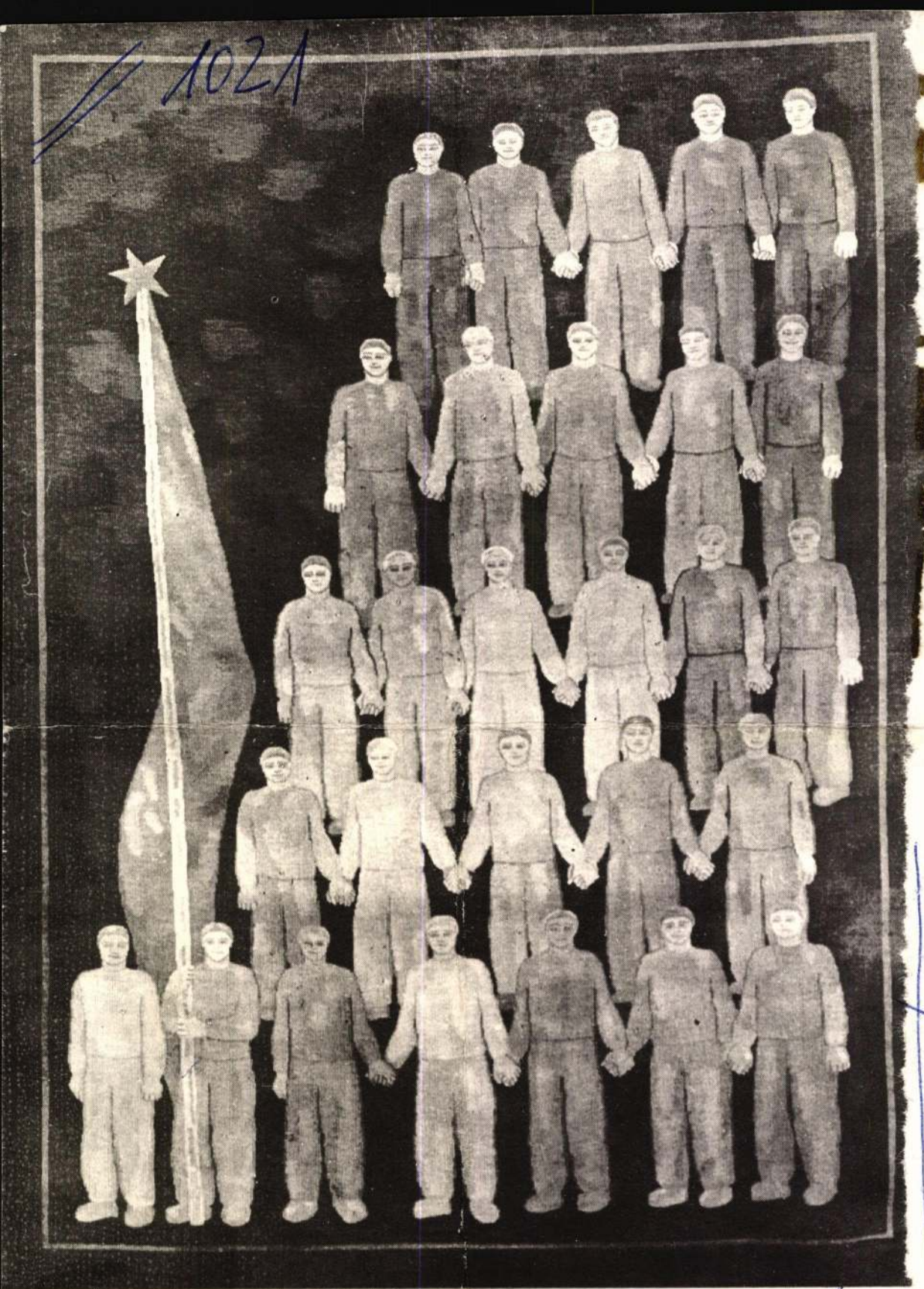

Ferenczy Noémi: Felvonulás

TÁRSAD
SZ

VILÁG
PROLETÁRJAI,
EGYESÜLJETEK!

1970 JAN

TÁRSADALMI SZEMLE

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

1

XXV. ÉVFOLYAM, 1970 JANUÁR